Zala György

rod
z
Gracza III 349.l
Keppel

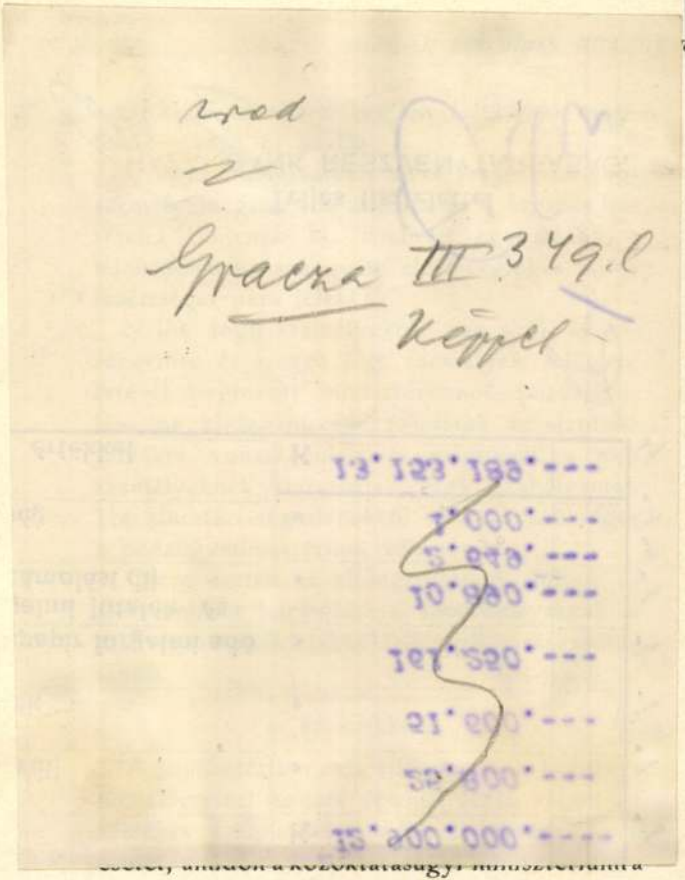

bizott dolgoknak az illető felügyelőtől ajánlott elidegenítéséről van szó; a minisztérium ezenkívül a műemlékek és a régészeti s művészeti

MÁSODIK FEJEZET.

A magánosok tulajdonát képező dolgokról.

1. RÉSZ.

Értesítés a fontos érdekre vonatkozólag.

53. czikkely.

A fontos érdekkel biró dolgok tulajdonosa az 1909. évi június 20-iki 364. sz. törvény 5. §-a [1] szerinti értesítést vagy

a) térti vevénynyel és ajánlott levélben, vagy

b) bírósági tisztviselőtől vagy községi küldöncztől a polgári perrendtartási törvénykönyvben megállapított módon kézbesített tilalom (atto di diffida) által kapja meg.

A fentemlített értesítést a közoktatásügyi minisztérium, a felügyelők és azok helyettesei kezdeményezhetik.

Sürgős esetekben, vagy midőn sikkasztástól, lopástól vagy a dolog fenntartására nézve veszedelemtől lehet tartani, a régiségek és szépművészetek igazgatásának tisztviselői és a többi, az 1907. évi június 27-iki 386. sz. törvény 2. §-a első bekezdésében [2] említett

dül és kizárólag a kiállítás igazgatóságának az összes művelt nemzetek képzőművészetével szemben tanusított szűkkeblüségére és a franciáknak a saját nemzeti dicsősé ... ló
fé

Január 11. csütörtök

te
hu
ne
er
pít
igé
igé
mo

állí
öss
nak
Ez
szal
az
me
60

Zala György

Miscsi Ipar

III. 82. l.

l.

16

lölt helyet.

Igy állván a dolgok, a magyar kormány képviselője a maga részéről lépéseket tett aziránt, hogy a kijelölt helyhez Ausztriával együtt még egy termet kaphasson, ami hosszas tárgyalások után sikerült is olyanformán, hogy a *magyar korona országainak* a képzőművészete számára most egy nagyobb és egy kisebb terem, továbbá egy, a két terem mellett huzódó üveges folyosó áll rendelkezésre, összesen *121 folyóméternyi cimaise-el*, amelyből azonban, sajnos, az ajtónyilások még leszámítandók, úgy hogy az összes fölhasználható hely valamivel több, mint *kilencven folyómétert* tesz ki. Megjegyezzük azonban, hogy ez a hely kizárólag a festészet, grafikai művészetek, a műépitészet és esetleg néhány kisebb plasztikai mű számára van föntartva, míg a monumentálisabb szobrászat alkotásait a szépművészeti palota óriás födött udvarában és előcsarnokaiban fogják elhelyezni.

zattal ismét *Benkő* Kálmánt, helyettes igazgatóvá tizenhat szavazattal *Zala* Györgyöt, társulati ellenőrré pedig közfölkiáltással ismét *Benke* Gyulát választotta meg.

Az eredmény kihirdetése után *Benkő* Kálmán igazgató rövid szavakkal megköszönte a választmány bizalmát, *Tornai* Gyula választmányi tag pedig melegen üdvözölvén az ujonnan megválasztott igazgatót, a műterem-bérház ügyének, valamint a kiállítási termekben létesítendő cimaise tárgyában interpellációt intézett hozzá, amelyre az igazgató azonnal megfelelt s az első kérdésre nézve kijelentette, hogy a műterem-bérház ügye a székesfővá-

gyülölködés, az elkeseredett harc, hanem a béke, a szeretet és a művészet fegyvereivel!

Lehet azonban az is, hogy tévedünk. Mindenesetre kívánatosnak tartanók, ha az eszmék tisztázása céljából a kérdéshez, mint első sorban hivatottak, maguk a művészek is hozzászólnának a *Műcsarnok* hasábjain. *Nemo.*

Az Országos Magyar Képzőművészeti Társulat rendkivüli közgyülése.

Az Országos Magyar Képzőművészeti Társulat, *Andrássy* Tivadar gróf elnöklése mellett vasárnap, október 22-ikén, délelőtt 11 órakor a városligeti Műcsarnok tanácskozótermében rendkivüli közgyülést tartott, melynek tárgya a módosított alapszabályok bemutatása és életbeléptetése, valamint a művészválasztmánynak az új alapszabályok értelmében való megválasztása és a választmány nem művésztagjainak alapszabályszerü kiegészítése volt.

Az elnök konstatálván a közgyűlés szabályszerü összehívását, megnyitotta az ülést és a

Magasztosról, nagyról m

Weér Judith

Irta Lampérth G

Messze híres vala nemzetes és vitézlő Weér Tamás uram nemesi kuriája a szép rózsakertjéről. Nem is kert volt az már, hanem valóságos erdő, a minek Szirász ligetei is csudájára jöhettek volna. Úgy volt, hogy Thököly öreg katonája, akárhogy is próbálgatta, nem birta már a súlyos fringiái, a mit mostan Rákóczi Ferencz ifjú kuruczsága kezd vala újfent dicsőséggel villogtatni. Hát mit tehetett egyebet jó Weér Tamás bátya, mint hogy meghuzódott szép csendesen a

és rózsákat szemez-

munkájának. Egy szem, egy galyacska el nem

az

nyomában. Évek során át így sérdült, gyarapodott

a kis kertecske erdővé. Talán onnan volt a nagy

kod

HAZAFELÉ. *Davent festménye.*

dig
em
ar-
sak
, a
te
éze

de

az
igg
ira.
sak
t s

meg visszatérek egyszer, ha Isten is úgy akarja. Nem igy, másképen... Addig is emlékül egy szál virágot hadd vigyek magammal innen, egy szálat csak ... szabad?

Oh, mily nehezére esett, de megtagadta Judith mégis.

— Azok a rózsák, hadnagy uram, kurucz süvegbe valók. Kurucznak többet is, labancznak egyet sem!

A fiatal katona tétován állt egy pillanatig, aztán hirtelen kardjára csapott, szeme megvillant, mint a kinek lelkében erős elhatározás érlelődött. És oda lépett egy pompás rózsatőhöz.

— Akkor *többet* veszek — szólt s leszakitott három rózsát.

Lovára pattant, jelt adott az indulásra és a labancz-ármádia, úgy a hogy jött, elrobogott az éjszakába...

* * *

Másnap erősen dörgött az ágyú a tengődi hegyekben. Elkeseredett harczot vívott egymással a két sereg. Napestig folyt a kemény tusa, mig végtére

Zala György

vád

Siklóssy FKT tört

287. l –

Zala Egyházy

l.

Siklósy FKT-ből

375. l.

művésznél azonban a természetes háttérbe

Zala Győző
l.
Művészi Iparr
III. 44. l.

dött el, vagyis amelyben az illető ténykedés karakterisztikumá benn van. Helyesen jegyzi meg *Philippi*, hogy a kora renaissance realismusa nem volt az igazi realismus, sőt ez akkor nem is volt lényeges alkatrésze a művészetnek. *Giotto*-ban[1]) az elbeszélő elem volt túlsulyban, s épp ennek az elbeszélésnek a kiemelése érdekében kellett a jellemző vonásokat határozottabban kifejezni. De most, amikor egy *Michel Angelo* remek formáiból vonhatjuk le következtetéseinket, amikor egy Krisztusat (Sa Maria

[1]) *Max G. Zimmermann*: Giotto und die Kunst Italiens im Mittelalter. I – II.

Helyesbítés!

kel hatnak s amily mértékben terjedt ennek tudata, annál szélesebb, erőteljesebb, kishitűek szerint »fölületesebb« lett a technika. A művész pillanatnyi behatások alatt csinálja meg képeit s őszinte akar lenni, a hatás azonban idővel mulik, tehát a képnek késznek kell lennie, mielőtt a hatás gyöngült volna. Ez a körülmény reávezet bennünket egyszersmint arra is, hogy miért választja a modern festő tárgyát főleg a természetből, a körülötte élő világból s miért takarékoskodik annyira a fantázia alkotta thémákkal. Nevezetesen vallásos képeknél a művész vajmi keveset ragaszkodhatik a természethez s így nem áll ennek a hatása alatt. De másrészt vallásos meggyőződése, hite nem oly életteljes, mint volt a középkori festőké, ami a mai kor szellemének természetes kifolyása, tehát nem tud hosszabb ideig tartó formát adni eszméjének s minduntalan abba a kísértésbe esik, hogy tán még sem ez az alak felel meg az ő képzeletének, gyakran tapasztalja, hogy az anyag ellentáll annak, amit tulajdonképpen illusztrálni akart, szóval folyvást érzi hiányát a pozitiv alaknak, mintának. Amint tudjuk is, a modern vallásos képek inkább genreszerűen hatnak, mint Everett *Millais* szent családja s bizonyos tekintetben mögötte állanak a régibb festők alkotásainak. Bizonyos

Zala György

L.

Művészi Ipar

II. 252, 253 l.

aranybetükkel megörökittessék. Ha még egy futólagos pillantást vetünk a kiállított művekre, úgy különös megelégedéssel emelhetjük ki, hogy fiatal festészetünk és szobrászatunk már ilyen rövid idő után is a legszebb gyümölcsöket hozta. Éppen úgy a legbensőbb öröm érzésével tapasztalhattuk azt is, hogy a magyar művészet a külföldön is jól megérdemlett méltánylásban részesült, amennyiben egyik legjobb arcképfestőnk, *László* Fülöp, a párisi Szalónban II. osztályu aranyérmet kapott. Így méltányolja a külföld a mi művészi tudásunkat! A művészet nemzetközözi, de a műcsarnokban most lezajlott tavaszi kiállítást a szó tulajdonképpeni értelmében nem mondhatjuk *nemzetközinek*, sőt elmondhatjuk, hogy inkább a hazai művészet bélyegét viselte magán,

tekintetében összeesnek a nagy külföldi kiállításokkal Hogy ezért nekünk kevésbbé érdekes képekkel kel beérnünk, azt — mint mondogatják — eléggé iga zolják a müncheni, berlini, bécsi és párisi kiállítások az angol, a német, a francia, a svéd stb. művé szetnek ezek az erőmérői. Ez mindenesetre enyhít körülmény, de ez még sem igazol mindent. M határozottan elrontottuk a dolgunkat a külfölddel Konstatálnunk kell, hogy a korábbi években, amikor a igaz, hogy a nemzetközi kiállítások télen voltak, — am eddigi tapasztalataink szerint most is ajánlatos sabbnak látszanék. — a külföldi legkiválóbb meste reknek nem egy remekművében volt alkalmunk gyönyörködni, ezeknek azonban vissza kellett vándo rolniok, mert itt nem találtak viszhangra, sem a állam, sem magánosok nem akarták megvásárolni s igy például soha helyre nem hozható mulasztás volt az, hogy Böcklinnek egyik legpompásabb alkotása annak idején visszakerült ismét a meste műtermébe.

Csodálkozhatunk-e ilyen körülmények közt azon ha a külföld oly mostohán bánik el velünk? Hama rosan elterjedt a híre annak, hogy a mi oly gyor san fölvirágzott fő- és székvárosunk, mely külsősé gekben oly sokat nyujthat az idegeneknek, iger rossz piac kiváló műalkotások számára, s igy a művészek elhatározták, hogy csak ócska műterem őrző képeiket küldik el kiállításainkra. Ami a kül földnek nem kellett többé, eljött mihozzánk, csak gondolják meg, hány olyan mű volt most is kiál-

Román feszület Brassóban.

:tti temetőben sírásás alkalmával. Hossza: ·5, szélessége a kiterjesztett karoknál 9 cm. /örörézből van öntve s részben kiverve, a atina már annyira ellepte, hogy az a kevés

Művészi Ipar
1891. 12. f.
20

mokban annak párját vagy analógiáját hia
kerestem, csupán csak Strassburgban dr. *Forr*
régész és iró magángyüjteményében találta
szobrocskánkhoz hasonló egyetlen egyet, eg
egész szekrényt megtöltő szobrocskákn
nagy csoportjában, a mely szerencsésen fe
fedezett példányt csakis figyelmeztetése
után ismerte fel nagy örömmel maga c
Forrer is mellövét felkötő Aphroditenek.

De láttam egyet képben is, *Baumeis*
«Denkmäler des klassischen Alterthum
czimű munkájában,[4] melyet azonban szé
ségre nézve háttérbe szorít a miénk, épp
úgy, mint a Forrernél látottat is.

Ha szobrocskánk nem volna csak nip
tárgy, hanem életnagyságú kivitelű s ne
bronzból öntve, hanem márványból va
akkor bátran sorozhatnók azt a remekm
vek közé.

[1] «Magyarország Műkincsei» I. k. 65 l.

[2] Uj folyam XIII. k. 96. l. A *«Zeitschrift christlische Kunst»* XXI. évfolyamában közölt X
századbeli feszületek is már sokkal fejlettebb te
nikát mutatnak.

[3] L. *«Múzeumi és Könyvtári Értesítő»* III. é
1. füz. 43. lap.

[4] I. kötet 367. lap 393. ábra.

Zala György utolsó utja

Óriási részvét mellett temették el kedden délután az Iparművészeti Muzeum nagycsarnokából Zala György szobrászművészt. A temetésen megjelent Röder Vilmos honvédelmi miniszter, bárcsházi Bárczy István miniszterelnökségi államtitkár, Szily Kálmán államtitkár a kultuszminisztérium képviseletében, Némethy Károly tanácsnok a székesfőváros képviseletében s ott voltak a művészeti és tudományos egyesületek küldöttségei, a művészvilág kiválóságai, továbbá Herczeg Ferenc, Dohnányi Ernő, Hekler Antal és sokan mások. Nagykőrös városa, amelynek az elhunyt diszpolgára volt, küldöttséggel képviseltette magát, Dezső Kázmér polgármester vezetésével.

A gyászszertartás után a kultuszminiszter nevében Szily Kálmán államtitkár mondott bucsuztató-beszédet. Majd Hekler Antal egyetemi tanár a Magyar Tudományos Akadémia gyászát tolmácsolta. Méltatta Zala György művészi pályafutását, megállapitva, hogy ő a XIX. századi neobarokk szobrászatnak egyik legjelesebb képviselője volt. Dohnányi Ernő az Országos Irodalmi és Művészeti Tanács társelnökét bucsuztatta az elhunytban. Nékám Lajos egyetemi tanár a Mücsarnok képviseletében mondott, Wellisch Andor pedig a Képzőművészek Egyesülete nevében bucsuzott meghatott szavakkal az egyesület alapitóelnökétől. Ezután a gyászolók sokasága a Kerepesi-uti temetőbe kisérte a koporsót.

Zala György

Nouvelle Revue
DE HONGRIE

DIRECTEUR: GEORGES OTTLIK

SEPTEMBRE 1937

La Belgique et la Hongrie à l'époque moderne
Vte. CHARLES TERLINDEN

Le problème danubien et les relations franco-allemandes *Baron E. D'Astier*
Patriotisme français et fraternité européenne *Emeric Révész*
La Roumanie et l'Europe Occidentale *J. F. Kövér*
Pouvoir législatif et pouvoir exécutif en Hongrie *Etienne Egyed*
La doctrine de Mgr Prohászka *Albert Sandor*
La cour de Buda sous le roi Sigismond *Henri Horváth*
D'une parenté d'esprit *Jules Illyés*
Un pays romantique et son poète *A. E. Szerecz*
Georges Zala † *François Sidló*
Le canot automobile *Désiré Kosztolányi*
La promesse de Kikerics *Joseph-Eugène Tersánszky*

Chronique du mois

Un grand bibliophile hongrois: le comte Alexandre Apponyi
Hélène Hubay

La presse et les revues

L'Europe Centrale et Orientale

RÉDACTEUR EN CHEF: JOSEPH BALOGH

Prix de l'abonnement annuel: 100 fr. fr.
Budapest, VI, Váci-körút 3

Nagyságos

Dr Szentiványi Gyula úrnak
az Országos Műemlék bizottság
titkára

Budapest.
XI. Lágymányosi út 16.

Zala (L. Mayer) György

szobrász

a müncheni akad.

növendéke

vród

Jelképzakad

19. l.

JDAPEST
2 I 24-8
62 TA

Zala Grošar

vod
2

Lykamintost II.

273. l.

Giovanni Carnevali detto il Piccio: *Bagnante.*

Zala György

Művészeink műtermükben. — Zala György. — Írta Lesskó János. Vasárnapi Ujság, jún. 22.

1912

(Művészet 1912 287. l.)

Zala György

P.H.934.XI.14

— **A Lady Chilston-alap teadélutánja.** Lady Chilston néhány évvel ezelőtt, egy jótékonycélu mükedvelő előadás jövedelmét, mintegy huszezer pengőt, felajánlotta forgótőke gyanánt ifju művészek fölsegélyezésére. A nemeslelkü urhölgy gondolata élénk visszhangra talált, gróf *Klebelsberg* kezdeményezésére egy ötös bizottság alakult, amely elhatározta, hogy művészi sorsjáték rendezésével fokozzák a nemes célra szánt jövedelmet. A Lady Chilston-alapot gondozó tanács kedden a Ritz-szállóban tea-délután keretében mutatta be a művészeti sorsjáték nyereménytárgyait. A szálló fehér termében diszes és előkelő közönség gyült össze, amelynek élén az érkező *József Ferenc* kir. herceget az ötösbizottság elnöke dr. *Ugron Gábor* üdvözölte. Pár szóval megemlékezett a nemeslelkü angol adakozónőről és kérte a kir. herceget, hogy tekintse meg a nyereménytárgyakat. *József Ferenc* kir. herceg pár szóval válaszolt az üdvözlésre, a gyengélkedő Anna kir. hercegasszony nevében is és utalt arra a nemes és megható rokonszenvre, melyet angol barátaink, igy lady Chilston részéről is oly hálásan tapasztaltunk. A teadélután közönsége soraiban ott láttuk: *Imrédy Bélánét*, *Kállay Miklósnét*, *Fabinyi Tihamérnét*, gróf *Széchenyi Viktornét*, *Ugron Gábornét*, *Kertész K. Róbertnét*. Megjelent továbbá *Sir Patrick Ramsay* angol követ, *Pignatelli hercegné*, gróf *Forgách János*, *Petri Pál* és *Kertész K. Róbert*, *Némethy Károly* és felesége, *Liber Endre*, gróf *Széchenyi Károly* és felesége, *Czabalay Károly*, *Grósz Emil*, *Petrovich Elek*, *Lukács György*, *Nagy Elek* és még számosan. A teadélután vendégei gyönyörködve nézték a kiállitott művészi nyereménytárgyakat, köztük *Zala György*, *Glatz Gyula*, *Vidovszky*, *Nagy Sándor*, *Aba-Novák*, gróf *Batthyány Gyula* művészi alkotásait. Egy gyönyörü herendi porcellánkészlet is sorsolásra kerül. Az első dij: a nyertes márványszobra, melyet Sidló Ferenc szobrászművész fog megmintázni. Egy sorsjegy ára egy pengő és a lady Chilston-alapot gondozó tanács reméli, hogy az idén is nagy érdeklődést fog kiváltani a nemes és művészi célt szolgáló sorsolás. Sorsjegyek lapunk kiadóhivatala utján is megrendelhetők. *(—s.)*

egyetemi tanárral. A templom most készült el és novem-
ber 11-én szentelte fel *Kriston Endre* püspök. Festői kör-
nyezetben épült a gyönyörü kis magyaros stilusu temp-
om, fehérre meszelt belsejében csak ablakok és ajtók
körül van kisérőfestés, de a mennyezet és az összes be-
rendezési tárgyak gazdag szinezést nyertek. Az egész
berendezés, az oltárok, szószék, padok, gyóntatószék az
utolsó csengőig, falikarokig és maga a diszes csillár is
eredeti rajz szerint szinesen készült. Az összes munkálat

Zala György

Est 936 XI/28.

— László Fülöp képet lehet nyerni egy pengővel. A Lady Chilston alapot gondozó tanács ez évben is megrendezi a magyar művészek támogatását szolgáló művészeti sorsjátékot. A december 17-én sorsolásra kerülő művészi nyereménytárgyakat december 2-ika és 16-ika között az országos magyar iparművészeti múzeumban díjtalan belépés mellett mutatják be a nagyközönségnek. Egy pengős sorsjeggyel megnyerhető *László* Fülöp 15.000 pengős értékű »Spanyol táncosnő« című olajfestménye s a nyeremények között szerepelnek *Zala* György bronzszobra, gróf *Batthyány* Gyula, *Magyar-Mannheimer* Gusztáv, *Pólya* Iván, *Nemessányi-Kontuly* Béla, *Kövesdy* Géza, *Aba-Novák* Vilmos festményei. A művészeti sorsjátékon 501 műtárgynyereményt sorsolnak ki.

Est,936.XI.28.
P.H.936.XI.28.
Est,936.XII.3.
Ujság,936.XII.3.

Zala György, szobra

Ezer év művészete

A hazai művészetek történetének mintegy ezer esztendejét foglalja össze — a honfoglalástól napjainkig — a Magyar Tudományos Akadémia művészettörténeti kutatócsoportjában készülő nyolckötetes sorozat. A nagyszabású vállalkozás első, még az idén nyomdába kerülő kötete — amely egyébként sorrendben a hatodik — a századforduló, a Millennium, a szecesszió korát tárgyalja. Szerkesztője *Németh Lajos*, az ELTE művészettörténeti tanszékének professzora.

— A múlt század nyolcvanas éveitől követjük nyomon a hazai művészeti élet alakulását a Tanácsköztársaságig bezárólag. Természetesen egy-egy művészettörténeti korszak tárgyalásakor nem hagyható figyelmen kívül az adott kor politikai, társadalmi, gazdasági helyzete sem, hiszen ez nagymértékben hatással van a művészetek fejlődésére. A sorozatról talán még annyit: *a magyar művészet történetét ismertető, összegező, illetve elemző munka elkészítésében nagyon sok kutató működött közre.* Fontos, kérdés volt: *mettől meddig terjedjen egy-egy művészettörténeti korszak, vagyis egy-egy kötet. Végül* úgy döntöttünk, hogy a sorozat minden egyes kötetének bevezetőjében utalunk az előző korszakra, a zárófejezetben pedig „kitekintünk" a jövőbe is. Hiszen egy-egy művészeti irányzat-iskola létrejötte nem választható el az előzményektől.

— *Mi jellemzi a kötetben tárgyalt korszakot?*

— Politikai és gazdasági szempontból az 1867—1918. közötti szakasz, *a dualizmus kora*, ekkor megy végbe Magyarországon a kapitalizálódási folyamat. Az 1870-es évektől a Tanácsköztársaságig terjedő szakasz gazdaságilag, politikailag és társadalmi vonatkozásban *egységes*. Ez idő tájt kezdődik meg a nagyobb fokú urbanizáció, egyesült Pest és Buda, felépült a főváros közintézményeinek tekintélyes része. Új városépítészeti koncepció jött létre. Ekkor készült el a két főpályaudvar — 1877-ben a Nyugati, majd néhány év múlva, 1884-ben a Keleti —, a Margit-híd, a Nagykörút egy része, a Bazilika, az Operaház, a Főposta és az egyetem épülete. Az építészetben ez a fellendülés a Millennium éveiben tetőzött, ekkor készültek el a nagy kulturális intézmények.

— *A korszak képzőművészete már nem ilyen egységes.* A hetvenes évek festészetét olyan nevek fémjelzik, mint *Munkácsy, Paál, Mészöly, Szinyei.* Az ezt követő átalakulási folyamatot jól mutatja a nagybányai mozgalom szerepe. A müncheni *Hollósy-kör, Rippl jelentkezése, a szecesszió kibontakozása* már mind összefonódnak a polgári törekvésekkel. A szobrászatban sem egyértelmű e korszak, amely összefügg a magyar szobrászat elmaradottságával. E műfaj jeles mesterei *Fadrusz, Zala, Róna* vagy *Strobl Alajos*, fő műveiket a kilencvenes évek után mintázzák. Felfogásuk, kultúrájuk azonban még a korábbi években gyökerezik.

— A progresszív népi-nemzeti irány volt az átmenet, amelyet a gödöllői művészcsoport munkái, valamint az építészetben *Medgyaszay István* és a *Kós Károly* vezette *fiatal építészek* alkotásai jeleznek. *Ők próbáltak meg a korábbi, hagyományos művészetből a népi, nemzeti formakincsel, a szecesszió elemeit is felhasználva megújulni.* A kötet tárgyalásakor a kor megértésének egyik kulcsa ezeknek a törekvéseknek elemzése. Az iskolákba tömörült művészek mellett jelentősek voltak az egyéni, magányos művészi világképet teremtő festők, mint például *Nagy Balogh, Csontváry* és *Gulácsy.* Életművük szemben állt a hivatalos művészettel. 1910 után bontakozott ki a társadalmi és művészeti radikalizmust képviselő *Nyolcak és aktivisták* művészete, amely a Tanácsköztársaság művészetét érlelte. 1919 nem csupán a magyar társadalom történetében határkő, ennek számít a képzőművészetben is. Tárgyalása tehát mindenképpen a századforduló művészetével foglalkozó kötet feladata.

— Sokáig gondot okozott a kötet szerkesztésekor, hogy mi legyen a népművészettel. Szervesen kapcsolódik-e az egyéb művészeti ágakhoz, vagy ennek ismertetése nem egy művészettörténeti összefoglaló feladata. Azonban mind nyilvánvalóbb, hogy a népművészetet is egy-egy kor művészete, szerves részének kell tekinteni. Így tehát elemezzük a paraszti kultúra változását, alakulását, egy-egy népművészeti centrum — mint például Sárköz — létrejöttét.

— *Milyen lesz a kötet felépítése?*

— Nagyjából *két részre tagozódik.* Az első részben elemezzük a kor művészeti életét, rekonstruálni próbáljuk a társadalom és a művészet viszonyát. A második részben foglalkozunk a különféle művészeti irányokkal, iskolákkal, életművekkel, illetve az egyes, említésre méltó alkotásokkal, valamint vizsgáljuk a korszak helyét az európai művészettörténetben. *A kötetet 1200 kép — közöttük több, eddig múzeumban őrzött archív fotó — egészíti ki.*

A hazai művészettörténet nagyszabású vállalkozásának első kötete a tervek szerint 1981-ben jut el az olvasókhoz.

Halász Júlia

Az irodában kísérleti eszközök, magnetofonok, lemezjátszók. *Dicsekvés e gazdag leltár?*

Csak szűkül a kör. Az egyik ebből, a másik abból *a megszűnt tanyasi iskolából jött ide.* Nóé bárká-

Kemencén kezdett tanítani. Aztán Ács-Jegespuszta. Megszűnt, körzetesítették. Tovább, *egy másik pusztára.* Majd Ötfa. Amikor Ötfára jött, tizenhat gyereke volt. Az utolsó esztendőkben már csak nyolc. Tizenegynek kellett volna lenni, mert *a rendelet úgy szól:* tíz felett, ha tanuló van, az iskola nem szüntethető meg. Nyolc az kevesebb, mint tíz, *„de hunytunk egyet".* Aztán, amikor már csak hat gyereke maradt, *ide helyezték Bodoglárra.*

Feltételesen megszűnt az ötfai iskola. Miért csak feltételesen? A rendelet kimondja: két évig nem lehet a megszűnt iskolát megszűntnek venni, más célra felhasználni. (Hátha csoda történik: jönnek majd ismét a gyerekek?...)

De a majsai tanács *nem várta meg* ezt a két, türelmi esztendőt: betelepített az iskolába egy családot. Libásokat. Az udvaron, a kertben, ahol a gyerekek játszottak, *a tanító szőlőt, kertet ültetett,* most libák, libafarm. (És veszekedések: sikerült a városok társgyenge első termőesztendőben öt hektóm termett. Ha idén nem fagyna el, a 15 hektó is meglenne.

A szőlő mellett a jószágok. Százötven csirke. És tizenöt bárány! *Tanítónak minek a bárány?*

Ez az első ilyen vállalkozása. „Sertésekkel is próbálkoztam, de az nem vált be. Jó legelőm volt, *persze, csak volt.* Mert a libafarm. A bárányokat még tavaly kötöttem le, azaz állapodtam meg egy itteni juhásszal."

Most itt a tizenöt bárány, *mit csinál velük?* „Béreltem egy elhagyott tanyát. Idős emberek, bejöttek Majsára. Oda viszem majd ki a bárányokat, egyelőre *még a juhász tartja.*"

Siet a tanító haza, egy másik tanyára. Szőlőt metsz, kertet ás, jószágot nevel. Iskolája — *bárka, a homok hullámain* — megrakodva az elsüllyedt, elnémult iskolák megmentett kincseivel, a modern oktatás legújabb eszközeivel, berendezéseivel. Technikában nincs hiány.

Kőbányai György

Zala György

A Hét. 1902.
febr. 16. Arckép-
vel.

Zala György

— **Zala György Nagykőrös diszpolgára.** *Nagykőrösről* jelentik: A városi képviselő-testület egyesitett bizottsága egyhangulag elhatározta, hogy *Zala* György szobrászmüvészt Nagykőrös diszpolgárává választja.

M. 933. IV. 7.

Zala György

Lásd

Szépm. Mucz.

Új szerem. 1920-21.

47. sz.

Doszkár János és Ferenc

Háztatarozási, építési és átalakitási

vállalata

Budapest.

Iroda:
IV. Veres Pálné-u. 40.
Telefon 117-04

Telep:
IX. Márton-u. 3/B.
Telefon József 8-53.

Zala György

Magyarság

1938. január 9.

— **Pályázat Zala György megüresedett műterének használatára.** A kultuszminiszter a *Várkertbazárban* üresedésben lévő egyik műterem használatára nyilvános pályázatot hirdet. A pályázaton részt vehet minden magyar szobrászművész. A pályázat tárgya *Zala* György szobrászművész elhunytával megüresedett műterem ingyenes használata. A műterem használatának tartama nincs időhöz kötve, azonban az bármikor félévre felmondható. A kérvényekben feltüntetendők a pályázók személyi adatai művészi munkásságuk rövid ismertetésével együtt. A pályázati kérvények a vallás- és közoktatásügyi minisztériumban 1938. évi január 20-án déli 2 óráig adandók be. A későbbi érkező kérvényeket nem veszik figyelembe.

Sajt, vaj és csemegeáruk

Állandó gyümölcsvásár

M. 933. IV. 16.

Zala György feladja mütermét

A mai válságos időket az a társadalmi réteg érzi meg leginkább, amelynek foglalkozása nem vegetativ szükségleteket elégit ki. Ezek sorában is szomoru elsőséget élveznek a müvészek, akiknek magasabb, nemzeti küldetése lassanként „szükségtelen luxussá" kezd devalválódni. A képzőmüvészet anyagi válsága nem uj eredetü, a háboru után kezdődött és — rövid konjunkturától eltekintve — az elmult tizenkét év kivülről csillogó müvészetpártolása csak leplezte a szomoru valóságot. Ezekben az években a festők szórványos portrémegbizásokból, a szobrászok a városok és községek hadiemlék-megrendeléseiből vegetáltak addig, amig a leépités kék ceruzája ezeket a forrásokat is elzárta előlük. S ha a kiállitások termei mégis mindig megteltek a magyar müvészek munkáival, az csak a hivatás szeretetében s az alkotás vigasztalásában lelhette magyarázatát. Most azonban már — amint a következő példa bizonyitja — a válság nemcsak a megélhetést, de az alkotó munkásságot is lehetetlenné teszi a müvészek számára.

Megdöbbenéssel beszélik müvészkörökben, hogy a magyar szobrászat nesztora és büszkesége, *Zala* György, aki husvétkor tölti be 75-ik életévét, *ez év május elsejétől kezdve kénytelen lesz feladni mütermét, mert annak bérét a mai körülmények között megfizetni nem tudja.* Felkeresték a mestert az Ajtósi-Dürer-soron lévő atelierjében, amelyet három évtizeddel ezelőtt a maga pénzén és elgondolása szerint épittetett és amelyről el lehet mondani, hogy *a legnagyobb szobrászmüterem Magyarországon.*

— Ugy van, barátom, amint mondod, — erősiti meg a szomoru hirt a mester. — Május elsején tul nincs itt keresnivalóm. *Addig ki kell költöznöm innen munkáimmal, mert a 12.000 pengőről 8000 pengőre „redukált" müterembért sem tudom megfizetni.* Miből fizetném? Hogy hova megyek, azt még ma sem tudom. A legnagyobb gondom, hogy nem tudom, hol helyezzem el munkáimnak ezt a sok és nagy gipszmodelljét.

Körülnézünk. Csakugyan: egy kis muzeumra való anyag. (A párisi Rodin-muzeumra gondolunk.) Ott látjuk a csodálatos tekintetü *Árpád vezér* lovas szobrát, a koronát hozó *Gábriel, Erzsébet* királyasszony, a *Harckészség*, a *Berlini kongresszus* hatalmas dombormüvét, a *Millenniumi emlék* reliefjeit, a Nyiregyházára szánt *Benczur-emlék* gipszmintáját, (mikor lesz érccé?), az *Országos Kaszinó hősi emlékét* s a *Tisza-szobor* talapzatfiguráit. És éppen most szedik szét elszállitás céljára a *Nemzeti megujhódás* emlékmüvét, melyet Nagykőrösnek ajándékozott a város legujabb diszpolgára, Zala György.

Elszomoritó, hogy mindebből nemsokára porlepte raktári holmi lesz, *hacsak valami csoda, vagy valami mindenképpen méltányos és sürgős közbelépés nem történik illetékes helyen a nagy mester érdekében,* aki életének öt évtizedén át szórta széjjel magyar és müvészlelkének legszebb kincseit Nagy-Magyarország minden kulturhelyére.

— Azt a hátralévő rövid időt, — mondja — amit az Uristen még nekem szánt, szerettem volna békében leélni és ma tanácstalanul állok nehéz helyzetemben, hajléktalanná vált müvészetemmel. Sajnálom itthagyni ezt a helyet. Vajjon eszébe jut-e valakinek, hogy az állam, vagy a főváros megszerezhetné a mütermet, hogy benne — jobb idők jöttével — magyar szobrászok nagyob méretü megbizásaiknak eleget tehessenek.

Amikor távozunk, fenyegetően dördül a müteremkapu, amint a mester bezárja. Hát lehetséges, hogy a kulcs május elsejétől más gazda kezében legyen? Ez egy kicsit kulturánk csődjét is jelentené.

—n

sággal üzik, hogy ha felállítják
küldik is őket, a második felvo
előbbre tülekszenek, néha csa
sorral és boldogan mutogatják
a jogosnál jobb, drágább, elő
ken.

A legfurcsább keveréke ez
látogató közönségének, varrón
és fodrásznők és azok rokonság
színésznők, színészek és azok r
vén valami köze van a szinhá
ötöd- és tizedrangu müvészek é
és azok rokonsága, gazdasági
kesztőnék, külföldi „laptudósit
szinre nem kerülő drámairók
leányaik, akik a „jó öreg papá
vel nyomják be mindig a kritik
sorába és hátulról kiabálnak rá
ülez Gyula?": mindenféle keve

technokraciát is és Tihiez Bajossal együtt annyi öt másodpercenként nevettetik meg egy karikatura-jelenetben a közönséget.

* **Bajor Gizi** frakk- és smokingöltönyét a Schwarcz Jakab és Fiai férfiszabócég készitette.

Tőkebefektetésre

erősen fejlődő **gyönyörü telektömb,**

villamos mentén, házak között, közműveknél Pesten, Kerepesi-utnál 120.000 pengőért eladó. Közvetitőt díjazok. Tulajdonos 80—0—65

* **Homann Károly kiállitása** most nyilt meg a budapesti református gimnázium (IX., Lónyai-utca 4. szám alatti) rajztermében. Ez a gyüjteményes kiállitás érdekesen mutatja be a fiatal festőművész tudását, gazdag formaérzékét. *Homannál* a portré nem egyszerü, szimpla lemásolása az emberi arcnak, hanem mindenekfelett jellemrajz, belső studium. Merész és mégis könnyü vonalakkal, harmonikus fényhatásokkal és lehetőleg kevés árnyékolással dolgozik. Különösen még lehet ezt a *Modell* cimü olajfestményén figyelni, ahol mindenütt a letompitott fények uralkodnak, de az árnyékok sehol se hangsulyozottak. *Homanntól* ezuttal látunk először nagyobb kollekció szines karikaturát. Nálunk, ahol csodálatosképpen elhanyagolták az igazi karikatura-kulturát, jólesik látni, hogy van még valaki, aki nagy müvészi érzékével látja: eljön majd az idő, amikor *Gavarni* és *Daumier* emléke ujból feltámad. *Homann* Károly értékes gyüjteményes kiállitása április 20-ig lesz nyilva.

* **Passió-játékok Cegléden.** *Pavetits* Manó polgáriiskolai igazgató, a ceglédi Szent Cecilia ének- és zeneegyesület karnagya, az egyesület elnökével, *Hunyady* Ferenc dr.-ral, szép gondolatot valósitott meg, amidőn nagyszámu mükedvelő gárdával szinrehozta a Passió-játékokat. A darab négy előadáson át nagy sikert ért el, ami főként Pavetits Manó és *Babusik* László dr. érdeme, aki a betanitást és rendezést nagy ambicióval végezte. A darab főszerepeit *Egry* Ferenc, *Holló* Gyuláné, *Pálinkás* Elemér, vitéz *Szondy* Ferenc, *Scherk* István, *Bodor* Julia és *Pálinkás* Margit ját-

Zala György

A KISFALUDY TÁRSASÁG Greguss-érme az idén az 1928—1933. évkör legkiválóbb szobrászati alkotása számára volt esedékes. A Társaság úgy határozott, hogy ez alkalommal két érmet ad ki. Az egyiket *Zala Györgynek* egész művészi pályája és életműve elismerése gyanánt az ezredévi emlékmű befejezése alkalmából. A másik éremmel a nemes egyszerűségre és anyagszerűségre törekvő, jelentős munkásságot kifejtett és kiforrott tagját, dr. *Medgyessy Ferencet* tüntette ki, főként a Szépművészeti Múzeum által megvásárolt *Ülő leány* című szobrát emelve ki.

Erd

Képzőművészet

1935. 80-n. 20. l.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068. 337-748. 340-726

Zala György szobrász

NÉPSZAVA

1972 JUL 30

ÉVFORDULÓK

1021

Vasárnap

EGRESSY GÁBOR

színművész, a magyar színjátszás kiemelkedő úttörője 106 esztendeje halt meg.

GÖGÖS IGNÁC,

az MKP egyik vezetője halálának 43. évfordulója.

D. DIDEROT

francia író, filozófus és enciklopédista 188 esztendeje halt meg.

Hétfő

PETŐFI SÁNDOR

költő halálának 123. évfordulója.

ZALA GYÖRGY

szobrász, akadémikus, a századforduló hivatalos művészetének jelentős képviselője 35 esztendeje halt meg.

STÁHLY IGNÁC

orvos, a pesti egyetem sebésztanára születésének 185. évfordulója.

DEVECSERI GÁBOR

Kossuth-díjas költő, műfordító, klasszika-filológus 1 esztendeje halt meg.

megy végbe az igazgatóban. — De leváltani sem fognak, afelől nyugodt lehetsz.

— Az nem olyan biztos.

— Egész biztos.

— Miért volna biztos?

— Azért, mert akik bírálnak, azok nem ellened, hanem melletted vannak.

— Mellettem?... Ezek után?...

— Igen, ezek után is. Nem azért, mert szeretnek, hanem azért, mert ismernek. És nem biztosak abban, hogy egy új, ismeretlen igazgató jobb lenne nálad.

— És mit szólnak a

Zala György

Zala Gizella, néhai Zala György szobrászművész nővére 23-án (Tanítónők Otthona, VIII., Orczy-ut 6. sz. alatt) meghalt. Temetése vasárnap délután 3 órakor lesz a Kerepesi-temetőben. (Minden külön értesítés helyett.)

Nemzeti Újság

1942. jan. 25.

(Halálozás.)

ZOMBORY LAJOS:

Zala György, eredetileg Mayer (Alsólendva, 1858. ápr. 16. -- Bp., 1937. jul. 31.): szobrász, az MTA t. tagja (1930). A századforduló hivatalos müvészetének reprezentáns képviselője. A Mintarajzisk. elvégzése után E.Hellmer tanitványaként a bécsi, majd a müncheni ak.-ra került. Itt Witmann és Wagmüller voltak a mesterei, müvészi érdeklődése azonban inkább a francia és belga mesterek felé fordult. Első nevezetes munkája a Mária és Magdolna c. márványszobor volt (1884, MNG), utána az Aradi vértanuk Huszár Adolf által abbahagyott szobrát fejeztę be (1889), melyet az emlékszobrok hosszu sora követett (Bp. Honvédszobor, 1889--1893; Andrássy Gyula elpusztult lovasszobra; a hat más szobrásszal kivitelezett Milleniumi emlékmü 1894--1929 (épitész: Schikedanz Albert); Erzsébet királyné (1932), valamint az Orbán Antallal közösen készitett

KSné

Tisza István-szobor, 1934; Szegeden a Deák Ferenc-szobor). Portrékat (Ligeti Antal mellszobra, 1887, női portrék), reprezentativ aroképeket (I. Ferenc József, Deák Ferenc stb.) és siremlékeket (Csukássy József, 1893) is alkotott. A neobarokk emlékmüszobrászat e legjellegzetesebb mesterének művészetét bravuros mesterségbeli tudás, barokkos mozgalmasság, pátosz és festőiség jellemzi. Életében nagy megbecsülés övezte, számos kitüntetést, dijat, aranyérmet nyert. Az MNG harminc szobrát őrzi. -- Irod. Ybl Ervin: Z.Gy. (Magy. Müv. 1937); Farkas Zoltán: Z.Gy. (Nyugat, 1937. II.); Sidló, François: Georges Zala (Nouvelle Revue de Hongie, 1937. II.).

Zala György

— **Zala György súlyos beteg.** *Zala* György szobrászművész pár hét óta *súlyos betegen* fekszik a Pajor-szanatóriumban. A művész influenza következményeként *tüdőgyulladáson esett keresztül* és bár állapotában az utóbbi napokban kezelőorvosai javulást tapasztaltak, a veszély még mindig nem tekinthető elhárítottnak. A művész, aki életének *78-ik évében van*, továbbra is *állandó életveszedelemben forog.*

Pesti Napló

1937. ápr. 4

Kb.200 képpel 210
E.T.A.Hoffmann: Kis Zakar. Regény
Horvát nyelvtan és beszélgetések
Japán nyelvtan és beszélgetések
Karácsonyi könyv Irodalmi összefo
Kiss A.: A magyar társadalomtan t
Tizenkét fiatal költő (Sértő, Rad
anthológiája 150 o
Lesage: Gil Blas. Regény 2 kötetb
Az okszerü táplálkozás szakácskön
Marosi A.: Átöröklés és nemzetvéd
Mende: A rádiótelefon elmélete. K
Musset: Tizian fia. Regény kötve
Nagy Endre: A kabaré regénye 220
illusztrációival
Ohle: Az ismeretlen Szaharában. U
Orosz nyelvtan és beszélgetések k
B.Pain: Férfikor. Regény kötve 22
dr.Pauer: A lélektan alaptanai 20
Rabinovszky: Az uj festészet tört
Peres: Neveléstan és nevelestudom
Rejtő: A belső erők hatása a szil
tulajdonságaira (F
S.Szabó József: A protestánizmus
hivatása a nemzeti
510 oldal 50 képpe
H.G Wells: Álom. Regény kötve 325
H G Wells: Bealby. Regény kötve 2

Zala György
szobrai

A Tisza-szobrok

Egyik sem az igazi Tisza. Sem a díjazott terv, sem a megjutalmazott tervek nem elégíthetik ki azokat, akik Tisza Istvánt ismerték és nem magyarázzák meg egyéniségét, jelentőségét azoknak, akik nem ismerték a nagy államférfit. Többé-kevésbé sikerült pályaművek ezek, jobb, vagy gyengébb kompozíciók, de valami magával ragadó nagy érzés, vagy lenyűgöző gondolat egyikben sincsen. Megmintázták Tiszát állva, ülve, lóháton, római lepelben, különféle szónoki pózokban, díszmagyarban, kardot szorongatva, pálmaággal, összerogyva, esküre emelt jobbal, de egyik munka előtt sem dobban meg a néző szíve attól az érzéstől, hogy ott egy

Az Est
1929 VI. 16

nagy ember nagyságából sikerült valamit agyagba gyúrni a művésznek a halhatatlanság számára. Nagyon helyén lett volna szűkebb pályázatra vonni a legjobb tervek alkotóit, hogy mélyebben elmerülhessenek a feladat nagyságában, Tisza életének és tragikus halálának átérzésében. Semmi mait nem hozott ez a pályázat, s ha egy idegennek azt mondjuk, hogy ez a terv-tömeg egy ötven év előtti művészi verseny eredménye, nyugodtan elhiheti.

Zala György és *Orbán* Antal pályanyertes művében mesteri vonások vannak, de az építészeti rész iszonyú súlyos tömeg, tetején óriási nagy a szimbolikus sebzett oroszlán s a főalak elvész a mellékalakok között, mert éppen akkora, mint azok. Természetesen szépek az oldalba helyezett szimbolikus csoportok, — mint a legtöbb komoly pályázónál, Kisfaludi-Stroblnál, Rónánál, Szentgyörgyinél, Luxnál — de a részletek szépsége annál jobban érezteti a lényeg sikertelenségét.

Margó főalakjában van valami sötét, komor református pátosz, valami gyökérről fakadt erős érzés, szobrászilag is talán a legszebb fantázia. Ha kisebbjelentőségű emberről lenne szó, jónak tartanánk Ligeti Miklós

8

Az előjegyzéki könyv tételszáma.....

Követelők			Korona	fillér	könyv

Zala, Győr
vármegye

A Tisza-szobor pályamunkái

A képzőművészeti alkotások között kétségtelenül az emlékművek megítélésében vegyülnek össze leginkább a különböző szempontok. A nemzet nagyjait megörökítő, köztéren álló szobrot mindenki meg akarja kritizálni, még pedig legtöbbször úgy, hogy kritikájában az eszmei, tartalmi szempontok szinte teljesen háttérbe szorítják az alkotás formai, artisztikus szempontjait. Az a szobrász, aki erről megfeledkezik és — esetleg dacolva a közszellemmel, az átlagkritikával — tisztán, mint művészi problémát fogja föl az emlékművet, az előre számíthat a bukásra. Az emlékműnek valóban ki kell fejeznie azt az eszmét, melyet az ország vele megörökíteni kíván és karakterizálnia kell azt az egyént, akinek halhatatlanságát jelzi. De mindezt a legigazibb művészet nyelvén mondja el, mert e nélkül a legmélyebb idea, a legfenségesebb akarat is csak sikertelen kísérlet marad.

Tisza István alakja, jelleme, történelmet diktáló, tragikus végű életpályája olyan éles körvonalakban áll előttünk, hogy azzal minden szobrásznak eleve számolnia kellett. Ennek tömör jellemzése nélkül egyik sem remélhet sikert. Másfelől, formai szempontból, a közszellem tiltakozik minden eredetieskedéssel szemben, sőt határozottan konzervatív irányú megoldást vár minden pályázótól. Hi-

Budapesti Hírlap
1929 VI. 16

1c

...kok: (balról jobbra) Alexander (tengerészet), ...ka), Lord Thomson (léghajózás), Shaw (hon...lmívelés), Adamson (skót miniszter). Ülő ...itkos tanács elnöke), Thomas (munkanélkü...nald (miniszterelnök), Henderson (külügy), ...rmatügy).

...kultúrdemagógiát"

...ak miniszlersége ...eledik

hivatalos körök reprezentánsai is olyan kitartással megtagadják tőlünk.

Az utolsó bizottsági ülések a felsőházban és a képviselőházban

Június 21-én ül össze a felsőház

Az országgyűlés munkája a jövő héten fejeződik be s mind a két Ház megkezdi a mintegy négy hónapra tervezett nyári szünetet.

A felsőház legközelebbi ülése *június 21-én, pénteken lesz*, amikor a Nemzeti Közművelődési Alapítványról, továbbá az 1929—30. évi állami költségvetésről szóló javaslatot és az utóbbi javaslattal kapcsolatban a beruházásokról szóló pénzügyminiszteri jelentésnek felsőházi *pénzügyi bizottsági* tárgyalása *június 18-án, kedden délután öt órakor* lesz.

A képviselőház pénzügyi, földmívelésügyi és társadalompolitikai bizottsága *június 18-án kedden délelőtt 10 órakor* az I. számú bizottsági teremben együttes ülést tart. Az ülésen a zálogleveles kölcsönök és a vízitársulati kölcsönök szerzésének előmozdítását célzó, valamint a betegségi biztosítási járulékok utáni késedelmi pótlékok esetleges elengedésére vonatkozó rendelkezésekről szóló törvényjavaslatot tárgyalják.

Ezután a pénzügyi és igazságügyi bizottság tart együttes ülést. Ennek tárgya a régi osztrák és magyar koronára szóló tartozások és követelések rendezése tárgyában 1928 má-

szen maga Tisza István is egyik legmeggyőződésesebb híve volt az öröklött szépségeknek, amelyektől nem kívánt eltérni még új művészi lehetőségek reményében sem. Éppen ezért nem kell csodálkoznunk azon, hogy az összes pályamunkák tartózkodó, felette konzervatív szellemet árulnak el, amely szinte idegen a művészet mai útjaitól és csak a feladatban, valamint az itthoni közhangulatban leli magyarázatát. Egy Bourdelle zsenije lenne szükséges ahhoz, hogy a Tisza hatalmas egyéniségét méltóan, szinte megrázóan karakterizáló, a multat meg nem tagadó, de a mát hangsúlyozó emlékművet kaphassunk.

A beérkezett pályamunkák közül a bizottság szótöbbséggel *Zala* György és *Orbán* Antal alkotását találta a legsikerültebbnek és nekik kívánja juttatni a megbízást. Bár úgy a talapzat felépítésében, mint a figurális részletekben a pályamunka további érlelésre szorul, mégis kétségtelen, hogy Zala és Orbán oldották meg eszmeileg és formailag is legmegfelelőbben a problémát. A pályázat szerint lehetőleg kerülni kellett a lovasszobor megoldást, ami igen megnehezítette a feladat monumentális elgondolását. Egy magányos szoboralak szabad térségben, különösen az Országház északi homlokzata mögötti nagy légtengerben szinte elveszne, ha csak nem mintáznák meg olyan nagy méretben és nem stilizálnák át, mint ezt a hamburgi Bismarck-szobornál, Lederer eredeti alkotásánál láthatjuk. Zala és Orbán helyesen cselekedtek tehát, midőn pályamunkájuk pilonjának tetejére egy emberalaknál sokkal monumentálisabb és zártabb figurális tömeget — egy halálrasebzett oroszlánt — helyeztek. Ez a régi, jól bevált szobrászi motivum nemcsak szépen koronázza az emlékművet, hanem Tisza tragikus végű egyéniségét is jól jellemzi. Maga a főalak lent van a pilon előtt, az emlékmű élén, míg az oldalakat szimbolikus csoportok élénkítik, amelyek szellemi és formai vonatkozásban vannak Tisza alakjával. Nem osztjuk azok nézetét, akik szerint Tisza háttérbe szorul a fölötte lévő hatalmasabb méretű oroszlán mögött. Ha az utóbbit — kétségtelenül kissé megkisebbítve — kőből faragják a szobrászok, Tiszát és a csoportokat pedig bronzból öntik, mint ahogyan az alkotás artisztikuma különben is kívánja, úgy elesik a kifogás. Meggondolandó azonban, hogy művészi-e Tiszát és a csoportokat az architektonikus talapzat fölött még külön naturalisztikus talapzatra helyezni. Kötöttebb stilus úgy az építészeti, mint a figurális megoldás-

A beadvány kelte ..... száma

sát kellene választanunk. Egyik pályamunkában sincs akkora összhang építészet és figurális rész között, mint az utóbbiban. Pogány finom klasszicizálása és Stróbl eleven stilusa egy azonos művészi gondolat és átélés eredménye. Külön dicséret illeti a főalakot és az elől lévő nagy csoport szép kompozícióját. *Pásztor* János és *Sváb* Gyula lovas monumentummal pályáztak. Ők nemcsak tömegben, hanem megoldásban is megfelelő párját kívánták fölállítani az Országház déli homlokzata előtt álló Andrássy-szobornak. Náluk azonban az architektúra tömege uralkodik, az építményt hordozó lovas alak, amely csoportját tekintve talán a lerombolt pozsonyi Mária Terézia-emléknek rokona ,és a talapzat alján lévő allegóriák körvonalaikkal inkább csak élénkítik, de nem oldják föl az emlékmű nyugalmát. *Pásztor* most is bebizonyította, hogy elevenen és jól komponál.

Sidló Ferenc és *Hikisch* Rezső pályamunkája a legeredetibb megoldások közé tartozik. Hikischnek klasszicizáló formákkal sikerült olyan talapzatot tervezni, melynek árnyékában elég jól hatnak Sidló ősmagyarjai. Ugyancsak Hikisch készítette *Damkó* József pályamunkájának finom architektúráját is, amely azonban kissé síremlékszerű.

Beck Ö. Fülöp egy maga alkotta tervének figurális és építészeti részét is. Szabad térre elgondolt körkompozíciói. Nagy elmélyedéssel, szobrászi neveltséggel készült alkotás, melyen különösen Tisza díszmagyaros alakja (alternativa) érdemel igaz dícséretet. Merő ellentéte ennek fölfogás szempontjából *Ligeti* Miklós Tisza Istvánja, aki karosszéke előtt, jól szabott öltönyben áll *Lechner* Jenő kellemes vonalú, magyar ritmust kereső talapzatán. Mintázás szempontjából Ligeti munkáját elismerés illeti, épp úgy *Telcs* Ede puritán Tiszáját is, amelynek az összes pályamunkák között legegyszerűbb a megoldása. *Szentgyörgyi* István domborművekkel ékesített kettős pilon közé állította szintén Ferenc József-kabátos Tiszáját, míg ifj. *Vastagh* György egy nagy tudással mintázott paripára ültette. Igen sok pályázó a parlamenti ülések Tiszáját igyekezett elénk állítani, így *Cser* Károly is, akinek *Pál* Hugóval alkotott kompoziciója szintén figyelmet érdemel.

Mindent mérlegelve a zsűri döntésében meg lehet nyugodni. Zala és Orbán munkája még

Újra be kell mutatni: ..... n

Zala György
szobrai

Tisza István gróf budapesti szobrának pályatervei a Mücsarnokban

Tisza István alakja valóban plasztikai probléma. Az elmult évtized távlata még inkább a szobrász vésője alá kivánkozó tragikus hőssé avatta őt, akinek halála az összeomlás után a nemzet martiromságává szélesedett. Az elmult évtized sok bántó motivumot hántott le egyéniségéről és azt nagyvonalubbá, következőleg a müvészi ábrázolás számára is kifejezhetőbbé, körvonalozhatóbbá tette. Izgató, nehéz problémává válhatott a szobrász szemében is ennek a két kor határmesgyéjén álló s meggyőződését a makacságig menő szilárdsággal védő államférfiunak ércalakja, akinek neve ma már jelzője és zárköve Magyarország egy jellegzetes politikai korszakának, amely minden gyarlósága dacára is a rohamos fejlődés és emelkedés kora, de amelynek tragikuma, hogy élén vezérével, Tisza Istvánnal egy 16 vármegyés csonkaország nyomoruságába torkollik.

Magyarság
1929 VI. 16

Érthető, hogy a Tisza szoborpályázat — melyhez hasonló nagyszabásu pályázat békeidők óta nem volt nálunk — széles körben, de főleg a müvész és politikai világban nagy érdeklődéssel teljes várakozást keltett annál inkább is, mivel azon szinte kivétel nélkül minden jelentősebb szobrászmüvészünk részt vett.

4

lournet-t, Larsen-Todsen asszonyt, a három iatal Wagner-tenort: *Melchiort, Graarudot* és *Pistort*. A külföldet járó magyarok közül *Anday* Piroska, *Németh* Mária, *Angerer* Margit és *Pataky* vannak tervbevéve. Dirigálni fognak *Busch* és *Schalk*, folynak még tárgyalások *Rethberg* Elisabettel, a Metropolitan drámai szopránjával.

Külön gond az uj magyar operák ügye. A ibrettopályázat, sajnos, nem járt eredmény yel. A beküldött 160 pályamunka közül gyetlen egy kifogástalan sem akadt. Most gyenes megbizással próbál szerencsét az gazgatóság. Máris munkában van három arab: *Móritz* Zsigmond és *Kodály* Zoltán udas Matyi-ja, *Mohácsi* Jenő és *Kósa* György zékely népmeséje, az Isten őfelsége, *Paulini* s *Weiner* Leó müve, a Szivek vására. *Dohtányi* Ernő *Zilahi* Lajos Zenebohócának egzenésitését tervezi, *Bartók* Béla pedig labund Krétaköré-re kapott kedvet. *Nádor* Mihály is dolgozik egy operán, melynek

dércnyomását játszotta meg hátborzongató üséggel. Hálás szerepe van *Kováts* Antalnak s, egy megszökött őrült alakjában. A többi zereplők közül *Witt* Böske ügyes szobalánylakitását emelhetjük ki. A sötét drámát báos, könnyü kis egyfelvonásos vigjáték kölette. *Mészáros* Sándornak, a Nemzeti Szináz titkárának *A tavasz*-a. Nem nagyigényü, e végtelen kedves poétikus epizód, a költő s a szinházi szakember egyformán büszke ehet rá. Egy idősödő orvostanár maga neeli szeleburdi leányát, amennyiben ugyan zt nevelni lehet. Az anyát némileg *Magda* isasszony helyettesiti, aki házvezetőnő, csaidtag, gépiró egyszemélyben a háznál, már ilencedik esztendeje. Az elevenen pezsgő arab vége két házasság: a tavasz felébresztette a sziveket, az élet követeli a maga jogát. *liskey* a *tanár*, *Ditrói* Ica a *Sári* és *Mágory* óra a *Magda* kisasszony szerepében egyforán a legjobbat nyujtják. *Halász* Kálmán, *ári vőlegénye*, gyengébb. *(G. J.)*

* **A Nemzeti Szalon tárlata.** Nyárelő van ár és lassanként bezárulnak a kiállitási ter-

A pályázathoz füzött remények azonban — valljuk be — nem váltak valóra. Általános benyomásunk: a lehangoló csalódás érzése — a legjobb neveknél is. Azzal az érzéssel járunk e 35 pályázat fehér gipszmodelljei között, mintha 15—20 év előtti szobrászatunk szellemalakjai környeznének bennünket, mintha 15—20 év óta csak konvenció és semmi fejlődés nem mutatkoznék a magyar müvészet e kategóriájában.

Meg kellene döbbennie a kritikának, ha csak a Tisza pályázaton nyert benyomások alapján itélne a mai magyar plasztikáról és figyelmen kivül hagyná mindazt, amit az e pályázaton résztvevő illusztris müvész együttes legjava más téren és más viszonyok között eddig alkotott. A látszat alatt azonban ez esetben szomoru okok és magyarázatok rejtőznek, melyeket kötelességünk megvilágitani. A pályázó müvészek nagy részét a téma sulyossága mellett nem csupán — és erre mentség nincs — a tárggyal való behatóbb foglalkozás hiánya hendikepelte le, hanem *a magát csaknem kizárólag hadiemlék és portrémintázásban kiélő mai magyar szobrászmüvészet szomoru helyzete is, amely másfél évtizede nem kapott tápot erőinek éppen a történelmi és a monumentális alakszobrászat terén való kifejtésére és gyakorlására.* Amint a történelmi festészetet nem lehetett egy 9 méteres gobelin-megbizással ujjászülni, ugy ezt a müfajt sem lehet egy pályázattal életre hivni. Itt a magyarázata a Tisza szoborpályázaton uralgó ötletszegénységnek, tultengő konvencionalizmusnak, sok jobbrabalra kapkodó utánérzésnek, émelyitő locus communisoknak, banális pózoknak, monumentális erőtlenségeknek. Mert ami a formakészletben itt uj, az nagyrészt a hadiemlékekről van kölcsönkérve.

A gyakorlat hiánya egy másik szempontból is megnyilvánult. Értem alatta a szobrász és épitész összhangnélküli együtt-, de nem összemüködését. A mai viszonyok között rendkivüli összegü pályadij (400.000 pengő)

tehetsége, mély tudása a fiatal müvésztanár ösztönös, temperamentumos plasztikai formalátásával, egyesül. Alapfelfogásukat a monumentalitás gondolata jellemzi, amely megfelel az Országház-tér impozáns arányainak — amely szempontot a legtöbb pályázó figyelmen kivül hagyta — és kevés változtatással méltó emléke lesz Tiszának. A házája sorsán töprengő Tisza alakja a maga leegyszerüsitett formakezelésével, érzésben gazdag kifejező felfogásával messze kimagaslik valamennyi főalak-terv közül. *Nem kifogásoljuk, hogy ebben a szoborban a nemzet és nagy fia martiromsága közös kifejezést kapott, még akkor sem, ha az előbbinek szimboluma, a sebzett oroszlán dominál az utóbbi fölött.* A talapzat két oldalán elhelyezett oldalfigurák tömegelosztásukban, finom rajzukban a maguk vázlatosságában is sokat igérők. A főalak tömegének erősebb hangsulyozása s az idegenül ható talapzat átstilizálása csak javára válnék a tervnek.

Kisfaludi Stróbl Zsigmondnál is a főalak a kompozició ereje. Magyar ruhás, törvényvédő Tiszájának beállitása kissé külsőségesen patetikus ugyan, de mégis meggyőző és markáns képe az erős kéz politikusának. A talapzat főnézetének szép reliefje Rude-reflexió. Az épitészeti megoldás nem harmonizál a főalak monumentalitásával.

Telcs Ede Tiszája egyike a figyelemreméltóbb megoldásoknak, amely kevés eszközzel is sokat mond. Puritán egyszerüség, nemes komolyság a polgári ruhás alak felfogásában s az ehhez alkalmazkodó pár lépcsős talapzat közel áll Tisza egyéniségéhez. Kár, hogy a fejben nincs több aktivitás. Kisplasztikai jellegénél fogva a Parlament terének épület- és szoborkolosszusai között ez a különben finom terv eltünnék.

E három pályamű s még talán *Ruff* András nagy plasztikai készséggel és mozgalmassággal megmintázott talapzatu terve férközött

Zala György
Orbán

A Tisza István-szoborpályázat eredménye

Zala György és Orbán Antal műve kerül kivitelre

Pénteken döntött a Tisza István szoborpályázat zsűrije a beérkezett pályaművek fölött. Szombattól kezdve pedig a Műcsarnok termeiben tekinthetők meg a beérkezett pályaművek, számszerint közel negyven, ami igen szép eredmény, tekintve, hogy itt monumentális megoldást kívánó nagy emlékmű tervezéséről volt szó.

Számra tehát tekintélyes az eredmény, de művészi értékre, a feladat megoldásának sikerét tekintve egyáltalában nem monumentalitás hiányzik. Még azoknál a szobroknál is, amelyeknél a főalak sikerültebb, van valami zavaró mellékkörülmény. Nincs meg az összhang a szobrászati rész és az építészeti alap között. Sokszor a különben sikerült szobrot túlságosan intim beállítása húzza le, bár még az ilyen megoldás, amely a fősúlyt az alakra helyezi, sokkal rokonszenvesebb, mint azok az agyonbarokkizált, agyondiszitett szobrok, amelyek teljes ellentétben állnak Tisza egyéniségével.

Nemzeti Ujság
1929 VI. 16

17

...számmal igénybe páratlan kedvezményünket.

Fizessen elő a Nemzeti Ujságra s olcsóbb áron kapja a könyveket. A legszebb könyvtárat rendezheti be magának, ha belép a Nemzeti Ujság előfizetőinek táborába.

...DELÉS

...Ujság Aranykönyvtár sorozatot ...ezőket:

...rég.
...Vizen és szárazon.
...or.
...ont-eset.
...regénye.

...je kötetenként 1.50 P és 30 fillér

...30 P és 30 f kézbesitési dij ellenében, ...lyesen veszem át.
...ndó.)

_____ 1929 _____ hó _____ n.

Név _____ Foglalkozás _____

Helység _____ Utca és házszám _____

kielégítő. Itt az volt a feladat, hogy az ország egy jó Tisza István-szobrot kapjon, amely ennek a nagy egyéniségnek emberi és államférfiui kiválóságát, karakterének markáns vonásait mennél művészibb eszközökkel fejezze ki. Ez teljesen ugyszólván egyik pályázónak sem sikerült. Legkitünőbb szobrászainknak sem sikerült egészen közel férkőzniök Tisza István rendkivüli egyéniségéhez. A pályázóknak csak legkisebb hányada tudta magának, Tisza Istvánnak, kemény, céltudatos, puritán és mégis nagykoncepcióju karakterét hiven visszatükröztetni magában a főalakban és csaknem valamennyi alkotásból hiányzik valami egységes és összefogó monumentális elgondolás, amely a fantázia szárnyalásával közelitené meg Tisza heroszi és mártir alakját. A szimbolumok és allegorikus figurák, amelyekkel egy-egy vonását, jelentőségének, nemzeti értékének egy-egy oldalát kifejezni akarták, legtöbbször konvencionálisak. Oroszlánok, szárnyas paripák, géniuszok, görög tógák, sasok alkalmazása, mellékalakok csoportjainak sokszor egészen ügyes és plasztikus elhelyezése próbál hangulatot teremteni, de kevés sikerrel. Ezek a szobrok hidegen hagynak, mert nem kifejezők, nem ragadják meg a fantáziát és nem visznek közel Tisza Istvánhoz.

De abszolut művészi szempontból sem tökéletes egyik megoldás sem. Az igazi

A pályanyertes *Zala* György—*Orbán* Antal-terv mint megoldás, igen artisztikus és monumentális. Tisza István alakja külön igen nemes és tiszta művészi eszközökkel megformált szobor és karakterben is igen jó és markáns. Kár, hogy a Tisza István szobor nem főalakja az emlékmünek és kissé elnyomja az óriási tömegü architektura. A főalak négy tömör doroszlop által tartott emelvényen végigomló sebzett oroszlán. Kissé konvencionális elgondolás, de szép, erőteljes és monumentális. Tisza alakja az előtérben áll az oroszlán alatt. A kétoldalt elhelyezett mellékalak-csoportok, amelyek egyenlő méretüek a főalakkal, igen finoman megoldottak.

Háromezer koronás dijat nyert *Pásztor* János és *Sváb* Gyula pályaterve. Ez méreteiben a legnagyobb. Tisza István lovas szobra finom munka, de lirai lágyságok vannak benne s a mellékalakok rontják tiszta hatását. Ugyanesak dijat nyert *Ligeti* Miklós és *Lechner* Ödön dr. pályaterve. A vármegyék cimerével diszitett egyszerü talapzaton áll Tisza István igen elegáns kivitelü, rendkivül jellegzetes és portréhüségben legkitünőbb szobra. A mögötte levő karosszék, amelyből az elgondolás szerint éppen akkor állt fel, megfosztja nagyvonalusságától s inkább valami intim parkban való elhelyezésre utalná az emlékművet, mint nagy tér közepére. A szintén pályadijjal kitüntetettek közül *Kisfaludi-Stróbl* Zsigmond főleg a dacos energiát akarta Tisza diszmagyaros alakjában kifejezni. Igen egyszerü elgondolásu a Telcs—Kotal-pályamü, amelyen Tisza alakja portrészerüség szempontjából igen sikerült. *Szentgyörgyi* István két reliefekkel diszitett félgula közé állitotta a kissé előretólt posztamentre helyezett főalakot.

Nagyon komoly és nemes *Vass* Viktor antik diadalkapu alá helyezett szobra. Nagyon szépen kidolgozott talapzatot ad *Beck* Ö. Fülöp, de görög tógában mintázott Tisza Istvánja nem szerencsés elgondolásu.

A *Sidló—Hikisch*-pályamünél is tulsok erő pazarlódik el a részletekre.

Kallós Ede szobránál a barokkos gazdagság a monumentalitásnak is rovására megy, de Tisza puritánságával is ellentétben áll. *László Flórián* Gyula két fáklyát tartó, sassárnyu géniusz alatt helyezi el Tisza István alakját, a melyen a fájdalmas megroppanás a karakter erejének rovására megy.

Említésre méltó még *Róna* József

Zala, György
szobrász

Tisza István igazi figuráját egyik pályázó szobrász sem találta meg

Müvészibb és erőteljesebb szobrot kell kapnia Tisza István grófnak. Harmincöt pályamü sajtóbemutatója a Mücsarnokban

Mjság
1929 VI. 16

dőzni. Nyaralni, tehát az életem megszokott kereteit egy kissé lazitani, nem odagondolni. Pihenni, nem számolni. Jólérezni magam, nem az utolsó fogaskereküre gondolni. Eljutni valahová egy közlekedési eszközzel, nem közlekedni. Nem várni. Nem tolongani. Nem sorbaállani. A vendéglőben, az rossz szokás, soha nem nézni meg az étlap jobboldalát. Nem sajnáltatni le magam beképzelt borpincérek buta gőgjétől. Mindent méltányos áron kapni. Vendégnek lenni, nem hatóságilag nyilvántartott gyökérnek. Szóval, nyaralni, nem odafigyelni, anélkül, hogy ennek megvalósitásához sikkasztani kellene.

T. i. volt már olyan is, aki ennek megvalósitása érdekében sikkasztott. Tébclyodottak, akik fejükbe vették, hogy Pesten akarnak nyaralni.

Felelhetném azt is, hogy pesti ember vagyok, itt élek. Ez azt jelenti, hogy spanyol grand vagyok, az uralkodóház tagja. Vigyáznom kell minden mozdulatomra. Én legfeljebb Párisba mehetek el a Luna-parkba üvöltözni a hullámvasuton, célbadobálni, gurulni a forgóparketten. Pesten nem mehetek el nyári este vihogni és jókedvünek lenni a Luna-parkba. Senki nem hiszi komolyan, hogy egy jónevü orvos, egy fejlődésképes ügyvéd, egy pesti bankigazgató hitelképessége és karriérje érdekeinek különösebb megroncsolása nélkül megengedheti magának azt a luxust, hogy nyári estén egy vagy több masamódlánnyal beleüljön a pesti Luna-park hullámvasutjába visitani? Párisban többezer munkást dolgoztató gyárak tulajdonosai élemedett korban is vigan ráfeküsznek szombat este a forgóparkettre, abban az optimista reményben, hogy a nagy forgásban besodród-

De ennyi elég. Hívjatok inkább Gyuri vák beléhez azt a rokonszenves és komoly Plé doktort, aki azzal az uj Minervával jön k minden este a szigetre.

Pesti ember vagyok, nem tehetem. Neken

Véget ért a n tanác

Vita Stresemann

Madrid, Junius 15. *(Havas.)* A népszövet ségi tanács ma délután *félhárom órakor befe jezte tanácskozásait.*

Az utolsó pillanatban az a veszély fenye getett, hogy a tanács kénytelen lesz még to vábbra is együtt maradni; azok a tárgyalásol ugyanis, amelyeket a német és lengyel dele gátusok *Adatci* báró elnöklésével a lengyel sziléziai német javak felszámolása ügyéber folytattak, ma reggelig még nem vezettek ered ményre. A délelőtt 11 órára kitüzött tanács ülés megnyitását későbbre halasztották, hogy időt adjanak a delegátusoknak és az érdekel államok szakértőinek a megegyezésre. Ezek a tanácskozások délig tartottak.

Adatci báró a tanács nyilvános ülését meg nyitván, nyomban közölte, hogy Németország és Lengyelország kiküldöttei az ő elnöklésé vel a lehető legrövidebb időn belül közvetlen tárgyalásokba bocsátkoznak egymással ebben a kérdésben.

Stresemann ezzel kapcsolatban szemrehá nyást tett Lengyelország képviselőjének, hogy a nyilvánosság elé vitte a Németország és Lengyelország között fennálló ellentéteket és hogy

a népszövetséghez fordult az oppelni incidens ügyében.

ÁCIÓ A SELYEM

Szombaton délelőtt mutatta be a Tisza István gróf szoborbizottság a Mücsarnok termeiben annak a harmincöt magyar szobrásznak a tervét, akik munkájukkal résztvettek a Tisza-szoborpályázaton. Az eredmény lesujtó. Az ember megdöbben a kiállitás sivárságától és ötlettelenségétől.

Ezek között a szobrok között hiába keresi bárki is Tisza István valódi figuráját.

Az ő egyénisége, a belőle áradó szuggesztiv erő, sehonnan sincsenek olyan távol, mint innen. Budapest hires rossz szobrairól, de annyi gyenge figurális elgondolást és megoldást nehéz lenne egész Budapesten összeszedni, mint amennyi ezekbe a termekbe került össze.

Amerre az ember néz, mindenütt száz esztendővel ezelőtt divatját mult stilus, kopirozott gondolat, erőtlen kidolgozás. Mintha szobrászainkat furcsa tehetetlenség szállta volna meg: vagy a görög mitológiába menekülnek Tisza alakjának kiformálásánál, vagy azt az ősbudavári magyart keresik vésőjükkel, akin már az első kifaragott vagy megfestett diszmagyar is valószinütlenül állott. *A mellékfigurák, csoportozatok a legtöbb munka oldalán ugy hatnak, mint cukrostorták tetején a rövid életre szánt szomoru cukrászdiszek.*

A legjobban sikerült talán valamennyi munka között *Ligeti* Miklósnak *Lechner* Jenővel készitett terve, amit a birálóbizottság háromezer pengővel dijazott. *Itt Tisza István gróf polgári ruhában áll. Mögötte egy karosszék s abban odavetett felöltő.* Az egész munka igen finom, sok érzéssel, nagy megértéssel készült és megkapóan fejezi ki a magyar dzsentri nobolis egyszerüségének és az államférfiu lelki biztonságának nyugodt harmóniáját. Technikája is müvészi. Hibája, hogy a pályázat monumentalitást is kivánt a szobrászoktól.

Zala György munkája, amit *Orbán* Antal építésszel készitett, nyerte az első dijat. *Tisza István gróf álló figurája itt tulajdonképpen csak mellékalak a konstrukció közepén kiemelkedő, hatalmas fekvő oroszlán szimbolikus figurája alatt.* Zala György müvészete valóban megérdemelte az elismerést, de munkája, annak minden technikai biztonsága mellett, aligha számitott volna a győzelemre, ha a többi pályázó között sikerültebb terveket láthatnánk. Ennek a tervnek megvalósitását határozta el a bizottság, de

hisszük, hogy ezt a döntést még meggondolják és a pályanyertes müvészek érzékenységének sérelme nélkül módot keresnek arra, hogy Budapest végre megfelelő szobrot kapjon Tisza István grófról

és az lélekben, finomságban, legalább megközelithetné annak a nagy magyar államférfiunak egyéniségét, akinek figurája oly elevenen él hódolóinak kegyeletében.

Tisza István gróf arca egyébként talán csak *Vastagh* György különben gyenge kompozicióján sikerült. Sok finomság van *Pásztor* János és *Schwab* Gyula munkájában is, de csak technikai. Belső tartalma, vagy eredetisége nem akad ennek a tervnek sem.

A tanulság a pályázat után a legszomorubb. Talán igazuk van mégis azoknak, akik a fiatal müvészek kirekesztését kifogásolták a szobrászok meghivásánál. A meghivottak legalábbis semmi esetre sem igazoják az ellenkezőjét.

A szoborral pedig vigyázni kell. *Az elhibázott Kossuth-szobor szomoru csalódása után megérdemelné Tisza István gróf emléke és az ország kegyelete egyaránt, hogy a nemes célnak megfelelőbb és müvészibb alkotást kapjon, mint amilyent a kiállitott harmincöt kisérletből a birálóbizottságnak kiválasztania módjában lehetett.*

Borbély Andor.

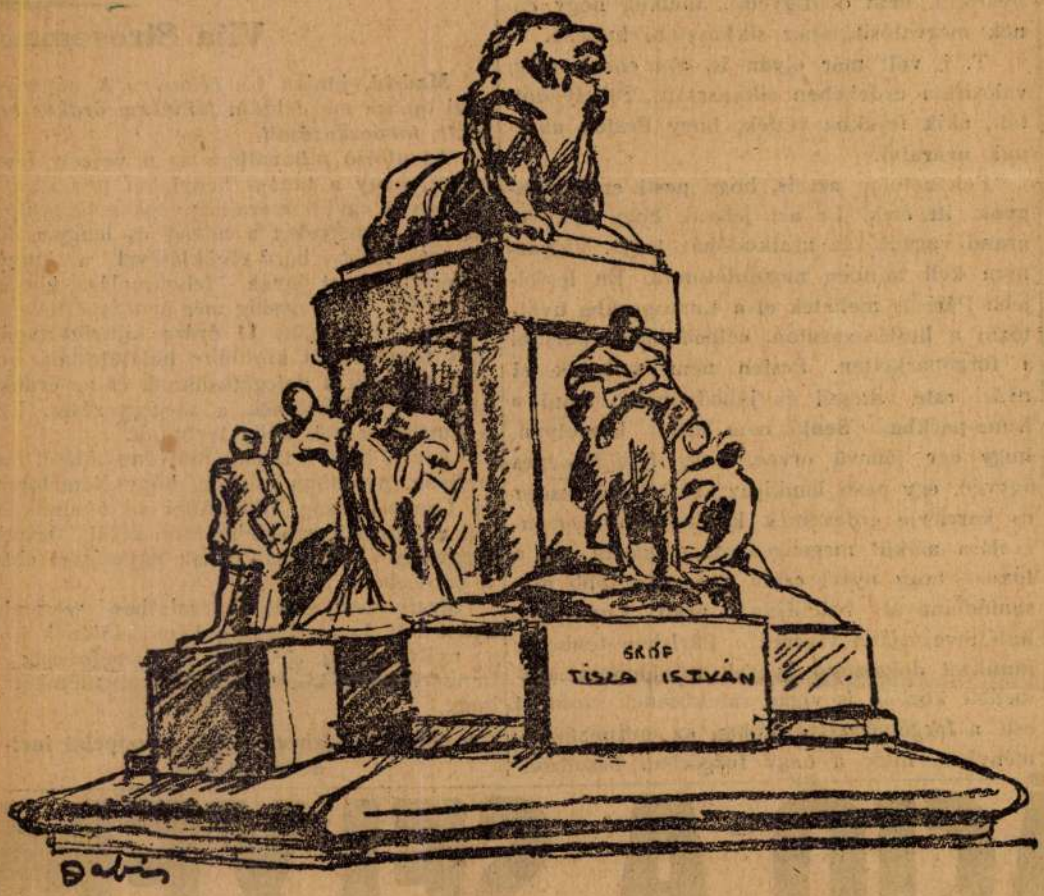

I. dijjal kitüntetett Zala—Orbán pályamü

Zala, György szobra

— **Zala György és Orbán Antal nyerte meg a Tisza-szoborpályázatot.** A gróf Tisza István szobrára benyujtott tervezeteket felülbiráló bizottság pénteken délután tartotta meg a Műcsarnokban a Tisza-szoborpályázat elbirálására vonatkozó döntő ülését. Az ülésen az elnöki tisztet *Berzeviczy Albert*, az Országos Tisza-Bizottság elnöke, töltötte be, az előadó pedig *Daróczy Aladár* miniszteri tanácsos volt. A bizottság szótöbbséggel kimondta, hogy a pályaművek között talált kivitelre alkalmas alkotást. Ugyancsak szótöbbséggel határozta el a bizottság, hogy *Zala György és Orbán Antal együttes pályaművét tartja a kivitelre a legalkalmasabbnak és ezt a pályaművet fogadja el a kivitel alapjául.* A bizottság egyébként a pályázat feltételei értelmében a pályázatra felhivott művészek között több jutalmat osztott ki és pedik: 3000 pengős jutalmat itélt a következő művészeknek: *Pásztor János, Ligeti Miklós, Kisfaludi-Strobl Zsigmond, Szentgyörgyi István, Sidló Ferenc és Teles Ede;* 2000 pengős jutalomban részesültek az alábbi művészek: *Beck Ödön Fülöp, Damkó József, Horvay János, Kallós Ede, Margó Ede és Róna József.* A megnyilatkozott óhajtásokra a birálóbizottság azt is elhatározta, hogy a felhivás nélkül pályázott művészek közül egyesekre vonatkozóan olyan értelmü javaslatot terjeszt a szoborbizottság elé, hogy ezeket a művészeket a bizottság méltányos jutalomban részesitse. A pályázati hirdetmény feltételei értelmében ugyanis a pályázatra fel nem hivott művészek jutalomra nem tarthatnak igényt. Az önként pályázott

Pest. Hirlap
1929 VI. 15

19

Sidló Ferenc szobrászművész Tisza István gróf szobra.

Zala György
szobrász

— Zala György és Orbán Antal együttes pályaműve nyerte a Tisza-szoborpályázatot. A Tisza István gróf szobrára benyujtott terveztetek felülbiráló bizottság pénteken délután tartotta meg a Mészarnokban a Tisza-szoborpályázat elbirálására vonatkozó döntőülését. Az ülésen az elnöki tisztet *Berzeviczy* Albert v. b. t. t., az Országos Tisza-Bizottság elnöke töltötte be, az előadó pedig *Daróczy* Aladár miniszteri tanácsos volt. A bizottság szótöbbséggel kimondta, hogy *Zala* György és *Orbán* Antal együttes pályaművét tartja a kivitelre legalkalmasabbnak és ezt a pályaművet fogadja el a kivitel alapjául. A bizottság egyébként a pályázat feltételei értelmében a pályázatra felhivott művészek között több jutalmat osztott ki és pedig: 3000 pengős jutalmat itélt a következő művészeknek: *Pásztor* János, *Ligeti* Miklós, *Kisfaludi-Strobl* Zsigmond, *Szentgyörgyi* István, *Sidló* Ferenc és *Telcs* Ede; 2000 pengős jutalomban részesültek: *Beck* Ödön Fülöp, *Damkó* József, *Horvay* János, *Kallós* Ede, *Margó* Ede és *Róna* József. Az önként pályázók közül megjutalmazták a következőket: *Vastagh* György, *Cser* Károly, *Horváth* Géza, *Lux* Elek, *Moiret* Ödön, *Ruff* Andor és *Vass* Viktor. A pályaműveket kiállitják s a közönség részére vasárnap, hétfőn és kedden lesz nyitva a kiállitás.

Uemzeti Ujság
1929 VI. 15.

Kiadás előtt

csatolt ügyiratok számai: _____

Zala György szobra

Nyilt pályázatot művészi alkotásokhoz

A következő levelet kaptuk: Mindenekelőtt fogadja a szerkesztőség hálás köszönetünket, hogy a Tisza István gróf szoborpályázat kiírása körül támadt harcok idején minket oly hatásosan támogatott. Most, mikor teljes sikert arattunk, kérjük, sziveskedjék helyet adni ujabb soraínknak, hogy visszaemlékezhessünk az annakidején kifejtett akciónkra és szóvátehessük azokat a tanulságokat, melyeket a pályázat alkalmából meritettünk. Tanulságos lesz, hogy a nyilvánosság előtt rámutassak az érdekeinkért folytatott harcnak fontosságára. Teszem ezt mindazok nevében, akiket annakidején a szoborbizottság téves tanácsok alapján kizárt a pályázatból és akiknek csak nagy erőmegfeszitéssel sikerült a szoborbizottságot arra birni, hogy végül mégis megadta nekik a jogot, hogy a Tisza István gróf szoborpályázaton résztvehettek olyan kikötéssel, hogy a költségek megtérítésére nem tarthatnak ugyan igényt, de a szobor kivitelére a meghivott kollégákkal egyforma elbánásban részesülnek. Nagy elégtételünk, hogy *Zala* György nagynevü mesterünk mellett a pálmát *Orbán* Antal kapta, akit eredetileg szintén velünk együtt elzártak a pályázat lehetőségétől. Közülünk még hatan részesültek nem remélt dijazásban. Itt különösen kiemelendő az, hogy mig a meghivott 14 kollégánknak előre biztositatott 2—3000 pengő részvételi dij, tekintet nélkül arra, hogy pályamüveik megállják-e a helyüket vagy nem, ezzel szemben *mi saját költségünkön*, tisztán tervünk jóságában bizva, vártuk az eredményt. Örömmel vet-

Magyarság
1929 VII. 7

1

tük *Zala* György győzelmét azért is, mert ő volt az elsők között, aki méltányolni tudta sérelmünket és mellénk állt. Ha már az egyenes megbizást meg nem kaphatta, maga mellé vette munkatársnak a szoborbizottság által kizárt *Orbán* Antalt.

Éppen ezért figyelmébe ajánlom a mindenkori szoborbizottságoknak, hogy a jövőben ilyen nagyarányu szobrok kiirásánál *ne mellőzzék az általános pályázatot.* Nagyon fontos, hogy a szobrásztársadalomnak módja és alkalma legyen monumentális feladatok megoldását megkisérelni, elég sajnálatos, hogy oly ritkán fordul elő ilyen monumentális feladat. Annál kivánatosabb az alkalmat megragadni és szobrászaink figyelmét a pályázatra felhivni. Ha végigtekintünk Tisza István gróf szoborpályázat tervein, érezzük gyakorlati fogyatékosságainkat, érezzük, milyen hasznos volt az összességre nézve a monumentális feladat, látjuk erőinket, képességeinket próbára téve. Itt mindenki tanult és mindenki érzi, hogy a legközelebbi pályázaton *jobb tervet tudna hozni.* Sok energiát és sok anyagi áldozatot kiván tőlünk egy ilyen pályázat, de szivesen fogjuk meghozni a jövőben is az áldozatokat, mert meg vagyunk győződve, hogy csak a gyakori mérkőzés válthat ki belőlünk kiváló koncepciókat, amelyekért érdemes minden áldozatot meghozni. Egyben arra kérjük a mindenkori szoborbizottságokat, hogy a jövőben nagyobb gonddal és körültekintéssel állitsák össze *a pályázati feltételeket.* Hivatkoznom kell külföldi példákra, ahol minden nagyobb arányu pályázathoz egész könyvre való instrukciókat, kivánságokat és szabályokat fektetnek le a létesitendő szoborra vonatkozóan. A Tisza István gróf szoborra kiirt hiányos pályázati feltételek tulságosan szükszavuak voltak s bár tág teret engednek a

---

feltételekben ez a kivánság *nem volt feltüntetve.* Különösképpen érinthette azokat a kollégákat ez a hir, akik lovas megoldáson dolgoztak, amikor röviddel a pályázati idő lejárata előtt nem kis meglepetésükre olvasták az egyik lapban, hogy a Tisza István gróf szoborbizottság nem kiván lovasszobrot.

Ez és egyéb hasonló fogyatékosság a pályázati feltételeknek, bizonyitják, hogy az illetékes szoborbizottságoknak sincsen meg a *kellő gyakorlata* a pályázatok lebonyolitásában. Ezért legalább röviden rámutattam a szoborpályázat legközelebbi alkalommal esetleg hasznositható tanulságaira.

—

Zala

Magyarország
1929 VI. 15.

Orbán Antalnak, a nevét, ki munkámban teljes tudásával segitett nekem, öreg embernek. Gondolni kellett rá: öreg vagyok, hátha valami előreláthatatlan oknál fogva megakadok, nem tudom folytatni, megbetegszem ... hiába, öregembernél gondolni kell erre ... hogy legyen valaki, aki folytatja, segit ... Igen ... S Orbán Antal igazán szeretettel, megértéssel és mindenekelőtt nagy müvészi tudással vállalta mellettem ezt a szerepet.

Még bemutat Orbán Antal művész urnak, aztán a filmre forditja minden figyelmét, a mozgó alakokra a vásznon. Nem zavarom tovább. Elbucsuzkodom, csöndesen kisurranok s ahogy az ajtóból visszatekintek, a vetitett képek visszfényében látszik az öreg mester patriarkális arca, amint figyeli az előadást.

A Tisza-szoborpályázat győztese egy másik művészben: Mosjukinben gyönyörködik...

D. S.

Zala György
Szobra

Beszélgetés Zala Györgygyel, a Tisza István-szoborpályázat nyertesével

A Tisza-szoborbizottság pénteken döntött a beérkezett pályázatok sorsa felett s a pályázaton szereplő 34 művész közül *Zala* György szobrászművésznek ítélte oda az elsőség pálmáját. Ez alkalommal felkerestük az ősz mestert gratulációnkkal s egyben alkalmunk volt — még pedig egészen különös körülmények között — hosszabb beszélgetést folytatni vele. Miután lakásán nem találtuk, az otthon lévők utbaigazitása alapján a Capitol-mozgóban találtunk rá, amint felesége és Márton Ferenc festőművész társaságában éppen az előadás megkezdésére várt.

Mosolyogva s egyben csodálkozva fogadott.

— No, de ilyet! Még a moziban is rátalálnak az emberre! Ezek az ujságirók! No, de mindegy. Tudja, öcsém, szeretem a mozgóképeket. Sok művészi van bennük és nagyszerü tájak, melyek egyenesen festővászonra kivánkoznak. Szeretem ezeket az idegen világokat.

Kérjük, hogy diadalmas művéről mondjon valamit. A Tisza-szoborról, mely sikerei sorozatában bizonyára egyik ragyogó állomás.

Magyarság
1929 II. 15

napi tartózkodásra Kecskemétre utaznak, ahol a vándorgyülés véget ér.

— A Szeged-felsőtanyai hősök emlékszobra. *Szegedről* jelentik: A Szeged-felsőtanyai mezőgazdasági egyesület vasárnap tartja a hősi halottak szobrának leleplezési ünnepélyét. A nagyszabásu ünnepségen a kormányzó képviseletében *Klebelsberg* Kuno gróf vallás- és közoktatásügyi miniszter jelenik meg. A szoboravató beszédet *József* főherceg mondja, a szobrot pedig *Glattfelder* Gyula megyéspüspök szenteli fel.

lés fontos tárgya: Az erdélyiek egyletei összeműködését illető tervezet bemutatása é s megvitatása; az erdélyiek egyletei tisztelgése és koszoruletétele *Bem* József hamvai hazaszállitásánál. Kivánatos, hogy az asztaltársaságok is küldjék el képviselőjüket. *Jancsó* Benedek dr., tb. elnök.

— Labori mütermében művészi képek és miniatürök jutányos áron, 6 lap 10 pengő.

— Menczer gallértisztitása vezet. Saját üzem.

— A Tisza-szobor? — simitja végig a homlokát. — Hát megvan. De rengeteget dolgoztam vele. Vagy két hónapig csak gondolatban terveztem, gyurtam, alakitottam. Egyik tervet a másik után vetettem el, mig végre megtaláltam az igazi formát, amelyben összemarkolhattam mindent, amit akartam. Mert nemcsak Tiszát, az embert akartam adni ebben a szoborban, de az egész korszakot, amelyben ez a tragikus, nagy férfi élt. Az egész kor szellemét ki akartam domboritani s ebben fogni meg Tisza Istvánt.

— Igen. Szives lenne hát elmondani, Mester, milyen a szobor?

— Nos hát mindenekelőtt szimbolikus csoportok keretében ábrázolom Tiszát. Középen áll eltöprengőn, egyik keze ökölbe szoritva. Az egész alakon érzik az akarat s a férfierő nagy vállalása. Egy nemzet végtelen problémája volt Tisza vállain, egy nemzet léte, jövendő sorsa s a nagy feladat sulya alatt álló, lelkében töprengő erős férfialak Tisza, a csoport főalakja. Jobbra tőle egy fiatal ember, amint meghajtja előtte a nemzet zászlóját s emögött magyar népcsoportok. A nemzet elismerését szimbolizálja ez a csoport. Balról a gyászos mult, a tragédia szimboluma. Gyászruhás, csüggedt, szomoru aszszonyok csoportja. Főalakok ebben a csoportban: Tiszáné és Almásy Denise grófnő, az ember-Tiszához a két legközelebb álló alak, amint a tragédia sulya alatt sirva egymásra borulnak. Mindezek bronzból készülnek. Felettük aztán egy hatalmas, halálra sebzett kőoroszlán, mely tragikus egységbe fogja Tisza alakja körül a csoportokat, szimbolizálva az alattomosan letört zseniális akaratot. A szobor alapzatán Tisza életéből vett kis reliefek. Igy gondoltam legjobban kifejezni azt az érzést, melyet Tisza egyénisége és sorsa kelt bennem.

Közben megkezdődik az előadás, pereg a [illegible], amit a szobor karaktere magával hoz szinte.

— És a pályázat?

Mosolyog.

— A pályázat? Hogy egész őszinte legyek, nem nagyon vagyok hive a pályázatnak. Ugy gondolom, ez egy kissé mentesiti a müvészeket a müvészi felelősség alól. Szerintem az a legjobb, ha megbiznak egy müvészt valaminek az elkészitésével, mint például a renesszánsz-korban. Akkor nem volt pályázat, hanem megbiztak egy-egy müvészt a szobor megalkotásával. Igy minden müvészi felelősség az egyénen volt, vállalni kellett teljes egészében s igy épp ennek a felelősségérzésnek az alapján a müvész minden erejét és minden lelkét, legszebb tudását beleadta az alkotásába. Csak igy nevelődhettek oly kemény és nagy müvészegyéniségek, mint amilyeneket a renesszánsz felmutat.

Közben szól a zene: orosz, Mosjukin brilliroz s az öreg mester elismerőn mosolyog.

— Természetesen, örülök azért. Akármilyen öreg is az ember, azért a sikernek mégis csak örül. Minden müvész. Itt kell megemlitenem legtehetségesebb tanitványomnak,

Zala György
szobra

Kiállitják a pályamüveket

A szobortervezeteket felülvizsgáló bizottság üléséről a következő jelentést adták ki:

A Tisza István gróf szobrára benyujtott tervezeteket felülbiráló bizottság pénteken délután tartotta meg a Mücsarnokban a Tisza-szoborpályázat elbirálására vonatkozó döntőülését. Az ülésen az elnöki tisztet *Berzeviczy* Albert, az Országos Tisza-Bizottság elnöke töltötte be, az előadó pedig *Daróczy* Aladár miniszteri tanácsos volt. A bizottság szótöbbséggel kimondta, hogy a pályamüvek között talált kivitelre alkalmas alkotást. Ugyancsak szótöbbséggel határozta el a bizottság, hogy *Zala György és Orbán Antal együttes pályamüvét tartja a kivitelre a legalkalmasabbnak és ezt a pályamüvet fogadja el a kivitel alapjául.* A bizottság egyébként a pályázat feltételei értelmében a pályázatra felhivott müvészek között *több jutalmat* osztott ki és pedig *3000 pengős jutalmat* itélt a következő müvészeknek: *Pásztor* János, *Ligeti* Miklós, *Kisfaludi Strobl* Zsigmond, *Szentgyörgyi* István, *Sidló* Ferenc és *Telcs* Ede; *2000 pengős* jutalomban részesültek a következő müvészek: *Beck* Ödön Fülöp, *Damkó* József, *Horvay* János, *Kallós* Ede, *Margó* Ede és *Róna* József.

A megnyilatkozott óhajtásokra a birálóbizottság azt is elhatározta, hogy a felhivás nélkül pályázott müvészek közül egyesekre vonatkozólag olyértelmü javaslatot terjeszt a szoborbizottság elé, hogy ezeket a müvészeket a bizottság méltányos jutalomban részesitse. A pályázati hirdetmény feltételei értelmében ugyanis a pályázatra fel nem hivott müvészek jutalomra nem tarthatnak igényt. Az *önként pályázott müvészek* közül az alábbiak számára javasolt jutalmazást a bizottság: *Vastagh* György, *Cser* Károly, *Horvát* Géza, *Lux* Elek, *Moiret* Ödön, *Ruff* Andor és *Vass* Viktor.

A nagyközönség számára *a pályamüveket kiállitják. A kiállitás vasárnap, junius 16-án délelőtt nyilik meg.* A kiállitás három napon át: vasárnap, hétfőn és kedden lesz nyitva; a belépődij ezen a három napon keresztül 1 pengő; amennyiben pedig a kiállitás tartamát meghosszabbitják, a további napokon (legkésőbb junius 30-ig) 30 filléres belépődijat szednek.

Magyarság
1929 VI. 15

gyonrésznek *a jövedelme is neki járna.* H
itása szerint az, hogy ez megtörténhetett,

Csoportkiállítás
1924. IX. 15 –

Zala György
szobrász

Zala Györgyékkel a moziban

Három év mulva készül el a Tisza-emlékmű

— *Az Est tudósítójától* —

Az Est tegnapi száma jelezte, hogy a *Tisza* szoborbizottság összeült a Műcsarnokban...

Zala György, a szobrászművész, aki szintén pályázott, izgatottan olvasta a lapot. Öt órára írtuk a döntést. Nagyon izgatott volt. Talán még életében nem izgult úgy. Igy szólt a feleségéhez:

— *Menjünk moziba. Ott majd figyelek és elterelem a gondolataimat.*

A karrier című *Mozsukin* filmet akarta megnézni a *Capitol*-moziban. El is indul-

A film annál jobban »hüsítette« az idegeket. Akkor már nyugodt volt *Zala* György és így szólt:

— Most már *nyugodtan* végignézem ezt a filmet.

Mozsukin a rongyos Pepe Torret játszsza, aki karriert csinál, akiből köztársasági elnök lesz, mert tehetséges.

A film főszereplői, Mozsukin és hölgypartnere, egymáséi lesznek, mi pedig megindulunk *Zala* Györgyékkel a keleti pályaudvar zsibongó, mozgalmas környékén.

Zala megszólal:

Az Est
1929 VI. 16

amikor Zitát, Andrássyt, sőt magát a királyt mintáztam.

— Őt is?

— Nem. Apját gróf Tisza Kálmánt. Tisza Istvánnal sokat beszélgettünk. Megismertem és most, hogy róla kellett emlékművet csinálnom, emlékeim felujultak. Ujra magam előtt láttam azokat a szuggesztív szemeket, a gesztusokat, az alakot, a nézését... amint ott áll előttem...

— A szobor?...

— Nagy csoportozat. *Előtte* Tisza, mint az emlékmű főalakja. A magasban: kő oroszlán, a haldokló oroszlán, amely szimbolizálja az államférfit. A figura maga bronzból lesz. A monumentalitást akartam kihozni, mert az Országház Dunapartja, ahol felállítják a szobrot, ezt követeli.

— Mikor készül el az egész mű?

— *Három esztendő mulva.*

Elfogunk egy taxit. Zala György, az ősz mester, egy melódiát dalol. A mozizenekar játszotta.

Ujra be kell mutatni: ..... n .....

Királyi államvas

19 .....

csomag ..... súly

Az új szobor

Nemcsak a szobrot kell leleplezni, leplezzük le udvariasan és kellő tisztelettel a nagyszerű mű alkotóját is, az oroszlánszívü mestert, Zala tanár urat.

Miután, a hivatalos ünneplők elvonultak Tisza István szobra elől, egyik este odalopództam s megnéztem jó közelről a szobrot. Nem akarok ünneprontó lenni, de elállt a szívverésem, a szobor tetején négylábú szörny viaskodik egy kígyóval, mely reácsavarodik. A szörny valami állatot ábrázol. Hátsó része kutya, első része ősbölény, boát hord és vicsorítja fogát, egyesek szerint oroszlán. Én elhiszem, de nem értem a dolgot, megkérdezném Zala úrtól, kérem, ez tényleg oroszlán? Nekem megmondhatja!

Egy barátom multkor cikket irt, megintette szobrászainkat, miért raknak a pesti szobrok alá oly előszeretettel oroszlánokat és tigriseket?

Ha egy külföldi idejön s meglát ilyen szobrot, első kérdése az lesz, nem volt ez az ember valamikor állatszelidítő vagy artista?

Nem tudom, vajjon a szobrászok vagy pedig a zsüri rajong ennyire az állatdiszekért, azt mondják: Magyarország az oroszlánok hazája s nyert ügye van annak a pályázatnak, melyhez oroszlánt mellékel az alkotó.

Teli vagyunk oroszlánokkal. A Lánchid meg van szállva vadállatoktól, a Duna felett hemzsegnek az oroszlánok.

A parlament előtt kettő is áll a lépcsőkön s elijeszt mindenkit. Várbazár kerítésénél is kettő ül s egy a Margithid budai oldalán.

Megnéztem régi politikusaink szobrait, azokat bizony nem diszitették fel vadállatokkal.

Széchenyi papirtekercscsel a kezében áll és Deák Ferenc lábainál se hemzsegnek kígyók és oroszlánok. Nyugodtan, komolyan ül az öregúr karosszékében s bizonyára csak azért haragszik, mert nem adtak pipát a szájába. Pedig elkelne egy kis pipa, egyrészt jobban múlnék az idő, másrészt a pipaszárával elkergethetné a verebeket, amelyek olyan tiszteletlenül röpdösnek a feje körül.

Ezt a két szobrot igen helyesen állitották fel. Széchenyi hátat fordit az Akadémiának, ennek csak örülhet. És Deák is háttal ül az egykori szabadelvű pártnak, mely most Tisza társaskör név alatt működik. Az öreget nem érdekli, kik járnak oda.

Ezeket a szobrokat széppé és klasszikussá tette az idő. Gyönyörü szint kaptak.

A lánchídi oroszlánokkal is megbékültünk, patinásak lettek. De a legújabb oroszlánok határozottan idegesitenek. A képviselőházi lépcsőkön ülőkre ugyan nem lehet semmit mondani, csöndesek, szelídek, ásítva ülnek és veszélyteleneknek látszanak.

De Zala által a Tisza-szobor fölé helyezett lochnessi oroszlán már olyan vad és félelmetes, hogy nem szeretnénk álmodni róla.

Sietve hagytam el az oroszlánok negyedét itt a parlament körül s magamban felkiáltottam:

— Szobrász urak, alkossunk emberi, szelíd szobrokat. Rodinnek — tudtommal — egy oroszlános szobra sincs. A külföldi, modern, szép szobrokon esernyővel, kalocsnival, kemény kalapban örökítik meg a híres embereket. Gyerekekkel sétálnak, vagy ülnek otthon a fotelben és gondolkoznak. Szobrász urak, hagyjuk a fenevadakat...

✦

Képzőművészeti szakértőnk írja a Tisza-szoborról:

Megnéztem Zala hatalmas művét s anélkül, hogy ünnepet akarnék rontani, egész halkan megjegyzem, hogy az új Tisza-szobrot nem tartom szerencsésnek. A szobrot sem, az alakokat sem, az elhelyezést sem.

A mellékalakok nagyobbak és impozánsabbak, mint maga a hős.

Egyik-másik mellékfigura elefantiázisban szenved.

Az egyik női alak könyvet tart a kezében s egy körzőt, ami azonban szintén sokszorosan nagy és harapófogónak látszik.

A kis zömök kovácsot sok szoborról ismerjük. Fadruszszerű. Sablon.

A legaránytalanabb figura a katona, akinek a póza is szerencsétlen, a nő gyermekét felé tartja s a katona dacosan elnéz, mintha azt mondaná: nem érdekel.

A paraszt is túlnagy és úgy áll ott, mint egy Nemzeti Színházi tag.

Egyáltalán minden figura régi és elcsépelt és mind színészi pózban áll. Szavaló alakok.

A paraszt is szaval, fiatal fiú is szaval.

És meg kell kérdezni a művészt, aki a szobrot alkotta, miért van, Tiszának ökölbe szorítva a keze?

Sajnos, minden kötelező tisztelet mellett meg kell mondani, hogy a Tisza-szobor figurái az elemi iskolai irkák történelmi illusztrációinak szerény nívóján mozognak.

Vidéki néplapok ünnepi képeihez hasonlók. Kalendárium-figurák.

Zala mester okosan nyilatkozta, hogy nagyon meg kell gondolni, amit ércbe vés az ember, mert ha nem jó, évszázadokig kinevethetik a szobrászt.

XXVII. ÉVF. 9. SZ. 1934 MÁJUS 1.

PESTI FUTÁR

oldalán a „Küzdelem" és a „Szeretet" jelképes alakjai.

Damkó József és *Hickisch Rezső* (építész) pályaműve félkörü oszlopcsarnok közepén Tisza Istvánt mint görög Istent mutatja be; a szobor talapzatát domborművek ékesitik.

Beck Ö. Fülöp görög athlétát mintázott Tisza alakjából, köréje mellékalakokban: az „Ősi magyar virtus"-t, az „Államölcseség"-et és az „Örökös magyar viszálykodás"-t helyezte.

Még klasszikusabb, sőt fantasztikus felfogás jellemzi *Bódy Kálmán* pályaművét, melyen Tisza római köntösben mint Cézár ül a párducok által vont trigán, ölében pálmalevél, mögötte a honszerző zászlót és a forradalom vértanuinak hamvvedrét vivő klasszikus csoport: Hunyadi László és Batthyány Lajos gróf bibortógában. Fenn, a háttér kapuzatán, lóháton a magyar gyász köntöse és a harckészség lovasalakja.

Moiret Ödön is klasszikus légkört keresett tágas oszlopos udvarával, melynek közepén egy kutszerü talapzaton Tisza alakja, állig lepelbe burkolva. A művész leirása szerint ez Tisza „ujtestamentomi alakja" s a talapzat körül a Tisza egyéniségét jellemző négy férfialak mint a flegma, szangvinizmus, kolerizmus és melancholia allegóriája szerepel.

Igen figyelemreméltó *Vastagh György* lovasszobra. Kitünően mintázott angol telivér, rajta Tisza István diszmagyarban, talán tulnyugodtan elgondolkozó, pihenő pózban, mellyel a művész a puritánságot akarja jellemezni. Ezt hangsulyozza *Vastagh László* is, a szögletes gránitfal elé állitott Tisza polgári alakjával, amint beszédet tart.

Ugyanerre törekszik *Szamosi Soós Vilmos*, amikor Tisza zsakettes alakját szivére tett kézzel ábrázolja. Epp igy *Bory Jenő*, Tisza szalonkabátos alakjával, melyet a talapzat alján négy népies csoport vesz körül; — *Margó Ede* is egyszerü pózban, összetett kezekkel ábrázolja a magyaros palástban álló Tiszát. — *Greff Lajos* Tiszát kis kabátban szerepelteti, oszlopos talapzaton, melynek tetején saskeselyük ülnek.

Nagyobb kompozició keretében szerepel *Lux Elek* és *Gregersen Hugó közös* terve, melynél négyzetalaku, klasszikus vonalu épitmény bázisán áll Tisza, diszpalástban, előtte lenn a „Hungária Pieta", két oldalt a harcrakész katona és a kuruc vitéz, hátul a sorstragédiát szimbolizáló gondolkozó alak; — *Istók János* és *Münnich Aladár* (építész) pályaművén egy csonka pillérnél (mely Csonka-Magyarországot jelképezi) áll Tisza diszmagyaros alakja, a törvénykönyvre támaszkodva, az épitmény négy sarokcsoportja a „lelkes felvirágzás" idejét, azután a sárkányt legyőző harcost, Tisza szerepét a koronázáskor és Tisza mártiromságát ábrázolja. A főalak ujabb változatán Tisza a törvénykönyvvel kezében egy párducra támaszkodik.

Sződy Szilárd kompozicióján Tisza szónokló alakját oszlopzatos emelvényen látjuk, alatta a bátorság, a jog és a törvény szimbólikus figurái; — *Horváth Géza* és *Weichinger Károly* építész nemesen

márványfal előtt Tiszát diszmagyarban a, kétoldalt jelképes csoportokkal; — *Petri* ılterhelt barokkos talapzatra állitja Tisza yaros alakját; alatta a koronázáson való e, hátsó részén az életét feláldozó Tisza; egy-egy lovasalak a zászlóval s a kaszás *Kallós Ede* pályaművének hatását is rontja dagon pompázó talapzat, melyen Tisza diszan áll, négyoldalt jelképes csoportok közt; *s György* neoklasszikus talapzatra állitja szmagyaros alakját, akinek lábaihoz a Turul ímul, mint Tisza grandiózus zsenialitásának ima, alul a világháborut jelző küzdő aktok a, előtte szenvedő nemzetünk leigázott véd- — *Vass Viktor* és *Spalt János* (építész) szézett oszlopcsarnok közepén helyezte el Tisza yaros ülő alakját, kétoldalt az „Igazság" női torság" férfialakja; — *Cser Károly* és *Pál* pitész) pályaműve Tisza Istvánt polgári ruelyezte el szépen mintázott szimbólikus csoban, mely az elmulást hirdeti.

tünést kelt az ujabb szereplők közül *László Gyula* poétikusan elgondolt vázlata, melyen tván diszmagyaros alakja fölé a nemzeti sasszárnyas alakja borul, két kezében világkával; — *Forgách Erzsébet* ferdén emelapzatra, friss hatásu csoportba, dolgozó és alakok közé helyezte Tiszát; — igen gondntázta meg *Ruff András* is pályaművének oportjait (kár, hogy Tiszából kispolgárt csi-

mosi Imre és *Horváth Árpád* kisebb igényü ellett a pályázat rejtvényét: *Sztankó Gyula* a nyerítő háromlábu lovát, egylábu, fejetlen l emlitjük még itt, mint egyik tünetét a sok n ötletnek, melyek ilyenkor fel-felbukkannak. ötletek, melyek még Tisza István dicső emháborgatják.

Kézdi-Kovács László.

*

ályaművek kiállitását nagyközönségünk e hó hónap végéig tekintheti meg, a három első gy pengős, azután 30 filléres belépődij melonta 10-től 5-ig.

MINT TEJ ÉS RÓZSA

OLYAN LESZ AZ ARCA

3 PERC ALATT!

Próbálja ki ezt a módszert! Meg fogja látni, milyen gyorsan és egyszerüen szépül meg az arca. Nem kellenek crémek! Szükségtelen félórákig tartó masszirozás vagy kozmetikázás.

Egyszerüen néhány cseppet a pasterizált Leton arctejből szétsimit arcbőrén. Erre helyezi a megszokott pudert és azonnal olyan gyönyörü, sima és hamvas lesz arca, mint a tej és rózsa.

A fonnyadt arcbőr életet kap, a fénylő orr, homlok matt lesz, az arcbőr hibái eltünnek.

A Leton arctej a legnemesebb arcápoló anyagok kivonata. Nem zsirozz.. nem száritja ki az arcbőrt. Teljesen

Zala György szobra

Gróf Tisza István sz(

Harmincöt pályamű kiállítása a Műcsa

Majdnem husz évvel ezelőtt zajlott nagyszabású szoborpályázat, mint amily hívta csatasorba a magyar szobrászokat.

Gróf Tisza István budapesti emlékszob szó, melyet az Országház előtt állítanak f borfelállítás költségeire négyszázezer pe összе és tizennégy „hivatalosan" felszólító fejenként 2—3000 pengő jutalomban részesí lentkezett még huszonegy önkéntes pályáz tük nem egy sokkal értékesebb művel, min — s csodálatos módon ezek nem juthatnak elismeréshez. Nekik csak a dicsőség néhár marad jutalmul. (Utólag a pályabíróság ug hogy ezek közt is szétoszt több jutalmat.)

Pál Lajos 1929. VI. 16

Valaki nekem egyszer azt mondotta:

— Hiába, a férfiak szupremáciája az nyok fölött elvitathatatlan. Például főzé asszonydolog, de ha férfi foglalkozik vele, nyalja a női munkát. Például az angol női Vagy a szakácsok."

Nahát, Amerikában a férfiak a legjobb szonyok.

Forog a seprő az amerikai férfi kezé ugy, mint a nők kezében. De nem pupuc Egyáltalán nem. Hanem az *egyenlőség* érz

Ilyen anyagi háttér mellett érthető a pályázat iránt megnyilvánult nagy érdeklődés. De természetesen még sulyosabban esik latba az a gyönyörü művészi feladat, mely Tisza István alakjának *monumentális* megörökitését célozza.

Tisza István alakját sokan szalonkabátban vagy utcai ruhában szónokló képviselőnek (sőt tanfelügyelőnek) mintázták, a pályázók fele diszmagyarba öltöztette, — egyesek viszont egészen levetkőztették és az Ecce Homo Krisztusát, vagy Julius Cézár tógás alakját, sőt Rodin fürdőköpenyes figuráját vették mintául. A polgári ruhát talán Kisfaludi-Stróbl debreceni szép Tisza-szobra inspirálta. A diszmagyar viszont hatásosabbnak látszik. De van-e nehezebb feladat, mint a diszmagyar ruha, jelmez-hatását eltüntetni? És éppen Tisza István alakjánál.

Ez a feladat egy-két művészünknek sikerült s ez kimagasló erejüket hirdeti. Igy került Tisza István lóhátra is s mint lovasszobor, igy impozánsabb is.

A művészettörténet elég sok példát tár elénk a katonai jelmezekben megörökitett királyok, vezérek és hősök lovasszobrairól, a magyar diszruhának nincs leomló köpönyege s igy hatástalanabb, de lovon eléggé érdekes.

Mégis a szoborpályázat egyik legjobb műve a *Pásztor*-féle Tisza-lovasszobor. Viszont diszmagyarruhás állóalakban *Zala* György fejezte ki legmonumentálisabban Tisza dacos magyar egyéniségét.

A pályázatnak kevés szenzációja van, néhány egészem komoly pályamű, néhány értéktelen fiatal, — és legszenzációsabb az, hogy elismert mesterek egészen belebuktak a diszmagyarba, vagy az elrajzolt testtartással, vagy az elaprózott diszitésekkel.

De vegyük sorra a műveket, melyek a Műcsarnok négy nagy termében és két oldaltermében sorakoznak.

*

Elsősorban *Zala György* és *Orbán Antal* szobrászok közös pályaműve előtt állunk meg. Az egyszerüen és monumentálisan felépitett talapzaton egy halálra sebzett, fájdalmasan felordító hatalmas oroszlánt látunk, alatta sziklatalapzaton áll Tisza István alakja, diszmagyarban, dacos mozdulattal. Kétoldalt gyászoló és hódoló magyarok és hat kisebb relief. Az egész emlékmű felfogása nagyszabásu, figurális része nagy mesteri tudást hirdet.

Legközelebb áll hozzá művészi értékben *Pásztor János* és *Sváb Gyula* (épitész) műve. Szépen tervezett talapzaton áll Tisza István lovas alakja, diszmagyarban, a büszke tartásu ló mellett a nemzeti géniusz két finom mozgásu, hódoló alakja. Alul a talapzat körül az igazság, a harckészség, a háboru jelképes alakjai.

Kiválik a *Kisfaludi-Strobl Zsigmond* és *Pogány Móric* (épitész) pályaműve; fenn Tisza diszmagyarban, energikus mozdulattal állja a vihart, alatta egy férfialak átszellemülve veszi át a kardot a háboru szellemétől, kétoldalt a „Koronázás" és „Tisza a harctéren". hátul a „Hiszek egy Istenben" mellékcsoportjai.

Szentgyörgyi István Tiszát szalonkabátban állitja elénk, két magasra nyuló relieffalazat közepén, melyek az 1914- és 1918-as évszám eseményeit jelzik klasszikus görög csoportokkal. A főalak őszinte és szép.

Róna József obeliszket állit, fenn a szentkoronával és a magyar cimerrel. Alatta Tisza palástban, mezitelen felsőtesttel, esküre emelt kézzel. A mű felirása: „A hazaszeretet apostola és vértanuja". Kétoldalt a „Bátorság" és „Bölcseség", hátul „Hungária" alakja.

Ligeti Miklós és dr. *Lechner Jenő* (épitész) pályaművén nyugodt architektura a vármegyék cimereivel, Tisza jól mintázott polgáriruhás alakja, lábainál heverő babérág.

Horvai János pályaművén Tisza összeroskadó, halálra sebzett alakja az apostoli kettős keresztre támaszkodik, kétoldalt szépen mintázott munkás- és háborus csoport.

Sidló Ferenc és *Hickisch Rezső* (épitész) művészien tagozott emelvényre állitja Tisza diszmagyaros alakját, aki mellére szoritja kardját; alatta az emelvény körül a magyar vezérek sorfala és két relief.

Telcs Ede és *Kotál Henrik* (épitész) művén egészen leegyszerüsitett talapzaton Tisza álló alakja, szalonkabátban, összefont karokkal. Alul tüskekoszoru.

Tóth István épp ily egyszerüen állitja elénk Tisza Istvánt, mellére tett két kézzel. A talapzat két

Zala György, szobrász

UTAZÓ SZOBROK, EMLÉKMŰVEK

Uszályon jött a kőkapu

Egyszer ellopták a Vízhordó fiút

Egy-egy város életéhez, arculatához szobrai, emlékművei szervesen hozzátartoznak. A városok változásai a szobrokat sem hagyják érintetlenül: *egyesek eltűnnek a közterekről, mások új környezetbe kerülnek.* Budapesten is sok az utazó szobor, a költöző emlékmű...

A Széchenyi-hegyi kilátó valamikor a Városliget kapujánál állt, a mai Hősök terén. *A Liget másik kapuját két hatalmas sárkányszobor őrizte.* Az egyik ma Óbudán, a Kiscelli Múzeum kapujában áll. Jókora utat tett meg a Kiscelli Múzeum dombormüvel díszített kőkapuja is. Eredetileg a bécsi hadügyminisztériumot ékesítette, s amikor a császárvárosban 1911-ben lebontották a palotát, a különc *Schmidt Miksa* — Kiscell akkori tulajdonosa — fillérekért megvásárolta, s uszályokon szállította Óbudára a kaput.

Esti Hirlap

Gyakran építkezések, szanálások miatt kell új otthont keresni a kőbe faragott emlékeknek. Tucatnyi művészszobor költözött például annak idején, a városligeti vásárváros terjeszkedésekor, a Margitszigetre. *Lendvai Márton* szobrát a Nemzeti Színház lebontása után vitték át a Blaha Lujza térről a Várba, a régi *Nereidák kútja* — a századforduló Pestjének egyik dísze — a Belváros rendezésekor Kőbányán kapott helyet. *A vízhordó nőket* ábrázoló alkotás a háborúban megsemmisült, most újjáfaragva visszautazik eredeti helyére, s hamarosan a Felszabadulás téri aluljáró környékét díszíti. Az Engels téri *Danubius* kút eredetileg a Kálvin téren állt, s a háború idején csaknem teljesen elpusztult. A régi kút egyik nőalakja most a Ráday utca sarkán, az egykori *oroszlános fogadó udvarán* látható.

Kalandos utat jártak meg *Tisza István* szobrának mellékalakjai. A kígyóval viaskodó oroszlán hosszú ideig a mai MOM-sportpálya helyén vívta élethalálharcát. Esztergomban, a vasútállomás felé vezető úton a mezőgazdaság, a paraszti munka szimbolikus szobra áll. Ez is a Tisza-szobor egyik mellék-kompozíciója volt; *Zala György* alkotása.

S még egy érdekes szoborköltözés: a harmincas évek közepén a városligeti *Vízhordó fiú* szobrát egy éjszaka ellopták, s a tolvajok ócskavasként értékesítették. A mű szerencsére elkerülte a beolvasztást — *ismét helyén áll* a szép szobrocska.

tárgy maradna.

Cs. Benkő Judit

az orgona

ár végi időjárás ellenére a ter-
aszi" megnyilvánulását lehet
apjaiban a Balaton vidékén.
i Károly kertjében ismét szir-
i időszak jellegzetes virága, az
üdülőtelep ligeteiben másod-
vadgesztenye, a déli parton a
kác másodvirágzásának lehet-
MTI)

(a habh
házhoz
Budapes
MOST
A BÉTE
TERÉZ
Budapes
56—58.
Nyitva:
szombat
Telefon:

SOPRONI SZŐNYEGGYÁR

Zala György

II

Az aradi vértanuk szobráról azt irták, hogy Zala György szobrász még távol van a szobormű befejezésétől s igy ez év október 6-ikán, az aradi gyásznap negyvenedik évfordulóján nem leplezhetik le. E hirek tévedésen alapultak. Zala György az aradi szoborbizottsághoz intézett levelében egyenesen azt adja tudtul, hogy a szobor október 6-án le lesz leplezhető, ha a bizottság május 15-ig 32,000 frtot tesz folyóvá, mert ezzel az érczöntési munkálatokat annyira siettetni lehet, hogy a szobor a kitüzött határidőre teljesen kész lesz. Igy a szobor befejezése egyszerü pénzkérdés, s annak megoldása az aradi szoborbizottságtól függ.

Vas. Ujs. 1889.
278 l.

delkezik.

A *kábelhálózat* kiterjed a főváros pesti és budai oldalára. Teljes hossza 673.660 m. Az engedélyidő lejárata után a kábelhálózat ingyen jut a főváros tulajdonába.

Fogyasztói között vannak a következők: Uj-Országház, M. kir. Főpostaépület, Nemzeti muzeum, Igazságügyi palota, M. kir. tudományegyetem, két nőgyógyászati és bonctani-klinikája, fizikai-, ásványtani-, növénytani-, élettani- és kémiai-intézete, Kir. József-műegyetem, Orsz. zeneakadémia, Orsz. m. Iparművészeti múzeum és iskola, csolyacsarnok, Cirkusz, Folies-Caprice, Orpheum, Országos kaszinó, Parkklub, Cs. és kir. tiszti-kaszinó, Nemzeti kaszinó, Hungária nagyszálloda, Angol királynő-szálloda, Vadászkürt-szálloda, stb.

A székesfőváros a társaság évi bruttójövedelméből 5 %-ot kap részesedésül.

A vállalat működése és szerződésileg vállalt kötelezettségének gondos, lelkiismeretes teljesitése mindenkor kiérdemelte a székesfőváros hatóságának teljes megelégedését.

■■■■

Zala György

Vas. Ujs. 1890. 70. l.

Aradról ujabban azt irják, hogy a szobor-bizottság eljárása, melyet fentebb külön czikkben méltatunk, ott is élénk visszatetszést keltett s a város értelmiségének körében szóba jött, hogy miként adjanak kifejezést tiltakozásuknak. «Többféle terveket hangoztattak erre a czélra, s mint az «Arad és vidéke» irja, leginkább az talál visszhangra, hogy egy *emlék-albumot* adjanak *Zala Györgynek*, melyben számos aláirásokkal kifejeztessék Arad város részéről az a méltánylat, mit kifejezni is fölöslegesnek tartott a nyárspolgári hivatalos észjárás, mert hisz Zala «szerződéses viszonyban» állott erre nézve a várossal.» — *Salacz* Gyula polgármester a szobor átvétele végett új bizottságot nevezett ki Parecz István városi tanácsos elnöklete alatt. A bizottság feladata lesz, hogy a szobor átvételére tegyék magukat érintkezésbe Zala György szobrászszal is. Ennek megtörténte után terjeszszék be véleményüket a szoborbizottsághoz a hátralevő pénz kiutalványozása végett. A bizottság a napokban ül össze, hogy a szobor ügyét végleg tisztázza.

Zala György

Vas. Ujs. 1890. 634. l.

Az aradi vértanuk szobrának leleplezési ünnepére a programm már meg van állapitva.

Október 6-ikán reggel 8 órakor gyülekezés a városház előtt; 9 órakor gyászistentisztelet a minorita-templomban. Isteni tisztelet után gyülekezés a városháza előtt, s felvonulás a Szabadság-térre. A szobor előtt gyászdal, éneklik a dalárdák. A megnyitó beszédet *Salacz* Gyula polgármester tartja. Beszéd alatt a szoborról a lepel lehull, mialatt a «Hymnust» éneklik a dalárdák. *Zala* átadja a szobrot és Salacz polgármester Arad városa nevében átveszi azt. *Palágyi* Lajos ódáját szavalja ezután *Somló* Sándor, Lukácsy Miklós az aradi honvédegylet elnöke emlékbeszédet mond. Végül a «szózat» éneklése alatt a koszoruk a szoborra tétetnek. Délután a kivégzési helyen folytatják az ünnepélyt. A városház elől 3 órakor vonulnak ki a szomoru helyre, hol *Tiszti* Lajos és *Barabás* tartanak beszédeket.

Zala György

írod

Vas. Ujs. 1890. 754. l.
(Az aradi nők Zalának.)

Vas. Ujs. 1890. 754. l.
(Párbaj az aradi szabadságszobor miatt.)

Lásd az Arad és Vidéke és az Aradi Közlöny 1890. októberi számait

Nagyságos

dr. S z e n t i v á n y i G y u l a

főtitkár urnak

B u d a p e s t . I X.

Hőgyes Endre u.12.
M.O.B.

Zala György

Az aradi vértanuk szobrának elkészítését Zala György a volt Huszár-féle műteremben folytatja. A monumentális csoport főalakját, a «Hungária» allegoriáját tudvalevőleg készen hagyta hátra az elhunyt mester; de Zala György, mint önálló művész, ez alakon is változtat. Az emlékműnek két szobor-csoportja is már munkában van s utána a tizenhárom vértanu-tábornok dombormivű képmásait mintázza a művész. E releif-képek medailon-alakban fogják díszíteni az emlék talapzatának törzsét.

Vas. Ujs. 1886. 177. l

Zala György

1830. *Lázár Vilmos.*

Vállig látható, kissé balrafordult. Füleinél előre fésült haja és körszakálla rövid, bajusza hosszú. Paszomántgallérú atillája felett köpenyt visel. A bal vállat csergaly karolja át. Körirata: »LÁZÁR VILMOS« és jelzése a galy száránál: »*Zala*«.

Eredeti kerek gypszdombormű, átmérője 63 cm. — Lelt. sz. 1830. — Értéke 30 K. — Zala György adománya 1899 márczius 19-én (212–899). — Átvétetett az 1899 április 27-iki 22742 sz. utasítás alapján (265–899) az 1900 június 2-iki jegyzék szerint (289–900). — Az adományt elfogadta az 1900 augusztus 2-iki 49217 sz. leirat (440–900). — Öntési költsége az 1901 október 18-iki 69490 sz. utalványnyal engedélyeztetett (564–901). — Kifizettetett 1901 november 7-én (564–901), 1902 október 3-án (681–902) és 1904 május 17-én (318–904). — Elszámoltatott 1901 deczember 31-én (564–901), 1902 október 3-án (681–902) és 1904 június 25-én (318–904). — Az elszámolást jóváhagyta az 1902 január 12-iki 355 (35–902), az 1902 október 27-iki 19411 (776–902) és az 1904 november 15-iki 18026 szvsz. határozat (856–904).

Jegyzet. Az aradi szabadság-szobor talapzatának éjszaknyugati sarkán lévő dombormű.

III 3 – 60

Pl.
Ad. 1899

588. *Lahner György.*

Vállig és szembe nézve van ábrázolva. Előrefésült rövid hajat és bajuszt hord, szakálla pedig leberetvált. Paszomántgallérú atillája legfölül be van gombolva. Testét babérgalyak veszik körül. Körirata: »LAHNER GYÖRGY« és jelzése a jobb vállnál: »*Zala Gy. 1890. Ju. 15.*«.

Gypszmedaillon, átmérői 63 cm. — Lelt. sz. 588. — Értéke 100 K. — Vétetett a gr. Kreith-féle ereklyemúzeumból. — A megszerzésére vonatkozó adatokat l. a 262. lapon az 580 lelt. sznál. — Átvétetett 1895 április 23-án (107–95). — Átvételi jegyzék VII. — Az átvételt tudomásul vette az 1896 április 8-iki 14895 sz. leirat (159–95).

Zala György

Vas. Ujs. 1886. 473 l.

Az aradi vértanuk szobra. Az aradi vértanu-szobor bizottsága közelebb ülést tartott Salacz polgármester elnöklete alatt, ki budapesti utjáról tett jelentést a szoborügyben. Salacz megtekintette *Zala* György szobrász eddigi munkáját s azt igen sikerültnek találta. A vele volt szakértők is igy nyilatkoztak. Azonban az eredeti terven mégis szükségesnek láttak némi változtatásokat. Nevezetesen a szabadságot ábrázoló nő-alakot oly állásba fogják helyezni, hogy a genius fáklyájának világába nézzen, mely igy a szabadságnak ihletét fogja arczára sugározni. A Huszár által készített «Pannonia» időközben a hiányos gondozás folytán elromlott. Zala felajánlotta, hogy készít egy uj alakot, de meghagyja a Huszárét is s a bizottság tetszésére bizza, hogy melyiket válassza. A bizottság tudomásul vette a polgármester jelentését.

FRATELLI
Deisinger
F D

Zala György

Az aradi vértanu-szoborbizottság egyhangulag elhatározta, hogy boldogult Huszár Adolfnak a szabadságszoborra vonatkozó tervének változatlan kivitelével *Zala* György szobrászt bizza meg.

Nar. Ujs, 1885. 165. l.

Felelős kiadó: Becsusz Lajos

Változatlanul hisszük és reméljük, hogy a
fogja szívlelni az érte folytatott küzdelm
szeretettel fogja továbbra is igénybevenni
honorálni kívánunk, hogy ha csak lehet mé
udvariassággal fogunk rendelkezésére álla

Mély tiszte

AZ **UNITAS AUTOMOBILIPAI**

BUDAPEST, V., ZÁPOLYA-UTCA 13

1824—1843. Zala György.

Sz. Felsőlendván 1853 április 16-án.

1824. *Hungária.*

Egész alak, áll és lefelé néz. Kinyújtott jobb karjában tölgy- és babérkoszorút tart, baljával pedig szent István kardjára támaszkodik. Fején a feketesereg sisakja van tetején Margit királyné koronájával, hajának egyik fonata keblére omlik, testét sodrony-pánczéling fedi és derekát félig lecsúszott bogláros öv veszi körül. Kaczagányát jobb vállára vetette és oldalt hasított ruhája himezett. Pajzsa, mely bal vállán lóg, Mátyás királynak a clugni múzeumban levő eredetije után készült és rajta e szavakat olvassuk: »*Alma dei Genitrix Maria interpella pro rege Matthia*«.

Eredeti gypszminta, magassága 420 cm. — Lelt. sz. 1824. — Értéke 500 K. — Zala György adománya 1899 márczius 19-én (212–899). — Átvétetett az 1899 április 27-iki 22742. sz. utasítás alapján (265–899) az 1900 június 2-iki jegyzék szerint (289–900). — Az adományt elfogadta az 1900 augusztus 2-iki 49217 sz. leirat (440–900). — Öntési költsége az 1901 október 18-iki 69490 sz. utalványnyal engedélyeztetett (564–901). — Kifizettetett 1901 november 7-én (564–901), 1902 október 3-án (681–902) és 1904 május 17-én (318–904). — Elszámoltatott 1901 deczember 31-én (564–901), 1902 október 3-án (681–902) és 1904 június 25-én (318–904). — Az elszámolást jóváhagyta az 1902 január 12-iki 355 (35–902), az 1902 október 27-iki 19411 (776–902) és az 1904 november 15-iki 18026 szvsz. határozat (856–904).

Jegyzet. Az aradi vértanuk szobrának főalakja.

Pl.
Ad. 1899

III 3 - 58

Zala György

1825. *Az ébredő Szabadság.*

Egész alak, ül és a mellette álló szárnyas Géniusra néz, ki felemelt jobb kezében világító fáklyát lobogtat és balját kinyújtotta. Széttárt kezein kettétört bilincsek vannak és felszabadult jobbjában csonka kardot szorongat. Haja vállaira omlik, ruhája balról lecsúszott, egyik lábával előre lép és a másikat hátra tette.

Eredeti gypszminta, magassága 300 cm. — Lelt. sz. 1825. — Értéke 600 K. — Zala György adománya 1899 márczius 19-én (212–899). — Átvétetett az 1899 április 27-iki 22742 sz. utasítás alapján (265–899) az 1900 június 2-iki jegyzék szerint (289–900). — Az adományt elfogadta az 1900 augusztus 2-iki 49217 sz. leirat (440–900). — Öntési költsége az 1901 október 18-iki 69490 sz. utalványnyal engedélyeztetett (564–901). — Kifizettetett 1901 november 7-én (564–901), 1902 október 3-án (681–902) és 1904 május 17-én (318–904). — Elszámoltatott 1901 deczember 31-én (564–901), 1902 október 3-án (681–902) és 1904 június 25-én (318–904). — Az elszámolást jóváhagyta az 1902 január 12-iki 355 (35–902), az 1902 október 27-iki 19411 (776–902) és az 1904 november 15-iki 18026 szvsz. határozat (856–904).

Jegyzet. Az aradi vértanuk szobrának mellékalakja

III 3 – 58

Pl.
Ad. 1899

Zala György

Vas. Ujs. 1890. 294. l.

Az aradi vértanuk szobra nemsokára teljesen elkészül, Zala György, a szobor készítője, most fejezi be az utolsó három arczkép-érmet. A szobor hét darabja már megvan öntve, három darab pedig munkában van. Salacz polgármester a következő felirásokat ajánlotta a bizottságnak: a homlokzatra: «*Borura derü*», a szobor jobb oldalára: «*Emelte a honfi kegyelet*», baloldalára: «*A nemzet 13 vértanujának.*» A szobor felállításához most már megteszik az előkészületeket.

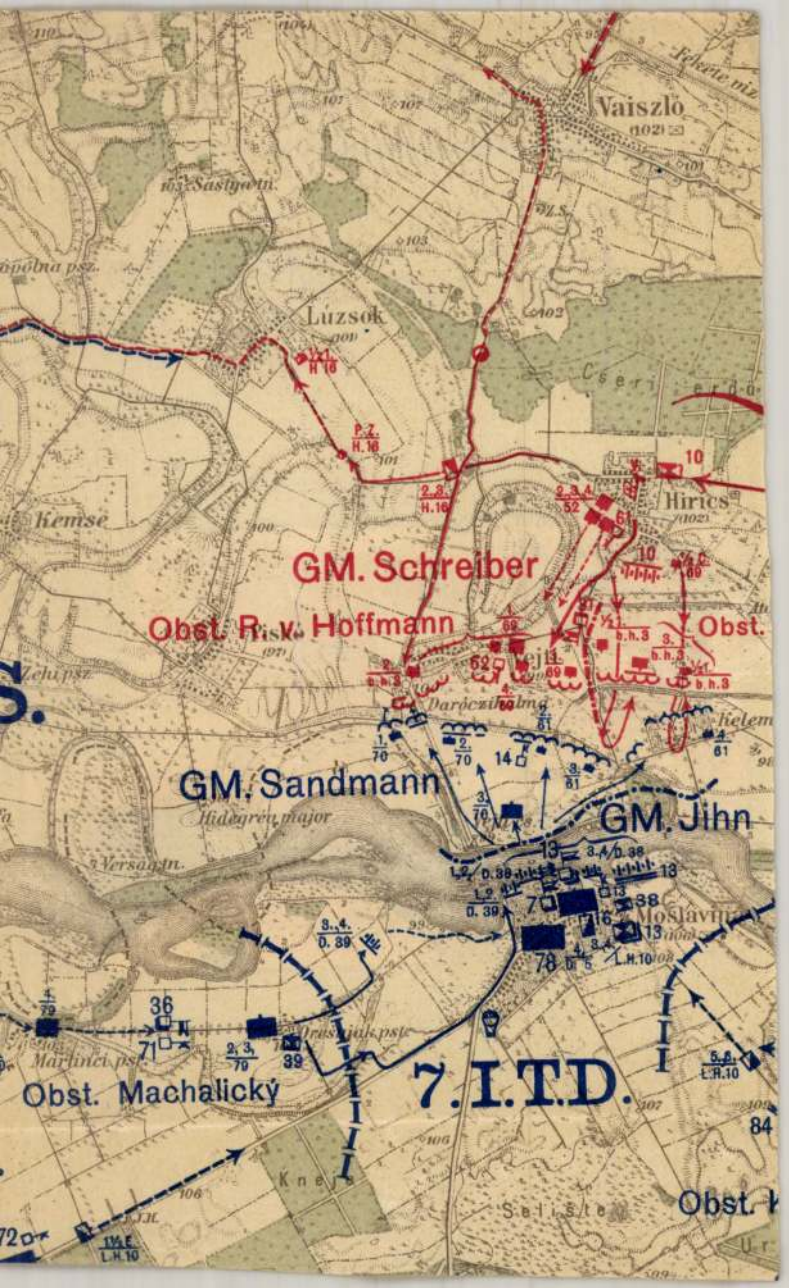

Vaiszlo
Lúzsok
Hirics
Kemse
GM. Schreiber
Obst. R. v. Hoffmann
Obst.
GM. Sandmann
GM. Jihn
Moslavina
7. I.T.D.
Obst. Machalický
Obst.

Zala György

Az aradi vértanuk szobor-bizottsága mult héten tartott ülésén Salacz aradi polgármester tudatta, hogy Budapesten járván, meggyőződött arról, hogy a szobor jövő évi október 6-án leleplezhető. A négy nagy szobor-csoportozat negyedike, a haldokló harczos Tourbainnél érczbe öntve teljesen kész s most montirozzák. Az ujonnan mintázott Hungária alakja is öntés alatt van; a két czimert szintén átadta Zala, még csak nyolcz medaill-arczkép mintázása van hátra. Ez már csekély munka az eddigihez aránylag. Salacz polgármester a legnagyobb elismeréssel nyilatkozott a látott szoborrészekről, melyek oly szépen sikerültek, hogy diszére fognak szolgálni a magyar szobrászatnak. Zala most a még hátralevő szoborrészeken dolgozik s reméli, hogy a beszerzett authentikus arczlápok után két hetenkint

egy medaillont el-készit

Vas. Ujs. 1889. 69 l.

la György

Az aradi vértanuk szobrának leleplezését 1889. okt. 6-ikára tervezik, mikor negyven éve lesz a kivégzésnek. A nagy szoborművet Huszár Adolf csak általános vázlatban s némely részletében készíthette el, a befejezés Zala Györgynek jutott. A művész ez év junius végeig egy mellékcsoportozatot az érczöntőbe köteles adni s akkor 4275 frtot utalványoznak neki a szoboralapból. Még ez évben öntésbe kell adni a Hungaria főalakot is. A bizottság eddigi pénztárnoka Bettelheim Vilmos lemondván a 98,693 frt 74 krnyi alapot és a számadásokat teljes rendben átadta.

Vas. Ujs. 1886. 113. l.

Zala György

Az aradi vértanuk emlékszobrának fölállitásán most már megfeszitett erővel dolgoznak, hogy okt 6-ikára elkészüljenek vele. Aradon van *Zala* György is, a szobor alkotója. A nagy szobor mellékalakjait nem fedik el, szabadon láthatja a közönség, de a fő alakot, Hunnia szobrát fedve hagyják, hogy a leleplezésnek is meglegyen a maga hatása.

Végleges megállapodás szerint a szoborba a következők lesznek vésve aranybetükkel:

A homlokzaton:

1849. Október 6.

A talapzat másik oldalán:

A MAGYAR NEMZET TIZENHÁROM VÉRTANUJÁNAK.

Másik oldalán;

EMELTE A HONFI KEGYELET.
1890.

A szobor fölállítása e hó 25-ikéig valószínüleg megtörténik. Azután a szobor környékének diszitéséhez fognak. Emlék-érmeket is készítenek, s az arany érmekből Klapka és Perczel 1848-iki tábornokoknak is küldenek. Palágyi Lajos pályanyertes ódáját a nemzeti szinház egyik tagja fogja szavalni.

Vas. Ujs. 1890. 617. l

Zala György

Az aradi vértanuk szobrának befejezését a bizottság Zala György jeles fiatal szobrászra bizta. A szobrot Huszár tervezete szerint változatlanul kell elkészitenie, és pedig ugy, hogy az 1889. okt. 6-án lelephezhető legyen. A mint Zala a szerződést aláirta, 3000 frt előleget utalványoznak ki részére.

Vas. Ujs. 1885. 245. l.

926/M 3.—

Zala György

K

Az aradi vértanuk szobra. Zala György mütermében május első napján vette át az Arad városa által felkért szakértő-bizottság (Pulszky Ferencz, Perlaky, Salacz) a vértanu csoportozat utolsó alakjának agyagmintázatát, mely a mű központját és főalakját fogja képezni. Ez Hungáriának fegyveres alakja, melyet a művész Huszárnak hasonló szobra helyett készített. A részletek mind történelmi hűségüek : a pajzs Mátyás királynak a nemzeti muzeumban lévő pajzsa után van készítve, a sisak a feketesereg sisakja után, a kard pedig szintén régi minta után készült. A bizottság teljesen megfelelőnek és sikerültnek találván ezen alakot is, azt egyhangulag elfogadta és igy az egész szobor öntés alatt lesz, ugy hogy október 6-ára a leleplezés lehetővé van téve.

Vas. Ujs. 1889.
2931

Józsefvárosi Kör.

VIII. ker., József-körut 46. szám.

TELEFON: 53—53. **TELEFON: 53—53.**

Egyike a főváros legrégibb községi, politikai és társadalmi köreinek. Megalapitója és ma is diszelnöke botfai *Hüvös* József udvari tanácsos, aki ezelőtt huszonkilenc évvel vetette meg a kör alapját Rémi Róberttel együtt. A kör *elnöke* dr. *Hainiss* Géza egyetemi tanár. *Társelnök*: *Simonovits* Béla városbiró. *Alelnök*: dr. *Kiss* József, udvari tanácsos, közjegyző. *Háznagy*: botfai *Hüvös* Iván. *Pénztáros*: *Aczél* Samu szénnagykereskedő. *Ellenőr*: *Weinszeisz* Lajos. *Ügyész*: dr. *Weiler* Ernő. *Titkár*: dr. *Hajdu* Marcell, dr. *Emőd* József. *Számvizsgálók*: *Éber* József, *Laborcz* Béla és *Morbitzer* Nándor. Ezenfelül három tagból álló felügyelő bizottság és 60 tagu választmány intézi a kör ügyeit.

A kör a Józsefváros társadalmi életében kezdettől fogva vezérszerepet játszott, mindenkor ez intézte a községi, nemkülönben az országgy. képviselő-választásokat is. Befolyását, tekintélyét még a legválságosabb időkben is megőrizte és hatalma, sulya ma még sokkal nagyobb, mint valaha volt, ugy, hogy a kerület életében döntő szerep jutott osztályrészéül.

A kör központja a közjótékonyságnak. Évenkint ezer koronánál nagyobb összeget ad az előljáróság utján a község szegényeinek, támogatja a népkonyhát, a napközi otthonokat. Saját erejéből tagjai számára szép könyvtárt rendezett be és modern klub-helyiségét legujabban pazar fénynyel restauráltatta. Fő jellemvonása a körnek a kedélyes, családias hangulat ugy, hogy minden tag e helyen valóban otthoniasan érzi magát.

Zala György

Roskovics Ignác

Az aradi vértanuk szoborművén *Zala* György folyton dolgozik. A nagy szoborcsoportozat alakjai közül a «Harczkészség» cziműt, mely egy római daliát ábrázol, most fejezte be, s rögtön hozzáfogott a már készülőfélben levő «Áldozatkészség» allegórikus női alakjának végleges kiviteléhez. Egy mellékalak, az «Ébredő szabadság» érczbe is van öntve. S most még a Pannonia főalak uj mintázása van hátra, továbbá a vértanu tábornokok domborművű arczképei, melyek közül eddig a Damjaniché és Kiss Ernőé kész. E minták elkészülte után Zala György kiállítást rendez belőlük Bajza-utczai nagy műtermében. Ugyanekkor a szobrokkal együtt *Roskovics* Ignácz egész sorozat képét állítja közszemlére. A vértanu-szobor egyes alakjait érczbeöntésük után Aradra szállítják s igy nem igen lenne alkalma a fővárosi közönségnek bennök gyönyörködni. A művészek a kiállításból esetleg befolyó jövedelmet jótékony czélra ajánlják föl.

Vas. Ujs. 1887.

273. l.

590. *Schweidel József.*

Vállig látható, kissé jobbrafordult és szembe néz. Előrefésült rövid hajat, hosszú bajuszt és állán szakállt hord. Paszomántgallérú atillája legfölül be van gombolva. Mögötte tölgygaly látszik. Körirata: »SCHWEIDEL JÓZSEF«, jelzése pedig a jobb váll alatt: »*Zala György*«.

Gypszmedaillon, átmérői 63 cm. — Lelt. sz. 590. — Értéke 100 K. — Vétetett a gr. Kreith-féle ereklyemúzeumból. — A megszerzésére vonatkozó adatokat l. a 262. lapon az 580 lelt. sznál. — Átvétetett 1895 április 23-án (107–95). — Átvételi jegyzék VII. — Az átvételt tudomásul vette az 1896 április 8-iki 14895 sz. leirat (159–96).

589. *Aulich Lajos.*

Vállig látható, kissé jobbrafordult. Haja előre van fésülve, bajusza hegyesre pödrött, szakálla leberetvált. Paszomántgallérú atilláját legfölül begombolta. Testét babérgaly karolja át. Körirata: »AULICH LAJOS«, jelzése pedig a babérgaly száránál: »*Zala Gy.*«.

Gypszmedaillon, átmérői 63 cm. — Lelt. sz. 589. — Értéke 100 K. — Vétetett a gr. Kreith-féle ereklyemúzeumból. — A megszerzésére vonatkozó adatokat l. a 262. lapon az 580 lelt. sznál. — Átvétetett 1895 április 23-án (107–95). — Átvételi jegyzék VII. — Az átvételt tudomásul vette az 1896 április 8-iki 14895 sz. leirat (159–96).

592. *Nagy Sánd[illegible]*

Vállig látható, kissé balrafordult. Jobb felől el[illegible] tott haja és bajusza hosszú, arcza pedig leberetvált. [illegible] szomántgallérú atillája legfölül be van gombolva. Testét tölgygaly karolja át. Körirata: NAGY SÁNDOR JÓZSEF« és jelzése a bal váll alatt: »*Zala*«.

Gypszmedaillon, átmérői 63 cm. — Lelt. sz. 592. — Értéke 100 K. — Vétetett a gr. Kreith-féle ereklyemúzeumból. — A megszerzésére vonatkozó adatokat l. a 262. lapon az 580 lelt. sznál. — Átvétetett 1895 április 23-án (107–95). — Átvételi jegyzék VII. — Az átvételt tudomásul vette az 1896 április 8-iki 14895 sz. leirat (159–96).

581. *Dessewffy Arisztid.*

Vállig és kissé balrafordultan van ábrázolva. Feje elől kopaszodik, haját előre fésüli, bajusza hosszú, körszakálla rövid. Atillája felett köpenyt hord és bal válla alatt babérgaly van. Körirata: »DESSEWFFY ARISTID« és jelzése jobbról a vállnál: »*Zala Gy.*«.

Gypszmedaillon, átmérői 63 cm. — Lelt. sz. 581. — Értéke 100 K. — Vétetett a gr. Kreith-féle ereklyemúzeumból. —

A megszerzésére vonatkozó adatokat l. a 262. lapon az 580 lelt. sznál. — Átvétetett 1895 április 23-án (107–95). — Átvételi jegyzék VII. — Az átvételt tudomásul vette az 1896 április 8-iki 14895 sz. leirat (159–96).

584. *Vécsey Károly gróf.*

Vállig látható, kissé balrafordult. Haját előre fésüli, bajusza hosszú, szakálla leberetvált. Nyakkendőjét kettős csokorra kötötte, atillája zsinóros. Testét, a jobb váll alatt, tölgygaly karolja át. Körirata: »GRÓF VÉCSEY KÁROLY« és jelzése alól: »*Zala Gy.*«.

Gypszmedaillon, átmérői 62·7 cm. — Lelt. sz. 584. — Értéke 100 K. — Vétetett a gr. Kreith-féle ereklyemúzeumból. — A megszerzésére vonatkozó adatokat l. a 262. lapon az 580 lelt. sznál. — Átvétetett 1895 április 23-án (107–95). — Átvételi jegyzék VII. — Az átvételt tudomásul vette az 1896 április 8-iki 14895 sz. leirat (159–96).

583. *Kiss Ernő.*

Vállig látható, kissé jobbrafordult. Balfelől elválasztott és előrefésült haja hosszú, bajusza kicsiny, szakálla leberetvált. Zsinóros atillája alatt ingének álló gallérja látszik. Bal vállát babérgaly karolja át. Körirata: »KISS ERNŐ« és jelzése, a jobb váll mellett, a babérgalynál: »*Zala*«.

Gypszmedaillon, átmérői 63 cm. — Lelt. sz. 583. — Értéke 100 K. — Vétetett a gr. Kreith-féle ereklyemùzeumból. — A megszerzésére vonatkozó adatokat l. a 262. lapon az 580 lelt. sznál. — Átvétetett 1895 április 23-án (107–95). — Átvételi jegyzék VII. — Az átvételt tudomásul vette az 1896 április 8-iki 14895 sz. leirat (159–96).

582. *Lázár Vilmos.*

Vállig látható és kissé balrafordult. Füleinél előrefésült haja és körszakálla rövid, bajusza hosszú. Paszomántgallérú atillája felett köpenyt visel. Bal vállát csergaly karolja át. Körirata: »LÁZÁR VILMOS«, jelzése pedig a galy száránál: »*Zala*«.

Gypszmedaillon, átmérői 63 cm. — Lelt. sz. 582. — Értéke 100 K. — Vétetett a gr. Kreith-féle ereklyemúzeumból. — A megszerzésére vonatkozó adatokat l. a 262. lapon az 580 lelt. sznál. — Átvétetett 1895 április 23-án (107–95). — Átvételi jegyzék VII. — Az átvételt tudomásul vette az 1896 április 8-iki 14895 sz. leirat (159–96).

586. *Török Ignácz.*

Vállig látható, kissé balrafordult. Haját előrefésülten hordja, bajusza nyirott, szakálla leberetvált. Nyakravalója alatt ingének álló gallérja látszik, atilláját begomboltan viseli. Testét tölgygalyak veszik körül. Körirata: »TÖRÖK IGNÁCZ«, jelzése pedig a bal váll alatt: »*Zala Gy.*«.

Gypszmedaillon, átmérői 63 cm. — Lelt. sz. 586. — Értéke 100 K. — Vétetett a gr. Kreith-féle ereklyemúzeumból. — A megszerzésére vonatkozó adatokat l. a 262. lapon az 580 lelt. sznál. — Átvétetett 1895 április 23-án (107–95). — Átvételi jegyzék VII. — Az átvételt tudomásul vette az 1896 április 8-iki 14895 sz. leirat (159–96.)

591. *Damjanich János.*

Vállig látható, kissé jobbrafordult. Feje kopaszodik, előrefésült haja rövid, bajusza és körszakálla hosszú. Paszomántgallérú atillája legfelül be van gombolva. Testét jobbra hajló babérgaly karolja át. Körirata: »DAMJANICH JÁNOS« és jelzése a jobb váll alatt: »*Zala Gy.*«.

Gypszmedaillon, átmérői 63 cm. — Lelt. sz. 591. — Értéke 100 K. — Vétetett a gr. Kreith-féle ereklyemúzeumból. — A megszerzésére vonatkozó adatokat l. a 262. lapon az 580 lelt. sznál. — Átvétetett 1895 április 23-án (107–95). — Átvételi jegyzék VII. — Az átvételt tudomásul vette az 1896 április 8-iki 14895 sz. leirat (159–96).

587. *Knezich Károly.*

Vállig látható, kissé balrafordult. Haja, bajusza és körszakálla rövid. Paszomántgallérú atillája felül be-van gombolva. Testét tölgygaly karolja át. Körirata: »KNEZICH KÁROLY«, jelzése pedig, a bal váll alatt: »*Zala Gy.*«.

Gypszmedaillon, átmérői 63 cm. — Lelt. sz. 587. — Értéke 100 K. — Vétetett a gr. Kreith-féle ereklyemúzeumból. — A megszerzésére vonatkozó adatokat l. a 262. lapon az 580 lelt. sznál. — Átvétetett 1895 április 23-án (107–95). — Átvételi jegyzék VII. — Az átvételt tudomásul vette az 1896 április 8-iki 14895 sz. leirat (159–96).

580–592. Zala György.

Sz. Felső-Lendván 1853 április 16-án.

Az aradi szabadságszobor reliefjei.

580. *Pöltenberg Ernő.*

Vállig látható és kissé jobbrafordult. Rövid haját előre fésüli, bajuszának egyik szárnya lelóg, szakálla leberetvált. Álló gallérú atillája zsinóros. Testét babérgaly karolja át. Körirata: »POELTENBERG ERNŐ« és jelzése a jobb váll alatt: »*Zala György*«.

Gypszmedaillon, átmérői 6[illegible] cm. — Lelt. sz. 580. — Értéke 100 K. — Vétetett néhai Pulszky Ferencz 1892 évi január 16-iki kezdeményezése (176–92), az 1894 évi deczember 9-iki ministertanácsi határozat és a vall. és közokt. minister 1895 márczius 24-iki 7395 sz. felterjesztése alapján, az 1895 márczius 20-án kelt 1184 sz. legfelsőbb elhatározással engedélyezett hitel terhére az 1895 április 26-án kötött és 1895 április 30-án 22500 sz. a. jóváhagyott szerződés szerint, a gr. Kreith Béla-féle ereklyemúzeumból. — Átvétetett 1895 április 23-án (107–95). — Átvételi jegyzék VII. — Az átvételt tudomásul vette az 1896 április 8-iki 14895 sz. leirat (159–96).

Zala György

SZOBRÁSZAT

Zala Györgynél. Irta Fülep Lajos. Modern Művészet, I. 1.

(Művészet 1905
422. l.)

Budapest, 1931. November

T I V A D A R

és antiquárium.
iók 311.

I.

Telefon 87-3-30.

önyvek vására

RTÉNET - MEMOIROK stb.

ON. Mit 16 Bildtafeln
/:P13.50:/ P 5.60

PADOUR. Ein Lebensbild
ahlreichen Bildtafeln
einen /:P 12.-:/ P 4.20

rsöhnlichkeits-Studie
einen, 576 Seiten/:P23.-:/ P 10.80

S ZUR BIEDERMEIERZEIT.
it 100 Textillustr.
n DAUMIER, GAVARNI u.a.
/: P 15.-:/ P 7.50

S Bildtafeln. L./:P 18.-:/ P 7.20

Leinen. /:P 45.-:/ P 19.80

odiai Richelieu und

Zala György

vód

Kőszegi László:

Eszthetikai megtisztulásunk. Bpest, 1924

Zala György, szobrász

: Fenyő Árpád

KEDVES ÉLET ÉS TUDOMÁNY!

(Folytatás a 738. oldalról)

e képek közül az egyiken — a *Kálmán király eltiltja a boszorkányégetést* címűn — Justh Zsigmondot mint boszorkányüldöző szerzetest örökítette meg. Az író jól felismerhető e vásznon, különösen akkor, ha összehasonlítjuk valamelyik arcképével, például azzal, amelyet lapjukban is megjelentettek.

A képen megörökített jelenetről így írt a *Vasárnapi Újság* 1891. március 29-i száma: „A király mögött kísérete (a kíséret egyik tagjában Dékány Mihály miniszteri osztálytanácsos alföldi magyar típusú arcmását ismerhetjük fel), mellette apród áll, az ország címerpajzsával. E jelenetbe a festő mély tartalmat tudott önteni, egy sötét kor fanatizmusának kifejezésére. *Ez a vad hév ott tükröződik a fiatal szerzetes arcán. (Ehhez a művész Justh Zsigmond író arcát használta fel.) Dacosan néz a királyra, mint aki zsákmányt ragadott el tőle.* A boszorkány sem a hagyományos felfogás szerinti vén banya, hanem fiatal leány... csak azért került a boszorkányság vádja alá, mert téli időben szépen virítottak a virágok. A szerzetes ifjúsága szintén arra vall, hogy a gyűlölet és a fanatizmus már az ifjú szívekben is tombolt."

Justh persze nem sértődött meg, amikor barátja — valószínűleg emlékezetből vagy fényképről – ráfestette e művére, mert ez akkoriban olyannyira *szokásos* dolog volt, hogy rajta és az említett Dékány Mihályon kívül még *Jókai Mór, Keleti Károly* statisztikus és *Zala György* szobrász is a szóban forgó képek egy-egy alakjának modellje volt.

Itt említem meg, hogy ez a hat festmény a felszabadulás után — elsősorban azért, mert az egyik ábrázolás *Verbőczy Istvánt* dicsőítette — *lekerült* a bírósági helyiség faláról. Tudomásom szerint ma a *Nemzeti Galéria* raktárában őrzik valamenynyit.

Dr. Nagy Károly

mond panaszterhére 738 és 747.

1978. jún. 16.

XXXIII/24.

bályozó „üzeneteket" az egyik sejtből és szervből a másikba közvetítő vegyi anyagok a *növényi hormonok* (görög eredetű szóval: *fitohormonok*). De a sejtek valamennyi fejlődési folyamatát: a sejtosztódást, a sejtmegnagyobbodást és a sejtdifferenciálódást ugyancsak — legnagyobbrészt — a növényi hormonok szabályozzák.

Kis töménységben

A növényi hormonok aligha felelnének meg azonban az állati hormonokkal szemben támasztott valamennyi követelménynek: olykor a képződésük és hatásuk helye nem különül el élesen. Az állatokéhoz hasonló hormontermelő szervek sincsenek a növényekben, ugyanazt a hormont sokszor számos szövet és szerv is termeli. A növényi hormonok fogalma tehát nem lehet változatlan megfelelője az állati szervezetekben ható hormonokénak, már csak azért sem, mert az előbbiek összehasonlíthatatlanul kevesebben vannak, mint az utóbbiak.

A fitohormonok a növényekben képződő olyan sajátos — általában csak a növényekben ható — szabályozó anyagok, amelyek *kis töménységben is nagyon erősen hatnak* a különféle élettani folyamatokra. Rendszerint keletkezésük helyétől *távol* fejtik ki hatásukat, tehát olyan anyagok, amelyek a növényi szövetekben viszonylag *gyorsan szállítódnak*.

A növényi fejlődésélettannak egyik központi kérdése, hogy *miként hatnak* a hormonok ilyen kis töménységben, s főképpen: *miben áll ha-*

[illegible] a növényi hormo-

ZALA GYÖRGY

Szépművészeti Muzeum.

Ügy: Zala György.

Zala eredeti német nevét illető kérdezősködésem tárgytalanná vált amennyiben a Nemz. Galérián Csap Erzsébet munkatárs szives volt velem közölni, hogy Zala eredeti neve MAYER volt. E néven azonban semmit nem alkotott.

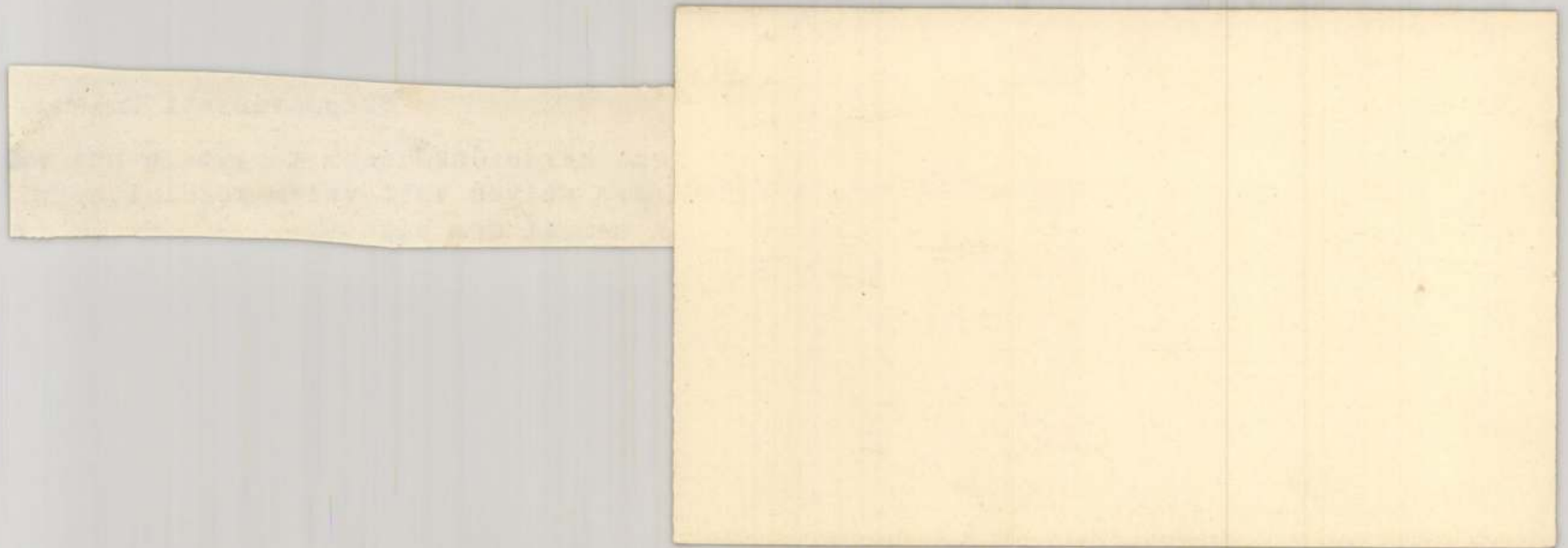

Zala György
szobrász

— Az Országos Magyar Képzőművészeti Társulat vasárnap a Műcsarnokban tartotta 74. közgyülését, amelyet díszes közönség jelenlétében dr. *Glattfelder* Gyula csanádi püspök, a társulat elnöke nyitott meg és nagyhatású beszédben vázolta a magyar képzőművészet és művészek nehéz helyzetét és felszólította a hivatalos tényezőket és a társadalmat is, hogy ne engedjék a magyar művészetet elhervadni. A beszéd elhangzása után lelkesen ünnepelték a püspököt, akit a képzőművészek társadalma nevében *Zala* György szobrászművész köszöntött hálás szavakkal. A közgyülés egyhangu lelkesedéssel a társulat *elnökévé* ujból *Glattfelder* Gyula püspököt, alelnökévé *Nékám* Lajos egyetemi tanárt és *Zala* György szobrászművészt választotta. A szakosztályok tagjainak megválasztásánál éles felszólalások hangzottak el, de utóbb a vihar lecsillapodott és végül kiosztották a fővárosi iskolák növendékei között a képzőművészeti diákpályázat nyereménytárgyait.

Kereszt ujság
1935. I. 22

— A Képzőművészeti Társulat jövő évi programmja. A Képzőművészeti Társulat választmánya csütörtökön tartotta meg évzáró ülését. Zala György inditványára elhatározta, hogy jegyzőkönyvben örökiti meg felháborodását a spanyolorszáig müemlékrombolás fölött s erről a burgosi kormányt budapesti követe utján értesiti. Mussolininek üdvözlő irást küld milanói beszédéért a választmány. Ezután az 1937-iki év kiálitási programmjának megállapitására került a sor. Elhatározta a választmány, hogy az Esterházy-dijjal kapcsolatos téli tárlatot január 24-től március 7-ig rendezi meg a társulat, ezt követi a Képzőművészeti Főiskola 60 éves fennállása alkalmából rendezendő jubileumi kiállitás március 21-től április 15-ig. A negyedik nemzeti képzőművészeti kiállitást április 29-től. junius 20-ig rendezik a Müesarnokban a Nemzetközi Vásár s az idegenforgalom idejében, akkor, amikor az olasz állam vezetőszemélyiségeit Budapestre várják. Az 1938-ban, Szent István halálának 900. évfordulója és a Budapesten tartandó eucharisztikus világkongresszus ünnepi évének müvészi programmjába teljes erővel kapcsolódik bele a Képzőművészeti Társulat.

zmetikus. Andrássy-ut 32. I. szépségápolása legmodernebb.
ek. „MIRACLE" szépségápoló szerek. (Prospektus)

Zala György

Ujság 937 I. 1.

Zala György

* **A tüzérségi emlékmü-pályázat eredménye.** A tüzér-emlékmü bizottság által kiirt pályázat eldőlt. Ötvenhat pályamü érkezett be a zsürihez, amelynek élén *Kozma* Jenő tábornok állott. Rajtakivül *Riedel* altábornagy, vitéz *Somkuthy* József tábornok, *Szabó* Gusztáv dr. egyetemi tanár, *Liber* Endre alpolgármester, *Némethy* Károly dr. tanácsnok, *Zala* György, *Róna* József és *Sidló* Ferenc szobrászok voltak a zsüri tagjai. A bizottság *Ligeti* Miklós monumentális szobormüvét első dijjal kivitelre elfogadta. A második dijat *Orbán* és *Siklódy*, a harmadik dijat *Sebestyén* nyerte. Megvették *Görömbey* Imre, *Pásztor* János és *Szentgyörgyi* István müveit is. A pályaműveket a nagyközönség számára az Andrássy-laktanya nagy lovardájában tették közszemlére, ahol vasárnap megtekinthetők.

M.933.X.8.
N.U.933.X.8.

M. 933. X. 8

Zala György szobrászművész

— **József főherceg nyitja meg a Műcsarnok jubileumi kiállítását.** A Magyar Képzőművészek Egyesülete által a Műcsarnokban rendezett jubileumi kiállítást szombaton délelőtt fél 12 órakor nyitják meg ünnepélyes keretek között a társadalmi élet és művészvilág kiválóságainak jelenlétében. A megnyitóbeszédet *József* főherceg, a kiállítás fővédnöke mondja, akit az Egyesület egykori első elnöke, *Zala* György szobrászművész fog üdvözölni.

N.U.934.XII.1.

N.U. 938. IV. 27

Zala György

A Képzőművészeti Társulat ujra Glattfelder Gyulát választotta elnökévé

A Képzőművészeti Társulat most tartotta hetvenedik évi közgyülését a városligeti Műcsarnok tanácstermében. Dr. *Glattfelder* Gyula csanádi megyéspüspök elnöki megnyitójában megemlékezett a Szent István jubileumi évről és hangsulyozta, hogy a társulat az ünnepi Szent István kiállitás rendezésével maga is kiveszi részét a jubileumi év művészi programjából. Ezután a Társulat négy nagy halottjáról, *Sipőcz* Jenőről, báró *Wlassics* Gyuláról, *Zala* Györgyről és *Karlovszky* Bertalanról emlékezett meg. Az elnök inditványára a közgyülés távirat-

zonnak megfelelően csekély. A felhozatalra kerülő mennyiséget a belföldi piac mind felveszi. Ennek megfelelően az árak is a belföldi piac kereslete szerint ingadoznak. Rántani való csirkéből most már jelentékenyebb mennyiséget hoznak a piacra, azonban ebből *még igen kis mennyiség alkalmas a külföldi exportra.* A rántani való csirkét kilogrammonként 2—2.20 pengőért vásárolják. 1937 julius elsejétől 1938 április 15-ig összehasonlitva az elmult gazdasági év ugyanezzel az időszakával [illegible]

Nemzet Lyrág 1938 IV. 27

Zala György

röd.

Pápics Zoltándr.: Három nemzedék a művészet megújhodásáról. Új Magyarság 1935. ápr. 28.

ZALA GYÖRGY:

A magyar szobrászat kitünő nesztora ki akar térni a kérdés elől. Ő már — mondja — egyik generációhoz sem tartozik. Aggódik a fiatalságért. Említ egy-két nevet, aki szépen indult, de a moderneskedés modorosságába jutott. A modern plasztika *leegyszerűsítő tendenciájáról* szólva azt mondja, hogy ő tudja, hogy hogyan és mit lehetne például az ő munkáin leegyszerűsíteni. Csakhogy kell, hogy ennek a leegyszerűsítésnek is a *tudás* legyen az alapja, mert különben csak a tehetetlenséget leplezi. A primitíveskedőkről szólva az a véleménye, hogy minden időkben — a görög és a középkori szobrászatban is — voltak kontárok s az utódok rosszul teszik, ha ezeket majmolják. „Auslaufen lassen!" — vallja a stíluskeresés zürzavaráról. Hadd forrjon a bor. Majd a jövő megmutatja, mennyit értek!

ZALA GYÖRGY

Meghalt Zala György

Kedden temetik a nemzet nagy halottját az Iparművészeti Muzeumból

Hetvenkilencedik évén tul, alkotásvágyának bágyadt fellángolásával még, testileg váratlanul megroppant és hónapok óta betegségtől sorvasztva, meghalt Budapesten Zala György, sok kiváló magyar szoboremlék alkotója. Április óta feküdt egy szanatóriumban. Szövődményes influenza támadta meg, előbb tüdejét, majd mikor tüdőgyulladásából kigyógyult, a gyomrára vetette magát és gyomorvérzés fogyasztotta a beteg öregember erejét. Vérátömlesztéssel igyekeztek könnyiteni rajta, könnyitettek is junius végéig, de juliusban a már ismét járni kezdő egyszerre erejét vesztette, gyomorvérzései megismétlődtek, szervezete felmondta a szolgálatot s az öreg művész szombaton reggel hat órakor, hiven ápoló feleségének és Gizella nővérének jelenlétében, meghalt. Akik ismerték, nagyra értékelték — pedig sokan vannak —, mély meghatottsággal vették tudomásul földi elmulásának hirét.

Pályafutása

Szép deli öregember volt — egyenes, mint a szálfa — még hetvenéves korában is, amikor mögötte volt egy alkotásban és méltányolatban nem szegény mult s előtte még reménye szerint, a művész munkájának örömeit igérő évek. Tul volt akkor már sikereinek javán, melyek öntudatos művészi törekvéseiből sarjadzottak. Akik ismerték s hallották tőle magától is, tudták, hogy családja idegenből szakadt Magyarországba, nagyapja még Bajorországban élt, de atyja egy időben már Pápa város főbirája és polgármestere volt. Vagyontalanul hagyta fiát, ki az apának a művészkedéssel rokon polgári foglalkozásából, a porcellángyártásból maga is kedvet meritett nem annyira a vagyonszerzésre, mint inkább a művészi pályára. Festő akart lenni és szobrász lett belőle. Huszonegyéves korában, a budapesti mintarajziskolát elvégezve, már Bécsbe ment s Hellmer és Jumbusch mellett dolgozott. Zala vármegye szülötte volt — Alsólendván 1858 április 16-án jött a világra — s hazakivánkozott az idegenből. Münchenben tanult még Knablnál, aztán 1884-ben végképpen Budapesten telepedett meg. Tehetségét hamar észrevették, előretörését nem is akadályozta semmi és Zala György mihamarabb szobrászaink első sorába került. Első nagy alkotása Huszár Adolf életének művéhez kapcsolódott az aradi vértanuk monumentális emlékművével, melyet Huszár befejezetlenül hagyott s ő fejezett be, igaz, hogy reáütve a müre saját művész-egyéniségének bélyegét.

Ezzel a kezdettel ivelt magasba művészpályája. A vértanuk halálának — 1849-nek — negyvenedik évfordulóján leplezték le az aradi emléket s ugyanabban az évben a budai várban a budavári honvédemléket. Ennek a művének a leleplezése egy politikai válsággal jutott okozati kapcsolatba. Bécsben nehézséget gördítettek az ünnep elé, melyet azzal a feltétellel akartak megengedni és a szoborra koszorut is tenni, hogy a honvédek viszont ugyanakkor Hentzi emlékművét koszoruzzák meg. Ebbe a kormány belebukott.

A disztéri honvédemlék után keltek életre Zala Györgynek további emlékezetes alkotásai: Andrássy Gyulának a parlament terén álló lovasszobra s az Andrássy-ut végén a milleniumi emlékmű, mely Budapest képeinek egyik legjellegzőbb alkotása lett. Az ezredév megünneplésének küszöbén, 1894-ben kapta erre a megbizatást s évtizedek multak el, mig a jelentékeny mü a talapzatból égnek törő oszlopával — tetején a szent koronát tartó Gábor arkangyallal —, királyszobraival s körülötte a hét vezér gyönyörüen magyar lovascsoportjával, Schickedanz Albert architektonikus kiképzéseinek keretében elkészülhetett.

A milleniumi emlékmü csak a háboru után juthatott el befejezéséig. Addig és azután is nem egy maradó alkotásával tartotta magán az országos figyelmet Zala György. Erzsébet királyné budapesti szobra, a Tudományegyetem, továbbá Nagykörös hősi halottainak emlékmüve, a szegedi Deák-szobor (Zalának ez második Deák-szobra, mert Huszár Adolfnak a Lánchid-téren lévő Deák-szobrát is ő fejezte be), a Nemzeti Megujhodás szobra ugyancsak Szegeden, Andrássy Gyula gróf hidapáti szobra mind az ő alkotásai. A kerepesiuti temetőben számos siremlék is maradó emléke művészi művész tetemének.

A részvét

Özv. *Zala* Györgyné férje elhunyta alkalmából a következő táviratot kapta:

A Kormányzó Ur Őfőméltósága nagy sajnálattal értesült a magyar képzőmüvészet kiválóságának, Zala Györgynek elhunytáról, akinek müvészi alkotásaiban tovább élő emlékét a nemzettel együtt kegyelettel fogja megőrizni. Őfőméltósága a gyászoló családnak bensőséges részvétét fejezi ki. *Uray* titkos tanácsos, államtitkár.

Darányi Kálmán m. kir. titkos tanácsos, miniszterelnök a következő táviratot intézte Zala György özvegyéhez:

Mély megrendüléssel vettem tudomást arról a pótolhatatlan veszteségről, amely Méltóságodat a magyar képzőmüvészetet férjének, Zala György szobrászmüvésznek elhunytával érte. Zala György a magyar szobrászmüvészet egének kivételesen fényes tehetségü csillaga volt, akinek müveiben a magyar géniusz oly nagyszerüen érvényesült, hogy azok nemcsak a hazában, hanem a külföldön is osztatlan csodálatot keltettek és a müvészi körök legnagyobbfoku megbecsülését vivták ki. Elhunyta az ország közös gyásza és ezért bánatában nemcsak a magam, hanem a magyar kormány nevében is őszinte részvétemet fejezem ki Méltóságodnak és a gyászoló családnak.

Részvéttáviratot küldött az özvegynek *Hóman* Bálint vallás- és közoktatásügyi miniszter s ugyanő, mint a magyar Corvin-lánc és a magyar Corvin-koszoru tulajdonosainak elnöke is, továbbá bárcházi *Bárczy* István miniszter elnökségi államtitkár. A *Corvin-Testület* külön gyászjelentést bocsátott ki Zala György elhunyta alkalmából.

NŐI KALAPOK

Szalmakalap virág- és szalagdisszel 1.48
Radzsakalap minden szinben és bőségben 1.98, 1.68
M. marokén tokkalap fátyol- és virágdisszel ... 1.88
Fehér gyapju filckalap szalagdisszel 3.80, 3.50

Panamaszerű Háromsar... vári divat...

NŐI FEHÉR

Kitűnő fazonú melltartó sarmőz műselyemből ... ... —.58
Svájci kötésű nadrágkombiné nehéz minőségű trikó-műselyemből 1.48
Szoknyakombiné, az ismert jóminőségű sarmőz műselyemből 2.68
Kézzel himzett szoknyakombiné, mattfényű sarmőz műselyemből 3.28

NŐI NADRÁG

Sarmőz nadrág, műselyemből, extra nagyság, kis hibával 1.95
Gyermek csikos műs. nadrág minden nagyságban ... ... —.58
Vállaskötény, szintartó festőből fodros fazonban ... ... —.98
Szürke, hosszu strandnadrág kitűnő burettből 3.95

HARISNYA, ...

Műselyem női térdharisnya, divat színben 1.38
Hajszálvékony műselyem harisnya, minden divatszínben 1.95
6 pár férfizokni, pamutból, szép mintákban, összesen ... 3.—
Férfi Bridge-zokni, kiváló minőségünk, sima színekben ... 1.—

divat műselyem és csipkekeztyű 1.10
Női és férfi esernyő erős klottból, kis hib. 2.98
Női bordűros divaternyő, barna, kék, fekete, kis hib. 3.98

CIPŐ

Női házisinő textil felsőrésszel, bőr

Női szandál és szandolett cipő ...rok, divatszinekben ... 5.90
...p vászoncipő ...rdiszitéssel 8.90
... szürke huntingcalf bőrből 13.80

vagy
drb tisztaselyem nyakkendő nyulszőr beszővéssel 4.50

Nem luxus a töltőtoll, mert egy garantáltan jóminőségű Krupp acéltollal csak 1.—

Kerékpárosok figyelmébe!
1 drb kerékpárköpeny ... ...
1 drb gumitömlő ... ... garantált hibamentes
együttes ára 5.28

3 drb porcelán szendvicsi...
1 fajansz főzelékes tál fehér hibá...
Vajhűtő üvegbetéttel ...

1 dob. szardinia 1/2-ös ...
1 üveg cca 1 kg akácméz ...
1 kg valódi téli szalámi ...
3 doboz Bridge fogvájó (cca ...
1/4 kg-os tábla, közism. ezüstcsok...

...SZÖVET, SELYEM

...na krepdesin műselyem fonalu 1.38
...ntás műs. krepdesin, marokén, piké, divat rajé műselyemből 1.68
...primé, taft, cloqué, lavable műselyemből 1.98
...ntás marokén, krepon, georgette cloqué műselyemből ... 2.28
...i ruhaszövet sima és mintás 1.98
...apju-georgette ...ca 130 cm. széles 2.09

MOSÓ

Sima fahánes, mosódelén, mintás batiszt -.58
Mosómuszlin, mintás műselyem, sima burett kis festési hibával -.68
Műselyem imprimé, mosó voal, csikos pizsamaanyag, kockás cérnadirndli -.88
Kockás krepp butorkreton, Goldberger ... -.98

VÁSZON

PAMUTBÓL

Kispárna huzat rózsaszin fehér —.78,
Nagypárna huzat ...
Paplanlepedő huzat ...
Himzett ágykészlet: 1 paplanlepedő, 1 kispárna, 2 nagypárna ...
Damaszt szalvéta, la ...
Duplaszövésü kerti abrosz ...
Háziszőttes abrosz 6 db szalvetával ...

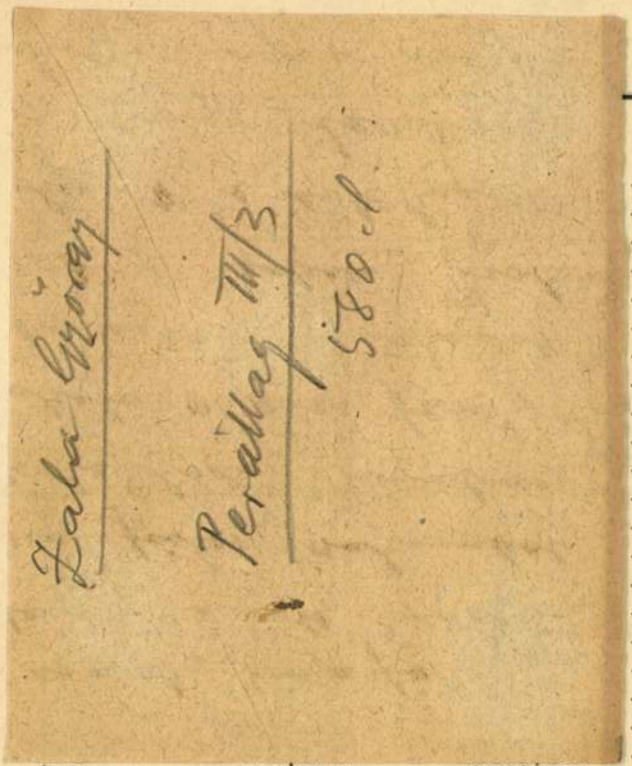

	K	Kat. sz.	K
..	2.500	820	2.500
..	3.500	821	2.500
..	2.500	822	2.500
..	2.500	823	6.000
..	4.000	824	6.000
..	6.000	825	1.500
..	25.000	826	4.000
..	100.000	827	2.500
..	125.000	828	5.000
..	18.000	829	2.000
..	30.000	830	5.000
..	20.000	831	750
..	25.000	832	1.200
..	7.500	833	2.000
..	7.500	834	2.500
..	7.500	835	1.000
..	7.500	836	1.000
..	7.500	837	1.000
..	7.500	838	1.000
..	7.500	839	1.000
..	4.000	840	1.000
711a.... 1.000	744f.... 8.000	790 ..... 100.000	841	1.000
711b 500	744g 6.000	791 .... 25.000	842	1.000

Kat. sz.	K	Kat. sz.	K	Kat. sz.	K	Kat. sz	K
871	5.000	916	33.000	961	10.000	1006	5.000
872	15.000	917	190.000	962	10.000	1007	4.000
873	14.000	918	180.000	963	25.000	1008	2.000
874	10.000	919	30.000	964	23.000	1009	6.000
875	2.000	920	50.000	965	25.000	1010	12.500
876	25.000	921	5.000	966	6.000	1011	10.000
877	12.000	922	25.000	967	18.000	1012	50.000
878	4.000	923	10.000	968	14.000	1013	15.000
879	2.000	924	250.000	969	7.000	1014	15.000
880	10.000	925	1,400.000	970	9.000	1015	12.500
881	60.000	926	1,800.000	971	3.000	1016	4.000
882	50.000	927	30.000	972	3.000	1017	5.000
883	18.000	928	10.000	973	25.000	1018	7.500
884	60.000	929	20.000	974	30.000	1019	3.000
885	30.000	930	18.000	975	5.000	1020	3.000
886	250.000	931	40.000	976	50.000	1021	3.000
887	55.000	932	150.000	977	20.000	1022	4.500
888	18.000	933	60.000	978	15.000	1023	6.000
889	82.000	934	15.000	979	50.000	1024	7.500
890	30.000	935	65.000	980	43.000	1025	7.500
891	83.000	936	50.000	981	55.000	1026	5.000
892	17.000	937	30.000	982	30.000	1027	5.000
893	35.000	938	18.000	983	14.000	1028	7.500

Alsó képek: Mátyás király tudósai körében. (Zala György dombormüve.)

getik.

Zala György

A TURÁNI SZÖVETSÉG megalakította művészeti tanácsát, mely céljai közé első sorban a magyarral fajrokon népek művészetének, háziiparának és népművészetének a magyar közönséggel való megismertetését és viszont a magyarországi művészi alkotásoknak a turáni népcsaládhoz tartozó nemzeteknél való bemutatását tűzte ki. E mellett oda fog törekedni a művészeti tanács, hogy a hazai művészi nevelést mélyítse és nemzeti tartalommal telítse. Az alakuló ülésen Zala Györgyöt választották meg elnöknek.

Magyar Iparművészet

1921. 67. l.

[illegible]

Zala György.

Szobrász.

— **Zala György ünneplése.** *Zala* Györgyöt, a legnagyobb élő magyar szobrászt hetven éves születésnapja után György napján a képzőművészek nagy csoportja üdvözölte Cholnoky Jenő dr. egyetemi tanár vezetése mellett. A müvész hatalmas alkotásokkal telt mütermében fogadta a képzőművészket s megindult hangon köszönte meg az üdvözlő beszédet. A képzőművészeknek ez a csoportja egyuttal megalakitotta azt a bizottságot Cholnoky Jenő dr. egyetemi tanár elnöklete alatt, amelyik az országos Zala-ünnepélyt készíti elő. A bizottság meg fogja hivni az együttmüködésre az összes hivatalos és művészi köröket.

Magyarság, 1928. ápr. 25.

Zala György

U. 4148

vrod

Kellér Andor =

Zala György és a modernek. Miért nem hisz az új művészeti irányban?

Az Ujság. 1925.

dec. 13.

421. Ismer

A XIX. s

Lázár Lajos gróf.

Derékon alólig, kissé bal
Homlokába fésült haja, sze
szeme sötétbarna, arcza leber
alól ingének állógallérja kil
a gombsorok száma öt, pré
derekát szolgálati jelvény és
tól jobb csipője felé töltényt
lyen az »F. I.« monogramm
lakozik. Balról forgós csákó

Vászon, méretei 39·8 : 34·6
tett 1890 július 5-én Ruzsónyi
— Kifizettetett 1890 augusztus
január 5-én (17–891).

Kifüggesztésére vonatkozó
retlen festő : Lázár Lajos gr., ő
retlen festő : Lázár Lajos gróf ő

Zala György

wód

Kisfaludi Stróbl
Zsigmond: Levél
Zala Györgyhöz.

Magyarság
1922., máj. 31.

BUDA
9.9 APR. 1 22
Ltd Ltd

Zala György

irod

Bar Ébtar

341. l.

Zala György

Liber Budensis

332, 333 l.

Ausztráliának a XX. század 20-as éveiben alapított új fővárosában, Canberrá-ban mód volt céltudatos városrendezési tervvel előre kijelölni a középületek helyét. Igy kerültek egy csoportba, a város központjába a Parlament, a minisztériumok, a tudományos intézetek, posta, bankok. Az 1923—27. években épült Parlament a kor szellemének megfelelően leegyszerűsített, külső dísz nélküli, belülről kifelé tervezett építmény. A kétemeletes épület lapos tetejéből csekély kiemelkedéssel jelzi a tervező építész, W. B. *Griffin*, a két ülésterem helyét. A főhomlokzaton három helyen megtöri a koszorúpárkányt s a fal síkjából kiugró egy nagyobb és két kisebb rizalittal hangsúlyozza a bejáratokat, melyek közül a középsőhöz nyitott lépcső vezet. A homlokzatot csupán a ritmikusan váltakozó méretű ablakok sora díszíti.

Végül meg kell említenünk a néhány éve befejezett japán parlament épületét. Nem a történelmi stílusok klasszikus példái, hanem a XIX. század folyamán épült parlamentek szolgáltak alapul a Tokio központjában,

leszúrja, körülötte egész sorozat emblé- állat-ábrázolásokat találunk, majd az egyes vá-

(teknősbéka), Melos
e; azután az isten-
olumaik, Athen (ba-
sas). A Diadochusok
ő ember arczképe a
sz.). Etruria érmein
és.
nincsen felirat; majd
éremre, még később
s neve genitivusban,
császárok meghagy-
zében a pénzverést.
ervm I—VIII, 1792—

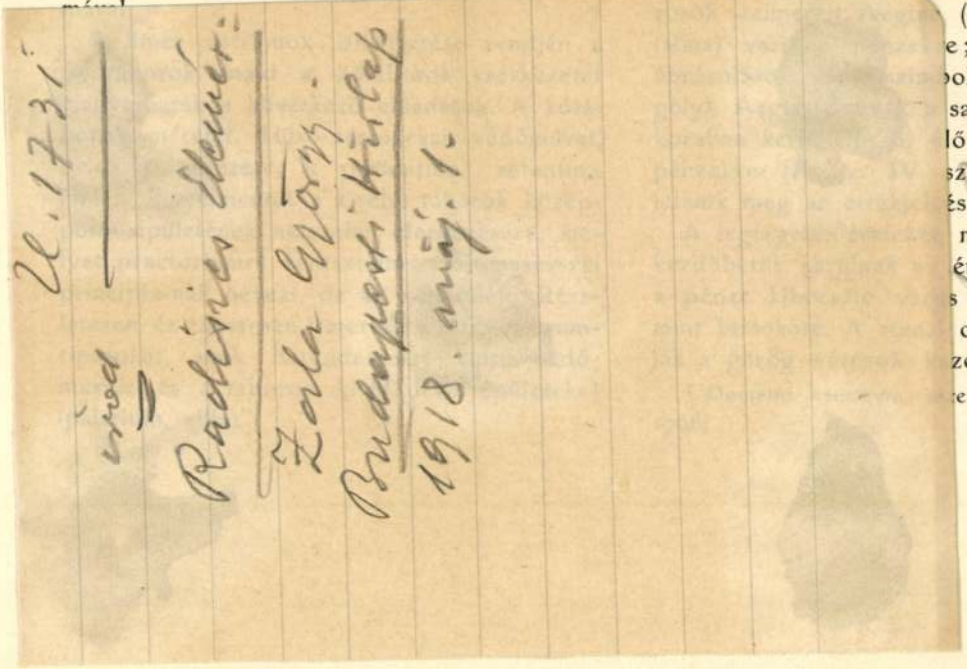

a határt, ezek Róma szövetségesei, akiket megvédelmez. A birodalom fénykorában csak ez a viszony állott fönn, de később ezek a népek tributumot, Diocletiantól kezdve a határvédő népek jutalmakat kapnak.

A tartományokban, természetesen csak a fontosabb császári provinciákon, mindig van katonaság. Ezek a castrumokban vagy castellumokban vannak, melyek mindig a határ mentén feküsznek. Diocletianus után a határvonalon a praepositus limitis rendelkezik a rendes csapatokkal (cohortes, alae) és a határvédőkkel (limitanei, vagy foederati), kik a határ mentén kapnak földet, de tartoznak azt

dalom teljes ismertetésével és bemutatásával, úgy hogy a világos, szakavatott előadások e kérdést teljesen kimerítették a hallgatók előtt, kiknek limes-tanulmányútján szerzett benyomásait és értékes tapasztalatait föltárta a tudós előadó.

A római hadsereg vallásos kultuszáról egységes képet alkotni nem lehet. Valami sajátos fejlődése volt a táborral összefüggésben addig, míg Róma igyekezett nemzeti állam maradni. A birodalom óriási kiterjedésével ez a nem-

[1] Buday Árpád: A római limes Németországban. Kolozsvár, 1910.

Zala György

I 1906

Zala Andrássyja. Uj Idők (Lyka Károly), dec. 9.
Zala Andrássyja. Budapesti Hirlap, Az Ujság dec. 7.

L 1906

(Művészet 1907. 7i. l.)

Hivatalból

műemléki ügyben.

Zala György

Vas. Ujs. 1901. 584. l.

Andrássy szobra. Gróf Andrássy Gyulának az országház előtt felállítandó emlékszobrát teljes nagyságában is megmintázta *Zala* György. Díszmagyar öltözetben, lovon ülve örökíti meg Andrássyt. A főalak két és félszeres életnagyságban készült. A talapzatot két dombormű fogja ékesíteni. Az egyik a 67-iki koronázás, a másik a híres berlini kongresszus, melynek szereplői történeti hűséggel életnagyságban vannak ábrázolva. A szobrot az idén bronzba öntik, tavaszszal felállítják és a jövő őszszel az új országház fölavatásával egyidejüleg ünnepiesen leplezik le.

Széll Kálmán miniszterelnök, mint az Andrássy-szoborbizottság elnöke, a bizottság tagjaival e hó 6-ikán készült megnézni Zala György műtermében a szobrot. A látogatás czélja az, hogy eldöntsék, vajjon a talapzatot terméskőből, vagy pedig márványból készítsék.

A Franklin-Társulat nyomása háromszínrendszerű lemezeiről.

A SZENT G

Zala György

Gr. Andrássy Gyula szobra. *Zala* György szorgalmasan dolgozik gr. Andrássy Gyula lovasszobrán. A lovat a művész az elhunyt kedvelt paripája után mintázza. A szoborbizottsággal történt újabb megállapodás szerint Zala 1898-ra készíti el a szobrot, mely az új országház előtti téren fog állani.

Vas. Ujs 1895. 432. l.

Budapest I.
Postafiók 31

Budapest,

Zala György

Gróf Andrássy Gyula lovas szobra. Az Andrássy-szobor ügyében az emlékbizottság vasárnap gróf *Szapáry* Gyula elnöklete alatt ülést tartott. A tagok nagy számmal jelentek meg, köztük *Tisza* Kálmán, gróf *Tisza* Lajos, báró *Podmaniczky* Frigyes, *Pulszky* Ferencz, gróf *Csáky* Albin és *Wekerle* Sándor miniszterek, *Ráth* Károly főpolgármester, gróf *Szapáry* Géza, stb. A bizottság végleg elhatározta, hogy gróf Andrássy Gyula *lovas szobrát a városligetben, az Andrássy-ut végén fogja felállíttatni.* A bizottság megállapította a szobortervre hirdetendő pályázan feltételeit is.

A pályázat feltételei szerint a szobor, melynek létesítésére 200,000 forint áll a bizottság rendelkezésére, négyszögü piedesztalon fog állani, melyet a pályázó szobrászok reliefekkel vagy mellékalakokkal fognak diszíteni. E részben a bizottság nem akar irányt adni a művészek fantáziájának, csakis annyit kiván, hogy a szobor, talapzatára állítva, életnagyságu alakot mutasson. Három dij lesz kitüzve, köztük a legnagyobb 6000 forint. Az *emlékre nemcsak hazai, hanem külföldi szobrászok is pályázhatnak.* És igy internaczionális lesz a biráló-bizottság is, melyet tiz tagból fognak megalakítani. Három tagot küld az Andrássy-emlékbizottság, egyet-egyet a képzőművészeti tanács, a főváros, a képzőművészeti társulat s a magyar mérnök- és épitész-egylet s ezekhez jön még a külföldről három kiváló szobrász, mindegyik más nemzetiségü. A biráló-bizottságnak hat hét alatt kell véleményt mondani a pályaművek felől. A szobrokat csak az itélet kihirdetése után mutatják be a közönségnek. A pályázati felhivás legközelebb megjelenik.

Vas Ujs. 1891. 76. f.

-7·60

ct. Eiserner Bogen mit Kämpfer-Gelenken

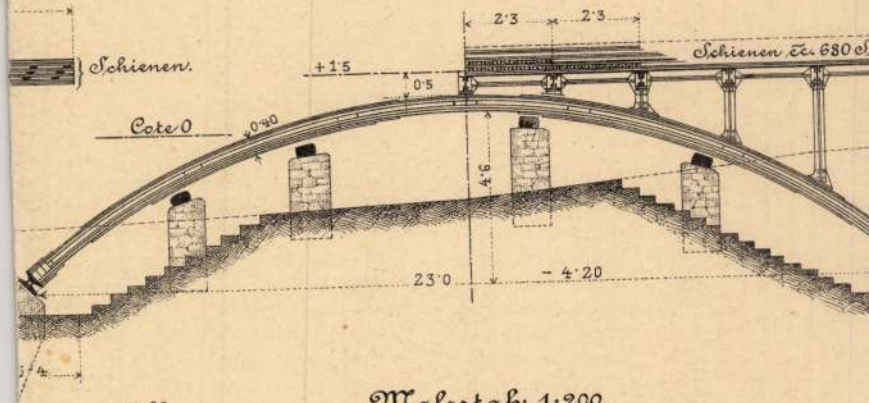

-7·60

Maßstab: 1:200.

Zala György

Gróf Andrássy Gyula
Lipesti Lovasszobra

Repr.

Magy Verecke

I. 505. l.

Zala György

Új szobrok. Az államvasutak nyugati pályaudvarán, az ideiglenesen műteremmé átalakított raktárhelyiségben most két hatalmas lovasszobor készül. Az egyik *Árpád* vezérnek, a másik *Andrássy* Gyula grófnak a lovasszobra. Mind a kettőt *Zala* György mintázza, az elsőt az ezredévi emlék számára, mig a második önálló szobrot arra a hatalmas térre, mely az uj országház és az igazságügyi palota között van. A müvész pompás telivér méneket használ modellként e szobrok mintáinál, melyek alkalmasint még ez évben érczöntőbe kerülnek.

Vas. Ujs. 1896. 469. l.

Előcsarnok
Előcsarnok
Előcsarnok

Zala György

Andrássy szobra. Az Andrássy Gyula gróf szobrának végrehajtó bizottsága a napokban *Podmaniczky* Frigyes báró elnöklete alatt ülést tartott, melyben a szobor helyét véglegesen megállapította. E szerint gr. Andrássy lovasszobra az *Andrássy-ut végére* jön, a városligeti artézi kut elé. A bizottság a kivitelre *Zala* Györgynek első díjjal kitüntetett pályatervét fogadta el és a művészszel már a napokban megkötik a szerződést, hogy a szobor a millé-niumra elkészüljön. Egyelőre csak a lovasszobor tervét fogadták el s a tervezett arkádos háttér dolgában csak később határoznak.

Vas. Ujs. 1894.

272. l.

Zala György

Vas. Ujs. 1894. 517. l.

Gr. Andrássy szobra. *Zala* György szobrászunk, a gr. Andrássy Gyula szobrára kitűzött verseny nyertese, már dolgozik a szobron. Zala először életnagyságban mintázza Andrássy Gyula grófot, a mint a lovon ül, ama kis minta alapján, mely a pályázaton első díjat nyert. A művész a nagy mintán is kiváló hűséggel találta el Andrássy arczvonásait és karakterisztikus testtartását. E mintán kivül még egy modell készül s ennek az alapján fogják érczbeöntetni a szobrot.

Zala György

Az Andrássy-szobor. Gr. Andrássy Gyula lovasszobrának elkészítésére megkötötték a szerződést *Zala* György szobrászunkkal. A szerződést *Wekerle* Sándor miniszterelnök, *Podmaniczky* Frigyes báró, a szoborbizottság elnöke, *Zala* György és a tanuk irták alá. *Zala* három esztendőn belül köteles a szobrot elkészíteni, melynek művészi kiviteléért 80 ezer forintot kap, míg a szobor bronzba öntésére 120 ezer forint van előirányozva.

Vas. Ujs. 1894.
304. l.

Zala György

Vas. Ujs. 1896. 568 l.

A király szobra. A magyar államvasutak igazgatósága a budapesti nyugati indóház udvari váróterme számára ő felsége mellszobrát rendelte meg *Zala* Györgynél. Karrarai márványból készül s mintázásához ő felsége ülni fog.

Zala György

Vas. Lyc. 1900. 712. l.

Próba gróf Andrássy Gyula szobrával. Az új országház előtt állítják föl gróf *Andrássy* Gyula lovasszobrát. *Zala* György már elkészült a szoborral, de még nem döntötték el, hogy a szobor a főhomlokzat, vagy pedig a déli szárny előtt

lesz-e helyén. Hogy kipróbálják mindkét helyen a hatását, már felállítottak úgy a homlokzat, mint a déli szárny előtt egy-egy deszkából összeillesztett mintát és a megfelelő talapzatot. A szobor-bizottság, melynek elnöke báró Podmaniczky Frigyes, e próba után dönti el, hova jusson az érczszobor.

Budapest Szekesfeld

194

Szentiványi András

BUDAPEST 40 V. -9.11 K 112 K

Hivatalból
közszolgálati ügyben
díj átalányozva

Budapest Szkfv. XI. Kerületi Katonai Parancsnokság

Bpest.

Lágymányosi u. 16

A ker. elölj. szolg. ut. 46. sz. mintája 1939 — 12061

Zala György

Gróf Andrássy
Gyula nobra

C.
Vas. lép
1893. 43 r.

Campos pro agricultura duos magnos habent. Praeterea pro normali
sem
utu
aut
Sol
par
are
est,
tior
rum
ipso
in
dum
qua
peco
tres,
duas
ipso
Rota

	Az elintézés napja	Vonatkozási szám

Possessionati Valachi et Saxones	Nr.	321
Popae	„	4
Sessiones eorundem	„	295
Inquilini	„	35
Exempti	„	7
Tritici gelimas una cum 3365 gelimis siliginis habuerunt	„	6021
Avenae gelimas una cum 166 gelimis hordei . .	„	1361
Milii gelimas	„	426
Canabis gelimas	„	1122 1/2
Cubulos trititi Indici	„	236 3/4
Boves jugales	„	488
Equos et equas	„	142
Hinnulos triennales	„	27
Vaccas	„	453
Juvencos et juvencas	„	220
Oves et capras	„	1274
Apum alvearia	„	33

Zala György

Vas. Ujs. 1899. ~~405.~~ 404. l.

Andrássy Gyula grófnak, a néhai államférfiúnak családja a *tőke-terebesi* parkban építtetett remek mauzoleumot, a melynek oly nagy értékű diszítései vannak, mint a Munkácsy Mihály festménye és a Zala György szárkofágja, a mely 80 ezer forintba került. A mauzoleumot azonban pusztulás fenyegeti, mert az előtte lévő tóból víz szivárog belé. Ezért Andrássy Gyula grófnak és feleségének hamvait nem sokára átszállítják a kraszna-horkai nemzetiségi sírboltba.

Este fél 8 órakor tá

Székházavató ünnepélyünkre a fővárosból és vidékr
az erdészeti szakiskola megtekintésére; kedden pedig a

A Magyarországi Könyvnyomdászok és Betüöntők Segélyző-Egyesülete szeged
Szedte: Hézső Sándor, nyom
A papirost Goldzieher Géza Részvénytársaság

Zala Gyöngy

Az Andrássy-szobor. A miniszterelnök még a nyáron felszólította a fővárost, nyilatkozzék az iránt hajlandó volna-e az Andrássy-szobor czéljára az Andrássy-ut végén az artézi-kút körül elterülő térséget átengedni. Lechner Lajos középitési igazgató a tervet pártolólag terjeszté a tanács elé, azzal a figyelmeztetéssel, hogy miután az Andrássy-ut végpontja csak három lábbal fekszik magasabban az ut Váczi-köruti torkolatánál, a kellő hatás elérése szempontjából okvetlenül szükséges. hogy a szobormü nagyobb méretekben létesíttessék.

Vas-Gyk. 1890.

770 l.

Zala György

pápa elé vezetni.

Gróf Andrássy Gyula szobra. A gróf Andrássy szobrának bizottsága február 7-ikén tekintette meg

Zala György műtermében a szobor életnagyságban formált agyagmintáját, valamint a talapzat két oldalát diszítő domborműveket, melyek a koronázási jelenetet és a berlini kongresszust örökítik meg. A bizottság tagjai kijelentették, hogy a szobrot a művész egyik legszerencsésebb és legsikerültebb alkotásának tartják. Ennek alapján *Széll* Kálmán miniszterelnök kijelentette, hogy a bizottság a bemutatott mintákat a végleges kivitelre elfogadja.

Vas. Ujs 1900

93. l.

selyemgyaros Zürichben.

Cs. és kir. udvari szállító.

KAPHATÓ

Kérjünk csak Réthy-félét.

Nehézség.

A ki szkorban, gőzsökben és más hibrajokban szenved, bár

A Magyar Ors

XXVII

Zala György K

Az Andrássy-szobor. A gr. Andrássy Gyula lovas-szobrára hirdetett pályázat e hó 30-án jár le. A pályázat érdekes, a mennyiben legkiválóbb hazai művészeinken kivül több ismert külföldi művész is készült rá, igy Milanóban élő Emilio *Bisi* olasz szobrász is, továbbá *Mercier* franczia szobrászt és egy krakói szobrászt is emlegetnek. A hazai szobrászok közül *Zala* György, *Strobl* Alajos, *Róna* József, *Kiss* György és *Szécsi* Antal pályáznak. Az első dij 6000, a második 4000 s a harmadik 2000 frank. A szobor kiviteli költsége 200,000 forintban van előirányozva. Miután a szobor helyének kérdése nincs eldöntve, a pályázok egy része az Andrássy-ut végére, más része az uj országház előtti térre tervezte a szobrot. A pályázatra beérkező szobormintákat közszemlére állitják.

i Társulat

BUDAPEST 4.
számú postafiók

2 filléres bélyeg

Vas-Ujs.
1893. 680. l.

Szíveskedjenek Lambrecht Kálmán: Herman Ottó életrajzát díjmentesen hozzám juttatni.

Név: .....

Foglalkozás: .....

Hivatali címem: .....

Lakás (utca stb.): .....

31.989. — K. M. E. Ny.

Méltóságos

Dr Szentiványi Gyuláné

asszonyság

Budapest

Lágymányosi u 16.

Nemeny Lászlóné Badacsonyfonnaj

BUDA[illegible]
41 XI. 24-5
K 112 K

ZALA GYÖRGY M.D.K.

Radnay Oszkár: Modern szobrgyüjteményünk

/Illusztrációkkal/

Az az óriási lendület, mellyel a magyar müvészet nem is egészen egy évtized alatt a vezető nemzetek sorába jutott, felrázta a közérdeklődést is. A tárlatok eseményekké váltak, tizezrek látogatják és a közönség egyre hangosabban áhitozott olyan stabil, rendszerbe foglalt képzőművészeti anyagra, aniből az egész magyar fejlődés lendületét végigfigyelhesse. A Szépmüvészeti Muzeum e kivánságnak és hivatásának megfelelően - csaknem egy esztendei gondos munka árán - megnyitotta végre azt a 169 müdarabból álló kollekciót, amely nagyjában felöleli az utolsó két század szobrászatát.

Az első fülkében a kronologikus sorrend Ferenczy Istvánnal, az első tudatosan müködő magyar szobrászművésszel kezdődik. Hat arcmás és egy pompás genre-márványszobor képviseli a jeles mestert, aki szellemi és nemzeti felfrissülésünk korának, az 1800-as éveknek szülöttje. Rimaszombatból indult el, mint vándor lakatoslegény, hogy a bécsi müvészeti akadémia ércmetsző osztályára eljusson. Ott Klieber tanár tanitványa lesz, aki a nagytehetségü ifjut ösztöndijjal Rómába küldi, ahol csaknem tiz esztendőt tölt el munkában és tanulással. Mikor visszajön hazájába, a fővárosban telepszik le és nehéz küzdelmeket viv a táblabiróvilág közönyével. Legjobb alkotásai közül való az itt kiállitott Kazinczy Ferenc szobra, melynek

másodpéldányát a Magyar Tudományos Akadémia faragtatta ki a művésszel 1847-ben. Pompás a Fáy András portré, továbbá Széchy Mária és Schodel Róza énekesnő mellszobra. A "Pásztorlányka" cimü szimbolikus genre-márványszobra a Nemzeti Muzeumból került át ide.

Ferenczy István művészete - mestereinek hatása alatt - az uj klasszicizmus szellemében fejlődött. Finomkodó stilussal készültek szobrai, melyeknek patetikus modora különösen a Kazinczy arcképszobrán és a művészet keletkezéséről regélő genre-ján érződik szembeszökően. Az ő hatása alatt növekedett melléje egymásután Dunaiszky Lőrinc budai faragómester, majd Engel József, Alexy Károly, Dosnay Károly, Izsó Miklós és Kugler Ferenc, akiknek részben tanitómestere, részben szellemi irányitója volt. Ők képviselik a magyar szobrászat első generációját, a német és francia hatásokon épült ujbarok és klasszicizáló, patetikus stilus-korszakot, amely után, szinte minden átmenet nélkül, a nemzeti érzés és vele az idegen hatásoktól elkülönülő nemzeti stilus jelentkezik a szobrászatban.

Izsó Miklós, aki Ferenczy Istvánnak volt növendéke, majd Bécsben és Münchenben folytatta tanulmányait, mindjárt első alkotásában magyarnak mutatkozott. A "Busuló juhász", mely most a muzeumban van, általános feltünést keltett és Izsó keresett művész lett; egyre-másra alkotta meg az Alföld magyar néptipusainak genreszobrait. Táncoló paraszt-alakjai közkeletüek lettek. Ezekből egész terrakotta vázlat-kollekciót állitott ki a muzeum egy Izsó-vitrin-

ben. A magyar szellem közben tovább szélesedik és Huszár Adolf müveiben folytatódik a maiak felé. Huszár Adolf "Huzd rá cigány"-a a 60-as évek egyik nevezetes eseménye, a népszinmüvek virágkorának hangulatából fakadt és hatása jól érződik Huszárnak budapesti Petőfi-szobrán, sőt egy-két momentumban dunaparti többi szobrain is (Eötvös, Deák Ferenc).

Az átmenetet innen a finomkodó naturalizmusba Kugler Ferencnek kiállitott Pulszky-siremlék-reliefje adja. Ez a márványdombormü a magyar szobrászat legjelesebb értékdarabjai közül való és disze a kiállitásnak. Utána szinte szembeszökően látszik az az ujabb müvészeti változat, melynek képviselői Zala György, Fadrusz János, Donáth Gyula, Ströbl Alajos, Róna József és Telcs Ede. Közülök az öt első egységes stilust képvisel és ez a stilus a monumentális naturalizmusban csucsosodik ki, bár az ujbarok ünnepiségét és pátoszát sem veti le egészen.

Zala György a milleniumi emlékmü, a parlament előtt álló Andrássy lovasszobor, a budavári 48-as honvédemlék és az aradi Vértanuk emlékének alkotómestere. Ebben a gyüjteményben, arcképszobrain kivül ott van a hires "Mária és Magdolna" hatalmas szoborkompoziciója, amely mesterének minden müvészi jellegzetességét elénk tárja.

Fadrusz Jánost, a korán elhunyt világhirü mestert csupán a farkasokkal viaskodó Toldi-jának bronzmásolata képviseli; Donáth Gyulát is csak egy szobor - igaz, hogy remekmü! - a "Halál angyala" reprezentálja. Ströbl Alajos müvészete azonban teljes szépségében áll e-

lőttünk az "Anyánk" nagyméretü, csudálatos márványszobrával és "Géniusz" cimü portréjával. Róna József müvészetét pedig barokhatásu Bacchus-szobra és reliefszerüen komponált, kissé diszharmonikus "Zsuzsanna és az öregek" márványcsoportja képviselik.

Ebből a müvészeti változatból Telcs Ede vezet át a ma uralkodó "modernizmusba", amely jelző egy egészen szétfolyó, kialakulatlan müvészeti "akarást" határoz meg. Telcsnek a "Góliát"-ját látjuk, a "régiek" stilusában megalkotva, mig a nemrég kiállitott "Toronyépitő"-je merész lendülettel már a modernizmus jegyében született. Plakettjei közül is egyik a naturális, másik a kereső stilust bizonyitja. Értékben pedig Telcs Ede az a magyar mester, akinek majdnem minden alkotása az egyetemes magyar müvészet egy-egy kiemelkedő eseménye.

A második terem a modern müvészeké, akiknek elrendezési sorrendje Simay Imre dekorativ állatszobrával kezdődik. Ezen az oldalfronton áll Cser Károly életnagyságu hires bronzszobra is, a "Győztes"; ez a férfiakt a jeles mester hatalmas tudásáról és invenciójáról tesz tanuságot. A "diadalmas férfit" ábrázolja, amint átköti homlokát a győzelmi szalagjelvénnyel. Sorban következnek aztán Körösfői-Kriesch Aladár finom márvány-portréja, Ligeti Miklós kis Anonymusa, Damkó József remekbe készült "Definitor" cimü terrakotta portréja, Kisfaludi-Stróbl Zsigmond barokkosan vibráló "Venczell Béla arcmása", Tóth István pompásan megkomponált "Déli pihenő" bronz-genreje, Sidló Ferenc finom "Primaverá"-ja, Horvay János "Beethoven"-je, Szentgyörgyi István klasszicizált "Ligyóbüvölő"-je, Moiret Ödön egy érdekes márványaktja, Pásztor János néhány szép aktja és "Bucsuzkodás" cimü hi-

res magyar genréje, Sámuel Kornél végtelenül finom márvány reliefje és a "Menekülő" cimü bronzszobra, Ferenczy Béni elfinomitott bronzportréja, Orbán Antal markáns terrakotta fejtanulmánya és Lux Elek quattrocento-finomságu márványportréi. Az érem és plakettanyagban Beck Ö.Fülöp nagy kollekciója mellett Reményi József, zsákodi Csiszér János, Fémes Beck Vilmos, Berán Lajos, Murányi Gyula és Esseö Erzsébet vannak képviselve.

A külföldi szoborgyüjtemény büszkeségei a francia Rodin és a belga Meunier. Itt van Rodin világhirü márvány-kompoziciója, a "Tavasz ébredése", Laurens festő portréja, az "Ebredő ifju" életnagyságu bronzszobra és a párisi Hugo Viktor szobor mellékfigurájának szánt "Nereidák" bronzvázlata. Meuniert pedig a "Hajévontató", egy remek bronzfej, nagyszerü életnagyságu dokkmunkása és több kisebb bronz-szobra reprezentálja. Mellettük képviselve vannak még Lagae, Dubois, Stoltenberg-Lerche, Rombaux, Hildebrand, Zügel, Liipola György Budapesten élő finn szobrász, Stappen, Franges, Zutt és Maillol.

A modern szoboranyag egyik része se teljes, sőt a hiányok a kiállitás rendeltetését erősen korlátozzák. Olyan mesterek hiányoznak, akik pedig a magyar szobrászatban igen jelentős szerepet vittek és visznek. Igy nincs muzeumunknak egyetlen Fessler Leo szobra se, aki pedig a palatinusi magyar renaissance fontos müvésze volt. Az ő alkotásai a Kalvin-téri "Danubius" kutszobor, amely Budapest legszebb köztéri szobra. Továbbá a királyi várkert oroszlánjai, a Bazilika apostolai stb.

Radnay Oszkár: Modern szobrgyüjteményünk. - 6 -

Hiányzik Holló Barnabás is, akiről egyik legutóbbi számunkban irtunk és akinek özvegye, férje gazdag művészi hagyatékának birtokában az éhhalállal küzd. A mai jelesek közül nincs képviselve Székely Károly, Margó Ede, Bory Jenő, Lukácsy Lajos, Csiszér János, Maugsch Gyula, Keviczky Hugó, Szamosi-Soós Vilmos, Kallós Ede, Siklódy Lőrinc, Istók János, Farkas Béla, Szántó Gergely, és Visnyovszky Lajos, akik mind kiegészitő egyedei, értékes művészei szobrászatunknak. Viszont Lux Eleket jellegzetességében nem mutatja be a gyüjtemény, hiszen világhires táncos-szobrai hiányoznak a kiállitásról, azok a szobrok, amikben művészi lendület és mesterségbeli tudás tekintetében szinte egyedülálló értéke a nemzetközi művészetnek. Ugyancsak szélès kiegészitésre szorul a külföldi anyag is, melyben csupán Rodin és Meunier vannak jól képviselve.

A meglévő müanyag gazdagsága, szépsége és elrendezése azonban minden figyelmet megérdemel és ha a hiányokat pótolhatja az állam, a budapesti Szépmüvészeti Muzeum a legjelentékenyebb kontinentális muzeumok sorába emelkedik.

Panoráma. Bécs. 1926.jul.11. 9.sz. 9-11.p.

aktiv szolgálatot teljesitett. Az Abauj-Torna vármegyei munkapártnak vezetésében, annak főtitkáraként élénken közremüködött. A helybeli izr. neológ anyahitközségnek hosszu ideig elöljárója volt. Müködésének idejére esik az uj nagy neológ zsidó templom és kulturházának, valamint az uj zsidó elemi iskolának felépitése. A prágai Cseh-Szlovák Hitelvédő Egylet, valamint a brünni, a reichenbergi, a prosnici, a pozsonyi hitelezői védegyleteknek és több ipari és kereskedelmi vállalatnak jogtanácsosa.

Zahler Elek dr., ügyvéd. Született Lada községben, 1879-ben. Középiskoláit Eperjesen, jogtudományi tanulmányait a budapesti Pázmány Péter tudományegyetemen végezte. Ügyvédi oklevelét 1906-ban nyerte el. Azóta Eperjesen folytat ügyvédi gyakorlatot. A világháboruban a 9. honvédgyalogezred kötelékében vett részt. 1915-ben megsebesült és ekkor irodai szolgálatra osztották be. Mint népfölkelő százados szerelt le. Több katonai kitüntetés tulajdonosa. Leszerelése után folytatta Eperjesen ügyvédi müködését. Az izr. hitközség hitéletében, mint annak elnöke, tevékenyen résztvesz. A szlovákiai sporttársadalom kimagasló egyénisége; az E. T. V. E. ügyvezető elnöke. A városi és megyei képviselőtestületben, valamint az eperjesi ügyvédi kamara választmányában helyet foglal. A város társadalmi életében vezetőszerepet visz; számos egyesület elnökségi tagja.

Zala György, szobrászmüvész. Született Alsó-Lendván, 1858 április 16-án. Az érettségi vizsga letétele után Budapesten, majd Bécsben, később Münchenben folytatott müvészeti tanulmányokat. Számos képmást, siremléket és emlékművet faragott. Z. mintázta az aradi vértanuk szorát, a Milleniumi emlékművet, Erzsébet királyné szobrát, a Pázmány Péter tudományegyetem és Nagykőrös város hősi halottainak emlékművét, a szegedi Nemzeti Megujhodás szobrát és a szegedi Deák Ferenc szobrot, a budapesti Andrássy Gyula lovasszobrot és a budai honvéd-emlékművet. Müveivel számos külföldi és hazai nagydijat és pályadijat nyert.

Zala Hugó dr., a Magyar Villamossági Rt. ny. igazgatója. Született Jánoshalmán, 1883-ban. Középiskolai tanulmányait Szabadkán végezte, majd a Pázmány Péter tudományegyetemen jogot hallgatott és jogtudori oklevelet szerzett. A Kereskedelmi Akadémiát Budapesten látogatta. Tiz évig jogi és kereskedelmi gyakorlatot folytatott, majd a Phöbus Villamossági Rt. alkalmazásába állott. Itt előbb mint titkár, később mint cégvezető müködött, végül pedig a kereskedelmi és jogi osztály igazgatója lett. Negyedszázados értékes közgazdasági munkásság után vonult nyugalomba. Ujpest város törv. hat. bizottságában helyet foglal. Az Általános Részvénytársaság Technikai és Ipari Célokra igazgatóságának tagja.

Zalay Arthur *(hagyárosi)*, ny. áll. huszárezredes. Született Marburgban (Steiermország), 1871 január 5-én. Atyja Tamás, cs. és kir. 2. sz. huszárezred parancsnoka volt és 1897-ben halt meg. Középiskoláinak elvégzése után Mährisch-Weisskirchenben a cs. és kir. lovas-iskolába került, ahonnan 1890-ben a 2. sz. cs. és kir. huszárezrednél nyert beosztást Brassóban, ahol öt éven át tett szolgálatot, majd mint kapitány a 3 sz. cs. és kir. huszárezrednél teljesitett szolgálatot. Itt érte a világháboru kitörése és a 9. sz. cs. és kir. huszárezred kötelékében az orosz, szerb és román frontokon harcolt, végül Albániában szolgált és itt érte az összeomlás. Ekkor rögtön nyugdijba vonult, azonban a kommün után rövid ideig a nemzeti hadseregben szolgált, ahol ezredes lett, majd végleg nyugállományba került. Kitüntetései: még 1916-ban mint őrnagy megkapta a Lipót-rendet, továbbá tulajdonosa a Vaskoronarend III. osztályának, a Katonai Érdemkereszt III. osztályának, kétszer a Signum Laudis-nak, a porosz vaskereszt II. osztályának, a Károly csapatkeresztnek stb. Fiatal tiszt korában mint urlovas számos versenyben vett részt. Ezidőszerint is hive a különböző sportoknak, vadászatokon vesz részt és a tenniszsportnak nagy kedvelője.

Zánkay Viktor, a NOVA Közlekedési és Ipari Rt. igazgatója. Született Budapesten, 1882-ben. Atyja néhai Antal. Középiskoláit a budapesti Kereskedelmi Akadémián végezte. Egyéves önkéntesi évét a cs. és kir. 23. vadászzászlóaljnál szolgálta le Kolozsváron és a 68. cs. és kir. gyalogezrednél nevezték ki hadnaggyá. Hivatali pályáját a Magyar Általános Takarékpénztárnál kezdte meg 1900-ban, ahol ennek több osztályán végzett banktisztviselői szolgálatot. Ezután a Központi Kereskedelmi és Iparbanknál mint cégvezető müködött 1914-ig. Itt érte a háboru kitörése. Mint tartalékos hadnagy a 19. honvédgyalogezreddel a szerb és olasz (Doberdo) harctéren lefolytatott ütközetekben vett részt és mint százados szerelt le. Harctéri érdemeinek elismeréséül két izben megkapta a Signum Laudist a hadiékitménnyel és kardokkal. 1916-ban a harctérről betegen visszaérkezett, a katonai szolgálat alól felmentették és a Haditermény Rt.-nál nyert igazgatói minőségben beosztást, ahol a szállitási, élelmezési osztályt és az

Országos Sertésforgalmi Irodát vezette. A forradalom után a Magyar Országos Bank Rt. meghivta igazgatónak. A bank 1920-ban fuzionált és igy a Magyar-Olasz Bank érdekkörébe került, ahol az áruszindikátust vezette. Ebben a minőségben 1923-ig müködött. 1923-ban a megalakult Magyar Szalámigyárnál a külföldi érdekek képviseletét vállalta el. 1927 február hó 1-től a NOVA Közlekedési és Ipari Rt. ügyeit intézi. Ebben a minőségben 64 budapesti ház adminisztrálását végzi és a vállalatnak 500.000 négyszögöl kiterjedésü telekállományát kezeli. Élénk tevékenységet fejt ki a telkek parcellázásában és finanszirozásában. A Háztulajdonosok Orsz. Szövetségének igazgatósági és végrehajtóbizottsági tagja. A Flórián Garage Rt. és a Budapesti Autófuvarozó Rt. elnökigazgatója. Számos társadalmi és kulturális egyesület tagja.

Zanoletti József, Ipolyság városbirája. Született Ipolyságon, 1878-ban, Sardinia szigetéről származó olasz eredetü családból, amely 1743-ban telepedett meg Ipolyságon királyi szabadalomlevél alapján. Középiskoláit az esztergomi bencés főgimnáziumban végezte, majd átvette atyjától a 200 éve a család tulajdonában levő kéményseprőipart. Azóta állandóan Ipolyságon tevékenykedik. 1905-ben városi pénztárnokká választották, 1915 óta a város főbirája (1905-ben elhunyt atyja szinten 25 éven keresztül viselte a városbirói tisztséget). Hivatali munkássága idejére esik a város hatalmas lendületü fejlődése. Z. hozta rendbe a város gazdasági ügyeit. Ezalatt az idő alatt kövezték ki az utcákat, ekkor létesült a villanytelep és a városi csatornahálózat és vizvezeték előkészitése. Különösen jelentős érdemeket szerzett a munkanélküliségnek közmunkák utján való enyhitésével. Városbirói székét a ker. szocialista és magyar nemzeti párt programmjával foglalta el; müködése során az összes többi pártok is osztatlan elismeréssel adóztak értékes személyének. A Hontvármegyei Kaszinó választmányi tagja, számos helybeli karitativ és kulturális egyesületben vezetőszerepet visz.

Zappner Mór, okl. gépészmérnök, Beszkárt müszaki főtanácsos. Született Gombán, 1874-ben. Atyja Sámuel. Középiskoláit Nagykállón a főreáliskolában végezte és ezután a budapesti kir. József müegyetemen gépészmérnöki tanulmányokat folytatott, ahol 1897-ben oklevelet nyert. Tanulmányainak befejezése után a Budapesti Közuti Vaspálya Társaság szolgálatába lépett, ahol a villamos osztályban nyert beosztást; ezen intézetnek a Városi Villamos Vasuttal történt egyesitése után a Beszkárt szolgálatába került, ahol az áramfejlesztő telepnél nyert beosztást. Ezen szolgálata alatt különösen az áramelosztás és az áram visszavezetés fokozása érdekében nagy eredményeket ért el. 1919-ben müszaki főtanácsossá nevezték ki. Később mint Befestigungsbau-Ingenieur Eszéken müködött. A B. K. V. T. 1900-ban résztvett a párisi világkiállitáson, ahol a pneumatikus lokomotiv rendszert mutatta be. Számos önálló müszaki munkája jelent meg. Igy: „Technikai fizikai hőtan" két kiadásban, „Vizgőzök hőelmélete" 1905-ben, „Elektromos ellenállás mérések" 1910-ben, „Közuti vasuti villamos vontatás" 1925-ben, „Mi a villamosság?" 1927-ben, számos cikke és értekezése jelent meg különböző müszaki lapokban, igy a Kazán- és Gépujságban az Elektrotechnikában és ezekben főleg a villamosság és a villamos vontatás tárgykörét dolgozta fel. Tagja az Elektrotechnikai Egyesület szabványbizottságának stb.

Zarka Elemér, kir. müszaki tanácsos. Született Pápán, 1868-ban. Atyja Dénes, volt pápai ill. budapesti kir. közjegyző. Középiskolai tanulmányait a pápai ref. kollégiumban végezte, majd a budapesti kir. József müegyetemen 1890-ben gépészmérnöki oklevelet szerzett. A felsőiskola elvégzése után másfél évig Német-, Francia- és Olaszországot utazta be. Hazatérve, előbb a Schönichen-Hartmann-féle hajógyárban talált alkalmazást, majd 1892-ben államszolgálatba lépett és a földmüvelésügyi minisztérium Orsz. Vizépitési Igazgatóságának kulturmérnöki, 1893-tól pedig a közegészségügyi mérnöki hivatalában teljesitett szolgálatot 1908-ig. Az utóbb emlitett hivatalban az állami artézi kutfurásokat vezette s hazai városok vizellátási és csatornázási tervezését végezte, illetve ezek kiépitését irányitotta és ellenőrizte. (Veszprémi, pápai, komáromi, kaposvári, eperjesi, iglói, lőcsei, stb. vizvezetékek.) Szolgálati ideje alatt 1893-ban, a csikágói világkiállitás alkalmával, öthavi szabadságidő alatt beutazta az amerikai Egyesült Államokat. 1900-ban állami kiküldetése volt a párisi világkiállitás tanulmányozására. 1908-ban kir. főmérnöki rangban leköszönt hivataláról, mely alkalommal kir. müszaki tanácsosi cimet kapott. 1908 óta, mint tervező magánmérnök folytat gyakorlatot ugyanabban a szakban, mint közhivatalnok korában. Ebben a minőségében elkészitette Kecskemét város vizvezetéki, Szat-

Mayer György, szobrász; szül. 1858-ban Herenden

1880-ban a müncheni képrőművészeti akadémián Knabl szobrászati osztályán tanult.

Ez Zala Györgyjel azonos

Somogyi Miklós: Magyarok a müncheni képrőművészeti akadémián. Művészet. 1912. 183. l.

sem vonja kétségbe. De már a szobrot érdemlő nagyságnak más kritériumai is vannak. Tisza István semmit, de semmit sem tett, amivel kiérdemelte volna, hogy a nemzet legnagyobbjai közé iktattassék. Politikája egészben véve szerencsétlen volt, legfőképen nemzetiségi politikája, amellyel csak felingerelte s elvadította tőlünk a nemzetiségeket, főleg a horvátokat, tótokat. Meglehetősen korrupt politikai fegyverekkel dolgozott. A katolikusokat néhányszor vérig sértette, szóval is és azzal is, hogy a koronázás katolikus, templomi szertartásában részt követelt magának. Ezenkívül is eléggé egyoldalú, protestáns, felekezeti politikát követett. Igaz, hogy meghalt a hazáért... Pardon, de akkoriban csekély 700.000 magyar halt meg a hazájáért. Ezek éppúgy érdemelnek mind külön-külön szobrot, mint ő. Sőt jobban, mert ezek igazán csak a hazáért haltak meg, Tisza pedig inkább a saját politikájáért, mint a hazáért. Már az is történelemhamisítás, hogy őt a nemzet vértanujának teszik meg, holott bizonyos, hogy azok a gonosztevők, akik meggyilkolták, elsősorban az ő külön egyéni politikája miatt álltak bosszút rajta s leginkább azért, mert őt tartották felelősnek azért, hogy Magyarország a háborúba belement. Elhisszük, hogy Tisza volt az «egyetlen», aki a háborút ellenezte, mert tudta, hogy a nemzetnek csak kára lehet belőle. De az a kérdés, hogy ha tudta, miért nem ellenezte végleg? Miért lett a háború folytatásának egyik legerősebb tényezője az egész monarchiában?

Nem akarjuk feltenni, hogy a szobor-bizottság nem annyira nemzeti érdeket tartott szem előtt, mint azt, hogy a protestáns uralom egyik megalapozójának, a református főgondnoknak apotheózisát kívánta szolgálni. Mindenesetre tiltakoznunk kell az ellen, hogy köztereinknek szobrokkal való ellátásában ma már vezető szempont a politikai és felekezeti hovatartozandóság legyen!

S meg kellene gondolni azt is, hogy a mai kenyértelen korban, a gazdasági válság mélyfokán okos dolog-e monumentális szobrokkal izgatni a közvéleményt. Ma kenyér kell, testi és lelki vigasz, életerő, szociális reform, a dörömbölő éhség, a fiatalok elhelyezkedni nem tudásának megoldása, nem pedig szobroknak, művészetnek politikai demonstrációk szekerébe fogása. Nem bölcsek azok, akik ilyenkor pompázó, de minden tekintetben improduktív luxust akarnak kifejteni s ezzel valósággal ingerlik és izgatják az amúgy is forradalmi hajlandóságú szegénységet. Tessék a politikai és felekezeti mohóságot végre kissé alárendelni az egyetemes nemzeti gondolatnak! Amikor az ország forrong s helyenkint már véres erőszakkal fordul az adóvégrehajtók ellen, amikor a szegény embernek sokszor az utolsó tehénkéjét kell eladnia, hogy a vetőmagot megszerezhesse, amikor az asztalát darabolja fel, hogy a beteg gyermeke miatt befűthessen a lakásába, amikor a Kiserdőn s egyéb nyomortelepeken emberhez nem méltó lyukakban laknak sok ezeren s amikor a nagyvilág előtt folyton azon sírunk, hogy a trianoni Magyarországon megélni nem lehet, akkor ne vágjuk magunk alatt a fát azzal, hogy olyan szobrokat állítunk, aminőket ma Anglia sem enged meg magának. Csupán azért, mert egyes hangos emberünknek nagyon a szívén fekszik a — történelemhamisítás!

I. I.

TEKINTÉLYTISZTELET

Békevilágbeli öreg urak méla rezignációval emlékeznek vissza arra az «abszolut» tekintélyre, ami egykor kijárt itt minden kabátos embernek. Mikor még az öregbíró is kezet csókolt a nagyságos Laci uraságnak, mikor a követválasztásnál el sem lehetett volna képzelni, hogy a polgár-

ság másra merjen szavazni, mint akit a környékbeli urak támogattak, mikor a parasztot nem kellett három lépés távolságra tartani, mert magajószántában sem mert tizenhárom lépésnél közelebbre kerülni, mikor a.. Végtelenségig lehetne folytatni ennek a tekintélynek külső ismérveit. Ami ugyan hiábavaló volna, ha már egyszer a tekintély megszünt. S modern szociológusok hiába akarják ezerféle teóriával magyarázni a világfelfordulást, végeredményben itt van a kutya eltemetve! A tekintély megszüntével kezdődött minden baj.

Bizony megszünt! Régi értelemben vett, állásból vagy állapotból eredő tekintélyt nem ismer a háborúutáni élet. Akármicsoda méltóság legyen, ha világi, ha egyházi, legkevésbbé sem hatja meg a XX. század szülöttjét. Hacsak különböző anyagi vagy hiúsági okokból nem fontos a tekintélyre való hivatkozás. Ilyenkor aztán előáll a másik véglet: a csúszómászó alázatosság. Egyébként nemcsak városokban és ipari centrumokban, ahol szervezett gyűlölet támasztja alá ezt a tekintélynemismerést, hanem falun is alig találni már nyomát a régifajta tekintélynek. Mikor húsz esztendővel ezelőtt a plébános kihirdette, hogy bérmakörúton közénk is ellátogat a püspök, lélekzetelállító csönd zuhant a templomra. Az emberek agyában megállt minden más gondolat, csak ez az egy dübörgött benne. — Jön a püspök! — Ma?... Igen, az ujságok, kivált a vidékiek, egyaránt zengik obligát cikkeikben a körút lélekemelő külsőségeit, de mikor az utcasarkon (a «köpködő-kaszinóban») cigarettázó fiatalságnak megemlítem, hogy tavaszra jön a püspök, akkor rámnéznek nagy közömbösen és az egyik lengyelnadrágos kisgazdaifjú (régente legénynek hívták) azt kérdi: — No és?... — Mikor meg a katonaviselt öreg paraszt mesél a királyról meg a trónörökösről, akkor a fiú azt mondja szándékos fitymálással: — Hát aztán? Ki az a király?...

Ez csak kis példa. Nem azt mondom, hogy mindenhol és mindenki ilyen, — hiszen ha ilyen volna, akkor aligha írhatnám jómagam is ezt a cikket — de aki nemcsak hétvégi kirándulásokból ismeri a falut, az kénytelen tudomásul venni, hogy az utolsó tíz évben felnőtt fiatal tömeg gondolkozása már ilyen. Ne tévesszen meg senkit néhány tüntetően hangsúlyozott kivétel. Legtöbbnyire kilóg a lóláb.

Ha a falusi úr 1933-ban tekintélyt vár a körüle élőktől, akkor elsősorban le kell mondania a régi értelemben vett tekintélyről, a külsőségtekintélyről, másodszor pedig személyes tekintélyt kell szereznie. Hogy ő pap, jegyző, doktor, uraság, tanító? A fiatal falusi nemzedék már nem tartja fontosnak a körülötte élő értelmiség munkáját. Sőt! Egyenesen a saját kiszipolyozójának érzi valamennyit. Mert: először is bizonyos oldalról beleszugerálják ezt a vélekedést, másodszor pedig úgy látja, hogy semmi kézzelfogható valóságot nem kap tőlük. Cikkírónak nem célja most keresni, hogy ez tényleg így van-e, csupán a jelenség okát keresi. S úgy véli, hogy az eredet a népoktatás mai átmeneti állapotában leledzik.

Nálunk az általános tankötelezettség ténylegesen csak a kilencszázas évek elején kezdett valóság lenni. A 68-iki törvény megalkotása után négy évtizeddel. Ebben az időben már magasszínvonalú munka folyt a népoktatás vezetésére hivatottak közt, tanítóképzésünk fejlődött s a képzőből kikerülő fiatal tanítónemzedék már nemcsak puszta ismeretközlésben látta feladatát, hanem nevelésben is. Idővel aztán teljesen a nevelésre jutott a fősúly és a legújabb népiskolai tanterv már ennek a fejlődésnek eredménye. S az elmúlt három évtized tanítógárdájának nagy része meg is próbálkozott az új feladattal. Készpénznek vette a felülről és nyugatról jövő biztatásokat, a betűvetésen és egyszereggyen túl megnyitotta a tízesztendős falusi gyerek eszét, megtanította, hogy ezt a kis észt használni is tudja, kitárta előtte a faluja határán túl eső világ kapuit, könyvet, újságot adott a kezébe... szóval megtanította gondolkozni, nyitott szemmel járni. Felsőbb parancsra! De már akkoriban akadtak óvatos és bölcs elmék, akik fejcsóváló ellenkezéssel nézték ezt a felvilágosító munkát. — Mi lesz — kérdezték — ha a kinyíltszemű milliónyi tömeg körülnéz és ébredező eszével ezernyi fura dolgot lát magakörül? Mikor majd elsősorban a szemetszúró, kirívó eseteket fogja észrevenni? Mikor majd meglátja, hogy a sok vizetprédikálás mögött — amit az

TÖRTÉNELEMHAMISÍTÁS — SZOBROKKAL

Történelmet nemcsak szóval és írással lehet hamisítani, hanem mindenféle más módon is, így utcaelnevezésekkel és szobrokkal. Akinek szobrot állítanak, vagy akiről utcát neveznek el, arról mindenki felteszi, hogy nagy ember volt s ezért újabban egyes irányzatok azzal igyekeznek a saját külön érdekeik hordozóit elismert nagyságként tüntetni fel a világ előtt s ennek a törekvésnek legegyszerűbb eszköze, hogy nyakrafőre utcákat neveznek el róluk és szobrokat állítanak nekik.

A mult század Olaszországa és a szabadkőmíves Franciaország kezdte ezt a félrevezetést: egészen szürke pártharcosainak sietett utcákat adni és szobrokat állítani, úgy hogy aki a modern Franciaország vagy Olaszország szobrai szerint akarná megítélni ezeknek az országoknak nagyjait, alaposan csalódnék. Danténak és Michelangelónak kevés szobra van Itáliában, Cavournak és Garibaldinak annál több. A szobrokban nem szabad hinni többé: maholnap ez lesz a műveltség egyik követelménye.

Mi aránylag soká ellenállottunk a kísértésnek, hogy a szobrokat is a párt- vagy éppen a felekezeti politika propagandaeszközeivé silányítsuk, újabban azonban ez a szokás errefelé is erősen kezd térthódítani. Magának a Kossuth-szobornak a Parlament-téren való elhelyezése s a mindenkép okos és természetes «Országház-tér» elnevezésnek hirtelen Kossuth Lajos-térré való átkeresztelése is erősen a politika színezetét ölti, hiszen Kossuth neve elsősorban politikai pártfogalom. S hogy ezzel éppen akkor siettek, amikor Kossuth gondolatai, a nemzeti függetlenség vagyis elszigeteltség, a külön nemzeti vámterület vagyis gazdasági tönkrejutás stb. jelszavai kezdtek rettenetesen elfakulni s az egész Kossuth-ideológia egyetlen nagy végzetként bontakozott ki mind többek előtt: szintén csak valószerűsíti a politikát ebben a hirtelen törvénybe is iktatott, mértéktelen és oktalan Kossuth-kultuszban. Érdekes, hogy Széchényi nem kap semmiféle új elismerést, pedig a XX. század magyar története teljesen őt igazolta Kossuthtal szemben; vajjon miért?

A Kossuth-szobor mellett a Nagyatádi-féléről már nem is szabad beszélni. Itt már keserű szavak tolulnak az ember ajkára... De ne mondjunk többet; friss sebeket nem jó érinteni... Mi Nagyatádi megszobrosítását közönséges történelemhamisításnak tekintjük.

A legvakmerőbb merénylet azonban a történelem ellen az, ami most készül a parlament felsőházi bejárata előtt. Óriási, méreteiben minden eddigi budapesti szoboralkotást árnyékbaállító gróf Tisza István-szobor. Már félig készen is van.

Hogyan került ide? Ki engedélyezte? Ki adta rá a pénzt? Hallani sem igen lehetett róla; a szobor, úgy látszik, meglepetésnek készült, hogy senki ellene ne szólhasson, mindenki kénytelen legyen post festum tudomásul venni, hogy ami a szobrok nagyságát és előkelő helyét illeti, Magyarországnak csak egyetlen egy igazán nagy fia, egyetlen kimagasló s minden más történelmi nagyságunkat háttérbeszorító hőse volt s ez gróf Tisza István.

Az, akiről míg élt, az egy, pénzen és erőszakon alapuló munkapártot kivéve mindenki csak rosszat tudott mondani. Akit a fizetett kormánysajtó kivételével minden lap az ország átkának nevezett. Most majd ugyanazok az urak s ugyanazok a lapok, amelyek makacsul és állhatatosan Tisza fejét követelték, ott fognak hajbókolni a kész szobor előtt, mert hát a halottakról csak jót illik mondani...

Tisza István karakterét, eszét, akaraterejét, hazafias érzületét senki-

Magyar Kultura
1933. febr. 20. 4.o.

nézte földszintesnek messziről, mert emeletes. Előtte óriási, sáros tér, tele a bazár bódéival és ődyelgő emberekkel, akik ügyet se vetettek az odaérkező Simonyira.

Az pedig sápadt volt és fázott a roppant bundában, amit még Tobolszkban szerzett. Gyönge és szomjas volt, a feje szédült és a lépései bizonytalanok voltak. Valahonnét messziről mintha harangszó hallatszott volna; egész csomó harang zúgott sírva az esőben és az alkonyatban. De rájött, hogy csak a füle cseng... és belépett az állomás csarnokába.

Egyetlen csupasz villanykörte égett ott a komor és hideg füstben, körösközül rozzant fapadok és az egyik sarokban porosan, elhagyatva, Szent Miklós képe. Csak a mécset verték le előle, de ő megmaradt és tovább vigyázott az állomásra és Oroszországra.

Néhány ácsorgó volt a csarnokban és beszélgettek. De Simonyi nem hallott semmit, csak a szájuk mozgását látta. «Megsüketültem?» — gondolta ijedten s figyelte, ahogy fülében szédítően zúg a vér. Ekkor érezte meg, hogy szédül és láza van. Tifusz?

Ebben a pillanatban egy hirdetményre esett a tekintete. Az óriási lap uralkodott a csarnok felett és az volt rajt, hogy bármely nemzetségű, hazafelé igyekvő hadifogolynak jelentkeznie kell a számukra megjelölt kirendeltségeknél. S a hirdetmény alatt óriási betűkkel az ismerős és rejtelmes név: LENIN.

Vasárnap

Ugyan szívem, mért keseregtél,
Amért az Úr nagyot akart
És meddő, fehér hóhegy lettél;

Amért zordan akarta Róma,
Hogy kőkebelű bérc maradj,
S nem életet foganó róna.

Ma bíbor lángban felragyogtál,
Szíveket húztál: Sursum corda!
Szív-kertekbe áldást csorogtál.

Ma zöldebbek a völgyi rétek.
Jól megőrzött nedveid áldják
A csókolódzó pipitérek.

Jégből legyen a pap-szív zára.
Majd jön a nyár. Sok áldás hull még
Az apostolok lábnyomára.

Székely László

bor mészáros, tulajdona lehetett, mert a kapu fölött egy szelíd ökör nézett le búsan, a homlokzaton pedig áhítatos oroszlánok őrizték az Isteni Bárányt.

— Ugy-e szép? — kérdeztem büszkén.

A fotográfusnő csak bólintott és az út közepéig hátrálva már vette is elő masináját. És mert mindketten a hívő oroszlánokra bámultunk, majdnem elgázolt egy mentőautó.

— Pihenni! — kiáltottam. — Izgalomból egy időre elég. Mit szólna hozzá, ha egy átszálló elefánttal kimennénk a Városerdőcskébe, ama Ligetbe, és ott portyáznánk némi apróvad után?

*

A fotográfus beleegyezett. Vettünk a bennszülöttektől egy-egy óriásperecet, azt eszegettük elnyugodott kedéllyel, mikor az 1-es közlekedési elefánt hátáról leszálltunk. Ragyogó tavaszidő volt, a sok kaland után jólesett az édes csend, polgári nyugalom. De amint gyanútlanul elsétáltunk Vajdahunyad előtt, olyat láttam, hogy kísérőmet is magammal rántva önkénytelenül visszaugortam és fedezéket kerestem. Egy oroszlán állott előttünk, a város pajzsára támaszkodva és vadul nevetett.

Intettem fotográfusunknak és bátorságomat összeszedve mély bókkal előreléptem.

— Szabadna tudnom, uram, hogy mitől van ily jókedve?

— Jó kedvem, nekem? — hördült rám az oroszlán. — Hahaha! Ezen valóban nevetnem kell, bohó idegen. Az én helyzetem tavaszi-

A nevető

tájban valóban nem nevetséges e szigeten. A szerelmespárok raja bujkál köröttem, míg én kővé dermedve innen messziről, a távoli állatkertből hallgathatom csak a párja után sóvárgó oroszlánhölgy szavát.

— Értem Önt — mondottam, meghajoltam és visszavonultam.

— Apropó, — fordultam hirtelen jó fotografusunkhoz — nem néznénk meg az Állatkertben, hogy milyen egy oroszlán? . . .

A békacombú-begyes

A két jámbor

vagyok, — tette hozzá — amit az a tény is igazol, hogy bakterek még sohasem csináltak forradalmat.

*

E higgadt beszéd tisztelettel és megnyugvással töltött volna el bennünket, ha ugyanakkor nem ért volna fülünkhöz, a jobbkéz felől lengedező szellő közvetítésével, egy hörgő, vergődő, panaszos üvöltés. Rohantunk arrafelé. Mikor a sarkon befordultunk, szörnyű látvány tárult szemünk elé. A Tisza István-emlékmű tetején az oroszlánok egy különös válfaja, a békacombú-begyes oroszlán egy példánya csavarodott össze halálos kínokban

A Ház őre

egy óriáskígyóval. — Ez Laokoon Leo! — rebegtem elszörnyedve és eltakartam kezemmel szemem. — Meneküljünk!

De a szerencsétlen fotográfus akkor már lekapta a borzalmas jelenést.

*

— Ha már így áll a dolog, — mondottam elszántan — akkor közelítsük meg a przemysl-i oroszlánt is — és bátran megindultam a Margit-híd felé. Jámbor fotográfusunk szó nélkül követett, végre is én voltam az expedíció vezetője, de amint a híd budai oldalán a lépcsőn leereszkedtünk és az emlékmű alakja feltűnt, gyanakodva megállt. — Mi az ott az oroszlán előtt?

— Az egy sánckosár — világosítottam fel. — Ez szimbolizálja, hogy Przemysl vár volt.

— Az nem lehet — makacskodék a fotográfus. — Az egy halaskosár, amely sokáig állott a forró napon. Nézze csak kérem, az oroszlán milyfintorogva húzza fel orrát!

— Önnek semmi érzéke nincs a szimbolumok iránt! — szóltam a hölgyre szigorúan. — Ne trécseljünk, kérem, hanem teljesítse kötelességét és gyerünk tovább!

*

Jutalmul azután, hogy oly szomorú volt, így szólottam engesztelően: — Most mutatok magának valami kedveset, nem sokan ismerik ám! . . . Pedig éppen elegen mennek el mellette naponta. — Csalogatóan intettem és bekanyarodtunk a Pálffy-térről a Margit-körút felé. Majdnem szemben állott velünk egy szép kis sárga, biedermayer-ház, amely hajdanában nyilván mészáros-mester, jám-

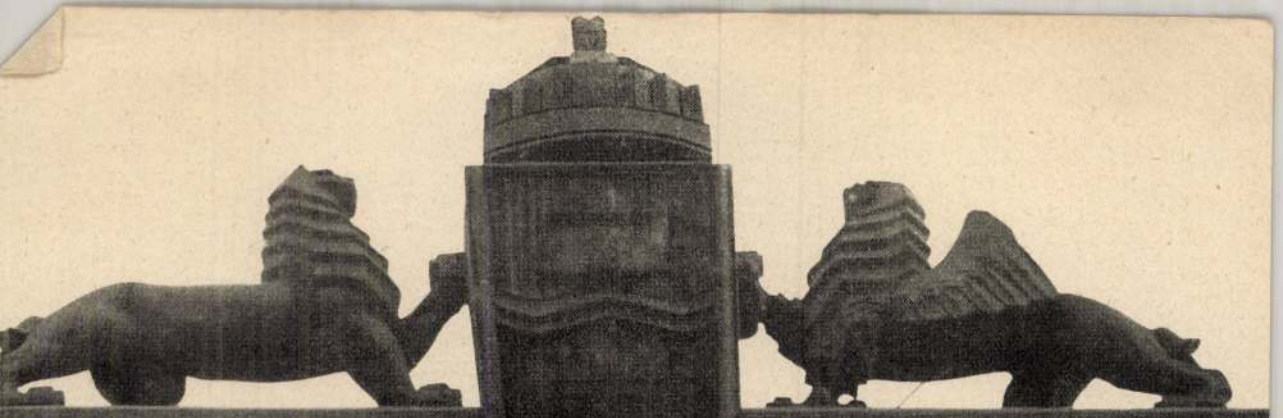

Oroszlánvadászat Budapesten

L. Zinner B. fényképeivel

Írta SZENES PIROSKA

Budapest az oroszlánok hazája. Már honfoglaló őseink is itt találták, a Rákos mezején, mikor az oroszlán éppen egy griffel társalkodott. Hogy e két haszontalan állatot hasznossá tegyék, előrelátó őseink mancsukba nyomták a Székesfőváros címerét, amit azóta is ott tartanak, mint a fenti ábra mutatja.

Hogy a griffmadár leszármazottaival mi történt, sajnos, nem tudjuk; elvesztek az ezredév homályában. Az oroszlán leszármazottjai azonban még sajnosabban, rémítő módon elszaporodának Budapest területén és félő, hogy népünk ekkora szimbolum kedvelése mellett a jövő, oroszlánok szempontjából, még borzalmasabb lesz.

Hogy a fenyegető veszedelemre felhívjuk a köz figyelmét, elhatároztuk, hogy derék fotográfusunk segítségével hajtóvadászatot tartunk e félelmetes vadra.

Ám előbb számos akadályt kellett leküzdenünk. A tavaszi időjárás viszontagságai újból és újból megakadályozták az expedíció elindulását; mikor pedig végre derült reggelre ébredtünk és fotográfusnőnket telefonon arról értesítettük, hogy elkezdhetjük a vadászatot, ötesztendős gyáva gyermekünk rémülten üvölteni kezdett:

— Anyu, anyu, ne menj oroszlánvadászatra! Nem engedlek el!

Egész az autóbuszig rohant utánunk kétségbeesve.

Végre azonban mégis elindulhattunk. Én első vadnak a legszebb, leghatalmasabb példányt ajánlottam, Széchenyi öreg barátját, a Lánchíd oroszlánját. Óvatosan közeledtünk a budai ikrek egyikéhez, fotográfusunk lesből, lövésre készen tartotta masináját. Ám az öreg bölcs megvetően tekintett el fejünk fölött, az alagút torkát nézte, mint nyeli el a föl-fölhördülő autóbuszokat. Rámtekintett méltósággal a magas talapzatról lenézőn és megcsóválta fejét ennyi ifjonti hebehurgyaság láttára.

— Óh bocsánat, bocsánat, Sire — rémültem meg — egészen elfelejtettem, hogy az Ön nyelvét kifelejtették.

Iszkoltunk onnan.

*

A parlament felé siettünk. Az országház előtti lapályos bozótban sokáig kerestünk egy támadásra alkalmas helyet. Derék fotográfusunk célbavette a barlang bejáratát őrző oroszlánt, én pedig noteszommal előreugrottam:

— Mit szól Ön a megváltozott arculatokhoz, melyek az új ülésszakra bevonulnak? — kiáltottam reá.

A Ház őre komolyan felelt.

— A partájokhoz semmi közöm — mondotta. — Reám a Ház őrizetét bízták és én tisztességgel őrizni is fogom ama párszáz évig, míg szolgálatom majd letelik. Én kérem komoly elem

Tükör 1935, nov.

A lánchídi

A szabadságharc tizenhárom vértanujának emlékszobra Aradon.
(Erdélyi M. felvételei.)

Légrády Ottó dr.-
Igazgatót Magyarországnak!
(Budapest, É. n.)

Zala Egerszeg

Zala György

hirek az Aradi Közlöny

1892 évf 166 sz., 167. sz.,

elég a hivatkozni.

Zsákküldemények czimünkre **Arad—P**

	Dorab liszt töltéshez alkalmas	á			
	„ lisztes zsák kijavitandó	„			
	„ korpa töltéshez alkalmas	„			
	„ korpa zsák kijavitandó	„			
	„ „	„			
	„ trágya töltéshez alkalmas	„			
	„ moslék „ „	„			
	Darab	Végösszeg korona			

Arad nyomda részvénytársaság. 11413—907.

Pöltenberg Ernő

Vállig, kissé jobbra nézve. Rövid haját előre fésüli, bajuszának egyik szárnya lelóg és szakálla leberetvált. Álló galléri atillája zsinórós. Testét babérguly karolja át. Körirata:

„POELTENBERG ERNŐ."

és jelzése a jobb váll alatt: : „Zala György"

Kerek gyp. medaillon, dombormű, átmerője 63 cm
Készítette: Zala György.
Az 1848-diki ereklyemuzeumból. 107/95. № VII.

107/95 : VII.

Nagy Sándor:

Vállig, balra nézve. Jobb felől elválasztott haja s bajusza hosszú, szakálla pedig leberetvált. Paszomántgallérőt atillája legfölül be van gombolva. Testét tölgygaly karolja át. Körirata:

„NAGY SÁNDOR JÓZSEF."

és jelvése a bal váll alatt: „Zala"

Kerek medaillon, gypszdombormű, átmérője 63 cm.
Készítette: Zala György.
Az 1848-diki ereklyemuzeumból. 107/95. № VII.

Lázár Vilmos:

Vállig, kissé balra nézve. Füleinél előre fésült haja s körszakálla rövid, bajusza hosszú. Paszomántgallérú atillája felett köpenyt visel. A bal vállat csergaly karolja át. Körirata:

LÁZÁR VILMOS

és jelzése a galy száránál: „Zala" ~~[illegible]~~

Kerek gypsz medaillon, dombormű, átmérője 63 Gm.
Készitette: Zala György.
Az 1848-diki ereklyemuzeumból. 107/95. № VII.

Kiss Ernő:

Vállig, kissé jobbra nézve. Bal felől elválasztott (és előre fésült) haja hosszú, bajusza kicsiny és szakálla leberetvált. Zsinóros atillaja alól ingének álló gallérja kilátszik. Balvállát babérgaly karolja át. Körirata:

„KISS ERNŐ"

és (jelzése) a jobb váll alatt a babérgalynál: „Zala" ~~[illegible]~~

Kerek gypszmedaillon, dombormű, átmérője 63 Gm.
Készítette: Zala György.
Az 1848-diki ereklyemuzeumból. 107/95. № VII.

107/95: VII.

Vécsey Károly gr.

Vállig, szem közt nézve. Előre fésült hajat és bajuszt hord, szakálla, leberetvált. Nyakkendőjét kettős csokorra körötte és atillája zsinóros. Testét a jobb vállalatt tölgygaly karolja át. Körirata:

„GRÓF VÉCSEY KÁROLY"

és jelzése alól: „Zala Gy."

Kerek medaillon gypszből, dombrennő, átmérője 62.7 cm.

Készitette: Zala György.

Az 1848-diki ereklyemuzeumból. 107/95. № VII.

107/95: VII.

Leiningen Károly gr:

Vállig, kissé jobbra. Füleinél előre fésült haját balról választja, bajusza és körszakálla rövid. Zsinorós atillájának gallérja paszománt. Testét babérgalyak karolják át. Körirata:

„GRÓF LEININGEN WESTERBURG KÁROLY."

Kerek gypszmedaillon, domborműi, átmérője 63 m/m.
Készitette: Zala György.
Az 1848-diki ereklyemuzeumból. 107/95. № VII.

Török Ignácz:

Vállig, kissé balra nézve. Haját előre fésülve hordja, bajusza nyirott és szakálla leberetvált. Nyakravalója alól ingének álló gallérja kilátszik és atillája be van gombolva. Testé, tölgygalyon veszik körül. Körirata

„TÖRÖK IGNÁCZ"

és jelzése a bal váll alatt: „Zala Gy."

Kerek gypsz medaillon, dombormű, átmérője 63 c/m

Készitette: Zala György

Az 1848-diki ereklyemuzeumból. 107/97. No VII.

107/95: VII.

Knezich Károly:

~~[illegible]~~ Vállig, balra nézve. Rövid haját, bajuszt és körszakált hord. Paszomántgallérú atillájának felső gombolója be van gombolva. A testet tölgygaly karolja át. Körirata:

KNEZICH KÁROLY.

és (a jelvése) bal váll alatt: „Zala Gy." ~~[illegible]~~

Kerek gypszmedaillon, dombormű, átmérője 63 c/m.
Készitette: Zala György.
Az 1848-diki ereklyemuzeumból. 107/95. № VII.

Lahner György

Vállig, szem közt. Előre fésült hajat és bajuszt hord, szakálla pedig leberetvált. Paszomántgallérú atillájának legfölső gombolója be van gombolva. A testet babérgalyak veszik körül. Körirata:

„LAHNER GYÖRGY"

és jelrése a jobb vállnál: „Zala. Gy. 1890. Jul. 15."

Kerek gypsz medaillon, dombormű, átmérője 63 cm.
Készítette: Zala György
az 1848-diki ereklyemuzeumból. 107/95. № VII.

107/95: VII.

Damjanich János:

Vállig, kissé jobbra nézve. Feje elől kopasz, előre fésült haja rövid, bajusza és körszakálla hosszú. Paszomántgalléros atillája lefölül be van gombolva. Festét jobbra hajló babérgaly karolja át. Körirata:

„DAMJANICH JÁNOS"

és (jelvése) a jobb váll alatt: „Zala Gy."

Kerek gypsz medaillon, domtormű, átmérője 63 c/m.

Készitette: Zala Gyön.

Az 1848-diki ereklyemuzeumból. 107/95. № VII.

Dessewffy Aristid:

Vállig, kissé balra nézve. Feje elől kopasz, haját előre fésüli, bajusza hosszú és körszakálla rövid. Atillája felett köpenyt hord s bal válla alatt babérgaly van. Körirata:

„DESSEWFFY ARISTID."

és jelzése jobbra a vállnál: „Zala Gy." ~~[illegible]~~

Kerek gypsz medaillon, dombormű, átmérője 63 cm.
Készitette: Zala György.
Az 1848-diki ereklyemuzeumból. 107/95. № VII.

Schweidel József

Vállig, csaknem szem közt nézve. Előre fésült rövid hajat, hosszú bajuszt és állán szakállt hord. Paszomántgallérú atillája legfölül be van gombolva. A test mögött folgygaly ~~[illegible]~~ látszik. Körirata:

„SCHWEIDEL JÓZSEF."

és jelrése a jobb váll alatt: „Zala György."

Kerek medaillon gypszből, dombormű, átmérője 63 cm.

Készítette: Zala György

Az 1848-diki ereklyemuzeumból. 107/95. № VII.

107/95: VII.

1840. Zala György:

Vécsey Károly gr.

Vállig (látható és) szem~~közt~~ néz~~ve~~. (Haját) Előre fésülte, ~~hajat és~~ bajuszt hord és Szakállát leberetválta. Nyakkendőjét kettős csokorra kötötte és atillája zsinóros. Testét a jobb váll alatt tölgygaly karolja át. Körirata:

„GRÓF VÉCSEY KÁROLY."

és jelzése alól: „Zala Gy."

Eredeti kerek gypsz medaillon, dombormű, átmérője 62·7 cm.
A 1899. IV. 27-diki 22742 sz. leirat szerint Zala Gy.

-131 ajándéka (265/99.) ugyan, azonban az 1901: X. 18-iki 69490 sz. leirattal (564/901) ~~50~~ K. kiöntési költség térittetett meg, a melynek elszámolását tudomásul vette az 1902: I. 12-iki 355 szvsz. leirat (35/902).

1829. Zala György:

Kiss Ernő.

vállig, látható és kissé jobbra nézve. Bal felől elválasztott és előre fésült haja homlokát, bajusza kicsiny és szakálla leberetvált. Zsinóros atilláját alól ingének álló gallérja kilátszik. Balvállát babérgaly karolja át. Körirata:

„KISS ERNŐ"

és jelzése a jobb váll alatt a babérgalynál: „Zala".

Eredeti kerek gypsz medaillon, domború, átmérője 63 /m.
A 1899. IV. 27-diki 22742 sz. leirat szerint Zala Gy. ajánlotta (265/1899.)
ugyan, azonban az 1901: X. 18-iki 69490 sz. leirattal (564/901) 30 K. kiöntési költség téritttetett meg, a melynek elszámolását tudomásul vette az 1902: I. 12-iki 355 szvsz. leirat (35/902).

1835. Zala György:

Lahner György.

Vállig látható és szem~~közt~~ néz. Előre fésült hajat és bajuszt hord, szakállás pedig leberetvált. Paszomántgallérú atilláját legfölső ~~gombolója~~ be ~~van~~ gombolta. ~~A~~ Testét babérgalyak veszik körül. Kötirata:

„LAHNER GYÖRGY."

és jelzése a jobb vállnál: „Zala Gy. 1890. Jul. 15."

Eredeti kerek gypsz medaillon, dombormű, átmérője 63 c/m.

Az 1899. IV. 27-diki 22742 sz. leirat szerint Zala Gy. ajándéka (265/99) ugyan, azonban az 19L 1901: X. 18-iki 69490 sz. leirattal (564/901) 30 K. kiöntési költség térittetett meg, a melynek elszámolását tudomásul vette az 1902: I. 12-iki 355 szvsz. leirat (35/902).

1831. Zala György:

Schweidel József.

Vállig, csaknem szembenézve. Előre fésült rövid hajat, hosszú bajuszt és állán szakállt hord. Paszomántgallérú atilláját legfölül be van gombolva. A test mögött tölgyfaág látszik. Körirata:

„SCHWEIDEL JÓZSEF"

és jelzése a jobb váll alatt: „Zala György."

Eredeti kerek gypsz medaillon, dombormű, átmérete 63 /m.
A 1899. IV. 27-diki 22742 sz. leirat szerint Zala Gy. ajándéka (265/899.) ugyan, azonban az 1901: X. 18-iki 69490 sz. leirattal (564/901) 30 K. kiöntési költség térittetett meg, a melynek elszámolását tudomásul vette az 1902: I. 12-iki 355 szvsz. leirat (35/902).

1832. Zala György.

Dessewffy Aristid.

Vállig, látható és kissé balra néz~~ve~~. Feje ~~elől~~ kopasz, odik, haját előre fésüli, bajusza hosszú és körszakálla rövid. Atillája felett köpenyt hord és bal válla alatt babérgaly van. Körirata:

„DESSEWFFY ARISTID"

és jelzése jobbra a vállnál: „Zala Gy."

Eredeti kerek gypsz medaillon, dombormű, átmérője 63 c/m.

Az 1899. IV. 27-dik 22742 sz. leirat szerint Zala Gy. ajándéka (265/99) ugyan, azonban az 1901: X. 18-iki 69490 sz. leirattal (564/901) 31 K. kiöntési költség térittetett meg, a melynek elszámolását tudomásul vette az 1902: I. 12-iki 355 szvsz. leirat (35/902).

1833. Zala György:

Pöltenberg Ernő.

Vállig, (látható és) kissé jobbra nézve. Rövid haját előre fésüli, bajuszának egyik szárnya lelóg és szakálla leberetvált. Álló gallérú atillája zsinóros. Testét batergaly karolja át. Körirata:

„POELTENBERG ERNŐ."

és jelzése a jobb váll alatt: „Zala György."

Eredeti kerek gypsz medaillon, dombormű, átmérője 63 /m.
A 1899. IV. 27-diki 22742 sz. leirás szerint Zala György ajándéka (765/99.) ugyan, azonban az 1901: X. 18-iki 69490 sz. leirattal (564/901) 38 K. kiöntési költség térittetett meg, a melynek elszámolását tudomásul vette az 1902: I. 12-iki 355 szvsz. leirat (35/902).

Aulich Lajos

Vállig, jobbra nézve. Előre fésült hajat és hegyesre pödrött bajuszt hord, szakálla pedig leberetvált. Paszomántgallérú atillája legfölül be van gombolva. A testet tabérgaly karolja át. Körirata

„AULICH LAJOS"

és jelzése a tabérgaly száránál: „Zala Gy."

Kerek gypsz medaillon, dombormű, átmérője 63 cm.

Készitette: Zala György.

Az 1848-diki ereklyemuzeumból. 107/95. № VII.

107/95: VII.

1841. Zala György:

Damjanich János.

Vállig látható és kissé jobbra néz~~ve~~. Feje ~~elől~~ kopasz odik, előre fésült haja rövid, bajusza és körszakálla hosszú. Paszomántgalléros atilláját legfölül be ~~van~~ gombolva viseli. Testét jobbra hajló babérgaly karolja át. Körírata:

„DAMJANICH JÁNOS"

és jelzése a jobb váll alatt: „Zala Gy."

Eredeti kerek gypsz medaillon, dombormű, átmérője 63 cm.

Az 1899. IV. 27. dik. 22742 sz. leirat szerint Zala Gy. ajándéka (265/99.).

-131 ugyan, azonban az 1901: X. 18-iki 69490 sz. leirattal (564/901) ~~59~~ K. kiöntési költség térittetett meg, a melynek elszámolását tudomásul vette az 1902: I. 12-iki 355 szvsz. leirat (35/902).

1836. Zala György:

Knezich Károly.

Vállig, látható és balra néz. Rövid hajat, bajuszt és körszakállt hord. Paszomántgallérú atilláját felül be gombolta és testét tölgygaly karolja át. Körirata:

„KNEZICH KÁROLY."

és jelzése a bal váll alatt: „Zala Gy."

Eredeti kerek gypsz medaillon, dombornű, átmérője 63 cm.
Az 1899. IV. 27-diki 22742 sz. leirat szerint Zala Gy. ajándéka (265/99). ugyan, azonban az 1901: X. 18-iki 69490 sz. leirattal (564/901) 31 K. kiöntési költség térittetett meg, a melynek elszámolását tudomásul vette az 1902: I. 12-iki 355 szvsz. leirat (35/902).

1834. Zala György:

Török Ignácz.

Vállig látható és kissé balra néz~~ve~~. Haját előre fésül~~ve~~ten hordja, bajusza nyírott és szakálla leberetvált. Nyakravalója alól ingének álló gállérja kilátszik és atilláját be ~~van~~ gombol~~va~~ta. Testét tölgygalyok veszik körül. Körirata:

„TÖRÖK IGNÁCZ."

és jelzése a bal váll alatt „Zala Gy."

Eredeti kerek gypsz medaillon, dombormű, átmérője 63 c/m.

Az 1899. IV. 27-diki 22742 sz. leirat szerint Zala Gy. ajándéka (265/99). ugyan, azonban az 1901: X. 18-iki 69490 sz. leirattal (564/901) 31 K. kiöntési költség térittetett meg, a melynek elszámolását tudomásul vette az 1902: I. 12-iki 355 szvsz. leirat (35/902).

1837. Zala György:

Leiningen Károly gr:

Vállig, látható és kissé jobbra néz. Füleinél előre fesült haját balról választja, bajusza és körszakálla rövid. Zsinóros atillájának gallérja paszománt. Testét babérgalyak karolják át. Körirata:

„GRÓF LEININGEN WESTERBURG KÁROLY."

Eredeti kerek gypsz medaillon, dombormű, átmérője 63 cm.

Az 1899. IV. 27-dik leirat (22742 sz.) szerint Zala György ajándéka (265/99). ugyan, azonban az 1901: X. 18-iki 69490 sz. leirattal (564/901) ~~59~~ K. kiöntési költség térittetett meg, a melynek elszámolását tudomásul vette az 1902: I. 12-iki 355 szvsz. leirat (35/902).

131

1838. Zala György:

Nagy Sándor.

Vállig, látható és balra nézve. Jobb felől elválasztott haja és bajusza hosszú, szakálla pedig leberetvált. Paszomántgalléros atilláját legfölül be van gombolva. Testét tölgygaly karolja át. Körirata:

„NAGY SÁNDOR JÓZSEF"

és jelzése a bal váll alatt: „Zala".

Eredeti kerek gypsz medaillon, domború, átmérője 63 %m. Az 1899. IV. 27-diki 22742 sz. leirat szerint Zala Gy. ajándéka (265/99.).

131

ugyan, azonban az 1901: X. 18-iki 69490 sz. leirattal (564/901) 50 K. kiöntési költség térittetett meg, a melynek elszámolását tudomásul vette az 1902: I. 12-iki 355 szvsz. leirat (35/902).

1839. Zala György:

Aulich Lajos.

Vállig látható és jobbra néz~~ve~~. előre fésült Haját, ~~és~~ bajusza hegyesre pödrött ~~bajuszt hord~~, és szakálla ~~pedig~~ leberetvált. Paszomántgallérú atillája legfölül be ~~van~~ gombolva hordza. ~~A~~ testét babérgaly karolja át. Körirata:

„AVLICH LAJOS"

és jelzése a babérgaly száránál: „Zala Gy."

Eredeti kerek gypsz medaillon, dombormű, átmérője 63 c/m.

A 1899. IV. 27-dik 22742 sz. leirat szerint Zala Gy. ajándéka (265/99.). ugyan, azonban az 1901: X. 18-iki 69490 sz. leirattal (564/901) ~~59~~. K. kiöntési költség térittetett meg, a melynek elszámolását tudomásul vette az 1902: I. 12-iki 355 szvsz. leirat (35/902).

131

1826. Zala György:

Az Áldozatkészség.

A jobbra fordult és ülő női alak a magáról leszedett ~~[illegible]~~ értekes diademát az előtte lévő díszes görög triposzra, mint a haza oltárára rakja. Simára lefésült haját magyarosan kontyba tűz ~~[illegible]~~ te ~~viseli~~, ruházata jobb válláról lecsuszott és lábait saru védi. Az aradi vértanuk szobrának ~~[illegible]~~ mellékalakja.

Eredeti gypszminta, magassága 300 cm.

Az 1899. IV. 27-diki 22742 sz. leirat szerint Zala György ajándéka (265/99.).

Az 1901: X. 18-iki 69490 sz. leirattal (564/901) 300 K. kiöntési költség térittetett meg, a melynek elszámolását tudomásul vette az 1902: I. 12-iki 355 szvsz. leirat (35/902).

12 [illegible]

L melyen e jelmondat van: „Ha Isten velünk, ki ellenünk!"

1828. Zala György:

A Haldokló Harcos.

A ~~meg~~sebesült vitéz ~~ifju~~ bal kezével ~~a~~ lobogót szorítja magához és haldokolva borul az őt átkaroló Igalmasság keblére, ki fölfelé tekint, jobb kezével a harcos alá hanyatló jobbját tartja és baljával az összeroskádó ifjúnak vállát karolja át. A rövid hajú és beretvált arczú honvéd oroszlánbőrön ül, melynek egyik ~~sap~~ sarka térdeit fedi, jobb lábát hátravetette és a balt kinyújtotta. A Genius fejét kendő takárja és ~~bő~~ redős bő ruhája ~~jobb válláról~~ lecsuszott. Az aradi vértanúk szobrának ~~egyik~~ mellék ~~alakja~~ alakja.

Eredeti gypszminta, magassága 300 cm.

Az 1899. IV. 27-diki 22742 sz. leirat szerint Zala Gy. ajándéka (265/99.).

Az 1901: X. 18-iki 69490 sz. leirattal (564/901) ~~600~~ 600 K. kiöntési költség térittetett meg, a melynek elszámolását tudomásul vette az 1902: I. 12-iki 355 szvsz. leirat (35/902).

V.

1827. Zala György: L oroszlánbőrön

A harczkészség. F egymásra tett

Az erőteljes ifjú ül, kissé balra tekint és F kezeivel a lefelé fordított csillagos buzogányra nehezedik, mintha tűrtőztetné magát. Fején dombormives sisak van tetején sarkánnyal sassal; bajusza és szakálla nincs; az oroszlán bőr ~~egyik~~ sarka inak egyikét ~~bal~~ térdére ~~fedi~~, másika ~~sarka~~ pedig vállára ~~van~~ vetette ~~verve~~; ~~lábait~~ ~~pedig~~ sarú lanak ~~védi, melynek~~ disze oroszlánfej ~~s közülök~~ ~~a~~ jobbat lábát hátra vetette, míg a balt kinyujtotta; Az aradi vértanuk szobrának ~~egyik~~ mellék alakja.

Eredeti gypszminta, magassága 300 cm.

Az 1899. IV. 27-diki 22742 sz. leirat szerint Zala György ajándéka (265/99)

Az 1901: X. 18-iki 69490 sz. leirattal (564/901) 300 K. kiöntési költség térittetett meg, a melynek elszámolását tudomásul vette az 1902: I. 12-iki 355 szvsz. leirat (35/902).

IV

1843.

1824. Zala György.

Sz. Felsolendván 1853 április 16-án.
Hungária.

Egész alak, áll és (lefelé néz). Kinyujtott jobb karjában tölgy- és babér-koszorút tart; baljával pedig szent-István kardjára támaszkodik. Fején a fekete-sereg sisakja van tetején Margit királyné koronájával, hajának egyik fonata keblére omlik, testét sodrony-pánczéling fedi derekát félig lecsuszott bogláros öv veszi körül, Kaczagányát jobb vállára vetette és oldalt hasitott ruhája himezett. Pajzsa, mely bal vállán lóg, Mátyás királynak a clugni muzeumban lévő eredetije után készült és rajta e szavakat olvassuk: Alma dei Genitrix Maria interpella pro rege Matthia ~~Az aradi vértanuk szobrának főalakja.~~

Eredeti gypszminta, magassága 420 cm.

Az 1899: IV. 27-diki 22742 sz. leirat szerint Zala György ajándéka. (265/99).

Az 1901: X. 18-iki 69490 sz. leirattal (564/901) azonban 500 K kiöntési költség térittetett meg, melynek elszámolását tudomásul vette az 1902: I. 12-iki 355 ~~szám leirat~~ (35/902), az 1902: IX. 13-iki 15498 (662/902) és 1902: X. 27-iki 19411 szvsz. leirat. (776/902.)

Jegyzet. Az aradi vértanuk szobrának főalakja.

182

904.IV.28

1825. Zala György.

Sz. Felsőlendván 1853 április 16-án.

Az Ébredő Szabadság.

Egész alak, ül ~~balra tekint~~ és a mellette álló szárnyas Géniusra néz, ki felemelt jobb kezében világitó fáklyát lobogtat és balját kinyujtotta. Széttárt kezein ~~zég a~~ kettétört bilincsek vannak és felszabadult jobbjában csonka kardot szorongat. Haja vállaira omlik, ruhája balról lecsuszott, egyik lábával előre lép és a másikat hátra tette. ~~Az aradi vértanúk szobrának mellék alakja.~~

Eredeti gypszminta, magassága 300 cm.

Az 1899: IV. 27-diki 22742 sz. leirat szerint Zala György ajándéka. (265/99.)

Az 1901: X. 18-iki 69490 sz. leirattal (564/901) 600 K. kiöntési költség térittetett meg, a melynek elszámolását tudomásul vette az 1902: I. 12-iki 355 (35/902), az 1902: IX. 13-iki 15498 (662/902) és 1902: X. 27-iki 19411 zvsz. leirat. (776/902.)

Jegyes. Az aradi vértanúk szobrának mellékalakja.

183

904: IV. 28

1826. Zala György.

Sz. Felsőlendván 1853 április 16-án.

Az Áldozatkészség.

~~A~~ Jobbra fordult~~an~~ ülő nő~~alak~~, ki, a magáról leszedett értékes diademát az előtte lévő diszes görög triposzra, mint a haza oltárára rakja. Simára fésült haját magyarosan kontyba tüzte, ruházata jobb válláról lecsuszott, ~~ám~~ lábait sarú védi. ~~Az aradi vértanúk szobrának mellék alakja.~~

Eredeti gypszminta, magassága 300 cm.

Az 1899: IV. 27-diki 22742 sz. leirat szerint Zala György ajándéka. (265/99.)

Az 1901: X. 18-iki 69490 sz. leirattal (564/901) 300 K. kiöntési költség térittetett meg, a melynek elszámolását tudomásul vette az 1902: I. 12-iki 355 ~~szám. leirat~~ (35/902), az 1902: IX. 13-iki 15498 (662/902) és 1902: X. 27-iki 19411 szvsz. leirat. (776/902.)

Jeggyel. Az aradi vértanuk szobrának mellékalakja.

184

904. IV 28.

1827. Zala György

Sz. Felsőlendván 1853 április 16-án.

A harczkésség.

Erőteljes és ifjú, ki oroszlánbőrön ül, balra tekint és egymásra tett kezeivel a lefelé forditott csillagos buzogányra nehezedik, mintha türtőztetné magát. Fejét dombormives sisak védi tetején sárkánynyal, bajusza és szakálla nincs, az oroszlánbőr sarkainak egyikét bal térdére, másikát pedig vállára vetette, jobb lábát hátra tette, mig a balt kinyujtotta, czaruinak disze oroszlánfej.

~~Az aradi vértanuk szobrának mellék alakja.~~

Eredeti gypszminta, magassága 300 cm.

Az 1899: IV. 27-dik 22742 sz. leirat szerint Zala György ajándéka (265/99.).

Az 1901: X. 18-iki 69490 sz. leirattal (564/901) 300 K. kiöntési költség térittetett meg, a melynek elszámolását tudomásul vette az 1902: I. 12-iki 355 (35/902), az 1902: IX. 13-iki 15498 (662/902) és 1902: X. 27-iki 19411 szvsz. leirat. (776/902.)

Tesped. Az aradi vértanuk szobrának mellékalakja.

185

904: IV. 28

1828. Zala György.

Sz. Felsőlendván 1853 április 16-án. Ez utóbbi

Haldokló Harczos.

Sebesült ~~vitéz~~ ifjú, a ki bal kezével lobogót szorit magához, melyen e jelmondat van: »Ha Isten velünk, ki ellenünk és ki haldokolva borul az őt átkaroló Irgalmasság keblére, ~~ki~~ fölfelé tekint, jobb kezével a harczosnak aláhanyatló jobbját tartja és baljával az összeroskadónak ~~ifjúnak~~ vállát karolja át. A rövid hajú és beretvált arczú honvéd oroszlánbőrön ül, melynek égyik sarka térdeit is fedi, jobb lábát hátravetette és a balt kinyujtotta. A Genius fejét kendő takarja és redős bő ruhával lecsuszott. ~~Az aradi vértanúk szobrának mellék alakja.~~

Eredeti gypszminta, magassága 300 cm.

Az 1899: IV. 27-diki 22742 sz. leirat szerint Zala György ajándéka (265/99.).

Az 1901: X. 18-iki 69490 sz. leirattal azonban (564/901) 600 K. kiöntési költség térittetett meg, a melynek elszámolását tudomásul vette az 1902: I. 12-iki 355 ~~szvsz. leirat~~ (35/902), az 1902: IX. 13-iki 15498 (662/902) és 1902: X. 27-iki 19411 szvsz. leirat. (776/902.)

Körülök a

Tegyes. Az aradi vértanúk szobrának mellék alakja.

186

904: IV. 28

1837. Zala György.

Sz. Felsőlendván 1853 április 16-án.
Leiningen Károly.

Vállig látható, kissé jobbra fordult, néz. Füleinél előre fésült haját balról választja, bajusza és körszakálla rövid. Zsinóros atillájának gallérja paszománt. Testét babérgalyak karolják át. Körirata: GRÓF LEININGEN WESTERBURG KÁROLY.

Eredeti kerek gypsz medaillon, dombormü, átmérője 63 cm.
Az 1899: IV. 27-diki leirat 22742 szerint Zala György ajándéka. (265/99.) ugyan, azonban az 1901: X. 18-iki 69490 sz. leirattal (564/901) 31 K. kiöntési költség térittetett meg, a melynek elszámolását tudomásul vette az 1902: I. 12-iki 355 [illegible] (35/902), az 1902: IX. 13-iki 15498 (662/902) és 1902: X. 27-iki 19411 szvsz. leirat. (766/902.)

Jeggyel. A arabi szabadságszobor talapzata nyugati részének második dombormüve.

195

904: V-5.

1832. Zala György II.

Sz. Felsőlendván 1853 április 16-án.

Desewffy Arisztid.

Vállig látható, kissé balra néz. Feje elől kopaszodik, haját előre fésülve, bajusza hosszú, körszakálla rövid. Atillája felett köpenyt hord, bal válla alatt babérgaly van. Körirata: DESSEWFFY ARISTID és jelzése jobbra a vállnál: Zala Gy.

Eredeti kerek gypsz-medaillon, dombormü, átmérője 63 cm.

Az 1899: IV. 27-diki 22742 sz. leirat szerint Zala György ajándéka. (265/99.). ugyan, azonban az 1901: X. 18-iki 69490 sz. leirattal (564/901) 31 K kiöntési költség térittetett meg, a melynek elszámolását tudomásul vette az 1902: I. 12-iki 355 szvsz. leirat (35/902).

az 1902: IX. 13-iki 15498 (662/902) és 1902: X. 27-iki 19411 szvsz. leirat. (776/902.)

Jegyzet. A aradi szabadságszobor talapzata déli részének harmadik dombormüve.

904:V.5.

190

1833. Zala György.

Sz. Felsőlendván 1853 április 16-án.
Pöltenberg Ernő.

Vállig látható, kissé jobbra fordul. Rövid haját előre fésülve, bajuszának egyik szárnya lelóg, szakálla leberetvált. Álló gallérú atillája zsinoros. Testét babérgaly karolja át. Körirata: POELTENBERG ERNÖ és jelzése a jobb váll alatt: Zala György.

Eredeti gypsz medaillon dombormü, átmérője 63 cm.
Az 1899: IV. 27-diki 22742 sz. leirat szerint Zala György ajándéka. (265/99.). ugyan, azonban az 1901: X. 18-iki 69490 sz. leirattal (564/901) 31 K. kiöntési költség téritttetett meg, a melynek elszámolását tudomásul vette az 1902: I. 12-iki 355 szvsz. leirata (35/902), az 1902: IX. 13-iki 15498 (662/902) és 1902: X. 27-iki 19411 szvsz. leirat. (776/902.)

Tegnet Az aradi szabadságszobor talapzata déli részének első dombormüve.

904: J. 5.

191

1831. Zala György.

Sz. Felsőlendván 1853 április 16-án.

Schweidel József.

Vállig látható, kissé jobbra fordult. Előre fésült rövid hajat, hosszú bajuszt és állán szakállt hord. Paszomántgallérú atilláját legfölül begombolta. Mögötte tölgygaly látszik. Körirata: »SCWEIDEL JÓZSEF« és jelzése a jobb váll alatt: »Zala György«.

Eredeti kerek gypsz medaillon, dombormü, átmerete 63 cm.

Az 1899: IV. 27-diki 22742 sz. leirat szerint Zala György ajándéka. (265/99.) ugyan, azonban az 1901: X. 18-iki 69490 sz. leirattal (564/901) 30 K. kiöntési költség térittetett meg, a melynek elszámolását tudomásul vette az 1902: I. 12-iki 355 (35/902), az 1902: IX. 13-iki 15498 (662/902) és 1902: X. 27-iki 19411 szvsz. leirat. (776/902.)

Jegyzet. A aradi szabadságszobor talapzatának délnyugati sarkán levő dombormü

904: V. 5.

189

1836. Zala György.

Sz. Felsölendván 1853 április 16-án.

Knezich Károly.

Vállig látható, balra fordulat. Rövid hajat, bajuszt és körszakállt hord. Paszomántgalléru atilláját felül begombolta. Testét tölgygaly karolja át. Körirata: KNEZICH KÁROLY és jelzése a bal váll alatt: Zala Gy.

Eredeti kerek gypsz medaillon, dombormü, átmérője 63 cm.

Az 1899: IV. 27-diki 2274 sz. leirat szerint Zala György ajándéka. (265/99.) ugyan, azonban az 1901: X. 18-iki 69490 sz. leirattal (564/901) 31 K. kiöntési költség térittetett meg, a melynek elszámolását tudomásul vette az 1902: I. 12-iki 355 (35/902). az 1902: IX. 13-iki 15498 (662/902) és 1902: X. 27-iki 19411 szvsz. leirat. (776/902.)

Jeppel. A aradi szabadságszobor talapzata Kelet részének második dombormüve.

904: V. 5.

194

1839. Zala György.

Sz. Felsőlendván 1853 április 18-án.

Aulich Lajos.

Vállig látható, kissé jobbra fordult. Haját előre fésülte, bajusza hegyesre pödrött, szakálla leberetvált. Paszomántgallérú atilláját legfölül begombolta. Testét babérgaly karolja át. Körirata: »AVLICH LAJOS« és jelzése a babérgaly száránál: »Zala Gy.«

Eredeti kerek gypsz medaillon, dombormü, átmérője 63 cm.

Az 1899: IV. 27-diki 22742 sz. leirat szerint Zala György ajándéka. (265/99.). ugyan, azonban az 1901: X. 18-iki 69490 sz. leirattal (564/901) 31. K. kiöntési költség térittetett meg, a melynek elszámolását tudomásul vette az 1902: I. 12-iki 355 (35/902), az 1902: IX. 13-iki 15498 (662/902) és 1902: X. 27-iki 19411 szvsz. leirat. (776/902.)

Jegyzet. Az aradi szabadságszobor talapzata keleti részének első dombormüve.

90v: v. 5.

197

1840. Zala György.
Sz. Felsőlendván 1853 április 16-án.
Vécsey Károly gróf.

kissé balra fordult.

Vállig látható, ~~és szembe néz.~~ ~~Haját~~ Előre fésült ~~és~~ hajat bajuszt hord, ~~és~~ szakállát leberetválta. Nyakkendőjét kettős csokorra kötötte, ~~és~~ atillája zsinóros. Testét a jobb váll alatt tölgygaly karolja át. Körirata: »GRÓF VÉCSEY KÁROLY« és jelzése alól: »Zala Gy.«.

Spedig

Eredeti kerek gypsz medaillon, dombormü, átmérője 62.7 cm.
Az 1899: IV. 27-diki 22742 sz. leirat szerint Zala György ajándéka. (265/99.). ugyan, azonban az 1901: X. 18-iki 69490 sz. leirattal (564/901) 31. K. kiöntési költség térittetett meg, a melynek elszámolását tudomásul vette az 1902: I. 12-iki 355 ~~szvsz. leirat~~ (35/902), az 1902: IX. 13-iki 15498 (662/902) és 1902: X. 27-iki 19411 szvsz. leirat (776/902.)

Tegyet. Az aradi szabadságszobor talaprata délkeleti sarkán lévő dombormü

904:V.5.

198

1841. Zala György ~~Damjanich János~~.

Sz. Felsőlendván 1853 április 16-án.

Damjanich János.

Vállig látható, ~~a~~ kissé jobbra fordítva. Feje kopaszodik, előre fésült haja rövid, bajusza és körszakálla hosszú. Paszomántgallérú atilláját legfölül begombolva viseli. Testét jobbra hajló babérgaly karolja át. Körirata: » DAMJANICH JÁNOS « és jelzése a jobb váll alatt: »Zala Gy«.

Eredeti kerek gypsz medaillon, dombormü, átmérője 63 cm.

Az 1899:IV. 27-diki 2272 sz. leirat szerint Zala György ajándéka. (265/99.). ugyan, azonban az 1901: X. 18-iki 69490 sz. leirattal (564/901) 31 K. kiöntési költség térittetett meg, a melynek elszámolását tudomásul vette az 1902: I. 12-iki 355 ~~szvsz~~. ~~szvsz~~ (35/902), az 1902: IX. 13-iki 15498 (662/902) és 1902: X. 27-iki 19411 szvsz. leirat (776/902.)

Jegyzet. A aradi szabadságszobor alapzata éjszaki részének első dombormüve.

904:V.5.

199

1834. Zala György.

Sz. Felsőlendván 1853 április 16-án.
Török Ignácz.

Vállig látható, kissé balra fordulva. Haját előre fésülten hordja, bajusza nyírott, szakálla leberetvált. Nyakravalója alatt ingének álló gallérja látszik, atilláját begombolta. Rovás. Testét tölgygalyak veszik körül. Körirata: TÖRÖK IGNÁCZ és jelzése a bal váll alatt: Zala Gy.

Eredeti kerek gypsz medaillon, dombormű, átmérője 63 cm.
Az 1899: IV. 27-diki 2242 sz. leirat szerint Zala György ajándéka. (265/99.) ugyan, azonban az 1901: X. 18-iki 69490 sz. leirattal (564/901.) 31 K. kiöntési költség térittetett meg, a melynek elszámolását tudomásul vette az 1902: I. 12-iki 355 [illegible] (35/902), az 1902: IX. 13-iki 15498 (662/902) és 1902: X. 27-iki 19411 szvsz. leirat. (776/902.)

Jegyzet. A arad szabadságszobor talapzata nyugati részének első domborműve.

904: V. 5.

192

Sz. Felsőlendván 1853 április 16-án.

1838. Zala György.
Nagy Sándor.

Vállig látható, ~~és~~ balra ~~néz~~ fordult. Jobb felől elválasztott haja és bajusza hosszú, szakálla pedig leberetvált. Paszomántgalléros atilláját legfölül begombolta. Testét tölgygaly karolja át. Körirata: „NAGY SÁNDOR JÓZSEF" és jelzése a bal váll alatt: „Zala".

Eredeti kerek gypsz medaillon, dombormü, átmérője 63 cm.
Az 1899: IV. 27-diki 22742 sz. leirat szerint Zala György ajándéka. (265/99.). ugyan, azonban az 1901: X. 18-iki ~~[illegible]~~ 69490 sz. leirattal (564/901) 31 K. kiöntési költség térittetett meg, a melynek elszámolását tudomásul vette az 1902: I. 12-iki 355 ~~[illegible]~~ (35/902), az 1902: IX. 13-iki 15498 (662/902) és 1902: X. 27-iki 19411 szvsz. leirat. (766/902.)

Tegyet. A aradi szabadság szobor talapzata igszaki rehé-nek második dombormüve.

904:V.5

196

1830. Zala György:
Sz. Felsőlendván 1853 április 16-án.
Lázár Vilmos.

Vállig látható, ~~[illegible]~~ kissé balra ~~néz~~ fordult. Füleinél előre fésült haja és körszakálla rövid, bajusza hosszú. Paszomántgallérú atillája felett köpenyt visel. A bal vállat csergaly karolja át. Körirata: »LÁZÁR VILMOS« és jelzése a galy száránál: »Zala«.

Eredeti kerek gypsz medaillonban, dombormü, átmérője 63 cm.
Az 1899: IV. 27-diki 22742 sz. leirat szerint Zala György ajándéka (265/99.) ugyan, azonban az 1901: X. 18-iki 69490 sz. leirattal (564/901) 30 K. kiöntési költség térittetett meg, a melynek elszámolását tudomásul vette az 1902: I. 12-iki 355 ~~[illegible]~~ (35/902), az 1902: IX. 13-iki 15498 (662/902) és az 1902: X. 27-iki 19411 szvsz. leirat. ~~[illegible]~~ (776/902.)

Jegyzet Az aradi szabadságszobor talapzatának éjszak nyugati sarkán levő dombormű.

204: V. 5.

188

Zala György

1835. Zala György:
Sz. Felsőlendván 1853 április 16-án.
Lahner György.

Vállig látható, szembe néz. Előre fésült hajat és bajuszt hord, szakállát pedig leberetválta. Paszomántgallérú atilláját legfölül begombolta. Testét babérgalyak veszik körül. Körirata: LAHNER GYÖRGY és jelzése a jobb vállnál: Zala Gy. 1890. Jul. 15.

Eredeti kerek gypsz medaillon, dombormü, átmérője 63 cm.
Az 1899: IV. 27-diki 22742 sz. leirat szerint Zala György ajándéka. (265/99.) ugyan, azonban az 1901: X. 18-iki 69490 sz. leirattal (564/901) 31 K. kiöntési költség térittetett meg, a melynek elszámolását tudomásul vette az 1902: I. 12-iki 355 ~~szvsz. leirat~~ (35/902), az 1902: IX. 13-iki 15498 (662/902) és 1902: X. 27-iki 19411 szvsz. leirat. (776/902)

Jegyzet. A aradi szabadságszobor talapzata déli rejtének kicsi-ső dombormüve

904: V. 5.

193

1829. Zala György.
Sz. Felsőlendván 1853 április 16-án.
Kiss Ernő.

Vállig látható, kissé jobbra fordult. Bal felől elválasztott és előre fésült haja hosszú, bajusza kicsiny, szakálla leberetvált. Zsinóros atillája alatt ingének álló gallérja látszik. Balvállát babérgaly karolja át. Körirata: „KISS ERNŐ" és jelzése a jobb váll alatt a babérgalynál: „Zala".

Eredeti kerek gypsz medaillon, dombormü, átmérője 63 cm.
Az 1899: IV. 27-diki 22742 sz. leirat szerint Zala György ajándéka (265/99). ugyan, azonban az 1901: X. 18 iki 69490 sz. leirattal (564/901) 30 K. kiöntési költség térittetett meg, a melynek elszámolását tudomásul vette az 1902: I. 12-iki 355 (35/902), az 1902: IX. 13-iki 15498 (662/902) és 1902: X. 27-iki 19411 szvsz. leirat. (776/902.)

Jegyzet. A aradi szabadságszobor talapzatának éjszakkeleti sarkán levő dombormű.

904: v. 5.

187

48. Erdélyemnr.

586. Török Ignácz.

L viseli.

Vállig látható, kissé balra fordulo. Haját előre fésülten hordja, bajusza nyirott, szakálla leberetvált. Nyakravalója alól ingének álló gallérja látszik, atilláját begombolta. Testét tölgygalyak veszik körül. Körirata: TÖRÖK IGNÁCZ, jelzése a bal váll alatt: Zala Gy.

I rekj

Kerek gypszmedaillon, dombormü, átmérője 63 cm.
Készitette: Zala György.
Az 1848/9-iki szabadságharczi emlékek muzeumából (107/95) N° VII.).
Átvétetett az 1896: IV. 8-iki 14985 sz. leirat alapján.

62

90ff: U. 5.

1347

48. Erdélyemus.

585. Gróf Leiningen Westerburg Károly.

Vállig látható, kissé jobbra fordult. Füleinél előrefésült haját balról választja, bajusza és körszakálla rövid. Zsinóros atillájának gallérja paszománt. Testét babérgalyak karolják át. Körirata: »GRÓF LEININGEN WESTERBURG KÁROLY«.

Kerek gypszmedaillon, dombormü, átmérője 63 cm.
Készitette: Zala György.
Az 1848/9-iki szabadságharczi emlékek muzeumából. (107/95 N° VII.).
Átvétetett az 1896: IV. 8-iki 14985 sz. leirat alapján.

61

904:V.5.

1345

rakható fel s a magyar székvárost már messziről ugy jelezné Magyarország közepén, annak is legszebb pontján az ősmagyar czimer, mint a hogy jelzi messziről a San Pietro Rómát, a Szent István-torony Bécset, az Aja Szófia Konstantinápolyt, a kölni dóm Kölnt. Van-e szebb helye a turulmadárnak, s jöhet-e a hegyre más, a mi szegénységünk mellett?

MODERN MÜVÉSZEINK KÜLFÖLDI GALÉRIÁKBAN. Mialatt a magyar közönség érthetetlen közönnyel fogadja fiatal művészetünket, a külföld galériavásárlásokkal tünteti ki. A IV. velenczei kiállitáson az ottani modern képtárnak Magyar-Mannheimer, az udineinek Kernstock, a mostani kiállitáson, a velenczeinek Bihari, az udineinek Vaszary művét vették meg. Amerikai muzeum vette meg a két év előtti velenczei kiállitáson Vaszary „Zöld Madonnáját", római muzeum Ligeti „Anonimusát". Csupa olyan műalkotást, melyeket itt nagy hahotázva fogadott azidétt a „műértő" közönség.

Rafael képzelete a vonalban nyilatkozott meg, művei vonalban vannak komponálva, legfeljebb izlésesen kiszinezve, festése kézmivesség. Tiziano képzelete tisztán festői: ő a képet szines jelenségnek látja, szinekben komponál.

LIEBERMANN MAX.

A szép nem áll elő önmagában, hanem csak környezetével való viszonyában. Az igazi szépet fokozni vagy kisebbiteni lehet a szerint, hogy hová helyezzük.

HUNT WILLIAM MORRIS.

Zala György

ZALA GYÖRGYNÉL.

A műteremlátogatás s a vele járó interview tisztára zsurnalisztikai feladat, ép ugy, mint a politikában a politikai műhelyekben való tapogatódzás. A látogató ilyenkor lehetőleg a küszöbön kivül hagyja elveit a régi és modern művészetről, nem mond véleményt sem a látogatás tartama alatt, sem azután, mikor a látogatás eredményéről beszámol, csak rekonstruál s feladatát annál jobban teljesiti, minél hivebben adja vissza a látottakat és hallottakat. Az olvasó az interviewben rendesen „az embert" keresi meg ahhoz az alakhoz, a kit mint „művészt" ismer, epizódokat és kijelentéseket vár, a melyek igen gyakran jobban megfogják az emlékezetét, mint az illető művésznek legtöbb dolga. Az interviewernek azonban megmarad a szabadsága két irányban: az „ember" helyett keresheti a „művészt" s kérdéseire kötetekre rugó esztétikai magyarázatoknál többet mondó kijelentéseket válthat ki. Az ilyen fajta behatolás akkor ér valamit, ha mélyre megy, s ha keveset is, de mélyről jövő dolgokat hoz felszinre.

Zala Györgyöt közéleti és művészeti jelentősége feltétlenül predesztinálja a véleményadásra, mert a a mit mond, talán nem is pusztán az egyénnek, hanem egész csoportoknak, társadalmi osztályoknak és művész groupe-oknak meggyőződését foglalja magában. Az audiatur et altera pars elvénél fogva igen érdekes és fontos dokumentumok azok, a miket az ő szavai szolgáltattak.

Kétszer voltam nála. Első izben nem fogadhatott, mivel már be volt zárkózva műtermébe, a hol most

serényen folyik a munka az Andrássy-szobron s a millenáris emlékművön. A művész nővére fogadott, egy végtelenül kedves és egyszerű urhölgy, a kinek tanácsára másnap egy negyedórával előbb csöngettem be az István-úti rezidenciába, a mikor is sikerrel jártam. Zala elém jött s meghallgatván jövetelem czélját, azonnal a műterembe vezetett, hol ekkor is nagyban dolgoztak ép az Andrássy-szobor óriási reliefjén.

— Ez a műtermem — mondotta Zala — épen munkában talál bennünket. A legfontosabb dolgokat, a mikért idefáradt, ugyan nem fogja láthatni, mert az öntödében vannak, de talán igy is lesz egy és más megnézni való.

Ezzel megkezdtük sétánkat. Mert bátran nevezhetem sétának a helyváltoztatást ebben a hatalmas műteremben. De akármilyen széles és magas is ez a világossággal teli terem, mégis szinte kicsinek hat attól a sok és nagyméretü alaktól, mely benne helyet foglal. Első pillanatban meg is szédül az ember a méretektől: csupa a rendes nagyságot meghaladó alak, itt egy fejetlen harczos, amott egy fejetlen ló, itt a dombormüből kiálló nagy formák, középen Árpád lovának vas-váza, melyre ép most rakják fel az agyagot. Csak mikor már kiállotta az ember az első ostromot, melylyel ez a tömérdek forma reátámad, tekinthet körül rendszeresebben ebben a látszólagos rendszertelenségben.

— Nagyon nehéz egy ilyen barok dombormübe a perspektivikus rajzot belevinni, — mondja Zala az egyik Andrássy-relief előtt, — hogy minden oldalról meg legyen a kellő hatás. Ha bent feküdnének az összes alakok a síkban, az más. Akkor az ember jó vonalakat hoz bele és meg van a rajz. De igy, egészen kiálló, félig kiálló és egészen lapos alakokkal nehéz. A királynét, a perspektiva kedvéért például beljebb kellett tolnom, hogy belejöjjön a rajzba. Ő az összekötő az egészen kint lévő és a háttérbe mélyedt alakok között.

— Ez a dombormü a király koronázását ábrázolja, azt a jelenetet, a mint Andrássy és Simor herczegprimás a koronát

a király fejére teszik. A korona körülbelül egy arasznyi magasságban van a király feje felett, ugy hogy Simornak és Andrássynak a koronán találkozó karja góthikus ivben borul a király feje fölé. Ez a góthikus iv nem véletlen, mert parallel formát alkot a háttéren levő góthikus oltár ornamentikájával.

— A mint láthatja, ez a dolog teljesen barok módon van megoldva, valamint a másik Andrássy-dombormű, a berlini kongresszus is. A mi az alakokat illeti, azok mind portrait-k. Jobbról Simor mögött a püspökök, a baloldalon pedig Vértesy és a koronaőrök. A portrait-hűség fontos az ilyen történeti dolgokon. A háttérben látható többek között Deák Ferencz és Majláth György országbiró. A berlini kongresszus domborművén Andrássy szemközt áll az ülő helyzetben levő Bismarckkal. A lovas szoborhoz való tanulmányom itt életnagyságu, Andrássy egy magyar ló hátán. Az eredetije kétszerese lesz az életnagyságunak. Az eredeti nagyságuhoz a fal mellett, lent a földön van egy tanulmányom, Andrássy feje. Természetes, hogy itt is fontos a portrait-hűség, de meg intimitást is akarok belehozni a fejbe, a mi tekintettel a méretekre, nem kis feladat. Gondolja csak el az egész alakot, az eredeti nagyságban s a tetején ezt a fejet . , . Mindenesetre arra kell törekednem, hogy élet legyen benne s összhatásából intimitás sugározzék.

— A mi a millenáris emlékművet illeti, annak elkészültéről nem mondhatok biztos adatokat. Emberfeletti munka, a kontinens egyik legnagyobb méretü emlékműve. Három év alatt azonban készen lesz az egész. Most a tavaszszal pedig fel fogunk állitani belőle egyes részleteket. Az egész emlékmű negyvenkét szoborműből fog állani, de hogy milyenekből, arról elég annyit mondanom, hogy vannak itt szobrok, melyek maguk hatvankét részletből állanak, mint például annál a bigánál a ló törzse az egy, a rajta álló alak kettő és igy tovább. Fel a félkör tetejére jön a két allegorikus csoport, a mit itt láthat, az egyik a harcz, a másik a béke. Mindkettő bigán álló alak: az egyik egy erősen fejlett klasszikus görög harczosnak jobb felől hátracsavarodó alakja, a mint jobb kezébe fogott kigyóval csapkodja a száguldó lovakat; a másik a béke nemtője, pálmaágat tart kezében. Az alsó két talapzat egyikére jön a vértanu halála, a melyhez Petőfit használtam föl. Sebesülten haldoklik a földön a költő, a géniusz zászlót borit testére. Jelszó: Gloria victis.

Pendantja realisztikus csoport, a munka, egy magyar paraszt, a mint két izmos ökörrel szántja a földet. Mindkettőnek kis mintáját itt láthatja.

— A főoszlop köré, melynek tetején az angyal áll, jön a hét vezér lovas alakja, élükön Árpáddal, kinek lován most dolgoznak. A vasváz ott van a középen. Az oszlopok közé jön a tizennégy magyar király, ezeket már nem láthatja itt, mert az öntödében vannak. Az oszlopsor alját tizennégy dombormű disziti, melyek mindegyike a magyar históriából való nevezetes jelenetet ábrázol.

— A kisebb dolgok közül itt láthat néhány siremléket, a melyek legnagyobbrészt fel vannak állitva. Köztük van Beőthy Ákosé, mely nemsokára készen lesz. Mintája itt van, ülő magyar legény, magyar ruhában. Eredetije életnagyságu lesz, ez felényi. Mostanában csináltam meg Gulner Gyula bronz-bustejét, mint látja, intimebb, egyszerü dolog.

A műteremből a fogadószobába mentünk át, izléses berendezésü, kellemes világitásu szobába, melyet, mint a többi szobát, klasszikus szobrok és képek másolatai diszitenek. Művészetről beszélgetvén, megkérdeztem:

— A régi művészetből s a régi mesterek közül kiket szeret leginkább?

— Mind szeretem. Itt igazán nem teszek különbséget. Láthatja, hogy együtt van nálam minden, görög szobrászat, Michelangelo, Donatello . . .

— Mégis, mi az, a mit leginkább szeret?

— Szeretem mindazt, a mi klasszikus. A klasszikus törekvéseknek vagyok hive.

— Mihez érzi magát közelebb, az ókori dolgokhoz, vagy például a renaissancehoz? Kikkel érez lelki rokonságot? Kikre gondol leginkább?

— A renaissancehoz érzem magam közelebb.

— Michelangelo?

— Az is.

— És az ujabbak közül? Houdon, Rude?

— Szeretem őket, s szeretem a többit is mind, a klaszszikusokat: Carpeaux-t, Dubois-t, Dalou-t, Falguière-t, Mercié-t . . .

— Rodinről, hogy gondolkozik?

— Szeretem Rodint is. De nem mindenütt. Szeretem, a hol klasszikus. Mert ő is az sok tekintetben.

— S Balzacjáról, melyről annyit irtak, s melyen annyit nevettek az emberek, mi a véleménye?

— Én is nevetségesnek tartom. Rodin sokszor olyan, mint a hogy a genieről azt mondják, hogy az őrültséggel határos, ugy határos ő is néha a nevetségessel. Ez a Balzac... nem forma az, nem plasztika. Ezt a formát, a mit Rodin adott benne, csak egiptomi módon, gránittömbből tudom elképzelni. De óriásinak, mint valami sphynxet. Ha a világ legnagyobb irója volna, akkor meg lehetne igy csinálni. De kérem, Balzac nem a legnagyobb iró, hiszen Shakespeare nagyobb. Ezt csak elösmeri ön is? Hát olyan nagy iró az a Balzac?

— Hát valamelyes jelentősége csak van — feleltem — különösen ránk modernekre, s ezt a jelentőséget geniálisabban meg nem oldhatta volna senki, mint Rodin, azt hiszem. A mi engem illet, egyik legerősebb dolgának tartom, olyannak, mint a calaisi bourgeoiskat.

— Az más, azt szeretem. De Balzac? Annyi mindent belemagyaráznak. Igazán nevetséges, az emberek annyi mindenfélét összeirnak. Talán nem is Balzac az a szobor, én nem hiszem. Hiszen nem is emberi formák, a mik rajta vannak, állatiak, egy oroszlánfej...

— A mi engem illet, én is sok mindent látok benne. Benne látom a modern kort, a modern küzdelmet a megélhetésért s főként a modern irót, ezt a hatalmas elitéltet és itélőbirót, a kinek kezében pokoli fegyverek vannak az élettel és emberekkel szemben. Ismeri művész ur Heine sorait: Kennst du die Hölle des Dante nicht, Die schrecklichen Terzetten? Wen da der Dichter hineingesperrt, Den kann kein Gott mehr retten. — Azt hiszem, ebből a pokolból kijuttat ez a modern kor azoknak, a kik nem tudnak benne elhelyezkedni...

— Jó, jó. Ismerem. De hiszen én is, a klasszikus művészet hive, modernnek érzem magam az — eszmemenetben. Hisz a modern eszmék elől nem zárkózik el az ember, de a klasszikus formákat megtartom. És ez a modern küzdelem... én inkább a derüt szeretem. Ez legyen a művészet feladata, nem a nyomor... Látja, én jobban szeretem például azt a Balzacot, a mit azt hiszem Falguière csinált. Az genreszerübb, tetszetősebb...

— A többi modern irányzattal, például Médardo Rosso impresszionizmusával szemben milyen állást foglal el?

— Istenem, hiszen ismerem őket és Rossot ötletes embernek is tartom, de néha azt hiszem, hogy vicczek azok, a miket csinál. Nem mondom, ha dolgait mindig a megfelelő világításban helyezhetné el, ugy a hogy csinálta őket. De különben is, ezt nem tartom plasztikának. Nevetséges. Rodinnek tetszhet, mert néha ő is csinál ilyen dolgokat. De nekem nem tetszik. Rodin legalább mégis klasszikus néha. De Rosso? Tudom a fiataloknak tetszik, mint minden szélsőség. Ma már olyanokat csinálnak . . .

— És a másik két modern ember, eltérők, de együtt említem őket, Bartholomé és Meunier? Bartholoménak az Aux morts-ja?

— Az olyan „kifolyt plasztika". Azok az alakok kenyéren és vizen éltek. És aztán modern ruhába jártak. Hogy csinálhat szobrász ilyen alakokat? Üresek, el vannak csigázva. Ilyenek Meunier alakjai is. Mindig csak nyomor és nyomor. Mindig éhség és bányalevegő, kőszénpor és sztrájk. A művészet adjon derüt, a nyomort hagyja meg másnak, a szocziálistáknak . . .

— Ha már itt tartunk, akkor megkérdem a Rodin körül formálódott alakokra s a modern stiltörekvés képviselőire vonatkozólag is, a legujabbakról, a kiket itt összevissza fogok emliteni: Bourdelle, Fix-Masseau, Carabin, Charpentier, Vigeland, George Minne, Aristide Maillol . . .

— Ezeket? . . . ezeket szeretem.

— És a magyar dolgokban, mi a nézete a királyszobrokról?

— Azt tartom, hogy kész csufság. Nesze semmi, fogd meg jól. Beszélni sem lehet róluk. Talán Bezerédi Tinódija, azt ismerem, az lesz a legjobb . . .

— És Ligeti Anonimusa?

— Az ugy valahogy foltban jól hat.

— A fiatalabb magyarok közül kiket szeret?

— Első sorban Telcset. Neki vannak formái. Aztán Füredi Richárdot, az ő egyéniségét szeretem legjobban. A millenáris emlékműre ő csinálta meg Könyves Kálmán király alakját, igazán erős dolog. Tetszik nekem.

— Legvégül szeretném néhány szóban megkapni művész ur törekvéseit.

— Erről mit mondjak? A ki ismeri a dolgaim, az tisztában van velem. Nem lehet azt szóval elmondani.

— Mégis, részemről fontosnak tartom a művész öntudatát jellemző szavakat, melyeket saját dolgairól, saját törekvéséről mond.

— Hát röviden az én törekvésem is az, a mi minden művészé, és nem is lehet más. Két szó: igaz érzés és gondolat. Ennél többet igazán nem tudok mondani. Hogy a klasszikus dolgokat szeretem, azt már mondtam, azután meg első sorban a derűt keresem, a derűt, mert ez a művészet hivatása... Én nem zárkózom el semmitől. Bécsben csináltam ritmikus ornamentikákat s ez is gyönyörködtetett. Általában minden munka gyönyörködtet.

Ezzel bucsuztam. Bucsuzáskor még ezeket mondta Zala:

— Nagyon örülök, hogy ennyit beszélgethettem művészetről — Magyarországon, a hol igazán nem mosdanak az emberek művészettel, de tán vizzel se. Az interviewot nem szeretem, mert ki nem állhatom a faxnikat, már ugy is eleget interviewoltak... Szeretek egyszerüen beszélni és ilyenkor inkább czinikus vagyok. Önnel igazán jól esett beszélnem és szivesen látom máskor is, hogy ezekről a dolgokról, a miket csak röviden érintettünk, részletesebben is eldiskuráljunk. Isten vele. A viszontlátásra.

Mikor a vasajtó zárult mögöttem, akkor figyeltem meg igazán Zala György alakját. Abban a pose-ban maradt az emlékezetemben, a mint a félig nyitott ajtóban áll, piros-pozsgás arczával, nyirott, gesztenyeszinü hajával és szakállával, erőteljes, vállas alakjával, hasonlatosan egy fejlett fatörzshöz. Mosolygott és derüs volt...

Kint a szabadban megcsapott az ősz tiszta, napsugaras levegője, a természet friss hangulata, melyben ime az élet morzsolódik, haldoklik. A friss levegő máskor életet jelent, itt a pusztulás hirdetője. Mert elsorvasztja és megfagyasztja azt, a mi már nem életképes. És végigsiklott tekintetem a Stefánia-út hatalmas fáin, melyeken csupaszodnak az ágak. Hatalmas, életerős fák, melyekről sárga levelek hullanak alá zizegve. S a halott földre leteritette aranyszinü mosolyát és bánatos derüjét az őszi, ragyogó napsütés.

Fülep Lajos.

Modern Művészet,
I évf. 1 szám

Zala György.

— A művészet sorsát mindig az egyesek, a nagy egyéniségek döntötték el. Semmi különöset nem várok tehát ettől a csoportosulástól, mert hiszen a nagy művész akkor is az marad, ha külön áll s az epigonból akkor se lesz nagyság, ha csoportba áll. Szinyei akkor festette legszebb munkáit, mikor még nem volt „szabad művész". És nem hiszem, hogy egy csoportba való beállásával jobb művész lett volna. Ami pedig a Művészházat illeti, ugy hiszem, hogy tevékenyen kiveheti majd részét a magyar művészet jövőjének kialakitásában.

Ropalotafela. (A Művészház és a magyar művészet jövője.)

Zala György

1

A KIÁLLITÁSON RÉSZTVEVŐ MŰVÉSZEK.

FESTŐK:

Bálint József
Boromisza Tibor
Bohacsek Ede
Borszéky Frigyes
Bányász Kocsárd
Berkes Antal
Bednár János
Csukássy Elemér
Csók István
Csont Ferenc
Csáktornay Zoltán
Kmetty János
Körmendi-Frimm Ervin
Kádár Béla
Kernstok Károly
Katona Nándor
Kövér Gyula
Kunhegyi Cezarin
Keményffy Jenő
Kovácsy Berta
Körösfői-Kriesch Aladár
Kiss Rezső
Páldy Zoltán
Petrovits Lajos
Rózsaffy Dezső
Remsey Zoltán
Rippl-Rónai József
Réthy Károly
Schiffer Arthur
Scheiber Hugó
Sándor Móric
Shima W. Antal
Szentes Béla

1842. Zala György:

Andrássy Gyula gróf és nejének siremléke.

Az emlék Batthyányi Lajos grófnőt ábrázolja, a mint ő szüleinek koporsójára borul és imazsámolyon térdelve kezeit ösz szekulcsolja.

A Tőke Terebesen lévő bronzemlék eredeti gypsz mintája életnagyságban.

Az 1899. IV. 27-diki 22742 sz. leirat szerint Zala Gy. ajándéka (265/99.).

Azonban az 1901: X. 18-iki 69490 sz. leirattal (564/901) 300 K. kiöntési költség térittetett meg, a melynek elszámolását tudomásul vette az 1902: I. 12-iki 355 szvsz. leirat (35/902).

1842. Zala György.

Sz. Felsőlendván 1853 április 16-án Gr. Andrássy Gyula ~~gróf~~ és nejé siremléke.

Gr. ~~Az emlék~~ Batthyány Lajos nét ~~grófnőt~~ ábrázolja, a mint szüleinek koporsójára borul, imazsámolyon térdel és kezeit összekulcsolan imádkozik.

A Tőke-Terebesen lévő bronzemlék eredeti gypsz mintája teljes ~~élet~~nagyságban.

Az 1899: IV. 27-diki 22742 sz. leirat szerint Zala György ajándéka. (265/99.).

Azonban az 1901: X. 18-iki 69490 sz. leirattal (564/901) 300 K. kiöntési költség térittetett meg, a melynek elszámolását tudomásul vette az 1902: I. 12-iki 355 ~~szvsz. leirat~~ (35/902). az 1902: IX. 13-iki 15498 (662/902) és 1902: X. 27-iki 19411 szvsz. leirat. (776/902.)

904: IV. 28

200

MDK

Zala György

Fábnagymagyép. 31.1.

MDK

Zala György

Ropalotafela. (A Művészhaz és a magyar művészet jövője.) 25.1.

MDK

Zala György

KismLechn. 57-62. képekkel.

M.D.K.

Zala György mütermében.

Mélynyomás, fénykép után.

Panoráma. Bécs. 1924.jul.27. 14.sz. 6.p.

Zala György

szobrász

A Magyar Művészeti Sorsjátékon Győzelem c.bronzszobrát 1.600 P.értékben kisorsolták.

U j s á g
1935.IV.4.

Zala [György] szobrán

Ferenc József csánár amikor telenk Budapestre látogatott, ~~[illegible]~~ olyan meglátogatta Zala műtermét.

Yrjö Liipola: Művészélet Rénlet Vándoréveim c. könyvéből. 74-76. l.
Somogy, 1987. 6. k. 75. l.

Zala György MDK

1917-18. Hága. Az osztrák-magyar sajtóhadiszállás képzőm. kiáll. kat.

Zala György MDK

Szobrász

Magyarság 1932. szept. 25.

MDK

Zala György

Művészi Ipar-Nemzeti Művészet. 1906. II. 3. sz.
78.l.

MDK

Zala (Mayer) György szobrász

1882 München

Szobrocsoportjait
mellszobrokat
vázlatokat küld a K. T.-nek
kiállításra.

MDK-A-11/984

MDK

Zala György

Réti I.: Tájékoztató. Nyugat 1928. jun. 1.
790.1.

Zala György, szobrász

Ajándékkal támogatta a Nemzet Gazdaszonyai c. egyesületet.

Vámbéri Gusztáv: Kedvey Élet és Tudomány! 464.

Élet és Tudomány, bp. 1972. III. 10. XXVII/10.

Zala György

nokrácművén

a nárad első évtizedében nála dolgozott
Yujō Liippa finn nokrán.

Meresi Szemle
1984 nept.

Zala György, szobrász

L: Kohán György

Láncz Sándor:Képzőművészeti krónika 347-351.o.
L E L E N K O R, P É C S 1977. á pr. 4/ XX

Zala György

Karikaturát rajzolt önmagáról a Fészek bálon a klub falán, több müvésztársával együtt. A lap külön mellékleten mutatja be a müvészek rajzait.
Repr.

A HÉT, Bp. 1905. ápr. 23. XVI. évf. 17. sz.

MDK

Zala György

Magyar Nemzeti Művészet 1939. 1. sz. 9.l.

Zala György szobrász

MDK

Jajczay J.: Képzőművészeti szemle. Magyar Kultura
1933. máj. 5. 419-422. l.

MDK

Zala György

Cikk: A Magyar Képzőművészek Egyesülete a Képzőművészeti Főiskola megreformálását követeli.

Magyarság, 1923.okt.21. 4.lap

Zala György

Művésztelep gardát keres

Vépuszava 1985. VI. 15

MDK

Zala György

Müvészház és a magy. müvészet jövője.
Uj Müvészet, 1913. ol. 3.sz. 16 l.

MDK

Zala György

Tört Képcs. 1922. 48, 49.l.

Дата выбыт

Текст корр. 1922. 46, 45 л.

MDK

Zala György

Epitő Ipar- Epitő Művészet. 1929. 101.lap

Ата

MDK

Zala György

P.Z: Zala György. Magyarország képes melléklete, 1932. szept. 25.

MDK

Zala György

Gergely I.: Nép a szobor előtt. Nemzeti Ujság 1927.aug.28.sz.

MDK

Zala György

D.Rózsaffy: Une promenade rapide au Musée des Beaux-Arts. A Műgyüjtő 1928. 8-9. sz.

MDK

Zala György

A képzőművészeti év eseményei. P.H. 1933. évi nagy naptára. 54.l.

MDK

Zala György

Pérely

MDK

Zala György

Modern Müvészet I. évf. 1. sz.
28.1.

"ala György szobrász M.D.K.

/1858-1937/

Emlékmü plasztikák

Genthon István: Magyar müvészet a századforduló idején. Bp. 1962. 4.1.

MDK

Zala György

Zászlónk. 1932. okt. 15. 59.l.

MDK

Zala György

Kézdi-Kovács L.: A 80-as évek művészete. Pesti Hirlap 1928 évi Kincsesháza. 385-391.l.

MDK

Zala György

Képzőm.Társ. Évkönyve 1928. 20-36.o.
Pethő Zoltán: Hauszmann Alajos

MDK

Zala György

Képzőművészet 1933. 58. sz. 60.l.

MDK

Zala György

Képzőművészet 1931. 37.sz. 41. l. kép

MDK

Zala György

Képzőművészet 1932. 55. sz. 224.l.

MDK

Zala György

Képzőművészet 1931. 37.sz. 41. 1. kép

MDK

Zala György

Győzött a Reformcsoport a M. Képzőm. Egyesületében.
Képzőművészet 1930. IV. évf. 29. sz. 104.l.

MDK

Zala György

A Hősök Emlékét Megörökitő Orsz. Szöv. közgyülése. Képzőművészet 1929. 17. sz. 53.l.

MDK

Zala György szobrász

A Hősök Emlékét... Képzőművészet, 3.évf. 17.sz.
53. l.

MDK

Zala György

Képzőművészet 1929. 19. sz. 104.l.

MDK

Zala György

Képzőművészet 1928. II. évf. 185.l.

MDK

Zála György

Képzőművészet 1928. II. évf. 6.sz. 12.l.

MDK

Zala György szobr.

Képzőművészet, 1928. 10.sz. 139. l.

Képekkel.

MDK

Zala György

A külföldi kiállitások ügye. Képzőművészet 1928. 10. sz. 115.1.

MDK

Zala György

Képzőművészet 1928. 6. sz. 12.1.

MDK

Zala György

Képzőművészet 1928. 6. sz. 12.l.

MDK

Zala György szobr.

Müterem hirek. Képzőművészet, 1927, 3.sz. 31. l.

MDK

Zala György

Képzőművészet 1927. 5. sz. 25.l.

MDK

Zala György

Képzőművészet 1927. I. évf. 1. sz. 12.l.

MDK

Zala György

Képzőművészet 1927. 4. sz.

MDK

Zala György

Művészet 1916. 3.1.

Zala György
szobán

Györök Leó képei is díszítettek
gyűjteményét

Heitler László: Györök Leó élete és festészete
Művészet, 1971. junius - 20.oldal

Zala György szobrász

Kovács Gergelyné: Az első világháborús emlékművek és utóéletük

Művészet, 1982. december

MDK

Zala György

A Képzőm. Társ. közgyülése. Művészet 1911. 164.l.

MDK

Zala György

Művészet 1914. 232. l.

MDK

Zala György

Művészet 1915. 155.l.

MDK

Zala György

Művészet 1915. 276.l.

MDK

Zala György

Művészet 1916. 3.l.

MŰVÉSZETTÖRTÉNETI DOKUMENTÁCIÓS KÖZPONT
Budapest, XIV., Dózsa György út 41.

Zala György.

Pongrácz Szigfrid éveken át dolgozott Zala mütermében.

A müvész özvegyének emlékezései.

Soós Gyula kikérdezése.

MŰVÉSZETTÖRTÉNETI DOKUMENTÁCIÓS

Zala György

Kocsis A.kikérdezése
kikérdező:lakatos József.1955 aug

Műv.Tört.Dok.

Benkhardt Ágost

szövarch.124

MŰVÉSZETTÖRTÉNETI DOKUMENTÁCIÓS KÖZPONT
Budapest, XIV., Dózsa György út 41

szövarch 32.3.ó

Zala György.

Magatartása 1919-ben majd az ellenforradalom idején

Ellentéte Stróbl Alajossal.

Csorba Géza életrajza.

jegyezte Soós Gyula 1951.

MDK

Zala György

A M.KE egyetemes ülése. Mócsarnok 190[illegible]. 293 l.

Zala György MDK

A Kossuth-Mauzoleum pályázat biráló bizottságainak tagjai között emlitve.

Pályázati hirdetmény a Kossuth-mauzoleumra. Mücsarnok.19o1.8.sz.139.1.

MDK

Zala György szobrász

emlitve

Három halott. Mücs. 1900. 328 l.

MDK

Zala György

Vásárlások a Miezen-Mayer és Györök kiáll.ból.
Műcs. 1900. 1.sz. 131-34. o.

MDK

Zala György

Mücsarnok 1900.4.sz.65-67.o.

MDK

Zala György

Pályabiróságok ülései. Mücsarnok, 1900. 20. sz. 283.l.

Zala György

MDK

Zala György

Zala György: Művészek lakomája. Műcsarnok. 1898, nov. 20. 16. sz. 144-145 l.

MDK

Zala György

Vasárnapi Ujság 1891. 13. sz. 211.l.

MDK

Zala György

Képzőművészet 1927. 4. sz.

MDK

Zala György

Vas. Ujs. 1885. 116. l. A képzőművészeti társulat...

MDK

Zala György

A Képzőművészeti Társulat. Vas. Ujs. 1894. 41.évf. 236.l.

MDK

Zala György

K.M: Igazságügyi pal. szobr. Vas,Ujs. 1895.aug.18.
533. o.

MDK

Zala György

Vas, Ujs. 1899. 4o4.l.

MDK

Zala György

Budapest átváltozása.
Vas. Ujs. 1899. 441.l.

MDK

Zala György

A képzőművészeti társulat közgyülése. Vasárnapi Ujság 1900. 17. sz. 272.l.

MDK

Zala György

A király a Mücsarnokban. Vasárnapi Ujság 19ol. 18. sz. 296.l.

MDK

Zala György

A magyar képzőművészek egyesülete...Ország-Világ 1894. 412.l.

MÜVTÖRT DOK

ZALA GYÖRGY
szobrász

Magyar Nemzet 1956.
márc-28.5.old.

Zala György, szobrászt

M.D.K.

és Benczúr Gyulát találta itt Fülep Lajos „mint a hivatalos művészet elmordíthatatlan sikláit, mikor Párizsból, Cézanne-on iskolázott szemmel ... haraérkezett. Az ő művészetüket Cézanne-hoz igazítani remény telen vállalkozás lett volna, maradt a siklák robbantása."

Perneczky Géza: Tíz esztendő a magyar képzőművészeti kritika hőskorából

Művészett9rténeti Értesitő, 1965.XIV.évf. 3.sz.

183. old.

Zala György

1

„Látogatás a műteremben
Z. Gy.-nél" c. írás a
73. oldalon

Fülep Lajos: A művészet forradalmától a nagy forradalomig
Bp. Magvető 1974

MDK

Zala György szobrász

Az uj pályázat zsürijének tagja

A debreceni Kossuth-szobor pályázat.
Vállalk. Közl. 1909. jul. 21. 4.l.

MDK

Zala György

Fülep Lajos: Látogatás a műteremben.

Modern Művészet, I. évf. 1. sz. 6-12. lap

MDK

Zala György

Fülep Lajos: Látogatas a műteremben Zala Györgynél.

Modern Művészet, 1905. I. 1.sz. 6-12.l.

MDK

Zala György

az alábbi kiállitáson a Székesfőváros I. diját nyerte

Az elsőházi emléknü pályatervkiállitás. Képzőművészet 1927. 3. sz. 1o.l.

MDK

Zala György szobrászművész

60-ik életévének betöltése alkalmából Forster báró a Társulat választmanya ülésén tartott beszédében Zala alkotásai közül megemlitette az aradi szabadságharc-emléket a budai honvédszobrot, az Andrássy-szobrot és siremléket, a budai és az alcsuti nádor-szobrokat, a pécsi székesegyház dombormüveit.

Cikk: Zala György ünneplése.

Művészet, 1918. 96.1.

MDK

Zala György

A Képzőművészeti Társulat 1914-15. évi juryje.
Művészet 1914. 282.l.

MDK

Zala György

Lechner Jenő válaszol Zala Györgynek és Márton Ferencnek.

Uj Magyarság, 1935.nov.17.

Dear Gyuri

Received your letter and Gyuri is
Merton Fellowship.

Yours 1935.Nov.17.

M.D.K.

Zala György szobrász

Az akadémista szobrászat rangos képvislője a XIX. században

Németh Lajos: Korunk szobrászati alkotásai és ma élő j
jelentős szobrászok fővárosunkban, Bp. 1967. 51.l.

M.D.K.

Zala [György], szobrász

Medgyessy „anya" és „Corvus" szobrait a velencei kiállításra már becsomagolt ládákból kihajigálta, azzal a megjegyzéssel, hogy azok nem lépviselik a magyar szobrászat szellemét... Ez. kl. 1910-ben lehetett. Medgyessy csak után haraggal vált meg a Múcsarnoktól, hol előzőleg, 1908-ban már kiállított.

László Gyula: Medgyessy Ferenc /1881-1958/

Bp. 1968. Corvina

9. old.

MDK

Zala György

Szamovolszky Ödön. E. G. II. 488.1.

Zala.

Stróbl szobrának, Schulek építén és a gödöllői iskola tagjai kiszeitik sírjához 1910-ben Székely Bertalant a hivatalos világ képviselőin kívül.

Dobai János: Székely Bertalan. Bp. 1955. – 19 l. (TIT útmutató előadói számára.) 18. l.

Zala György

Említve

Környei Elek: Róna József
Fejér megyei Hírlap, Székesfehérvár
1970. máj. 17.

MDK

Zala György

M.Nemz. Galéria, vezető 1965.

MDK

Zala György

a szobrászati jury tagja lett

Az O.M.Képzőm.Társulat rendes közgyülése 1908. ápr. 12. Műcsarnok 1908. okt. 15.

NDK

Zala György

művészi bizottság tagja

...zmann Alajos: A pesti igazságügyi palota.
...897, XXXI.k. II. füzet.

Lala György
Nyíregyháza

M.D.K.

Schikedanz műhelyébe elbeszélgetett Beckkel.

Soós Gyula: Részletek Beck Ö. Fülöp emlékirataiból.
M.M.M. Évkönyve 1952. 210.l.

Zala György szobrász

M.D.F.

Adakozik a Nagypénteki Ref. Társ. gyermekotthona javára

Berkovits Ilona: Zichy Mihály ... Bp. 1964.
264. l.

MDK

Zala György

szobrász, az iskola v. növ.

Iskola történeti kiáll. 1954. jun. 15. l.

Eötvös József gimn. 100 éves fennállása

Zala György
1858 - 1937

Alsólendván született.
Budapesten, Bécsben, Münchenben tanult.
Befejezte az aradi Szabadsághare emléket;
budai Honvédemlék, Csuledssy síremlék,
negedi Deák-szobor, Andrássy lovas-
szobra, Millenium-emlék.

Horváth Sándor: Alsólendva múltja és
jelene. 1942. Alsólendva
121. l.

M.D.K.

Zala György

Szobrászmüvész a Képzőmüvészeti Társaság nev
vében résztvett az első Képzőmüvészeti vándo
kiállitáson, szept.19-én Egerben.

Képzőmüvészeti kiállitásEgerben
Városok Lapja 1906. 6.szám. 11.old.

Zala György

A fűrianos szobrai

Magyar Nemzet 1985.1.21.

MDK

Zala György

Szamovolszky Ödön emlékezete. Magyarság 1924. dec. 30.

MDK

Zala György, szobrász

A kiállitási bizottság tagja.

OMKR.-Műcsarnok. IV.Nemzeti Képzőmüv. Kiáll.
BP.1937. ápr.29.-jun.20. Kat. 3.1.

Zala György szobrán 17 Dk

A Magyar Szobrászat c. albumban jelentős helye van műveinek.

D. Szemző Piroska: Az esztétikai nevelés fontos eszközei 16. p

A Könyvtáros

[Könyvbarát], Bp. 1954. július IV/7.

Zala György nobrán

Magyar Nemzet VI. 1950 nov. 12. 7 l.

MDK

Zala György
szobrász

Vayer Lajos: A Kossuth kultusz a magyar művé-
szetben

MMM Évkönyve 1952, 9l.

Zala György MDK

Párisi kiáll. szobrászati zsűrijének tagja

Műcsarnok, 1899. 31.sz. 471 l.

MDK

Kossuth L. Kollégium kiáll. Bp. 1948. máj.

MDK

Zala György

Választmányi ülés 1908 máj. 21. Műcsarnok 1908. okt. 15. 2.1.

MDK

Zala György

a szobrászati szakbizottság előadójának választották

Választmányi ülés 1908 ápr. 13. Műcsarnok 1908. okt. 15. 2.l.

MDK

Zala György

A Magyar Nemzeti Galéria 1965.

Zala György

A szónadforduló magyar szobrászai közt említve többekkel együtt.

Heitler László: Beck O. Fülöp, Corvina, 1969, 15. 1.

Zala György
nobrax.

M.D.K.

A 1919-es magyar tanácsköztársaság
képzőművészeti intézkedései
Körner Éva.

M.M.M. Évkönyve 1951. 106. old.

MDK

Zala György /1858-1937/

Akinek emlékműveivel tele volt Magyarország,
neobarokk stilus jellemezte munkásságát.
/ a Galéria új rendezése/

Magyar Hirdető Sajtófigyelő
Műterem 1958. -10.

MDK

Zala György

1884-ben telepedett meg Bpesten, ahol első művészi sikerét a "Maria és Magdolna" c. szoborcsoportjával érte el, amely a Műcsarnokban a Társulati dijat nyerte. A következő évben reá bizták az Aradi Vértanuk emlékművének befejezését.

Cikk: Zala György meghalt.

8 Orai Ujsag, 1937.aug.1. 5.l.

Zala Gy.

a. müncheni Képzőművészeti Akadémia magyar növendéke;
beiratkozás éve 1882.

Jászai Géza: München und die Kunst Ungarns 1800 bis 1945. Ungarn Jahrbuch, Mainz, 1970 10 1 149 1

MDK

Zala György szobraszművész

Alsólendván szuletett 1858.apr.16.-an.Bécs-
be és Münchenbe folytatott tanulmanyokat.
1884-ben telepedett le végleg Bpesten.
Ő fejezte be a Huszár Adolf altal megkez-
dett Aradi vértanuk szobrat, ő csinalta a
budai Honvédszobrot.

Cikk: Zala György halala.

Magyarország, 1937.aug.1. 5.l.

MDK

Zala György szobraszművész

Alsólendvan született 1858.apr.16.-án.Bécs-
be és Münchenbe folytatott tanulmányokat.
1884-ben telepedett le végleg Pesten.
Ő fejezte be a Huszár Adolf által megkez-
dett Aradi vértanuk szobrát, ő csinalta a
budai honvédszobrot.

Cikk: Zala György halala.

Magyarország, 1937.aug.1. 5.l.

MDK

Zala György

Hikisch Rezsővel együtt közösen tervezték a Szabadságharc szobor-pályázatán II.dijat nyert művet. Fénykép repr. 286.o.

Lyka K.: A Szabadságharc szobra.

Uj Idők 1907.évi 38.sz.

Zala György.

A XIX.század vége felé tünik fel.

Bende J:
A Képzőművészeti egyesületek története,kézirat.

MNK

Zala György szobr.

L-r: Képek és szobrok az uj kir.palotában.
Épitő Ipar 7.sz.1905.febr.19. 62 l.

MDK

Zala György, szobrász

legjobb szobrai és csoportjai a magyar művészet büszkeségeit jelentik.

Mücs.-Az 1939.évi Téli Tárlat. -8 Órai Ujs.1939.febr.1.
4.l.

MDK

Zala György

Ungarn. Bp. 1917. 449,45o.l.

MDK

Zala György: Kautz Gyula emlékplakettje.bronz

Árverési Közlöny 1940.dec.7.rk.sz.96.aukció

ZALA György szobrán

és kormányfőtanácsost Gerevich és Szőnyi Ottó javasolja az Országos Egyházművészeti Tanácsba, 1930. III.3.- de nem választják meg.

ld. A püspöki kar tanácskozásai. Bp. 1984. 163, 169. p

eljuttattuk. A kötet első része
részben külső szerzőktől várt /
11. századi építészet/ fontos r
a befejezést meghiusitotta. 198
dokumentációs anyag rendezésére
tettünk, lépéseket, AKA-támogatá

A 3. kötet /1470-1630 k./ a
vált ozatlanul lényeges fejezet
a későreneszánsz művészeti kult
részben külső, részben más téma
szerzők feladatai/. A kötet neh
mászeket iró, elhunyt szerzők /
jól mutatva a kutatói untápótlá
ez az utánpótlás-generáció proc
hiányzó részkutatások./Váradi

Az 5. kötet /1630-1790/ mnu
az OTKA-II. pályázat keretében
pályázat tette lehetővé. Ezek
mivel épp e területen van a le
levéltári és - részben külföld

Zala György

Az előző három cédulán az "Uj Művészcsoport" akciójáról Margitay Ernő mond véleményt. Feltárja a kiállitás előzményeit, s a művészek "kivonulásának" okát. A harminchat művész közül megemliti a következőket: Bosznay István, Bruck Miksa, Dudits Andor, Hermann Lipót, Keményffy Jenő, Magyar Mannheimer Gusztáv, Pentelei Molnár János, Rippl-Rónai József, Róna József, Szinyei-Merse Pál, Zala György.
A felsorolt művészek névszerint külön is szerepelnek hivatkozással Zala György nevén készült cédulákra.

Élet, Bp. 1917. dec. 23. IX. évf. 51. sz. 1251-1252. lap.

Zala György

A mostani müvészcsoport elnökei nevének olvastára, nem ilyen az eset, de esetleg mások a mozgatók. Az „Uj Müvészcsoport" tagjai nem uj müvészek, /lásd: a névsort a müvész nevénél a 4.- sz. cédulán./ s az ott felsoroltaknak nincs szüksége az érvényesülésért való küzdelemre...nekik semmiféle biráló bizottság nem árthat", mégis külön csoportba tömörültek, s a kritikus azt is megmagyarázza, hogy miért:
"A Képzőmüvészeti Társulat kiállitásain a Magyar Képzőmüvészek Egyesülete dominál".
Folytatását lásd: 3.- sz. cédulán.

Élet, Bp. 1917. dec. 23. IX. évf. 51. sz. 1251-1252. lap.

Zala György

"Aki nem tartozik bele, lehet nagyon elsőrangu ember, de ha szobrász létére a méloszi Afroditét faragja meg, avagy mint piktor a Mona Lisát festi vászonra, akkor is a Lichthofba helyezik el müvét.
A jobb helyeket és egyéb földi jókat kétféle embercsoport kapja: az egyik csoport müvész, a másik embernek is közepes: ők csak voksolnak az elnök urra, a választmányra, a zsürire, jó fiuk és rossz müvészek, de tagul választják és lovaggá ütik őket.."
Az "Uj Müvészcsoport" névsorából a kritika által emlitett neveket lásd: a 4.-sz. cédulán.

Élet, Bp. 1917. dec. 23. IX. évf. 51. sz. 1251-1252. lap.

Zala György

"Az "Uj Müvészcsoport" első kiállitása" cimmel Margitay Ernő számol be: /m. sign.-val/.
A fenti cim alatt tömörült festők és szobrászok kiállitása nyilt meg a Nemzeti Szalonban.
"Szinyei-Merse Pál és Zala György elnöksége alatt harminchat festő és szobrász kivonult a Mücsarnokból és külön tárlaton áll a közönség elé." Ezután az egyes müvészcsoportok keletkezésének okait tárgyalja: "meggyőződésen és hiten kivül akadnak még a müvészek életében egyéb hatóerők, mint például az érvényesülés, az anyagi siker. A hatalom sokaknak mindennél fontosabb..."

Élet, Bp. 1917. dec. 23. IX. évf. 51. sz. 1251-1252. sz. lap.

Zala Gyöngyi

Elek Artur ellen tanúsrodott, abban a perben, amit a képrőművészeti Társulat indított E. A. ellen, amiért annak vádolta a Társulatot, h. a tehetséget kizárásával törvénye lenni a magy. művészetet.

Farkas Zoltán: Elek Artur emlékezete, Proddomtörténeti-körlemények, Bp, 1958, 337 l.

M.D.K.

Zala György

A Milleniumi Kiállitás résztvevője, s a Képzőmüvészek Egyesületének tagjaként müvésztársaival együtt vett részt Wekerle Sándor miniszterelnök ankétján a képzőmüvészeti kiállitás terveinek megbeszélése végett.

A Hét Tükre c. rovat.

Képes Családi Lapok, Bp. 1894. juli. 22.
16. év. 30. sz. 479. lap

ZALA GYÖRGY, szobrasz

Medgyessy Ferenc szembeszallit Zala Györgyék kosztümös osmagyarkodásaval. Szembeszallit kora neoklasszicizmusaval, akadémizmusaval. 15.old

Sz. KURTI KATALIN: Medgyessy Ferenc és Debrecen 14.old

A Miskolci Herman Ottó Múzeum Közleményei, 1971.
9. szám, Miskolc, 1971.

Zala György

A müvész is egyike azoknak a képzőművészeknek, akiket a Mübarátok Köre arra kért fel, hogy az Epres-kertben rendezendő művészestély fantasztikus pavillonjainak megépitését és dekorációját,-mindenki saját fantáziájának megfelően- készitse el.
A romantikus programm létrehozásában festők, szobrászok és épitőművészek vettek részt.
A lap megjegyzi, hogy a müvészek valóságos "Walpurg-éjszakát" varázsoltak az estélyre.

A HÉT, Bp. 1892. május 15.
III. évf. 2o. sz. 318-319. lap

MDK

Zala György szobraszművész (1858-1937)

1893-ban leplezték le a budai Honvédszobor alkotását.
Megbizták a Milleniumi emlékmű tervezésével, amelynek hét lovasvezér szobrat a művész a világháboru utan fejezte be.

Cikk: Meghalt Zala György.

Az Est, 1937.aug.1. 1,2.1.

MDK

Zala György szobraszművész

1906-ban leplezték le a művész gróf Andrassy Gyula bronz lovasszobrat.
Több kisebbméretű emlékszobrot készitett.
Rengeteg érmet -köztük az allami aranyérmet- kapott munkassaga soran.

Cikk: Meghalt Zala György.

Az Est, 1937. aug.1. 1,2.1.

MDK

Zala György szobrászművész

Zala alkotta a városligeti Milleniumi emlékmű szoborcsoportjait, Andrassy Gyula parlament előtti lovasszobrat. Reprezentatív szobrai: az Eskü-téri ülő Erzsébet szobor, a tudomanyegyetem hősi emlékműve, a Tisza-szobor, melyet Orban Antallal együtt kivitelezett.

Cikk: Zala György halala.
Magyarország, 1937.aug.1. 5.1.

Zala György

Izsó Miklós, Fadrusz János, Zala György, Stróbl Alajos, Bezerédi Gyula, Huszár Adolf szobrászmüvészek és

Székely Bertalan, Lotz Károly, Benczur Gyula, Liezen-Mayer Sándor, Feszty Árpád, Kriesch Aladár festőmüvészek nevét sorolja fel Szokolay Béla, mint a képzőmüvészet nagyjait az 1850.-től - 1900.-ig terjedő korszakban. Fenti nevek Bezerédi Gyula müvészetét ismertető Szokolay-kritikában szerepelnek. Az elmult félszázad müvészi létesitményeit, valamint a képzőmüvészet fejlődését is megemliti a kritika.

ÉLET, Bp. 1925. febr. 1. XVI. évf. 3. sz. 58. lap.

Zala György

szobrász

"Honvéd szobor" Bp. Tisz tér. 1893

"Milleniumi emlékmü" Bp. Hősök tere. 1894-1929.
"Egyetemi hősi emlékmü" Egyetem tér 1930.
"Fél a baba" Bp. Pataki István tér 1936.
"Hovédsirok emlékmüve" Bp. Hegyalja ut. 1948-

51-52.o.

Gádor Endre: Budapest szobrai. Bp. 1955.

Zala György

Tóth István szobrászmüvészről szóló kritikájában Szokolay Béla 12 szobrász nevét említi meg, akiknek müvészetét csupán összességükben értékeli, de alkotásaikat külön nem ismerteti.
A müvészneveket lásd: Tóth Istvám nevénél és 1-3. sz. céduláján a felsorolás indoka is kiviláglik.
A Szokolay-beszámolóban feltüntetett nevek külön cédulákon is szerepelnek.

ÉLET, Bp. 1925. szept. 13. XVI. évf. 19. sz. 382-383. lap.

Zala György szobrászművész (1858-1937).

A századfordulo magyar köztéri szobrászata Stróbl Alajos, Fadrusz János, Róna József, Zala György révén tekintélyes erőt képvisel a téralkotásban, meghaladja az európai átlagot.

Losonczi Miklós: Emlékezés Fadrusz Jánosra.
Petőfi Népe, 1983. szept. 2.

Zala György, szobrászművész (1858–1937).

A századforduló magyar közteri szobrászata Stróbl Alajos, Fadrusz János, Róna József, Zala György révén tekintélyes erőt képvisel a téralkotásban, meghalad ja az európai átlagot.

L.M.: Emlékezés Fadrusz Jánosra.
Kisalföld, 1983. aug. 31.

Zala György

Az aradi vértanú szobor központi -Hungária- alakját a müvész most kis mintában, félméternyi magasságban is elkésziti.
„Most azt tervezik, hogy a kis Hungária alakot ezüstbe öntik, s elküldik Kossuth Lajosnak, a szoborleleplezés aranyérmével együtt, kifejezéséül"a nagy hazafi iránt érzett általános hódolatnak.

A HÉT, Bp. 1890. juni. 15. I. évf.
24. sz. 387. lap.

MDK

Zala György

Lauser, Dr. Wilhelm: Die Kunst in Oesterreich-Ungarn. II. Jahrg. Wien, é.n. 39,41.1.

Zala György
szobrai.

Méltatás.

Zalai Tóth János: Egy elfelejtett magyar szobrász
Művészet, 1971. június - 19.oldal

M.DK

Zala György
Nobrán

Halmágyi István megélhetésének
biztosítása miatt Zala Gyöngyhöz
segítőként állt be.

Korács Gyula: Halmágyi István Nobrán
Művészet, 1967. Április - 26 lap

MDK.

Zala György

Kapcsolatai Farkas Zoltánnal

Müvészet 1965 7.lap 29.

Zala György, szobrász

L. Mészáros L.

P. Nics J.: Tékozló fiú – bűnbánat nélkül 13

Nepszabadság, 8 p. 1980 szept. 21.

Zala György

Alkotása a Magy.Művészeti sorsjáték nyeremény-tárgyainak kiáll.-án.

P.H.934.XII.8.

MDK

Zala György

Gergely I.: A három mester. Nemzeti Ujság 1927. márc. 2o. 21.l.

Gergely I.: A Mester mester. Nemzeti Újság 1927. márc. 20. 21.

MDK

Zala György

Nemzeti Ujság 1924. dec. 25. 40.l.

MDK

Zala György szobrászművész

A magyar szobrászművészet büszkeségét, Zala György mestert a Magyar Tudományos Akadémia tiszteletbeli tagjává választotta.

Cikk: Zala György akadémikus.

Képzőművészet, 1930.IV.évf.31.sz. 152.l.

Zala Ügyéry szobrászművész

A magyar szobrászművészet bekapcsolódott, Zala ügyéry mesterét a magyar Tudományos Akadémia tiszteletbeli tagjává választotta.

Ügyéry szobrászművészet, 1936.IV.évf.31.sz. 125.l.

MDK

Zala György

a Kisfaludy Társaság Greguss-érmét kapta egész művészi pályája és életműve elismerése gyanánt az ezredévi emlékmű befejezése alkalmából

Képzőművészet 1935. 8o. sz. 2o.l.

MDK

Zala György

Gergely I.: Müvészfejek. Képzőművészet 1932. 224.l.

Zala György MDK

Tagja annak a müvészi bizottságnak, mely a budapesti orvosszövetség által javasolt, jótékonycélu kiállitás előkészitésére alakult.

Érdekes mükiállitás.
Mücsarnok.19ol.32.sz.385.l.

MDK

Zala György szobraszművész (1858-1937)

A Képzőműv.Társ. 1918-ban örökös tisztelet-
beli tagjaul választotta.
1924-ben kormanyfőtanacsosi cimet kapott.
Tulajdonosa volt a Corvin-lancnak, a II.
osztalyu magyar érdemkeresztnek a csillag-
gal.

Cikk: Meghalt Zala György.

Az Est, 1937.aug.1. 1,2.1.

MDK

Zala György, szobrász

A király Zala mütermében.
Mücsarnok, 1900. 9.sz. 120-121. l.

MDK

Zala György szobrász

Babérágak a Műcs.ban. Vas. Ujs. 1901. 47.sz. 764.l.

MDK

Zala György

Székely Bertalan képei a Nemzeti Szalonban. Vas. Ujs. 1900. 11. sz. 171-172.l.

MDK

Zala György

A művész telep... Vas. Ujs. 1887. 553. l. 554. l.

MDK

Zala György

A koronás érdemkereszt kitüntetést kapta a kiállitás alkalmából.

Cikk: Kiallitási kitüntetések.

Vas.Ujs. 1885. 47.sz. 762.l.

MDK

Zala György szobrászművész

A Társulat választmánya 1918 apr.15.-én tartott ülésén köszöntötte Zala Györgyöt abból az alkalomból, hogy 60-ik életévét betöltötte.Forster baró beszédében megeml kezett a művész sikerekben gazdag palya-futásáról.Felsorolta kitüntetéseit; Zala elnyerte a Képzőm.Társ.nagy dijat, kitüntették az állami művészeti nagy aranyérem mel.Párisban a Grand prix nyertese lett.

Cikk: Zala György ünneplése.

Művészet, 1918. 96.1.

M.D.K.

ZALA György szobrai

Művért. 1955. 1. sz.
Harasztiné Takács Marianna: Az Országos Szépművészeti Múzeum új szerzeményei 1945- 1955. 88.e.

MDK

Zala György

müterme és lakása. Távlati kép. Vizfestmény; Bálint Zoltán és Jámbor Lajos munkája

Képzőm. Társ. 1899/900. téli kiáll. kat. 37.l.

MDK

Zala György, 1906 évi milánói nemzetk.kiáll
nagy dij

Kitüntetések. Művészet. 1907. 7o l.

Zala György szobrász M.D.K.

Müve az 1910-es években került a Szépmüvészeti Muzeum szoborgyüjteményébe

A Szépmüvészeti Muzeum 1906-1956, 2p. 1956. 197.1.

MDK

Zala György

A Képzőművészek Egyesülete ünnepi bankettje a Gellért-szállóban. Pesti Hirlap 1928. okt. 28. 6.l.

Zala György szobrász M.D.K.

Müve Fay Károly nagymarosi gyüjtő birtokában

Szokoly Endre: Kincsek egy ki nagymarosi házban
Pest megyei Hirlap 1966. jan. 23. [illegible]

Zala György

Neve említve

Eörsi István: Fülep Lajos trükkje és tragédiája.

Látóhatár 74 okt. 221. old.

Zala György /1858-1937/ MDK
szobrász

akinek emlékműveivel tele volt az ország eltorpol Stróbl mellett.

•-•

Farkas Zoltán: Ujkori magyar szobrok Galériája.

Műterem 1958 I.évf. 10. sz 4-7.o.

Zala György nobrája M.D.K.

Egy székely-parasztmintával kapcsolatban említve.

Csete Balázs: Faluról falura, házról házra. Bp. 1939 99.

MDK

Zala György

müterme, tervezte Wigand Ede. Repr.

A Ház Épitőmüvészeti folyóirat. 1908. I. 6. sz.
173.l.

MDK

Zala György szobraszművész

Kitüntetései: 1887-ben a nagy állami arany érem, 1899-ben a magyar képzőm.Tars.arany érme, 1931-ben a Corvin-lanc.
A lap közli a meghalt művész fényképét.

Cikk: Meghalt Zala György szobraszművész

Ujnemzedék, 1937.aug.1. 3.l.

MDK

Zala György

Egész művészi palyaja és életműve elismerése gyanánt az ezredévi emlékmű befejezése alkalmából adta a Kisfaludy-Társaság az egyik Greguss-jutalmat.

Pesti Napló, 1934.dec.29. 10.1.

Dear Sir,

Please advise by return of post if you are interested in the purchase of a Gramophone and Records.

Yours faithfully, 1934.dec.29. J.O.I.

Zala György (1858-1937)

Az állami aranyérmen és a Társulati-dijon kivül elnyerte a Ráth-dijat és a jubileumi királydijat, megkapta a Corvin-lancot, a kormányfőtanácsosi cimet, tiszteleti tagjává választotta a Magyar Tudomanyos Akadémia s a képzőművészeti társulat, amelynek épúgy mint az irodalmi és művészeti társulatnak, alelnöke is volt.

Cikk: Zala György meghalt.
Uj Magyarság, 1937.aug.1. 5.l.

M.D.K.

Zala György

Korábban Mayer György néven szerepelt, mint az Irodalom és Müvészet c. rovat közli: "A képzőmüvészvilág névsorában sok uj magyar név fordul elő az ujabb időben. Münchenből hazatért több fiatal müvész magyaritá meg nevét."

Képes Családi Lapok. Bp. 1882. dec. 31. 14. sz. 224. lap

Zala György, von, Oberregierungsrat, Bp. VII.
Ajtósi Dürer-sor 25.

Adressenverzeichniss der ungarischen Medailleure

MDK

Zala György

A st. louisi világkiállításon a grand prix kitüntetést nyerte.

Művészet, 1904. 406.l.

MDK

Zala György, Bálint Zoltán és Jámbor Lajos

aranyérmet kaptak a torinói nemzetközi kiáll.-on

A turini nemzetközi... Művészet, I.évf. 1902.
354 l.

Zala György

Érdemei elismeréséül az MTA-tól ie Corvin-láncot kapta.

PH. 1930. X. 26.

M-D.K.

ZALA György szobrász

A 80-as években Münchenben él.

Réti István: A magyarnyai műveszteleg
Bp. 1954. 297. l.

MDK

Zala György

a turini nemzetközi iparmüv.kiállításon
kitüntetést kapott , aranyérem.

Kitüntetések. Művészet, 1902. 254. l.

MDK

Zala György, grand-prix

St.Louisi kiáll. kitüntetései. Vas.Ujs. 1904.
809 l.

Zala György

Tanítványa Vastagh György volt.

-M. Tóth-: Profile of a sculptor. Daily News, Budapest, 1968. szept. 18

2 l.

MDK

Zala György szobraszművész

Számtalan érmet és dijat nyert, köztuk az állami nagy aranyérmet, 1916-ban megkapta a jubileumi Kiraly-dijat, 1931-ben a Corvin-lánccal tüntették ki, a kormanyzó pedig művészetének elismeréséül kormanyfőtanácsosi cimmel ajándékozta meg.

Cikk: Zala György halala.

Magyarország,1937.aug.1. 5.1.

MDK

Zala György szobraszművész

Szamtalan érmet és díjat nyert, köztük az
állami nagy aranyérmet, 1916-ban megkapta
a jubileumi király-díjat, 1931-ben a
Corvin-lánccal tüntették ki, a kormányzó
pedig művészetének elismeréséül kormány-
főtanácsosi címmel ajándékozta meg.

Cikk: Zala György halála.

Magyarország, 1937. aug. 1. 5. l.

MDK

Zala György (1858-1937)

1918-ban örökös tiszteleti tagjaul választotta a Szépművészeti Tarsulat. 1924-ben kormanyfőtanacsosi cimmel tüntették ki. Tulajdonosa volt a Corvin-lancnak és a II. osztályu magyar érdemkeresztnek a csillaggal, tagja a Képzőművészeti Tanacsnak.

Cikk: Zala György meghalt.

Uj Magyarság,1937.aug.1. 12.1.

Zala György nobrán M.D.K.

Bp. VII István u. 81. 1901-től a Fészek club tagja.

A „Fészek" ..... tagnévjegyzéke. Bp. 1929
64

MDK

Zala György

Karlovszky B, Nádler R. és Zala Gy. ünneplése
Képzőművészet 1928. 14.sz. 236 l.

Zala György

műveit a Magyar Nemzeti Galé-
riában őrzik

Halász Zoltán: La vie culturelle
en Hongrie, Budapest, 1966.

3357

M.D.K.

Zala György szobrász

Századvégi vásárlásokkal kerül a Szépmüvészeti Muzeum gyüjteményébe.

A Szépmüvészeti Muzeum 1906-1956, Bp. 1956. 194.1.

MDK

Zala György

Tagja volt a szobrászok részéről annak a biraló bizottságnak, amelyik az 1913.évi tavaszi tárlatra beérkezett műveket birálta.

Cikk: A zsürizés reformálása a Műcsarnokban.

Művészet, 1912. 410.l.

Zala György

MDK.

Az Orsz. Magy. Képzőművészeti Társulat 1899 évi rendes közgyülésen vett részt.

Mücsarnok 1899. 215. l.

Zala György szobrász M.D.K.

/ 1858-1937/

Budapesten a Mintarajztanodában tanult.

Huszár Adolf halála után ő fejezte be az aradi Szabadság-emlékművet.

Bp. várban a lerontott Hentzi-emlék helyén állitották fel az általa alkotott Honvéd-emléket.

Andrássy-lovasszobor / elpusztult/

Kampis Antal: A képzőművészetek története 693.1.

A Kultura Világa Bp. 1963.

Zala György szobrász M.D.K.

Megbizást kapott a Millenniumi Emlékmü szobrászati diszének elkészitésére.

Árpád és a vezérek lovascsopertját, a Háboru és a Béke allegorikus bigáit , valamint az oszlop tetejét koronázó angyalalakot mintázta.

Több pályázatott nyert / Erzsébet királyné-emlék melyek nem kerültek kivitelre.

Kampis Antal: A képzőművészetek története 693.1

A Kultura Világa Bp. 1963.

MDK

Zala György szobraszművész

Zala számtalan alkotása disziti vidéki városaink uccáit és tereit. Nagyon sok jellegzetes portrét mintázott és a Kerepesi temető néhany siremléke is az ő kezétől származik.

Cikk: Zala György halala.

Magyarország, 1937. aug.1. 5.1.

Zala György szobraszművész

Zala szamtalan alkotása diszíti vidéki varosaink uccáit és tereit. Nagyon sok jellegzetes portrét mintázott és a Kerepesi temető néhány siremléke is az ő kezétől származik.

Cikk: Zala György halála.

Magyarország, 1937. aug.1. 5.1.

MDK

Zala György (1858-1937)

Zala György halálhirét közli a lap. Hetven kilenc éves korában halt meg.
A bpesti mintarajziskola elvégzése utan Bécsben, majd Münchenben folytatta tanulmányait.

Cikk: Zala György meghalt.

8 Orai Ujsag, 1937.aug.1. 5.l.

MDK

Zala György

Cikk: Eltemették Zala Györgyöt.

Pesti Napló, 1937.aug.4. 10.1.

Hela Sydsky

Click: Klicker hela Sydskyen.

Text Text, 1937-aug-4. Ivi.

MDK

Zala György

a Vaszary-dij pályabiróságába választották

Választmányi ülés 1903.okt.22-én. Műcsarnok
1904.febr.15. VII. évf. 1. sz.

MDK

Zala György

szobrászati szakbizottság tagja lett

Az Orsz.M.Képzőm.Társ.választmánya... Építő Ipar Építő Művészet 1916.máj.7.

116.l.

MDK

Zala György szobr.

neve eml.

Kiadták a képzőművészek egyesületének díjait.

Uj Magyarság 1943. ápr. 13.

Zala György
szobrán

München tanult.

A magyarországi műv. tört. I. 416.
Corvina 1970.

MDK

Zala György szobraszművész

Zala György szobraszművész halalaról tudo-
sit a lap.
Betegsége alatt sokat beszélt arról, hogy t
több szobra van megkezdve, melyeket szeret
ne mielőbb befejezni. Megbetegedése előtt
a kormányzó mellképét kezdte mintázni,
melyet a székesfővárosnak ajánlott fel.

Cikk: Zala György halala.

Magyarország, 1937.aug.1.5.1.

MDK

Zala György, arany érem

A torinói kiállitás kitüntetései. Magyar Iparművészet 1902. 246.l.

Zala György

Emlékére

Marianna D. Birnbaum: Elek Artúr pályája
Bp. Akadémiai Kiadó 1969. 128.dd

MDK

Zala György szobraszművész

Zala György szobraszművész halálhirét közli a lap.
Alig harmincéves korában már állami arany érmet nyert.
Emlékművei: a budai honvédszobor, Andrassy Gyula lovasszobra, az aradi szabadsagharc emlékmű, a szegedi Deák-szobor, Tisza István szobra
b.m.: Meghalt Zala György
Esti Kurir, 1937.aug.1. 11.l.

M.D.K.

Zala György

1937. augusztus 2.-án ravatalánál elhangzott beszéd megemlékezik a müvész munkásságáról s megállapitja, hogy "lobogó temperamentuma... tette őt a XIX századi neobarokk szobrászat egyik legjelesebb és legmeggyőződésesebb képviselőjévé." Müvei közül megemliti a budai Honvédszobrot s az Ezredéves Emlékmü csoportját.

Hekler Antal: Nekrológok és emlékbeszédek 1907-1938. Bp. 1944. Tanitványok kiadása. 29., 30. l.

Z ala György szobrász

M.D.K.

Méltó kortársuk Róna József

Kisfaludi Strobl Zsigmond: Emlékezés Róna Józsefre

Magyar Nemzet 1961. november 29. 4.l.

MDK

Zala György szobrasz

A párisi világkiállitason a zsüri a "Grand prix"
-vel tüntette ki Zala György művészt.

Dr.Kovács Dénes: A parisi világkiállitas.

Vas.U.s.1900.47.évf.36.sz.590.l.

MDK

Zala György, szobrászm.

1884. Társulati 200 db 4 aranyforintos művészi nagydij: Mária és Magdolna.

1887. Állami aranyérem: Harckészség.

OMKT-Vándorkiállitások.1910. szept.8.-dec.27.Eger, Miskolc, Kassa, Eperjes, S.a.ujhely, Debrecen, Gyöngyös.
Kat. 71.1.

Zala György, szobrász

Megemlítve a klub nevével

kapcsolatban.

—: Jubiláló Fészek 6.

ESTI HIRLAP, Bp. 1971. ápr. 14.

Zala György MDK

Az ujonnan alakult Fészek igazgatói
között emlitve

A F.É.S.Z.E.K. megalakulása.
Mücsarnok.1901.11.sz.174.l.

MDK

Zala György

Farkas I.:A halhatatlan törzsvendég.Lechner Ödön és müvész asztaltársasága. Pesti Hirlap 1936. máj.21. 11.l.

MDK

Zala György

Az Orsz. Magyar Képzőművészeti Társulat választmányának tagjai 1909-ben.

MDK

Ƶala György

szobrász, Grand-prix

Wlassics: Párisi kiáll.kitüntetései. Mücs. 1900.
326-7 l.

MDK

Zala György

Választmányi tagnak megválasztották

A képzőművészeti társulat idei /1891/ közgyűlése.
Vasárnapi Ujság 1891. 13. sz. 218.1.

M.D.K.

Zala György

Kitüntető rendjellel jutalmazta a király a művészt a jubileumi év örömére, mint a lap "Milleniumi kitüntetések" cimmel közli.

Képes Családi Lapok, Bp. 1896. juni. 21. 18. évf. 25. sz. 399. lap

KÖZPONT
Budapest, XIV. Dózsa György ut 41.

Zala György MDK

Résztvett a nov.25-én tartott ülésen.

Az Orsz.Magyar Képz.Társulat választmányi ülése.
Mücsarnok.19ol.3o.sz.367.l.

Zala György

Elpusztult, illetve múzeumba szállított budapesti emlékművei: Andrássy Gyula, Erzsébet királyné és Tisza István szobra.

Gádor E.: Budapest szobrai, Budapest, 1935. 51 l.

Zala György

„Deák Ferenc" (Szeged), „Kompeti megújhodás" szobra (Szeged) „Andrássy Gyula" (Budapest); „Hunyadi László halála utáni Zala György fejezte be az aradi vértanúk emlékművét.

Gádor E.: Budapest szobrai, Budapest, 1955. 51 l.

Zala György

A magyar szobrászati élet egyik vezető tagja lett. Emlékművein kívül magyarnémú portrét és épületdíszítő szobrot készített: jelentősebb városi emlékszobrai: „Hősi emlékmű" (Nagykőrös)

Gádor E.: Budapest szobrai, Budapest 1955. 31 l.

Zala György

Alsólendván született 1858-ban, Budapesten halt meg 1937-ben. Tanulmányait Budapesten, Bécsben és Münchenben végezte. 1884-ben telepedett le Budapesten.

Jókai E.: Budapest polgárai, Budapest, 1955. 511.

M.D.K.

Zala György

Münchenben a szobrászati kiállitáson nagy ezüst érmet nyert, -közli az Irodalom és Müvészet c. rovat.

Képes Családi Lapok, Bp. 1884. aug. 31. VI. évf. 49. sz. 783. lap

Zala György

A magy. Képzőmüvésznek O. n.
köv. tinkletbeli tagja volt.
Nemrég halt meg

Nemzeti Lyság 1937 XI. 28

Zala György szobrász

A Fészek Klub egyik alapítója (1901)

Bajos Nagy Ernő: Művészvilág
Magyarországon

Szabad Föld 1970 VIII. 16

ZALA György/1858-1937/

a müncheni naturalista és virtuózkodo neobarokk mellett tartott ki mindvégig . Ő készitette el a budapesti Millenniumi szoborcsoportot/befejezve 1929/.Sajnálatos,hogy legjobb alkotása Andrássy Gyula lovsszobra,és a talapzatot boritó kitünő reliefek nemrégiben megsemmisültek.

Végvári Lajos:Munkácsy és kora
Bp.1962.55 l. /A TIT Jozsef A. szabadegyetemének előadásai 51./

MDK

Zala György, szobr.

a szoborbizotts. tagja

A kassai honvédszobor. Vas. Ujs. 1906. 15.sz.

236. l.

Zala György

Kobrászművész; a Műcsarnok zsürijének vezetője volt.

N. ů. 1927. III. 24.

Lala György: aobrász M.D.K.

a Corvinláne ki tüntetésben részesült

Vállalkozók Lapja. Bp. 1930. LI. évf.

ort. 30. sz. 3. old.

MDK

Zala György (1858-1937)

1858.ápr.16-án szül.Alsólendván.Tanulmanyait a pesti mintarajztanodában kezdte és onnan ment 1879-ben Bécsbe az akadémiara Hellmer Edmund szobrásztanárhoz.1880-ban már Münchenben Knabl Józsefnél dolgozik, ahol ezüstérmet is nyer.

Cikk: Zala György meghalt.

Uj Magyarság,1937.aug.1. 5.l.

MDA

Zala György szobraszművész

Zala György az európai hirű szobraszművész 79 éves korában halt meg. 1858.apr.16.-an született. 20 éves korában kikerült Bécsbe Hellmerhez és Münchenbe Knablhoz. Mint a Képzőm. Társ. nagydijának nyertese, kapta azt a megbizást, hogy befejezze Huszár Adolf halála következtében félbenmaradt aradi szabadságharc-emlékszobrokat és Deák Ferenc bpesti szobrát.

Cikk: Meghalt Zala György a kiváló szobraszművész.

Ujnemzedék, 1937.aug.1. 3.1.

MDK

Zala György, szobrászm.

Kétizben társulati -díj.

Nagy aranyérem.

Ráth-díj.

Jubileumi király-díj.

Kitüntetések.-Díjak.
Mücs.-OMKT.1931-32.évi téli kiáll. Kat. 37.l.

MDK

Zala György szobrászművész

Budapest szfőv. I.díját, valamint a Magyar Országos Képzőművészeti Tanács elismerő oklevelét nyerte, a hősi emlékek pályatervkiállításán.

Epitő-Ipar Epitő Művészet 1927.szept.1. 132.l.

MDK

Zala György (szül:1858) szobraszművész

Zala György képmását megfestette Kukan Géza (szül:1890) Budapest Székesfőváros tul.

Magyművészképm.

MDK

Zala György szobrasz (1858-1937)

A lap közli Zala György fényképét.

Pesti Hirlap, 1937.Aug.1. 12.1.

MDK

Zala György szobrász (1858-1937)

A Szépművészeti Társulat 1918-ban örökös tiszteleti tagjául választotta.
1924-ben kormányfőtanácsosi címmel tüntették ki. Tulajdonosa volt a Corvin láncnak és a II.oszt. magyar érdemkeresztnek a csillaggal. Tagja volt a Képzőművészeti Tanácsnak és számos művészeti egyesületnek.

Cikk: Zala György meghalt.

Pesti Hirlap, 19 37. Aug. 12. 1.

Zala György szobrász

35 éve halt meg

Nápszava 1972 július 30
10. old.

M.D.K.

Zala György, szobrász

Orbán Balázzal és Foerk Ernővel közösen készített Tisza István szobrát május ünnepélyességgel avatják fel a Parlamenttől északra levő park-területen.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1934. LV. évf.
ápr. 25. sz. 4. old. + 1 fk.

MDK

Zala György és Orbán Antal

pályamunkájuk I. dijat nyert

A Tisza-szobrok. Az Est 1929. jun. 16. 5.l.

MDK

Zala György

1934.ápr.22.-én leplezték le a Tisza-szobrot, Zala György alkotasat. A művész a Tisza-szobor elkészitésénél tiz modelt kész készitett, amig eljutott a befejezéshez.

Pe-A.: Ünnepélyes keretek közt leplezik le holnap a Tisza-szobrot.

Az Est, 1934.ápr.22. 3.l.

Zala György

1934. ápr. 22.-én lejáratok le a Tisza-szol-
tot, Zala György nincsenek. A nővére a
Tisza-szobor elkészítésénél tíz modell ma-
radványt, mely alkotott a belépőkben.

Ig.-A.: Ismeretlen korotok közt lejáratok
le nolmp- a Tisza-szobor.

A Pest, 1934.ápr.22. 3.1.

MDK

Zala György

Zala György, a pályanyertes Tisza-szobor s a most felavatott Millenáris Emlékmű megalkotója. A lap közli a művész fényképét.

Uj Idők, 1929.jun.23. 26.sz. 789.l.

MDK

Zala György és Urbán Antal szobrászok

Tisza István gróf szobra, amelyet az Országhá
északi homlokzata előtt állítottak fel s ápr. 22
én lepleztek le. /1934/.
Repr.

Uj Idők. 1934. ápr. 29. 18.sz.

Zala György és Orbán Antal, szobrászm-k

MDK

együttes pályamüvét tartja a bizottság kivitelre alkalmasnak.

Zala György és Orbán Antal nyerte meg a Tisza-szoborpályázatot. - Pesti Hirlap. 1929. jun. 15. 11.l.

MDK

Zala György

Ma leplezik le Tisza István szobrát. Pesti Napló 1934. ápr. 22. 4.l.

MDK

Zala György és Urbán Antal szobrászok

Tisza István gróf szobra, amelyet az Országház
északi homlokzata előtt állitottak fel s ápr. 22.
én lepleztek le. /1934/.
Kepr.

Uj Idők. 1934. ápr. 29. 18.sz.

MDK

Zala György és Orbán Antal

szobrászok

együttes pályamüve: a gróf Tisza István szobormüvet találta a bizottság legalkalmasabbnak a kivitelre.

Reprodukciok és tényképmásolatok.

Képes Pesti Hirlap. 1929. jun. 16. 51.evf. 133.sz.

Zala György, Orbán Antal és Foerk György alkotása.

Repr.

Gróf Tisza István szobra.

Magyarság. -Melléklet a Magyarság 1934. ápr. 29-i számához./17./

MDK

Zala György (1858-1937)

Utolsó nagy alkotása a mesternek a Tisza István-szobor volt.

Cikk: Zala György meghalt.

Magyarság, 1937.aug.1. 5.l.

Anja Öyräs (1896-1917)

Utolsó nagy alkotása a nesterenok a tizes
Istvan-motor volt.

Sikkt: Anja Öyräs meghalt.

Helyszínek, 1917.aug.1. 5.1.

MDK

Zala György

Zala György és Orbán Antal terve alapján kerül kivitelre Tisza István szobra.

(gy.) : A Gróf Tisza István emlékszobor pályázat.

Képzőművészet, 1929. 21.sz. 142.l.

Zala György

Zala György és Orbán Antal terve díszpa-
kerti kivitelre Tisza István szobra.

(BV.) : A Dréf Tisza István emlékszobor
pályázat.

Képcsarvészet, 1929. 23.sz. 142.1.

MDK

Zala György, szobrász
és Orbán Antal szobrász

együttes pályamüvét tartja a bizottság kivitelre alkalmasnak.

Zala György és Orbán Antal nyerte meg a Tisza-szoborpalyázatot. - Pesti Hirlap. 1929. jun. 15. 11.1.

MDK

Zala György

Utolsó nagy alkotasa Zalának a Tisza István szobor volt.

Cikk: Zala György meghalt.

8 Orai Ujság, 1937.aug.1. 5.1.

MDK

Zala György

Többezer főnyi közönség jelenlétében leleplezték gróf Tisza István szobrát. Pesti Napló 1934. ápr. 24. 4-5.l.

MDK

Zala György

Országraszóló ünnepi pompával leplezték le Tisza István szobrát. Az Est 1934. ápr. 24. 3,5.l. Repr.

M.D.K.

Zala György.

Szobrászmüvész és Orbán Antal müvészek elkészitették Tisza István gróf szobrát amit az Országház előtt állitottak fel és születésnapján ápr. 22-én lelepleztek.

Városok Lapja. 1934. XXIX.évf. 8.szám. Hirek 225 o

ZALA György

Tisza István emlékmű – története

PÓTÓ János: Emlékmüvek, politika, közgondolkodás. Bp. : MTA Törttud.Int., 1990

19, 21, 22-23-24. p. ill

- Andrássy-szobor: 29. p. e ill, 68. p.

MDK

Orbán Antal és Zala György, szobrászok.

Ybl Ervin: A Tisza-szobor pályamunkái. Bp.Hirl. 1929. jun.16. Képek.

Orbán Antal és Zala György szobrászok MDK

Epitö Ipar. -Epitö müvészet. 1929. lol.l.

Zala György
szobrász

Tisza-szobor tervei - Mücsarnokban - pályadijnyertes és kivitelre elfogadott - Orbán Antallal közös pályamüve tultengő architekturájával, óriási sebzett oroszlánjával, jobbról-balról felvonuló népi csoportjával - amely mind csak pótléka a valódi monumentalitásnak - munkájuk meglehetősen elhasznált szobrászi közhelyek gyüjteménye.-

Pesti Napló
1929.VI.16.

MDK

Zala György - Orbán Antal

Tisza István, szob., repr.

Képzőművészet 1929. 21. sz. 133 l.

Zala

szobrász

A Tisza István gróf szoborpályázatára beküldötte pályamuvét.-

Magyarság
1929. VI.5.

Zala

szobrász

A Tisza István gróf szobor pályázatra beküldötte
pályaművét.-

Nemzeti Ujság
1929.VI.6.

Zala György

munkatársa volt és közösen készi-
tette Tisza István lebontott b.pesti
emlékművét Orbán Antal.

Gádoi E.: Budapest szobrai, Bu-
dapest, 1955. 431.

MDK

Zala György

Zala György és Orbán Antal: Gr.Tisza István emlékszobra.A kivitelre kerülő mű. Repr.

Képzőművészet, 1929. 21.sz. 132.l.

MDK

Zala György és Orbán Antal

Gróf Tisza István szobra, repr.

Az Est 1934. ápr. 2o. 5.l.

MDK

Zala György és Orbán Antal

A Tisza-szoborpályázat pályanyertes szobormüve, repr.

Uj Idők 1929. jun. 23. 791.l.

MDK

Zala György

A Tisza-szoborpalyázat palyanyertes szobor
műve. Zala György és Orbán Antal alkotása.
Repr.

Uj Idők, 1929. Jun.23. 26.sz. 791.lap

MDK

Zala György és Orbán Antal

A pályadijnyertes Tisza-szobor, repr.

Magyar Uriasszonyok Lapja 1929. 2o. sz. 11.l.

MDK

Zala György és Orbán Antal

Gr. Tisza István emlékszobra /oldalnézet/. Repr.

Képzőművészet 1929. 21. sz. 132.l.

MDK

Zala György

Gr. Tisza István szobra. Alkották Zala György és Orbán Antal. Repr.

Képzőművészet, 1934.

M.D.K.

Zala György, szobrász

Orbán Antallal közös pályaműve nyerte el a kivitelre szóló megbízást a Tisza-szobor pályázaton. Komor János szellemesen jegyzi meg, hogy az emlékmű tetején lévő hatalmas oroszlán alakja, pompás megmintázása ellenére is oly sablonos, hogy az oroszlán-motívumnál pályázókat eleve ki kellett volna zárni a részvételből.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1929. L. évf.

jun. 19. sz. 4. old.

MDK

Zala György és Orbán Antal

szobrászok

együttes pályaműve: a gróf Tisza István szobormüvet találta a bizottság legalkalmasabbnak a kivitelre.

Reprodukciók és fényképmásolatok.

Képes Pesti Hirlap. 1929. jun. 16. 51.évf. 133.sz.

MDK

Zala György, Urbán Antal és Koerk György
alkotása.

Repr.

Gróf Tisza István szobra.

Magyarság. -Melléklet a Magyarság 1934. á
ápr. 29-i számához./17./

MDK

Zala György, Urbán Antal és Foerk György
alkotása

Repr.

Gróf Tisza István szobra.

Magyarság. -Melléklet a Magyarság 1934. á
ápr. 29-i számához./17./

MDK

Zala György

Zala György és Orbán Antal: Gr.Tisza István emlékszobra. A kivitelre kerülő mű. Repr.

Képzőművészet, 1929. 132-136.l.

MDK

Zala György és Orbán Antal szobrászok mintázták a szobrot közösen.

A Tisza István-szobor szerelése. Képpel.

Pesti Hirlap Képes Melléklete.1932.dec.14.

Zala György

nobráismüvén plaketisorozatot készített 72
aradi 13-ról.
Ezt Cegléden őrzik

Szomorú István: Plaketisorozat őrzi az aradi
tizenhárom emlékét
Petőfi Népe (Cegléd) 1966. okt 6. 4.o.

MDK

Zala György

Aradi vértanuk

Harckészség

Honvédszobor

Zala György művészete. Magyar Művészet 1937. 11.sz. 329-336.l.

MDK

Zala György

Az "Ébredő szabadsag" csoportozatat a belga kormany sajat költségén allittatta ki Brusz-szelben a nemzetközi műemlék-kiallitason.

Cikk: Az Aradi Vértanuk Emlékszobra.

Vas.Ujs. 1889. 40.sz. 641-643.l.

MDK

Zala György

Hungária, az Aradi Vértanuk Emlékszobrának főalakja. Zala Györgytől. Repr.

Vas.Ujs. 1890. 37.évf. 655.l.

MDK

Zala György

Haldokló harcos. Zala György szobormüve.
Repr.
Aldozatkészség. Zala György szobormüve.
Repr.

Művészi Ipar, 1890. 219, 220.l.

Gala György

Hadókiá marcos. Gala György szobormüve.
Kepr.
Ajdonatkeresés.Gala György szobormüve.
Kepr.

Müvészet Ipar, 1890. 219, 220.l.

MDK

Zala György

Az aradi vértanuk emlékszobra.Zala György szobormüve. Repr.
Ebredő szabadság. Zala György szobormüve. Repr.

Művészi Ipar, 1890. 217, 218.l.

MDK

Zala György

A Tizenhárom tábornok érem-arcképe az Aradi Vértanuk emlékszobrán. Zala Györgytől. Repr.

Vasárnapi Ujság, 1899. 46.évf. 684-685.l.

Zala György MDK

Az ébredő szabadság, bronz

A harckészség, gipsz

Mücsarnok 1887 őszi kiáll.
II. sorozat

MDK

Zala György

Az Ébredő Szabadság. Részlet az Aradi Vértanuk Emlékszobráról. Zala Györgytől. Repr.
Hungária, az emlékszobor főalakja. Repr.
3 domborművű arcképek a szobor talapzatának oldalán. Zala Györgytől. Repr.
Áldozatkészség. Részlet az Aradi Vértanuk Emlékszobráról. Zala Györgytől. Repr.

Vas. Ujs. 1889. 40. sz. 648, 648. l.

Zala György

szobrász

A Huszár Adolf szobrász által megkezdett aradi tizenhárom vértanu emlékmüxxxxx befejezésének megbizását - miután Huszár meghalt - ő kapta.

Pesti Hirlap
1935.V.27

MDK

Zala György

Az aradi vértanuk szobrának befejezését...
Vas. Ujs. 1885. 245.l.

MDK

Zala György

A Tizenhárom tábornok érem-arcképe az Aradi Vértanuk Emlékszobrán. Zala Györgytől. Repr.

Vas.Ujs.1890. 37.évf. 648, 649.l.

MDK

Zala György

Az Aradi Vértanuk Emlékszobrának mellékcsoportozatai:
Ébredő szabadság, Harckészség,
Áldozatkészség, Haldokló harcos. Zala
György műve. Repr.

Vas.Ujs. 1890. 37.évf. 652.l.

MDK

Zala György

Ebredő Szabadság c. szobormüvének repr.
Harchészség c " "
Aldozatkészség c. " "
Haldokló harcos c. " "
(Az Aradi Vértanuk Emlékszobranak mellék-csoportozatai.)

Vasárnapi Ujság, 1899. 46.évf. 688.l.

Zala György
szobrász

M.D.K.

Aradon van a Szabadságszobra.

Budapest und Umgebung. Ungarn. 1081.

MDK

Zala György, sz. 1858.

állami nagy aranyéremmel kitünt. 1887

Harckészség, br.

SzmKT 5o-123 1. kép

ł

Zala György

A harckészség, gipszminta

Szépm. Muz. háborus veszteségeinek jegyzéke
Bp. 1952

MDK

Zala György

Ébredő szabadság, gipszminta

Szépm. Muz. háborus veszteségeinek jegyzéke
Bp. 1952

MDK

Zala György

Az áldozatkészség, gipszminta

Szépm. Muz. háborus veszteségeinek jegyzéke
Bp. 1952

MDK

Zala György nobrán

„Ébredő hazadrág" c. nobrát KT-kiállításon a Műcsarnok előtt kivánja felállítani. 1887.

MDK-A-I-1/1956.

MDK

Zala György

A "Harckészség" és "Aldozatkészség" alakjait 1887 julius havaban vette át a szoborbizottság.
A Képzőm.Társ.1887-iki őszi tarlatan az "Ébredő szabadság"-ot és a "Harckészség"-et állitotta ki Zala, az utóbbiért kapta a Trefort által alapitott arany érmet.

Cikk: Az Aradi Vértanuk Emlékszobra.

Vas.Ujs. 1889. 40.sz. 641-643.l.

Zala György

MNK

Huszár Adolf által készitett aradi vértanuk emlékszobrának tervezetét kivitelezte.

Mirovi Myskovszky Ernő: A magyar képzőművészet története. Bp. 1906.

57.l.

MDK

Zala György

A "Haldokló harcos" csoportot 1888 majusaban adta at az ércöntőnek.
A főalaknak a Hungáriának mintazasához 1888. októberében fogott hozzá és 1889.majusaban készült el vele.
A talapzatot, melyen a Hungária szobra all a tizenhárom tábornok érem-arcképe disziti.

Cikk: Az Aradi 13 Vértanu Emlékszobra.

Vas.Ujs.1890. 37.évf. 642, 643.l.

MDH

Zala György

A "Haladokló harcos" csoportot 1888 majusában
adta át az ércöntőnek.
A fóalaknak a Hungáriának mintázásához 1888.
októberében fogott hozzá és 1889.majusában ké-
szult el vele.
A talapzatot, melyen a Hungária szobra áll a
tizenhárom tabornok érem-arckepe diszíti.

Cikk: Az Aradi 13 Vértanu Emlékszobra.

Vas.Ujs.1890. 37.évf. 642, 643.l.

MDK

Zala György

A "Harckészség" és "Aldozatkészség" alakjait 1887-julius havában vette át a szobor-bizottsag A Képzőm.Társ.1887-iki őszi tárlatán az "Ebredő szabadság" mellett a "Harckészséget" is kiallitotta Zala, az utobbiért aranyérmet kapott.

Cikk: Az Aradi 13 Vértanu Emlékszobra.

Vas.Ujs.1890. 37.évf. 642, 643.l.

MDK

Zala György szobrászművész (1858-1937)

Tanulmányait a bpesti Mintarajziskolaban kezdte, később Bécsben, majd Münchenben folytatta.
1885-ben rabiztak a Huszár Adolf halalával félbenmaradt Aradi vértanuk emlékének befejezését.

Cikk: Meghalt Zala György.

Az Est, 1937.aug.1. 1,2.1.

MDK

Zala György

Zala 1885 okt.6.-an kezdett hozzá az emlékmű egyik főcsoportozata, az "Ebredő szabadsag" mintázásához. A művel 1886 majusaban készult el

A szobor-csoport 1887. őszén volt kiallitva a Műcsarnokban. Zala e csoportozatat a belga kormany sajat költségén allittatta ki Brusszelben a nemzetk.műemkék-kiallitason.

Cikk: Az Aradi 13 Vértanu Emlékszobra.

Vas.Ujs.1890.37.évf. 642,643.l.

MDK

Zala György

Az aradi vértanuk emlékszobrának elkészitésével Huszár Adolf halala utan, a szobor-bizottsag Zala Györgyöt bizta meg. A bizottsag óhaja az volt, hogy Zala ragaszkodjék Huszar tervezetéhez.
Zala Huszárnak csupán a témaját tartotta meg, s önállóan juttatta művészi kifejezésre az eszmét.

Cikk: Az Aradi 13 Vértanu Emlékszobra.

Vas.Ujs. 1890. 37.évf. 642-643.l.

MDK

Zala György

Hungária. Az Aradi Vértanuk Emlékszobranak fo-
alakja. Zala György műve. Repr.

Vas.Ujs. 1890. 37.évf. 645.l.

MDK

Zala György

Az Aradi Vértanuk emlékművének egyik alakja a "Harckészség" 1887-ben az állami arany érmet kapta. Zala művészi palyajanak következő nagy sikere volt a budai Honvédszobor elkészitése, amelyet 1893-ban lepleztek le.

Cikk: Zala György meghalt.

8 Orai Ujság,1937.aug.1. 5.1.

MDK

Zala György

Az Aradi Vértanuk emlékművének egyik alak-
ja a "Harckészség" 1887-ben az állami aran
érmet kapta. Zala művészi pályájának követ
kező nagy sikere volt a budai honvédszobor
elkészítése, amelyet 1893-ban lepleztek le

Cikk: Zala György meghalt.

8 Orai Ujsag,1937.aug.1. 5.1.

MDK

Zala György szobrasz (1858-1937)

1885-ben meghalt Huszár Adolf, akinek halálával félbenmaradt az aradi vértanuk emlékműve.Ennek befejezését Zala Györgyre bizták.Az emlékmű Harckészséget jelképező alakjáért, állami aranyérmet kapott a Műcsarnokban.

Cikk: Zala György meghalt.

Pesti Hirlap, 1937.Aug.1. 12.1.

MDK

Zala György szobrász (1858-1937)

1885-ben meghalt Huszár Adolf, akinek halalával félbenmaradt az aradi vértanúk emlékműve. Ennek befejezését Zala Györgyre bizták. Az emlékmű Harckészséget jelképező alakjáért, állami aranyérmet kapott a műcsarnokban.

Cikk: Zala György meghalt.

Pesti Hirlap, 1937. Aug. 1. 12. 1.

MDK

Zala György (1858-1937)

1885-ben meghalt Huszár Adolf, akinek halálával félbenmaradt az aradi vértanuk emlékműve. Ennek befejezését Zala Györgyre biztak. Az emlékmű "Harckészség"-et jelképező alakjáért állami aranyérmet kapott a Műcsarnokban.

Cikk: Zala György meghalt.

Pesti Hirlap,1937.aug.1. 12.1.

MDK

Zala György (1858-1937)

1885-ben fejezi be a Huszár Adolf halálával abbamaradt aradi vértanuk szobrát. Ennek "Harckészség" c. alakjáért 1887-ben megkapja az állami nagy aranyérmet.
1893-ban elkészül a budavári honvédszoborral.

Cikk: Zala György meghalt.

Uj Magyarság, 1937. aug. 1. 5. l.

MDK

Zala György (1858-1937)

Rábizták az aradi Szabadságszobor kivitelezésének befejezését, amelyet Huszár Adolf korai halálával félbenhagyott. E mű egyik alakja, a Harckészség, Zala műve, 1887-ben az állami aranyérmet kapta.

Cikk: Zala György meghalt.

Magyarság, 1937.aug.1. 5.l.

Zala György (1858–1937)

MDK

Zala György

Hungária az Aradi Vértanuk Emlékszobranak főalakja. Zala Györgytol. Repr.
Harckészség. Részlet az Aradi Vértanuk Emlékszobraról. Zala Györgytol. Repr.

Vas.Ujs.1889. 40.sz. 641, 645.l.

MDK

Zala György

Az Aradi Vértanuk Emlékszobranak talapzatát, Huszár terve szerint a tizenharom tabornok éremarcképe disziti. Huszarnal az arcképek négyszög keretben s a talapzatba bemélyedő lapos reliefeknek voltak tervezve, Zala az arcképek hátterének köralakot adott az arcképeket pedig erősen kidomborodó haut-relief modorban dolgozta ki.

Cikk: Az Aradi Vértanuk Emlékszobra.

Vas.Ujs. 1889.40.sz. 641-643.l.

MDK

Zala György

1885 okt.havában kezdett hozza az "Ebredő szabadság" mintázásához,1886 majus végére elkészült vele.A szobor ércbe öntve a képzőművészeti társaság 1887-iki őszi kiállitásán volt kiállitva.

Cikk: Az Aradi Vértanuk Emlékszobra.

Vas.U.s.1889. 40.sz. 641-643.l.

MDK

Zala György

A szoborbizottság az Aradi Vértanuk Emlékművének befejezését Zala Györgyre bizta, aki az emlékművet Huszár Adolf alapeszméje és mintája szerint, de egyes részeiben a saját fölfogását követve vállalkozott elkésziteni.

Cikk: Az Aradi Vértanuk Emlékszobra.

Vas.Ujs.1889. 40.sz. 641-643.l.

MDK

Zala György

Az aradi vértanuk szobra. Vas. Ujs. 1886.
113.l.

MDK

Zala György

Az aradi vértanú-szobor alkotója atadja művét Salacz Gyula polgármesternek. A leleplezés ünnepéről lenti szamban készült fénykép ezt ábrázolja.

Cikk: Az aradi ünnep.

Vas.Ujs. 1890. 42.sz. 682.old.a cikk, és [illegible] 680-681 ol.a kép.

MDK

Zala György

Az aradi vértanú-szobor alkotója atadja
művét Salacz Gyula polgarmestérnek. A lelep
lezés ünnepéről lenti szamban készült fény
kép ezt abrázolja.

Cikk: Az aradi ünnép.

Vas.Ujs. 1890. 42.sz. 682.old.a cikk, és
[illegible] 680-681 ol.a kép.

MDK

Zala György

1890.okt.6.-án leplezték le az aradi tizenharom vértanu szobrat.Zala György a szobor alkotója adta at művét a polgarmesternek.

Dr.Kovács Dénes: Az aradi ünnep.

Vas.Ujs.1890. 37.évf. 670, 671.l.

MDK

Zala György

Feszti Árpádné: Huszár Adolf. Litereture, 1929. 12.sz. 450-2. l.

MDK

Zala György szobraszművész

Az Aradi Vértanuk emlékszobranak -Huszár Adolf elhunytával- befejezését, Zala György re bizták, azzal az óhajtassal, hogy ragaszkodjék Huszár palyadijnyertes tervéhez. Zala azonban a tervnek csak alapeszméit tartotta meg, a kidolgozasnal sajat művészi érzékét és felfogasat követte.

Cikk: Az Aradi 13 Vértanu szobra.

Vasárnapi Ujsag, 1899. 46.évf. 686.l.

MDK

Zala György

Zala György műtermében vette át az Arad városa által felkért szakértő-bizottság (Pulszky Ferenc, Perlaky, Salacz) a vértanu csoportozat utolsó alakjának agyagmintáját mely a mű főalakját képezi. A bizottság megfelelőnek találta ezt az alakot is, azt egyhangulag elfogadta és igy az egész szobor öntésére sor kerül. A szobor leleplezése okt. 6.-an lesz.

Cikk: Az aradi vértanuk szobra.

Vas. Ujs. 1889. 293. l.

M.D.K.

Zala György

Az idei "Salon"-dij nyertese fejezi be Huszár Adolf: "Aradi vértanuk emlékszobrá"-t adja hirül a Képzőművészet c. rovat.

A 22. sz. példány Képzőművészet c. rovata azt irja, hogy az aradi szoborbizottság az emlékszobor befejezését Mátray Lajos és Keszler Adolf szobrászmüvészekre bizta.

Képes Családi Lapok, Bp . 1885. febr. 15. 21. sz.

MDK

Zala György nobrnán

A KT öt ajánlja a Hunár Adolf által meghezdett „13 aradi vértanu" noborcsoport befejezésére. 1885.

MDK-A-1-1/1423

M.D.K.

Zala Gyöngy nobán

1890 (ben) a 13 aradi vértanu nobrát készítette
sa budaváti honvédnobrot

Czimer Károly: A művelődés és művészet története
Le. Bp. 1897 174.

M.D.K.

Zala György nolrán

az aradi szabadság nobor befejezője.

Czigler Ignác: Művelődéstörténet. Bp. 1902, 194.

M. D. K.

ZALA György szobrász

Aradi vértanuk emlékművek, mestere
Huszár Adolf mordellje után

Prák. Tárgymut. Bh. 1885 - 10. l.

ta

M.D.K.

Zala György és Huszár Adolf

A 13 aradi vértanu emlékére készitett müvüket, "Az aradi vértanuk emlékszobra" cimmel hozza a lap. Ezenkivül bemutatja a szobor csoport egy-egy részletét is: "Az ébredő Szabadság", a főalakot, a koszorut tartó Hungáriát, az "Áldozatkészség", az "Elszántság" és a "zászlóját a halálban is hiven őrző, haldokló hős alakját".
A 13 vértanu arcképérme látható még a szobron.

Képes Családi Lapok, Bp. 189o. okt. 5.
XII. évf. 4o. sz. 632, 633, 639 és 64o.lap

M.D.K.

Zala György

Képekkel szerepel Varga Ottó:Aradi Vértanuk albuma c.művében.IV.kiadás Bp.1893.

MDK

Zala György, szobrász

remeke, az aradi Szabadság-szobrot elöbb körüldeszkázták, majd eldugták a városi lovarda lomtárába.

Lukács György: Trianoni vandalizmus.
Evk.MMT 1928. 1-6.1.

MDK

Zala György

Az Aradi Vértanuk Emlékszobranak "Hungaria" alakjat, Zala a mű iranti kegyeletbol teljesen dijtalanul ujra mintazta. 1888 okt. elején kezdte, s 1889 máj.elkészult vele. A "Haldokló harcos" csoportja is sokban eltér Huszár mintajatól.

Cikk: Az Aradi Vértanuk Emlékszobra.

Vas.UJs.1889. 40.sz. 641-643.l.

MOK

Zala György

Készítette el megbízás alapján az aradi Szabadság-szobor végleges tervét Huszár Adolf elgondolásainak felhasználásával.
A szobrot 1890. október 6-án állították fel, majd 1925-ben lebontották az emlékművet. Az aradi városi tanács kezdeményezésére a Román Népköztársaság kormánya elrendelte az emlékmű újbóli felállítását.

Gyarmati Jenő: Újra felállítják Aradon a 13 vértanú szobrát.
Érdekes Újság, Bp. 1952. augusztus 3. 14. l.

MDK

Zala György szobrász

Károly Sándor: 13 vértanu a lovardában. Pesti Napló, 1933. márc. 5.
/a leszerelt aradi szobrokról van szó/

MDK

Zala György

Aulich, Knezich, Leiningen, Nagy-Sandor tábornokok, Zala György szobormüvei után. Repr.

Vas.Ujs. 1893. 40.évf. 21.sz. 353.l.

Zala György

MDK

Bárdos Artur dr: A magyar karikatura. Modern Művészet. 1906. I. 4.sz.

ZALA Egyesz Szolnok

K. Lechner J.: Jámbor L. építőmův. halála

Művelt Nép 1955 VI ért. 50 sz. dec. 11. 2 l

Zala György, szobrász

L: Feszty Árpád

dr Nagy Károly: Akkor is értékes 6.

Esti Hirlap Bp. 1978. ápr. 14

Zala György, szobrász

L.: Pollack Mihály

ds Fogarasi Lénárd: Az alsótdobozi arborétum 877-878.

Élet és Tudomány, B p. 1977. júl 15 XXXII/28.

MDK

Zala György szobrász

Művészeti hirek. Dec. 1900. 4.sz. 95. o.

MDK

Zala György

Zala György: Művészek lakomája. Műcsarnok, 1898, nov. 20. 16. sz. 145.l.

Zala György, szobrász

MDK

A főváros felállíttatja

síremlékét.

— : Művészi síremlékek

6

ESTI HIRLAP Bp. 1968. jan. 15.

Zala György
A szobor lelke

Magyar Nemzet 1985. 11. 22.

MDK

Zala György

A Képzőművészek Egyesülete dijai. Pesti Napló,

1939. febr. 26.

MDK

Zala György

A Hungária Müöntőben. Képzőművészet 1927. 3. sz.

MDK

Zala György

A képzőművészek és a N. Stadion. Esti Kurir, 1937. nov. 28.

M.O.K.

Zala György, Lobrán

emlitve:

Körner É. Künstler der ungarischen Räterepublik. Acta Historiae Artium. 1959 VI. 169

MDK

Zala György nobrán

1885. Képzőmüv. Tanács tagja

MDK-A-I-1/1476

MDK

Zala György nabrán

Miccamokban akar – távraival – kiállítást

rendezni. 1885.

MDK-A-I-1/1430.

MDK

Zala György

bizottsági tag.

Pályázatok tervkészitésre. Kossuth-szob.pályázata. Vállalkozók Közl. 1908. márc. 4. 6.l.

Zala György szobrász M.Ö.D.K.

Az 50-es években müve a Szépmüvészeti Muzeum gyüjteményébe kerül, mint müteremhxagyaték letétként.

A Szépmüvészeti Muzeum 1906-1956, bp. 1956. 201.1.

MDK

Zala György szobrász

Képzőművészet, 1928, 8-9.sz. [redacted].

MDK

Zala György

Munkácsy-céh közgyülése. Képzőművészet, 1930. 30.sz.

MDK

Zala György, szobrász

a kiáll. bizotts. tagja.

A M.Kir. Vall.és Közokt.Min. ált.rend. Nemz. Képzőművk. kiáll. bizotts. tagjainak névsora. 1933.ápr.19.-máj.21
Kat.

M.D.K.

Zala György, szobrász

nevét a „Műcsarnokba tömörült, hivatalosan pártolt művészek" kört emliti az előadó Ströbl Alajossal együtt „akinek műveiben a monumentalitás mindfolban tolódik egy látványos naturalizmus, pátosztól nem mentes hamisság felé, mégis nem ő, hanem inkább Zala és a köréje csoportosulók szivják el a levegőt a haladó erők és lehetőségek elől."

Zádor Anna vitaindító előadása a MTA ankétján "Az ujkori magyar művészet periodizációjának problémái"-ról

Művészettörténeti Értesitő, Bp. 1967. XVI. évf. 1. sz

6. ol

Zala György

műtermében tett látogatóst 1900 novem-
berében Walter Crane angol festő"

Gál István: Walter Crane in Hungary
The New Hungarian Quarterly, Budapest,
1965. 19 sz.

220/

MDK

Zala György

Zala György a népszabadsag unnepét rendezo bizottsag nevében helyezett koszorut Petofi szobranak talapzatara, marc.15-ikének ötvenedik évfordulójan.

Cikk: Marcius 15-ikének ötvenedik évfordulója.

Vas.Ujs.1898. 45.évf. 189-191.l.

Zala György MDK

Ő vásárolta meg Pór Bertalannak a kiállitáson "Tanulmányfej" cimmel bemutatott első müvét.

A Tavaszi Nemzetközi Kiállitás megnyitása.
Mücsarnok.19o1.15.sz.2[illegible]19.l.

Zala György MDK

Válasz Hock János levelére/folytatás/.
Zala György tudomásul veszi Hock János levelét, még pedig erkölcsi elégtétellel, mert visszagondol Hock "Müvészi Reform" c. könyvére, s arra, hogy Hock az elmult három esztendőben állandóan gyalázta a magyar müvészeket. Ezért Hock - irja Zala - ne is számitson arra, hogy magyar müvész vele valaha is kezet foghasson.

Zala György: Válasz. Müvsarnok. 19o1. 8. sz. 13o-131. l.

Zala György MDK

Elnöklése mellett 1901 ápr.15-én a Magyar Képző művészek Egyesületének szobrászati szakosztálya ülést tartott. Zala beszámolt a ceglédi Kossuth-szobor bizottságtól kapott levélről. A Zsolnay szobor-pályázat ügyében higgadtságra intette a szobrászokat, de azután aláírta a szakosztály átiratát, amelyben a szobrászok tiltakoztak az ellen, hogy a pályabizottság szobrászok részvétele nélkül hozott döntést. Közölte, hogy a pályabizottságba való meghivást későn kapta meg.
Szobrászmüvészek sérelme. Mücsarnok. 1901.15.

210-211. c.

Zala György MDK

Zala György kérésére a Mücsarnok részleteket közöl Hock János "Müvészi Reform" c. könyvéből.

Szemelvények. Mücsarnok. 1936 19ol.8.sz.131.l.

Zala /György/

MDK

Pór Bertalan emlékezéseiben irja, hogyan segitette mint a direktorium művészeti szakosztályának vezetője a retrográd szellemiségü művészeket, mint pl. Karlovszky, Zala, Magyar-Mannheimer.

144.o.

M.T. Képz. Él. Bp. 1960.

MDK

Zala György

Választmányi ülés 1904. jan. 28-án. Műcsarnok
1904. febr. 15. 2.l.

MDK

Zala György, szobrászm.

a kiálitás nagy egységén belül egy teljesebb kerekdebb egységet alkotnak a szobrok.
Z.Gy. monumentális szobrászatának jeles másolataival jött a kiállitásra Ő. szobrásztársainak ismét alkalmat adjon a fölényes,pátoszteli irányának tanulmányozására.

Képzőművészet. 1935. 83-84.sz. 85.l.

Zala György, szobrászm. MDK

egyike
a négy vezéregyéniség, kik az 1937. egyesületi évben hunytak el.

M.Képzöm.Egy. közgyülése. -Magy. Nemz. Müvészet. 1938. 1.sz. 12.l.

mdk.

Zala György

is a „nagyok" művészasztalákoz tartozott.

Demeter Imre: A Festék
Budapest 1962 196. l

MDK

Zala György

Választmányi Ülés 1907. ... Műcsarnok 1907. dec. 15. 3.sz. 13-14. l.

mDK

Zala György, szobrászm.

Örvendetes esemény a Társulat életében Z. Gy. szobrászm. 70.-ik születésnapja. Művészeink és műpártolóink tényes lakomával ünnepelték meg Z. Gy. és Nádler Róbert festőm. t

Kézdi Kovács László: Egy év története.

Evk. KMT. 1929. 13.1.

ZALA GYÖRGY

Az Irodalmi és Művészeti Tanács társelnökévé való kinevezése.

Képzőművészet, 1934. 187.oldal

MDK

Zala György szobr.

neve eml.

Kiosztották a Képzőművészek Egyesületének díjait.

Pesti Napló, 1937. jun.24.

Zala György, szobrászm.

elfogadta a választmány ajánlatait, mire a társulat megkötötte vele a szerződést, a király és királyné kismeretü szoborminták atengedésére vonatkozólag.

•

Hivatalos tudósitások. A m.ip.müv.társ. választmányi 1899 okt. 26. 281. l.

MDK

Zala György, szobrászm.

aláirta az ivet,melyet a miniszternek küldt
Ujváry kontra Hock avatatlan reformátorkodása
ügyében.

Ujváry Ignác:Válasz az Okiratos válaszra."
Mücsarnok.- 1898. nov.27. I.évf. 17.sz.

Zala György MDK

szobrász

Szobrászművészek sérelma.
Műcsarnok 1900. 129.o.

Zaba György
Nobrán

MDK

Méltatás.

Herman Lipót: A 60 éves Fonák Klub
Élet és Irodalom, 1961 szept 9 - 11 l.

MDK

Zala György

Mücsarnok, 1900. 4.sz.
83. l.

Lechner Ödön ünnepó
lése.

ZALA GYÖRGY, szobrasz

Fülep Lajos 1905 őszén,illetve telén sorra interjuvolta képzőmüvészeti és szinhazi életünk vezető egyéniségeit, köztük olyan hatalmassagokat,mint Jaszai Mari,Benczur Gyula,Zala György,Stróbl Alajos.Ezeket 1905-ben és 1906 elso felében közölte a Lazár Béla szerkesztette Modern Művészetben. 11.old

VEKERDI LASZLÓ: A fiatal Fülep 9.old

VALÓSAG, A TIT. folyóirata. 1974. 4.sz. Bp.

ZALA GYORGY, szobrasz

Fülep Lajos az élo müvészet együttes, társas-és társadalmi jelentoségü-"kivonulast"követelt a steril hivatalos szentélyekből, elsosorban a Mücsarnokból s az epreskrti mesteriskolaból; Benczur, Zala György, Strobl Strobl Alajos vilagából. Ehhez keresett társakat s talalait is Hevesi társasagaban, ha képzőművészeket nem is

11.old

VEKERDI LÁSZLÓ: A fiatal Fülep 9.old

VALÓSÁG, A TIT. folyóirata, 1974.4.sz. Bp.

ZALA GYÖRGY, szobrasz

Fülep Lajos 1905-1906-ban interjukat készitett a művészet nagyjaival. A parbeszédek élesen folytak, a kor művészi hatalmassagaival és ugratta, nevetségessé tette őket. Igy figurazta ki Zala György nagyképü sterilitását is. 12.old

VEKERDI LASZLÓ: A fiatal Fülep 9.old

VALÓSAG, A TIT. folyóirata, 1974. 4.sz. Bp.

Zala György
festőművész

Méltatás

Rózsa T.Endre: Kubista magyar szobráaszat?
Müvészet, 1974. december - 13.oldal

ZALA GYÖRGY, szobrasz

Fülep Lajos 1905-ben interjut készitett Zalával, Ben Czurral, Ströbllal. Azek nagy érdeklodést keltettek, azért is, mert nálunk szokatlan hangnemben, közvetlenül, stilizálatlanul szólaltattak meg az országos nagyságokat, akiket addig csak a megjelenités méltóságteljes patoszában lathatott és hallhatott a közönség. Hozzászoktak ehhez a nagyok is, rábiztak a stilizalast a riporterre. 11.old

VEKERDI LÁSZLÓ: A fiatal Fülep 9.old

VALÓSÁG, A TIT. folyóirata, 1974.4.sz. Bp.

Zala György

Méltatás

Pap Gábor: Trienniálé után, triannialé előtt.
Művészet, 1977. július – 42. oldal.

Zala György

Egyike volt a Royal kávéházba járó és ezért "royalisták"-nak nevezett művészeknek. A Fészek klubnak megalakulásától (1901) egyik igazgatója volt.

Gábor István: Egy régi épület új élete: A Fészek művészklub. - Budapest, 1971. 9.sz. 18-20. l.

ZALA GYÖRGY, szobrász

Csillag István szobrászművész kortársa volt. Zala Gy. 1937-ig alkotott. Csillag vele rokonirányzatot képviselt, de nem tartozott a kor hivatalos művészei közé. 428.old.

GERSZTI LÁSZLÓ: Csillag István [illegible] 427.old.

Az ÉREM, Közlemények az éremgyűjtés köréből.
------ XXIII. 1967. [illegible] sz.

Zala György

Készítette Nagy Lajos szobrát a millenáris emlékműhöz.

Wellner István: Olaszok emlékművei.
Budapest, 1970. 9.sz. 40-41. l.

Zala György

Strobl Alajos és Zala György akadályozta meg, hogy Róna József Szavojai-szobra - Lotz Károly javaslatának megfelelően - állami nagy aranyérmet kapjon.

Róna József szobrának ráskevei meghívása.
Budapest, 1970. 2.sz. 29. 1.

Zala György

Vedres Márk - kal kapcso-
latban emlitve

Dévényi Iván ismertetése

Vigilia 74/6 423-0.

Zala György nolván M.DK.

Márton Ferenccel együtt 1919 után a hücsarnoki front vezére lett.

Éltes Gyula: Márton Ferenc élete s művei: Bp. 1940, 50

Zala György nobrán M. D. K.

Az építendő Nemzeti Szinház ügyében a belügyminiszterhez irt emlékirat egyik alá irója. Ebben a ninháznak bécsi építészekkel való felépítése ellen tiltakoznak.

A magyar Képzőművészek Egyesületének Emlékiratai. Bp. 1901, 3–15.

ZALA GYÖRGY, szobrasz, /1858-1937/

Minden kivalósága ellenére sem a századfordulón már szárnyait bontó izmusok, sem a nemzeti jellegü szobrászat irányában nem tett lépéseket, sőt éppen munkássága magas szinvonala volt az egyik döntő tényező abban, hogy az akademizmus nem művészi jelentőségben, de hivatalos elismerést, a közönség érdeklődését tekintve megtartotta vezető szerepét. 563.old

HECKENAST JÁNOS: Rumi Rajki István szobrászmüvész
564.old

VASI SZEMLE, XXV.évf. 1971. 4.szám, Szombathely

Zala György

szobrász

A Magyar Képzőművészek Egyesülete közgyülésén az egyesület elnökévé választották meg.

Nemzeti Ujság
1935.VI.22.

MDK

Zala György

A megalakult Magy.Képzőm.Egyesületének egyik elnöke Zala György lett.

Cikk: Magyar képzőművészek egyesulete...

Vas.Ujs.1894. 41.évf. 160.l.

Zala György.

1894.márc.2-én az Országos Magyar képzőművészeti Társaulat alakuló közgyülése elnökké választotta.

Bende J:
A Képzőművészeti egyesületek tröténete,kézirat.

MDK

Zala György

Vass József kultuszminiszter előtt megjelent a képzőművészek 45 tagu küldöttsége Zala György vezetésével. Zala György kifejtette, hogy a Műcsarnokban összegyüjtött, avelencei kiallitasra szállitandó anyag nem képviseli nemzetünk képzőművészetét. Kérte a minisztert, küldjön ki a Képzőm.Egyesületének bevonasaval zsüritt, azzal a megb.,hogy az anyagot átrostalja és kiváló magyar művészek alkotasaival kiegészitse.

Cikk: A velencei kiallitas művész-zsüritt kapott

Magyarság, 1922.marc.30. 3.l.

Zala György MDK

elsőrendü érmet kapott

Magyar művészek kitüntetése az antwerpeni kiállitáson . Vasárnapi Ujság 1894. 500.o.

M.D.K.

Zala György, szobrász

a Képzőművészek Egyesletében kibékülést próbált létrahorni az építésekkel támadt vitában, melyet az Építészegyletnek a kolorsvári és pesti Nemzeti szükárok terverése ügében a miniszterhez intézett memorandumra váltott ki.

Vállalkozók Lapja, Bp. XXII. 1901. évf.

jan. 9. sz. 3. old.

M.D.K.

Zala György, szobrász

...Gyula lovasszobrát, a Millenium emlékmű monumentális alakját, ami szinte túlszárnyalta egy ember alkotóképességét. Számtalan vidéki város számára készítek emlékműveket, sok pályázatot nyert meg, s habár alkotó fantáziája későbbi korszakában némileg hanyatlást mutatott, ez nem vát tozlatott nápszerűségén és állandó foglalkoztatottságán.

Antal Kampis: Kunst in Ungarn,
Bp. 1966. Corvina

238. old.

M.D.K.

Zala György, szobrász (1858-1937)

művészi beállítottsága a monumentális emlékművek, az ünnepélyes szoborképmások és a patétikus síremlékek felé vonzotta. Ezen a téren osztatlan sikereket is aratott úgy a közönség, mint a szakemberek körében. Az Aradi Vértanúk emlékművének befejezése után, melyet Huszár Adolf halála következtében biztak meg, ő készítette el a várbeli Honvéd emlékművet, Andrássy

./.

Antal Kampis,: Kunst in Ungarn,
Bp. 1966. Corvina

236 old.

1.)

M.D.K.

Zala György, szobrász, 1858-1937

A Mintarajztanodában tanult. Szabadtéri emlékművek, arcképszobrok, patétikus siremlékek művei. Virtuóz mintázás, felület-körvonalhatások, reprezentativ megjelenitás, arányok feletti uralkodás jellemzi./A Várban a Honvédemlék, Andrássy-lovasszobor, Milleniumi Emlékmü szobrai. Arpád és a vezérek lovascsoportja, a Háború és Béke allegorikus bigái, az oszlopon az angyalok. 483-6.o

Kampis Antal: A képzőművészetek

A Kultúra Világa. III. köt. A képzőművészetek, a zene, a színház és a film. Minerva. Budapest. 1960

Zala György szobrász

A Képzőművészeti Társulat
választmányi ülésén javasolta
a spanyolországi műemlék-
rombolások elítélését

Nemzeti Újság 1937 I.1.

M.D.K.

Zala György
Szobrász

Méltatás.

Baki Miklós: Mikáltz Pál
Művészet, 1965. március - 28 lap.

2.)

M.D.K.

Zala György, szobrász, 1858-1937

A királyszobrokat 6 társával együtt alkotta. Erzsébet királynő emléke nem készült el. Igen sok vidéki megbizatás, bár hanyatló müvészi készség. Ma is a legismertebb magyar szobrász. Az aradi Szabadságszobor is az ő alkotása. 483-86.o.

Kampis Antal: A képzőművészetek

A Kultúra Világa. III. köt. A képzőművészetek, a zene, a színház és a film. Minerva. Budapest. 1960

Zala György nobrász

A Kézőművészeti Társulat bizáló bizottságának tagja

Magazság 1927 X. 6.

Zala György

Hölgyarnok 1900. 19.sz. 270 l.

MDK

Zala György szobrász, Bp.szfv.I.dij. és elism. okl.

Hősi emlékek pályatervkiállitásának dijnyertesei. Ép.Ip.-Ép.Müv. 1927. szept. 1. 132 l.

MDK

Zala György

a kiáll.anyagának előkészitésére kiküldött
bizotts. tagja

A nagy római kiáll. Müvészet, 1910. 178 l.

MDK

Zala György

zsüri tag

Hauszmann Alajos: A budapesti igazságügyi palota. MMÉE Közl. 1897. 56-68 l.

MDK

Zala György

Műcsarnok, 11.sz. 1900, márc. 18. 140-41 l.

Szobrászművészek sérelme c. cikk.

M.D.K.

Zala György

A Borsod Miskolci Közmüvelődési Egyesület rendezi a Felvidék hét városában az Országos Szépmüvészeti Társulat vándorkiállitását, -közli az "Irodalom és Müvészet" c. rovat.
A kiállitók között szerepel a müvész.

Budapesti Illusztrált Szalon Lapok, Bp. 1910. okt. hó

Zala György

Fedrusz János, Zala György, Szentgyörgyi István, Pásztor János, Kisfaludi Ströbl Zsigmond a mindentudó akadémiai szolvászat megszemélyesítője.

Pogány Ö. Gábor, A Magyar Nemzeti Galéria (vezető), 26. l.
Budapest 1965

MDK

Zala György szobrász

szobrászati szakbiz. előadója lett

A Műcsarnok uj vezetősége. Művészet, 1910.
177 l.

Zala György MDK

alkotásának méltatása

Soós Gyula: Magyar szobrászat a XIX. században
Természet- Társadalom CXIII/4 (1954) 231-234.

ism. :Műv. Ért. 1955. IV. 2. sz. 317.

Zala György, szobrász

Hickisch Rezsö-vel közösen tervezett pályamüvük II.dijat nyert.

A Szabadságharc-szobor tervpályázata.
Vállalkozók Közlönye. 1907.jun.12. 5.l.

Zala György MDK

Az Orsz.Magyar Képz.Társulat kiállitása fogadóbizottságának tagjai között emlitve.

A Tavaszi Nemzetközi Kiállitás megnyitása. Mücsarnok.19o1.15.sz.2o9.l.

Zala György

munkatársa Orbán Antal volt.

Gádor E.: Budapest szobrai, Budapest, 1955. 43 l.

Zala György

tanítványa volt Sződy Szilárd.

Gádor E.: Budapest szobrai, Budapest, 1955. 481.

Zala György

A Mücsarnokban rendezett téli kiállitásról "Utógondolatok" cimmel ir Dr. Nyáry Sándor és a müvész alkotásait igen magasra értékeli, de nem nevezi meg az ott szereplő müveket, viszont alkotóját a plasztika nagymesterként emliti.

Képes Családi Lapok, Bp. 1891. febr. 1.
XIII. évf. 5. sz. 68-7o. lap

Zala György
szobrász

M.D.K.

Réti István képe tetszik neki.

Ferenczy Károly tizennégylevele | Genthon István:
M.M.M. Évkönyve 1952, 195 l.

Zala György

1919-május 1-re hatva nobrot tézsitett a millenium emlékmű elé.

Pór Bertalan: Emlékezés 1919-re

Nagyvilág 1969 feb.

Zala György, történész

A százéves Budapest történi c. album elemzése során megemlítve.

Rózsa Gyula: Budapesti klasszicizmus M. 7.

Népszabadság, Bp. 1972. dec. 10.

Zala György

A modern művészek és "a Műcsarnok mesteremberei között husz év óta megismétlődő ellentétekről, az egyes művészcsoportok egymást követő botrányairól Rózsa Miklós: "Uj művészcsoport" cimmel ir. /idézés tőle/. Most a helyzet megváltozott. Egyszeriben "békésen megférnek egy akolban, sőt egy zsüriben: Kernstok-Penteleivel, Szinyei Zala Györggyel, Rippl Rónai-Stettka Gy.-val, Beck Ö.-Róna J.-fel, s mindnyájan Innocenttel. Az áthidalhatatlan művészi ellentétek megszüntek: Zala és Stettka, Róna és Dudits, Basch Árpád és Bruck Miksa, Vedres és Gárdos A., Magyar Mannheimer és Boruth, Tornai és Révész Imre, Bosznay és Keményffy között." A fiatalokat viszont óva inti ezektől a vezérektől, nehogy kihasználhassák eredményeiket, majd faképnél hagyják őket.
A HÉT, Bp. 1917. dec. 16. XXVIII. évf. 50 sz. 797-798. lap.

Zala György

"A százéves Budapest szobraiból" cimmel a Corvina Kiadó gondozásában megjelent jubileumi album bemutatja a köztereinken szereplő szobrok egy részét. Vadas József: "Hány szobor van Budapesten?" c. beszámolójában kifogásolja, hogy legjelesebb alkotóink müvei nem láthatók a fővárosban.
A müvész által tervezett millenniumi emlékmüvel kapcsolatban megjegyzi, hogy az „a reakciós történelemszemléletet tükrözi".

Élet és Irodalom, Bp. 1973. juli. 14.
XVII. évf. 28. sz. 13. lap.

Zala György

"Ajándék ló foga" cimmel az "Innen-onnan" c. rovat közli, hogy a müvész, néhány müvésztársával együtt "Ferencz József-keresztecskét kapott." A lap keserü iróniával reagál az eljárásra, hogy a legkiemelkedőbb müvészek ugyanazt a kitüntetést érdemlik, mint Tiller szabómester a negyvenezer katonatiszti nadrág megvarrásáért. Befejezésül megjegyzi, hogy "a szabó majd kitüzi rendjelét a gomblyukába, a müvész elteszi a láda fenekére, mint müvésztársai tették."

A HÉT. Bp. 1897. május 23. VIII. évf. 21. sz. 337. lap.

Zala György

Szikszay Ferenc, Fadrusz János, Peske Géza, Faragó József, Thorma János, Tölgyessy Arthur, Szinyei Merse Pál, Pállik Béla, Nádler Róbert, Horthy Béla, Csók István, Kacziány Ödön, Fesz-ty Árpád, Márk Lajos, Kriesch Aladár, Róna Jó-zsef, Ignotus, Lázár Béla, s "a magyar irodalom és müvészet szine-java" vett részt Kiss József köszöntésén, összegyüjtött, eddigi összes versei, első illusztrált diszkiadásának 1897.-évi megjelenése alkalmából. A jeles illusztrátorokról szól a cikk, de a neveket külön nem emliti meg.

A HÉT, Bp. 1898. jan. 2. IX. évf.
1. sz. 15. lap.

Zala György

Király és királyné szobrai "obligát etagèrediszek"-irja müveiről "Egy tárlatlátogató" aláirással a "Téli tárlat"-ról szóló kritika.

A HÉT, Bp. 1899. dec. 31. X. évf.
53. sz. 904-905. lap.

ZALA GYÖRGY, szobrász

A Képzőművészeti Tanács egyik bennfentese jól látta a vándorkiállitások körül-a kulisszák mögött-duló csatákat és a rendkivüli erőfeszitéseket Balogh Bertalan részéről. 281.old.

ZSADÁNYI GUIDO: Balogh Bertalan emlékezete/1870-1922/ 281.old.

A Herman Ottó Muz.Évkönyve, XI. Miskolc,1972

Zala

Sem Csók ,sem Rippl-Rónai,sem senki más nem kívánt Benczur és Zala harcos szerepét vállalni.Ezt bizonyitotta,hogy tagjaik közé fogadtak olyan fiatalokat is,akik más,uj és merész müvészi törekvések képviselői voltak.Benczuéknak nem voltak tehár ezen a téren jogutódai.

Bálint Lajos:Ecset és vésö,Szépirodalmi Könyvkiad. Bp.1973. 11,12.old.

Zala

Róna József, a jó értékü régi szobrásznak kétkötetes emlékiratában található az, hogy a Ferenc József-i időben miként maradt el ilyen okon Zala és Stróbl Alajos mögött, akiket származásuk és ezen a réven összeköttetéseik is támogattak. Róna nem tartozott a vakmerő ujitók, uj formát kereső müvészei közé

Bálint Lajos: Ecset és véső, Szépirodalmi K. Budapest 1973. 173. old.

MDK

Zala György

Zala György temetéséről számol be a lap.

Cikk: Zala György temetése.

Magyarság, 1937.aug.4. 7.l.

Data Query

Data Query temperature cannot be a key.

Index: Data Query temperature.

MDK

Zala György szobrasz (1858-1937)

Megalkotta Benczur Gyula, Jókai Mór, Blaha Lujza szoborarcmását. Számtalan siremléket mintázott, többek közt József nádorét, Laborfalvy Rózáét, Csukássy-család siremlékét.

Cikk: Zala György meghalt.

Pesti Hirlap, 1937. Aug. 1. 12. l.

MDK

Zala György szobraszművész

60-ik életévének betöltése alkalmából Forster báró a Társulat választmanya ülésén tartott beszédében Zala alkotásai közül megemlitette az Erzsébet királyné bécsi siremlékét, a szegedi Deák-szobrot, Ferenc József király és Erzsébet királyné arcképszobrait és az akkor készülő főművét, az ezredéves emléket

Cikk: Zala György ünneplése.

Művészet, 1918. 96.1.

MDK

Zala György (1858-1937)

Tanulmányait a bpesti Mintarajziskolaban végezte, majd Bécsben és Münchenben folytatta. Bpesten első sikerét Mária és Magdolna c. szoborcsoportjaval érte el, ezt a Műcsarnokban a Képzőművészeti Társulat aranyéremmel jutalmazta.

Cikk: Zala György meghalt.

Magyarság,1937.aug.1. 5.1.

MDK

Zala György (1858-1937)

Zala Györgyről nekrológ.

Pester LLoyd, 1937.jul.31. 3.l.

Zala György

MDK

/eredetileg Mayer/ 164-66, 171, 192-93, 196, 2o4-2
2o6, 323.o. 364
(213, 238)

Bock G. Fülöp: Emlékezései Bp. 1957.

MDK

Zala György

Vasárnapi Ujság 1888. 22.sz. 366.l.

MDK

Zala György szobrászművész

A király megtekintette a Műcsarnok tav.kiállitását, ahol a kultuszminiszter Zala Györgyöt bemutatta a királynak, aki az Andrássy-szoborról érdeklödött a művésztől.

Cikk: A király a ...

Vas.Ujs. 1901. 48.évf. 296.l.

Zala György

az 1867-es kiegyezés, valamint az ezt követő korszak kiemelkedő jelentőségű ábrázolása

E. Gádor - G. Ö. Pogány: Ungarische Bildkamerkunst, Bpest, 1955. 10 l.

MDK

Zala György

Pipics Z.dr.: Karlovszky Bertalan. Rádióélet. 1938. 43. sz. 20-21.l.

MDK

Zala György

A M. Képzm Egy. kiosztotta díjait. Pest Napló, 1935. jun. 22. 9. l.

MDK

Zala György szobrász

A Deák-szobor bizottság... Vasárnapi Ujság, 6.sz.
1885. lol. 1.

Zala György, szobrász MDH

A Lendvay utcában volt
műterem villája.

Rexa Dezső: A Lendvay utca asztaltja 3

ESTI HIRLAP Bp. 1963. aug. 12.

- 2 -

U.D.V

ZALA György szobrász

Első nagyobb műve a Huszár
Adalttól kezdett aradi szabad-
ságharc emlék befejezése
Andrássy Gyula lovasszobra

./.

Genthon-Németh-Végvári-Zádror: Magyar müvészet 1800-1
hp. 1962. 269 -

4-

a. o. k.

ZALA György szobrász

(1858 - 1937)

Budapesten, Bécsben és Münchenben tanult.

A fővárosban letelepedve, annak terein és utcáira emlékoszlopokat készített

1.

Genthon-Németh-Végvári-Zádor: Magyar művészet 1800-19[illegible]
[illegible]p. 162. 200, 202, 265-271, 374, 378. l.

- 3 - M.P.K

ZALA György szobrász

Bk. Millenniumi Emlékmű (refr.)

" Erzsébet királyné emlékmű ~~1932~~ (1932)

" Tisza István emlékmű (Orbán Antallal)

Női mellszobor (refr.) ./.

Genthon-Németh-Végvári-Zádor Magyar müvészet 1800-1945. p. 1962. 269, 270, 271. l. 377.

Zala György MDK

Zala György, mint a Magyar Képzőművészek Egyesületének elnöke, felkérte a Műcsarnokot, hogy közölje a Szerkesztőhöz intézett levelét, amelyben kifogásolja, hogy noha a 35 napnak azelőtt megnyilt Téli Kiállitásból még csak 9 nap van hátra, az állami művásárlásokat még nem publikálták hivatalosan.

Zala György: Levél a Szerkesztőhöz. Művsarnok. 1961. 2.sz. 23.l.

Zala György MDK

Zala György levelében rámutat arra, hogy mig a Mücsanokban egy egész bizottság van megbizva az állam által kiválasztandó müvek kiválasztásával, a Nemzeti Szalonban ennek a bizottságnak egyetlen tagja elég volt az állam által vásárlandó müvek lajstromának összeállitására. Zala felveti a kérdést, hogy a müvészek többsége által bojkottált Nemzeti Szalont miért részesitik előnyben a Képzőművésseti Társulattal szemben.

Zala György: Levél a Szerkesztőhöz. Mücsarnok. 1901. 2.sz. 23.l.

Zala György MDK

Zala György "Válasz"a Hock János Nyilt levelére.

Hock János felszólitotta a Magyar Képzőművészek Egyesületét és az Országos Képzőművészeti Társulatot, hogy minden kicsinyes szempontot félretéve, segitsék elő a Nemzeti Szalon nemzetközi kiállitásának sikerét. Zala György, mint a Magyar Képzőművészek Egyesületének elnöke Válaszában elmondja, hogy a Magyar művészek a francia művészek tiszteletére a Mücsarnokban estélyt akrtak előkésziteni.

Zala György: Válasz. Mücsarnok. 1901. 8. sz. 130. l.

Zola György

növendéke Gosztonyi Liz (kemény-
ne) zongoraművésznő volt.

Gádor E.: Budapest szobrai,
Budapest, 1955. 30 l.

Zala György nobrán. M.D.K

művészi nagyságát említi Fadrusz egy Thalynak írt levelében.

Várkonyi á: F.J.-levelei Thaly Kálmánhoz
Műv.tört.-Ért. 1958 (VII) 2-3 sz. 205

M.D.K.

Zala György

A lap "Irodalom és Művészet" c. rovata közli: az 1911. évi római nemzetközi kiállitáson résztvevő művészek alkotásait előzőleg a magyar Mücsarnokban mutatják be.
A kiállitók között szerepel a művész és más művésztársaival együtt részt vesz a szobrászati gyüjtemény összeállitásán.

Budapesti Illusztrált Szalon Lapok, Bp. 1910. okt. hó.

Žala György szobrász M.D.K.

Schilli János épüle tszobrász dolgozott vele

Bologh József: Kincset érő hagyaték

Petőfi N épe 196 5. jan. 26.

M.S.K.

Zala György szobrász M.J.K.

Sokat foglalkoztatott emlékmü-szobrász

Főrendek, nagypolgárok és azok családtagjairól mintázott portrék.

Az első világháboru alatt keveset dolgozik.

N. Pénzes Éva: Zala György portrészobrairól 151.1.

A Magyar Nemzeti Galéria Közleményei IV. sz. Bp. 1963.

Zala György
szobrász

Az Országos Magyar Képzőművészeti Társulat évnegyedes választmányi ülésén, inditványára kimondották, hogy a társulat kiváló müvészhalottainak emlékét a Mücsarnok épületén müvészi formában megörökiti.

Nemzeti Ujság
1930.X.24.

Zala György, szobrász

A 28. levél mellékletéből:

1887-ben áll. arany érmet kapott.

Takács Gyula: Huszonnyolc Rippl-Rónai levél

JELENKOR, Pécs, 1971. júl.-aug. XIV/7-8.

Zala György szobrász M.D.K.

a Magyar Képzőművészek Nemzeti Szövetsége egyik diszelnöke

Uzij Béla:Berény Róbert életutja gyermekéveitől a berlini emigrációig 121.l.

A Magyar Nemzeti Galéri Közleményei IV. sz. Bp. 196

M.D.K.

Zala György, sobrás

nevét emliti a könyv "Szépművészet" c. fejezetének szerzője /Németh Lajos/, mint „az akadémizmus vértezett képviselőjéét," a sobrászat terén.

Hongrie 66, Bp. 1966. Szerk.: Gárdos, Miklós

Ed.: Pannónia, 194. old.+196.

M.D.K.

Zala György

Stróbl, Stettka, Benczur és Horovitz müvészeket szólitja fel a lap és javasolja a párisi "Julian festőakadémia" példájára alapitandó budapesti festőiskola tanáraiként. mint Ifj. Szikszay F. irja "Egy párisi festőakadémia" c. cikkében.

Magyar Salon, Bp. 1897.
27. kötet. 946-959. lap

Zala György szobrász

MDK

Kisfaludy Stróbl Zsigmond: Emlékeimből, Csillag. 1956. X.évf. február 299.l. 302.l.

Mtk.

Zala György

munkái a Karácsonyi Albumban

reprodukcióik

Irodalom

Pátmegyei Hirlap. 1894. 1sz. jan. 1

Zala György, rabbár

L. Ströbl Alajos.

Ferenczi Annamária: Megtaláltak a polgármesterek. 3

Esti Hirlap, Bp. 1978 máj. 6.

MDK

Zala György szobr.

Uj diszben ragyog a barátok tpl-a /belv.tpl/.
Nemzeti Ujság, 1926. ápr.18. 2o.1.

Zala György, szobrász

megemlítve

Kristóf Károly: Honthy Kamra hagyatéka 2,

Esti Hirlap, Bp. 1979. aug. 31.

MDK

Zala György

Horánszky Lajos, Zala legkedvesebb barátjának nyilatkozata: Visszaemlékszem az 1900.évi párisi világkiállitason elért nagy sikerére, ahol a Millenáris emlékmű néhány csoportozatával a nagydijat nyerte A müncheni nagy pályaudvart diszitő apró szobrászműveket Zala alkotta, aki ezek darabjáért, öt frankot kapott.

Cikk: Horánszky Lajos nyilatkozata.

8 Orai Ujsag, 1937.aug.1. 5.1.

Zala György

Neve a Tanácsköztársaság alatt végzett munkája kapcsán emlitve.

Pór Bertalan: Emlékezés 1919-re

Nagyvilág 69/2 272. old.

Zala György, [szobrász] Mok

Elek Artur ellen vallott a Műcsarnok által indított régalmazási perben.

Farkas Zoltán: Elek Artur emlékezete

264. l

Könyvbarát, bp. 1959. június IX/6.

Zala

A Tanácsköztársaság első napjaiban azonnal a proletárdiktatura mellé állt.

Mácza János: A Magyar Tanácsköztársaság képzőművészetéről.

Nagyvilág 69/1 107. old.

Zala György

volt Sovánka István kobrán és üvegmű vén mestere.

Koós Judith: Magyar Art Nouveau üvegek. Müvtört.Ért. 1971.11sz. 31-37. l.

31.l.

M.D.K.

Lala György, szobrász

80-ik évében meghalt. A lap vezéscikkben sorolja fel pályafutásának különböző állomásait, számtalan művét, és hegelettel adóink emlékének

Vállalkozók Lapja. Bp. 1937. LVIII. évf.

aug. 5. sz. 3. old.

MDK

Zala György szobrászművész

A Társulat április 30-án tartott közgyülésén, Zala Györgyöt örökös tiszteleti taggá választotta.

Cikk: Zala György ünneplése.

Művészet, 1918. 96.l.

Zala György

emlékére

A kisfaludy-társaság ünnepi
közülése
Epeteirés 1894 II. 12.

Zala György

Művének bírálata emlétve

Marianna D. Birnbaum: Elek Artúr pályája
Bp. Akadémiai Kiadó 1969 118.old

MDK

Zala György

Szigethy E.: Látogatás a 7o éves Zala Györgynél.
Nemzeti Ujság 1928. ápr. 21. 5.l.

ZALA GYÖRGY MDK

~~kobrázsmúvek~~

karikatúrája, rajzolta
Gellért Lajos

Gellért Lajos: Egy cijány, egy király
(karikatúrák). Bp. 1928.

Zala György

A volt Országos Kaszinó lépcsőházának szobrai közöttt voltak Fadrusz János és Zala György alkotásai is.

Gábor István: Egy régi épület új arca. A magyar zeneművészek háza, Semmelweis utca 1-3.

Budapest, 1970. 5.sz. 23-25. l.

MDK

Zala György

Cikk: "Mindenkit én borotváltam..."

Pesti Napló, 1939.febr.26. 16.lap.

MDK

Zala György

Készülő szobrok. Vas. Ujs. 1891. 478.l.

MDK

Zala György

Vasárnapi Ujság 1900. 47. évf. 256.l.

MDK

Zala György

P.G.: Szent István király szobra. Vasárnapi Ujság 1899. 34. sz. 562.l.

MDK

Zala György

"Segitség". Vasárnapi Ujság 1887.21.sz. 353.l.

MDK

Zala György

A "Segitség" emlék-album. Vas. Ujs. 1887. 34. sz. 568. l.

MDK

Zala György

Jó-szív. Az árvizkárosultak segélyezése.
Vasárnapi Ujság, 1888. 18.sz. 299 l.

M.D.K.

Zala György, sobrai

Roskovics Ignáccal közösen villaszerű, emeletes bérházat épittek az Erzsébet-utcában Strohofer István épitőmesterrel. A ház földszintjén az ő műterme és lakása lesz.

Bauzeitung für Ungarn, Bp. 1888. XVII.évf.
febr.1. sz. 16. old.

Frau Prof. Andreae

MDK.

Zala György nabrán

„Epreskert"-ben mütermet építtet. 1887.

MDK-A-I-1/1886.

MDK

Zala György

A Petőfi-társaság a bpesti nyomdafőnökök egyesületével együtt rendezte a Petőfi-ünnepet a Vigadó termeiben, a nagy költő és a sajtószabadság emlékezetére. A termeket Zala György utasitásai szerint diszitették.

Cikk: Március 15-ikének ötvenedik évfordulója.

Vas.Ujs. 1898. 45.évf. 189-191.l.

Zala György nobrán M.O.U

Münchenben készült: Mária Magdol na nobra.

Az Arádi vértanu-nobor

Pérsett a nézeseghárban több nobrot készitett.

Az ujjáalakitott pérsi nézeseghár. Pécs 1891, 46

Liebe Eltern, Mutter

Ich bin gesund
Ich grüße alle
Viele Grüße

Zala György nobiák M.D.K.

Kiel 1858 ápr 16. Bérben Helmer tanítványa. 1880 ban münchenbe ment. „Fél a baba" c. művét itt mintaktu. Lt. Benedek nobra, Von Ch: Tann tábornok síremléke, Jobb. Arckép.

Az ujjáalakitott pécsi nélesegyház. Pécs 1891, 46

M.D.Ik

Zur Ehe Physikum Medizin

Mit Ihrer Frage ist Ihr Verlobter Diplom-
Handelslehrer. Also kein Mediziner
mehr. Ich bin [illegible] Meistens ist
man glücklich. Gl. Herzlich. Ihr
Ute: Tja, Hochzeit, Hochzeit, Hoch-
zeitsreise

Ja verfassungsmäßig gehört Heirat zu
Art. 1931, Abs

MDK

Zala György

A kassai honvédszobor. Vas. Ujs. 1906. 15. sz.

236. l.

MDK

Zala György

Díjosztás a Műcsarnokban. Magyar Nemzeti Művészet.
1939. 1.sz. 7.l.

M. D. K.

Zala György Szobrász

A csodálatos testi erejü Hollósy Simon gyakran rajta biz mutatta be erejét

Felvinczy Takáts Zoltán: H ollósy Simonról I.
Müvészettörténeti Értesitő 1961. 2-4. sz. 207.l.

207.

Zala György

a budai honvédemlék ,
aradi vértanuk /Huszár tervének kivitelezése/.
Andrássy Gyala gróf emlékszobra
Milleniumi emlékmü.

Mirovi Myskovszky Ernő: A magyar képzőművészet története. Bp. 1906.

59.1.

MDK

Zala György

A tavaszi tárlat vernissage bankettje. Képzőművészet 1929. 18. sz. 75.l.

ZALA György

Katolikus templomok Magyarországon. Szerk. Dercsényi Balázs. Irta: Török József, Marosi Ernő. Bp. : Hegyi & Tsa., 1991 LIV

MDK

Zala György

Gellért Gy: Kortársaim. Bp. 1954.

Fogadjisten, Istensegits, Hadikfalva
Bukovina

Népi kézirat

egtől tüztől és viztül
séből az anyaszentegyház szokása szerint

MDK

Zala György

"Pataki László". Müvészet, XII.évf. 1913, 42-5o.

MDK

Zala György

Zala György portréja, Marton Ferenc műve.
Repr.

Uj Magyarság képesmelléklete, 1937. aug. 3.

MDK

Zala György

arcképe, festette Kukán Géza

Évk. KMT. 1928. 61.l.

MDK

Zala György

Zala György a halottasagyon. Marton Ferenc rajza. Repr.

Uj Magyarság, 1937.aug.1. 5.1.

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Rothermere-utca 12. III. 2.

Zala György

l.

Szépmüvészet
1944. 268. l.

M.D.K.

Zala Győző szobrász

nyerte el az Andrássy lovasszoborra kiírt nemzetközi pályázat első díját.

Bauzeitung für Ungarn, Bp. 1893. XXII. évf.
+ nov. 1. ord. 20. sz. 244 old. 247-48. „ + 1 fk.

Zala György

1906-ban megmintázta Andrássy Gyula bronzszobrát, új barokk stílusban, az anyagok ökonómiájával, hűtelen feltűntetésével.

Gádor E.: Budapest szobrai, Budapest, 1955. 11 l.

Zala György

Sudrássy Gyula c. lovasszobra sulyosan megsérült az 1944/45-ös ostrom alatt.

Gádor E.: Budapest szobrai, Budapest, 1955. 20 l.

MDK

Zala György

Andrássy Gyula lovasszobra,repr.

Dombormü az Ezredéves emlékmüről,repr.

Kampis Antal: Az ujabb magyar szobrászat. A szépmüvészetek könyve. Bp.1940.

504,505,506.l.

MDK

Zala György szobrász

Andrássy Gyula gróf, lovasszobor

Andrássy Gy.gr. szobra.
Műcsarnok, 1899. 24.sz. 383 l.

Zala György MDK

A folyóirat beszámol arról, hogy hol állitják fel az Andrássy szobrot és hogy 19o2-ben már lelplezik.

Müvészeti hirek.Mücsarnok.19o1.3o.sz.372.l.

Zala György

„Id. Andrássy Gyula" egész tábla, fehete-fehér fényképreprodukció

Gádor E.: Budapest zsobrai, Budapest, 1955. 17 l.

M.D.K.

ZALA GYÖRGY /1858-1937/

legrikerültebb szobra az Andrássy-emlékmű.
Ő mintázta a Millenniumi-emlék szobrászati
részét

GÁDOR E.– POGÁNY Ö.G.: Magyar szobrászat.
Budapest, 1953. 13.o.

M.D.K.

Zala György, szorrász

Andrássy Gyula lovasszobra. Bpest. Elpusztult. Fekete repr. 484. o.

Kampis Antal 9 A képzőművészetek

A Kultúra Világa, III. köt. A képzőművészetek, a zene, a színház és a film. Bpest, Minerva, 1960

M.D.K.

Zola Émile szobrára.

Első díjas pályatervét fogadta el a kivitelre az Andrássy Gyula gr. szobrának végrehajtó bizottsága. I. Gy. három éven belül köteles a szobrot elkészíteni, melynek művészi kivitelére 80.000 frt-ot kap. A szobor bronzba öntése és felállítása 120.000 frt-ba fog kerülni.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1894. XV. évf.

ápr. 24. sz. 3. old.

MDK

Zala György

id. Andrássy Gyula

Deák Ferenc

Gábor arkangyal

Zala György művészete. Magyar Művészet 1937. 11.sz. 329-336.l.

Zala György MDK

Andrássy Gyula gróf márványdombormü, repr.

Mücsarnok 1896. ezredéves kiáll.

ZALA György szobrász

RÓBERT Péter: Andrássy Gyula ~~lovasszobra~~. lovas emlékműve. = Heti Budapest, III. évf. 4. sz. 1991. jan. 25. 15. p.

– Zala György

kezésére álló ismeretek mennyisége és jellege. Fontosnak
commission publikációi: a kassai dóm például hossz
szakirodalomban. Mindig jelentősek voltak a külföldi gy
miniált kódexekről — érkező híradások (így *Franz B*
Harrsen publikációi a Nekcsei-Lipócz-Bibliáról és az
azonban akkor vált valóban értékessé, amikor megvitat
bővítette jelentős emlékekkel *Gerevich Lászlóné*, majd f
kori itáliai festészeti kapcsolatok történetének ismeret
Cesare Gnudi. Ugyancsak *Mihalik Sándor* kutatásai
kutatásban (pl. *Angelo Lipinsky*) a Nápoly–Siena, illetve
adományok kérdése. Igen korán vált nemzetközi kutat
defenzív reagálását kiváltva, különböző nacionalisztiku
a kolozsvári Márton és György prágai Szent György-szo
munkássága nyomán – az e művel kapcsolatos né
megítélésének, jóllehet a kutatók többsége a Parler-mű
értékeli *(Albert Kutál, J. A. Schmoll gen. Eisenwerth,*
Tamás művészete is az utóbbi idő irodalmában kezd me
közép-európai művészetében *(Gerhard Schmidt)*, ami
kutatás (elsősorban *Radocsay Dénes*) teremtette n
kapcsolatainak (a nemzetközi szakirodalom által nem
stiláris megítélés vezetett Kolozsvári Tamás sajátos h
szakirodalomban is *(Mucsi András, Lukács Zsuzsa, Tör*
jelentettek külföldi kutatók számára is a sodronyzom
(Mihalik Sándor).

A magyarországi középkori művészettörténet feldo
időszaktól kezdve, mióta az egykori Magyarország teri
guk révén igen fontos részei más államok területéhez tar

Zala György

A berlini kongresszus, 1906. bronz, megsemmisült, fekete-fehér fotóla reprodukció

E. Gádor - G. Ö. Pogány: Ungarische Bildhauerkunst, Budapest, 1958.

57 l.

Zala György MDK

A berlini kongresszus, gipsz

~~Pixxxxxxxxxxx~~ A háboru, gipsz

Mücsarnok 1935 III.Nemzeti Képzőművészeti Kiáll.

M.D.K.

Zala György szobrász

1893, az Andrássy Gyula szoborpályázat nyertese, szemben Stróbllal

Henszlmann Lilla: Stróbl Alajos, Bp. 1955. 39.l.

Zala György

(1858-1937:)

legsikerültebb műve Andrássy Gyula
szobrára; 30 éven át dolgozott a Mille-
niumi emlékművön, mely 28 szobor és 16
domborműből áll.

E. Gádor - G. Ö. Pogány: Ungarische
Bildhauerkunst, Budapest, 1955. 111.

MDK

Zala György

A berlini kongresszus, Zala Gy. dombormüve gróf Andrássy Gyula szobrán, repr.

Vasárnapi Ujság 1904. 49. sz. 832-833.l.

MDK

Zala György

Gr. Andrássy Gyula szobra. Vasárnapi Ujság 1895. 6. sz.

MDK

Zala György

Gróf Andrássy Gyula szobra, repr.
Pályamunkája I. dijat nyert

Kovács D.dr.: Gróf Andrássy Gyula szobra. Vas. Ujs. 1893. 43. sz.

MDK

Zala György

Az Andrássy-szobor. Vas. Ujs. 1893. 68o.l.

MDK

Zala György, szobrászm.

Gróf Andrássy Gyula. Repr.

Képzőm.Társ. 1927.tav. kiáll. Kat.

MDK

Zala György

Gróf Andrássy Gyula, repr.

KMTárs. 1927. tav. kiáll. kat.

Zala György MDK

Pieta, bronzrelief

id. Andrássy Gyula lovasszobrának feje, gipsz

Mücsarnok 1927 tavaszi kiállitás

MDX

M.D.K.

Zala György

Szobrászművész gr.Andrássyról mintázott szob
rának leleplezése október második felében
lesz.

Az Andrássy szobor leleplezése.
Városok Lapja 1906. 3.szám. 11.old.

Zala György

MDK

gr. Andrássy Gyula, repr.

Műcsarnok 1927 tavaszi kiállitás

Zala G/yörgy, szobrászm.

MB K

69. Andrássy-érem hátlapja.
/"Szoboremlékének lepelbullása
alkalmából . 1906"/ Repr.

Ujabb plaketteK. -
Magyar Iparművészet. 1907. 37.l.

MDK

Zala György

Andrássy szobor

Mütermekből. Mücsarnok, 1898, okt.20. 96 l.

MDK

Zala György

Megmintázta Gróf Andrássy Gyulának emlékszobrát teljes nagyságban. A szobrot bronzba öntik és az országház elött állitják föl. Az új országház fölavatásával egyidejüleg leplezik le.

Vasárnapi Ujság, 1901. 36. sz. 48. évf. 584. l.

MDK

Zala György

Andrássy Gyula lovasszobra

Műcsarnok 1900.4.sz. 63-67.o.

MDK

Zala György

Andrássy szobra.

Mücsarnok, 1899. 12. sz. 174 l.

Zala György MDK

A **berlini** kongresszus. Dombormü az Andrássy Gyula szoborhoz, gipsz

Műcsarnok 1934. dec. 1935. jan.
Jubileumi kiállitás

Zala György MDK

I. Ferenc József koronázása, dombormü a gróf Andrássy Gyula szoborról.

Mücsarnok 1934 dec. 1935. jan.
Jubileumi kiállitás

Zala György szobráz

A berlini kongresszus./Dombormü az Andrássy Gyula gróf- szoborhoz.

Jubileumi kiállitás tárgymutatója.Mücsarnok 1934.

MDK

Zala György

Andrássy Gyula gr. szobra

Művészeti hirek. Műcs. 1900.4.sz. 98.l.

MDK

Zala György

gr. Andrássy Gyula szobra

2000 szobor Budapest utcáin. Az Est 1938.dec. 21.

MDK

Zala György (1858-1937)

Andrássy-lovasszobor. Portréi közül:Maria Dorottya, Benczur, Blaha Lujza, Jókaié. Emlékművei között szerepel az Erzsébet királyné szobor, a Tisza-szobor, az esztergomi Csernoch-siremlék.

Cikk: Zala György meghalt.

Uj Magyarság,1937.aug.1. 5.1.

Zala György szobrász M.D.K.

Andrássy Gyula szobra a Parlament előtt / 1906/

Preisich Gábor: Bp. városépítésének története a kiegyezéstől a Tanácsköztársaságig Bp. 1964. D4.1.

MDK

Zala György (1858-1937)

1906-ban leplezték le Zala György alkotását Andrássy Gyula gróf lovasszobrát. Bronzcsoportjaival, képmásaival, kisebbmére tű emlékszobraival és siremlékeivel szá- mos dijat nyert Zala György.

Cikk: Zala György meghalt.

Magyarság, 1937.aug.1. 5.1.

MDK

Zala György (1858-1937)

Az ezredéves emlékművet félkörben lezáró királyszobrokat Zala György csak a haboru után fejezte be.Ebből a korszakából való Andrássy Gyula gróf lovasszobra, 1906-ban leplezték le.

Cikk: Zala György meghalt.

Pesti Hirlap, 1937.aug.1. 12.1.

Zala György (1858-1937)

Az ezredéves emlékművet félkörben lezáró
kiralyszobrokat Zala György csak a háboru
utan fejezte be.Abból a korszakából való
Andrassy Gyula gróf lovasszobra, 1906-ban
lepleztük le.

Cikk: Zala György meghalt.

Pesti Hirlap, 1937.aug.1. 12.1.

M.D.K.

Zala György, szobrász

művének képe az Andrássy Gyula szobor-pályázaton

A Magyar Mérnök- és Épitész-Egyl et Heti Értesitője, Bp.

1893. XII. évf. 189. old.

Zala György, szobrász

M.D.K.

pályadíj nyertes műve az Andrássy-szoborpályázaton. Schicke-danz Albert félkör alakú építészeti háttérével. A szobrot credilég az Andrássy-ut városligeti végződésére tervezték.

A Magyar Mérnök- és Építész-Egylet Heti Értesitője, Bp.
1893. XII. évf. 190. old.

MDK

Zala György szobr.

~~Műcsarnok, 1900. 4.sz. 85.l.~~

Műcsarnok, 1900. 4.sz. 85.l. Az Andrássy lovas-szobor

WDR

M.D.K.

Zala György.

Elkészitette Andrássy Gyula szobrát amit az Országház előtt állitottak fel. dec. 2 án lesz a leleplezés.

Az Andrássy szobor leleplezése

Városok Lapja. 1906. lévf. 9.szám. 17.o.

Zala György
szobrán

Andrássy Gyula szobrán

Repr.

Magyar műtört. 7. 22.
Képőműv. kiad. 1971.

Dr. Hans Hoffmann
Mathematisches Seminar
Universität Kiel
2300 Kiel
Olshausenstr. 40-60

Zala György

Andrássy Gyula szobrával első dijat nyert a müvész.
A lap bemutatja a főalak lovas-szobrát.
Repr.
"Az Andrássy szobor mintái" cimmel ir a lap a pályamüvekről.

Otthon, Bp. 1893. é november hó
I. évf. 2. sz. 129-136. lap

Zala György, szobrász

Műve: Andrássy Gyula-lovasszobra a sikerültebb alkotások közé tartozik a XIX. a. végén.

T. Riha Margit: Eszmék kőben és bronzban

597-602.

Élet és Tudomány, Bp. 1972. III. 31.

XXVII
13.

Zala György

"A koronázás" cimmel a lap bemutatja a müvész Andrássy-szobrának reliefjét.
Repr.
A reliefek közül az egyik a király koronázását, a másik a berlini kongresszust ábrázolja.

A HÉT, Bp. 1906. szept. 30. XVII. évf. 39. sz. cimlap és 650. lap.

Zala György

A lap bemutatja cimlapján a müvész mellképét. /–z/ sign.-val "Zala György" cimmel az Andrássy szoborról ir. Kifogásolja, hogy Andrássy Gyulát lóháton ábrázolja. "A ló és lovas a virtuóz mintázás ellenére is nyugtalanitóan kevés statikai szilárdsággal lebegnek a talapzat fölött." Ellenben igen nagyra értékeli a talapzat reliefjeit plasztikai egyszerüségéért.

A HÉT, Bp. 1906. dec. 2. XVII. évf.
48. sz. 802. lap.

Zala György.

Andrássy Gyula lovasszobrát alkotta. (említe)

T. Riha Margit: Eszmék kőben és bronzban.

Élet és Tudomány, 1972. márc. 31.

Zala

"Királynapok Magyarországon" cimmel közölt beszámoló felsorol néhány müvészt, akik a Mücsarnokban rendezett kiállitáson szerepelnek, ahol részt vett a király is, akinek a müvész beszámol arról, hogy az Andrássy-szobor az Országház déli oldalán kerül felállitásra.

Otthon, Bp. 1901. május hó
1-16. lap

Zala György

Az Andrássy szobormüvéért a hatezer frankos első dijjal tüntették ki a müvészt.
Repr. a lap 701. oldalán.
"Mindenféle" c. rovat közleménye.

Képes Családi Lapok, Bp. 1893. okt. 22.
XV. évf. 43. sz. 687. lap

Zala György

szobrász

Id. Andrássy Gyula szobra.

repr.: 17.o.

Gádor Endre: Budapest szobrai. Bp. 1955.

M.D.K.

Zala György
szobrász

Andrássy Gyula lovasszobra a Parlament
déli oldalán van felállítva.

Budapest und Umgebung. Budapest. 33 l.

Zala György

l. Medicina Faludi

1441. 1442. [illegible]

Zala György

Lásd okv.

Derý Kult 1921

6. l. 9. l.

13. l.

Zala György

Pécs

wód
z

Velics 1894

73. l.

Zampieri Domenico mo

2913

26. G. S. Rotta.

(Sz. Veneziában 1853. augusztus 15-én.)

Gályarabok.

A kép a római Campagna St. Gennaro vidékét ábrázolja, hol öt fegyveres őr láncra fűzött gályarabokat kisér. Elől négyen haladnak, közülök az elsőnek csak háta látszik, az utólsó, ki visszatekint és kendőjébe burkolózik, bal hóna alatt kapát, a nyakába akasztott zsinegen szalmával befont lapos palaczkot és oldalán tarisznyát visz. Utánok tizenhatan következnek. E csoportban kettő batyut visz, egynek oldalán tarisznya és lapos palaczk lóg, egy lehajolt bekötött jobb lábát igazgatja, egy magával szintén hozott tarisznyát, jobb kezében kenyeret tart, a kék batyut czipelő pipázik és a fehér nadrágos a nála levő tepsit tette vállára. Az őrök úgy vannak felosztva, hogy elől egy, a tulsó és innenső oldalon szintén egy, hátul pedig kettő teljesíti szolgálatát. Balról a következő rabcsoport első két tagjának feje tünik fel. A háttérben a romokon túl hegyek látszanak. Jelzése alól jobbra: »*Silvio G. Rotta Venezia 1887.*«

266

Zala György

~~izottság tölti ki.)~~

wód
2

Nékam

243. P.

M. eljárási szabályok 20. §. (6) bekezdés
tja szerint)

vonatkozó meghagyási határozatot hatály-

(Ürlap a változá

.....

(a katonai szerv. polgári szerv vagy magánüzem megnevezése)

.....

(székhelye)

.....

(a meghagyási bizo

A polgári foglalkozásban való megha

Zala György

Lvod Eleti.

Tkeg 1900 71 fl. -76.)

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása.

Engedé

.....

a műhelyfőnök v
alá

8. sorsz. Műhelyi minta.

Zala Groszy.

l.

III. Postatakp. anke

1921. jan - febr

107. l

.....

.....

a Magyar Földmívelésügyi Miniszter Címnek
gyében .....
..... tulajdonát képező
Bizottsága nyilvántartásában mint fenntartandó
erencsém felhívni Címet az alábbiakra :
946. F. M. sz. rendelete (megjelent a Magyar
k (2) bekezdése értelmében : „A juttatásban
yéb vagyontárgyak műemlékszerű fenntartásáról
1929 : XI. törvénycikben foglalt rendelkezések

Zala György

wód

Evk Déri 1936. 56. l.

Zola Émile

László

KD

Zala György

źród

AX

Zala Groraj

l.

Interieur

1913. 22–24 l.

16 l

Fotocikkek / Laboratórium
Műterem / Amatőrmozi

Photoartikel / Laboratorium
Atelier
Amateurkinematographie

SOPRON (Ungarn)
Mátyás király-utca 1
Telefon 378

Müemlékek Országos Bizottságának

Budapest IX.

Högyes Endre u.10.

Zala György

ipod
2

Megfagyott Muzsikus

[1909] 12. l.

Fines valaszat kerve

tisztelettel

Man

átmeneti kabátok,

felöltők,

utczai öltönyök

elsőrangú kivitelben és jutányos árakon kaphatók

Deutsch F. Károly és Tsa

férfiszabóknál

IV kerület, Ferencziek-tere 2 sz.

? Onyx ?

G. AUTOMOBILOK

'EST, MOZSÁR-UTCZA

Zalaszoz

Wod

Z

E Egyel

Zola Gorty

Wod

Dr C. 174 l

Zala Sports

IROD.

Magyar Genius =
1893 I.331.l (telyes eletv
arczkeppel

Zola Gorsz

Vid

M. Gemus 1897.

2871.

Zola

trid
c

M Gamm 1897.
480 l.

Zala György

Lvid

M. Halom XVII. 1892

3 l. (archaeol.)

..... *mühely.*

ónökség!

..... hó ..... n történő kifize-

..... indokából személyesen meg nem

..... számu .....

..... hó .....

.....

sajátkezü aláirás és munkásszám.

nevü munkás igazolta

Zala Gyorgy

Nad

Osmoglasy

1887. 789 l

Egypt

Zala György

wód

z

Liber Középitk

23. l.

früheren Drahtemails geradezu ent-
ne eine dunklere und die Oberungari-
nd war. Zur Zeit des Fürstentums
mmiede der Renaissance in der Me-
ren und die Gravierung und dem
rstellungsmotiven, allegorischen
nen zusammen von der deutschen
von Nürnberg und Augsburg übernommen
learbeiten begegnen uns häufig Jagd-
bei der Ausschmückung der Kannen,
n einfach gegliederte Rahmen gefasste
und Blumenkränze, Wappenbilder, Münz-
er Blumenschmuck bedeutet demnach
arischen Kunst auch für die Gold-

Zala György

wód
z
Sza Erzs Múzeum

70. l.

AZ EST KÖN

BUDAPEST, VII. ER
Telefon: 4

E heti olcs

Ezen jegyzékben felsorolt könyvek
alábbi árakon árusitjuk. A rendel
csatolni,mert egyes könyvekből cs

Ady breviárium
Ambrus Zoltán: Őszi napsugár
Balog Pál: Andrássy Gyula gróf
Dr.Bányász Jenő: A tisztességtele
Becher-Stowe: Tamás bácsi kunyhój
Beke Manó: Bevezetés a differenti
Beke Manó: Determinánsok
Benedek Marcell: A francia irodal
Berzeviczy Albert: Széchenyi Istv
Boghen György: Gyakorlati orosz n
Brankovics György: Arany kincstár

tanácsadó minden család

Zala György

[illegible]

Az 1896. 49 l.

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása

Engedély

.....

a műhelyfőnök vag
aláírás

8. sorsz. Műhelyi minta. —

Zala György

l

Józsefvárdelyi Kiáll

52. l.

Budapest 903 XI/14.

Igen tisztelt Titkár úr!

Erdélyi utazásomról megérkezve, van szerencsém ütiszámlámat további eljárás végett tisztelettel beküldeni.

Őszinte üdvözlettel

Kiss Tivi

Zala György

ired

Lex Magy Társ

628. b. l.

vármegye.

om.
um nyomai.

-kereszti faragványok a

adványok a faluban.
elléképületének oldalában
ptöredék.

rium.
n.

om.
(?)
Maulpertschtől.
templomalapfalak.
faragványos kövek a
tben.
övek a mérnöki hivatalban.
kő a malom hídnál.
kő a Sas vendéglő belső
.
rmeliták temploma emeleti
an) freskó Maulpertschtől.

Zala György

Irod

Czobor Béla dr.

A történelmi kiállítás.

Pest 1898. 5. l.

omásul
thogy
meg-
az ü-
övetkező

ez a mü-
t legka-
negvál-

; szükség,
ntot át-

s ebben
ar létesi-
, hogy ott
t eszközöl-

Zala György

wied

Lechnerőtév

~~Grafyökszer, őskori I. 167, 189.~~

1906. X. 31.

dr. Hampel Józsefnek Bpest. A n. muz. régiségtára számár 4 db. 1849-i Kiszebeni szükségbankó küldetik.

(966/1906.) 1.

Zala György

l.

Forditendő

8, 10, 13. l. 14. l. 15. l. 16. l.
17. l. 19. l. 21. l. 22. l.

I. tábla
II. "
III "

XIX. tábla
XX. "

T.

Europa

lapterjesztő vállalat

Budapest

V. Rothermere-u 12.

Zala György

wod
a

Bund Gra
42. C

Zala György

1. Déry 1927

10, 126 l

OLVASD EL ÉS ADD TOVÁBB!

Loholsz, futsz új javak után...

Loholsz, futsz új javak után, kifúj a szél, megázol,
És a meglévő holmidra vajjon, miért nem vigyázol?
Még törekvő emberek is sokszor sárba ragadnak,
Hogy ha ezer dolgod is van, szakíts időt magadnak!
Biztosításod van már rég (jobbat nem is tehetnél),
De manapság **e kis pénzért** mondd, hogy mit is vehetnél?
Ezt az ügyet nem is lehet más oldalról szemelni.
Az értéket nagy sietve jó lesz ma felemelni!!

"Pátria" r.-t. Budapest — 435418

Zala Gjöry

Ivód csetl. laid

Skso 61. l. 64. l

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása

Engedé

.....

a mühelyfőnök
alá

8. sorsz. Mühelyi minta.

Zala György

ivod

Mennyiszmat Közl

1910 26 1

Magyar királyi államvasutak.

T. Műhely

Miután keresményemnek 191..... év

tésénél.....

jelenhetek, keresményemnek átvételére .....

nevü munkástársamat szóbelileg megbiztan

Kelt ....., 191..... é

.....

tanu.

.....

Zala György

lásd

Munizmat. Körl.

1910. 3. l.

..... *műhely.*

vfőnökség!

v..... hó..... n történő kifize-

..... indokából személyesen meg nem

..... szamu .....

am.

évi ..... hó.....

.....

sajátkezű aláírás és munkásszám.

Zala Sporty

nód

Sep 88. l

..... nevü munkás igazolta

.....

a müvezető aláírása.

ezem:

.....

helyettesének

a.

Endrényi Imre, Szeged.

Zala György

Lvéll

Hszs 1901

7 l

..... *műhely.*

vfőnökség!

v ..... hó ..... n történő kifize-

..... indokából személyesen meg nem

..... számu .....

am

évi ..... hó .....

.....

sajátkezü aláirás és munkásszám.

Zala Gyöngyi

Erod

Anyi 46 l.

..... *mühely.*

lyfőnökség!

..... év ..... hó ..... n történő kifize-

..... indokából személyesen meg nem

..... számu .....

ztam.

.. évi ..... hó .....

.....

sajátkezü aláirás és munkásszám.

Zala György

Cred

Épitő Ipar. 1906. 451.
l. (Budapest ugabb szobrai)

..... *műhely.*

őnökség!

..... hó ..... n történő kifize-

..... indokából személyesen meg nem

..... számu .....

.

i ..... hó .....

.....

sajátkezü aláirás és munkásszám.

Zala György

l.

Művészi Ipar

III. 190. l.

Ismeretlen festő.
A XIX. századból.

655. Perényi Zsigmond.

látható, kissé fordult

Mellig, balra ~~néz~~. Haja, b
őszbe vegyült, szeme szürke, szemöldöke
gallérja látszik, ~~nyakkendőjét körülcsav~~

Vászon, méretei 29.8: 23.4
Az 1848/9-iki szabadsághar
Átvétetett az 1896: IV. 8-

655

904: V. 5.

Żala Góry

wód

BZe II 129. l.

..... nevü munkás igazolta

a müvezető aláírása.

lyezem:

ragy helyettesének
rása.

– Endrényi Imre, Szeged.

Zala Györy

Irád

É 1903 289 l, 292 l

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása.

Engedé

.....

a műhelyfőnök v
aláí

8. sorsz. Műhelyi minta.

Zala György

Irod

Pasteiner. 1887. 457

..... *mühely.*

...lyfőnökség!

... év ..... hó ..... n történő kifize-

..... indokából személyesen meg nem

...e ..... számu .....

...iztam.

... évi ..... hó .....

.....

sajátkezü aláirás és munkásszám.

Zala [illegible]

[illegible]

D 401-
[illegible]

Zala György

wied
2

Hekler Budapest

99. l.

Pécsi Ingyenes Népkönyvtár – Egyesület

VII. 288

Zala György

Wód

Past. 1883. 34. 371. l

Magyar királyi államvasutak.

T. Mühe

Miután keresményemnek 191....

tésénél.....

jelenhetek, keresményemnek átvételére

nevü munkástársamat szóbelileg megb

Kelt ....., 191....

.....

tanu.

.....

Zala György

wod

Közlezrkiall

69. l. 91. l.

126. l. 132. l. 292

OLVASD EL ÉS ADD TOVÁBB!

Loholsz, futsz új javak után...

Loholsz, futsz új javak után, kifúj a szél, megázol,
És a meglévő holmidra vajjon, miért nem vigyázol?
Még törekvő emberek is sokszor sárba ragadnak,
Hogy ha ezer dolgod is van, szakíts időt magadnak!
Biztosításod van már rég (jobbat nem is tehetnél),
De manapság **e kis pénzért** mondd, hogy mit is vehetnél?
Ezt az ügyet nem is lehet más oldalról szemelni.
Az értéket nagy sietve jó lesz ma felemelni!!

"Pátria" r.-t. Budapest — 435418

Zala György

1.

M. Bibl. Hemle

1925. 62. l.

Zala György

vród

?

Ybl utolsó

68. l.

960. Flamand

A XVII. század

Prokris hala

A előtérben a fö
sebb férfi ~~[illegible]~~ terden v
~~[illegible]~~ Minos, Kré
Kephalosnak enge
del arczán a fa
vesszővel. A ma
~~[illegible]~~ jobbját ellöki
zete: bő ing, pir
ji Kephalos b
nél áll ~~[illegible]~~ és előtte
~~[illegible]~~ fredőn. Mögöttük
patakkal és vá

Vászon
Pyrker

Ta férjére féltékenyi
Lés a kit férje leselkedés
közben vadnak véltén halál-
ra sebezett.

Ti mi alatt Kephalost
kéri, hogy versenytársát
Eost ne fogadja házá-
ba,

95

Zala György

wód -

Oroszlánmagyszobr

15. I

Zala Gróny

l.

Magy. Művelődés

IV. k. 216, 219. l.

T. 7254.

os katona szembe néz, jobb kezé-
k csövét tartja, baljával pedig
háttér folyotól átszelt hegyes vi-
alatt:

Hauenstein am Schwarzwald König.
liz.
la Comte de Hauenstein située au

cht excud. A.V.

5 : 19.7 cm.

5111

Zala György

l.

Magy. Nemzeti Múz.

III. 233. l.

126. Raab György.
Sz. ~~Kiss~~ Bécsben 1821. február 1-

126. Benkert Antal.

balra fordul.

Derékig, szembe néz, iró
mutatóujján pecsétgyürüt visel. Rö
szeme sötétbarna, arcza leberetvál
nyakkendője piros, brokát hálókönt
kart asztalon balról papirost és l

377

Vászon, méretei 73: 58 c
~~Festette: Raab György, C.~~
Kertbeny K.M. ajándéka 18
~~A Nemzeti Muzeumban.~~
~~A Tört. Képcsarnokban.~~

Kifüggesztésére vonatkozó
A Nemzeti Muzeumban. 1876
1881: VIII. 47. - 1883: VIII. 374. -
A Tört. Képcsarnokban. 18

904: V. 2.

L'ITALIA E LA QUESTIONE DELL'UNGHERIA OCCIDENTALE

I

La questione dell'Ungheria Occidentale, più comunemente nota come questione del Burgenland [1], differisce da ogni altra sorta dalla dissoluzione dell'Impero austro-ungarico, per la sua

musica richiama e merita il massimo interessamento sia per il suo grado, sia per i fini che tende a raggiungere.

A sud del Foro Mussolini, sul viale Angelico, difeso dal verde pendio del Monte Mario, si erge il complesso in lucidi marmi, sede della *Scuola Superiore di Scherma*. L'architettura interna ricorda le linee di un transatlantico : su i suoi tre bordi, se così vogliamo chiamarli, posti uno sotto l'altro si trovano i bagni, gli spogliatoi, i dormitori. A pochi passi vi sono due grandi sale, una per lo studio, l'altra per la scherma, che ricevono la luce attraverso una alta veranda a vetri. La costruzione dei vari reparti dimostra chiaramente che in questo istituto della GIL il maneggio delle armi è tenuto nella dovuta considerazione. Gli esami degli iscritti alla Scuola di Scherma sono riconosciuti dalla GIL e dalle Forze Armate. Naturalmente gli allievi di quest'Istituto hanno a disposizione anche i magnifici campi sportivi e le palestre del Foro Mussolini per la loro educazione fisica.

Su questo campo le finalità della GIL tendono non solo ad educare e preparare l'Italiano di domani, ma ad aprire ad ognuno la via per un'ottima sistemazione : e così il Partito realizza

Fin képe

Lenbach F.: (291(625), 2054(2
— A mester leányával 291(625), 2
(262). — Titus diadalkapuja Róm
96(978), 7348(943).

Zala György

róg

Lázár Művészet 1938

346.l.

1904-909-14

1. sz. lakás.

531. Szekrény.

1 darab barnára páczolt puhafa-szekrény két záros ajtóval, egy polczczal és két darab egyenként 24 esztergályozott kampóval ellátott fogassal.

Méretei: 225 cm. magas, 200 cm. széles, 66 cm. mély.

Becsértéke.....60 K

Készitette Tikáts Adolf.

Zala Gyöngy

l.

Alexmagyszobr910-5

187-l

Zala György

l.

Müvezi Ipar

III. 214. l. 217 l.

48. Ereklyemuz.

...
...z. Jobbkezét úgy tartja, mintha kardján
...e, bajusza és szakálla szőke, szeme szür-

...m.
...arczi emlékek muzeumából (107/95. No.119).
...8-iki 14985 sz. leirat alapján. (159/96).

3 (78)

426

Zala György

l.

Keleti = Müvesiti dolg.

425, 514, 522, 523,

530 l.

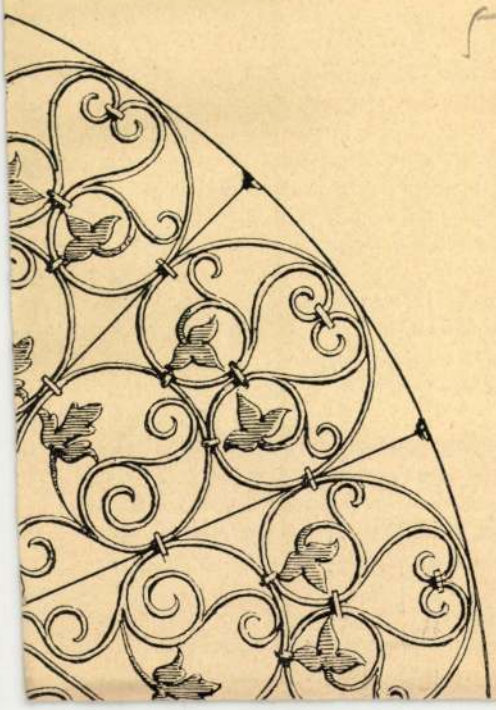

ROUAIX PAUL, Dictionnaire des Arts décoratifs a l'usage des artisans, des artistes, des amateurs et des écoles. Paris. 1885. 1-ière serie 50 centimes.

BILDERLESE aus kleineren Gemäldesammlungen in Deutschland und Oesterreich. Mit Text von Dr. W. Bode. Gesellschaft für vervielfältigende Kunst in Wien. 1885. Ivrét, négy metszett kép a szövegen kivül. Két ivből álló füzet ára 5 márka. Megjelent az 1. füzet.

PALUSTRE LEON, la Renaissance en France. 11-ième livraison, Bretagne. Paris, A. Quantin, 1885. Ivrét. Tizenegy iv, számos kép a szövegben és négy rézmetszetű kép a szövegen kivül. Ára 25 frank.

H. HERDTLE, Vorbilder für die Kleinkunst in Bronce. Zwanzig Tafeln. Abbildungen verschiedener Objecte aus der Antike, dem Mittelalter und der Renaissance. Publication des k. k. österr. Museums für Kunst und Industrie. Wien, 1884. Alfred Hölder.

MAGNE LUCIEN, l'Oeuvre des Peintres Verriers francais. Montmorency—Écouen—Chantilly. Paris, 1885. Firmin-Didot et Comp. Szöveg és atlas. Ára 120 frank.

Zala Gorty

[illegible]

V. Eros. Sajnerrel

Zala György

9.kérdőponthoz.

l.

Áthajózási cszköz

Ráth György 1896

297. l

9.kérdőponthoz.

Áthajózási eszköz

Az áthajózási eszköz megnevezése	vagy
Ladik	5 gyalogos
Rohamcsónak	1/2 puskás ra
	1 géppuska K
	1 nehézpuska
	1 gyalogsági
	20 gyalogos

Zala György

rod
s

Lederer A.: A
jelképrés, mint függelék
minden nevelástanhoz
Bpp. 1891. 4. l.

ORSZÁGOS PEDAGÓGIAI KÖNYVTÁR
MŰEMLÉKEK

MŰEMLÉKEK
ORSZÁGOS BIZOTTSAGA

Zala György

Lipsk 1901

59 l.

-3901

3900. Körösfőy Kriesch Aladár:
Sz. Budán 1863 október 29

3900 Atilla megmenti Budát.

Az előtérben jobbraf
bölényt, a mely szarvával a
vát ökleli ~~fel~~, mialatt a k
nek, Atilla pedig, ki vissz
vel ~~támadélba~~ a vadállat
czangol. A vadászaban ~~rész~~
tizenketten ~~pedig~~ gyalog ~~va~~
három dárdát kezel, egy nyi
egy, ki jobb kezét kinyujto
utóbbiakból pedig egy előre
kettő hajitó dárdával döf,
gányával sujt az állatra, m
tér sziklás és erdős vidék
balra: K A. 984

L jobbról

Carton, méretei 451:826
— Vétetett az 1909. októb
3000 K-án (1801-909).-- ~~Kifi~~
~~870 sz. nyugtára.~~ — Elszámol
~~szerint~~

Ledni!

szedetik

1909

Zala György

wód

Leff Ung

81, 82. l.

Gyöngy agyagból, őskori VIII.94.99

Zala György

vod
a

Péter II.

116.-

Zala György

wód

Gerevich Pasteiner

12, 13. l. 15. l.

Pengőről, mely összerszágos Bizottsága fénykép java-
o fénykép kartoték-kar-
gasztásáért s 1.000 drb.
okról való leáztatása
lsra való ujbóli febra-
napon köszönettel fel-

nov. 28. -án

Kantezky Dezsőné

Zala György

laid oka.

Perálltört Egyes

631. l

. sz. (Jh.).

ıkebb tanitványi köréhez tartozik. A szerző meg-
ɣehört zum engsten Schülerkreis des Filippo Lippi.
)

Illusztr. I. tábl.

ischer Maler aus Siebenbürgen?).

tás alatt. (Unter oberitalienischen Einfluss)

üssende Magdalena, Orgelflügel).

Helfte XIX. Jh.).

s Colonels).

Vászon (Leinwand). 58×44

Margitay Tihamér, (1859—1922).

296. A GAVALLÉR (Der Kavali
Fa (Holz). 22×17 cm.

Mariage, (XVIII—XIX. sz.), Char

297. AZ ELSŐ HAJÓS (Der erst
Szines rézmetszet (Farbiger

Markó András (Andreas) (1831—18

298. SZIKLÁS HEGYVIDÉK O
net): Markó, 1866.
Vászon (Leinwand). 37×53 c

Markó Károly, id. (Karl d. Á.), (179

299. A HALÁSZ (Der Fischer). Je
Vászon (Leinwand). 46×59 c

Markó Károly id., (Karl d. Á.), (179

300. DIANA ÉS AKTAEON. Jele
Karton. 42×53 cm.

Marks, XVIII—XIX. század (Jahrh

301. SZEMBEKÖTŐSDI (Blinde
Rézkarc (Radierung). 29×21

Zala György

wód
z
Gerpécsinsekfalt

90, 91. l.

Életr.

207. kép. *A bábeli torony ép*

Zala György

l.

Csókenel

13.1 –

P

Europa

Lapterjesztő és könyvkiadó R.T.

Budapest

V., Rothermere-u. 12. III. 2

Zala György

wód

Kampisujabbm nobr.

504, 505

506 l.

Nepekkel.

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

Zala György

vol

Magyar Mérnök és Építészeglet ~~Közlönye~~. 1893. 107–112

hetei értesítője.

Zala György

von

Lechkepér

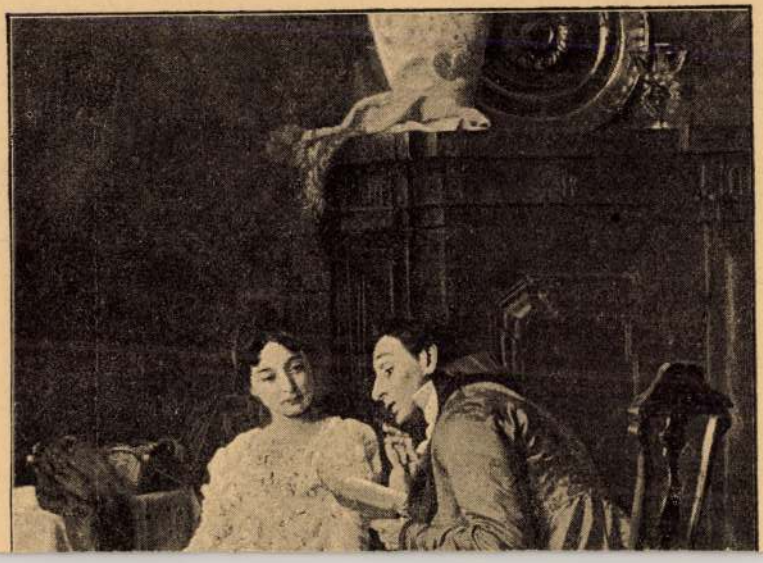

Zala György

wód

Jelképrom

325, 328 l.

55.

57.

Zala György

wod

Keleti G. cikke

Kel 1885

IV. K. 4. f. 759. l.

761 l.

762. l.

Szállítottunk

a mai napon:

Budapest, 193

Zala György

wód

z

Olocylacanys

6.1.

300.000 P

100.000 P

70.000 P

55.000 P

50.000 P

45.000 P

40.000 P

és sok nyeremény à

25.000, 20.000, 10.000, 5000, 4000, 3000 stb.

összesen több mint

9 millió

Pengő

készpénznyereményt sorsolnak ki kb. 5 hónap alatt.

1936 19157. LEGRÁDY TESTVÉREK, BUDAPEST

Kötelezettség
jegyet a mellékelt u
készletben van. Szi
I. osztályu

nyereményhuz

Amennyiben
már nem lenne kész
a nyerési esélye.
Kisérelje me
Reméljük, hogy a
és vagyunk legjobb

Hivatalos sorsjegyárak

Egész sorsjegy . 28.— per
Fél sorsjegy . . . 14.— per
Negyed sorsjegy 7.— per

Zala György

Úrod
v
Bürökeszik

267. l.
271
272. l.

~~Dévai múzeum~~ VI. 206.

Zala György

wód
z

Oroszlán szobránt

15. l.

Kismarton h. n. VII. 15.

Zala György

wód

Lazár 1899

64, 65. l.

-

i Könyvtár épité-
zült. Ezután már sem-
jd száz évig használt
532 négyszögölre apadt,

s szük, s nagyon meg-
nak az épitésére gon-
meg a szerződést Ké-

Zala György

wód

Lyka képrismtört

503, 510. l

Zola Emile

l. Pétrole

92, 96. l.

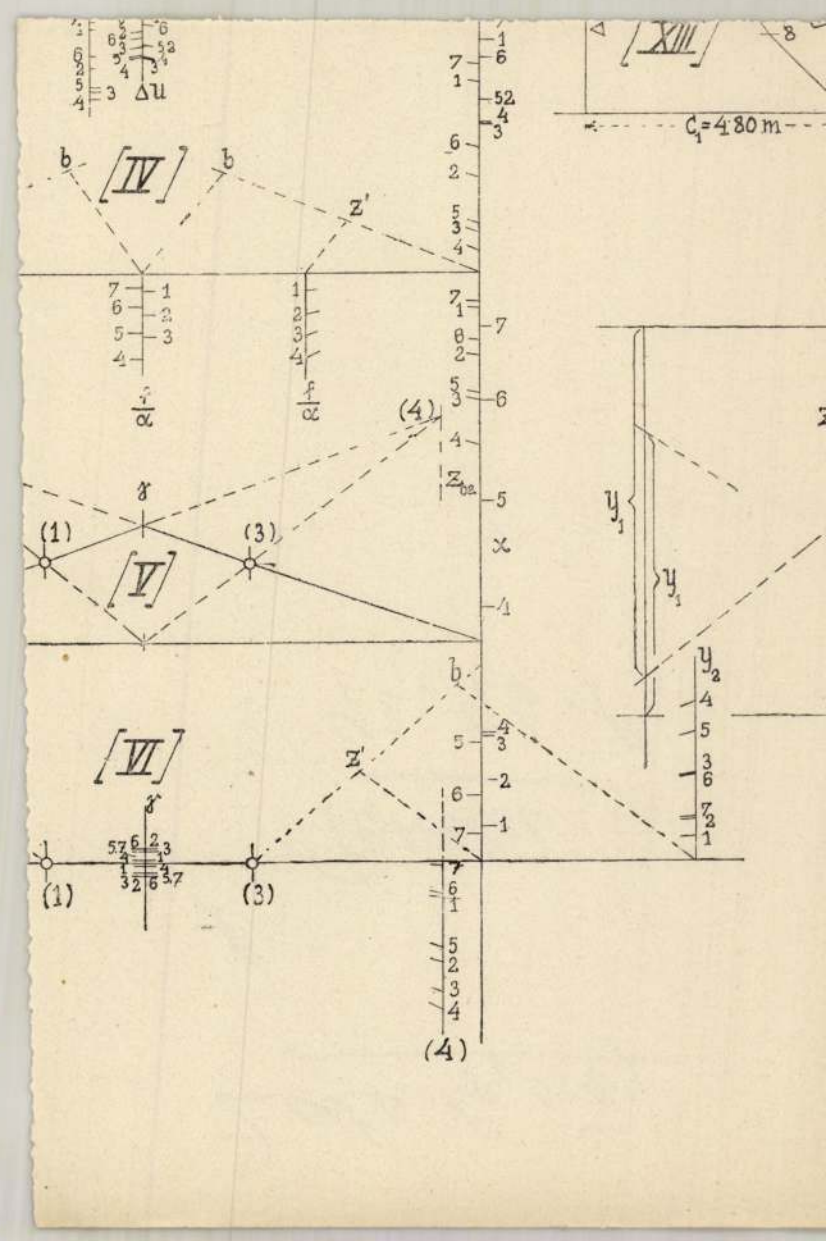

[XIII]
$C_1 = 4.80$ m
[IV]
[V]
[VI]
Δu
$\frac{f}{\alpha}$
$\frac{f}{\alpha}$
z_{02}
x
y_1
y_1
y_2
(1)
(3)
(4)

Zala György

cred

Czek Szán

8. P.

ho 2 kán

chnal

Zala György

szobrász

I.

Erődi – Bodnár

200 l.

Zala György

l.

Edvi Bíró

233, 234. l.

236. l.

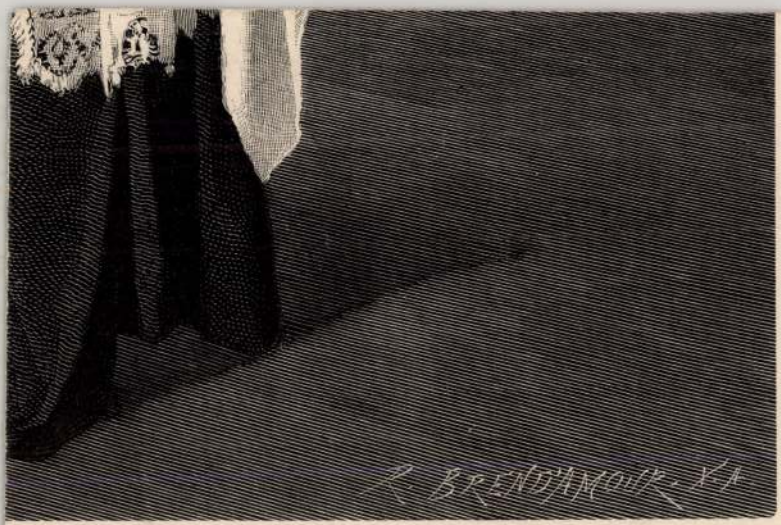

emälde von Konrad Kiesel.

hotographischen Gesellschaft in Berlin.

Zala György

l.

Szmigelszky

131. l.

jön, amelyben
10 P-t kön-
tár.

Zala György

wod
z

Kárkeszéb

TREUER JÓZSEF
könyv és papirkereskedése
— PALÁNKA —

Tek.

"Európa"
lapterjesztő

NYOMTATVÁNY

Budapest
V. Rothermere u. 12

Zalaegerszeg

l.

Olay II. 271. l

308. l.

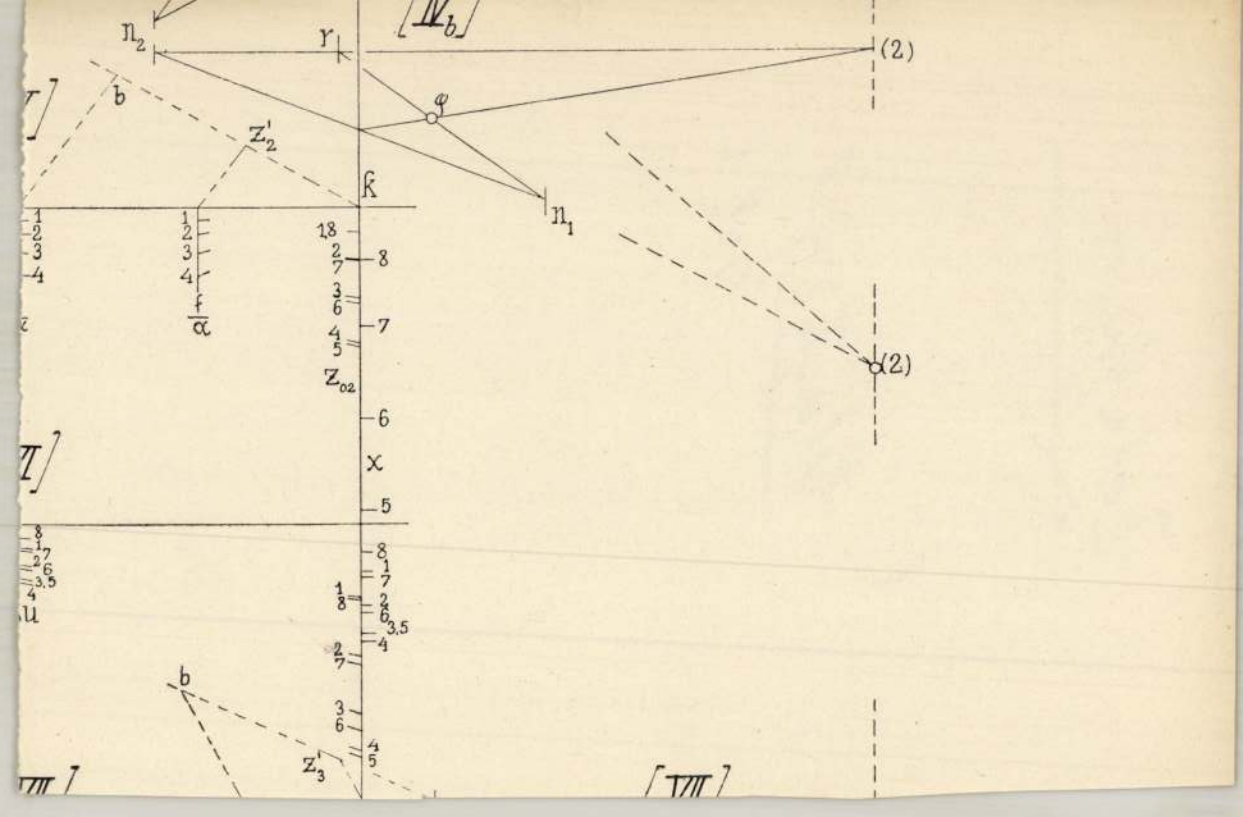

[IV_b]
n_2
r
(2)
b
φ
Z'_2
k
n_1
(2)
f/α
Z_02
x
u
b
Z'_3
[VIII]

Zala Gyorgy

wód

Pekarszobr

21. l. képpel

22. l.

23. l.

Zala György

ford.

~~Mücs. kiáll, tor~~
Pipics 32. l.

Zala Egerszeg

Lajos

Numismat. Közlöny

1908. 179

Magyar királyi államvasutak.

T. Mühe

Miután keresményemnek 191...

tésénél.....

jelenhetek, keresményemnek átvételére

nevü munkástársamat szóbelileg megb

Kelt ....., 191...

.....

tanu.

.....

Zala György

Vród

z

Forster 1905

10-l.

Balkán-félsziget I. 98.

Érkezett 1905 máj 20.

442/1905 sz. (Bpest, 1905 máj. 18. 40681 sz. a.)

A v. és közokt. minister értesíti a főfséget a rodostói emlékek hazahozatala érdekében tett intézkedései-ről. (1.) Kammerer Ernőnek. 2.) felterjesztés VI. 8.)

Zala György

l. Közlerskiall

615. l.

OLVASD EL ÉS ADD TOVÁBB!

Loholsz, futsz új javak után...

Loholsz, futsz új javak után, kifúj a szél, megázol,
És a meglévő holmidra vajjon, miért nem vigyázol?
Még törekvő emberek is sokszor sárba ragadnak,
Hogy ha ezer dolgod is van, szakíts időt magadnak!
Biztosításod van már rég (jobbat nem is tehetnél),
De manapság **e kis pénzért** mondd, hogy mit is vehetnél?
Ezt az ügyet nem is lehet más oldalról szemelni.
Az értéket nagy sietve jó lesz ma felemelni!!

"Pátria" r.-t. Budapest — 435418

Zala György

vrád
s

Hekler MMTört

209, 210 l.

zsmegye.

és templom.
templom.

chkai síremlék

-síremlék.

páts. templom.
bánia-temploma.
ndi zárda és templom.
ref. templom.
k temploma.
nploma.
Bethlen-bástya.
yás születésháza.
zsővár.
or, r. k. templom.
templom, keresztelőkút.
síves templom.
és templom.

Zala György

erőd

z

Mysk Ernő

59, 129 131. l.

~~Sennayer Vitribäbd dr.~~ VIII. 248

Zala György

Alexmagyszobr910-5

182. l.

AZONNALI SZÁLLITÁSRA:

Porosz szén 10 kg.-os csomagban **P. 0·96**
Tatai szén 10 kg.-os csomagban **P. 0·60**
Tatai brikett 10 kg.-os csomagban **P. 0·60**

Pontos mérés!
Figyelmes kiszolgálás!
A legkisebb mennyiséget is házhoz szállítjuk!

Telefon: 593—63

WÜRCZINGER I.
tüzelőanyag kereskedő
I., HORTHY MIKLÓS-ÚT 9

Mérnökök Nyomdája. I., Bertalan-u. 9. Tel: 59-5-73.

Zala György

Gerőtdön, Londen Elek

Modern magyar festő-
művészek. Budapest, é. n.
98. l,

Doszkár János és Ferenc

Háztatarozási, építési és átalakitási

vállalata

Budapest.

Iroda:
IV. Veres Pálné u. 40.
Telefon 117-04

Telep:
IX. Márton u. 3/B.
Telefon József 8-53.

Zala György

l.

Gero Művészetről

327, 328, 358–366. l.

Zala György

Cród

=

Nagyújmagy

46, 47. l.

Zala György

~~Magyar királyi állatvasutak.~~

Irod

Losoncri Lipót dr

Műveszeink. Magyar Szemle

1892. 36 sz

Magyar királyi államvasutak.

T. Műhely

Miután keresményemnek 191..... é

tésénél.....

jelenhetek, keresményemnek átvételére

nevü munkástársamat szóbelileg megbizt

Kelt ....., 191.....

.....

tanu.

.....

tanu.

Zala Spořitý

Úvod

Keleti Gustáv Mürvé-
zelti dolg (1910. 5-30
Brest)

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása.

Engedél

.....

a műhelyfőnök vá
aláír

8. sorsz. Műhelyi minta. –

Zala György

l.

Izobyi Kisebb munkái

V. 453. l.

Zala György

mód
1

Vádler Palma:

Vádler Róbert 1858–
1938. élete és művé-
szete. Bp. 1942.
34, 35. l.

T. 7253.

›von ülő huszártiszt teljes fel-
ı kivont görbe kardot tart. A hát-
ırata:

›yser. König. neu regulirten Carlstädter

Jahren nie in unserm Land geschehen,
ıdpurgshausen jezo zur Verwunderung sehen,
ıin uns auf solchen Fuss gestellt,
ıppen gleichen Rang und Recht behalt.

ıelineavit.

ıht excud. A.V.

: 19.3 cm.

Zala György

Ród

Kisléghi Nagy István és

Pogány Frigyes.

Szobrok és emlék-

művek a városban.

Magyar Építőművé-

szet

1943 nov. szám

gyar István 1382—94 között taní-

találunk magyar hallgatót. Mi volt
nen ? Nagy Lajos tudománypártoló
ók, kellőképen indokolják a magyar
a után 1367-ben magyar egyetem
egyetem alapítását V. Orbán jóvá-
ködését. Rendkívül kevés az, amit
ószínű, hogy hely kiválasztásában,
spöknek, Nagy Lajos tanácsosának,
ó diplomata, egyháznagy egyforma
y császár előtt is. Neki tulajdonítja
nak gondolatát, a Pécsre helyezés
yetem szellemi vezetésében vállalt

engedélyezte, de a többi fakultásról
nerjük, Galvano de Bolognát, aki
Pécset azonban ő is csak pár évig
emen találjuk. Tudunk még egy
t kéri Nagy Lajos Padova urától,

nárai már régóta foglalkoztatják

Zala György

Szód

Hét, 1906. 48 sz.

.....nevü munkás igazolta

.....

a müvezető aláirása.

yezem:

.....

y helyettesének
sa.

Endrényi Imre, Szeged.

Zala Szöny

l. Mübarát

1921. 83 l.

Pécs IX. 12.

Zala György

Lvod

A Gyurgyo 1912.

3-4 sz

1971.

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása

Engedély

.....

a műhelyfőnök vagy
aláírás

8. sorsz. Műhelyi minta. —

Fala György

archeye.

Magyar Halon

1892. XVII. 3741

Zala György

l.

Szabad Művész

1949. 174. l.

apr. 7

A VALLÁS- ÉS KÖZOKTATÁSÜGYI M.

190 8 évi 20616 számv. sz.

III. c. ügyosztály.

A válaszban a megkeresés számának és évének pontos feljegyzése kéretik.

Méltóságos

báró Forster Gy

a müemlékek orsz

Folyó évi szept

b.átiratára való hivatkoz

dr.Éber László előadó rá

Zala György

lásd

Mův. Krónika

1904. 9-z. 15. l.

FŐVÁROSI VÁLTÓÜZLET TÁRSASÁG
ADLER ÉS TÁRSA
ALAPITVA: 1874
TELEFON: AUT. 827—39
Postatakarékpénztári csekkszámla: 1655.

Nagyságos

Dr. Szenti

Válaszolva f.hó

méltóztassék ezt az össze

fizetni. Az emlitett végz

zésben emlitett zarlat ré

zést Nemes ur bármikor ki

Arra kérem teh

ralék rendezését tovább h

Zala György

l.

Mův. Kronika

1905. 7. n. 7. l

Allatkerti ut. 1.

s anliegend Kontoauszug ergebenst zu
lichen Bitte, uns durch baldige Ueber-
dieser schweren Zeit unterstützen

Hochachtungsvoll

ppa. ERNST WASMUTH A. G.

Zala Károly
48, 49. l.

K

Zichy Mihály 42. l. 57. l.

Zilzer Antal 41. l.

Zimmermann, Wilhelm
Péter
19. l. 21. l.

Zindt Mathias
20. l.

l.
Tört. képes 1922

651/
----------szám.

19

Műemlékek Ors

Tárgy:

Abdul Latif elis-
meri a könyvek
átvételét

A bead

Mellékl

Egyútta

Előirat

Utóirat

Másolta

Összeol

Zala György

wód

Friss Ujság

1937 aug. 1.

Yours Sincerely,

Jessie Lingard

1st Dec 1917

Zala György

Irod

Velence 1922

161. l.

Zala György

MAGYAR MŰVÉSZET

1925. 204.
1926. 251, 256-7
1927. 220
1930. 299
1931. 308
1932. 84
1929. 50, 235, 356, 460, 496, 499-500, 509

cserkészünk sem szabad, hogy kimarad

A mai nyomorúságos időkbe

Ezért azzal a kéréssel fordulunk Nagyméltó Méltóságod Nagyságod tasson közelebb célunkhoz. Kérjük, ne lapot, hanem azt az összeget, amelyet támogatására, méltóztassék a mellékelt

Szíves áldozatkészségét sok s

Budapest, 1933, junius 15-én.

Zala György

Irod
=
Képzőművészet

1928. 10. 7.

(Zala György hetven éves.)

9482.

ika
közben, két golyó-garmada
sorban és hét képben van-
lapnak fölül

rtillerie
tr. tüzerseg csatarendb.
középütt: DRUCK & VERLAG VON
MORSACK, WIEN., továbbá: 94.

tei a papirosnak 21.7:34.6 cm.

167-912
912-93
lt. 7668.

0.62

Zala György

l.

Kő-ci Mihó

1925. 9. sz.

3. l.

szivesked-

23-án.

Zala György

l

Kő- és Mükő

1925. 7. 20

3. l.

MŰEMLÉKEKORSZ. BIZOTTSÁGA
156/917

Á S I B I Z O T T

K

ba ellenséges betörés nem

Zala György

cod

Mitvesti Ipar

1888. 214 l. Egyet

Zala (Mayer) György

1877/8. I. I. szakosztály
szül. Alsólendván (Zala m.)
1858. ápr. 16. sk. Rajztanárje
lőtt.
1877/8. II. I. szakosztály.
1878/9. I. vendéglátogató
1878/9. II. " "
1879/80 I. " "
kimaradt.

Magyaróvári Széchenyi-Kör

VI · 223

Zala György

wód

Műcsarnok, 1901. 364

wíd

Műcsarnok, 1901. 372

..... nevü munkás igazolta

a müvezető aláírása.

lyezem:

agy helyettesének
rása.

- Endrényi Imre, Szeged.

Mayer György

szül. Alsólendván (Zala m.). 1858. ápr. 16. rk.
Bpesten végezte a föreáliskolat.
1876/7 I. 1. féléve a bpesti mintarajztanodában.
Ez alighanem azonos!
Zala Györgyel.
1876/7 II. tanulj nem füzetése miatt kilepettnek tekintetik.

Zala György

lásd

Mücsarnok

1901. 364. l.

5. ábra.

Az expánziós reg

egy lefejtett ny

a négy főhelyz

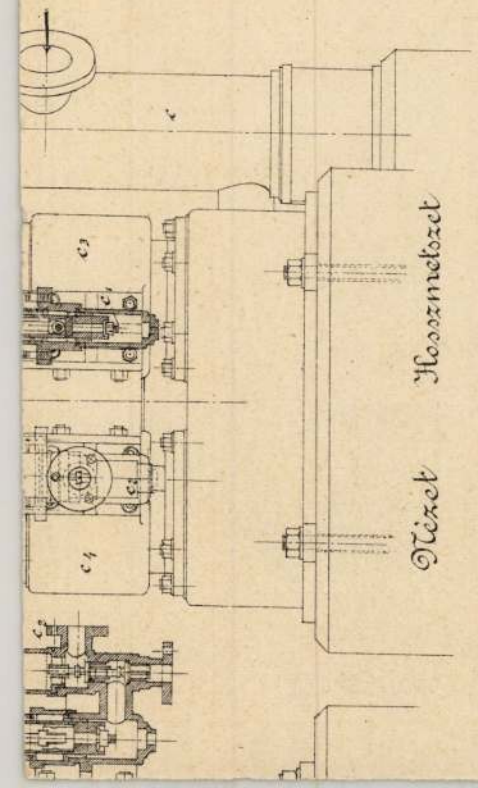

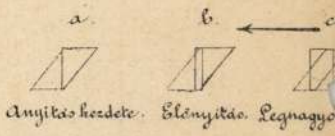

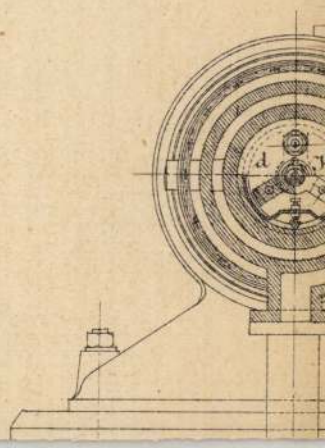

Zala György

l.

Műcsarnok

1901. 221. l.

Zala György

iród

Mücsarnok, 1901. 210/k
-211

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása.

Engec

.....

a mühelyfőnö

8. sorsz. Mühelyi minta

Żala Gzorąg

l.

Mücsarnok

1901. 163. l

Gerstenberger Mátyás

Pécs

VIII. Orczy u. 42

Műcsarnok

1917. dec.

Tafaragványok a XVII. századból a
furóczszentmártoni templomban
VI. 12.

Zala Gyöngy

Erod

Müssarnok, 1900. 303.

..... nevü munkás igazolta

.....

a művezető aláírása.

yezem:

.....

gy helyettesének
isa.

Endrényi Imre, Szeged.

Zala György

wiad

Müszarnok, 1900 332

Magyar királyi államvasutak.

T. Műhel

Miután keresményemnek 191...

tésénél ...

jelenhetek, keresményemnek átvételére

nevü munkástársamat szóbelileg megbi

Kelt ..... , 191...

.....
tanu.

.....
tanu.

Zala György

Gyod

Müszarnok 1900. 381–82

Magyar királyi államvasutak.

T. Műhel

Miután keresményemnek 191 ....

tésénél .....

jelenhetek, keresményemnek átvételére

nevü munkástársamat szóbelileg megbiz

Kelt ....., 191 ....

.....

tanu.

.....

tanu.

Fala Gyula

wied

Mülsarnok, 1900. 64. l.

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása.

Enged

.....

a műhelyfőnök
al

8. sorsz. Műhelyi minta.

Zala Egony,

vrôd

Mücsarnok, 1900. 65. l.

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása.

Enged

.....

a műhelyfőnök
a

8. sorsz. Műhelyi minta

Zala György

l.

Muvarnok
1899 436. l.

Csanytelcki all. el. isk. VI. 226.

Zala György

rod

Mücsarnok, 1900. 23. I

..... nevü munkás igazolta

a müvezető aláírása.

lyezem:

gy helyettesének
ása.

Endrényi Imre, Szeged.

Zala Gyorgy

Vred

Münsamok / 1899. 436

..... nevü munkás igazolta

a müvezető aláírása.

élyezem:

vagy helyettesének
áírása.

— Endrényi Imre, Szeged.

Zala György

vrád

Münsarnok, 1899. 396 l

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása.

Engedé

.....

a műhelyfőnök
alá

8. sorsz. Műhelyi minta.

Zala Károly

1.

Műcsarnok.

1899. 396-l.

Alulirott az „Országos Magyar Képzőművészeti Társulat" rendes tagjai sorába lépek, s a társulati alapszabályok 11., 12. és 13. §§-ai értelmében kötelezem magamat az 18.....évtől számított, legalább három éven át évenkint tiz forintot Budapesten a Társulat pénztárába befizetni. Kikötöm magamnak viszont mindazokat az előnyöket és jogokat, melyek ugyanazon alapszabályok szerint a Társulat rendes tagjait megilletik.

Kelt.....

Aláirás:..... *Lakás:*.....

Cim vagy állás:.....

Zala György

Grod

Műcsarnok, 1899. 155. l.

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása.

Engec

.....

a műhelyfőnö

8. sorsz. Műhelyi minta

Zala György

Wied

Mucsarnok, 1899. 174

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása.

Enge

.....

a műhelyfőn

8. sorsz. Műhelyi min

Zala György

irod

=

Mücsarnok, 1899. 103

..... nevü munkás igazolta

.....

a müvezető aláírása.

lyezem:

.....

agy helyettesének
ása.

- Endrényi Imre, Szeged.

Zala György

cikk

Műcsarnok, 1899. 181. l
(Művészet a Képviselő-
házban)

..... nevü munkás igazolta

.....

a művezető aláírása.

élyezem:

.....

vagy helyettesének
áírása.

— Endrényi Imre, Szeged.

Zala György

irod

Z

Münsarnok, 1899. 262 l

..... nevü munkás igazolta

.....

a művezető aláírása.

élyezem:

.....

vagy helyettesének
áírása.

— Endrényi Imre, Szeged.

Zala György

vad

Marta 827-1
-828 l

Zola Emile

rod

Var. Up 1890. 76 l. 245.
293. l. 569 l. 617.

Zala Győry

wod

Vas. Vp 1890. 40.
Hain.

Szpetkel.

---

wod

Vas. Vp 1890. 41-sza
s művész arcképével.

Teljes életrajz

---

wod. Vas Vp 1890. 42.
sz

Zala György

wód vas. typ 1890.

702 l. 704. 738.

754.

Zala Szörz

vol
Vas. Ujs 1889. 504 l

Zalahory

irad

Vas Vy 1887 2731.

Zala György

vól
2

Vas. Ny. 1887. 337 l
404. l. 521. l 584. l
616. l. (Zsedényi emlé-
ke Tátra Füreden).
697. l. (Zsedényi
emlékeszkyel)

Zala György

rod

Vas Zsp 1885.

165 l

Zala György

lásd okr

Vas. Ujs

1893. 21. sz.

és 22. szám

CSONKA-
MAGYARORSZÁG
KIADÓHIVATALA

KÖZIGAZGATÁSI
HELYSÉGNÉVTÁRA

ÉRTES

Tisztelettel értesitjük, hogy a Csonka-

HELYSÉGNÉVTÁR VI-ik,
FELVIDÉK 865 városának
bővült új kiad

Az új kiadás az eddig jól bevált rendszer sz

I. Általános rész.

a) *Az ország általános közigazgatási beosztása a törvényhatóságok betűrendjében. Az egyes vármegyék keretében először a városok, azután a járások szerint a nagyközségek és a körjegyzőségek, — a hozzátartozó kisközségekkel — vannak felsorolva.*

b) *Az ország törvénykezési beosztása: kuria, táblák, törvényszékek, járásbíróságok területi hatásköre.*

c) *Az ország pénzügyi beosztása: a pénzügyigazgatóságok és adóhivatalok hatásköre.*

Az előző kiadásokka
a következő vá

Zala Gyorgy

IROD.

Vasárp 1896

530 l

Zala Gy

FIROD.

Vas. Gy 1896. 469 l

Zala Sjorts

IROD.

Vasvp 1896. 384

IRON

Zala Gjörgy

rod

Vas. Zyp 1898. 472. l

Zala György

párisi világkiáll.
Grand prix

Vas Zsp 1900. 569

Zala György

Cásd

Vas. hp 25 sz.

1912.

..... nevü munkás igazolta

.....

a müvezető aláirása.

lyezem:

.....

agy helyettesének
rása.

— Endrényi Imre, Szeged.

Zala György
Szobrász

Fővárosi Lapok 1895. jan. 3., 32. old.
(Művészeter.)

Kalmán

Zala György
szobrász

Fővárosi Lapok 1895. márc. 6., 734. old.
(Ujdonságok. A Szabaságból.)

Kalmár

Zala György
szobrász

Fővárosi Lapok 1895. márc. 29., 991. ll.
(Művészetek.)

Kalmán

Zala György
Arabrást

Tővárosi Lapok 1895. máj. 19., 1590. old.
(Művészetek.)

Kalmár

Zala György
festőművész

Fővárosi Lapok 1896. május 28., 2. old.
(Szana Tamás: A műcsarnokból.)

Kalmár

Zala György
szobrász

Fővárosi Lapok 1896. jul. 29., 6. old.
(Művészetek. A műcsarnok szobrai.)

Kalmár

Zala György
szobrász

Fővárosi Lapok 1896. aug. 8., 6. old.
(Ujdonságok a királyi szobrok az államvasutaknál.)

Kalmár

Zala György
szobrász

Fővárosi Lapok 1896. aug. 15., 5. old.
(Nyomdagok. A király mellszoba.)

Kalmár

Zala György
szobrász

Fővárosi Lapok 1895. máj. 17., 1568. old.
(Művészetek.)

Kalmán

Zala György

urod

Ornszág Világ 1907.

558 l.

Zala György

arczkepe repr

Ons vilag

1895. 771 l

Zala György

grad

Orsz. Villág

1893. 347 l

Bejel

Zala György

Grod

Ant. Vilay 1890.
658 l
rajpel és
arczkeppel

Zalaszony

Mod

Ost. Vilag
1888. 1647 l.
arczk. és Egyéblel

Fala György

ired

Orsz. Világ. 1888. 41 sz

(Három magyar művész)

.....*mühely.*

yfőnökség!

év.....hó.....n történő kifize-

..... indokából személyesen meg nem

.....számu .....

am.

évi ..... hó .....

.....

sajátkezü aláirás és munkásszám.

Zala György

cred

Kis Lipág

1937 aug. 1.

Theta Upsilon

Mu

Mu Sigma

1914 conf.

Zala György

l.

Justh Zsigmond

naplója. Sajtó alá

rendezte Halász Gá-

bor. Bp. é. n.

328, 329. l.

48. Erekjemuz.

fordult és

zembe néz. Előre fésült rövid hajat,
. Paszomántgallérú atillája legfö-
ly látszik. Körirata: SCHWEIDEL JÓ-
la György.

rmü, átmérője 63 cm.

zi emlékek muzeumából (107 95) No VII.)
ki 14985 sz. leirat alapján.

66

1355

Zala György

Vége 1937. aug 1.

(Meghalt Zala
György)

Zala 9/10 [illegible]

Lepag 1937. aug 1.

(Alexander Zala

[illegible])

Zala György

red

Budapesti Hírlap

1937. aug. 1.

(Zala György meg-

halt.)

Frida Kahlo

Self-Portrait with Cropped Hair

1940. Oil on canvas
(Frida Kahlo Museum, Mexico City)

Zala György

Erod

Népszava 1937

aug. 1. (Meghalt

Zala György)

Zala Gyorgy

Pesti Hirlap

1937 aug. 1
(Zala Gyorgy meghalt.)

NAGYSÁGOS ASSZONYOM!

Méltóztassék megkóstolni a grófi Karátsonyi Imre pilisvörösvári tejgazdaságának lefölözetlen teljes tejét, mely az előírt 3.5 zsirszázaléknál magasabb cca. 3.8 - 4 zsirszázaléku; mindig friss, mert fejés után pár órán belül már a fogyasztónál van.

Zala György

szód

Nemzeti Lipág

1937 aug. 1.

(Zala György meghalt!)

Zola Life &c.

Nov 1st

Memorial Lecture

1937 Oct. 1.

(Zola Press Campbell)

Zala György

Lord

Magyar Hirlap

1937 aug. 1.

(Kedden temetik
Zala Györgyöt)

Yale Univ.

Near

Wrestlers Rec. Log

1972 Dec. 1

(Yale Univ. Team Match
Yale 32 Oct 21)

Zala György

Függetlenség

1937. aug. 1. (Vak.)

Zola Spoerl

Fürgerlemeg

1937. aug. 1. (Wed.)

Zala György

írod

Pester Lloyd

1937. aug. 1.
(Reggeli lap.)

Federigi

Ser Piero di Lloyd

1373, cent. 1

(Reggello Sup.)

Zala György

vod
2

Barát-Éber-Takács

A művészet története
II–IV. Európa művé-
szete. Bp. 1934

341. l.

Zala György

l.

A Pesti Városháza

1937. 9. 24. 11. l.

Ni rám a kép lem a legjobb vengo-
mint szeri, bár régiségi hez azt hiszem
kitség nem fér de nem valami
tul nyjes kéz munkája amennyire
a sok piszoktól kivehető.
Azt hiszem nagyon sokat is kérnek érte
P. 500.– at
Szíves válaszáért is a kipert chauffeurom
jelenthezni fog ezetleg amennyiben

Zala György

az oromzat allegorikus
kőcsoportozatjat
kemitette

IROD.

Komor

Z a l a G y ö r g y

szobrász

Aradi-Szabó István: Látogatás Z. Gy. szobrászművésznél. A Nép. 1921. aug.31. (Képpel.)

Zala György

archépe

Makoldy Jozsef:

Amint én láttam.
Riportrajzok.
Bp. 1926. 17. l.

Nyugta

500.- azaz Ötszázpengőről, mely összeget a Kolozsvári restaurálási munkára első részletként köszönettel felvettem.

Szentiványi Endre
restaurator.

Zala György +

wód csetlej láid.

Kubinyi Bestaban:

Zala György.

Rajzoktatás

1937. 9-10. n.

154 – 155. l.

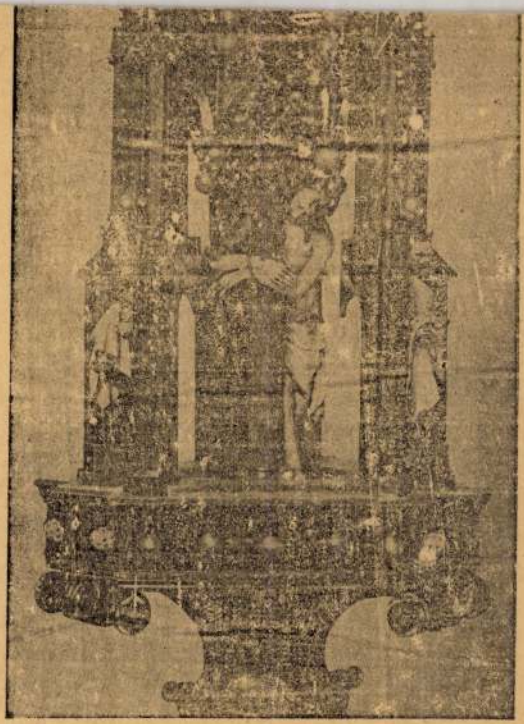

239. kép. *Mátyás király kálváriájának közepe.*

Zala György †

ired.

Farkas Zoltán –

Budapesti kiállí-
tások. Forum
(magyar rész)
1937. 61. l.

nekrolog és
jellemzés

Zala György

erőd

z

Forum 1935. 37. l.

(A Gregus-díj-oda-ítélése.)

„EUROPA"
film-, könyv-, lapterjesztő- és
könyvkiadó r. t.
Bp., V., Rothermere ... 13.
Telefon: 127-327.

Zala György

választott jury-tagaz

I/A csop-ban

Közlezrkiall

1167-l.

OLVASD EL ÉS ADD TOVÁBB!

Loholsz, futsz új javak után...

Loholsz, futsz új javak után, kifúj a szél, megázol,
És a meglévő holmidra vajjon, miért nem vigyázol?
Még törekvő emberek is sokszor sárba ragadnak,
Hogy ha ezer dolgod is van, szakíts időt magadnak!
Biztosításod van már rég (jobbat nem is tehetnél),
De manapság **e kis pénzért** mondd, hogy mit is vehetnél?
Ezt az ügyet nem is lehet más oldalról szemelni,
Az értéket nagy sietve jó lesz ma felemelni!!

"Pátria" r.-t. Budapest — 485418

Zala-Gyöngy

l.

Lykanek. 96-14

29, 30, 31.

Zala György

vöd

Rónai Horváth Jenő:

A magyar hadtörténelem az eredéves kiállitáson.

Hadtört. Közl

1893. 515. l.

ptember 20-án.

:37,7 cm.-- Lelt.sz.4616.-- Vétetett
rjesztés (1429-913) és az 1913 szep-
rat (1729-913) szerint a művésztól
3 szeptember 18-án (1750-913).

Zala György

Szod

Szügyi Elemér: Emlék
Budavárából, Bpest,
é. n. 44. 1.

V. László

Mellig, hatnyolczad ba
daillonban. Tején zárt koron
arcza s bajusza leberetvált.
rövid újú palástjának ga
bőségszarút tartó ülő férfi kőe
Feliratai a kereten:
„Ladislavs Posthv
a párkányon: „Latet Al
a kép alatt négy sorban:
„Pulchrius imperium
O Pulchior ut Vir
Sic Sapiens tibi c
Dum placet:
a kép felett: „Ladislavs,
Alberti deß fünffte
Az „Y ij" jelzésü lap hár
diß Namens, Kays
olvasható.
Rézmetszet, méretei az alap
Ltsza 6338. 6776.

Zala György

l.

A Pesti Városházán

1937. 4. 7. 19. l.

Kiv
sz

Zala Győr

írod

The Studio. 1899. aug.

..... nevü munkás igazolta

.....
a müvezető aláírása.

délyezem:

.....
ök vagy helyettesének
aláírása.

ıta. — Endrényi Imre, Szeged.

Zada Gorz

cried

VU

Zala György

tagja volt a kolozsvári Mátyás szobor bírálói bizottságának

Vas. Lyc. 1894. 340. l. (A kolozsvári Mátyás-szobor.)

Zala György

K

rod

2

Lechner Jenő vá-
lasol Zala György-
nek és Márton
Ferencnek.
Uj Magyarság
1935. nov. 17

Zala Egerszeg

U. 4083/16

Szabadságharczi 1848/49. emlékek

V. 176.

Zala György

nobrány

Irod

Krück II. 737. l.

várkastély)

Grafeneggi ~~4 gf.~~ III. 166, 167

Zala Egerszeg

U. 1849

K V S betűkből alakított monogramm rézmetszete

II. 136.

Zala György

l.

Liber Spectrorobrai

314, 315, l.

1820

103

Grármarás?

Zala György

Liber Bpestrsobrai

335. l.

Zala György

U. 1838

~~Geréb László V. 294.~~

Zala György

rod

Ignácz Miklós. Magyar Hellenik élet. Bpest 1892. 25–26.

Zala arcz kiperel.

Zala György

U. 242, 262

Zala Georgy

U. 217

Zala-Egerszeg

U. 2102

~~Asztalkendők, sümegvidéki~~

~~VI. 148.~~

Zala György

U. 1939

~~Aureus, Nero-féle IX~~ 113.

Zala György

U. 2142

~~Arg Pál dr.~~ ~~V. 197.~~

Zala György
szobrász

Fővárosi Lapok 1900. nov. 29., 15. old.
(Művészet - Viribus unitis.)

Kalmár

Zala György
osobrast

Fővárosi Lapok 28 kr. ápr. 14., 1248. old.
(Flott: a bohéme - világból.)

Kalmán

Zala György
Szobrász

Fővárosi Lapok 1895. márc. 20., 895. old.
(Művészetek. Élőképek a Vigadóban.)

Kalmán

Zala György

U. 2820

Hétfői Napló

1933. aug. 14.
(Hétfői Kisnapló.)

Ajtósi Dürer-sor
25. szám műterem-
házát évekkel előtt
eladta. Bérlő lett saját
házában. 1933. nov.
1-ére felmondta a
műtermet, mert
nem tudta az évi
8000 pengő bért fizetni.

Zala György

II. oszt. érdemkeresztet kapott a csillaggal az ezeréves emlékmű leleplezése alkalmából.

erről

Magyarság. 1929. máj. 26. (Az Ezeréves Emlékmű és a Hősök Kövének leleplezése.)

Zala György

Szód

Szana Tamás. Magyar

Szobrászok. Magyar

Szalon IV. (1885-6)

~~1900~~ 190-193. l.

Szépkal.

Zala György

írod.

Magyarország
1931 febr. 24.

A tárgymutató képeit *Petrás István*, a *Magyar Filmiroda* fényképésze készítette és mélynyomásban az *Athenaeum műintézete nyomta.*

Zala György

vrád

-z

Budapesti Hirlap

vasárnapja

1931. márc. 1.

I. TEREM.

Az eladó művek vételárai a termek sarkában vannak kifüggesztve.

1. EDVI ILLÉS ALADÁR : Balatonpart.
2. BOSZNAY ISTVÁN : Arckép. Mgt.
3. BOSZNAY ISTVÁN : Őszi reggel. Mgt.
4. BOSZNAY ISTVÁN : Debreceni piac. Mgt.

24. VASZARY JÁNOS: Kert.
25. TORNYAY JÁNOS: Gazdátlan park.
26. MAGYAR MANNHEIMER GUSZTÁV: Őszi est Körmöcön.
27. KOSZTA JÓZSEF: Tájkép.
28. G. LUX ALICE: Zsitvay tábornok. Mgt. Patinázott gipsz.
29. DUDITS ANDOR: Kaaba. Tempera.
30. TELCS EDE: Arcmás. Bronz. Mgt.
31. KOSZTA JÓZSEF: Faluvége.
32. BALLÓ EDE: Férfiarckép.
33. MÁRTON FERENC: Hargita.
34. TORNYAY JÁNOS: Napsütés a parkban.
35. SZLÁNYI LAJOS: Kalvin-tér.
36. KUKÁN GÉZA: Dr. Juhász Andor. A Magy. Kir. Kúria tulajdona.
37. SZLÁNYI LAJOS: Havasok alján.
38. SZLÁNYI LAJOS: Patak partján.

II/a. TEREM.

Mayer György

1879. 306 f. ö d.

Vas. Lyc. 1879.

725 l

LA SOCIETÀ ITALO-UNGHERESE

invita la S. V. Illma ad intervenire alle

CONFERENZE

che

il Rev.

P. VITTORINO FACCHINETTI

Professore dell'Università del Sacro Cuore di Milano

terrà

sabato, 27 aprile alle ore 18
nella Sala del Museo d'Arte Decorativa
(IX., Üllői-út 33—37.) sul tema:

DUE FULGIDE GLORIE DELLA SANTITÀ ITALIANA

(con proiezioni); e

lunedì, 29 aprile alle ore 18
nella Sala della TESz (V., Falk Miksa-utca 1) sul tema:

LA RADIO IN VOLO

LA PRESIDENZA

Gli ospiti sono graditi.

MAGYAR-OLASZ TÁRSASÁG
SOCIETÀ ITALO-UNGHERESE
BUDAPEST, IX. RÁKOS-U. 10

NYOMTATVÁNY

Nagyméltóságú
Méltóságos
Nagyságos

.....*úrnak*
.....*úrhölgynek*

.....

BUDAPEST,

.....

ifj. Kellner E. Bpest.

Zala György

ixiad
z

Kőszegi László:

Képzőművészetünk
az örvény szélén.
Bpest, 1922.

Zala György

wód

Radisics Elemér

Zala György. Budapesti Hirlap 1918.

103. sz.

Zala György

Ének

Modern Művészet

1905. I. 28. l. (Művészképzés.)

MDK

Zala György

Lechner Jenő válaszol Zala Györgynek és Márton Ferencnek.

Uj Magyarság, 1935.Nov.17.

Ваша душа
Господи дано мудрецу на
мятеж безмолвие.

Zala Győző

2. 3275

i miniszternek 53.632/1943.III.szám
lyához intézett rendeletének másolata.

Magyarság. 1933.
ápr. 16. (- n. = Zala
Győző feladja mű-
ternek.)

ux Kálmán, műszaki főtanácsos részére
u.10.:/ a kassai Dóm munkálatainak el-
udapest-Kassa és vissza történt hiva-
rült utiköltségeiről és napidíjáról
érvényesített utiszámlája kiegyenlité-

53.632/1943.III.szám.

A Müemlékek Országos Bizottsága
Elnökségének,
B u d a p e

Folyó évi junius hó 4.-
1943. szám alatt kelt felterjesz
tudomás és további eljárás céljá
solatban megküldöm.

Budapest, 1943.junius h
A miniszter megbizás
dr. Takács Menyhért
miniszteri osztálytan

A kiadvány hiteléül:

Zala György

wéd

Divald 1927

158. l.

159. l.

mert nincsen több példányom t.i. sok fáradozásomért ez egyetlen tiszteletpéldány volt a fizetségem. Ha múzeumunkban meglátogatsz a képrestaurálás végett, esetleg más nyomtatványokra is felhivhatom tudós figyelmed. Melegen ölel:

Budapest, 1944. február 23.

Arnold

Zala György

1911. június 7.
megnyitja a pécsi orsz.
kiállítás aranyérmét.

Az Újság. 1911. dec. 31.

U. 78..

Zala György

Geboren am 16. April 1858, zu Alsó-Lendva (Com. Zala). Besuchte zuerst in Budapest die Landeszeichenschule, um in Wien unter Hellmer, von 1880 ab in München bei Knabl sich in der Bildhauerei auszubilden. Nach dessen Tode wurde Z. Schüler Widmann Wagmüller's und Eberle's ebendort. Im Jahre 1884 nach Budapest zu~~rückgekehrt~~ rückkehrend, wurde Z. nach wiederholten Studienreisen in Deutschland, Italien und ~~Fr~~ Frankreich der erste bedeutende Monumentalplastiker Ungarns, von dem die meisten Bildwerke stammen. Mit der Medailleurkunst beschäftigte sich Z. nie eingehender und verfertigte nur ausnahmsweise einige Plaketten.

Több nyüve fels.

Hu Prmagyerem 484 l.

T. 1937.

ér tarlatán ruha ugyanilyen -,
l de Chêvre öltözet elől nyitott
vannak. Felirata:

árosilapokhoz 1867.
sztáv.
Pest 1867.
ruha készitési terme

Zala György

1884 társulati díj
1909 " "
1887 nagy aranyéremmel
1907. Ráth díj
1916. Jubileumi
Király díj.

Besze

II

Kön

Zala György

A Corvin lánccal tüntetők

ki.

Pesti Napló

1931 febr. 24.

U. 3147

Zala György

Wrod

a francia becsület
send
dovegheres stjer

Vas Zsp 1901. 553.

Zala György

1916-17. I. Ferenc József
király 5000 koronás díjas
kiöi tanulmány fej c-
márvány szobrára –
Művészet 1917. 48

Kalauz a pécsi ó-keresztény temető-
ben IX. 85.

VERESS ZOLTÁN, 1895. Gróf Károlyi Tibor-féle 1000 frtos díj. *Egy nóta.*

VEDRES MÁRK, 1899. Báró Rudich József alapítványi ösztöndíja. *Kain.* (Szobormű.)

VESZTRÓCZY MANÓ, 1906. 2000 koronás Röck Szilárd-jutalom. *Bab-pirgálók.* — 1909. A Lipótvárosi Kaszinó 1000 koronás díja. *Meztelen nő.*

VIDA ÁRPÁD †, 1910. Esterházy-féle 600 koronás vízfestmény-díj. *Palágyi Lajos író arcképe.*

VIDOVSZKY BÉLA, 1913. 600 koronás Wahrman-díj. *Vacsora után.*

ZÁDOR ISTVÁN, 1912. 500 koronás I. áll. illusztráció-díj *Mikszáth Kálmán két koldusdiákjának illusztrációja.* — 1913. Lipótvárosi Kaszinó 1000 koronás díja *Ő Felsége dohányzószobája a gödöllői kir. várkastélyban.*

ZALA GYÖRGY, 1884. Társulati 200 drb 4 frtos aranyból álló művészi nagydíj. *Mária és Magdolna.* — 1887. Állami aranyérem. *Harckészség.* — 1907. Néhai Ráth György-féle 1200 koronás díj. *A Munka és Jólét,* a *Tudás és Dicsőség* bronzcsoportja. — 1909. 4000 koronás Társulati díj. *A háború.* (Bronzcsoport.) — 1916. I. Ferenc József király által alapított 5000 koronás jubileumi díj. *Tanulmányfej.*

ZEMPLÉNYI TIVADAR †. 1894. Ráth György-féle 300 frtos díj. *Altató dal.* — 1895. Műbarátok köre által alapított 1500 frtos ösztöndíj. *Szegény asszony otthona.* — 1900. Állami aranyérem. *Virrasszatok és imádkozzatok!* 1900. 2000 K. Röck Szilárd-jutalom. *Zarándoknő.*

ZIEGLER KÁROLY, 1896. Ráth György-féle 300 frtos díj. *Kertben.*

A TÉLI TÁRLATRA KITŰZÖTT DÍJAK

1. Két állami művészeti nagy aranyérem.

2. A 4000 koronás Wolfner Gyula-díj. (2000—2000 korona a magyar néplélek komoly, nemes vonásait visszatükröző festmény és szobor alkotójának a jutalmazására.)

3. A 2000 koronás Ipolyi-díj (egyházi szent, vagy nemzeti történelmi kész olajkép, valamint hasonló tárgyu kész szobor szerzőjének jutalmazására).

4. Az 1200 koronás néhai Ráth György-féle díj (ezúttal szobrászok részére).

5. Az 1000 koronás árkosi Benkő Kálmán-díj.

6. A Lipótvárosi Kaszinó 1000 koronás díja.

7. Eszterházy Miklós Móric gróf 600 koronás díja (vízfestményekre).

8. Az Erzsébetvárosi Kaszinó 500 koronás díja.

Az állami művészeti aranyérmet és az árkosi Benkő Kálmán-díjat egy hat művészből és három nem művészből álló pályabiróság ítéli oda, melyet azok a művészek választanak, akik

a) a Társulat tárlatain díjban vagy kitüntetésben részesültek;

b) akik az 1917/18. évi téli tárlaton legalább egy művel résztvesznek.

A többi díjat a választmány által titkos szavazással választott pályabiróságok ítélik oda.

Zola Gorty

Aurini Liatt 1902
arcy gen.

M Szarniewski 1902
246

Zala György

mód

Münsarnok, 1899. 276

A M. Képzőművészek Egyesülete arany érmét, amely 1899 ben került előnyös kiadásra fenti nyelvte.

mód

Münsarnok, 1899. 278.

(Magyar nők Erzsébet-emlékére)

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása.

Eng

.....

a műhelyf

8. sorsz. Műhelyi m

Zala György

zobrazi a

OREZ. MAGY. SZÉPMŰVÉSZETI MÚZEUM
BUDAPEST, VI. ARÉNA ÚT 41.

Hinzeisek I. 89.

1905. május 15.

Kohalik József min. biztosnak: a zárosvármegyei múzeum megnyitásának terve tanulmányozás végett figyelmébe ajánltatik (391/1905.)

Zala György

Szegedi Uj Nemzedék

1937. aug. 1. (Meghalt Zala György)

Zala György

Erred
2

Hekler Antal:
Zala György rava-
talanál. Akad.
Értesítő. 1937.
254 – 255. l.

Heklerválogatok

440. l.

Pesti ötvösművészet emlékei

VII. 33,

Zala György

szül. Alsólendvám
1858. apr. 16.

Fára Zal

34. l.

Fára József:
Zalaegerszeg és Göcsej
Zalatés Kalauza, Bp. 1934

Nov.

Műemlékek Orsz.

Bizottsága.

Budapest.

Ráhos u. 10.

Zala György

a párisi kiáll. alkalmából a becsületrend tiszti keresztjét kapta

Vas. Ujs. 1901. 553. l.
(A francia becsületrend magyar lovagjai)

Zala György

egyik kiállítója volt az alábbi társulatnak, melyen Budapest székesfővárosi egyik I-dijat és a Magy. Orsz. Képzőművészeti Tanács elismerő oklevelét nyerte.

Ujság · 1927. aug. 19.
(Megnyilt a Hősi Emlék Pályaterv-kiállitás.)

№ 54

Hollandi iskola

4203. ~~Meindert Hobbema (állítólag).~~

~~Sz. Amsterdamban 1638-ban + ugy~~

A XVII szarádbol

Falu ~~vége~~ részlet ~~templomma~~

Olyképen van ábrázol

~~[illegible]~~ (parasztháza

fák vannak, a jobbról kiemelked

dombormüvel diszitett templom u

~~épületek közül~~ zakból a szalmafedelű f

és kapuja nyitva van, egy munká

dakat fogja. Öltözete: nemez ka

barna szövetből, harisnya ~~[illegible]~~ c

repül. Az égbolt felhőzött.

Lés

Vászon, méretei 48.6:~~46~~ 40

~~Gróf Pálffy János hagyom~~

Jegyzet. Szám a törzsbe

12.

Jegyzet. A leltár szerint

~~[illegible]~~ M. Hobbema, in sch

re Stadttheile irgend ei

braun gemalt, gekauft zu

39 brt. (~~[illegible]~~) vorhan

39 (6)

forrain VEGYES

Zala György szobrász

Zala György

Orbán Antal

K

cód
2

Épitő Ipar – Épitő Mű-
vészet. 1929. ~~[illegible]~~
101. l.

Zala György

Orbán Antalnak
a Tisza-szobrra
vonatkozó fontos
nyilatkozatát
lárd Orbán
Antal csomag-
jában –
Az Est 1934 ápr. 28.

Zala György

Tisza István vobra

vód

– Hel Szemle

1934. 682. sz.

363, 364. 1

báró Forster Gy

„Müemlékek"

Ezennel ~~— — példányban, de c~~

~~dr. Ede~~

Tizenkettőezerőtsza

fizet ett le pénztárunknál, mely öss

mai értékkel b. szá

K 12.500.—

Zala György

cikk
Pesti Napló
1911. ápr. 16. 42. l.
(A művészet és Tisza István.)
U. 217

Zala György

irod

Gy. N. A gróf Tisza István emlékszoborpályázat tanulságai - Képzőművészet 1929. 131. l

(gy.) A gróf Tisza István emlékszobor pályázat. (Képzőművészet. 1929. 132, 133. l. (A gróf Tisza István emlékszobor terve, képekkel.) 142. l.

Zala György

Gr. Tisza István
szobra, repr.

Kőprőműcsőtt

1934. 97 l.

Zala György

wód
z

Elek Artur:

Tisza István szobra.

Magyar Művészet

1934. 169. l.

(27)

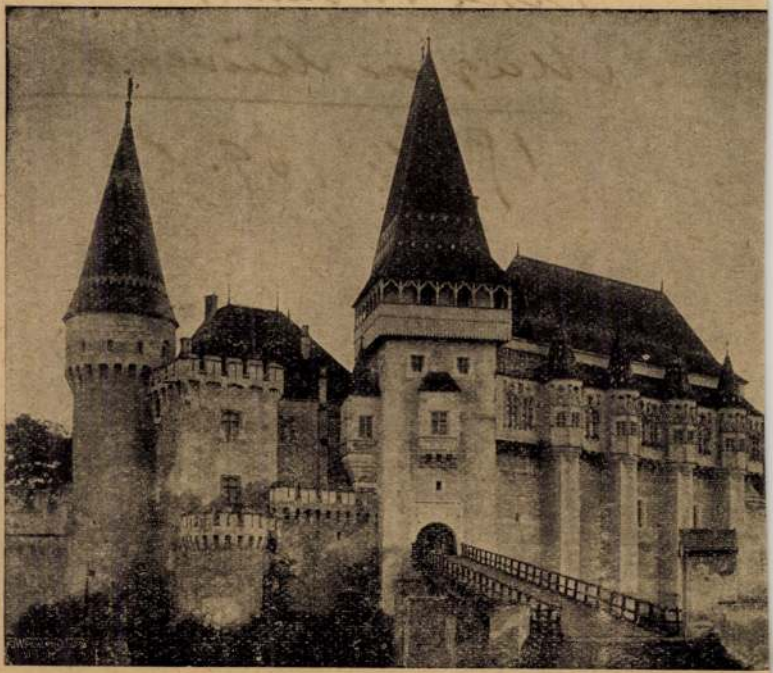

Zala György

Szöllösy K.: Az aradi tizenhárom vértanu - szobor története. 172 l. - Kecskemét, 1890 -

Gent (2156)

MŰEMLÉKEK ORSZÁGOS BIZOTTSÁGA
978 /1917 szám
Érk.: 1917 év nov. hó 24 n.

A vall. és közokt. m. kir. mini
178.953. sz. a. kelt s a budape
hoz intézett rendeletének másol

Vonatkozással a hon
22.644/eln. 20/b.-1917. sz. a.
október hó 16-iki számában az
hadicélokra való igénybevétele
tesitem a t. Parancsnokságot,
egyház 1992. évben készült erős
nyozott diszitményekkel borito
nak szerencsés, hatásos befeje
a hadiigénylés alól ezennel fe

A hiv. t. los más

Zala György

Az aradi vesta-
nuk dombor-
mivu arczepei
repr.

JoBrRá

373, 374, 375.

Zala György

Az aradi vértanuk szobra, melyet a románok szétszedtek és az aradi vár kazamatáiba raktak repr.

Képes Pesti Hírlap
1933. okt. 6.

Tárgy:

100 P. katasztrófái segély kiutalása.

Zala György

az aradi vértanúk
emlékszobra
sépr.

Jó Br Rá

390, 391. l

Zala György

Haldokó harcos
az aradi vértanuk
szobráról
repr.

Jó Brká
333-l-

K I M U

akik ré

Zala György

ajánlja a Deák-szobor bizottság az aradi vértanuk szobrának befejezésére.

Vas. Ujs. 1885. 101. l.

Zala György

arad i Honvédan-
lék, utóbb lesze-
rellék
Ue. 3227

Magyarországi,
képpel

A Müemlékek Országos Bi

Zala György

az aradi Szabadság-
szobor részletei
repr.

Jó Br Rá
98, 99. l.

Z a l a G y ö r g y
szobrász

Magyarság. 1924.nov.28. (Az aradi vértanuk emlékszobra a Szabadság-téren.

Zala György

Gród.

Nendtvich Gusztáv. Az aradi szobor kérdés. Építő Ipar 1890. 43 sz.

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása.

Engedél

.....

a műhelyfőnök va
aláír

8. sorsz. Műhelyi minta.

Zala György

Irod

Szana T. Zala und das Denkmal der Arader Martyrer. Die Kunst für Alle. 1891. 9 für

Magyar királyi államvasutak.

T. Műhel

Miután keresményemnek 191....

tésénél.....

jelenhetek, keresményemnek átvételére

nevü munkástársamat szóbelileg megbiz

Kelt ..... , 191....

.....

tanu.

.....

tanu.

Zala György

Aradi Szabadság-szobor
bedeszkázása, majd
lebontása.

Olaszmagyarul
200. l.

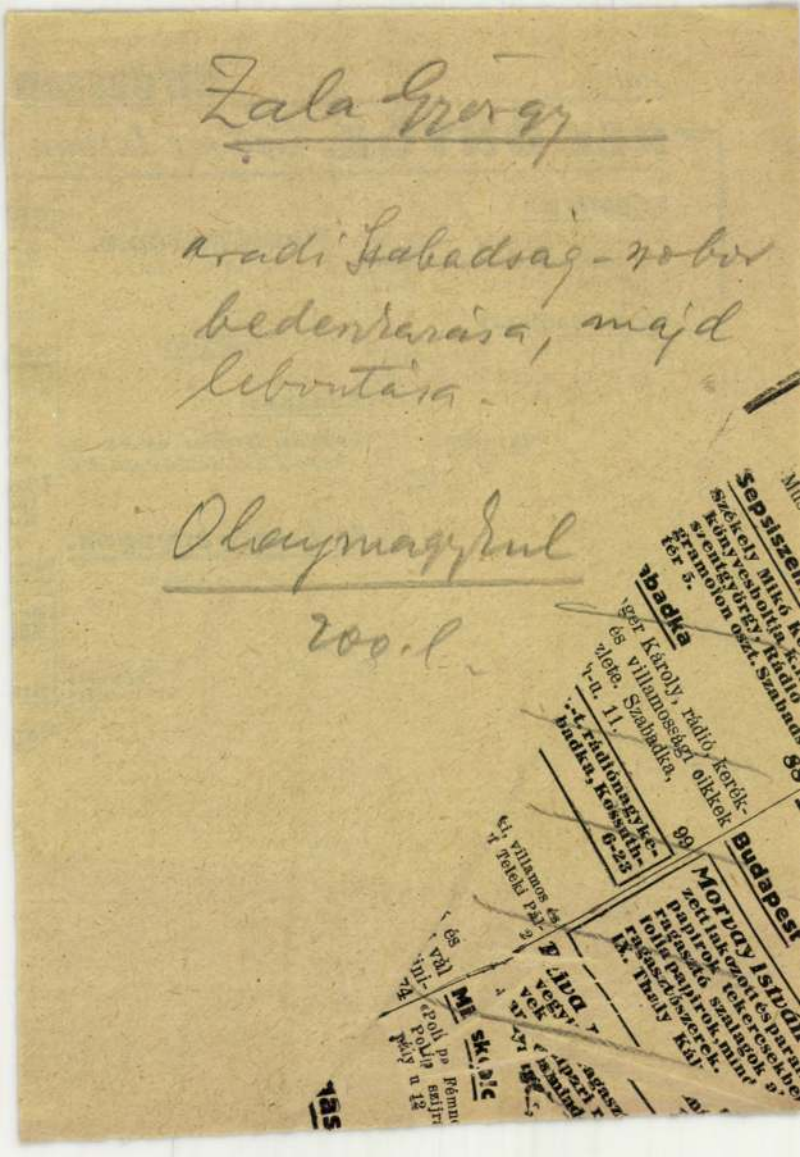

REDÖNYÖK, *Csöbör István*

Salgótarján

Jobbágy Lajos rádió, kerékpár és hangszerkereskedő, Salgótarján, Fő-u. 15. 2–12

Sátoraljaujhely

Pavlovits Emil villanyszerelő és rádió műszerész Sújhely ...solini-tér 3 21–70

...tgyörgy

...llégium ...t. Sepsi- ...és ...ág-

Rádiótherápia.

(Lásd orvosok alatt.)

Raffia.

Budapest

Csókai, Breyer és Társa
Bpest, V. Nádor-u. 34. *126–693

Ragasztó anyagok.

(Lásd enyv alatt is.)

... enyve- ...inált

Del

...Sár... és ...iro... út ...Ra...

Ko...

Kolo... Hi... Ko... eg...

Uni...
Ip...
Ko...

Mis...

Ma...

MIS...

Nag...

Zala György

cród

Dr. Szmrecsányi Miklós

Az Avadi vértanúk szoboremléke. Magyar Szalon 1891. XIV k. 11. l. (arckeppel)

..... *műhely.*

őnökség!

.....hó.....n történő kifize-

.....indokából személyesen meg nem

.....számu.....

.....hó.....

.....

sajátkezü aláírás és munkásszám.

Zala Georgi

[illegible]

Santha Karol. Az aradi
vértanuk szobrának
leleplezésekor. (vers) Vas. Ug.
1890. 642. l.

Zola Émile

Lvod

Om III. 466 l.

.....*műhely.*

főnökség!

.....hó.....n történő kifize-

.....indokából személyesen meg nem

.....számu .....

.

i ..... hó.....

.....

sajátkezű aláirás és munkásszám.

Zala György

Lod

Vas. Ujs. 1885. 177, 178 l. (Az aradi vértanuk emlék-szobra; Keppel.)

UNITAS

AUTOMOBILIPAR ÉS KERESKEDELMI R.-T.
BUDAPEST, V., ZÁPOLYA-UTCA 13

•

TELEFON:
***292-385**

Mélyen tisztelt Bérlőnk

Évek hosszú során át küzdöttünk az ellen, h
közönség érdekeit sértő rendelet ne kerüljö
„ a m. kir. Kereskedelem és Közlekedésügy
rendelete értelmében f. hó 28-ától kezdődől

**csak olyan helyi fuvar bonyolítható le, amely
legalább 20 km, időszerinti díjazás esetén
Az utóbbi esetben a fizetett díjért**

Sosem értettük és nem értjük ma sem,
sértette az a körülmény, hogy **km ko**

Zala György

Egyh. zm. Lap
1881. 215. l.

22
1904. Sz.

Nagytekintetü

Mellékelve van szerencsém
bemyjtani 3. izbe
felszámitott utisz

Nag

Budapest 1904. Szept. hó 19.én

Zala György

vrád

Farkas Zoltán

Szár cv. nabránata.

Bpesti Hemle

1926. okt. 590. n.

140. 141. l.

MŰEMLÉK ... BIZOTTSÁGA
413 1916 szám
Érk.: ... szept. 16 26. n.

A debreceni magyar királyi

34-et sz.
19 16/17.

Excellenciá

Magyarorsz
reczeni m.kir.tudomán
ves megküldéséért, fog
nácsának hálás köszön

Debreczen,

Fogadja, kér

Zala György

Lvod

Tak. 216 – 220 l.
Eljeggel.

Zala György

lásd

Uxa. 261. l.

Zala György

irod

Fiebermodmüv

118. l.

Zala György

vred
z

Lázár mugövője

88, 89. l

K I M U T A

a 422/1945 M.E.sz.rendelettel engedély
/Műemlékek Orsz

1.	dr.Genthon István	előadó
2.	dr.Szentiványi Gyula	főtitkár
3.	dr. Lux Kálmán	műszaki főtanácsos
4.	dr.Dercsényi Dezső	m.segédőr
5.	dr.Gangel Judit	m.gyakornok
6.	Szabó Erzsébet	kezelő

Zala Györy

wód
z
Lázárivók

62. l.

Zala György

cod

Dalmübarátok

56, 82, 106, 111, 165,
169, 248. l.

próbát az általam szállitott

tékkel s Ön is tapasztalni fogja,

unkát a legnagyobb könnyedséggel

tséggel késziti el.

sü rendeléseit várom és vagyok

teljes tisztelettel

Kelefános

1.5o - 1ooo példány P 6.-

at különféle minőségben
a 1ooo laponként 6-8 P.

TELEFON
17-8-33

Zala Szőrcz

Csód

Prusztulás 102

Jézus és Ker. szt. János

882 Olasz festő, az

Zala György

lásd

Pusztulás 101

1904-909-8
1. sz. lakás.

525. Állvány (festő)

1 darab szürkére festett puhafa állvány, két ajtós szerszámtartóval, zárral, két polczczal és négy lábbal.

Méretei: 185 cm. magas, 72 cm. széles, 24 cm. mély.

Becsértéke.....20 K

Házilag készült.

Zala

Karrikaturák művészek-
ről Ernst Lajos gyűj-
temegébéro.

Ernst

Z a l a G y ö r g y
szobrász

Pesti Napló. 1926.okt.31. (El nem készült szobrok.)

Zala György
szobrász

Fővárosi Lapok 1896. évf. 20., 3. old.
(A képzőművészeti társulat közgyűlése)

Kalmár

Zala György

csód

Mücsarnok, 1901. 47. (A Nemzeti Múzeum építése).

..... nevü munkás igazolta

a művezető aláírása.

lyezem:

vagy helyettesének
rása.

— Endrényi Imre, Szeged.

Mayer György

Művészet 1912 - 183

Fejes István: A sátoraljaújhelyi ev. ref.
egyház története V. ü, 12

Zala György

Irod

Műcsarnok, 1900. 121. l
(A király Zala mütermében).

.....nevü munkás igazolta

a müvezető aláírása.

yezem:

gy helyettesének
ása.

Endrényi Imre, Szeged.

Zala György

cikk
2

Új Magyarság

1935. nov. 17.

(Lechner Jenő válasza
Zala Györgynek és
Márton Ferenczné.)

ő okl. gépészmérnök
és vállalata
— **Telefon: L. 981–83**
, egészségügyi és csatornázási
ek

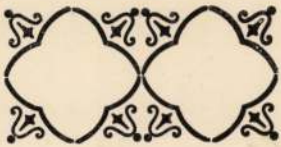

sorrend.

gyesek	Szőnyegek	Bőráruk	Hangszerek	Fényképező-gépek, műszerek	Bútorok	Könyvek
—	—	—	—	—	2546—2630	—
11—3050	—	—	—	—	2631—2720	—
—	—	—	—	—	2721—2810	—
51—3090	—	—	—	—	2811—2900	—
—	—	—	—	-	2901—2996	—
91—3120	2154 - 2220	—	—	—	—	—
21—3160	2221—2290	—	—	—	—	—
61—3200	2291—2360	—	—	—	—	—
-	2361—2445	—	—	—	—	—
01—3230	—	2447—2485	—	—	—	—
31—3270	—	—	2486-2501/a	—	—	—

Zala György
szobrász

Fővárosi Lapok 1895. febr. 17., 542. old.
(Műmelléklet.)

Kalmár

Zala György
szobrász

Törvényi Lapok 1896. okt. 21., 4. old.
(az ni igazságügyi palota zárkötétele.)

Kalmár

Zala György
Szobrász

Tolvaiós: Lapok 1895. jun. 20., 1944. old.
(Irodalom. v. Az 1848-49. diki Magyar
Szabadságharcz Történet.)

Kalmi

Z a l a G y ö r g y
szobrász

Uj Nemzedék. 1922.jan.28. /Képző-
művészeink áldozatkészséget köve-
telnek a kormánytól./

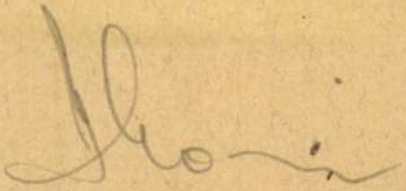

Z a l a G y ö r g y
szobrász.

Kertész K. Róbert: A magyar művészet közelgő eseményei. Pesti Napló. 1926.jan.12. /Képpel./

Zala György
szobrász

Fővárosi Lapok 1896. máj. 5., 4-5. dd.
(a király látogatásai. a műcsarnokban)

Kalmán

Zala György
szobrász

Fővárosi Lapok 1896. ápr. 25., 8. old.
(Művészetek. Ha ezredévi műkiállítás)

Kalmán

Zaha György

Nód

Műcsarnok

1900. 522. l.

(A király a Téli Kiállitáson.)

1906. III. 1.

a felkai Tátramuzeum egyesület elnökségének:

az 1905 évi régészeti és természetrajzi államsegélynek az 1900 évi régészeti segély maradványának felhasználásáról szóló elszámolás j. tudomásul vétetik. A Dr Greiringer féle gyűjtemény szándékolt megvásárlásával a ffség csak akkor foglalkozhatik érdemlegesen, ha a tárgyak leíró lajstroma az árak tételes felsorolásával előzetes felülbiráles végett beterjesztetik. Kívánatos a képzőművészeti és iparművészeti társulat folyóirataínak a ktár számára való megszerzése (53/906).

Zala György

verzenyen kívüli
jury-tag a képröm.
csop-ban

Közlezrkiáll

1265 l.

OLVASD EL ÉS ADD TOVÁBB!

Loholsz, futsz új javak után...

Loholsz, futsz új javak után, kifúj a szél, megázol,
És a meglévő holmidra vajjon, miért nem vigyázol?
Még törekvő emberek is sokszor sárba ragadnak,
Hogy ha ezer dolgod is van, szakíts időt magadnak!
Biztosításod van már rég (jobbat nem is tehetnél),
De manapság **e kis pénzért** mondd, hogy mit is vehetnél?
Ezt az ügyet nem is lehet más oldalról szemelni.
Az értéket nagy sietve jó lesz ma felemelni!!

"Pátria" r.-t. Budapest — 435418

Zala György 2

bele van vésve az úr imájá-
nak teljes szövege. A szobornü-
vet még ebben az évben elhely-
ezik a Habsburgok ősi temetkező-
helyén. 1)

Gróf Andrássy Gyula lovaszobra-
vala Zala egészen elkészült. A szobor
négyszögű brzottságának tagjai
megtekintettek (1900 jan) és
mulu tekintetben meg voltak
vele elégedve. A szobor az élet
nagyságna 3 szorosa s az ujor-
szágbár előtt fog állani. 2)

---

1) Erzsébet Kirájné siremléke -
Vas. Ujs 1900. 61. l.

2) Gróf Andrássy Gyula szobra -
Vas. Ujs 1900. 61. l. és 93. l.

Zala György

1884. a mincheni akadémiai ezüst érmet nyert.

Magyar művész ifjak. Vas. Nyó 1884. 529 l.

Zala György uj szobornuve A mucsarnok nagy dijának nyertese. A Mária és Magdolna szobornoport kepével Vas. Nyság 1884. 52 szam

---

árod

Ország Világ. 1884. 700 l. („Mária és Magdolna").

árod

Mutárlat. Őszi kiállítás. Zala Mária Magdolna c. szobornuvének rajzával. Ország Világ 1884. 813 és 814. l

Zala György

wód

Emlékirata, A Magyar Képzőművészek Egyesületének — a m. kir. Belügyminiszter Úr Ő Nagyméltóságához a Nemzeti Szinház építése ügyében. Bp. 1901.

jut.
ill(e)
2-4% jut.
a. d. 1%. jut.
0%. a. d. 1/2%. áll. k.
ut.
d. 2%. jut.
a. d. k 1/2%
0% a. d.
a. d.

Kötvény

2% all. 1 1/2%. jut.
3 3/4%. Zs. d. 1/10. ds. forg. jut
k. 5 f. é. p. f. a. alt. k. f. 3%

1 1/4%. all. d. é. p. forg. a.
1/10%. - 2/10%., jut. 4%.

1 5%. ha az arf 100 de adm
1%. felül. all. d. é. p. f. a.
10 pf. per db. 100 ill. a
1 1/4%. a. d. de legalább
1.25 kötésenlément. tollére
1/2%. é. p. forg. a. b. áll. 1/10%
tollére 2/10%. jut. 2%.
1 1/4%. jut. a. nev. ez. d. 1 c. K.
1 1/4%. a. n. d. 1 sh. b. ill. ha
az arf. 5 Z. felett van. ~~alt. d.~~

a. d. 3%. az é. de ca. 1.5 fr.
kötesp. é. p. f. a. 1%., jut. 4%.

all. d. mines, jut. 2%.
a. nev. é.

Rv. 2 1/2%. all. d.
2 1/2%. jut. 3 3/4%. Zs. d.
1/10%. ds. f. jut. é. p. forg
18 f. p. k. 3% f. a.

a. d. 1 1/4%. é. p. f. a. 12 p

a. d. 1%., é. p. f. a. 15 pf. p. a

1/2%. a. d. ~~jut.~~ 5/10%. 1%.
Zs. d. db. 5/10%.

all. d. 1/2%. az arf é
b. ill. 100 sh. árt. alul. 60
100 felül 1 sh. ezenfelül
1/10%.

3%. a. d. 1%. é. p. f. a.
7%. jut. az forg. a. 1000 m
tehérpelet ö.

jut. az arf. szerint
valtozik 7.5. a pr.
lestés

Zala György

arcképe S. Kalivoda Katától

repr.

Képzőművészet

1929. 130. l

Zala György

Művészeti lex 1837 l.

szobrász, szül. 1858. a IV. 16.
Alsólendván. Budapesten, Bécsben, Münchenben tanult, 1884 óta Budapesten ~~telepedett le~~ működik. ~~Mű~~ Főbb művei: a Mária és Magdolna c. márvány szobrot ~~márvány~~ (1884, társulati díj), ~~Aradi~~ az aradi szabadságszobor (ennek Harckészség c. részletére 1887. állami aranyérem; az ~~[illegible]~~ emlék szobrot a románok lebontották), a budai Honvédszobor (1893), az Ezredévi Emlékmű (1898 ?) és a Opesti Andrássy-lovasszobor (1906). Szamos mellszobrot (ezek közül egy női képmásra 1916. megkapta a jubileumi Király-díjat) és tiremléket is készített. Realisztikusan mintázott művein barokk hatás érzik.

? ennek egyes részeire 1907.a Ráth díjat, 1909 a társulati díjat kapta

Zala György

Petrovics Elek: Visszapillantás hat év magyar szobrászatára. Budapesti Szemle. 1929. 296. 297. l

febr.

DES II STOCKES

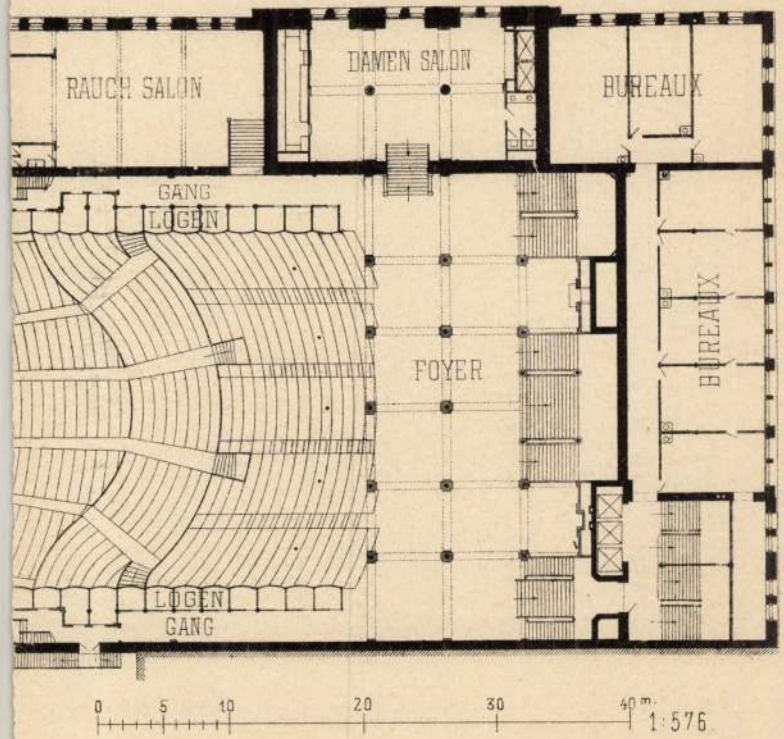

R. SPIES & Cº ART. ANST. WIEN.

Zala György

l.

Liber Spectaculorum

306 l.

Zala György

l.

Liber Bpestszobrai

277. l.

Zala György

írod

Ferenczy László dr.

Az ősmagyarok ábrázolása a magyar képzőművészetben.

Képzőművészet 1929.

23, 4.

H_3

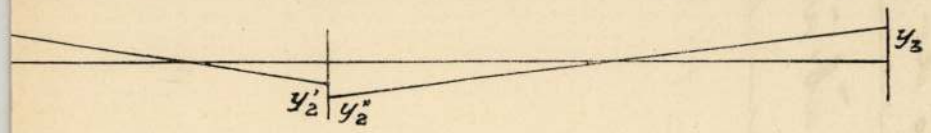
y_3
y_2'
y_2''

Zala György

zobrazu

erőd

3

Karczagmagyállam

974. h.

Gyarapodás.

van ábrázolva.

zélben ~~látható~~. Feje elől kopasz , haja
la leberetvált. Felirata két sorban:)

885.6

.2: 42.2 cm.
VIII. 30-án (97/88 No 3.).

40

1304.

Zala György

1. okv

Medvey 95. l
96. l.

Zala György

ívód

Szana Szárév

230, 322, 327, 328. l.

Repr. szobrai 385. l.

VIII. Orbán pápa archépe. Vászon, olaj, 135 × 105 cm.

Maszlagy II. 464. szám.

1623

Zala György

1858 - 1937.

laid okv.

Medvey 140. l

Loosdorf h. u. IV. 32.

Zala György

l.

Müveszi Ipar

1888. III. 214. l.

Zala György

lásd

Egyetemes Philologiai Közlöny

1894, 554 l.
535. l.

Magyar királyi államvasutak.

T. Műhely

Miután keresményemnek 191 .... é

tésénél ....

jelenhetek, keresményemnek átvételére ..

nevü munkástársamat szóbelileg megbizt

Kelt ...., 191....

.....

tanu.

.....

tanu.

Zala Jozsi

Lásd

Egyetemes Philologiai

Közl. 1891. XV k.

605 l.

.....mühely.

yfőnökség!

ev.....hó.....n történő kifize-

..... indokából személyesen meg nem

.....számu .....

am.

évi ..... hó .....

.....

sajátkezü aláirás és munkásszám.

Zala György

laid

Egyetemes Philologiai Közlöny

1907. 636. l.

Zala György

irod.

V. L. A budapesti
művészpörök
Forum 1932. 156 l.

Zala György

ród

z

Petrovics Elek=

Munkácsy Mihály le-

velei Szmrecsányi

Miklóshoz.

Budapesti Szemle

1941. 760 sz. 158, 159 l.

Zala György

szód.

Mitrovics Gyula

A műalkotás szemlélete. Bp. 1940.
5. t.

Másod példány

…tás

…k 8. pontja alá tartozó azon férfi alkalmazottról, ki …aló igényét bejelentette.

	5	6	7
…lése …knak, …a …kat az …eth tart… …mint …éltány… …ulő …eknek	Az alkalmazott vagyoni viszonyainak rövid ismertetése. (Ajánlatos tér-tanító parlaka)	Megvan-e már legalább egy évi jó szolgálata? Mely naptól kezdve van alkalmazva.	A közvetlen hivatali főnök neve aláírása, melyhel a 3., 4., 5. rovatokban foglalt adatok valódiságáról meggyőződött.
…ödel-	Az alkalma-	1899 évi április 11. óta … 70 kr. heti fizetéstel	

Zala György

U. 2884

vrad
2

Magyarság.

1933. okt. 15. Beszélgetés három generáció képviselőjével a magyar képzőművészet válságos helyzetéről.)

les.

ottsága a nemzeti kultura szempont-

kis létszámu alkalmazottal a béke-

esiteni, ~~tekintetbe~~ figyelembe véve, hogy 1938-

t nyolc fogalmazási minőségü alkal-

y háboru esetén, tekintettel a meg-

emléki állományára, a légoltalmi in-

ontosabb müemlékeknek a határokhoz

nőségü alkalmazottak polgári foglal-

lább két müszakilag és müvészettör-

észmérnök/ alkalmazottal való növe-

/.

atásügyi m. kir. Minisztériumnak

B u d a p e s t

Zala György

erőd

Lázár Béla dr.

Fadrusz János élete
és művészete.
Bp. 1923. 90, 79. l. – 95. l.
97. l. 106. l. 107. l.
108. l. 195. l.

Zala György

szód

Somody István:

Tisztogatás a magyar képzőművészetben.

Magyarság 1940. nov. 10.

Zala Gorby

red

Vas Typ 904 - 444.

Zala György

Wod

Ven Lyp 1904. 144 l

Zala Gorty

wod

Vas Vp 904. 209

Zala Sporty

ind

z

Vaslys 1902. 106-7

l

Zala Georg

und

Vas. Ugs. 1902. 708

Zala György

[illegible]

Vaslyp 1901. 601.

Zala Sporty

ined

Vas Zp 1901. 733

Zola Eroty

wed

Nas Lyp 1901.

584

Zala Horts

Sind

Vas Zyp 1800. 712

Zola Emile

wol

Vas. Lyp 1900. 485

501, 517.

Zala György

wod

Vas Zyp 1889. 373 l.

Zala György

ind

Nas Tip 1889.

584. l.

Zala György

Lvod

Vas Zyp 1888.

662.

678 l

725 l

809. l

Zola Emile

vol

Varsovie 1889. 690 l.

Zala György

~~[illegible]~~ lásd

Vasnyp 1889

40 nám

Okv. Jelen-

Kepeksel

Zala Görgy

vid

Vaslys 1889. 278 l
293. l. 326 l.

Lala György

Szód

Vas. Nyó 1891. 5/2

Zala György

rod

Vas. Up 1889.

505 l.

Zala György

Urod

Vas. Nyp 1891.
261 /

Zala György

irod

vas. Np 1891. 244

Zala Egerszeg

vivod

Vas. up 1895. 93 l.

Zala György

wół

Var. Up. 1894.

11. l.

Zala György

[illegible]

Van Nyp 1894-

3041

Zala György

mod

Vas. Ug 1894. 2721

Zola Emil

irod

Vas. Ujs 1894. 577.

Zala György

wrod

Nas. Ny 1893. 118. l.
256 l. 288 l. 305 l.

Zala György

Grod

Vas Tip 1893. 21' nai

Zola Gjorty

red

Vas Typ. ~~1893~~.
1893.

764 l.

Zala Szosty

wrad
c

Vasty 1899.
404 l.

Zala György

Środ

Varsep 1895. 432

Zola Gorz

crod
z

Vas up 1895. 363 l.

Zala György

wod

Vas vp 1899. 729 l.

Zala György

cnód

Vas Up 1899.

686 l.

6 [illegible] Egyptel.

Zala György

wod

Vas. Zys 1899. 556.

Zala György

wod

Vaslyp 1899.

472.

Zala Gorz

[illegible]

Vasilijs 1899. 877.

Zala György

urod

Vas. Gy 1899, 712.

Zala Grösz

Środ

Var. Typ 1887.

749 k

Zala György

nod
z

Vas. Up 1886. 177.

473. l. 829-l.

Zola Emile

Prod
2

Vas. Vyst. 1886. 113.

Zala György

szód

Vas Vp 1885. 101. l

Zala Sjorbi

Ir. d

Vas Zyp 1885. 178 e

Zala Georgy

mod

Vas Typ 1885. 245 l.

Zala Gösty

ined
Z

Vas Up 9900.589

Zala Győrg

irod

Vas. Ny 1888. 33. l. 48. l.

134 l.

Zala György

wod

Vas. Ugs 1887. 733 l

Zala György

Műveszet 1918.

Keszthely IX. 9.

Zala György

U. 1731

Zala Górny

U. 1539
1545

Zala György

u. 1674
1675

768/II-904.

sen testvérek.

—

ályhák à 25.- K

— épület)

—

)✓

✓ (Külön cédulán)

Jala Groszy

Miwesiet

1916. 80 l.

Schlick-féle könyvtári (vas) állványok

VI. 158.

Zala Gyula

U. 1887

Károly József, osztrák főherczeg (arczk.) II. 138.

Zala György

U. 4148.

Louvre III. 48.

Zala György

szobrász

Lyka München

59. l.

MŰEMLÉKEK ORSZÁGOS BIZOTTSÁGA
7 /1922 szám
Érk.: 922 VII 5 hó n.

Műemlékek Országos Bizottsága
Elnökségének

Feljebbvaló jó férjem
elhunyta alkalmával tanúsí-

Zaba György

wód

Ibl Svájc 1944

Negrotypien ect.
Manchettenknöpfe,
Kravattennadeln,
BROCHEN, JOUJOU,
BECHER.
TASSEN. TELLER
mit eingebrannter Photographie

bátorkodom
hogy a negatív
telt titkár úr
év oktober hó 1
ben volt szeren
a fényképészeknél
lemezek kiadása, mert azokkal
továbbá volt szerencsém írni, hogy
van, méltóztassék egy megfelelő
vagy az eredeti lemezeket vagy az
bátor beküldeni.

Maradtam

Zala György

erőd

Vargha Balázs

Uj magyar szobrászat.

Bp. 1948. 7, 8. l.

Budapest,1914.VIII.9.

ró Ur!

!

r Rudolf épitésvezető urról,akinek folyó
ett vonulnia és aki ezt megelőzőleg a
eszámolást hagyott vissza,mely szerint a
József vaskereskedőtől 2500 korona köl-
tén elszámol és melynek visszafizetését

m Kegyelmes Uramat,hogy a bizottságban

Zala György

Gentzmüeml.

51, 122. l.

Zalavármegye alispánja.

3.

ágos Bizottsága közleményei

BIZOTTSÁGÁNAK.

Budapest.

es itemi, hogy a Müemlékek Or-
nek harmadik kötetét megkaptam
n elhelyeztem.
évi január hó 30-án.

alispán

Zala György

U. 1898

Vas. Ujs. 1907.

513, 514. l.

Vegyes

a. 48

3 köt. 8r

Köchly H.

Griechische Kriegsschriftsteller.
Griechisch und Deutsch, mit kritischen
und erklärenden Anmerkungen von —
und W. Rüstow.

Erster Theil. Aeneias: Von Vertheidigung der Städte.
Heron und Philon: Vom Geschützbau.
Nebst einem Anhange zu den Schriften
Heron's und Philon's enthaltend Vitruvius
X, 13–15 und die Quellen für die Ge-
schichte der ersten Artillerieperiode

Zala György

U. 1887

Vas. Nyj.

1912. 888. l.

1.-96. U.

H.-Böszörmény
Szabó Ferencz
1903.

Zala György

11. 1939

niszternek jelen kelet és ügyszám

ához és a Csekkosztályhoz intézett

Vas. Ujs.

1906. 49. szám

emlékek Országos Bizottságának a m.kr

16018/1938. szám.

III.

A Müemlékek Országos Bizottsága
tek. Elnökségének

B u d a p e s t .

Tudomás és további eljárás végett másolatban azzal közlöm, hogy a most utalványozott összegek elszámolása a szokásos módon terjesztendő fel.

Budapest, 1938. november hó 28.-án.

A miniszter rendeletéből:

dr.Mariay Ödön s.k.

Zala György

l.

Szabad Művészet

1949. 2-3. n. 87 l.

MŰEMLÉKEK ORSZ. BIZOTTSÁGA
356/911
85. V/11

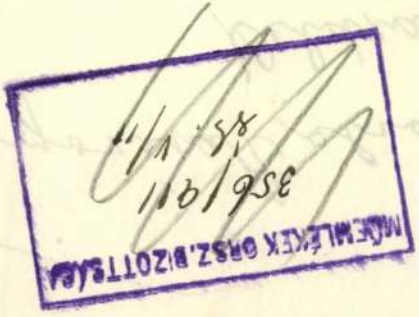

ványozásat elrendel

Alázatos ke

lett vagyok a Méltóság

Kelt Budapest

1911 évi Aprilis hó

Zala György

u. 1849

Vas. Ujs.

1908. 35 sz.

vegyes

d. 38

2 köt. 8r

Korponay

János

Abaujvármegye monographiája

I. I.-VI. + 1.-772. ll. _____ Kassa

Zala György

l. Szana 1890

169 – 170.1

Zala György

irod
2

Rad 1943
156-l.

240.

...bon, a füstölgő házon innen, ~~egy~~ vén tere-
...gyelmünket; a középtérben jobbra a tölgyek kö-
... szemünkbe, honnan kamyargó út vezet s az
... dobogó van, a mely előtt egy asszony és leány
...ton két tehén s ~~körülöttük~~ három birka kö-
...rögött szekér hajt kettős ökörfogattal. A kocsis
...elben van ábrázolva. ~~Tejen~~ szürke kalap ~~van~~
...vetvált, ruhája sötét szinű. Az asszony ~~fejen~~ fő-
...lője barna, ingének ujjai felgyűrvék, szoknyája
...öke hajú leányka kötenyében fűvet hoz, ing-
...szú s szoknyája sötétszinű. Tőlül a tölgyfa
...dár ül s kissé jobbra négy röpköd. A égbolt
... játszik. ~~és felhőzött~~. Jelisse alól jobbra: „Robert

...vetei 83·8: 73·8 cm.
...877/8. Ára 800 frt.
...363.

143

Zala György

l.

Műv. Krónika

1904. 3. n. 8. l.

törve úgy a magunk, mint az egész rokonság

LAJOSNÉ

Ó MÁRIA

gesebb hitves, szerető gyermek és jó testvér

Zala György

l.

Mův. Kronika

1904. 8. n. 7. l.

kétszer

BUDAPEST, 1931. január 22.
VII., Rákóczi-ut 68.

Dr. Szentiványi Gyula ú
Bpest

ldig nálunk vezetett számláját a mai napon

2. a fióküzletünkhöz

szerűen vezetni fogja. Kérjük Önt, hogy az esedékes
nél szíveskedjék befizetni és miután ennek fekvése
gy számlájának átutalása Önnek minden tekintetben

égi postatakarékpénztári befizetési lapokat nekünk

fenti fióküzletünk idecsatolt

ogy a fenti számlán vezetett tartozása folyó év

amit szíveskedjék felülvizsgálni.

Teljes tisztelettel

SINGER VARRÓGÉP RÉSZVÉNYTÁRSASÁG

Zala György

l.

Liber Byzantinus

356. l. (többször is)
358. l. (többször is) 359. l.
379. l. 380. l. 408 — 415. l.
435. l. 438. l.

regény, mint a cime is elárulja, szininövendékekről szól, azokról a kes fiatal lányokról és fiúkról, akik művészi cél szolgálatába állítéletüket és tehetségüket. Tréfa és komolyság, könny és mosoly, megrázó indulatok és halk szavak váltakoznak benne.

VASZARY GÁBOR

CSAK TE...

Pesti regény 1940-ből. — A szerelem örök története, amely alapjában véve mindég ugyanaz és mégis más. »Monpti« és »Ő« irójának új regénye decemberben jelenik meg.

FORRÓ PÁL

Kamaszlányok

nki jobban nem ismeri Forrónál a fiatalokat. A »Diákkor története« ü hires regényében a serdülő fiuk titokzatos, furcsa harcát irta , melyet környezetükkel az iskolával és önmagukkal vivnak tragimagukra hagyottságukban. A kamaszlányok cimü legujabb yvében viszont a nagy lánnyá serdült bakfisok megdöbbentő lelálságait irja meg és fejlődő asszonyiságuk ezernyi érdekes és bizar problémáját világitja meg a mester biztonságával.

Megjelent 2.— pengős sorozatban.

JOHANN RABENER

Életre itélve

a könyv az uj Németország első és igazi irodalmi világsikere. Trakus, kiszabott utakon mozog a fiatal Fedor élettörténete. Lobogó, lánló kapcsolatok, a végső gyűlölet és végső szerelem kapcsolatai füzik yjához. Hogyan zuzódik szét három élet — anyjáé, a fiué és a fiu relmeséé, egy fiatal zsidólányé — ez vonul fel előttünk megrázó erővel Rabener regényében.

Sárik, Cegléd.

Zala György

l.

Rapaics Lajos

37. l.

Zala György.

Novák

l.

Tonelli Szeged

44. l.

A Magyarországi

PROHÁSZKA KÖRÖK

alakuló ülése 1935. október 2-án, (szerdán) délután 1/2 5 órakor a SZENT ISTVÁN-TÁRSULAT díszter-mében. (Budapest, VIII., Szentkirályi-utca 28. szám.)

Felelős kiadó: Kézai Béla. Stephaneum r. t. Budapest.

Zala György

l.

Ybl Lotz

56, 72, 336, 492 l.

Budapest X. 171.

Zala György

l.

Lepold-Homor-Esztergom

30. l.

---

l.

Lepold Lippay Esztergom

24. l.

Doszkár János és Ferenc

Háztatarozási, építési és átalakitási

vállalata

Budapest.

Iroda:
IV. Veres Pálné-u. 40.
Telefon 117-04

Telep:
IX. Márton-u. 3/B.
Telefon József 8-53.

Zala György

l.

Dornyay Vesprem

21, 22. l.

t, hogy vállalt kötelezettségünknek min-
k. Vagyoni helyzetünkről készséggel
ar. Lajos és Tsa. cég Budapest.
várjuk és vagyunk

kiváló tisztelettel

Sugár és Barna

Zala Gyorgy

l. Lepold Stefano

43. l.

Bélyegmentes id

.....lap.

KILIÁN

MAGYAR KIRÁLYI EGYETI

IV. váczi-utcza 28,

Nagyságos Dr. Henszlm

A magyar,
franczia, angol és német
IRODALOM
TÖKÉLETES RAKTÁRA.

REMEKIRÓK
díszkötésben.

TUDOMÁNYOS
KÖNYVEK
minden ágazatai

Ifjusági iratok.

IMAKÖNYVEK.

Szíves áttekintés véget

1. Myskovszky, Kuns

☞ **A meg nem tartott könyvek mi**

Zala György

vrd
2

Kabdebo Gyula

A szobrászat története

Bp. 1909. 173. l.

292. jegyz.
ó mester,
zobrása 93—
metzi bencés
nérnök 38
LIVO velencei
R ISTVÁN
én 66
LY görög csá-
muzsikus 74
BOR gróf, jáki
rályné, V. Ist-
csétje 212
család 125
124
O művészettör-
324. jegyz.
I. magyar ki-
II. spanyol
LIPPI firenzei
építész 33.
GÉZA, I. magyar király 59, 237, 238
— pénzei 214
— sírja 46, 48
GÉZA, II. magyar király 22, 59, 61, 74, 75, 232,
— jeruzsálemi temploma 74
— pénzei 214
GIOTTO 224, 227
GIUNTA PISANO olasz festő 227, 228
GIZELLA királyné, Szt. István neje 10, 16, 25, 45, 214, 224, 238, 247, 248, 251
— arany koronája 238
— keresztje 238, 239, CCLIII
GODEFROID DE CLAIRE ötvös 197
GRÜNEWALD, MATHIAS német festő 223
GÖRGEY-család 298. jegyz.
GUIDO DA COMO olasz szobrász 183
GUNTHER német bencés apát 239
GUTHKELED MÁRTON comes 232
— özvegye, Magdolna 232 243
GUTHKELED WYD comes 232

Zala György

vöd.
2

Farkas Zoltán –
Budapesti levél.
Forum 1934. 181 l –

lra néz. Jobb kezében, melylyel a szekrény
csnoki pálczát tart, baljával pedig oldalán
a. Nyakravalója felett szalagon három,
y érdemkeresztet visel. ~~és a rendjelek körül~~
Rövid haja öszbevegyült, bajusza és szakálla
rágja piros, szürke köpenyének újjain a vörös
omaut. Derekát szolgálati jelvény szorítja. Felira-

Graf Radetzky"
EIN"
"
."
um v. A. Paterno's Wwe & Sohn in Wien"
ausschliessend vorbehalten".

lak nagysága 27 cm.
iser E.

80. (szinezett).

107/95 № 175.

Zala György

wód
z

Kiss Pécs

23. l.

C

C, az abc harmadik betűje; a római számok közt 100; a méterrendszerben a szárazdresz; a latin Caius név rövidítése. = Zeneben: 1. a régi alaphangsor 3-ik, a mostani hangsor első hangja. 2. C-kulcs, a hangmagasság jelzésére szolgáló olyan kép, hogy megjelöli azt a sort, amelyen a C-nek lennie kell. Rezgésben az ezekszámokat általában C-kulcsban jegyzik. 3. Rómaiszámokkal a 100-at jelenti.

Cab (ang. kab). A *cabriolet* (l. o.) szó rövidítése. A *hansom cab* kétkerekű kocsiva, egyfogatú városi kocsi, bérleszthető fuvarra. Később C.-nak nevezik a négykerekű, négyüléses bérkocsikat is.

Caballero, *Fermin.* l. *Bohl de Faber, Cecilia.*

Cabet (Kabé), *Etienne* (1788—1856). Amerikai szabadelvű francia szocialista. Morus és Campanella államregéjével kommunisztikus irányba vitték; ő maga is »Voyage en Icarie« c. ily utópiát írt. Ettől gyakorlatba átvitték szándékát (Texas, Illinois, Missouri), de mindenütt csődöt mondott.

Cabinet (franc.), szobácska, dolgozószoba, fülke, kis terem. Könyvkereskedésben a könyvkötőiparban van nagy jelentősége, ahol a keresőpapírost színes papírossal, vízszínnel, bőrrel vagy más anyaggal szokás borítani.

Cachou (fr. kasu). Édes gyökérkivonatból és különböző illatos anyagokból (menthol stb.) készült a lehelet illatosítására szolgáló cukorka.

Cadaver (lat.), hulla, holttest.

Cadiz (Cadix), spanyol kereskedelmi (borkivitel) és hadikikötő, 78.000 l.

Cadmium. A cinkhez hasonló s vele együtt előforduló fémes elem. Könnyen olvadó ötvenyek és forrómesre használt fémsorok alkotórésze. Szulfidja tojássárga színű festék.

Caborna, *Lajos gróf,* olasz tábornok (* 1850). 1912—17. az olasz vezérkar főnöke. A világháb.-ban hadműveleteit állandóan balszerencse kísérte. Ő volt a felelős az olaszok 1917. okt. 24. caporettói vereségéért.

Zala György

wód.
2

Péter I. 23. l

Budapest, 1944. máj. 27.

Mari néni!

tisztviselőnek, bizonyítanom
nagyszülőim között nem voltak

, anyját nem ismertem,
ülettek, hol házasodtak, hol
hogy Mari néni férje, Miska
bátyja volt, talán marad-
kmányok, amelyekből szülői
lágosítást kaphatnék.
e, hogy

Zala György

vrd

Zsilinszky Mihály:

A szeptan Clöcsamoka

II. köv. kiad. Bp. 1899.

46, 48. l.

Zala György

wod

Bpmisz 233.l. 236,l.

Zala György

wód
z

Michel 1008.1

Kelenföldi Kaszinó TV. 2bo

Zala György

Wod

Vas. Nyp 1888.
564 l.

Zala Spořez

1894. antwerpeni nemzetk.
k. ath. eltörendű ésten

Vers. Vsp 1894 –
500. 1.

Zala György

cród

Fábnagymagyép

31. l.

láid meg

Építési Ipar

1900 – 1. évf.

T FÉNYKÉPEZTE:
LF

NYOMÓGÉPEIN, BUDAPESTEN

DE ROTOGRAVURE
N. BUDAPEST

HENAEUM LTD. BUDAPEST

Zala György

Nod

Vas Zy 1898.

232 l.

Zala György

Magyar Művészet

1934. 254. l.

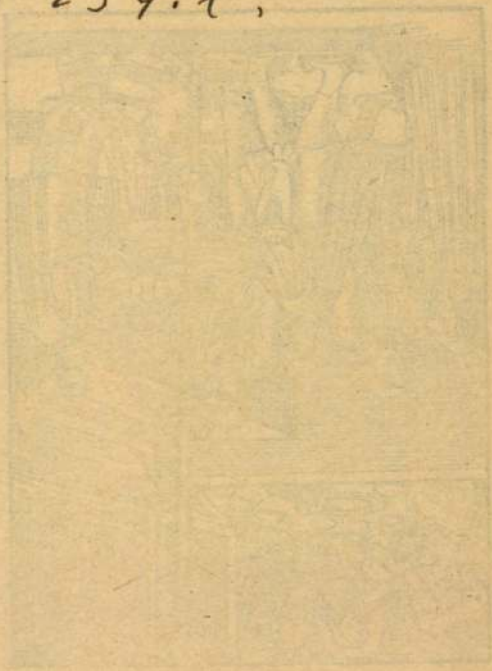

(38)

(38)

RAYAROL, A KERESZ-
tyeni tudomanac
hatodic reßeröl.

38

Zala György

Ivód

Liber Kőrepitk

1–2. n-Sép.

Maximinus bronze VIII. 125.

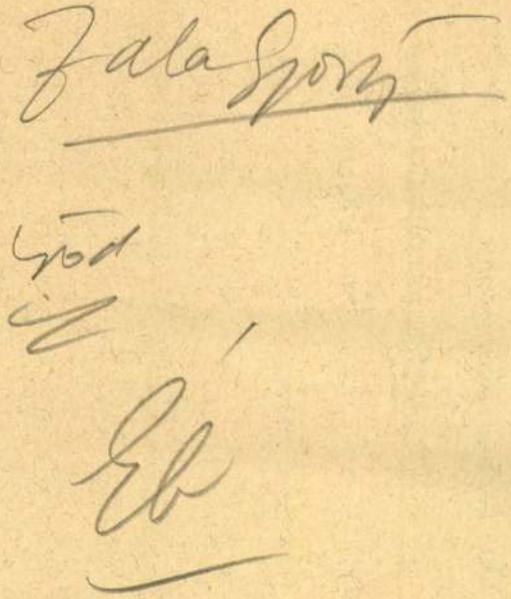

.....-i m. kir. posta- és távirda-pénztár.

Nyugta

.....azaz : ..... Korona

mely összeget, mint évi ..... K lakpénzemből az 190..... évi .....

lakbérnegyedre eső részletet, a .....-i m. kir. posta

..... pénztárból minden hiány nélkül felvettem.

Kelt .....-n, 190..... évi .....

Zala György

Good

Inst. 153. l.

.....-i m. kir. posta- és távirda-pénztár.

Nyugta

azaz: ..... Koron

mely összeget, mint évi ..... K lakpénzemből az 190 évi

Zala György

inód

Mücsarnok, 1900. 85. l

..... nevü munkás igazolta

.....
a müvezető aláírása.

élyezem:

.....
vagy helyettesének
láírása.

. — Endrényi Imre, Szeged.

Zala Egy

und

Mücsarnok, 1900. 98 l

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása.

Enged

.....

a műhelyfőnök

8. sorsz. Műhelyi mint

Zalagörg

mohán

vad

Épitő Spar

1891. 184. C.

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása

Engedély

.....

a műhelyfőnök vag
aláírá

Zala György

xód

Szőpécs 47. l.

Zala György

wód

Liber Bpest nobrai

79. l.

Zala György

Révai XXI. 857. l.

elnökhelyettes.

Zala György

l.

Liber Processuum

228. l. 229. l.

241. l.

ÁNT E

festőm

TEMÉNY

árcius 24-t

Belépő

Igazgató: Schmidek Tibor dr.

Zala Gyöngy

l.

Liber Baptizatorum

213, 214. l.

SZÉ

E

HE

Zala György

Szód

Kofsz 1898

268. l

..... nevü munkás igazolta

.....

a művezető aláírása.

élyezem:

.....

vagy helyettesének
áírása.

— Endrényi Imre, Szeged.

Zala György

cvod

Mücsarnok, ~~1900~~ 1899. 103. l

..... *műhely.*

yfőnökség!

év ..... hó ..... n történő kifiz

..... indokából személyesen meg nen

..... számu .....

tam.

évi ..... hó .....

.....

sajátkezü aláirás és munkásszám.

Zala György

ired

Mücsarnok, 1899. 99. l

..... nevü munkás igazolta

.....

a müvezető aláírása.

yezem:

.....

gy helyettesének
sa.

Endrényi Imre, Szeged.

Zala György

und

Fe Andr. 230 h.

Zala György

wód

z

Ki - Kicsoda?

922. l.

Mayer Ernst

laid

Egypt. 1861-2. 66 l.

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása.

Engedél

.....

a műhelyfőnök va
aláír

8. sorsz. Műhelyi minta. –

Zala György

leisd

Müvészet 1908. 48–49 l

Zala György

vrod

Országos Világ

1888. 41. sz

.....*mühely*.

yfőnökség!

:v.....hó.....n történő kifize-

..... indokából személyesen meg nem

.....számu .....

am.

évi ..... hó .....

.....

sajátkezü aláirás és munkásszám.

Zala György

U. 1838

II. Épület-és pa
számla

Szám sor	Szám ikt.	Közelebb
1	180/917	Lakos Lajos takaré
2	485/917	Klein Dávidnak ve
3	484/917	Klein Dávidnak szer

Zola Emile

U.800.

Zala György

lásd
z
Gy Pécs 1893. 251. l

Magyar királyi államvasutak.

T. Műhe

Miután keresményemnek 191

tésénél

jelenhetek, keresményemnek átvételére

nevü munkástársamat szóbelileg megbi

Kelt , 191

tanu.

tanu.

Zola Emile

U.833

Zala György

U. 153

Sz.	A kifiz. ideje			Közelebbi megjelölés
	év	hó	nap	
				Átho

Zala Größ

U. 1849

Zala György

Lovik Károly: A lovas szobrok lovai. Művészet 1907. 103. l.

Zala György

vrsd

Az Ujság 1904. jan. 12
(Mütermekből.)

(Münchet 1904. 68. l.)

Celtes Könyvtára IX. 59.

Zala György

irod

Vas. Ujs. 1890. 41 sz.

..... *műhely.*

yfőnökség!

év ..... hó ..... n történő kifize-

..... indokából személyesen meg nem

..... számu .....

tam

évi ..... hó .....

.....

sajátkezü aláirás és munkásszám.

Zala György

~~nevü munkás igazolta~~

Szód

a müvezető aláírása.

Münsarnok, 1898. 83 l

lyezem:

agy helyettesének
rása.

– Endrényi Imre, Szeged.

..... nevü munkás igazolta

a művezető aláírása.

yezem:

gy helyettesének
ása.

- Endrényi Imre, Szeged.

Zala György

lásd

Ybl Ervin: Zala György

művészete.

MAGYAR MUVESZET

1937. 329–337. l.

képekkel.

GYETEMI NYOMDA
ZEUM-KÖRÚT 6
46-145

Zala György

laid

Rassai műv. kat. 23 l

Zala György

wod

Ko

Zala György

cpód
z

Keleti 1893

466, 467. l.
kappel

468. l.

ég.

eleje.

ALCSOPORT

SZÁRMAZÁSI HELY

MESTER

SZEMÉLYI VONATKOZÁS „Patrona Hungariae," álgukal.

EGYÉB ADAT Perényi és Báthory címerrel.

ek régen gömbidomú grá
amelyen sugárzó és lángoló
jogarral, bal karján a gyermek
zománcos ezüst lemezen a
ített címer pajzsa látható
egykori tulajdonosa Perényi Fe
ak Báthory Magdolnának c

Zala György

Másd

Magyarművészképm

50.-

MŰVÉSZETI MÚZEUMOK BARÁTAINAK EGYESÜLETE

ALAKULT 1928-BAN A SZÉPMŰVÉSZETI MÚZEUM
ÉS AZ IPARMŰVÉSZETI MÚZEUM
TÁMOGATÁSÁRA

ELNÖK
GRÓF FRAKNÓI ESTERHÁZY PÁL

ALELNÖKÖK

Zala György

vód
2

Lyka Magyarnivel

553. l.

554, 555. l.

560. l.

kejchkel

Tsz.:

Kelet	Beszélő neve (olvashatóan)	Hiv.	Magán	Inturb.	Kelet	Beszélő neve (olvashatóan)	Hiv.	Magán	Inturb.

Zala György

Irod

Vas. Ujs. 1904. 144. l.
(Gróf Andrassy Gyula
halála.)

Batthyány, rokoko

2

146

Zala György

Andrássy Gyula gróf
nobra

lásd

Liber Bpest nobrai

265 - 270 l.

Zala György

Andrássy szobor és
reliefjei.
Repr.

Magyarország (Hongrie,
Hungary) II–III. sz.
28 l. 29. l.

EXPOSITIONS AMBULANTES D' ARTISTES HONGROIS

DOLF, KOSZTA JÓZSEF, KUNFFY LAJOS,
VÁN, VASZARY JÁNOS, VASS ELEMÉR.

r festőművészek elhatározták, hogy
űvészeti kiállitásokat rendeznek
lesztik és terjesztik a magyar mű-
nül értékes részét. Ezen cél további
en elhatároztuk egyenkint kifestett,
ámozott, s mappába foglalt művészi
rebocsájtását. A 9 műlap famentes
ezeket magába foglaló sorszámozott
orgalomba nem kerülnek. Egy mappa
100 pengő.

y jelentőségü kulturális eseményt
tudomására adni szerencsénk van,

Zala György

und

Építő Ipar

1893. 42. sz.

(Tegyszkönyv az Andrássy szobor bíráló bizottságának 1893. okt. 9-ei 10-iken Budapesten tartott üléséből)

..... nevü munkás igazolta

a művezető aláírása.

yezem:

igy helyettesének
rása.

– Endrényi Imre, Szeged.

Zala György

vod

Andrássy zobra. Művészet
(Szabó Kjele) 1900. 1087 l.

Zala György

U. 3740
U. 3741

cvod

Pesti Hirlap Vasárnapja

1931. szept. 20. (A
szobrok és a halha-
tatlanság. A bpesti
Andrássy-szobor
kisztogatása, Képek-
kel.)

212

középütt két tehén áll. A barna jobbra fordul
a sárga felemelt fővel hátra felé tekint, hol a
ég egy tehén pihen. A középtérben balról tehe-
hegyek foglalják el. A tehenekre két fincska
hátul gombolás nadrágot hord, jobb kezében
maga után és figyelve nézi a nagyobbikat,
és előre hajolva foglalatoskodni látszik. Öltö-
utalló. Az égbolt részben borus és fent a ma-
pkönnek. Jelzése alól balra: »F. Brissot«.

3:64·5 Cm.
~~ben. Ara 500 fr.~~
.

43

Zala Gorizs

wod

A berlini Kongre.

Vas Ugs 1904. 832 - 833.

A Gejjel.

Zala György

Ivód

z

Lyka Károly:

Zala Andrássyja –

Uj Idők. 1906. II.

578. l.

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

Zala Gyöngy

erod

Műcsarnok, 1899. 383

(Andrássy Gyula gróf
szobra)

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása

Engedély

.....

a műhelyfőnök vag
aláírá

8. sorsz. Műhelyi minta. —

Zala Gorbs

IROD.

Sz. E. Ar Andrassy

Zobor. Mag. Geniusz

1893. II. 259 l

Zalaszörp

erod

M. K. Andrassy Nob-
ra. Vas. Ujs 1906.
49 n. Eppekkel.

Zala György

vod

Dr. Kovács Dénes:
Grof Andrássy Gyula
Hobra. Vasilyp
1893. 43. nem.
Z Egypt.

Zala György

Róna II. 528, 529. l.
530. l. 531, 532
Arany János rokon
képarat.
644. l. Andrássy-rokon
képarat.

Zala György.
Arckép

Fővárosi Lapok 1886. dec. 6., 6. sz.
(Ujdonságok. Andrássy arcképe.)

Kalmár

Zala György
szobrász

Fővárosi Lapok 1896. jún. 28., 2036. old.
(Művészeti. Andrássy Gyula gróf szobra.)

Kalmár

Z a l a G y ö r g y
szobrász

Vasárnapi Ujság. 1906.dec.9.
(M.K.: Andrássy szobra.) (Képek.)

Zala György

Bpest. Andrássy Gyula
Kossuth Lajos tér.

Líber Bpest zobrai

265.

Zala György

Andrássy Gyula Lovas-
nobra, repr.

Vagyujmagy 44. l.

Folyosó

Zala György

id. Andrássy Gyula gróf sarkophagja a tőketerebesi Andrássy-mauzoleumban fentitöt.

Emlkassai egyhm

II. 540.1.

	Egységar	Összeg	Összesen
képpel ar.P.	12.-	144.-	
	3.-	36.--	
	-.50	54.50	
	3.--	45.--	
	-.50	46.--	
		325.50	
		-.50	
		ar.P. 326.--	

pengő.

Az 50 fill. (számlabélyeg) a 327 tétel alatt (F/1216 sz. számlán) kompenzálva.

Demet

M. T. I. rt. nyomdája 30626

Zala György

Vas. Lyc. 1893. 908. l.
(Gr. Andrássy Nobra
és Zala György.)

368. szám.

1

Műemlékek Orsz

Tárgy:

Kiss István bör-
orvos

A beadv

Melléklet

Egyúttal

Előirat s

Utóirat s

Másolta:

Összeolv

ANDRÁSSY

Zola.

PAPIRSZELETKÉK

TÁJKÉP

A tájkép a legkedvesebb ága úgy a festészetnek mint a költészetnek. John Constable.

*

A tájképfestészet végül is minden egyebet háttérbe fog szorítani.
Wilh. Heinse (1749—1803)

*

A tájképfestészet legott megszünik, amint az ember elkezd komolyan gondolkozni a művészeten.
Josef Anton Koch (1768—1839)

*

Én nem hiszem, hogy a tájképfestészetet valaha is oly komolyan fogták volna föl és állították volna elénk, ahogy ennek, a tájképfestészet lényege révén történnie lehetett és kellett volna.
Caspar David Friedrich (1774—1840)

*

A mi századunkban sokkal több a nagy tájkép-, mint a nagy figurális festő.
Alfred Stevens

*

Tájképet mindenki festhet, míg egy kezet nem.
Gustave Courbet

*

A tájkép mindent elnyelt, és csodálatosképpen bár a maga új formuláit még nem találta meg, de helyette a régi formulákat mind halomra döntötte, sok tiszta elmét megzavart és sok tehetséget tönkretett. És azért mégis nem kevésbbé igaz, hogy mindenki ő érette dolgozik, hogy az új kísérletek mind az ő érdekében történnek, s így nagyon kívánatosnak látszik, hogy e mellett legalább ő megtalálja a számadását, hogy így mindaz a baj, amit a festészetre általában hozott, valamiképpen igazoltassék. Eugène Fromentin

*

Manapság az ember még a természettől is szinte megundorodhatnék, ha nagyon is élénken emlékezteti bizonyos tájképekre.
Eduard v. Gebhardt

*

A veduták rendszerint akkor sivárak, ha egy sivár festő siváran festi meg őket.
H. E. v. Berlepsch

*

A tájképbe olyasmit festeni, a mi a megjelenése révén minden ember szivét örömmel tölti el: előkelő hegyvonalakat, az olasz tavak mélységes izzását, tölgyerdőket és pálmaligeteket, mindez „vieux jeu“, a természetet ott kell fölkeresni, a hol a legkevésbbé szép területei vannak.
Julius Lessing

*

A nagy természeti jelenetekben a művész messze elmarad a természeti benyomás mögött; míg az egyszerűbb motivumoknál beleviheti a maga hangulatát, s ezáltal a tárgyat bizonyos tekintetben fölébe emelheti a természetnek, azzal, hogy a maga lelkét beleleheli. Ludw. Richter

Közli: T. H.

A MŰCSARNOKBÓL

A KÉPZŐMŰVÉSZETI TÁRSULAT JUBILEUMA. Kevés kulturális intézményünk van, amely oly hosszú és oly érdemes multra tekinthetne vissza, mint az Országos Magyar Képzőművészeti Társulat. Szerény kezdetekből fejlődött naggyá: a kis egyesület, amely fél évszázaddal ezelőtt igazán magyaros lelkesedéssel alakult meg, oly hatalmas arányúvá lett, hogy — ha a fejlődés tovább is így folyik — maholnap elérheti a tízezres tagszámot. De nemcsak maga köré tudta gyűjteni a magyar intelligenciát, hanem hathatósan befolyt a magyar művészet sorsára is és bízvást mondhatjuk, hogy a magyar művészet története az imént lefolyt félszáz esztendőben egyúttal a Társulat története is.

Mindezeknek tudatában foglalkozott a Társulat választmánya 1909. évi április 5-iki ülésén azzal a kérdéssel, hogyan lehetne az emlékezetes évfordulót méltó módon megünnepelni.

Ezen az ülésen Benkő Kálmán igazgató hivatkozva arra, hogy két év mulva, 1911-ben lesz ötven éve a Társulat megalakulásának, felhívta a választmányt, hogy tegye meg ez ünnep előkészítésére szolgáló intézkedéseket. Azt is ajánlotta, hogy erre az alkalomra irassék meg a Társulat története.

Zala György azt ajánlotta, hogy a jubileum idején nagyszabású nemzetközi kiállítás rendeztessék a Műcsarnokban és kéressék fel a magyar kormány, hogy ebből az alkalomból bővítse ki az amúgy is szűk Műcsarnokot két nagy oldalszárnnyal és két udvarral.

Márk Lajos hozzájárult ehhez az indítványhoz, de nemzetközi kiállítás helyett szivesebben látna magyar retrospektiv kiállítást.

A választmány mindenekelőtt elhatározta, hogy a Társulat jubileumát méltó módon megüli. Elhatározta a Társulat történetének publikálását is s ennek megírására Szmrecsányi Miklós dr.-t kéri fel. Végül kivánatosnak tartja, hogy nagyszabású műtárlat rendeztessék s hogy a Műcsarnok kibővíttessék. A választmány egyben felkérte az igazgatóságot, hogy ezzel a kérdéssel foglalkozzék és annak idején terjessze elő tervét.

A Képzőművészeti Társulat e választmányi határozathoz képest 1909 április 23-án felterjesztette a Műcsarnok kibővítésére vonatkozó kérelmet a vallás- és közoktatásügyi miniszteriumhoz. Sokáig nem jött rá válasz. A Társulat módot talált arra is, hogy időközben szóbelileg is megszorgalmaztassék a kormány határozata. A vallás- és közoktatásügyi miniszterium a maga hatáskörében nem dönthetett ebben a kérdésben, mert nagyobb pénzbefektetésről lévén szó, előbb érintkezésbe kellett lépnie a pénzügyminiszterrel. A június 3-iki választmányi ülésen Zala György újra szóvá tette az április 23-iki beadvány sorsát. Molnár Viktor kultuszminiszteriumi államtitkár ugyanezen az ülésen megigérte, hogy igyekezni fog a kérdést dülőre vinni. Válasz azonban őszig sem jött s Kézdi Kovács László az október 28-iki választmányi ülésen megint felelevenítette a kérdést. A politikai zavarok következtében azonban 1909 végéig ebben az ügyben nem adott érdemleges választ a kormány.

A KÉPZŐMŰVÉSZETI TÁRSULAT TÖRTÉNETE. A Képzőművészeti Társulat választmányának azt a kérelmét, hogy Szmrecsányi Miklós dr. írja meg a Társulat ötven éves történetét, Szmrecsányi dr. elfogadta s a munka elvégzését elvállalta. Talán mondanunk sem kell, hogy e fontos feladat jobb kezekbe nem is kerülhetett. Mert hisz olyan szerző válik a Társulat történetírójává, aki szívvel-lélekkel buzgólkodott évtizedeken át a magyar művészet és a Képzőművészeti Társulat felvirágoztatása körül s aki e téren nagyon jelentékeny munkát

Művészet 1910. évf.

munkában bizonyult fáradhatatlannak, hanem hirlapírói munkássággal is, nevezetesen a magyar képzőművészetek fontosabb eseményei elsősorban az ő hiradásai révén kerültek a napisajtóba. Ritka nagy tevékenységet fejtett ki a Társulat művészeti ügyeinek adminisztrálása körül, rengeteg munkát végzett, elismerésének a Társulat azzal is kifejezést adott, hogy maga adta meg a végtisztséget elhúnyt segédtitkárának. A «Művészet» számára ő álltotta össze az utóbbi években a Társulat hivatalos közleményeit, korai eltávozása tehát a mi gyászunk is.

A SAJTÓHADISZÁLLÁS KIÁLLITÁSA. A tavaszi kiállítás bezárása után a Sajtóhadiszállás Bécsben székelő parancsnoksága a Társulat igazgatóságával karöltve ugyancsak a Szépművészeti Múzeum helyiségében rendezte 34-ik kiállítását. A Szépművészeti Múzeum nagy csarnokát ez alkalomra Maróti Géza tanár tervei szerint új három interieur-re osztották fel. A kiállítás, melynek érdekében Eisner-Bubna vezérkari ezredes, a Sajtóhadiszállás parancsnoka fáradozott leginkább, 360 műből állott, melyeknek mintegy hetvenöt százaléka az osztrák tartományok művészeire esett. A kiállítás, amely június közepéig húzódott, nagy látogatottságnak ugyan nem örvendett, azonban szép erkölcsi sikert aratott. Magánosok 18 műtárgyat vettek meg összesen 22,950 koronáért, az állam pedig három művet vásárolt 8500 koronáért.

ZALA GYÖRGY ÜNNEPLÉSE A Társulat választmánya 1918 április hó 15-én tartott ülésén meleg ovációban részesítette Zala György szobrászművészt abból az alkalomból, hogy most töltötte be életének hatvanadik évét. Forster Gyula báró alelnök hosszabb beszédben méltatta Zala György pályafutását. Oly magaslatra ért el — úgymond —, honnan biztos szemmel, örömmel tekintheti át megfutott pályáját, s azzal a megelégedéssel, melyet egy magasztos hivatás betöltése kelt benne. A magyar művészetet örökbecsű művekkel gyarapította, sikerekben gazdag pályafutása során megszerezte magának a legnagyobb művészi kitüntetéseket. Közel 35 esztendeje elnyerte a Képzőművészeti Társulat nagy díját és több mint 30 esztendeje, hogy az állami művészeti nagy aranyéremmel tüntették ki, ő volt a második magyar művész, aki az aranyérmet a megalapítás óta megkapta. Párisban a Grand prix nyertese lett és hasonló nagy kitüntetéseket hozott el más külföldi városokból is. Alkotásai közül a szónok megemlítette az aradi szabadságharc-emléket, a budai honvédszobrot, az Andrássy-szobrot és síremléket, a budai és az alcsuti nádor-szobrokat, a pécsi székesegyház domborműveit, Erzsébet királyné bécsi síremlékét, a szegedi Deák-szobrot, Ferenc József király és Erzsébet királyné arcképszobrait és most készülő főművét, az ezredéves emléket. Zala a választmánynak több mint három évtized óta tagja s mindig teljes odaadással vett részt a Társulat adminisztrativ vezetésében. Lukács György dr. indítványára a választmány egyhangú lelkesedéssel elhatározta, hogy Zala Györgynek a Társulat örökös tiszteleti tagjává való megválasztását fogja ajánlani a közgyülésnek. Az április 30-án tartott közgyűlés Zala Györgyöt közfelkiáltással örökös tiszteleti taggá választotta.

KERN AURÉL A KÉPZŐMŰVÉSZETI TÁRSULAT TITKÁRA. A Képzőművészeti Társulat titkári hivatala Ambrozovics Dezső dr. nyugalomba vonulásával árvaságra jutott. E fontos tisztség éveken át betöltetlen maradt, míg végre a Társulat Kern Aurél személyében megtalálta azt a férfiút, aki úgy képzettsége, mint erélye révén a legalkalmasabbnak látszik e titkári hivatallal járó feladatok megoldására. Kern Aurél ideiglenesen el is fogadta a megtisztelő meghivást s november óta ő intézi a titkársághoz tartozó ügyeket. Kern országos hírű ember, aki dolgos és termékeny munkát végzett eddig nemcsak a zene terén, hanem a képzőművészeti politika és kritika terén is. Mintegy tíz esztendőn át ő volt a Budapesti Hirlap képzőművészeti rovatának szerkesztője, ennélfogva teljesen otthonos művészeti ügyeinkben s bár most nehéz viszonyok közepette veszi át új hivatalát, remélhető, hogy erőteljesen fog közrehatni művészeti állapotaink megjavításán.

Felelős szerkesztő: LYKA KÁROLY

Kiadótulajdonos: SINGER és WOLFNER
Budapest, Andrássy-ut 16.

Pallas irodalmi és nyomdai részvénytársaság nyomása
Budapesten.

A Művészet kliséit Wolfner M. fotocinkografiai műintézete
készíti Budapesten, VIII., Hunyadi-utca 32.

Művészet 1918.

jén Ferenc. Csend; Bartók Ágost: Gr. Lázár Árpádné, Rózsák.

A kiállításon a 4000 koronás Társulati-díjat Béli Vörös Ernő festőművész nyerte el «Kútnál» c. olajfestményével. A 600 koronás Wahrmann-díjat Csuk Jenő festőművész «Őszi reggel» c. olajfestményével, a 450 koronás Harkányi Frigyes-féle díjat Lovaghy Dénes festőművész «Őszi délután» c. festményével nyerte el.

A kiállításnak a társulati tagokon és azok családtagjain kívül 10942 fizető látogatója volt, a belépőjegyekből 19,648 korona folyt be. Elkelt 5349 tárgymutató 10,698 koronáért.

A RÉGI MŰCSARNOK ELADÁSA. Az Andrássy-út 69. szám alatt levő Műcsarnok épülete a háború kedvező konjunkturái alatt gazdát cserélt. Az 1869-ben néhai Láng József kiváló műépítőnk tervei szerint épült kis műremek a millenium óta már nem eredeti rendeltetését szolgálta. Az első években a Plasztikon viaszfiguráinak, majd később Nagy Endre kabaréjának adott helyet, az utóbbival párhuzamosan az emeleti helyiségeket a Vasúti és Hajózási Klub bérelte. Ezután az Országos Pedagógiai Könyvtár és Tanszermúzeum költözött az emeleti helyiségekbe, míg az alsó helyiségekben elnémult a Medgyaszay- később Bárdos-féle kabaré, üresen hagyva az ügyesen átépített s a közönségtől annyira kedvelt kis színházat. Az épület fentartása ilyen körülmények között rendkívüli terheket rótt a Társulatra, mely készséggel fogadta a tömegesen jelentkező vevők között a legjobb vételárat kínáló «Állat- és Takarmányforgalmi R.-T.» ajánlatát. Az igazgatóság a választmánnyal egyetértően az épület eladására 1918 július 25-ikére rendkívüli közgyűlést hivott össze a Szépművészeti Múzeumba. Ez a közgyűlés egyhangú határozattal kimondotta, hogy a régi Műcsarnok épületét 1,600.000 korona vételáron a Földmüvelésügyi Ministerium felügyelete alatt álló «Állat- és Takarmányforgalmi R.-T.»-nak eladja, mely azt 1918 augusztus 1-jével birtokba is vette. Az adás-vételi szerződés telekkönyvileg bekebelezte az épületre azt a tilalmat, hogy az épület külső homlokzatán semminemű változtatás nem tehető, a termek falain levő Lotz-féle freskók pedig belső átalakítás esetére a tulajdonos által leválasztandók és a Szépművészeti Múzeumnak adandók át. Békekötés után egy évig az «Állat- és Takarmányforgalmi R.-T.» feloszlása esetén, a régi Műcsarnok épületét eredeti vételáron elsősorban a Vallás- és Közoktatásügyi Miniszterium követelheti, másodsorban pedig Budapest székesfőváros. Az eladás létrejöttével a Képzőművészeti Társulat hálás köszönetet szavazott Kohner Adolf báró igazgatónak eredményes fáradozásáért, mellyel a Társulatot e rendkívüli tehertől felszabadította és készpénzvagyonát ily jelentékenyen gyarapította.

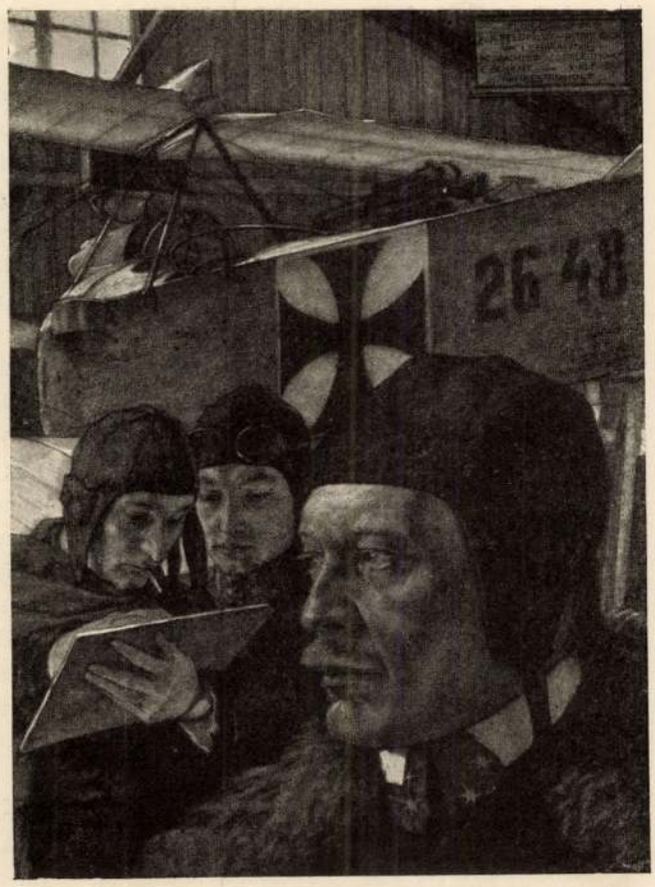

STERRER KARL REPÜLŐK CSOPORTJA
A SAJTÓHADISZÁLLÁS KIÁLLITÁSÁBÓL

LESSKÓ JÁNOS. November 3-ikán meghalt Budapesten a Képzőművészeti Társulat segédtitkára, Lesskó János, 37 éves korában, miután tizenegy éven át nagy buzgalommal szolgálta a Társulat s a művészet ügyeit. Lesskó nemcsak a hivatalos kötelességeiből kifolyó

Fölhívjuk erre a tanfolyamra az érdeklődő szülőknek, nemkülönben az asztalos-, kárpitos-, gombkötő-, lakatos- stb. mestereknek a figyelmét. Műhelyeinknek rajzolói, tervezői még háromnegyedrészben idegenből kerülnek hozzánk, aránylag igen jól fizetett állásokba. Mert jó építészeket, jó asztalosokat, lakatosokat stb. ugyan már nevelünk, de bútorzatot, kárpitos-munkát, egész berendezéseket művésziesen tervezni és részletezni tudókért még mindig a külföldre kell mennünk. Ifjaink nevelésében és keresetképességében ezt a nagy hézagot az iparművészeti iskola lakásberendezési és iparművészeti tervezőknek a tanfolyama fogja kitölteni és kezükbe azt a fegyvert adni, a melylyel a külföldi személy- és stílus-importot beszüntethetik.

Az Iparművészeti Múzeum gyüjteményeinek gyarapodása az 1899. év első negyedében.

I. Ajándékozások. *A) Fémmunkák.* Czéhkanna, ón, 1735-ből. Takácsok czéheé volt. – Füles kanna, vörösréz, részben aranyozva, trébelt virágdiszítéssel. XIX. századi török munka. – Füles kanna, ezüst, trébelt növénydiszítéssel. XVIII. századbeli török munka. Ajándékozta Freiberger Samu, Budapest. – Könyvtábla-dísz, aranyozott bronz. Szent-Máté evangelista domborműves mellképe. XVII. század. Ajándékozta Herrnfeld Vilmos, Pozsony. – Órarúgónak fedőlemeze, 18 drb; különböző diszítésű, áttört művek a XVIII. és XIX. századból. Ajándékozta Forrer Rudolf, Strassburg.

B) Keramikai munkák. Burkolattégla, 11 drb, ónmázzal és sokszinü figurális és geometriai mustrás festéssel. XVI. századbeli olasz munka. – Kanna, lágycserép, ónmázzal, kék színü diszítéssel. Delfti modorban készített német munka a XVII. század végéről. – Díszedény, lágycserép, ónmázzal, kék szinü diszítéssel. XVIII. századbeli, delfti modorban készített német munka. – Díszedény, porcellán, kék szinü festéssel. XVIII. századbeli japáni munka. Ajándékozta: Freiberger Samu, Budapest.

C) Bőrdíszművek. Könyvfedél, 18 darab, fehér disznó- és barna borjúbőr, préselt diszítésekkel s aranyozott ornamentumokkal. XVI., XVII. és XVIII. századbeli német készítmények, köztük egy pár nagyszombati. Ajándékozta báró Weissenbach János, Tab.

D) Hímzések, szövetek. Cretonne-szövetek, tíz darab, sokszínü nyomással, modern készítmények, Hamilton és Sons londoni gyárából. Ajándékozta Radisics Jenő, iparművészeti múzeumi igazgató, Budapest. – Hímzés, két darab, fekete selyemalapon, sokszinü selyem-, arany- és ezüstfonállal. XVIII. századbeli khinai munka. – Hímzés, kék selyemalapon sokszinü virágok. Modern khinai készítmény. – Hímzés, 4 darab, sokszinü selyemmel és aranyfonállal készült modern khinai tambura-munka. Ajándékozta gróf Széchenyi Béla, Budapest. – Asztalkendő, két darab, damaszt. A jelen század elejéről. Ajándékozta Keresztes Rózsa úrhölgy, Budapest.

E) Fafaragászat. Pipa, faragással diszített fa, a XVIII. századból. Ajándékozta Lueff Elemér, Budapest.

II. Vásárlások. *A) Fémmunkák.* Ereklyetartó, galvanoplasztikai másolata a zárai székesegyház egyik XV. századbeli tárgyának. Készítette Herpka Károly, Budapest. – Kehely, galvanoplasztikai másolat; zárai XIV. századbeli eredetije után készítette Herpka Károly, Budapesten. – Ládika, ezüsttel berakott vas, kékre festett csillámlemezekkel alábélelve, XVIII. századbeli munka. – Ládika, öntött sárgaréz, XVII. századbeli keleti munka. – Krisztus, feszületről való, aranyozott bronz, XVI. század. – Alak, ezüst, az 1844. évi Védegylet emlékére készítve. – Könyvtábladísz, 4 darab, öntött s aranyozott bronz, egyenként a négy evangelistának domborművü mellképét ábrázolják. XVII. század. – Könyvdiszítés, öntött bronz, női fejet ábrázol. XVII. század. – Pecsétnyomó, 2 darab, ezüst, bevésett címerekkel. XVIII. század. – Ajtócska, kovácsolt vas, áttört csúcsíves részletekkel, XV. század. – Melltű, arany, köralakú lapján egy mosolygó nő mellképe: le sourire. Mintázta Jules Chéret, Párisban. – Melltű, arany, köralakú lemezén egy hárfázó nőnek domborműves mellképe:

la musique. Mintázta Alexandre Charpentier Párisban.

B) Keramikai munkák. Burkolattégla, 12 darab, keleti izlésű, mértani mustrákkal. Spanyol, XVII. század. – Tál, 2 darab, keménycserép, sokszinű zománc-diszítéssel. Perzsa gyártmány. – Terra sigillata edény, domborműves növény- és figurális diszítéssel. Találtatott Föveny-pusztán, Fehérmegyében. Antik római. – Csésze, tányérjával, porcellán. A csészén Erdély címere, a tányéron: „Élyen a Magyar Generális!" Bécsi munka 1826-ból. – Díszedény, keménycserép, kék eozin-mázzal. Modern Zsolnay-féle készítmény.

C) Bőrdiszművek. Könyvkötés, fehér pergamen, aranyozással. XVII. századbeli német munka. – Könyvkötés, borjúbőr, aranyozással. Velencei. XVI. század. – Könyvkötés, barna borjúbőr, aranyozással. XVI. század.

D) Hímzések, szövetek. Szövetek és hímzések, 3 darab, sokszinű selyemmel, khinai munkák. – Szövetnyomatok, 10 darab, XII–XIV. századbeli példányok a Rajna vidékéről, Siegburgból, Kölnből, egy darab egyiptomi sírból. Szövetek, 68 darab, gyapjúból, lenből, selyemből, byssusból, egyszínűek vagy sokszínű növény s figurális diszítéssel beszőve vagy hímezve. Egyiptomi sírokból valók s a Kr. előtti 3000. évből a Kr. utáni VIII. századig terjedő időkből valók, egyiptomi, byzanczi, vagy arabs készítmények. Lelőhelyeik: Théba, Karnak, Fájum, Zakkara, Achmim-Panopolis stb. – Párnabetét, 2 drb, fehér vászon aranyfonállal hímezve. XVII. századbeli magyar. – Hímzés, sárga selyemalapon, sokszínű selyem- és aranyfonállal, növénymotivumok. XVIII. század. – Hímzés, kék selyemalapon természetes színű campanulák, oxalysok és primulák. Tervezte és készítette Edith Olga Armour, Batterseaben. Az 1898. évi angol National Competition-on ezüstéremmel kitüntetve. – Hímzés, 5 darab, tüllalapon nyitott fehér selyemmel és aranyfonállal növények. XVII. század, magyar. – Csipke, 3 drb, mint az előbbeni. XVII. századbeli magyar kézimunka.

E) Üvegtárgyak. Díszedény, 2 drb, sokszínű üveg, virágalakú. Modern. Tervezte Koepping tanár, készítette Zitzmann.

F) Gipszmunkák. Gipszöntvény, 4 drb, domborműves tanulmányok John Woodtól, James Strutt-tól, F. Maytól és G. Swaishtól. Az 1898. évi angol National Competition-on arany, illetve ezüstéremmel kitüntetett munkák.

Mihalik József,
múzeumi őr.

Köszönet. Az iparművészeti iskola a legnagyobb örömmel rója le a nyilvánosság előtt *Zala* György szobrász-művész úrnak köszönetét és háláját, hogy az iskola mintagyűjteménye számára hatvan darabnál több gipszöntvényt ajándékozott. Ezek az öntvények, részben tanulmányozásra alkalmas emberi testrészeknek a reprodukciói, részben mellszobrok (aradi vértanúk stb.). Nagy értéküek Ő Felségének a királynak és boldogúlt királyasszonyunknak életnagyságú mellszobrai, melyek szintén az adományozott művek között vannak. Bár e nemes példa nyomán indulva, többi szobrász-művészeink is juttatnának egyet-mást anyagkincsükből az iskolának, hogy a növendékek magyar művészek művein is, és ne csak a külföldiekén, okulhassanak.

A m. kir. iparművészeti társulat választmánya 1899. évi március hó 15-én, *Ráth* György elnöklése mellett ülést tartott, a melyen jelen voltak *Beck* Dénes, dr. *Forster* Gyula, *Gerlóczy* Károly, *Kiss* István, dr. *K. Lippich* Elek, budahegyi *Pauer* Leó és *Thék* Endre választmányi tagok. Jegyző: *Györgyi* Kálmán titkár. Az elnök megnyitja az ülést s jelenti, hogy Szalay Imre másodelnök, Fischer Ignác, Fittler Kamill és Radisics Jenő vál. tagok kimentették távolmaradásukat. A mai ülés jegyzőkönyvének hitelesítésére az elnök B. Pauer Leó vál. tagot kéri fel. Az utolsó választmányi ülés jegyzőkönyvét a választmány felolvasottnak tekinti, miután annak tartalma a társulat közlönyében már megjelent s ennélfogva az hitelesíttetik. Az elnök bejelenti, hogy Ruprich Károly vál. tag nagy elfoglaltsága miatt leköszönt a választmányi tagságról.

Magyar Iparművészet
1899. 124. l.

1937 augusztus 3

ÚJ MAGYARSÁG

képesmelléklete

Diadalmas kardvivóink hazaérkeztek Párisból

Kovács Pál kardvivó világbajnokot menyasszonya, Szlávy Ica üdvözli elsőnek a pályaudvaron

A vivócsapat tagjai megkoszorúzták a Névtelen Hős emlékkövét. Középen Kovács Pál, Varga Ilus és Berczelly Tibor

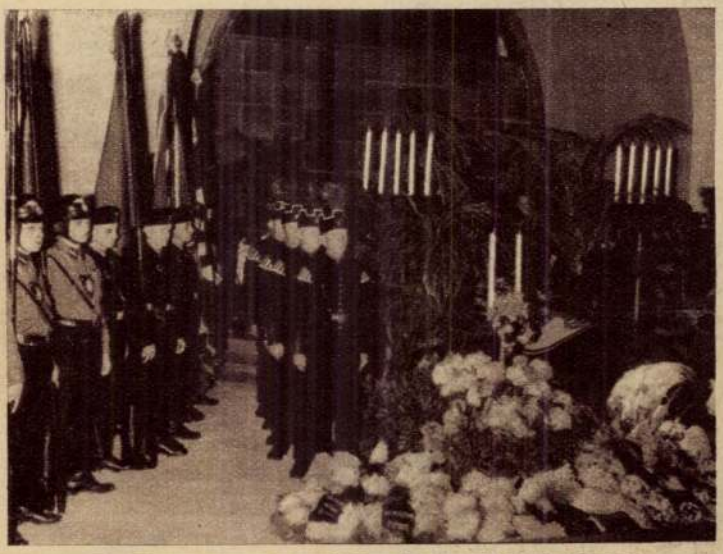

Delius ravatala a dahlemi temetőkápolnában

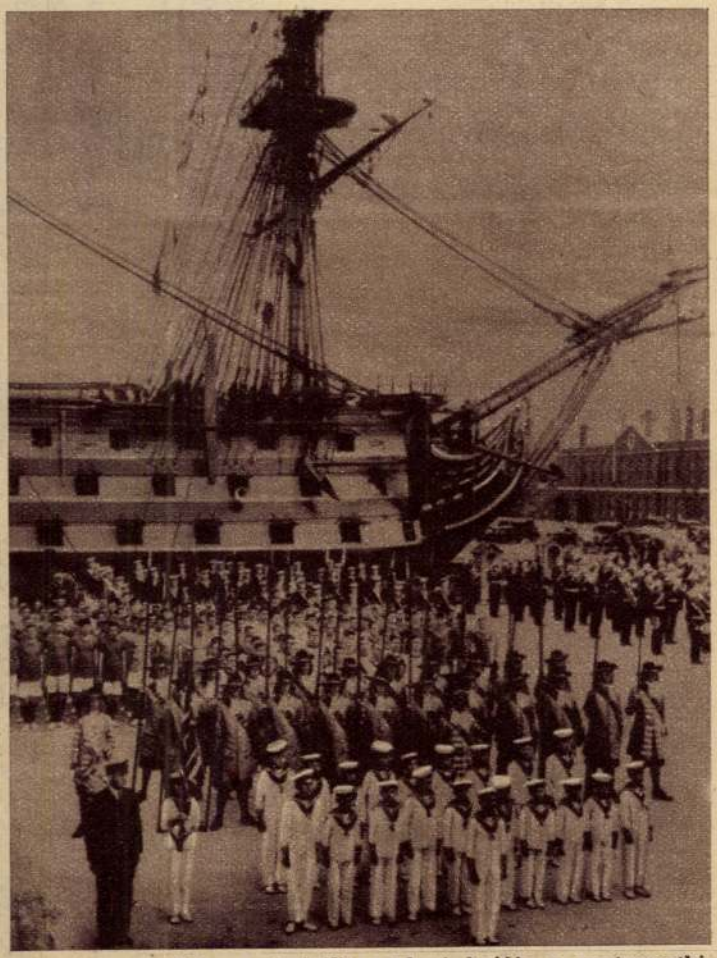

Nelson admirális egykori hajója a portsmouthi tengerészhéten

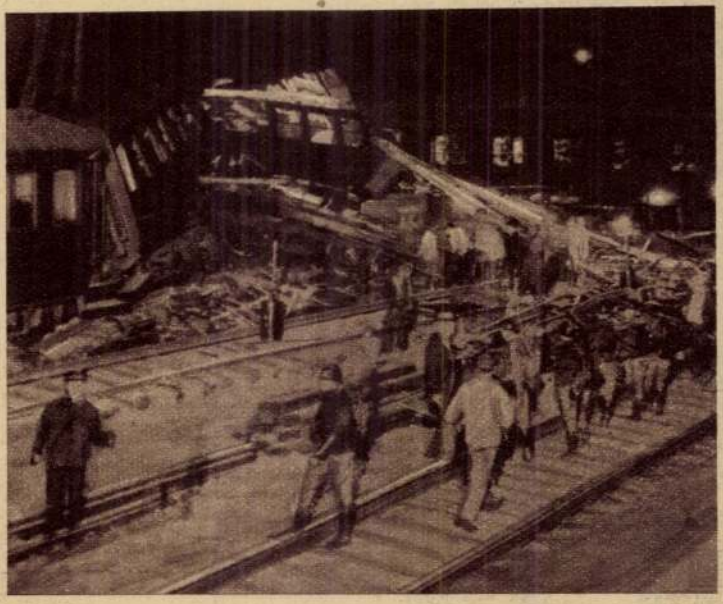

Az első felvétel a párisi vasuti katasztrófáról

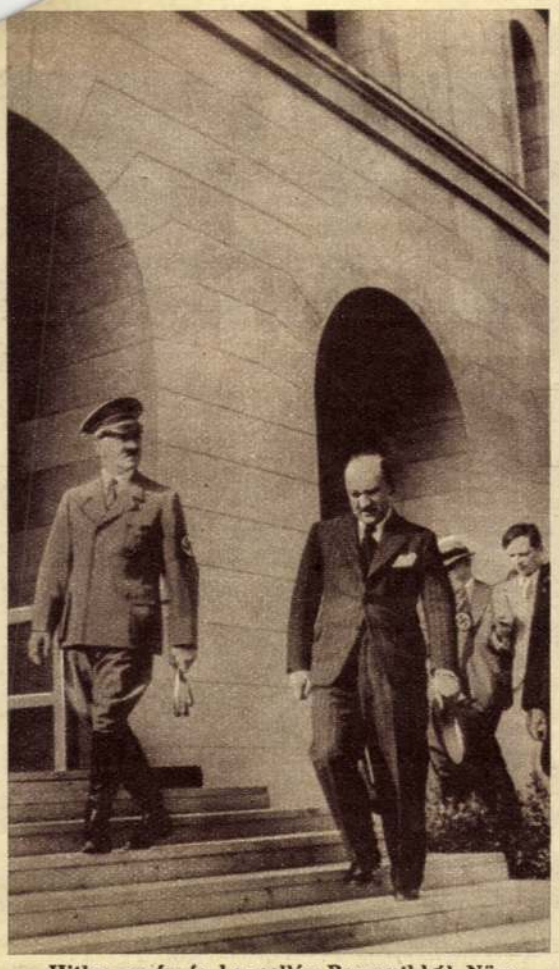

Hitler vezér és kancellár Bayreuthból Nürnbergbe érkezett, hogy megtekintse a pártnap előkészületeit

Franco tábornagy meglátogatta a nemzeti csapatok előretólt hadállásait

Wangping faláról a japánok a sikertelen tárgyalások után leengedik Wang Len-Chai kinai kiküldöttet (balról) és felvonják a visszaérkező japán katonai kiküldötett

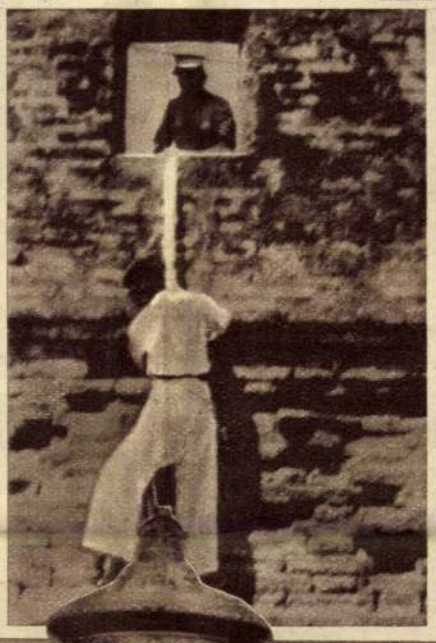

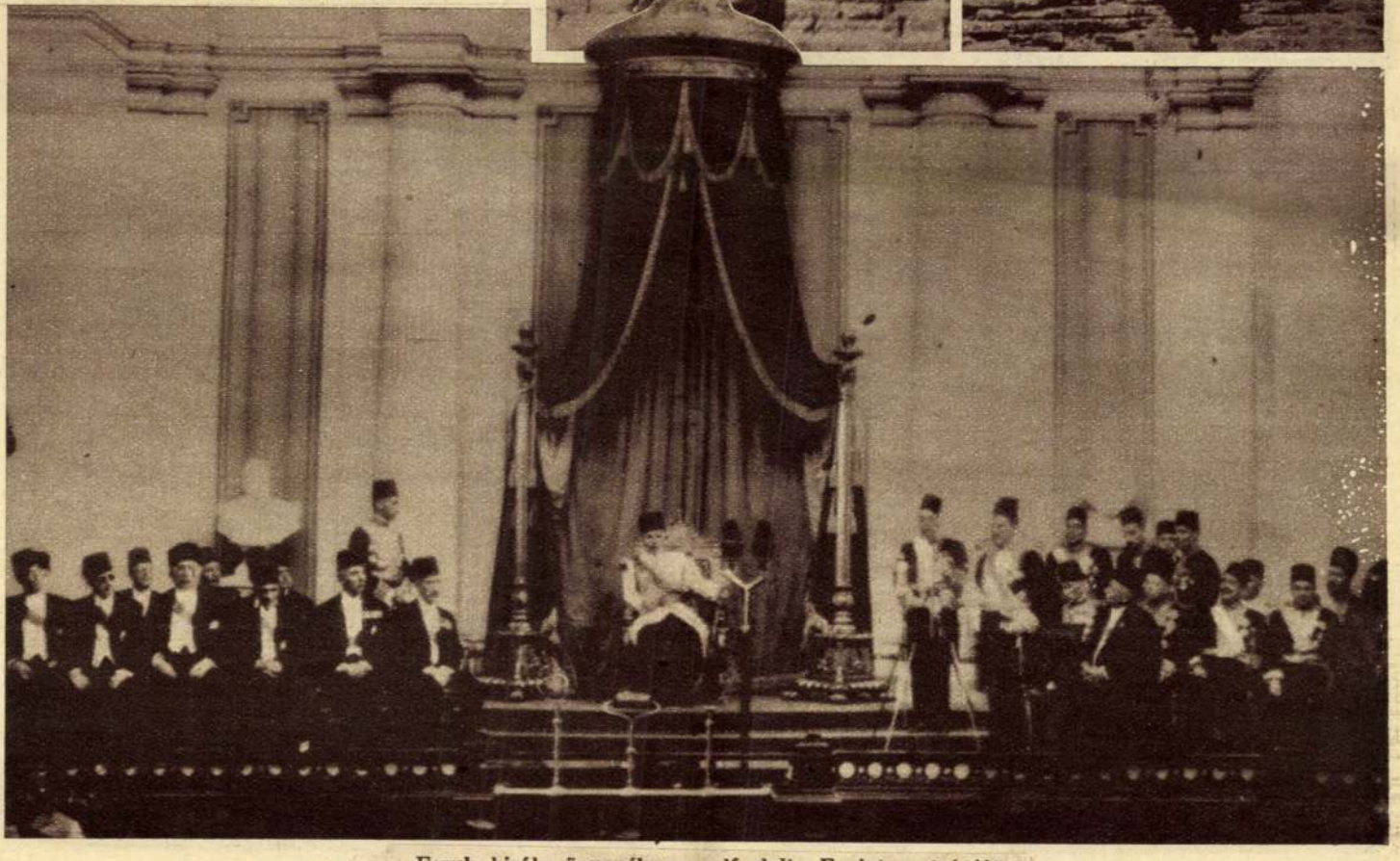

Faruk király ünnepélyesen elfoglalta Egyiptom trónját

Ünnepi játékok a szegedi Dóm-téren

Az ember tragédiájában: Törzs Jenő (Lucifer), Kiss Ferenc (Ádám), Tőkés Anna (Éva)

A János vitézben: Orosz Julia és Falló Imre

MAGYAR USZÓSIKEREK

Csik Ferenc megnyerte a párisi Grand Prix-t

A svéd-magyar mérkőzésen a 200 m-es hátuszásban Lengyel Árpád győzött (jobbról) 2. Somogyi (balról) 3. Carlesson (középen)

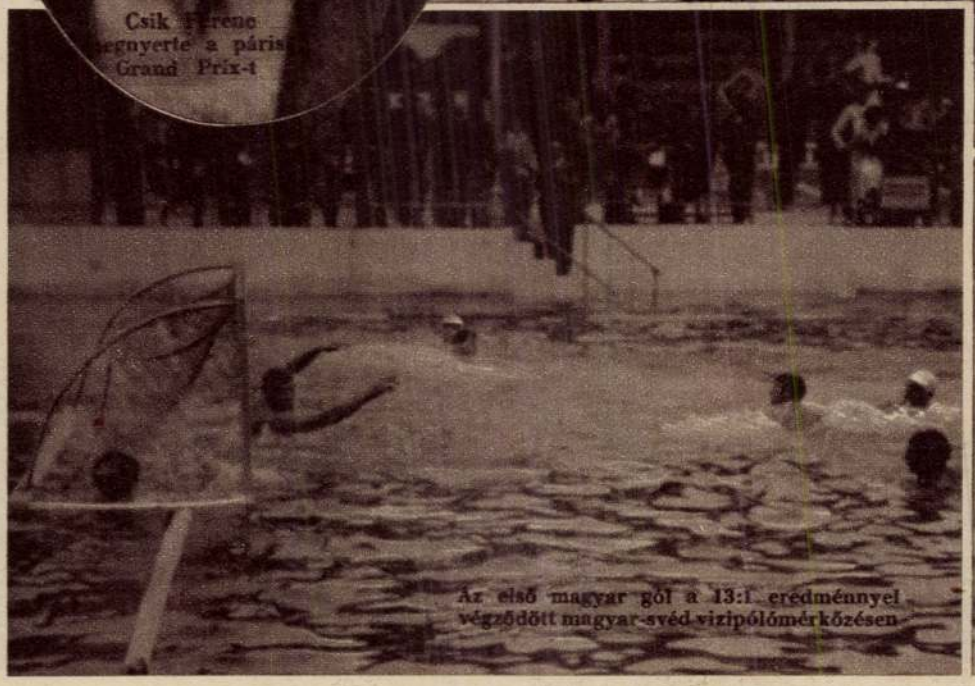

Az első magyar gól a 13:1 eredménnyel végződött magyar-svéd vízipólómérkőzésen

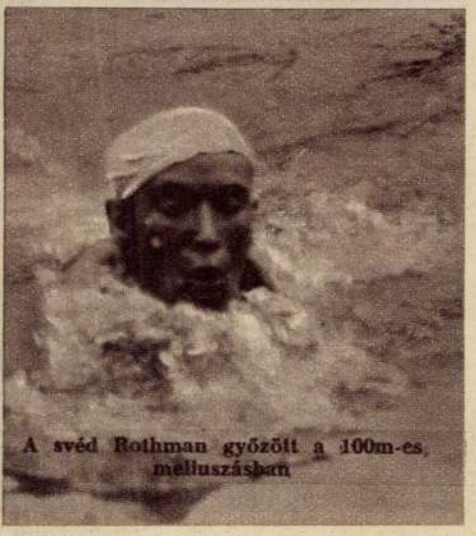

A svéd Rothman győzött a 100m-es meliuszásban

MAGYARSÁG

Melléklet a Magyarság 1937 augusztus 5-i számához (69)

Zala György temetése

A Munkácsy-lepellel leborított koporsót kihozzák az Iparművészeti Muzeum auldjából. A koporsó mögött a család tagjai haladnak

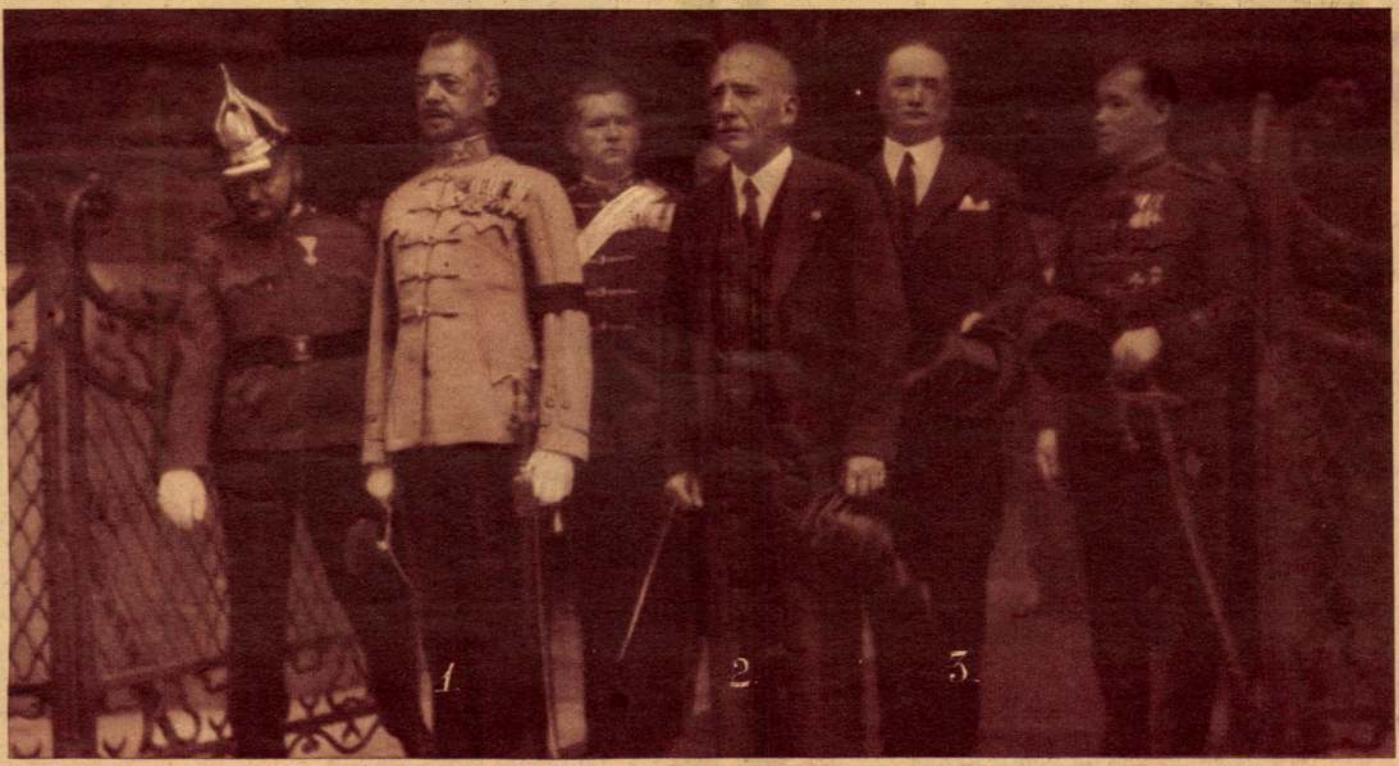

1. Röder honv. miniszter, a miniszterelnök jelenlegi helyettese, 2. Szily államtitkár, 3. Bárczy államtitkár a temetésen

Az olasz király sorra látogatja a szegénysorsu gyermekek ingyenes nyári üdülőtelepeit

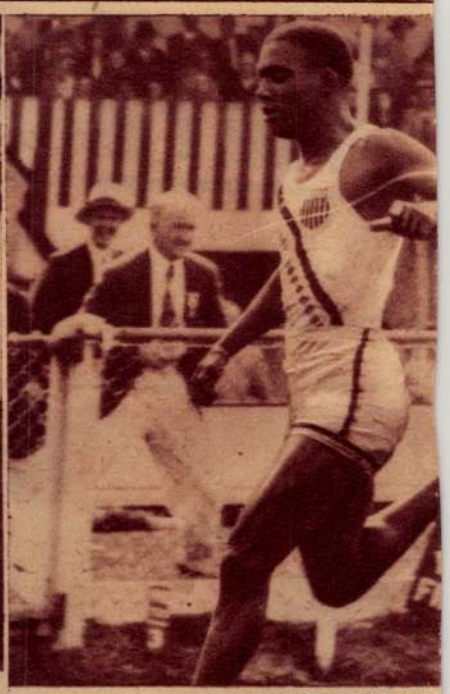

(White City). Ben

H. Stuck, a freiburgi hegyi — gyorsasági — versenyek abszolut győztese

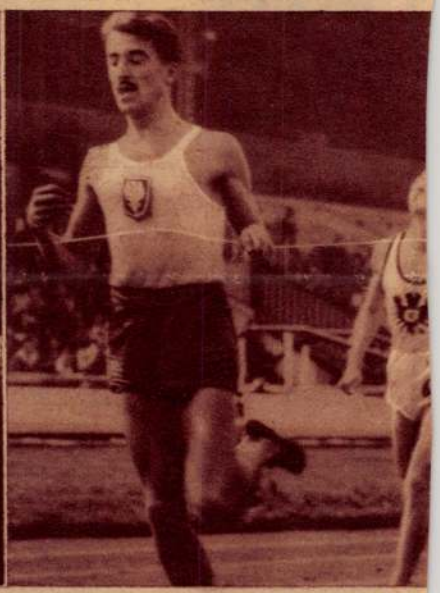

(White City). K.

Franciaországban változatlanul tart az aratómunkások sztrájkja, ami a sürgős nyári munkák idején óriási károkkal jár

A russbachi

ÉLETRAJZI adat

Zala György

KÉPZŐMŰVÉSZET

1927. 4. szám.

FŐSZERKESZTŐ: GYÖNGYÖSI NÁNDOR DR.

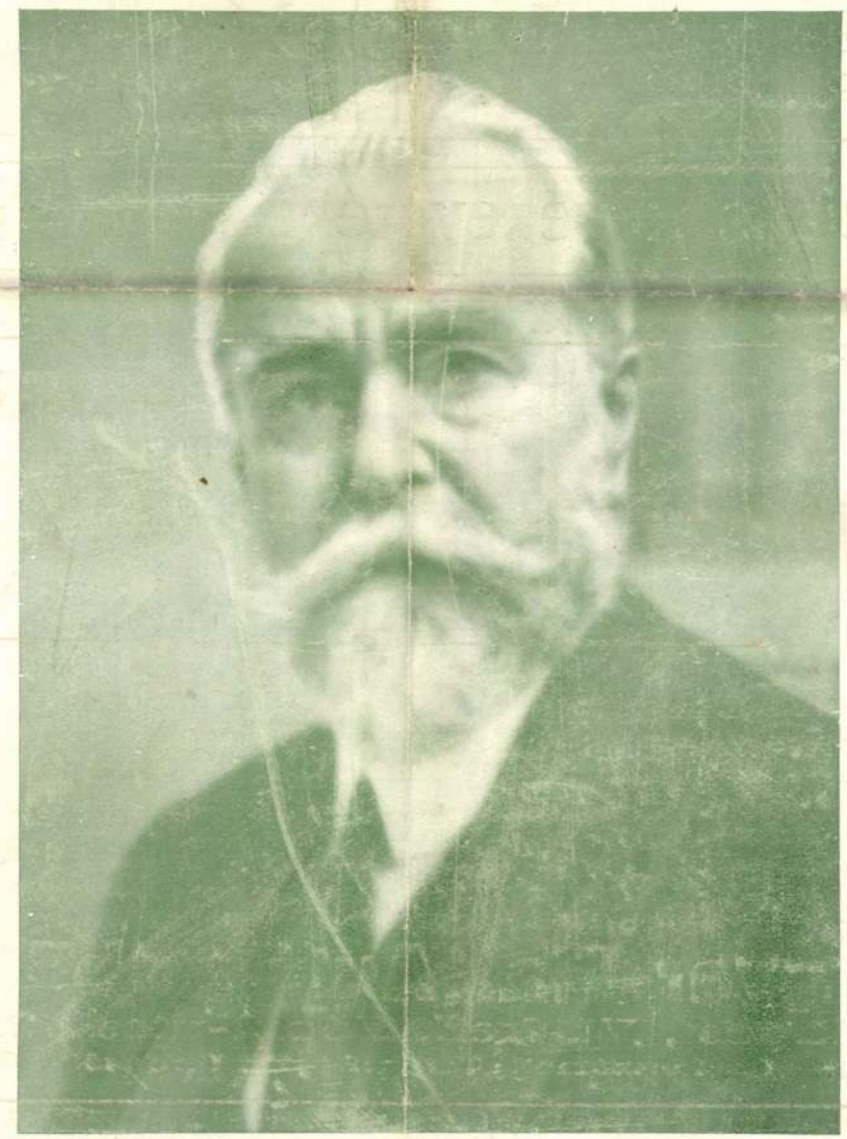

ZALA GYÖRGY

DIT-GOT

LIKŐR
RUM
KÜLÖNLEGESSÉGEK

BUDAPEST,
Gyár: X., Füzér-ucca 30.
Telefon: József 441–44.
Fióküzlet: IV., Váczi-u. II/b.
Telefon: Lipót 989–93.

10 éves garanciát vállal arany töltőtollaiért

„Dite" Fountain Pen. Comp. Ltd.,
magyarországi gyára
VII, Károly-körut 7
Telefon:
J. 350—77

ugyanitt töltőtollak szakszerü javitása

Sürgős esetekben megvárható!

Speciális kávékeverékek
KESZLER GÉZÁNÁL, Budapest, VI., Gróf Zichy Jenő-ucca 15.
Telefon: Teréz 222—08.

FIAT

VEZETŐ VILÁGMÁRKA

Magyar Fiat Automobil R. T.
Budapest, VI. ker., Váczi-utca 12. szám.
Telefonszámok: Teréz 124–53., Teréz 150–76.

Kis Tárca

Látatlanba

Három tucat szobrász, köztük a legjava is, megmintázta Tisza István gróf emlékszobrát, amelyet a parlament felsőházának homlokzata elé fognak állítani. A bíráló-bizottságon kívül még senki sem látta a pályaműveket, de mire e sorok nyomtatásban megjelennek, már meglesz a döntés. Ha tehát látatlanba írunk róla néhány megjegyzést, ez úgyis elkésve jön: senki sem mondhatja, hogy befolyásoltuk a juryt.

A bírálókat előre sajnálom. Senki sem lesz velük megelégedve. Mert mindenkinek van valami véleménye Tisza Istvánról és szeretné, hogy pontosan az ő véleménye öltsön testet a szoborban. Az egyik tiszteli benne a nagy államférfit, a másik az októberi felfordulásnak vértanúját, a harmadik a világháború vitéz huszárját, a negyedik a meggyőző szónokot, az ötödik a liberális eszme harcosát, a hatodik a konzervatív magyarság tipusát, a hetedik a vaskezet, a nyolcadik a finom műveltségű európéert és így tovább. Tessék ebből a sok mindenből egy, egyetlenegy szobrot faragni vagy önteni. Olyan szobrász még nem született s nem is fog születni, mert egy ilyen bő jellemrajz a történetíró tollát, de nem a szobrász mintázófáját várja.

— Mintázza hát meg Tiszát olyannak, amilyen valósággal volt, — mondhatná egy elmaradt renaissance-ember. S bizony van a dologban valami, mert régen ezt csinálták.

Azonban ezzel alaposan megjárná nálunk, éppen nálunk, a szobrász. Mert ha valóban odaállítaná Tisza Istvánt valaki a talapzatra olyannak, mint amilyennek mi még láttuk, a legelső jött-ment elkiáltaná magát:

— Hát ez is emlékmű? Egy ilyen nagy emberről mindössze ennyit tud a szobrász mondani? Micsoda lelki szegénység!

Mármost akadhat szobrász, aki megszívleli ezt a felháborodást és hozzáfog: kifejezni a kifejezhetetlent. Miután Tisza magános alakjával mind ezt a sok jellemzést tolmácsolni lehetetlen: mintáz hozzá egy sereg más alakot is. Az egyik egy nő lesz, arra ráfogja, hogy ez a „hazaszeretet.“ A másik egy férfi, arra ráfogja, hogy „az akarat.“ Mellettük egy oroszlán, no ez biztosan a „bátorság.“ Felettük egy sas, nyilván a magasröptű gondolatok megtestesítője. És így tovább, ahogy ezt a multban oly gyakran láttuk. Persze senki sem fogja e sok alak értelmét használati utasítás nélkül kihámozni. Baj van tehát, már azért is, mert rögtön ott terem a nyájas közönségnek egy tagja s elsóhajtja:

— Hát ez miféle gyülekezet? Azt a férfiút, aki mintaképe volt a puritánságnak, hogyan lehet egy ilyen masinával megörökíteni? Hol van az a lapidáris egyszerűség, amely őt jellemezte? Egyáltalán, hogyan találom meg őt magát ebben a népes bronzsokadalomban?

Az emlékmű tehát gazdag ne legyen. És ne legyen szegény. Ne álljon egy alakból, de ne álljon több alakból. Legyen benne magas mélység és mély magasság. Legyen benne lendülő, mindent megmozgató hév, ám legyen benne rendületlen nyugalom. Adja a perc ihletét, de legyen meg benne az öröklét időtlensége. Emelkedjék mesze ki a napi életből, de legyen intim és közvetlen. Adja őt teljesen olyannak, amilyen volt, de hagyjon el mindent, ami nem eszmei.

Ezzel körülbelül felsoroltuk a közóhaj és közkívánalom egy részét.

De nem soroljuk fel azt, amit ilyenek hallatára egy tehetséges szobrász, vagy egy intelligens jurytag gondol. Mert nekik is vannak gondolataik.

Krónikás

Zala György, a pályanyertes Tisza-szobor és a most felavatott Millenáris-emlékmű megalkotója

Az elbizakodott asszony

— Elbeszélés —

Irta: **Kosáryné Réz Lola.**

A villamos teli volt, de még kapott helyet, mikor felszállt. Leült az ablak mellé és jól érezte magát. Arra gondolt, hogy most nemsokára otthon lesz, felveheti a háziruháját, a kisfiának citromos krémet kever a felfujt mellé és azután mindjárt le fognak ülni ebédelni ketten.

Hosszú volt az út, csak ez bántotta. A villamos minduntalan elakadt. Hogy a türelmetlenségét csillapítsa és gyorsabban teljen az idő, az útitársait vette szemügyre. Szemben vele öregedő, sárgaarcú, sovány asszony ült, méregzöld kötött sapkában, két csomagot cipelt, egy négyszögletes dobozt, meg egy kis batyut. Kesztyűjének hiányzott az egyik ujja, a mezítelenül maradt mutatóujj duzzadt volt és vörös, a széle fekete. Az asszony tudta erről, hogy a méregzödsapkás főzni szokott otthon, legtöbbnyire krumplit, nyersen hámozva. Ettől feketedik úgy meg a mutatóujj széle, tudta tapasztalatból. És nagyon jól érezte magát a gondolatra, hogy már nagyon rég nem kellett hámoznia nyers krumplit s nem kell szégyenkeznie, ha lehúzza a kesztyűjét, mint valamikor.

A méregzöldsapkás mellett egy fiatalember ült fekete télikabátban, nem egészen gyerek, úgy harminc esztendős, — gondolta az asszony. — Jól öltözködik, az arcán intelligencia és egy kis cinizmus. Bankhivatalnok lehet. Nagyon ideges. Titkolt gondjai vannak és ezért sokat cigarettázik. Karikásak a szemei és minden lélekzetnél dől belőle a dohányszag. Milyen borzasztó! Egészen csinos, rokonszenves ember különben, de ez a dohányszag... A világ minden kincséért nem tudná megcsókolni és bizonyosan ezért nem csókolná meg az a csinos, cinóberajkú kislány sem, aki itt áll szorosan mellette a zsúfolt kocsiban... Az apja pipájára gondolna rögtön, odahaza, a vicilakásban, vagy cipészműhelyben és elmenne a kedve minden csábító bűntől... Igazán kár, hogy annyit dohányzik ez a fiú. De miért is nem tud uralkodni magán? Hogyan lehet valakinek ilyen káros szenvedélye...

És megint nagyon jól érezte magát a gondolatra, hogy neki semmiféle káros szenvedélye nincsen, mert volt ereje és volt akarata kiragadni magát belőle és van ereje és van akarata, hogy távoltartsa magát mindentől, az emlékektől éppen úgy, mint az új veszedelmek lehetőségeitől, a társaságbeli férfiismerősöktől éppen úgy, mint a kollégáktól a tanári szobában.

Igy gondolkozott, mialatt a villamos megállt, elindult, újra megállt, egy darabig besütött a tavaszi nap is az ablakon, éppen az arcára. Hagyta. Szeplős lesz? Nem baj. A kisfia úgy is szeretni fogja, a tanítványai úgy is szeretni fogják, mással pedig nem törődik széles e világon.

A kalauz a csengőszíjat rántotta meg mellette és jegyeket adott. Amint az asszony feltekintett, hogy odaadja az aprópénzt, különös kis öreg anyókát pillantott meg a szoronkodó emberek között. Valószínűtlenül kicsi volt és valószínűtlenül öreg, mintha álöltözetben járó tündérasszony lett volna, amilyen a Hauff meséjének füves asszonykája, aki minden száz esztendőben egyszer jön csak a piacra, a káposztafejeket emberfejekké bűvöli ha megharagszik és a kofa szép kis fiát hosszúorrú törpévé varázsolja... A minden anya lelkében élő örök aggodalom, aminek semmi babona nem elég képtelen arra, hogy meg ne riadjon reá, elszorította az asszony szívét egy pillanatra. Az anyóka most rátekintett. Sűrű, ősz szemöldöke volt, szúrós szeme és egészen fogatlan szája.

— Csak a fiacskámat el ne varázsold, — gondolta magában, — inkább velem tégy, amit akarsz.

De hogy jókedvűvé tegye ezt a különös öreg asszonyt, akiről most már a lelke ellenőrizhetetlen mélyében meg volt győződve, hogy titokzatos hatalmú valaki és hogy biztosítsa a jóakaratát, hirtelen felállott és odaszólt a szürkekalapos, szürkekabátos, szürkekesztyűs öregnek:

— Tessék.

Az öregasszony szúrós szeme felvillant. Bizonyosan fájt a lába. A mesebeli füves tündérnek is fájt, amint hazaért, mókus-szolgái szaladtak eléje a papucsával. Igy volt a mesében.

— Köszönöm, — mondta valószínűtlenül vékony hangon, kifurakodott az emberek közül, elégedetten forgolódott egy kicsit a hely körül, aztán felült a padra és mosolygott. Lábai nem értek egészen a földig. Az asszony láthatta, hogy még a hócipője is szürke. Más nem viselt már hócipőt.

— Bizonyos, hogy tündér, vagy boszorkány, vagy ilyesféle, — gondolta jókedvűen s elképzelte, hogyan fogja elmesélni a kisfiának, milyen különös öreg nénit látott a villamoson. És most egyszerre még sokkal jobban érezte magát, mint az előbb, mert az eszébe jutott, hogy a villamoson őt bizonyosan mindenki rokonszenvesnek találja, amiért felállt és átadta a helyét az öregnek. Felállhatott volna más is, a cigarettás fiatalember, vagy a méregzöldsapkás asszony, vagy az inasfiú, aki mellette ült. De ezek nem álltak fel, csak ő, egy csinoson öltözött fiatal úriasszony. Milyen szép tőle!

Elégedettség volt a szívében, elégedettség volt az arcán. És amint mégegyszer odatekintett a szürkeruhás öregre, észrevette, hogy az még mindig őt nézi a szúrós szemeivel és mintha titokzatosan mosolyogna magában.

— Most bizonyosan valami jót kíván nekem hálából, — gondolta s akármilyen bohó volt is a gondolat, jól esett neki, hogy ez a kívánság teljesülni fog.

De vajjon jóakaratú tündér-e? Jót kíván-e a jóért? Hátha rosszat?...

Nem gondolkozhatott tovább. A megállón annyi ember szállt fel a kocsiba, hogy lélekzeni is alig birt. Lábujjhegyre állt az asszony, hogy kissé magasabb legyen s az előtte szorongó hölgy kalapjának merev dísze ne dörzsölje az orrát. De hiába volt minden és hiába próbált oldalt fordulni, vagy helyezkedni, egészen oda volt szorulva egy férfi mellére, — legalább gondolta, hogy férfi, mert még hátra sem nézhetett. Ha a villamos kanyarodott, az egész embercsomag hátradőlt kissé, mint a könyvek a polcon, ha egyet kivesz az ember; ha hirtelen megállt, mindenki előrebukott volna, ha lett volna helye, hogy leessen. Fogódzkodni sem lehetett.

Az asszony tűrte és még mindig nagyon jól érezte magát, mert arra gondolt, hogy most a szegény öreg anyókának kellene itt préselődnie a kíméletlen emberek között. Kissé különös érzés volt ugyan, hogy úgy odasimuljon egy férfihez, mint egyik zsebkendő a másikhoz a szekrényben, de ha körülnézett, láthatta, hogy valamennyien ilyen helyzetben vannak és egészen közömbös arcot csinálnak, mintha észre sem vennék. És sok villamos járt a városban, a sok villamoson sok ember s azoknak sem volt kényelmesebb helyük bizonyára. Igy hát teljesen közömbös arcot csinált ő is, egészen addig, míg a villamosvezető

Erdélyi fényképe

A Tisza-szoborpályázat pályanyertes szobormüve. Zala György és Orbán Antal alkotása

hirtelen le nem fékezett egy mellékutcából kirobogó kocsi előtt s az asszony a férfi karjai között érezte magát a következő pillanatban, annyira, hogy a lélekzete érte oldalt az arcát.

— Bocsánat, — hebegte az asszony elvörösödve, igyekezett újra megállni a saját lábán és hátranézett önkéntelenül.

Abban a pillanatban, mintha villamos ütés érte volna, visszafordult és sápadt lett az arca, merev a tekintete.

A férfi is elfordult, a másik oldalra nézett ahol két kövér hölgy veszekedett, mert azon a helyen, ahol ketten álltak, a fizika törvényei szerint csak egy férhetett volna el.

— Irtózatos, — gondolta az asszony. — Hány férfi lakik ebben a városban? A napokban olvastam a kimutatást... Miért, hogy az ötszázezer férfi közül

Zala György

éppen ez az egy került mellém a villamosban? Még azt találja hinni, hogy készakarva estem a karjaiba. Szörnyűség!

— Hogy a csuda vinné! — gondolta a férfi. — Egészen csinos kis asszonyka, azt láttam. De, hogy éppen ő legyen! Még kitelik tőle, hogy azt gondolja, én jöttem utána!

Félve, lassan, mintha Meduzafőre kellene tekinteniök s mégsem tudnának valami belső parancsnak ellenállni, tekintettek vissza mind a ketten. Hátha tévedtek?

A következő pillanatban visszakapták a fejüket gyorsan. Nem tévedtek. De nem is gondoltak már arra, hogy szándékosságot tételezzenek fel egymásról. Most csak arról volt szó, hogy feltűnés nélkül eltávolodni igyekezzenek mielőbb.

Az ám, ha lehetett volna.

A kalauz csengetett, a kocsi hirtelen indult, a perronról most tódult csak be a kocsiba öt vagy hat új utas. Úgy odaszorították az asszonyt a férfi mellé, hogy a belső zsebében hordott cigarettatárca körvonalait érezte a karjával.

— Rettenetes! — suttogta az asszony égő arccal, hogy a férfi is hallja és vegyen tudomást róla, hogy kénytelenségből tűri a dolgot.

— Az, — mondta a férfi és mosolygott.

Többet aztán nem beszéltek egyelőre. Mind a kettő szenvedő arcot csinált és igyekeztek nem egymásra nézni. A villamos utasai pedig, mintha valami titkos hatalom vezette volna őket, nemhogy elsodorták volna egymás mellől, de valósággal egymáshoz láncolták kettőjüket.

Az asszony apró kalapja alól kihulló könnyű hajfürt megbirizgálta a férfi nyakát.

A férfi kabátgombja megnyomta az asszony Akaratlanul felszisszent. A férfi nagy üggyel-bajjal kigombolta a kabátot, mert nem akart neki fájdalmat okozni. A legközelebbi kanyarodónál, ha lehetséges, még közelebb kerültek egymáshoz, a kigombolt kabát két szárnya közt volt az asszony, a férfi szívén.

Botrány. Irtóztató! Ha nem zörgött volna a villamos, nem zsongtak volna az utasok, hallotta volna a szíve dobogását!

És lehetetlen volt megmozdulni.

A férfi arckifejezése lassan megváltozott. Előbb komor volt, most szinte diákosan jókedvű. Legszívesebben elnevette volna magát.

Mici itt van nála, a karjai közt, a kabátja alatt és minél mérgesebb arcot csinál, annál közelebb szorítják hozzá és annál jobban elpirul.

Minek is fordítaná el a fejét? Semmi értelme. Inkább azt a módot választotta, hogy kicsit gúnyos mosolygással, kicsit arcátlan merészséggel állandóan őt nézte, az arcát, a haját, a szemét, a száját, a nyakát. A lábát egy csöppet tovább mozdította, az asszony térde beleütközött az övébe.

Mici felsóhajtott. Meddig tart még ez a gyötrelem?

Végre, végre leszálltak néhányan! Felállt a kis szürkeruhás anyóka, megfogta az asszony karját és rámosolygott fogatlan szájával, rávillantotta szúrós, szürke szemeit. A helyet köszönte meg? Vagy azt akarta mondani, hogy Mici leüljön?

A következő pillanatban titokzatos, gonoszkodó mosolyával eltünt a leszállók között, mintha a föld nyelte volna el.

Az asszony azonban nem akart leülni a helyére. A világ minden kincséért sem! Először is nem ért volna vele semmit, mert a hely közvetlenül Béla mellett volt s ő távolabb akart kerülni tőle mindenáron.

Másodszor pedig Bélának kellett volna megköszönnie, mert Béla három hölgyet és két urat tartott vissza több másodpercig s kínáló kézmozdulattal intett feléje:

— Tessék!

— Köszönöm, nem ülök le, — mondta az asszony bíboros arccal és olyan magasra emelte kis vékony orrát, amennyire csak telt tőle.

— Így is jó, — mondta Béla és nagy nyugalommal leült ő maga. A három hölgynek, két úrnak felkopott az álla.

Az asszony fellélekzett. Most legalább megfordulhatott egy cseppet! Szeretett volna egy szíjfület elkapni, akkor nem kellene odaütődnie egyre a férfi vállához ... különben is nemsokára leszáll, egyik erre megy, másik arra, s a találkozás csak emlék marad...

A fül egészen közelnek látszott, az asszony utána nyúlt. A villamos megtorpant. Az asszony érezte, hogy ül. Egy pillanatig csodálkozott, aztán felugrott, mintha kígyó csipte volna meg. A férfi térdein ült.

Leszállt a méregzöldsapkás.

— Tessék leülni, Nagyság, van hely, — mondta a kalauz és az asszony leült, mert inkább üljön vele szemben, mint az ölében.

— Bocsánat! — szólt oda, mert véletlenül a lábára lépett.

— Óh, én nem haragszom, — mondta Béla.

Még hogy ő nem haragszik! Az asszony sírni szeretett volna. Leült és oldalt fordította a fejét, de egyre érezte, hogy Béla nem veszi le róla a szemét, és egyre pirosabb lett, Béla pedig egyre jobbkedvű.

Végre, végre leszállhat mindjárt ... még egy állomás ...

És most olyan fájdalom nyilalt a szívébe, mint talán soha még.

Újra eltűnnek egymás szeme elől. Talán soha nem találkoznak többé ...

Lopva, óvatosan a férfire tekintett. Fájdalmat látott az arcán és ünnepies komolyságot. Most már nem mosolygott ő sem.

Tudta, hogy az asszony le fog szállni.

Mici érezte, hogy a szíve alig-alig dobog csak. Olyan, mint a haldoklóé. De felállt. És köszönés nélkül — csak nem köszönhet egy idegen férfinek, akinek ölébe ült véletlenül? — indult kifelé. De mikor már átlépett volna az ülők eléje kerülő lábain, abban a pillanatban állt meg a villamos és ha Béla meg nem fogja, leesik.

Ez már ölelés volt. Érezték mind a ketten. Nem lehetett letagadni.

Egy pillanatig elfelejtették mind a ketten a villamost, a többi embert, az egész világot mindenestől.

Aztán Mici felegyenesedett kicsit sápadtan és kifelé indult, Béla szintén felállt, ő is sápadt volt és ment utána

Mici szállt le előbb a villamosról.

Mikor szilárd földet érzett a talpa alatt, egyszerre tízféle gondolat járta át az agyát.

Gonosz, gonosz, csufondáros kis fűves tündérasszony! Megátkozta őt ... Vajjon miért? Mert nagyon el volt bizakodva ... Meg fogja tanítani a kisfiát, hogy soha az életben egy pillanatra se bizakodjon el ... Mert ime, nem tudja már legyőzni magában a szenvedélyt, ami csak rosszra fog vezetni úgyis előbb-utóbb: veszekedésre ... féltékenykedésre ... alkalmazkodásra ... krumplihámozásra ...

— Miért is voltam olyan elbizakodott! — gondolta megborzongva a jövőtől való félelemben és az esztelen boldogság várakozásában ...

Aztán leugrott Béla is, egészen elfogulatlanul nevetett már a szemébe és eltűntek együtt az emberek között az utcasarkon ...

Mackensen tábornagy Einem vezérezredes temetésén Münsterben: az ősz hadvezér meghatottan búcsúzik világháborus hadvezértársától.

Feldállitották a Tisza-emlékművön Tisza István szobrát (jobboldalon, lepellel borítva). A szobrot vasárnap, április 22-én avatják fel.

Aranyat szállitanak egy newyorki bankba: az aranyat páncélkocsin hozzák és revolverrel kezükben viszik be a bank épületébe.

Szembesítés.

— *Látod, fiam, a papagáj azt mondja, hogy te kezdted!* (Judge.)

Ócskaruhás boltban.

— *A legolcsóbb nadrágot kérem, ami csak van a boltjában.*

— *Éppen azt az egyet nem adhatom. Azt magam hordom.*

(Smith's Weekly Sidney.)

Kíméletes előkészítés.

— *Rettenetesen odavagyok! Már két helyről telefonáltak. Egyszer azt mondták, hogy a férjem agyonlőtte magát, a másik meg azt mondta, hogy a villamos halálra gázolta. Mi történt tulajdonkép?*

— *A vezérigazgató úr tönkrement... Az előbb csak azért telefonáltunk, mert megkért, hogy kíméletesen tudassuk a dolgot a méltóságos asszonnyal!*

(Wiener Journal.)

A MESTER

A rendőri bizottság már egy teljes órája dolgozott a gyilkosság színhelyén. Az eset nem volt éppen egyszerű. Tritz, a meggyilkolt kereskedő, három napja feküdt a bezárt lakás fürdőszobájában. A gyilkos a házikabát zsinórjával fojtotta meg, azután a világító-udvar nyitott ablakából leereszkedett a földszintre. A meneküléshez ugyanazt a selyemzsinórt használta, amelynek segítségével áldozata nyakát összepréselte.

Baneth kapitány két közrendőrrel már a világító-udvaron vizsgálta a menekülés további részleteit. Még a házmester volt ott, aki sopánkodva magyarázta, hogy miért fedezték fel csak most, mintegy három nap mulva a gyilkosságot?

— A nagyságos asszony, mint minden évben ilyenkor, külföldi fürdőhelyen nyaral. A személyzet szabadságon van, a szobalány hazament falura az édesanyjához, a szakácsnő leköltözött hozzánk, de átlag háromnaponként felnéz szellőztetni, mert a nagyságos úr, szegény, ezt az egy hónapot rendszerint egy penzióban tölti, a városon tul. Most is nyilván valami iratért jöhetett haza, mihozzánk be sem szólt, csak felment a lakásba. A tettes, aki rabolni jött — mert hiszen a szekrényeket felfeszítve és kifosztva találtuk —, már a lakásban tartózkodott. Ma reggel fölment a szakácsnő, hogy szokás szerint szellőztessen a lakásban. Ekkor botlott bele a fürdőszobában a nagyságos ur holttestébe...

Fönt a lakásban a kapitány segédje, egy fogalmazó, folytatta a vizsgálatot. Az előszoba ajtaját két közrendőr őrizte, egy másik a holttestnél vigyázott. Rajtuk kivül három vagy négy riporter járt össze-vissza a szobákban, nem tulságosan respektálva a kapitány tilalmát, hogy a butorokhoz, az ujjlenyomatok miatt, nem szabad hozzányulni. Őket is elkapta a nyomozás láza, szerettek volna külön dicsőséget szerezni maguknak és a lapjuknak. Jegyzetfüzeteikbe gyors és látszólag értelmetlen feljegyzéseket firkáltak, ezekből állitják össze egy félóra mulva a festőien komor helyzetrajzot, amelyet annyi ludbőrző gyönyörűséggel fal később a publikum.

— Miért nincs még itt Harper főfelügyelő? — kérdezte az egyik riporter a fogalmazót, aki most ötödször térdelt le a meggyilkolt nagykereskedő mellé és fontoskodva vizsgálta a három nap előtti fojtogatás elfeketedett árkát.

— Minden percben itt lehet. Már harmadszor telefonáltunk érte.

Odakint a két őrtálló közrendőr bokája csattant. Megérkezett Harper főfelügyelő, akit a sajtó és a közönség röviden Mesterdetektivnek nevezett sikeres, gyors és bámulatos logikáju nyomozásai miatt. A Mesterdetektiv átsietett a hallon. Olyan elegáns és rózsás volt, mintha előzőleg modellt

Lakáskeresőben.

— *Kilakoltattak a bérlánylakásomból... Nem tudom, hová menjek. Azt mondták a szomszédok, hogy manapság a legolcsóbbak a nyolc- és tizszobás lakások...*

(Fliegende Blätter.)

Tigrisvad

— *Ne lőjj rá, Al*
Túl hosszu lenne az

A kitünően ido

A jó feleség megveszi a kutyát a férje részére.

DETEKTIV

állt volna valamelyik angol divatlapnak. Az ujságirókat mosolygó fejbólintással üdvözölte, aztán szó nélkül hozzálátott a vizsgálódáshoz. A fogalmazót, aki az eddigi eredményekről beszámolt, udvariasan, de látható szórakozottsággal hallgatta meg, közben lehajolt és a fürdőszoba finom japáni gyékénnyel leboritott padozatát nézte nagyitóval. Sikerült fölszednie néhány selyemfonálszálat, amely minden valószinüség szerint a gyilkos zsinórról horzsolódott le a küzdelem során. A szálakat gondosan eltette a tárcájába.

Utána körüljárt a lakásban. Néhány percet időzött a felfeszitett szekrények előtt, hümmögött, gyors jegyzeteket készitett, megint fölvett a szőnyegről egy rejtélyes valamit és zsebrerakta. A rendőrök és riporterek áhitatos tisztelettel figyelték minden mozdulatát.

— Nos, uraim, — mondta azután és rejtélyes mosoly játszott a szája körül — az eset teljesen tisztán áll előttem. A gyilkos százhetvenhat centiméter magas, rendkivüli testi erejü, huszonhatéves fiatalember . . .

A riporterek kezében megállt a ceruza. Sok nyomozáson vettek részt, sokat hallottak már a Mesterdetektiv lángeszü következtetéseiről, de ez a határozottság mégis kisértetiesnek látszott. Hirtelen megbolondult volna a jó Harper? Vagy csak a saját mesterségét akarja kifigurázni?

A Mesterdetektiv azonban könyörtelenül folytatta:

— A tettes a jobblábára biceg. Ezen a lábán lőtt sebe van, amelyet évekkel ezelőtt menekülés közben kapott. A haja vörösesbarna . . .

Egy pillanatra elővette a jegyzőkönyvét, belenézett, majd visszasülyesztette a zsebébe.

— . . . a nyakán, közvetlenül a bal fül alatt, égésszerü anyajegy. Háromszor volt büntetve, kétszer betöréses lopás, egyszer pedig hatóság elleni erőszak miatt.

— Mester, ön tréfál velünk, — vetette közbe az egyik riporter.

— Tessék csak nyugodtan jegyezni. Mindent a legteljesebb felelősség mellett mondok. Ha a későbbi események rámcáfolnak, hajlandó vagyok egyhavi fizetésemet az urak által felajánlott jótékony célra adni . . . Szóval, ott hagytuk el, hogy a tettes háromszor volt büntetve. Most még azt is elárulhatom, hogy a keresztneve Péter.

A legfiatalabb riporter megkockáztatott egy dadogó kérdést:

— De . . . ha csakugyan ugy van, ahogy a Mester mondja, árulja el nekünk következtetéseinek azt a csodába illő láncolatát, amelyen idáig eljutott. . . . Honnét tudja olyan határozottan mindezeket?

— Honnan?

Harper, a Mesterdetektiv, fölényes, bölcs mosollyal nézte végig a megbabonázott társaságot.

— Onnét, hogy mielőtt idejöttem volna, a tettes önként jelentkezett a rendőrségen.

Kálmán Jenő.

Irodalmi kávéházban.

— A legközelebbi könyvemet Afrikáról irom!

— De hiszen te sohasem voltál Afrikában!

— Ugyan, kérlek, hát volt Dante a pokolban? Mégis egészen jól leirta.

(Miroir du Monde.)

Jó kifogás.

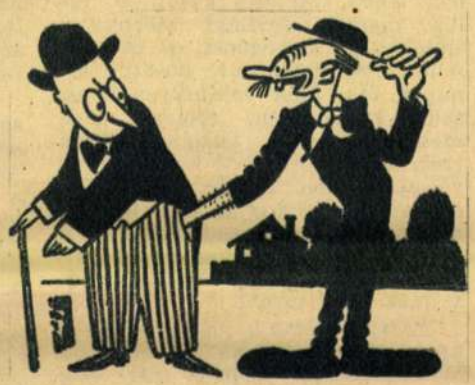

— Micsoda dolog ez? Hogy merészel a zsebembe nyulni?!

— Bocsánat, kérem, azt hittem, az enyém... Nekem tudniillik egy ugyanilyen nadrágom van odahaza.

(Interessante Blatt.)

ászaton.

fréd, nem érdemes. iróasztalod elé...

(Ric et Rac.)

Kellemes albérlő.

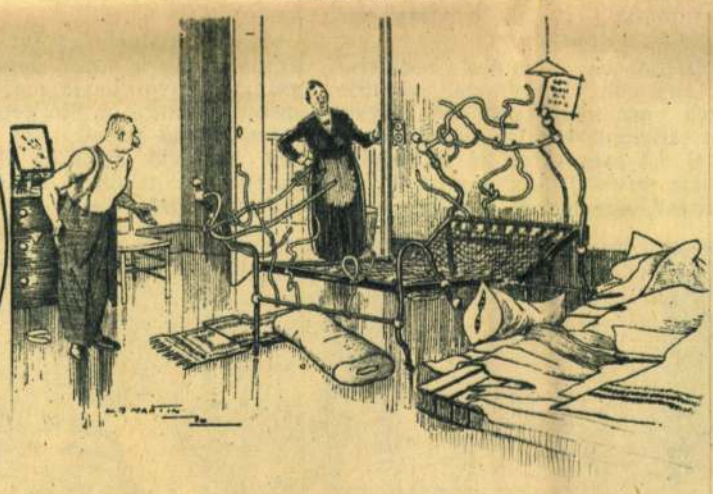

A bilincstörő: Bocsánat, asszonyom, de ma éjszaka egy kissé rossz álmom volt!

(The Humorist.)

Vándordij.

I. rabló: Te, ezt az aranyserleget jobb lesz, ha itt hagyjuk.

II. rabló: Mi a bajod, megbolondultál, hiszen legalább tizezer pengőt ér!

I. rabló: Az lehet, de rá van vésve, hogy vándordij. Háromszor egymásután kell elrabolnunk, mig egészen a mienk lesz.

(Smith's Weekly.)

mitott kutya.

A férj a kutyával első sétájára indul.

(Passing Show.)

Zala György

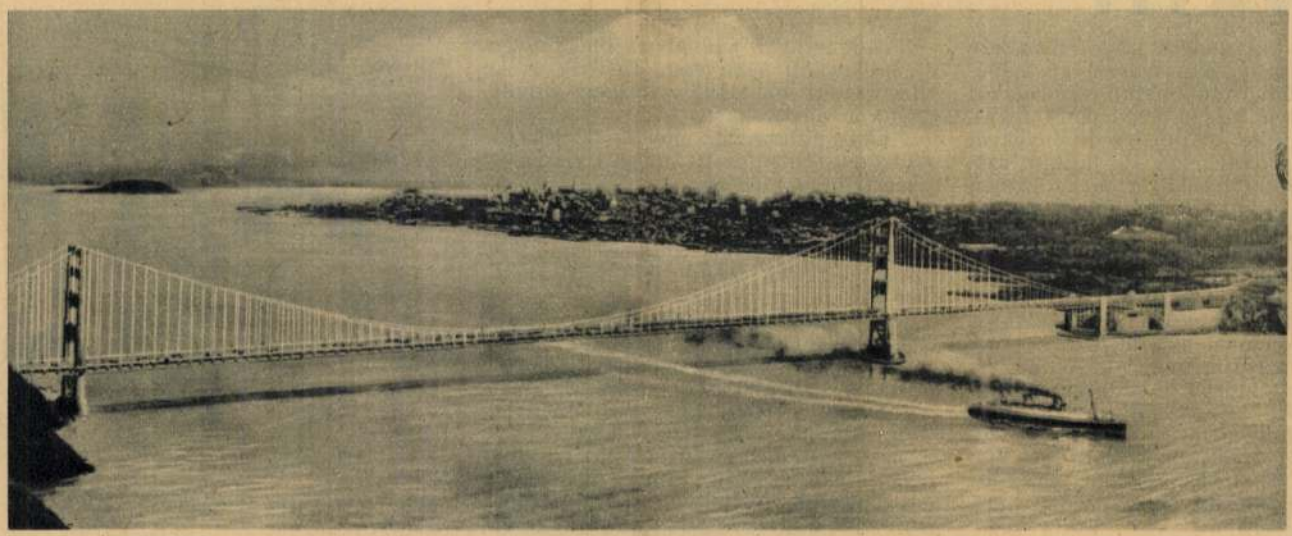

ÉPÜL A „HIDAK KIRÁLYA“

San Francisco és a vele szemben fekvő Oakland között a mólók mentén ősvilági szörnyekre emlékeztető kotrógépek és caissonmunkások dolgoznak hosszu hónapok óta, akik valamilyen titokzatos küldetésben, roppant acélszekrényekben a tenger fenekére ereszkednek. Az öböl közepén fekvő kis Yerba Buena sziget felől robbantások hangját sodorja part felé a szél. — Hid épül itt — válaszolnak közönyösen az idegen érdeklődésére és rendszerint nem beszélnek róla tovább.

Pedig lesz majd róla mit beszélni az egész világnak, ha elkészül. Mert ebben az öbölben, mely elég tágas ahhoz, hogy befogadja a világ tengeri hatalmasságainak egyesült hajóhadát, egy esztendő óta csendben, feltünés nélkül, olyan gigantikus munka előkészületei folynak, aminőhöz hasonlót ember még nem kisérelt meg. *Itt épül a világ leghosszabb hidja, mely San Franciscót, a tengeröböl felett, az átellenes parton levő Oaklanddal köti össze.* Kezdődik a friscói oldalon, a Fifth- és a Harrison-street közötti feljáróval, végigrohan a „West Bay“, a nyugati öbölrész felett és Yerba Buena-n *alagutta változva, belefuródik egy hegyoldalba.* Majd a szigeten tul folytatódik az öböl keleti része felett és Oaklandben, a Thirty-seventh és a Market-streetnél ér véget. *Ez a világ első hidja, mely a tenger tükre felett suhan, középső részének egy darabja a föld alatt, alagutszerüen halad és emeletes pályateste lesz.*

Ezt az uj hidat majd joggal nevezik a „Hidak királyának“. Mert ez a szédületes tengerfeletti acélkigyó *több mint 13 km. hosszu* és szerkezetében egészen ujszerü.

A hid 3 kilométernél hosszabb nyugati része, mely Friscót a szigettel összeköti, 90 méternyire emelkedik a viz tükre fölé, ugyhogy *a legnagyobb hadihajók is kényelmesen elhaladhatnak a hid alatt.* A tartótornyok magassága *egy hetvenemeletes felhőkarcolónak felel meg.* A hosszabb, vagyis Oakland-felőli szakasz, rövidebb részekből áll s egy hosszu betontöltésben fog végződni. Itt a hidtest „csak“ 55 méter magasságban lebeg a viz felett.

A pályatest felső emeletén hat sorban haladhatnak egymás mellett a személyszállitó gépkocsik. Az alsó emelet a villamos vasut és a nehéz teherautók forgalmát szolgálja. Két sinpáron kivül még három gépkocsisor fér egymás mellé az alsó pályatesten. A két emelet a szigeten, az alagut belsejében is folytatódik; *ez lesz a világ első emeletes alagutja.*

Szédületes a hidba beépitendő anyagok mennyisége. A szükséges acélmennyiség az Egyesült Államok tavalyi termelésének *közel 6.7 százaléka.* Az állványzatokhoz szükséges faanyagból háromezer, egyenként ötszobás családi ház telnék ki és *ki lehetne elégiteni belőle egy 15.000 lélekszámu város lakóinak lakásszükségletét.*

A roppant méretü hidtest terhe két, egyenként 70 centiméter átmérőjü acélkábelen nyugszik. Mindegyik 17.464 huzalból áll s mindegyik kábel közel 17.000 tonna terhelést visel. *Ennyi acélból fel lehetne épiteni egy tucat óriási csatahajót s ennyi huzal egymás végébe fűzve, háromszor érné körül a Földgömböt az Egyenlitő mentén. 900.000 liter festék kell a hid bemázolására.*

A felső pályatest évente 24 millió, az alsó pedig 6 millió gépkocsi forgalmát bonyolithatja majd le; összesen harminc millió gépjármü és ötven millió vasuti utas roboghat egy esztendő alatt az öböl egyik partjáról a másikra. *A hid hetvenöt millió dollárba kerül . . .*

A berlini Löwenbrücke oroszlánjait a Röntgenhez hasonló mesothorium-sugarakkal átvilágitották; igy akartak meggyőződni arról, hogy a hidat tartó lánc az oroszlán szájának belsejében hogyan van megrögzitve és idők folyamán nem lazult-e meg.

BIRÓ JÓZSEF: DR. RÁCZ VILMOSNÉ

— Az összes északi népeknél a tudományoknak te vagy egyik legnagyobb ápolója, művelője és megújítója. A meglevőt, nehogy elenyésszék, fenntartod és támogatod; azt pedig, mi ekkorig nem juthatott el hozzánk, a te buzgalmad és gondoskodásod ismerteti meg velünk. Benned tiszteli az a dús könyvtár alkotóját, melynek kincseivel Erdélyt és Magyarországot gazdagítod... Köztudomású, mily gonddal, és mennyi költséggel gyűjtöd egybe különféle országokból a bölcseségre oktató könyveket, melyek bőkezűségednek és emelkedett szellemednek hírét a késő nemzedékre is át fogják szállítani.

A vásárlás útján beszerzett könyveket Vitéz könyvtára számára *Bisticci Vespasiano* szállította. Bisticci könyvkereskedő volt Firenzében. Alig volt jeles embere korának, ki ne lett volna vevője. *Bisticci* hálából megírta klienseinek életrajzát. Százhárom ilyen életrajza ismeretes, ezek közül három magyar emberé: *Vitéz Jánosé, Janus Pannoniusé és György kalocsai érseké.*

Hallgassuk meg, mit mond *Bisticci Vitézről.*

— *Legelső dolga volt, hogy igen szép könyvtárt rendelt meg,* amelyben a tudomány minden ágából legyen könyv; kerestetett is könyvet Itáliában és Itálián kívül; sokat nem talált meg, de ezeket *Firenzében lemásoltatta, amiközben nem nézett költségre,* csakis arra, hogy a könyvek *szépek és hibátlanok* legyenek. Meghozatott minden eredeti és fordított művet; alig volt latin könyv, amely ne lett volna meg neki. De ez nem elég; nem egy ifjút *Itáliába küldött,* hogy az ő költségén tanúljon és ellátta őket könyvekkel, pénzzel és mindennel, amire csak szükségük volt. Avval sem elégedett meg, hogy pártfogoltjai a latin irodalomban jártasságra tettek szert, a görögöt is megkívánta tőlük; többek közt Ferrarába küldte *Guerino* mesterhez *János* urat, a pécsi püspököt, aki ugyancsak megtanúlt görögül és latinúl s akinek nem volt párja a verselésben, de a prózában sem; ő egyike volt minden dologban hazája legkiválóbb embereinek, amint azt az ő életírásánál majd elmondom. De evvel sem elégedett meg a primás, hanem Budán egy gyönyörű szép dolgozószobát

Képzőművészet
1929. 21. sz.

KOVÁCS JENŐ JÓZSEF: VADÁSZÓ POGÁNY MAGYAROK

A Berzsenyi Társaság kiállításáról

rendezett be és oda meghívta Itália legnagyobb tudósait. Pénzre nem tekintett, csak azt akarta, hogy nála műveljenek minden fakultást, szóval a tudomány és művészet minden ágához értő embereket gyüjtött össze, hogy ilyképen tehetségéhez mérten megnemesítse hazáját, amely az ő idejéig még nagy elmaradottságban volt. Mindezt annak rendje és módja szerint intézte el. Házában, mely tele volt jeles egyéniségekkel, akik nagy díszű ruhákban jártak, a legnagyobb rend és vallásosság uralkodott.

Hogy necsak Bisticci, de a magam szavaival is elmondjam Vitéz élete sorát: mint *hercegérsek Esztergomban* 1464. fokozott mértékben folytatta azt a tevékenységét, amelyet Váradon megkezdett. Amint ott, úgy itt is *hatalmas építkezésekhez látott* és mind nagyobbra bővítette a tudósoknak és művészeknek őt övező körét. Udvara vetekedett bármelyik olasz renaissance fejedelmével. Könyvtára nemcsak nagy volt, de válogatottan szép és pompás példányokkal teli. Termei nem nélkülözték a *festőművészeti díszt* sem. *Bonfini* szerint palotáját *freskók* ékesítették s egy kápolnaszerű csarnokban a *Szibillák* képe, ebédlőtermében pedig a magyar királyok s a *szittya ősök* arcképei díszítették a falakat.

Mindez nem merítette ki Vitéz gondoskodását. Érezte, hogy Magyarország immár megérett arra, hogy külföldi színvonalon álló egyeteme legyen. Megalapította tehát a *pozsonyi egyetemet*, az *Academia Istropolitana*-t, hová a legkiválóbb külföldi tudósokat hívta meg. Ilyképen az egyházfő valóban dicséretreméltóan használta fel óriási jövedelmét, mely *Galeotto* becslése szerint 100,000 aranyra is felugrott.

A *politika* vetett véget Vitéz mindeme tevékenységének. Mátyás túlságosan egyéni uralma *nem tetszett* az ország nagyjainak. Fényes uralkodásának, diadalmas külpolitikájának mindinkább jelentkeztek árnyékoldalai, amelyeket egyesek igen sötétnek láttak. Az elégedetlenek, kiknek élén Vitéz állott, Kázmér lengyel herceget, Nagy Lajos dédunokáját hívták meg a magyar trónra. A kaland *nem sikerült* és Vitéz 1472-ben, mint Mátyás foglya elmélkedhetett pártütő törekvései felett. A király kibékült ugyan az érdemes aggastyánnal, ez azonban nem birta tovább elrontott életét és ugyanazon évnek augusztus 9-én örök-létre szenderült.

Művét maga Mátyás király folytatta.

TÁRLATOK

A GRÓF TISZA ISTVÁN EMLÉKSZOBOR PÁLYÁZAT

Zala György megmutatta. Ismét megmutatta — mint már néhányszor — hogy a monumentális szobrászatnak ő a legnagyobb magyar mestere. Az ő terve és az Orbán Antal terve alapján kerül kivitelre a Tisza István szobra. Ez a közös terv nem ment a hibától, de mindenesetre a legjobb az összes pályázatok között. Hibája pedig semmiesetre sem az, amit legtöbben szemére hánynak, hogy t. i. a szimbólikus oroszlán hatalmas tömege elnyomja magát a főalakot, Tisza Istvánt. A Duna partjának roppant légterülete szinte megkívánja a szobornak ezt az architektonikus megoldását s a sebzett oroszlán, mely oly találó szimbóluma a tragikus végű államférfinak, egy pillanatra sem tereli el a figyelmet Tisza István dacos, töprengő, lelkével küzködő, valóban szuggesztív alakjáról. Nem mondjuk, hogy a mellékalakok csoportja nem lehetne kisebb méretű és zártabb felfogású, amivel még erőteljesebben lehetne kiemelni a főalakot, de csak bízzák ezt rá Zalára és Orbánra, egész bizonyos, hogy jó szobrot fognak csinálni.

És most, hadd ejtsünk egy-két elismerő szót Orbán Antalról, akiről már régen hirdetjük, hogy az újabb generáció legtehetségebb szobrásza. Robbanó temperamentum, monumentális mintázás és bravúros kifejezési készség teszik *Zala* György méltó társává. Az öreg oroszlán magához méltó társat kapott a fiatal oroszlán személyében.

A pályázat többi szobrai közül *Pásztor* János és *Sváb* Gyula kompozíciója érdemel legtöbb figyelmet. Pásztor

UJ IDŐK SZERKESZT HERCZEG FERENC

XXXV. évfolyam, 26. szám
Budapest, 1929 június hó 23

TISZA ISTVÁN

Erdélyi fényképe

A Tisza-szoborpályázat pályanyertes szoborművének főalakja. Zala György műve

Kiadóhivatal: Budapest, VI., Andrássy-út 16.

Ára 50 fillér

Szórakoztató, nyári olvasmány 12 havi részletfizetésre!

A legszebb száz regény

Öt nagyalakú, pompás kivitelű aranynyomású egészvászonkötésben a Milliók Könyve regényeiből. Ára 50 pengő.

I. SOROZAT

Aldrich: Prudence kisasszony
Barilli: Dodero kapitány
Blicher: Heine Inga
Döring: A fogadás
Eschtruth: Tündérkirálynő
Farkas: Kuthy Etelka
Futrelle: Dolly vőlegénye
Heltai: Family Hotel
Herczeg: A láp virága
Hornung: Ki élni és halni tud érted
Jókai: Cigánybáró
Lagerlöf: Egy elhagyott ház története
Mikszáth: Galamb a kalitkában
Ouida: Freskók
Rákosi: Téli rege
Schultz: Szent József csodatétele
Szemere: Madarasi király
Szomaházy: Muzsikáló óra
Vance: A sziget kincse

II. SOROZAT

Ambrus: A gyanu
Biró: A diadalmas asszony
Chantepleure: Bonaparte ezredese
Conan Doyle: Az utolsó Jakobinus
Croker: Ahol a boldogság terem
Egidy Nostitz: A kis grófnő
Farina: Vénusz
Ferber: Mosolygó könnyek
Glyn: A boldogság felé
Herczeg: Huszti Huszt
Hichens: Eustace úr küldetése
Hyne: Zsiványbecsület
Jókai: Sárga rózsa
London: Az istenek kacagnak
Mikszáth: Az eladó birtok
Murray: A püspök kalandja
Pekár: Lavina
Robinson: Asszony a láthatáron
Somlay: Pál testvér
Tábori: A negyvenéves férfi

III. SOROZAT

Balmer: Keeban
Bársony: Királytigris
Bródy: Hófehérke
Conan Doyle: Nilusi kaland
Dürr: Steinhauser úr órája
Farina: Párbaj a hómezőn
Farkas: Strigonius
Gábor: Untauglich úr
Heltai: Második feleségem
Herczeg: Gyurka és Sándor
Hungerford: A kis hóbortos
Jókai: Kétszer kettő négy
Mikszáth: Gyerekek
Möller: Az aranycsináló regénye
Pekár: Hatalom
Rangabé: Leila
Schweriner: Lepecsételt parancs alatt
Szikra: Bevándorlók
Szomaházy: A kétszívű Petheő
Zola: Madeleine Ferat

IV. SOROZAT

Ballestrem: Kata grófnő
Biró: 1913.
Chantepleure: Huguette kalandjai
Coppeé: Henriette
Csathó: Ibolyka
Elvestad: A rejtelmes kocsi
Farkas: Egy önkéntes naplója. Az iskola
Feuillet: Egy szegény ifjú története
Herczeg: Gyurkovics Milán mandátuma
Harland: A biboros burnótszelencéje
Hichens: A sivatag lovagja
Jókai: Még sem lesz belőle tekintetes asszony
Krudy: Francia kastély
Malling: Az első konzul regénye
Mikszáth: A fekete kakas
Nagy Endre: Mirjám
Pemberton: A kronstadti kém
Sand: Leoni Leo
Szomaházy: A méltóságos asszony
Turgenyev: Első szerelem

V. SOROZAT

Blicher: Feri bácsi
Conan Doyle: Eltünt világ
Conan Doyle: Nábob kincse
Courths-Mahler: Téved az ember
Coppeé: Az igazi gazdagok
Davis: A londoni köd
Eötvös: Böthök uram szerencséje
Farkas: Egy önkéntes naplója. Az üteg
Francos: A boszorkány
Haugen: Ember az ajtó mögött
Herczeg: Szirius
Hope: A zendai fogoly
Jókai: A rútak rútja
Kummer: A zöld bálvány
Malonyay: A tartódi medvehajtás
Mikszáth: A szelistyei asszonyok
Prevost: Don Juan estéje
Stockton: Egy bohókás történet
Surányi: Az örvény
Szomaházy: Mesék az irógépről

Courths-Mahler regényei

aranynyomású egészvászonkötésben

I. SOROZAT

A szép ismeretlen
A végzet
Az udvarhölgy
Mindent legyőz a szerelem
Boldog akarok lenni
Mikor ketten szeretik egymást
Coboly királynő
Lolo hercegnő
Bocsáss meg, Lóri
Az ő felesége
Számüzöltek
A látszat csal
Mit vétettem ellened?
A glossowi dráma
Tied vagyok

II. SOROZAT

Anyai szív
A bükkös mélyén
A fogadott leány
Szeretlek
A konzul felesége
Szent hazugság
Vergődő szivek
A névtelen titka
Egy asszony, kit nem szeretnek
Warnstetten Lena
Bettina asszony és fiai
A tengerszem tükre
A szerelem diadala
Az igazi szerelem
A fejedelemasszony nyakéke

III. SOROZAT

A szép Meluzina
A végzetes levél
Ó, ifjú királynőm!
Ki vagy?
Kriszta küldetése
Az ausztráliai
Csillagok felé
Piros rózsák
Hütlen volt?
A szép miss Lilian
Örök hűség
Liselotte házassága
A kertészék Katója
A munka nemesít
Éva

IV. SOROZAT

Lind Dóra
Követlek
Ki legyen a párom
Két asszony
Barátnők
A sidneyi aranyember
A büszke hallgatás
Átok
Retzbach úrnője
Tiltott szerelem
Lahori napsugara
Győzelem
A kaliforniai leány
Gyöngysor
Elveszett okirat

Az első, második és harmadik sorozat ára 60 pengő, a negyedik sorozat ára 80 pengő

George Ohnet regényei

A VASGYÁROS
A BÁNYA
LISE FLEURON
PIERRE LELKE
SARAH GRÓFNŐ
A CROIX-MORT GRÓFNŐK
AZ ÖRVÉNY SZÉLÉN

A hét regény ára aranynyomású vászonkötésbe kötve 40 pengő

Marlitt regényei

1. A BAGOLYVÁR
2. A SCHILLING-HÁZ
3. GIZELLA GRÓFNŐ
4. ARANYOS ERZSIKE
5. A GRÁNÁTKÖVES ASSZONY
6. PUSZTAI KIRÁLYKISASSZONY
7. A TISZTTARTÓÉK SZOLGÁLÓJA

A hét kötet ára egészvászonkötésben 30 pengő

MAGYARSÁG

Melléklet a Magyarság 1934 április 29-i számához. (17.)

(Foto Schäffer)

GRÓF TISZA ISTVÁN SZOBRA

(Zala György: Orbán Antal és Foerk György alkotása)

Musanov bolgár miniszterelnök megérkezése Budapestre. Mögötte a budapesti bolgár kolónia küldöttségének hölgytagjai állnak nemzeti öltözetben, akik a miniszterelnököt gyönyörü rózsákkal fogadták

RINAGL MAGDUSKA, a párisi magyar kolónia igen érdekes és tehetséges kis csodagyermeke, aki még csak 8 éves és legutóbb április 13-án a Párisi Magyar Házban, a követség részvételével adott hangversenyt, amelyen Chopin, Mozart, Paderewski müveit adta elő nagy sikerrel. Legközelebb Budapestre szándékozik jönni, hogy a magyar közönségnek bemutatkozzon

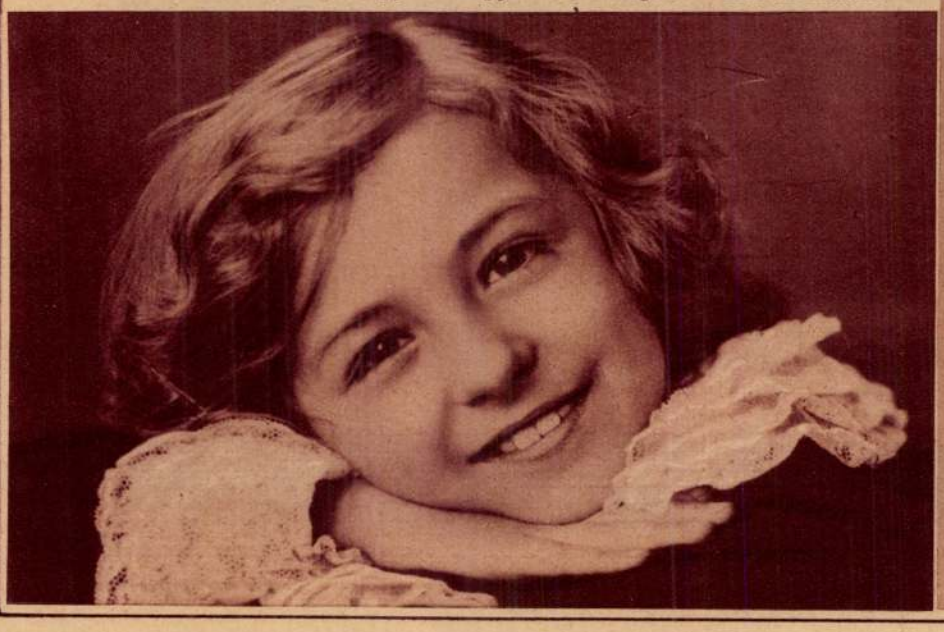

RAJZ KÁROLY, a m. kir. Államvasutak uj pénzügyi igazgatója

LOTZ KÁROLY MŰTERMÉBEN

Irta: RÓNA JÓZSEF, SZOBRÁSZMŰVÉSZ

Most jelent meg *Róna* Józsefnek, a kiváló szobrászművésznek „Egy magyar művész élete“ című kétkötetes műve. Ezekből a visszaemlékezésekből közöljük a szerző engedélyével az alábbi rendkívül érdekes, művészettörténeti jelentőségű jelenetet, melyet Róna József még szobrászinas korában élt át. (Szerk.)

Lotz műterme a Nemzeti Szinház bérházában volt a legfelső emeleten... Falai tele voltak kis- és nagy képekkel... Az ablak előtt fehér abroszos asztal állott, amely rogyásig meg volt rakva mindenféle jóval. Nagy sonkák, sajtok, gyümölcsök, szardiniás dobozok, serlegek, palackok hevertek az asztalon. Amikor először láttam, azt hittem, lakodalom van nála! Az asztalon kékszemű kislányka mászkált s kezével össze-vissza pancsolt a sok ételben, italban. Az arca maszatos lett tőle. Az asztal mellett szép asszony üldögélt s ügyelt rá, hogy a kicsi le ne essék... Karcsú, kékszemű és dús barnahajú asszony volt.

Ijedten néztem rá.

A kis Müllertől hallottam, hogy Lotznak nincs felesége, talán azóta házasodott meg?

A hölgy könyvet olvasott s nem vette észre, amikor beléptem. Mint Lotz feleségét üdvözöltem. Rám nézett és nevetett.

— Nem vagyok Lotz felesége, mert nincs is neki! — mondotta nevetve. Jacobeiné vagyok.

ZALA GYÖRGY ÉS ORBÁN ANTAL: GR. TISZA ISTVÁN EMLÉKSZOBRA (OLDALNÉZET)
A KIVITELRE KERÜLŐ MŰ Photo Erdélyi

— Hála Istennek! — szóltam el magam váratlanúl.

Szívből nevetni kezdett.

— Mit akarsz Lotztól? — kérdezte fürkésző tekintettel.

— A Hensch mestertől jövök a vázlatokért.

— Menj be, a másik szobában van! — mondotta.

Lotz műterme hatalmas terem volt, három nagy ablakkal, amelyeken alúl függöny volt. A műterem fala is tele volt képekkel és kartonokkal. A festőállványokon megkezdett képek álltak s a perzsa szőnyeggel fedett széles pamlagon nagy agárkutya nyújtózkodott.

Jacobei műtermébe ajtó vezetett, amely előtt a kis Müller

A GROF TISZA ISTVAN EMLÉKSZOBOR PÁLYÁZAT TANÚLSAGAI

Eldőlt tehát az utolsó évtized legnagyobb arányú pályázatának sorsa s vele együtt eldőlt egy régi tétel igazsága is. Ismét bebizonyosodott, hogy csak az a pályázathirdetés vezethet jó eredményre, amely egyenlő feltételeket szab minden pályázó részére és minden megszorítás, illetve a keretek megszűkítése csak az eredmény rovására történhetik. A most lezajlott pályázat iskolapéldája annak, hogyan nem szabad kiírni egy pályázatot.

Sietünk előrebocsátani, hogy a kivitellel való megbízást mi szerencsés választásnak tartjuk. A Zala-Orbán-terv kétségkívül a legtöbbet nyújtó pályamű és minden hibája mellett is garancia van benne, hogy Zala György és Orbán Antal jó szobrot fognak készíteni e terv alapján. Nem erről, hanem elvi kérdésekről van szó, olyan elvi szempontokról, amelyeket nem lehet megsérteni anélkül, hogy az eredményen meg ne bosszúlnák magukat.

Ime, egyhangú az a vélemény, hogy a pályázat nívója alacsony, a pályázók száma aránylag kevés, de a pályaművek száma sok, mert erőtlenek, kedvetlen munka szülöttei legnagyobbrészt, fantáziátlan agyvelők kényszeredett gyermekei, — holott a magyar szobrászművészet nívója magasan áll az európai népek sorában és akár egy tucat szobrászunk is van, aki bárhol dicsőséggel állja meg helyét. Nyilvánvaló, hogy nem a művészek tehetségében van a hiba. A hiba a pályázat kiírásában volt.

A Tisza István-szoborbizottság ott követte el az első hibát, amikor szűkebb körű pályázatot hirdetett és a pályázatra felszólított néhány művészen kívül kizárta a nemes versenyből a magyar szobrászok egészét. Nem állítjuk, hogy ezen az alapon a bizottság nem juthatott volna jó szoborhoz, de... Mindenekelőtt: egy ilyen nagy pályázat, melyen 400,000 pengő a kiviteli megbízás, arra való, hogy megmozgassa az egész szobrásztársadalmat, idézze elő a tehetségek szabad versenyét, érvényesítse varázserejét és hozza ki a maximumát annak, amit magyar szobrászok alkotni tudnak. Egy ilyen nagyarányú pályázat az egész magyar szobrászati kar vizsgája, melyen részt vesz apraja-nagyja, nyújtva mindegyik legjavát tudásának. Nem egyszer fordult már elő, hogy az ilyen pályázat irányította a figyelmet új tehetségek felé. Az ilyen nagy pályázat tehát nemcsak a bizottságnak magánügye, hanem közérdekű, nagy jelentőségű művészeti érdekek fűződnek hozzá. Hogy azonban több a garancia a jó szoborra ott, ahol mindenki vállvetve pályázik a babérért, — ez is bizonyos és már ebből a szempontból is helyesebb az általános pályázat-hirdetés.

Minderre azonban a bizottság csak fokozatosan jött rá és ezzel fokozatosan elrontott mindent, még azt is, amit jól csinált.

Mert van abban jó is, hogy kiválogatták a legjobbaknak vélt művészeket és azokat költségmegtérítés mellett hívták fel a pályázatra. Olyan időket élünk, amikor a művész feladatát nagyban megkönnyíti a költségek fedezete, viszont belátható, hogy minden szobrásznak nem adhat a bizottság 3000 pengő megtérítést. Volt tehát ebben az elgondolásban jó mag, — ha elhibázottnak tartjuk is az eljárást. Ahelyett azonban, hogy a bizottság kitartott volna eredeti álláspontja mellett, elkezdett habozni és fokozatosan dobálta el még azt a kevés jót is, ami az eredeti tervben pedig megvolt. Második lépése volt a bizottságnak, hogy megváltoztatva az első feltételeket, a meghívottak közé felvett még egy csoportot és ezeknek 2000 pengő költségmegtérítést biztosított. Ez már nyilván helytelen intézkedés volt, mert a pályázat nem ismerhet I. és II. rangú pályázókat. Betetőzték a hibát végül azzal, hogy hónapok teltével szánták rá magukat az eredeti terv feladásával az általános pályázatra. Ez a későn jött elhatározás azonban már semmit sem segíthetett.

Az egyenlő feltételeket, ami az általános pályázat legfontosabb kelléke, megvalósítani már nem lehetett.

Hiszen akkor már a felszólítottak hosszú időn keresztül dolgoztak a terven, míg a többieknek csak néhány hónapjuk maradt a terv elkészítésére. Azonkívül nem volt bátorsága a bizottságnak egész lépést tenni a helyes megoldás felé, mert az általános pályázat kiírásával egyidejűen nem szüntette meg az osztályozásokat, hanem most már kettő helyet három osztályba értékelte eleve a pályázókat: 3000 pengős, 2000 pengős osztály és az ingyenesek.

Nem csoda, hogy az így előre fel-, vagy leértékelt szobrászok kedvetlenül vettek részt a versenyben és távolról sem nyújtották azt az eredményt, amit a magyar szobrászművészettől mindenki joggal várhatott, a többség pedig egyáltalán részt sem vett a pályázaton.

Egyenlő feltételek és általános pályázat! — e két feltétel nélkül nem lehet jó eredményt várni. E tétel igazságát, melyet a Tisza István-szoborbizottság most a saját bőrén tanúlt meg, egyetlen szoborbizottság sem veszítheti szem elől a saját kára és az ország művészi presztizsének kára nélkül.

Gy. N.

Képzőművészet
1929. 21. 7.

KÉT FEHÉR SEREG

FEHÉRRUHÁS, MENYASSZONYFÁTYLAS MÁRIA-LÁNYOK FELAVATÁSA A WESTMINSTER APÁTSÁG SZÉKESEGYHÁZÁBAN

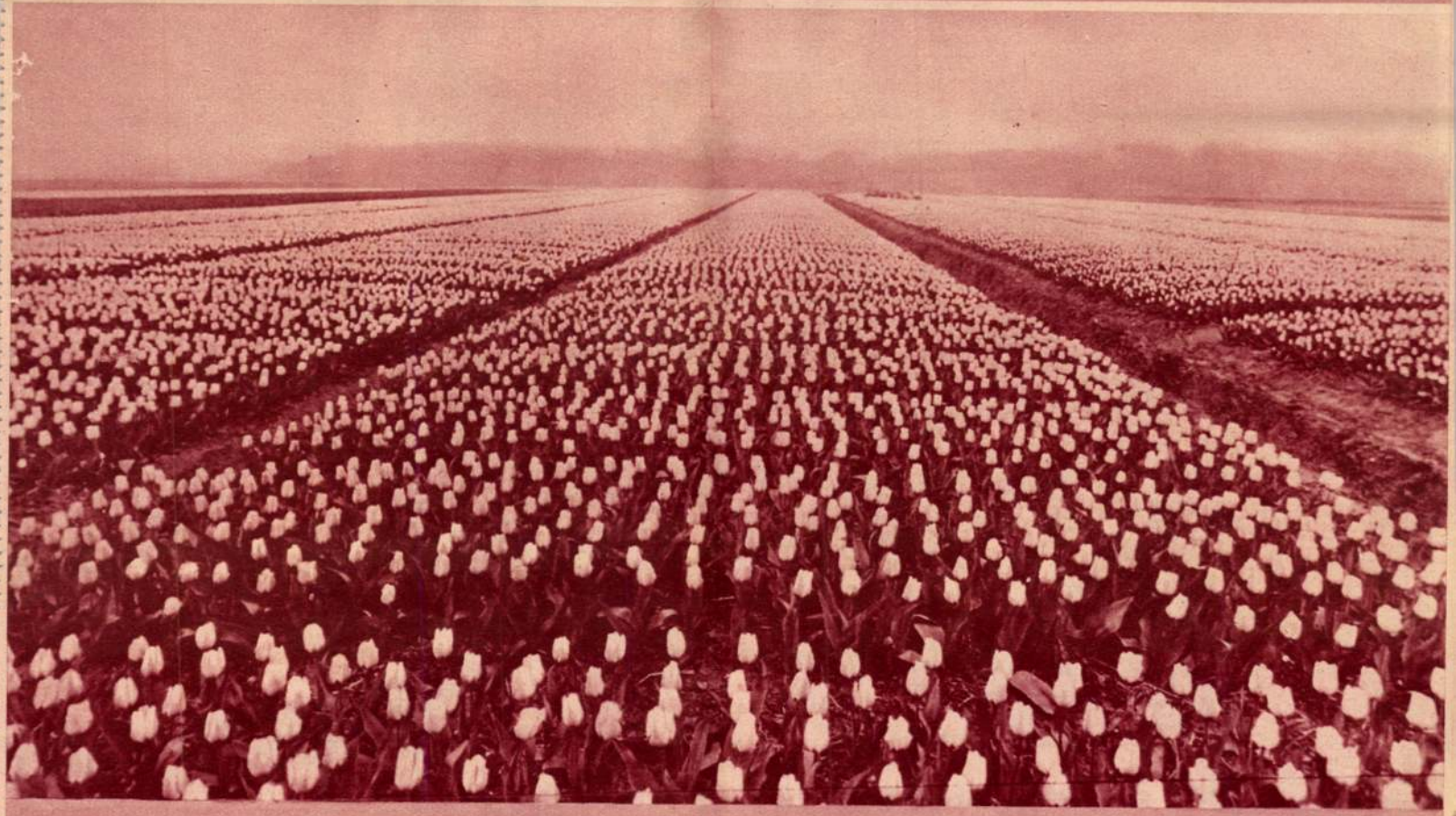

FEHÉR TAVASZI TULIPÁNMEZŐ A TULIPÁN HAZÁJÁBAN, HOLLANDIÁBAN, LEIDEN HATÁRÁBAN

Zala György

PESTI NAPLÓ
KÉPES MELLÉKLET
VASÁRNAP, 1934 ÁPRILIS 22

GRÓF TISZA ISTVÁN SZOBRA
MA LEPLEZIK LE AZ ORSZÁGHÁZ ELŐTTI TÉREN

Kis Tárca

Látatlanba

Három tucat szobrász, köztük a legjava is, megmintázta Tisza István gróf emlékszobrát, amelyet a parlament felsőházának homlokzata elé fognak állítani. A bíráló-bizottságon kívül még senki sem látta a pályaműveket, de mire e sorok nyomtatásban megjelennek, már meglesz a döntés. Ha tehát látatlanba írunk róla néhány megjegyzést, ez úgyis elkésve jön: senki sem mondhatja, hogy befolyásoltuk a juryt.

A birálókat előre sajnálom. Senki sem lesz velük megelégedve. Mert mindenkinek van valami véleménye Tisza Istvánról és szeretné, hogy pontosan az ő véleménye öltsön testet a szoborban. Az egyik tiszteli benne a nagy államférfit, a másik az októberi felfordulásnak vértanúját, a harmadik a világháború vitéz huszárját, a negyedik a meggyőző szónokot, az ötödik a liberális eszme harcosát, a hatodik a konzervatív magyarság tipusát, a hetedik a vaskezet, a nyolcadik a finom műveltségű európéert és így tovább. Tessék ebből a sok mindenből egy, egyetlen-egy szobrot faragni vagy önteni. Olyan szobrász még nem született s nem is fog születni, mert egy ilyen bő jellemrajz a történetíró tollát, de nem a szobrász mintázófáját várja.

— Mintázza hát meg Tiszát olyannak, amilyen valósággal volt, — mondhatná egy elmaradt renaissance-ember. S bizony van a dologban valami, mert régen ezt csinálták.

Azonban ezzel alaposan megjárná nálunk, éppen nálunk, a szobrász. Mert ha valóban odaállítaná Tisza Istvánt valaki a talapzatra olyannak, mint amilyennek mi még láttuk, a legelső jött-ment elkiáltaná magát:

— Hát ez is emlékmű? Egy ilyen nagy emberről mindössze ennyit tud a szobrász mondani? Micsoda lelki szegénység!

Mármost akadhat szobrász, aki megszívleli ezt a felháborodást és hozzáfog: kifejezni a kifejezhetetlent. Miután Tisza magános alakjával mind ezt a sok jellemzést tolmácsolni lehetetlen: mintáz hozzá egy sereg más alakot is. Az egyik egy nő lesz, arra ráfogja, hogy ez a „hazaszeretet." A másik egy férfi, arra ráfogja, hogy „az akarat." Mellettük egy oroszlán, no ez biztosan a „bátorság." Felettük egy sas, nyilván a magasröptű gondolatok megtestesítője. És így tovább, ahogy ezt a multban oly gyakran láttuk. Persze senki sem fogja e sok alak értelmét használati utasítás nélkül kihámozni. Baj van tehát, már azért is, mert rögtön ott terem a nyájas közönségnek egy tagja s elsóhajtja:

— Hát ez miféle gyülekezet? Azt a férfiút, aki mintaképe volt a puritánságnak, hogyan lehet egy ilyen masinával megörökíteni? Hol van az a lapidáris egyszerűség, amely őt jellemezte? Egyáltalán, hogyan találom meg őt magát ebben a népes bronzsokadalomban?

Az emlékmű tehát gazdag ne legyen. És ne legyen szegény. Ne álljon egy alakból, de ne álljon több alakból. Legyen benne magas mélység és mély magasság. Legyen benne lendülő, mindent megmozgató hév, ám legyen benne rendületlen nyugalom. Adja a perc ihletét, de legyen meg benne az öröklét időtlensége. Emelkedjék mesze ki a napi életből, de legyen intím és közvetlen. Adja őt teljesen olyannak, amilyen volt, de hagyjon el mindent, ami nem eszmei.

Ezzel körülbelül felsoroltuk a közóhaj és közkivánalom egy részét.

De nem soroljuk fel azt, amit ilyenek hallatára egy tehetséges szobrász, vagy egy intelligens jurytag gondol. Mert nekik is vannak gondolataik.

Krónikás

Zala György, a pályanyertes Tisza-szobor s a most felavatott Millenáris Emlékmű megalkotója

Uj Idők. 1929 jun. 23. 26-4

Az elbizakodott asszony

— Elbeszélés —

Irta: **Kosáryné Réz Lola.**

A villamos teli volt, de még kapott helyet, mikor felszállt. Leült az ablak mellé és jól érezte magát. Arra gondolt, hogy most nemsokára otthon lesz, felveheti a háziruháját, a kisfiának citromos krémet kever a felfujt mellé és azután mindjárt le fognak ülni ebédelni ketten.

Hosszú volt az út, csak ez bántotta. A villamos minduntalan elakadt. Hogy a türelmetlenségét csillapítsa és gyorsabban teljen az idő, az útitársait vette szemügyre. Szemben vele öregedő, sárgaarcú, sovány asszony ült, méregzöld kötött sapkában, két csomagot cipelt, egy négyszögletes dobozt, meg egy kis batyut. Kesztyűjének hiányzott az egyik ujja, a mezítelenül maradt mutatóujj duzzadt volt és vörös, a széle fekete. Az asszony tudta erről, hogy a méregzödsapkás főzni szokott otthon, legtöbbnyire krumplit, nyersen hámozva. Ettől feketedik úgy meg a mutatóujj széle, tudta tapasztalatból. És nagyon jól érezte magát a gondolatra, hogy már nagyon rég nem kellett hámoznia nyers krumplit s nem kell szégyenkeznie, ha lehúzza a kesztyűjét, mint valamikor.

A méregzöldsapkás mellett egy fiatalember ült fekete télikabátban, nem egészen gyerek, úgy harminc esztendős, — gondolta az asszony. — Jól öltözködik, az arcán intelligencia és egy kis cinizmus. Bankhivatalnok lehet. Nagyon ideges. Titkolt gondjai vannak és ezért sokat cigarettázik. Karikásak a szemei és minden lélekzetnél dől belőle a dohányszag. Milyen borzasztó! Egészen csinos, rokonszenves ember különben, de ez a dohányszag ... A világ minden kincséért nem tudná megcsókolni és bizonyosan ezért nem csókolná meg az a csinos, cinóberajkú kislány sem, aki itt áll szorosan mellette a zsúfolt kocsiban... Az apja pipájára gondolna rögtön, odahaza, a vicilakásban, vagy cipészműhelyben és elmenne a kedve minden csábító bűntől... Igazán kár, hogy annyit dohányzik ez a fiú. De miért is nem tud uralkodni magán? Hogyan lehet valakinek ilyen káros szenvedélye...

És megint nagyon jól érezte magát a gondolatra, hogy neki semmiféle káros szenvedélye nincsen, mert volt ereje és volt akarata kiragadni magát belőle és van ereje és van akarata, hogy távoltartsa magát mindentől, az emlékektől éppen úgy, mint az új veszedelmek lehetőségeitől, a társaságbeli férfiismerősöktől éppen úgy, mint a kollégáktól a tanári szobában.

Igy gondolkozott, mialatt a villamos megállt, elindult, újra megállt, egy darabig besütött a tavaszi nap is az ablakon, éppen az arcára. Hagyta. Szeplős lesz? Nem baj. A kisfia úgy is szeretni fogja, a tanítványai úgy is szeretni fogják, mással pedig nem törődik széles e világon.

A kalauz a csengőszíjat rántotta meg mellette és jegyeket adott. Amint az asszony feltekintett, hogy odaadja az aprópénzt, különös kis öreg anyókát pillantott meg a szoronkodó emberek között. Valószínűtlenül kicsi volt és valószínűtlenül öreg, mintha álöltözetben járó tündérasszony lett volna. amilyen a Hauff meséjének füves asszonykája, aki minden száz esztendőben egyszer jön csak a piacra, a káposztafejeket emberfejekké bűvöli ha megharagszik és a kofa szép kis fiát hosszúorrú törpévé varázsolja ... A minden anya lelkében élő örök aggodalom, aminek semmi babona nem elég képtelen arra, hogy meg ne riadjon reá, elszorította az asszony szívét egy pillanatra. Az anyóka most rátekintett. Sűrű, ősz szemöldöke volt, szúrós szeme és egészen fogatlan szája.

— Csak a fiacskámat el ne varázsold, — gondolta magában, — inkább velem tégy, amit akarsz.

De hogy jókedvűvé tegye ezt a különös öreg asszonyt, akiről most már a lelke ellenőrizhetetlen mélyében meg volt győződve, hogy titokzatos hatalmú valaki és hogy biztosítsa a jóakaratát, hirtelen felállott és odaszólt a szürkekalapos, szürkekabátos, szürkekesztyűs öregnek:

— Tessék.

Az öregasszony szúrós szeme felvillant. Bizonyosan fájt a lába. A mesebeli füves tündérnek is fájt, amint hazaért, mókus-szolgái szaladtak eléje a papucsával. Igy volt a mesében.

— Köszönöm, — mondta valószínűtlenül vékony hangon, kifurakodott az emberek közül, elégedetten forgolódott egy kicsit a hely körül, aztán felült a padra és mosolygott. Lábai nem értek egészen a földig. Az asszony láthatta, hogy még a hócipője is szürke. Más nem viselt már hócipőt.

— Bizonyos, hogy tündér, vagy boszorkány, vagy ilyesféle, — gondolta jókedvűen s elképzelte, hogyan fogja elmesélni a kisfiának, milyen különös öreg nénit látott a villamoson. És most egyszerre még sokkal jobban érezte magát, mint az előbb, mert az eszébe jutott, hogy a villamoson őt bizonyosan mindenki rokonszenvesnek találja, amiért felállt és átadta a helyét az öregnek. Felállhatott volna más is, a cigarettás fiatalember, vagy a méregzöldsapkás asszony, vagy az inasfiú, aki mellette ült. De ezek nem álltak fel, csak ő, egy csinoson öltözött fiatal úriasszony. Milyen szép tőle!

Elégedettség volt a szívében, elégedettség volt az arcán. És amint mégegyszer odatekintett a szürkeruhás öregre, észrevette, hogy az még mindig őt nézi a szúrós szemeivel és mintha titokzatosan mosolyogna magában.

— Most bizonyosan valami jót kíván nekem hálából, — gondolta s akármilyen bohó volt is a gondolat, jól esett neki, hogy ez a kívánság teljesülni fog.

De vajjon jóakaratú tündér-e? Jót kíván-e a jóért? Hátha rosszat? ...

Nem gondolkozhatott tovább. A megállón annyi ember szállt fel a kocsiba, hogy lélekzeni is alig birt. Lábujjhegyre állt az asszony, hogy kissé magasabb legyen s az előtte szorongó hölgy kalapjának merev dísze ne dörzsölje az orrát. De hiába volt minden és hiába próbált oldalt fordulni, vagy helyezkedni, egészen oda volt szorulva egy férfi mellére, — legalább gondolta, hogy férfi, mert még hátra sem nézhetett. Ha a villamos kanyarodott, az egész embercsomag hátradőlt kissé, mint a könyvek a polcon, ha egyet kivesz az ember; ha hirtelen megállt, mindenki előrebukott volna, ha lett volna helye, hogy leessen. Fogódzkodni sem lehetett.

Az asszony tűrte és még mindig nagyon jól érezte magát, mert arra gondolt, hogy most a szegény öreg anyókának kellene itt préselődnie a kíméletlen emberek között. Kissé különös érzés volt ugyan, hogy úgy odasimuljon egy férfihez, mint egyik zsebkendő a másikhoz a szekrényben, de ha körülnézett, láthatta, hogy valamennyien ilyen helyzetben vannak és egészen közömbös arcot csinálnak, mintha észre sem vennék. És sok villamos járt a városban, a sok villamoson sok ember s azoknak sem volt kényelmesebb helyük bizonyára. Igy hát teljesen közömbös arcot csinált ő is, egészen addig, míg a villamosvezető

Erdélyi fényképe

A Tisza-szoborpályázat pályanyertes szobormüve. Zala György és Orbán Antal alkotása

hirtelen le nem fékezett egy mellékutcából kirobogó kocsi előtt s az asszony a férfi karjai között érezte magát a következő pillanatban, annyira, hogy a lélekzete érte oldalt az arcát.

— Bocsánat, — hebegte az asszony elvörösödve, igyekezett újra megállni a saját lábán és hátranézett önkéntelenül.

Abban a pillanatban, mintha villamos ütés érte volna, visszafordult és sápadt lett az arca, merev a tekintete.

A férfi is elfordult, a másik oldalra nézett ahol két kövér hölgy veszekedett, mert azon a helyen, ahol ketten álltak, a fizika törvényei szerint csak egy férhetett volna el.

— Irtózatos, — gondolta az asszony. — Hány férfi lakik ebben a városban? A napokban olvastam a kimutatást... Miért, hogy az ötszázezer férfi közül

éppen ez az egy került mellém a villamosban? Még azt találja hinni, hogy készakarva estem a karjaiba. Szörnyűség!

— Hogy a csuda vinné! — gondolta a férfi. — Egészen csinos kis asszonyka, azt láttam. De, hogy éppen ő legyen! Még kitelik tőle, hogy azt gondolja, én jöttem utána!

Félve, lassan, mintha Meduzafőre kellene tekinteniök s mégsem tudnának valami belső parancsnak ellenállni, tekintettek vissza mind a ketten. Hátha tévedtek?

A következő pillanatban visszakapták a fejüket gyorsan. Nem tévedtek. De nem is gondoltak már arra, hogy szándékosságot tételezzenek fel egymásról. Most csak arról volt szó, hogy feltűnés nélkül eltávolodni igyekezzenek mielőbb.

Az ám, ha lehetett volna.

A kalauz csengetett, a kocsi hirtelen indult, a perronról most tódult csak be a kocsiba öt vagy hat új utas. Úgy odaszorították az asszonyt a férfi mellé, hogy a belső zsebében hordott cigarettatárca körvonalait érezte a karjával.

— Rettenetes! — suttogta az asszony égő arccal, hogy a férfi is hallja és vegyen tudomást róla, hogy kénytelenségből tűri a dolgot.

— Az, — mondta a férfi és mosolygott.

Többet aztán nem beszéltek egyelőre. Mind a kettő szenvedő arcot csinált és igyekeztek nem egymásra nézni. A villamos utasai pedig, mintha valami titkos hatalom vezette volna őket, nemhogy elsodorták volna egymás mellől, de valósággal egymáshoz láncolták kettőjüket.

Az asszony apró kalapja alól kihulló könnyű hajfürt megbirizgálta a férfi nyakát.

A férfi kabátgombja megnyomta az asszonyt. Akaratlanul felszisszent. A férfi nagy üggyel-bajjal kigombolta a kabátot, mert nem akart neki fájdalmat okozni. A legközelebbi kanyarodónál, ha lehetséges, még közelebb kerültek egymáshoz, a kigombolt kabát két szárnya közt volt az asszony, a férfi szívén.

Botrány. Irtóztató! Ha nem zörgött volna a villamos, nem zsongtak volna az utasok, hallotta volna a szíve dobogását!

És lehetetlen volt megmozdulni.

A férfi arckifejezése lassan megváltozott. Előbb komor volt, most szinte diákosan jókedvű. Legszívesebben elnevette volna magát.

Mici itt van nála, a karjai közt, a kabátja alatt és minél mérgesebb arcot csinál, annál közelebb szorítják hozzá és annál jobban elpirul.

Minek is fordítaná el a fejét? Semmi értelme. Inkább azt a módot választotta, hogy kicsit gúnyos mosolygással, kicsit arcátlan merészséggel állandóan őt nézte, az arcát, a haját, a szemét, a száját, a nyakát. A lábát egy csöppet tovább mozdította, az asszony térde beleütközött az övébe.

Mici felsóhajtott. Meddig tart még ez a gyötrelem?

Végre, végre leszálltak néhányan! Felállt a kis szürkeruhás anyóka, megfogta az asszony karját és rámosolygott fogatlan szájával, rávillantotta szúrós, szürke szemeit. A helyet köszönte meg? Vagy azt akarta mondani, hogy Mici leüljön?

A következő pillanatban titokzatos, gonoszkodó mosolyával eltünt a leszállók között, mintha a föld nyelte volna el.

Az asszony azonban nem akart leülni a helyére. A világ minden kincséért sem! Először is nem ért volna vele semmit, mert a hely közvetlenül Béla mellett volt s ő távolabb akart kerülni tőle mindenáron.

Másodszor pedig Bélának kellett volna megköszönnie, mert Béla három hölgyet és két urat tartott vissza több másodpercig s kínáló kézmozdulattal intett feléje:

— Tessék!

— Köszönöm, nem ülök le, — mondta az asszony bíboros arccal és olyan magasra emelte kis vékony orrát, amennyire csak telt tőle.

— Így is jó, — mondta Béla és nagy nyugalommal leült ő maga. A három hölgynek, két úrnak felkopott az álla.

Az asszony fellélekzett. Most legalább megfordulhatott egy cseppet! Szeretett volna egy szíjfület elkapni, akkor nem kellene odaütődnie egyre a férfi vállához ... különben is nemsokára leszáll, egyik erre megy, másik arra, s a találkozás csak emlék marad...

A fül egészen közelnek látszott, az asszony utána nyúlt. A villamos megtorpant. Az asszony érezte, hogy ül. Egy pillanatig csodálkozott, aztán felugrott, mintha kígyó csipte volna meg. A férfi térdein ült.

Leszállt a méregzöldsapkás.

— Tessék leülni, Nagysád, van hely, — mondta a kalauz és az asszony leült, mert inkább üljön vele szemben, mint az ölében.

— Bocsánat! — szólt oda, mert véletlenül a lábára lépett.

— Óh, én nem haragszom, — mondta Béla.

Még hogy ő nem haragszik! Az asszony sírni szeretett volna. Leült és oldalt fordította a fejét, de egyre érezte, hogy Béla nem veszi le róla a szemét, és egyre pirosabb lett, Béla pedig egyre jobbkedvű.

Végre, végre leszállhat mindjárt ... még egy állomás ...

És most olyan fájdalom nyilalt a szívébe, mint talán soha még.

Újra eltűnnek egymás szeme elől. Talán soha nem találkoznak többé ...

Lopva, óvatosan a férfire tekintett. Fájdalmat látott az arcán és ünnepies komolyságot. Most már nem mosolygott ő sem.

Tudta, hogy az asszony le fog szállni.

Mici érezte, hogy a szíve alig-alig dobog csak. Olyan, mint a haldoklóé. De felállt. És köszönés nélkül — csak nem köszönhet egy idegen férfinek, akinek ölébe ült véletlenül? — indult kifelé. De mikor már átlépett volna az ülők eléje kerülő lábain, abban a pillanatban állt meg a villamos és ha Béla meg nem fogja, leesik.

Ez már ölelés volt. Érezték mind a ketten. Nem lehetett letagadni.

Egy pillanatig elfelejtették mind a ketten a villamost, a többi embert, az egész világot mindenestől.

Aztán Mici felegyenesedett kicsit sápadtan és kifelé indult, Béla szintén felállt, ő is sápadt volt és ment utána

Mici szállt le előbb a villamosról.

Mikor szilárd földet érzett a talpa alatt, egyszerre tízféle gondolat járta át az agyát.

Gonosz, gonosz, csufondáros kis fűves tündérasszony! Megátkozta őt ... Vajjon miért? Mert nagyon el volt bizakodva ... Meg fogja tanítani a kisfiát, hogy soha az életben egy pillanatra se bizakodjon el ... Mert ime, nem tudja már legyőzni magában a szenvedélyt, ami csak rosszra fog vezetni úgyis előbb-utóbb: veszekedésre ... féltékenykedésre ... alkalmazkodásra ... krumplihámozásra ...

— Miért is voltam olyan elbizakodott! — gondolta megborzongva a jövőtől való félelemben és az esztelen boldogság várakozásában ...

Aztán leugrott Béla is, egészen elfogulatlanul nevetett már a szemébe és eltűntek együtt az emberek között az utcasarkon ...

LOTZ KÁROLY MŰTERMÉBEN

Irta: RÓNA JÓZSEF, SZOBRÁSZMŰVÉSZ

Most jelent meg *Róna* Józsefnek, a kiváló szobrászművésznek „Egy magyar művész élete" című kétkötetes műve. Ezekből a visszaemlékezésekből közöljük a szerző engedélyével az alábbi rendkívül érdekes, művészettörténeti jelentőségű jelenetet, melyet Róna József még szobrászinas korában élt át. (Szerk.)

ZALA GYÖRGY ÉS ORBÁN ANTAL: GR. TISZA ISTVÁN EMLÉKSZOBRA (OLDALNÉZET)
A KIVITELRE KERÜLŐ MŰ Photo Erdélyi

Lotz műterme a Nemzeti Szinház bérházában volt a legfelső emeleten... Falai tele voltak kis- és nagy képekkel... Az ablak előtt fehér abroszos asztal állott, amely rogyásig meg volt rakva mindenféle jóval. Nagy sonkák, sajtok, gyümölcsök, szardíniás dobozok, serlegek, palackok hevertek az asztalon. Amikor először láttam, azt hittem, lakodalom van nála! Az asztalon kékszemű kislányka mászkált s kezével össze-vissza pancsolt a sok ételben, italban. Az arca maszatos lett tőle. Az asztal mellett szép asszony üldögélt s ügyelt rá, hogy a kicsi le ne essék... Karcsú, kékszemű és dús barnahajú asszony volt.

Ijedten néztem rá.
A kis Müllertől hallottam, hogy Lotznak nincs felesége, talán azóta házasodott meg?
A hölgy könyvet olvasott s nem vette észre, amikor beléptem. Mint Lotz feleségét üdvözöltem. Rám nézett és nevetett.
— Nem vagyok Lotz felesége, mert nincs is neki! — mondotta nevetve. Jacobeiné vagyok.

— Hála Istennek! — szóltam el magam váratlanúl.
Szívből nevetni kezdett.
— Mit akarsz Lotztól? — kérdezte fürkésző tekintettel.
— A Hensch mestertől jövök a vázlatokért.
— Menj be, a másik szobában van! — mondotta.
Lotz műterme hatalmas terem volt, három nagy ablakkal, amelyeken alúl függöny volt. A műterem fala is tele volt képekkel és kartonokkal. A festőállványokon megkezdett képek álltak s a perzsa szőnyeggel fedett széles pamlagon nagy agárkutya nyújtózkodott.
Jacobei műtermébe ajtó vezetett, amely előtt a kis Müller

A GROF TISZA ISTVÁN EMLÉKSZOBOR PÁLYÁZAT TANÚLSAGAI

Eldőlt tehát az utolsó évtized legnagyobb arányú pályázatának sorsa s vele együtt eldőlt egy régi tétel igazsága is. Ismét bebizonyosodott, hogy csak az a pályázathirdetés vezethet jó eredményre, amely egyenlő feltételeket szab minden pályázó részére és minden megszorítás, illetve a keretek megszűkítése csak az eredmény rovására történhetik. A most lezajlott pályázat iskolapéldája annak, hogyan nem szabad kiírni egy pályázatot.

Sietünk előrebocsátani, hogy a kivitellel való megbízást mi szerencsés választásnak tartjuk. A Zala-Orbán-terv kétségkívül a legtöbbet nyújtó pályamű és minden hibája mellett is garancia van benne, hogy Zala György és Orbán Antal jó szobrot fognak készíteni e terv alapján. Nem erről, hanem elvi kérdésekről van szó, olyan elvi szempontokról, amelyeket nem lehet megsérteni anélkül, hogy az eredményen meg ne bosszúlnák magukat.

Ime, egyhangú az a vélemény, hogy a pályázat nívója alacsony, a pályázók száma aránylag kevés, de a pályaművek száma sok, mert erőtlenek, kedvetlen munka szülöttei legnagyobbrészt, fantáziátlan agyvelők kényszeredett gyermekei, — holott a magyar szobrászművészet nívója magasan áll az európai népek sorában és akár egy tucat szobrászunk is van, aki bárhol dicsőséggel állja meg helyét. Nyilvánvaló, hogy nem a művészek tehetségében van a hiba. A hiba a pályázat kiírásában volt.

A Tisza István-szoborbizottság ott követte el az első hibát, amikor szűkebb körű pályázatot hirdetett és a pályázatra felszólított néhány művészen kívül kizárta a nemes versenyből a magyar szobrászok egészét. Nem állítjuk, hogy ezen az alapon a bizottság nem juthatott volna jó szoborhoz, de... Mindenekelőtt: egy ilyen nagy pályázat, melyen 400,000 pengő a kiviteli megbízás, arra való, hogy megmozgassa az egész szobrásztársadalmat, idézze elő a tehetségek szabad versenyét, érvényesítse varázserejét és hozza ki a maximumát annak, amit magyar szobrászok alkotni tudnak. Egy ilyen nagyarányú pályázat az egész magyar szobrászati kar vizsgája, melyen részt vesz apraja-nagyja, nyújtva mindegyik legjavát tudásának. Nem egyszer fordult már elő, hogy az ilyen pályázat irányította a figyelmet új tehetségek felé. Az ilyen nagy pályázat tehát nemcsak a bizottságnak magánügye, hanem közérdekű, nagy jelentőségű művészeti érdekek fűződnek hozzá. Hogy azonban több a garancia a jó szoborra ott, ahol mindenki vállvetve pályázik a babérért, — ez is bizonyos és már ebből a szempontból is helyesebb az általános pályázat-hirdetés.

Minderre azonban a bizottság csak fokozatosan jött rá és ezzel fokozatosan elrontott mindent, még azt is, amit jól csinált.

Mert van abban jó is, hogy kiválogatták a legjobbaknak vélt művészeket és azokat költségmegtérítés mellett hívták fel a pályázatra. Olyan időket élünk, amikor a művész feladatát nagyban megkönnyíti a költségek fedezete, viszont belátható, hogy minden szobrásznak nem adhat a bizottság 3000 pengő megtérítést. Volt tehát ebben az elgondolásban jó mag, — ha elhibázottnak tartjuk is az eljárást. Ahelyett azonban, hogy a bizottság kitartott volna eredeti álláspontja mellett, elkezdett habozni és fokozatosan dobálta el még azt a kevés jót is, ami az eredeti tervben pedig megvolt. Második lépése volt a bizottságnak, hogy megváltoztatva az első feltételeket, a meghívottak közé felvett még egy csoportot és ezeknek 2000 pengő költségmegtérítést biztosított. Ez már nyilván helytelen intézkedés volt, mert a pályázat nem ismerhet I. és II. rangú pályázókat. Betetőzték a hibát végül azzal, hogy hónapok teltével szánták rá magukat az eredeti terv feladásával az általános pályázatra. Ez a későn jött elhatározás azonban már semmit sem segíthetett.

Az egyenlő feltételeket, ami az általános pályázat legfontosabb kelléke, megvalósítani már nem lehetett.

Hiszen akkor már a felszólítottak hosszú időn keresztül dolgoztak a terven, míg a többieknek csak néhány hónapjuk maradt a terv elkészítésére. Azonkívül nem volt bátorsága a bizottságnak egész lépést tenni a helyes megoldás felé, mert az általános pályázat kiírásával egyidejűen nem szüntette meg az osztályozásokat, hanem most már kettő helyet három osztályba értékelte eleve a pályázókat: 3000 pengős, 2000 pengős osztály és az ingyenesek.

Nem csoda, hogy az így előre fel-, vagy leértékelt szobrászok kedvetlenül vettek részt a versenyben és távolról sem nyújtották azt az eredményt, amit a magyar szobrászművészettől mindenki joggal várhatott, a többség pedig egyáltalán részt sem vett a pályázaton.

Egyenlő feltételek és általános pályázat! — e két feltétel nélkül nem lehet jó eredményt várni. E tétel igazságát, melyet a Tisza István-szoborbizottság most a saját bőrén tanúlt meg, egyetlen szoborbizottság sem veszítheti szem elől a saját kára és az ország művészi presztizsének kára nélkül.

Gy. N.

Képzőművészet
1929. 21. 7.

UJ IDŐK SZERKESZTI HERCZEG FERENC

Budapest, 1929 június hó 23

XXXV. ev. 26. sz.

TISZA ISTVÁN

Erdélyi fényképe

A Tisza-szoborpályázat pályanyertes szoborművének főalakja. Zala György műve

Kiadóhivatal: Budapest. VI., Andrássy-út 16.

Ára 50 fillér

Szórakoztató, nyári olvasmány 12 havi részletfizetésre!

A legszebb száz regény

Öt nagyalakú, pompás kivitelü aranynyomású egészvászonkötésben a Milliók Könyve regényeiből. Ára 50 pengő.

I. SOROZAT

Aldrich: Prudence kisasszony
Barilli: Dodero kapitány
Blicher: Heine Inga
Döring: A fogadás
Eschtruth: Tündérkirálynő
Farkas: Kuthy Etelka
Futrelle: Dolly vőlegénye
Heltai: Family Hotel
Herczeg: A láp virága
Hornung: Ki élni és halni tud érted
Jókai: Cigánybáró
Lagerlöf: Egy elhagyott ház története
Mikszáth: Galamb a kalitkában
Ouida: Freskók
Rákosi: Téli rege
Schültz: Szent József csodatétele
Szemere: Madarasi király
Szomaházy: Muzsikáló óra
Vance: A sziget kincse

II. SOROZAT

Ambrus: A gyanu
Biró: A diadalmas asszony
Chantepleure: Bonaparte ezredese
Conan Doyle: Az utolsó Jakobinus
Croker: Ahol a boldogság terem
Egidy Nostitz: A kis grófnő
Farina: Vénusz
Ferber: Mosolygó könnyek
Glyn: A boldogság felé
Herczeg: Huszti Huszt
Hichens: Eustace úr küldetése
Hyne: Zsiványbecsület
Jókai: Sárga rózsa
London: Az istenek kacagnak
Mikszáth: Az eladó birtok
Murray: A püspök kalandja
Pekár: Lavina
Robinson: Asszony a láthatáron
Somlay: Pál testvér
Tábori: A negyvenéves férfi

III. SOROZAT

Balmer: Keeban
Bársony: Királytigris
Bródy: Hófehérke
Conan Doyle: Nilusi kaland
Dürr: Steinhauser úr órája
Farina: Párbaj a hómezőn
Farkas: Strigonius
Gábor: Untauglich úr
Heltai: Második feleségem
Herczeg: Gyurka és Sándor
Hungerford: A kis hóbortos
Jókai: Kétszer kettő négy
Mikszáth: Gyerekek
Möller: Az aranycsináló regénye
Pekár: Hatalom
Rangabé: Leila
Schweriner: Lepecsételt parancs alatt
Szikra: Bevándorlók
Szomaházy: A kétszívű Petheő
Zola: Madeleine Ferat

IV. SOROZAT

Ballestrem: Kota grófnő
Biró: 1913.
Chantepleure: Huguette kalandjai
Coppeé: Henriette
Csathó: Ibolyka
Elvestad: A rejtelmes kocsi
Farkas: Egy önkéntes naplója. Az iskola
Feuillet: Egy szegény ifjú története
Herczeg: Gyurkovics Milán mandátuma
Harland: A bíboros bárnótszelencéje
Hichens: A sivatag lovagja
Jókai: Még sem lesz belőle tekintetes asszony
Krudy: Francia kastély
Malling: Az első konzul regénye
Mikszáth: A fekete kakas
Nagy Endre: Mirjám
Pemberton: A kronstadti kém
Sand: Leoni Leo
Szomaházy: A méltóságos asszony
Turgenyev: Első szerelem

V. SOROZAT

Blicher: Feri bácsi
Conan Doyle: Eltünt világ
Conan Doyle: Nábob kincse
Courths-Mahler: Téved az ember
Coppeé: Az igazi gazdagok
Davis: A londoni köd
Eötvös: Böthök uram szerencséje
Farkas: Egy önkéntes naplója. Az üteg
Francos: A boszorkány
Haugen: Ember az ajtó mögött
Herczeg: Szirius
Hope: A zendai fogoly
Jókai: A rútak rútja
Kummer: A zöld bálvány
Malonyay: A tartódi medvehajtás
Mikszáth: A szelistyei asszonyok
Prevost: Don Juan estéje
Stockton: Egy bohókás történet
Surányi: Az örvény
Szomaházy: Mesék az irógépről

Courths-Mahler regényei

aranynyomású egészvászonkötésben

I. SOROZAT

A szép ismeretlen
A végzet
Az udvarhölgy
Mindent legyőz a szerelem
Boldog akarok lenni
Mikor ketten szeretik egymást
Coboly királynő
Lolo hercegnő
Bocsáss meg, Lóri
Az ő felesége
Száműzöttek
A látszat csal
Mit vétettem ellened?
A glossowi dráma
Tied vagyok

II. SOROZAT

Anyai szív
A bükkös mélyén
A fogadott leány
Szeretlek
A konzul felesége
Szent hazugság
Vergődő szivek
A névtelen titka
Egy asszony, kit nem szeretnek
Warnstetten Lena
Bettina asszony és fiai
A tengerszem tükre
A szerelem diadala
Az igazi szerelem
A fejedelemasszony nyakéke

III. SOROZAT

A szép Meluzina
A végzetes levél
Ó, ifjú királynőm!
Ki vagy?
Kriszta küldetése
Az ausztráliai
Csillagok felé
Piros rózsák
Hütlen volt?
A szép miss Lilian
Örök hűség
Liselotte házassága
A kertészék Katója
A munka nemesít
Éva

IV. SOROZAT

Lind Dóra
Követlek
Ki legyen a párom
Két asszony
Barátnők
A sidneyi aranyember
A büszke hallgatás
Átok
Retzbach úrnője
Tiltott szerelem
Lahori napsugara
Győzelem
A kaliforniai leány
Gyöngysor
Elveszett okirat

Az első, második és harmadik sorozat ára 60 pengő, a negyedik sorozat ára 80 pengő

George Ohnet regényei

A VASGYÁROS
A BÁNYA
LISE FLEURON
PIERRE LELKE
SÁRAH GRÓFNŐ
A CROIX-MORT GRÓFNŐK
AZ ÖRVÉNY SZÉLÉN

A hét regény ára aranynyomású vászonkötésbe kötve 40 pengő

Marlitt regényei

1. A BAGOLYVÁR
2. A SCHILLING-HÁZ
3. GIZELLA GRÓFNŐ
4. ARANYOS ERZSIKE
5. A GRÁNÁTKÖVES ASSZONY
6. PUSZTAI KIRÁLYKISASSZONY
7. A TISZTTARTÓÉK SZOLGÁLÓJA

A hét kötet ára egészvászonkötésben, tokban 30 pengő

* * *

Hazafias kegyelettel kérjük, vegye szívére Schweidel József vértanúnk emlékének megörökítését, terjessze e gyűjtőívet ismerősei körében is és szolgálja hazafias lelkesedéssel a hazafias szent czélt.

A törvényhatóságokat, a hatóságokat, a pénzintézeteket, az egyesületeket, a testületeket, a társaskörőket, a társaságokat kérjük, adakozzanak e hazafias szent czélra.

A hazafias eszmékért lelkesülő honleányokat kérjük, támogassák kegyeletes törekvésünket.

A hírlapokat kérjük, tegyék közzé jelen felhívásunkat, vállalják el az áldozati fillérek gyűjtését és nyugtázását.

Az ifjúság is lelkesüljön e magasztos eszméért; a hazafias kegyelet édes érzése lesz érte jutalma.

* * *

A nyilvános nyugtázást, ha óhajtja, a gyűjtő maga is eszközölheti bármely fővárosi vagy vidéki lapban.

A hazafias adakozás minden fillérjét hálás köszönettel veszi a szoborbizottság.

A begyült pénzek postautalványon, a gyűjtőívek pedig egyszerű boritékban küldendők be a Schweidel-szoborbizottság czímére Zomborba.

A gyűjtőívek beküldésének határideje **1903. évi április hó 6. napja.**

Isten áldása legyen a vértanú emlékén!

Hazafias tisztelettel

Zomborban, 1902. évi október hó 6. napján.

Vértesi Károly,
a szoborbizottság elnöke.

Krump Vilmos,
a szoborbizottság jegyzője.

Bittermann Nándor és Fia könyv- és könyomdájából Zomborban.

622. sz. 1901. Érkezett: december 11-én

SZOBROT SCHWEIDEL JÓZSEFNEK!

Az országos gyűjtést engedélyezte a belügyminiszter 118051/1902. sz. a.

Az aradi tizenháromnak áldott emlékét megörökitette a nemzeti hála és a honfiui kegyelet.

A megdicsőült vértanúk sorában van

SCHWEIDEL JÓZSEF

1848—1849. évi szabadságharczunk hős honvéd tábornoka. Velök küzdött ő is hazánk szabadságáért, velök szenvedett ő is vértanú-halált.

Schweidel József Bács-Bodrog vármegye szülötte. Zombor város falai között ringott bölcsője. Itt szívta lelkébe azt a törhetetlen haza- és szabadságszeretetet, mely őt a nagy időkben, midőn a félvilág ellenünk támadt, nemzetünk félistenei közé emelte és a szabadság vértanújává avatta.

A tizenhárom iránt a nemzet már lerótta a kegyelet adóját. Az aradi Golgothát Pantheonná szentelte.

Több mint félszázad forgott le az idő kerekén, mióta vértanúnk lerázta magáról azt, a mi földi, maga pedig éltető eszmévé magasztosult.

Bács-Bodrog vármegye és Zombor város közönsége hozzájárult áldozatával az aradi vértanú-emlék felállításához, de nagy fia iránt külön is le akarja róni a hála köteles adóját. Részben már le is rótta. Ma, vértanúságának évforduló napján, az összes hatóságok és testületek részvétele mellett nagy ünnepséggel leplezte le Zomborban az emléktáblát, mely szülőházát jelzi. De szobrot is akar emelni neki, kit a magyar história múzsája a nemzet halhatatlan hősei sorában magasztal, hogy érczben is lelkesítsen és buzdítson örök időkig a haza- és szabadságszeretetre.

Emeljünk szobrot országos adakozással, örökitsük meg áldott emlékét mindannyian magyarok, mert mindannyiunkért vérzett ő. Édes hazafias kötelességünk ez, mert az ő szobra jelképe lesz az igaz, az önzetlen hazaszeretetnek, melynek glóriája fogja körülragyogni megdicsőült alakját és még a késő nemzedék is hevűlni és lelkesűlni fog a szent nemzeti ideálokért, melyek egyedűli és tiszta forrásai a nemzet virágzásának és boldogságának.

rászat e művészeti jelentőségű alkotására, mely a fővárosi emlékszobrokat annyira fölülmúlja, hogy ezek hozzá képest csak esetlen kisérletek.

*

Izsó Miklós szobra Budapesten a kerepesi-úti temetőben a művész sírja fölött, Károli Gáspár bibliafordító szobra pedig Gönczön a protestáns templom udvarán szintén az elhúnytnak

Áldozatkészség. Zala György szobormüve.

tere. Közel a színház-épület falához és háttal feléje fordítva, sokkal kedvezőbb hatást gyakorolna. Szobrászati becséből ugyan nem von le semmit a kedvezőtlen elhelyezés, de kerülni kellett volna, mert a mű teljes érvényesüléséhez épen úgy hozzá tartozik a jó architektonikus háttér, mint a talapzathoz az architektonikus formák. Mindazáltal Arad város büszke lehet a hazai szob-

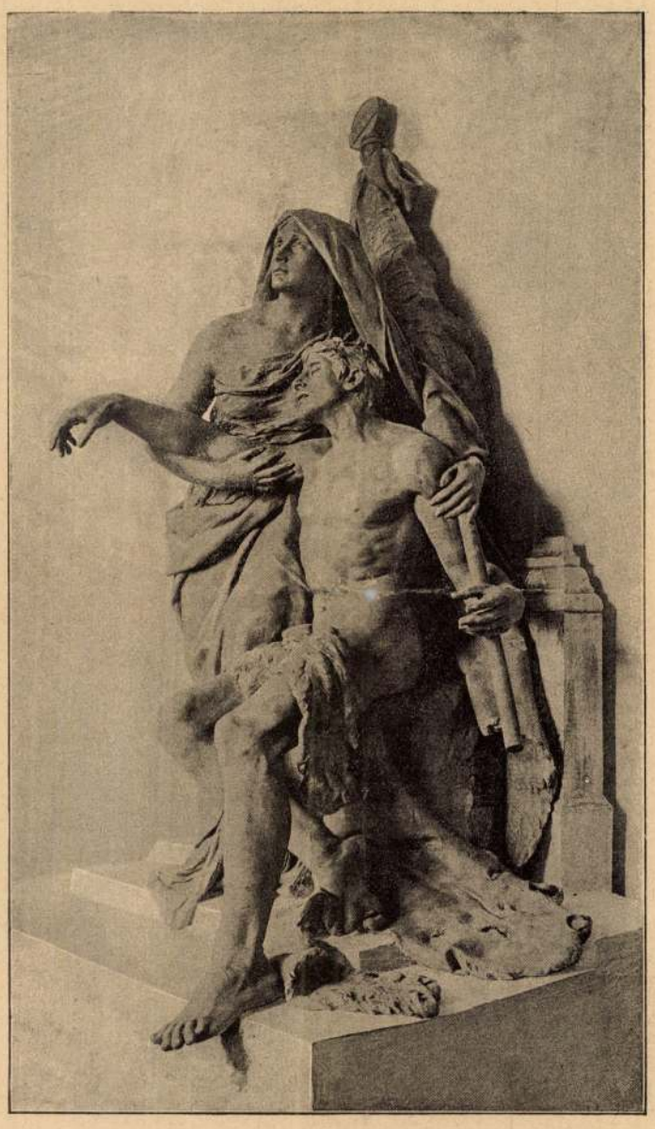

Haldokló harczos. Zala György szoborműve.

lehetne, s jobban is kifejezhetné azt, a mit kifejezni akar. E hiányokat azonban enyhíti a vonalak kellemes összhatása. Turbain Károly, hazánkban nem régen letelepedett öntő, öntötte bronzba az alakokat. Kár, hogy alacsony házakkal körülvett, tágas tér kellő közepén,

Ébredő szabadság. Zala György szobormüve.

arczczal a két emeletes színház-épület felé fordítva, a szobornak nincs meg a nélkülözhetetlen architektonikus hát-

T16,217.l.

Az aradi vértanúk emlékszobra. Zala György szobormüve.

Művészi Ipar
1890.

Zala György
nővére.

Mária Magdolna.

Claid. repr. a Szana Tamás: Magyar Művészek cz. műv. mű (leírása).

Szana T. Magyar művészek. 1879.:

Rajztanárnak készült. Gyenes Istvánon kívül senkinél sem látogathatta rendesen a mintarajztanoda előadásait a tanárai virsága nem bocsátotta ki. Így lett nővész. Rotonai állami ösztöndíjat elnyerölvén ki szánera 1879-ben Párisba ment, hogy Fellner és Holner műtermében képezve magát. 1880-ban már Münchenben találjuk Knabe tanítványa képt. Első műve: Tél a baba, anyja ölében ülő gyermeket ábrázól, ki fölve kinézik vissza egy gyuár alól. Ez ki is volt állítva a müncheni kiállításon s ugyan akadémiai, mint a sajtó részéről kedvező elbírálásban részesült. Knabe halála után Sirius Eberle tanítványa lett. Ez időből valók: Szent Benedek, az ős Tamás, Fábián és Sebestyén, Charles Flinne, Karlovszky Bertalan s néhány fiatal művész társainak mellképe. Legnagyobb becsűk a jelenleg készülő.

Első nagyobb arányú művét az 1885-ki országos kiállításra készítette: az Máriás Magdolna cz. mély vallásos tárgyú nőkép volt. Valamivel később készült Józsefnádor tükrében nőkép, melyet József főherceg megbízásából az alcsuthi kápolna számára készített. E mellett egész sorát készítette az arcképeknek: Blaha Lujza, Mária Dorottya főhgnő, Beöthy Zsolt, Vadnay Károly, Ligeti Antal, Bartók Lajos és másoknak mellképeit.

Részt vett az Arany-nokor pályaműtan, hol Strobl műve mellett az övé nyert legtöbb dicséretet. Zala legkedvesebb monumentális alkotása az aradi vértanúk emlékoszlopa lesz, melynek műkészre mintáját vette át Huszár Adolf hagyatékából. Alapjában az elfogadott tervhez kell ragaszkodnia; de a ki a Hadnagy, az Ébredő rabadsági

F. a Hadnagy készség
Hadnagy készen levő a portraitját megtekinti, ettől fogja, hogy másolta Rolgaiday az elejét test műtárat.

E művet ugyis: a Hadnagy készség imponáns alakja a magyar képzőművészet társulat legnagyobb kitüntetését, az aranyérmet nyerte meg vele.

Több adat nincs.

n. o. Képben bemutatva:
1.) Lyrai költészet. (részlet az Arany-nokor pályaműtól.) saját rajza.
2.) Mária és Magdolna
3.) József nádor
4.) Hadnagy készség
5.) Hadnagy készség

Zala (Mayer) György nobrány

(Sz. Felső Lendván 1853, april. 16.)

1. Jókai Mór. „Zala György 1893"
fehér márvány, mag. 76 cm. M. n.
Mus. Cat. 551. vétetett 1894 ben

2. Ligeti Antal „Zala G."
fehér márvány, mag 77 cm.
vétetett 1891-ben. M. N. Mus. Cat. 551.

Zala (Mayer) György

nobrász.

1881-ben a (münchenii) Képzőművészeti akadémián a „Genre csoportozatást" bronzérmet kapott. és Fiatal anya siremlére-ért díszérő oklevelet. Képzőművészeti kerle, 1881. 160 l.

B. FARKAS KLÁRI: ÁROKPARTON

A Berzsenyi Társaság kiállításáról

lovas szobra szépen mintázott, kiváló munka, csak éppen kevés van benne, ami Tisza István emlékére applikálható. *Kisfaludi Stróbl* Zsigmondnál a főalak jó. Ez a szó jó értelmében pathetikus figura kellemesen hat. Éppen ellentétes megoldás a *Ligeti* Miklósé. Ez a közvetlen, zakós figura a Rudolf trónörökös mintázásának elegánciájával készült s nem az Anonymus nagyvonalúságával. Pedig az utóbbi esetben komoly ellenfele lehetett volna a győztes munkának. A zakós figura egy másik tipusa a *Cser* Károlyé. Tehetséges mintázás, mely úgy, abban az aktív, sőt harcias pózban állítja elénk Tisza Istvánt, amilyen politikai attitüdje volt. Ilyen sikerült megoldás a *Morgó* Edéé is. Alakja csupa szobrászi intelligencia. *Sidló* Ferenc és *Hickisch* Rezső műve ugyancsak bővelkedik a finom részletekben, de az egész inkább síremlék jellegű, mintsem emlékszobor. *Róna* József oszlopos megoldása szép. *Kallós* Ede sarkos kiképzései hatásosak. *Szentgyörgyi* István két hatalmas, szimbólikus dombormű közé helyezi Tisza István alakját. Az elképzelés eredeti is, szép is, de nem monumentális. *Vass* Viktor pályamunkája nagyon szép megoldás, benne is volt abba a hat kandidátusba, akikkel az egyik terv szerint újabb szűkkörű pályázatot akartak hirdetni. Érdekes kompozició a *Moiret* Ödön pályaműve is és sok jó van a *Horváth* Géza és *Ruff* András szobraiban is. *Istók* János pályamunkájában több az érzés, mint az erő, több a mondanivaló, mint a kifejezés. *Nemes* György monumentalitásra törekvése is ezúttal inkább csak hatásosság. *Szödy* Szilárd pályaműve nem szűkölködik a jó momentumokban, de hiányzik belőle az átélés inspirációja.

Az említett pályaművek mindegyike mutat fel megbecsülésre érdemes qualitásokat, de a legtöbb nem érte el alkotójuk nívóját. Vonatkozik ez a megállapítás még a győztes pályaműre is. Mégis kétségtelen, hogy egyetlen mű sem mutatott annyi garanciát egy jó szoborra, mint a Zala-Orbán pályamunka. A bírálóbizottság döntését megnyugvással fogadhatja minden objektív itélkezés. *(gy.)*

A NEMZETI SZALON 65. CSOPORTKIÁLLÍTÁSA

A nagyteremben egy tehetséges bolgár piktor több mint félszáz képének adott helyet a Nemzeti Szalon. Párisi kulturában nevelkedett festőművész Nicolas *Taneff*, aki szereti az erős kontrasztokat, vakító napsütés mellett a legmélyebb árnyékokat. Nagy erénye pikturájának, hogy az iskola csak külsőségeiben nyomta bélyegét művészetére, pikturájának lelke azonban nemcsak tárgyválasztásában, de karakterében is megőrizte hazájának couleur localját. Külön teremben rendezték a kiállítás másik érdekességét, a kaposvári *Berzsenyi Dániel Társaság* kis kollekcióját. Ez az intim kiállítás valóságos meglepetés. Az egésznek van egy összetartó karaktere és akad a kiállítók között nem is egy, aki kiválóan tehetséges és nincs egy se akinek munkája meg nem állná a helyét bármely fővárosi tárlaton. Itt van *Éber* Sándor, akinek Tornyay Jánosról fesett arcképe és egy női portréja nagy értékek. Azután itt van *Kovács* Jenő József, akinek a nevét a tárlatlátogató közönség jól jegyezze meg. Ez a fiatal művész „Somogyi erdő" c. képén olyan kvalitásokat árul el, melyek nagy várakozással töltenek el bennünket. „Vadászó pogány magyarok" c. képe azt bizonyítja, hogy a kompozició is erős oldala. A kisebb munkák közül *Wallacher* László akvarelljei tünnek ki artisztikum és mesterségbeli tudás szempontjából. *Márton* Jakab és *Pázsitzky* Sándor vízfestményei szintén nagy készségről és művészi látásról tesznek bizonyságot. *Fischer* Ferenc vízfestményei már nem ilyen egyéni jellegzetességű

VELTEN ARMAND: ARCKÉP

munkák. A pasztellel ügyesen bánik *Miertl* Gyula és *Dobó* Sándor és a rézkarcnak is akad itt hivatott művelője Magasi *Németh* Gábor személyében. Az olajfestmények piktorai közül ki kell még emelnünk *Bacskay* Bélát, és *Vass* Bélát, akinek kis tryptichonja érdekes kompozició. B. *Farkas* Klári figurális tanulmányában frisseség és egyéni látás van, *Vaimár* István Virágcsendélete tehetséges. *Sassné Farkas* Böske az ismert nevű fesőművésznő balatoni tájairól és M. *Marcell* György Önarképéről kell még elismerőleg nyilatkozni.

Egész gyüjtemény-sorozat szerepel még ezen a csoportkiállításon. *Páldy* Zoltán pompás aktjai és virágcsendéletei, néhány sikerült arcképe reprezentálják elismert pasztelltechnikáját és ebben a műfajban előkelő helyet foglaló művészetét, melyet éppen mult számunkban méltattunk. Egy fiatal szobrászművésznő *Szentgály Poór* Lili vonja magára figyelmünket. Aktábrázolásai és plakettportréi a mesterségbeli tudás szintjén mutatják a művésznőt, akinek legérettebb munkája egy női torzó, melyen a formák finom érzékeltetése és a tömegek elosztásának tudatos egyensúlykeresése elismerésre érdemes kvalitások. Vitéz *Leidenfrost* Pál legnagyobbrészt pasztelleket állított ki, melyek valamennyije hangulatos tájak egyszerű és poétikus előadásai. *Turán Hacker* Mária brutális színfoltokban felrakott olajfestményei egy érdekes egyéniség megnyilatkozásai. Bár gyakran modorosságba esik, mégis tagadhatatlanul egyéni íze van pikturájának. *Vadász* Ilona olaszországi tanulmányútjának színdús eredményeit hozta ide. Veronai képei tüzes színűek, képjellegük teljes. A színes olasz panoráma csak előnyösen befolyásolta a művésznőnek egyébként is élénk színérzékét. *Holley* Adrienne, *Kosztolányi* Margit és *Kun* Tibor kis gyüjteményeivel találkozunk még, melyek bizonyára először képviselik festőiket nyilvános tárlaton. Közülük Kosztolányi Margit az, akiben sok zavaros törekvés mellett és zagyva kompoziciók ellenére is egyikmásik tájképén a legtöbb tehetséget látjuk. Kun Tibornak szintén van egy-két meglepően kész, finom hangulatú tájképe. Holley Adrienne akvarelljei jelentéktelenek.

A NEMZETI SZALON TAVASZI TÁRLATA

Sajnálatos körülmény, hogy a Nemzeti Szalon saját művésztagjait abba a mostoha elbánásban részesíti, hogy a szezonvég utolsó kiállítását rendezi velük. Úgy látszik, a megbecsülésnek ezt a hiányát a művészek maguk is érzik, s talán ennek tudható be, hogy a Szalon művészei bizony nem igyekeztek magukhoz méltó anyagot összehozni. Széles a határban alig-alig akad egy-egy figyelemreméltó mű, ellenben sok az átlag-kép és legalább ugyanannyi az átlagon alúl lévő. Meg kell állapítanunk, hogy az előző tavaszi tárlatok magasabb nivón állottak. Ha néhány nevet mégis kiemelünk, csak előzékenységből tesszük azon művészek iránt, kik ezúttal is igyekeztek nívón maradni.

A festők közül *Páldy* Zoltán, *Kiss* Farkas Imre, N. *Fodor* Olga, *Siuda* Nándor, *Bendéné* K. Friderika, *Solymássy* Konrád, beliberegi *Dimits* Sándor, *Turmayer* Sándor, *Hénel* Gusztáv, *Ember* János, *Tóbisch* Ilonka, H. *Schuschny* Erna, *Faragó* Endre, H. *Burián* Irén, *Bálint* Árpád, *Dabis* Rózsi, *Bakonyi* Kató, *Borcsiczky* Zoltánné, *Csányi* Lajos, *Farkas* Lőrinc, *Csillag* József, *Róna* Emmy, *Veszprémi* Rózsi, *Gosztonyi* Rózsi, *Martosné* Kamilla, *Folkmann* Györgyi, balatongyöröki *Nógrády* Magda, vitéz *Pataky* Ferenc, *Péczeli* Antal, *Ringer* Erzsébet, *Telegdy* Árpád, *Turán* Hacker Mária, *Éber* Anna és *Wirker* Ferenc neveit láttuk jobb képek alatt. Külön meg kell dicsérnünk *Petheöné* Ertl Lujza festményeit, melyek közül különösen a *Lidérc* c. pasztell igen érdekes munka. A szobrászok közül csongori *Szamosi* Imre emelkedik ki komoly tanulmányokkal, de jól szerepel a tehetséges *Zierlich* Rezső és *Weisz* Klári is.

A Nemzeti Szalon vezetősége részéről helyes cselekedet lenne, ha tagjait jobb kiállítások rendezésével sarkalná tehetségük erőteljesebb kifejtésére.

A POSTATAKARÉKPÉNZTÁR AUKCIÓJA juniusi kiállításán is több olyan műtárgy szerepel, melynek műtörténeti jelentősége van. *Ferenczy* Károly olajfestményei és rajzai, *Benczur* Gyula több nagyméretű képe és *Molnár* József Cigánycsalád c. festménye olyan értékek, melyeket már a magyar műtörténelem tart számon. Mai művészeti életünk nem egy reprezentánsának képeivel is találkozunk az aukció tárlatán. *László* Fülöp, *Deák-Ébner* Lajos, *Dudits* Andor, *Fényes* Adolf, *Koszta* József, *Mendlik* Oszkár és *Vaszary* János festményeire kell rámutatnunk. A szobrok között feltünnek *Vastagh* György állat-alakjai. Érdekes és jellemző az aukció nivójára, hogy kalapács alá kerül *Magnasconak* egy képe is, A szerzetesek című. A gazdag festészeti és szobrászati anyagot iparművészeti tárgyak nagy halmaza egészíti ki, melyekből különösen a porcelántárgyakat tartjuk nívósaknak. Ami az aukció kiállítására nagy közönséget fog vonzani, az a kiállítás vezetőségének az a reformja, hogy a kikiáltási árakat az eddigi gyakorlattól eltérően a forgalmi értéknél is jóval alacsonyabbra vette.

A FÜGGETLEN MŰVÉSZEK TÁRSASÁGA VÁNDORKIÁLLÍTÁSA. A *Kézdi-Kovács* László elnöksége alatt működő *Független Művészek Társaságának* agilis vezetősége Mohácson, Pécsett, Kaposváron és Nagykanizsán rendezett igen jó eredményű kiállításokat. Mindenütt nagy megértéssel fogadták a fővárosi művészeket a vidéki városok magisztrátusai és mindent elkövettek a siker érdekében, mely nem is maradt el. Csak egyedül Mohácsott 21 képet vásároltak a kiállításon. A Független Művészek vidéki vándorkiállításainak résztvevői a következő festőművészek voltak: *Kézdi-Kovács* László, *Náray* Aurél, szentgyörgyvári *Gyenes* Lajos, *Bayer* Ágost, *Gaár* Vilmos, *Kiss* Farkas Imre, N. *Fodor* Olga, vitéz *Pataky* Ferenc, *Vitéz* Mátyás, csallóközi *Farkas* Lőrinc, *Tóth*-Bartók Jenő, *Telegdy* Árpád, *Endrey* Sándor, *Kézdi-Kovács* Elemér. Vörösné *Dely* Alice, *Egyed* Erna, *Csillag* József, *Hadzsi* Olga, *Krem* Mátyás, *Nagy* Vilmos, *Radnay* József, *Popper* S., *Vári* Vojtovics Zoltán, *Porter* Paula, *Hadzsits* Camilla, *Csermely* János. A dunántúli művészek közül: dabasi *Kovács* Gyula, *Kovács* Jenő József és *Miertl* Gyula.

lasztmányt, hogy keressen orvoslást a sérelmes határozat ellen és kimondotta, hogy a választmánynak adott korábbi fölhatalmazását oly értelemben módosítja, hogy a választmány az építésre fölhasználandó alapok kiegészítéseül az építési tőke előteremtése végett 130.000 korona erejéig terjedhető kölcsönt vehessen föl s annak biztosítására, ha szükségesnek mutatkozik, a Társulat bármelyik ingatlanát leköthesse.

A választmánynak a társulati segélykölcsönügy rendezése tárgyában előterjesztett javaslatát a közgyülés egyhangulag elfogadta és kimondotta, hogy a segélykölcsönök céljára a Társulat vagyonából egy 20.000 koronás alapot alkot, melynek alkatrészét képezi a segélykölcsönnek ma fönnálló 14.302 koronát tevő összege, s ez évenkint 1000 koronával emelhető mindaddig, míg a 20.000 koronát el nem éri. Mihelyt elérte, ujabb kölcsönök csak a visszafolyt összegekből adhatók. Ezenkívül fölhatalmazta a közgyülés a választmányt arra, hogy a segélykölcsönök szabályzatát ehhez képest módosítva megállapíthassa.

Ezután az elnök a titkár által fölolvastatta az alapszabályoknak a tagok választó jogát szabályozó 26. §-át s előterjesztette, hogy a választmány alapszabályszerü kiegészítésére 5 festőművész, két szobrászművész és 1 építőművész, ezenkívül 8 nem művész tag lesz választandó, s fölhívta a közgyülést a szabályszerü titkos szavazás megujítására.

A közgyülés az elnök javaslatára: *Jámbor* Lajos, *Bruck* Miksa, *Telcs* Ede, *Vaszary* János, *Zemplény* Tivadar, továbbá *Forster* Gyula, *Nessi* Ernő, *Hajduska* Emil dr. és *Herzog* Péter tagokból álló két szavazóbizottságot küldött ki, mire az elnök az ülést a szavazás idejére fölfüggesztette.

Miután a szavazatok összeolvasása előreláthatólag hosszabb időt vesz igénybe, az elnök az ülést újból megnyitotta s javaslatára a közgyülés kimondotta, hogy a választások eredménye a legközelebbi választmányi ülésen hirdettessék ki.

Erre az elnök mély megindulással terjesztette elő, hogy ebben a pillanatban vette a szomoru hirt, hogy *Tisza* Kálmán v. b. t. tanácsos, volt miniszterelnök és Társulatunk érdemes pártfogó tagja meghalt. Meleg szavakkal méltatta az elelhunytnak Társulatunk körül szerzett kiváló érdemeit és javaslatára a közgyülés kimondotta, hogy Tisza Kálmán érdemeit a jegyzőkönyvben is megörökíti, az elhunyt ravatalára koszorut helyez, családjához pedig részvétiratot intéz.

A folyó évi zárószámadások megvizsgálására a közgyülés az elnök indítványára egyhangulag *Glatz* Henrik, *Mitterdorfer* Gusztáv és *Kainrath* Alajos rendes, és *Németh* Titusz és *Gyulányi* Béla póttagokból álló bizottságot küldte ki.

Az alapszabályok 30. §. 5. pontja értelmében beadott indítványok nem lévén, az elnök az ülést föloszlatta.

Választmányi ülés 1902 márc. 27-én.

Jelen voltak: *Andrássy* Tivadar gróf elnöklése mellett *Berzeviczy* Albert dr., *Benkő* Kálmán, *Baronyi* Arthur, *Bihari* Sándor, *Dudits* Andor, *Diener Dénes* József, *Hammersberg* Jenő, *Jendrássik* Jenő, *Kann* Gyula, *Knopp* Imre, *Karlovszky* Bertalan, *Kiszely* Géza, *Kallós* Ede, *Lechner* Ödön, *Ligeti* Miklós, *Lipthay* Kornél, *Márk* Lajos, *Mihalik* Dániel, *Stetka* Gyula, *Szmrecsányi* Miklós dr., *Telcs* Ede, *Ujváry* Ignác, *Vajda* Zsigmond, *Vaszary* János, *Wágner* Géza dr., *Zala* György és *Zemplény* Tivadar választmányi tagok. Jegyző: *Ambrozovics* Dezső titkár.

Az elnök az ülést megnyitván, a jegyzőkönyv hitelesítésére *Diener Dénes* József és *Vaszary* János választmányi tagokat kérte föl.

Az 1902 március 23-ikán tartott kiküldött két szavazatszámláló bizottság jegyzőkönyvei fölolvastatván, a választmány tudomásul vette, hogy a közgyülés a lelépett választmányi tagok helyébe a következőket választotta meg a választmány tagjaivá:

Művészek: Ujváry Ignác, *Vaszary* János, *Dudits* Andor, *Jendrássik* Jenő, *Márk* Lajos, *Kallós* Ede, *Ligeti* Miklós és *Schulek* Frigyes.

Nemművészek: Berzeviczy Albert, *Wágner* Géza, *Benke* Gyula, *Katona* Béla, *Hegedüs* Sándor, *Dessewffy* Arisztid, *Teleki* Géza gróf id., és *Végh* Arthur.

A választmány az egyes bizottságok megválasztására fölszólíttatván, azokat titkos szavazás utján a következőleg választotta meg:

Művásárló bizottság: Andrássy Gyula gróf, *Andrássy* Tivadar gróf, *Basch* Gyula, *Berzeviczy* Albert, *Dudits* Andor, *Forster* Gyula, *Kammerer* Ernő, *Stetka* Gyula, *Szmrecsányi* Miklós dr., *Ujváry* Ignác, *Zala* György és *Vaszary* János.

Gazdasági bizottság: Baronyi Arthur, *Benke* Gyula, *Benkő* Kálmán, *Hammersberg* Jenő, *Lukács* Antal, *Schmidt* József és *Wekerle* Sándor.

Jogi bizottság: Forster Gyula, *Katona* Béla, *Lipthay* Kornél, *Szüry* Dénes, *Végh* Arthur.

Művészek 1902. 3. szám

Megjegyzendő, hogy a jogi bizottságba a választmány eredetileg *Hammersberg* Jenőt is beválasztotta, aki azonban arra való hivatkozással, hogy nem tartja helyesnek, ha valaki két bizottságban is benne van, a tagságról lemondott s így helyette a választmány *Szüry* Dénest választotta be a jogi bizottságba.

Az egyes szakbizottságok és bizottságok a megalakulásra fölszólítatván, előadóikat a következőleg választották meg:

Festészeti szakbizottság. Előadó: Ujváry Ignác, *helyettes eladó: Vaszary* János.

Szobrászati szakbizottság: Előadó: Zala György, *helyettes előadó: Kallós* Ede.

Művásárló bizottság: Előadó: Dudits Andor, *helyettes előadó: Basch* Gyula.

Gazdasági bizottság: *Előadó: Benkő* Kálmán, *helyettes előadó: Baronyi* Arthur.

Az építészeti szakbizottság és a jogi bizottság nem alakulhatott meg, mert az elsőből két, a másodikból pedig csak egy tag volt jelen. Ennek következtében a választmány az igazgató és a helyettes igazgató megválasztását is a jövő ülésre halasztotta, amikor előzetesen az említett két bizottság meg fog alakulni. Addig is a Társulat ügyeinek a vezetésével az eddigi igazgatóságot bizta meg.

Társulati ellenőrré a választmány közfelkiáltással ismét *Benke* Gyulát választotta meg.

Ezután a választmány a Ráth-díj pályabíróságába a következőket: *Jendrassik* Jenő, *Knopp* Imre, *Kallós* Ede, *Olgyay* Ferenc, *Baronyi* Arthur, *Katona* Béla, *Kammerer* Ernő, *Ráth* György és *Szmrecsányi* Miklós; az Eszterházy-díj juryjébe pedig a következőket: *Basch* Gyula, *Bihari* Sándor, *Csók* István, *Hegedüs* László, *Zemplényi* Tivadar, *Andrássy* Gyula gróf és *Eszterházy* Miklós Móric gróf, választotta be.

Az április 10-ikén tartandó tagsági sorsolásra a választmány ellenőrző közegül a Társulat igazgatóságát küldötte ki, és fölhatatmazta az igazgatóságot arra, hogy a sorsolásban azokat az új tagokat is részeltethesse, akik a mai naptól a sorsolás napjáig még a Társulat tagjainak a sorába lépnek.

A napirend után *Zala* György kért szót és előterjesztette, hogy a Társulat annak idején őt és *Lechner* Ödön műépítészt küldte ki a *Kossuth-mauzoleum* pályabíróságába, mely eljárását a mult napokban befejezte. Kötelességének tartja a választmánynak, mint megbizójának bejelenteni, hogy miután úgy ő, mint társa, *Lechner* Ödön, az első díj odaitélése után arról győződtek meg, hogy a díj odaitélésénél nem a művészi, hanem egyéb szempontok voltak irányadók, indíttatva érezte magát arra, hogy a jury ülését *Lechner* Ödönnel együtt elhagyja, a jury-tagságról lemondjon és a pályabíróság további eljárásában részt ne vegyen. Kéri ennek tudomásulvételét.

Wágner Géza dr., aki a jurynak, mint a székesfővárosi képzőművészeti bizottság kiküldötte, szintén tagja volt, hosszasabban válaszol Zalának és elmondja a jury eljárásának a részleteit.

Andrássy Tivadar gróf elnök nem tartja helyesnek azt, hogy a Társulat választmánya egy független palyabíróság eljárását birálat tárgyává tegye.

Márk Lajos és *Vajda* Zsigmond az ellenkezőt vitatják.

Diener Dénes József szerint a választmány köteles megbizottjait minden sérelemmel szemben megvédelmezni.

Berzeviczy Albert előadja, hogy Zala György igen helyesen, nem kivánt egyebet, mint hogy a választmány, két kiküldöttjének az eljárásáról előterjesztett jelentését tudomásul vegye. Ennél tovább, nézete szerint, a választmány nem is mehet. Sőt, szerinte még afölött sem szabad a választmánynak szavaznia, vajjon az ügy vagyis a Kossuth-mauzoleum pályabírósága eljárásának a tárgyalása ide tartozik-e vagy sem.

Hammersberg Jenő hasonló értelemben nyilatkozik.

Andrássy Tivadar gróf elnök kijelenti, hogy az ügy tárgyalását meg nem engedheti s ha a választmány azt ennek dacára kivánná, kész elhagyni az elnöki széket és állásáról lemondani.

Ligeti Miklós fölvilágositásképpen előadja, hogy a művészek meg akarnák fölebbezni a jury itéletét, de nem tudják hová.

Bihari Sándor azt hiszi, hogy vagy a Magyar Országos Képzőművészeti Tanácshoz vagy a Magyar Képzőművészek Egyesületéhez.

Diener Dénes József a következő indítványt terjeszti a választmány elé:

> Az Országos Magyar Képzőművészeti Társulat választmánya a Kossuth-síremlék bizottságba kiküldött tagjainak előterjesztéséből megdöbbenéssel értesült róla, hogy a pályatervek elbírálásánál nem az ilyen pályázatnál természet szerint egyedül illetékes művészi szempontok voltak a döntők. A választmány megbízván a biráló bizottságba kiküldött tagjainak művészi elfogulatlanságában, jogosnak ismeri el eljárásukat, s a maga részéről is szükségesnek tartja, hogy a pályázat elbirálása

körül történtek reparáltassanak. Éppen ezért három napon belül előterjesztést fog tenni a főváros törvényhatósági bizottságnak, kérvén tőle, hogy a sérelmet szenvedett pályázó művészek beadványa értelmében a biráló bizottság itéletet megdöntse, már azért is, mert az elbirálás körül még szabályellenességek is történtek. Egyuttal megkéri a fővárost, hogy az ujjabb elbirálásnál a művészeti vélemény érvényesülését biztosítsa a birálóbizottságnak olyan összeállítása által, amilyen Európaszerte, hazánkban is, művészeti pályázatoknál szokásos.

Hammersberg Jenő hangsúlyozza, hogy miután a választmány tagjai a beérkezett pályaműveket nem látták, az ügyhöz nem is szólhatnak hozzá. Ellenzi az indítvány tárgyalását.

Jendrassik Jenő kérdi, hogy melyik volna az a fórum, ahol a sérelemre orvoslást lehetne keresni?

Hammersberg Jenő szerint a székesfőváros tanácsa.

Zala György arra kéri a választmányt, hogy egyelőre vegye tudomásul az ő jelentését és majd ha megtalálja azt a formát, amely mellett az ügyben állást foglalhat, vegye elő a kérdést újra.

A választmány Zala jelentését tudomásul veszi.

Diener Dénes József előadja, hogy miután a Társulat választmánya nem tartja magát illetékesnek a művészet ügyeinek a támogatására, sőt az erre célzó törekvéseket erőszakkal meghiusítja, választmányi tagságáról lemond.

Választmányi ülés 1902 április 3-án.

Jelenvoltak: *Andrássy* Tivadar gróf elnöklése mellett *Andrássy* Gyula gróf, *Berzeviczy* Albert, *Baronyi* Arthur, *Basch* Gyula, *Benkő* Kálmán, *Benke* Gyula, *Dessewffy* Arisztid, *Forster* Gyula, *Hauszmann* Alajos, *Hammersberg* Jenő, *Jendrássik* Jenő, *Katona* Béla, *Knopp* Imre, *Kammerer* Ernő, *Kallós* Ede, *Kann* Gyula, *Kiszely* Géza, *Lipthay* Kornél, *Lukács* Antal, *Lechner* Ödön, *Márk* Lajos, *Révai* Ödön, *Schmidt* József, *Szmrecsányi* Miklós, *Szüry* Dénes, *Telcs* Ede, *Ujváry* Ignác, *Vaszary* János és *Zala* György választmányi tagok. Jegyző: *Ambrozovics* Dezső titkár.

Az elnök távollétében az ülést *Berzeviczy* Albert alelnök nyitotta meg és a jegyzőkönyv hitelesítésére *Andrássy* Gyula gróf és *Hauszmann* Alajos választmányi tagokat kérte föl.

Időközben megérkezett *Andrássy* Tivadar gróf elnök és fölolvastatta *Wágner* Géza dr. levelét, amelyben bejelenti, hogy a választmányi tagságról lemond. Az elnök, akinek fölszólalásához *Berzeviczy* Albert és a művészek nevében *Zala* György is csatlakoztak, annak a nézetének adott kifejezést, hogy tekintettel azokra a kiváló érdemekre, amelyeket *Wágner* Géza dr. a Társulat körül szerzett, kisérletet kellene tenni az iránt, hogy a választmány őt lemondásának a visszavonására rábírja. Javaslatára a választmány egyhangulag kimondotta, hogy *Wágner* lemondását nem veszi tudomásul, iránta továbbra is bizalommal viseltetik s levélben fölkéri őt, hogy lemondását visszavonva, a választmány kebelében továbbra is megmaradjon.

A műépitészeti szakbizottság és a jogi bizottság a megalakulásra fölszólíttatván, a következőleg választotta meg előadóját, illetve helyettes előadóját: a műépitészeti szakbizottság előadója *Lechner* Ödön, helyettes előadója *Kann* Gyula, a jogi bizottság előadója *Katona* Béla, helyettes előadója *Lipthay* Kornél lett.

Ezután a választmány a Társulat igazgatójává 25 szavazattal *Benkő* Kálmánt, és helyettes igazgatójává 15 szavazattal *Zala* Györgyöt választotta meg.

A választás megejtése után *Benkő* Kálmán igazgató meleg szavakkal mondott köszönetet a választmány ismételt bizalmáért, és egyelőre teljes általánosságban arra kérve a választmányt, hogy foglalkozzék a társulati szervezet egyszerüsítésének az eszméjével, úgy magát, mint igazgató-társait a választmány további jóindulatába ajánlotta.

A napirend után *Ujváry* Ignác arra kérte a választmányt, hogy *Diener Dénes* Józsefnek a választmányi tagságról a mult ülésen történt lemondását ne vegye tudomásul, és őt levélben kérje föl elhatározásának a megmásitására, amit a választmány titkos szavazás útján szótöbbséggel el is határozott.

Végül még 129 új tagot vettek föl, mire, több tárgy nem lévén, az elnök az ülést föloszlatta.

A társulati sorsjáték huzása.

Az Országos Magyar Képzőművészeti Társulat által, tagjai javára rendezett sorsjáték huzását, amelyen *ötven nyereményértékre* fölosztott *23.750 korona* került kisorsolásra, csütörtökön, április hó 10-ikén délután 3 órakor tartották meg a városligeti Műcsarnok tanácskozó termében.

A társulati tagok, a nekik előre megküldött lajstromban előre jelzett számokkal vettek részt a sorsolásban, amelyen jelen volt a Társulat

igazgatósága, *Görgei* István kir. közjegyző, és *Előry* Gyula dr. a VI. ker. előljáróság részéről.

A huzás eredménye a következő volt.

Sorszám	Nyerőszám	A nyerő tag neve	A nyeremény értéke
1	7702	Kriegler Miksa	2000
2	687	Zalamegye nemesi pénztára	1500
3	10714	Scherr-Thoss Béla gróf	1500
4	7068	Kézmárszky Tivadar dr.	1000
5	4708	V. ker. Főreáltanoda	1000
6	183	Harkányi Frigyes báró	1000
7	1570	Nádler Róbert	800
8	1579	Neogrády Antal	800
9	9124	Natter Ferenc	800
10	1006	Lyka Döme	800
11	11615	Szakmáry Károly	500
12	11053	Siliga Ferenc	500
13	709	Zichy Mihály	500
14	8361	Machat Ottomár	500
15	12672	Vadas József dr.	500
16	13605	Tost Gyula	500
17	1737	Ujváry Ignác	500
18	155	Első Magyar Ált. biztosító társaság	500
19	604	Szmrecsányi Pál	400
20	1282	Bihari Sándor	400
21	11240	Stadler Teofor	400
22	5587	Hadik Carolina grófnő	400
23	3285	Várbeli Casino-Egyesület	400
24	10783	Schmidt Károly	400
25	449	Premontrei rend, Jászóvár	400
26	11189	Sólyom Gyula	400
27	1913	Adler Mór	400
28	12293	Térey Gábor dr.	300
29	12908	Virág Mór dr.	300
30	13341	Zipernovszky Károly	300
31	1685	Strobl Alajos	300
32	7279	Klinger József	300
33	11446	Strasser Lipót	300
34	12555	Turnovszky Jenő dr.	300
35	5131	Gerőfi Arnold	300
36	5540	Gyulai Pál	300
37	3131	Brüll Gusztávné	300
38	11271	Steln Felix	300
39	8583	Matuska István	200
40	1178	Trencsén vármegye	200
41	6231	Horváth Á. János	200
42	627	† Tisza Kálmán	200
43	6501	Janny Gyula dr.	200
44	4458	Ferenczy Imre	100
45	4900	Friedrich Vilmos dr.	100
46	2684	Benacsek Béla	100
47	11448	Strasser Lipót	100
48	5043	Geiger Richard	100
49	8202	Lotz Károly	100
50	1656	Schulek Frigyes	50

Azok a tagok, akiknek számaira nyeremény-érték esett, azok fejében a mostani Tavaszi Nemzetközi és az 1902/3. évi Téli Kiállításon választhatnak a kiállított és eladóknak jelzett magyar művek közül.

Vásárlások a Tavaszi Nemzetközi Kiállításon.

Lapunk zártáig a Tavaszi Nemzetközi Kiállításon a következő vásárlások történtek:

1. Brown Austen, Thomas: „Birkacserény holdvilágnál“. Olajfestmény. Vevője: *Baronyi* Arthur.

2. Haynes, S. Arthur: „A tarló“, olajfestmény. Vevője: *Majovszky* Pál dr.

3. Hall, Oliver: „Fatanulmány“, kőnyomat. Vevője: *Majovszky* Pál dr.

4. Hall, Olivier: „Bridgenorth“, kőnyomat. Vevője: *Majovszky* Pál dr.

5. Hall, Olivier: „Bridgenorth nyugat felől“, kőnyomat. Vevője: *Majovszky* Pál dr.

6. Háry Gyula: „St. Gregorio és a Grand Hotel“, olajfestmény. Vevője: *N. N.*

7. Gaul, August: „Fiatal oroszlán“, bronzszobor. Vevője: *Bodon* Károly dr.

8. Stuck, Franz: „Tavasz“, olajfestmény. Vevője: csetei *Herzog* Lipót.

9. Háry Gyula: „Titus diadalíve (Collosseum),“ olajfestmény. Vevője: *Gráner* Géza.

10. Háry Gyula: „Colosseum a mons Palatinussal“, olajfestmény. Vevője: *N. N.*

11. Strobl Zsófia: „Ábrándozás“, olajfestmény. Vevője: *Saxlehner* Árpád.

12. Háry Gyula: „Tata vára“, olajfestmény. Vevője: *Hauszmann* Alajos.

13. K. Kovács László: „Téli reggel“, olajfestmény. Vevője: *Térey* Gábor dr., társ. nyerő tag.

14. Kalmár Elza: „Salome“, bronz. Vevője: *Basch* Gyuláné.

15. Háry Gyula: „Részlet a Pitti-parkból“, olajfestmény. Vevője: *Benacsek* Béla társulati nyerő tag.

16. Barcza Lajos: „Tanulmányfej“, gypsz. Vevője: *Wolfner* Tivadar.

17. Basa Jenő: „Politikus“, olajfestmény. Vevője: *Strasser* Alfréd.

18. Priestmann Bertram: „Esti szürkület“, olajfestmény. Vevője: *Hadik Barkóczy* Endre gróf.

A budai kir. várpalota számára:

19. Skutetzky Döme: „Rézolvasztás“, olajfestmény.

20, Tornai Gyula: „Háremőr“, olajfestmény.

21. Tornai Gyula: „Olcsó szőnyeg“, olajfestmény.

22. Jászai József: „A vadász“, olajfestmény.

23. Nádler Róbert: „Kairói kávéház“, olajfestmény.

24. Nádler Róbert: „Kis-Oroszi melletti részlet“, olajfestmény.

25. Nádler Róbert: „Takácsház Gossensassban“, olajfestmény.

26. Neogrády Antal: „Ősz-utó“, olajfestmény.

27. Vaszary János: „Részes aratók“, olajfestmény.

28. Mendlik Oszkár: „Hullámtörés“, olajfestmény.

29. Aggházy Gyula: „Holdas éj“, olajfestmény.

30. Brunningeni Flesch Ludmilla: „A munkánál“, olajfestmény.

MAGYAR MESTEREK

Zala György

Egymást űzve, most már ütemes gyorsasággal kerülnek ki az öntőműhelyből a milleniumi emlékmű kiegészítő szoboralkotásai. Még csak egy királyalak hiányzik a sorozatból, a hét vezér legendás alakjai már gyülekeznek Árpád körül, s a közel hetven éves *Zala* György, mintha megifjodott volna: új pályamunkával lép a küzdő fiatalság közé.

A Hősök emléke pályázat munkái között ott látjuk az ő allegorikus alkotását is.

Lerogyó ló nyergéből zuhan le a tört kardú huszár. Szívét golyó járta át, a ló szügyébe is halálos sebet vágott a fegyver. Lovas és lova együtt szállnak át a lét tulsó portájára s e megdicsőülő jelenet magasztos allegoriát nyer azzal, hogy az angyal tekintetében mindent feloldó szeretettel öleli át a halott huszárt.

Zala Györgyöt akarom idézni, az ő művészetét szeretném néhány hevenyészett szóval képmássá kögíteni, s ha ehez a munkához éppen a legutóbbi Zala alkotást hívom segítségül, nem véletlen. Éppen a hősi emlékművek felfogása és Zala György ezirányú gondolata az a szilárd alapzat, amelyre én Zala György művészetének szobrát szeretném elhelyezni.

Michelangelónak a firenzei nemzeti múzeumban álló szobormüve: *A győző*. Romain Rolland szerint a nagy renaissance mester életének szimboluma ez a költői elgondolás s Romain Rolland ragyogó tollához méltó ötlet. Szerintem az a Győző nem egyéb, mint a békevágy örökéletű hymnusza, a humanizmus magáraébredése, az ember önmagára találása akkor, mikor már elaludt benne, elzsibbadt lelkében minden inferioris ösztön, elhamvadt vérében a vadság, s újra érző ember lett. A háború nemcsak győzőt teremt, legyőzöttet is teremt s mind a kettő ember. A győzelem — ha mások élete árán is — gyászt is kigyopároz a legridegebb emberi sziklalélekből s a győző a gyászban virrad újra emberré. Ez van benne a michelangelói „Győző"-ben.

ZALA GYÖRGY: *A berlini kongresszus*

A művész, aki ezt a jelenséget maradandó emlékként, kortársi érzéssel akarja az utódok elé vinni, lehet irányzatos, szolgálhat jelvénnyel a tűnő politikai felfogásnak, de nem lehet más, mint ember. Michelangelo, mikor a Győző szobrát faragta, a letepert ellenfélben, a térdeplő hős arcán a krisztusi szeretetben magáraismerő lélek képét örökítette meg, s ezért tartom ezt a szobrot a minden idők leggigantikusabb hősi emlékművének.

Nem a méretek adják a monumentalitást, hanem a gondolat.

Ha ebből indulok ki akkor, mikor Zala

ZALA GYÖRGY: *A munka jólét.*

ZALA GYÖRGY: *A tudás dicsőség.*

György művészetéről hű portrét akarok kirajzolni, Zala György művészetét monumentálisnak találom.

Előbb nézzük meg a régebbi műveit. Az Andrássy szobor baloldali domborművére gondolok. Ott áll a jobboldalon, egészen a szélén, szinte kilép egész alakjával a többi, felülethez ragadt alak közül a török követ, aki szinte mondja gúnyos pillantásával, keserű ajkvonalával: Térképet rajzoltok, országokat faragtok össze? Példát adtok a mindenkori győztesnek s az örök háború magját vetitek el.

A szobor akkor még a műteremben állt, *Gách* Istvánnal együtt szemléltük a szobrot s akkor mondtam el ezt a gondolatomat *Gách* Istvánnak.

Történetíró soha sem tudja úgy megrajzolni a kor képét, mint ahogyan Zala György rögzítette meg a török követ keserű tekintetében a prófétaszerű meglátás szomorú igazságát.

Nézem a budavári honvéd szobrot, összevetem azzal az idővel, amikor a szobor készült. Nézem a bekötött fejű honvédet, aki a roncs osztrák ágyúra lépve diadalmasan lobogtatja a szűzmáriás magyar lobogót. Nem erőltet politikát, művészi gondolatnak adott kifejezést s úgy érzem, hogy abban az időben, mikor Zala ezt a szobrot így mintázta meg, a legvakmerőbb, de a legmonumentálisabb független magyar nemzeti gondolatnak mert szobrot faragni.

A millenáris emlékmű hemiciklusának balszárnyán, a háború bigáját húzó lovakat kígyóostorral hajtja az elszánt harcos.

Ez michelangeloi gondolat.

És ha ezt a gondolatot az a nemzet állította szoborként ezeréves harcok és küzdelmek után a maga ezeréves emlékművére, monumentálisabban nem fejezhette volna ki senki, hogy a mi harcaink az ellenünk támadt gyűlölet és ármány szülöttei, hogy mi mindig csak védtük magunkat.

És itt van Zala legfrisebb szoborműve. Huszár és lova együtt a porban. A huszárt a szelídség és a szeretet ringatja át az élet viharos vizéről az örök megbékélés világába. A hős sorsa az emberi legborzasztóbb sors — az elmúlás, s minden borzalom áhítattá szelídül egy ajkmetszés, egy lehunyó szempilla révén, amit a mester a szárnyas alakon faragott ki. A szempilla két kis formafelülete, az ajkvonal alig centiméternyi vonalvezetése, ennek a szobornak a monumentalitása, mert gondolatterhes, mert eszményi, mert lélekteli.

Ez *Zala* György.

Boross Mihály.

AZ ORSZÁGOS IPARMŰVÉSZETI TÁRSULAT díszelnökévé József Ferenc főherceget választotta. Elnöke Drélir államtitkár lett, míg a propagandabizottság elnökséget Cakó államtitkár vállalta. Közéletünk e három kimagasló alakja az Országos Iparművészeti Társulat élén komoly garancia arra, hogy azt a kultúrális munkát, melyet a Társulat van hivatva szolgálni, a legszebb eredményekkel fogja tovább építeni. E hóban nyitja meg az üzleti grafikai kiállítását, mely nemcsak a művészek munkáit, de a művészi munkák kivitelezéséhez szükséges technikai eljárásokat is be fogja mutatni, mint például: a fametszést, rézmetszést, linoleumot, kőnyomást 3—5 színben, litografiát, cinkografiát, mélynyomást stb.... s egyben szabad előadásokkal az egyes eljárásokat ismertetni fogják a kiváló szakelőadók.

Zala György műve

ANDRÁSSY GYULA GRÓF SZOBRA

Uj Idők 1906. XII. 50. sz.

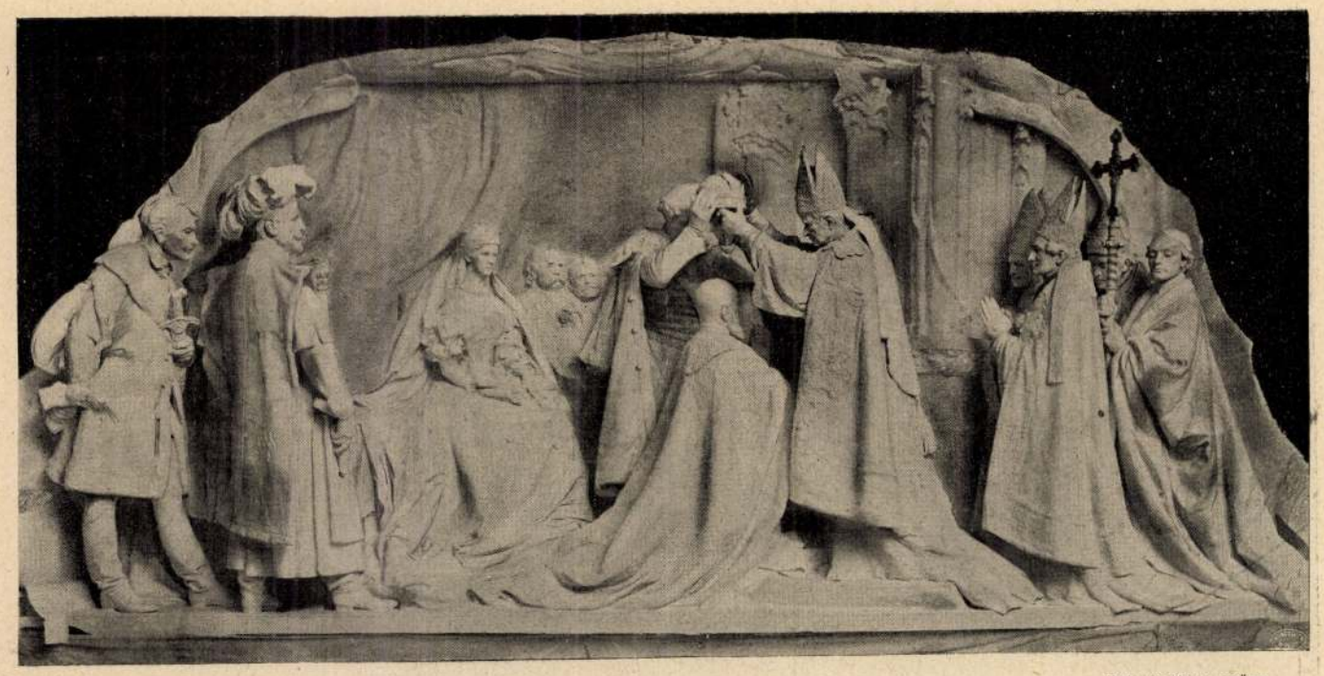

Részlet az Andrássy-szoborműről

Zala György műve

A KORONÁZÁS

aki műveltségét széles körben fejlesztette, anélkül, hogy ezt fitogtatta volna. Első szabálya az életben kötelességeinek teljesítése volt, s ez nehéz terhet jelentett, mert rövid idő alatt nagy munkát kellett elvégeznie, a lelki szükségletek kielégítésére alig maradt ideje. De azért napi dolgai elvégzése után a mérnök ráért, hogy figyelemmel kisérje a szak- és szépirodalom újabb fejlődéseit, hogy zenével foglalkozzon, s hogy kedves szenvedélyének, a festészetnek is hódoljon. Élete meszszíről nézve csupa összhang, öntudat és erő volt, s éppen azért kellemes benyomást tett mindenkire, úgy Flórára is, akinek hamar rokonszenvessé vált ez a higgadtan, nyugodtan cselekvő férfi. Így történt, hogy az első futólagos érintkezés után a mérnököt az asszonyok meghívták ebédre, majd vacsorára s ez alkalmakkor meggyőződhettek róla, hogy Adorján teljesen érdemes művelt, fővárosi hölgyek barátságára.

Egy nap Flóra kintjárt a hegyoldalon s éppen egy széles tölgy mögött lapult meg, hogy egy fiatal őzikét megfigyelhessen, amikor a szakadék tulsó partján feltűnt a mérnök alakja. Adorján nem vette észre az asszonyt; leült egy sziklapadra, s levelet vett ki a zsebéből.

— Bizonyosan szerelmi posta, — vélte Flóra és kiváncsian nézte a férfi arcát.

Adorján kétszer elolvasta a levelet, aztán lassan eltette, majd végigsimított a homlokán s szivarra gyujtott. Egyet-kettőt szippantott csak, akkor ellökte a szivart s maga elé meresztette tekintetét. Flóra meglepve nézte ezt az ábrázatot, amelyet még nem látott ilyennek. A komor arcon mély, öreg barázdák húzódtak végig, a homlok elborult s a fej fáradtan, mint a meglőtt madáré billent félre. A szemében nem volt köny, de az a néma, eltompult kifejezés, amely tekintetére tapadt, többet mondott, mintha a férfi hangosan zokogott volna. Adorján félóráig ült így ott, aztán fölkelt és lassu léptekkel távozott a völgy felé. Az asszony még egy ideig a pagonyban maradt, majd rosszkedvűen tért haza.

Amikor másnap Flóra összetalálkozott a mérnökkel és elbeszélgetett vele, az estéli jelenetnek nyomát se látta rajta: a fiatalember újra olyan kemény, nyugodt volt, mint rendesen. A csalódott szerelmest később sem lehetett rajta meglátni, nem sóhajtott titokban, nem ábrándozott el beszéd közben és egyforma pontossággal teljesítette a kötelességét. Ha az asszony fürkésző gondolattal a lelki dolgokra terelte a beszédet, a mérnök sem gyűlölettel, sem rajongással nem beszélt a szív dolgairól, nem tett szentimentális megjegyzéseket, a legcsekélyebb jellel se árulta el, hogy neki is megvan a maga regénye. De, amikor pár nap mulva Flóra a hegyoldalon, a nagy tölgynél járt, ismét megpillantotta a tulsó oldalon Adorjánt, amint az a sziklapadon ült s megtörten, fáradtan, kétségbeesetten nézett maga elé.

Az asszonyt e pillanattól fogva érdekelni kezdte a férfi sorsa. Az ilyen emberek, akik ennyire fegyelmezni tudják magukat s tisztára egyéni életet élnek, ritkák. A legtöbb férfi, hasonló körülmények között vagy boldog arcával árulja el szerencséjét, vagy, ha lesujtott, minden mozdulatával, szavával hirdeti hajótörését. De Adorjánt más fából faragták: ő elhatározott, kemény lélek volt, amely kizárta köréből a nagyvilágot, amely nem tett semmi engedményt az érzelmességnek, nyugodtan, felzúdulás nélkül tűrve a következményeket. Bizonyos, vélte az asszony, hogy az a regény, amelyen ez a szilárd akarat keresztülment, kárhozatos, színekben gazdag szomorújáték volt s megpróbálta az olyan erős férfit, aminő a mérnök volt, de más ember pozdorjává tört volna alatta. Vajjon ki az a nő, aki vele összeakadt? — gondolkodott el Flóra s a szívébe részvét s kiváncsiság költözött a fiatalember iránt.

A többi három szép asszony tovább folytatta a maga csöndes szórakozását, az egyik ki se mozdult a szobából és sorra fogyasztotta a regényeket, a másik az ékszereit tisztogatta, a harmadik a gramofont hallgatta, míg Flóra az erdőket járta és láthatólag szívesen vette, ha a mérnök melléje szegődött. Adorján tartózkodó természetü ember volt, aki nem kivánt tolakodónak látszani s azért eleintén csak ritkán csatlakozott az asszonyhoz, később azonban barátságuk melegebb lett s a mérnök nehéz napi munkáját elvégezve, gyakran kisérte el Flórát a varju-vadászatra, sőt ezt a szórakozást lassan meg is kivánta.

A hosszu sétákon sok mindenféléről beszélgettek el s a mérnök itt is azt a kellemes, nyugodt benyomást keltette, mint minden jóravaló, az életet komolyan felfogó férfi. És Adorján ugyancsak komolyan fogta föl az életet, keservesen megdolgozott minden darab

kenyérért, hajnalban már talpon volt, a delet kint töltötte a mérőszerszámai közt, az alkonyat még az erdőben látta. Esténként találkozott aztán az asszonynyal s elkisérte őt a domb tetejére, ahol a homályba vesző természeti képben gyönyörködtek. A fiatalembernek ilyenkor el kellett mondania, hogyan töltötte el napját, s Flóra, akinek az élet sok változatosságot juttatott, meg volt lepve ettől a sivár, szomorú munkától, amelyben soha nem esett változás. A mérnök egyik napja olyan volt, mint a másik, csupa lelketlen, olcsó törekvés, semmi ujság, csak engedelmeskedés a kötelesség hideg, barátságtalan szavának. Az asszony sohasem látott embert igazán dolgozni, s most belepillantva ebbe a szörnyü taposómalomba, amelyet életnek nevezünk, a lelkét önkéntelen tisztelet fogta el a csöndes férfi iránt, aki hallgatag nyugalommal járta a nehéz útat . . . .

— És ez így megy egész életén át? — kérdezte egyszer Flóra.

— Az egész életen át, — felelte csöndesen a mérnök.

— És . . . nem kíván más sorsot, nem töri össze ez a sivár lét?

— Férfi vagyok, — mondotta nyugodtan, büszkeség és hatásvadászat nélkül Adorján, s az asszony érezte, hogy egy erős, igazi férfi jár mellette, aki nyugodt önérzettel birkózik meg az egész világgal.

— És ennek az embernek szerencsétlennek kell lennie, — gondolta el Flóra, s szemei előtt fölelevenedtek társaságának léha, gyenge bábjai, akik nevetve, táncolva, könnyü gondolkodással siklottak át azon az életen, amely ennek az embernek csak gondot s szomorúságot jelentett.

Egy nap az asszony hosszas készülődés után megpróbálta, hogy Adorján lelkéhez férkőzzön. Kint sétáltak az alkonyadó erdőben, s mikor a faluhoz értek, már csillagok bukkantak fel az égbolton, szomorúan mosolyogva le a szalmafedeles viskókra.

— Én értem az ön élete titkát, — mondotta Flóra, hosszu idők óta először érezve elfogultságot, — önnek bizonyára van valakije, akinek a kedvéért dolgozik és fárad.

A mérnök nyugodtan nézett vissza az asszonyra.

— Nincs senkim, — felelte, de a szempillája megrezzent.

— Oh, mi asszonyok ezt jobban tudjuk, — folytatta Flóra, — mi ezt megérezzük, mint a fecske a tavaszt.

— Higyje el, hogy csalódik, — szólt Adorján lassan.

A kerthez értek és kezet fogtak volt. Amikor már a kaput kinyitotta, az asszony visszafordult és még egyszer odanyujtotta ujjait a mérnöknek.

— Ne vegye rossz néven, ha a lelki dolgaiba avatkoztam, — mondta puhán, melegen s eltünt az öreg hársak alatt.

Adorján egy pillanatig tétován állott, aztán hazaindult.

Következő este a mérnök nem jött el az asszonyért s harmadnap sem. Negyedik nap Flóra a falu végén találkozott vele, Adorján éppen hazatért a munkájáról, nyugodtan, emelt homlokkal, mint rendesen. Mikor megpillantotta az asszonyt, egy kissé elsápadt, de aztán hozzája lépett és kezet csókolt neki.

— Maga haragszik rám, — mondotta Flóra mesterkélt nyugalommal, — tudja mit bizonyít ez?

— Nem tudom.

— Azt, hogy igazam volt.

A mérnök nem válaszolt.

— Hiszi, hogy bennem barátra talált? — kérdezte az asszony, szép szemét a férfira függesztve.

— Hiszem, — felelte a mérnök, de a hangja most már nem volt olyan nyugodt és biztos, mint annakelőtte, amikor úgy beszélt Flórával, mint apja a gyermekével.

— Akkor meg is érdemlem bizalmát, — folytatta az asszony. — Én tudom, hogy ön szenved, hogy nyugalma csak álarc, amely fájó sebeket takar el, én ismerem, érzem a lelke minden titkát, én látom a csalódását, a szenvedését, és részvéttel vagyok iránta.

Adorján egyideig hallgatott, aztán kezét nyujtotta az asszonynak.

— Ön jóbarátom, — mondta egyszerűen.

Sokáig nem szóltak egy szót sem, lassan haladtak föl a hegynek.

— Elmondok önnek mindent, úgy, ahogy volt, — kezdte el a férfi. — Önnek igaza van, a bánatán az embernek enyhíteni kell, ha magába zárja, az belül rombol s elpusztítja a szivet, a lelket, az egész világot. És nekem nincs senkim, akivel szomorúságomat, örömömet közölhetném, magamnak élek, cél és értelem nélkül. El fogok önnek mindent mondani, de kérem, ha megtudja titkomat, ne vessen meg érte, — megígéri?

— Igen, — felelte Flóra, odanyujtva keskeny ujjait.

Részlet az Andrássy-szoborműről

Zala György műve

A BERLINI KONGRESSZUS

Henriette kir. hercegnő — Auguszta kir. hercegné — Kossuth Ferenc — A király — Andrássy Gyula gróf — Pejacsevics horvát bán — Wekerle — Zala György

A KIRÁLY KISÉRETÉVEL KÖRÜLJÁRJA A LELEPLEZETT SZOBROT

— Az én regényem, — kezdte el a mérnök bizonytalan hangon, — tulajdonképp nem is regény, hanem közönséges történet. Másnak nem okozna ennyi gondot, sőt más talán föl se venné, nekem mégis keserü órákat, nehéz megpróbáltatást jelentett. Szerettem, ahogy szeretünk mindnyájan az életben: ki tudná megmondani miért? ki tudná megfejteni: józanságból vagy őrületből? Jön valaki s egyszerre azt érezzük, hogy egész létünk föl van forgatva, hogy más emberekké lettünk, hogy az eddig nem ösmert élet a maga teljes titokzatosságával áll előttünk. Egy idegen világba csöppenünk, ahol minden új, ismeretlen, meglepő, elsősorban a tulajdon lelkünk. Velem is így volt, egy nap szembe találtam magamat egy nővel, aki talán érdemes se volt a bizalmamra, s mégis azt éreztem, hogy ez a nő jelenti nekem az életet, a boldogságot, a lelkemet. Megszerettem, vad, túlcsapó érzelemmel, amely mindent eltörölt köröttem, csak az ő alakját mutatta éjjel-nappal, mint egy elűzhetetlen látomást, amelyet túlvilági erők küldtek a lelkemre. Azt mondtam, hogy nem volt érdemes a bizalmamra se s én mégis rajongtam érte, odaadtam volna a vagyonomat, az üdvösségemet, az életemet. És oda is adtam érte mindent, anélkül, hogy egy percre sajnáltam volna, anélkül, hogy hasonló esetben újra és újra föl ne áldoztam volna neki mindent. Ki volt ő? Senki, semmi, szórakozása más férfiaknak, egy jelentéktelen kis kardalosnő, s nekem mégis minden e világon!

Az asszony tágra nyílt szemmel nézett Adorjánra, aki nyugtalanul folytatta tovább:

— Mit kívántam tőle? Mindössze annyit, hogy hagyja oda ezt a szomoru pályát s jöjjön el velem az én becsületes világomba. De sokat kértem. Az arcomba nevetett és — eh! őszinte vagyok! — megcsalt. Megcsalt, megtagadott nap-nap után, mindig s mégis egy gonosz démon állandóan visszakergetett melléje, odafűzött hozzá s szüntelen a fülembe harsogta: „Szereted őt! Szeretned kell őt!" — és én meghajtottam a fejemet s tovább szerettem azt, aki nem volt rá érdemes hogy a sarum nyomát megcsókolja.

Flóra megtörölte a szemét, az imént még mintha könnycsepp lett volna rajta, de ime, már el is szállott, s az asszony tekintete nyugodtan szegeződött rá a férfira.

— Ennyi az egész, — fejezte be a mérnök, — a többi már csak kiegészítése a történetnek. Százszor és százszor megfogadtam, hogy szakítok vele, hogy ez a viszony ellenkezik a józansággal, a lelkemmel, gondolkozásommal: — hiába, nem birtam érzelmeimet legyőzni. Ha eljött az éjszaka, s egyedül voltam, egyedül sivár életem gondjai közepette, föltünt alakja, a szemembe mosolygott, s én nem tudtam ellentállani, papirost, tollat ragadtam, s újra meg újra megírtam neki, hogy szeretem, becsülöm, imádom, hogy jöjjön el velem, aki az életemet adom oda érte . . . De nem jött, kinevetett, s mikor tolakodóvá lettem, egy rövid

Balról jobbra: Klotild, Henriette, Izabella, Auguszta kir. hercegnők, a király, Zala, Wekerle

Az Andrássy-szobor leleplezése

A KIRÁLY MEGTEKINTI A SZOBROT

levélben végleg szakított velem. Ennyi az egész történet, nem mondtam el senkinek a világon, ön az első, akit titkomba beavattam.

A dombra értek, fönt hűs szél fujdogált, míg lent nyáresti köd takarta el a képet.

— Térjünk vissza, — mondotta az asszony halkan. — Fázom.

Szótlanul haladtak lefelé az öreg tölgyek közt.

— Most mindent tud, — szólalt meg újra a mérnök. — Nemde, oktalanságokat mondtam el?

Flóra maga elé nézett.

— Az emberi lélek tele van rejtélyekkel, — mondotta kitérően, míg lelke csalódást érzett. Bár maga közönséges, hétköznapi módon ment férjhez, hitt egy igazi nagy szenvedélyben, egy féktelen érzésben, amely végig viharozza az erős lelkeket, fölemelve őket a magasba, vagy lesujtva a poklok legfenekére: nagyszerü indulattal, emberfölötti erővel.

— A lélek telve van rejtélyekkel, — bólintott fejével Adorján. — Okosak, hidegek akarunk maradni, pedig egy láthatatlan arcnak csak szemöldökmozdulatába kerül és őrültek leszünk, mindenről megfeledkezünk, törvényt, szabályt, lelkiismeretet pokolba kergetünk. Végtelen fáradsággal megcsináljuk a magunk kis társadalmi hangyabolyát, amely pedig a szellőnek sem tud ellentállani, megalkotjuk a hitet, az akaratot, a becsületet, mint pilléreit a létnek, amikor egy pár kék szemnek több hatalma van, mint százezrek törekvéseinek, az egész világ munkaerejének.

Az asszony közömbösen hallgatta e fejtegetéseket. Azelőtt Adorján szavainak súlya és jelentősége volt előtte, de most, hogy belepillantott a lelkébe, Flóra egyszerre mindezt közönségesnek és mesterkéltnek találta. Ime tehát, ez az ember se más, mint az ő társaságának táncoló bábjai, ennek a lelke is olcsón, tán a többiénél is jutányosabban kapható, csak a külső burkolat tetszett értékesnek. Milyen közönséges történet: egy férfi, aki a kardalosnők után szalad, mint a diákok, ész nélkül, kereskedő-segédi makacssággal, amely nem ismer se leláztatást, se önérzetet. Flóra azt hitte volt, hogy egy nagy lélek megdöbbentő katasztrófájával áll szemben, s e helyett ócska komédiára talált, amilyennel tele vannak a krajcáros lapok öngyilkossági rovatai. A gyermek fölbontotta a bábut, s amikor lószőrt talált benne, csalódva tette a lomok közé.

— Az ősz a küszöbön van, — mondotta az asszony, amikor leértek a völgybe, ahol már hullani kezdtek a falevelek. — Nemsokára elutazunk.

Adorján mégegyszer visszatért a tárgyra.

— Most, hogy mindent tud, — mondotta bizonytalanul, — nem néz le e vallomásért?

— Oh, dehogy, — mosolygott rá az asszony. — Igen köszönöm a bizalmát és tudom értékelni.

— És . . . és egyéb megjegyzése nincs? — kérdezte a férfi.

— Szabad ily dolgokban tanácsot adni? — válaszolta az asszony s most már ő volt fölényben, míg a délceg, szép ember mintha megroskadt, megöregedett, megkopott volna. — Ugyebár nem szabad?

A férfi szomoruan bólintott.

— Tényleg, nem szabad. De én mégis azt reméltem, hogy ön . . . Nem is tudom magamat helyesen kifejezni . . . Azt hittem, hogyha önnek mindezt elmondom, lesz hozzám egy jó szava, hogy megért, hogy talán megvigasztal. Hisz ön oly szép, oly jó, oly nemes . . .

— Ön bókol, — vetette közbe az asszony könnyedén.

— Én csak az igazságot mondom. Nem találtam még nőre az életben, akiben annyi bizalmam lett volna, akit annyira rokonnak találtam volna a lelkemmel, akihez ily gyorsan ily meleg barátság fűzött volna.

Az Andrássy-szobor leleplezése

Diplomaták csoportja

Egy sokat szenvedett lélek mondja ezt önnek, egy sokat hányatott férfi, aki úgy vélte, hogy az ön közelében a nyugalmát, a hitét találta meg, a hitet, hogy vannak tiszta, nemes nők, akik fölöttünk állanak s akihez valamennyien férfiak méltatlanok vagyunk.

A kerthez értek. A hársak között nagy, szögletes őszi árnyak tolongtak.

— Köszönöm szavait, — szólott az asszony kezét nyujtva, — önt mindig tiszteltem és becsültem. Remélem, hogy továbbra is jóbarátok maradunk.

Másnap elkezdett esni az eső, a dohos szagu falu kellemetlenné vált. A vadász-lak nem volt berendezve rossz időjárásra, itt is, ott is beléjecsurgott az eső, ha szélvihar támadt, a tető mindenáron el akart repülni. A kert pocsolyává ázott, az erdő fölött ólmos felhők lógtak: a négy szép asszony gyorsan csomagolni kezdett és sürgönyileg rendelt szobát a Lidón.

Következő délután a vidám vadász-ház elvesztette lakóit. A ház elé két bricska állott, az egyikben a gramofónos és ékszeres hölgy, a másikban Flóra és a regények barátnője foglaltak helyet. A kertész búcsúüdvözlésül elsütött két mozsarat, azután a mokányok nekivágtak a völgynek. Amikor az erdő széle mellett elhaladtak, a csatakos réten egy esőkabátos embert láttak dolgozni, a mérnök volt, aki még ilyen időben is a salakrétegeket méregette.

Flóra megállította a kocsit és odaintette a fiatalembert.

— Isten önnel, — mondotta keztyüs kezét odanyujtva, — ha a fővárosba jön, remélem, föllátogat hozzánk?

Adorján meghajtotta magát.

— Nem tudom, mikor lesz ez lehetséges, — mondotta félszegen és kalapjáról mellére csurgott a víz.

— Egyszer talán mégis, — mosolygott rá háziasszonyi szivélyességgel Flóra. — Minden vasárnap este társaság van nálunk. Isten vele!

A bricska lassan tovább indult.

A mérnök egy ideig még ott állott az út szélén. Homloka elborult, arcán sötét barázdák futottak végig, alakja megöregedett, összetört, mint azon a nyári estén, amikor a szakadék szélén a sziklapadra ült megfeledkezve a világról és fáradt tekintettel bámult a zizegő avarra. Amikor a kocsi eltünt a fordulónál, lassan visszament az esőfelhőbe burkolt mérőpóznákhoz.

Lovik Károly

Zala György, az Andrássy-szobor szerzője

Zala Andrássyja

Azt kívánták Zala Györgytől, hogy mintázza meg Andrássy Gyulát. A kívánság teljesült s erről vasárnap ünnepies formák között vett tudomást a közönség.

Nem tudjuk, miért kell a bronz Andrássynak éppen lóháton ülnie, holott mindazt, amiért hírneves lett, nem lóháton végezte. Nyugodjunk meg a szobor megrendelőinek e szeszélyében s juttassuk emlékezetünkbe, hogy Velazqueznek is lovasszobrot állítottak, holott ő különbet is tudott a csikós-mesterségnél. Épp ennyi joggal lóhátra ültethették volna dr. Semmelweisst is.

Ezzel a szobor egyszeribe — s már a megrendelők akaratából, — portré-szobor lett. Andrássy Gyula, ünnepi díszben, azon a paripán, amelyen oly gyakran lovagolt ki a Városligetbe. Nem monumentumot kaptunk, hanem portrét, ez a konzekvenciája a megrendelők kikötésének. S ez okból nem hat a szobor monumentálisan, amiért ily körülmények között nem felelős a szobrász, hanem a szoborbizottság. Az a bizonyos áldatlan, minden szobrunkat megrontó korporáció, amely, sajnos, még nevével sem felelős a pusztításáért.

Ami mindezek után a szobrász felelősségének körében maradt, azt közmegelégedésre oldotta meg. Emberek, akik jól ismerték Andrássy Gyulát, azt mondják, hogy a szobor hasonlatossága nagy. Mások szerint a lova is sikerült portré. Ime egy sok száz métermázsás dokumentum arról, hogy milyen volt Andrássy Gyula külső képe, milyen a paripájáé. Sem többet, sem kevesebbet nem jelent ez a bronz-mű.

Mégis megvan benne Zala minden erénye. Bár nem éri el az ő „Harckészségé"-nek magaslatát, mégsem gyöngébb többi műveinél. Mi több, Andrássyt végig nagy virtuózitással mintázta meg. Részletről-részletre kell jártatnunk tekintetünk, hogy számot adhassunk magunknak erről. Általában sokkal tartalmasabb, gerincesebb, mint azok, akiket nálunk a mintázás virtuózainak szoktunk nevezni. Formaadásában van valami férfias vonás, a külső chic nem uralkodik el rajta. Objektivebb az ő realizmusában azoknál a művészeknél, akik tetszetősségre és meglepetésekre spekulálnak. Az objektiv elem itt azt a szerepet játsza, mint az üröm a borban: bizonyos érdességet ad a szobor némely részének s nem engedi meg, hogy nőiesen simulékonynyá váljék a mintázás. De ezzel egyben háttérbe szorul a mintázás heve, a temperamentum, a naivság, az ösztön. Nagy arányu visum repertum-mal állunk szemközt, amelyet hiánytalan pontossággal kaptunk meg tőle.

Oly műnél, amelynek célja minden részlet pontos és hű ismétlése, le kell eleve mondanunk arról, amit monumentális vonásnak nevezünk, vagy amit e szóval fejezünk ki: stílus. A monumentum szükszavu,

egyszerü, mint a közmondás. A realisztikus részletábrázolás pedig bőbeszédü, egyetlen apróságot sem hajlandó elhallgatni. Egészen bizonyos, hogy a velencei bronz-Colleoni csöppet sem hasonlít Colleonira, a köztársaság condottierejére. S a Medici-csemeték is másmilyenek voltak, mint amilyeneknek őket Michelangelo a Lorenzo-templom sirkamrájában mutatja. Az objektiv hasonlatosság tehát mellékes a nagyarányu műnél. Mi több: Tiziano arcképei között is akad olyan, amelyet diktando festett. Nem itt rejtőzik a monumentalitás súlypontja. Ahol még a nyeregnek és lónak is hasonlítania kell, ott lehetetlen a művésztől a leghatalmasabbat kívánnunk.

Ez lehet az oka annak, hogy minden virtuózitás ellenére is még e kereten belül is akdnak oly kompozició-mozzanatok, amelyek nem elégítik ki szemünket, holott talán dokumentárisan hívek. Ilyen zavaró forma például a nyeregtakaró hátul lelógó két nagy lebernyege, amelyek ilyenek lehettek a valóságban, de most a szobron tömegükkel elrajzolják a ló hátsó lábait. Ilyen zavaró mozzanat az, hogy például Andrássy felső teste párhuzamos a ló fejével: ez hűvös geometrikus elemet visz a szoborba. Ilyen az, hogy az óriási tömeg a szemre nézve két vékonyka támaszon pihen: a ló csak két lábán áll. Itt a lovaglási szabályok és az egész ló-ortopédia megsértése kisebb baj lett volna, mint a művészi érzék megsértése.

A lágyan mintázott kőtalapzat formáit jobbrabalra egy-egy nagyobb mintázott mű diszíti: az egyik Andrássy szereplését mutatja a berlini kongresszuson, a másik ugyanőt a király koronázásánál. Széles szoborcsoportok ezek, amelyek a második sorban átmennek a relief stílusába, abból pedig a sík rajzba. Talán erős fény- és árnyékhatások kedvéért kerültek a reliefnek induló mű elé e szobrok. Az árnyékhatás megvan, de nincs szerves formai egység és kapcsolat az elül elhelyezett szoborcsoportok és a mögöttük levő dombormű közt. Ha itt nem is értünk egyet a szobrászszal, elismerjük, hogy hangosabb hatást ért el, mintha a relief nyelvén beszélne.

Még egy előnyét kell kiemelnünk az Andrássy-lovasszobornak: mintázása megfelel a bronzanyag természetének. Hogy a bronz cizellaturája művészi-e, azt e ködös, fénytelen napokon nem tudjuk megítélni.

Nem szabad elfelednünk végül azt sem, hogy a bronzmű óriási nagysága, — csaknem hét méter magas, — nem közönséges nehézségeket támasztott.

Lyka Károly

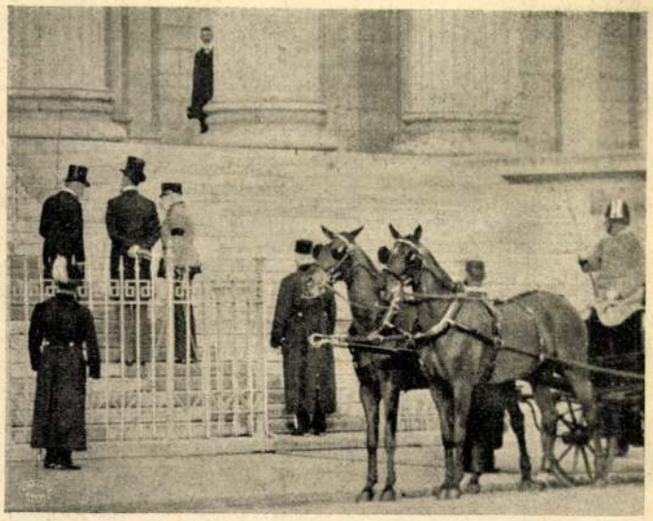

A király megtekinti a Szépművészeti Múzeumot

Kammerer Ernő, Apponyi Albert, a király

Történet a Kőröspartról

Gyógyulni ment szegény . . .
El, messze délre . . .
Odabízta roncsolt, beteg tüdőjét,
Tengerhullámok sós lehelletére.
Csak a szívét nem tudta hova bízni . . .
A szívének hajh! nem volt orvossága.
Sóvárgó lázban egyre hazavágyott,
Kanyargó Körös homokos partjára.
Kőröspartról valami méla nóta
Halk, síró szellőképpen szállt feléje,
Az hívta, vonta . . . S mint csókos igéret
Lángolt hozzája két lányszem sötétje.
Két puha kar kísértette az álmát
S azt az ölelést ébren megsiratta . . .
Hazasuhant a lelke sebes szárnyon,
Ákácvirágos, nótás Kőröspartra . . .
S jött a nyomában maga is, betegen.
Aggódó szívek várták óva-féltve.
S míg csalfa álomképek hitegették:
Anyai kéz simogatta, becézte.
De szomjas lelke meg nem enyhült tőle,
Égette titkos, édes, gyilkos álma:
Két lányszem könyes, csókos ragyogása,
Két puha lánykar, ölelésre tárva . . .

— Eljön, meglátod, — suttogta remegve,
Mintha szavára ellentmondást várna.
Mosolyogva bólintott rá az anyja,
Csak arca lett fehérebb, mint a párna.
— Eljön, meglátod . . . hiszen úgy imádott!
Az ajkamon még most is ég a csókja.
Öt hete írta, nézd a levelét bár:
„Meghaltam volna, ha meghaltál volna".
Írd meg neki anyám, hogy élek . . . Élek,
De nem sokáig már . . . És látni vágyom.
Nem kérek többet, csak egy szavát halljam
És boldog leszek a halálos ágyon . . .
Csak egyszer mondja még el, hogy szeret.
Aranyhajából csak egyetlen szálat
Adjon kezembe . . . Istenem! . . . tavaly
Még megbonthattam azt a tündérfátylat.
Szilaj csókom, ha össze is kúszálta,
A büntetés is csókkal járt utána . . .
Írd meg neki, hogy tűzzön a hajába
Ákácvirágot . . . Másodszorra nyit . . .
Álmodjam vissza újra azt a mámort,
Az ákácvirágzást, a tavalyit . . .
A Kőrösparton ugy-e nincs több nóta?
Szegény kis párom nem dalolt azóta . . .
Utóljára hát zengjen még a dal!
Írd meg anyám, hogy szívszakadva várom,
. . . Búcsúzik immár erőm, ifjúságom . . .
Ha nem siet, a gyönge láng kihal.
Eljön, meglátod . . . Csak írd meg sietve . . .

*

. . . Kimegy az anyja, inogva, reszketve
S a harmadik szobában összeroskad.
— Irgalmas Jézusom! ha megváltottad
A lelkemet, ó, most se hagyj magamra!
Ne űzz kétségbe, kínba, kárhozatba! . .
Én mondjam meg neki . . . most . . . utóljára . . .
Hogy azt a hűtlent ne hívja, ne várja? . . .
Hogy nem ákácot, fátyolt tűz hajába
— S maholnap esküszik! . . .
Ó, magasság királya
Emeld föl gyáva lelkem! Irgalmazz nékem . . .

S mosolygó szőke lányka nyit be éppen
És a síró vergődés hallatára

Aggódva néz a beteg ajtajára.
Odasímul az összetört anyához:
— Néni'e édes, ó, térjen magához . . .
Erősebb tán a láz? Vagy vérzés jött elő?
Ne sírjon nénike, hisz meggyógyulhat ő!
Az Úr hatalma nagy . . . most is tehet csudát . . .
Megtartja néninek az egyetlen fiát . . .
Csak tudnám, mit segítsek —
. . . Az anya föltekint.
Susog . . .
— Nézd, kint az ákác virágzik megint.
Tűzz a hajad közé s vedd föl a kékruhád
S ha van hozzá erőd, ó, tégy magad csudát!
Margitra vár . . . érted most! . . .
Ne tudja meg soha!
Amint leszáll az alkony, homályos a szoba
S te fogsz bejönni . . . Mondd: lesz-e hozzá szíved,
Hogy megcsalni segíts egy haldokló szívet?

*

A nap búcsút int a betegszobának
S a félhomályban im' ragyogás támad:
Egy szőke lány hajol a betegágy fölé . . .
Alakja, szeme, arca mind, mind a Margité!
Ákácvirággal haja telefonva,
A betegágyra omlik le kibontva
S arcát e tündérfátyolba temetve,
Szegény betegnek sírni volna kedve.
Végtére szól:
— Csak egyszer hallanám még,
Egyetlen egyszer tőled, hogy szerettél!
Lásd, bolond szívem megszakadni készül
Az ujongástól . . . Oly boldoggá tettél . . .
Tudtad ugy-e, hogy halálos a csókom?
S nem tartott vissza gyilkos betegségem.
Csak egyszer mondd hát, csak egyetlenegyszer! . . .
Édes szerelmem, kincsem, üdvösségem . . .

A szőke fej a párnára borulva . . .
S a remegő száj mintha esküt súgna,
Úgy száll a büszke, tiszta vallomás:
— Szeretlek! . . .
S im, most teljes a varázs . . .
Mintha e szótól valóságra válna
Utolsó, titkos, édes, gyilkos álma:
Két puha lánykar ölelésre tárul
S két lányszem könyes, csókos ragyogása
Odatapad — a haldokló ajkára . . .

Nil

Séták a nagyvilágban

A hererók földjén

A mult hónapban fejezték be és adták át a forgalomnak a világ leghosszabb keskenyvágányu vasutját, az 578 kilométer hosszu és 600 milliméter nyomtávolságu otavi vasutat Németország délnyugat-afrikai gyarmatában.

Az utóbbi években gyakran jelentek meg szomoru hírek a herero és hottentotta fölkelésről; valószinüleg még sok német katona elestét fogják jelenteni, míg az elszórtan kóborló hottentotta bandák teljesen ártalmatlanokká lesznek téve. A herero lázadást ma már körülbelül leverték és ebben segítségére volt a német seregnek az otavi vasút, amely teljességében magánvagyonból, minden állami hozzájárulás nélkül, épült föl. A tengerparti Swakopmundot köti össze az Otavi és Tsumelo környékén levő nagyon gazdag rézbányákkal és főképpen azok termékeinek a tengerparthoz való szállítására szolgál. A vasut épitői az „Otavi Minen- und Eisenbahngesellschaft". Az épitést a berlini Arthur Koppel r.-t. vállalta el, amelynek Magyarországon is van fiókja. Az épitésen résztvett, mint az alépitményi munkák vezetője, egy magyar mérnök — e sorok irója — is.

A gyarmat 835,100 négyszög km. területén (kb. 1·5-ször akkora, mint Ausztria-Magyarország) körülbelül 200.000 ember lakik; déli részében a hottentották, közepén kafferek, hererók és buschmannok, északi részében az ovambo néptörzsek laknak. Elszórva ezen törzsek között néhány európai és bur főképpen kereskedelemmel foglalkozik. A körülbelül 1500 kilométer hosszu partvidéken az északi irányban haladó, hideg Benguela-áram húzódik végig és ennek következtében egy körülbelül 100 kilométer széles sávon hideg, ködös éghajlat uralkodik. A tartomány belső részében az éghajlat már tropikus jellegü. Nappal nagyon meleg van 50—60° C., éjszaka hideg; augusztusban az éjjelek hőmérséklete gyakran a fagypont alá sülyed.

A tengerpart mellett vegetáció egyáltalán nincs, nem látni egyebet, mint homokot és sziklát, egyetlen cserjét vagy füszálat sem fedez föl az ember szeme.

Az egyetlen tengerparti város: Swakopmund szomoru benyomást tesz a hajón érkezőre, a kanáriszigeteken és a középafrikai kikötőkben a buja tropikus növényzethez hozzászokott szem hiába erőlködik valami zöldet fölfedezni Swakopmundban, a homok egyenletes sárga színe szinte bántja a szemet.

A frissen érkezett európai igényei nagyon hamar csökkennek. Körülbelül egy napi utazás után már az egyes cserjéket és a föld alól kikandikáló füszálakat is örömmel üdvözli. Ilyen helyen szinte megkönnyebbülve kiált föl:

— Itt már szép a vidék!

Az ország belseje felé haladva, a növényzetet mind nagyobb fák váltják föl. Nagyon csalódik az, aki fák alatt pálmát, vagy a mi szép lombos fáinkhoz hasonlókat ért.

A herero-főnök sírja

Congress of Berlin: Lord Beaconsfield, Gortsakoff, Bismarck, Count Julius Andrássy and the rest of European statesmen partaking at the Congress. A relief on the equestrian monument of Count Julius Andrássy standing in Budapest. — Il congresso di Berlino: Lord Beaconsfield, Gorciakow, Bismarck, il Conte Giulio Andrássy e gli altri partecipanti. (Al lato, in riltevo la statua di Andrássy a Budapest). — A berlini kongresszus Beaconsfield lord, Gorcsakow, Bismarck, Andrássy Gyula gróf és a többi résztvevők. (Oldalrelief a budapesti Andrássy szobron).

The country was split in there parts and though the greatest Hungarian statesmen of that time remained faithful to the idea of Occidental civilisation and of the communion with Western political and cultural principles, — part of the protestant Magyars, under the pressure of confessional prosecution emanating from Austria, tried to induce the Hungarian people to a rupture with Germany and with the foreign dynasty which attacked the nation both, in its race and in its creed. The foremost advocate of the Eastern orientation was the great prince of Transsylvania, Gabriel Bethlen, the greatest champion of the Reformation before Gustavus Adolphus of Sweden, and whose three offensives prevented the Habsburghs from asserting the victory of their endeavours of counter-reformation and Germanisation in Hungary. Gabriel Bethlen, the Hungarian Cromwell, was not only an outstanding figure of religions liberty, or rather of Protestantism, but it was he who, in the short intervals of peace, created in Transsylvania cultural institutions of European standard and at whose court in *Gyulafehérvár* the most prominent Protestant scientists of that time found protection and a home. His great rival,

europea ed egli molte volte abbandonato a sè stesso, tradito dall' oligarchia feudale, abbandonato dal suo stesso re, appoggiato solo da crociati ungheresi e del Papa, respinse sotto le mura di Nándorfehérvár una delle maggiori imprese dei mussulmani nel 1456. Le campane che si suonano a mezzogiorno in tutte le chiese del mondo stanno a glorificare per l'eternità questa grande figura dell' eroismo militare ungherese. Le sue guerre di difesa e di attacco assicurarono un periodo di cinquant' anni di calma alle parti meridionali del paese, cosicchè suo figlio, che la storia della Rinascenza chiama il „Corvino", potè santificare il genio spirituale e culturale degli ungheresi anche per altre opere. All'infuori dell' Italia e della Francia in nessun paese la rinascenza ebbe una fioritura tanto ricca quanto in Ungheria. Grandi umanisti, poeti, studiosi erano raccolti nella splendida corte e la stessa classe dirigente ungherese prese pure la sua parte in quest' opera di spiritualità che allora aveva pervaso generazioni intere per riscoprire i tesori dell' antichità e per allargare le dimensioni della libertà dello sviluppo umano nel campo della cultura.

Questo periodo meraviglioso fu seguito da due secoli di ferro e di

dományoknak, mint Erdélyben Bethlen Gábor.

A XVI. század magyarságának európai szellemű képviselője volt Báthory István fejedelem, a legtörzsökösebb magyar családok egyikének sarja, aki a lengyel trónt a Valois király menekülése után azért vállalta, hogy lengyel-erdélyi-magyar szövetséggel védekezzék a török támadás ellen. Mint lengyel királynak, sikerült is az oroszokat és tatárokat ismételten megvernie, korai halála azonban megakadályozta abban, hogy nagy török-ellenes koncepcióját valóra váltsa.

Az öncélú Magyarország gondolata a második Zrinyi Miklós egyéniségében és irányzatában öltött testet. Zrinyi, Machiavelli tanítványa, korának egyik legkitünőbb katonai géniusza, irodalomban és politikában egyaránt azt az eszmét szolgálta, hogy a magyarságnak önerejéből kell a törököt kiűzni az ország területéről, különben Közép-Európa ki nem elégítő segítsége fejében a magyar nemzet germán vazallussá válik. Zrinyi egyike volt kora és nemzete legnyugtalanítóbb lángelméinek, haditudományi munkái olyan stratégiai és taktikai törvényeket tartalmaznak, amelyeket később Nagy Frigyes és Napoleon hadművészete alkalmazott az európai hadtörténelemben. Az idegen uralkodóház alatt azonban nem birt kibontakozni páratlan

Milegyhalal

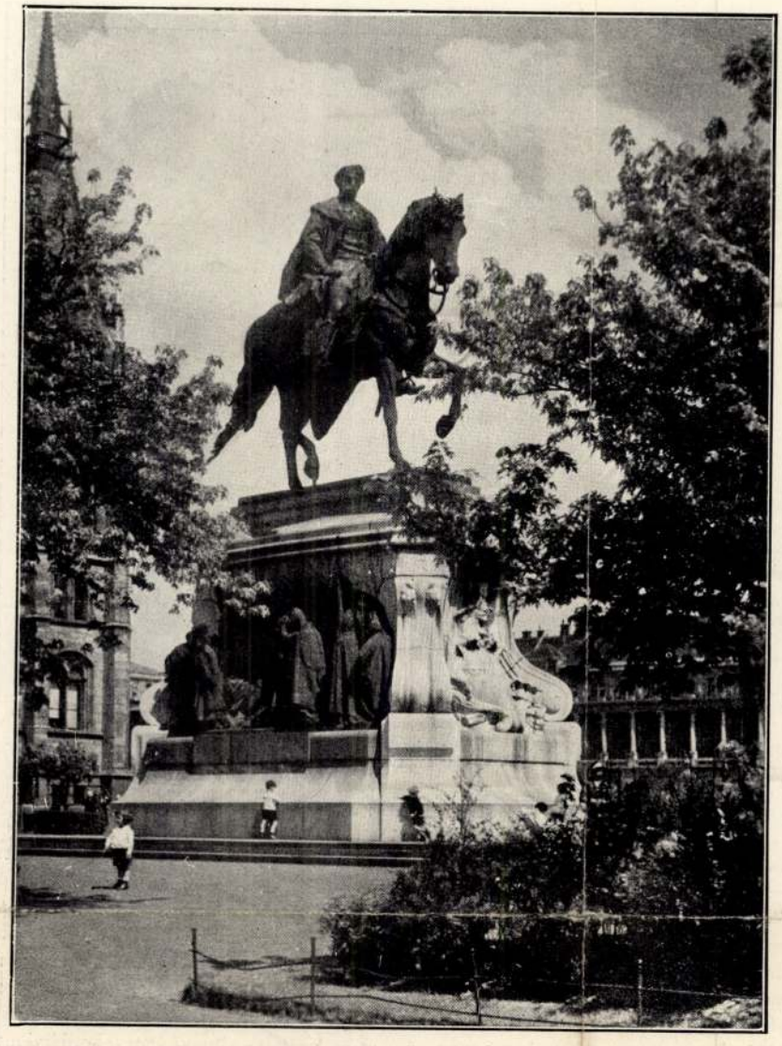

The equestrian monument of Count Julius Andrássy in Budapest. — Il monumento al Conte Giulio Andrássy a Budapest. — Andrássy Gyula gróf szobra Budapesten.

the cardinal-archbishop Peter Pázmán was, on the contrary, the leading spirit fighting for Hungary's orientation towards the West and for the Catholic counter-reformation. He succeeded on the whole to reestablish the political authority of the ancient creed and was, besides, the foremost author of his time, as liberal a supporter of sciences as was Gabriel Bethlen in Transsylvania.

The foremost representative of the Magyar spirit in the XVI. century was the nobleminded and farsighted Transsylvanian statesman, Stephen Báthory, offspring of one of the purest and oldest families of this country and who accepted the election to the throne of Poland after the flight of the Valois King mainly in order to be able to meet the attacks of the Turks by a federation of Poland-Transsylvania-Hun-

sangue che seppellirono i frutti dell'eroico sforzo culturale fatto dallo spirito ungherese. L'Europa media ci abbandono' nella lotta contro i mussulmani, il paese si divise in tre parti e sebbene i nostri maggiori uomini di stato avessero continuato a dirsi fedeli collaboratori dell' idea di rimanere legati all' occidente per ciò che riguardava la vita spirituale e politica, una parte degli ungheresi di religione protestante, in seguito alle persecuzioni religiose, spinsero la nazione a ribellarsi ai tedeschi, dato che essa veniva attaccata dalla dinastia straniera in una volta sola nella fede e nella sua coscienza di razza. Il rappresentante dell' idea dell' orientamento verso Oriente era Gabriele *Bethlen*, il grande principe transilvano, prima dell' avvento di Gustavo Adolfo il maggiore soldato della riforma, l'inter-

genieje: jelentősége, sajnos, inkább kitűzött céljaiban van, semmint elért eredményeiben.

A német ellen való védekezés és a Nyugat-Európára való támaszkodás, valamint az önálló Magyarország elalkudhatatlan gondolatának apostola volt XIV. Lajos francia királynak szövetségese, II. Rákóczi Ferenc fejedelem, egyike az egyetemes történelem legnemesebb és legönzetlenebb alakjainak.

A magyar öncélúság kiolthatatlan ambiciói a XIX. század folyamán Kossuth Lajos világtörténelmi jelentőségű pályájában bontakoztak ki. Kossuth Lajos ma is sokkal inkább élő alakja napjaink történetének, semmint hogy őt részletesebben ismertetni tartoznánk. Kossuth nagyságának alapja az, hogy a jobbágyságot felszabadította, hogy a föld népének millióival megsokszorozva a régi politikai nemzet erejét, megvetette a demokratikus állam alapjait s azt megvédte a császári ellenforradalom lobogója alá tömörülő idegen nemzetiségek koalíciójától és az osztrák császári hatalomtól. A magyarság megmutatta, hogy Közép-Európa legerősebb fajnépe és Európának akkor legkiválóbb katonai gépezetét, az osztrák császári ármádiát, csak az orosz szövetség mentette meg az összeomlástól. Emigrációs évei alatt Anglia, Olaszország és Amerika vendégszerető földjén ő hirdette a világtörténetben először a nemzetek önrendelkezési jogának elméletét.

E csodálatraméltó katonai eredmények főtényezője Görgey Arthur volt, a magyar szabadságharc főtábornoka, aki olyan nagy csatákat vezetett és olyan nagy seregeket irányított, mint amilyeneket a magyar történet folytán Mátyás király óta senki sem. Német, francia és svájci katonai írók elismerik róla, hogy a század egyik legremekebb katonai géniusza volt.

A XIX. század legnagyobb magyar külpolitikusa idb. Andrássy Gyula gróf, a kettős monarchia első külügyminisztere, a hatvanhetes kiegyezés egyik alkotója, a hármasszövetség megalapítója, aki az Árpádok és a Hunyadiak tradíciójának életrekeltésével új életerőt öntött a Habsburg-birodalom hanyatló szervezetébe. Andrássy Gyula gróf koncepciója szerint a közép-európai szövetség, amelyhez utóbb Olaszország is csatlakozott, teljesen defenzív jellegű alakulat volt; a magyarság létérdekét jelentő védekezés a pánszlávizmus és az orosz imperializmus ellen.

A világháború ebben a diplomáciai formációban találta a magyar államot, amelynek a vész éveiben vezető állam-

Színházi élet

A hasonlíthatatlan magyar művésznőt, Blahánét ünnepeltük a héten. Huszonöt esztendeje, hogy először énekelt a Népszínházban, — kis híján, ünnep azóta, valahányszor csak játszott. Huszonöt esztendőn keresztül egyszer, egyetlen egyszer se adni módot annak az ezerszeszélyü szörnyetegnek, a közönségnek, hogy azt mondhatta; „Hát iszen szép, szép, de . . .“ — erre csak a kiválasztottak képesek. Éppen a tüneményesen rendkivüli, amit a leghatártalanabbul csodálunk, az fáraszt ki bennünket a legbizonyosabban, azt találjuk banálisnak, mihelyt megszoktuk; Blahánét csodáljuk gyermekkorunk óta s csodáljuk megőszült fővel azok, akik meglett férfikorban tapsoltak neki először.

Mi sem kopik sebesebben, mint a szentesített jelző, az elnevezések, melyeket lelkesedésében ád kedvenceinek vagy neheztelve, azoknak, akikre haragszik a közvélemény. Aprópénz, csak a gyerek képzeli, hogy ő azon ágyút, lovat, házat és cukrot is vehet . . . Huszonöt esztendő bőven elegendő, hogy kitapasztalódjék egy-egy jelző becsének maradandósága; huszonöt esztendő alatt, hányszor mosolyogtunk magunkon, eszünkbe jutván, mint fogtuk ki x vagy y diva bérkocsijából a lovakat; huszonöt esztendő alatt . . . Mégis, az talán a leghihetetlenebb, hogy huszonöt esztendő mulva is gyönyörűségünket abban találjuk, lelkesedni azért tudjunk, akiért ma, akiben ma. Blaháné ilyen hihetetlen valaki. Az ő jelzője már meg nem kopik, a nemzet elnevezte őt csalogányának s neve ezzel a jelzővel került, már ott van, kultúrhistóriánkba.

Tudjuk, hogy nemzeti érvényesülésünket huszonöt esztendő óta folytatott küzdelmeinek során míly számos diadalmak osztályos hőse Blaháné. Hány szívre tűzte dalolva a nemzeti érzés kokárdáját!? Hány magyart segített, hogy jobban szeressük, jobban megbecsüljük a magyart, önmagunkat s a magunkét!? . . .

A küzdelemnek korántsincs még vége. Ennek a küzdelemnek soha nem lesz vége, nem szabad, hogy vége legyen. — Ád-e az Isten majd Blahánét az elüljárók sorába? . . . Ád. Mennél jobban, mennél érdeméhez méltóbban ünnepeljük őt, annál bizonyosabb, hogy ád. Csak a hálátlan nációk méhe meddő, a nemzeti hősök, a nemzeti zsenik egymást szülik.

A héten tapsoltunk Blahánénak, kapott sok babért, sok üdvözlő beszédet, — ez még mind nem elég.

Reméljük, csakhamar beszámolhatunk majd arról is, a mi teljesebb megnyilvánulása lesz egy egész nemzet hálájának.

*

Emlékezetes sikere volt a Nemzeti Színházban Ujházi Edének. Szigligeti népszínművében játszotta kipróbált szerepét, Zsiga cigányt. Hú közönsége valóságos ünnepet rendezett számára s ünnepe volt a színháznak is; a régi jó idők kellemes zsibongása töltötte meg a házat fölvonások között, minden hely el volt foglalva és örvendtek az emberek egymásnak is: — no lám! ismét együtt vagyunk! . , .

Az Andrássy-szobor deszka-mása a parlament előtt
Az Uj Idők fényképe

És olyanforma volt a hangulat, mintha már elhatározta volna a közönség, hogy

Az Andrássy-szobor deszka-másának próbafelállítása

ezután illik, ezután érdemes lesz a Nemzeti Színházba járni.

Népszínművet adtak. Erről több lesz a mondani valónk, mint amennyi elférne ezúttal heti krónikánk keretében. Meg kell azonban emlékeznünk K Hegyesi Mari sikeréről. Rózsit a boldogtalan cigányleányt játszotta. Bizonyosra vettük, hogy szépségével kárpótolni fog bennünket mindazért ami majd alakításából hiányzik; bizonyosra vettük, hogy ezúttal is olyan hűvös hangulatban lesz módunk csodálni a szinte klasszikusan szép asszonyt, amilyenben akkor érezné magát az ember, ha valami nagyon szép portré megmozdulna keretében, járna, beszélne, de azért tudnók, hogy csak egy szép portré. Szóval, bizonyosra vettük hogy ezúttal is konstatáljuk majd, milyen szép K. Hegyesi Mari. Nos hát szebben játszott, mint amilyen szép.

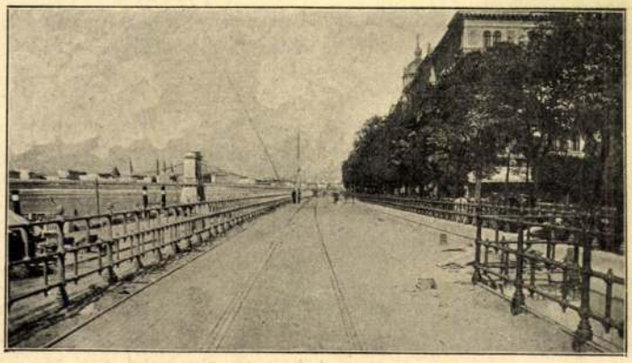

A dunaparti új villamos vaspálya

Alakításából egyetlen elem hiányzott csak: nem volt parasztleány. Viganóba öltözött Ofélia volt, kisasszony, de amit így csinált, az elfeledtette vélünk azt, ami alakításának stílusából hiányzott, — annál könnyebben, mert társai játéka sem volt olyan egyenletes stílus dolgában, hogy az övé valami nagyon kirívó lett volna. Ujházi, Vizváriné, s Gabányi tudtak parasztok lenni, — a többiek kevésbbé pásztorkodó kisasszonyok és urak voltak. Afféle kis kerti ünnep, a Trianonban, ahol hercegkisasszonyok szűrték a tejet és princek legeltették a bárányokat. Nem kell azonban feledni, hogy az a naiv mulatozás éppen arra az időre esett, amikor készülődött a nagy forradalom.

Várjuk, hogy Beőthy László mikor zendíti meg a forradalmi indulót s vezeti seregét döntő ütközetre a fásultság, a közöny barrikádjaira. *(Md.)*

—⊗—

Még egyszer Baskircsef Mária

Most jelent meg a sokat és sokszor emlegetett művésznő s írónő naplójának a vége. Kétségkivül érdekes, jellemző, első sorban azt bizonyítja naplója vége is, amit az eleje, hogy Baskircsef sem művész, sem író, sem pedig nő nem volt egészen. Naplójából világos, hogy tisztességes volt, de az semmi erőfeszítésébe nem került; fantáziáját nem a teremtés egészséges izgalma hozta működésbe, de valami beteges láz hevítette; szerette a nagyvilági életet, szerette a híres embereket, a szép ruhát, a feltünőséget és ugyancsak szentimentális volt. Szentimentális volta zenei ízlésében nyilvánult, de minden ellenkező állítása ellenére, szentimentálizmusára vall az is, amit a festészetről tartott.

Íme egy gyöngéd, kedves, csupa fiatal passzus naplójából:

„Ágyamban írok. Holnap vasárnap, megyek a templomba, így tehát fölösleges jókor elaludnom. De talán bolond vagyok, mert éppen az imént sírtam a betlehemi pásztorok fölött s talán aludni sem tudok majd.

Tessék csak elképzelni azt az estét, azt az esti hangulatot, melyben azok a derék jó emberek ballagnak Betlehem felé, örvendező szívvel, a csillag után, — a csillag után, mely a kéken kék égboltozoton ragyog? . . . Hát én imádom az ilyet! Sem Jeanne d'Arc, se semmi a földön nem fogható az isteni

Uj Idők 1900. VII. 5 sz.

pásztorokhoz . . . Megfestem őket, még a nyáron, juniusban. Itáliában, meg ha Isten segít! Művész vagyok, minden ízemben; minden művész költő vagy látnok.

Cazin festett ilyen éjjeli tájképeket, s azok nagyon szépek. Cazin bármelyik kis képét, egy kis bárkát s fölötte a csillagos eget, nem adnám egy rakás füstös múzeumi képért, nem a leghíresebbekért! Hogy érzem Cazin képein az éjszaka üdeségét, várom a tenger fölé a holdat s hallom a tenger szelid zsongását. Óh! mily szép ez!

Hajdan, sok. sok esztendő előtt, álmodtam valamit. Ragyogó csillagokat láttam, ötöt. Egyik a másik után hullott le előttem . . . az ötödiket, azt meg akartam fogni, ki is nyujtottam utána a kezemet . . . hát tessék, mikor megfogtam, akkor láttam, hogy ezüstös papirosból van és az ég kék vászonból . . . Mit jelent ez? Semmit. De leírom, mert jól esik leírnom s ezalatt talán elálmosodom. Azok az átkozott pásztorok nem hagynak aludni! . . .“

Hát amit az olasz zenéről ír!

„Milyen isteni zene! Soha, soha sem fog megvénülni, mert semmi köze hozzá a divatnak, azt beszéli, mi a szerelem, mi a gyülölet, mi a szenvedés. Már pedig éppen ezek az örök érzelmek s nincs egyéb, csak ezek. Melodráma?! . . . Mindegy, csak meghasson. Már pedig ugyancsak meg vagyok hatva, midőn Lammermoori Luciában Edgard megjelenik az erkélyen. És mikor Gayarré azt énekli: Si, ingratto, t'amo! t'amo! . . . Csodálatos!“

Nő volt annyiban, hogy szerette a románcokat, amint, hogy minden ideges ember szereti a románcokat. Több volt benne az érzékenység, mint a teremtő erő és tömérdek a teremtésre vágyakozás. Mikor festett már, író szeretett volna lenni.

„Őrültség, hogy író akarok lenni! Hát tudok én irni!?

És mégis, ellenállhatatlan vágy sarkal az írásra. És már régen. 1875-ben egy regényhez kezdtem, nem fejeztem be, írtam azóta verseket, mindig, mindegyre írni szeretnék! Most érzem, írnom kell! Álmaim kivánkoznak testet ölteni. Mintha tíz könyvre való téma volna a fejemben. Nem tudom, melyikhez fogjak! Írok tíz oldalt s nem tudom folytatni tovább.

Pedig hát, milyen ostobaság volna, ha én írásra adnám magam! Nem! Nevetséges! Mások is kinevetnének. Semmitől sem félek jobban, mint attól, hogy nevetségessé legyek. Afféle kellemes hóbort ez csak, mely igy boldogit . . . Érinteni mindent s nem fogni meg semmit, hogy ne maradjon utánunk semmi! Ah! Istenem! . . . Reménylem, mégis marad utánam valami. Milyen gyáva vagyok Félek, annyira, hogy maholnap képes leszek hinni a gyóntatómnak.“

Jellemző az is, hogy iparkodott megközelíteni azokat, kikben az egészséges teremtő erő dolgozott. Maupassant például soha nem látta, levelet írt neki. Maupassant válaszolt, de ő csakhamar brutálisnak találta.

„Itthon maradok, hogy írjak az ismeretlennek (Guy de Maupassantnak). Azaz, hogy ő nem ismer engem. Három választ kaptam már tőle. Nem Balzac, annyi bizonyos. Bajos volna őt teljesen imádni. Most már sajnálom, miért nem fordultam inkább Zolához, mint egyik hadnagyához a vezérnek. Az igaz, hogy Maupassant tehetséges, nagyon tehetséges ember. A fiatalok között ő tetszett nekem legjobban. Vágytam, hogy valaki, aki ért hozzá, méltányolja azokat a csinos dolgokat, melyeket mondani tudok olyan embernek, aki tetszik nekem. Kerestem e célra valakit, választásom Maupassantra esett.“

Alig három hét mulva azonban, ezt írja naplójába:

„Gondoltam, hogy ez lesz a vége. Köztem s iróm közt vége mindennek. Negyedik és utolsó levele goromba, ostoba . . . Istenem! bár tudnék egyszerűbb lenni! Hol találok olyan eleven emberre, ki teljes csodálatomra méltó!? . . . Balzac meghalt, Hugo Viktor nyolcvankét éves, Dumas fils hatvankettő, pedig ez utóbbit csodálva imádnám . . .“

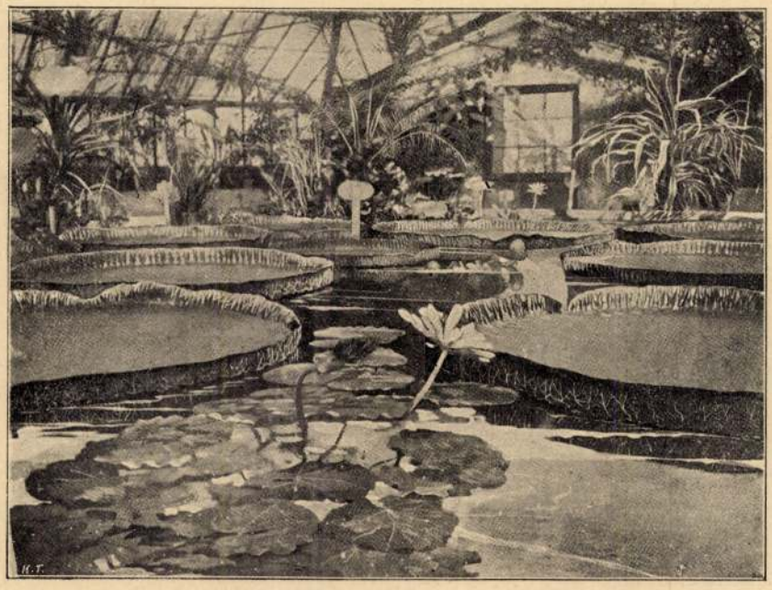

A Victoria regia a budapesti tüvészkertben Az Uj Idők fényképe

Bülow,
a német birodalom új kancellárja

De hát már ott ólálkodott körülötte a halál. Érezte. Félt tőle. Talán ezért vágyott oly mohón, élni? A halál gondolata kisérti folyton, a halállal foglalkozik, mikor olvas, mikor örvend, álmában is, becsvágyaiban is.

„Nagyot soványodtam. Két hónap óta szemlátomást fogyok, napról-napra fogyok. Látszólag jól érzem magam, élek, mint rendesen, de egész nap borzongat a láz. Néha éjszaka is. És miket álmodom! Valósággal halucinálok. Nem az érett leány borzongásai ezek, oh nem, láz, fárasztó, emésztő, ostoba, egyszerü láz.“

Megyek s meglátogatom Potain orvost. Nem, roppant alkalmatlan volna most, ha meghalnék. Magasztalólag emlegetnek az angol s a francia lapok.

Az orosz követség estélyén megcsodálták ruhámat és a frizurámat; a lapok leírták apróra s elnevezték Pszikhéfrizurának.

Vagy ötven lap ír a Szalonban kiállitott képemről és komoly, szavahizható kritikusok. Úgylátszik, kezd talentumom lenni s éppen most pusztulnék el!? . . .

Olvastam Daudet új regényét, Páris meg van bolondulva tőle, cime: Szafó. Elolvastam kétszer, mert szeretnék kibékülni Daudet stílusával, mely idegessé tesz. Mily ügyetlenség, hogy az ilyesmi annyira hat reám! . . . De mikor úgy siet . . . siet . . . mennyire siet! Elfullad belé az ember, alig győz nyargalni utána. Csupa mondatcafat, mintha nem érkeznék, hogy elmondjon mindent, amit elmondhatna. És egyre valami baljóslatu a mögött, amit mond s amit sejtet, akár ha csak sült pityókáról ír is. Mint valami foltokban festett kép; káprázik a szem, hogy semmin meg nem pihenhet. Végtelen pizzicato.

Hogy undorodhatik az ilyesmitől Zola! De be nem vallaná! Ha rosszat mondana Daudetről, kit dicsérne? És hát legalább is illik az embernek úgy viselni magát, mintha mást is szeretne, nem csupán önmagát. Tömjénez Goncourtnak s Daudetnak, nehogy csak önmagát lássék imádni.

. . . Tudjuk, hogy meghalunk mindnyájan, ettől senki nem menekszik és lám, mégis élni merészelünk e rettentő fenyegetés dacára.

Vajjon nem az elmúlástól való rémület sarkal némely embert arra, hogy alkossanak

valamit, ami békíti őket? Igen, kik ez elkerülhetlen vég tudatával bírnak, borzadnak tőle s túl akarják élni önmagukat.

Óh! a vég! óh! az elmúlás! És jönnek majd utánunk mások!... Pedig tavaly még kész lettem volna meghalni azért, mert nem marad utánam olyan név, mint Mihel Angeloé."

Nem, nem maradt utána név olyan, mint Mihel-Angelóé, — csak sajnáljuk: miért nem élt még többet, talán teremtett volna valamit!

—⊹—

Ahogy jöttek, költemények írta Ebeczky Béla, Singer és Wolfner kiadása. Ez ügyes cím alatt összegyűjtött költeményeit adta ki a szerző. Verseiben sok a közvetlenség, egyes gondolatai eredetiségre és tartalmasságra vallanak. Többnyire a saját hangulatait énekli meg, örömét, bánatát, szerelmét és csalódását, minden nagyobb igény nélkül, de elég csengően és vonzoan. Néhol érzik versein, hogy egyes nagy költők hatása alól nem tudja magát kivonni. A jobbak közül itt adjuk mutatványul ezt a kis költeményt:

GYÖNGE BIMBÓ

Gyönge bimbó az én lelkem
Minden gondolatja,
Óh ne gunyolj, mosolyogj rám
Életemnek napja!

A nap meleg mosolyától
Kifesel a rózsa;
Fagyos széltől, metsző gúnytól
A jó Isten óvja.

—⊹—

Szoborpróba. Zala Györgyöt megbízta a magyar állam Andrássy Gyula gróf nagy lovasszobrának elkészítésével. A hatalmas munkával elkészült a mester s most már az a kérdés, hogy hova kerüljön a szobor. Az új parlament terét akarják vele díszíteni, a kérdés csak az, vajjon miképpen hat abban a környezetben a szobor. Hogy ezt ott a helyszínén kipróbálják, deszkából kivágatták a szobor eredeti nagyságu körrajzát s két példányban fölállíttatták a parlament palotája előtt. Néhány nap mulva egy szakértő bizottság a helyszínén dönt majd arról, hogy hova kerüljön a szobor. Két eredeti fényképfölvételünk ezeket a deszkaszobrokat mutatja.

Krüger felesége, leánya, unokája és dédunokája

—⊹—

Jászai Mari és Verga. A két nagy név úgy került egy lapra, hogy ezen a héten színre akarták hozni a Vígszínházban Verga népdrámáját, A farkast. Már a főpróbát is megtartották, mikor közvetlenül a bemutató előtt megbetegedett az egyik főszereplő és a prémiert a jövő hétre kellett halasztani. Az Uj Idők, addig is, míg az olasz népdrámát bemutatják nálunk, bemutatja Jászai Marit a színmű három főjelenetében. Ezek a fölvételek egyenesen az Uj Idők számára készültek és kész illusztráció gyanánt szolgálhatnak Verga elbeszéléséhez is, melyet e számunkban közlünk. Abból az elbeszélésből készült a népdráma is.

—⊹—

A SZERKESZTŐ ÜZENETEI

Olga. Az utóirat, vagy mint régebben nevezték: a postscriptum, ma is abban a hírben áll, hogy első sorban a nők feledékenységét volna hivatva helyreütni. Mert rendesen annyi a mondanivalójuk, hogy megfeledkeznek levélírás közben némely fontos dologról és utólag jutván eszükbe, a levél végére teszik utóirat alakjában. Lehet, hogy úgy van, de az is bizonyos, hogy nemcsak a nők használják, hanem sok esetben a férfiak is. Ami a jogosultságát illeti, mindenesetre jobb, ha postscriptum alakjában fejezzük ki azt, amit mondani akartunk, semmint ha egészen kihagyjuk. De tény az is, hogy olyan levélben nincs helyén az utóirat, melyet fölöttünk állóknak írunk. Nem éppen a tiszteletlenség jele, de mégis azt mutatja, hogy az illető író nem tudta egészen rendbetartani a gondolatait.

Madarász. 1. Az ön által említett munkán kivül mi sem ismerünk olyant, mely arra oktatna, hogy magántanulás útján tovább képezze a hangját. Az utóbbi nem is ajánlható, mert a legszebb hang is könnyen megromlik, ha nem fejleszti szakértő. 2. Ha olyan könyvet óhajt, melyből megszerezheti a szükséges útmutatást arra nézve, hogyan viselkedjék a társadalmi érintkezésben, forduljon Singer és Wolfner könyvkereskedéséhez (Andrássy-út 10. szám), ott szívesen adnak utbaigazítást. 3. A vőlegényének szánt karácsonyi ajándék dolgában első sorban irányadó kettőjük izlése. Az említett ajándék azonban némileg kényes természetü és azért nem ajánljuk. 4. A hazai gyártmányok közül ajánljuk a Thék Endre-féle gyárban készülő pianinókat. Olcsóbbak a külföldieknél és legalább is olyan jók. 5. Lakása berendezése dolgában nem adhatunk e helyen tanácsot, mert annyi e tekintetben a mondanivaló, hogy szük volna ez a rovat. Megjelent erre nézve több cikk az Uj Időkben, de azonfelül ajánlatos, ha szakértőhöz fordul tanácsért. Nálunk elismert szaktekintély ezen a téren Huszár Ilona bárónő, ki szívesen szolgál útmutatással, ha levélben hozzáfordul. 6. Wein Károly és társa Budapesten, Koronaherceg-utca. De tavasz előtt lehetetlen, mert a vászonfehérítésnek csak akkor kedvez az időjárás.

P. Abel. Ami késik, nem mulik. Nincs kizárva, hogy idővel még az az óhajtása is teljesül.

Amatör, Budapest. Föltünt önnek is, hogy újabban sok olyan pillanatfölvétel van az Uj Időkben, mely művészi kivitel dolgában ritkítja párját és szeretné tudni, ki készítette azokat. Az illető fényképész neve Békei Ödön, az Andrássy-úton levő Excelsior fényképészeti műterem tulajdonosa, ki úgy az arcképészeti, mint a pillanatnyi fölvételek terén nem közönséges ügyességgel oldja meg, sokszor igen nehéz föladatát. Pillanatnyi fölvételeit kizárólag az Uj Idők számára készíti.

Halottak napján. Mély érzéssel van megírva, de mégis csak olyan csöppnyi a témája, hogy nem elég a forma betöltésére. Mintha ön a tengert egy csepp esővízzel akarná szimbolizálni.

M. J. Eger. Igenis próza, de rímes.

A vigalmi bizottság. A humornak ezt a fajtáját az ötvenes években művelték, de manapság már divatját multa.

H. V. Baja. A Karácsonyi-díj kétszáz arany, de ha a beérkező pályaművek közül egy sem érdemes a jutalomra, a következő alkalomra négyszáz arany. Tizenegy esztendő óta csak kétszer ítélték oda: 1889-ben, Csiky Gergely A nagyratermett című vígjátékának, 1891-ben huszonnégy pályamű érkezett, de a jutalmat nem adták ki. 1893-ban a megkétszeresedett díjból Terentius vígjátékainak fordítóját, Kiss Sándor tanárt és Aeschylus színműveinek fordítóját, Csengeri Jánost jutalmazták. Ezután még háromszor volt kitűzve a díj, de csak egyszer lehetett kiadni, Palágyi Lajos A rabszolga című drámájának, mely az idén kerül színre a Nemzeti Színházban.

Liszkay kapitány. Megkaptuk és a legközelebbi számban véleményt mondunk róla.

Öt év óta előfizető. Az a módszer legjobban megfelel valamennyi között. Az angol nyelv elsajátítása sokkal több nehézséggel jár, a kiejtés miatt is csak azt ajánlhatjuk, hogy tanulja nyelvmesternél, máskülönben aligha viszi majd sokra. A beküldött apróság nem üti meg a mi mértékünket, jóllehet ügyesen van megírva, de a témája nem alkalmas a kidolgozásra.

Álmodozás. Megkaptuk és a legközelebbi számban véleményt mondunk róla.

Ujpest. Attól függ, hogy milyen állásért. Ha ezt tudatja velünk, megmondjuk, hogy kihez intézze a folyamodását. De már előre is megírhatjuk, hogy alig van kilátás, mert minden ilyen állásra fölös számmal történtek előjegyzések.

M. Gida. Szíveskedjék figyelemmel kisérni az üzeneteket, azok között biztosan megtalálja majd azt, mely versének szól.

T. Anna. Utána járunk majd a dolognak és értesiteni fogjuk az eredményről.

Tapasztalatlan. 1. Semmi esetre. Egészen jogosan vetheti szemére a férje, hogy elhallgatott olyasmit, amit megmondani dukált volna. Lehet, sőt valószinü, hogy mint vőlegény föl sem veszi azt a kis testi hibát, de később rossz néven veszi, hogy nem voltak hozzá bizalommal. Az ilyen dologból nagy baj is származhat: harag, félreértés, sőt annál több is. Legjobb, ha az illető leány édesanyja előkészíti a vőlegényt. 2. Bőrbajban, ha még olyan csekély is, nem lehet tanácsot adni, anélkül, hogy azt ismernők. Mégis csak azt tanácsoljuk, hogy forduljon orvoshoz, mert akárhányszor megesik, hogy a kis bajból nagy lett, mivel fölületesen kezelték.

Képzelődő. Jobb volna, ha valamely az irodája közelében lakó családnál étkezne, mert abban igaza van, hogy egy leány, ki egymaga jár vendéglőbe, sokszor kiteszi magát kellemetlenségnek. Nem okozott azonban semmi derültséget a kérdése, mert föl tudjuk fogni helyzetének nehézségeit.

Midőn bájos szemed... Néhol, nagyon néhol fölcsendül benne egy kis dallamosság. Egészben véve azonban nem üti meg a közölhetés mértékét. Maga a szöveg minden szépsége mellett sem alkalmas a megzenésítésre. A kéziratot átveheti kedden, szerdán vagy pénteken délelőtt szerkesztőségünkben.

Irma. Sardou is elsiratja már egyik darabjában, a Benoiton-család címében, hogy a musszelin kiment a divatból. Azzal nem a nevezett szövetet búcsuztatja el, hanem az egyszerűbb erkölcsöt. Mi azonban Sardou ellenére is azt hisszük, hogy fiatal leányok, valamint a musszelint még mindig viselhetik, úgy az egyszerü életben is meglelhetik a boldogságot és a megelégedést.

M. Z. *Otthonom.* Ha a második strófa második sorát ki tudja javítani: akkor a versét a közlendők közé sorozzuk. A „tévedtem" szó sehogy sem illik oda, mikor az édesanyja sírjáról beszél.

D. L. *Levelet irok.* Hangja kellemes, strófái gördülők. Ha a tartalma változatosabb volna, közölni is lehetne. Hogy mi tenné változatosabbá, azt magának a költőnek kell kitalálnia. Próbálkozzék meg egy egészen újjal, hátha az jobban beválik.

H. J. *Emlék. De profunds.* Taposott ösvényen halad. Ismert panasz, százszor hallott kitörése a fájdalomban vergődő szívnek.

D. S. *Hullő lombok.* Az ősz tulajdonságainak, ismertető jeleinek leltárba foglalása. Kérdi tőlünk: írjon-e több verset? Ne írjon, vagy ha mégis ír, kérve kérjük: hozzánk ne küldje be.

Fiatal leány. Az ajkak ápolása, különösen, ha azokat megviselte az időjárás, nem olyan könnyü dolog. A cold-cream, ajakír és glicerin csak pillanatnyi javulást idéz elő, valóságban pedig még jobban elrontják az ajak bőrét. Puha lesz, megszünik az ellenálló képessége és hamar lehámlik. Az említett szerek azonfölül kiszárítják az ajkat és megfosztják üdeségétől. A legbiztosabb szer, hogy fokozzák ellenálló képességet az időjárás viszontagságaival szemben, abban áll, ha napjában kétszer vagy háromszor egy hideg vízbe mártott puha fogkefével, melyet kizárólag csak erre a célra használunk, megkeféljük. Különös gondot kell fordítani az ajkak szegleteire, mivel azok leggyorsabban megpuhulnak és elvesztik friss színüket. Kefélés után meg kell szárítani az ajkakat egy tiszta kendővel, de nem annyira, hogy erősen megdörzsöljük azokat. Ilyen eljárás mellett, már rövid idő mulva üde piros szint nyernek az ajkak, amely eredménynyel az úgynevezett szépítőszerek sohasem dicsekedhetnek.

Veronika. Halottak napján koszorút tenni azok sírjára, kik közel állottak a szívünkhez, nemcsak a szokás dolga, hanem a kegyelet által ránk rótt kötelesség is. Kiki a maga vagyoni viszonyai szerint költ az ilyen koszorúra és a kegyelet meg a szeretet érzése nem a koszoru nagysága szerint ítélendő meg. Annyi bizonyos azonban, hogy az újabban divatos szokás: csinált virágokból készíteni a koszorúkat, hogy tartósabb legyen a sír dísze, inkább praktikus, mint költői. Egy pár egyszerü mezei virág, szépen koszorúba fonva, többet mond, mint a legdíszesebb koszoru csinált virágból vagy hideg ércből.

Nem közölhetők: Távolból. Emlékkönyvbe. Bújdosik a szellő... Kún László. Marosparton. Imádott kis angyalom... Milyen szépen süt le a nap az égről! Szelid fecske magasan jár az égbe... Ablakodba ibolyacsokrot tettem... Pendítsd meg a kobzot... Feledni. Ha társaságban... Nász előtt. Nápolyi emlék. Erdőben. Istenhez. Pali bácsi. Változás. Szüreten. Búcsuzóra. Eltemetett boldogság. Ha... Találkozás. Nevet a napsugár... A tó tükrébe néztem stb... A mostoha. Borongás. Anicza. Dal. Októberben. Erzsébet. Népdal. Dal. Agglegény dala. Illatozó nyárban... Rákóczy átka. Az első dér. Szeret? Nem szeret? Halottak estéjén. A virág sorsa. Fata morgana. Kornéliához. Te nem vagy olyan, mint a többi... Nem mondom... Szeretlek! Úton. Te vagy... Őszi dal. A dörgödi puszta felől... Kétség. Nem jár eke az ugaron... Nincs meleg...

❖

Tartalom

Szöveg: *Két halott regénye.* Írta Kabos Ede. — *Levélhullás, feszekomlás.* Írta Luby Sándor. — *Budapesti furcsaságok.* — *Koldusok az iskolában.* Írta Lőrinczy György. — *Zenei műveltség* Írta Szász Zoltán. — *Horkayné a Kaszinóban.* — *Idegen irók.* — *Nők a festőiskolában.* — *Rovatok:* Mindenféle. — A szerkesztő üzenetei.

Képek: Szövegkép. — Budapesti furcsaságok (négy kép). — Az aradi Szentháromság szobor. — A dunaparti villámos-vasút (két kép). — Vígasz a zenében. — Jászai Mari mint Léna. — Búcsu a Terézvárosban (két kép). — A Karlovszky-Tolnai-féle női festőiskola (két kép). — Az első tisztelgés. — Zsolnay mester szobra. — Simonffy Imre. — Ujházi, mint Zsiga a Czigányban. — Az Andrássy-szobor deszka-mása a parlament előtt. — Az Andrássy-szobor deszka-másának próbafelállítása. — Bülow. — Viktoria regia a budapesti füvészkertben. — Krüger felesege, leánya, unokája és dédunokája.

Kéziratokat nem adunk vissza.

Laptulajdonos: **Singer és Wolfner.**
Szerkesztőség és kiadóhivatal.
Budapest, VI. ker., Andrássy-ut 10. szám.

Ha őszül a haja,

használja a kitünő Zoltán-féle *hair-regenerátort*, mely nem fest, hanem a haj eredeti szinét adja vissza. Üvegje 2 korona, Zoltán Béla udvari szállító gyógyszertárában Budapest, Nagykorona-utca 23. sz. Szabadság-tér sarkán.

MEGAY

Bohéme-tortája a legjobb torta! 2 kor 50 fil. beküldése után Megay Róbert cukrász Miskolcon, megküldi önnek bérmentesen. Kapható Budapesten: Szenes Ede cs. és kir. udvari szállító, Seidl József és Szimon István uraknál, Budán: Gaizler Béla, udvari szállító. Aradon: Ring Zsigmond, Szombathelyen: Kikaker János, Fehértemplomon: Stefanovics János, Debrecenben: Geréby utódai uraknál. Nagy-Váradon: Kádár János uraknál.

Nehézhallás.

Egy gazdag hölgy, ki Nicholson dr. műfüldobjai által a nehézhallás és fülzúgástól kigyógyítva lett, hálából intézetének 25.000 forintos alapítványt tett, mely összegből oly süket és nehézhalló egyének gyógyíttassanak és műfüldobokkal elláttassanak, kiknek nem áll módjukban maguknak ezen füldobokat beszerezni. Levelek az alanti címre küldendők: No. 4997. Das Institut Nicholson, „Longcott" Gunnersburg, London, W.

WOLFNER MÓR

KÁRPITOS ÉS DISZITŐ

Elvállal minden e szakmába vágó munkákat izléses kivitel és olcsó árak mellett. • • • • •

BUDAPEST, VI., IZABELLA-UTCA 61.
(Andrássy-ut közelében.)

Most jelent meg

Bársony István
A kaméleon leány története . . .
Ára kötve 1 korona.

Ebeczky Béla
A hogy jöttek.
Költemények.
Ára 2 korona.

Révész Ernő
Uton-utfélen.
Apró történetek.
Ára 2 korona.

Ohnet György
A SZIRÉN.
Regény három kötetben.
Ára kötve 3 korona.

Singer és Wolfner kiadásai

MAGYAR

ANEKDOTAKINCS

Mühlbeck Károly rajzaival.
Gyüjtötte és magyarázza: TÓTH BÉLA.

Nagyérdekü irodalmi ujdonság! Öt kötetben jelenik meg. A teljes mü ára füzve **12** frt Diszk. **16** frt.

Singer és Wolfner könyvkiadóhivatala Budapest, Andrássy-ut 10.

Nagymosás lóháton. Andrássy Gyula gróf budapesti bronz- megtisztítják korom-patinájától, amihez nemcsak

lovasszobrát, Zala György műalkotását a Kossuth Lajos-téren, technikai, hanem légtornászi ügyesség is kívántatik

csikónak a szárát, mögrántottam, a'leült, a másik meg curukkolt, mert jelzöm, igen gyorsan ment az ügy.

— Hát nem is ilyen lassan, mint ahogy elmondja.

— Nem. — Hagyja helyben Kazi uram isteni nyugalommal. — Nem bizony, mert egy minutumban megállítottam őköt. Huszár vótam én kérem. De arra a koma már mög is nyalta a port a förhénc alatt, a gatyája mög fönnakadt. Hátul a saroglyában mög nagyon félhóttan fetrengött a Pandur Gyuri, aztán az is családos embör. Mondok, ha én most ezeköt a csikókat eleresztöm, a komámnak alighanem a nyakán megy körösztül a kocsi, Pandur Gyuri mög a másvilágon józanodik ki, mert tetszik tudni, nem messzire onnan nagyon martos ám az út. Hát gondútam, ezt a csúfságot már mégse teszöm körösztény embör létömre, hát csak fogtam a csikókat, amíg mögnyugodtak, aztán a koma is kikecmergött a förhénc alul, dehát ami igaz, igaz, — a gatyája egy része ott maradt a förhéncen.

— Rövidebben az Istenért, rövidebben — tör ki a járásbíró — hiszen ez egy kínszenvedés.

— Hát az — hagyja helyben ismét a mondatot Kazi uram, de nem zavartatja magát. — Azzal, amint én ott csöndesgetem a jószágot, hát eccör csak koppan ám valami. Nézök, hát nem az én fejem vót? De bizony avvót. Hát ez nekem mindjárt az elején feltünt...

— Hát azt elhiszem! Magát fejbeverték a lőccsel, hát az bizony feltűnhetett mindjárt az elején. De mondja, minek nyújtja így, mint a rétestésztát?

— Nem nyújtottam én kéröm, akkor még a kisujjamat sem nyújtottam ki, hanem, mondok csak úgy magamnak, ejnye a hétszázát, itt alighanem vernek valakit, leginkább pediglen engöm, merthogy tetszik tudni, nem is vót ott a közelben más, hiszen azt már mondtam, hogy a Gyuri a saroglyában csuklódozott a murcitól, de mög hosszút is köpött az istenadta, merthogy . . .

— Ne beszéljen már erről az ocsmányságról anynyit. Berugott, mint a disznó, tehát nem lehet tanú. Ki látta?

— Nem köll ide tanú, tekéntetes uraim, nem tagadom ám én el, amit kaptam, a komám se — igaz-e komám?

A koma bólint.

— Csakhogy éppen a köröszt alatt, akit én állítottam a feleségömmel . . .

— Elég, elég, ne locsogjon már kend, mert megbolondul tőle az ember, — tör ki a bíró. Azzal Bódog uramhoz fordul. — Így volt?

— Hát így, — nyögi ki Bódog uram.

A bíró már hirdeti is az ítéletet, a Magyar Állam nevében. Kiosztja a megfelelő büntetést s elmaraszalja vádlottat és viszonvádlottat egymás költségeiben. A végén megkérdezi, megnyugosznak, vagy fellebbeznek?

Bódog uram rám néz, Kazi uram az ő ügyvédjére, aztán egymásra, végül egyszerre buggyan ki belőlük a szó: Minek?

Uj Idők 1931. XXXVII. 34.

Szerelem

MINDIG MESSZEBB . . .

Az életemhez kellenél,
mint korty ital, falat kenyér,
mint ég, levegő, enyhe nap . . .
és messze vagy, oly messze vagy.

Oly messze vagy és nincs remény,
hogy egyszer hozzád érek én:
a sors, kegyetlen gyorsvonat,
visz tőled egyre távolabb.

Visz, visz . . . sehol sincs állomás,
se forduló, se változás,
csak zakatol a vad vonat
s elfojtja síró hangomat.

Ma még egynap a messzeség,
holnap messzebb vagy, mint az ég,
közöttünk tenger, partalan . . .
és rohanunk a sír felé
te is magad, én is magam.

GÁCS DEMETER

HINTADAL

Hinta, palinta,
fekete tus,
csúf tinta:
bánat,

hinta, palinta,
ne keserítsd
megint a
számat.

Hinta, palinta,
a szerelem
jobb hinta,
hidd meg,

hinta, palinta,
róla öröm
kacsint a
hitnek.

Hinta, palinta,
nyilt a szívem,
színtiszta,
nézz be.

Hinta, palinta,
add a kezed
megint a
kézbe.

Hinta, palinta,
ajkad várja
megint a
számát,

hinta, palinta,
szerelemfény
jobb, mint a
bánat.

KISFÁBIÁN BÉLA.

BUCSUZÁS

Nézd, az ifjúságom néked adtam.
Az álmaimból szőttem színes szőnyeget
A lábaid alá, hogy lágyan léphess . . .
A bánatom előled eltagadtam,
S a könnyeimet titkon sírtam el.
Azt akartam, hogy boldog lehess.
Lelkemnek minden lángja, fénye
Feléd sugárzott és dalos szívem
Csak rólad, néked, téged énekelt!
A cél, az ok, az értelem te voltál
És száz alakban éltem érted én.

Voltam kehely, hogy olthasd szomjadat
És voltam páncél, harcban támaszod.
Voltam szellő, hűsítve homlokod
És mint vihar, veled röpültem én.
Voltam virág, mámorba hervadó
S fehér szirom, lágyan szívedbe hulló.
Tűz, melynek lángja lelkesít,
Dal, szárnyain szelíden ringató.
Imádkozó, áldástosztó anyád
És félő, kérő, bízó gyermeked.
Azt akartam, hogy boldog lehess.
Hogy mindent megtalálj, amit kerestél,
És mindent bennem, tőlem, általam.
A cél, az ok, az értelem te voltál,
És száz alakban érted éltem én.

S most meghalok . . .

R. KOZMA ILONA

A csavargó Krőzus

— Regény —

Jogos magyar kiadás

Irta: **Joseph Delmont**

17. folytatás

39.

Három esztendő mult el John Ultor és Ruth Gladenbeck első, brisbanei találkozása óta, három hosszú esztendő. Siralmas, szörnyű, elfeledhetetlen a vén Európa számára, de John Ultor életében: a diadal tündöklő évei.

Ő maga sem tudta volna már megmondani, hogy mennyi a pénze. Erre a kérdésre legteljebb ha Ruth Gladenbeck adhatta volna meg a választ, az Ultor Művek könyvelési osztályának igazgatója. Ötőle viszont nem tudhatott meg a gazdáján kívül soha, senki, semmit, mert Ruth, mint Bibliabeli névrokona, maga volt a szerénység, alázatosság, szorgalom és hűség, titoktartónak pedig olyan titoktartó volt, amilyen csak egy asszony tud lenni, ha titoktartó.

Négy hosszú esztendő mult el azóta, hogy John Ultor Ausztráliában partra szállt és ez a négy év megsokszorozta a vagyonát.

1919 októbert mutatott a kalendárium s az Ultor Művek vezérigazgatója, régi bajtársával: Teddy Burnsszel hajóra szállt, hogy Singaporeba utazzék.

Hármas célja volt az útjuknak.

Először: John meg akarta végre valósítani azt a régi tervét, hogy yachtot vesz magának. Ügynökei jelentették, hogy a singaporei hajógyárban olcsón meg lehetne venni a Beauty nevű ezernyolcszáz tonnás hajóremeket, amelyet egy teanagykereskedő építtetett. A teanagykereskedő azonban még a yacht vízrebocsátása előtt meghalt s a fényűzően berendezett úszó palota most kialkudott árának kétharmadáért is megszerezhető.

Másodszor: Teddynek le kellett tennie a hajóparancsnoki vizsgát a bombayi vizsgáló-bizottság előtt. John kívánságára ugyanis Teddy időközben elvégezte a melbournei tengerészeti iskola kétéves tanfolyamát és félesztendőt mint második tiszt, félesztendőt pedig első tisztként töltött a South—East—Australian—Coast—Line legnagyobb személyszállító gőzösén. Jófejű, tanulékony, szívós vén fiú volt Teddy, aki a tanfolyam elvégzése után, kitünő ötleteivel, terveivel, értesültségével, ismét bele tudott kapcsolódni az Ultor Művek nagyszabású tevékenységébe, mert mint hajóstiszt is megmaradt üzletembernek. Azt tervezték, hogy Teddy, ha megszerezte a hajóskapitányi oklevelet, rögtön átveszi John yachtján a parancsnokságot.

A singaporei út harmadik célja az volt, hogy összetalálkozzanak két bajtársukkal: Harry Dingwallal és Patrik Finnegannal, akikkel együtt szöktek volt meg a Callosityről és akiknek 1919 december 1-ére adtak találkozót Singaporeba.

XLIX. évfolyam,
Budapest, 1943 március 27 13. sz.

ÚJ IDŐK

SZERKESZTI:
HENCZEG FERENC

Százhúsz esztendővel ezelőtt született Andrássy Gyula gróf.
Andrássy és Bismarck aláírják az Osztrák-Magyar Monarchia és Németország szövetségi szerződését.
A budapesti Andrássy-szobor domborműve

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Budapest, VI., Andrássy-út 16
Telefonszám: 126-683, 124-509

Negyedévre 8— pengő
Félévre 15.50 pengő
Egyes szám ára 70 fillér

Zala György

ÚJ MAGYAR ÍRÓ ELSŐ REGÉNYE

FEHÉR TIBOR

Árnyék az úton

Egy régen elkövetett bűn emléke súlyosodik ennek a regénynek a hősére mindaddig, amíg a Gondviselés alkalmat nem ad neki, hogy pontosan megismétlődjék életének az a régi, sorsdöntő pillanata s ő jóvátehesse vétkét. Ezt az érdekes és egyéni témát dolgozta fel a szerző ebben a finomszövésű, gazdag meséjű szerelmi regényben.

Ára 6 pengő, kötve 8.60 pengő.

AZ ÚJ EGYETEMES REGÉNYTÁR ÚJ KÖTETE

LOVIK KÁROLY

A préda

A finomtollú író és kiváló elbeszélő legszebb írásainak egyike ez a bűbájos szerelmi regény.
Ára szép kötésben 7 pengő.

Az Új Egyetemes Regénytár előfizetői 5.60 pengős előfizetési áron jutnak a műhöz. A sorozat előfizetési ára öt kötetben 28 pengő.

ÚJ KÜLFÖLDI REGÉNYSIKER!

HUGH WALPOLE

Forog a kerék

A mai regényírásnak egyik messze kimagasló alakja, Hugh Walpole ebben a hatalmas munkában életművének mintegy beteljesülését adja. A négy részből álló mű a XVIII. század elejétől napjainkig, nemzedékeken át a Herries-család izgalmas történetét tárja elénk. Az ember örök tragédiájának: az örök magányosságnak monumentális éposza ez a regényalkotás.

Négy hatalmas kötet.

Ára 22 pengő, kötve 36 pengő.

Megrendelhetők az előző számunkhoz mellékelt levelezőlapon, folyószámlára is.

Zala György

Gróf Andrássy Gyula lovasszobra a Róna féle hazai miérczöntödében teljesen elkészült. Szállitását Kedden (márc 22) kezdték meg és nehány hét mulva a szobor a talapzatra felerösitve készen fog állani.

Pesti Hirlap, 1904. III. 23.

UJVIDÉKI M. KIR. ADÓHIVATAL
ÉRK. 1903 JUL 8
4954 szám.

VI

feljegyezve állandó illetmény
számfejtőkönyv 166 lapján

Kraft

Gr.

Szerzegly

csatoltatik julius havi tanul-
mányi alap áll. fiz. j. 19 thez

903 VIII/9

Gr.

Szerzegly

roly szolnoki lakosok nyujtottak be. A fajvédők a Kossuth-téren kivánták megtartani nagygyülésüket, amelyre már az előkészületek is megtörténtek. *Ma délelőtt a szolnoki államrendőrség kapitányságra váratlanul végzést kézbesitett Magyary Albertnek és Kvisz Károlynak s ebben a végzésben megtiltotta a már egyszer engedélyezett gyülés megtartását, azzal az indokolással, hogy a gyülést az Ébredő Magyarok Egyesülete akarta rendezni és az Ébredő Magyarok Egyesülete nem tarthat politikai gyüléseket.*

Gömbös Gyula, a fajvédőcsoport vezére, amikor tudomására jutott a betiltó rendelet, azonnal *felkereste Rakovszky Iván belügyminisztert* s kérlést intézett hozzá a betiltás okára vonatkozóan. *A belügyminiszter kijelentette Gömbös előtt, hogy a gyülés azért nem volt engedélyezhető, mert azt nem politikai csoport, hanem társadalmi egyesület, az Ébredő Magyarok Egyesülete akarta rendezni.* Gömbös Gyula kijelentette, hogy ez az állitás nem fedi a tényeket, a belügyminiszter azonban nem volt hajlandó a betiltó rendelet visszavonására.

A szolnoki nagygyülés betiltása következtében a fajvédőcsoport képviselőtagjai *Eckhardt Tibort kisérik el holnap Kistelekre*, ahol Eckhardt beszámolója után népgyülés keretében válaszolnak a miniszterelnök beszédére s egyben foglalkozni fognak a szolnoki nagygyülés betiltásával is. A népgyülésen értesülésünk szerint *Gömbös* Gyula, *Ulain* Ferenc, *Zsilinszky* Endre és *Zsirkay* János képviselők fognak beszélni.

Emellett a szolnoki nagygyülés tervét sem ejtették el a fajvédők s mint értesülünk, *november 11-re ujabb nagygyülésre kérnek engedélyt Szolnokon.* A kérést a fajvédőcsoport képviselőtagjai is alá fogják irni.

Ujabb kétezer vagon gabonát adtunk el Svájcnak

A Svájcból tegnapelőtt visszaérkezett *Bud* János közélelmezési miniszter ma délelőtt fogadta a sajtó képviselőit, akiket részletesen tájékoztatott berni tárgyalásainak eredményeiről.

A miniszter nyilatkozatában mindenekelőtt hangsulyozza, hogy *a svájci kormány meg van elégedve a magyar buzaszállitással.* Ennek a szövetségtanácsi határozat is kifejezést adott, hangsulyozva, hogy a magyar kormány minden tekintetben a legmesszebbmenő módon teljesiti kötelességét. A most lefolytatott tárgyalásokon *elsősorban az állatvásárlások ügye* került szóba s a miniszter megállapodott a svájci kormánnyal a tenyészállat-importra vonatkozóan és pedig ugy, hogy *a jövő év folyamán közel 600.000 frank értékü tenyészbikát és tehenet importálunk Svájcból*, a svájci kormány által engedélyezett összes fuvardijkedvezmények élvezetében. Tárgyalt továbbá a miniszter *a köztisztviselők ruhaszükségletével összefüggő kérdésekben is.* E tárgyalásokon, amelyeket *Schnetzer* Ferenc tábornok, a Köztisztviselők Fogyasztási Szövetkezetének elnöke vezetett, *sikerült a legelőnyösebb feltételek mellett bizonyos posztómennyiséget lekötni.* A tenyészállatok beszerzésére és a köztisztviselők ruhaszükségletének fedezésére irányuló akciókkal párhuzamosan *a további gabonaeladások* ügyében is tárgyalások folytak, amelyek ujabb gabonaeladást eredményeztek. *Sikerült kétezer vagont fix eladni, háromezer vagonra pedig opciót szereztek a svájciak.* A gabonát 28 frankért adta el a miniszter egy félszázalékkal drágábban, mint augusztusban. *A svájciak a vételár első felét decemberben, a másik felét pedig január elején fizetik ki.* A magyar kormány kötelezettséget vállalt, hogy január elején megkezdi a szállitást és havonkint ezer-ezer vagont szállit le.

Végül hangsulyozta a miniszter, hogy az augusztusban lebonyolitott üzlet tompitotta a devizaellátás körül felmerült nehézségeket és módot nyujtott arra, hogy a korona árfolyamának ingadozását nyugvópontra lehessen hozni. *A most elért eredmények előreláthatóan megerősitik a koronajavitó akciót.*

Beszámolók

A holnapi vasárnap a beszámolók napja lesz. *Haller* István Vasvárott, *Csik* József Kapuváron mond beszámolót. A beszámolókon a keresztényszocialista párt képviselőtagjai közül *Szabó* József és *Homonnay* Tivadar is résztvesznek. — *Buday* Dezső, a keresztény nemzeti egység pártjának tagja, vasárnap délután a Knézics-utcai polgári iskolában tartja beszámoló beszédét. A beszámoló keretében, értesülésünk szerint, *Wolff Károly, a Keresztény Községi Párt elnöke, válaszolni fog azokra a vádakra, amelyek a liberális politikusok részéről a főváros keresztény vezetőségét ujabban érték.*

Teleki Pál gróf volt miniszterelnök, Szeged I. kerületének nemzetgyülési képviselője, vasárnap délelőtt beszámoló beszédet mond a szegedi Tiszaszálló nagytermében. Ugyancsak vasárnap tartja beszámolóját Szeged II. kerületének képviselője, *Peidl* Gyula is, aki *a szociáldemokrata párt nevében válaszol a miniszterelnök szolnoki beszédére.* Peidlt *Farkas* István, *Baticz* Gyula, *Kéthly* Anna és *Propper* Sándor nemzetgyülési képviselők kisérik el utjára.

Sigray Antal gróf elbeszéli Apponyi amerikai diadalutját

Bécs, okt. 20

(A Magyarság tudósitójától)

Csaknem négyhónapi távolléte után most tért vissza amerikai utjáról *Sigray* Antal gróf. Ma érkezett meg Bécsbe s innen egyenesen választókerületébe utazott.

Ezelőtt tiz nappal még Amerikában tartózkodott, ahol közvetlen szemlélője volt annak a nagy erkölcsi sikernek, amelyet *Apponyi* Albert gróf körutja alkalmából az Egyesült Államok nagy városaiban aratott. Sigray még ma is a hatása alatt áll annak a nagy eseménysorozatnak, amely — Apponyi nyomában — ujból Magyarország felé fordította az amerikai közvélemény egy jelentékeny részének figyelmét. Természetes, hogy a Sigray gróffal folytatott beszélgetésünk ugyszólván kizárólag Apponyi amerikai utja körül forgott.

Sigray Antal gróf ugyanis megérkezése után nyomban szives volt nyilatkozni Apponyi utjáról a *Magyarság* bécsi munkatársa előtt. Fejtegetéseit a következőkben foglaljuk össze:

— Amerikának ezidőszerint még egy nagy vendége van: *Lloyd-George.* Ennek ellenére meg lehet állapitani, hogy az amerikai közönség oly nagy érdeklődéssel vette körül Apponyi személyét, hogy az a szivélyes fogadtatás, amelyben Apponyi részesült, a legoptimisztikusabb várakozásokat is messze meghaladta. A lapok eleintén csak röviden foglalkoztak vele, az érdeklődés azonban általánossá vált, amidőn első előadását megtartotta. Ekkor már a nagy amerikai lapok vezérhelyen foglalkoztak vele, leközölték az arcképét és interviewkat irtak tőle első hasábjaikon.

— A *Columbia University*-n tartott előadását *Dugan* professzornak rendkivül érdekes beszéde előzte meg. *Dugan kijelentette, hogy Amerika résztvesz ugyan a háboruban, anélkül azonban, hogy tudta volna, miért?* Ma már megállapithatják, hogy *az amerikai közvélemény sajnálja a történteket.* Sajnálja nevezetesen, hogy résztvett a háboruban, amely teljesen előkészületlenül találta a közvéleményt. Hogy ez a jövőben soha többé meg ne történhessék, elhatározták, hogy az amerikai egyetemeken kiváló európai férfiak részvételével előadásokat fognak rendezni, hogy azok a kiváló férfiak informálják őket az európai helyzetről. Ilyen előadásokat eddig csak a nyugati politikusok tartottak. Most érkezett meg Apponyi gróf, aki a középeurópai kérdésnek egyik legalaposabb ismerője.

— Ezután beszélt Apponyi. Mondhatom, — folytatta *Sigray* Antal gróf, — hogy még minket is, akik pedig közelről ismerjük őt, meglepett a frissesége. Csodálatos lendülettel beszélt és oly érdekesen, hogy mindenkinek lekötötte a figyelmét. Mindenkin meglátszott, hogy figyelemmel kiséri a szónok minden szavát. Még azokat is, akik nem mindenben osztották Apponyi nézeteit, annyira lenyügözte a szónok hatalmas varázsa, hogy valamennyien percekig tapsoltak a beszéd vége után. Apponyi sikerét, amely természetesen nagy sikere a magyar ügynek is, annál inkább nagyra kell értékelnünk, mert — amint már emlitettem — vele egyidejüleg időzik Amerikában *Lloyd-George* is, aki az amerikai közvéleményre a legnagyobb szenzáció erejével hat.

— Fel kell még emlitenem, hogy a kisántánt részéről ezuttal nem érte támadás Apponyit, de támadás érte »magyar« részről. *Jászi* Oszkár jónak látta, hogy a *Newyork Times* október 7-iki számában nekimenjen Apponyinak. A *Newyork Times* tudvalevően a kisántánt érdekeit képviseli. *Jászi amellett agitált, hogy Apponyit az amerikai közvéleménynek nem szabad meghallgatnia.* Apponyi a Habsburgok exponense s arra irányul minden törekvése, hogy feltámassza a régi osztrák-magyar monarhiát, mostani utja pedig a magyar kölcsönnek szól. Márpedig ha ezt a kölcsönt sikerül nyélbeütni, azzal elsősorban az eljövendő osztrák-magyar monarhia ügyét szolgáljuk. Apponyi személyes érdemeit elismeri ugyan Jászi, de megállapitja róla, hogy még mindig a régi ideológiában él. Az amerikai közvéleménynek nem szabad szimpátiával fordulnia Magyarország felé, mert Magyarország ma is a fehér terror földje, ahol ezrekre megy az internáltak száma.

Sigray Antal gróf igy végezte:

— Ettől az egyébként nem sok vizet kavart epizódtól eltekintve, mi sem zavarta meg Apponyi körutját. Nagy érdeklődés előzi meg oz október 23-án a *Montreal Mac Gill University*-en tartandó előadását, ahol a közeli Kelet jelenlegi helyzetéről fog beszélni. Huszonötödikén *Newyorkban a City College*-n tart előadást, 31-én *Baltimoreban*, november elsején a *Columbia University*-n. Legnagyobb várakozás azonban a *Civic Forum*-on tartandó előadása elé irányul. A Civic Forum tudvalevőleg *Newyork* városháza. November 10-én Apponyi már visszafelé indul, jóllehet rendkivül sok meghivót kapott még, hogy tartson előadásokat egyebütt is és hosszabbitsa meg amerikai tartózkodását. Apponyi azonban nem akar eltérni eredeti programjától s 10-én hajóra száll.

Erre már fölálltam s tisztelettel-jesen megmondtam neki nevemet és foglalkozásomat. A főnök ur abban a másodpercben elégedett mosolyra kerekedett szét:

— Ezer bocsánat, kedves szerkesztő ur! Igazán restellem, de tudja, szerkesztő ur, ma mindenfelől száz kém lappang s az ember sohasem lehet óvatos eléggé...

— Értem és méltányolom a főnök ur álláspontját, — feleltem udvariasan.

Alig lelte a helyemet:

— Parancsoljon, szerkesztő ur, — s az iróasztala mellé tolta a szétnyütt háromlábu fotelt. — Mivel állhatunk rendelkezésére?

És mialatt kényelmesen eldülve pöfékelt, én is leültem. Megmondtam neki őszintén, hogy minden különösebb számitás nélkül léptem be ide, mert csak a mai napon tudtam meg, hogy sóhivatal, amelyet én eddig szimbólikus gyüjtőfogalomnak tartottam, valóban létezik.

— Sok dolog van a világon, amiről fogalmuk sincs szerkesztő uréknak, — nézett rám szeretettel a főnök ur.

— Deha már itt vagyok, — folytattam, — megragadom az alkalmat, hogy a jelenlegi állapotokra vonatkozóan megismerjem a főnök ur véleményét. Azt hiszem, érdekelni fogja lapom közönségét.

A főnök urnak láthatóan jólesett ez a közbevetésem. Kissé elgondolkozott s pöffentett hozzá kettőt:

— Hogy mi a véleményem? Hát persze, persze. Véleményem nekem is van, mint minden iskolázott embernek. Ami az álláspontomat illetné, e tekintetben azt vallom... Pevák, hegyezze a fülét, tanulhat belőle!... azt vallom, szerkesztő ur, hogy Magyarországnak a Bach-korszak alatt volt a legkitünőbb dolga. A hazafiak nagyokat busultak és nagyokat éltek hozzá, — hogy az ivásról ne is szóljak! — de legalább kifejlődött a tekintélyek iránt való tisztelet. Ma: mocskos idők járnak e tekintetben. Nem tagadom ennélfogva, hogy a diktatórikus kormányforma hive vagyok. Röviden: Maul halten!

Váratlanul másodszor is megszólalt a telefon. A főnök ur ránézett a vén irnokra:

— Pevák, menjen oda s mondja meg az illetőnek, legyen szives megrepedni...

Pevák felugrott. A főnök ur magyarázva fordult hozzám:

— Imé, egyik eklatáns példája az elferdült közizlésnek ez a telefonmacera is. Minden tiz percben... Vagy hallott már róla, szerkesztő ur?

S visszatérvén előbbi nyilatkozatára, sóhajtott:

— Az a baj, kedves uram, hogy mindnálunk mindenki vagy politizál, vagy telefonon üzi ostoba vicceit. Szolgálhatok még valamivel?

— Főnök ur, — kezdtem, ahogy szóhoz engedett végül. — Főnök ur, azt hiszem, tévedni méltóztatott, amikor politikai interviewval volt kegyes sziveskedni a részemre. Én tudniillik a főnök urnak a jelenlegi állapotokra vonatkozó álláspontja alatt nem politikai természetü véleménynyilvánitást értettem, hanem az ország sóállományi viszonyait és helyzetét...

A főnök ur nagyot nézett. Mintha meg is sértődött volna. De azért nem árulta el magát. Néhány szünetre gallérjába eresztette a tokáját, mint az olyan államhivatalnok, aki jól átgondolja előzetesen a mondanivalóját. Aztán igy kezdte:

— Erre is felelhetek. Természetesen elhallgatva olyan tényközülményeket, amelyek gazdaságpolitikai, specialiter intim természetüek... Pevák, idetartsa a fülét, tanulhat belőle!... Hogy rövid legyek: Szlatina és Aknasugatag elvesztése eleintén tetemesen hozzájárult a nehézségek fokozásához, de az első akadályok leküzdésén szerencsésen tulvagyunk már. Ha szabadna egy titkot elárulnom: félesztendőre föltétlenül el vagyunk látva sóval. Errevonatkozóan megnyugtathatom az ország közönségét...

Mivel a főnök ur e mondat után szájába tette vissza a tajtékpipa szárát, megértettem, hogy többet nyilatkozni egyelőre nincs szándékában. Felálltam tehát s meghajtottam magamat. A főnök ur is felállt. Kezet adott.

Kifelé indultam s szerettem volna kezet fogni Pevákkal is. Pevák azonban annyi lapulással másolt valamit, hogy mellével félig belenyomta magát az asztal felsőlapjába. A főnök ur különben is ugy kisért ki, hogy közém és a vén irnok közzé állt. Nem akarta, hogy szóbaálljak mégegyszer az alájarendelt közeggel.

A homályos folyosóig jött velem a főnök ur. Ott meghajtottam magamat mégegyszer. Viszonozta a meghajlást. Szivesen, sőt hajlandósággal. Már a külső ajtóban lehettem, amikor utánamszólt:

— El ne felejtse beleirni, szerkesztő ur, hogy a sóhivatal mindig megteszi a magáét!

— Okvetlenül, főnök ur.

Ügyvédi, jogi, államszámviteli és pénzügyi fogalmazói vizsgára előkészitünk. Jegyzetbérlet
Kettőskönyvviteli tanfolyamok.
Szentagh-Szeminarium, Bpest, IV., Váci-u. 51.

A népszövetségi magyar delegáció a területi integritás ellen

A Népszövetség genfi ülésszaka

Nehogy senkit tévedésbe ejtsen ez a cim, mindjárt itt kijelentem, hogy nem a genfi kölcsöntárgyalásokkal akarok foglalkozni.

A *Nemzetek Szövetségének* negyedik közgyülése a minap Genfben véget ért. Sajnálkozással kell konstatálnunk, hogy ez a közgyülés még meddőbb eredményeknél tart, mint az előbbiek. *Zahle* ur, a dán delegátus ékesszóló szavakkal adott kifejezést az általános elégedetlenségnek. Ő ugyan nem akarta magát mindenben azonositani a közkézen forgó panaszokkal, de kivánatosnak tartja, hogy az elhangzó kritikákat figyelembe vegye a Nemzetek Szövetsége és próbáljon kettőzött buzgósággal eleget tenni ama nemes céloknak, melyeket alkotói kitüztek számára. Hogy bizonyos tekintetben mennyire semmitmondó a Népszövetség tevékenysége, azt a *lefegyverzés* kérdésében hozott egynéhány határozat mutatja. Igy az ez év julius elején tartott tanácsülésen elfogadtak egy határozatot, mely szerint a »*tanács minden érdemi határozatot elhalaszt és a vegyes ideiglenes bizottságnak* (Commission temporaire mixte) *megjegyzéseit közli a közgyüléssel*«. A közgyülés pedig szeptemberben, hosszas tanácskozások után elhatározta, hogy »*a tanácsot meg kell kérni, hogy a vegyes ideiglenes bizottságot utasitsa, miszerint vegye fontolóra annak a lehetőségét, hogy az általános lefegyverzési tervvel párhuzamosan ugyanarra a célra területi megállapodástervezetek* (des projets daccords régionaux) *dolgoztassanak ki, melyek az egyes kormányoknak tanulmányozás végett beküldendők*«. A háboruban a szó szoros értelmében egész hegyeket röpitettek a levegőbe bizonyos sztratégai feladatok megoldására, hogy megszülessen az a béke, melyről Wilson elnök elragadtatással szónokolt, mint a nemzetközi igazságosság és demokrácia fényes győzelméről és ime, most Genfben körülbelül 50 nemzetnek nagy bábaasszonya összegyülekezett, hogy nehéz vajudási fájdalmak mellett életre hozza — ezeket a semmitmondó, együgyü határozatokat!

A kisebbségi kérdésben a Népszövetség ezidei közgyülésén kevesebbet csinált a semminél. A népszövetségi társaságok Uniójának bécsi konferenciája *14* javaslatot dolgozott ki, melynek gyakorlati kivitele a kisebbségi jogvédelmet tényleg lényegesen előbbrevihette volna. *Magyar részről négy javaslatot fogadtattunk el a konferencia által*, melyek — s ezt szerénytelenség nélkül mondhatjuk — a legjobbak közé tartoztak. Genf ezeket valószinüleg a multévi *Hanotaux* és *Gilbert Murray*-beszédek hatása alatt és a kisántánt kulisszák mögötti aknamunkája folytán teljesen ignorálta, sőt »fumigálta«. A multévi közgyülésen elfogadtak egy javaslatot, melynek értelmében a nagyhatalmak is kötelezték magukat a kisebbségi jogvédelmet olyan arányban foganatositani, mint a kisántánt-országok, amelyek a kisebbségi szerződéseket aláirták. Érthető tehát, hogy most a nagyhatalmak is gyanakvó szemmel néznek minden reformot, mely esetleg őket is terhelhetné. A dolog azonban ugy áll, hogy a nagy, müvelt országokban, Angliában, Franciaországban, Olaszországban, Amerikában az állam ugyanarra törekszik, hogy minél hamarább beolvassza kisebbségeit az olvasztókemencébe, de ezzel szemben gazdasági és kulturális ellenszolgáltatásokat nyujt nekik. Ezeket a kisántánt államaiban, melyek még sok tekintetben a kultura alacsony fokán állanak, hiába keressük. *Nem helyes tehát a kisebbségi jogvédelemnek egyöntetü kezelése a nagy, müvelt és a kicsi, kulturátlan államokban. A mi érdekünk azt kivánná, hogy a kettő között mutatkozó ellentétet minden alkalommal erősen kidomboritsuk.* Magyarország képviselői most Genfben hallgattak és nem ragadták meg a kedvező alkalmat, hogy a plénumban erőteljesen szóvá tegyék kisebbségi sérelmeinket és a magyar delegáció által Bécsben tett javaslatokat. Már többizben rámutattam, hogy nekünk éppen ebben az évben kellett volna önérzetesebben és több iniciativával fellépnünk, mert a helyzet számunkra minden évben nehezebben alakul, különösen ebben a kisebbségi kérdésben is. A kölcsönkérdésben hozandó elvi döntés kedvéért minden egyéb tekintetet háttérbe szoritottunk. Ez az eljárás *taktikailag* és *sztratégiailag* vereséget eredményezhet számunkra. Nekünk nem lehet nyugodtan néznünk, hogy a nagyok opportunizmusból vagy kényelemszeretetből hogyan hunynak szemet a kicsinyek jogtiprásai fölött. Ismételten rámutattam, hogy a magyar képviselőnek ebben az évben kitünő alkalma lett volna *Ossucki* párisi cseh követnek 1921-ben elmondott nagy genfi beszédét megcáfolni. Ezt nemzeti önérzetünk megkivánta volna; de megkivánja létérdekünk is.

A sors iróniája ugy hozta magával, hogy egy fontos jogi kérdésben a *magyar delegáció — ugy látszik — kénytelen volt egy olyan szavazatot leadni, mely tulajdonképpen homlokegyenesen ellentétben áll a mi érdekünkkel.* A dolog ugy volt, hogy a jogi albizottság elnökévé, mely a népszövetségi paktum 10. pontját részben módositotta, illetőleg autentikus magyarázattal ellátta, külügyminiszterünket, *Daruváry* Gézát választották. Ez számunkra nagy megtiszteltetést jelentett és igy *(udvariasságból)* »igennel« kellett szavaznia a magyar képviselőnek, ámbár a 10. pontnak lényege abból áll, hogy a mai Magyarországnak csonkaságát még inkább állandósitja. *A területi integritás elvének egyik legnagyobb akadálya ez a 10. pont.* Ez a pont *Wilson* elnöknek külön egyéni szerzeménye, melyet annakidején őiránta való tekintettel változatlanul elfogadtak. Mikor Wilson elnök az utolsó választásnál csufos kudarcot vallott, ellenfele, *Harding*, ebből a pontból csinálta választási kampányának egyik ütőkártyáját. Amerika vezérférfiainak kijelentése szerint, soha sem lép be a Népszövetségbe, mig ez a pont érvényben áll, nemcsak azért, mert ez a pont ellentmond a Monroe-doktrinnak, de azért is, — ezt szabad feltennünk, — *mert Amerika a békeszerződések által teremtett uj területi beosztásokat, tehát legcsonkitásunkat is, nem szankcionálja.*

Egy rövid cikk keretében nem terjeszkedhetem ki a kérdések egész komplexumára, melyek Genfben szóba kerültek. Azt azonban le kell szögeznem, hogy az utolsó közgyülés meddő tevékenységet fejtett ki. A világbékének nagy problémáitól távol tartotta magát. A magyar delegáció pedig — tisztelet a kivételeknek, *Berzeviczy Albert és Tánczos Gábor delegátusaink bátran hadakoztak a nagy tulerő ellen* — meglehetős szintelen passzivitással müködött. Ellenzékiségem sohasem fog visszatartani, hogy lelkesen ne tapsoljak azon sikereknek, melyeket ellentétes politikai világnézetü honfitársaim, különösen a külföldön tudnak kivivni az országnak. Éppugy azonban teljes nyiltsággal ki kell jelentenem, hogy külügyi politikánknak ezt a teljesen tartalmatlan iniciativanélküliségét, megpróbáltatásunk legsulyosabb óráiban, elitélem és mint magyar ember őszintén sajnálom.

Ludwig Ernő

Meinl
csokoládé
kakaó
es praliné
elsőrendü és olcsó.

Szakorvosi RENDELŐ vér- és nemibetegek részére Ezüst salvarsan-oltás Rendelés egész nap.
Budapest, VII., Rákóci-ut 32. sz., I. emelet 1.
(Rókussal szemben.)

A Magyar Képzőművészek Egyesülete a Képzőművészeti Főiskola megreformálását követeli

Támadás a Képzőművészeti tanács ellen

— A Magyarság tudósitójától —

A magyar képzőművészek táborában immár több mint három éve áldatlan harc dul s ennek a harcnak látszólagos ütközőpontja a képzőművészeti főiskola megreformálása volt. A nagyközönség előtt — amely nem kiséri éles figyelemmel a müvészetpolitikai problémákat — a liberális sajtó oly szinezetet adott az egész ügynek, mintha néhány öreg és elavult felfogásu tanár akarná visszafoglalni elvesztett állását. Pedig valójában arról van szó, hogy az a »liberális« és »modern« elem, amely káros fölényét eddig már kiterjesztette közgazdasági, politikai és irodalmi életünkre, itt is meg akarja szerezni és biztositani a vezetés, az élnihagyás, az élők és holtak felett való itélkezés jogát.

A kommün és a köztársaság idejében a képzőművészeti főiskola tanári karát az uralkodó rezsim a maga szinére és formájára megváltoztatta. Fiatal, ismeretlen emberek kerültek a tanári katedrákra; s igy a kommün likvidálása után aktuálissá vált a főiskolai tanári kar kicserélése is. *Pekár* Gyula, az akkori kultuszállamtitkár ahelyett, hogy a régi, érdemes és európai hirü tanári kart visszahelyezte volna állásába, egy miniszteri rendelettel oldotta meg a főiskola megreformálását, még pedig oly módon, hogy a rendes kinevezett tanárok helyébe két évre szerződtettek tanárokat. A látszat kedvéért beválasztottak. A látszat kelvéért beválasztottak néhány beérkezett nagy müvészt, de végeredményben a főiskolában biztositották a kiforratlan irányzatok uralmát.

A *Magyar Képzőművészek Egyesülete*, amelynek kötelékébe tartozott mindenki, aki csak érték és név a képzőművészet terén, a legerélyesebben tiltakozott a reform ilyetén módja ellen, mert abban óriási veszélyt látott a jövő képzőművészetünk fejlődésére. Itt kezdődött a harc. A liberális körök az egyesületből kiléptették a maguk érdekszférájába tartozó müvészeket s hirlapi és gazdasági bojkott alá helyezték az ugynevezett nemzeti alapon álló müvészeket.

A Mücsarnok tárlatai rossz anyagi sikerrel zárultak, a főiskoláért tovább folyt a harc, közben a minisztériumban megszervezték a Képzőművészeti Tanácsot, amelynek az lett a hivatása, hogy a miniszternek véleményt mondjon a felmerülő müvészi kérdésekben. Ebben a döntőfontosságu testületben a Képzőművészek Egyesülete csak három helyet kapott, nem többet, mint amennyit sokszor csak az üzleti alapon alakult kisebb müvészi csoportok kaptak. Ilyformán természetes, hogy a müvészvilág igaz véleménye nem juthat kifejezésre a kultuszminisztert tanácsokkal ellátó bizottságban.

A Magyar Képzőművészek Egyesülete minden vonalon érezte az ellenséges politikai sakkhuzások hatását. A kultuszminisztérium előtt többizben eredménytelenül szólaltak fel, mig végül a kormányzóhoz fordultak memorandummal. A kormányzó áttétette az aktákat a kultuszminiszterhez, aki kiadta a Képzőművészeti Tanácsnak. A Képzőművészeti Tanács pedig ugy oldotta meg a kérdést, hogy *Zala* Györgyöt személyében megtámadta.

•

Ezekután a Magyar Képzőművészek Egyesülete ma *Zala* György elnöklésével rendkivüli közgyülést hivott egybe, a melynek tárgya a régi Mücsarnok visszaszerzése, az őszi tárlat rendezése és a képzőművészeti főiskola ügye lett volna. Noha a gyülés igen népes volt, az alapszabályok értelmében a közgyülést nem lehetett megtartani, miért is rendes havi egyetemes gyülést tartottak. A Mücsarnok kérdésében elfogadták *Lux* Kálmán inditványát, hogy megkeresik a kultuszminisztert, hogy a régi Mücsarnokot adja vissza az egyesületnek, amely azt 1,600.000 koronáért adta el és helyébe hadikölcsönt vásárolt. *Zala* György bejelentette, hogy egy nagyarányu tárlatot akarnak összehozni, amelyre fölkérik a külföld reprezentáns müvészeit is, de addig, amig a helységkérdés nincs megoldva, erről nem lehet komolyan tárgyalni.

Ezután következett a főiskola kérdése. Zala ismertette az előzményeket. Követelte, hogy az iskola reformjába necsak annak a néhány mesternek legyen beleszólása, aki érdekelve van, hanem a régi tantestületnek és müvészi életünk minden sulyosabb egyéniségének is. Ezután *Bacsa* András és *Erdőssy* Béla és *Major* Jenő ismertették inditványaikat. Egyöntetüen azt kivánták, hogy az egyesület forduljon felirattal a kultuszminiszterhez és kérje a sokat vitatott iskola ügyében egy szakemberekből álló bizottság kiküldetését és az vizsgálja meg a mostani főiskola szervezetét és oktatási rendszerét. Egyuttal a *Képzőművészeti Tanács* eljárását *Zala* Györggyel szemben sérelmesnek találták, mert az ő személyében az egyesületet érték az inzultusok.

A jelenlévők Zalát zajosan ünnepelték. A főiskolára vonatkozó inditványt *96 szavazattal 1 ellenében elfogadták.* A nemmel szavazó *Baránszky* E. László volt, a főiskola egyik jelenlegi tanára.

Kasnya Béla javasolta, hogy vonják vissza az inditványt, mert a főiskola ügyében megint csak ugyanazok a faktorok fognak dönteni.

Balló Ede ugyanazt a nézetet vallotta, mire *Zala* György kijelentette, hogy akár lesz sikerük, akár nem, az egyesületnek kötelessége megtenni ezt a lépést, mert ezzel tartozik a jövő müvészi generációjának.

Márton Ferenc a müvészeti tanács összetételét kritizálta, melyben a Képzőművészek Egyesülete, amely a magyar müvészek 80%-át reprezentálja, csak annyi szavazattal bir, mint a kisebb, üzleti alapon álló 8—10 tagot számláló csoportok. *Major* Jenő inditványozta, hogy hivják vissza a tanácsba delegáltakat, ezt az inditványt azonban elvetették.

Ezután *Ligeti* Miklós emelkedett szólásra s a legnagyobb meglepetésre azt inditványozta, hogy felejtsenek el mindent, béküljön ki a két tábor, mert a viszálykodásnak csak a müvészet vallja kárát. Ő tárgyalt az egyesületből kivált müvészekkel s azok hajlandók visszajönni, ha teljesitik feltételeiket. Ennek a harcnak a beszüntetése elsősorban — ugymond — az egyesületnek jól felfogott érdeke, mert azt tapasztalhatták már, hogy a mücsarnoki kiállitások bojkott alatt állanak. (Felkiáltások: *Ahá! Elszólta magát!)*

Több felszólalás után *Zala* György kijelentette, hogyha csak az ő személye volna a béke akadálya, akkor szivesen távozik helyéről. De *ez az inditvány olyformán hangzik, mintha a gyilkosok felszólitanának a törvényszéket, hogy szüntessék meg a halálos itéletet.* Erre csak azt válaszolhatja, hogy előbb a gyilkolást kell abbahagyni.

Erre a Ligeti- és Kasnya-fronton négyen-öten szinlelt lármába törtek ki. Kasnya érdes hangja hallatszik a legjobban: *Fajvédelmi terrorral nem lehet müvészetet csinálni.* Mire *Orbán* Antal átkiabált: *Te is azt csinálsz, csak más fajt védesz!*

A kibékitési inditványt különben a választmány elé utalták. Végül *Márton* Ferenc rámutatott arra, hogy a közgyülés határozatképtelenségének kimondása tulajdonképpen irreális, mert ha a Csonkamagyarországon jelenleg élő müvészeket vesszük számitásba, akkor a közgyülésnek határozatképesnek kellett volna lenni.

Az ülés folyamán még több kisebb felszólalás történt, különösen az őszi tárlattal kapcsolatban, majd *Zala* György válasza után az ülés késő este ért véget.

GESSLER ALTVATER TRIPLE SEC Cherry Brandy Cordial Tokaj

Tüskésdrót
fekete sodronyból, kétszer kátrányozva, alkalmi vétel, 2000 K kg-ként
»Tüzes« szobakályhák, ágybetétek, lábtörlők
sodronyfonatból és abroncsvasból készitve a legolcsóbb áron, kiváló minőségben kaphatók:
Haidekker Sándor
sodronykeritésgyárában,
Budapest, VIII. ker., Üllői-ut 48/8. sz.

BÉRELJEN VOGEL CSILLART

Vétel esetén a fizetett bérleti díjat beszámítjuk
Károly körút 2. (Városháza) Mária Terézia tér 1

— **Negyvenéves a Közigazgatási Bíróság.** Január 1-én lesz *negyven éve, hogy a Közigazgatási Bíróság megalakult.* A bíróság január 12-én tartja *évnyitó ülését*, amelyen *Puky* Endre elnök beszédet mond a jubiláló bíróság negyvenéves működéséről.

— **Egy autó az Aradi utca sarkán elütött egy anyát kisfiával.** *Kettős gázolás* történt Szilveszter estéjén a Teréz körút és az Aradi utca sarkán. A BC 469. rendszámú magánautó elütötte *Halschek* Izsóné 43 éves magánzónőt, aki a Dembinszky utca 29. számú házban lakik és *Árpád nevű kilencéves kisfiát. Mindketten agyrázkódást és belső sérüléseket szenvedtek.* A mentők a Rókus kórházba vitték őket.

— **Rendőri riporterek estje.** Öt világhírű név fémjelzi a rendőri riporterek január 5-i theâtre paréeját a Rádius filmszínházban. Ez az öt név: *Loretta Young, Simone Simon, Janet Gaynor, Constance Bennet* és *Lukács Pál*, ők játsszák *Bus Fekete László* »*Szerelemből elégtelen*« című regényének amerikai filmváltozatában a főszerepeket. A film, amely *Hollywoodban* készült és színhelye *Budapest*, a *Duna*, a *Rózsadomb*, az *Új-Lipótváros*, a *Keleti pályaudvar*, a riporterek díszelőadásán kerül először meghívott előkelő közönség elé, *műsorra csak hónapokkal később tűzik.* Amerikában ezt »*preview*«-nak hívják. A film előtt a *rendőrzenekar hangversenyez, Békeffy* László konferál és a *művészvilág kitűnőségei lépnek fel* a színpadon. Előadás után *háromszáz taxi viszi át* a közönséget a *Newyork palotába*, ahol táncol, műsorral, atrakciókkal folytatódik a *riporterek* gálaestje, az *első farsangi éjszaka mulatsága.* Rendezőbizottság: Erzsébet körút 9., telefon: 13—19—80, 81.

— **Salamon Géza tanácsnok előadása.** *Salamon* Géza székesfővárosi tanácsnok »*A székesfőváros közegészségügyi intézményeiről*« címen január 6-án, szerdán este 9 órai kezdettel előadást tart a Lipótvárosi Polgári Kaszinóban (V., Berlini tér 5. I.).

— **Az unitárius konferenciás tábor a Mikszáth-ház templomában** január 7-től 9-ig mindennap 5 órakor téli konferenciát rendez. Január 7-én Sz. Weress Jolán és Ujlaki Géza, 8-án Szent-Iványi Sándor tart előadást, január 9-én Kereki Gábor és Költő Irén ismertetik az ifjúság problémáit. A szombati előadás után teaestély lesz. Január 10-én délelőtt 10 órakor Szent-Iványi Sándor konferenciás istentiszteletet tart.

— **A Magyar Művészet XIII. évfolyamának 1. száma** a szokottnál nagyobb terjedelemben a maga egészében a székesfőváros új képszerzeményei ismertetésének van szánva abból az alkalomból, hogy a főváros a Nemzeti Szalónban rendezett kiállítás keretében bemutatja új kép- és szoboranyagának legkiemelkedőbb darabjait. Dr. *Horváth* Henrik mélyreható tanulmányban rajzolja meg a régi Buda és Pest művelődési hátterét, amint az a kiállított képek tükrében nyilvánul meg, dr. *Kopp* Jenő pedig világos és tárgyilagos cikkben ismerteti a magyar művészeti törekvéseket egészen napjainkig. Az előkelő kiállítású szám cikkeit 56 kitűnően sikerült reprodukció kíséri.

Az esztendő utolsó ügetőnapja

Szilveszter napján rendezte az Ügetőegylet az esztendő utolsó versenynapját s pedig elég jó és érdekes programmal. A fagyos pálya néhány meglepetést hozott, nagyjában azonban reálisak voltak az eredmények. A Nemzetközi versenyben utolsó formájának megfelelő időben *Balla* győzött Gudrune ellen.

Részletes eredmény:

I. Szendrő (Hauser) 1. *Margit* (Feiser) 2. *Ibolya* (gróf Vay M.) 3. F. m.: Balbo (mint 1. disqual.), Arató, Céda, Tóni, Mentő. 10:65, 21, 21, 26. 6, 3, 5. Olasz: 54. Befutók: 10:155 és 239. Idő: 36.7. — II. Rabló (Feiser) 1. *Palóc* (Zwillinger) 2. *Jóság* (Raymer) 3. F. m.: Capua, Rába, Búzavirág C., Vakarcs, Puszta-Kürtös. 10:79, 30, 25, 16. 3, 8, 4. Olasz: 65. Befutók: 10:154 és 261. Idő: 39. — III. Apacs (Jónás) 1. *Egeria* (Raymer) 2. *Lasta* (Fityó) 3. F. m.: Irénke, Mimóza, Lugos, Ágnes, Pamuki Böske, Bájos. 10:62, 19, 14, 29. 2½, pari, 4. Olasz: 36. Befutók: 10:74 és 230. Idő: 30.3. — IV. Chalimar (Raymer) 1. *Zivatar* (Zwillinger) 2. *Vág* (Feiser) 3. F. m.: Penny, Osztalék, Theodora, Varázsló, Lord of Pamuk, Leo, Csalán, Primás. 10:25, 15, 20, 18. 1¼, 4, 2. Olasz: 67. Befutók: 10:148 és 56. Idő: 30.6. — V. Revisio (Kovács II) 1. *Ursula* (Jónás) 2. F. m.: Zápor, Leopard, Árva, Ophdian. 10:60, 17, 11. 4, 7/10 reá. Olasz: 47. Befutó: 10:145. Idő: 34.5. — VI. Éber B. (Steinitz) 1. *Magvas* (Zwillinger) 2. F. m.: Molinári, Mucs. 10:28. 3, 8/10 reá. Olasz: 24. Befutó: 10:54. Idő: 29.5. — VII. Balla (Kovács II) 1. *Gudrune* (Zwillinger) 2. F. m.: Tallér, London, Gladiator. 10:12, 10, 10. 4/10 reá, 2. Olasz: 17. Befutó: 10:18. Idő: 27. — VIII. Triumf (Kovács II) 1. *Ádám* (Zwillinger) 2. F. m.: Látrány, Bohém, Évike, Egyetlen (fogadás nélkül). 10:19, 10, 10. 8/10 reá, 1¼. Olasz: 25. Befutó: 10:31. Idő: 32.6. — IX. Nemes (Benkő) 1. *Johny J. F.* (Feiser) 2. *Marlene B* (Baik) 3. F. m.: Tigris, Bandika, Minor, Guardian Todd. 10:265, 16, 13, 11. 5, 1¼, 1¼. Olasz: 50. Befutó: 10:1150. Idő: 34.3. — X. Epilog (Baik) 1. *Varázs* (Wiesner) 2. *Imréd II* (Benkő) 3. F. m.: Sophie, Sterling, Ugyanis, Főúr. 10:41, 14, 07. 1½, 4, 10. Olasz: 27. Befutó: 10:71. Idő: 35.1.

Legközelebbi versenynap: vasárnap.

LEGJOBBAN FOGAD BAUER ALADÁRNÁL

Kossuth Lajos utca 14—16, telefon 1-897-04, 1-897-24. Horthy Miklós út 18., tel. 2-687-86

— **Két napja feküdt holtan lakásán egy nyugalmazott alezredes.** Szilveszter délutánján az Elek utca 26. számú házban lévő lakásán holtan találták *Pervilovich* Ljubomir 56 éves nyugalmazott alezredest. A főkapitányságról rendőri bizottság vonult ki az elekuccai házba, ahol megállapították, hogy az alezredes *talán már két napja feküdt holtan lakásán*, de — minthogy nincsenek hozzátartozói — senkinek nem tűnt fel, hogy nem jelentkezik. A rendőrorvos szerint az alezredes halálát nyilván *szívszélhűdés* okozta. A holttestet a törvényszéki orvostani intézetbe szállították, ahol fel fogják boncolni.

— **Utoljára sütötték el december 31-én Budapesten a delet jelző ágyút.** Csütörtökön *sütötték el utoljára azt a kis ágyút, amely Budapesten hatvan év óta jelezte a delet.* Ez a déli ágyúszó *az egyetlen hiteles magyar időjelző* volt és még a vasutak is hozzá igazodtak. Pontosságát *három csillagászati órával* ellenőrizték s még egy *passzázsmérővel* is, amely mutatta, mikor halad át a nap Budapesten a dél-vonalon. A Toldi Ferenc uccai reálgimnázium erkélyén *Horváth* Elemér fizikatanár december 31-én utoljára sütötte el a pesti delet jelző ágyút.

— **Szilveszter öngyilkosa.** A Rökk Szilárd uccai 11. számú ház pincéjében Szilveszter éjszakáján *felakasztotta magát Mank* Ignác 44 éves munkás. A házbeliek vették észre az öngyilkosságot, de mire levágták a kötélről, a szerencsétlen ember már *halott volt.* Holttestét a törvényszéki orvostani intézetbe szállították. A főkapitányság megindította a nyomozást.

— **Meghalt Osztrovszkij, Oroszország egyik legismertebb írója.** *Moszkvából* jelentik: Hosszú betegség után *meghalt* Nikolaj *Osztrovszkij*, Oroszország egyik legnépszerűbb könyvének, a *Hogyan edzik az acélt* című regényének szerzője. Osztrovszkij 1904-ben Ukrajnában született, apja vasutas volt. Tizenötéves korában már a kommunista ifjúsági szövetség tagja volt, végigküzdötte a háborút, kétszer súlyosan megsebesült. 1924-ben lett a kommunistapárt tagja. 1927-ben tifuszt kapott s a komplikációk következtében *megvakult és megbénult.* Ettől fogva haláláig *mozdulatlanul feküdt ágyában.* Betegágyában diktálta regényét is, amely a szovjetunió népeinek tizenkét nyelvén jelent meg. Tavaly Leninrenddel tüntették ki. Halála előtt néhány nappal fejezte be új regényének első kötetét.

— **Halálozás.** Kisfaludi *Kisfaludy* Józsefné szül. szilvásújfalusi Ujfalussy Mária, Szombathely néhai főkapitányának özvegye 68 éves korában Szombathelyen meghalt.

= **A boldog új évhez három dolog kell:** a pénz, az egészség és a Standard rádió. Az első kettőt megszerezni és megtartani nehéz, a harmadikat, a Standard rádiót megszerezni és megtartani könnyű, mert egyrészt olcsó, másrészt ha már megvan, úgy megszereti mindenki, hogy vigyáz rá és nem ad túl rajta egy könnyen. Tehát boldog új évet: Standard rádiót.

= **Ha az arcszíne fakó,** szürkéssárga és tekintete bágyadt, ha hangulata nyomott és nehéz álmok gyötrik, ha a bél túlságos rothadási folyamatai, gyomorfájás és epepangás kínozzák, olyankor tanácsos néhány napon át reggel felkeléskor egy-egy pohár természetes »Ferenc József« keserűvizet inni a. Orvosok ajánlják.

= **Dinah Grace!** Aki még nem látta, megnézi! Aki már látta, nem győzi elégszer újra csodálni a világ legtökéletesebb alakú táncoló Vénuszát, akinek minden mozdulatából sugárzik a szépség, erotika, charme és sex-appeal. Férfiak bálványa, asszonyok irigyelt szépsége Dinah Grace, akinek gyémántragyogású szépségét és művészetét mint drágakőfoglalat veszik körül az Arizona januári műsorának attrakciói.

= **A Nyugat újévi száma** bejelentését közli a *30 éves Nyugat jubileumának* s hogy a Nyugat új életében *Babits* Mihály és *Gellért* Oszkár szerkesztők mellett társszerkesztői szerepet vállalt *Schöpflin* Aladár, a Nyugat legrégibb főmunkatársa és *Illyés* Gyula, aki az új generációt fogja képviselni a folyóiratnál. Tanulmányt az ünnepi számba *Török* Sophie írt Kafka Margitról, továbbá *Schöpflin* Aladár Illyés Gyula Petőfijéről, *Illés* Endre Földi új regényéről, *Bálint* György Feleky Gézáról, dr. *Hoffmann* Edit Rembrandtról, *Szerb* Antal a Japán Dekameronról és *Földi* Mihály egy francia Ördög-regényről. Utirajzokat *Elek* Artúrtól és *Cs. Szabó* Lászlótól, novellát *Hevesi* Andrástól és *Darvas* Józseftől, verseket *Jankovich* Ferenctől, *Jékely* Zoltántól, *Fenyő* Lászlótól és *Weöres* Sándortól közöl a folyóirat, melynek figyelőrovatai irodalmi, színházi, zenei és képzőművészeti események egész soráról számolnak be. A januári számhoz mellékelten kapják a Nyugat előfizetői *Illyés* Gyula *Petőfi* című könyvét. A Nyugat és a Nyugat-könyvek együttes előfizetési ára ¼ évre 10 P, havonta 4 P. (Az előfizetők évente 10 illetménykötetet kapnak.) Könyvek nélkül a Nyugat előfizetési ára ¼ évre 6 P. Kiadóhivatal: Budapest, V., Vilmos császár út 34.

= **Megjelent a Tungsram rádió- és fénynaptár.** A csinos kiállítású, sok képpel tarkított kis könyv részletes naptári részen kívül mindenki számára hasznos tudnivalókat tartalmaz nemcsak a rádiózás minden kérdésével kapcsolatban, hanem olyan világítástechnikai kérdésekkel is foglalkozik, amelyek lakásunk helyes világítására adnak értékes útbaigazításokat. A Tungsram rádió- és fénynaptár, amely ezekkel a kérdésekkel foglalkozik eleven, ötletes formában, a rádió- és villamossági kereskedők útján kerül a közönség elé.

Boldog újévet kíván igen tisztelt Ügyfeleinek
Schlesinger Mór ingatlanforgalmi iroda Budapest, Vilmos császár út 33, I. 12. Telefon: 1-171-18 és 1-233-21

Frunkhahn posztógyár
szövetei közvetlen a gyárból
IV. PROHÁSZKA OTTOKÁR-U. 8.
VI. TERÉZ-KÖRUT 8.
VIDÉKRE MÉG MA KÉRJE SZOVETMINTÁINKAT!

(Kissé csökken a hideg.) Az elmult esztendő utolsó napja csendes és ködös volt. A hőmérséklet egy árnyalattal magasabb volt ugyan, mint az előző napokban, de még mindig országszerte az olvadásponton alul maradt. Változás csak annyiban történt, hogy a ködtömegbe a Kékestető csúcsa is belekerült, úgyhogy most már az ország egész területét sűrű köd borítja. A Földközi tengeren elég kiterjedt esőzés alakult ki, amely lassan közeledik felénk. Valószínű, hogy az új esztendő második vagy harmadik napján nálunk is lesz csapadék és pedig a hőmérséklet fokozatos emelkedése következtében havas eső alakjában. A délutáni órákban Budapesten és néhány vidéki állomáson is némi hószállingózás volt, de természetesen anélkül, hogy a hóviszonyokat megváltoztatta volna. A Dobogókőn még meglehetősen jó állapotban van a hó és a Börzsöny és Mátrahegység északi lejtőin is lehet egy-két helyen síeléssel kísérletezni a nagyon régi és részben jeges hómaradványokon. A ködös időjárás tovább tart, a köd sűrűsége azonban kissé csökkenni fog, minthogy a légáramlás valamivel élénkebbé válik.

*

1937 január 2-án, szombaton a Nap kél 7 óra 32 perckor, nyugszik 16 óra 04 perckor.

Január 3-án, vasárnap a Nap kél 7 óra 33 perckor, lenyugszik 16 óra 05 perckor.

A Meteorológiai Intézet jelenti december 31-én estére:

Várható időjárás a következő 24 órára: Gyenge légáramlás. Sok helyen köd és zuzmara. Néhány helyen, inkább csak a nyugati megyékben, hószállingózás. A hideg kissé csökken.

— **A Képzőművészeti Társulat tiltakozása a spanyolországi képrombolás ellen.** A Képzőművészeti Társulat megtartotta a Műcsarnokban évzáró választmányi ülését, amelyen *Nékám* Lajos professzor elnöki megnyitója után Zala György szobrászművész alelnök a következő indítványt tette: »Méltóztassék megengedni, hogy hangot adhassak a fájdalomnak s a megdöbbenésnek *ama műemlékrombolás láttára, amely ma Európa egyik legrégibb kultúrájú országában, Spanyolországban folyik.* Mi magyar művészek vagyunk, de ez nem zárja ki, hogy testvéri szolidaritással ne forduljunk nemzeti alapon álló *spanyol kollégáink felé*, őket együttérzésünkről biztosítsuk, azt a pusztítást pedig, amelynek világcsodálta dómok, a festészet és szobrászat nagyszerű alkotásai estek áldozatul, *lelkünk mélyéből elítéljük.*« *Zala* György indítványát jegyzőkönyvbe foglalták, majd *Mussolinit* üdvözölték milánói beszéde alkalmából. Elhatározták, hogy az Esterházy-díjjal kapcsolatos *téli tárlat* január 24-étől március 7-éig lesz, ezt követi a Képzőművészeti Főiskola *hatvanéves jubileumi kiállítása* március 21-től április 11-ig. A következő kiállítás *április 29-ike és június 20-ika* között lesz, *amikorra az olasz állam vezető személyiségeit is Budapestre várják.* Ezután a jövőévi budapesti eucharisztikus világkongresszus és a párizsi világkiállítás művészi részével foglalkozott az ülés.

— **A »hangképzés reformja«** címen írta meg *Moiret Lujza* legújabb munkáját. Moiret Lujza neve nagyon jó csengésű név az énekpedagógia terén. Legelőször akkor lettünk figyelmesek rá, amikor ezelőtt néhány évvel két növendékét állította a nyilvánosság elé. Általános jóleső meglepetést váltott ki az a tömörség, kerekdedség, fény és szín, ami növendékeinek hangjában megnyilvánult s az a megalapozottság, amely a hangokból érzékelhető volt. Senki sem tudta, mily módon, milyen rendszer alkalmazásával sikerült a megcsodált eredményt elérnie? A »hangképzés reformja« most feleletet ad az annakidején támadt kérdésekre. A munka valósággal izgalomba hozza az olvasót. Hasonló tárgyú munkákhoz viszonyítva nemcsak írásmodorának könnyedsége és gördülékenysége, hanem a munka felépítése is megragad. Egy nagyon küzdelmes élet regénye rajzolódik elénk. Egy kutató, az igazság után szomjuhozó lélek minden vágyódása és vívódása. A magyar énekpedagógiai irodalomban még senki sem foglalkozott hasonló elmélyedéssel a hangképzés kérdésével, mint Moiret Lujza. Megállapításainak világosságán, erőteljességén nemcsak egészen rendkívüli felkészültsége, szinte magábanálló lelkiismeretesség tükröződik, hanem — s ez adja a munka legnagyobb értékét — hogy igazságait tudással megvilágított tapasztalatokból szűrte le.

Sok részletről, ami előtt addig érthetetlenül állottunk, oszlott szét a titokzatosság. Igaza van Moiret Lujzának: nem lehet addig futni, míg járni nem tanultunk. Munkája alapvető lesz énekpedagógiánk irányváltozásánál. Nagy várakozással tekintünk azok elé a már régen szükséges változások elé és azoknak a növendékeknek produkciója elé, akik Moiret Lujza művészi műhelyéből lépnek a nyilvánosság színpadára.

Könyvújdonságokat kölcsön
házhoz is szállít KATZ könyvkereskedése, Dorottya u. 10. Tel. 1-820-02

NAPI HÍREK

JÓ REGGELT!

Csütörtökön zajos mulatsággal búcsúztatták az ó-esztendőt. Utódjától csak azt kívánták, ne legyen olyan, mint az elődje. Sok embernek hozott szerencsét Szilveszterkor a malac. Ezzel szemben, mint illetékes helyen megállapították, a malacoknak az újév a legpechesebb nap.

Beszélgetés a kávéházban: »Olvasta? Negyvenezer választóval lesz több Budapesten, mint eddig.« »Ha ez így halad, maholnap több lesz a választó, mint a képviselőjelölt!«

A nap aktuális kérdése: »Vajjon a spanyol kormánycsapatok a hajnali bombázás után elmondták, hogy ez az év is jól kezdődik?«

A nap hőse: a villamos, amelyről most már át lehet szállni az autobuszra. Remélik, hogy ezzel még lassúbbá tudják tenni a közlekedést.

Harminc ügyvédet töröltek — sajnos — a kamarai névjegyzékből. Nem kell a pályán numerus clausus, megfogyatkoznak az ügyvédek maguktól is.

Beszélgetés a villamos perrónján: »Olvasta? Közgyűlés volt Csongrádon a Bomba röpirat ügyében.« »No ennek a Bombának igazán bomba-sikere volt!«

Mindenben első a Pesti Napló

— Lapunk legközelebbi száma Újév ünnepe után, január 3-án, vasárnap reggel a rendes időben jelenik meg.

— A kormányzó József főhercegnél. *Horthy* Miklós kormányzó csütörtök délben 12 órakor meglátogatta József főherceget és félórát tartózkodott nála.

— Új református lelkészek. *Pőcz* Istvánt a mohai, *Antal* Gyulát az iszkaszentgyörgyi reformátusok választották meg *új pásztorukká.*

— Mozgalom indult Árpád halála 1030 éves fordulójának megünneplésére. A Rákóczi Szövetség *mozgalmat indít Árpád vezér halála 1030 éves fordulójának megünneplésére 1937-ben.* Az ezeréves évfordulót 1907-ben Wekerle Sándor akkori miniszterelnök meg akarta ünnepelni, de az ünnepségeket Bécsből letiltották.

— Új főgondnokot választottak a kiskunhalasi reformátusok. A kiskunhalasi reformátusok *új főgondnoka* egyhangú választással *Gusztos* Károly helyettes polgármester lett.

— Ottó királyfi újévi üdvözlete Ausztriának. *Bécsből* jelentik: *Ottó* királyfi csütörtökön *újévi üdvözletet* küldött azoknak a városoknak és községeknek, amelyek díszpolgárrá választották. — *Hívnak, mert szükségben van a haza* — mondja többek között a királyfi üzenete. — Semmi sem volnék, s nem volnék elődeim örököse, ha ezt nem venném tudomásul. *Békét akarok Ausztriának adni,* békét kifelé és befelé. A népközösségben minden foglalkozásnak és minden polgárnak *megadom a maga jogait.* Minden eszközzel *pártfogolni fogom a parasztságot,* mert övék a föld. *Védelmem alatt* a paraszti birtoknak megint az úr és szolga összetartozásán felépült szociális monarchia alapjává kell lennie. A munkásság javát és fájdalmát *magamévá teszem* s azok a munkanélküliek, akik hajlandók dolgozni, *közel állnak szivemhez.* Legfelsőbb védője leszek a tudományoknak és művészeteknek. Meg kell találnia hazánknak a hidat ama szakadék fölött, amelyet 1918 november 12-ike Ausztria példátlan szerencsétlenségére felszakított. A forradalom emlékké válhat, ha azok a községek, amelyek díszpolgárukká választottak, szorosan összetartanak és szellemüknek mindig több és több községet nyernek meg. Az egységben van az erő. A jog és igazság kezeskedik a biztonságért, áldásért, békéért.

Alku nélkül bútor
szabott áron:
NAGY ZSIGMOND,
VI., Lázár ucca 3.
Árak a bútoron

1937 január 1: 30 éves a
NYUGAT
Szerkesztik: Babits Mihály és Gellért Oszkár
Társszerkesztők: Schöpflin Aladár és Illyés Gyula
Az ünnepi év programmjáról
kérjen prospektust: Vilmos császár út 34 T.1-165-85

— Közös békenyilatkozatot adtak ki az angol politikusok. *Londonból* jelentik: Angol politikusok és közéleti szereplők közös nyilatkozatot adtak ki, amely *a Népszövetség megerősítését sürgeti a béke fenntartására.* A nyilatkozat hangoztatja, hogy a háborút meg lehet akadályozni, ha a Népszövetség minden tagja hajandó a támadást szükség esetén katonai eszközökkel is elhárítani. Hatályos szervezet felállítását követeli továbbá a nyilatkozat a Népszövetség keretein belül az olyan nemzetközi viszonyok békés úton való orvoslása végett, amelyek egyébként háborúhoz vezethetnek. Aláírta a nyilatkozatot többek között konzervatív részről Winston *Churchill* és *Atholl* hercegnő, a munkáspárt részéről *Attlee* őrnagy és *Dalton*, a szabadelvű ellenzék részéről *Lloyd George* és Sir Archibald *Sinclair*, továbbá a *canterburyi érsek*, Lord *Cecil* és sok más előkelő közéleti személyiség.

— Klosztották a Népegészségügyi és Munkásvédelmi Szövetség kitüntető okleveleit. *Diszközgyülést* tartott szerdán az Akadémia üléstermében a Népegészségügyi és Munkásvédelmi Szövetség. *Lukács* György elnöki megnyitójában ismertette a Szövetség munkásságát, majd *Szántó* Menyhért közölte, hogy a Nemzetközi Munkaügyi Hivatal felkérte a Szövetséget az egész világ munkásjóléti anyagának gyüjtésére, s immár *52 külföldi intézménnyel tart fenn a Szövetség együttműködést. Jordán* János jelentése után *Arvay* Artúr terjesztette elő a módosított alapszabályokat, amelyeket a közgyülés elfogadott, majd a munkásjóléti intézmények fejlesztése terén kifejtett tevékenység elismerését szolgáló *kitüntetések odaitélésére* került sor. *Ütörő tevékenység különös elismerését kifejező oklevelet kaptak:* az OTI, MABI és a Fejérmegyei Cukorgyár. *Aranyoklevelet:* Bányák: Magyar Általános Kőszénbánya, Rimamurányi Salgótarjáni Vasmű, Salgótarjáni Kőszénbánya, Közlekedési vállalatok: MÁV., Beszkár, Elektromospar: Egyesült Izzó, Textilipar, Magyar Pamutipar, Mezőgazdaság: herceg *Esterházy* Pál uradalmai, Mezőhegyesi állami ménesbirtok, *Dreher* Jenő uradalmai, *Eber* Antal sőregi uradalma. *Elismerőoklevelet: Bayer* János jószággazgató, Magyar Kender Len és Jutaipar, Váci Horganyhengermű rt. A választások során az igazgatóság sorába *Arvay* Artúrt, *Reminczky* Lajost és *Visky* Jánost, az elnöki tanácsba *Morvay* Endrét választották.

— Bizalmat szavazott polgármesterének Csongrád a »Bomba«-ügyben. *Csongrádról* jelentik: Városszerte megbotránkozást keltett az a *»Bomba«* című röpirat, amelyet e hét elején küldöztek szét a város és a megyei közélet vezetőinek s amely kíméletlen, sok helyütt durva támadást intézett *Piroska János polgármester ellen.* Több városi tisztviselő kívánságára *rendkívüli közgyülést* hívtak össze. A közgyülésen *Vincze* János kijelentette, hogy »a *csúf szennyirat* feldúlta a város békéjét« s a képviselőtestületnek kötelessége visszautasítani a gyanúsításokat s a polgármester mellé állni. *Bozó* Andor kijelentette, hogy ilyen példátlan támadással a képviselőtestületnek még sohasem kellett foglalkoznia. *Rásonyi Papp* Pál tisztifőügyész szerint a röpirat a polgarmesteren kívül a főispánt, sőt burkoltan az alispánt is támadja. Ezután felolvasták a városi tisztikar nyilatkozatát, amelyben *a tisztikar bizalmáról biztosítja Piroska polgármestert.* A polgármester, aki bűnvádi eljárás megindítására kért felhatalmazást s ugyanakkor a röpirat vádjainak tisztázására fegyelmit kért maga ellen, maga is felszólalt a rendkívüli közgyülésen:

— Ha van nálam alkalmasabb, becsületesebb, alkotókészebb ember a városban, — mondotta — jöjjön ide, bizonyítsa be ezt és én *szívesen átadom helyemet a nálamnál alkalmasabbnak.*

Ezután a képviselőtestület *egyhangúlag bizalmáról biztosította a polgármestert, hasonló bizalmi nyilatkozatot szavaztak meg a főispánnak és az alispánnak is.*

Kedves utazóközönségének
B.U.É.K.
KÉKTAXI Tel.: 33-33-33

— »A kormányzói jogkör kiterjesztése.« A *Magyar Szemle,* gróf *Bethlen* István folyóirata januári számában nagy feltűnést keltő tanulmányt közöl *Csekey* István egyetemi tanár tollából *A kormányzói jogkör kiterjesztése* címen. A szerző abból indul ki, hogy az 1920. évi I. t.-c. *voltaképpen ellenkező hatást ért el, mint amelyet elérni óhajtott.* Nemhogy az ősi alkotmányosság útjára vezette volna a nemzetet, de az alkotmányjogi intézmények fejlődését erősen köztársasági irányba terelte. Viszont a kormányzói intézmény elvesztette eredeti értelmét és szerepe többé már nem ideiglenes jellegű, mert szinte állandósult és a provizórium megszűnésére egyelőre nem lehet következtetni. Jogelméleti szempontból — folytatja fejtegetéseit Csekey professzor — ilyenformán az elé a dilemma elé kerülünk, hogy vagy elismerjük a kormányzó királyt helyettesítő régens voltát, amely esetben Magyarország államformája a monarchia, a kormányzó jogállása szerint azonban nem államfő, — vagy pedig a kormányzót valóságos államfőnek tekintik, de ebben az esetben Magyarország államformája köztársaság. Ebből a helyzetből csak egy kivezető út van: az, *ha a kormányzóságot olyan intézménynek állítjuk be, amely különbözik a régensségtől ugyanúgy, mint a gyámkormányzóságtól.* Ha hűek akarunk maradni a monarchikus államformához, akkor intézményesen kell azt fenntartani, mert különben olyan hibába esünk, mint az 1920. I. törvényeikk, amely odavezetett, hogy *Magyarország jogi szempontból véve ma köztársaság, politikailag ellenben monarchia.* Csekey professzor végül a következő pontokban foglalja össze a kormányzó jogkörének kiterjesztésére vonatkozó javaslatait: 1. A kormányzónak meg kell adni *a törvényszentesitési jogot.* 2. A kormányzót fel kell ruházni *a nemességadományozás jogával,* legfeljebb azzal a korlátozással, hogy ezeket az adományozásokat a koronás királynak annakidején meg kell majd erősítenie. 3. A kormányzót nem szabad kizárni *a főkegyúri jog gyakorlásából* Ez sem jogtörténelmileg, sem alkotmányjogilag nem indokolt. Az nem lehet indok, hogy a kormányzó jelenleg nem római katolikus vallású, mert a fökegyúri jogot Bethlen Gábor is gyakorolta, mint Magyarország fejedelme. 4. *Meg kell szüntetni a kormányzó felelősségrevonásának lehetőségét.* Nem állhat meg egymás mellett a törvény által biztosított sérthetetlenség, ugyanakkor pedig a felelősségrevonás lehetősége. 5. Megfontolandó lenne, hogy a kormányzó cím helyett nem lenne-e megfelelőbb a *fejedelem* elnevezés. 6. Szükséges lenne *a kormányzó helyettesérőI* gondoskodni és *az utódlás kérdését* rendezni. Ki kellene törvényben mondani, hogy a kormányzói tisztség megüresedése esetén a hatalom gyakorlása a kormányzó helyettesére (az alkormányzóra vagy a kormányzói tanácsra) szál. A magyar nemzetnek — fejezi be fejtegetéseit Csekey István — a mai válságos időkben kifelé csak az lehet az érdeke, hogy a kormányzó lehetőleg csorbítatlan szuverénitással gyakorolja a felségjogokat; befelé pedig az, hogy a királyi méltóság fénye és a magyar szentkorona eszméje ne halványuljon el.

— Klasszikus zeneestet rendeznek a szarvasi öregdiákok. *Klasszikus zeneesttel* kezdi meg az új esztendőben összejöveteleit a Szarvasi Öregdiákok Szövetsége. Az estén, amelyet január 3-án félnyolckor tartanak meg az Alkotmány-étterem különhelyiségében, *Schaffer* Erzsébet, *Némethy* Ferenc, *Karpáthy* Ernő és *Hajdu* Mihály lépnek fel, *Siki* Béla főtitkár pedig újévi köszöntő rigmust olvas fel.

BOLDOG ÚJÉVET
kíván kedves vevőinek, ismerőseinek és barátainak
HEILIG
HARISNYAHÁZ, RÁKÓCZI ÚT 26
a jó minőségek szaküzlete

Kállay Tibor pénzügyminisztert. Nagyatádi Szabó István megigérte, hogy a kivánságokat figyelembe fogja venni.

A szarvasi választókerület szavazóinak egyrésze *Tomcsányi* Vilmos Pál igazságügyminisztert akarja bizalmával kitüntetni, ami ellen az igazságügyminiszternek valószinüleg nem lenne kifogása. A mezőturi kerületben ismét uj kormánypárti jelölt, *Mészáros* Lajos bukkant fel, akinek érdekében *Gömbös* Gyulát szeretnék párthivei megmozgatni.

A móri választókerületben a kormánypárti *Széchenyi* Viktor gróf szombaton tartotta meg programbeszédét, ahol bejelentette, hogy legitimista álláspontot vall. Ennek ellenére *Vasadi-Balogh* György, *Hévj* Imre és sokorópátkai *Szabó* István ajánlották Széchenyi Viktor grófot a választók figyelmébe.

Veszprémben *Bernolák* Nándor népjóléti miniszter fog hir szerint szembeszállni a legitimisták jelöltjével.

Miből telik?

A *Magyarság* mai számában felvetettük a kérdést, hogy miből telik azoknak a kortesutaknak a költsége, amelyeket az egységes párt korifeusai különvonatokon tesznek meg az ország különböző részeiben. Erre a kérdésünkre most a *Magyar Országos Tudósító* a következőket jelenti:

Egyik ma reggeli ujság tendenciózushangu közleményben azt a kérdést teszi szóvá, vajjon az egységes párt vidéki nagygyüléseire Budapestről leutazó politikusok különvonatát kinek a költségére veszik igénybe. Illetékes helyről nyert információ alapján megállapitható, hogy a különvonatokat a szabályszerü dijak lefizetése ellenében az egységes párt veszi igénybe és ennek költségeit is az egységes párt viseli.

Mi a magunk részéről örülünk a könyomatos nyilatkozatának, mert most kiderült, amit különben is sejtettünk, hogy ezekre a különvonatokra a pártkasszából telik.

A velencei kiállitás müvész-zsüritkapott

— A Magyarság tudósitójától —

A sajtónak — eltérően az eddigi szokástól — nem nyujtottak belepillantást velencei kiállitásunknak *Majovszky* Pál kormánybiztostól kiválogatott anyagába. Azonban közismertté vált a *Képzőművészek Egyesületének* elégedetlensége a Majovszky-féle kiválogatással, amivel a *Magyarság* is behatóan foglalkozott. Az egyre szélesebb körben terjedő és mind nagyobb elégedetlenség láttára *Majovszky* kénytelen volt belátni, hogy a müvészvilág itéletének és igényeinek nem tudott megfelelni, ezért benyujtotta megbizatásáról való lemondását. Ma délelőtt a képzőművészek 45 tagu küldöttsége jelent meg *Vass* József kultuszminiszter előtt *Zala* György vezetésével és közmegelégedést keltő sikert ért el. A küldöttség a *Magyar Távirati Iroda* utján ma a következő jelentést adta ki:

Zala György a miniszter előtt kifejtette, hogy a Mücsarnokban összegyüjtött, a velencei kiállitásra szállitandó anyag egyáltalában nem képviseli nemzetünk képzőművészetét, mert *nem egyéb, mint egyetlen frakciónak selejtes gyüjteménye*, mely társaságot ez alkalommal sikerült »tetten érni«. Kérte a minisztert, küldjön ki a Képzőművészetek Egyesületének bevonásával zsüritazzal a megbizással, hogy ezt az anyagot átrostálja és jelentős, kiváló magyar müvészek alkotásaival kiegészitse.

Vass miniszter válaszában kifejezést adott annak, hogy annak a velencei kiállitásnak reprezentativ jellegének kell lenni, hogy hü tükre legyen a külföld előtt a magyar géniusznak. »*Megbotránkozásának adott kifejezést a Mücsarnokban látottak felett és bejelentette, hogy Majovszky Pál doktornak, az általa kiküldött miniszteri biztosnak lemondását elfogadta és a Képzőművészek Egyesületének képviselőit felszólította, küldjenek ki müvész-zsüritet.*«

Rövid tanácskozás után a müvész-zsüribe beválasztották *Karlovszky* Bertalan, *Bosznay* István, *Stetka* Gyula, *Kacziány* Ödön, *Ujvári* Ignác festőművészeket, *Zala* György, *Gács* István és *Tóth* István szobrászművészeket.

A zsürit a kultuszminiszter elfogadta és felkérte, hogy a rendelkezésére álló rövid idő alatt a velencei kiállitás anyagát revideálja, selejtezze és kiegészitse.

A zsüri ma délután két órakor már meg is kezdte működését a Mücsarnokban Pekár Gyula vezetése alatt. Először a Majovszkytól összegyüjtött anyagot fogják felülvizsgálni.

A Képzőművészek Egyesülete ezuton is felkéri tagjait, hogy legkiválóbb alkotásaikat tartsák készenlétben.

Megtörtént a kiselejtezés

A zsüri mindenekelőtt kiselejtezte a kiállitás anyagából mindazt, ami nem odavaló. A zsüri tagjai munkaközben élénken csodálkoztak, hogy *mennyi gyönge dolgot szedtek össze* a kiállitásra, különösen, ami a szobrászati és a grafikai részt illeti. Pedig — *Vass* miniszter közbelépésére — a legrosszabbakat már a zsüri beavatkozása előtt sietve eltüntették a hivatalos közegek.

A kiselejtezettek között van *Kohner* Ida négy képe, egy *Rippl-Rónai, Ferenczi* Noémi gobelinje, *Hatvany* Ferenc női aktja és *Beck* Fülöp ormótlan gipszreliefje, amely kómikus hatást keltett volna a carrarai márvány klasszikus hazájában.

A zsüri szükségesnek látta azt is, hogy *Székely* Bertalannak és *Benczurnak* egy-két — tendenciózusan kiválasztott — gyöngébb alkotását *a kiváló magyar mesterek elsőrangu müveivel helyettesitse.*

Uj mütárgyakat hamarjában csak a *Szépmüvészeti Muzeumból* lehetett a kiselejtezettek helyébe kiválogatni, de több müvész — *Márton* Ferenc, *Haranghy* Jenő és mások — felszólitást kapott, hogy küldjön be egy-két müvet. Az uj anyag adminisztrációját *Paur* Gézára bizták.

Délután ötig dolgozott a zsüri, amikor lezárták a jegyzőkönyvet, amelyet a jelenlevők aláirtak.

Értesülésünk szerint a zsüri illetékes helyen azt a kivánságát fejezte ki, hogy *a velencei kiállitás uj kormánybiztosává Gerevich Tibor dr. egyházmüvészeti előadót nevezzék ki* és a jövőre nézve — hasonló kellemetlen incidensek elkerülése végett — *vegyék ki a kultuszminisztérium müvészeti osztályának vezetését az eddigi kezekből.*

*

Szlányi Lajos annak közlésére kért bennünket, hogy neve tévedésből szerepelt a velencei kiállitásról kihagyottak között, mert ő képviselve van a gyüjteményben. Hasonló kelyreigazitásra szorul *Kukán* Géza szerepléso is a kihagyottak listáján.

Persián és Rejőd egy detektivnek felfedték politikai terveiket

Azt hitték, hogy cseh diplomatával beszélnek — Cseh támogatást kértek a liberális blokk részére — A kémkedési ügy miatt kicserélték a cseh követség személyzetét

— A Magyarság tudósitójától —

A törvényszék legnagyobb tárgyalóterme, az esküdtszéki terem ma is egészen megtelt hallgatósággal, akiket a *Persián—Rejőd*-féle kémkedési pörben mára várt jelentős tanukihallgatások csalogattak be. Az egész pörnek egyik legérdekesebb tanuját, *Szendrő* Ottót a bíróság zárt tárgyaláson hallgatta ki, miután hivatalosan megállapitották, hogy Szendrő a körletparancsnokság defenziv osztályának szolgálatában áll és az államérdek megkivánja a zárt tárgyalást. A következő tanu, *Windischgraetz* Lajos herceg elmondotta, hogy ő Párisban értesült a cseh politikusok és bizonyos budapesti körök kapcsolatairól és mikor Budapesten Szendrő tudomására hozta, hogy adatok vannak a kezében Persiánék és Rejődék működéséről, ezeket az adatokat átadta a rendőrségnek. Windischgraetz herceg után *Hindy* Béla detektiv mondotta el azokat az érdekes megbeszéléseket, amelyeket ő vele folytattak Persiánék, mert azt hitték róla, hogy ő az a *Cserno* cseh miniszteri tanácsos, akit Benesék tárgyalásra Budapestre küldtek. Ezt a vallomást Rejőd Alpár nagyon idegesen hallgatta és azután jellegzetes keleti mozdulatokkal, kikiáltói fürgeséggel kalandos kérdéseket tett föl, amelyeknél legnagyobbrészt a biró terelte vissza a pör szürke ösvényére. Persián csendesebben viselkedett, csak haragos mosollyal mutatta ki időnként elégedetlenségét.

Windischgraetz herceg az Olcsó Jánosokról

Windischgraetz Lajos herceg vallomásában előadta, hogy mikor Párisból visszaérkezett, bemutatták neki Szendrő Ottót, aki akkor a magyar királyi vezérkarnál és a cseh követségnél teljesitett szolgálatot. *Szendrő átadta neki Persiánék memorandumának eredetijét, amit ő lefényképeztetett.* Szendrő mutatott neki több nyugtát, amelyeket állitólag Rejődtől kapott, aki a cseh követségtől pénzeket vett fel. Ugyancsak emlitette, hogy Persián feljár a cseh követségre és tárgyalásokat folytat Szalatnaival. *A kémkedési ügy kipattanása a cseh követségen válságot idézett elő és a követség egész személyzetét elbocsátották.* Mikor az októberi királylátogatás alkalmával a csehek a Felvidéken letartóztatták, ezt egy cseh tiszt szemrehányólag emlitette előtte.

Miskolczy Agost ügyész kérdésére elmondotta Windischgraetz Lajos herceg, hogy Szendrőnek adott bizonyos pénzösszegeket az akció keresztülvitelére, amikről nyugtát is kapott.

Persián Ádám vádlott tesz ezután kérdéseket Windischgraetz herceghez, amelyeknek legnagyobb részére az elnök nem engedi meg a válaszadást. Kérdezte Persián, hogy mikor Windischgraetz parlamenti beszédében Olcsó Jánosokról beszélt, akik titkokat árulnak el a kisantantnak, ismerte-e már az ő kémkedési ügyüket?

Windischgraetz Lajos herceg azt válaszolta, hogy *akkor még nem ismerte, hanem más esetekről tudott.*

Rejőd Alpár vádlott több kérdést tesz Windischgraetzhez, amelyekből azt szeretné kihozni, hogy Windischgraetz vele szemben elfogult. Igy megkérdezte, tudott-e Windischgraetz arról, hogy ő egy prágai lapban támadást helyezett el ellene a burgonyaeset miatt. Windischgraetz Lajos herceg elmosolyodott a kérdésre és kijelentette, hogy erről nem tudott.

Megkérdezte Rejőd, igért-e Szendrőnek százezer koronát? Windischgraetz kijelentette, hogy Szendrőnek anyagi jutalmat nem igért.

Windischgraetz Lajos herceg megesketése után Weber Károly tanár irásszakértő kijelentette, hogy a fényképmásolatban mellékelt memorandum szövege Szalatnai cseh követségi tanácsos kézirása.

Hindy detektiv, mint cseh diplomata tárgyalt Persiánékkal

Bornemissza Sándor külügyminiszteri irodaigazgató előadta, hogy a memorandum cseh szövegét ő forditotta át magyarra. Az értelmet egész hüen visszaadta, de az árnyalatokért nem vállal felelősséget, *a külügyminisztériumban tudtával senkisem beszél perfektül csehül.*

Ezután került a sor *Hindy* Béla detektiv kihallgatására, akinek a főkapitányság telefonon megadta a felmentést a hivatali titoktartás alól.

Elmondotta Hindy, hogy Andrejka rendőrtanácsostól utasitást kapott a csehekkel tárgyaló politikusok leleplezésére. Windischgraetz Lajos hercegnél találkozott Szendrővel, akivel megbeszélték, hogy ő *ki fogja magát adni Cserno Jan cseh miniszteri tanácsosnak* és ugy fog szerepelni, hogy Benes megbizásából jött Budapestre, a közvetlen tárgyalások lefolytatására. Mult év julius 18-ikán szobát bérelt a Hungáriában és délután öt órára magához kérte Persiánt és Rejődöt. Délután azonban Persiánék nem jelentek meg, mint később elmondták azért, mert *a szálló portása közölte Rejőddel, hogy tele van az egész szálló detektivekkel és erre Rejődék jobbnak látták távozni, nehogy a detektivek a cseh diplomatával való tárgyalást megneszeljék.* Este háromnegyed kilenckor Szendrővel együtt elment Persián lakására, ahol *hosszabb megbeszélést folytattak Persiánnal és a később megérkezett Rejőddel.* Persián ismertette a liberális blokk programját, melynek három fő pontja a közszabadságok helyreállitása, demokratikus kormányzat és a trianoni szerződés békés uton való megváltoztatása. Beszéd közben Rejőd nagyon kérte, hogy *minden irásbeli közléstől óvakodjék*, és Szendrőtől megkérdezte, nála vannak-e még a nyugták. Mikor Szendrő igenlőleg válaszolt, kérte, hogy *tépje azokat össze.*

Háromszáz vagon cseh szén a liberális blokknak

Persián rátért a memorandumra is, ismertette a memorandumban megnevezett liberális politikusok szereplését és azután felemlitette, hogy a *csehek mivel is segélyezhetnék a liberális blokkot. Főképp háromszáz vagon szénnek a küldését sürgette.* Ő azt válaszolta, hogy a szenet be nem igérheti, mert erre felhatalmazása nincs, de *ha azt fogja látni, hogy az ő szolgálatuk megér ennyit a cseh államnak, kérésüket támogatni fogja Benes előtt.* Persiának sürgették, hogy nagyobb anyagi segitséget adjanak sürgősen, mert a többi pártok nagyon erősen állanak, *mig a liberális blokk nélkülözi az anyagi eszközöket.* Erre ő felajánlott tuszonötezer cseh koronát, amit pár nap mulva tudna nekik rendelkezésükre bocsátani. Ezután Rejőd kérdezősködött tőle a cseh belsőpolitikai viszonyokról, majd megint visszatértek a háromszáz vagon szénre. Ő a cseh diplomata szerepében megkérdezte Rejődtől, mit ért a trianoni szerződés békés megváltoztatása alatt. *Talán valami békés irredenta-propagandára gondolnak?*

Rejőd azt felelte, hogy erről szó sincs. Egész őszintén megmondja, ezt a pontot *csak azért vették fel, mert manapság Magyarországon politikai párt irredenta-program nélkül nem képzelhető.* Azonban *ez nekik eszük ágában sincs, ők a Károlyi-forradalom alapján állanak* és a »cseh-szlovák« köztársasággal jóviszonyban akarnak élni.

Tárgyalni akartak a liberális vezérekkel is

A tárgyalás vége felé előállt Hindy azzal a kivánságával, hogy szeretne néhány liberális blokkbeli vezetőpolitikussal találkozni, mert Persiának igéreteivel nem elégedhetik meg. Rejőd ekkor előmutatta képviselőházi belépőjegyét annak igazolásául, hogy *ő a Giesswein-pártnak az igazgatója.* Azután megállapodtak abban, hogy két nap mulva, *julius 20-ikán találkoznak Persián lakásán és ott lesz Rassay Károly akkori nemzetgyülési képviselő és P. Ábrahám Dezső volt képviselő.* Erre a találkozásra nem ment el, mert *Rassayt látásból ismerte* és félt, hogy Rassay gyanut fog. Azonkivül *Szendrő 20-ikán délelőtt látta a cseh követségen Rejőd Alpárt bizalmas beszélgetésben Emminger őrnagygyal és Szalatnaival* és ebből azt gondolták, hogy kideritették, ki szerepel voltaképen Cserno neve alatt. Ezzel az ő szerepe véget is ért.

Elnök kérdésére elmondta Hindy tanu, hogy mindketten *arra kérték a pénzt tőle, mint cseh tisztviselőtől, hogy a köztársasági államformát visszaállithassák.* Persián határozottan kijelentette előtte, hogy ő memorandumot nyujtott át a cseh követségnek, amelyet Prágába is felterjesztettek.

Mi érdekelte legjobban Persiánt és Rejődöt?

Miskolczy Ágost ügyész kérdésére a tanu előadja, hogy többször emlitették, milyen erős Habsburg-barát propagandát folytatnak Magyarországon a hivatalos körök, még a vasuton is kedvezményes utazást biztositanak a legitimistáknak.

Miskolczy Agost ügyész: *Az egész beszélgetés alatt különösen mit hangsulyoztak?*

Hindy tanu (nevetve): *Bocsánatot kérek, főleg a háromszáz vagon szénről beszéltek, legalább jó félóráig.* (*Ezt a kijelentést a biróság és a hallgatóság is nagy derültséggel fogadta.*)

Ács Jenő védő kérdésére elmondja a tanu, hogy a rendőrségen látta a két nyugtát, amelyek közül az egyik ezer, a másik négyezer koronáról szólott *és állitólag Rejődtől származnak.* Mindkettőben az áll, hogy *az összeget a »cseh-szlovák« missziótól vették át.*

Persián Ádám észrevételeiben azt mondotta, hogy *a tanu vallomása nagyjában megfelel az igazságnak*, de nem igaz az, hogy Rejőd nyugtákról beszélt, hogy a háromszáz vagon szénről tárgyalás folyt volna és nem igazak az integritásról előadott dolgok sem. A liberális blokk anyagi támogatásának a kérdésével a tanu állott elő és ő kérte Rassaynak és P. Ábrahámnak a tanácskozásokba való bevonását.

Hindy Béla ezzel szemben *a leghatározottabban fenntartotta vallomását* és még azt is elmondotta, hogyan ültek együtt Persián asztalánál.

Ezután Rejőd tesz föl több kérdést, ismét gyakran derültséget keltve a közönségben. Főképp aziránt érdeklődik, hogy mint detektiv, nem vette-e észre, hogy ők kezdettől fogva agent provokatőrt láttak benne, amire a tanu kijelentette, hogy *ilyesmit igazán nem vett észre.*

A biróság ezután a védők tiltakozása ellenére megeskette a tanut és a tárgyalást csütörtök reggel kilenc órára halasztotta.

EGYÉNI AKCIÓ...

Politikai eszperanto

(Beláttam, hogy az egységes párt tagjait végre meg kell értetni egymással. Soha még alkalmasabb eszköz erre a célra nem volt, mint az eszperanto világnyelv, melyet bárki megtanulhat egy óra alatt Zsidlof ezerszavas módszerével a Héberlitz iskola alapján.)

Esperanta grammatico

Minden főnév *o*-ra, minden melléknév *a*-ra, minden határozó *e*-re és minden kerekszám zérusra végződik. Tárgyeset ragja *n*, többes rag *j*. Jelenidő minden személyben *as*, multidő *is*, jövőidő *os*, feltételes mód *us*. Főnévi igenév *i*. Aki ezt a pár sort megtanulja, tökéletesen megtanul eszperantóul és beléphet az egységes párt babyloni zürzavarába. Bármelyik párthoz vagy nyelvcsaládhoz is tartozott azelőtt, ezen nyelv segitségével azonnal megértetheti magát. Pl. En kérek egy skatulya svéd gyufát: Mi piteschönas unan skatulon Tändstickfabricon paraffineradan. Vagy széles jókedvében igy énekelheti a »Káka tövén költ a ruca« kezdetü népdalt: In inferno de cacao poëtas háp-hápó. Lássunk tehát egy pár példát.

Mondattan

1. Kopó kopóval, agár agárral:
   Kopó cum kopó, Hüttner cum Dobó.
2. Szép öcsém milyen kár, hogy apád paraszt vót:
   Bela fratro talia káró, ut patro estis Sokoró.
3. Az államtitkár nem kapaszkodik és nem kell neki király:
   Doctor Kószó non est kúszó, Kószó estas szabadúszó.
4. A választásokat Gömbös Gyula vezeti nagy körültekintéssel:
   Julio Bonaparto ducas választoju cum magna terroro.
6. Nagyatádi Szabó pártelnök lett:
   Magnatáda Sabó estis picta masculo.
6. Egységben van az erő:
   In discordió estas energió.

Tulajdonnevek

Itt vigyázni kell a ragozásra. Minden vezetéknév okvetlenül *o* ragot kap. Pl. Sokoró + ó = *Sokoróó*. Klebelsberg nevénél előre is tehetjük az ó-t. Ez esetben igy hangzik a név: *Ó Klebelsberg Kunó!*

Névrövidítéseket mellőzni kell. Pl. Kuna P. András: Kuno *Agricolo* Andreo. Vagy *Kovács J. István*: Kovácsó *Antikrisztó* Stephano.

Müfordítás

Végül itt közöljük elrettentő példaképpen Szabolcska Mihály versének fordítását, melyben már évekkel ezelőtt gyöngéd célzást tesz az Egységes Pártra.

In csapszékó Salzburga

Non in ripo Tisza estas ez a Kino,
Hik dupla malátó, non tokaji vino.
Apud magna menzo sváboj idogálasz,
Una potpurina
Notan kornyikálasz.

Magna terefero, rettento galádó,
Multa hic a verbo, a tripla malátó.
Régi konkurresztoj hic non verekedasz,
Apud Nagyatádó
Núró veszekedasz.

Si in ripo Tisza volna ez a mungó,
Akadnámusz itten fenc magna bunkó,
Működne a bunkó, kilógna a cungó,
Tisza maradna csak
Unisono mungó!

Aki ebből a krokiból ki tudja hámozni a helyes értelmet és az Egységes Pártot, kéretik, hogy az értelmet adja át jelen cikk irójának, a pártot azonban megtarthatja. ***Lisztiusz***

Az angol alsóházban a trianoni szerződés sürgős megváltoztatását követelik

Elliot képviselő azt kivánta, hogy már a mostani határmegállapitásnál is utasitsák vissza a franciák tulzásait — Ujabb francia fenyegetés Anglia ellen

Az erőszakos békeszerződésekkel elkövetett nagy politikai és gazdasági baklövéseket angol politikusok vették észre legelőbb s ők voltak az elsők, akik Európa vigasztalanul beteg gazdasági helyzetét is azzal a logikus módszerrel akarták meggyógyitani, hogy a kór okozóját, valamennyi baj közös kutforrását, a megbotránkoztatóan cinikus papirosmüveket kiküszöbölik a világból és *valódi békeszerződésekkel* cserélik fel. A lordok házában, valamint az alsóházban ismételten hangzottak el tiltakozó felszólalások a trianoni szerződés ellen, amely valamennyi hóhérakta között a legszörnyüségesebb és leglogikátlanabb. Ezek a fölszólalások — mint örömmel látjuk — nem halkulnak el, hanem mindinkább erősödnek Angliában, erősödnek elsősorban angol érdekből, mert az utóbbi idő óta, amióta Anglia hozzájárult ahhoz, hogy a ránézve elsőrendü jelentőségü *sévresi* szerződést Franciaország annyira leplezetlen intrikus szereplése mellett gyökeresen megváltoztassák, az angol nemzetnek még ennyivel is kevesebb oka van arra, hogy a sévresinél sokkal oktalanabb trianoni békeszerződést tüzön-vizen keresztülerőszakolja s ezzel Középeurópa mai szerencsétlen állapotát mesterségesen meghosszabbitsa.

Az elhagyott magyarság igazságos ügye tegnap is lelkes pártfogót talált az angol alsóházban, ahol *Elliot* kapitány a külpolitikai vita során *interpellációt terjesztett a kormány elé s ebben a trianoni szerződés sürgős revizióját követelte.* Elliot utalt annak szükségére, hogy a határmegállapitásnál *gondoljanak Magyarország érdekére is.* Hangoztatta, hogy Erdélyben háromszázezer magyar él, akiket *vissza kell csatolni hazájukhoz, Magyarországhoz.* Az interpelláló végül azt a reményét fejezte ki, hogy a külügyi hivatal utasitani fogja a magyarországi határmegállapitó bizottság angol tagjait, hogy *helyezkedjenek szembe a francia kiküldött javaslataival. A revizióra föltétlen szükség van,* — mondotta Elliot, — mert ha eddig még nem is jutott *végső pusztulásba* Európának ez a része, *a robbanás minden pillanatban várható.*

Az interpellációra *Harmsworth* külügyi államtitkár felelt a kormány nevében. A válasz rövidsége mellett is igen sokat mond a számunkra. Harmsworth ugyanis a békeszerződések igazságtalanságairól elhangzott birálatokra azt felelte, hogy az angol kormánynak *nem volt soha szabad keze a fölhánytorgatott kérdések megoldásában.*

Páris ismét fenyegetőzik

Minél inkább közeledik az idő, amikor Lloyd George személyesen fog kiállni az angol parlamentben, hogy a génuai értekezleten követendő angol politikát vele megvitassa, *annál sürübben röppennek ismét a francia fenyegetések Párisból Londonba.* A *Petit Parisien* ma Poincaré nyilatkozatát közli, amely egyenesen azzal fenyegeti meg az angolokat, hogy ha a szárazföldi leszerelést, a német jóvátételt, vagy általában a békeszerződések kérdését szóba fogják hozni Génuában, *a francia küldöttség azonnal távozni fog az értekezletről és elhagyja Génuát.* A *Figaro* azt irja, hogy Poincarénak nem volt módjában azokat a feltételeket megállapitani, amelyek mellett Németország és Oroszország részt vehetne a génuai értekezleten. Ez a kérdés Franciaország számára fájdalmasan sötét pontot jelent. Jól tudjuk, — mondja a *Figaro,* — hogy a két állam Európa gazdasági ujjáépitésével szemben támadó programmal jön, amely nem egyéb, mint saját országaik ujjáépitésének terve. Franciaország azonban szintén Európához tartozik és jogot tart az ujjáépitésre. Franciaország génuai szerepe egyáltalán nem könnyü. *Titokzatos veszedelmek sulya nehezedik a közvéleményre.*

Lloyd George döntő napja a parlamentben

Londoni távirat szerint Lloyd George személyesen fogja beterjeszteni az alsóházban azt a határozati javaslatot, amely a parlament jóváhagyását kéri ahhoz a politikához, amelyet az angol képviselők *Génuában* érvényesiteni akarnak. Ebből az alkalomból a miniszterelnök nagyjelentőségü beszédet fog mondani, amelynek során föl fogja vetni a bizalmikérdést is. A *Daily Mail* értesülése szerint a miniszterelnök lemondott a szovjet elismerésének tervéről és *megváltoztatta a génuai értekezletre kitüzött programját.* Igy a többi közt a szovjet elismerését csak abban az esetben fogja támogatni, ha ez a biztositékként kivánt nyolc ismeretes pontozatot kikötés nélkül magáévá teszi.

Lenin nem mer Európa elé kerülni

Mára lehullott a lepel Moszkvának arról a legujabb manőveréről is, amellyel *Lenin* Génuába való utazásának elmaradását a diktátor állitólagos betegségével akarta elburkolni. Mint ma egyik távirat megállapitja, *Lenin betegsége egyáltalán nem komoly* s a népbiztos csak azért nem megy Génuába, mert attól fél, *hogy nem lesz biztosságban az élete,* mihelyt abba a világba teszi be a lábát, amelynek nyugalmát a bolseviki méreggel feldulta.

Egyik semleges állam Génuában föl fogja vetni a német jóvátételt

Bécsből jelenti a *Magyarság* tudósitója: *Berlini* jelentés szerint ottani jólértesült politikai körökben ugy tudják, hogy *Nyugateurópa egyik nagyobb semleges állama,* amely Németország gazdasági összeomlása esetén szintén a lehető legsulyosabb helyzetbe jutna, azt tervezi, hogy *keresztül viszi a jóvátétel kérdésének a génuai konferencián való tárgyalását.* A szóban lévő hatalom az elterjedt hirek szerint ez irányban már diplomáciai lépéseket is tett és az eddigi jelek azt mutatják, hogy tervét nemcsak Európának legtöbb semleges állama, hanem az *ántántnak az angol csoporthoz tartozó államai is támogatnák.* A berlini politikai körök azonban kijelentik, hogy számitanak arra, hogy Franciaország ezt a tervet a lehető legnagyobb mértékben ellenezni fogja és ezért a semlegeseknek ezt az akcióját nem szabad tulságosan nagy reménnyel fogadni. (A hirben emlitett semleges állam valószinüen *Hollandia.* A szerk.)

Befejezték a fővárosi költségvetés általános vitáját

— A Magyarság tudósitójától —

A főváros közgyülésén ma végre befejezték a költségvetés általános vitáját. *Kazay* László dr. volt az utolsóelőtti szónok, aki gazdasági szempontból mondta el kifogásait s aztán két inditványt nyujtott be. Az egyikben kérte, hogy a fővárosi üzemek adjanak jutalékot a munkásoknak, a másikban a helyiérdekü vasutak tarifáját akarja revizió alá vétetni. *Bozóky* Adám beszélt még és pénzügyi ankétot proponált a főváros ügyeinek rendbehozatalára.

Ezután *Folkusházy* Lajos elnök az általános vitát bezárta. Az elnök szerette volna egyszerüsiteni a dolgot és a rengeteg határozati javaslatra vonatkozólag javasolta, hogy a zárszóval csak akkor éljen az illető, mikor a részletes vitánál a megfelelő ponthoz jutnak. Sőt azt is javasolta, hogy a határozatokat is halasszák el akkorára.

Hirtelen ügyrendi vita kerekedett, *Baracs* Marcell, *Horváth* Károly IV. és *Folkusházy* Lajos felváltva cserélgették ki nézetüket, hogy lehet-e ez? Hosszas vitatkozás után ötvenszázalékos megegyezés jött létre. Élhet mindenki a zárszó jogával, de határozatot csak a részletes vitánál hoznak.

Az első felszólaló *Baracs* Marcell volt. Legelőször megmagyarázta, hogy a központi választmány elnöki esküje alatt elhangzott az a közbeszólás, hogy »*ugy segéljen!*« nem a polgármesterre vonatkozott. Éppen azért ne vegye azt magára, öt nem akarták megsérteni. Ezzel teljes elégtételt szolgáltatott a polgármesternek.

Egy kis vihar sepert végig a padokon, mikor Baracs az eskü lényegét fejtegette és *Csilléry* András átkiáltott:

— Keresztény ember nem szegi meg az esküjét!

Gáspár Fülöp, *Hegedüs* József és még hatan tombolva ugráltak fel.

— Mi az!... Nekünk is szent az eskü!

Baracs Marcell mélyen belement ujra a központi választmány birálatába, elmondta, hogy innen kizárták a kisebbséget, az iveket nem osztják ki igazságosan minden párt között. Sőt *Seeman* Mihály azt inditványozta ott, hogy a többségi párttal tegyenek kivételt. Szerencsére ezt nem fogadták el. Ezen felháborodott a demokratapárt. Baracs kedélyesen elmesélgette, hogy nagy pártok születésénél rendesen megjelennek a nagybankok és elhozzák a születési ajándékot. Az Egységes Párt, amelyikhez a Keresztény Községi Párt közelebb áll, — most születik. A demokraták — mondotta Baracs, — soha nem jelentkeztek születési ajándékokért.

Horváth Károly (IV.) ugyancsak a zárszó jogán beszélt, foglalkozott ismét *Apponyi* Albert gróf beszédével. Azt az Apponyit, aki 40 éve hirdeti eszméit, diszpolgárrá választották meg és mikor itt elmondotta kifogásait a központi választmány ellen: a többség elment uzsonnázni. Mikor *Apponyi* Albert gróf kiment Párisba, az egész nemzet ünnepelte. Ő is, Horváth Károly irt ki egy befolyásos francia barátjának, hogy higyjék el Apponyinak a mi igazságainkat. S az illető francia azt irta vissza neki:

— Mi higyjünk Apponyinak, mikor ti otthon nem hisztek neki? Mi kövessük, mikor ti nem követitek?

Horváth Károly végül tiltakozott az ellen, hogy idehaza az apró faj-Napoleonok Bernáth Gazsi szunyogjainak forditottjaiként tetszelegjenek s mikor megesipnek egy négyemeletes házat, azt higyjék, hogy az téglává zsugorodik össze. A ház ház marad s ők közönséges szunyogok csupán.

Utána *Körmöczi* Zoltán szólalt még fel. Következett volna a polgármester válasza a vita szónokainak, de a polgármester nem akart ma beszélni. Igy az általános vitát végleg befejezték, holnap délután 4 órakor folytatják a közgyülést.

Zsuffa István és Társai

angol gyapjuszövetek kereskedése. Budapest, IV., Váci-utca 25. Tel. 14-73.

Az idény legremekebb divatszineiben és dessinjeiben már beérkezett „Firts Class" minőségü angol szöveteink dus választékára tisztelettel felhivjuk a n. b. uri és női vásárlók szives figyelmét.

Évtizedek gyakorlatán alapuló szaktudásunk, legelsőrendü külföldi összeköttetéseink és üzleti elveink abszolut szolid volta közismert és egyben garanciája n. b. vevőink cégünk iránti bizalmának. Elegáns kocsi- és autó-takarók nagy választékban.

A vigadói tavaszi divatkiállitáson I. terem 69—72. számok alatt állunk.

szolgálhatnának, csakhogy ezek a rendelkezések és intézmények a gazdaközönség túlnyomó nagy része előtt ismeretlenek, minélfogva aztán rájuk nézve értéktelenek is. Másoknak pedig ha van is ezen dolgokról tudomásuk, de a különféle eljárási, hozzá juthatási teendők részleteivel nincsenek tisztában, a mi megint nagyon megnehezíti ezen előnyök kihasználását. Ezen akar segiteni a szóban forgó könyv s e czélját el is érte, a mennyiben ebben bárki is megtalálhatja mindazt, a mit esetleg nagy haszonnal alkalmazhat gazdaságának emelésére.

Felsorolja e könyv először is a talajművelés és növénytermelés előmozdítására szolgáló különféle intézmenyeket, nevezetesen a kulturmérnökséget, a lecsapolások, alagcsövezések, öntözések körüli teendőket, utbaigazitást ad az ide vonatkozó hitelügyekről, kölcsönökről, részletes adatokat közöl a vegykisérleti, magvizsgáló, gépkisérleti, rovartani, stb. állomásokról s ezeknek működéséről. Bő tájékoztatást nyujt a szőlő- és bortermelés előmozdítására szolgáló különféle, fontos intézkedésekről, nemkülönben a gyümölcsészet és kertészet, valamint erdészet és állattenyésztésre tartozó sok szükséges tudnivalóról. Végül kiterjeszkedik a mezőgazdasági szakoktatásra, és szaktestületekre is, függelékül pedig a földmivelésügyi miniszterium ügy- és személyzeti beosztását, valamint az alárendelt szakhatóságokat és közegeket ismerteti. A könyv bolti ára 70 krajczár.

Az országos liberális nagygyülés emlékkönyve. A végrehajtó bizottság megbizásából szerkesztette dr. *Szigetváry* Iván. Azzal a nagygyüléssel ismertet meg, melyet márczius 4-én tartottak a fővárosban az ország minden részéből összegyültek, hogy tiltakozzanak a január 16-iki kath. nagygyülés határozatai ellen. Elmondja a gyülés egész történetét, az előkészitő értekezletet, közli a felhivásokat, a beszédeket, a határozatoat a küldöttségek névsorát. Az egyházpolitikai nagy mozgalmak egyik nevezetes részét örökiti meg a 148 oldalra terjedő könyv.

Köny és mosoly. Rajzok, elbeszélések. Irta *Huttkay* Lipót. Miskolcz, Wesselényi G. nyomdája. Huszonegy rövidebb rajz és elbeszélés foglaltatik a kötetben, melynek szerzőjétől az eredetiséget és tehetséget megtagadni nem lehet. Kár hogy több gyenge darabot is bevett a gyüjteménybe, melyek pedig csak az összhatást rontják.

A magyar szabadságharcz története czimű illusztrált vállalatból megjelent a 15. füzet, a melyben *Gracza* György a magyar nemzeti bank megalapitását mondja el. A füzet képei közt van az 1848-diki kincstári kamatos utalvány és 1848-diki százforintos magyar bankjegy hasonmása, több honvédtábornok arczképe, stb. A füzet ára 30 kr.

KÖZINTÉZETEK ÉS EGYLETEK.

Az orvosok és természettudósok vándorgyűlése Pécsett. Julius 2-án nyilt meg az orvosok és természetvizsgálók 27-ik vándorgyűlése Pécsett. A vándorgyűlés 1845-ben szintén ebben a városban volt, s város és gyűlés félszázad nagy változásai után látták ismét egymást. Baranyamegye székvárosa a legnagyobb szivességgel fogadta vendégeit. A város főbb épületeit és utczáit fellobogózták. A vendégek legnagyobb része julius elsején este érkezett. Nagy tömeg jelent meg az indóháznál és várt az utczákon. A fogadó bizottság nevében *Aidinger* János polgármester köszöntötte az érkezőket, kiknek nevében dr. *Chyzer* Kornél miniszteri tanácsos válaszolt. A vendégeket kocsin vitték el szállásaikra. Az átöltözködés után ismerkedési estély volt, a nemzeti kaszinó nyári helyiségében. A fényesen kivilágitott kertben megszámlálhatlan sok asztalt ültek körül a a vendégek és vendéglátók. Felköszöntőket nem mondtak.

A közgyűlést jul. 2-án *Kardos* Kálmán főispán nyitotta meg szép beszéddel. *Dulánszky* püspök, ki gyöngélkedik, nem jelenhetett meg, s 2000 koronát küldött a vándorgyűlés czéljaira. *Aidinger* polgármester a város nevében üdvözölte a gyűlést. Majd felolvasták az üdvözlő leveleket, többi közt olyanokét is, kik ezelőtt 49 évvel is részt vettek a pécsi vándorgyülésen. Az első felolvasást dr. *Fodor* József, budapesti egyetemi tanár tartotta a betegségre való hajlandóságról. Kiemeli, hogy már rég ismerték a betegségre való hajlandóságot, lényegét azonban nem ismerték. Ezt bakterologiai alapon fejtegeti. Elmondja erre vonatkozó fölfedezését, mely szerint a fertőzésre való hajlandóság a vér alkalicitisával van összefüggésben. Mennél nagyobb az alkalicitás, annál kisebb a hajlandóság a megbetegedésre. Bővebbet a demografiai kongresszuson og előadni. *Dulácska* Géza dr. alelnök az elhunyt tagok felett mondott emlékbeszédet, kiemelve főleg Szabó József, az elhunyt elnök érdemeit. A *szakosztályok* alakulása délután 3 órakor ment végbe. Este dr. *Lakits* Ferencz tartott népszerű felolvasást e kérdésről: «a szerves élet lehetősége a földön kivül», kifejtvén, mi szerint a szerves élet csak a Marsban képzelhető. Másnap megtekintették a katonai és városi kórházat s több közintézetet. A szakosztályok pedig folytatták az értekezéseket. *Chyzer* Kornél miniszteri tanácsos a hatósági tiszti orvosokat magánjellegű értekezletre hivta egybe, melyben elhatározták, hogy kérdéseket bocsátanak ki az egyes orvosokhoz, melyekre a válasz a szeptemberi demografiai kongresszusra küldendő be.

A szakosztályok e hó 5-ikén fejezték be az értekezéseket. A választmány Kardos Kálmán főispán elnöklete alatt Pécs közegészségére vonatkozó több inditványt fogadott el. Este a kaszinóban estély volt A befejező ülés e hó 6-ikán volt.

MI ÚJSÁG?

Szenzáczió. Szinte természetesnek látszik, hogy a mai idők embere, mely körül az élet annyi mindenféle forgataga viharzik le, s mely a távoli eseményekről is oly részletesen értesül — előbb-utóbb idegbetegségbe esik, vagy elfásul. Sokszor a politikának, a világtörténelemnek és a társadalmi eseményeknek annyira az elmére és szivre ható eseményei halmozódnak össze rövid pár nap alatt, hogy az ember tanuja sem lehet láz nélkül, hisz mindenütt erről beszélnek, minden lapból erről olvashatni. Alighogy elcsöndesültek nálunk a politika izgalmas napjai, következett a franczia köztársaság elnökének meggyilkolása, egy csomó anarkhista merénylet, rettenetes bányaszerencsétlenségek Ausztriában, Angliában. Uj-Pesten leég a főváros egyik legnagyobb ipartelepe, megsebesülnek többen s ott leli halálát rendőrség két derék tisztviselője, kiket gyámoltalanul maradt család sirat. Rögtön egy bankár eltünése következik, kit nemcsak a fővárosban ismernek jól, hanem az egész országban, mert reklámjaival évek óta csinálta összeköttetéseit. Ki ne hallotta volna hirét *Löry* Jenő bankárnak, a «Merkur» kiadóhivatala pénz- és váltóüzlete tulajdonosának, mint czimezte magát; ki ne hallotta volna legalább hirét, ha ujságolvasó. Mennyi pénz sikkadt el kezén, még tudni sem lehet. A fővárosi rendőrségnél külön tisztviselő van kirendelve a panaszok fölvételére. Az eltűnt bankárt e hó 4-én aztán megtalálták, de már halva, a Zugliget egyik terebélyes fája alatt. Egy lövéssel számolt le azokkal, a kik megtakaritott pénzöket, vagyonukat bizták rá. Aztán megint még egy megdöbbentő eset, egy tragédia, melynek okai ismeretlenek, de igen mélyek lehetnek. A felsőbb körök egyik ismert, közbecsülésben élt férfia dobta el magától az életet. *Beniczky* Gábor ez, jómódu ember, ki Pestmegyében hasznos és tevékeny szerepet vitt; egyik alapitója a pestmegyei hitelszövetkezetnek, buzgó tagja az országos gazdasági egyesületnek, tagja a főrendiháznak. Junius 30-ikán utazott el Czinkotáról, hol nagy birtoka és szép kastélya van; Máramarosmegyébe ment, megtekinteni ottani bérletét. Igy mondta. Napok multak. E hó 3-ikán neje, szül. Batthyány Ilona grófnő (az első magyar miniszterelnök leánya) levelet kapott tőle. Borzasztó tartalma volt, olvastára elájult. Azt irta benne férje, hogy megöli magát. Különvonattal ment a nő Máramaros-Szigetre és Szarvaszó vidékén kerestette. Julius 5-én meg is találták a kaszapolyánai erdőkben sziklák között, átlőtt koponyával. A holtat bevitték M.-Szigetre és különvonaton szállitották Budapestre. Öngyilkossága okáról nem tudnak semmit.

A király Dél-Tirolban. Ő felsége három napot töltött Trientben, Tirol olasz részének főpontján, hol ünnepélyesen fogadták. Innen jul. 3-án *Madonna di Campiglióba* ment, hol a királyné is időzik.

A királyi pár nagyon jól érzi magát Campiglióban. E hó 4-ikén délben fölmentek a kilátásáról híre. Monte Spinalera, a honnan alkonyatkor érkeztek vissza.

Egy bécsi iró Rudolf trónörökösről. Az ismert bécsi zenekritikus, *Hanslick* Ede udvari tanácsos, a «Deutscher Rundschau» czimü folyóiratban hosszabb czikkben emlékezett meg boldogult trónörökösünkről. Hanslick személyes összeköttetésben állott Rudolf trónörökössel, mint az «*Osztrák magyar monarchia irásban és képben*» egyik főmunkatársa és mint ilyen gyakran résztvett azokon az ebédeken, a melyeket a boldogult trónörökös nagy művének munkatársai tiszteletére adott. A vendégek között gyakran voltak magyarok is.

Gyakran láttam — irja Hanslick — a trónörökös asztalánál *Haynald* bibornokot, kinek vörös kardinális kalapja és violaszinü talárja nagyon elütött a többi urak fekete frakkjától. Nagyon dicséri Hanslick kedves magyar asztalszomszédját, *Jókait*. Egy izben azt kérdezte Hanslick Jókaitól, hogy jól tud-e a trónörökös magyarul beszélni. «Ugy beszél magyarul, mint egy magyar paraszt» felelte Jókai. — *Hanslick* nagyon melegen ir *Stefánia* özvegy trónörökösnéről is, ki maga volt a kedvesség, a szeretetreméltóság. Csak egyben különböztek a trónörökös és neje és pedig a *zenében*. A trónörökösné főleg a *klaszikus zenét* kedveli, mig a trónörökös több izben kijelentette, hogy az egyetlen muzsika, a mi őt mulattatja és a mit órahosszat el tud hallgatni, az a *czigányzene*.

A prágai nemes alapítványi hölgyek apátnője. A király a prágai alapítványi hölgyek hradsini intézetének apátnőjévé *Mária Annunciata* főherczegnőt, Károly Lajos főherczeg és Mária Terézia főherczegnő leányát nevezte ki.

A tizennyolcz esztendős főherczegnő a német nyelven kivül kitünően tud magyarul, franczióul és angolul, sőt soká tanult latinul is. Különösen szerette a történelmet és a természettudományokat. A fiatal főherczegnő elődje *Karolina Immaculata* főherczegnő volt, a kit májusban jegyzett el Ágost szászkoburg-gothai herczeg. *Károly Lajos* főherczegnek már volt egy apátnő-leánya, *Margit Zsófia* főherczegnő, a ki Albrecht, württembergi herczeghez ment feleségül.

A hazai képzőművészet a milleniumi kiállításon. A milleniumi kiállításon a magyar képzőművészetek minél teljesebb bemutatása érdekében tanácskozott a *magyar képzőművészek egyesülete* s elhatározta, hogy a kormányhoz a képzőművészeti kiállítás támogatása érdekében emlékiratot intéznek. Ebben a művészek arra kérik a kormányt, hogy hivjon össze tanácskozást, melyen megbeszélnék, minő uton-módon lehetne a milleniumi kiállítás sikerét a képzőművészeti kiállítás sikerével biztosítani.

A memorandum ezeket a módozatokat ajánlja: 1. Pályázat kiirása történelmi képekre. 2. Gondoskodás arról, hogy a kiállításon a kiváló műveket megvásárolják. 3. Fölszólítás a törvényhatóságokhoz hogy a területükön lefolyt történelmi eseményeket örökittessék meg. 4. Szólitsák fel a főurakat és a főpapokat, hogy családjaik történetéből egyes jelenetek illusztrálására képeket rendeljenek meg 5. Tisztán művészi értékü szobrokat külön rendeljenek meg. A képzőművészek egyesületének emlékiratát tizenkét tagu bizottság fogja átnyujtani *Wekerle* Sándor miniszterelnök, báró *Eötvös* Loránd kultuszniszter és *Lukács* Béla kereskedelmi miniszternek, azonkivül pedig megküldik a megyéknek, városoknak, főuraknak és főpapoknak is.

A küldöttség *Zala* György elnök vezetés alatt e hó 4-én tisztelgett a miniszereknél, legelőször b. *Eötvös* Loránd miniszternél, ki különösen hangoztatta a történelmi képek fontosságát, a mi abban is nyilvánulna, ha azokat máslatokban az iskolákban és tankönyvekben is terjeszthetnék. A legnagyobb figyelemmel olvassa el az emlékiratot s mindent elkövet az abban foglaltak keresztülvitelére. *Wekerle* miniszterelnök kijelentette, hogy három irányban fog lépést tenni. Az elsőt már megtette s ez az, hogy 3 millió 600,000 frtot szavazott meg a törvényhozás a műtörténelmi muzeum létesitésére. A második dolog az volna, hogy a nyilvánes tereket szoborművekkel ékesitse az ország több helyén, különösen pedig Budapesten. Harmadszor igen czélszerünek tartja azt, hogy az ezredéves kiállítás alkalmából a művészek egyesülete felhivja a törvényhatóságokat, mágnás családokat és főpapokat, hogy festessék meg egyes történelmi epizódjaikat és ebben ő ugy hivatalos, mint magánuton közre fog hatni. A miniszterelnök megigérte, hogy legközelebb szaktanácskozmányt hi össze s fölkérte a küldöttséget, hogy az egyesület válaszsza meg a küldendő tagokat. *Lukács* Béla kereskedelmügyi miniszter szintén megigérte támogatását s miután már most semmi sem állja utját a műcsarnoknak, kéri a művészeket, hogy tartsák magukat a föltételekhez és költségekhez. Végül kijelentette, hogy a mennyiben tőle függ, a legnagyobb örömmel fog a képzőművészet sikerének emeléséhez hozzájárulni.

* **Kossuth szobrára** újabban a következő adományokat kaptuk:

Szirbik Gábor Hódmezővásárhelyről 1 frt, Balogh György Szilas-Balhásról 1 frt; Gere Simon Kabáról 1 frt; Ihászy Lajos és Ihászy Etelka Sár-Szent-Miklósról 1—1 frt; G. László József Nagy-Atádról 5 frt; Tóth Lajos Ér-Kőrösről 1 frt; Meleges Péter Kopácsról 50 kr; «Polgári kör» Ócsödről 9 frt; Kal-

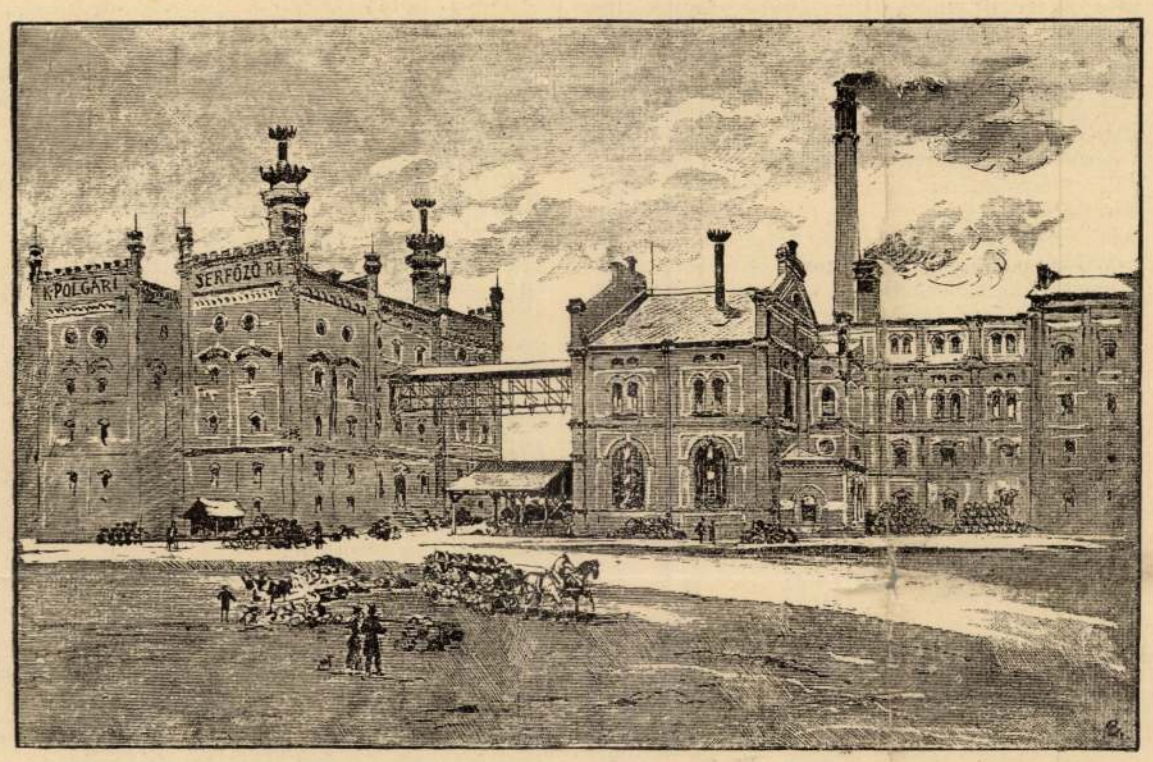

A KŐBÁNYAI POLGÁRI SERFŐZŐ RÉSZVÉNYTÁRSASÁG ÉPÜLETEI. Cserna Károly rajza.

A 17,000 □ öl területen pompásan magaslik a Cziegler Győző műépítész és műegyetemi tanár tervei szerint készült gyár épület csoportja. Már maga az építkezés is olyan, hogy a jelen kor minden követelését kielégíti. Nagy tökéletességgel van megoldva a szállítás kérdése. A gyárat a magyar államvasúttal egy iparvágány köti össze. A műszaki berendezést úgy eszközölték, hogy a gyár terményeit, valamint a vasúton érkező árúkat a gyárépület megfelelő helyeire és onnan a legczélszerűbben lehessen szállítani. Az egyes épületeket áthidalások kapcsolják össze. Az áthidalások alatt a transmissiók vannak czélszerűen elhelyezve.

A főépület egy parton áll. A malátagyár egész külön álló épület, s olyan nagy, hogy több száz vaggon árpát befogadhat. Innen jobbra van a párját ritkító főzőház. Egy főzésre 120 hektoliter sört lehet gyártani.

Valamennyi épület mind elevátorral és felhuzó készülékkel van ellátva; így szállítható a legalsóbb épületekből is a maláta-árpa a tisztitóba, esetleg a malomba zuzás végett.

A főzőházzal határos a hűsítő épület, melynek három hajója van. Ez alatt van a terjedelmes élesztő-kamra, ez alatt pedig az erjesztő pinczék egy része.

A sör a hűsítőből egyenesen a kőbe vágott, 28 osztályú ászok-pinczékbe folyik. A remek pinczék egy része erjesztő, más része ászok-pinczékül használtatik; a jelenlegi sörkészlet 40,000 hektoliter.

A kőbányai polgári serfőzőben, mint a legtöbb újabb berendezésü szesz- és sörgyárban, nem használnak jeget, hanem mesterséges úton hűtik a készítményeket.

Ennek következtében ezek az idő változásainak nincsenek alávetve; télen-nyáron egyforma hőmérséket tudnak előállítani s ez által terményeik előállításának egyformasága is biztositva van.

Az összes gépek: motorok és szivattyuk, felhúzók, gőzfűrészek hajtására egy 100 és egy 200 lóerejü gőzmotor szolgál.

A polgári serfőzőnek 2.000,000 frt alaptőkéje van. Alapkövét 1893 május havában tették le, ugyanennek az évnek november havában kezdődött meg a maláta-készítés. 1894 január havában indult meg a serfőzés és 1894 május havában csapolták az első terményt, a *Szent István sört*. A serfőző 150,000 hektoliter sört képes előállítani; azonban szükség esetében igen könnyen készíthető benne háromszor annyi is. A *polgári sör* olyan, mint a *márcziusi sör*, a *Szent István sör* pedig a *pilzeni sört* fogja hazánkban pótolni; a *Barát-sör* az úgynevezett bajor sört helyettesíti, a *kiviteli márcziusi* sör még nincs forgalomban, mert annak még ászokon kell feküdnie. Dicsérettel kell megemlítenünk, hogy e gyár építésénél a magyar ipar különös figyelemben részesült.

Még megemlítendő, hogy a gyár összes helyiségei villamos világítással vannak ellátva.

Mikor a serfőző első gyártmányát forgalomba hozta, *Freund* Vilmos vezérigazgató a nyilvánosságnak is bemutatta Kőbánya ezen egyik új nevezetességét, mintegy 600 főből álló társaságot hiván meg a bemutatóra. A társaság legnagyobb részt szakértőkből állt: a fővárosi vendéglősök, majdnem teljes számban kimentek az új serfőző megtekintésére. A látogatókat *Krämer* fősörfőző kalauzolta, s a telep megszemlélése után terített asztalok mellett izlelgették az új söröket, s hogy jóknak találták, bizonyítja az, hogy a katona-banda zenéje mellet a legvidámabb hangulatban sokáig maradtak együtt. A vendégek közt ott voltak *Morzsányi* Károly orsz. képviselő, *Posch* Gyula, az iparbank igazgatója, a polgári serfőző elnöke *Thausing* bécsi műegyetemi tanár, a serfőző műszaki igazgatója, *Gunsel* János és Barabás József, a vendéglősök ipartestületének elnöke, stb. A vendégek üdvözölték az eddig elért sikeres eredményért a serfőző buzgó intézőjét, *Páris* Vilmost, a ki már régi ember szakmájában, s a polgári sörfőzőház söreit is bizonyára annyira meg tudja majd kedveltetni a sörfogyasztókkal, hogy ez által is sikerül kiszorítani a külföldi sörgyártmányok egy részét, melyből, daczára annak, hogy jó söreink vannak — bizony nagyon sokat fogyasztanak még mindig Magyarországon.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Jókai összes művei. Jókai ötven éves irói jubileumának legfényesebb emlékei maradnak mindig az ő szellemének alkotásai, regényei, elbeszélései. Ezek *nemzeti diszkiadásához* szeretettel sorakozott a magyar olvasó közönség, lehetővé tevén, hogy száz kötetnyi gyüjtemény jelenjék meg belőlök. A kiadást a Révay-testvérek könyvkereskedése rendezte sajtó alá s az *első tiz kötet* e napokban hagyta el a sajtót díszszel, izléssel kiállítva.

A Franklin-Társulat nyomdája egészen új betűket készíttetett Jókai műveinek nyomatására, s aránylag rövid idő alatt készítette el a nemzeti díszkiadás első tíz kötetét, erős szép papiron, tiszta nyomással, finom metszésű betükkel. A kiadást tudvalevőleg maga a költő rendezi sajtó alá. Az első tíz kötet a következő műveket adja: «*Erdély aranykora*», «*Török világ Magyarországon*», «*Egy magyar nábob*», «*Kárpáthy Zoltán*», «*A Janicsárok végnapjai*», «*A fehér rózsa*», «*Hétköznapok*», «*A régi jó táblabirák*», «*Csataképek a magyar szabadságharczból*». Az első kötetet Jókai arczképe és autogrammja (lila tintával: *dr. Jókai Mór*) diszíti. Elkészültek azonkivül az ötszázforintos amatörpéldányok is, a melyek valósággal páratlanok a maguk nemében. Gyönyörű japánpapirosra vannak nyomva, olyan fényes és pazar kiállitással, a minőre a magyar irodalomban még alig volt példa. A könyvbarátok addig, mig a példányokat szétküldik, még nehány napig megtekinthetik ez amatőrkiadást, a melyből csak annyi készült, a mennyit megrendeltek vagy a Jókai-irodában (Koronaherczeg-utcza 3.) vagy a Révai-testvérek könyvkereskedésében (Váczi-utcza 1.) A kiadók ezen az uton is értesitik az előfizetőket, hogy köteteiket már mind expediálták, kivévén azokéit, kik elmulasztották pontos czimöket közölni és azokét, a kik idejekorán bejelentették, hogy kötött példányokra tartanak igényt. A tíz kötetet elegáns barna kötésben (Gottermayer első rangu hazai könyvkötészete készíti) julius első hetében kapják kézhez az előfizetők. A kiadók azonkivül figyelmeztetik azokat az előfizetőket, a kik évi részletfizetésre rendelték meg a díszkiadást, hogy a junius végeig esedékes 50 frtos részletet minél előbb küldjék be a vállalat pénzügyi kezelésével megbizott «Belvárosi takarékpénztár»-ba Budapesten, Koronaherczeg-utcza 3. szám alá.

Tompa Mihály összes költeményeinek uj és illusztrált kiadását inditotta meg Mehner Vilmos az 1870-iki kiadás alapján, melyet Arany János, Gyulai Pál, Lévay József és Szász Károly rendeztek sajtó alá. Az egész kiadás 25 nagy alaku füzetre van tervezve, mindenikben számos illusztráczióval. A vállalatból, mely a magyar közönség egyik legnépszerűbb költőjét diszes kiadásban juttatja forgalomba, ismét hat füzet hagyta el a sajtót, a 7—12-ik, nagyobb és kisebb rajzokkal. Egy füzet ára 40 kr.

Káldy ének-gyüjteménye. «*Régi magyar harczi dalok*» czimen, mint már említettük, *Káldy* Gyula kiadja azokat a szép dalokat, melyeket a néprajzi társaság ülésén oly nagy tetszéssel mutatott be. Az érdekes dalok gyüjteménye e hónap végén jelenik meg s Káldy Gyulánál (Budapest, Kazinczy-utcza 2.) rendelhető meg. A szerző zeneművét *József* főherczegnek, mint a magyar honvédség főparancsnokának ajánlotta, a miért a főherczeg *Vécsey* Sándor báró főudvarmester utján köszönetét fejezte ki.

Dr. Jókai Mór. Irta dr. Vajda Emil. Jókai arczképével. — A milleniumi ünnepre irta az irodalmi működéséről ismert szerző ezt a füzetkét, melyben helyet kér Jókai műveinek és méltán az ezredéves kiállítás szellemi gyümölcsei közt. Különben Jókai irodalmi jelentőségét fejtegeti a költő alkotásaiba való szeretetteljes elmélyedéssel, több oldalról vonva párhuzamot Jókai, meg aztán Walter Scott és Kemény Zsigmond között. Az élénken irt alkalmi füzet Berzeviczy Albertnek van ajánlva s kapható a szerzőnél Székely-Udvarhelyen.

Két franczia iró elbeszélései. Ráth Mór ujabb kiadásban bocsátott közre két ismert franczia iró elbeszéléseiből egy-egy kötetet. Az egyik *Guy de Maupassant*, a szellemessége, találó jellemzése és gazdag ötletei, de egyszersmind pikánssága által annyira olvasott iró vastag kötete, melyet «A gömböcz» czimű hires elbeszélése nyit meg s még hét kisebb kötet. Ára 2 frt. A másik *Halévy* Ludovic kötete. Ebben a «Trombitás ló» és még tizenkét más elbeszélés van. Ára szintén 2 frt.

Bursics Ernő, kitől lapunk is közölt már néhány csínos verset: «*Tátra alatt*» czímen egy kötet költeményre hirdet előfizetést. A gyűjtemény augusztus végén vagy legkésőbb szeptember közepén jelenik meg. Ára fűzve 2, kötve 3 korona. Az előfizetési öszeget szerző czimére (Német-Lipcsére, Liptómegyében) julius végéig kell beküldeni. Ime egy mutatvány a kötetből:

Édes apám.

Édes apám, édes apám!...
Sírhalmodhoz szállok.
Százszor áldott poraidtól
Messze vert az átok.
Átok, — végzet?... Oh, ki tudná?
Tán az isten újja...
Akár egyik, akár másik:
A szivemet sújtja.

Sírhalmodnak nyoma sincs tán,
Keresztfád elkorhadt...
S a legérzőbb, nemesebb szív
Jeltelenül porlad.
Mindegy! Bár a Balatontól
Messze van a Tátra,
Sajgó lelkem könnyeken át
Sírhalmodat látja.

Szomorúfüz árnya nem rezg
A te sírod halmán,
Oh, de neved áldva hangzik
Unokáid ajkán.
S ez az áldás reád talál
Sír mélyén s az égben!...
— Nyugodj, nyugodj, édes apám!
Áldva békességben...

Földmivelési utmutató. E czim alatt egy, a gazdaközönségre nézve igen érdekes könyv jelent most meg *Németh* József földmivelésügy miniszteri fogalmazótól. Számtalan olyan gazdasági vonatkozásu, kormányzati vagy egyesületi rendelkezés és intézmény van, a melyek a gazdálkodással foglalkozóknak sok esetben rendkivüli előnyükre

Az agy és a gerincvelő megbetegédeseinek kezelésénél a régbevált természetes »Ferenc József« keserűvíz — korán reggel egy pohárral bevéve — a tápcsatornát alaposan kitisztítja, a további bélműködést elősegíti, a gyomoremésztést megjavítja és fokozott anyagcserét eredményez.

pattogtató. Megirígyelte úgylátszik *a magyar ostorpattogtatók sikerét,* de őérte nem túlságosan lelkesednek. A franciák fejezik be a műsort. Kis némajátékot mutatnak be, zenekísérettel. Dráma-paródiát, amit egy zenész kísér, hol fuvolán, hol nagydobon vagy xilofónon. Zeneileg, szcenikailag *tökéletes kis remekmű,* csak franciák tudnak ennyi könnyedséget és finom művészi szellemet belevinni ilyen kis számba.

Lengyel vendégség a magyaroknál

Hétfőn a dzsembori-aréna melletti téren, a magyar tábor felé vezető úton árvalányhajas magyar cserkészek szaladnak keresztül.

— Jönnek a lengyelek! Látod a zászlót?

— Most mennek keresztül a kapun!

Igen, idelátszik messziről a hatalmas, faragásos magyar táborkapu, most halad át alatta a lengyel piros-fehér zászló. Idehallatszik már a zene is: *a magyar cserkészindulóra, a »Fiúk fel a fejjel!« dallamára menetelnek a hosszúköpenyes lengyel fiúk.*

A szélrózsa minden irányából szaladnak haza, táboruk felé a magyarok. Látogatóba jönnek a lengyelek! A lengyelek rövid arénai szereplésük után zenekaruk élén látogatóba jönnek hozzánk!

A sátrak mélyéből is előrajzanak a magyar fiúk s a távolabbról futólépésben érkezőkkel együtt felsorakoznak a bejáratnál. A lengyelek bejönnek a tábor közepéig, pillanatra merev vigyázz!-ba merednek, azután szétugornak, *összekeveredik a két csapat. Egymás nyakába borulnak a fiúk,* a tábor közepén a nagy gyülekezőtér egyetlen ölelkezés, ujjongás; magyarok lengyelül, lengyelek magyarul kiabálnak. Magyar fiúk közrekapják a lengyeleket, közrefogják, megpörgetik és végül a levegőbe dobálják őket.

— *Csárdást! Csárdást!* — kiabálják a lengyelek. A cigányzenekar nincs kéznél, ezért *Keil* tanár úr int a fúvósoknak s a trombitákon csárdásmelódia harsan. Lengyelek, magyarok most egyetlen, óriási körbe állanak, köröskörül az egész gyülekezőtéren és csárdást ropnak.

Félórája tart már ez a mámoros ünneplés, lengyel dalok hangzanak fel a magyar fiúk ajkán, a lengyelek magyarul énekelnek. A lengyel és a magyar zenekar együtt áll fel, előveszik közös kótáikat, együtt játszanak. Nem érne véget talán soha ez az örömujjongás, de itt van már a löncs ideje: mingyárt hat óra. A lengyelek sorbaállnak, készülődnek hazafelé.

— *Csucsuj — csuvaj!*

— *Jó munkát!*

— *Nyegzsie Wengri!*

— *Éljen Magyarország!* — így felelgetnek egymásnak a csapatok. Egyszerre a lengyel parancsnok összesúg a magyar tábor parancsnokával, *Kolozsváry* Bélával, s az elkiáltja magát:

— *Magyar csapat hozzám!*

A magyarok odaszaladnak, a lengyel parancsnok beszél néhány szót, amit azonnal magyarra fordítanak. Szeretettel köszönti a magyarokat és meghívja őket *a holnap esti lengyel-magyar tábortűzre.* A mieink lelkes éljennel köszönik meg a beszédet és pillanatok alatt felkapják és már a levegőbe is dobálják a parancsnokot.

Pillanat alatt feszes állásba mered az eddig zajongó cserkésztömeg, amikor a lengyelek zenekarából felhangzik a magyar himnusz. A lengyelek kezükkel megformálják a cserkészjelet, kifeszített három ujjukat mereven a zászló felé tartják, így köszöntik. Már indulni készülnének hazafelé vendégeink, amikor a magyar zenekar a *lengyel himnuszt, a Jescse Polskát* játssza el. Ezután a magyarok közrefogják a lengyeleket, elkísérik őket a tábor kapujáig. Viszontlátásra holnap, a tábortűznél!

Zászlót hoznak az amerikaiak

Vacsoránkat még éppen csak hogy befejeztük, amikor magasra tartott zöld cserkészzászló alatt felénk közeledő külföldi csoportra figyelünk fel. Az elől haladó tiszt accordeont tart a kezében, azon játszik, erre menetelnek a mögötte menők. Határozott léptekkel bejönnek a tábor közepéig, a zászlórúdnál állanak meg. Addigra már ott az egész magyar csapat, parancsnokával együtt. Most látjuk, hogy *amerikaiak a vendégek.*

A parancsnok levszi válláról a hangszert, odaadja a mellette állónak, pár halk szót vált a magyar parancsnokkal. Három cserkész áll a magyar fiúk elé. Velük szemben az amerikaiak. Az amerikai vezető átveszi a zászlótartótól a lobogót, kezébe fogja és beszélni kezd. Angol szavait magyarra fordítják:

— Kedves magyar cserkésztestvérek! Négy évvel ezelőtt Gödöllőn a 951-es Bocskay cserkészcsapat *kisegített minket egyszer, amikor igen nagy bajban voltunk.* Jótettüket meg akartuk hálálni, elhatároztuk, hogy emlékül elküldünk nekik egy cserkészzászlót. Az országok között fennálló *vámsorompók* mindeddig lehetetlenné tették tervünk végrehajtását. *Ezt a vogelenzangi alkalmat használjuk fel, hogy a zászlót átadjuk.*

Előrelép, fél térdével a földre ereszkedik s á 951-es magyar fiúk felé nyujtja a zászlót. A középen álló szintén féltérdre ereszkedik s átveszi.

— *Hiphip hurej* — kiáltanak a magyarok s a váratlan meglepetés hirtelen lelkesedése elkapja őket. Az amerikaiak már mennének is vissza, a parancsnok ismét vállára veszi harmonikáját s játszani kezd. Vele énekel csapata és a második hangtól már a magyarok is:

— *It's a long way to Tiperary...*

Előkerül a magyar harmonikás is, közrefogjuk az amerikaiakat s nem engedjük őket. A parancsnok kezéből kiszedi valaki a harmonikát, markos legények felkapják, levegőbe dobálják, többször egymás után, mint valami labdát. Amikor meginl indulni akarnak, a mieink elkezdik a híres amerikai katonadalt énekelni:

— *John Browns...*

Együtt végigénekeljük, amíg végre az amerikai parancsnok órájára mutatva komolyan magyarázni kezdi, hogy de most már csakugyan el kell menniök. Sorfalat állunk a kapuig s az együttes ének hangjai mellett az amerikaiak elhagyják a tábort.

Szombaton este *amerikai-magyar tábortűz lesz!* A magyar cserkészek új barátokat hódítottak maguknak: az amerikaiakat! (m. p.)

Eltemették Zala Györgyöt

(Saját tudósítónktól.) Nagy részvét mellett temették el kedden délután az Iparművészeti Múzeum nagycsarnokából a magyar művészet és a magyar nemzet nagy halottját, *Zala* György szobrászművészt. Az Iparművészeti Múzeum fekete drapériával díszített nagycsarnokában állították fel a ravatalt, a koszorúk rengetege között magasan helyezték el a Munkácsy-lepellel letakart koporsót. A temetésen megjelent *Röder* Vilmos honvédelmi miniszter, bárciházi *Bárczy* István miniszterelnökségi államtitkár, *Szily* Kálmán államtitkár a kultuszminisztérium képviseletében, *Némethy* Károly tanácsnok a székesfőváros képviseletében s ott voltak a művészeti és tudományos egyesületek küldöttségei, a művészvilág kiválóságai közül *Kisfaludy-Stróbl* Zsigmond, *Istók* János, *Siklódy* Lőrinc, *Szamossy* Imre, *Márton* Ferenc, *Zsákody-Csiszér* János, *Györgyi* Dénes, továbbá *Herczeg* Ferenc, *Dohnányi* Ernő, *Heckler* Antal és sokan mások. Nagykörös városa, amelynek az elhúnyt díszpolgára volt, küldöttséggel jelent meg Dezső Kázmér polgármester vezetésével.

Félőt órakor kezdődött a *gyászszertartás,* amely után elsőnek a kultuszminiszter nevében *Szily* Kálmán államtitkár mondott búcsúztatóbeszédet.

— Amikor itt állunk Zala György ravatala előtt, — kezdte beszédét Szily — az érzések sokasága járja át lelkünket: a megrendülés, amit az élő érez, amikor szemtől szembe találja magát a halállal, sajgó fájdalom, hogy el kellett veszítenünk a nagy magyar alkotózsenit, hódolat ragyogó tehetsége előtt, csodálat halhatatlan alkotásai iránt és büszkeség, hogy ő a miénk. Zala Györgyhöz kegyes volt a gondviselés, megkímélte őt a mostoha művészsorstól, ami oly sok tehetségnek jut keserves osztályrészül. Művészi tehetsége szerencsésen találkozott korának művészi igényeivel. Monumentális alkotásainak hosszú sorával úgyszólván a magyar nemzeti történelem nagy szobrásza. Ő még a régi Nagy-Magyarországnak volt egyik legnagyobb szobrászművésze, az ő alkotózsenije és a nemzeti nagyság átérzése hozta létre halhatatlan műveit. Most a magyar elesettség szomorú korszakában Zala György szobrai magasztos hivatást kapnak. Nem csupán az örök szépnek megragadó erejű kifejezői, nem csupán a magyar nemzeti múlt hatalmas emlékeinek megörökítői, hanem egyben hirdetői az eljövendő nemzeti felemelkedésnek. Amidőn a kultuszkormány koszorúját leteszem ravatalára, az egyetemes magyar nemzeti kultúra hódolását fejezem ki a műveiben halhatatlan *Zala* György nagysága és áldott emléke előtt.

Heckler Antal egyetemi tanár a Magyar Tudományos Akadémia gyászát tolmácsolta. Méltatta Zala György művészi pályafutását, megállapítva, hogy ő a 19 század neobarokk szobrászatnak egyik legjelesebb képviselője volt. Zala György a boldog millenniumi nemzedéknek egyik utolsó világraszóló képviselője, ez a boldog kor táplálta és nevelte őt.

Dohnányi Ernő az Országos Irodalmi és Művészeti Tanács társelnökét búcsúztatta az elhúnytban. Kiemelte, hogy Zala Györggyel a békebeli Magyarország nagy szobrász triumvirátusának utolsó tagja költözött el, *Fadrusz* János és *Stróbl* Alajos után.

Nékám Lajos egyetemi tanár a Műcsarnok képviseletében mondott gyászbeszédet, *Wellisch* Andor pedig a Képzőművészek Egyesülete nevében búcsúzott meghatott szavakkal az egyesület alapító elnökétől.

A gyászbeszédek után az énekkar az »Isten veled te kedves, jó halott...« kezdetű gyászéneket adta elő, majd a gyászolók sokasága a kerepesiúti temetőbe kísérte a koporsót. Utolsó beszentelés után a főváros által adományozott díszsírhelyen hantolták el *Zala* Györgyöt.

Zala György temetése

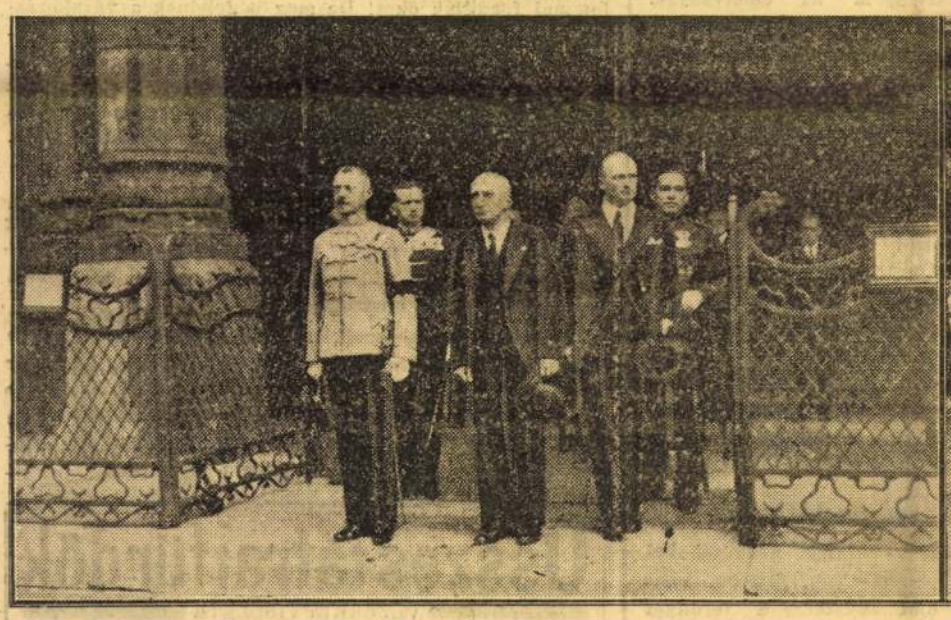

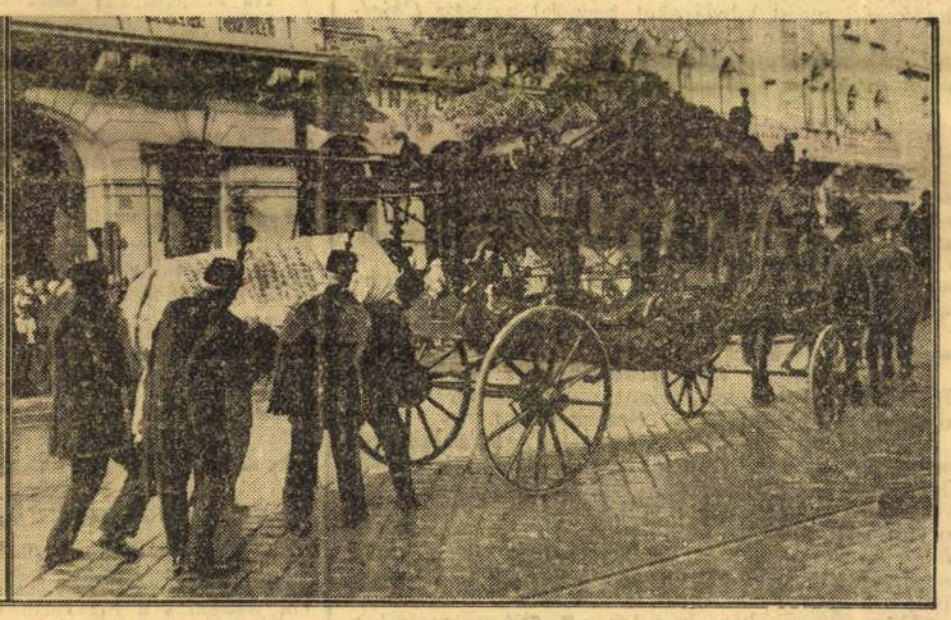

Kedden délután temették el Zala Györgyöt, az országoshírű szobrászt, az Iparművészeti Múzeum kupolacsarnokából. A baloldali képen Röder Vilmos honvédelmi miniszter, Szily Kálmán kultusz- és Bárcsházi Bárczy István miniszterelnökségi államtitkárok távoznak a temetésről. Jobboldalt kocsira helyezik a Munkácsy-lepellel letakart koporsót

A Pesti Napló a világdzsemborin

BADEN-POWELL, a világ főcserkésze üzen a magyar cserkészeknek

„Mindig büszke voltam a magyar cserkészekre, akik mozgalmunk eszméit tökéletesen megértették"

Vogelenzang, augusztus.
(A Pesti Napló kiküldött tudósítójától.)

Most már »teljes üzemben« van a hollandiai világtábor; huszonnyolcezer cserkésze *mind ponyva alatt él.* A tábori színház, az aréna és a tábortüzek naponta tartanak bemutatókat és a riporternek ugyancsak szednie kell a lábát, hogy egyik látványosságról se késsen le.

Hétfő délután kettőkor már zsibongott az óriási aréna, amelyben húszezer nézőnek van hely. Pont félháromkor kezdődött a nemzetek felvonulása, amelyre minden résztvevő csapat csak *kisebb különítményt* küldött. Pár perccel a »műsor« kezdete előtt *Baden-Powell* is megérkezett; *mellette gróf Teleki Pál,* a magyar delegáció vezetője foglalt helyet.

A felvonulás végeztével hangszórók jelentették be az első számot: *Skócia nagy táncbemutatóját.* S már fel is harsant a skót dobok pergése, a skót dudák éles, de ritmikus nyekergése. Fehéringes, tarkaszoknyás skót fiúk vonulnak föl — ezer fiú szóródik szét a nagy, zöld mezőn, a zenekar a középre vonul és fehérkesztyűs karmestere nagy lendülettel adja meg a jelt a kezdésre. Abban a pillanatban kétezer izmos cserkészláb mozdul — a híres, hagyományos *»highland reel«*-t táncolják, amely *kizárólag férfitánc,* nő sohasem vehet részt benne. Negyedórán át formálják a tánc évszázados, bonyolult figuráit — s aztán skótmintás kendőiket lengetve vonulnak el a dísztribün előtt.

Már fel is váltja őket *Hollandia* nagy bemutató-csapata. Fehérsapkás vízicserkészek, hófehér ruhás tornászok nagy narancssárga lobogókkal, burkalapos őrsök — egyszerre öt ponton is folyik a produkció. Először krinolin és lasszómutatványok jönnek s a legkisebb fiú is bámulatos ügyességgel kezeli a kötelet.

Aztán a hollandusok nemzeti sportjának: a *kerékpározásnak* legügyesebb mesterei következnek. Akármelyik cirkusz is megirigyelhetné mutatványaikat. Olyan piramisokat formálnak, hogy a közönség ijedősebb »mama«-része már kezdi félteni őket. Mialatt a kerékpárosok végzik bemutatójukat, a háttérben villámsebesen épülnek fel az örsi sátrak és a vízicserkészek két tökéletes *vitorláshajót* állítanak föl. Utánuk többezer cserkész áll föl nyílegyenes sorokba és *színes zászlókkal leadják »Bi-Pi« nevét.*

Épilyen változatos az aréna többi száma: a *norvégok* népi táncai, az a parasztlakodalom, amelyet *az örmények* mutatnak be kincset érő régi kosztümökben és végül az *izlandiak* birkózóbemutatója. Ha ezek a fiúk résztvesznek a legközelebbi olimpiászon, hamarosan az egész világ megtanulja a nevüket.

De a riporternek már rohannia kell: Baden Powell fölállt, indul a sárga kastélyba, hogy *a világsajtónak interjút adjon.* A *Times*-tól a *Rotterdamsche Curier*-ig, a lengyel lapoktól egészen *Mauritius szigetének kis hetiujságjáig* minden lapképviselő megjelent a nagy interjún. Amikor azonban körülnéztek, nem akadt vállalkozó, aki majd kérdéseket tesz fel az agg *Chief*nek. Végre is a *Pesti Napló munkatársát kérték föl* erre a szerepre, akinek még a franciák is kezébe nyomták a maguk papírra vetett kérdését.

Bi-Pi beszél

Lord Baden Powell — négy év óta, amikor e sorok írója közvetlen közelről látta — semmit sem öregedett, változott. Époly fiatalos és nyugodt, *mint 1933-ban Gödöllőn volt.* Félreparancsolja a rádió mikrofonját — amint mondja, a sajtó képviselőivel akar elbeszélgetni *»magántársaságban«.*

Először a holland távirati iroda vezetője teszi föl a kérdést:

— *Milyennek találja Hollandiát, mylord?* S lát-e valami különös jelentőséget abban, hogy a dzsemborit éppen itt rendezték meg?

— *Egyetlen ember véleménye nem sokat számít* — hangzik a világ főcserkészének nyugodt válasza. — De azért igazán örülök, hogy éppen itt rendezték meg a dzsemborit. Hollandia történelme olyan csodálatos példáit mutatja annak, hogy *a béke szolgálatában mennyivel többet érhet el egy nép, mint a háború, az erőszak eszközeivel.* S ez a példa hihetetlenül fontos erkölcsi tanulság az itt egybegyűlt cserkészek számára... Ami magát a tábor területét és az előkészítés munkáját illeti — *remek munkát végeztek.*

— Mégis, mi az ilyen dzsembori legnagyobb eredménye? — kockáztatom meg a kérdést, bár ez nincs a »műsoron«.

Felém fordítja szelíd, tiszta kék szemét s úgy felel:

— *Az, hogy a világ minden részéről összehozza a fiúkat, egységgé kovácsolja a nemzeteket.* A dzsemborikat megelőzően ez csak egyszer fordult elő a világtörténelemben, — amikor 1212-ben az emlékezetes *»kisdedek kereszthadjáratára« indultak németek, franciák s más európaiak vegyesen. A gyermekek akarták meghódítani a Szentföldet, — miután apáiknak nem sikerült.* Igaz, ez a vállalkozás csúfos kudarcot vallott, — a Szenföld helyett pogány rabságba jutottak — de mégis ez volt az első összefogás az ifjúság életében. És a mi »keresztesháborúnkat« nem fenyegeti ilyen veszedelem...

— Tehát a cserkészet első célja a béke?

— *Igen* — bólint energikusan Baden Powell. — A világháborúban minden nemzet az *igazságos békéért harcolt.* Ma, húsz évvel a nagy világégés után *ezt még mindig nem sikerült elérni.* De ma már 51 országban van cserkészet, a cserkész fiúk és lányok száma elérte a négymilliót. Ha így haladunk tovább, *a cserkészek, mint a béke eszméjének apostolai,* a rokonszenves megértés hirdetői komoly tényezői lesznek a világbékének. Hiszen a cserkészetnek két nagy célja van: *jó polgárokat és jó világpolgárokat nevelni.*

— Van-e valami lényeges különbség a negyedik, gödöllői és a hollandiai dzsembori között? — kérdezem.

Elgondolkozik, majd felel:

Bi-Pi a gödöllői dzsemboriról

— A gödöllői táborterület talán valamivel *cserkészszerűbb* volt. *Igen sokat tanultunk a magyaroktól,* ami a szervezést, irányítást, beosztást illeti. S nekem különös gyönyörűségemre szolgált, hogy *a cserkészet általuk új ággal gyarapodott: a vitorlázó repüléssel.* A magyarok és a lengyelek bemutatói izgalmasan érdekesek voltak... Aztán — több alkalom nyílt a fürdésre és a vízisportokra. Az erdős terep révén pedig az egyes táborok jobban elkülönülhettek, cserkészszerűbbek, a természethez közelebb állók lehettek.

Most felteszem a francia cserkészsajtó »kollektív« kérdését:

— Miről ismerni meg az igazi cserkészt a dzsemborin?

— *Arról, hogy állandóan más népek fiaival jár együtt és minél több barátja van.* Hiszen mi a dzsemborin azt akarjuk elérni, hogy a fiúk minél többet barátkozzanak, — *életreszóló barátságokat kössenek.* És ezt a célt, remélem, el is érjük.

— Üzenne valamit a magyar cserkészeknek?

— Igen, — mondja pillanatnyi tétovázás után. — *Azt, hogy mindig büszke voltam és vagyok rájuk. A mi mozgalmunk eszméit tökéletesen megértették s valahányszor a magyarok lengő tollbokrétáját látom — (nyilván az árvalányhajra célzott) — mindig tudom, hogy jó cserkésszel találkoztam...*

Dr. Tábori Pál

Lengyel-magyar és amerikai-magyar barátság Vogelenzangban

Ma lengyel-magyar, szombaton amerikai-magyar tábortűz lesz

Vogelenzang, augusztus.
(A Pesti Napló kiküldött tudósítójától.)

Vasárnap. Svájci nemzeti ünnep: ünnepélyes tábortűz a svájciaknál. Híre megy a táborban, nagy nemzetközi közönség gyűlik össze megnézni, *hogyan ünneplik a svájciak országuk megalapítását?* Itt van a svájci követ is.

A tűz mellett deszkaemelvény van, bázeli dobosok ugranak fel rá, néhány dalt játszanak, majd átadják helyüket a konferálónak. Szegény mindent kétszer kénytelen mondani: *németül és franciául.* De azért jól végzi feladatát, mingyárt első szavaival fesztelen hangulatot teremt. A megjelent magyarok tiszteletére elvezényli *a »huj, huj hajrá«-t.*

— Csomaj, Tolna, Baranya — hallatják hangjukat az ittlevő magyarok is: a pécsi, pécskörnyéki cserkészek raja jött el.

Tíz svájcisapkás cserkész ugrik az emelvényre. Szavalókórus: »Wir wollen frei sein!...« zúgják az országalapítást visszaidéző költemény sorait. Elegáns, civilruhás úr áll fel szólásra. A hágai svájci követ. Alig néhány mondatot mond, azután int, mindenki feláll s a tűz körül eléneklik a *svájci himnuszt.*

Eltűnik a kép az emelvényről, de a népviseletbe öltözött harmonikás ottmarad. Négy, szintén népviseletet hordó pár ugrik mellé. Táncolnak. Utánuk négy tornanadrágos cserkész birkózni kezd. Ugy kell két vállra fektetniük egymást, hogy *csak a nadrágnál fogva* szabad megfogni a másikat. A győztest, aki utolsónak maradt »élve« nagy kiabálással, fütyüléssel, sípokkal üdvözlik. Ujra négy pár táncol.

Olasz-svájciak következnek, harmonikával kísért énekszólót ad elő, jódlizik. Aztán öt zászlódobáló művész kerül elő, különbözőképpen forgatják, dobálják maguk körül és felett a svájci zászlót.

„Lovagolnak" a svájciak

— Most lovagolni fogunk! — kiáltja némettel kevert francia nyelven a tűzvezető *(Nun, faisons nous ein Reiten)* s a tűz körül ülők egyszerre a térdüket kezdik csapkodni, lovaglást utánzó ritmusban. Aztán a melluket döngetik, jelezve a tompább zajjal, hogy most *hídon mennek át,* végül a vasúti sínek keresztezésének a zaját és a hirtelen megtorpanást utánozzák.

Ebben a pillanatban megdördül valahol a tábor közepén az időt jelző ágyú: *fél tíz.* Csodálkozva nézünk körül mi, idegenek: igaz, megszokhattuk volna már, de még most is csodálkozunk: *még mindig teljes világosság van!* Mindnyájan felállunk, kezet fogunk. A svájciak eléneklik a tűzzáró nótát. A nemzeti ünnepen azt a dalt éneklik, amelyet 1711-ben a Napoleon seregében küzdő svájciak énekeltek s amelynek hangjainál valamennyien elestek egy váres emlékű éjszakán. Ilyen volt a svájciak ünnepi tábortüze augusztus elsején.

Magyar siker a „Wereld Theater"-ben

Nagy taps hallatszik a tábori színház ponyvái közül: *most lépett a pódiumra a magyar énekkar.* Jó híre lehet a magyar fiúknak, ha ilyen előlegezett bizalommal fogadják őket! De meg is felelnek a várakozásnak: *egymásután éneklik a szebbnél szebb magyar dalokat* s a befejező frissen pergő kánon után a lelkes tetszésnyilvánítás igazolja, hogy az előlegezett bizalmat nem érdemtelenül kapták a magyar fiúk. Norvég táncosok lépnek ezután, népviseletben a pódiumra. Tetszik a számuk. Angol bűvész következik ezután. Csodálatos dolgokat varázsol elő cilinderéből.

»Wereld Theater« — áll a színpad felett s a világ színpadán *ismét magyar szám* következik. *Harmonikaművészünk* játszik előbb népdalokat, majd befejezésül egy angol és egy amerikai dalt.

Angolok következnek. Keveset szerepelnek, *»nem szeretnek komédiázni«,* mondják róluk. De ha már komédiáznak, akkor szívből teszik. Liszttel kenik be egymás képét, ez a lényege a számuknak. De ezt olyan vidáman tudják csinálni, hogy ellenállhatatlanok. Norvég táncosok jönnek, majd utánuk egy *texasi ostor-*

Összes tátrai fürdők
VEZÉRKÉPVISELETE
Budapest, V., József tér 8.
Pengőtizetés. Telefón: 183—520

„BETHLEN HÉT ÉVE"

Berlin, ápr. 20.

(A Budapesti Hirlap tudósítójának távirata.) A centrumpárt berlini lapja, a *Germania*, *„Bethlen hét éve"* címmel a következőket írja:

— Most hét éve, hogy Bethlen grófot Magyarország miniszterelnökévé nevezték ki. Ha visszatekintünk erre az időszakra, úgy nem tagadhatjuk, hogy *Bethlen* gróf belépett azoknak a nagy államférfiaknak sorába, akikben Magyarország szerencsében és balsorsban sohasem szűkölködött. Ismerteti Bethlen politikáját, majd végül a következőket írja:

— Így vándorol Bethlen gróf a jövő sötét birodalmába. Hét éven keresztül irányította hazája sorsát. Bárhogy alakuljanak is politikájának következményei, *az elmult hét év helyet biztosított Bethlen grófnak az európai történelemben,* mert kicsinységnek éppen nem mondható, hogy *ismét felemelte a mélységből népét,* amely döntő nagyhatalmi tényezőből a világháború után hirtelen lefegyverzett apró állammá süllyedt, amelynek még ezenfelül egy Kun Béla uralmát is el kellett viselnie.

A felsőház módosítani fogja a Szent Korona őrzéséről szóló törvényjavaslatot

A felsőház közjogi és törvénykezési, valamint közigazgatási bizottsága ma délelőtt *Juhász* Andor elnöklésével együttes ülésben tárgyalta a Szent Korona s a hozzátartozó drágaságok gondviseléséről szóló törvényjavaslatot.

A kormány részéről *Bethlen* István gróf miniszterelnök, *Darányi* Kálmán államtitkár és *Felszeghy* Béla miniszteri tanácsos vettek részt a bizottság ülésén.

A törvényjavaslatot *Bethlen* Pál gróf, a bizottság előadója behatóan ismertette. Utána *Ambrózy* Gyula gróf koronőr megállapította, hogy a törvényjavaslatban tervezett rendelkezés nem csorbítja a koronaőrök jogait és hogy a javaslatban foglalt rendelkezések a miniszterelnökkel folytatott *előzetes tárgyalás eredményeképpen* jöttek létre. A javaslat egyes pontjaira vonatkozó észrevételeinek megtétele után azt indítványozta, hogy a korona-láda zárának kulcsát adják ki a koronaőröknek.

Bethlen István gróf miniszterelnök kijelentette, hogy az országos koronaőr megnyugtatása érdekében hozzájárul ahhoz, hogy a koronaláda zárának kulcsáról két másodpéldányt készítsenek és azokat az országos koronaőröknek adják ki.

Az együttes bizottság a törvényjavaslatot ezzel a módosítással fogadta el és terjeszti a felsőház elé.

LÁTLAK!

A fekete táncosnőtől ma levelezőlapot kaptam. Képes-levelezőlapot. Félmeztelen, fekete képes-levelezőlapot. Nem ő maga küldte, csak az a vállalkozó, akinek a színpadján fel fog lépni.

A fekete táncosnőről azt mondják, akik látták, hogy művésznő. Igazán művészien táncol. Bizonyos azonban, hogy lehetne tízszer olyan nagy művésznő, mégsem tudná megszerezni a századrészét sem annak a népszerűségnek, amit meztelenségének a hírével megszerzett.

— *„Meztelenül táncol!"*

Ez a mondat elég arra, hogy az emberek megbolonduljanak és ezrek tóduljanak elé a pályaudvarra, mikor megérkezik. Ezt tudják a menedzserjei is és ravaszul ápolják is meztelenségének a hírét, amivel sikerül is felfokozni iránta az érdeklődést. Sikerül kiváltani a megbotránkozást az erkölcsösekből. Sikerül interpelláltatni miatta az országgyűlésen. Sikerül dühös ellenzéket szerezni neki, ami a legnagyobb biztosítéka a sikernek. Mindezt annak a híresztelésével, hogy meztelen. Ezt híreszteli ez a levelezőlap is. Pedig! Pedig! Josephine Baker! Hogy ne mondjam: Pék Pepi! Kegyed nem meztelen?

Nem az, mert nem is lehet az! Csak fenyegetőzik vele, hogy az lesz, de tudja nagyon jól, hogy a rendőrség úgyis fel fogja öltöztetni. Tudjuk mi is mind. Egészen illedelmes ruhában fog táncolni, mert másban úgy sem engednék föllépni. A közönség azonban mégis a mezítelenség szenzációjának a hatása alatt fogja szorongásig megtölteni a kegyed nézőterét és őrjöngve fog tapsolni attól való elragadtatásában, hogy kegyed a ruhája alatt meztelen.

Baker! Baker! Látlak!

Mikor táncolsz: fel vagy öltözve!

80.000 család maradt hajlék nélkül Bulgáriában

Nem csoda, ha sokan eszüket vesztik — mondja Liapcsev miniszterelnök — Drámai jelenetek a filippopoli kórházban

Tiz falu romokban hever

Szófia, ápr. 20.

A földrengés áldozatainak száma egyre nő. Idáig *több mint száz halottról tudnak,* azonban *a romok között még sok holttest heverhet eltemetve.* A sebesültek számát lehetetlen megállapítani, mert a lakosok otthagyták falvaikat és a *mezőkre menekültek.*

A földlökéseket különös tünemények kísérték. *Szatibogovo* és *Manole* falvában a talaj össze-vissza repedezett. A mikor a rengések véget értek, *a föld hasadékain keresztül vízsugarak törtek a magasba.* Mindenfelé lehetett látni ezeket a szökőkutakat, amelyek körülbelül egy métenyire lövelltek és vízzel árasztották el a házakat, valamint a mezőket.

Nemcsak a vasúti töltések, hanem az országutak is megrongálódtak. Különösen nagy károkat szenvedett az az út, amely *Filipopoliszt Papazlival* köti össze. Az úttest besüppedt és sok helyütt megrepedezett, úgy hogy most teljesen járhatatlan.

A keleti expressz és a többi vonat, amely kénytelen volt Papazli állomásától nem messze vesztegelni, a vasútvonal kijavítása után, tegnap este már folytathatta útját.

Boris király meglátogatta Filipopoliszt, valamint a környékbeli földrengéssújtotta falvakat. Személyesen adta ki a rendelkezéseket a segélyakció meggyorsítására.

Szófiában a lakosság továbbra is nagy rettegésben él. *Sok család matracokkal és takarókkal felszerelve a város falain kivül elterülő mezőkre költözködött.* Automobilt vagy egyéb járóműt alig látni; ezeket most mind hálóhelyekké alakították át. Alig volt ember, aki az éjszakát rendes otthonában, falak közé bezárva merte volna tölteni.

A tegnapelőtti rengésokozta károk összegét többszázmillió levára becsülik.

Filippopolban egy ház sem nyújt biztonságot

Szófia, ápr. 20.

Liapcsev miniszterelnök *Filippopolban* a Bolgár Távirati Iroda munkatársa előtt a következő nyilatkozatot tette:

— Az április 14-iki földrengés során körülbelül *600 négyzetkilométernyi területen pusztított az elemi csapás.* A mostani — április 18-i — földrengés kártevése csupán *400 négyzetkilométernyi területre terjed ki,* de hatásában sokkal végzetesebb volt, mert sokkal lakottabb vidéket érintett. A földrengés pusztításába beleesett a százezer lakosu Filippopol városa, ahol ebben a pillanatban *jóformán egyetlen ház sincs, amely feltétlen biztonságot nyujtana.* Épp úgy nagy pusztítást szenvedtek azok a falvak is, amelyek a város közvetlen szomszédságában fekszenek. Ennek a közvetlen környéknek lakossága körülbelül ugyanakkora mint magáé a városé. Mintegy *80.000 család maradt fedél nélkül.* De akinek még meg is maradt a háza, az is attól retteg, hogy az egyre ismétlődő rengések már holnap rombadönthetik tűzhelyüket. *Nem csoda, ha ilyen körülmények között sokan eszüket vesztik.* Hála a hatóságok erőfeszítésének, sikerült kielégítő módon gondoskodni az inségesek élelmezéséről. A hatóságokat ebben a munkában derekasan támogatta az elemi csapástól megkímélt vidékek népe. Sürgős intézkedésekre van szükség, hogy lehetőleg minél gyorsabban biztosítsák a rengéssujtotta vidékeken az egészségügyi ápolást.

A miniszterelnök hozzátette, hogy az eddigi megállapítások szerint *a halottak száma több mint száz, a sebesülteké pedig több mint 400.* Ebből látható, hogy a rengés borzalmas méreteihez mérve, aránylag kevesen estek áldozatul. Ennek oka *a bolgár házak speciális építési módjában* keresendő. A kár nagysága eddig még közelről sem becsülhető fel. Noha a nemzet segélyforrásai gyengék, mégis mindent meg kell tennie úgy az államnak, mint a társadalomnak, hogy támogassa a szerencsétlen inségeseket. A kormány bizton reméli, hogy a magánosok teljes készséggel fogják támogatni a segélyakciót.

Rombadőlt faluk

Szófia, ápr. 20.

Filippopol környékén a földrengés katasztrofális károkat okozott. *Kalecsli, Baltacsi, Csakereto, Manoleto, Traszil, Belozem* és *Csakoreto, Manoleto, Traszil, Belozem* és *Alibakovo, Szadovo, Szatibegovo, Papazli* helységekben *14 holttestet találtak.* Filippopol és Manoleto között a vasúti töltés körülbelül egy kilométer hosszúságban 40 centiméterrel süllyedt. Papazliban valamennyi középület rombadőlt. Az iskolákat a rengés nyomán támadt tűzvész pusztította el. *Papazliban* a halottak száma tíz. Szatebelovot teljesen elárasztotta a víz, amely hirtelen nagy erővel buggyant fel a földből. *A lakosság a falut környező magaslatokra menekült.* Papazli és Filippopol között az országút össze-vissza van hasogatva, úgy hogy a közlekedés lehetetlen.

Manoletóban szintén valamennyi középület elpusztult. Itt a halottak száma *tíz.* Ferdinandovóban 350 ház közül 50, Markovban 320 ház közül 120 ház omlott be. Gorna Crehovicában szintén heves rengést éreztek. *Itt a lakosság a szabadban töltötte az éjszakát.*

Ujabb földlökések

Szófia, ápr. 20.

Tegnap este 9 óra 25 perckor *Haskovóban,* Filippopoltól 70 kilométernyire délkeletre heves földlökéseket éreztek. A föld mozgása egész éjszaka érezhető volt. Haskovot a környékbeli előző földrengések eddig aránylag megkímélték, legfeljebb néhány kémény és rozoga ház dőlt össze. *A tegnapi földlökések azonban hevesebbek voltak,* noha nagyobb károkat szintén nem tettek. Több kémény ezúttal is összedőlt és a város területén több földhasadás támadt. A lakosság mindjárt az első földlökések után elhagyta házait. Pánikhangulat nem volt. Emberáldozatot a földlökések nem követeltek. *Haskovo a dohánygyártás egyik központja.*

Izgalmas jelenetek

Szófia, ápr. 20.

A földrengés idejében drámai jelenetek játszódtak le a *filippopoli* kórházban. *A betegek annyira megrémültek, hogy az ablakokon keresztül akartak kiugrálni.* A kórház orvosai és alkalmazottai egymást multák felül hősiességben. Noha a lökések állandóan ismétlődtek, ami a betegek riadalmát mindjobban fokozta, mégis *sikerült a kórház valamennyi ápoltját a rengő falak közül kiszállítani.*

Szófiában a mult éjszaka nyugodtan telt el, de a megrémült lakosság az éjszakát jórészt az utcán töltötte, ahol hatalmas tüzeket gyújtottak és a tűz köré telepedve melegítették gémberedett tagjaikat. Mások autótaxit béreltek és feleségükkel, valamint gyermekeikkel egyetemben *az automobilok belsejében töltötték az éjt.*

Szófia és *Konstantinápoly* között tegnap délután sikerült a vasúti összeköttetést helyreállítani. Megindult a rendes távirószolgálat Filippopol városával is; itt a készülékeket a szabadba szállították és sátrak alatt rendezték be a táviróhivatalt.

Marcaliban és Kistállyán is észleltek töldrengést

Kaposvárról jelentik: Április 17-én 12 óra 12 perckor *Marcali* nagyközségben földrengést észleltek, amelyet erős morajlás kísért. *Az állatok igen nyugtalankodtak. A lakásokban a tárgyak megmozdultak.* A földrengés ideje egybeesik a bulgáriaival.

Kistállyáról jelentik: Április 19-én este 20 óra 15 perckor keleti irányból jövő, földalatti morajtól kísért hullámszerű földlökés volt észlelhető.

Magyar—bolgár segélybizottság alakult Budapesten

A földrengés a Magyarországon élő nagyszámú bolgárok között óriási pánikot idézett elő, mert teljes bizonytalanságban vannak az otthonmaradt hozzátartozók felől. A budapesti bolgár követséget két napja a kétségbeesett hozzátartozók tömegesen keresik fel, hogy hírt kapjanak családjaikról. A katasztrófális földrengés hírére a budapesti bolgár kolónia által megindított segélyakció irányítását *Sopov István* bolgár ügyvivő személyesen vette át és azonnal érintkezésbe lépett vezető magyar közéleti tényezőkkel, akikkel karöltve megalakította *a magyar-bolgár* segélybizottságot, amely társadalmi úton igyekszik segédkezet nyujtani a földrengéssujtotta bolgár alkosságnak. A segélybizottság nevében annak elnöksége: *Almásy* László dr., *Krausz* Simon, *Rákosi* Jenő, *Ravasz* László püspök, *Sopov* István, *Scitovszky* Tibor, *Weiss* Fülöp és *Tauber* Attila ma a következő felhívással fordul a magyar társadalomhoz:

A velünk rokon bolgár népet súlyos csapás érte. Az ország legvirágzóbb részeit dúló földrengés pusztította el; Filippopolisz, Délbulgária gyöngye, sok más helységgel együtt romokban hever; több mint kétszázezer ember bolyong hajlék nélkül, vagy tanyázik sátrak alatt; a halottak száma eddig a százat meghaladja, az anyagi kár felbecsülhetetlen. Európa minden államában segélybizottságok alakulnak a szörnyű szerencsétlenség enyhítésére. Mi magyarok sem maradhatunk tétlen, midőn volt szövetségesünk, a velünk rokon bolgár nép, nemzeti katasztrófáján kell segíteni és ezért felkérjük Bulgária minden barátját, hogy velünk együtt a kimondhatatlan nyomor enyhítéséhez járuljon hozzá. Segítsetek!

Szíves adományokat a budapesti bolgár követséghez (Andrássy-út 6.) kérünk címezni.

A magyar szülőkhöz

Zichy János gróf és Ravasz László püspök szózata a magyar ifjúság megmentéséért.

A hivatalos statisztika elrettentő számokat hozott legutóbb nyilvánosságra. Kimutatta, hogy csak magában a fővárosban 5746 tüdővészes tanuló ül az iskolák padjain. Számuk nagyobb, mint az összes többi ragadós betegségben szenvedőké. A vidéki városok csaknem utólérik a főváros számadatait. Jó magyar emberek, akiknek szívén fekszik ennek az országnak a jövendője, tudjátok-e, mit jelentenek e rémes számadatok?!...

Azt jelentik, hogy a tüdőbajos tanulók ezrei öntudatlanul tovább fertőzik a gyanutlanul velük együtt levő iskolatársaikat és észrevétlenül oltják bele a nemzet jövendőbeli reményeibe, a családok féltve őrzött kincseibe a rettenetes kór pusztító csiráit.

Ez ellen a nemzeti veszedelem ellen akarja a harcot megvívni a *Magyar Iskola Szanatórium Egyesület.*

El akarja űzni a leselkedő rémet a még egészséges tanulóifjúság feje felől, meg akarja menteni azt olymódon, hogy elsősorban: *kivonja a fertőző tüdőbajos tanulókat az egészségesek közül* és az e célra létesítendő ápolást és egészségi állapotukhoz alkalmazkodó rendszeres tanítást is nyujtó: *iskolaszanatóriumokba akarja elhelyezni azokat.*

Az iskolaszanatóriumok egész sorát akarja felállítani az egyesület és pedig nemcsak a budai hegyekben, de a Mátra-, a Bükk-, a Vértes-, a Bakony-, a Mecsek- és a Boldvavölgy magyar levegőjében, valamint a Nagy-Alföld balzsamos virányain, ahol acélos életet nevel a magyar nap melege.

E nagy feladatok megvalósítása halasztást nem tűrő családi és nemzeti kérdés. Megvalósításához minden szülő és minden, nemzete érdekét szívén viselő magyar ember jóakaratú támogatása szükséges, éppen azért: kérvekérjük a magyar szülőket, az áldozatkészségükről ismert közintézményeket, társulatokat, vállalatokat, amelyek sohasem hagyták cserben az ország megmentésére irányuló törekvéseket; kérjük a magyar társadalmat: *jöjjenek segítségünkre a magyar iskolaszanatóriumok felépítéséhez!*

Adjon mindenki tehetségéhez képest néhány téglára valót ehhez az épülethez, hogy minden kövéből a szülői szeretet és a nemzeti együttérzés melege sugározzék ki és ölelje körül az ott új életet nyerő tanulóifjuságot...

*

A szerkesztőségünkhöz érkező adományokat nyilvánosan nyugtázzuk és *Zichy* János gróf elnök címére továbbítjuk.

Ezüst evőkészletek,
nászajándékok, brilliáns ékszerek, gyöngysorok olcsón vásárolhatók SCHMELCZER BENŐNÉL Károly-körut 28. szám. (Központi városház főkapunál)

A BUDAPESTI HIRLAP
telefonszámai:
József 300—43.
József 300—53.
József 300—63.
József 323—84.

Pace maker: iramvezető

leszek a Tisza-szobor pályázaton, mondja A 70 ESZTENDŐS ZALA GYÖRGY

Szegényen kezdte: királyok és királyi hercegek barátja lett a legnagyobb élő magyar szobrászművész. — Amikor Szamuelly fölakasztással tenyegette az ősz művészt

Két nap előtt mult hetven esztendős, délceg és szálas a termete, friss, fiatalos a tekintete, rugalmas, könnyed a járása, kezenyomán fürgén elevenedik életre a holt anyag és fiatalos alkotókedvét, munkás lendületét nem lankasztotta el a fenséges és érthetetlen halhatatlanság, amelyben már benne él Magyarország legnagyobb élő szobrászművésze: *Zala* György.

A szomszéd szobában felhangzik a rádió egy vídám, modern charlestonos kuplája, a patriarkális korban lévő művész szeme derűsen felcsillan és a könnyű, modern zene hangjai mellett elevenedik élő szóra az a csodálatos és mindig meredeken magasbatörő életpálya, amely példátlan nyomorúsággal, küzdődéssel, szegénységgel kezdődött és királyok. barátságán át a klasszikus művészet mesgyéin a magyar olimpuszra vezetett.

Életrekelnek a holt harcosok

— Bonyodalmas dolog így, hetvenesztendős fejjel visszapillantani a küzdelmes és multba veszett harcokra, amelyek együttvéve *mindig derüsnek és a küzdelemre érdemesnek mutatták nekem az életet.* Nagy munkáimat befejeztem és *magam előtt még szép programmot látok,* de hiába, a visszaemlékezés derűjét felhősre szürkíti az a mérhetetlen fájdalom, amelyet elsőszülött gyönyörűséges művem tetszhalálán érzek. *Az aradi vértanuk emlékművére* gondolok, amelyet az oláhok halálraítéltek. Ez volt első leleplezett monumentális művem, minden fiatalos lelkesedésemet, szent tüzemet beleörökítettem a szépséges Hungáriába, a haldokló harcosok csoportjába, az áldozatkészség és a harcikészség szimbólumába, amelyek most lekerültek a csiszolt gránit-alapzatról és ott hevernek letszhalottan, koporsóban, bedeszkázva az aradi lovarda udvarán. Ismétlem: *tetszhalottnak tekintem csak* fájdalmas sötétségbe zárt szívem szerint való elsőszülöttemet, mert *bízom benne, hogy Hungária és a holt-harcosok* világ csodájára, a csiszolt gránitkő-alapzaton. *előbb-utóbb mégis csak életre kelnek Aradon,*

— Régen volt ez, a vártanuk halálának negyvenéves évfordulóján lepleztem le ezt az első monumentális művemet Aradon. Ugyanebben az évben lepleztem le a budavári honvédemléket, fenn a Várban, a Dísztéren. Gyönyörű idők voltak azok, a nemzeti érzés uralkodott és *az emberek egymáson tettek túl a szó legnemesebb értelmében vett hazafiságban.* Indítványomra az akkori kormány ki akarta eszközölni, hogy a honvédség koszorút helyezzen a leleplezendő honvédemlékre. Odafent Bécsben azzal a feltétellel egyeztek ebbe bele, hogy a honvédek Hentzi emlékművére is helyezzenek koszorút. A nemzeties ellenzék ezen a kérdésen *megbuktatta a kormányt.* Kormány és ellenzék: hazafias érzésekben vetélkedtek egymással.

— Ekkor természetesen már ismert szobrász voltam, hiszen már 1884-ben feltüntem a Műcsarnokban kiállított *Mária és Magdolna* című művemmel. Ez tetszett meg annyira *Klotild* királyi hercegnőnek, hogy engem bízott meg *József* nádor alcsuti emlékművének és *Mária Dorottya* királyi hercegnő mellszobrának elkészítésével.

A milleniumi emlék

— Már vége volt a küzdelmes nyomorúság éveinek: 1894-ben engem bíztak meg *a milleniumi emlék* elkészítésével. Sok mindent csináltam azóta, de az eltelt harminc esztendő alatt állandó irányt szabott művészi munkásságomnak ez a hatalmas momentum, amely hála Istennek végre elkészült és *jövő őszre formailag is készen lesz.* A műtermemben ugyanis már ott áll a négy hatalmas lovasszobor, amely az érceöntőt várja. Az egyik már munkában is van és egymásután sorjában elkészül a többi is. Itt szeretném most elmondani azt az óhajtásomat, amelyet a legnagyobb mértékben kívánnék propagálni. Ez pedig az, hogy *a magyar nemzet történetét, amely márványba vésetten a szobrok alá és közé került, Herczeg Ferenc írná meg.* Ennek a kívánságomnak az a magyarázata, hogy a tömör szövegnek szerintem mérhetetlen fontossága van. *Ez magyarázná meg az ideigeneknek és a késő századoknak a szobrok és az egész emlékmű jelentőségét és tartalmát.* Művészi szempontból is ajánlatos lenne ez a megoldás, mert a márványba vésett betük, mint ornamentika, mint dekoráció díszítenék a hatalmas szoborcsoportozatot.

— Ehhez a nagy művemhez kapcsolódik egyébként életem egyik leggyászosabb korszaka. Szomorúan kellett látnom, amikor *a kommunisták halálra ítélték a nemzet ezeresztendős multjának ezt a monumentumát.* Hogy a ledöntött szobrok nem semmisültek meg, ez csak a derék olasz érceöntőnek köszönhető, aki a riasztó fenyegetések ellenére is egyre csak húzta-halasztotta a halálos ítélet végrehajtását. *Mária-Terézia, II. Lipót, III. Károly, I. Ferdinánd* és az összetörött *Ferenc József* odakerültek az úgynevezett érceközpontba, ahol bizony az olasz mesteren mult, hogy nem formátlanodtak holt anyaggá az ércolvasztókatlan hevében. Ebben az időben azonban még ennél is nagyobb megpróbáltatás várt reám. Sohasem felejtem el a napot, április tizennegyedike volt, amikor a véreskezű *Szamuelly* Tibor megjelent nálam és felszólított, hogy *a milleniumi emlékek körül felállítandó hatalmas proletáremlékművet két hét alatt készítsem el.* Három figurát kellett mintáznom: a nyolc méter magas *Marxot* és a két oldalán álló ugyanilyen magas proletárt. *Szamuelly* kijelentette, hogy *ha április harmincegyedikén éjfélkor nem lesz kész a gipsz-monument, akkor május elsején felakasztat.* Nagynehezen tudtam csak munkatársakat kapni és óriási munkába került, hogy halálfélelem közepette a kitűzött időpontra elkészítsük a május elsejei emlékművet. Érdekesnek tartom megemlíteni, hogy ez a gipszmonstrum valójában csak kívülről volt szobor: *belül hitvány szalma, néhány deszkadarab és faragatlan lécek tartották össze. Méltó szimbóluma volt a bolysevizmusnak.*

Ferenc József, a modell

— De hát ezek az idők elmultak, nem is szeretek visszaemlékezni rájuk. Sokkal inkább izgat az a kérdés, hogy *hol fogják felállítani és márványból faragják-e, vagy pedig bronsba öntik Erzsébet királyné szobromat,* amely szintén elkészült és műtermemben várja a kőfaragót, vagy az érceöntő művészt. Sokáig dolgoztam ezen a művemen, felhasználtam hozzá az *Erzsébet* királynéról készült valamennyi festményt és fényképet: amikor a mellszobormodellt 1897-ben meglátta *Ferenc József* és *Gizella* királyi hercegnő, mindketten a legteljesebb megelégedésüket fejezték ki. Mondom: fényképek és festmények nyomán alkottam ezt a művemet, mert a tragikus véget ért királyné már rég halott volt, amikor megbízatást kaptam szobra elkészítésére. A király, *Ferenc József* azonban hosszabb ideig ült nekem modellt és mondhatom, hogy ez a nagyszerű fejedelem nagyszerű modell is volt. Két óráig ült minden esetben egyfolytában, mozdulatlanul, ilyenkor legfeljebb csak beszélt. Idegfeszítő munka volt ez, vigyáznom kellett az etikettre, s e mellett serénykednem, hogy jól menjen a munka. De nem lett soha baj, mert a király — mondhatnám — *bensőséges jóindulattal volt irántam.* E mellett nemcsak a műteremben érintkeztem vele. *Harminc esztendeig voltam ugyanis a király gödöllői vadász-szvitjének a tagja* és mert jó lövő voltam, állandóan *Ferenc József, Lipót* királyi herceg és *Ferdinánd* toscanai nagyherceg közvetlen közelében vadászgattam.

— Emlékeim között határozottan örömmel és büszkeséggel tekintek vissza *a pécsi bazilika restaurálására, amikor is négyszázhatvan román stilü figurát alkottam és hoztam helyre.* Ez a munkám olyan általános megelégedést váltott ki, hogy ettől kezdve *a külföldön mint dóm-épitőszobrászt kezdtek emlegetni.*

Ezután megkérdeztük *Zala* Györgyöt: *mi a jövő programmja.* Fiatalos lelkesedéssel válaszolt:

Tisza István szobra

— Jelenleg két nagy munkán dolgozom, az egyik *József* királyi herceg szüleinek síremléke, a másik pedig *Csernoch* János bíboros hercegprímás síremléke. Valószinüen rövidesen elkészül mind a kettő. Azután pedig a jövő programom: elkészítek én minden megbizatást, de ettől függetlenül *feltétlenül részt akarok venni az ország közeljövőben lezajló nagy művészi versenyen, a Tisza-szoborpályázaton.* Minden egyébtől függetlenül már csak azért is pályázni akarok, hogy legalább *pace maker* legyek, magyarúl úgy is mondhatnám, hogy *iramvezető.* Azzal hogy résztveszek a pályázaton, *legalábbis meg akarom szabni az irányt, nehogy a versenyzők félreértsék a művészi elgondolást.* Hogy ez mennyire fontos, azt legjobban jellemzi a legutóbbi *Ady-emlékpályázat,* amikor is nem értvén meg *Ady* szellemét, a szobrászok nagyrésze jónak kítta utlramodern figurákkal megörökíteni akarni Ady-emlékét.

Végül megkérdeztük, mi a véleménye a hetvenedik születésnapjára készülő ünnepségekről.

— Hát, kérem — fejezte be az interjut mosolyogva — én nem vagyok valami nagy barátja az ilyen bankettnek. Az ünnepelt ilyenkor csak staffage, akiről *úgy emlékeznek meg, mint a múltról.* Én viszont egyelőre *még dolgozni és alkotni akarok.* A jelen pillanatot nem tartom aktuálisnak a multam ünneplésére.

Vidám ruganyosan feláll, alaposan megrázza a kezemet és fiatalos hévvel utánam szól:

— Hetven esztendős multam, de *pace maker, iramvezető akarok lenni a Tisza-szoborpályázaton.*

Németh Károly.

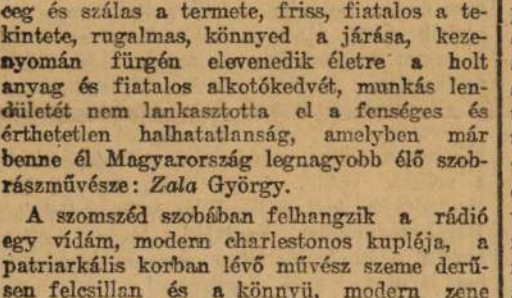

STADLER KAPU KERITES
Budapest, VI., Teréz-körut 43/b.

Debrecenben a hajduszoboszlói hőforráséhoz hasonló vizet keresnek

480.000 pengőt fordítanak a munkálatokra — Karcagon 665 méter mélységben jár a földgázhajtotta fúró

Nagyjelentőségű határozatot hozott Debrecen város jogi és pénzügyi bizottsága, a mely foglalkozott a debreceni mélyfúrás ügyével.

Pávai Vajna főgeológus ugyanis kutatásokat végzett *Debrecenben* és szakvéleményében annak a meggyőződésnek adott kifejezést, hogy *Debrecenben 1600 méter mélységben a legnagyobb valószínüség szerint találnak a hajduszoboszlóihoz hasonló melegvízforrást.* Révai Vajna ki is jelölte Debrecenben a sámsoni és acsádi út találkozásánál azt a helyet, ahol 1500 méter mélységü fúrással meg lehetne találni a hőforrásokat.

A pénzügyminisztérium tanulmányozás tárgyává tette a főgeológus véleményét, ezeknek az alapján elvégeztette a mélyfúrás költségeire vonatkozó számításokat, amelyeknek alapján megállapította, hogy *480.000 pengővel el lehet végeztetni a mélyfúrásokat.*

A pénzügyminiszter leiratával foglalkozott Debrecen város tanácsa és arra az álláspontra helyezkedett, hogy *a város 100.000 pengőt hajlandó adni a fúrás költségeihez.* A városi tanács javaslatát most a jogi és pénzügyi bizottság is elfogadta azzal a kikötéssel, hogy *1500 méter mélységig a 100.000 pengő hozzájárulás fejében köteles a kormány lefuratni.* Valószínű, hogy a közgyülés is elfogadja a 100.000 pengős hozzájárulást s akkor már csak attól függ a fúrás megkezdése, hogy a pénzügyminiszter elegendőnek tartja-e a város hozzájárulását.

A bizottság ülésén *Magoss* polgármester megemlítette, hogy *Debrecenben a mélyfúrással nyolcszázhuszonnégy méterig mentek le a nagytemplom előtt.*

Annyival is inkább megvan a lehetősége, hogy a közgyülés is elfogadja a 100.000 pengő megadását, mert *Karcagról* kedvező hírek jönnek, itt *665 méter mélységben jár a fúró, amelynek gépét földgáz hajtja. Percenkint 800 liter melegvíz tör elő a csövek között hagyott nyiláson, míg a gáznak tizenhat légköri nyomása van.*

Lent a mélységben a gáz nyomása olyan erős, hogy *állandóan remegteti a közel 500 mázsa sulyú lefúrt vascsöveket.* Hogy a mostani gázos víz is megmaradjon, de az esetleges nagyobb mennyiségü száraz gázt is feltárhassák, furat tovább a pénzügyminisztérium. Ezt úgy akarják elérni, hogy a fúrást egy keskenyebb cső segítségével a belső cső kerületén belül folytatják, úgyhogy a további fúrás egyáltalán ne akadályozza, viszont ne is növelje és a fúrás következtében várható újabb kitörésekkel ne veszélyeztesse a kút teljesítőképességét.

Karcagon most épitik az új strandfürdőt. Hajduszoboszlón már fel is épitették és igy a hőforrások vizének előnyét ezen a két helyen már is érezheti a közönség.

Leleplezték a londoni orosz bankok összeköttetését a kommunistákkal és az ir fegyvercsempészekkel

Angliában az orosz bankok kiutasítását követelik

London, ápr. 20.

Egy alsóházbeli interpellációra válaszolva az angol belügyminiszter kijelentette, hogy döntő bizonyítékai vannak arra nézve, hogy *a Londonban nemrég letartóztatott ir fegyvercsempészeknél talált bankjegyek a Londonban működő orosz bankoktól származnak.* A miniszter hozzátette, hogy arra is kimerítő bizonyítékai vannak, hogy *az Angliában működő orosz bankok az angol kommunista pártot pénzelik,* hogy ezek a bankok közvetetlen összeköttetésben állnak nemcsak a kommunistapárt valamennyi ágazatával, hanem az összes nevezetesebb angol kommunista agitátorokkal is. Konzervativ körök követelik, hogy a miniszter minél előbb tegye közzé valamennyi bizonyítékát és hogy *az orosz bankokat utasítsa ki Angliából.*

Az angol belügyminiszter a szakszervezetellenes kommunista mozgalomról

London, ápr. 20.

(Wolff.) Joynson Hicks belügyminiszter Leaningtonban a következő kijelentéseket tette:

— Döntő bizonyítékok állanak rendelkezésemre, amelyek *igazolják, hogy egy Angliában székelő orosz bank kincstári jegyeket állitott ki nagy mennyiségben.* Ezek a kincstári jegyek a kommunista párt birtokában vannak és a párt révén *kommunista agitátorok kezébe kerültek* Nagybritannia különböző részeiben. *Az illető orosz bank közvetetlen összeköttetést tart fenn a kommunista agitátorokkal,* akik Nagybritannia különböző nagyvárosaiban működnek. Mindig óvtam attól a munkáspártot, hogy segélyt fogadjon el a kommunista párttól. A munkáspárt azonban nem vette figyelembe azt az intelmemet, hogy *a kommunisták mögött olyan mozgalom áll, amely ki akarja küszöbölni a szakszervezeteket,* valamint a munkások kezében lévő irányitást. Nem hiszem, hogy a legközelebbi tíz éven belül forradalom törhetne ki Nagybritanniában, mert nem tételezem fel, hogy a szakszervezetek dolgozó férfiai és asszonyai olyan állapotokat kívánnának, mint aminők Oroszországban uralkodnak.

Az oroszok tagadnak

London, ápr. 20.

(Wolff.) A két itteni orosz bank igazgatói levelet intéztek a belügyminiszterhez. A levélben *tagadják a miniszternek azt az állitását, hogy bankjegyeket adtak volna ir fegyverszállitóknak* és kijelentik, hogy hajlandók könyveikkel igazolni mindazokat a fizetéseket, amelyeket bankjegyekben teljesitettek.

12. SZÁM. 1898. BUDAPEST, MÁRCZIUS 20. 45. ÉVFOLYAM.

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt { egész évre **12** frt, félévre — **6** . | Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG { egész évre **8** frt, félévre — **4** . | Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK { egész évre **5**.—, félévre — **2.50** | Külföldi előfizetésekhez a postailag meghatározott viteldij is csatolandó.

MÁRCZIUS 15-IKÉNEK ÖTVENEDIK ÉVFORDULÓJA.

Nagy eszmék diadalát ünnepli a magyar nemzet minden év márczius 15-dikén, a mely napon 1848-ban a gondolat szabadságával együtt a föld s a nép fölszabadulásának korszaka is fölviradt hazánkban. Az 1860-diki újra ébredés óta soha sem mulasztja el ez ünneplést a kegyelet és lelkesedés, mely nemzedékről-nemzedékre szállva, minden tavaszszal újúlt erővel lobban fel a szivekben.

Az idén ötvenedikszer újúltak meg az 1848-iki márczius nagy emlékei. A félszázados évforduló különösebb melegséggel töltötte el a honfikebleket. Országszerte ünnepet ült most a legkisebb falu is. De legnagyobb és legfényesebb volt az ünneplő mozgalom Budapesten, az első márczius 15-ike eseményeinek színhelyén, melynek 600,000 lelket haladó népessége mintegy különösebb jogot tartott e nagy évforduló megülésére. Lobogó-díszt öltött az egész főváros és nemzeti színű jelvényekkel diszíté kebelét főleg az ifjuság, mely az irók, művészek és társadalmi egyesületek seregéhez csatlakozva, rendkivüli élénkségűvé tette a fényes útczákat.

Kettős volt délelőtt az ünnep s két felé is oszlott. Egyik helyen a nap politikai jelentőségét ünnepelte a polgárság; másik helyen a sajtószabadság kivivásának és Petőfi szellemének dicsőítésére gyült össze a lakosság. Délutánra az ünnepély népies része maradt, szabadban tartott gyüléssel és zászlós menetekkel. Az ünnep fő helyein lelkes beszédek hangzottak el. Ihletetten és nagy hatással szólt a nap jelentőségéről a nagy idők nagy embere, Jókai, a ki tanúja és részese volt 1848 márczius 15-ikének, s kit most szinte rajongó tisztelettel és szeretettel üdvözölt az ünneplő sokaság.

Jókai az ünnepélyeken részt vett előbb márcz. 13-ikán a *tanulók* kongresszusának megnyitó ülésén is az új városházán, s meleg hangú beszéddel fordúlt az ifjusághoz, «lelkem fiai»-nak szólítván őket. Részt vett továbbá márcz. 15-én a Vigadó termeiben rendezett Petőfi-ünnepen, mint a Petőfi-társaság díszelnöke.

Márczius 15-ikét a polgárság avatta föl az ötven-éves jubileum alkalmából ünnepnappá. A házakat fellobogózta, földiszítette. A kereskedések zárva maradtak, mint ünnepnapokon, s az üzletek és kirakatok boltajtóin nyomtatott czédula hirdette, hogy: «*A nemzeti ünnep miatt zárva*». A gyárakban is munkaszünetet tartottak, a hivatalokban is rövidebb volt a hivatalos idő, mint máskor. Az iskolák nagy részében is ünnepélyeket rendeztek előadás helyett, felolvasásokkal, szavalatokkal, énekkel és zeuével.

Délelőtt 11 órára a közönség egyik része a nemzeti lovarda helyiségébe igyekezett bejutni, a másik része pedig a Vigadóba. Mind a két hely környékén tolongott a sokaság, és éljenezte a közélet jeleseit, kik az ünnepélyre érkeztek.

A *Petőfi-társaság* a budapesti nyomdafőnökök egyesületével együtt rendezte a Petőfi-ünnepet a Vigadó termeiben, a nagy költő és a sajtószabadság emlékezetére. A nagy termeket

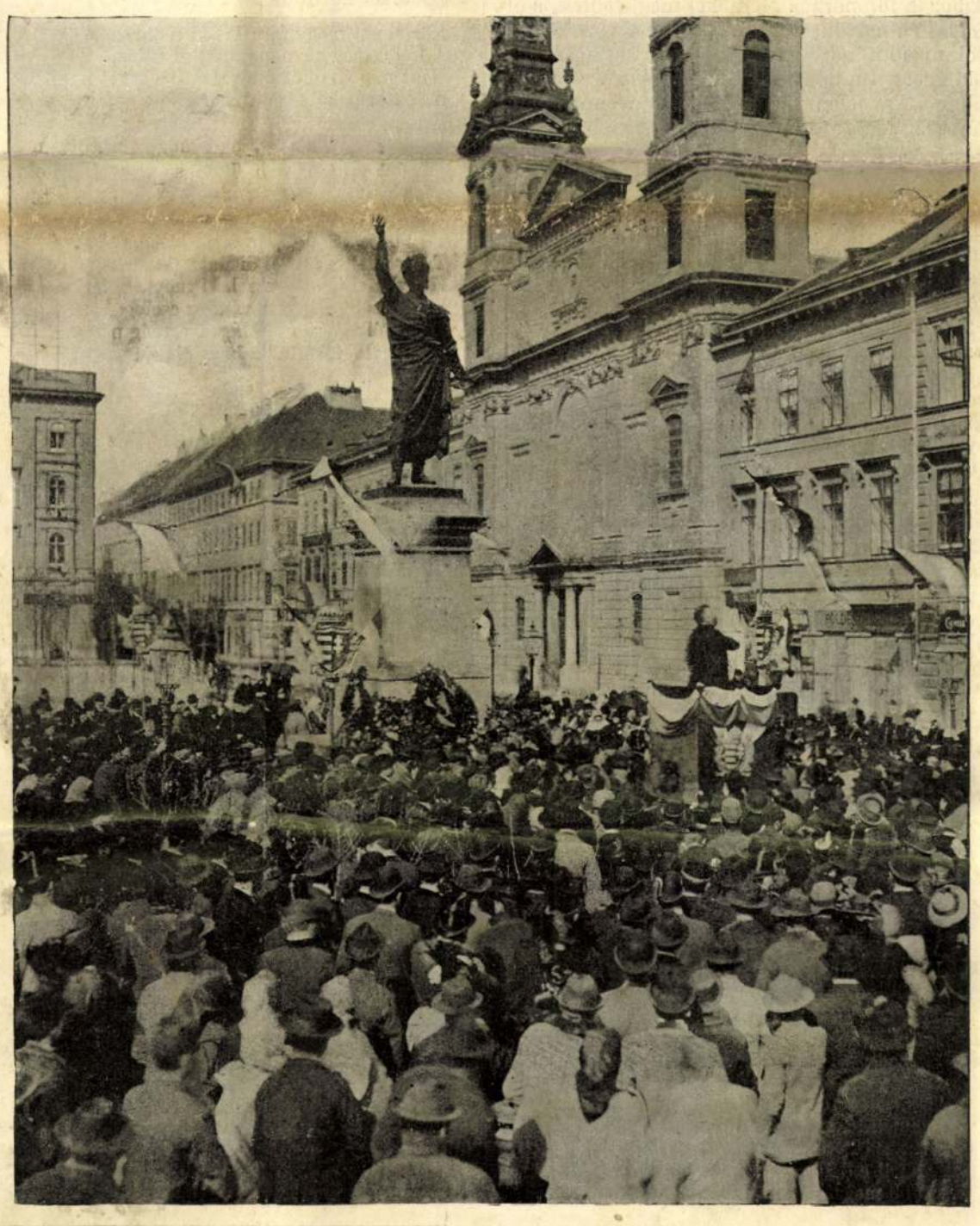

Weinwurm fényképe.

MÁRCZIUS 15-IKE BUDAPESTEN. — ÜNNEPÉLY A PETŐFI-SZOBOR ELŐTT.

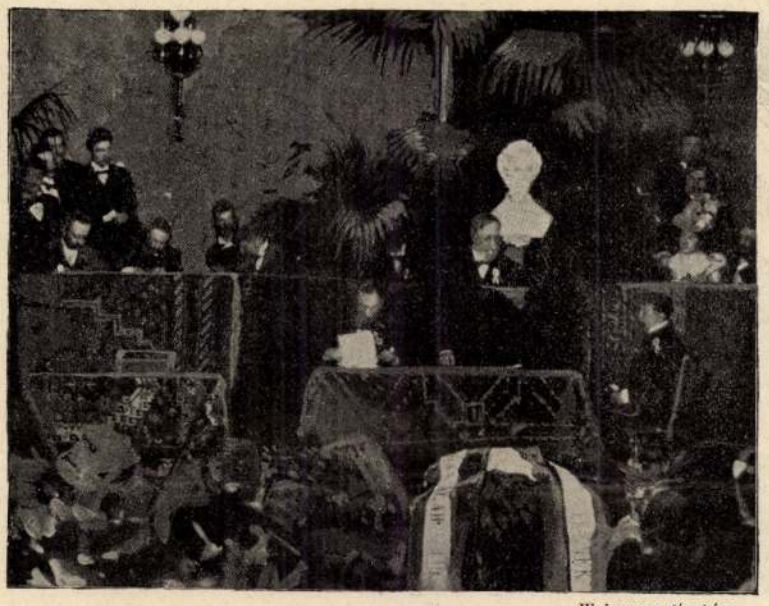

Weinwurm fényképe.

MÁRCZIUS 15-IKE BUDAPESTEN. — Jókai beszédet tart a Petőfi-társaság ünnepélyén.

Zala György művészünk utasításai szerint díszítették. Az emelvényen pálmák közt volt föl-állítva Petőfi szobra s mellette megkoszorúzva az a kézi sajtó, melyen 50 évvel ezelőtt a szabad sajtó első termékeit, «a tizenkét pontot» és a «Talpra magyart» kinyomtatták. Ez a régi sajtó most a Franklin-Társulat tulajdona.

A teremben összegyűlt közönség harsány éljenzésben tört ki, mikor a törvényhozás két házának elnökei: *Szilágyi* Dezső és gr. *Károlyi* Tibor (a főrendiház alelnöke) megjelentek, s elfoglalták helyöket az első padsorban. A közélet sok más kitünőségét is ott lehetett látni. A közoktatásügyi miniszteriumból *Zsilinszky* Mihály államtitkár jelent meg. Az emelvényen a Petőfi-társaság tagjai ültek; az elnöki asztalnál *Jókai* Mór, *Bartók* Lajos alelnök és *Szana* Tamás titkár.

A mint *Jókai* a felolvasó asztalhoz lépett, hosszan tartó éljenzés és tapsvihar támadt, mely ismét megújult, mikor a nagy költő igy szólt: «Fölszállok lelkemmel a csillagok és szellemek urához hálámat elsohajtani azért, hogy ezt a napot megengedte érnem». Beszélt ezután az elmult időkről, a mikor «megszületett a sajtószabadság a jászolban, s először a pásztorok jelentek meg üdvözölni, aztán a bölcsek és királyok». Ékes szavakkal mondta el visszaemlékezéseit, fölemlítve azt is, hogy mikor Petőfi szobrának leleplezésekor beszédet tartott, pár nap mulva udvari ebédre volt hivatalos és ott a király e szavakat intézte hozzá: «Nagyon szép volt az emlékbeszéd, a mit ön Petőfi fölött tartott». Biztatón intett Jókai végül: «Hordozzuk végig még egyszer útczáinkon az ötven évvel ezelőtt fölemelt zászlót, melyre ez volt irva: «Legyen béke, szabadság, egyenlőség, testvériség!»

A közönség lelkes éljenzéssel és tapssal fejezte ki elismerését és hódolatát az ősz költő iránt, ki után *Bartók* Lajos szavalta el «Apotheozis» czimű alkalmi ódáját, melynek három utolsó versszakát itt adjuk:

Negyvennyolcz, Márczius, — te valál a dalnak
Legmagasb zengése, s alkotál-e te?
A hős nép, honvédek, véres diadalmak,
S vértanúk, — a nemzet hősköltészete!
Oly költői nép hol, mint Petőfi népe?
Vagy dicső Árpádnak honszerző eszméje,
Ezredéved, egész léted drága hon,
A földön nem legszebb költemény vajon?

Ám a lant könnyen zeng kardok pengéséhez,
Szabadságviharban ha zászlónk a sas;
Oh, de sirodból szíved ma fölérez,
Tudnál ugy dalolni, hogy népedre hass?
Szabadság, szerelem dicsőült költője,
Haragos Petőfi, zsarnokok verője,
Tudnál-e dalolni? vagy, mint kezdheted,
Előbb megszakadna föltámadt szived?

Tudnál-e dalolni, hagyna zokogásod?
Sirban nyugszanak mind, kiket szeretél;
Egy bajtársad él csak, utolsó barátod,
Nagy mult nagy tanúja, — de a mult nem él!
Csak félszázad, — és mily messze esünk tőle!
Visszabűvölöd-é, Márczius költője? . . .
. . . S nyílik sírja ajka, s kél rajt riadás:
«Márczius örök, — az a föltámadás!»

Majd *Rákosi* Jenő, az «Otthon» irói kör elnöke, a sajtószabadságot és a szabad sajtó hatását magasztalta lelkes beszéddel.

Ezután *Ábrányi* Emil szavalta el «Petőfi és Jókai» czimű költeményét, melyből a következő részleteket közöljük:

Körmenet megy újra Petőfi szobrához,
A hol a magyar nép áhitattal áldoz,
Mint pap az oltárnál, márczius szent napján,
S koszorút helyez el szobra kő-alapján . . .

Egy-két forduló még s a szoborhoz érnek.
Hallga! Most egymással ők ketten beszélnek!

«Üdvözöllek Sándor! Így találkozunk hát!
Látod, én még most is folytatom a munkát,
Te pedig eltüntél véres csatatéren.
Tán az Isten vitt el diadalszekéren?
Hogyha elment őszszel, ki tudja, ki látja,
Hova szállt a tavasz vándor csalogánya?
Dalodtól talpra állt Magyarország népe,
S magad lefeküdtél a haza ölébe!

Oh, milyen seb volt az, a mit akkor vágott
A kozák dárdája! Egy fél menyországot
Rombolt el a hitvány, tele angyalokkal,
Isteni zenével, csodaszép dalokkal!
Te voltál a világ legdúsabb királya,
S trónod elvetetted, mert hazád kivánta,
Mert több volt ő néked kincsnél, diadalnál . . .
Légy áldott, ki érte ily hamar meghaltál!»

Válaszol a szobor: ««Üdvöz légy, barátom!
Ércz-szemem könnyezik, fejedet ha látom!
Én korán lehulltam, hamar oda lettem,
De te dolgoztál és szenvedtél helyettem!
Belém egyszer döfött kozák gyilkos fája,
S elkerült a jövő hosszú Golgotája . . .
Egy seb—és gond, bánat mind, mind semmivé lett.
Oh de téged hányszor döfött át az élet!

Mint két testvér-csillag a fekete égen,
Úgy vagyunk mi együtt gyászban, dicsőségben!
S márczius azért lesz mindig szent és drága,
Mert ez a mi lelkünk örök ifjusága.
Ez a nap azért lesz a napok legszebbje,
Azért marad ünnep, a nemzet ünnepje,
A mit az időből nem lehet kitörni,
Mert mi tettük azzá — : *Jókai*, *Petőfi!*»»

Zajos éljenzés hangzott föl a szavalás végeztével, Jókai pedig megölelte és megcsókolta a szerzőt.

Feszty Árpád, a népszabadság ünnepét rendező bizottság nevében, arról a szomorú pusztúlásról beszélt, melyet a szegény, becsületes nép lelkében a nemzettagadók idéztek elő. Fölhivja a magyar irókat: ismerjék, becsüljék és védjék meg a magyar népet. Az úri rend 1848-ban az egyenlőség, testvériség és szabadság zászlaját ajándékozta a népnek. Tűzzük mi a három zászlót a *szeretet*, *igazság* és a *kenyér* bástyáira!

Zajos taps után *Gál* Gyula szavalta el *Szabó* Endrének «Szabadsajtó» czimű költeményét, a melyet szintén lelkesülten fogadott a közönség.

Megható és szép jelenet volt, mikor *Janovics* Ferencz nyomdász a régi 48-as könyvsajtó elé állva érczes hangon elmondta *Endrődi* Sándor által készített alkalmi beszédét, melynek czime «A nyomdászok szózata».

«Tisztelt ünneplő gyülekezet! Egyszerű munkása vagyok a szabadság nagy műhelyének, — félig magam is gép a gépek között. Napról-napra szedem azokat a kis ólombetüket, a melyek fölvértezik az eszmét és szárnyat adnak a gondolatnak. Mintha magot vetnék, mintha virágot ültetnék ismeretlen földbe, de az óhajtott jövendők reményében. Viruljatok hát ti virágok, szálljatok világgá teremtő és termékenyitő gondolatok, — siess felénk, szabadabb jövendő! «A Talpra magyar» lelkes ritmusát immár régen fölváltotta a munka zúgó prózája, — de a mai ünnepen leszakítok egy kis ágat a remény fájáról s fölékesítelek vele téged, öreg gép, nagy

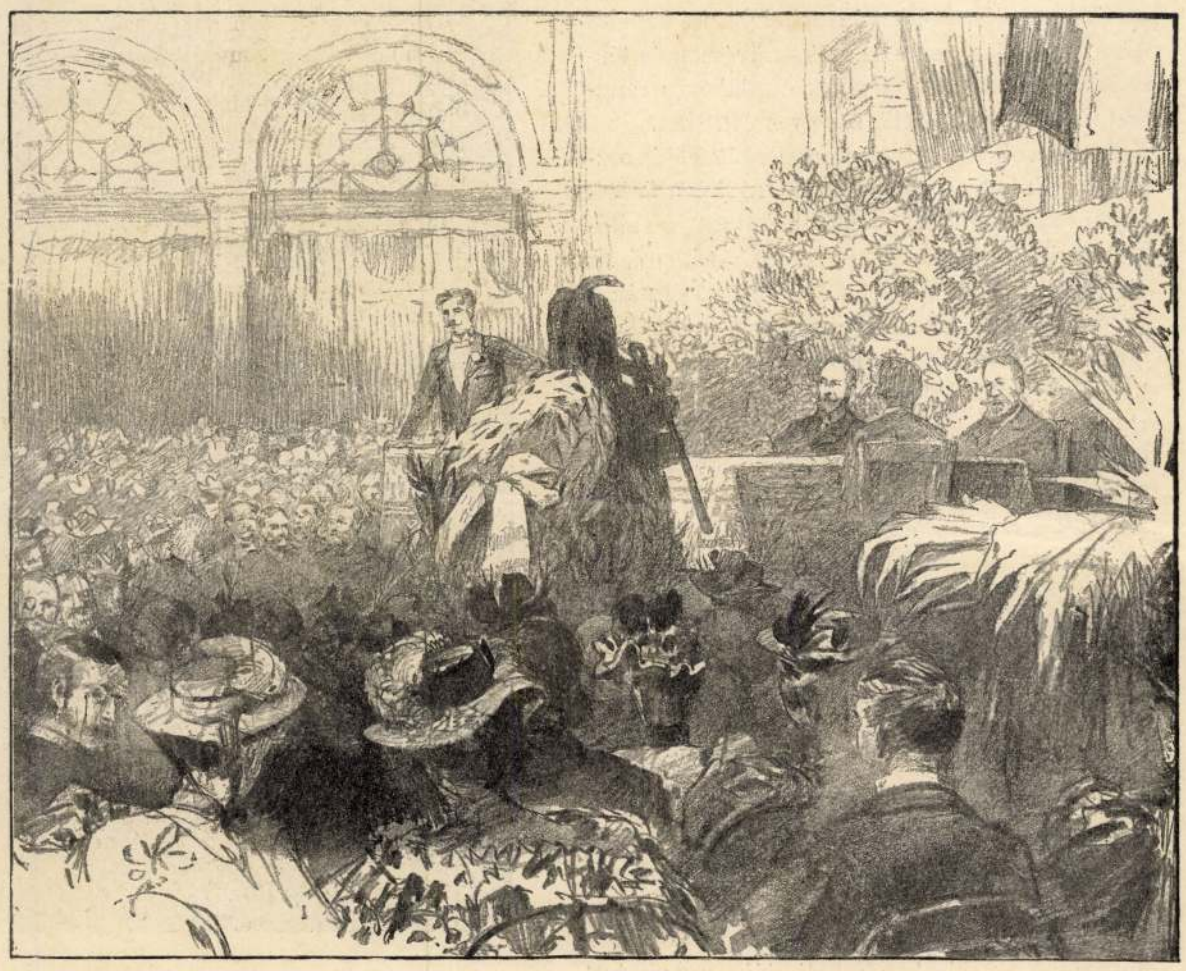

MÁRCZIUS 15-IKE BUDAPESTEN. — A Petőfi-társaság ünnepélye a Vigadóban.

idők pihenő sajtója, egykor nemzetem lelkiismeretének első lélegzetvétele, örömének első szabad újongása! Megilletődve állok előtted, — kegyelettel nézem alakod egyszerű szerkezetét s szinte álmélkodva látom, mennyire túlszárnyaltak utódaid! Egy mai rotációs gép csoda a te kezdetleges formádhoz, szövevény nélküli lényedhez képest. Rövid félszázad alatt mily óriási haladás a gépek terén! Az új ember ebben túlszárnyalta a régit, de a multak erényeihez imádkozni és lelkesedni járunk, s ez az ünnep, melyben az igazak és jók szive összeforr: nyilt bizonysága annak, hogy mi is magyarok akarunk maradni. Félszázad előtt az egyszerű kézisajtó szabaddá tette a gondolatot; — Isten segítségével és a magunk erejéből a rotációsoknak is meglesz a maguk hivatása: szabaddá tenni Magyarországot! Éljen a szabad gondolat! Éljen a szabad haza!»

Jakab Ödön szavalta el még «Szabadság» czimű költeményét, *Tóth* Ödön az ifjúság nevében beszélt és üdvözölte Jókait, az ötven év előtti ifjúság vezérét. Befejezésül a budai dalárda énekelte el Zimay Lászlótól a Petőfi dalai czimű szerzeményt. Ekkor folytonos éljenzés közt oszladozni kezdett a nagy közönség, melyet a Vigadó előtt és a Petőfi szobránál még nagyobb tömeg várt.

Petőfi szobrához a Dunapartra vonultak, s ott Jókai tette le az első koszorút, melynek pálmaágait zöld selyem szalag fűzi össze, s a szalagon ez a felirás van: «*Sándornak — Jókai Mór.*» Ő utána *Bródy* Sándor hatásos beszéddel az «Otthon» koszorúját tette le; felirata: «*Petőfi dicsőségének.*» *Pósa* Lajos költeménynyel dicsőitette a költőt. Sokan tettek még koszorút a szobor talapzatára, köztük *Bartók* Lajos, a Petőfitársaság és *Zala* György a népszabadság ünnepét rendező bizottság nevében.

*

Ezalatt, szintén a délelőtt folyamán, a *lovardában* a polgárság tartott ünnepet. A nagy csarnokban sok ezren fértek el, de mégis csak egy része a nagy sokaságnak. A csarnok diszitései közt az elnöki emelvény fölött jobbra Kossuth Lajosnak 1847-ből eredő, saját kezű aláirásával ellátott, plüsbe foglalt, babérkoszorúval és nemzeti szinekkel szegélyezett arczképe függött, a másik oldalon egy csatakép, a mely Petőfi halálát ábrázolja.

Az emelvényen ültek az elnök, a rendezők, s az országgyülési képviselők, legnagyobb részt nemzeti- és függetlenségi pártbeliek. Megjelent gróf *Apponyi* Albert is. A 48-as időkben is szerepelt *Madarász* József képviselőt zajosan éljenezték.

Horánszky Nándor képviselő teljesitette az elnöki tisztet, mert az elnökségre fölkért gróf *Károlyi* István nem jöhetett haza Velenczéből betegsége miatt, s levélben tudatta, mennyire fájlalja kényszerű elmaradását, mert hiszen őt családja történelmi hagyományai is kötelezik, hogy nemzetünk alkotmányos szabadsági törekvéseinek hűséges részese és munkása legyen. *Horánszky* megnyitó beszéde után *Beöthy* Akos, majd *Győry* Elek képviselők vették át a szót. A nap nagy jelentősége, az 1848-iki alkotások ünneplése, a politikai helyzetre való vonatkozás, a szabadság iránti szeretet lelkesült szószólóit sokszor félbeszakította a helyeslés és taps. A tömeg elénekelte a «Talpra magyar»-t is. Majd meghallgatta még az ifjuság szónokát, *Szemennyei* Kornélt. Azután még *Jámbor* Gyula beszélt, ki tizenkét új pontot kivánt volna a gyülekezettel elfogadtatni; szándéka azonban nem találkozott pártolással.

A csarnokban az ülés folyama alatt teljes rend uralkodott. Kint ellenben szétoszláskor a szocziálista munkások ellentüntetésül a «Marseillaise»-t énekelték, mire a polgárság tömege a «Hymnusz»-szal felelt.

*

Délután az ötven évvel ezelőtti népgyülés emlékezetét újitották meg a *Nemzeti Múzeum* előtt. Itt gyült össze a nép akkor is, és itt szavalt Petőfi. Ezt a helyet közelebb márványtáblával jelölik meg.

A Múzeum homlokzatán nemzeti lobogók lengettek; a hatalmas oszlopokat nemzeti szinű leplek borították. A lépcsőzet felső részén állitották fel a szónoki emelvényt. A régi honvédek és a honvédmenedékház lakói is itt foglaltak helyet. A Múzeum kertjébe oly nagy sokaság tódult, hogy végre be kellett zárni a rácsos kaput. Az útcza mind jobban telt, a közlekedést a rendőrök alig birták fentartani. Itt-ott szocziálista jelszavak is hangzottak.

Az egyetemi ifjúság zászlóval és zeneszóval érkezett s vonúlt be a kertbe.

A szépen diszitett oszlopok közti emelvényről először az ifjúság szónoka, *Wolfner* Pál beszélt. Utána *Holló* Lajos képviselő tartott beszédet, a mely után Rácz Pali, Balogh és Radics bandái a «Szózat»-ot és a Kossuth-nótát játszották. *Ditrói* Nándor kolozsvári egyetemi hallgató a «Talpra magyar»-t szavalta. Még többen is beszéltek röviden, köztük a munkások nevében is egy szónok.

Négy óra után a gyülekezet menetté sorakozott s megindúlt, hogy Budavárában megkoszorúzza a *honvédszobrot*. A széles körútat egészen ellepte a gomolygó menet. Sok zászlót vittek, a zenekarok játszottak. Az éljenzés egy pillanatra sem szünetelt. Egy órába került, míg a várba följuthattak.

A honvéd szobor körül kellő rendet tartani nem lehetett a nagy tolongás miatt s a szónokok hangja elveszett a zsibongásban. A szocziálisták itt is tüntetni akartak, de szándékukat a közönség nyugodt elemei meghiúsitották. A szobor előtt *Meszlényi* Lajos és az öreg *Lakatos* Miklós képviselők mondtak hazafias beszédeket. *Gramling* Frigyes a joghallgatók, *Klein* Pál az iparosok nevében szólt; *Kun* Béla debreczeni joghallgató «Félszázados ünnepen» czimű költeményét szavalta el. E közben koszorúkkal borították el a szobor talapzatát.

Alkonyat volt, mikor az óriás tömeg visszaindult Pestre, s ment *Petőfi szobrához*, melynél egész délután sok ezer ember hullámzott. Szavalatokkal és a «Talpra magyar» eléneklésével hódolt a tömeg Petőfi szobra előtt.

Az ünnepélyek sorozatát este a Vigadóban rendezett *polgári lakoma* fejezte be. Több százan vettek részt benne. Egész sort foglaltak el az öreg honvédek, a honvéd menedékház tagjai, kiket vendégekül hivtak meg.

Márczius 15-ikének napján a polgárság mindenütt a legkitünőbb rendet tartotta, s hazafias lelkesedésével, nagy részvétével igazi ünneppé emelte a történeti nevezetességű nap ötvenedik évfordulóját.

AZ ORSZÁGHÁZA.*

Im áll a ház, az ország büszke háza,
Nagy és fenséges, ég felé szökő.
Népem hitét, reményét magyarázza,
Csipkés falán virágot hajt a kő.

Midőn belép az ember, szinte szédül
A boltives roppant tető alatt,
Szeme káprázik a csarnok diszétül,
S eltölti lelkét néma ámulat.

Csiszolt márvány sokszínü ragyogása,
Aranynyal irott gazdag oszlopok . . .
Körülvesz a tündérmesék varázsa,
S szorongó szívem lázasan dobog.

Hazám, nagyságodat jelenti házad
Pazar pompája, mely felém ragyog?
Hátad megett sok gyászemlékü század . . .
Előtted már nagy, fényes századok?

Szent földeden nem folyt a vér hiában,
A honfi-szív mit árként hullata,
Erényedért s mult szenvedés dijában.
Valóra vált profétád jóslata.

A négy folyam gazdag tájéka szebb lett,
Mint volt világverő Mátyás alatt.
Önérzet és erő dagasztja kebled,
Hevít a tettvágy, hajt az akarat.

Serkent a kor folyvást előre törni,
Serény munkában milliónyi kar;
Ezer csodáját kápráztatva termi
A tudomány, müvészet és ipar.

Kél Budapest Széchenyi álmaképen,
Gyár gyár után, új s új palota-sor,
S a nagy város száz lüktető erében
Ifjúi élet pezsgő árja forr . . .

Künn forr a lét. Csak fátyolozva hallom.
A sürge zaj méhdongás idebenn.
S a déli nap, mint rózsaszínü alkony
Szürődik át a színes üvegen.

Árnyak borongnak a boltívek alján,
Árnyak kelnek az oszlopok mögül;
Árnyak suhannak, és lelkemre, halvány
Kisértetként, a kétség árnya ül.

Oh, szép a sürgő lázas kor; de ép-e
A fényes, síma héj alatt a mag?
Ifjú-e hát valóban Árpád népe,
Vagy ifjat mímelő erőtlen agg?

Hódítja-é a hont, vagy vétke veszti?
Talpa alatt szilárd-e még a föld?
Meg tudja-é becsülni, védelmezni,
Mit az apáktól örökölt? . . .

Minő zavart, ijesztő, ferde hangok!
Mind átkozódik, káromol perel;
S a szívet, mint a félrevert harangok,
Bódult, vak félelemmel töltik el.

Lenn zűg a nép, Istent, hazát tagadva,
Fenn léhaság, viszály, fagyos közöny;
Körül pedig reánk tör, feldagadva,
A külfaj árja, mint a vízözön . . .

Te föld, apáink sírja, s annyi emlék
Szentségtartója ezredéven át,
A porló szívek égő honszerelmét
Keltsd ki a rög közül virág gyanánt.

Tedd mind magyarrá, kit csak kebled ápol,
Ne tűrj meg áruló sehonnait;
De részesítsd áldásod legjavából
S téritsd meg újra tévedt gyermekid.

Te ház pedig, hazámnak büszke háza,
Mi honszerelmünk szentegyháza légy.
Hol a hivő a port előbb lerázza,
Hová csupán saruleoldva lép.

Ne járjon itt könnyelmüség, botorság,
Némuljon önzés, versengés, viszály.
Értse, ki a honnak intézi sorsát:
Áldás vagy átok, mely fejére száll.

Ha példa kell, gyászos, keserves intő,
Sok százados bajunk beszélni fog;
Ha példa kell, magasztos, lelkesítő,
Történetünk lapján az is ragyog.

Hit és erő, tehetség, tiszta jellem
Találjon e falak közt tettre tért,
Kész küzdeni, ha kell a végzet ellen
S áldozni mindent, a hon üdveért.

Vargha Gyula.

* E költeményt, mely a Kisfaludy-társaság idei nagygyülésén olvastatott föl, a Budapesti Szemle után közöljük.

PETŐFI ÖCSCSÉRŐL.

Irta Sipos Soma.*

Az 1880-ik év május hava másodikának délutánján, jó barátok és tisztelők serege bánatos gyászmenetben egyszerű koporsót kisért ki a puszta-csákói ákáczos temetőbe.

A gyászkocsit nem diszitették büszke czímerek, pedig fejedelmi név ragyogott a koporsó oldalán: a *Petőfi* név!

Mert a költő-fejedelem: Petőfi Sándor testvéröcscse, Petőfi István feküdt abban a koporsóban, mely után egy mély gyászba borult nő lépdelt, ki messze földről jött el huszonegy évvel azelőtt elhagyott — bár mindig szeretett — *férjét* utolsó útjára elkisérni.

* *Sipos* Soma nem rég elhúnyt iró, ki Petőfi Istvánnal közeli ismeretségben volt, halála előtt nem sokkal irta lapunk részére e közleményt, mely a nagy költő életének és családjának ismeretéhez több új adattal járúl. Alkalmivá teszi e közlemény kiadását Petőfi emlékezetének újabb ünnepies fölelevenítése, mely alkalomra a Petőfi-társaság díszes albumot is szerkesztett. *Szerk.*

Ott tették le örök nyugalomra Petőfi Istvánt, a csákói uradalom jószágigazgatóját, tevékenysége színhelyén: az Alföld szivében, melyet nagynevű bátyjával együtt valósággal imádott, s melyet ő is szépen megénekelt.

A lapok mély részvéttel jelentették Petőfi öcscsének halálát, de részletesebben sem akkor, sem azóta nem emlékeztek meg róla, egyszerűen azon okból, mert életére nézve hiányoztak a részletesebb adatok.

gyaltatnak, s méltán, mert a nagy emberek vérségi és társadalmi összeköttetéseinek ismerete oly általános érdekü dolog, mely az életrajzirodalom keretéből csakis annak teljessége rovására hiányozhatik.

Ezt is igyekszem tehát ezúttal pótolni és személyes ismeretségem s visszaemlékezéseim nyomán elmondani azt, a mit a nagy költő fiáról, a korán elhunyt Zoltánról, főkép pedig Istvánról, a Petőfi öcscséről tudok.

Én többet, sokat, igen sokat láttam benne! Ez hát a nagy Petőfi testvéröcscse, kit szintén költői hírnév környezett! Mily sokat emlegette őt előttem iskolatársam, Petőfi Zoltán, szarvasi diák korában, s nekem nem volt alkalmam őt ez ideig látnom, pedig rég vágyódtam megismerkedni ez érdekes emberrel, a világ egyik legnagyobb költőjének testvérével, kitől nehány szép költeményt olvastam a «Vasárnapi Ujság» sokat forgatott régibb évfolyamaiban.

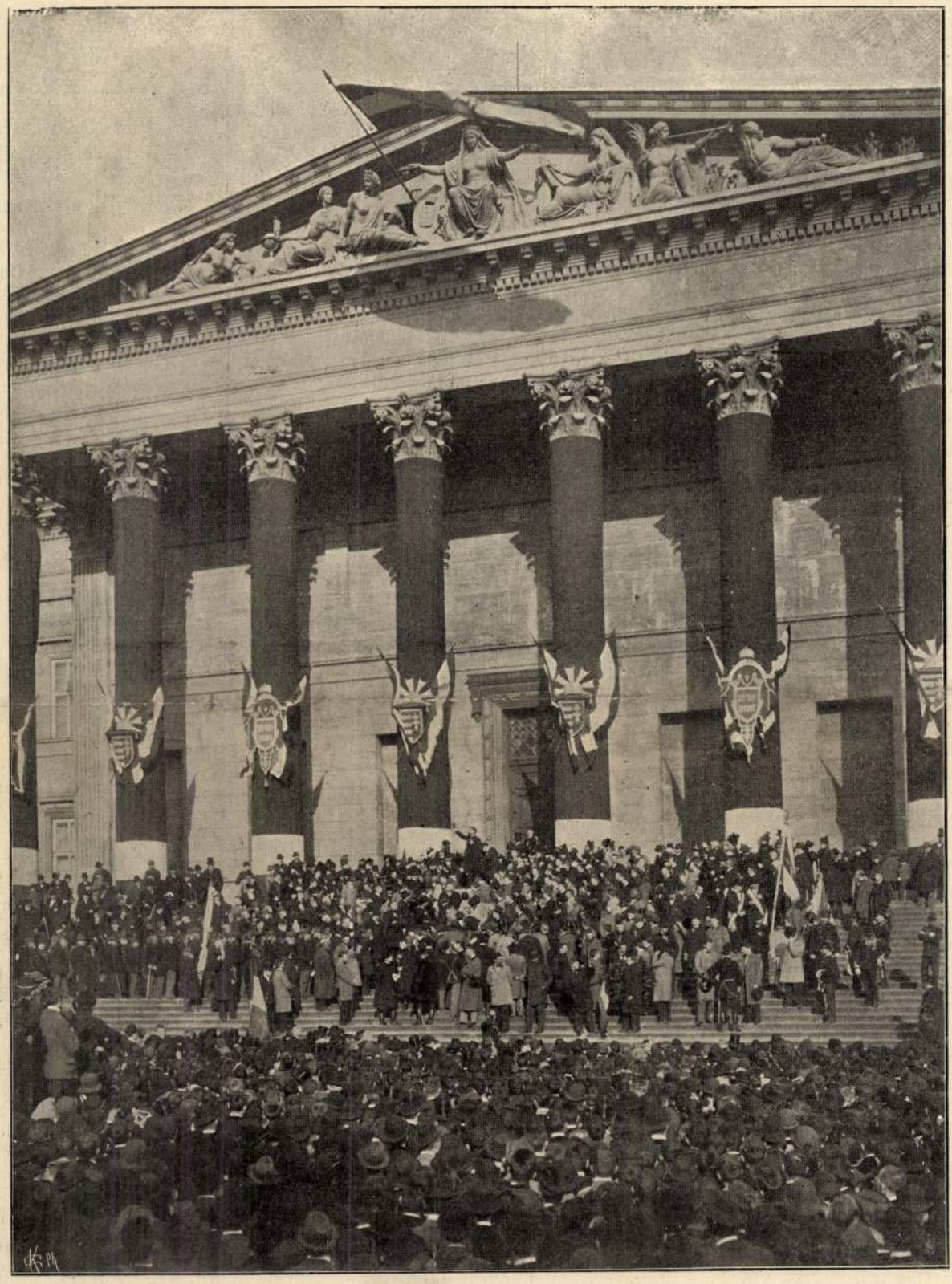

Klösz fényképe.

MÁRCZIUS 15-IKE BUDAPESTEN. — ÜNNEPÉLY A NEMZETI MUZEUM ELŐTT.

Különösen hangzik, de tény az, hogy bár Petőfire vonatkozólag egész életrajz-irodalom keletkezett: vérségéről, hozzátartozóiról, különösen egyetlen fiáról: Zoltánról és öcscséről, Istvánról, a nagy közönség aránylag keveset tud.

Irodalmunknak érezhető hézaga volt jó ideig, hogy Petőfi vérségéről alig-alig emlékezett meg, holott a nagy irodalmak a kimagasló alakok élet- és jellemrajzaiban különös gondot fordítanak a családi, sőt a társadalmi kapcsolatok ismertetésére is, úgy, hogy sok esetben az efféle mellékes dolgok magok is önálló műben tár-

A 70-es évek elején atyám házánál, — ki a szarvasi nagybirtokosok jogtanácsosa volt — több izben láttam megfordúlni egy tagbaszakadt, zömök embert, kinek férfias szépségű, megnyerő tekintete, úgyszintén egészen magyarszabású öltözéke felköltötte figyelmemet.

Tudakozódván atyámtól kiléte felől, meglepetéssel értesültem, hogy az nem más, mint Petőfi Sándor testvéröcscse: István, a pusztacsákói Geiszt-uradalom inspektora, tehát hivatalánál fogva hatalmas egyéniség, afféle pusztai kis király! De engem nem az inspektor érdekelt.

A költői szárnypróbálgatásban magam is benne voltam, sőt egy nagyobb szatirát is elkövettem ekkor, mit önálló füzetben adtam ki «Vidéki politikusok» czím alatt. A «Figyelő» akkori kritikai közlöny elismerőleg emlékezett meg róla; de biz' a közönség nem igen kapott rajta. Mindezt azért hozom itt fel, mert belejátszik a Petőfi Istvánnal kötött ismeretségembe.

Ugyanis egy ízben beszólván a szarvasi könyvárushoz, fölemlítette előttem, hogy — egészen váratlanúl — egy-két példányt vittek

első kötetét töltik be. Ugyane kötet végén olvashatni azt az egyszerűségében megható, mély érzésű emlékezést, melyet Arany László korán elhúnyt nővére, Arany Juliska és ennek leánya, Széll Piroska életének végső idejéről, mindkettőjüknek szomorú haláláról írt s szűk rokoni és baráti kör számára, kézirat gyanánt akart kiadni. Mint a közrebocsátó, Gyulai Pál írja, e kis munka «bánatos emlék, költői felindulás szülötte s hogy elégiává nem vált, csak a verses alak hiánya akadályozta». Megindulással olvashatja mindenki: a testvéri s nagybátyai szeretet oly mély, szívhez szóló nyilvánulását találja benne, művészileg is oly finomsággal és igazsággal kifejezve, a milyenre alig van példa irodalmunkban. Ennek a visszaemlékezésnek közlését mai számunkban kezdjük meg. A gyűjtemény második és harmadik kötete Arany László irodalmi, nyelvészeti, történeti, politikai, társadalmi, jogtudományi tanúlmányait, politikai beszédeit, bírálatait tartalmazza, melyeknek legnagyobb része névvel, vagy névtelenül annak idején a «Budapesti Szemlé»-ben jelent meg. Ezeket a műveket, mivel eddigelé összegyűjtve nem voltak még, nem méltatta érdemük szerint az irodalom, pedig jeles dolgozatok vannak köztük, a melyek számot tesznek a magyar essay-irodalom maradandó becsű termékei közt. A negyedik kötetben Arany László népmese-gyűjteménye található, életének egyik legértékesebb munkája, mely mondhatni korszakot alkot a magyar népköltészeti adalékok gyűjtésének történetében. Az utolsó, ötödik kötetben végül műfordításokat olvasunk: Shakspere három szinművének s Molière «Tudós Nők»-jének fordítását, melyek a Kisfaludy-Társaság számára készültek. Különösen a tegutóbbi köztük a magyar műfordítások legkitűnőbbjei közé tartozik. Az első három kötetet Arany László három különböző időből való arczképe diszíti, az első kötetben pedig Arany Juliska és Széll Piroska arczképét is megtaláljuk. Gyulai Pál szerető baráti gonddal s lelkiismeretességgel állította össze és rendezte sajtó alá a becses gyűjteményt, melyet Arany László költői működéséről szóló tanúlmánynyal vezet be. Az egyes kötetekhez, a hol szükséges, külön magyarázó előszókat is írt. A nevezetes irodalmi jelentőségű kiadvány szép kiállításban a Franklin-Társulatnál jelent meg. Az öt kötet ára fűzve 20 korona, vászonkötésben 30 korona.

Emlékek a régibb vaskorból Munkács környékén. Irta *Lehoczky* Tivadar. Régóta nagy szorgalommal búvárolja már a szerző hazánk éjszakkeleti részének, különösen Munkács környékének őskorát s fáradozását szép siker koronázza, a mennyiben számos és tudományos szempontból nagyon értékes őskori tárgyat fedezett fel, a melyek világot vetnek azon vidéknek történelem előtti lakóira. Ezen eredményről számol most be a sok képpel is illusztrált füzet, mely csinos kiállításban a Franklin-Társulat nyomdájából került ki.

A Műcsarnok téli kiállítása. November 14-én nyilt meg a Műcsarnokban a téli kiállítás, melyben kizárólag magyar művészek vesznek részt. Összesen 563 festmény, rajz, szobor és építészeti tervezet látható 154 magyar művésztől. Nagyobb feltűnést keltő mű nincs a tárlaton, de annál több a tisztességes, komoly, művészi színvonalon álló munka. A művészek az életképekkel foglalkoztak legtöbb előszeretettel s ezekben sok jellemzőt és igazságot tüntetnek föl. Az arczképek is örvendetesen mutatják a haladást és a művészi fejlődést. Szobrokból jóval többet találunk, mint rendesen, s ezek közt több jeleset. Az apró életképi szobrok a tárlat érdekességei közé tartoznak.

A megnyitás november 14-én délután öt órakor ment végbe. Nagy közönség jelent meg. A Műcsarnok kiállításának megnyitása most már a főváros társadalmi köreinek gyülekezése. A nők a legújabb divat szerint jelennek meg, a férfiak sötét öltözetben. A termekben hullámzik a közönség, oly nagy számmal, hogy a képeket alig lehet látni. A megnyitásra a művészek egész tömege mellett a közélet több kitűnősége jelent meg, számos képviselő, előkelő tisztviselő s a művelt osztályok százai. *Wlassics* Gyula közoktatásügyi miniszter feleségével öt órakor érkezett meg s lelkes éljenzéssel fogadták. *Berzeviczy* Albert alelnök néhány szíves szóval üdvözölte a társulat nevében, a mire a miniszter ezt a kijelentést tette: «Remélem, hogy az idei kiállítás a magyar művészek újabb haladásáról tesz tanúságot. A kiállítást ezennel megnyitom.» A miniszter ezután a képek kiállítását szemlélte meg nagyon

Nagy Zsigmond rajza.

A MŰCSARNOK TÉLI KIÁLLÍTÁSÁNAK FALRAGASZA.

behatóan. Ebben az útjában *Bihari* Sándor, a tárlat rendezője kalauzolta. A miniszter sorban megszólította a kiállító művészeket. Majdnem valamennyinek kijutott a dicséretből. A szobrászati osztályhoz érve, *Zala* György vette át a miniszter kalauzolását. Itt is huzamosabb ideig tartózkodott a miniszter. A miniszter a vezetőség előtt a fölött való örömét fejezte ki, hogy a kiállítás minden ízében sikerült. Helyesnek vélte, hogy a művészek ezúttal inkább a kisebbszerű életképeket mívelték. Ezekkel jutányosabb áruknál fogva könnyebben férnek a közönséghez és reméli is, hogy ezeknek a képeknek nagy lesz a kelendőségük. A kormány ezúttal is nagyobb mértékben fog vásárolni, a miniszter pedig többször is meglátogatja a kiállítást. Zajos éljenzéstől kisérve távozott a miniszter a csarnokból. Azután a nagyszámú közönség szerteszéledt a tárlat tágas és ragyogóan kivilágított termeiben. A kiállítást hirdető falragasz ez alkalommal Nagy Zsigmond festőművész rajza után készült s fentebb mi is bemutatjuk.

Nemzeti Szinház. A német drámairodalom egyik jeles terméke *Hauptmann* Gerhardnak «*Hannele*» című műve. A költői alkotást már régebben játszották a Magyar Szinházban. E hó 8-ikán a Nemzeti Szinházban is színre került *Telekes* Béla fordításában. A Nemzeti Szinházban inkább is helyén van, mint egy külvárosi szinházban, de a budapesti közönség már régen ismerte s így a darab maga kevésbbé érdekelte, mint az előadás. A szegény kis árva Hannele szomorú sorsa, ártatlan lelkének viziói ebben az előadásban mélyebben megrázták a közönséget. A durva, részeges mostoha apa bánásmódja a leánykát öngyilkosságba kergeti; vizbe ugrik, de kifogják. Lázas álomba esik s elvonul előtte mindaz, mi általában érdekelte, gonosz környezete, iskolatársai, s egy férfi, ki már megillette szivét. Boldog, hogy meg fog halni, s a menyországba jut. Meg is hal a boldogság, a megdicsőülés érzésében. *Török* Irma kisasszony mély érzéssel és finomsággal játszotta ezt a szerepet. *Jászai* Mari művészetében pedig hatalmasan emelkedett ki az anyának és ápoló apáczának a haldokló ágyánál összevegyülő alakja. *Gál*, *Rózsahegyi* is, s a többi szereplők és csoportok a darab költői drámai hangulatának megfelelőn vettek részt az előadásban. A «Hannele» mellett egy régibb franczia vígjáték, «*A Nevelő*» került színre.

KÖZINTÉZETEK ÉS EGYLETEK.

A Magyar Tud. Akadémia nov. 11-iki ülésén *Pauler* Gyula elnökölt, s érdekes tárgyak kerültek napirendre.

Először *Fraknói* Vilmos olvasta föl «Szent László levele Monte Casino apátjához» című tanúlmányát. Szent László levele egyetlen magánlevelünk a XI. századból, a mely ránk maradt. László király arra kéri Monte Casino apátját, hogy kolostorából küldjön néhány benczés-barátot Magyarországba. Megemlíti, hogy elfoglalta Szlavóniát. Ennek alapján Fraknói azt iparkodik megállapitani, hogy Szlavoniából mikor és mennyit foglalt el László király s vizsgálódásának az eredménye az, hogy Záráig jutott el. Alázatosan emlékezik meg bünös ember voltáról, mert a földi érdekek gondozásában lehetetlen elkerülni a vétkes cselekedeteket. — *Fayer* László tanúlmánya «A kínvallatásról és a halálbüntetésről Magyarországon, voltaképen az 1843. évi büntetőjogi javaslatok anyaggyűjteményének» negyedik kötetéhez irt bevezetés. A torturát már Mária Terézia uralkodása alatt csökkentették. 1768-ban történt ez, s nagy része volt benne II. Józsefnek, a ki akkor régens volt. Ausztriában még a Mária Terézia büntető törvénye értelmében az inkviziczionális rendszert tartották meg. Magyarországon a tortura sohasem volt olyan kegyetlen, nem fajult el annyira, mint nyugaton. De a mig a tortura kérdésében a magyar igazságszolgáltatás a leghumánusabb volt Európában, a halálbüntetés kérdésében konzervativ módon gondolkozott, s azt nem szüntette meg. — Végül *Asbóth* János olvasott «Bosznia őslakóinak hatásáról faji megalakulására.» Rajzolta azt a különbséget, a mi van alak és természet dolgában az oroszok s a szintén szláv faju bosnyákok és albánok között. A különbség okát abban találja, hogy a bosnyák és az albán faj megalakúlására nagy hatással volt a Balkán őslakója: az illir, mely czivilizáltabb volt a szlávnál, a mikor összekerültek.

A Petőfi-Társaság november 10-iki ülésén *Bartók* Lajos elnök kegyeletes szavakkal emlékezett meg a társaság elhunyt tagjáról, Bercsényi Béláról. *Koroda* Pál felolvasta dr. *Maksziányi* Dezső vendég «Boldogasszony a művészetben» czimű most készülő nagyobb művének előszavát. *Torkos* László «Áldás és szerencse» czímű hosszabb elbeszélő költeményét adta elő. *Szabó* Endre fordításokat mutatott be Tibullus latin költő elegiáiból. Végül *Jakab* Ödön olvasta föl «A frakk» czímű humoros novelláját. — A felolvasó ülést zárt értekezlet követte, a melyen elhatározták, hogy a társaságnak a jövő esztendőben leendő 25 esztendős jubileumát nagyobb ünnepélylyel ülik meg. A Makai Emil és Bercsényi Béla halálával megüresedett két tagsági helyre a választásokat deczember 27-én tartják meg. A Petőfi-házra megindított gyűjtés eddigi eredménye 40.359 korona. A társaság megbízta Bartók Lajos elnököt, hogy nevében fejezze ki meleg köszönetét a Petőfi-ereklyék lelkes gyűjtőjének, *Kéry* Gyulának eredménydús működéséért és hívja fel, hogy mint a társaság megbizottja, továbbra is buzgólkodjék a gyűjtés munkájában.

Az erdélyi magyar közművelődési egyesület november 10-ikén tartotta közgyülését *Kolozsvárott*, a városháza termében, gróf *Béldi* Ákos kolozsmegyei főispán elnöklete alatt.

Gróf *Béldi* Ákos a közgyűlést hazafias beszéddel nyitotta meg, a melyben vázolta az egyesület működését. Utána *Sándor* József alelnök és főtitkár megtette jelentését a központ, a fiókválasztmányok és a vidéki gondnokságok és felügyelőbizottságok működéséről. Az egyesület vagyona ez idő szerint 2.735,900 korona; ennek évi jövedelme 148,882 korona. Ez összeget fordította az igazgatóválasztmány a mult évben az egyesület czéljaira. Fentartott, illetőleg létesített egy földmívesiskolát és árvaházat, hét Emke-iskolát, 11 kisdedóvodát, nyolcz gyermekmenedékhelyet: támogatott négy szakiskolát, 31 felekezeti iskolát, 167 népkönyvtárt, 74 népdaloskört,; kiosztott több néptanítói jutalmat és segélyeket, több ipari ösztöndíjat stb. Az egylet nevével jelölt honi iparczikkek után az illető gyárosok eddig 18,349 koronát adtak, mely összegből az egyesület székely iparosnövendékek számára Budapesten és Kolozsvárt idővel egy-egy székely-otthont akar szerezni. Végül elhatározták, hogy az egyesület jövő évi közgyűlését pünkösd második napján *Nagyenyeden* fogják tartani.

Az erdélyi Kárpát-egyesület november 10-ikén báró *Feilitzsch* Arthur képviselő elnöklése mellett közgyűlést tartott Kolozsvártt.

Az elnök beszéde, az évi előterjesztés, örvendetesen hangoztatta, hogy az egyesület tíz évi fennállása alatt nemcsak leküzdte a kezdet nehézségeit, hanem folyton gyarapszik. Néprajzi muzeumot alapított, a székelység érdekében hathatós működést indított meg, s az erdélyi részek természeti szépségei iránt fölébresztette az érdeklődést. A nemes czélok mellett e sikereket megmagyarázza, hogy az egyesület élén *József Ágost* főherczeg áll. A mult évben a bevétel közel 50,000 korna volt. A gyűlés végén választások voltak. Elnök lett: Feilitzsch Arthur báró, alelnökök: Melitskó Frigyes, Szádeczky Lajos, Hoppes Miklós, Herrmann Antal és Gyöngyössy Béla; főtitkár: Radnóti Dezső; titkár: Kovács Géza; főpénztáros: Merza Gyula; jogtanácsos: Deák Albert dr.

MI UJSÁG?

Lónyay gróf és neje Bodrog-Olasziban. Gróf *Lónyay* Elemér és neje *Stefánia* királyi herczegnő több nap óta Bodrog-Olasziban időzik, Lónyay Elemér birtokán. *Sátoralja-Ujhelyre* november 8-ikán érkeztek s ott Zemplénmegye és a város tisztikara fogadta őket a vasutnál, nagy közönséggel

HAZAY ISTVÁN.

Khuen-Héderváry Károly horvát bán, *Tisza* Kálmán, *Jókai* Mór, *Rakovszky* István, az állami számvevőszék elnöke, *Fabiny* Teofil, báró *Hornig* Károly veszprémi püspök, *Berzeviczy* Albert és mások.

Vaszary Kolos herczegprímás szerencsekivánataihoz hozzá teszi levelében, hogy «a nagyértékű szellemi tőke, melyet ötven évvel ezelőtt a doktori diplomával szerzett meg magának, édes hazánk közügyeinek még továbbra is nagy hasznára és üdvére legyen.»

Széll miniszterelnök így írt: «Doktorrá avattak ezelőtt ötven évvel: csakhamar doktora lettél az ország közhangulatának nehéz időkben, buzdítottad, kitartásra tanítottad a nemzetet borus napokban. Az egész nemzet hálás szivvel üdvözöl ezért ma, midőn én is sietek legbensőbb, legőszintébb és legmelegebb szerencsekivánataimnak kifejezést adni, ki Veled egy zászló alatt, ugyanazon eszmék diadaláért küzdve mint három évtizedet meghaladó időn át munkásságod és érdemeid legközvetlenebb szemlélője tanúltalak tisztelni és nagyrabecsülni.»

Lukács pénzügyminiszter ezt irta: «a politikai élet nehéz küzdelmeiben ötven éven át mindig résen állani olyan szép viszaemlékezés, a mely neked a jövőben is bizonyára uj erőt fog adni arra, hogy közhasznu tevékenységedet az eddigi nyomon dicsőségen folytathassad.»

Wlassics Gyula hosszabb levélben köszöntötte a jubilánst, s annak egyik része így hangzik: «Az ötven évnek egyik legnevezetesebb korszaka s neked bizonyára legkedvesebb emléked az az idő, a mit felséges Nagyasszonyunk, Istenben boldogúlt Erzsébet királynénk körében töltöttél, tanítva őt az édes magyar szóra. Tudjuk, hogy te nemcsak beszélni tanítottad a nagy királynét magyarul, nem csupán a nyelv szépségeire oktattad őt. Neked nagy részed volt abban, hogy királynénk megismerte a magyarok történetét, megtanult magyarul érezni is, hogy a magyar szó varázsa szivéig hatott s azt felénk hajlította. Ha más érdemed nem volna is: méltán tarthatnál számot Magyarország hálájára.»

Hegedüs Sándor kereskedelmi miniszter sajnálkozását fejezi ki levelében, hogy betegeskedése miatt nem élőszóval mondhatja el: «hogy az országnak mennyit használtál; a hirlapirodalomnak mekkora tekintélyt, hatalmat szereztél.»

Tisza Kálmán: «A ki oly szerencsés volt, mint én, évtizedeken át élni veled igaz barátságban, egyetértésben, annak talán joga is, de minden esetre kötelessége, hogy előtted kifejezze örömét és tiszta szivből jövő jókivánatait.»

Jókai Mór a következő levelet intézte: «Kedves Barátom! Egy öreg bajtársnak fogadd legőszintébb üdvözletét jubileumod alkalmából. Munkában, szenvedésben együtt osztoztunk. Ha azt elismerés követte, együtt örülhetünk. Az Ég áldjon meg tégedet és tartson meg sokáig tieiddel együtt. Baráti üdvözlésemet ismétlem Budapesten, életem legnehezebb napjaiban, 1901. igaz hived Dr. *Jókai* Mór.»

November 10-ikén Falk Miksának a Lloyd-épületben levő lakása mellett, a «Pester Lloyd» szerkesztőségében gyülekeztek a tisztelgők. A szerencsekivánatok kifejezése sok időt vett igénybe. Örvendve győződött meg mindenki, hogy Falk Miksa szellemi frissesége mellett testi ép erejét is menynyire megőrizte.

Elsőnek a «*Pester Lloyd*» szerkesztősége tisztelgett. A jubilánst *Veigelsberg* Leó helyettes szerkesztő üdvözölte, mire *Falk* Miksa szeretetreméltón és elmésen válaszolt. A szerkesztőség bécsi levelezői és a lap kiadó hivatalának személyzete külön tisztelgett. Következett a bécsi *Konkordia* hirlapirók egyesületének küldöttsége, melynek nevében *Bauer* Gyula német nyelven hálásan emlékezett meg arról, hogy a Konkordia egyik alapítója Falk volt.

Ezután a *Magyarországi Hirlapirók Nyugdíj-intézete* tisztelgett *Heltai* Ferencz alelnök vezetésével, a ki üdvözölte a nyugdíjintézet egyik megalkotóját. *Falk* a válaszában ezeket mondta: «Ha igaz, hogy én egy kis tekintélyt szereztem a hirlapirodalomnak, hát akkor az urakon áll most ezt folytatni. Az Isten tartsa meg a második és a harmadik nemzedéket is. A mi az elsőt illeti, én épen ma éjjel gondolkoztam arról, hogy azok közül, a kik velem együtt léptek az irói pályára, alig él ma egy féltuczat. Ott van Jókai, Gyulai, Lauka. Nem az bánt engem, hogy én öreg vagyok, hanem az, hogy kihalnak mellőlem, a kiket ismertem és hogy a legujabb generácziót már alig ismertem.»

Erre átadták a *dísz-albumot*, mely a nyugdíjintézet tagjainak emléksorait foglalja magában. Az album kötése művészi. Táblája szabadkézzel készült domborművű bőrmetszet, antik színezettel. Babérágak környezte könyveken tintatartó és toll mellett a tudomány jelképe, a bagoly látható, fölötte a jubileumi évszámokkal. A színezés olyan, hogy a régiség platinája látható a munkán. A díszmű *Gottermayer* Nándor könyvkötő műhelyében készült és tanúbizonysága annak, hogy hazánkban a könyvkötő ipar immár iparművészetté fejlődött.

Még másnap is több küldöttség folytatta a köszöntéseket.

Több küldöttség jelent meg még sorra. A *Budapesti Ujságirók Egyesülete* nevében *Vészi* József országgyülési képviselő, az «*Otthon*» irói kör nevében *Rákosi* Jenő üdvözölte Falk Miksát. A *vidéki hirlapirók országos szövetségének* nevében *Kulinyi* Zsigmond elnök mondott üdvözlő beszédet, a *katholikus* irók és hirlapirók országos *Pázmány-egyesületének* nevében *Margalits* Ede dr. egyetemi tanár, a *lipótvárosi kaszinó* küldöttsége nevében *Lánczy* Leó elnök, az *I. kerületi választópolgárok* küldöttsége nevében Babarczi *Schwartzer* Ottó dr. udvari tanácsos, a *kereskedelmi csarnok* nevében *Jellinek* Henrik elnök. Ugy ezek, mint a *Pesti Lloyd* társaság, a *keleti akadémia*, s több részvénytársaság üdvözleteire is meleg válaszokat adott Falk.

*

A tudomány-egyetem küldöttsége nov. 10-ikén délben nyújtotta át Falknak az aranydiplomát.

Falk lakásán megjelentek: dr. *Vécsey* Tamás rektor, dr. *Medveczky* Frigyes bölcsészetkari dékán, dr. *Lánczy* Gyula, dr. *Békefi* Remig és *Sághy* Gyula egyetemi tanárok, továbbá dr. *Margitay* Antal egyetemi tanácsjegyző. Az egyetem két pedellusa díszruhában magával vitte az egyetemnek nagy és a bölcsészeti karnak kis szkeptrumát. Dr. *Vécsey* Tamás rektor, a ki a rektori méltóság jelvényeit viselte, ünnepi beszédében fölidézte a félszázad előtt való doktorrá-avatás emlékeit. Dr. *Medveczky* Frigyes, a bölcsészeti kar dékánja is szép szavakkal fordúlt Falkhoz.

A beszéd után *Vécsey* rektor a sceptrum elé állt és jobbját nyújtva az ünnepeltnek, így szólt: «Jubiláris doktorrá avatom és fogadom!» Hasonló kijelentést tett a dékán is. *Falk* Miksa meghatva köszönte meg az ünnepeltetést. «Önkéntelenül is visszapillantok az 50 év előtti időre — mondá. — Akkor az élet tavaszát élveztem és egyénileg hasonlíthatatlanúl jobban éreztem magamat, mint ma. De viszont, ha a haza állapotát veszem szemügyre, ha visszaemlékezem arra, hogy mi akkor az összes tárgyakat latinúl tanúltuk és hogy már nagy vívmány volt, a mikor 1845-ben vagy 46-ban, a midőn én absolváltam, magyar nyelven állították ki a bizonyítványokat, akkor mégis el kell ismernünk, hogy Magyarország és a magyar nemzet azóta óriási előmenetelt tanusított és így az egyén értéke hátra kell hogy lépjen a haza érdekeinek ilyen lendülete mellett». Beszédét lelkesen megéljenezték. Ezután *Falk* átvette a szép kivitelű aranydiplomát s megmutatta az egyetem képviselőinek ötven év előtt nyert oklevelét és régi bizonyítványait, melyeket gondosan megőrizett.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Arany László összes művei. Közrebocsátja *Gyulai* Pál. Ez öt kötetes gyűjtemény, melyben most egybegyűjtve találja az olvasó a kitűnő költő és iró irodalmi munkásságának összes emlékeit, Arany László özvegyének szerető gondoskodásából lát napvilágot. Eddigelé Arany Lászlót inkább csak mint költőt, a «Délibábok hőse» s más jeles költemények szerzőjét s mint népmesék gyűjtőjét ismerte a közönség és az irodalom, összes műveinek e kiadásából láthatja, hogy mint prózaíró is a legjelesebbek közé tartozott. Költeményei, melyek néhány év előtt külön kiadásban is napvilágot láttak, e gyűjtemény

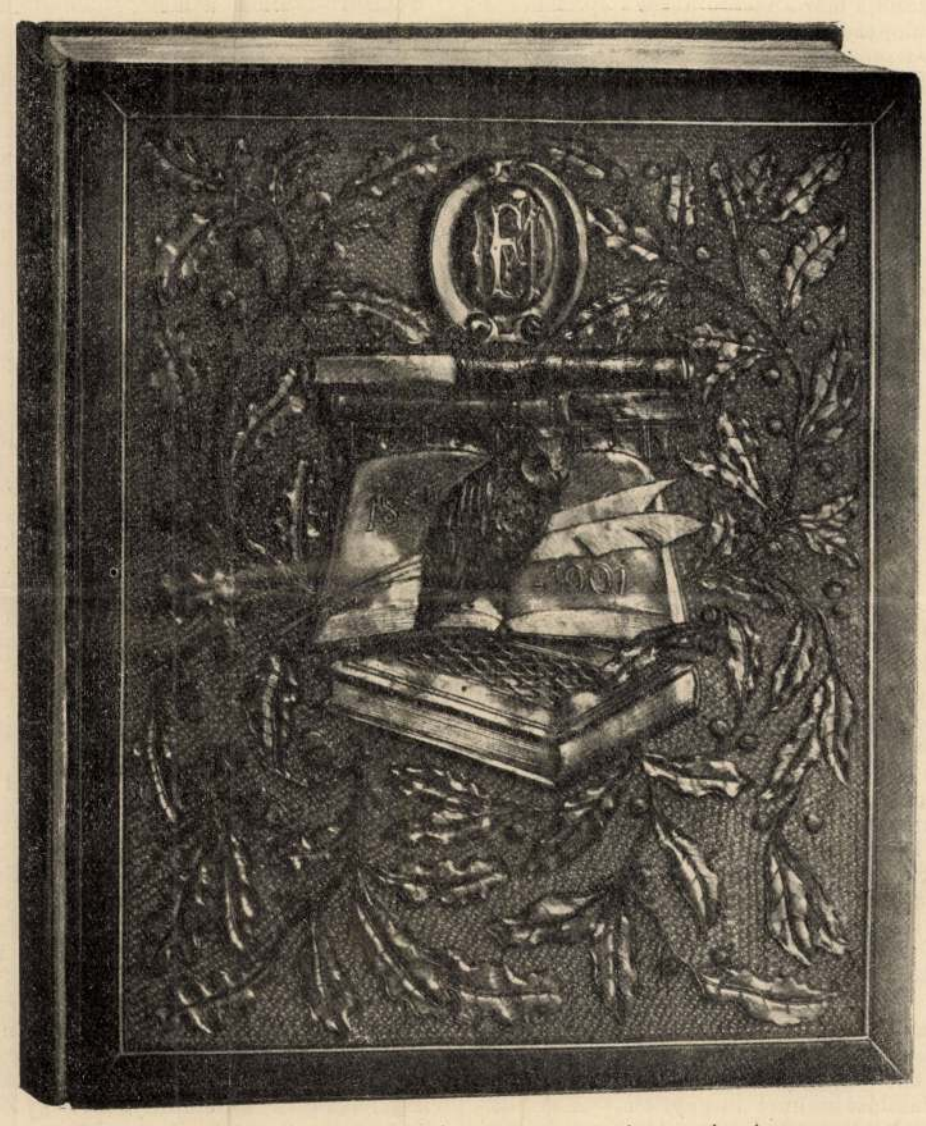

A HIRLAPIRÓK NYUGDIJINTÉZETE TAGJAI ÁLTAL FALK MIKSÁNAK AJÁNDÉKOZOTT ALBUM.

263 halottja van az amerikai fagyhullámnak

London, december 28.

Mint a British United Press jelenti az Egyesült Államokon végigvonuló fagyhullám eddig *263 halálesetet idézett elő* és óriási anyagi károkat okozott. A forgalomtól távolabb eső vidékeken sok munkanélküli és hajléktalan a szabadban fagyott meg. A hajléktalanok menhelyei és segélytáborai a középső nyugati államokban zsúfolásig megteltek. Uj-Anglia partvidékén óránként 100 kilométer sebességű vihar száguld végig. A kár több mint egymillió dollár.

Pedlow kapitány, Magyarország nagy barátja: holnap vádlott lesz a büntető járásbíróságon

Különös büntetőpert tárgyal holnap a büntető járásbíróságon dr. *Menyhárd járásbíró*. Nem kisebb személyiség a per vádlottja, mint *Pedlow* kapitány, Magyarország nagy barátja, aki immár hosszú esztendők óta minden évben karácsonyra húsz-harmincezer ingyen csomagot szállít Magyarországra amerikai magyarok magyarországi hozzátartozói részére.

A per előzménye az, hogy Pedlow kapitány dr. *Mitchel* orvossal szemben még 1928-ban készfizetői kezességet vállalt egy amerikai állampolgárért egy kisebb összeg erejéig. *Az adós nem fizetett, de nem fizetett Pedlow kapitány sem, aki az ügyről teljesen megfeledkezett.* Mitchel 1930-ban meghalt és egyéb vagyontételekkel együtt ezt a követelést is özvegye örökölte. Özvegy Mitchelné Pedlow kapitány legutóbbi budapesti tartózkodása alkalmával felkereste a Dunapalota-szállóban és követelte, hogy *ezt a tartozást az adós helyett a kezességvállalás folytán fizesse ki.* A kapitány szívesen szóba állt az asszonnyal, elismerte a készfizetői kezességvállalást, elismerte a tartozást is és közölte Mitchelnével, hogy az összeget megfizeti, mihelyt az módjában lesz. Özvegy Mitchelné nem érte be ezzel a válasszal, hanem csalás miatt büntető feljelentést tett Pedlow kapitány ellen. Az ügyészség természetesen megszüntette az eljárást és ezt a végzést azzal okolta, hogy az üzletet, ami miatt Mitchelné az eljárás megindítását kérte Pedlow kapitány ellen, nem is az asszony kötötte, hanem elhúnyt férje és így a kapitány vele szemben semmiféle büncselekményt nem követhetett el. Ennek ellenére is áttette az iratokat a büntető járásbírósághoz azzal, hogy a járásbíróság vizsgálja ki, nem történt-e esetleg olyan mulasztás a kapitány részéről, aminek elbírálása a büntető járásbíróság hatáskörébe tartozik.

Garázda részegek rongálták meg a Simor uccai kálváriát

(Saját tudósitónktól.) A főkapitányságon széleskörű nyomozás indult a rombolás miatt, amelynek károsultja a főváros, illetőleg a Simor uccai plébánia, amely előtt áll a *kálvária*. Ennek stációit rongálták meg ismeretlen tettesek. A nyomozás adatai szerint valószínűleg *garázda részeg legények törték le a reliefek figuráinak egyes kiálló részeit.* Valószínű, hogy valamilyen *súlyos tárgygyal*, esetleg boros palackkal történt a rombolás. Az egyik stáció alatt összetört üveget találtak, a törés egészen frissnek látszik. *Filó* Károly plébános jelentette a pusztítást a templom kegyúri hatóságának, a fővárosnak és az érseki helynökségnek. A városházán már megtették a szükséges intézkedéseket, hogy a kálváriát rendbehozzák.

— **A Kisfaludy Társaság Greguss-jutalmának nyertesei: Zala György és Medgyessy Ferenc.** A Kisfaludy Társaság Greguss-érme az idén az 1928—1933. évkör legkiválóbb *szobrászati alkotása* számára volt esedékes. *Hekler* Antal bizottsági előadó beszámolót tartván az évkör szobrászati termeléséről, megállapította, hogy ez a termelés minőség és mennyiség tekintetében egyaránt *kielégítő*. A Társaság úgy határozott, hogy ez alkalommal két érmet ad ki. Az egyiket *Zala Györgynek* egész művészi pályája és életműve elismerése gyanánt az *ezredévi emlékmű* befejezése alkalmából. Benne azt a művészt koszorúzta meg a Társaság, aki az elmult évtizedek folyamán a magyar szobrászatnak külföldi viszonylatban is legkiválóbb képviselője volt. A másik éremmel a Társaság a nemes egyszerűségre és anyagszerűségre törekvő fiatalabb szobrásznemzedéknek már eddig is jelentős munkásságot kifejtett és kiforrott tagját, dr. *Medgyessy* Ferencet tüntette ki, főként a Szépművészeti Múzeum által megvásárolt *Ülő leány* című szobrát emelve ki.

— **Ha fáradt és izgatott,** ha a hasban feszülés érzése kínozza és gyakori félelemérzetben szenved, akkor igyék reggelenként éhgyomorra egy pohár természetes **„Ferenc József"** keserűvizet, mert ez megszünteti az emésztési zavarok okait, csökkenti a mérges bélgázfejlődést és elhárítja a vértódulásokat.

Ma jelenik meg Anatole France „Vörös liliom"-a a Filléres Klasszikusok sorozatában

Ünnepi kötete jelenik meg ma *Az Est*-lapok *Filléres Klasszikus Regénysorozatának*. Az új kötet Anatole *France* legszebb regénye, »*A vörös liliom*« lesz. *France* nemcsak a világ legnépszerűbb és legolvasottabb regényíróinak egyike, hanem a legmélyebb, a legtisztább irodalmi értékek képviselője is, a francia szellem legragyogóbb képviselője. Végtelenül finom, mély és szellemes regénye, *A vörös liliom*, teljesen új, modern fordításban kerül most a magyar közönség kezébe. *France* remekének megjelenése méltóan nyitja meg a *magyar könyvpiac újévét*.

A délamerikai Dávid legyőzte Góliátot

Hogyan verte meg a kis Paraguay hatalmas ellenfelét, Boliviát?

Madrid, december.

(A Pesti Napló külön tudósítójától.)

Amikor e sorokat írom, a bolíviai hadsereg utolsó pozícióit védi a *Chaco Boreal* (olvasd: Csákó) délnyugati szögletében. Paraguay már fel is hagyhatna az előnyomulással, mert hisz nem ő akart nyugat felé terjeszkedni, hanem Bolívia akarta az egész Chacot birtokába venni, kelet felé, egészen a Paraguay folyó jobbpartjáig.

Paraguay tulajdonképpen már több mint két évvel ezelőtt, 1932 szeptemberében, *megnyerte a háborút*, amikor a bolíviai hadseregtől visszavette a *Boquerón* erődöt és előtörését véglegesen megakadályozta. Azóta Bolívia, egyes kisebb helyi sikerektől eltekintve, *vereséget vereség után szenvedett*. Egy évvel ezelőtt a paraguayi hadvezér, *Estigarribia* tábornok, a német Hans *Kundt* generális vezetése alatt álló ellenfeleit zseniális oldaltámadással bekerítette és vagy tizenötezer foglyot ejtett, ami a mai viszonyokhoz képest hihetetlenül nagy győzelemnek felel meg. Mert tekintetbe kell venni, hogy bár Bolívia tizenkét és félszer nagyobb, mint a csonka Magyarország, alig hárommillió lakosa van, a kis Paraguaynak pedig, amely ötször kisebb, mint ellenfele, *még annyi lakosa sincs, mint Budapestnek*. Tehát csak vagy százezer katona áll fegyverben a két részről, úgyhogy *Bolívia veszteségei csaknem pótolhatatlan rést hagytak hátra*. Ma Bolívia kénytelen már az 1936-os korosztályt behívni és csendőrségét is a harctérre küldeni.

Mi az oka a véres háborúnak?

A terjedelmes *Chaco* sok időn át majdnem *no man's land volt*. Paraguay ugyan kolonizálta a centrumához közel álló területeket, de nem volt elég erős ahoz, hogy a Chaco nyugati részét is ténylegesen birtokába vehette volna. Bolívia, a maga részéről, inkább nyugat felé tekintett, a Csendes óceán felé, ahova országának legnagyobb és legnépesebb része, az andesi fensík húzódik és ahol hosszú tengerpartját egy félszázaddal ezelőtt, egy négyéves háború után, Chile elvette tőle (Antofagasta és vidéke). Csak amikor belátta, hogy egy kikötőjét sem kapja soha többé vissza és hogy Chilével egy új harc teljesen kilátástalan, csak akkor kezdett Bolívia kelet felé nézni, a Chaco felé, ahol csak a kis Paraguay ellenállását kellett volna letörnie.

Igy épültek a Chacoban *a bolíviai erődök*, amelyeket Paraguay kénytelen volt eltűrni, míg végre Bolívia régi oklevelek alapján bejelentette igényét az egész Chaco Borealra. Ezzel Paraguay elveszítette volna területének felét, egész kicsi országgá zsugorodott volna és ellenfelének ágyúi a folyó tulsó partjáról állandóan fenyegették volna fővárosát: Asuncion-t.

Paraguay, amely öt éven át ellenállt (1865—70) a hatalmas hármas koalíciónak: *Argentinának, Braziliának és Uruguaynak*, ellenállt, amíg az ellenség kiirtotta férfilakosságát és lemészárolta elnökét, tragikus bizonyságot tett energiájáról. Bolivia, amikor megtámadta a paraguayi erődöket, abban bízott, hogy az egymilliós kis nemzet nem fog komolyabb ellenállást kifejteni, de csakhamar rájött, hogy csalódott számításában. Már régen le kellett mondania arról a reményről, hogy határait kiterjeszti a Paraguay folyóig. Ma már csak azt remélheti, a legjobb esetben is, hogy a kis nemzet nem bírja soká folytatni a hadjáratot és ennek következtében ő megtarthatja a Chaco nyugati részét. De a Chaco szántóföldei, erdői és legelői végleg Paraguay birtokába jutottak. És ha Paraguay még bírja szusszal, azt is remélheti, hogy megszerzi a gazdag petróleummezőket.

Miért bukott meg Salamanca elnök?

Daniel *Salamanca*, Bolívia elnöke, saját hadseregének fogságába került az ujonnan megválasztott elnökkel, Franz *Tamayo-val* együtt. Ez volt az a drámai epizód, amely a messzi külföld figyelmét felhívta a helyzet komolyságára. Salamanca háborús programmal került az elnöki székbe 1931-ben és a chaco-i hadjárat nagyrészben az ő nevével és akaratával függ össze. Az ő bukása a kelet felé néző hibás politika bukása is. A Paraguay folyó oly messzé fekszik Bolívia gazdasági centrumaitól, hogy komolyan számba sem jöhet a kivitel szempontjából. Mintha mi magyarok a Visztulát akarnánk exportunk gerincévé megtenni. A bolíviai kivitel a Csendes óceánon, az Amazon folyó és Észak-Argentinia felé kell hogy orientálódjék.

De Salamanca közvetlen bukásának oka a *Ballivián erőd, a »chaco-i Verdun« kiürítése volt*. A köztársasági elnök túl komolyan vette szerepét és stratégiai elveit rákényszerítette a hadvezetőségre. Ő volt az, aki »beugrott« a kitűnő *Estigarriba* átkarolást szimuláló mozdulatának és veszedelmes módon gyengítette a fontos balliviáni pozíciót, amelyet aztán a paraguayi csapatok áttörtek. Ma már csak *Villa Montest* kellene elfoglalniok, hogy az egész Chaco Boreal urai legyenek.

*

Paraguay fölényes győzelme nagy meglepetést keltett Spanyolországban. Meglepetést és sok helyen *lelkesedést*, annak ellenére, hogy az »anyaországnak« semlegességet kell tanusítani a gyermekei testvérharcában. De nehéz semlegesnek maradni, amikor *a kis Dávid küzd hatalmas ellenfele ellen*, amint a madridi estilap, *La Voz*, írja. A szegény Paraguay úgyszólván fegyverek és munició nélkül kezdte meg a harcot; ami fegyverekkel most rendelkezik, azt a bolíviai hadseregtől szerezte rettenetes harcok árán, amelyekben katonái bicskával támadtak gépfegyveres csapatokra. Alig negyvenezer paraguyai áll fegyverben, anélkül, hogy a veszteségek pótolhatók lennének. Erre a hősi, csaknem legendaszerű harcra szeretném az olvasók figyelmét felhívni.

Révész Andor

Bruszt Sándor és fia **Bruszt Ferenc** mélységes bánattal és szomorodott szívvel tudatják, hogy a legszeretőbb hitves, a legodaadóbb édesanya és nagyanya, testvér és rokon

Bruszt Sándorné

szül. **Steiner Mariska**

áldásdús életének 62. évében elhúnyt.

Drága halottunkat e hónap 30-án, vasárnap déli 12 órakor fogjuk a rákoskeresztúri izr. temetőben utolsó útjára kísérni.

Gyászolják: **Bruszt Ferencné Erdős Rózsi** menye, **Bruszt István** és **Anikó** unokái, **Steiner Lipót** és neje **Landsmann Lina** Newyork, **Steiner Béla** és neje **Stern Teréz** Newyork, **Steiner József** és neje **Horovitz Róza, Horn Ignác** és neje **Bruszt Ilona, Szidon Arnold** és neje **Bruszt Hermina, özv. Bruszt Miksáné** és **Rózsa Sárika** testvérei, illetve sógorai és sógornői, valamint unokahúgai, unokaöccsei és az összes rokonok.

Részvétlátogatások mellőzését kérjük.

A Budapest-Warnsdorfi pamutszövetgyár rt. Újpest, igazgatósága, felügyelőbizottsága és tisztviselői kara mélyen megrendülve jelenti, hogy

Dr. Herzfeld Samu

ügyvéd úr, a társaság Elnöke

váratlanul elhúnyt.

A Megboldogult fáradhatatlan buzgósággal szolgálta és vezette nehéz időkön is vállalatunkat s hálás tisztelettel őrizzük kegyeletes emlékét.

Halálos szerelem

Német hajó a Dunán és a piroskö penyes leány halálugrása a Lánchídról

(Saját tudósítónktól.) Karácsony este félnyolc volt, amikor a Lánchid pesti hídfőjénél, a Ferenc József tér felől egy járókelő piros foltot látott mozogni a hídon a sűrű ködben. Pár lépést tett és észrevette, hogy egy csinos, magas hölgy dobja le magáról piros köpenyét, szakítja le fejéről piros sapkáját, hajítja az aszfaltra piros retiküljét... A járókelő — *Waldmann* Gyula magántisztviselő — még messziről, de már kivehetően látta, hogy a nő kitárta két karját a Ferenc József tér felé, ahol a paloták ablakaiban már csillogtak a karácsonyfák, háttal Budának, a Bazilika felé fordult, ahonnan hangzott a karácsonyesti harangszó és azután hirtelen megfordult, egy szó, egy kiáltás nélkül belevetette magát a Dunába. Waldmann ijedten rohant előre, de azt sem látta, hogy hol loccsant a víz, a sűrű köd miatt még a Duna szintjét sem lehetett látni. A víz elnyelte a nőt. A karácsonyesti tragédiáról értesítette a főkapitányság épülete előtt álló rendőrőrszemet, az már nem tehetett mást, mint hogy karjára emelte a piros kabátot, mellé tette a piros sapkát és a piros retikült, azzal beállított a főkapitányság központi ügyeletére:

— Alássan jelentem, — mondotta — öngyilkossági szándékból egy ismeretlen nő beugrott a Dunába. Megmenteni a sűrű köd miatt nem lehetett...

A rendőrségen megvizsgálták az életunt ruháját. A kabát vörös posztóból készült, barna szőrmegallérja volt, a bélésben a szabó jelzése: Berkovits. Egyszerű piros Wagner-sapkát viselt a karácsonyest öngyilkosa, piros bőrretiküljében aranyozott púdertok, fésű, tükör, kis pénztárcában vagy 70 fillér és két cédula. Az egyiken ez a szöveg: »Folyovich őméltósága irodája«. A másik papírszeleten egy név és egy telefónszám: »Kertz Zsigmond 29—7—96.« Ezenkívül egy sor sem, egy igazolvány sem. Nem is tudták, hogy ki a szent este pirosruhás öngyilkosa.

A tragédia nyomain visszafelé

A *Pesti Napló* munkatársa a két cédula alapján próbálta megállapítani, ki ez a nő. Először *Folyovich* József miniszteri tanácsosnál, a külföldieket ellenőrző országos központi hatóság vezetőjénél érdeklődtünk a pirosruhás hölgy után, de ő nem talált ismerősei körében olyat, akinek ilyen öltözéke volna és nem is sejtette, hogy került a róla szóló háromszavas feljegyzés az öngyilkos retiküljébe.

A 29—7—96-os telefónszám a MFTR B. raktárhivatalának a száma. A hivatal az Ujpesti rakpart 9. számú házban van. Itt érdeklődtünk: ismernek-e ott egy Kertz Zsigmond nevű férfit. Néhány perc mulva már jelentkezett is Kertz Zsigmond, a hivatal egyik tisztviselője. Megkérdeztük tőle, van-e ismerősei között olyan hölgy, akinek a személyleírása megegyezik a karácsonyi öngyilkos külsejével. Néhányperces gondolkodás után a következőt mondotta Kertz Zsigmond:

— A hölgy valószínűleg *Ladisz* Irén, aki egyik ismerősömnek, Ujvári Jenőnek ismerőse...

Amikor közöltük vele, hogy az ő neve és a telefónszáma volt Ladisz Irén retiküljében, Kertz azt mondotta, hogy nyilván azért őrizte a leány a telefónszámot, hogy rajta keresztül érdeklődjék egy harmadik ismerőse után.

— *Ujvári* Jenőről csak annyit tudok, hogy valami Jókai uccai ügyvédi irodában található, valahol a Komédia Orfeum környékén. Az a harmadik ismerős, aki után nálam szokott érdeklődni a leány, az egy hajóstiszt, aki most nincs Budapesten...

Ezután elindultunk megkeresni Ujvári Jenőt. Mivel a Komédia Orfeumot említette Kertz, először a Jókai tér 10. számú házba mentünk. A házban csakugyan lakik egy ügyvéd: dr. *Frank* István, a félemelet 3. számú lakásban. Felmentünk: hátha itt megtaláljuk Ujvári Jenőt. Az ajtón egy névjegy: *Ujvári* Jenő, ő is nyitott ajtót. Ujvári már tudott az öngyilkosságról. Levelek, följegyzések voltak nála s ezekből tárult elő a szerencsétlen Ladisz Irén tragédiája.

A regény

A 22 éves nyulánk, barnahajú, szép Ladisz Irén az utóbbi hónapok során Ujvári Jenő főnökénél, dr. Frank István ügyvédnél volt, mint kisegítő, alkalmazásban. A fiatal leány anyja Ujpesten lakik, a Tavasz ucca 94. számú óvodában, ahol a bébik szárazdajkája. Leánya, Irén, Ujpestről járt be a fővárosba évekig. A szép leány eleinte manikürszalónokban dolgozott, amíg nem találkozott élete tragikus regényének hősével. Ladisz Irén egyik legjobb barátnője, a MFTR egy hivatalnokn je egy évvel ezelőtt bemutata neki a bajor Lloyd egyik kapitányát. Az 50 év körüli hajóstiszt, aki sűrűn jött hajójával Németországból a Dunán Budapestre, beleszeretett a nála körülbelül 28 évvel fiatalabb leányba. De a leány is megszerette az elegáns, jókülsejű kapitányt és amikor az azt ajánlotta neki, hogy költözzék Ujpestről a fővárosba, boldogan egyezett bele.

A kapitánnyal együtt kerestek lakást, amelyet az Izabella ucca 69. számú házban találtak meg, itt lakik a II. emelet 18. számú lakásban *Horváth* Ferencné. Elegáns kis szobát béreltek a lánynak. A német hajó sűrűn járt Regensburgból Budapestre és vissza, úgyhogy a hajó parancsnokát kéthetenként várta a szép Irén a Dunaparton.

November 28-án Regensburgban feladott levelet kézbesített a lánynak a posta. A kapitány írta, aki Ladisz Irén kedvéért megtanult valahogy magyarul. Pár szó ebből a levélből: »*Édes Irenykém! Megkaptom kedves levelédet és nagyon köszöni. Hidba, az élet nem ugy van, amit kell. Én nagyon sajnalom, ma nem jó hirt adhatom. Most kisz Irenyke, valószinü két-három hónap nem fogsz látni. Én nehezen elvisel k és arra gondolok, hogy mi lesz, ha soha nem találkoz velem. Most sok kellemetlenség lesz részed..., Sok forró csókot, Adid.*«

A levél ágyba döntötte a leányt. Néhány nap mulva megkérte nevelőapját, Kovács Gyula magántisztviselőt, hogy érdeklődjék: mikorra várják Budapestre a német hajót. Kovács megkérdezte a MFTR-t és ott közölték, hogy a hajóskapitány már három napja Budapesten van. Amikor ezt Irén megtudta, láza 40 fokra szökött fel. Ladisz Irén egyik barátnője ekkor elsietett a Budapesten tartózkodó német tiszthez, de a hajóskapitánynak sürgős üzleti elfoglaltsága volt, nem tudta a leányt meglátogatni, csak egy névjegyen kívánt neki egészséget.

A karácsonyi öngyilkosság

Nem panaszkodott Ladisz Irén senkinek, csak egy-két barátjának, egy-két barátnőjének mondotta el felépülése után, hogy mi bántja, mert lett beteg. Akkor már Frank ügyvéd alkalmazásában állott, pénzbeszedő volt. Mindennap pontosan megjelent az irodában, megkapta a feladatot s azután járta a várost. Ekkor került retiküljébe a Folyovich miniszteri tanácsosról szóló feljegyzés. A bélyeggyűjtő Ujvári írta, mert megkérte a leányt, hogy ha a Fővám tér környékén jár, keresse fel az idegenellenőrző hivatalt és ott a tanácsos irodakisasszonya, Irénke majd átad neki üres borítékokat, amelyeken külföldi bélyegek vannak. A pénzbeszedői állás keveset hozott és hogy ő megfelelő elegáns külsővel tudjon bekopogni előkelő ügyvédekhez, kereskedők lakásaiba, egy barátnőjétől kölcsönkérte azt a piros köpenyt, piros sapkát és piros retikült, amelyet karácsony estéjén ott találtak a Lánchídon. Nem mondta meg senkinek, hogy öngyilkos akar lenni, szent estén hét órakor csak annyit mondott főnökének, hogy 50 pengős tartozása van szállásadónőjénél és még annyit, hogy a szent estét a karácsonyfa alatt édesanyjánál fogja tölteni. Látszólag vidáman búcsúzott el, megbeszélték, hogy az ünnepek után csütörtökön a Savoy-kávéházban jelentkezik, ott kapja majd meg Ujváritól azokat a címeket, amelyekre csütörtök délután el kell menni...

A német hajóskapitány ma nem sejti, hogy mi történt szép kis védencével, de vasárnap már ott lesz a levél, amelyet a leány nevelőapja írt Regensburgba. Hosszú ez a levél, nincs benne szemrehányás. Ezekkel a mondatokkal végződik: »Nekem hozzáfűzni valóm nincs a tragédiához. Csak arra kérem önt, ha ismét Pestre jön, ne feledjen el soha egy szál virágot dobni a hajójáról az Istenben megbékélt szegény szerencsétlen csalódott lélek tiszteletére és emlékére a Duna hullámaiba és mondjon érte egy imát szent karácsony estéjén...«

Eddig tart a piroskö penyes hölgy karácsonyi öngyilkosságának története.

Szőke Imre

LUBIN

E név a multat, a jelent és a jövőt idézi elénk, mert közel másfél század után bátran állíthatja, hogy az

EAU DE LUBIN

még ma is a toalettvizek királynője.

KÖLNIVIZEI, PARFÜMJEI, PÜDERE

tartós és diszkrét illatukkal az előkelő világ legkedveltebb kozmetikai cikkei. E cikkek újból mindenütt kaphatók.

Vezérképv. Révész Ernő és Társa, Nádor ucca 30.

tudott hozzászólni. Hogy melyik a jó autómárka, milyen lenne legalkalmasabb Terézéknek, egészen elsőrangú-e Margit szabónője, a városnak melyik részén kellene felépíteni a villát. Amikor Teréz először érkezett a csarnok elé a saját autóján, Margit szakértelemmel járta körül a kocsit, megtapogatta az ülését és mindennel nagyon meg volt elégedve. Ella állt a kapu előtt a szatyorral a kezében, nem szólt bele a beszélgetésbe, csak érthetetlenül és bután fájt a szíve még akkor is, amikor hazafelé ment és a keze majdnem letört, amig cipelte a libát, amit Teréz vásárolt neki és a pontyot, amivel Margit ajándékozta meg.

Egy napon sápadtan, kimerülten és gyalogszerrel jött Margit a csarnokba.

— Annyi kellemetlenségünk van — mondta és sebesen pislogott a szemével. — Üzleti bajok...

Másnap elmesélte, hogy az ura túlzott spekulációkba bocsátkozott. Mindenüket el kell adni, hogy rendezzék az ügyeket. Még jó, ha ezzel kimásznak a bajból. Teréz szólhatna az urának, talán megveszi a villát. Úgyis építeni akarnak. Teréz megnyugtatta: még ma beszél az urával, holnap meghozza a választ. Margit azért ne veszítse el a fejét.

— Sietek, — mondta — remélem, még otthon találom az uramat.

Felszállt a kocsiba, integetett Ellának és Margitnak, akik gyalog indultak útnak. Margit belekarolt Ellába és nagyokat sóhajtott. Ella melegen vigasztalta: rendbe jön minden. Terézék biztosan jó árat fizetnek majd a házért. Van nekik elég, majd felveti őket a pénz. Margit bólintott: igen. Terézék tele vannak pénzzel. Ő a maga részéről azt sem tudja, telik-e holnap ebédre. Ella nagy megértéssel bólintott és szó nélkül mentek tovább, meggörnyedve a nehéz szatyrok súlya alatt.

Terézék megvették Margit urától a házat. Margiték két udvari szobát béreltek abban a házban, ahol Elláék laktak. Ők ketten együtt jártak a csarnokba, ahová nagy fekete autón érkezett Teréz, aki jó testvér volt. Egy-egy ötkilós libát vásárolt a testvéreinek, néhány kiló zsírt, kockacukrot. Könnyedén lépegetett át a zöldséghulladékokon, a sofőr elvette a csomagjait és a kapu előtt sorba csókolta a húgait.

— Viszontlátásra holnap — intett és elrobogott.

A másik kettő utána nézett.

— Jó asszony — mondta Margit.

Ella bólintott.

— Jó teremtés — mondta újra Margit, azután fojtott dühvel hozzátette: — Felpakkolja az ember kezét, azután cepelhetjük mi a csomagokat. Minket is hazavihetne a kocsijával, az a kis kitérő már nem számítana. De nekünk jó gyalog is...

Ella helyeselt? úgy van, de mennyire...

Talán egy esztendő mulva történt, hogy Teréz gyalog jött a csarnokba. A zöldségesek körül kutatott a nővérei után. Megálltak oldalt egy krumplis kosár mellett és Teréz egy szuszra elmondott mindent. Az állammal lejárt a szerződés és nem ujították meg. Valaki hasonló találmánnyal jelentkezett, aminek az előállítása felébe kerül, azt vásárolták meg. A gyártás megszünt és ők kenyér nélkül maradtak. Túlontúl költekeztek a nagy jövedelem reményében, tele vannak adóssággal. El kell adni a házat... Az autót tegnap már eladta az ura.

Teréz sírt. A két asszony simogatta, ölelte zokogó nővérét.

— Ne veszítsd el a fejedet, Terézkém — suttogta Margit és ő is sírva fakadt. — Minden rendbe jön, meglátod.

Ella torkát fojtogatta a zokogás és elfúló hangon mondta:

— A házban van még egy kiadó lakás, nem akarod megnézni?

— Igen — kapott rajta Margit. — Odajössz közénk. Együtt leszünk. Kezditek elölről.

— Milyen jók vagytok — sírta Teréz. — Ha ti nem lennétek, nem tudom, mit csinálnék.

Könnyek között indultak el a zöldségesek felé és sóhajtozva tanakodni kezdtek, mit főzzenek ebédre.

— Töltöttpaprikát — mondta Ella. — Jó is, olcsó is, meg kiadós.

Ebben megegyeztek. Megrakták a szatyrokat zöldpaprikával, darált húst és rizst vásároltak. Azután a zöldséghulladékokon keresztül lepkedve elindultak hazafelé. Nagy meleg egyetértésben megálltak a sarkon, átcserélték a súlyos szatyrot a balkezükbe és mentek tovább.

Sztalin Trockij kiadatását kéri Franciaországtól

Párizs, december 28.

Párizsban továbbra is híre jár, hogy *Sztalin a francia kormánytól kérni fogja Trockij kiadatását.*

A párizsi nemzetbiztonsági hivatalban a Petit Journal tudósítója előtt kijelentették, hogy francia részről *Trockij kiadatásáról vagy kiutasításáról a jelen pillanatban nincs szó.*

LEÁNYPENZIONÁTUS „LA ROMANDE“

Kivonat összeleli speciális kurzusainkról: francia és angol gyorstanfolyamok. Szélesköru kereskedelmi tanfolyamok. Főiskolai előtanfolyam. Szabászati tanfolyam. Iparmüveszet. Idegen nyelvek. Zene. Programok rendelkezésre állnak. Szünidei tanfolyamok és csatlakozó iskolák. Számos elsőrangú tanerő. Hüszéves tapasztalat. Intenziv nyelv- és sportszerü üzem. Családi élet. Legszebb fekvés közvetlenül a tópartion. Legalacsonyabb árak. — Prospektusok és referenciák.

VEVEY (SVÁJC)

Munkács új díszpolgára. *Tabódy* József cs. és kir. kamarást, miniszteri osztálytanácsost Munkács városa az ottani szegény népre nézve áldásos Fehérkereszt-egyleti gyermekmenhely létesítse alkalmából egyhangúlag díszpolgárává választotta meg.

A jótékonyság kenyere. A Podmaniczky-utczai kenyérosztó intézetben fennállása két hónapja óta 676,497 darab kenyeret kaptak a szegények.

Mindennemü szépséghibákat biztos sikerrel gyógyit *dr. Palócz I.* v. kórházi orvos, specialista, kozmetikai intézetében, Budapest, VIII., Kerepesi-út 10. Rendelés d. e. 10 órától d. u. 6 óráig. Levelekre kimerítő válasz. Gyógyszerekről gondoskodik.

Rheuma, csuz, köszvény és epekőbajok biztosan gyógyithatók a tudományos alapon álló Dr. Rissoféle *czitromnedv kurával.* Ismertetést ingyen és bérmentve küld *Szabady János* gyógyszerész Budapesten, Damjanich-utcza 2/c.

HALÁLOZÁSOK.

Darvas Imre, Abauj-Tornamegyének tíz évóta nyug. főispánja, Kassán, 80 éves korában elhúnyt. 1848-ban a lovas nemzetőrök parancsnoka volt és vitézségével többször kitüntette magát. 1870-ben a megye alispánja lett, 1875-ben Deák-párti képviselő volt, 1877-ben pedig Abauj-Tornamegye főispánjává nevezték ki. Nagys zámú rokonság gyászolja.

Gróf Cebrián István de Figuerollas et Rivalta, cs. és kir. kamarás, a 11-ik huszárezred tartalékos főhadnagya, e hó 19-én, 33 éves korában, házasságának 7-ik évében, hosszas szenvedés után a délfranciaországi Cannesben elhunyt. Benne a spanyol eredetü Cebrián-család Magyarországon 1827-ben honosított ágának utolsó sarja halt ki. Atyja gróf Cebrián László, főrendiházi tag és nógrádmegyei birtokos csak nehány hét előtt halt meg. Egyetlen fiának, István grófnak elhunytát özvegye, született Vécsey Magda bárónő, testvérei Mária és Róza grófnők, az utóbbi Hubay Jenő zeneszerző felesége és kiterjedt rokonság, közte a Révay báró, Schaffgotsch és Jelasich grófi családok gyászolják. A gróf holttestét ideiglenesen Cannesban temették el.

Elhunytak még a közelebi napokban: Grosz Lipót, belügyminiszteri nyug. miniszteri tanácsos, a közegészségügyi osztály kiérdemült főnöke, 74 éves korában, Budapesten. — Csolti Anca Péter, Dobokamegye volt alispánja és Szolnok-Dobokamegye nyug. árvaszéki elnöke, 71 éves korában, Kolozsvártt. — Regen Antal, a pécsi egyházmegye nyug. esperese, Gráczban, 82 éves korában. — Gedeon László, nagyváradi táblai bíró, a kit most neveztek ki helyettes-koronaügyészszé, 45 éves korában, Nagy-Váradon. — Strausenburgi Arz Albert, az erdélyi ágostai hitv. egyházkerület főfelügyelője, a főrendiháznak egyházi hivatalánál fogva tagja, Nagy-Szebenben. — Hampel Antal, a régibb időkben jónevű kereskedelmi iskola tulajdonosa a fővárosban, a kereskedelmi oktatás úttörője, ki Sziléziából 1829-ben jött a magyar fővárosba, s itt virágzó iskolát és tiszteletreméltó magyar családot alapított, 90 éves korában, Budapesten. Hampel József egyetemi tanár, az Akadémia tagja, a Nemzeti Múzeum régiségtárának tudós igazgató-őre édesatyját gyászolja az elhunytban. — Id. Szőcs Sándor, Vizakna város volt orsz. képviselője és polgármestere, 48-as honvédtiszt, 76 éves korában, Vizaknán. — Rigó József, a szegedi ügyvédek nesztora, 1848—49-iki honvédhadnagy, Rigó Endre dr. törvényszéki bíró atyja, 75 éves korában. — Chiovini (Egri) Antal, ügyvéd, 48-as honvédhadbíró főhadnagy, 76 éves korában, Bessenszögön. — Oláh András, 48-as honvéd, ki a híres debreczeni verespántlikások sorában küzdötte végig a szabadságharczot, 83 éves korában, Debreczenben. — Katona István, régi honvéd, ki a forradalom után nyolcz évet töltött osztrák katonai szolgálatban, 72 éves, Bagh pestmegyei községben. — Kunewalder M. Fülöp, nagykereskedő, a régi Pest kereskedővilágának egyik kiváló alakja, 74 éves korában, Budapesten. — Biró Pál, 81 éves korában, Zsámbokon. Biró Zsigmond, a pesti hazai első takarékpénztár egyesület igazgatója az elhunytban édesatyját gyászolja. — Krivinai Lonovics Ignácz, földbirtokos, Aradmegye törvényhatósági bizottságának tagja, 75 éves, Aradon. — Pesty Gyula, kir. közjegyző, 58 éves korában, s a csepreghi temetőben temették el. — Buday József, m. kir. nyug. honvédezredes, a katonai érdemkereszt és az első osztályú vitézségi érem tulajdonosa, 65 éves korában, Pozsonyban. — Krisztinkovich Aladár, uradalmi ügyvéd, a sióberki társulat igazgatója, 73-ik évében, Enyingen. — Lehner Gusztáv Adolf, a győr-sopron-ebenfurti vasut nyug. felügyelője, 60 éves korában, Sopronban. — Major Gergely, a brassói «Gazeta Transilvaniei» czímű román ujság szerkesztője, Bécsben — Gémessy Miklós, a galgóczi polgári iskola tanára, 46 éves korában. — Vattay Béla, kir. járásbírósági jegyző, 40 éves korában, Miskolczon. — Nagy Jakab, a székely tilinkó-művész, 48-as honvédőrmester, kinek a hatvanas években nagy híre volt, 80 éves korában, Hosszufaluban, — Rádóczi Mattyák Kálmán, Veszprém vármegye főkönyvvivője, 52 éves korában, — Lentz Henrik, a Ganz és társa czég nyug. főöntő-mestere, 75 éves korában, Budapesten.

Kamjonkai Szemző Gyuláné, szül. Michels Sarolta Karolina, Zombor társadalmának jótékonyságáról ismert tagja, 56-ik évében, s a priglevicza-szentiváni családi sirboltban helyezték örök nyugalomra. — Kalocsa Róza, a debreczeni ref. egyház felsőbb leányiskolájának igazgatónője, kinek neve az irodalom terén is ismeretes volt, életének 63-ik évében, Debreczenben. — Jeszenszky Anna, Losoncz társadalmának tisztelt és jótékonyságáról ismert hölgye, 63 éves. Jeszenszky Danó budapesti közjegyző, a magyar közélet és irodalom jeles veteránja nővérét gyászolja az elhunytban. — Özv. Hertelendy Lászlóné, szül. Domaniczky Kornélia, 67 éves korában, Bécsben. — Özv. Oláh Antalné, szül. Rózsa Mária, 71 éves korában, Nyiregyházán.

SAKKJÁTÉK.

2210. számu feladvány. Shinkmann W. A.-tól.

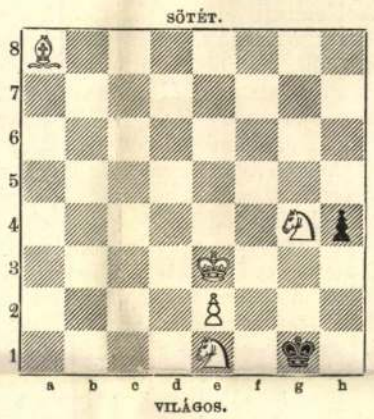

Világos indúl s a negyedik lépésre matot mond.

A 2191. sz. feladvány megfejtése Smutny J.-től.

Világos.	*Sötét.*		*Világos.*	*a.*	*Sötét.*
1. He8—d6	c6—c5 (a)		1. ---	---	Bc1—g1 (b)
2. He6—d4 †	t. sz.		2. c2—c4 †	---	Kd5—e5
3. Hdb—b5 mat.			3. f3—f4 mat.		

Világos.	*b.*	*Sötét.*
1. ---	---	Kd5—e5
2. Hd6—e8	---	t. sz.
3. He8 mat.		

Helyesen fejtették meg: *Budapesten:* K. J. és F. H. — Andorfi S. — Kovács J. — *Csomonyán:* Németh Péter. — *Lipótvártt:* Hoffbauer Antal. — *Bakonyszentlászlón:* Szabó János. — *A pesti sakk-kör.*

Szerkesztői üzenetek.

Muskátlis kisasszonyok. *Elbeszélés.* A mese nem volna rosz s lehetett is volna belőle ügyes dolgot csinálni. Mostani alakjában főhibája a nagy bőbeszédűség, a mi elnyújtja s unalmassá teszi; a párbeszédekben nagyon sűrűn előforduló «hejnye», «noné», «ojjé», «smarn» s más efféle izléstelen szók, kifejezések pedig visszataszítólag hatnak az olvasóra. Hiszen kétségtelenül vannak olyan emberek, a kik társalgás közben az ilyes szavakat nagyon kedvelik és sűrűn használják, de abból még nem következik, hogy az író is átvegye tőlük ezeket az izléstelenségeket; sőt bátran elhagyhatja, vagy a legkisebbre mérsékelheti a nélkül, hogy ezzel alakjai igazságának ártana. Hátránya még a munkának a nagy szaggatottság, minek következtében az aránylag rövid elbeszélés nyolcz fejezetre van osztva, tördelve. Az újabb irodalomban látni ugyan effélét, a miből azonban épen nem következik, hogy az mindig helyes és követésre méltó. Van — ritkán — helye ennek a formának is, de nem a kellő érzékkel alkalmazva, az elbeszélésnek csak ártalmára lehet.

Margit és cziczái. *Elbeszélés.* Szintelen kis dolog, a miben épen semmi olyan nincs, a mi az olvasó érdeklődését felkölthetné.

Sz.-Fehérvár. Egy 47 éves előfizető. Csakugyan zavar történt a czimszalagok beosztásában, a hibán azonban már segített a kiadóhivatal, minélfogva reméljük, hogy ismét rendben van a dolog. Nagyon sajnáljuk, hogy késett a hiba helyrehozatala, de az előbbi felszólalás nem jutott a kiadóhivatal kezéhez.

KÉPTALÁNY.

A «Vasárnapi Ujság» 4-ik számában közölt képtalány megfejtése: *Hálátlanságnál nincs rútabb bün a világon.*

Felelős szerkesztő: **Nagy Miklós.**
Szerkesztőségi iroda: Budapest, IV., Kaplony-utcza 9.

Egyetlen zenemü folyóirat a 8934
Zenélő Magyarország Megjelenik minden hó 1 és 15-én mindenkor 10—10 oldal zenetartalommal, magyar dal, müdal, opera, táncz- és salonzene legkiválóbb ujdonságaival, zongora és hegedüre. Ara negyedévi 6 füzetre 3 korona.
Ugyanott bárhol megjelent zenemü megrendelhető:
A «Zenélő Magyarország» kiadóhivatala Budapest, VI., Csengery-utcza 62.
Mutatványszámot ingyen és bérmentve küldünk.

MEGHIVÓ

a Budapesti bankegyesület részv.-társ.-nak

1901. évi márczius 7-én délelőtt 11 órakor
saját helyiségében, Budapesten, V. kerület, Fürdő-utcza 1. szám alatt tartandó

rendes közgyülésére.

TÁRGYSOROZAT:

1. Az igazgatóság jelentése a lefolyt üzletévről.
2. A felügyelő-bizottság jelentése.
3. Az 1900. évi mérleg megállapitása és a nyereség hováforditása iránti határozat.
4. Az igazgatóság és felügyelő-bizottságnak a lefolyt üzletévről a felmentvény megadása.
5. Az igazgatóság megválasztása 3 évre és az alapszabályok 34. §-a értelmében fizetésének megállapitása.
6. Felügyelő-bizottság megválasztása egy évre és évi dijazásának megállapitása. 9038

Jegyzet. Azon részvényesek, kik a közgyülésen résztvenni kivánnak, tartoznak részvényeiket az alapszabályok 20. és 21. §-ai értelmében az azokhoz tartozó szelvényekkel együtt legkésőbben 8 nappal a közgyülés előtt a hivatalos órákban a társulat értékpapir-pénztáránál (V., Fürdő-utcza 3. sz.) letéteményezni.

A közgyülésen jelenlevő mindegyik részvényest minden általa az alapszabályok 20. §-a értelmében letett 10 részvény után egy-egy szavazat illeti meg. A szavazati jogot meghatalmazott utján is szabad gyakorolni. Meghatalmazottak a törvényes képviselők kivételével csak a szavazatképes részvényesek sorából választhatók.

A felügyelő-bizottság által jóváhagyott évi mérleg nyolcz nappal a a közgyülés előtt a társaság hivatalos helyiségében a részvényesek rendelkezésére áll.

Hessing-féle ortopaediai füzők, 8931

készülékek hátgerincz elferdülések gyógykezelésére, **egyenestartók** rosz testtartás meggátolására, **Füzők plastikai párnázással** ferdén nőttek részére, **hüvely készülékek** izületi sérülések gyógyitására, u. m. csipőizületi lobok és rheumatismusnál, **műkezek, műlábak, sérvkötők légnyomásu gummi pelottákkal, haskötők, köldökötők, görcsér-harisnyák** stb. E téren elismert szakképzettséggel biró specialista vezetése és felügyelete mellett méltányos árban készit.

KELETI J. orthopaediai műintézete
Budapest, IV., Koronaherczeg-u. 17.
Kimerítő képes árjegyzékek ingyen és bérmentve küldetnek.

„Henneberg-selyem“

fekete, fehér és szines méterenként 65 krtól 14 frt 65 krig, sima. csikos, kockás, mintázott, damasztok stb. (kb. 240 különf. minős, és kb. 2000 különféle szin és rajzolatban stb.)

Menyasszony-selyem	**65** kr.	**14** frt	**65** krig.
Selyem-damasztok	**65** «	**14** «	**65** «
Selyem-basztruhák, ruhánként **8** frt	**65** «	**42** «	**75** «
Selyem-foulardok, nyomtatva	**65** «	**3** «	**65** «
Báli-selyem	**60** «	**14** «	**65** «
Selyem-grenadinok	**80** «	**7** «	**65** «

méterenként postabér- és vámmentesen házhoz szállitva. Minták azonnal küldetnek. Sajátzba dupla levélporto jár.

HENNEBERG G. selyemgyáros Zürichben.
Cs. és kir. udvari szállitó. 8553

KÖZINTÉZETEK ÉS EGYLETEK.

A Magyar Tud. Akadémia február 18-iki ülésén *Than* Károly elnökölt. *Ónodi* Adolf két értekezést olvasott föl. Az első a szagláshiány kórtanáról szólt, és ezt a homályos és kevésbbé ismert kóralakot tárgyalja. A második értekezés a «nervus accessorius viszonya a gégéhez» czím alatt élettani tárgygyal foglalkozik. Ezután *Almássy* György, mint vendég tartott felolvasást «Jelentés tienczini tudományos utazásáról» czímen. Az előadó mult év márcziusától novemberig tartózkodott dr. Stummer-Traunfels gráczi tanárral a Tien-San hegységben, Szemirjets kormányzóságban és orosz Turkesztánban állattani tanulmányok czéljából. Ez idő alatt 20,000 darab állatot gyűjtöttek és hoztak haza.

A Petőfi-társaság február 17-ikén *Bartók* Lajos elnöklése mellett felolvasó ülést tartott. Az első felolvasó Petőfi életírója, *Ferenczi* Zoltán volt, a ki «Petőfi és az Alföld» czímen mutatott be tanulmányt a költőről. Ferenczi azért írta ezt, mert a költő halálának ötvenedik évfordulóján híre járt, hogy az Alföld egyik legnagyobb városa szobrot akar neki állítani, mint az Alföld költőjének, de ez a mozgalom abba maradt. Ferenczi kifejtette, hogy Petőfi költészete és az Alföld közt szoros kapcsolat van, az Alföld képeit beleszövi történetébe, lirájába ép úgy, mint elbeszéléseibe s leiró költeményeit csaknem egészen az Alföldről írta. Utána *Somló* Sándor rendes tag adta elő *Vértesy* Jenő vendégnek «Egerváry Mihály» czimű költői elbeszélését, Zsigmond király idejéből. Ez után *Váradi* Antal felolvasta «Málomzúgás» czímű versét. Végül *Somló* Sándor «Thököly Imre» czímű pályanyertes történeti drámájának első felvonását adta elő. A közönség mind a négy felolvasást tetszéssel fogadta.

A történelmi társulat febr. 21-ikén tartotta meg évi közgyülését gróf *Teleki* Géza elnöklete alatt. A közgyűlés egyszersmind a társulat néhai elnöke, gróf Szécsen Antal emlékezetének volt szentelve, kiről dr. *Thallóczy* Lajos udvari tanácsos tartott nagyszabású emlékbeszédet. Jelen volt a gyűlésen gróf Szécsen Miklós, az elhunyt fia, külügyminiszteri osztályfőnök is.

Gróf *Teleki* Géza elnök megnyitójában azt fejtegette, hogy a történelem a nemzeti érzéssel együtt járó tudomány és a művelt magyar társadalom az egyesület fentartásával ébren tartja a történelmi öntudatot s vele nemzeti öntudatunkat. Ezután megköszönte a társulat eddigi bizalmát és az elnöki széket átadta *Bánó* József korelnöknek, ki elfoglalván az elnöki széket, elrendelte a tisztikar megválasztása czéljából a titkos szavazást.

Mialatt a szavazatszedő bizottság munkáját végezte, *Thallóczy* Lajos elmondotta emlékbeszédét gróf Szécsen Antalról.

Thallóczy Lajos kitünő tolla, irói tehetsége egyesült a históríkus tapintatával eme feladat megoldásában. Nem mint államférfit, hanem mint embert vizsgálta gróf Szécsen Antalt, s mint szellemes írót, mély felfogású historikust s a társulat egykori elnökét méltatta. Az emlékbeszédnek pompás részlete volt ama világnak rajza, melyben gróf Szécsen fölnevekedett s a melynek jellege élte fogytáig meg is maradt rajta. Bevezette itt Thallóczy hallgatóit abba az eszmekörbe, melyben gróf Szécsen ifjúságát élte s melyben később politikai elveiért is küzdött; elénk tárva továbbá a budai társadalmi életet, a milyen az a mult század elején volt, élénk képet nyujtott a 40-es évekbeli hazai mozgalmakról s az akkortáji Bécsről. S ebben a maitól annyira különböző világban alakult ki Szécsen Antal világnézete, mely egész valóját áthatotta s politikai működését irányította. Részletesen szólott Thallóczy gr. Szécsennek a Metternich herczeggel való viszonyáról, az októberi diploma dolgairól, majd végül méltatta Szécsennek nagy olvasottságát, nyelvismereteit s irodalmi munkásságát.

Az emlékbeszédet, — mely a «Századok»-ban egész terjedelmében meg fog jelenni, — a jelen volt díszes közönség nagy tetszéssel fogadta s végül zajosan megéljenezték.

Ezután kihirdették a választások eredményét. Elnök lett gróf *Teleki* Géza, alelnökök *Pauler* Tivadar és *Thaly* Kálmán. Választmányi tagoknak is az eddigieket választották meg. Gróf *Teleki* Géza elnök újra elfoglalta az elnöki széket és *Nagy* Gyula titkár felolvasta évi jelentését. A mult évi zárószámadásról és a folyó évi költségvetésről szóló jelentések elfogadása után a közgyűlés véget ért.

A Képzőművészeti Társulat elnökének lemondása. Festők, művészek közt már néhány év óta

CARLOS BOURBON HERCZEG.

MARIA DE LAS MERCEDES ASZTURIAI HERCZEGNŐ.

forrongás uralkodik. Pártok képződnek, melyek külön egyesületek alakítására vezettek. A *Nemzeti Szalon* lett az egyik táborhely, a másik a *Képzőművészek Egyesülete*, legutóbb az *Országos Képzőművészeti Társulatnak* is éreznie kellett a villongást.

A sok hírlapi felszólalás, támadás akkor kezdődött, mikor *Hock* János képviselő egy füzetet adott ki a magyar művészetről és abban személyeket is élesen megtámadott. Időközben Hock Jánost a Nemzeti Szalon alelnökének választották. A művészek egy része akkor a Nemzeti Szalontól visszahúzódott, legújabban mint tagok is többen törültették magukat. A Nemzeti Szalon vezetőinek most hírneves franczia művészek festményeiből beeses gyűjteményt sikerült kiállításra megszerezni. Azt is tervezték, hogy ez alkalomból a franczia művészek közül többen Budapestre jönnek. Ezek fogadtatásáról lévén szó, Hock János felszólítást intézett a művészekhez, békejobb nyújtására. *Zala* György, a jeles szobrász válaszolt erre, s a Képzőművészek Egyesülete nevében Hock békülési kísérletét elutasította, kijelentve, hogy a magyar művészek maguk kivánják fogadni a franczia vendégeket. A fölmerült viszályok hírére azonban a franczia művészek lemondottak tervezett budapesti látogatásukról. Ennek következése pedig az lett, hogy gróf *Andrássy* Tivadar, az Országos Képzőművészeti Társulat elnöke lemondott az elnökségről, gróf *Andrássy* Gyula pedig, ki a Nemzeti Szalon elnöke, lemondott a Képzőművészeti Társulat választmányi tagságáról.

A Képzőművészeti Társulat tagjai sorában nagy sajnálkozást keltett *Andrássy* Tivadar gróf lemondása. A választmány nyomban ülést akart tartani, de mert Berzeviczy Albert alelnök beteg, az ülést a jövő hétre halasztották. A fölmerült művészeti viszályban *Hock* János hirlapi úton fölveti a választott bíróság eszméjét. Itéljen tíz tekintélyes, megbizható és egyáltalában nem befolyásolható művész a most folyó művészeti pörben.

A magyar képzőművészek értesülvén róla, hogy a franczia művészek nem jönnek Budapestre, elhatározták, hogy a Képzőművészek Egyesülete febr. 15-én tartott ülésének azt a határozatát, mely szerint a franczia művészeket külön iratban üdvözlik, a látogatás elmaradása daczára végrehajtják és az iratot a művészeknek Párisba kiküldik.

MI UJSÁG?

Milán király szobra. Szerbiában gyűjtést indítottak Milán király szobrára. A szobrot némelyek Nisben akarják fölállitani, Szerbia második városában, melyet Milán uralkodása alatt csatoltak Szerbiához. A belgrádi lapok napról-napra heves támadásokat intéznek a kormány ellen, a mért nem tudta kieszközölni, hogy az első szerb király holttestét hazájában temessék el. Követelik, hogy a krusedoli klastromból mielőbb Belgrádba vagy Nisbe vigyék Milán hamvait. Dr. *Krisztics* bécsi szerb követet a temetés után nyugdijazták.

A juristabál. Az idei farsang utolsó nagyszabású élitebálját, a juristabált, február 16-ikán tartották az Operaházban. Az Operaház nézőterét és szinpadát alakították át bálteremmé, melynek hátterében pompás, virágokkal díszített emelvény volt a bálanyák számára. Az emelvény fölött Vörösmarty mellszobra állott, mert a bál tiszta jövedelme a nagy költő Budapesten fölállítandó szobrára volt szánva. A bálanyák a szinház egy külön termében gyülekeztek s onnan vonúltak együttesen a számukra fölállított helyre, a mi már magában is fényes látványosságot nyújtott. A páholyokban is nagy számú, előkelő nézőközönség gyült össze, míg lenn a tánczteremben képviselve volt Budapest egész előkelő társadalma. Jelen volt több miniszter és államtitkár, a főkonzulok, az arisztokraczia, a tábornoki kar képviselői, a főrendiház és képviselőház tagjai, stb. Hölgyek és tánczrakész urak akkora számban voltak, hogy nem is lehetett tánczolni. A hölgyek számára készített finom és ízléses tánczrend jogi doktori diplomát ábrázolt. A fényes sikerű bál főrendezője gróf Szapáry Pál volt.

A király unokájának bálja. A Hofburg új termében Erzsébet főherczegnőnél, a király unokájánál február 16-án mulatság volt, a melyre az arisztokráczia fiatal hölgytagjai voltak hivatalosak. A tánczosok, számszerint nyolczvanan, jobbára katonatisztekből és a diplomácziai kar fiatalabb tagjaiból kerültek ki. A királyi család tagjai közül csak *Ferencz Károly* főherczeg volt jelen. A mikor leghangosabb volt a mulatozás, belépett a terembe maga a *király* is, a ki hosszabb ideig látható örömmel nézte a pezsgő vidámságot. A tánczokat *Széchenyi* Péter gróf rendezte. A kotillonnál az urak a hölgyeknek csokrot, a hölgyek az uraknak bokrétát adtak. A Radetzky-teremben éjfélkor vacsora volt és félkettőkor véget ért a táncz. Utána még teát hordtak körül. *Erzsébet* főherczegnőn világoskék duchesse-ruha volt pompás csipkével diszítve. A szoknya alját gázrüs szegélyezte.

A honvédelmi miniszter gyógyulása. Báró Fejérváry honvédelmi miniszter szeréncsésen fölépült a veszedelmes operácziból, de dr. Herzl városligeti szanatóriumát még nem hagyta el. A képviselőház február 20-iki ülése alatt a képviselők pártkülönbség nélkül üdvözlő iratot írtak alá, melyben báró Fejérváry minisztert felgyógyulása alkalmából a legszivesebben üdvözlik.

Jókai és a franczia írók. *Jókait*, mikor a mult nyáron Párisban időzött, a franczi írók társasága (Société des gens de Lettres) nagy kitüntetéssel fogadta s valósággal ünnepelte, s Jókai Párisban való időzésének emlékére ezüst emlékérmet veretek. A gyönyörű művű érmet most küldték meg Jókainak. A medaillon egyik lapján a Köztársaság szép kivitelű domborműve látható a következő körirattal: «*République Française.*» A másik oldalán pedig babér- és cserkoszorú között ez a körirat: «*Société des gens de Lettres, Comité — Hommage á Maurice Jókai 1900.*»

Esküvő. Fényes esküvő volt február 16-án délelőtt az Angol kisasszonyok templomában, a hol *Hollán* Sándor dr. kereskedelemügyi miniszteriumi segédtitkár esküdött örök hűséget *Kolozsváry* Marianne kisasszonynak.

Az esketést Dessewffy Sándor csanádi püspök végezte nagy segédlettel. Tanúk voltak a vőlegény részéről *Szalay* Péter miniszteri tanácsos, a posta- és távirda intézet elnök igazgatója, és *Vértesy* Kálmán osztálytanácsos, a menyasszony részéről *Bezerédj* Viktor miniszteri tanácsos és *Barcza* László földbirtokos. A nászvendégek ép oly nagy, mint díszes sorából felemlítjük *Hegedüs* Sándor kereskedelemügyi minisztert, a ki körül a kereskedelemügyi miniszterium hivalalnokainak javarésze sereglett, *Hollán* Sándor miniszteri tanácsost, a postatakarékpénztár igazgatóját, továbbá *Kolozsváry* Miklóst és *Csorba* Bélát. Jelen volt azonkivül a *Hollán*, *Szalay*, *Hertelendy*, *Kolozsváry*, *Barcza* és báró *Zedlitz* családok számos tagja.

ZALA GYÖRGY MEGHALT

Ma reggel 6 órakor agyvérzés ölte meg

— A 8 Órai Ujság tudósítása —

A magyar képzőművészetnek súlyos gyásza van: ma reggel 6 órakor a Pajor-szanatóriumban, hosszas betegeskedés után, meghalt *Zala* György a kiváló szobrászművész, a magyar szobrászművészet nagymestere, egész sereg szebbnél-szebb szobor és emlékmű megalkotója, akinek nevét az egész világon ismerte és művészetét nagyraértékelte a művészek nagy társadalma. Hetvenkilenc éves korában, egy sikerekben és művészi eredményekben gazdag, szép élet után húnyta le szemeit a magyar szobrászművészet Nesztora, kinek keze alatt és tanításai nyomán nagy művészgeneráció indult el a művészi fejlődés útján, s szerzett hírt, nevet és dicsőséget a magyar szobrászatnak.

Zala György öt hónapal ezelőtt, március elején betegedett meg, amikor *súlyos influenzával* szállították a Pajor-szanatóriumba. A leggondosabb orvosi ápolásban részesült a nagybeteg mester, aki élemedett kora ellenére szervezetének csodálatos ellenálló erejével, szívósan küzdött életéért. Még ki sem gyógyult az influenzából, amikor néhány héttel később *gyomorvérzést kapott* s ekkor állapota annyira sulyossá vált, hogy a szanatóriumban vérátömlesztést hajtottak rajta végre. Ez a műtét akkor sokat használt, Zala György állapotában az operáció után határozott javulást észleltek orvosai, akik féltő gonddal igyekeztek megmenteni *Zala* György életét. Az orvosok mellett úgyszólván állandóan *Zala* György betegágyánál tartózkodott a mester felesége és nővére, *Zala* Gizella, akik odaadó szeretettel és önfeláldozással ápolták a nagybeteget. Júniusban és július első felében a mester állapotában javulás mutatkozott. Ebben az időben már naponta több órát tölthetett szobájában az ágyon kivül is, sőt orvosai a szanatórium folyosóján való sétát is megengedték neki.

Július hónap második felében azután *váratlanul ismét rosszabbodás állott be Zala György állapotában.* Valószínűleg a magas korával járó *érelmeszesedés* okozta az egyre gyakrabban fellépő rosszulléteket és az utóbbi hetekben állapota már komolyra fordult. Tegnap délután *agyvérzés* érte nagy erővel, *az éjszaka folyamán pedig az agyvérzés megismétlődött.* Kezelőorvosa, dr. *Zsigmondy* főorvos és a szanatórium orvosi kara minden lehetőt elkövettek *Zala* György életének megmentésére, de *az orvosi tudomány már nem tudott megbirkózni a halálos kórral,* amely Zala Györgyön elhatalmasodott. Az éjszaka folyamán *megkezdődött az agónia, beállott az eszméletlenség és ma reggel 6 órakor Zala György örökre lehunyta szemét.* A halál pillanatában felesége és nővére állottak a haláloságynál.

Zala György élete

Zala György a zalamegyei Alsólendván született 1858-ban s tanulmányait a budapesti mintarajziskola elvégzése után Bécsben, majd Münchenben folytatta. Mint fiatal művész telepedett meg azután 1884-ben Budapesten, ahol első művészi sikerét a „Mária és Magdolna" című szoborcsoportjával érte el, amely a Műcsarnokban a Társulati díjat nyerte. A következő évben reá bízták az *Aradi Vértanuk* emlékművének befejezését, amelyet tudvalévően a megszállás után a románok lebontottak. Ennek az emlékműnek az egyik alakja, a „Harckészség", 1887-ben az állami aranyérmet kapta. *Zala* György művészi pályájának következő nagy sikere volt a budai *Honvédszobor* elkészítése, amelyet 1893-ban leplezték le. E siker hozta magával *Zala* György művészi fejlődésének egy újabb állomását, amelyet a budapesti „Ezredéves Emlékmű" tervezése jelentett.

Ezt a hatalmas művészeti alkotást *Schikedanz* építésszel együtt tervezte meg s a Millenium után két esztendővel tették le a mű alapkövét, sajnos, azonban még ma sem készült el teljesen. Ugyancsak Zala György alkotása *Andrássy* Gyula gróf bronz lovasszobra, amelyet 1906-ban leplezték le. Bronzcsoportjaival, képmásaival, kisebbméretű emlékszobraival és síremlékeivel számos díjat nyert *Zala* György, aki ekkor már a magyar képzőművészet legnagyobb mesterei közé számított s akit néhai *Ferenc József* király is barátságával tüntetett ki.

Az agg uralkodó és Zala György között különösen akkor vált meghitté ez a viszony, amikor Zala György még a háború előtt díjat nyert az Erzsébet királyné-emlékműpályázaton, amelynek kivitelét azonban a közbejött világháború megakasztotta. A háború után, 1920-ban újból kiírt pályázaton újból őt bízták meg az emlékmű elkészítésével, amelyet a Piarista gimnázium háta mögött elterülő virágos park közepén fel is állítottak.

Utolsó nagy alkotása a mesternek a *Tisza István szobor volt,* amely hatalmas méreteivel, különösen a főalak művészi megoldásával méltóan illeszkedik bele Zala György művészi alkotásainak nagy sorozatába s a parlament északi oldalán hirdeti nemcsak a nemzet nagy mártirjának tragédiáját, hanem a szobor alkotó mesterének művészi dicsőségét is.

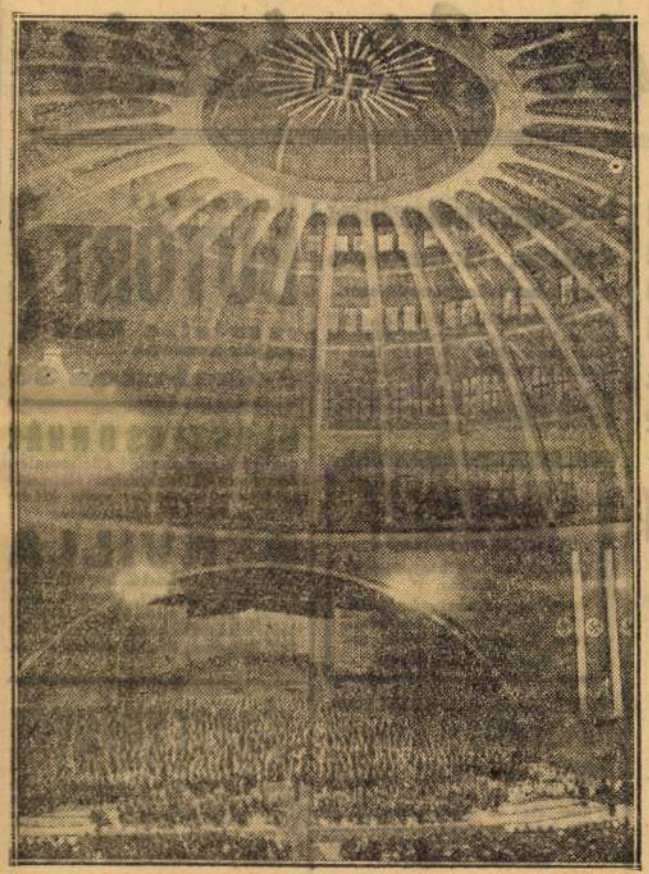

A „Dal Városának" dalos-csarnoka

*

Boroszlóban most nyitották meg a nemzetközi dalosünnepet az erre a célra épült csarnokban. Képünk a megnyitásról készült.

Tervek a betegágyon

Ez volt Zala György utolsó nagyobb szobrászművészeti alkotása, de a mester élete utolsó éveiben is fáradhatatlanul dolgozott és egy sereg félig kész munkája áll a Stefánia-úti műteremben, tanuskodva Zala György zsenijének kiapadhatatlan fantáziájáról, alkotó készségéről, örök művészi vágyairól. Még betegágyán is tervezett, alkotott és nem egyszer mondotta kezelőorvosának:

— *Nagyon szeretek dolgozni! Még vannak befejezetlen munkáim, ha felgyógyulok, ezeket szeretném elsősorban megcsinálni...*

A mester vágya nem teljesülhetett többé. A halál kiragadta kezéből a vésőt, a mintázófát, művészetének szerszámait, amelyek nyomán művei életrekeltek. A halál hírét azonnal közölték a művészeti társulatokkal és intézményekkel, valamint a kultuszkormánnyal, amely valószínűleg a nemzet halottjának tekinti Zala Györgyöt és gondoskodik a nagy mester nevéhez és művészetéhez méltó végtisztességről. A temetés időpontjáról és a gyászszertartás rendjéről lapunk zártáig még nem történt intézkedés.

Művész volt erényeiben és hibáiban

Horánszky Lajos nyilatkozata

Zala György legrégibb és legkedvesebb barátja Horánszky Lajos volt, aki megrendülten vett tudomást a szomorú hírről.

— Nemcsak legkedvesebb régi barátomat gyászolom benne — mondotta munkatársunknak —, hanem a nagy magyar művészt is, akinek remek alkotásai maradandó nyomokat fognak hagyni a magyar képzőművészet történetében. *Művészi egyéniség volt mindenképen, erényeiben és hibáiban egyaránt.* Ismertem őt úgyszólván pályájának elindulása óta, láttam küzdelmeit és nagyszerű sikereit, amelyek magasba vitték. Különösen visszaemlékszem az 1900. évi párisi világkiállításon elért nagy sikerére, ahol a Millenáris emlékmű néhány remek csoportozatával a nagydijat nyerte.

Érdekes volt megfigyelni, hogy azok az alkotások, amelyeket itthon éles kritikák rántottak le, *minő méltányolásban részesültek a nagy francia szobrászok részéről.* Élete sok tanulságot rejt magában a művészek számára is. Hibája talán az volt, hogy sikereit nem tudta eléggé megrögzíteni, de *mint nagy magyar művész, örök emléket emelt magának műveiben.*

— Ha visszaemlékszem ifjuságunkra, különös erővel ragad meg engem müncheni küzdelmeinek néhány epizódja. Itt betegsége miatt olyan nyomorúságba jutott, hogy úgyszólván garasokért adta el apróbb szobrászati műveit, hogy megélhetését biztosítsa. A képzőművészet történetében talán ismeretlen adat, hogy a müncheni nagy pályaudvart diszítő apró szobrászműveket Zala György alkotta, aki ezek darabjáért, mint nekem néhai *Peske* Géza elmesélte, mindössze öt frankot kapott. E küzdelmekért bőven kárpótolta azután őt a szebb jövő, a sikerek gazdag sorozata...

Öröklakások
AZ UJLIPÓTVÁROSI
negyedik öröklakásos luxuspalotánkban,
Pozsonyi-ut 35.
Légrády Károly-utca sarok,
dunapr ki kilátással eladók; 1—2—3 szobás hallosak, központi fütés, mek.viz, önálló telekkönyvi tulajdon.
25 éves adómentesség.
Bérbeadás esetén 2% jövedelem. Kedvező fizetési feltételek.
Lakásaink már készen is megtekinthetők. Érdeklődni:
Pozsonyi-ut 35.
Légrády Károly-utca sarok épitési iroda: Tel.: 29-25-72 és 29-02-37 vasárnap is. Prospektus.

Prince of Wales
BAR-DANCING
ma este nyit!
Új szezon! Új attrakciók!
SZÖNYI LENKE,
SALAMON CSÖPI
énekelnek.
Zene: Alács-trio.
Telefon: 181-286

Költözködés után sem gond a

takarítás
ÁRLESZÁLLÍTÁS
MINŐSÉGEMELÉS
„Izsák" méhviaszbeeresztő, 1 doboz, ½ kg-os... ... Régi ár 1.80 Új ár 1.24
„Izsák parkettpaszta" 1 doboz, ¼ kg-os... ... -.84 -.78
„Izsák" cipőkrém 1 darab 2-es ... -.36 -.36
Kérje uj mosószappan minőségeinket
„Izsák" fémtisztitó 0-ás, 1 üveg ... -.16 -.16
„Izsák" rovarirtó 1 üveg, 1/10-es... ... -.86 -.78
„Izsák" kályhaezüst hőálló, 1 üveg, 50 gr-os -.54 -.54
42 fióküzlet. — Árak budapesti fiókjainkban értendők

Pengős hirdetés

Buza-virág **Divatli-ruha** különlegesség **6.80**
Short, napozóval .. 3.90
Fürdőköpeny..... 6.20
Strandtáska 0.98
Weisz Mariska
V., Szent István-körut 22 (Lipót-körut)

Művész kávéházban
Erzsébet-krt 33. (Volt Papagáj)
Minden délután és minden este
Binder Magda
és
Csajkontes Neli
hangversenyez
Minden este halászlé és halkülönlegességek
Reggelig nyitva

Jó befektetés
használt és új
IRODABUTOR
MŰBUTOR
ANTIK BUTOR
SZŐNYEG vásárlás
UNIVERSAL megnagyobbított raktárában
VII., Wesselényi-u. 8. Tel.: 137-942.

Irógépet irodájába, otthonába, üzletébe legolcsóbban **Édes és Decsynéi** vehet — Karbantartás, javítás. — Telefon 1-442-24. Budapest, VII., Akácfa-utca tizenkettő.

ALPAKA EVŐSZER
ALKALMI VÉTEL
új evőkés 1.50, evővilla —.75, evőkanál —.75, csemegekés 1.35, csemegevilla —.65, kávéskanál —.40
FRIED, vendéglői berendező Király-utca 44.

Bontásból
modern ajtók, ablakok, üvegfalak, üzletajtók, **kirakatok** elsőrendű **használt anyagból,** újonnan készítve, minden **méretben** olcsón kaphatók. GRÜNWALD, Kispest, Üllői-út 198. Tel. 349-249.

Ágytoll, ágynemű legolcsóbb beszerzési helye. Higiénikus ágytoll-gőztisztítás villanyerőre. **Kohn Irén,** Budapest, VIII., József-krt 42. Telefon 13-23-48.

Betegtoló és önhajtású kocsik nagy választékban, **kölcsönzés is** „Siesta" betegtolókocsi raktár **Damjanich-u. 49.** T.: 1-437-93 Kérjen árjegyzéket!

96 filléres újrendszerű
Szakácskönyvek
megkönnyítik a háztartások gondjait.
Idáig megjelent kötetek:
100 mód főzelékek és **saláták** elkészítéséhez
100 rögtönzött étel
100 francia tojás étel
100 recept a **burgonya** elkészítéséhez
100 sütemény, torta és **desszert**
100 mód a **gyümölcs** elkészítéséhez
100 diétás recept és étrendek
Kapható a 8 ÓRAI UJSÁG kiadóhivatalában, VI., Andrássy-út 47.

RAPID BÉRAUTÓ
Gyári új luxuskocsik. Városi órásfuvar
Új telefon: **29—29—88**
Bel- és külföldi turák!

Összes újtípusú rádiókészülékek
Csillár, Gramofon
részletre is legolcsóbban.
2+1 csöves rádiókészülék P 25.—től
Csillár, 3+1-lángú, üveggel P 10.50-től
Garanciás anódtelep 90 V P 9.20
Garanciás anódtelep 120 V P 12.—
Reich Miklós cégnél, Budapest VI. Vilmos császár-út 45 Nagymező-u. sarok

CHAMOTTE kiárusítás!
Kitűnő minőség nagyon olcsó árakon.
Ferencvárosi gázgyár lerakerelési iroda. Budapest, IX., Koppány-utca 2—4. sz.
Telefon: 134—054.

WEEKEND. — NYARALÁS.
Hüvösvölgyi Nemzeti Park Penzió és Üdülő
Vadorzó-u. 1—3. 83-as vill. megálló. T. 164—414. — Mérsékelt árak. — Prima koszt. — Cukor- és diabetikus konyha! — Teljes komfort. — 2000 négyszögöles őspark.

EBÉDLŐSZŐNYEG 15.— P
Előlegnélkül részletfizetésre. Hálók. Ebédlők. Komfnált szobák. Rekamie-ujdonságok.
Lakásberendező és Textilvállalatnál, VI., Liszt Ferenc-tér 5. Tel. 12-71-77

Margithidnál
Szent István körút mellett **Hollán-utca 7. alatt** most elkészült uj házban **két és háromszobás hallos** lakások, valamint **garzon lakások** központi fűtés és melegvízszolgáltatással
augusztus 1-től kiadók.
Érdeklődni a helyszínen és a tervező irodában **Szt. István körút 5.** Telefon: 111-196 és 122-866

»Vár penzió« csendes úri magánházban
gyönyörű szobák elsőrangú ellátással, teraszok, kapukulcs. Tábor-u. 12.

Siófok közvetlen közelében
egy 200 négyzetöles telek szép fekvéssel a tulajdonostól jutányos áron átvehető. Közelebbi cim a kiadóhivatalban megtudható.

Róka kikészítést, festést vállal. WEIL szőrmefestő és kikészítő, Forgách-u. 22. Váci-útnál. Tel. 2-912-38

Minden harmadik ember szívbajban hal meg!
Századunk legnagyobb veszedelme a szívbaj. Ezért mindenki számára nélkülözhetetlen dr. Halmos chicagói szívspecialista népszerű felvilágosító munkája, amely Wenkebach bécsi egyet. tanár előszavával
„Mit kell tudni a szívről és a szívbajok megelőzéséről"
címmel most jelent meg. — 160 oldalas könyv, számos ábrákkal. E könyvet mindenkinek olvasni kell! A könyv ára P 2.80. — Vidékre 20 fillér portóval szállítja: a »8 ÓRAI UJSÁG« kiadóhivatala, Budapest, VI., Andrássy-út 47. sz.

Dr. Feldmann Sándor
idegorvos.
Idegesség és ösztönélet
Ára: 3.— P.
Kapható: a 8 Órai Ujság kiadóhivatalában VI, Andrássy-út 47.

Használt
BÚTORT?
részletre kiad
Jöjjön hozzánk
Jókai-utca 36

OLASZFASORNÁL
gyönyörű, modern, átírásmentes, adómentes és légvédelmi előírásoktól mentes vadonatuj nyolc kis lakásból álló, kétemeletes
BÉRVILLA
tulajdonostól **eladó.** Legszebb fekvés, gyönyörű kert, központi fűtés, melegvíz, 1a kivitel, 7% tiszta hozadék. »Száztizenötezer« jeligére Rudolf Mossehoz, IV., Váci-utca 18. sz.

JÉGSZEKRÉNYEK
villamos hűtőkészülékek, sörkimérőkészülékek, fagylaltgépek HENNEFELD jégszekrénygyár, VI., Ó-utca 6.
Telefon: 11—20—26 és 11—56—46.
Árjegyzék ingyen és bérmentve!

2 szoba hallos, 1 szoba-hallos és garszónlakások
minden mellékhelyiséggel, közp. fűtés és melegvízszolgáltatással, I., Aladár utca 4/a. sz. a. épülő új házban augusztus 1-re kiadók. Érdeklődés a helyszínen és Stern Imre okl. építésznél, VII., Rákóczi-út 30. Telefon: 134—954.

Tropikal ölteny **60 P**-tól **Szövet** ölteny **90 P**-tól
készít kitűnő szabással, próbákkal hitelképeseknek havi **15 pengős** részletre is. **SCHMERGEL ÚRI SZABÓ,** Népszínház-utca 27. Tel. hív. 1—435—19.

Budán, Ugocsa-u. 2., délfekv. összkomf. olcsóbérű 1 sz. garcon és 3 sz. hallos lakások, aug.-ra. Felv. házf., v. 146-764 és 147-122

MATTEINE CIÁNOZ Király u. 15 116-138

Most jelent meg! Boross Mihály
Asztrológia
Csillagjóslás. Horoszkóp
Ára 1.60 P.
Kapható: A 8 Órai Ujság kiadóhivatalában, Budapest, VI., Andrássy-út 47.

Minden keresztrejtvény-megfejtőnek nélkülözhetetlen a
most megjelent
Keresztrejtvény-lexikon
Ára: kartonkötésben P 1·90
díszes vászonkötésben ... ... „ 2·50
Kapható: a 8 Órai Ujság kiadóhivatalában, VI., Andrássy-út 47.

Telekvétel Kertlétesítés Házépítés előtt
okvetlen olvassa el
Út a családi házhoz
című hasznos tájékoztatót. — Ára: P 1.40 Kapható: a 8 Órai Ujság kiadóhivatalában VI., Andrássy-út 47. szám.

200.000 pengő „támogatást" kap a faegykéz?

Senkinek sem kell az új faellátó-szerv

— *A 8 Órai Ujság tudósítása* —

Fakereskedelmi körökben az a hír terjedt el, hogy a miskolci kincstári erdők igazgatósága ezévi tüzifatermését, körülbelül 5000 vagón bükkfát, a tüzifaellátás lebonyolításával megbízott *Sylvana* részvénytársaságnak akarja juttatni, amely ezért a mennyiségért *vagónonként csak 324 pengőt hajlandó fizetni.* Ez a hír azért is nyugtalanítja az érdekeltségeket, mert

más években a miskolci kincstári erdők igazgatósága a tűzifát nyilvános árlejtésen szokta értékesíteni és a Köztisztviselők Fogyasztási Szövetkezete értesülésünk szerint az idén is a megállapított maximális áron, vagyis 360 pengőjével hajlandó felvenni az egész mennyiséget.

Miután a maximális ár és a Sylvana 324 pengős állítólagos árajánlata között *200.000 pengő árdifferencia van, kereskedelmi körökben az a föltevés alakult ki, hogy ezzel az összeggel az illetékes hely kívánja a Sylvana tevékenységét támogatni.*

Érthetetlen lenne egyébként, hogy a kormány, amely alig két hét előtt maximálta a tüzifaárakat, a fakoncessziós társaság érdekében eltekint a maximális árak figyelembevételétől és az alatt

hajlandó részint pénzügyileg, részint készlettel való ellátással támogatni a Sylvanat,

melynek működése már csak azért is nehézségekbe ütközik, mert *a külföldi fa behozatalára nem tud garanciákat nyujtani.* A románok ugyanis, akik a legnagyobb mennyiséget exportálják Magyarországra, *vonakodnak összeköttetésbe lépni ezzel a legújabb «egykéz»el* s arra hivatkoznak, hogy nekik régi összeköttetésük alapján megbízható vevőik és képviselőik vannak.

Egyébként mindjobban meggyökeresedik az a felfogás, hogy

a faellátás kérdésében fennakadás nem lesz és így semmiféle rekvirálásra, a háborús gazdálkodásnak erre a rekvizitumára sem lesz szükség.

A termelők nem tarthatják vissza készleteiket, részint azért, mert *a megállapított maximális árak nagyon is kielégíthetik őket,* részint pedig azért, mert a visszatartott készletek a fokozatos száradással annyit vesztenek sulyukból, hogy az árban kifejezve, jelentékeny veszteséget idézne elő.

A fapiacon egyébként is *igen kielégítő az árukinálat,* amit az is bizonyít, hogy az államvasutak 11.000 vagonnyi szükségletüket az ármaximálás után már fedezni tudták és hogy úgy a nagy-, mint a kisfogyasztók minden nehézség nélkül hozzájutnak téli tüzifájukhoz. Ilyen körülmények között azonban *teljesen érthetetlen, hogy mi szükség a fogyasztók, valamint a kereskedők állandó nyugtalanítására és főleg mi szükség van azokra az erőfeszítésekre, amely az új egykéz, a koncessziót élvező Sylvana életrekeltése és életbentartása érdekében kifejtenek.*

Az egykéz helyzete egyelőre *igen siralmas,* mert eltekintve attól, hogy külföldi fához nehezen tud jutni,

a belföldi fakészleteket sem ajánlják föl a Sylvananak,

ami azt bizonyítja, hogy a magyar erdőbirtokosok és termelők nem ismerik el a Sylvana létjogosultságát s így semmi értelme sincs annak, hogy ezt az egykezet, mely az erdőbirtokosok és a fogyasztók rovására, mint fölösleges harmadik, kívánja a hasznot lefölözni, továbbra is fenntartsák. Még kevésbbé fűződik gazdasági érdek ahhoz, hogy *a Sylvanan keresztül a Schanzer- vagy egyéb csoport részesüljön a kormányzat által a köz érdekében életbeléptetni kívánt rendszer előnyeiben.* Az erdőbirtokosok pedig mindenekelőtt nyugalmi állapotot akarnak a folyamatos és állandó termelés érdekében, melyet a rekvirálásnak még az ötlete is megzavar.

A főszezón közepén kétségtelenül biztosan megállapítható, hogy az

AUSZTRIAI NYARALÁS
KÉNYELMES, SZÓRAKOZTATÓ, KELLEMES és OLCSÓ
Használja ki a 80%-os vasúti kedvezményt mielőbb!
Jelentkezés és felvilágosítás:
A „8 Órai Ujság"
Utazási irodájának Ausztriai osztályánál
Andrássy-út 16. Telefon: 128-981.

A csikágói opera magyar származású ballerinája
érdekes levélben, eredeti képekkel számol be a *Délibábnak* Sanghai-i vendégszereplésről. Ez a ragyogó hetilap nagy terjedelemben jelent meg. Pompás illusztrált rádióműsorokat, egyfelvonásos színdarabot, premierbeszámolót, színházi pletykákat, divattudósításokat, nagyszerű filmrovatot és több, mint száz szebnél szebb képet talál az olvasó a népszerű hetilapban, amely a színház, film és rádió minden ujdonságáról érdekes cikkekben, eredeti felvételekben számol be. *Ára 20 fillér.*

AUGUSZTUS
MAGYAR SZEMLE
A szerkesztőbizottság elnöke
BETHLEN ISTVÁN GRÓF
A kapitalizmus ERNSZT SÁNDOR
Az olasz-angol feszültség MÁTHÉ ELEK
A brit államszövetség fegyveres hatalma NEMES ERDŐS LÁSZLÓ
A munkatábor KOVÁCS IMRE
Modern monumentális művészet V. NAGY ZOLTÁN
Éneklő ifjúság, iskolai énektanítás PRAHÁCS MARGIT
Nyelvek zavara, nyelvtanulás BENCE ISTVÁN
A csucsai paktum SZÁSZ ZSOMBOR
A cseh önkritika három halottja BORSODY ISTVÁN
Külpolitikai Szemle OTTLIK GYÖRGY
Magyar kisebbség Jugoszláviában FEKETE LAJOS
Tisza István családi levelei BALOGH JENŐ
Szerkeszti SZEKFŰ GYULA
MAGYAR SZEMLE TÁRSASÁG
Budapest, Vilmos császár-út 26.
ELŐFIZETÉSI ÁRA
6 ingyen „Kincsestár"-kötettel
évi 9 pengő 60 fillér

Ma a 8. oldalon is közlünk „Pengős" hirdetéseket

MINDEN **TRAFIK**-BAN FELADHATJA ***Pengős hirdetés-ét***

Zala György meghalt

A nagy szobrászt a nemzet halottjának nyilvánitották

Szombaton hajnalban, *nyolcvanéves korában meghalt Zala György*, a jelenkor és a közelmult magyar szobrászművészetének legerőteljesebb és legkiemelkedőbb egyénisége. Annak a nagy művészi hármasságnak, amelyhez kivüle *Fadrusz János* és *Strobl Alajos* tartozott, ő volt harmadik és bizonyára nem kevésbé jelentékeny tagja. A magyar szobraszat „nagy nemzedékéhez" tartozott és ugy emberi, mint művészi egyéniségével jellegzetes képviselője volt annak a monumentalitásnak, amelyre kortársai európaszerte törekedtek a szobrászatban.

Zala Györgyről elmondható, hogy művészete már életében történelmivé, klasszikussá magasodott. *Művei, amelyek ugy a fővárosban, mint az ország egyes városaiban alkotóerejét és tehetségét hirdetik, már ma is magukon viselik az örökkévalóságnak azt a kézjegyét, amelyet csak az alkotóművészek legnagyobbjainak munkáin találunk.* Manapság divat vagy szokás, hogy minden kiemelkedő művészt beskatulyáznak valaminő iskolába, irányba vagy stilusba, Zala Györgyről azonban bajos volna megállapitani, hogy vajjon a vérbeli „naturalista" szobrászok közé osztályozható-e vagy besorozható-e más irányok követői közé. Zala György *szobrász* volt, ennek a szónak abban a régi, szinte reneszansz értelmében, amely az elmult idők nagy mestereit oly egyedülállókká teszi. Ha elnézzük szobrait, mindenütt a szobrászat fogalmának ezt a megtestesülését látjuk rajtuk és bennük. Naturalista volt, ennek a szónak abban az értelmében, hogy *egész művészi világnézete a természet szépségének, arányosságának és egyensulyának szemléletből indult ki, de a természetnek ezt a hűséges szolgálatát és követését fel tudta fokozni emberfeletti és természetfeletti megjelenéséig, ha azt alkotásának tárgya ugy követelte.*

Élete és művészi sikerei

Zala György a zalamegyei *Alsólendván* született 1858 áprilisában. Művészi tanulmányait a budapesti Mintarajziskolában kezdte, majd Bécsben és Münchenben folytatta korának legkiválóbb szobrásztanárainál, de 1884-ben már hazatért és *Mária és Magdolna* cimü szoborcsoportjával a Műcsarnokban dijat is nyert. 1885-ben meghalt *Huszár Adolf*, az akkori kor legtöbbet foglalkoztatott magyar szobrásza, akinek halálával félbenmaradt az aradi vértanuk emlékműve. Ennek befejezését Zala Györgyre bizták. Az emlékmű egyik alakjáért, amely a *Harckészséget* jelképezi, állami aranyérmet kapott a Műcsarnokban. Ezután az 1893-ban a budai Disztéren felállitott *Honvédszobor* elkészitésével bizták meg, de első olyan feladatát, amelyben egész szobrászi nagysága kiélhette magát, *az ezredéves emlékmű* jelenti.

Ennek alapjait 1898-ban helyezték el és az emlékmű allegorikus alakjai, különösen a két római biga, Árpád és a vezérek szoboralakja, *a magyar szobrászművészet legnagyobbszabásu alkotásai maradnak minden időkben.* Az emlékművet félkörben lezáró királyszobrokat Zala György csak a háboru után fejezte be. Ekkor állt a művész alkotóerejének és dicsőségének tetőfokán és még ebből a diadalmas korszakából való *Andrássy Gyula grófnak 1906-ban leleplezett lovasszobra*, amelynek finom és mégis monumentális szépségét ma sem multa felül a fővárosnak egyetlen szobra sem.

Egymás után nyeri el ezután Zala György a Műcsarnok nagydijait, egymás után kapja a megrendeléseket és alkotja meg kitünő szoborarcmásait, többek közt *Benczur Gyuláét, Jókai Mórét, Blaha Lujzáét.* Számtalan siremléket is mintázott, többek közt *József nádorét, Laborfalvy Rózáét*, de mind között talán a *Csukássy-családnak* a kerepesi temetőben levő sirboltja az, amelyben legteljesebben kifejeződött művészi géniusza. Elnyerte az *Erzsébet királyné emlékművére* hirdetett pályázat dijait is. Annak kivitelét a háboru megakadályozta, de 1920-ban, amikor ujabb pályázatot hirdettek, ismét ő nyerte el a szobormű megalkotására való megbizatást. *Hikisch Rezső* épitőművésszel együtt valósitotta meg azután Zala György a Dunaparton néhány évvel ezelőtt felállitott Erzsébet-emlékművet.

Zala György ekkor már mint a magyar szobrászművészek nesztora és vezére szerepel, akit 1918-ban örökös tiszteleti tagjául választott a Szépművészeti Társulat, 1924-ben pedig kormányfőtanácsosi cimmel tüntették ki. Tulajdonosa volt a Corvin-láncnak és a II. osztályu magyar érdemkeresztnek a csillaggal, tagja a Képzőművészeti Tanácsnak és számos művészeti egyesületnek.

Betegsége és halála

Zala György, aki még késő öregkorában is fiatalos leikesedéssel és művészi áhitattal dolgozott, áprilisban betegedett meg. Beszállitották a Pajor-

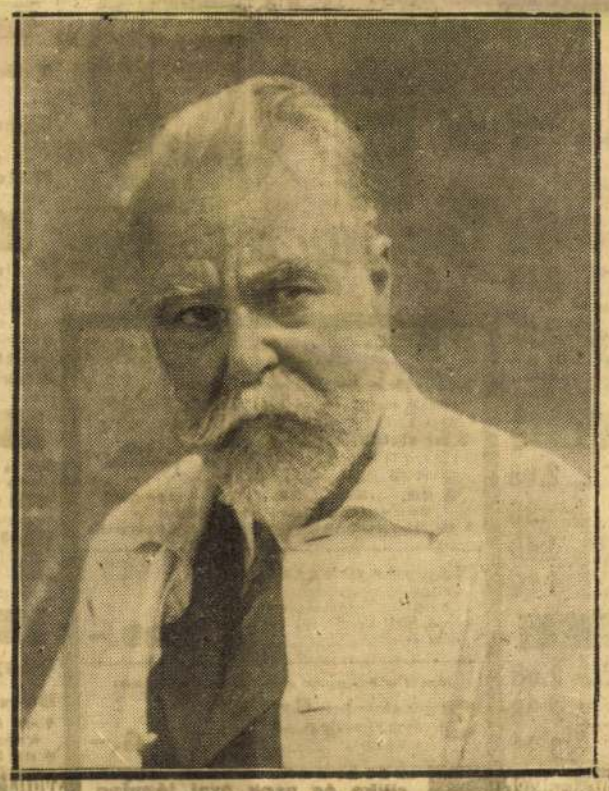

Zala György.

szanatóriumba, ahol megállapitották, hogy egy korábbi influenza támadta meg szervezetét. Az influenzából kigyógyult, de annak hatásaképpen többizben *gyomorvérzés lépett fel*, ugyhogy orvosai már hónapokkal ezelőtt válságosnak itélték meg állapotát. Megpróbálkoztak vérátmölesztéssel is, ami néhány hétre enyhitette a beteg szenvedéseit, ugyhogy a beteg ágyához hivott *Hültl, Herczog* és *Illyés* tanárok reménykedni kezdtek felgyógyulásában. Juniusban annyira javult a nagybeteg művész állapota, hogy ágyából fel is kelhetett és kisebb sétákat tett a szanatórium kertjében. Gyakran hangoztatta ezekben a napokban, hogy minden erejével meg akar gyógyulni, mert még sok munka vár rá, sokat szeretne még alkotni. Állapota körülbelül egy hét el ezelőtt kezdett rosszabbodni, életereje rohamosan csökkent és betegágyából többé fel sem kelhetett. Pénteken délután ujabb gyomorvérzést kapott, amely a szombatra virradó éjszaka folyamán többizben megismétlődött, mignem *hajnali hat órakor szenvedéseitől megváltotta a halál.* Ágya mellett akkor ott tartózkodott felesége és nővére, Zala Gizella.

Halálának hire ugyszólván pillanatok alatt elterjedt a művészvilágban és mindenütt nagy részvétet kelte t. A magyar szobrászművészet egyik legnagyobb és legmaradandóbb nevü mesterét vesztette el Zala Györgyben.

Nagy nyári idényvégi
SZANDÁL és CIPŐ
VÁSÁR
Jól ismert minőségek. Izléses modellek
és most
POTOM ÁRAK
VERA KOSSUTH LAJOS-UTCA 11.

Zala György a nemzet halottja

Özvegy *Zala Györgyné* férje elhunyta alkalmából a következő táviratot kapta:

„A kormányzó ur Őfőméltósága nagy sajnálattal értesült a magyar képzőművészet kiválóságának, Zala Györgynek elhuny áról, akinek művészi alkotásaiban tovább élő emlékét a nemzettel együtt kegyelettel fogja megőrizni. Őfőméltósága a gyászoló családnak bensőseges részvétet fejezi ki. *Uray* titkos tanácsos, államtitkár."

Szombaton délben értekezlet volt a vallás- és közoktatásügyi miniszteriumban dr. *Szily Kálmán* államtitkár elnökletével. *Hóman Bálint vallás- és közoktatásügyi miniszter Zala Györgyöt a nemzet halottjának nyilvánitotta és temetéséről a kormány fog gondoskodni.*

A temetés augusztus 3-ikán, kedden délután félöt órakor lesz. Zala György holttestét az Üllői-uti Iparművészeti Múzeumban ravatalozzák fel. A vallás- és közoktatásügyi miniszter helyett a kormány nevében *Szily* államtitkár mond bucsuztatót, utána a Képzőművészeti Tanács, a Képzőművészeti Főiskola és a Képzőművészeti Társulat kiküldöttei mondanak gyászbeszédet. *Szendy Károly*, Budapest székesfőváros polgármestere, előkelő diszsirhelyet ajánlott fel a nagy szobrászművész temetének.

Zala György özvegyéhez meleghangu részvéttáviratot intézett *Darányi Kálmán* miniszterelnök, *Hóman Bálint* vallás- és közoktatásügyi miniszter, *Bárczy István* államtitkár, m. kir. tanácsos és a *Corvin*-testület, amely a nagy művész elhunyta alkalmából külön gyászjelentést is adott ki.

Kisfaludi Strobl Zsigmond Zala Györgyről

Kisfaludi Strobl Zsigmond, a kiváló szobrászművész, aki pénteken érkezett vissza öthónapos angliai útjáról, a következőket mondotta az elhunyt nagy szobrászművészről:

— Zala György haláláról nagy megilletődéssel értesültem. Igen nagy művész volt. A nagy nemzeti felujhodás alkalmával elhalmozták a legnagyobb feladatokkal, olyanokkal, amilyenekről egy művész ma csak álmodhatik.

— Zala György teljesen átvitte a szobraiba az egyéniségét. Sokat alkotott. Munkáinak legnagyobb része kora kiváló francia szobrászainak is dicséretére válnék. A Csukássy-siremlék csodálatosan fájdalmas női alakja, a Lukács emlék, az Andrássy Gyula-szobor, a Millenáris-emlék mesteri alkotások.

— Ifjuságából a budai Honvéd-emlék és az aradi Vértanuk-szobra ugyancsak erősen francia hatás alatt áll és mégis magyar érzéssel van megalkotva. Zala György munkáit a nagyvonaluság, a festői elrendezés és az előkelő páthosz jellemzi. Munkáiban mindig a szépet kereste. A Millenáris emlékmű Gábor arkangyala, amellyel Párizsban nagy aranyérmet nyert, sajnos, tulmagasan áll és csak azért nem tudjuk eléggé méltányolni annak csodálatos szépségét.

— Zala György művészi meggyőződése hajthatatlan volt. Az uj irányok nem érintették és hevesen harcolt ellenük. *Zala György munkáival a magyar kulturát rendkivül gyarapitotta. Halálával igen sokat vesztettünk vele.*

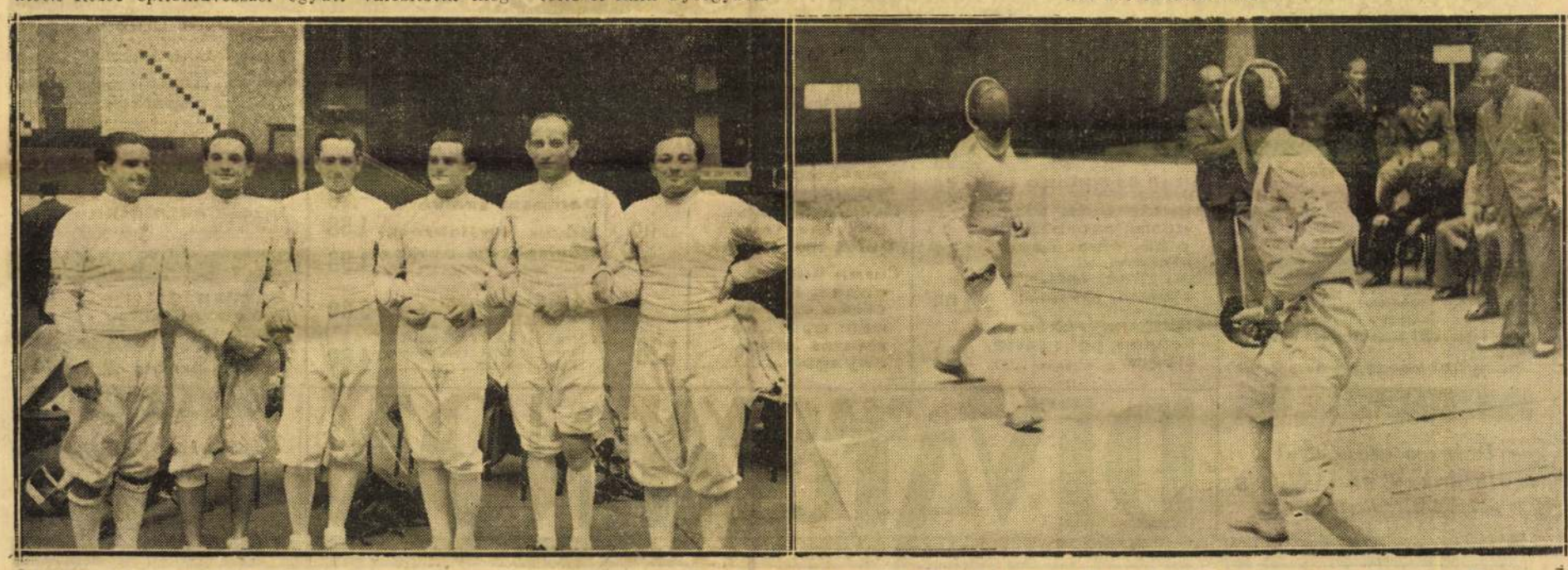

A Párizsban világbajnokságot nyert magyar kardvivó csapat a verseny előtt (balról jobbra): Berczelly, Rajcsányi, Kováts (az egyéni világbajnok), Gerevich, Maszlay, Rajczy. Jobboldali kép: Kováts (szemben) és Gerevich asszója.

nyári vásár

Minden OSZTÁLYON minden ÁRAT leszállítottunk!

Az élelmiszer- és márkacikkek kivételével

a 10 legnagyobb slágere

NŐI RUHÁK

Mosódelén **pongyola** szép mintákkal 2.90
Mintás műselyem **pongyola** igen jól mosható 4.50
Imprimé pongyola műs. krepdesinből 10.80
Kirándulóruha kockás indanthren anyag, köténnyel... 6.80
Műs. pikéblúz szép színekben 4.90
Műs. marokénalj fekete színben 5.80
Műs. krepdesinruha nyári divatszínekben 9.80
Szmokingruha divatos fahanes műs. krepdesinből 16.50

GYERMEK-RUHÁK

Homok játszóruha kockás zephirből ..... —.95
Pikéblúz műs. fehér, rózsaszín és vil. kék színben 1. sz. ára Számonkénti emelkedés 20 fillér 2.78
Kock. zephir **dirndliruha** fehér v. színes kötténnyel, 45. sz. Számonkénti emelkedés 15 fillér 2.85
Csinos piké **játszóruha** műselyemből 1—3 éves korig... 2.48
Burett lánykaruha világos színekben 70-es szám 8-évesnek. Szám. emelk. 20 fill. 2.98
Burett fiúöltöny műs. beszövéssel 5. szám ..... Számonkénti emelkedés 50 fillér 7.80

NŐI KALAPOK, SÁLAK

Szalmakalap virág- és szalagdísszel 1.48
Radzsakalap minden színben és bőségben 1.98, 1.68
M. Marokén **tokkalap** fátyol- és virágdísszel 1.88
Fehér gyapjú **filckalap** szalagdísszel 3.80, 3.50
Panamaszerű nyári **divatkalap** különleges díszítéssel 2.98
Háromsarkos és hosszúkás m. **krepdesin-sál** ..... —.98
Divatsálkendő 3 sarkos, m. krepdesin, legújabb minták 1.48
M. zsorzsett és krepdesin 3-sarkos **sálkendő** szép színekben 1.98

NŐI FEHÉRNEMŰ

Kitűnő fazónú **melltartó** sarmőz műselyemből ..... —.58
Svájci kötésű **nadrágkombiné** nehéz minőségű trikó műs..... 1.48
Kézzel hímzett **szoknyakombiné** mattfényű sarmőz műselyemből 3.28
Szoknyakombiné az ismert jóminős. sarmőz műs. 2.68
Hálóing jól mosható színes fehérneműanyagból 2.98
Női shortnadrág divatmintás anyagból 1.98
Női **strandmelltkendő** színes, mintás anyagból ..... —.98

NŐI NADRÁG, FŰZŐK

Sarmőz nadrág műs. extra minőség kis hibával..... 1.95
Gyermeknapozó élénk színek 4—5 számig —.98, 1—3 számig ..... —.88
Flapper gumifűző varrás nélkül, garantáltan mosható, kis hibával 35 cm magas 5.40, 30 cm magas .....
Vállasköteny szintartó festőből, todros fazonban ..... —.98
Női **harisnyatartó** 4 gombos brokatmintás anyagból 1.58
3 db női **batiszt zsebkendő** összesen ..... —.70
6 db **női zsebkendő** vásári reklámára összesen ..... —.88

HARISNYA, KESZTYŰ

Műs. női **térdharisnya** divatszínekben..... 1.38
Hajszálv. műs. **harisnya** minden divatszínben 1.95
6 pár férfi **zokni** pamutból, szép mintákban, összesen..... 3.—
Férfi **Bridge zokni** ismert kiváló minőségünk, sima színek 1.—
Női fehér tölcséres **mosóbőrkesztyű**... 2.58
Női divat műselyem és csipke **kesztyű** 1.18
Női és férfi esernyő erős klotűből kis hib. 2.98
Női bordűrös **divaternyő** barna, kék, fekete kis hib. 3.98

CIPŐ

Női szandál és szandolett-cipő egyes párok szép színekben 5.90
Férfi félcipő, barna és szürke Huntingcalf-bőrből divatos és kényelmes 13.80
Női cipő fekete és barna antilopszerű bőrből, fehér nubuk barna vagy fekete bőrből, magas és félmagas sarokkal.. ... 7.90
Női házicipő textil felsőrésszel, bőr talppal, lapos és trotőr sarokkal 1.78

Hölgyeknek és uraknak egyaránt szenzáció!

1 Afrika öltöny könnyű, szélfogó tropikál anyagból (kabát és nadrág) és **4 m műs. marokén** vagy más imprimé női ruhaanyag újdonság ..... együttes ára **32.—**

A 42.—, 58.—, 68.—, 78.— pengős szövetöltönyeink árában is 4 m női ruhaanyag bennfoglaltatik

Magyar perzsa kézzel csomózott gyapjúszőnyeg: összekötők, nagyszőnyegek, ágyelők rendkívüli vásári ára négyzetméterenként ..... **29.—**

Amit a hölgyek már régen várnak!

3 pár közkedvelt **Bridge harisnya** mattfényű, műselyemből ..... **4.—**

Hölgyek figyelmébe!

Színes **sarmőz nadrág** műselyemből, egyes darabos kis hibával... **1.—**

3 db különböző **női batiszt-zsebkendő** apró szövéshibával Összesen **—.58**

Most olcsón vehet nyakkendőt!

2 db **tisztaselyem nyakkendő** divatmintákban **3.50**
vagy
db **tisztaselyem nyakkendő** nyúlszőr beszövéssel **4.50**

Nem luxus

a **töltőtoll,** mert egy garantáltan jóminőségű Krupp-acéltollal csak .. .. **1.—**

3 m tisztagyapjú **férfiöltöny szövet** rendkívüli vásári ára **23 80**

Kerékpározok figyelmébe!

1 db kerékpárköpeny **1 db gumitömlő** garantált hibamentes ..... együttes ára **5.28**

FÉRFIINGEK

Trikó sportingek szép színekben, három minőségben..... 3.88, 2.78 1.68
Számum-ing hosszú ujjal, vagy azsúros Opalin-ing rövid ujjal 4.88
Hálóing fehér sifonból vagy drapp fehérneműanyagból 3.28
Opalin és Eolin és egyéb matt műselyem ingek két egységárban... ..... 8.90 6.60
Jóminőségű férfi ingek rávarrott vagy két külön gallérral, puplinból 4.88 puplinettb. 3.88
Pizsamaöltönyök széles divatcsikozással... 6.90 4.90

URI DIVAT

Gyapjú **puhakalap** egyes színek 3.88
Nyúlszőr **puhakalap** egyes darabok jó színekben 6 darab jóminőségű 8.80
keménygallér ..... 3.—
Rövid alsónadrág raléköpper 1.88, zefirből 1.28
Műselyem szalag **nadrágtartó** 1.68
Műselyem gumi **zoknitartó** ..... —.38
3 drb férfi zsebkendő batisztből 1.48 erősszálú anyagból... ... 1.18

FÜRDŐCIKKEK

Női és férfi **fürdőtrikó** erős minőség 2.38
Női fürdőtrikó színtartó makkó fonálból 2.98
Férfi úszónadrág minden nagyság ..... —.88
Női frottir köpeny rövid ujjas 8.80
Női gyapjú fürdőtrikó divatkötésű..... 5.80
Férfi és női fürdőköntös modern divatcsikos 6.90
Női frottirköpeny hosszú ujjal..... 10.80

ILLATSZER

Négysoros fogkefe —.24
Borotvaszappantok —.28
1 db Hexolite borotvakrém, 6 db borotvapenge, 1 db önborotválókészülék ..... összesen —.58
Celluloid **fogkefetok** ..... —.22
1 db Belosan bőrsimító és maszirozó 3.90
1 db háromszögletű női hajkendő, 5 db hajcsavaró, 4 db hajhullámosító csipesz ..... összesen —.88

SZŐNYEG, FÜGGÖNY

Futószőnyeg modern csikozott, cca 40 cm sz. —.88
Flanelltakaró puha minőség, sötétszürke színben, színes széllel 2.98
Jutavelur ágyelő rojtos, 110×55 ..... 6.90
Fehér **függönyetamin** jó erős minőség, cca 70 cm sz. —.55
Indanthren függönykelme színes cca 70 cm széles métere ..... —.64
Kézifilé **recefüggöny** a legújabb mintákban, 250×150 9.80
Műselyem brokátpaplan kézzel varrott, minden színben 15.80

EDÉNY

6 db vizes vagy **borospohár**..... —.88
6 db préselt **üvegtányér**..... —.98
3 db porcellán, színes **szendvicstányér**..... —.98
1 db fajansz **fűzelékestál** fehér, kis hibával ..... —.78
Vajhűtő üvegbetéttel..... —.68
6-személyes színesüveg **likőrkészlet**..... 2.48
6-személyes porcellán **teáskészlet** szépséghibás 8.50
6 személyes porcellán **étkészlet** szép mintákkal 36.50

ÉLELMISZER

1 doboz **szardínia** ½-ös ..... —.58
1 üveg, cca 1 kg **akácméz** üvegben ..... üvegbetét —.32. 1.20
1 kg valódi **téliszalámi**..... 3.98
1 darab óriás **fürdőszappan** ..... —.36
1 kg 60%-os **szinszappan** ..... —.86
3 doboz **Bridge fogvájó** cca 1500 db ..... —.22
1/4 kg-os tábla közismert ezüst **csokoládé** ..... —.77

NŐI DIVATCIKKEK

Piké gallér szép fazónokban —.58
Divat zsabók és virágok színes transparentből —.77
Transpar. mellények 1.90
Női divatöv (disznóprés) minden színben, 5 cm széles —.98, 4 cm —.88

RÖVIDÁRU

10 gombolyag tömőpamut 4 szálú ..... —.26
Előnyomott rojtos ábrosz cca 125×125 nagyság 2.60
Izzlap jó minőségű, párja ..... —.26

ÓRA

Stilóra jó szerkezettel..... 1.80
Férfi zsebóra pontos járású 2.80
Férfi és női karórák 5.20
Pontos járású **konyhai ébresztőóra** 2.50

VIDÉKRE

Vidékre utánvéttel szállítunk a postaköltség felszámítása mellett

SZÖVETSELYEM

Női ruhaszövet sima és mintás 1.98
Gyapjú georgette cca 130 cm széles ..... **Kockás női ruhaszövet** cca 90 cm széles 2.98
Divatos női ruha- és kompléanyagok sima cca 90 cm széles 3.98
Sima krepdesin műselyem fonalú 1.38
Mintás műs. krepdesin, marokén, piké, divat rayé műselyemből..... 1.68
Imprimé, taft, cloqué, lavable műselyemből 1.98
Mintás marokén, krepon, georgette, cloqué műselyemből 2.28

MOSÓ

Fahéncs, mosódelén, mint. **batiszt** —.58
Mosó muszlin, mint. műselyem, sima burett kis festési hibával ..... —.68
Műsely. imprimé, mosóvoái, csikos pizsama anyag, kock. cérna dirndli —.88
Kockás krepp, bútorkreton, Goldberger strand —.98
Cérna buklé, noppe, kockás cérna eponge, nem gyűrődő mintás ruhaanyagok..... 1.28

VÁSZON

PAMUTBÓL

Kispárnahuzat rózsaszín —.78, fehér..... —.68
Nagypárnahuzat ... 1.78
Paplanlepedőhuzat 4.80
Himzett ágykészlet 1 paplanlepedő, 1 kispárna, 2 nagypárna 16.80
Damaszt szalvéta... —.28
Duplaszöv. **kertiabrosz** 1.88
Háziszöttes abrosz 6 db szalvéttával 1.98
6 személyes kockás damaszt **étkezőkészlet,** cca 130×130, 55×55 ..... 5.80
4 személyes **zsúrkészlet** pettyes damaszt és azsúrmintás és kézzel hímzett..... 4.80

SPORT

„Edző" **tréningruha** férfi és női bármely szín és nagyság 9.48
Ping-pong készlet (2 ütő, 2 hálótartó állv., 1 háló) —.88
Teniszütő-keret ... 3.90
Alumínium **hőpalack** ½-literes 1.76

BÚROND

Divatos női **bőrretikül** divatszínekben 3.28
Iskolai aktatáska 41 cm, bőrfogóval és borcsatokkal 1.98

KERÉKPÁR

Gumis pedál párja 1.98
3 db izzólámpa 1000 égési óra garanciával, 10—25 Wattig összesen..... 2.68
Kerékpárlánc 2.78

KIRAKAT

Vásári kirakatainkban hirdetett cikkeinket mind megtalálja!

MAGYAR DIVATCSARNOK

BUDAPEST VII., RÁKÓCZI-ÚT 72-74.

Nagy csata készül Tiencin alatt

Sanghai, julius 31.

Mára virradó éjszaka Tiencinben is összeomlott a kinai csapatok ellenállása. Pekingtől a Sárga-tengerig a japánok urai a helyzetnek s ezen már aligha változtathatnak azok a kisebb harcok, amelyek a még portyázó kinai szabadcsapatok és a japán katonaság között időnkint lefolynak. A mai nap folyamán a japánok előreláthatóan teljesen megtisztitják a terepet. Délről a kinai központi kormány modern felszerelésü, fegyelmezett csapatai vonulnak Tiencin felé, ugyhogy a város alatt a kinaiak ellentámadására lehet számitani.

Shvoy püspök tiz éves jubileuma

Augusztus 1-én, vasárnap van 10. évfordulója annak, hogy *Shvoy* Lajost, aki addig budapesti plébános és a Regnum Marianum házfőnöke volt, *Orsenigo* Cesare c. érsek, apostoli nuncius Budapesten, a Szent István bazilikában *püspökké szentelte.* Shvoy püspököt, aki amerikai propaganda utjának befejezése után a napokban száll hajóra, hogy visszatérjen hazájába, augusztus 18-án, hazaérkezésekor fogják papjai és hivei a jubileum alkalmából üdvözölni.

Felemelte a tábla az orvosi rendelők rémének büntetését

Az elmult évben sorozatos lopások történtek a budapesti orvosi rendelőkben. Az orvosok feljelentésére

egész detektivsereg figyelte a rendelőket,

hogy elcsipjék a tolvajt. A gyanu mindjárt egy *Kis* János nevü többszörösen büntetett előéletü volt lakatossegédre s a vele közös háztartásban élő *Fekete* Katalin napszámosra terelődött, akik már

máskor is követtek el hasonló bünselekményeket.

A két tolvajt abban a pillanatban fogták el, amikor *egy Rákóczi-uti orvos előszobájából akartak távozni zsákmányukkal.* A nyomozás megállapitotta, hogy a lopást rendszerint ugy követték el, hogy betegnek jelentkeztek az orvosnál s meglesték azt a pillanatot, amikor egyedül maradtak a váróteremben és

ilyenkor minden megmozdithatót elloptak.

Nemcsak orvosokat, hanem *ügyvédeket is megkárositottak hasonló módon.*

A törvényszék 18 rendbeli lopás büntettéért *Kiss* Jánost szigoritott dologházra itélte, amelynek legrövidebb időtartamát *három évben állapitotta meg, Fekete* Katalin pedig egy évi és hat hónapi börtönbüntetést kapott. Felebbezés folytán ma került az ügy az itélőtábla elé, amely *Kis János büntetését felemelte* és a dologházban töltendő idő

legrövidebb tartamát öt évben állapitotta meg.

Fekete Katalin büntetését helybenhagyta a tábla.

Lemond a Tatarescu-kormány

Bukarest, julius 31.

A bukaresti lapok azt irják, hogy a Tatarescu-kormány közvetlenül a király hazatérése után, még augusztusban *benyujtja lemondását.* Szeptember 1-én már más kormánya lesz Romániának. Az uj képviselőválasztásokat legkésőbb *október 15-ig* megtartják. Az uj kormány állitólag külön rendőrminisztériumot fog szervezni. *Tatarescu* miniszterelnök felkérte kormányának tagjait, hogy egyelőre ne utazzanak el Bukarestből, mert fontos döntések állnak küszöbön.

Albrecht főherceget repülőbaleset érte Délamerikában

Buenos Aires, julius 31.

Albrecht főherceget, aki repülőgépen utban volt Paraguayba, a Paraná folyó közelében repülőbaleset érte. A királyi herceg könnyebben megsérült.

Érdeklődtünk *Albrecht főherceg* titkári hivatalában, ahol azonban a baleset körülményeiről még nem kaptak értesitést. *Albrecht* főherceg, amint annakidején jelentettük, Amerikába utazott, ahol *egy repülőversenyre nevezett be.* Ezt a versenyt sportrepülők részére rendezték s azon hivatásos pilóták nem vehettek részt, csupán olyanok, akik a *saját* gépüket vezetik sportszerüen. A versenynek nem is az volt a célja, hogy távolsági vagy sebességi rekordokat állitson.

Északamerikából le Délamerikáig nyult a repülőverseny utvonala, amely *behálózta az amerikai kontinens mind a három részét.* A Magyarországon is rendezni szokott szabásu mása ez a verseny, amelyen Albrecht főherceg is résztvett repülőgépével. Ezen a repülőturán érte azután a baleset, amelynek *részleteiről még nem érkeztek hirek Budapestre,* igy azt sem tudni, hogy tulajdonképpen mi történt, kényszerleszállás, rosszulsikerült start, vagy balszerencsés landolás.

Meghalt Zala György a kiváló szobrászmüvész

Fájdalmas haláleset hire terjedt el ma délelőtt a főváros müvészi köreiben: *Zala Gyrögy, az európai hirü*

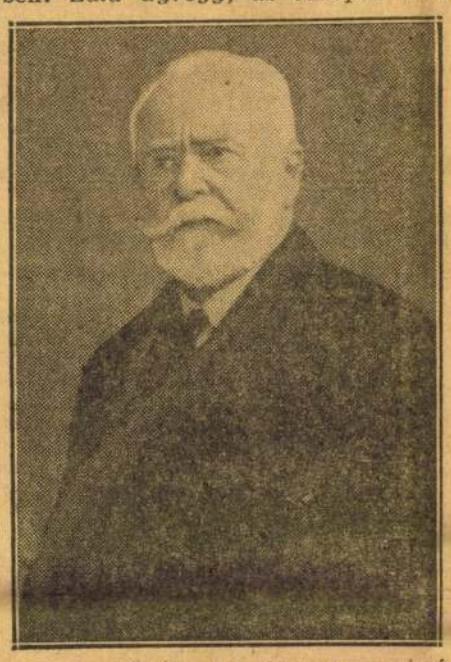

szobrászmüvész, a magyar szobrászok doyenje, hosszas betegeskedés után 79 éves korában a Pajor szanatóriumban csendesen elhunyt. Zala György halálával a kérlelhetetlen végzet egyik legharcosabb egyéniségétől és legtehetségesebb tagjától fosztotta meg a magyar képzőmüvészetet.

Zala György 1858 április 16-án született Alsólendván. Rajztanulmányait a budapesti Mintarajziskolán kezdte, majd 20 éves korában kikerült Bécsbe Hellmerhez és Münchenbe Knablhoz. Külföldi tanulmányutjai után Budapesten telepedett le és rövidesen a szebbnél-szebb alkotások egész sorával lépett a müvészetekért lelkesedő közönség elé. Pályája kezdeti sikereihez tartozik az a megbizás, amelynek alapján, mint a *Képzőmüvészeti Társulat nagydijának nyertese, befejezte Huszár Adolf halála következtében félbenmaradt aradi szabadságharc-emlékszobrokat* és Deák Ferenc budapesti szobrát.

Egy sikerekben gazdag müvészkarrier egyes állomásait jelentik a Disztéri honvédszobor, az Országház előtt Andrássy Gyula lovasszobra, az Ezredéves emlékmü allegorikus szoborcsoportozatai és királyszobrainak egy része, Erzsébet királyné budapesti szobra és szerte az országban a hősi emlékmüvek megszámlálhatatlan sora. Fáradhatatlan munkás volt. Müvészi alkotásokban gazdag pályájának emlékét hirdeti az a sok portré, amelyet Magyarország vezető embereiről készitett.

Zala György monumentális müvészetét 1887-ben *a nagy állami aranyéremmel,* 1899-ben a magyar Képzőmüvészeti Társaság *aranyérmével* és 1931-ben a *Corvin-lánccal* jutalmazta hálás kora. A mindvégig tevékeny és közvetlen betegsége előtt is munkálkodó kiváló szobrászmüvész temetéséről még nem történt intézkedés. A gyászoló családot az egész magyar müvészvilág már a délelőtti órákban a részvétnyilvánitások özönével árasztotta el.

A Dunába ugrott

Az éjszaka félegy óra tájban a Lánchid budai oldalánál a Dunába ugrott egy 20—22 év körüli fiatal leány. A rendőri motoros mentőőrség kimentette, a mentők pedig a Rókuskórházba vitték. A rendőrség megindította a vizsgálatot, eddig csupán azt tudták megállapiani, hogy *Homolya* Ágotának hivják.

Izgalmas hajsza után rendőrkézre került egy tolvaj

Izgalmas jelenetek játszódtak le éjszaka a Baross-téren. A szolgálatot teljesitő rendőr a padok között sétálgató gyanus férfire lett figyelmes, s amikor közelebb ment hozzá, felismerte *Kálmán* Menyhért gyárimunkást, akit a hatóságok kitiltottak a főváros területéről. *Kálmán* abban a pillantban, amikor a rendőr közeledett hozzá, éppen

az egyik padon alvó férfit akarta kifosztani.

A rendőr igazoltatni akarta Kálmánt, aki azonban kiszakitotta magát a rendőr kezei közül és futni kezdett. A rendőr nem tudott lépést tartani a rohanó szökevénnyel és az egyik

taxisoffőr segitségével autón vette üldözőbe

Hamarosan utólérték a menekülő Kálmánt, aki azonban ekkor sem adta meg magát. Rátámadt a rendőrre,

hasbarugta, mellbe vágta,

s amikor a rendőr megtántorodott az ütések erejétől, ismét el akart futni. Most már azonban a taxisoffőr és egy kerékpáros rendőr is beleavatkozott a küzdelembe. Hárman rontottak rá a dühösen rugdalódzó Kálmánra. Pillanatok alatt lefogták, megkötözték, s a rendőr előállitotta a főkapitányságra. *Kálmán* Menyhértet *hatósági közeg elleni erőszak* cimén letartóztatták.

HÉTFŐN KEZDŐDIK
A NYÁRI POK VÁSÁR
Lipót-körut 30 — Mussolini-tér Abbazia kávéház mellett — Erzsébet-körut 1 — Rákóczi-ut 13 — Calvin-tér 4 — Bécsi-utca 4

Óh, nagytakarítás!

Ez ugy kezdődik, hogy a Feleség, a Mindenes Rozi és Vernyákné, a Nagy Segitő, előre megfontolt szándékkal és kidolgozott haditerv alapján megrohamozzák a lakást, mialatt a férj a hivatalban gürcöl. A férj nevét azért irtuk kis betüvel, mert az ő személye és jelentősége ilyenkor teljesen eltörpül, bár délben még igy sem fér be az ajtón, ahol a bútorok barrikádja fogadja. „Jaj, ne lépjen rá semmire se, vigyázzon jobban!" — hangzik a Feleség sóhaja, ám a férj mégis beletalpal a kis tükörbe és a nagy függő lámpába, amely jelenleg nem függ, hanem az előszoba padlóján fekszik keresztben, 30 kötet Jókai, 24 üveg befőtt és három vizzel telt lavór között. A férj szintén sóhajt, körülnéz és nem leli honját a házában...

A hálószoba berendezését ugyanis becipelték a szalonba, a szalon holmijai a gyerekszobában vannak felraktározva, a gyerekek holmijait a fürdőszobában helyezték el s hogy itt elég hely legyen: a kádat kitették a folyosóra. A férj ruháinak egyrésze zaciban, másik része pedig a konyhában lóg, ugyanitt az ágyba vetették be a könyvszekrény belsőségeit, a gyerekek korcsolyáit és a mamától kapott 12 kiló aszaltszilvát. A könyvszekrény sem áll üresen: kalucsnik, edények és az a maradék lugkő van ide bevagonirozva, amelyet reggel óta hiába kerestek. Csak abban a pillanatban került elő, amikor Mari a füszerestől megérkezett az uj szállitmánnyal. A férj le szeretne rogyni valahová, ám minden tele van edénnyel és üveggel, kedvenc bőrkarosszékében pedig apró szobrocskák és a képek pihennek, amiknek helyébe mégsem akaszthatja fel magát egy derék családapa, aki nagyon el van keseredve.

Üzött vadként bolyong szobáról szobára, hol tollseprüvel, hol vizes ruhával, hol meg suroló kefével trafálják el szegényt s ő legszivesebben a közjegyzőhöz menne el, végakaratát irásba foglalandó. Sajnos, közben az előszobaajtót ugy eltorlaszolták függönyrudakkal, hogy lélek az ajtón se be, se ki, igy aztán meglörten belerogy a fürdőkádba és kinzottan felhördül: „Azért Gorlicénél mégis csak jobb volt a világháboruban, mert onnan haza lehetett jönni, de hazulról most mégsem mehetek vissza Gorlicébe!..." Pedig ott kisebb volt a felfordulás.

Kinizsi Andor.

HA ELUTAZIK, VEGYE IGÉNYBE
az állomásokon, vagy utazási irodákban az
Európai podgyász- és utazási baleset-biztositását.

— **Károly király-emlékünnepély Tihanyban.** A IV. Károly Király Tihanyi Országos Emlékbizottság vasárnap, augusztus 15-én Tihanyban rendezi szokásos kegyeletes emlékünnepélyét, mely alkalomra a MÁV. augusztus 14-én délután Budapest déli pályaudvarról különvonatot indit Siófokra, ahonnan külön hajójáratok szállitják a közönséget Tihanyba. Visszaindulás Siófokról augusztus 15-én este. A két napra érvényes különvonati menettértijegy, hajójeggyel együtt, 5 pengő 50 fillér lefizetése ellenében váltható az Emlékbizottság titkárságánál, Budapest, VIII., Baross-u 10. fdszt 1. Telefon 134—725.

— **Kitüntetett igazgatótanitó.** A Kalocsai Érseki Főhatóság *Bánhegyi* J. János mélykuti igazgató-tanitónak ugy az iskolában, mint az iskolán kivül tanusitott eredményes és kiváló müködéséért köszönetét, dicséretét és elismerését fejezte ki.

x **Ha kemény a szakálla és érzékeny a bőre,** használjon „mélyenható" borotvaszappant v. „mélyenható" borotvakrémet. Mindkettő a Johann Mária Farina Rudolfplatz cég felfedezése, melyet „Rosita" névvel hozott forgalomba. A „mélyenható" (nem habzó) Rosita borotvakrémhez nem kell idő, viz, szappan, borotvatál, ecset, borotvaszappant, stb. A Rosita szappan ára P 1.20, 1.90, Rosita krém P 0.88, 1.80 dobozban, P 2.— tubusban.

HIREK

— **A káposztalepkék után** most a falánk lepkefaj hernyóinak milliárdjai lepték el Bécs elővárosait, Simmeringet, Ebersdorfot és Floridsdorfot, ahol *két nap alatt tönkretették az egész kelvirág- és káposztatermést.*

— **Az ostffasszonyfai** volt fogolytábor területén tegnap délután *Rác* István 11 éves pásztorfiu gránát-gyutacsot talált. Egy drótszeggel addig ütögette, mig a gránát felrobbant és mindkét kezét és lábát teljesen szétroncsolta. Életveszélyes állapotban vitték a celldömölki kórházba.

— **A freiburgi Német Karitász Szövetség** irásbeli végzést kapott a titkos államrendőrségtől. A végzés szerint ezentul *tilos bármiféle zarándokcsoportot szervezni a szövetségnek,* akár Rómába, akár más külföldre irányul a zarándokl.at. Az intézkedést nem okolták meg, csak arra történt utalás, hogy a titkos államrendőrség a birodalmi vallásügyi minisztérium tudtával jár el.

A spanyol polgárháború ártatlan áldozatai

460 árva gyermek, akiknek szüleit a spanyol vörösök kivégezték, az olasz főváros lakosságának könnyes lelkesedésétől kisérve bevonul Rómába.

Mindenkit érdekel,

hogy a Lakásépitő Állandó Bizottság a közeljövőben megkezdi azoknak a kölcsönöknek a folyósitását, amelyeket az OTI munkáslakások épitésére az öregségi és rokkantsági ágazat tagjainak bocsát rendelkezésére. Kölcsönt csak azok kaphatnak, akiknek évi keresete meghaladja az 1500 pengőt. Épitési kölcsönt csak tebermentes ingatlanra, első helyen való bekebelezés mellett nyujtanak és ezenfelül le kell kötni a kereset megfelelő részét is. A kölcsönt öt és félszázalékos kamat mellett 20 évi törlesztésre nyujtják.

— **Székrekedésnél és emésztési zavaroknál, gyomorégésnél, májduzzanatnál, vértődulásnál,** fejfájásnál, álmatlanságnál, általános rosszullétnél igyunk reggel felkeléskor egy pohár természetes **„Ferenc József"** keserüvizet, mert hatása gyors, biztos és kellemes. Az orvosok ajánlják.

— **Szép kiállitásu könyvecskében** adta ki a főváros Idegenforgalmi Hivatala az idei *Szent István-hét* programját. A hagyományokhoz hiven az ünnepségek középpontjában az egyházi ünnepségek állnak. Augusztus 19—27-ig a Várplébánia-templomban minden este 6 órakor szentbeszéd és ájtatosság, ezalatt a *Szent Jobbot* közszemlére teszik. Az ősi *Szent István-napi körmenetet* ismét *Serédi* Jusztinián biboros hercegprimás vezeti. *Esztergomban* 14-én este 8 órakor *tisztelgő felvonulás lesz a hercegprimáshoz szerenáddal.* Nagyon érdekes a Szent István-hét *zenei programja,* amelyet dr. *Koudela* Géza állitott össze. Megelőzik az *első szabadtéri magyar zenejátékot és ünnepi hangversenyt* a Szentháromság-téren a Mátyás-templom előtt. Régi magyar énekeket mutatnak be, előadják *Tinódi Lantos* Sebestyén históriás énekét *„Buda Ali basa históriáját"*, majd magyar tánedallamok következnek a XVII. századbeli *lőcsei tabulaturás könyvből.* A müsor második részében *Liszt, Bartók, Kodály, Dohnányi, Harmath, Weiner* Leó és *Bárdos* modern egyházzenei müvei szerepelnek. 20-án este természetesen megtartják a tüzijátékot azonkivül hatonai fényszórókkal világitják meg a Várat.

— **Községgé alakul Gyálpuszta.** Vasárnap érdekes szavazás lesz a főváros közelében lévő Gyálpusztán, Gyálligeten, Gyáli és Gyálpusztai szőlőkben. *Szántó* Pál főszolgabiró felhivására ezeknek a településeknek a lakosai arról döntenek, hogy *külön nagyközséget alakitanak-e,* vagy továbbra is Alsónémedi községhez akarnak tartozni. A főszolgabiró azért rendelte el a szavazást, mert *a községgé alakulás minden feltétele megvan.* Egyébként is a lakosság nagy többsége már régóta kivánja az önállóságot.

— ORVOSI HIR. *Moser* Elek dr. belgyógyász-szakorvos, közkórházi adjunktus szabadságáról visszatért és rendelését I., Atila-utca 31. sz. alatt (Tel. 161—238) ujra megkezdte.

— RENDŐRI HIREK. *Szabó* Erzsébet 19 éves szobalány a Vilmos császár-ut 19. számu házban gázzal megmérgezte magát. A Rókusba vitték. — A Kádár-utca és Váci-ut sarkán az 55-ös jelzésü villamos elütötte *Ask* Antal 32 éves esztergályossegédet. A sérültet a mentők a helyszinen bekötözték, majd elengedték. — A Horthy Miklós-ut és Fehérvári-ut közötti vasuti sinszakaszon darabokra szaggatott emberi holttestet találtak. A rendőri bizotság megvizsgálta a holttestet és ruháinak zsebében két bucsulevél darabjait szedték össze. A levelek is darabokra voltak szakitva. Összeállitottak a levéldarabkákat. Az öngyilkos férfi *Péter* Mihály 35 éves mázolómester fivéreinek, *Péter* Ferencnek és Sándornak ir bucsusorokat. A detektivek kihallgatták *Péter* Ferencet és *Péter* Sándort is, hogy megállapitsák az öngyilkosság hátterét. Kiderült, hogy a három fivér tegnap valami miatt összeszólalkozott és *Péter* Mihály feletti elkeseredésében lett öngyilkos.

Mátyásföldi házhely-parcellázás
1000 villatelek **15-20 P. havi részlet**
150 □-öles telek ára
825—1200 P
József-körút 22. Telefon 13-91-43.
Ingyen autó mindennap indul a telepre.

x **Meghülésnél és náthaláznál, torokgyulladásnál és mandolalobnál, idegfájdalmaknál** és szaggatásnál reggelenként egy pohár természetes **„Ferenc József"** keserüviz nagyon jót tesz, mert a gyomorbélcsatornát alaposan kitisztitja és méregteleniti, azonkivül pedig jó emésztést és fokozott anyagcserét biztosit.

— **Kerta községben** *Horváth* József 26 éves lakatossegéd egy cséplőgépet akart kijavitani. Felmászott a cséplőgép mellett lévő hatméteres szalmakazalra és igy akarta a javitást megkezdeni. A szerencsétlen lakatossegéd munka közben megcsuszott és a magasból egy vasvillába zuhant. A vasvilla teljesen szétszakitotta belsőrészeit és sérüléseibe néhány óra mulva belhalt. — Ugyancsak a cséplőgép javitása közben érte sulyos szerencsétlenség Nagyszőllős községben *Szakács* Károly 25 éves gépészt. A javitás idejére Szakács nem állitotta le a gépet, a szij elkapta karját és a lenditőkerék össze-vissza törte a csontjait. Alsófelsőkar-, lábszár-, combcsont- és állkapocstöréssel igen sulyos állapotban vitték a celldömölki kórházba.

Nyaraljunk és strandoljunk
Törökbálinton
Néhány kisebb lakás állandó használatra a Törökbálinti Strandon kiadó

— **Nagymennyiségü nemzeti szocialista röpiratot foglaltak le** váratlan házkutatás során *Dubski* Egon tekintélyes innsbrucki kereskedőnél. Az osztrák rendőrség gyorsitott eljárás szerint azonnal *hathónapi szabadságvesztéssel sujtotta Dubskit,* aki ellen azonban még a törvényszék előtt is eljárás indul *államellenes cselekmény* cimén.

x **OKÉ-BÁR.** Ez a neve Budapest legujabb mulatójának, amely pénteken, julius 30-án nyilik meg a Nagymező-utcában. A főváros éjszakai világában lázas izgalommal várják az amerikai stilusban épült mulató megnyitását, amelynek szenzációja a világhirü amerikai dizőz Rosita Altea fellépése. A newyorki sztárt Jose Mária, a hires zeneszerző kiséri.

— **A kritikus életkorban** reggelenként éhgyomorra egy-egy pohár természetes **„Ferenc József"** keserüviz réges-régóta bevált kitünő hatásu háziszer. Az orvosok ajánlják.

UJ ÖTPENGŐSÖKRE IRTAK KI PÁLYÁZATOT

— **Mi a régiekre is szivesen pályázunk...**

— **Nyolc-nyolc hónapra itélte a győri** törvényszék *Lüvi* Rezsőnét és lányát, *Saroltát,* mert Nyulhegy községben egy februári este rátámadtak *Laktics* Katalinra, földreteperték, rugdalták, verték és *elvették kézitáskáját, melyben 21 P volt.* A törvényszék előtt azzal védekeztek, hogy nem lopni akartak, hanem bosszuból támadták meg a lányt, aki valami sértő kijelentést tett rájuk és azért vették el táskáját, mert azt hitték, rájuk vonatkozó levelek vannak benne.

Ausztria és az autós idegenforgalom

Ausztriában nagy munka folyik az idegenforgalom növelése érdekében. Ennek egyik látható eredménye az a sok uj autóut, amelyeken az autósok egyre közelebb és magasabbra hatolhatnak a hegyek birodalmába. Az utak a legnevezetesebb, a legujabban elkészült packi és Grossglockner hágóutak. De Ausztria más módon is csábitja az autósokat, nemcsak kifogástalan utak épitésével. A propagandának egészen uj és célravezető módját találták ki, amikor a budapesti Osztrák Forgalmi Irodában felállitották *Kende* Pál titkár vezetésével a Magyar—Osztrák Alpesi Egyesület autóosztályát, amelyik a legmesszebbmenően foglalkozik egyénileg az Ausztriába utazó autósokkal. Az osztrák uthálózatot 450 szakaszra osztották fel és mindegyik szakasz főbb csomópontjait külön számozott lapokon tartják nyilván. Ha egy autós-utas jelentkezik, szakszerü tanáccsal látják el, hova utazzon, ha megadja a tervezett utirányt, akkor nyomban összeállitják a legrészletesebb turatervet. Az egyes uthálózati lapok hátán ugyanis minden utbaeső város szállója, garázs, javitómühely és az autósok szempontjából fontos minden tudnivaló fel van sorolva. Kétségtelen, hogy az osztrákok ezzel az ujitással az autós idegenforgalom rendkivüli módon való emelését érik el épenügy, mint a vonaton utazók számának növekedését *az egész évre kiterjesztett 80 százalékos visszautazási kedvezménnyel.*

Franciaország is elismerte Olaszország abesszin hódítását

Páris, április 5.

Franciaország is megszüntette addisz-abebai diplomáciai képviseletét. Az addisz-abebai francia követ vasárnap végleg elhagyta az abesszin fővárost és oda nem is tér már vissza. A követséget főkonzulátussá változtatták.

Ismét elfogták a szélhámos alorvost

Vasárnap a rendőrség

letartóztatta Wiederkehr Jenő 32 éves ügynököt,

akit az ügyészség csalás miatt körözött. A rovottmultú férfiről hétfői kihallgatása alkalmával kiderült, hogy az utóbbi időben orvosnak adta ki magát, rendelt lakásán és *honóráriumot is felvett. Wiederkehr* pár évvel ezelőtt egy érdekes üggyel kapcsolatban szerepelt a rendőrségen, akkor

hamis bizonyítványokkal mint gyakorló orvos az egyik klinikára bejutott, ott műtéteknél is asszisztált és közben meglopta a betegeket.

A vakmerő kalandort csak hosszú idő után leplezték le, el is ítélték és most, büntetése kitöltése után

visszatért a régi szélhámosságokhoz.

Ma délelőtt letartóztatták és átkísérik az ügyészség fogházába.

A Graziani elleni merényletbűnrészesei voltak a londoni abesszin követ fiai

London, április 5.

Az angol közvéleményben nagy megdöbbenést keltett az *Ezione Coloniale* olasz hetilap leleplezése a Graziani ellen elkövetett merénylet előkészületeiről. Az olasz hetilap leleplezése nyomán az egész olasz sajtó megírta, hogy

a Graziani alkirály ellen elkövetett merénylet értelmi szerzőit Londonban kell keresni.

Martin dr. londoni abesszin követ három fia ugyanis részvett a merénylet előkészítésében.

A Martin-fiúkat az olasz hatóságok elfogták és kivégezték.

Angol részről hivatalos közleményt adtak ki, amely leszögezi, hogy *semmiféle adat nem merült fel arra, hogy angol vagy indiai alattvalók a merénylet előkészítésében résztvettek volna.*

Javulóban Zala György állapota

A magyar művészkörökben féltő aggodalommal néznek a 78 éves *Zala* György híres szobrászművész betegágya felé.

Zala György már hosszú idő óta betegeskedik.

Egy hónappal ezelőtt influenzában betegedett meg, később súlyos tüdőgyulladáson esett keresztül. Alig hogy kilábalt a veszélyből, *még ágybanfekve újabb betegség támadta meg.* Ekkor a gyomrára panaszkodott és olyan súlyos volt az állapota, hogy hozzátartozói két héttel ezelőtt a Pajor-szanatóriumba szállították. Azóta már másodszor volt gyomorvérzése. Az idős művész állapota nem rosszabbodott,

betegsége magas kora miatt veszélyes, de felépüléséhez van remény.

A szanatóriumban ismerősei, barátai, tanítványai érdeklődnek a mester állapotáról. Orvosai

ma reggel Zala György állapotának javulásáról számolnak be.

Az éjszakát nyugodtan töltötte, láztalan és látogatóival jó hangulatban beszélgetett.

az Esti Ujság színháza

Bajor Gizi a Magyar Színházban?

Tíz nap óta Bajor Gizi a Vigszínházban szerepel azokon az estéken, amikor nem az *Amerikai Elektra* van műsoron a Nemzeti Színházban. Szerdőse szerint két hónapi szabadság jár neki s erre az időre a szezón elején a Vigszínház szerződtette.

A terv az volt, hogy egymásután két darabban léptetik fel Bajort.

Nagyszombaton került színre a Bovaryné és úgy volt, hogy a következő darab főszerepét is Bajor játssza. Időközben azonban a színház igazgatósága másként döntött, a legközelebbi ujdonságban, — mint azt más helyen megírjuk, — *Bulla* Elmáé a főszerep. Ilyenformán tehát *Bajor* kéthónapos szabadságának nagyrésze színpadra lépés nélkül telne el.

Mikor a Magyar Színháznál megtudták a vigszínházi műsorrend megváltozását, nyomban felmerült az ötlet, hogy *Bajor* Gizit a szabad estéken a Magyar Színházban léptessék fel. A Magyar Színház nem is akar új darabot bemutatni, hiszen esetleg hosszabb vendégjátékról nem lehet szó, hanem

a Néma leventét akarja feleleveníteni.

A darabot annakidején teltházak mellett kellett levenni műsorról, a színház tehát úgy gondolja, hogy bizonyára még jó ideig megfelelő érdeklődést kelt a darab, ha *Bajor* Gizit fel tudják léptetni.

A tárgyalások ebben az irányban már folynak is s könnyen lehetséges, hogy *Bajor* Gizi ebben az évben a Nemzeti Színházon kívül még két színházban fog fellépni. A Néma leventének megvannak a díszletei, úgyhogy *négy-öt próba után nyomban műsorra tudják tűzni a verses vígjátékot.*

Rohanás Birabeau-darabokután

A *Belvárosi Színház* pénteki főpróbájának várakozáson felüli hirtelen sikere nagy izgalmat okozott színházi körökben. *Birabeau,* az *Eltévedt báránykák* szerzője eddig sem volt ismeretlen a színigazgatók előtt, de csak idén került el hozzánk első darabja, a *Fiston* (Fiam, a miniszter úr), amelyet a *Vigszínház* a bécsi színházak műsorából vett át. Most, hogy *Birabeau* idei második darabja, a *Dame Nature (Orbók Attila fordításában)* átütő sikert aratott, megindult a kereslet a színigazgatói irodákban *Birabeau-darabok* után.

A Bartsch színházi ügynökséget szombaton nem kevesebb, mint öt színigazgató hívta fel telefonon és sürgősen Birabeau-darabot kért.

Kár, hogy a szellemes francia írónak nincs is olyan sok darabja. A legutóbbit, az *Eltévedt báránykákat* ma is játszák *Párisban és Bécsben, a legújabb Birabeau-darabon* pedig csak *most dolgozik az író.*

Bulla és Makay próbálnak a Vígszínházban

A *Vigszínház* és *Bajor* Gizi megváltoztatták szerződésüket olyanformán, hogy *a második darabot Bajor a jövő esztendőben játssza el a Vigszínházban.* A *Bovaryné* után Jose *Atkinson „Old Main"* (Vénlány) című darabját játssza a *Vigszínház,* amely *Bécsben* a *Burgszínház* műsorára kerül *„Die beide Mütter"* címmel.

A darab két főszerepét Bulla Elma és Makay Margit játsszák,

akik ezúttal lépnek fel először együtt színpadon. Az *Old Maid* főszerepében mutatkozik be *Bulla* a *Vigszínház* közönségének, aki nemcsak jövőre, hanem *már most megkezdi vendégjátékát.*

A próbák még ezen a héten, valószínüleg *szerdán* kezdődnek *Hegedüs* Tibor vezetésével.

Pipereboltot nyitott egy érdemes epizódista színész

Huszonhét évi színészkedés után Bazsay Lajosnak, a kitünő epizódistának idén nem sikerült szerződést kapnia. De nem azért „alakított" annyi éven át, hogy ne tudott volna új „szerepet" találni, — ezúttal azonban önállóan, — mondjuk — saját álszakállára.

Bazsay illatszer-, pipere- és háztatársi üzletet nyitott, ahol szívesen látja a színházi világ tagjait. Volt kollégái — engedményt kapnak.

Az érdemes színésznek remélhetőleg új prömiérje „zsúfolt házakat" fog eredményezni.

(*) **Shirley Temple új filmje, a „Kis kapitány" rövidesen a közönség elé kerül. A filmben megismerkedünk a Fox új énekesztárjával, Buddy *Ebsennel,* aki az 1936-os *Broadway Melody*-ban játszta első filmszerepét. Az új sztárnak különlegesen egyéni táncaival és kedvesen rekedtes hangjával olyan nagy siker volt, hogy a Fox-filmgyár nyomban leszerződtette három filmre.**

Három kis ördög

Egy esztendővel ezelőtt Amerikába költözött Joe *Pasternak,* az Universal magyar származású producere rendezőjével, az osztrák Hans *Kosterlitzcel.* Első közös amerikai filmjük, a *„Három kis ördög"* szombaton került a közönség elé. Gusztusos, finom és ötletes munka az új vígjáték, csupa mosoly valamennyi jelenete. Semmiség az egész, de éppen ez a bűbájos jelentéktelenség az, ami a filmnek értéket ad. Szívesen és örömmel tapsolunk hozzá. A filmben egyébként új sztár mutatkozik be, Deanna *Durbin,* aki bizonyára igen hamar népszerű lesz a pesti publikum körében.

Páger Antal — meg az autója

A pesti művészvilág egyik legismertebb úrvezetője, *Páger* Antal, akinek sárga amerikai kocsiját igen sokat lehet látni a pesti utcákon. *Págert* most alaposan megtréfálta *Vadnai* László, aki forgatás alatt levő „Pesti nász" című filmében „autós" szerepet írt a számára. *Páger* egy elegáns belvárosi kalapüzlet szolgáját játssza filmben, ő hordja ki a kalapokat a vevők lakására. *Páger* már előre örült, hogy végre filmen is büszkélkedhetik az autóvezetés tudományával, annál nagyobb volt azonban a meglepetése, amikor megtudta, hogy milyen „kocsit" vásároltak a számára. Az elegáns szállító autó helyett ócska, háromkerekű triciklit kell *Págernek* vezetnie és ennek az oldalkocsijában szállítja majd a film folyamán a kalapokat — no meg szíve szerelmét, a kis masamódleányt, akinek szerpét a filmben *Turay* Ida játssza.

(*) **Szerelemből nősültem — ez a végleges címe *Nóti* Károly új vígjátékának, amelynek felvételeit szerdán kezdi meg a Phöbus-filmvállalat *Gál* Ernő produkciójában. A filmet *Székely* István rendezi. A zeneszerző *Hajdú* Imre, a főszereplők pedig *Csortos* Gyula, *Erdélyi* Mici, *Ráday* Imre, *Sulyok* Mária, *Veszary* Piroska, *Kabos* Gyula, *Köpeczi-Boócz* Lajos és *Kiss* Manyi.**

PESTI ESTÉK

Jöjjön velünk színházba az Esti Ujság kedvezményes színházjegy irodája útján

Színházjegyirodánk, VIII., József-körút 5. hétköznapokon és vasárnap is reggel 9 órától este 8 óráig áll olvasóink rendelkezésére.

Telefonrendelés 140-000 144-401.

KEDVEZMÉNYES ÁRUSITÁSUNK E HÉTRE:

5. HÉTFŐ D. U.

Víg: Vihar az Egyenlítőn. — **Belvárosi:** Száz éves cég. — **Pesti:** Illatszertár. — **Andrássy-úti:** Romantikus asszony. — **Városi:** Josephine császárné.

5. HÉTFŐ ESTE:

Andrássy: Romantikus asszony. — **Városi:** Josephine császárné.

6. KEDD:

Művész: Kezdete 8-kor. — **Andrássy:** Romantikus asszony. — **Teréz-körúti:** Kaland a Lidón. — **Komédia:** Kicsire nem nézünk.

7. SZERDA:

Víg: Vihar az Egyenlítőn. — **Művész:** Egy pohár víz. — **Andrássy-úti:** Romantikus asszony. — **Teréz-körúti:** Kaland a Lidón. — **Komédia:** Kicsire nem nézünk.

Mai és holnapi színházi műsor

OPERAHÁZ (3, ½8): Hétfő: Nincs előadás. Kedd: A bűvös vadász (A).

NEMZETI SZINHÁZ (½4, ½8): Hétfő: Üveghintó (E). Kedd: Donogoo B).

VIGSZINHÁZ (½4, 8): Hétfő d. u. Vihar az Egyenlítőn. — Este: Bovaryné (G). Kedd: Bovaryné (H).

MAGYAR SZINHÁZ (½4, 8): Hétfő: A mennyei dal, Egy óra a Vatikánban. Kedd: A mennyei dal, Egy óra a Vatikánban.

BELVÁROSI SZINHÁZ (4, 8): Minden este: Eltévedt báránykák. Vasárnap d. u.: Édes Anna.

MŰVÉSZSZINHÁZ (volt Főv. Operettszính. 4, 8): Hétfő d. u. Egy pohár víz. Este: Kezdete 8-kor, vége 11-kor. Kedd: Kezdete 8-kor, vége 11-kor.

Pesti Színház (4, 8). Minden este, vasárnap és ünnepnap d. u.: Illatszertár.

Royal Színház (4, 8): Keddig: Minden este, vasárnap és hétfő d. u.: Joos-ballet.

Andrássy-úti Színház (4, 8): Minden este, vasárnap d. u. A romantikus asszony.

Városi Színház (4, 8): Hétfő: Nincs előadás. Kedd: Nincs előadás.

Pódium kabaré (½5, 9): Minden este és vasárnap d. u. Áprilisi új műsor. Konferál: Békefi László.

Terézkörúti Színpad (½5, 9): Minden este nagy kabaréműsor. Kaland a lidón.

Erzsébetvárosi színház (6, ¾9): Minden este és vasárnap d. u. ½4-kor is: Névtelen-u. 60.

Józsefvárosi Színház (6, ¾9): Minden este és vasárnap d. u. ½4-kor is: Ürlány szobát keres.

Kisfaludi Színház (½6, ½9): Minden este és vasárnap d. u. ½4-kor is: Hulló falevél.

Komédia kabaré (½8): Kicsire nem nézünk.

Mozi

BEMUTATÓ MOZIK:

ÁTRIUM (T: 154024, 153084). ½6, ½8, ½10: szombat, vas. ½4-kor is. — Kémek, ellenkémek (Conrad Veidt, Vivian Leight.) — Híradók.

CASINO (T: 183102). ½6, ½8, ½10. Vas.: ½4-kor is. — Dodsworth. — Híradók.

CITY (T: 1111-40). ¾6, ¾8, ¾10. Szomb., vas. ¾4-kor is. — Rád bízom a feleségem (Erdélyi, Páger, Hajmássy, Komár.) 3-ik hétre prolongálva. — Híradók.

CAPITOL (T: 134337). ½4, ½6, ½8, ½10. Vas.: ½2-kor is. (Első mérs.) — Táncra születtem. — Híradók.

CORSO (Tel. 18-09-50). 5, 7, 9. Szombat, vasár- és ünnepnap ½4, ½6, ½8 és ½10 órakor. — A jéghercegnő (Sonja Henie). Híradók.

CORVIN (T: 138988). ½4, ½6, ½8, ½10. Vas.: ½2-kor is. (Első 1000 hely 40—80 fillér.) — Allah kertje (Marlene Dietrich). — Híradók.

DÉCSI (T. 121343, 125 952). 6, 8, 10; szombat, vasárnap 4, 6, 8, 10. — Három kis ördög. Híradók.

FORUM (T: 189342, 189707). ½6, ½8, ¾10, szombat, vasár- és ünnepnap ½4, ½6, ¾8, ½10. — Hercias hölgyek (Jean Harlow, William Powell). — Híradók.

KAMARA (T: 144027), ½6, ½8, ½10. Szomb., vas.: 4, 6, 8, 10-kor is. — Három kis ördög. Híradók.

OMNIA (T: 130125). 5, ½8, ½10, szombat, vasár- és ünnepnap: 4, 6, 8, 10. Safari, a fehér vadász. — Híradó.

PALACE (T. 136523.) 4, 6, 8, 10, vasár.- és ünnepnap 2-kor is. (Első mérs.) — Mária nővér (Szörényi, Jávor, Svéd). — Híradók.

RADIUS (T: 122098, 129250), ¾6, ¾8, ¾10; szomb., vas. ¾4-kor is. A jéghercegnő (Sonja Henie). Híradók.

ROYAL APOLLÓ (T: 141902, 142946), ¾6, ¾8, ¾10; szomb., vas. ¾4-kor is. — Kémek, ellenkémek (Conrad Veidt). — Híradók.

STUDIÓ (T: 139668): 4, 6, 8, 10, vas.: 2-kor is. (Első félhelyárak.) — Moszkva—Shanghai. — Híradók.

URANIA (T.: 146045). 5, ½8, ½10, szombat, vasár- és ünnepnap ¾3-kor is. — Prolongálva! Rádbízom a feleségem (Páger, Erdélyi, Komár). Világhíradók.

MÁSODHETES MOZIK:

BUDAI APOLLÓ (T: 151800). 4, ½7, 9; vasárnap: 1, ¼4, ½6, ¾8, 10. — Állah kertje. — Híradók.

GLÓRIA (T: 144800). ½5, ¾7, 9. Vas.: ½2, ¼4 ½6, ½8, ½10. (Első mérs.) — Tisztelet a kivételnek. — Híradók.

OLYMPIA (T: 142947). 4, 6, 8, 10. Vas.: 2-kor is. (Első mérs.) — Finom familia. — Híradók.

SAVOY (T: 146040). 4, ½7, 9. Szombat ½4, ½6, ½8, ½10. Vas.: ½2-kor is. (Első mérs.) — Mefisztó az operában. Híradók.

TISZTI KASZINÓ (zártkörü): ½5, ¾7, 9. — 5-én: Boccaccio (Willy Fritsch). — 7-én és 8-án: Állah kertje (Marlene Dietrich).

Gutenbrunn Sanatorium

BADEN Wien mellett (a Kurpark és Kaszinó szomszédságában)

Levegője szubalpin. A virágos Kurpark és Kaszinó szomszédságában, külföldi s magyar államférfiak és előkelőségek kedvenc üdülőhelye. Eredményes soványító és hízókúrák. Cukor, gyomor, vese, idag, reuma és szívspecialista. Magyar orvosok. Szobarendeléseket elfogad és mindent elintéz a budapesti iroda: Kisfaludy-utca 5/b, Telefon: 1—459—56.

Esős derby 3:3 eredménnyel

És megnyiltak az ég csatornái és szünet nélkül zuhogott az eső a futballderby napján is. A meccslátogató közönség azonban, amelynek már annyi bosszúságot okozott az idén az időjárás, most nem törődött esővel, sárral, ebéd után sürü rajokban özönlött az Üllői-úti sporttelepre. A derby,

a sorsdöntő Ferencváros—Hungária-meccset mindenki látni akarta.

Az elömérkőzés megkezdése után értünk ki a pályára. Szokatlan látvány tárult a szemünk elé. A körbefutó lépcsősorok fölött *ezer és ezer, esőtől fénylő ernyő feketéllett*, mintegy árt tetőt alkotva az állóhely sokasága fölött. Ennyi ernyőt még nem láttunk futballmeccsen, találóbb jelzőt nem is adhatnánk a vasárnapi mérkőzésnek, mint:

esernyős derby.

A számlálógépek szerint több, mint 25.000 nézője volt a Ferencváros—Hungária mérkőzésének. Ebben a csúf időben rekordot jelent ez a szám, bizonyságául a labdarugás rendkívüli népszerüségének. És a többség nemcsak a nagy meccsre volt kiváncsi, ott volt már jókor a

Budai 11—Elektromos

érdekes mérkőzésén is. Mert érdekes és tanulságos volt a mérkőzés. A *Budai 11* bebizonyította a tetszetősen támadó Elektromossal szemben, hogy mestere a védekezésnek. Fáradhatatlan volt a budai védelem s az Elektromos csatárai fölényük mellett sem jutottak lövéshez. De bebizonyította a Budai 11 azt is, hogy a védekezés közben gyors rajtaütésekkel és az ellenfél védelmének a széthúzásával milyen veszélyes helyzeteket lehet teremteni a kapu előtt. Jó mérkőzés volt, amelyben

a Budai 11 5:1 (4:0) arányban győzött

és két értékes pontot szerzett.

A jó bevezetést izgalmas, szép és pompás sportot nyujtó folytatás követte. *A Ferencváros—Hungária találkozása igazi derby volt*, két jó csapat nagyszerü küzdelme, helyenkint egészen nagyvonalú játékkal, sok ragyogó akcióval, mozgalmas eseményekkel és *remekbeszabott gólokkal*. Volt lendület és szépség, láttunk gyors lerohanásokat, ravasz cselezéseket, ötletes húzásokat és technikai finomságokat. *Akadt* hiba is böven, kihagyott gólhelyzetek, rosszul irányított passzok, de az is hozzátartozott a derbyhez, így érdekesebb volt, mintha gépszerü pontossággal futott volna a játék.

Két kimagasló játékosa volt a mezönynek. Két kivételes klasszis, de egymástól eltérő iskola képviselője.

Sárosi a zseni, aki a szivét is beleadja a küzdelembe, Cseh pedig a virtuóz, tüneményes technikával és ravasz ötletességgel, de minden mozdulatát a hideg számítás jellemzi.

Egymás mellett és egymást megértve, csodálatosan nagyszerü teljesítményt nyujthatna ez a két játékos. *A Ferencváros mindent Sárosi játékára tett fel.* Amíg birta erővel s amíg társai is segitették, brilliáns volt, hiába vigyázott rá *Turai*. Gyönyörü gólokat rúgott és remekül tálalta a labdát mindenkor a legjobb helyzetben álló partnerei elé. Közülük azonban egyedül *Kemény* volt jó, míg *Táncos* és *Toldi* csak az első félidőben felelt meg. De nem boldogult volna *Csch* sem, ha nincsenek olyan partnerei mint *Müller* és *Sas*, akik nélkül csak nézője lehetne a játéknak, mert kényelmesebb, semhogy ő maga harcoljon a labdáért. A Ferencváros csapatában *Sárosi* és *Kemény* mellett a többiek a legjobb esetben is csak átlagteljesítményt nyujtottak, még *Lázár* is, akinek játékán érezhető volt sérülése. A Hungáriában feltünt *Kis* és *Dudás* jó teljesitménye.

A meccs váratlan eseménnyel indult. A Hungária kezdett és még

nem telt el egy perc, amikor Müller—Cseh védhetetlen góllal vezetéshez juttatta csapatát (0:1).

A gól nem zavarta meg a Ferencvárost és *oly szép és változatos játék fejlődött ki, ami ily nagy mérkőzésen ritkaság.* A 7. percben *Sárosi* labdájával *Kemény* lefutott, beadásából

Kis gólt fejelt (1:1).

Mindkét oldalon szép támadások indultak, *Cseh* remek gólhelyzetet készitett elő, de előbb ő maga, azután pedig a *Kardost* igen gyengén helyettesitő *Zimonyi* elhibázta. A vezetést most a Ferencváros szerezte meg a 36. percben. *Sárosi* labdájával *Kemény* jutott jó helyzetbe, lövését *Szabó* kiejtette és a befutó

Sárosi a gólba helyezte (21).

A kiegyenlítés nem késett, mert egy perc mulva *Cseh* lövése a kapufáról visszapattant, Titkoshoz került és

a szélső élesen lőtt labdáját Háda nem védhette (2:2).

A második félidő pontosan úgy kezdődött, mint az első, csakhogy most a Ferencváros támadott és

Sárosi tüneményes góljával a zöld-fehérek 3:2-re vezettek.

Némi ferencvárosi fölény után *a csapaton a fáradtság jelei mutatkoztak.* A húsvéti nehéz meccsek, a derby erős irama és a csúszós talaj nagy megterhelést jelentett és a Ferencváros kénytelen volt átengedni a teret a Hungáriának, amely a helyzetet kihasználva, a 16. perceben

Cseh mesteri cselezés után kiegyenlített és beállította a 3:3-as végeredményt.

Az eredmény igazságos, egyik fél sem érdemelt volna vereséget. A bajnoki sorrend nem változott, a derby nem hozott döntést. *Hertzka* Pál jól vezette meccset, ha hibázott, ebben egyik határbírója a ludas.

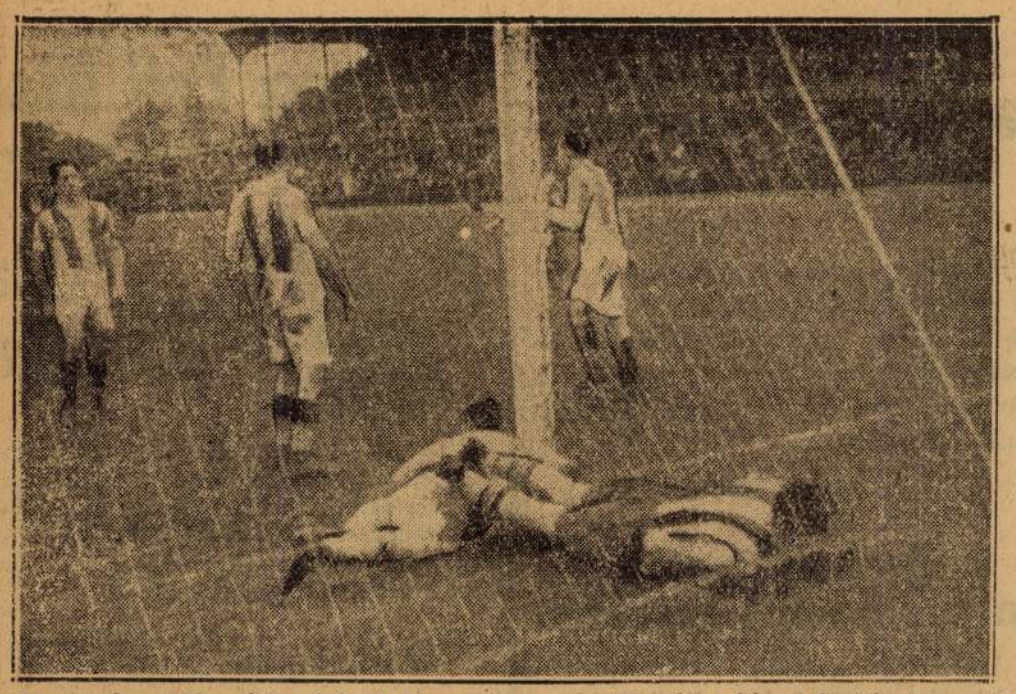

Ferencváros—Hungária: 3:3. A Ferencváros második gólja. Sárosi Szabón keresztül esik a hálóba

Mussolini fia vezeti az olasz repülőrajt a newyork–párisi versenyen

Páris, április 5.

Mintegy harminc repülőgép vesz részt a newyork-párisi nagy repülőversenyen, amelyet *Cot* francia repülésügyi miniszter irt ki, *Lindbergh* tiz évvel ezelőtti bravuros, első óceánrepülésének emlékére. Olaszország öt *Savoia-Marchetti-géppel* indul. Az olaszok önkéntesen megnehezitették maguk számára a verseny amúgyis szigorú feltételeit azzal, hogy zárt rajban akarnak átrepülni az óceánon.

Az olasz rajt a Duce fia: Mussolini Bruno vezeti.

Nagybritannia több Bristol-géppel vesz részt a versenyen s ezenkívül — hirszerint — indítani akar néhány

óriási vizirepülőgépet is,

abból a fajtából, amelynek példányait később a tervbevett menetrendszerű európa-amerikai légijáratokon akarják használni.

Régen látott reális eredményeket hozott a Pestvidéki első versenynapja

A hetek óta tartó esözés következtében a megyeri versenypálya talaja is teljesen átázott s a közönség azt hitte, hogy ennek következtében fejtetőre áll majd a papirforma. A versenyek lefolyása azonban ennek az ellenkezőjét hozta, mert a hét futamból — hatban a fogadott lovak végeztek elől s igy a népszerü Pestvidéki első napja sportszempontból a teljes siker jegyében zajlott le.

Akadályverseny vezette be a napot, melyben a népszerü Kományzói istálló Gyöngyháza végtelenül könnyen nyert Giralba és Mankó előtt. A gátversenyben nem indult Czimer s igy természetesen Honvéd esélye került előtérbe.

A hadseregi sikversenyben Stielly hadnagy szépen beosztott lovaglása után Carmen ért elsőnek a célba. Doubtful előtt, mig a Nyeretlenek versenyében Czimer igazolta nagy sikklasszisát, Mese lett második, Csodás harmadik. Az Urlovas-hendikepben viszont Minek váltotta pénzre jó esélyét Pejacsevich gróf kitünő lovaglása után. A Welter-hendikepben Sweetheart a napot záró herdikepben Pozör mint toronymagas favoritok vitték győzelemre jó esélyüket. Igy a Megyeren megjelent kisszámú közönség minden tekintetben meg lehetett elégedve.

Szépséghibája volt a napnak, hogy a bukmékerek minden futamban sovány kurzusokkal operáltak s emiatt a fogadók egy része többször kifakadt a ringben uralkodó lehetetlen állapotok miatt.

Jelöltjeink hat futamban végeztek elöl és csupán Carmen győzelme okozott kisebbszerü meglepetést.

Hétfőn tartja második versenynapját a Pestvidéki

Hétfön ismét lóverseny lesz Megyeren a Pestvidéki rendezésében. A programon ezúttal csak hat futam szerepel, azonban a nevezések jobban sikerültek, mint vasárnap.

A gátverseny hendikep a nap főszáma, melyben Gyöngykaláris a papir, azonban Camélia és Tekergö kissúlya miatt szintén figyelembe veendő. Az Irinyi-pusztai díj a második esemény, melyben ismét starthoz áll Adamas s azt hisszük, hogy ezúttal sem talál legyőzőre, mert feltételezzük, hogy a 200 P-s díjért komolyan mennek vele versenyre. Eladó hendikep tarkitja a programmot, melyben Bon Pas kimagasló esélyt visz starthoz, másodsorban Quasimodo jöhet figyelembe. A hadseregi sikversenyben Dévény, a hendikepben Csipkerózsa II. és a napot záró Welter-hendikepben Mekkorka esélye emelkedik ki. A versenyek három óra tiz perckor kezdődnek.

Képviselői beszámoló Budapest déli kerületében

Budapest déli kerületének nemzeti egységpárti képviselői: *Usetty* Béla, *Pőzel* István és *Tóth* András együttes beszámolót tartottak vasárnap délelőtt a kőbányai kaszinó nagytermében. A választók zsufolásig megtöltötték a nagytermet és nagy érdeklődéssel kisérték a gyülést, amelyet *Dongó* Orbán elnök nyitott meg.

Usetty Béla beszélt először, kijelentve, hogy Magyarország külpolitikájának továbbra is a Bethlen és Gömbös által kezdeményezett magyar-olasz barátság pillérein kell felépülni. Fontos az Ausztriával való barátság, de nem politikai alapon, hanem főként gazdasági téren. A belső gazdaságpolitikában a kisipar és mezőgazdaság megitélését tartja fontos kérdésnek, de általában a belpolitikai életet két nagy kérdés uralja:

munkaalkalmak teremtése és a diplomás ifjúság elhelyezése.

Meg kell érteni az ifjúságot s az indulatokat bölcs módon úgy lehetne levezetni, ha a tehetősek nagyobb áldozatokat hoznának az ifjúság elhelyezése érdekében.

Pőzel István hangsúlyozta, hogy

reformokat csak a nagy nemzeti hagyományokhoz hű módon lehet megoldani.

ezért aggályos minden olyan törekvés, amely eltér a történelem során életünk alapjává lett hagyományoktól.

Tóth András azt fejtegette, hogy a reális külpolitika alapját nem az érzelem és rokonszenv, hanem az érdek vezeti. A készülő frontharcos törvénnyel foglalkozott ezután, rámutatva, hogy a kormány teljes jóindulattal kezeli ezt a problémát.

SPORTHIREK

× **A III. ker. FC—Haladás** bajnoki mérkőzését Szombathelyen a III. kerületiek nyerték 1:0 (0:0) arányban. A *Phöbus* szombaton 2:0-ra verte a *Szeged FC*-t.

× **A Nemzeti—Budafok** mérkőzését ma délután fél 5 órakor tartják meg az Üllői-úti sporttelepen.

× **A Bocskai Nizzában** az OGC Nice csapatát 2:1 (0:1) arányban legyőzte. A francia csapatban Zamorra védett.

× **A BBTE** mezei futóversenyén Verböczi győzött 15 p 53.6 mp idővel *Sajtos* és *Lintner* előtt. A csapatversenyt is a BBTE nyerte. Az ifjúsági versenyben egyénileg *Szepánszky*, a csapatversenyben a Beszkárt győzött.

× **Az Ujpest** ma délután Sopronban vendégszerepel. Megtekinti a meccset *Dietz* dr. szövetségi kapitány is, aki kedden válogat a svájciak ellen.

× **A Középeurópai Kupa** bizottsága kisorsolta az idei kupamérkőzéseket, amelyekben 3—3 magyar, olasz, osztrák és cseh, két svájci és 1—1 román és jugoszláv csapat vesz részt. *Meisl* Hugó örökét egyelőre nem töltötték be, ideiglenesen a bécsi *Gerö* dr.-ra bizták a titkárság vezetését.

× **Az Európa Kupa** bizottsága a bécsi osztrák-olasz meccs ügyével május 2-án foglalkozik Zürichben.

× **A vasutasok** mezei futóbajnokságát a *Hernádi* (Törekvés) nyerte. A csapatbajnokságban a Törekvés győzött.

× **A magyar-cseh** birkózó mérkőzést a magyar csapat nyerte 5:2 arányban. Meglepetés *Lőrinc* olimpiai bajnok veresége *Bredektől*.

× **A BSE** vizipólócsapata Varsóban 14:1 arányban győzött a Pogon ellen.

× **A KISOK** tornászcsapatbajnokságát a Zrinyi-gimnázum, a II. osztályú bajnokságot a Mátyásföldi-gimnázium, a központi díjat pedig szintén a Zrinyi-gimnázium nyerte.

× **Antwerpenben** a belga-holland mérkőzést 2:1 arányban a belgák nyerték.

× **A cseh ligabajnokságban** a Viktoria Pilsen 3:1-re verte a Spártát. A Slávia 7:1-re győzött a Bratislava fölött.

× **Gerei** győzött a válogató törversenyen *Maszlay, Ujfalussy* és *Palócz* előtt.

M. N. B. e. a.

Különvonat Torinoba

olasz-magyar mérkőzésre **P 138**
Április 23—27

Üdülő vonatok:

A) Torino—Stresa (9 nap)—Milano **P 380**
Április 23—május 8

B) Torino—San Remo (9 nap)—Milano **P 395**
Április 23—május 9

C) Venezia—Merano (12 nap)—Gardone **P 380**
Április 23—május 9

KÉRJEN PROSPEKTUST.
Esti Ujság Utazási Irodája, VIII., József-körút 5. I. Telefon: 14-44-00

Április 7. és 10-én délután 1/2 3 órakor
ügetőversenyek

nyári vásár

Minden OSZTÁLYON minden ÁRAT leszállítottunk!

Az élelmiszer- és márkacikkek kivételével

NŐI RUHÁK

Mosódelén **pongyola** szép mintákkal 2.90
Mintás műselyem **pongyola** igen jól mosható 4.50
Imprimé pongyola mus. krepdesinből 10.80
Kiránduló ruha kockás indanthren anyag, köténnyel... 6.80
Műs. pikébluz szép színekben 4.90
Műs. marokénalj fekete színben 5.80
Műs. krepdesinruha nyári divatszínekben 9.80
Szmokingruha divatos fahéncs műs. krepdesinből 16.50

GYERMEK-RUHÁK

Homok játszóruha kockás zephirből ..... —.95
Pikéblúz műs fehér, rózsaszín és vil. kék színben 1. sz. ára Számonkénti emelkedés 20 fillér 2.78
Kock. zephir **dirndliruha** fehér v. színes köténnyel, 45 sz. Számonkénti emelkedés 15 fillér 2.85
Csinos piké **játszóruha** műselyemből 1—3 éves korig... 2.48
Burett lánykaruha világos színekben 7ö-es szám 8-évesnek. Szám. emelk. 20 fill. 2.98
Burett fiúöltöny műs. beszövéssel 5. szám ..... Számonkénti emelkedés 50 fillér 7.80

NŐI KALAPOK, SÁLAK

Szalmakalap virág- és szalagdísszel 1.48
Radzsakalap minden színben és bőségben 1.98, 1.68
M. Marokén **tokkalap** fátyol- és virágdísszel 1.88
Fehér gyapjú **filckalap** szalagdísszel 3.80, 3.50
Panamaszerű nyári **divatkalap** különleges díszítéssel 2.98
Háromsarkos és hosszúkás m. **krepdesin-sál** ..... —.98
Divatsálkendő 3 sarkos, m. krepdesin, legújabb minták 1.48
M. zsorzsett és krepdesin 3-sarkos **sálkendő** szép színekben 1.98

NŐI FEHÉRNEMŰ

Kitűnő fazónú **melltartó** sarmőz műselyemből ..... —.58
Svájci kötésű **nadrágkombiné** nehéz minőségű trikó mús..... 1.48
Kézzel hímzett **szoknyakombiné** mattfényű sarmőz műselyemből 3.28
Szoknyakombiné az ismert jóminős. sarmőz mús. 2.68
Hálóing jól mosható színes fehérneműanyagból 2.98
Női shortnadrág divatmintás anyagból 1.98
Nu **strandmelkendő** színes, mintás anyagból ..... —.98

NŐI NADRÁG, FUZÓK

Sarmőz nadrág mús. extra minőség kis hibával..... 1.95
Gyermeknapozó élénk színek 4—5 számig —.98, 1—3 számig ..... —.88
Flapper gumifűző varrás nélküli, garantáltan mosható, kis hibával 35 cm magas 6.80, 30 cm magas 5.40
Választókötény szintartó festőből, todros fazonban ..... —.98
Női **harisnyatartó** 4 gombos brokatmintás anyagból 1.58
3 db női **batiszt zsebkendő** összesen..... —.70
6 db **női zsebkendő** vásári reklámára összesen ..... —.88

HARISNYA, KESZTYŰ

Műs női **térdharisnya** divatszínekben..... 1.38
Hajszálv. műs **harisnya** minden divatszínben 1.95
6 pár férfi **zokni** pamutból, szép mintákban, összesen..... 3.—
Férfi **Bridge zokni** ismert kiváló minőségünk, sima színek 1.—
Női fehér tőlcséres **mosóbőrkesztyű**... 2.58
Női divat műselyem és csipke **kesztyű** 1.18
Női és férfi esernyő erős klotiból kis hib. 2.98
Női bordűrös **divaternyő** barna, kék, fekete kis hib. 3.98

CIPŐ

Női szandál és szandolett-cipő egyes párok szép színekben 5.90
Férfi félcipő, barna és szürke Huntingcalf-bőrből divatos és kényelmes 13.80
Női cipő fekete és barna antilopszerű bőrből, fehér nubuk barna vagy fekete hőrből, magas és félmagas sarokkal.. ... 7.90
Női házicipő textil felsőrésszel, bőr talppal, lapos és tropőr sarokkal 1.78

Hölgyeknek és uraknak egyaránt szenzáció!

1 Afrika öltöny könnyű, szellős tropikál anyagból (kabát és nadrág) és **4 m mús. marokén** vagy más imprimé női ruhaanyag újdonság ..... együttes ára **32.—**

A 42.—, 58.—, 68.—, 78.— pengős szövetöltönyeink árában is 4 m női ruhaanyag bennfoglaltatik

Magyar perzsa kézzel csomózott gyapjúszőnyeg; összekötők, nagyszőnyegek, ágyelők rendkívüli vásári ára négyzetméterenként ..... **29.—**

Amit a hölgyek már régen vártak:

3 pár kőzkedvelt **Bridge harisnya** mattfényű, műselyemből ..... **4.—**

Hölgyek figyelmébe!

Színes **sarmőz nadrág** műselyemből, egyes darabok kis hibával... **1.—**

3 db különböző **női batiszt-zsebkendő** apró szövéshibával Összesen **—.58**

Most olcsón vehet nyakkendőt!

2 db tisztaselyem nyakkendő divatmintákban ..... vagy **db tisztaselyem nyakkendő** nyílszőri beszövéssel **3.50 4.50**

Nem luxus

a **töltőtoll,** mert egy garantáltan jóminőségű Krupp-acéltollal csak .. .. **1.—**

3 m tisztagyapjú **férfiöltöny szövet** rendkívüli vásári ára **23 80**

Kerékpárosok figyelmébe!

1 db kerékpárköpeny **1 db gumitömlő** garantált hibamentes ..... együttes ára **5.28**

FÉRFIINGEK

Trikó sportingek szép színekben, három minőségben..... 3.88, 2.78 1.68
Számum-ing hosszú ujjal, vagy azsúros Opalin-ing rövid ujjal 4.88
Hálóing fehér sifonból vagy drapp fehérneműanyagból 3.28
Opalin és Eolin és egyéb mott műselyem ingek két egységárban..... 8.90 6.60
Jóminőségű férfi ingek rávarrott vagy két külön gallérral, puplinból 4,88 puplinettb. 3.88
Pizsamaöltönyök széles divatcsikozással... 6.90 4.90

ÚRI DIVAT

Oyanjú **puhakalap** egyes színek 3.88
Nyúlszőr **puhakalap** egyes darabok jó színekben 8.80
6 darab jóminőségű **keménygallér** ..... 3.—
Rövid alsónadrág ralékőper 1.88, zefirből ... 1 28
Műselyem szalag **nadrágtartó** 1.68
Műselyem gumi **zoknitartó** ..... —.38
3 drb férfi zsebkendő batisztből 1.48 erősszálú anyagból... ... 1.18

FÜRDŐ CIKKEK

Női és férfi **fürdőtrikó** erős minőség 2.38
Női fürdőtrikó színtartó makkó fonálból 2.98
Férfi úszónadrág minden nagyság ..... —.88
Női frottir köpeny rövid újjas 8.80
Női gyapjú fürdőtrikó divatkötésű..... 5.80
Férfi és női fürdőköntös modern divatcsíkos 6.90
Női frottirköpeny hosszú újjal 10.80

ILLATSZER

Négysoros fogkefe —.24
Borotvaszappantok —.28
1 db Hezolite borotvakrém **6 db borotvapenge** **1 db önborotválókészülék** összesen —.58
Celluloid **fogkefetok** ..... —.22
1 db Belosan bőrsimító és maszírozó 3.90
1 db háromszögletű női hajkendő **5 db hajcsavaró** **4 db ha hullámosító csipesz** összesen —.88

SZŐNYEG, FÜGGÖNY

Futószőnyeg modern csikozott, cca 40 cm sz. —.88
Flanelltakaró puha minőség, sötétszürke színben, színes széllel 2.98
Jutavelur ágyelő rojtos, 110×55 ..... 6.90
Fehér **függönyetamin** jó erős minőség, cca 70 cm sz. —.55
Indanthren függönykelme színes cca 70 cm széles métere ..... —.64
Kézifilé **recefüggöny** a legújabb mintákban, 250×150 9.80
Műselyem brokátpaplan kézzel varrott, minden színben 15.80

EDÉNY

6 db vizes vagy **borospohár**..... —.88
6 db préselt **üvegtányér**..... —.98
3 db porcellán, színes **szendvicstányér**..... —.98
1 db faiansz **főzelékestál** fehér, kis hibával ..... —.78
Vajhűtő üvegbetéttel..... —.68
6-személyes színesüveg **likőrkészlet**..... 2.48
6-személyes porcellán **teáskészlet** szépséghibás 8.50
6 személyes porcellán **étkészlet** szép mintákkal 36.50

ÉLELMISZER

1 doboz **szardínia** 1/8-os ..... —.58
1 üveg, cca 1 kg **akácméz** üvegben..... üvegbetét —.32. 1.20
1 kg valódi **téliszalámi**..... 3.98
1 darab orlas **fürdőszappan** ..... —.36
1 kg 60%-os **színszappan** ..... —.86
3 doboz **Bridge fogvájó** cca 1500 db ..... —.22
1/4 kg-os tábla közismert ezüst **csokoládé** ..... —.77

NŐI DIVATCIKKEK

Piké gallér szép fazónokban —.58
Divat zsabók és virágok színes transparentből —.77
Transpar. mellények 1.90
Női divatöv (disznópréses) minden színben, 5 cm széles —.88, 4 cm —.88

RÖVIDÁRU

10 gombolyag tömőpamut 4 szálú ..... —.26
Előnyomott rojtos abrosz cca 125×125 nagyság 2.60
Izzlap jó minőségű, párja ..... —.26

ÓRA

Stilóra jó szerkezettel..... 1.80
Férfi zsebóra pontos járású 2.80
Férfi és női karórák 5.20
Pontos járású **konyhai ébresztőóra** 2.50

VIDÉKRE

Vidékre utánvéttel szállítunk a postaköltség felszámítása mellett

SZÖVET SELYEM

Női ruhaszövet sima és mintás 1.98
Gyapjú georgette cca 130 cm széles ..... **Kockás női ruhaszövet** cca 90 cm széles 2.98
Divatos női ruha- és kompléanyagok sima cca 90 cm széles 3.98
Sima krepdesin műselyem fonalú 1.38
Mintás műs. krepdesin, marokén, piké, divat rayé műselyemből..... 1.68
Imprimé, taft, cloqué, lavable műselyemből 1.98
Mintás marokén, krepon, georgette, cloqué műselyemből 2.28

MOSÓ

Fahéncs, mosódelén, mint. **batiszt** —,58
Mosó muszlin, mint. műselyem, sima burett kis festési hibával ..... —,68
Műsely. imprimé, mosó voái, csikos pizsama anyag, kock. cérna dirndli —,88
Kockás krepp, bútorkreton, Goldberger strand —,98
Cérna buklé, noppe, kockás cérna eponge, nem gyűrődő mintás ruhaanyagok..... 1.28

VÁSZON

PAMUTBÓL

Kispárnahuzat róz.,szín —.78, fehér..... —.68
Nagypárnahuzat ... 1.78
Paplanlepedőhuzat 4.80
Himzett ágykészlet 1 paplanlepedő, 1 kispárna, 2 nagypárna 16.80
Damaszt szalvéta... —.28
Duplaszöv. **kertiabrosz** 1.88
Háziszőttes abrosz 6 db szalvéttával 1.98
6 személyes kockás damaszt **étkezőkészlet,** cca 130×130, 55×55 ..... 5.80
4 személyes **zsűrkészlet** pettyes damaszt és azsúrmintás és kézzel hímzett..... 4.80

SPORT

„Edző" **tréningruha** férfi és női bármely szín és nagyság 9.48
Ping-pong készlet (2 ütő, 2 háfőrasító állv., 1 háló) —.88
Tenniszütő-keret ... 3.90
Aluminium **hőpalack** ½-literes 1.76

BŐRÖND

Divatos női **bőrretikül** divatszínekben 3.28
Iskolai aktatáska 41 cm, bőrfogóval és borcsatokkal 1.98

KERÉKPÁR

Gumis pedál párja 1 98
3 db izzólámpa 1000 égési óra garanciával, 10—25 Wattig összesen..... 2.68
Kerékpárlánc 2.78

KIRAKAT

Vásári kirakatainkban hirdetett cikkeinket mind megtalálja!

MAGYAR DIVATCSARNOK

BUDAPEST VII., RÁKÓCZI-ÚT 72-74.

Zala György meghalt

A nagy szobrászt a nemzet halottjának nyilvánitották

Szombaton hajnalban, *nyolcvanéves korában meghalt Zala György*, a jelenkor és a közelmult magyar szobrászművészetének legerőteljesebb és legkiemelkedőbb egyénisége. Annak a nagy művészi hármasságnak, amelyhez kivüle *Fadrusz János* és *Strobl Alajos* tartozott, ő volt harmadik és bizonyára nem kevésbé jelentékeny tagja. A magyar szobrászat „nagy nemzedékéhez" tartozott és ugy emberi, mint művészi egyéniségével jellegzetes képviselője volt annak a monumentalitásnak, amelyre kortársai európaszerte törekedtek a szobrászatban.

Zala Györgyről elmondható, hogy művészete már életében történelmivé, klasszikussá magasodott. *Művei, amelyek ugy a fővárosban, mint az ország egyes városaiban alkotóerejét és tehetségét hirdetik, már ma is magukon viselik az örökkévalóságnak azt a kézjegyét, amelyet csak az alkotóművészek legnagyobbjainak munkáin találunk.* Manapság divat vagy szokás, hogy minden kiemelkedő művészt beskatulyáznak valaminé iskolába, irányba vagy stilusba, Zala Györgyről azonban bajos volna megállapitani, hogy vajjon a vérbeli „naturalista" szobrászok közé osztályozható-e vagy besorozható-e más irányok követői közé. Zala György *szobrász* volt, ennek a szónak abban a régi, szinte reneszansz értelmében, amely az elmult idők nagy mestereit oly egyedülállókká teszi. Ha elnézzük szobrait, mindenütt a szobrászat fogalmának ezt a megtestesülését látjuk rajtuk és bennük. Naturalista volt, ennek a szónak abban az értelmében, hogy *egész művészi világnézete a természet szépségének, arányosságának és egyensulyának szemléletből indult ki, de a természetnek ezt a hüséges szolgálatát és követését fel tudta fokozni emberfeletti és természetfeletti megjelenéséig, ha azt alkotásának tárgya ugy követelte.*

Élete és művészi sikerei

Zala György a zalamegyei *Alsólendván* született 1858 áprilisában. Művészi tanulmányait a budapesti Mintarajziskolában kezdte, majd Bécsben és Münchenben folytatta korának legkiválóbb szobrásztanárainál, de 1884-ben már hazatért és *Mária és Magdolna* cimü szoborcsoportjával a Műcsarnokban dijat is nyert. 1885-ben meghalt *Huszár Adolf*, az akkori kor legtöbbet foglalkoztatott magyar szobrásza, akinek halálával félbenmaradt az aradi vértanuk emlékműve. Ennek befejezését Zala Györgyre bizták. Az emlékmű egyik alakjáért, amely a *Harckészséget* jelképezi, állami aranyérmet kapott a Műcsarnokban. Ezután az 1893-ban a budai Disztéren felállitott *Honvédszobor* elkészitésével bizták meg, de első olyan feladatát, amelyben egész szobrászi nagysága kiélhette magát, *az ezredéves emlékmű* jelenti.

Ennek alapjait 1898-ban helyezték el és az emlékmű allegorikus alakjai, különösen a két római biga, Árpád és a vezérek szoboralakja, *a magyar szobrászművészet legnagyobbszabásu alkotásai maradnak minden időkben.* Az emlékművet félkörben lezáró királyszobrokat Zala György csak a háboru után fejezte be. Ekkor állt a művész alkotóerejének és dicsőségének tetőfokán és még ebből a diadalmas korszakából való *Andrássy Gyula grófnak 1906-ban leleplezett lovasszobra*, amelynek finom és mégis monumentális szépségét ma sem multa felül a fővárosnak egyetlen szobra sem.

Egymás után nyeri el ezután Zala György a Műcsarnok nagydijait, egymás után kapja a megrendeléseket és alkotja meg kitünő szoborarcmásait, többek közt *Benczur Gyuláét*, *Jókai Mórét*, *Blaha Lujzáét*. Számtalan siremléket is mintázott, többek közt *József nádorét*, *Laborfalvy Rózáét*, de mind között talán a *Csukássy-családnak* a kerepesi temetőben levő sirboltja az, amelyben legteljesebben kifejeződött művészi géniusza. Elnyerte az *Erzsébet királyné emlékművére* hirdetett pályázat dijait is. Annak kivitelét a háboru megakadályozta, de 1920-ban, amikor ujabb pályázatot hirdettek, ismét ő nyerte el a szobormű megalkotására való megbizatást. *Hikisch Rezső* épitőművésszel együtt valósitotta meg azután Zala György a Dunaparton néhány évvel ezelőtt felállitott Erzsébet-emlékművet.

Zala György ekkor már mint a magyar szobrászművészek nesztora és vezére szerepel, akit 1918-ban örökös tiszteleti tagjául választott a Szépművészeti Társulat, 1924-ben pedig kormányfőtanácsosi cimmel tüntették ki. Tulajdonosa volt a Corvinláncnak és a II. osztályu magyar érdemkeresztnek a csillaggal, tagja a Képzőművészeti Tanácsnak és számos művészeti egyesületnek.

Betegsége és halála

Zala György, aki még késő öregkorában is fiatalos lelkesedéssel és művészi áhitattal dolgozott, áprilisban betegedett meg. Beszállitották a Pajor-

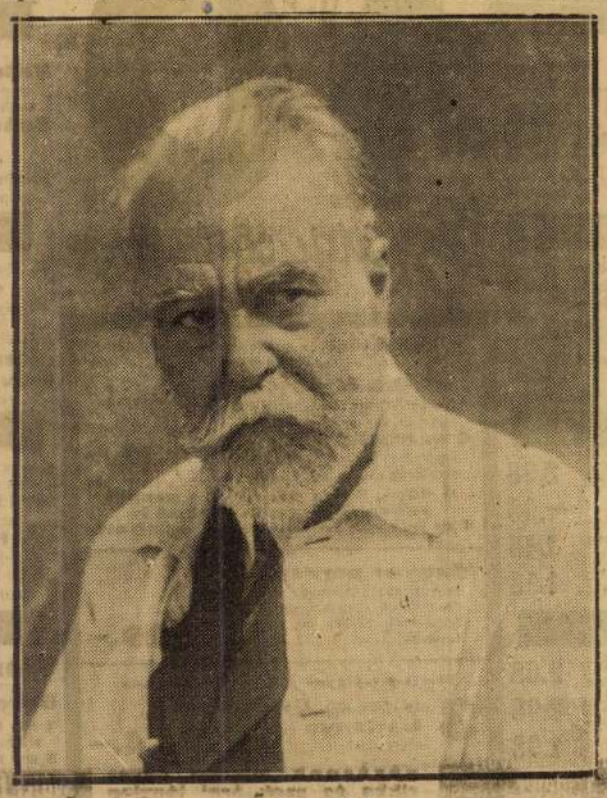

Zala György.

szanatóriumba, ahol megállapitották, hogy egy korábbi influenza támadta meg szervezetét. Az influenzából kigyógyult, de annak hatásaképpen többizben *gyomorvérzés lépett fel*, ugyhogy orvosai már hónapokkal ezelőtt válságosnak itélték meg állapotát. Megpróbálkoztak vérátmölesztéssel is, ami néhány hétre enyhitette a beteg szenvedéseit, ugyhogy a beteg ágyához hivott *Hültl*, *Herczog* és *Illyés* tanárok reménykedni kezdtek felgyógyulásában. Juniusban annyira javult a nagybeteg művész állapota, hogy ágyából fel is kelhetett és kisebb sétákat tett a szanatórium kertjében. Gyakran hangoztatta ezekben a napokban, hogy minden erejével meg akar gyógyulni, mert még sok munka vár rá, sokat szeretne még alkotni. Állapota körülbelül egy hét el ezelőtt kezdett rosszabbodni, életereje rohamosan csökkent és betegágyából többé fel sem kelhetett. Pénteken délután ujabb gyomorvérzést kapott, amely a szombatra virradó éjszaka folyamán többizben megismétlődött, mignem *hajnali hat órakor szenvedéseitől megváltotta a halál.* Ágya mellett akkor ott tartózkodott felesége és nővére, Zala Gizella.

Halálának hire ugyszólván pillanatok alatt elterjedt a művészvilágban és mindenütt nagy részvétet keltett. A magyar szobrászművészet egyik legnagyobb és legmaradandóbb nevü mesterét vesztette el Zala Györgyben.

Nagy nyári idényvégi
SZANDÁL és CIPŐ
VÁSÁR
Jól ismert minőségek. Izléses modellek
és most
POTOM ÁRAK
VERA KOSSUTH LAJOS-UTCA 11.

Zala György a nemzet halottja

Özvegy *Zala Györgyné* férje elhunyta alkalmából a következő táviratot kapta:

„A kormányzó ur Őfőméltósága nagy sajnálattal értesült a magyar képzőművészet kiválóságának, Zala Györgynek elhuny áról, akinek művészi alkotásaiban tovább élő emlékét a nemzettel együtt kegyelettel fogja megőrizni. Őfőméltósága a gyászoló családnak bensőseges részvétét fejezi ki. *Uray* titkos tanácsos, államtitkár."

Szombaton délben értekezlet volt a vallás- és közoktatásügyi miniszteriumban dr. *Szily Kálmán* államtitkár elnökletével. *Hóman Bálint vallás- és közoktatásügyi miniszter Zala Györgyöt a nemzet halottjának nyilvánitotta és temetéséről a kormány fog gondoskodni.*

A temetés augusztus 3-ikán, kedden délután félöt órakor lesz. Zala György holttestét az Üllői-uti Iparművészeti Múzeumban ravatalozzák fel. A vallás- és közoktatásügyi miniszter helyett a kormány nevében *Szily* államtitkár mond bucsuztatót, utána a Képzőművészeti Tanács, a Képzőművészeti Főiskola és a Képzőművészeti Társulat kiküldöttei mondanak gyászbeszédet. *Szendy Károly*, Budapest székesfőváros polgármestere, előkelő diszsirhelyet ajánlott fel a nagy szobrászművész temetének.

Zala György özvegyéhez meleghangu részvéttáviratot intézett *Darányi Kálmán* miniszterelnök, *Hóman Bálint* vallás- és közoktatásügyi miniszter, *Bárczy István* államtitkár, m. kir. tanácsos és a *Corvin*-testület, amely a nagy művész elhunyta alkalmából külön gyászjelentést is adott ki.

Kisfaludi Strobl Zsigmond Zala Györgyről

Kisfaludi Strobl Zsigmond, a kiváló szobrászművész, aki pénteken érkezett vissza othonapos angliai utjáról, a következőket mondotta az elhunyt nagy szobrászművészről:

— Zala György haláláról nagy megilletődéssel értesültem. Igen nagy művész volt. A nagy nemzeti felujhodás alkalmával elhalmozták a legnagyobb feladatokkal, olyanokkal, amilyenekről egy művész ma csak álmodhatik.

— Zala György teljesen átvitte a szobraiba az egyéniségét. Sokat alkotott. Munkáinak legnagyobb része kora kiváló francia szobrászainak is dicséretére válnék. A Csukássy-siremlék csodálatosan fájdalmas női alakja, a Lukács emlék, az Andrássy Gyula-szobor, a Millenáris-emlék mesteri alkotások.

— Ifjuságából a budai Honvéd-emlék és az aradi Vértanuk-szobra ugyancsak erősen francia hatás alatt áll és mégis magyar érzéssel van megalkotva. Zala György munkáit a nagyvonaluság, a festői elrendezés és az előkelő páthosz jellemzi. Munkáiban mindig a szépet kereste. A Millenáris emlékmű Gábor arkangyala, amellyel Párizsban nagy aranyérmet nyert, sajnos, tulmagasan áll és csak azért nem tudjuk eléggé méltányolni annak csodálatos szépségét.

— Zala György művészi meggyőződése hajthatatlan volt. Az uj irányok nem érintették és hevesen harcolt ellenük. *Zala György munkáival a magyar kulturát rendkivül gyarapitotta. Halálával igen sokat vesztettünk vele.*

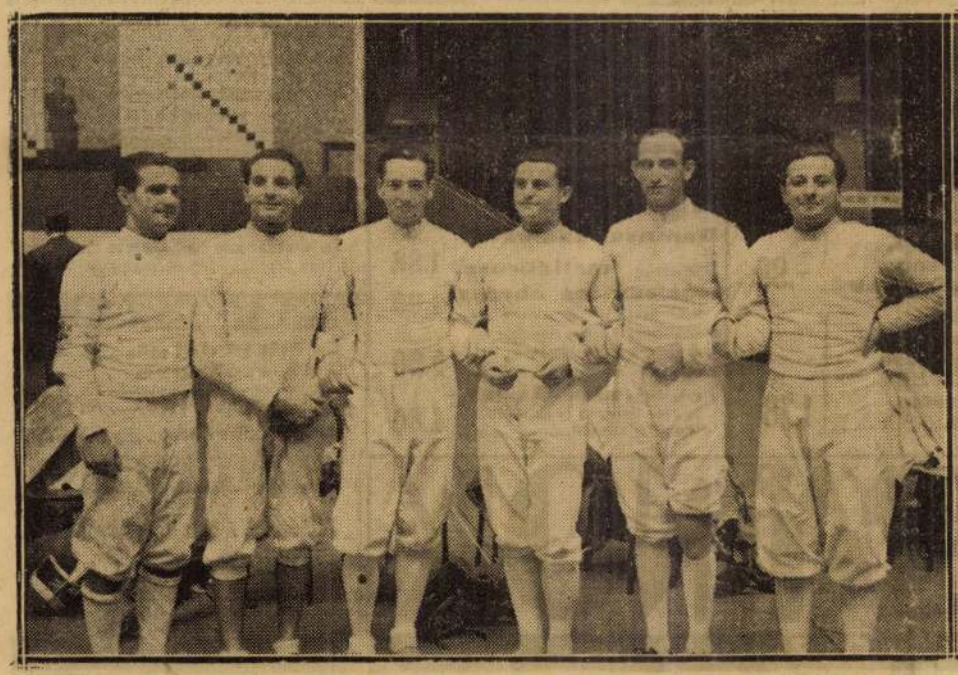

A Párizsban világbajnokságot nyert magyar kardvivó csapat a verseny előtt (balról jobbra): Berczelly, Rajcsányi, Kováts (az egyéni világbajnok), Gerevich, Maszlay, Rajczy. Jobboldali kép: Kováts (szemben) és Gerevich asszója.

Nagy nyári vásárunk

a rendkívüli olcsóság jegyében! — 18 főosztályunkban mindent megtalál! — Néhány irányár a kitűnő áruinkból:

Taffet műselyem kockás és sottis Ia . . . . . P 1.98
Crépe de Chine imprimé ujdonság P 1.78
Crepon műselyem divatos minták . . . . . P 2.48
Piké műselyem gyönyörű színek . . . . . P 2.18
Női batiszt zsebkendő . . P —.29
Műselyem imprimé . . . . P —.98

Gyűrhetetlen ruhakelme . . . P —.98
Svéci kötésű táncnadrág . . . P —.98
Gyermek műsely. nadrág P —.78
Divatos női kesztyű . . P —.98
Férfi sporting 35—36 számban P 2.28
Zefiring 2 gallérral . . . P 2.98

A szezón folyamán visszamaradt árukat most fillérekért árusítjuk

KLEIN ANTAL

selyem, szövet, mosókelme, vászon, fehérnemű, kelengye, kötöttáru és női konfekció üzlete
KIRÁLY-U. 49.
20 kirakatunk megtekintése élmény!
(A TERÉZ-TEMPLOM MELLETT)

nia után, pontosan 6 órakor örökre lezárultak szemei.

A halál híre már szombaton korareggel elterjedt a fővárosban, s a Pajor-szanatórium telefonja 7 órától kezdve szüntelenül csengett: közéleti férfiak, művészek, tisztelők és barátok érdeklődtek: igaz-e a szomorú hír. A gyászbaborult családhoz egymásután érkeztek a délelőtt folyamán a részvéttáviratok. Vitéz nagybányai *Horthy* Miklós kormányzó együttérzését *Uray* államtitkár tolmácsolta a következő sürgönyben:

„A kormányzó úr őfőméltósága nagy sajnálattal értesült a magyar képzőművészet kiválóságának, Zala Györgynek elhunytáról, akinek művészi alkotásaiban tovább élő emlékét a nemzettel együtt kegyelettel fogja megőrizni. Őfőméltósága a gyászoló családnak bensőséges részvétét fejezi ki."

Darányi Kálmán miniszterelnök a következő táviratot intézte Zala György özvegyéhez:

„Mély megrendüléssel vettem tudomást arról *a pótolhatatlan veszteségről,* amely méltóságodat és a magyar képzőművészetet férjének elhunytával érte. Zala György a magyar szobrászművészet egének *egészen kivételesen fényes tehetségű csillaga volt,* akinek műveiben a magyar géniusz oly nagyszerűen érvényesült, hogy azok nemcsak a hazában, hanem *a külföldön is osztatlan csodálatot* keltettek és a művészi körök legnagyobbfokú megbecsülését vívták ki. Elhunyta *az ország közös gyásza* és ezért bánatában nemcsak a magam, hanem a magyar kormány nevében is őszinte részvétemet fejezem ki."

Részvéttáviratot intézett az özvegyhez *Hóman* Bálint kultuszminiszter, a *Corvin*-testület, bárcziházi *Bárczy* István államtitkár és még sok más közéleti előkelőség is.

Szombaton délben a kultuszminisztériumban értekezlet volt, amelyen *Szily* Kálmán államtitkár bejelentette, hogy a kultuszminiszter *Zala Györgyöt a nemzet halottjának tekinti és temetéséről a kormány gondoskodik. Kedden délután fél 5 órakor helyezik örök nyugalomra az elhunyt művészt az Üllői-úti iparművészeti múzeum előcsarnokából, a főváros által a Kerepesi-úti temetőben adományozott díszsírhelyen.* A végtisztességen a távollevő *Hóman* Bálint kultuszminiszter helyett *Szily* Kálmán államtitkár búcsúztatja a kormány nevében a millennium korszakának legnagyobb alkotó művészét, akinek sírjánál gyászbeszédet mond a képzőművészeti tanács, a képzőművészeti főiskola és a képzőművészeti társulat kiküldöttje is.

A világhírnév nyomában

Negyven év hangversenyeiről és egy művészi élet tapasztalatairól beszél Dohnányi Ernő

— Elmondtam, — vallotta hosszú beszélgetésünk során Dohnányi Ernő, — mit köszönhettem édesapámnak, a szerénység és a kötelességteljesítés mintaképének, megemlékeztem Richter Jánosról, a nemes, lelkesítő nagy karmesterről, aki bevezetett engem a világ zenei közönsége elé, nem lenne teljes a visszapillantásom, ha hálásan ne tennék említést feleségemről, *Galafrès* Elzáról, akinek köszönhetem a nyugalmas, kellemes otthont és a művészetemben való teljes és örömteli elmerülést.

Mialatt mi ketten benn ülünk a dolgozószobában, kint a virággirlandokkal feldíszített, tágas verandán a ház asszonya foglalkozik *Kováts* professzorékkal, Dohnányi sógorával és nővérével. Virágokkal tele nemcsak a másfélholdas park, hanem minden szoba is és ahány asztal, annyi, ha még nem több virágvázán pihenhet meg a szem. Dohnányi nagy kertész, a virágjai között piheni ki magát, nagy gonddal szerkeszti évről-évre virágszimfóniáit s a kert mindenpontjából hívogató, ízléses és kellemes virágzó csoportokat lát a merengő. Az alkotó művész ihletének kell ez a merengés, a felolvadás a természetben. Az emlékeket őrző táska mellett egy kis kerek asztalon alacsony, szélesöblű vázában La France-rózsák tágranyilt szirmai lehelik felénk édes illatukat. Dohnányi belenyul a táskába és két nagy borítékot húz ki.

A „Pierette fátyla"

— Művészi pályámnak egyik legszebb állomásáról beszélnek ezek a kritikák. A „Pierette fátyla" nagy sikeréről számolnak be. Ugyszólván Németország majd minden színpadán előadásra került. Im, itt vannak a charlottenburgi bemutatóról szóló megemlékezések. *Együtt arattunk sikert itt a feleségemmel* Ő játszotta Pierette szerepét.

Kezünkbe vesszük az egyik tanulmányt. A mű méltatása mellett sok szó esik *Galafrès* Elza brilliáns előadóművészetéről. Dohnányi felesége ünnepelt színésznő volt Bécsben s emlékezetes lehet a budapesti operalátogatók előtt is a „Pierette fátyla" első előadása, amikor ugyancsak ő alakította eltanulhatatlan finomsággal és kifejezőerővel a zseniális pantomim női főszerepét. *Dohnányi* Ernő szokott tartózkodásával nem beszél többet a feleségéről. A beavatottak előtt persze nem titok, hogy a művészlelkű feleség nemcsak ahhoz ért, hogy elkergesse a felhőket férje homlokáról, nemcsak abban merül ki gondoskodása, hogy zavartalan miliőt teremtsen férjének nagyarányú, szélesívelésű munkájához, hanem részt kíván, mint művészfeleség az alkotómunkából is. Elég, ha csak a „Moments musical" és a „Szent fáklya" közös színpadi műveikre hivatkozunk.

„Két-három átolvasás után betéve tudom a darabot"

— A negyvenéves hangversenykörút emlékeit a kritikákon kívül őrzik vajjon egyéb feljegyzések is? — kérdezem.

— A hangversenyműsorok, — válaszol a mester. — Ezeket magam gyüjtöttem és kötetekbe is foglaltam. Minden lapszám egyúttal az időrendben soron következő hangverseny számát is jelzi. Nekem az áttekinthetőség miatt volt szükségem a pontos összeállításra, mert ha vissza-vissza tértem egy-egy városba, a korábbi műsorokból állapíthattam meg, milyen műveket adtam ott elő s így mindig változatos műsorról gondoskodtam.

Lapozgatunk az érdekes műsorkönyvekben. Fokozatosan bővült Dohnányi repertoárja. Különösen szembeötlő a Beethoven-szonáták teljessége a későbbi műsorokon.

— Észrevétlenül nőtt a repertoárom — jegyzi meg Dohnányi. — Nem kellett sokáig tanulnom egy művet, hogy kívülről eljátszhassam. Ha kétszer-háromszor leolvastam a kottából, csak azon vettem észre magamat, hogy a legközelebbi alkalommal már betéve tudom. Tanítás közben is sok új darab maradt meg emlékezetemben. Tanítványaim előjátszották, én a szükséges észrevételeket megtettem s miközben egy-egy részt magam is előadtam, úgyszólván már magam is megtanultam a művet. Különösen azokat a darabokat tudom még ma is betéve, amelyeket zsenge fiatalkoromban tanultam meg. Ezek között szerepel néhány kéziratban meg se örökített szerzeményem. Ha éjjel, bármely órában fölkeltenének, biztosra veszem, hogy hibátlanul eljátszom ezeket a régi zenei emlékeket. Az újabb műveimet már hamar elfelejtem. Fel kell frissítenem előbb a memóriámat, csak akkor tudom partitura nélkül megszólaltatni őket.

— Nem volt fárasztó a hangversenykörút?

— Ha most visszagondolok erre a negyven esztendőre, s bizony beutaztam a félvilágot, sokszor visszatértem egy és ugyanarra a helyre, de úgy, ahogy én csináltam, vállalnám újból az egészet, ha előlről is kellene kezdenem az életemet.

— Nem is lehet csodálni, mester, hogy hármas minőségben, mint zongoraművész, zeneszerző és karmester változatos, folytonos felfrissülést jelentő, a legfáradságosabb munkairam mellett is a művész élete! Az egyik hivatás támogatta a másikat, ha az egyik munkában kifáradtál, felfrissültél a következőben.

— A művészetet s ami egy nálam, az életet sohasem éreztem robotnak. Mindig azt csináltam, ami jólesett, amit a pillanat sugallt nekem. A siker ezért hűséges társam volt.

— Szerencsés sors, kiválasztott élet. Érezted, mester, hogy ez az élet és ez a sors a közösségé is?

— Az előbb azt mondtam, mindig azt csináltam, ami jólesett. Ezt úgy kell érteni, hogy a felelősségérzés, vagyis a művész kötelességtudása olyan nagy volt bennem már attól az időtől kezdve, mikor mint gimnazista nyilvános hangversenyen felléptem, hogy minden más egyéb eltörpült a szememben, az életemnél is fontosabbnak tünt mindig, hogy azt tegyem, amit a benső sugallat parancsol nekem. Azt hiszem, a kérdésre feleltem.

„Tovább dolgozni, amíg erősek vagyunk"

— Végül, mester, egy utolsó kérdés! Mik a hatvanéves Dohnányi tervei?

— Tovább dolgozni mindaddig, amíg ilyen fiatalok és erősek vagyunk s amíg munkára serkent a hivatás. Ez pedig jódarabig még nem hagy tétlenkedni. Most volna nekem is egy kérésem: felejtsük el ezt a magas évfordulót s mondjuk, hogy a legjobb férfikorban veszek részt nemzetem szolgálatában.

Bölcs derű sugároz Dohnányi arcán s ahogy nyilt szemével rámnéz, az az érzésem, hogy az örök gyermek tiszta hite csillog benne. Szerencsés ember, mert szép hivatást kapott a sorstól. De csak az avatatlanok hiszik, hogy könnyű ez a hivatás. Más nem tudná így elvégezni, neki azért sikerül, mert úgy teljesíti feladatát, mintha ez volna a legfőbb és legkellemesebb szórakozása. Ilyen adománnyal azokat tünteti ki a Gondviselés, akiktől sokat vár és akikre nagy felelősséget ró.

Haits Géza.

Augusztus 1

Kardvívóink ismét nagy dicsőséget szereztek a magyar kardnak s az ország közönsége örömmel veszi tudomásul, hogy utánpótlásban és új tehetségek felbukkanásában nincs hiány vívósportunk terén. Vannak ugyan mindig pesszimista egyének és szakértők, akik minden ilyen nemzetközi mérkőzés előtt nehézményezni szokták, hogy a világbajnokok nem versenyeznek és így sporthírnevünket csorba éri, mint ezúttal is tették Kabos Endre esetében, azonban a fejlemények ezeket az aggodalmakat nem igazolták ezúttal sem. Különös jelentőséget ad ennek a kettős győzelemnek fiatal honvédtisztjeink nagyszerű szereplése, ami azt bizonyítja, hogy tisztikarunk nevelése a sportszerűség szempontjából is a legszebb eredményeket produkálja. A fiatal tisztek egyre inkább előretörnek a sport minden ágában, ami még bizonyára nagy eredményeket fog szülni s az eredmények mellett a legkitünőbb szellemet is tenyészti sportéletünkben. A magyar társadalom tiszta szívből üdvözli a kardvívás új bajnokait, akik szép győzelmükkel nagyszerű propagandát csináltak ezúttal is Magyarországnak.

A francia népfront-egység belső idilljeiről egyre érdekesebb hirek és tudósítások számolnak be a párisi lapokban. Az elmult héten az az érdekes dolog történt, hogy a francia radikális párt kiáltványt intézett Tuniszban élő híveihez, amelyben rámutatott arra, hogy a Tuniszban működő szocialista - kommunista egységfront szervezkedése a legnagyobb veszedelemmel fenyegeti a francia gyarmatokat. A radikálisok a kommunista szervezetek feloszlatását követelik a gyarmatokon, mert a marxista propaganda nemcsak a gyarmati fehér lakosság körében fejt ki bomlasztó munkát, hanem ugyanakkor elvadítja Franciaországtól az erősen nacionalista érzelmű arab tömegeket is. A radikálisok kiáltványa rámutat arra, hogy a szélsőséges marxista szervezkedés az arabokból egyre inkább kiváltja az ellenszenvet a mai francia politikai rendszerrel szemben és ezzel utat nyit az olasz propagandának, amely amugyis igen közel férkőzött már az arabok lelkéhez. Bizonyára az idők jelének tekinthető, hogy a francia radikálisok ennyire szembefordulnak népfrontbeli szövetségeseikkel és ez a tény előbb-utóbb fölveti a kérdést, hogy ha a radikálisok ilyen erősnek tartják a marxista veszedelmet a gyarmatokon, akkor mikor jönnek rá arra is, hogy ez a veszedelem nem sokkal kisebb az anyaországban sem? A francia népfront belsejében mindenesetre nagy egység dühönghet, ha a szövetséges pártok ilyen kiáltványokat adnak ki egymás ellen.

A városházán megszületett tehát a béke s a kiadott hivatalos jelentés szerint Karafiáth főpolgármester és Szendy polgármester teljes megegyezést kötött a tanügyi kinevezések kérdésében. „A főpolgármester és a polgármester úgyszólván pillanatok alatt kölcsönösen megállapították, hogy az alapfelfogás tekintetében még árnyalatbeli különbség sincs közöttük és így részükről semmiféle elvi akadályba nem ütközhetik, hogy a kultuszminiszter általános közoktatásügyi irányelvei megfelelően érvényesüljenek." Ennek a békének bizonyára mindenki örül, csupán azt kérdezi meg önkéntelenül is az ember: hol volt itt hát a háború, ha a „hadviselő felek" pillanatok alatt így megértették egymást? A főpolgármester és a polgármester is különböző helyeken nyaraltak idáig — igen közelfekvő a gyanú, hogy voltaképpen: nem is ők hadakoztak egymással, hanem az ő nevükben mindkét esetben mások harcoltak a másik féllel szemben, csakhogy a városházi békét felborítsák. A baloldali lapokban heteken át azt olvastuk, hogy a városházán a helyzet végképp kiélesedett, teljes a szakítás Karafiáth és Szendy között, az autonómiát iszonyú sérelmek érik s ime: az érdekeltek pillanatok alatt megértik egymást. Nem furcsa dolog-e ez? Nem arról van-e itt ismét szó, amire politikai életünkben annyi példát láttunk, hogy a baloldalról akarják egymásnak ugratni az embereket, ki nem mondott, de jól felfogott hátsó célok érdekében?

Zala György meghalt

A nemzeti Magyarországnak ismét nagy gyásza van. Zala György, a nyolcvanesztendős szobrászművész a szombatra virradó hajnalon elhunyt. Halála hírére mindnyájunk képzeletében az Andrássy-utat bezáró hatalmas millenniumi oszlopcsarnok rajzolódik ki először. Mert Zalát, Jókaiék, Madáchék, Liszt Ferencék, Munkácsyék, Zichy Mihályék világhíres nemzedékének e méltó fiát, ez a legnagyobbméretű, legpatétikusabb magyar szobrászi alkotás fejezi ki igazán. Majd félévszázadba került, míg a Vörösmarty-époszok retorikájával megáldott formaművész, a bőkezű, nagyvonalú alkotó e munka minden részletét befejezte. Kerek negyven éve állt már Árpád klasszikus nyugalmú lovasalakja, mikor az utolsó vezér-szobrokat, az impresszionizmusnak ezeket a mozgalmas, szinte lakodalmi bőségű alkotásait bronzba öntötték. Az újgótikától a legnyugtalanabb barokkig a századvége minden stílushatása visszatükrözött ennek a nagy kompozíciónak domborművein és bronzalakjain. De túl pátoszon, retorikán, bőségen, túl századvégi eklekticizmuson, ez a munka, mint Zala minden munkája, egyben a bőségnek, a nagyságnak, a lehetőségeknek azt a korát jelenti számunkra, amelynek emlékeire már csak meggörnyedve, már csak a kicsinyek félelemérzetével néz föl a mai magyar. *Mátyás palotáinak, Nagy Lajos egy-egy vártornyának megmaradt kövei hathatnak úgy a mai kislakásépítőre, ahogy Zala művészete a mai epigonokra hat.*

Tegnap még itt járt közöttünk, a tavasszal még sokszor megcsodáltuk hófehér szakállát, méltóságteljes fejtartását, főúri külsejét. Dolgozott, tervezett, művészeket oktatott, még maga volt az élet és mégis valahogy úgy néztünk rá, ahogy egy másik világ alakjaira csodálkozik rá az ember. Valahogy ebben a fejtartásban, ebben a rövid, hófehér szakállban is benne volt a Pylotiak, Lenbachok, Kaulbachok, Benczur Gyulák, Székely Bertalanok másik világa, a századvégi fejedelmi műtermek és fejedelmi drapériák világa, ahol arany trónusokban ült a modell s ahol a koronás fők látogatása mindennapos volt még, Zala György még látta Erzsébet királynét, még résztvett azokon a vadászatokon, amelyeken a királyt még a régi monarhia minden fénye körülvette. Ő még nem egy szobrát egy ötvenmilliós monarhia fejével beszélte meg, a bécsi kapucinusok kriptájában készülő Erzsébet-szarkofág elkészítését például Ferenc József személyesen irányitotta. Ő még az életből mintázta meg a berlini kongresszus több világhírű résztvevőjét, mikor a híres reliefjét az Andrássy lovasszobor alá beil-

Zala György a halottaságyon (*Márton Ferenc rajza*)

lesztette. Ő még személyes barátságban volt azzal az idősebb Andrássy Gyulával, akiről az egyik legszebb magyar lovasszobrot megalkotta, de ugyanolyan személyes benső barátságban állott a következő politikai generáció tragikus hősével: Tisza Istvánnal is, akinek négy évtizedre rá a parlament tulsó oldalán állított hősi emléket. Micsoda távlatok egyetlen ember életében! Milyen távolságok és változások egy nemzet életében, miközben maga az alkotó, maga a művész, e korok hőseit bronzba, kőbe álmodó ugyanazzal a frisseséggel, ugyanazzal a hittel, lendülettel, fölénnyel alkot. Zala György, Nagymagyarország egyik legnagyobb szobrásza, mikor elbúcsúzunk tőled, annak a mitológikus kornak utolsó alakjától búcsúzunk. Benned, amelyet ma már itt egyszerűen a Jókai-regények fantasztikus világának neveznek!

A nagy művész élete

Zala György 1858 április 16-án a zalamegyei Alsólendván született a pápai és városlődi kerámikus Mayer-családból, a művészi hajlamot tehát otthonról hozta magával. Tanulmányait az akkor alakult *pesti mintarajztanodában* kezdte és onnan ment 1879-ben *Bécsbe* az akadémiára *Hellmer* Edmund szobrásztanárhoz, aki az osztrák főváros szobrászati kiképzésében ugyanazt a szerepet játszotta, amit később ő, a tanítvány itthon. 1880-ban már *Münchenben*, a tiroli származású egyházművésznél, *Knabl* Józsefnél dolgozik, ahol rendkívüli tehetségével hamarosan kitűnik, sőt ezüstérmet is nyer. Katedrával kínálták meg az ottani akadémián, de szíve hazavonzotta és 1884-ben végleg megtelepedett *Budapesten*, ahol mindjárt meg is indult szakadatlan sikereinek sorozata. Még ebben az évben kiállítja a régi Műcsarnokban *„Mária és Magdolna"* című csoportját, amellyel elnyeri a Képzőművészeti Társulat nagydíját, 1885-ben pedig befejezi a Huszár Adolf halálával abbamaradt *aradi vértanuk* szobrát. Ennek *„Harckészség"* című alakjáért 1887-ben, 29 éves korában megkapja az állami nagy aranyérmet. 1893-ban elkészül a budavári *honvédszobor*.

Ezután kap megbízást élete főművére, az *ezredévi emlékmű* szobrászati részének megoldására, amely a háború miatt 1898-tól 1929-ig húzódott el. Elkészül az *Andrássy-lovasszobor* is és valamennyi kompozíciója felfokozott mozgalmasságra utaló drámai felfogásának, lobbanékony temperamentumának, fölényes mintázó és komponáló tudásának bizonyságai a történelmi hűség külső és belső eszközeinek felhasználásával. *Portréi* ugyanennek a kettős jellemzőerőnek eddig eléggé még nem méltányolt emlékei. (Mária Dorottya, Benczur, Blaha Lujza, Jókainé.) A háború után elkészült emlékművei között szerepel az *Erzsébet királyné-szobor*, a *Tisza-szobor* (Orbán Antallal), az esztergomi *Csernoch-síremlék*, a *nemzeti megujhodás szegedi emléktáblája*, az *egyetemi hősi emlék* s a *Prohászka-koszorú* a budapesti Egyetemi-templomban.

Az erkölcsi elismerés külső megnyilatkozásaiban bőven részesült életében. Az állami aranyérmen és a Társulati-díjon kívül elnyerte a Ráth-díjat és a jubileumi királydíjat, megkapta a Corvin-láncot, a kormányfőtanácsosi címet, tiszteleti tagjává választotta a Magyar Tudományos Akadémia, s a képzőművészeti társulat, amelynek épúgy, mint az irodalmi és művészeti társulatnak, alelnöke is volt.

Kedden délután lesz a temetés

Szombaton hajnalban a Pajor-szanatórium betegszobájának ágyán hunyta örök álomra szemét *Zala* György. A halált hosszas szenvedés előzte meg, mert már áprilisban beszállították Damjanich-utcai lakásáról a szanatóriumba az agg művészt, aki influenzában betegedett meg. Később a baj komplikálódott, gyomorvérzés lépett fel s bár Zala György az influenzát kiheverte, *a gyomorvérzés többször is megismétlődött*, úgyhogy orvosai válságosnak találták állapotát. Mindent megkíséreltek, hogy a művész életét megmentsék, vérátömlesztéssel próbálkoztak, s akkor nehány hétre javult is kissé Zala György állapota. Betegágyánál fölkereste *Illyés*, *Hültl* és *Herzog* professzor is és mindhárman megállapították, hogy valami halvány remény van a felgyógyulásra. A 80 esztendős szervezet szinte bámulatosan regenerálódott, júniusban a művész már felkelhetett ágyából, napközben kisebb sétát tett, s azt tervezte: nemsokára hazamegy.

— *Nem akarok még meghalni* — mondogatta —, *nekem még sok dolgom van, alkotni akarok.*

Szanatóriumi kezelőorvosa, *Zsigmondy* Zoltán dr. is reménykedett, egy héttel ezelőtt azonban Zala György életereje rohamosan csökkenni kezdett, most már állandó rosszullétről panaszkodott, s *többé nem is tudta elhagyni az ágyat.* Pénteken délután újabb, végzetes gyomorvérzés lépett fel, amely az éjszaka folyamán többizben megismétlődött. Egymásután kapta a nagybeteg az injekciókat, de már ezek sem segítettek, *Zala György hajnalban elvesztette eszméletét, s két óráig tartó agó-*

5000 pár finom női műselyemharisnyát

kipróbált jó minőségeinkből, most kidobunk olcsón!
Tessék sietni, válogatni belőle!

I. csoport:	II. csoport:	III. csoport:	IV. csoport:	V. csoport:
tartós viskosa, hibás és hibátlan	tartós finom minőségek, kis hibával	egész finom harisnyák, kis hibával	finom fekete sarku harisnyák, kis hibával	egész finom minőségek, az ára tulontul leszállítva
97½ fill.	1.25	1.48	1.68	1.95

Viskoza harisnya a ándék ára 97½ fillér	5 drb finom női zsebkendő külföldi minőség 97½ fillér	vistra gyürhetetlen műselyem 97½ fillér	Fiu trikó-sporting 97½ fillér	Kelengye-gyolcs mosott minőség 97½ fillér
2 pár férfizokni jó minőség 97½ fillér	Férfi makkózokni jó zoknitartóval együtt 97½ fillér	Száda elsőrendű mosóanyag 97½ fillér	Női táncnadrág sveici kötés 97½ fillér	Butorkarton jó minőség 97½ fillér
Gyermek sarmőznadrág 97½ fillér	Rövid alsónadrág jó minőség 97½ fillér	Frottier-törülköző jó minőség 97½ fillér	Nadrágtartó szenzációs minőség 97½ fillér	Férfi gumifix zokni kis hibával 97½ fillér
Habselyem fériing kis hibával 5.90	Férfi trikó sporting rövid ujju 1.55	Férfi műselyem trikóing rövid ujju 3.90	Flórzoknl nagyon jó minőség —.75	Nadrágtartó finom minőség 1.18
Férfi sporting treskóból 2.88	Puplining finom kivitel, 2 gallérral 4.90	Férfi hálóing tartós siffonból 2.98	Rövid alsónadrág színes 1.28	Nyakkendő elegáns, divatos —.79
Férfi zsebkendő nagyszerű minőség —.39	Női sarmőz hálóing himzett 5.75	Női kötött bluz finom gyapjuból 2.75	Női őszikabátok csoda olcsón 17.50	Leányka finom szövetruhák 45—55-ig 4.90
Mosódelén jó szintartó minőség —.65	Műselymek nagyszerű minőség —.78	Imprimé fahéncs krepdesin 1.95	Kloké divatos nehéz minőségek 3.98	Kombiné műselyem trikóból 1.55
Flaneltakaró finom minőség 2.95	Függöny-kelme szintartó minőség —.39	Kerti abrosz nagyon jó minőség 2.38	Félgyapju kelme nagyon jó minőség 1.98	Gumifűző vásári ár 3.58
Női táncnadrág svájci kötés —.85	Sarmőz nadrág finom minőség 1.28	Sarmőz kombiné himzett 2.75	Női hálóing kisvirágos műselyemből 2.98	Női ruha nagyszerű kelméből 9.80
Háziruha jó mosódelénből 1.95	Délutáni ruha imprimé flamisolból 12.80	Elegáns női ruha színes dubl klokéből 18.80	Pongyola mosó delénből 2.90	Pongyola finom műselyemből 3.33
Női ruha csikos műselyem trikóból 7.50	Női ruha imprimé krepdesinből 7.80	Nyaraló mosóruha csodafess 4.50	Himzett pongyola krepdesinből 13.50	Női bluz krepdesinből 3.75

Gólya Áruház VII., Rákóczi-ut 38. VI., Király-utca 52.

Ára 10 fillér

Budapest, 1937. * Vasárnap * augusztus 1 XXVIII. évfolyam. * 173. szám.

AZ ÉST

Előfizetési ár:
Egy hónapra . . . . . 3 pengő
Egyes szám ára 10 fillér.
Telefon 1-455-59 (sorozat)
1-464-19 (sorozat)

Politikai napilap

FŐSZERKESZTŐ: MIKLÓS ANDOR
1910—1933

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
VII. ker., Rákóczi út 54.

Jegypénztár, hirdetési-, előfizetési-, utazási-, és könyvosztály:
VII., Erzsébet körút 18-20.

A magyar kard

megint fényes dicsőséget vivott ki, mint mindig; a párizsi vívóvilágbajnokság a magyar kard diadalát hozta meg. A világbajnok: Kováts Pál tüzérhadnagy. A bajnokságnak magyarok közt kellett eldőlnie, mert mind a hat magyar vívó bejutott a döntőbe, ami szintén rendkívül nagy siker. És ezeket a sikereket nem lehet egyszerűen »sportügynek« elkönyvelni. Ez épúgy nemcsak »a sport« ügye, mint ahogy például a magyar festő, a magyar muzsikus, a magyar író világsikere nem egyszerűen képzőművészeti, zenei, vagy szépirodalmi »belügy«, mint ahogy a magyar tudományos kutatómunka világhirében nem egyszerűen egy »tanügy« fényes sikere cseng. Mindez az egész magyarság ügye. Magyar ügy. Magyar győzelem, magyar dicsőség. Most Párizsban diadalmasan szállt fel a magyar lobogó, a magyar kard remek lendületében. Minden magyar ember rajongó szeretettel simogatja ezt a kardot, a magyar kardot, háborúban és békében annyi dicsőség hordozóját. Ma már az egész világ látja, hogy mégse lehet véletlen, hogy a nagy világversenyekben annyi magyar viszi el a pálmát. Ezekben a fényes magyar sikerekben egy világraszóló polémia folyik: Trianonnal. A magyar munka, a magyar dicsőség kitör és áttör a trianoni határokból. Ime, a megkisebbített ország megnagyobbodott munkája. Csonka határok közt: az erő és szellem integritása. Ez nem politikum, de sok tanulság kínálkozik belőle — a nemzetközi politika számára is, amelynek hatalmasai elgondolkozhatnak azon a hallatlan aránytalanságon, amely a magyar teljesítmény világnagysága és a magyar terület csonkasága közt van. De tanulságul szolgálhatnak ezek a nagy magyar győzelmek a mi magyar közéletünkben is. A politikában sokat beszélnek egységről. De ez az igazi egység, amelyet a siker koszorúz. Egység a munkában, egység a győzelemben. És egység — és talán ezen kellett volna kezdeni — az ujjongó, elragadtatott lelkesedésben, amely a párizsi diadalt is fogadja. Ezt az egységet nem bontja meg párt, nem bontja meg »világnézet«. Ez az egységfront megingathatatlan: a maga magyarságában, a maga hitében, a maga bizalmában. Megingathatatlan a maga rajongásában mindazért: ami magyar erő.

MEGHALT ZALA GYÖRGY
az európaihirű szobrász

— *Az Est tudósítójától* —

A magyar művészet szegényebb lett egy nagy emberrel: *Zala* György szobrászművész ma hajnalban meghalt. Közel nyolcvanéves volt, a nagy öregek közé tartozott, akik a hetedik évtized hágóján túl is ifjan őrizték meg szivükben ideáljaikat. Már rég a műtörténelemé volt, de az életé maradt mindvégig, utolsó napjaiban is azt mondta folyton, hogy még sok munka vár rá... Életében és munkásságában a magyar szobrászatnak egy korszaka fejeződik ki, küzdelmekkel, de dicsőséggel is teljes korszak. Sok szobra díszíti a magyarság világvárosát, Budapestet — szobrok, amelyek nélkül ma már el sem lehet képzelni Budapestet. Halhatatlanná vált a millenniumi emlékműben, a budai honvédszoborban, idősb Andrássy Gyula gróf lovas bronzszobrában s egész sorában a nagy alkotásoknak, amelyeket neki köszönhet a magyar művészet.

A MILLENNIUMI EMLÉKMŰ, ZALA GYÖRGY LEGNAGYOBB ALKOTÁSA
A BAL SAROKBAN FENT ZALA GYÖRGY ARCKÉPE

Egyik szoborcsoportja a Tudás és Dicsőség diadala, Zala György pályája is a tudásnak és dicsőségnek diadala. Ihletett, nagy művész volt, mindig hű klasszikus nagy hagyományaihoz, fáradhatatlanul dolgozott, neve egyike azoknak, amelyekben mindenha a magyar művészet dicsőségének világhire cseng. Halála roppant veszteség a magyar művészi élet számára, a távozó művész mögött azonban itt maradnak művei és bennük egy szép, gazdag élet minden monumentalitása és eredménye.

Reggel hat órakor gyomorvérzés ölte meg az agg művészt

Zala György, az európai hírű nagy magyar szobrászművész,

ma hajnalban, 80. életévében meghalt a Pajor-szanatóriumban.

Hosszas szenvedés előzte meg halálát. *Zala* Györgyöt *áprilisban* szállították be Damjanich uccai lakásából a szanatóriumba. *Influenzában* betegedett meg, amihez később *gyomorvérzés* járult. Közben a nagybeteg szobrász az influenzát kiheverte, de *a gyomorvérzés többször fellépett*, úgyhogy orvosai már hónapokkal ezelőtt *válságosnak találták állapotát.*

Vérátömlesztéssel

próbálkoztak, ami után néhány hétre kissé javult Zala György állapota. Közben a nagybeteg művészt betegágyánál felkereste *Hültl, Herzog és Illyés* professzor és örömmel állapí-

tották meg, hogy *van remény felgyógyulására.*

Júniusban a szobrászművész egészségi állapota egyre örvendetesebben javult.

Már felkelt ágyából,

napközben kisebb sétákat tett, étvágya fokozódott. Azt tervezgette, hogy nemsokára hazamegy.

— Nem akarok még meghalni, — mondotta a 80 éves művész — nekem

még sok dolgom van,

szeretnék szobrokat alkotni...

Szanatóriumi kezelőorvosa, dr. *Zsigmondy* Zoltán főorvos is reménykedett abban, hogy a művész szervezete leküzdi a kórt. Egy héttel ezelőtt azonban *Zala* György életereje *rohamosan csökkenni kezdett,* állandó rosszullétről panaszkodott, többé nem is kelhetett fel a betegágyból.

Tegnap délután érte

a végzetes gyomorvérzés

a szobrászt. Az éjszaka folyamán a vérzés *többizben megismétlődött,* egymás után alkalmazták az injekciókat, de *már semmi sem segített:* a nagybeteg művész ma hajnali négy óra tájban elvesztette eszméletét és

hat órakor meghalt.

Utolsó perceiben ágya mellett volt *felesége és nővére, Zala Gizella.*

Ma reggel óta a Pajor-szanatórium telefonja állandóan szól. Zala György tisztelői, barátai, közéleti férfiak, művészek érdeklődnek a művész állapota iránt. A szomorú hír hamarosan elterjedt a városban és *mindenütt óriási részvétet keltett.* Zala György holtteste egyelőre a Pajor-szanatóriumban marad, *ma este szállítják el.* Temetéséről még nem intézkedtek.

Élete és munkái

Zala György a zalavármegyei *Alsólendván született 1858 április 16-án.* Tanulmányait a budapesti *Mintarajziskolában* kezdte, később *Bécsben,* majd *Münchenben* folytatott tanulmányokat és 1884-ben jött vissza Budapestre. 1885-ben rábízták a *Huszár* Adolf halálával félbenmaradt *Aradi vértanuk* emlékének befejezését. Következő nagyszabású emlékműve az 1893-ban leleplezett *budai Honvédszobor* volt.

Tehetsége egyre jobban kibontakozott és megbízták a *Millenniumi emlékmű* tervezésével, amelynek hét lovasvezér szobrát a művész *a világháború után* fejezte be. 1906-ban leplezték le a művész gróf *Andrássy* Gyula bronz lovasszobrát. Ezeken kívül több kisebbméretű emlékszobrot készített. Rengeteg érmet — köztük az *állami aranyérmet* — kapott munkássága során. Ismételten díjat nyert az *Erzsébet királyné emlékmű* pályázaton, amelynek kivitelét a világháború megakasztotta, de az 1920-i pályázat alapján *megbízták őt az emlékmű elkészítésével.*

A Képzőművészeti Társulat 1918-ban örökös tiszteletbeli tagjául választotta. 1924-ben kormányfőtanácsosi címet kapott.

Az utóbbi időben a nagy szobrászművész *anyagi viszonyai megromlottak.* A kultuszminisztérium Zala Györgyöt nagy művészi érdemei elismeréséül *támogatásban részesítette.*

A szanatóriumi halottas szobában *Márton* Ferenc festőművész készített vázlatot az elhúnytról. *Siklódy* Lőrinc szobrászművész pedig *halotti maszkját* készítette el. Valószínűleg a *Műcsarnok* temetteti el a kiváló szobrászművészt.

Zala György tulajdonosa volt a *Corvin-láncnak, a II. osztályú magyar érdemkeresztnek a csillaggal.* Tagja volt a *művészeti tanácsnak* és számos *képzőművészeti egyesületnek.*

„Korának legkiválóbb szobrásza volt"

Az Est munkatársa beszélt Zala György haláláról két kiváló szobrászművészünkkel, akik a szomorú hírtől döbbenten így méltatták *Zala* György munkásságát és jelentőségét a szobrászatban.

Pásztor János:

— Zala György volt *kora legkiválóbb szobrásza,* még pedig nemcsak magyar, hanem *európai viszonylatban is.* Legszebb alkotásának a Kerepesi temetőben levő *Csukássy-síremléket* tartom, amely *Mária Magdolnát ábrázolja.* Ez Zala Györgynek olyan remekműve, hogy *másolatban a Szépművészeti Múzeum is kiállíttatta.* Hasonlóan kiemelkedő művészi alkotása *a Millenáris emlékművön levő római kocsi,* amely a háborút szimbolizálja. Igen sikerült alkotása gróf *Andrássy* Gyula lovasszobra is, amely a parlament előtt áll. A nagy művész utolsó alkotása, mint tudjuk, *Tisza István szobra volt, amely mintegy pandanja az Andrássy-szobornak.*

Sidló Ferenc:

— Zala György volt kora legkiválóbb szobrászművésze, akit csak a *művészettörténelem legkiválóbb francia szobrászaihoz* lehet mérni. Annyi *abszolút művészi kvalitás* volt benne és olyan roppant erővel tudta kifejezni gondolatait, amilyenre csak igen kevés példa van a szobrászművészet annaleszeiben. Zala György a modern művészettörténelemben mindig kiemelkedő helyet fog elfoglalni.

— Legjobb alkotásának, a Csukássy síremléknek, olyan finom és előkelő francia zamata van, hogy Zala Györgyöt egyenesen *Houdon* és *Rude* mellé kell állítanunk.. A Millenáris két római kocsiján a lovak mozgása olyan elementáris erővel érvényesül, hogy *a világ egyik legkiválóbb ilyen alkotásának kell mondanunk.*

— Kár, hogy Zala Györgynek *nem voltak tanítványai,* bár dolgoztak nála fiatal művészek. Sajnos, nem nevelt új művészgenerációt, bár igen érdekes lett volna, ha ezek tovább viszik Zala György egyéni művészetét.

— *Zala György boldog korban töltötte élete nagyobbik felét.* Békebeli szép világban élt, olyan kortársakkal, mint *Fadrusz* János és *Stróbl* Alajos. Ez volt a magyar művészet aranykora, amely az irodalomban és a művészetben olyan kimagasló értékeket termelt ki, melyekre büszkén nézünk fel valamennyien.

Holnap indul Darányi miniszterelnök szabadságra

— Az Est tudósítójától —

Szabadsága előtt utolsó napját töltötte ma hivatalában *Darányi* Kálmán miniszterelnök, aki *holnap kezdi meg háromhetes szabadságát* és *Hóman* Bálint kultuszminiszterrel Salzburg környékére, a Hohetauernbe utazik, egy kis üdülőhelyre. Szabadsága idején *Röder* honvédelmi miniszter helyettesíti a kormány élén. Röder honvédelmi miniszter *Ausztriában töltötte háromhetes szabadságát,* az éjszaka érkezett meg Budapestre, ma reggel bement a honvédelmi minisztériumba hivatalába, tizenegy órakor átment a miniszterelnökségre. A miniszterelnök *tájékoztatta a kormányzati és politikai ügyekről.*

Hóman Bálint kultuszminisztert szabadsága idején *Bornemisza* Géza ipari és kereskedelmi miniszter helyettesíti, aki *holnap érkezik haza szabadságáról.* Ő is Ausztriában töltötte szabadságát, távollétében *Hóman* kultuszminiszter helyettesítette.

Fájdalommal jelentjük, hogy felejthetetlen fiam, illetve testvérünk

Gombos Károly

Kairóban szerzett betegsége folytán Budapesten elhúnyt.

Végakaratához képest csendben temettük el, e hó 30-án a Buda-újlaki temetőben.

Gombos Hugóné és családja

Özv. Schwalb Jenőné szül. **Szepp Margit** felesége, **Schwalb József** testvére, úgy a maguk, mint az összes rokonok nevében mély fájdalommal jelentik, hogy a szeretett férj, a legjobb testvér, vő, sógor és rokon

Schwalb Jenő

34 éves korában, házasságának negyedik évében, hosszas szenvedés után csendesen elhúnyt.

Temetése: augusztus hó 1-én, vasárnap délelőtt 11 órakor lesz a rákoskeresztúri izr. temetőben.

Mélységes fájdalommal jelentjük, hogy jóságos, önfeláldozó édesanyánk, drága testvérünk, rajongva szeretett angyali jóságú Fini mamánk

Salzberger Pálné

szül. Apfel Jozefin

rövid szenvedés után e hó 29-én 70 éves korában itthagyott bennünket.

Augusztus 1-én d. u. 2 órakor Dombóvárott kísérjük utolsó útjára.

Dr. Barta Félix és neje szül. **Salzberger Irma, dr. Sas István** és neje szül. **Salzberger Eliz, özv. Szenes Béláné** szül. **Salzberger Kató, Kovács Ferenc** és neje szül. **Salzberger Margit** gyermekei.
Özv. dr. Lőke Mórné, özv. Spitzer Sándorné testvérei.
Barta Klára és férje **Thieben Richárd, Barta Éva** és férje **Goldman Géza, dr. Sas Pál, Sas Éva, Szenes György, Szenes Anikó, Kovács Pál** unokái.
Thieben Gyurika dédunokája és az egész gyászoló család.

Minden külön értesítés helyett.

Bolváry Géza és **Ferenc** fiai és **Bolváry Gézáné** sz. **mattyasóczi Mattyasovszky Ilona** menye mély fájdalomtól megtört szívvel jelentik az összes rokonok nevében is, hogy felejthetetlen édesanyjuk, a legjobb anyós és rokon

özv. Bolváry Dénesné

szül. náray Szabó Mária

e hó 30-án, életének 75. évében, rövid szenvedés után az Úrban csendesen elhúnyt.

Drága halottunk földi maradványait augusztus hó 1-én délelőtt 11 órakor fogjuk a kerepesiúti temető halottasházában a róm. kat. egyház szertartása szerint beszenteltetni és ugyanazon nap újólagos beszentelés után délután 3 órakor az abai családi sírboltban örök nyugalomra helyeztetni.

Az engesztelő szentmiseáldozat az elhúnyt lelkiüdvéért augusztus hó 2-án délelőtt ½10 órakor fog a belvárosi plébániatemplomban az Egek Urának bemutattatni.

Budapest, 1937 július 30.

Lakás: IV., Ferenc József rakpart 11.

Requiescat in pace!

Minden külön értesítés helyett!

Dr. Strasser Herbert, Strasser Ervin és felesége, **özvegy Strasser Richárdné** mély fájdalommal jelentik, hogy forrón szeretett édesanyjuk, anyósuk

kisbábi

Strasser Sándorné

feldaui Fröhlich Selma

július 30-án, a halotti szentségekkel megerősítve, hosszas szenvedés után elhúnyt.

Drága halottunkat augusztus hó 1-én helyezzük örök nyugalomra a kisbábi családi sírhelyen. — Az engesztelő szentmiseáldozatot augusztus 2-án mondják a kisbábi plébániatemplomban.

Strasser Richárd, Ferenc és György unokái,
Berta v. Kubinsky (Wien),
Rudolf de Feldau (New York),
Elsa Abel (Teterow) testvérei,
Michnay Lujza hűséges gondozója

Új tengerjáró dunai hajókat építenek

Nagy sikert aratott az új hajótípus

— Az Est tudósítójától —

Illetékes helyeken már régóta nagy örömmel figyelik, milyen nagy sikert arattak azok az új hajók, amelyek a Dunán járnak és különleges szerkezetüknél fogva átrakodás nélkül szállíthatják tovább az árut a tengeren is. Különösen mióta Görögország a levantei piacokon ismét vezetőszerephez jutott és egyre nagyobb mennyiségben vásárolja a magyar gabonaneműeket, *alig lehet férőhelyet kapni ezeken a duna-tengeri hajókon.*

Ennek folytán a *Duna Tengerhajózási R. T.,* amely ezeken a hajókon a szolgálatot ellátja, azzal az előterjesztéssel járult a kereskedelmi miniszter elé, hogy *sürgősen építtessenek még néhány hajót,* mert teljes mértékben elérték azt a célt, amelyet ezzel a hajótípussal az illetékes tényezők maguk elé tűztek. A kereskedelmi miniszter elfogadta az előterjesztést és *több hajót rendelt meg.* Két ilyen hajó építését már meg is kezdték és *az egyiket minden valószínűség szerint ősszel már át is adják a forgalomnak.* Ebből az alkalomból megfelelő ünnepséget is rendeznek, meg fogják hívni azoknak az államoknak képviselőit, amelyeknek kikötőivel ezek a hajók tartották fenn a kereskedelmi összeköttetést.

Fischer Zsigmond pékmester sírkőavatása augusztus 1-én, vasárnap ½11 órakor a rákoskeresztúri izr. temetőben lesz. XXX/C. parcella, 20. sor, 4. sír

Sírkőavatás!

Reiner József

síremlékének felavatása holnap, vasárnap délelőtt fél 12 órakor lesz a rákoskeresztúri izr. temetőben.

30/c. szakasz, 20. sor.

Özv. Reiner Józsefné
és leánya ***Timár Magda***

Az első segítségnyujtás
Irta: **Dr. Körmöczi Emil** a Mentőegyesület igazg. főorvosa
72 ábrával. **Ára 5 P**
Kapható Az Est könyvkereskedésében, Erzsébet körút 18

Gyöngy Lajosné szül. **Bauer Nellyke, Bauer B. Albert** (Newyork), **Bauer Aladár** és **Bauer Annus** gyermekei úgy sajat, mint az egész gyászoló rokonság nevében fájdalomtól porig sujtva tudatjak, hogy drága jó Édesapjuk

Bauer Ármin

90 éves korában 1937 július 30-án visszaadta jóságos lelkét Teremtőjének.

Augusztus 1-én, vasárnap ½12 órakor kísérjük utolsó útjára a kerepesiúti temető halottasházából.

Emlékét mindazok, kik ismerték és szerették, örökké kegyelettel őrzik.

Gyöngy Lajos veje, **Bauer B. Albertné** Newyork, **özv. Bauer Emilné** Wien menyei, **Gyöngy Pál, Grosz Istvánné** Nagyvárad, **Szüts Feri, Bauer Péter** unokái.
Egyetlen kis dédunokája **Grosz Sárika,** hűséges ápolónője **Tóth Éva** nővér.

Minden külön értesítés helyett!

Mannlicher özvegye mannlicherrel agyonlőtte magát

Bécs, április 12.

(A Pesti Napló bécsi szerkesztőségének telefonjelentése.)

Nagy feltünést keltő *öngyilkosságot* fedeztek föl ma este. *Mannlicher* Cecilia, akinek férje 30 évvel ezelőtt a Mannlicher-fegyvert föltalálta és azóta régen meghalt, ma a férje által feltalált Mannlicher-fegyverrel agyonlőtte magát. Mannlicherné a legszerényebb anyagi körülmények között élt utóbbi időben és viszonyai annyira megromlottak, hogy szerény polgári lakásából ki akart hurcolkodni és leányának akarta átadni, ő maga pedig Bécs környékére, egy szerény penzióba akart költözni. Az öreg bécsi úrhölgy attól való félelmét, hogy régi tárgyaitól meg kell válnia, annyira szívére vette, hogy ma délután egy fegyverrel, amelyet férje talált fel, szívenlőtte magát. Ma délután holtan találtak rá szerény polgári lakásában.

Maróczy Géza jubileumi sakkverseny

A Maróczy Géza jubilárie sakkverseny 5-ik fordulóján igen élesen játszottak a mesterek. *Steiner* Lajos, mint sötét, vezérgyalog-játszmában szép támadó stílusban nyert *Lovas* ellen, aki a megnyitást hibásan kezelte, ami Steiner Lajossal szemben éppen elég volt ahoz, hogy a játszmát rövidesen elveszítse. *Steiner* Endre kedvenc spanyol megnyitásával tisztet nyert *Kóródy* ellen, akinek a tisztért csak minimális támadása volt, melyet Steiner leszerelt és megnyerte a játszmát. *Grünfeld* indiai játszmában támadáshoz jutott *Lilienthal* ellen, de nem vezette erélyesen a játékot; Lilienthal ellentámadáshoz jutott és nyert. A *Rohacsek—Eliskases* vezércsel-játszmában a végjátékban Eliskases gyalogelőnyre tett szert és jóllehet különböző színü futárok maradtak, a játszmát biztosan megnyerte. A *Sterk—Réthy* vezérgyalog-játszma bonyodalmas középjáték után függőben maradt. A dr. *Balogh—Vécsey* francia védelmü játszmában dr. Balogh a gondolkodási időt túllépte és elvesztette a játszmát. Függőben maradt a *Pikler—Havasi* magyar védelmü és az *Erdélyi—Szigeti* vezércsel-játszma.

Állás az ötödik forduló után: Eliskases és Réthy 4, Boros 3½, Erdélyi, Havas 3 (1), Lilienthal, Steiner Endre, Steiner Lajos 3, Sterk 2, Pikler 1½ (1), dr. Balogh, Grünfeld, Lovas, !Kóródy 1½, dr. Vécsey 1, Szigeti ½ (1).

A pénteki hatodik forduló párosításai:

Réthy—Rohacsek
Steiner Lajos—Sterk
Havasi—Lovas
Dr. Vécsey—Pikler
Kóródy—dr. Balogh
Lilienthal—Steiner Endre
Szigeti—Grünfeld
Boros—Erdélyi
Eliskases szabad.

Budapest székesfőváros közönsége hivatalok elhelyezése céljaira

1935. évi május hó 1-től kezdődő hatállyal egy cca 20 összefüggő helyiségből álló (cca 600 m² alapterülettel biró)

földszinti vagy I. emeleti bérleményt keres

a székesfővárosnak az V. ker. Lipót körút, Dunapart, Ipoly ucca és Váci út által határolt részén.

Az ajánlatok 1934. évi április hó 25-ig a központi városházán (XI. ügyosztály) II. em. 241. szám alatt adandók be.

Huszonkét telket vásárolt Érden és kártyaklubba járt a 90-es posta sikkasztója

Kálmán Lajosnét letartóztatták — Bevallotta bűnét

(Saját tudósítónktól.) A főkapitányságon csütörtökön délben előzetes letartóztatásba helyezték özv. *Kálmán* Lajosnét, a Gönczi Pál ucca 2. számú házban levő 90-es postahivatal kezelőtisztjét. Őt gyanúsítja a rendőrség azzal, hogy azt a 18.000 pengő értékü bélyeget és értékcikket, amelynek hiányáról tegnap beszámoltunk, eltulajdonította.

Özvegy *Kálmán* Lajosné 1928 decembere óta a Horthy Miklós körtér 3/B. számú házban lakik, húszéves Erzsébet nevü leányával. *Háromszobás öröklakást* bérelt az aszony és a három szobából kettőt évek óta albérletbe adott ki. Egy gyári tisztviselő és egy szövetkezeti igazgató lakik nála. Az asszony jó anyagi viszonyok között élt, legalább is ezt hitte róla környezete. Az öröklakás, amelyet vett, *elég drága*, de azt hitték, hogy a bérösszeget könnyen fedezheti.

Szerdán délután hat órakor *három detektiv* jelent meg *Kálmán* Lajosné lakásán. Az asszony megdöbbenve vette tudomásul, hogy a rendőrségről keresik, majd *némán átadta szekrényei kulcsát*. A detektívek házkutatást tartottak. Megállapították, hogy *rengeteg feljegyzés* van az asszony birtokában, amely arra enged következtetni, hogy Kálmánné az utóbbi hónapok során *18—20.000 pengős kölcsönt akart felvenni, bármilyen kamat ellenében*. Ezekután előállították az asszonyt a rendőrségre, ahol *kereken tagadta azt, hogy ő követte volna el a sikkasztást*.

— Télen egy alkalommal — mondotta vallomásában a kezelőtiszt — a kályhára dobtam egy sereg használhatatlan papirost. Azt hittem, hogy *papírhulladék* és csak később vettem észre, hogy a papirívek közé *bélyegivek és egyéb értékcikkek* is kerültek. Rendkívül sajnálom, hogy látszólag megkárosítottam a postát, de nem sikkasztottam.

A rendőrségen *Lakatos* Lajos rendőrtanácsos hallgatta ki az asszonyt. Nem adott hitelt védekezésének és utasította a detektíveket, hogy *nyomozzanak Kálmán Lajosné életkörülményei után*.

A detektívek kideritették, hogy az asszony az utóbbi évben, amikor a 18.000 pengő értékü bélyeg és értékcikk eltünt, *22 telket vásárolt Érd környékén*. Minden hétfőn, szerdán és pénteken délután szabad volt, nem kellett a hivatalban szolgálatot teljesítenie. Ezen a három délutánon *egész sereg idegen* kereste fel a lakásán, valószínü olyan emberek, akik pénzt kaptak kölcsön az asszonytól. A bünügyi nyilvántartóból kiderült, hogy Kálmán Lajosné ellen nemrég eljárás indult *tiltott szerencsejáték* miatt. Azt hiszik a főkapitányságon, hogy az asszony valami kártyaklubba sodródott, vesztett és ez is oka lehet a sikkasztásnak.

Kálmán Lajosné, amikor elébe tárták a bizonyitékokat, *megtört és bevallotta, hogy tényleg ő követte el a sikkasztást*. A rendőrség előzetes letartóztatásba helyezte s tovább folytatja a nyomozást, mert teljesen és pontosan fel akarja deriteni Kálmánné üzelmeit. Elsősorban *egy Frank nevü férfit keresnek*. Ez a Frank nevü úr szerdán este kilenc órakor megjelent Kálmánné lakásán, kezében *levél* volt, amely a következőképpen szólt:

»Kedves Frank Ur! Nagyon sürgős ügyben kérem, hogy *keressen fel*. Ha az ajtómhoz érkezik, ne egyszer csengessen, hanem *háromszor*, mert nem nyitom ki mindenkinek az ajtót. Üdvözli Kálmánné.«

Szerda este a titokzatos *Frank* természetesen nem találta a lakásán Kálmánnét, mert akkor már a rendőrségen volt az asszony. Erre *csütörtökön reggel újra megjelent*, de mikor hallotta, hogy az asszony nincsen otthon, *elment*. A rendőrség keresi Frankot, s azt is szeretné megtudni, *hol töltötte Kálmánné a keddről szerdára virradó éjszakát*, amikor reggel háromkor érkezett haza.

Az elmebetegek falvai

Nyugatomba vonult Chudovszky Móric kórházigazgató, aki megszervezte Magyarországon az elmebetegek családi telepeit

Sátoraljaújhely, április.

(A Pesti Napló tudósítójától.)

Száraz hír számol be arról, hogy dr. *Chudovszky* Móric udvari tanácsos, a sátoraljaújhelyi vármegyei közkórház igazgatóját saját kérelmére nyugdijazták. *Chudovszky* neve országosan ismert, Csonka-Magyarországon ő szervezte meg *az első családi ápolási telepeket*. Angyalföld, Lipótmező, Nagykálló elmebeteg intézeteinek betegei a lelkibetegek új birodalmába kerültek, amikor megnyilt előttük a sátoraljaújhelyi kórház elmeosztályának kapuja, hogy aztán a családi ápolási telepekre kerüljenek.

A város környékén, kicsiny falvakban százával élnek az élő halottak. A férfiak sötétszürke vastag csalános posztóban, nyáron zsávolyban, könnyen felismerhető magas posztósapka vagy széles szalmakalapban, a nők babos kartonruhákban, kalap nélkül kócos frizurával vagy síma fejkendővel járnak. Dr. *Molnár* János főorvos tett először kisérletet a családi ápolásra. Könnyebb mezei munkát is végeztetett a betegekkel. A kisérlet eredményeképpen *Chudovszky* kórházigazgató megszervezte az *első telepet*, amelyet egymásután követtek a rudabányácskai, széphalomi és a károlyfalvai telepek, a sátoraljaújhelyi kórház felügyelete alatt. *Ezrek kerültek vissza innen az életbe!* Érdekes, hogy éppen ott, ahol a legjobb tokajhegyaljai bor terem, az idült alkoholisták közül gyógyult meg a legtöbb.

Az elmult napokban Károlyfalván jártunk. Alig van ház, ahol nem láttunk itt *egy-egy családi ápoltat*.

A lakosság égő csűrök mellett dolgozott. A csűrök lobogó fáklyaként égtek. A betegek nem féltek, pedig tizennégy csűr égett.

A betegek nem lakhatnak földes szobában. Igy aztán a földes szobákba bevonul a deszkapadló. A telepfelügyelő lakása mellett zuhanyozó a betegek részére. A kórházi orvosok állandóan látogatják a betegeket.

Öt- és hétszáz körül van mostanában a családi ápoltak létszáma, nemrég még *kétszer ennyien voltak*. *A bolondokat is leépitették*. Igy aztán sokan visszakerülnek Angyalföld és Lipótmezőre.

*

Gyönyörü helyen fekszik a sátoraljaújhelyi kórház. Csodálatos gyógyhelyen. Gyógyit az ózondús levegő, a viz. A kórház szinte minden esztendőben új pavillonnal gazdagszik. Külön pavillonok a tüdőbetegek, a fertőzőknek. Miből épült? Jelentéktelen összegekből. A munkához szükséges kőanyagot téli közmunkában előteremtette az igazgató. Nagy takarékosság és példátlan egészséges szigorral gyönyörüen haladt a kórház anyagi téren. Ma kétmillió pengő tiszta vagyona van a zemplénmegyei Erzsébet-kórháznak. Deficit? Itt nem tudják, hogy mi a deficit.

...Egy kórház, amely gyönyörüen prosperál — és keres. Körülötte pedig a családi ápolási telepek, emberek szürke ruha és szürke sapkákban. A lábukon fekete bakancs, ebben járják a fenyveseket. Kora reggel kelnek. Hallgatják a madárfüttyöt s a mezőn elnézik, hogy szánt a kétökrös gazda...

Szerelmi regény Newyork és Eger között: Miss Betty Pratt amerikai festőművésznő tavaly néhány hetet Egerben töltött egy festőiskolával, amelynek nagynénje, Mrs E. Pratt (jobboldalt) az igazgatónője. Az amerikaiakat Bakonyi László városi tisztviselő kalauzolta, miss Betty Pratt beleszeretett ciceronéjába és csütörtökön délben az egri városházán megesküdtek

— **Budavár spanyol hőseinek emlékét megörökitik.** Gróf *Arcos* spanyol követ csütörtökön felkereste *Sipőcz* Jenő polgármestert és meghivta annak az emlékműnek a leleplezésére, melyet *a spanyol kormány állitott a törököktől megszállt Budavár visszafoglalásánál elesett spanyol hősök emlékére*. Háromszáz spanyol katona vett részt Budavár felszabadításában. A spanyol követség a Budavár Lovas úti bástyáján *művészi emléktáblát helyeztetett el a spanyol hősök emlékére*. Április 17-én, kedden délben lesz az emlékmü ünnepélyes leleplezése, melyen *a spanyol követ és Sipőcz polgármester mond beszédet*.

Letartóztatták Spann bécsi professzort és Brandl volt bécsi rendőrfőnök fiát

Bécs, április 12.

(A Pesti Napló bécsi szerkesztőségének telefonjelentése.)

A nemzeti szocialista mozgalom két alvezére akik régen ki vannak tiltva Ausztria területéről, *Fitzthum*, továbbá *Spann* Ottmar, a közgazdasági egyetem rektorának fia, *Spann* Walter, németországi tartózkodás után *visszatértek Ausztria területére hamis útlevéllel*. A rendőrség azonban nyomukra akadt és *letartóztatta őket*. A letartóztatás abban a pillanatban történt, mikor *Spann* barátját és elvtársát *Fitzthumot* autóba ültette, hogy Németországba szöktesse. A rendőrség megállapította, hogy *Fitzthum és Spann ausztriai elvtársaikkal együtt a mult napokban részletes megbeszélést és konferenciát tartot*. A letartóztatás következtében a rendőrség Bécsben *több házkutatást rendezett, többek között Spann Walter és Spann Ottmar egyetemi tanár lakásán is.*

Ebben a lakásban a rendőrség a házkutatás alkalmával ott találta *Brandl* Ottó 24 éves joghallgatót, aki nem más, mint *Brandl volt bécsi rendőrfőnök fia*, aki tudvalevőleg másfél évvel ezelőtt vált meg a rendőrfőnökség éléről és azóta a nemzeti szocialista mozgalomnak szenteli működését. *Brandl* Ottónál egész sereg Németországból becsempészett nemzeti szocialistta iratot találtak. A rendőrség ma este *Brandl volt rendőrfőnöknél is házkutatást tartott, ahol igen nagy mennyiségű propaganda iratnak jutottak a nyomára*. A bécsi rendőrség volt főnöke fiának a szobájában *400 patront találtak a hozzávaló fegyverek nélkül. A bécsi rendőrség Fitzthumot és Spann Waltert letartóztatta. Brandl* Ottót, a volt bécsi rendőrfőnök fiát pedig őrizetbe vette és a közeli napokban fogja az ügyészség fogházába szállítani.

A bécsi rendőrség volt főnökének letartóztatott fia, 24 éves joghallgató. Édesapja két évvel ezelőtt vált meg a rendőrség éléről, miután azzal gyanúsították, hogy kedvez a nemzeti szocialistáknak. Brandl rendőrfőnök a bécsi rendőrség politikai osztályának vezetője volt és Starhemberg herceg nevezte ki belügyminiszter korában a bécsi rendőrség főnökévé, ahonnan azonban nemzeti szocialista üzelmei miatt távoznia kellett. A volt rendőrfőnök azóta az osztrák nemzeti szocialista párt egyik oszlopa.

Német demars Prágában — egy karikatúrakiállítás miatt

„Példátlan módon kigúnyolták a német politikai életet és vezető államférfiakat" — „Horogkereszt véres fejszékből és holttestekből"

Prága, április 12.

A *Manes* cseh művészegyesület karikatúrakiállítást rendezett, amely Prágában nagy feltűnést keltett. Különösen az emigránsok által kiállított képek *példátlan módon kigúnyolják a német politikai életet* és a német birodalmi állampolgárokat. A kiállítás kirakatablakában helyezték el a birodalmi kancellár nagyméretű képét, amely személyében erősen sérti a kancellárt. A kiállított képek közül nyomban szembetűnnek *Hindenburg, Hitler, Göring, Göbbels, Röhm* és más vezető német személyek brutális torzképei. Az egyik képen *véres fejszékből*, a másikon *holttestekből álló horogkereszt* látható.

Dr. *Koch* prágai német követ szóbeli jegyzékben a *legerőteljesebben tiltakozott* a külügyminisztériumnál a birodalmi elnök, a birodalmi kancellár és más vezető német államférfiak ez újabb megsértése és becsmérlése, a német politikai élet és az állami szimbolumok ócsárlása ellen.

140 asszony és 79 gyermek, az osseki haláltárna bányászáldozatainak özvegyei és árvái tüntettek Prágában

Prága, április 12.

Az osseki haláltárnában elpusztult bányászok özvegyei és árvái csütörtökön nagy tüntetést rendeztek a cseh fővárosban. 140 asszony és 79 gyermek vonult fel a kora délutáni órákban a képviselőház elé és mindenáron be akart jutni a palotába. A rendőrség lezárta az épületet, az asszonyok és gyermekek azonban nem mozdultak a parlament elől s erőszakkal is be akartak hatolni az épületbe. *Az így támadt tumultusban egy asszony elájult. Az asszonyok és gyermekek végül is az ucca tulsó oldalára mentek és leteleved-tek a kövezetre.* Több mint két óra hoszat táboroztak már a parlamenttel szemben, amikor *Stanek* képviselőházi elnök végül hajlandónak nyilatkozott egy tíztagú küldöttség fogadására.

A deputáció fel is ment az elnöki terembe és előadta kívánságait. Az asszonyok azt követelik, hogy *azonnal osszák szét közöttük az országos gyüjtés során befolyt* összeg kisebbik részét, még pedig oly módon, hogy minden özvegyasszonynak hétezer koronát juttassanak. A befolyt összeg nagyobbik részét az árvák alapjába kell befizetni s minden árvának a nevére 11.000 koronát kell elhelyezni, amelyet a nagykorúsítás napján kell majd folyósítani.

Stanek elnök átvette a követeléseket, de nem adott pozitív választ, mire az asszonyok és gyermekek kijelentették, hogy Prágában maradnak mindaddig, amíg a kormány nem intézi el kedvezően kérésüket. *A több mint kétszázfőnyi szomorú tömeg ezután végigvonult a városon és a Szláv-szigetre ment, ahol tábort ütött.* A kormány tábori konyhákat küldött ki és ebédet osztott szét az asszonyok és gyermekek között. A tömeg még az esti órákban is a Szláv-szigeten volt és ott tölti az éjszakát rögtönzött sátrak alatt. Pénteken az asszonyok a gyermekekkel együtt *Malypetr* miniszterelnök elé akarnak menni küldöttségben.

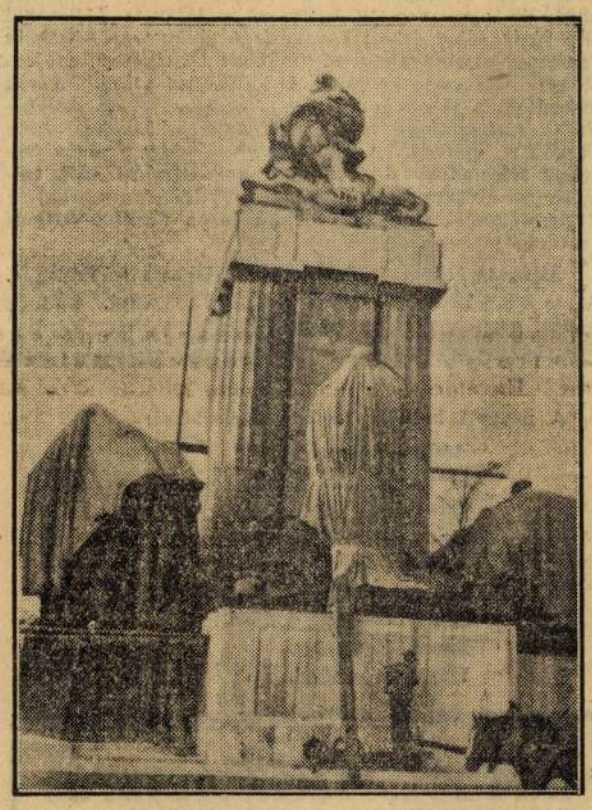

Gróf Tisza István szobra készen várja a jövő vasárnapi leleplezést

A kormánypárti gazdaképviselők nem csatlakoznak az Agrárszövetséghez

(Saját tudósítónktól.) A nemzeti egység pártjának földművelési csoportja csütörtökön délelőtt *Mayer* János elnöklésével ülést tartott, amelyen *Kállay* Miklós földművelésügyi miniszter *részletesen informálta a csoport tagjait az aktuális gazdasági kérdésekről.* Tárgyalták a *földhözjuttatottak által fizetendő szolgáltatások leszállításának kérdését, a védettséget és a magánegyességi eljárás ügyét és a gazdatiszti törvényjavaslatot.*

Foglalkozott a csoport azzal a felhívással, *amely az agrárérzelmű képviselőket agrárszövetségbe leendő tömörülésre szólítja fel.* A földművelési csoport kimondotta, hogy rokonszenvvel fogad minden olyan törekvést, amely a magyar mezőgazdaság helyzetének javítását célozza, *de nem tartja szükségesnek, hogy a párt tagjai pártközi szövetségbe belépjenek.* Az egységes párt agrárképviselői szerint *az új agrárszövetség elsősorban pártpolitikai célokat kíván szolgálni amelyeknek eléréséhez a nemzeti egység pártjának tagjai annál kevésbé nyujthatnak segédkezet, mert a kormány és a párt tagjainak munkája eredményezte azt, hogy az összes gazdasági kérdések közül a mezőgazdaságot érintő kérdések kerültek az intézkedések homlokterébe.* A földművelési csoportba tömörült képviselők azt a politikát támogatják, amely akar is, tud is a magyar mezőgazdaságon segíteni, de — mondották ki határozatukban — *a magyar nép millióit gazdajelszavak alatt más célokra felhasználni nem engedik.*

SZÍNHÁZ

Fodor László két új darab után három új regényt ír

Már nem is lehet számon tartani a tömérdek álnevet, amely mögé rejtőzve tömérdek színdarabbal szerepelt az utóbbi három évben *Fodor* László a külföldi és magyar színpadokon. Ma már — különösen Bécsben — minden új név minden új színlapon — »Fodor-gyanús« és ha egyikmásikról szigorúan meg is állapítják, hogy nem ő írta, végül arról is kisül, hogy valami része mégis csak van benne...

Fodor László

Összel azonban — mint a népszerű és termékeny író elmondotta — »nyílt sisakkal« lép ismét a közönség elé: *saját nevével két új darabja kerül egymásután bemutatóra* és ami ennél mindenesetre meglepőbb: *egy regénytrilógiájának első kötete fog megjelenni a könyvpiacon.*

Az egyik új darabja a hat képből álló »Dzsungel« című színjáték, amelyet Fodor — az angol író hozzájárulásával, sőt bizonyos közreműködésével — Somerset *Maugham* novellájából írt, a másik pedig egy háromfelvonásos vígjáték, amelynek »Egy asszony hazudik« a címe.

A regényciklus összefoglaló címe, amely egyszersmind az első kötetnek is címe lesz: *»Via Appia«*. A három regény az ókori, középkori és mai Rómát adja és a második kötetnek »Renaissance«, a harmadiknak pedig »Mussolini« lesz a címe.

Mit kap és mennyit kereshet Pesten Saljapin?

Saljapin tehát mégis eljön Budapestre: operaelőadásban nem lép fel, mert nem tudtak vele a honorárium dolgában megegyezni, de *egyetlen hangversenyét*, amely májusban lesz a Vigadóban, már hirdetik.

Sok levelezés, tárgyalás és huzavona előzte meg a Saljapin-hangversenyre vonatkozó megállapodást, *amelyhez hasonlót még sohasem kötött a nagy orosz énekes Budapesttel:* Saljapin ugyanis ezúttal *nem meghatározott honoráriumért* fog énekelni a pestieknek, hanem *részesedésért*. Mint mondani szokták: együtt fog sírni és nevetni a vállalkozóval, annál is inkább, mert a bevétel dolgában *semmit sem garantálnak számára.*

Saljapin

Éppen ezért a jövedelem igen tekintélyes része van biztosítva számára: *Saljapin az est brutto-bevételének hetven százalékát kapja* és a vállalkozó harminc százalékát fogja terhelni minden kiadás, költség, adó és a többi. Miután a hozzáértők szerint a koncert jövedelme *10—12.000 pengő lehet*, Saljapin körülbelül *7—8000 pengőt* fog keresni budapesti hangversenyével. Ha elkél valamennyi jegy... Vagy legalább is majdnem valamennyi...

Halmay Tibor megházasodik

Bécs, április 23
(Az Est bécsi szerkesztőségétől)

Bécsi színházi körökben nagy érdeklődést kelt a hír, hogy *Halmay Tibor eljegyezte Glogau Grete bécsi táncosnőt.*

Halmay Tibor

Halmay Tibor és Glogau Grete most együtt lép fel *Ábrahám* Pál »Märchen im Grand Hotel« című operettjében, de már régebben ismerték egymást és most elhatározták, hogy *házasságra lépnek.* Glogau Grete *Bécs egyik legszebb asszonya*, többször lépett már fel filmen és hosszú ideig az egyik bécsi revűszínpadon is szerepelt.

Összel Halmay egy londoni színházhoz szerződik és itt a felesége lesz a partnere, aki *kitünően tud angolul.* A házasságkötést Halmay *júliusra tervezi.*

*** A »Magyar Szivárvány« tovább dolgozik.** *Békeffi* László és *Bársony* István a »Magyar Szivárvány« vezetősége nevében a következők közlésére kért meg bennünket: »Különböző hírek jelentek meg a *Magyar Szivárvány*-nyal kapcsolatban, de másról nincs szó, mint arról, hogy *a köztünk levő vitás kérdések tárgyában választott bíróság fog dönteni.* A *Magyar Szivárvány* tovább fog működni: május 3-ától az Urániában játszunk, azután vidéki turnéra indulunk.«

*** Salzburgban is redukálnak.** A salzburgi ünnepi játékok szereplői sem kerülhetik el sorsukat: a *Festspiele* vezetője, dr. *Kerber* Ervin főtitkár nyilvánosságra hozta, hogy kivétel nélkül mindenkinek — énekesnek, színésznek, karmesternek, rendezőnek épúgy, mint a műszaki személyzetnek — *csökkentik a fizetését.* Az idén már senki sem kap olyan fellépti díjat vagy fizetést, amilyet tavaly kapott. Az osztrák állam ugyanis *felére redukálta Salzburg szubvencióját* és bár Salzburg tartomány, Salzburg városa és az idegenforgalmi bizottság az idén is *50—50.000 schillinggel* járul hozzá a költségekhez, *hogy a rendkívüli deficitet elkerüljék*, mindenkinek áldozatot kell hoznia.

*** Cimbitorlási pör a »Cigánykirály« című film ellen.** Több évvel ezelőtt játszották a Városi Színházban *Urai* Dezső és *Nagypál* Béla »Cigánykirály« című operettjét. Ezzel a címmel az egyik fővárosi mozi a mult héten bemutatott egy filmet és az operett szerzői most *cimbitorlási pert indítottak* a cég ellen, amely a filmet forgalomba hozta.

Failoni két estje a milánói Scalában

A magyar közönség is hallhatta azt a nagy ünneplést, amelyben az olasz közönség a milánói Scala-színházban részesítette Sergio *Failoni*-t, Operaházunk olasz karmesterét, mert *az előadást a rádió is közvetítette.*

Sergio Failoni

Szombaton este a »Traviata« című *Verdi*-operát vezényelte »Maestro Failoni« és ebben az előadásban Alfrédot, a főszerepet Tito *Schipa*, a világhírű tenorista énekelte.

Vasárnap este még fokozódott Failoni sikere: ezúttal először vezényelte az idén *Verdi* »Rigoletto«-ját, amely valósággal parádés szereposztásban került színre. A mantuai herceget *Lauri-Volpi* énekelte, a címszerepet Carlo *Galeffi*, Gildát pedig Mercedes *Capsir.*

*** Régi darabok új sikere Bécsben.** Két régi darab új előadása aratott meglepő sikert a mult hét végén Bécsben. Az egyik a Volkstheaterben, ahol Ralph *Benatzky* operettjét mutatták be, amely Tristan *Bernard* régi híres vígjátékából, »A kis kávéház«-ból készült; a másik a Josefstädter Theaterben, ahol felújították *Meyer-Förster* egykor világot járt diákdarabját, az »Alt-Heidelberg«-et. Mindkét színház a sikert az előadásnak köszönheti; az »Alt-Heidelberg« együttesének három sztárja is van: Paula *Wessely*, *Jaray* és *Edthofer*; »A kis kávéház«-ban pedig Max *Hansen*-t ünnepli a közönség a pincér szerepében.

Hollywoodban megkezdték Zilahy Lajos „Tűzmadár"-jának filmesítését

Hollywood, április 20
(Az Est külön tudósítójától)

Zilahy Lajos »Firebird« (»Tűzmadár«) című drámájának filmváltozatát most kezdték forgatni a *Warner Brothers* filmgyárban. Szcenáriumát Ralph *Block* és Doris *Malloy* írták. Női főszereplője *Kay Francis.* Rendezője Alfred E. *Green.*

*** Németh Mária Szegeden.** *Németh* Mária holnap a szegedi színházban fog vendégszerepelni: a »Tosca« címszerepét énekli. Az Operaház két művésze lép fel vele együtt a Puccini-dalműben: *Laurisin* Lajos és *Farkas* Sándor.

*** Kizáróan orvosok számára engedélyezett a filmcenzúra két tudományos filmet.** Az Országos Mozgóképvizsgáló Bizottságnak, amult héten két érdekes tudományos filmet mutattak be, amelyet a Keresetképtelen Orvosok Segélyző Egyesülete hoz forgalomba. Az Obstetric Motion Pictures-filmgyárban készült ez a két film, amelynek előadását a magyar cenzúra *kizáróan orvosok és tudósok számára* engedélyezte. Az egyik filmnek »Császármetszés« a címe és pontosan bemutatja e nagy operáció minden fázisát, a másik film címe: »Az újszülöttek légszomja«.

Bohózat kilenckor, félhelyárakkal a Fővárosi Operettszínházban

A Fővárosi Operettszínháznak, ahol ma este játsszák huszonötödször a »Szeressen kedves« című operettet, az a terve, hogy e műsordarabja ötvenedik előadása után *még egy ujdonságot fog bemutatni*, egy olyan szezónzáró vidám darabot, amellyel *a nyári hónapokban is nyitva tartja a színházat.*

Ez az ujdonság egy nagyhírű *külföldi bohózat lesz*, amelynek négy-öt főszerepére a legnépszerűbb színészeket és színésznőket akarja szerződtetni a színház, ahol *a bohózat előadását a darab fordítója rendezné.*

A bohózat előadásai, már a premiertől kezdve, *este kilenc órakor fognak kezdődni* és a színház e nyári előadásokra *ötven százalékkal leszállítja helyárait*, úgyhogy a legdrágább jegynek négy pengő lesz az ára.

*** Werner Krauss bécsi Shakespeare-szezónja.** A nagy német színművész: Werner *Krauss* szerdán kezdi meg két hónapra terjedő vendégjátékát a Burgszínházban és az idén főkép *mint Shakespeare-színész* fog szerepelni a bécsiek előtt. Mingyárt az első estén a »Julius Caesar« címszerepében lép fel és május 12-ikén olyan Shakespeare-szerepben mutatkozik be, amelyet még nem játszott: a »III. Richárd« címszerepében.

*** »Pelikán«; »Fény a faluban«: angol és magyar ujdonság a Nemzeti Színházban.** Két ujdonságot kezdenek e héten próbálni a Nemzeti Színházban. Az egyiknek »Pelikán« a címe, társadalmi dráma és szerzője *Tenison Jesse* angol író. Női főszerepét *Váradi* Arankának szánták. A másik ujdonság magyar szerző műve: *Máriás-Mariancsics* Imre magyar tárgyú színjátéka. Címe: »Fény a faluban«.

Nektek...

Alpár Gitta Pesten van és mint ismeretes, új szerepre készül és mert a nagy debü dátuma már nincs is nagyon messze, ez meg is látszik rajta. De persze nem titkolja: boldogan és büszkén jár-kél és csöppet sem szomorkodik, hogy egyidőre búcsút kellett vennie nemcsak a színpadtól, hanem híres karcsúságától is.

Így végzi napi teendőit, sétál, komisziózik és időnként megjelenik belvárosi fodrászánál is, hogy a haját ápoltassa. A minap különös szerencséje volt; amint belépett, két primadonnakollegájával találkozott, két operettművésznővel, akik most különösen aktuálisak: mindketten fellépnek minden este.

A kollegák kitörő örömmel fogadták és — bár a kitörés határozottan nagyobb volt, mint az öröm — valósággal egymás szájából kapkodták a hízelgő bókokat.

— Jaj, Gittám, — lelkendezett az egyik — *de remekül nézel ki!*

— Látjátok, gyerekek, — nevetett Alpár Gitta — ezt elhiszem: *nektek én most nézek ki a legremekebbül...*

*** Yvain-operett a Magyar Színházban Titkos Ilonával és Balla Licivel.** Francia ujdonságot kezdtek ma próbálni a Magyar Színházban: ma délelőtt volt az első próbája Maurice *Yvain* »Encore cinquante centimes« című operettjének. Az egyik női főszereplő *Titkos* Ilona lesz az ujdonságban, a másik pedig *Balla* Lici.

*** Egy német muzsikus Párizsban...** Párizsból jelentik: Wilhelm *Furtwaengler* hangversenye a berlini filharmonikusok élén *óriási sikerrel* zajlott le Párizsban, az operaházban. *Koester* német követ páholyában megjelent *Lebrun* köztársasági elnök és neje. Ott volt Titulescu is. A közönség melegen ünnepelte az együttest és kiváló karmesterét.

*** Japán színtársulat mutatkozik be Budapesten.** Két napig Budapesten tartózkodott egy angol impresszárió, aki egy fővárosi hangversenyvállalattal tárgyalt a *»Shochiku«* japán *revűtársulat* budapesti vendégszerepléséről. A japán revűtársulat főszínésze és igazgatója *Takejoro Ohtani.* Az együttes Európa nagyvárosaiban fog vendégszerepelni és a túrné során ellátogat Budapestre is.

GRÓF TISZA ISTVÁN SZOBRÁNAK LELEPLEZÉSE

Koszorúk sora fekszik a szobor lábánál
Kétoldalt díszruhás, alabárdos parlamenti őrök állnak sorfalat

levelemben nagynehezen meggyőztem felfogásának helytelenségéről, úgy, hogy ha nem is szívesen, de mégis *beleegyezett házasságomba*. Közben azonban baj történt. Hírt kapott arról, hogy egy közös ismerősünk, aki néhány évvel ezelőtt *spanyol nőt vett feleségül, elválik*. Anyámat *megdöbbentette a vegyes házasság rossz végének hire*. Még jobban megdöbbentette az, hogy a japán lapok

első oldalon, szenzációs feltálalásban

közölték házasságom hírét. Ezek a dolgok kissé elkedvetlenítették és ezért utólag táviratozott és *visszavonta beleegyezését*. Ugyanekkor interveniált a külügyminisztériumnál, hogy akadályozzák meg a házasságomat. Ilyen körülmények között *kénytelen vagyok eskövőmet egy időre elhalasztani*, annál is inkább, mert szülői beleegyezés nélkül *30 éves koromig nem nősülhetek*. Semmiesetre sem akarok azonban még négy évig várni. Most megint írtam egy hosszú levelet az anyámnak, de ha ez sem győzi meg, akkor

szabadságot kérek

és menyasszonyommal Japánba utazom. Ha anyám megismeri, *bizonyos, hogy beleegyezik a házasságba*. Mellesleg megjegyzem, hogy anyám *kitagadással* fenyegetett arra az esetre, ha a japán törvényekkel dacolva Gretna Greenben az ottani kovács műhelyében házasodnánk össze engedély nélkül. Ezért erről szó sem lehet. Remélem azonban, hogy *sikerül jobb belátásra birni*.

Tízévi súlyos börtönt kapott a román tiszti összeesküvés minden egyes vádlottja

A magyarok beözönlöttek volna román területre! — mondotta a főügyész

Bukarest, április 23

Az összeesküvési bűnperben Hotineanu alezredes, katonai főügyész tegnap este a legmagasabb büntetést, az életfogytiglani kényszermunka kimondását kérte a tizenhárom vádlottra. Kijelentette az ügyész, hogy a vádlottak igen nagy bűnt követtek el, mert ha az összeesküvés sikerül, annak beláthatatlan következményei lettek volna. Romániában forradalom tört volna ki és a magyarok rögtön beözönlöttek volna román területre.

Az ügyész beszéde további során kijelentette, hogyha igazi férfiak lettek volna ennek az összeesküvésnek szereplői, akkor *vagy azonnal bevallották volna katonásan és lovagias férfihoz illő módon bűnüket, vagy pedig lett volna bátorságuk ahoz, hogy agyonlőjék magukat*. A tiszti vádlottakról megállapította, hogy azok *gyenge jellemű emberek, akik nem érdemlik meg, hogy a román hadsereg tagjai legyenek*.

A legfiatalabb vádlott védekezése

Az elnök rövid felhívást intézett a védőkhöz és kérte őket, hogy mondanivalójukat fogják rövidre.

A védőbeszédek elhangzása után az elnök megkérdezte a vádlottakat, kívánnak-e élni az utolsó szó jogával. *Precup* alezredes kijelentette, hogy nincs semmi mondanivalója. A többi vádlott sem kívánt szólni, csak *Gligor* hadnagy, a legfiatalabb vádlott jelentette ki, hogy *az összeesküvők nem a király életére törtek és hogy ő nem érzi magát bűnösnek*.

A polgári vádlottak közül is csak egyikük, *Terriceana* pénzügyminisztériumi tisztviselő élt az utolsó szó jogával.

— Nem vagyunk összeesküvők, — mondotta — *a királyt kőfalként körülvevő kamarilla ellen küzdöttünk*. Ártatlan vagyok és ártatlannak érzem magam. *Annakidején a magyarok állítottak a bíróság elé*, most pedig mint jó hazafit a román bíróság akar elítélni.

Az ítélet

A hadbírósági tanács ezután ítélethozatalra vonult vissza. *A tanácskozás nyolcvan percig tartott*. Az elnök harsány hangon olvasta fel az ítéletet. *A bíróság Precup alezredest és a hét katonatiszti vádlottat rangvesztésre és tizévi súlyos börtönre ítélte*.

Vétkük: államellenes összeesküvés, forradalomszerű megnyilvánulással, fegyveres merénylet előkészítése, katonai diktatúra kierőszakolásának terve és fegyelmetlen magatartás a hadseregben. Az öt polgári vádlottat szintén *tíz évi súlyos börtönre ítélte* a hadbíróság. A bíróság nem talált enyhítő körülményeket. A rangvesztésen és a szabadságvesztésen kívül még összesen *110.000 lei pénzbírságra is ítélték a vádlottakat*.

Lupescu asszony nevét nem merték kiejteni

London, április 23

A Daily Herald bécsi levelezője szerint az összeesküvés részleteit igyekezett kerülni Lupescu asszony nevét, aki ellen az összeesküvés elsősorban irányult.

A legnagyobb feltünést az egyik vádlott keltette azzal a kijelentésével, hogy egyenesen a bukaresti főparancsnok rendelete vett részt az összeesküvésben. Maniu, Románia vezető politikusa, aki jelenleg kegyvesztett a királynál és csak az alkalomra les, hogy felborítsa a monarchikus államformát, a vádlott tisztek javára tanuskodott.

Százhúsz bányász szörnyű pusztulása az égő halálaknában

Belgrád, április 23
(Az Est tudósítójának telefonjelentése)

A boszniai zenicai állami bányaművek főtelepén vasárnap délután

ijesztő hangon megszólaltak a szirénák.

Senki se tudta, mi történt, csak annyit lehetett látni, hogy a visoki széntelep aknáiból

sűrű füstgomolyagok

szállnak fel. Az aknába körülbelül félórával előbb ment le 220 munkás. Vagy egy félpere telhetett el a füstgomolyag előtörése után, amikor

borzalmas földalatti moraj

hallatszott fel a tárnából, utána

lángnyelvek

csaptak ki.

Mindenki a bányatelep, különösen az úgynevezett »öreg akna« felé rohant. A szirénák folyton búgtak. A központi villamosellenőrző készülék mutatta, hogy

az aknában valami rettenetes dolog történt.

Egy munkáscsoport azonnal összeállott és megkísérelte behatolni a tárnába.

„Mind meghaltak!"

Ebben a pillanatban egy mohamedán munkás, Brkics Izmet támolygott elő a tárnából és csak annyit tudott nagynehezen mondani:

— Mind meghaltak.

Azután összerogyott. Beszállították a kórházba. Itt magához térve elmondotta, hogy a bányában volt csilléje mellett. Egyszer csak elsötétült körülötte minden,

mennydörgésszerű robbanások

hallatszottak, őrá is hatalmas széntömeg zuhant, de még volt annyi ereje, hogy a tárna kijáratához vonszolja magát.

Vagy tiz pere mulva egy másik ember bujt elő, csak ennyit tudott mondani:

— Robbanás, robbanás!

A mentőexpedició elindult, de csak nagyon nehezen haladt előre. A mérnök, aki a csoportot vezette, elájult, mert a tárnából rettenetes gázfelhő tört elő. Gázmaszkokkal felszerelve új mentőexpedició indult. Megállapitották, hogy a bányában metánrobbanás történt.

Gyászos jelentés

Negyedóra mulva már meg is kezdték a hulláknak és a sebesülteknek a kiszállitását. Az éjjel kiadott hivatalos jelentés szerint

a halottak száma 53, a sebesülteké 96, 71 munkás sorsa bizonytalan.

Meg vannak győződve, hogy ezek a tárnában borzalmas halált haltak.

Egy óra mulva a környék valamennyi bányavállalatának orvosai a helyszinre siettek. A tárna bejáratánál borzalmas jelenetek játszódtak le. Egymásután hozták fel

a megszenesedett hullákat.

Mindegyik hullának szét volt tárva a keze. Annyria meg voltak szenesedve és szétroncsolódva, hogy

személyazonosságukat is nehezen lehetett megállapitani.

A környék asztalosai

megkezdték a koporsók készitését.

Minden asztalos csak koporsókat gyárt.

A közbiztonság fentartására kiküldött csendőrök is sirva fakadtak, amikor a borzalmasan megszenesedett hullákat és a hozzátartozók kétségbeesését látták.

Egy szerencsés ember

Érdekes, hogy a szivattyúgép kezelőjét, egy Stock nevű svábot, életben találták a tárnában.

A robbanás a vizbe dobta

és igy megmenekült.

A halottakat ma délután kezdik temetni.

A helyszinen megjelent a bányaügyi miniszter s a hatósági vizsgálóbizottság; a mentés munkája a bányászok példátlan hősiessége ellenére nehezen halad, mert

sok akna teljesen beomlott, másokat pedig elárasztott a viz.

A gázfelhők között gázálarccal is alig lehet előrejutni; a kimerült munkások aligha érik el a robbanás helyét, mert

a főbejárattól két kilométernyire, 200 méter mélységben fekszik.

A mentőszemélyzet hallatlan erőfeszitéssel dolgozik; a mérges gázoktól sok bányász elájul, de ezek magukhoz térve,

azonnal újra lemennek a haláltárnába.

Minél jobban közelednek a robbanás színhelyéhez, annál bizonyosabb, hogy belül mindenki elpusztult, mert már csak borzalmasan szétroncsolt testekre bukkannak. Igy a legbelül tartózkodó 71 munkást

elveszettnek kell tekinteni.

A felrobbant bánya a jugoszláv állam tulajdona, 1200 munkással dolgozik és évente kétmillió tonna szenet termel.

ORSZÁGRASZÓLÓ ÜNNEPI POMPÁVAL LEPLEZTÉK LE TISZA ISTVÁN SZOBRÁT

— *Az Est tudósítójától* —

Ezüstösen borult ég alatt, a Kossuth Lajos tér tavaszi pompájában, az egész ország kegyeletének jegyében leplezték le vasárnap délben gróf *Tisza* István szobrát, amelyet a parlament felsőházi bejárata előtt állítottak fel. A virágdísz mellett zászlódíszbe öltözött a Kossuth Lajos tér, a parlament angyalos lobogóit simogatta a szél és körösközül *mindenütt drapériákkal, szőnyegekkel diszitették a köz- és magánépületek emeletes falait.*

Tisza István szobra leleplezésének igazán *ünnepi kercte* volt.

Pompás történelmi festmény.

Katonai egyenruhák, cilinderek, ünnepi öltözetek regimentje, ünneplő arcok és *mindenki itt, akit csak ismerünk és aki számottevő az ország életében.*

Az Országháza főbejáratával szemben *a nemzeti hadsereg fegyveralakulatainak küldöttségei*, szigorú kordon az egész Kossuth Lajos tér körül, *csak a kiválasztottak juthatnak meghívóikkal vagy jegyeikkel kijelölt helyeikre.*

Alig mult tizenegy óra, már

megkezdődött a nagy gyülekező.

A kordonon kívül szorult ezernyi közönség nagy érdeklődéssel nézi az *autós, taxis, gyalogos felvonulást.* A szoborral szemben *a díszemelvény* a legfőbb előkelőségek számára, aztán külön hely *a titkos tanácsosok, a felsőházi tagok, az Országos Tisza István Bizottság, a Tisza István Társaskör, a volt debreceni 2. honvéd huszárezred küldöttsége, a tiszti arany vitézségi érmesek, a képviselők, a tábornoki kar, az állami főtisztviselők, főispánok, egyetemek, a honvédség fő- és törzstisztjei, Budapest székesfőváros és a többi törvényhatóságok küldöttségei, a sajtó, a községek és falvak kiküldöttei, a frontharcosok, a HONSz és más egyesületek küldöttségei részére.*

Előkelőségek ünnepi felvonulása

Az elsők között érkezik a szobor alkotója, *Zala* György *Orbán* Antal szobrászművésszel, azután jönnek *Tisza István világának emberei.* Itt vannak Tisza István egykori miniszter társai, *Teleszky* János, báró *Hazai* Samu, *Balogh* Jenő, *Beöthy* László, báró *Harkányi* János, *Jankovich* Béla. Egymás mellett foglalnak helyet. Szomszédságukban báró *Szurmay* Sándor, vitéz *Csanády* Frigyes gyalogsági tábornok. Külön udvar veszi körül gróf *Bethlen* Istvánt. Keménytekintetű katonák, Tisza huszárezredének tisztjei, *Tóthvárady-Asbóth* István altábornagy vezetésével. Nagy reverenciával fogadják a *kormányzó feleségét.* Gróf *Károlyi* Gyula volt miniszterelnök feleségével jelent meg. A díszemelvény jobboldalán foglalt helyet Tisza István egykori menye, férjével, *Rakovszky* Ivánnal és három gyermekével.

Tizenkét órára tűzték ki az ünnepség kezdetét, de már háromnegyedtizenkettőkor itt van mindenki. Báró *Wlassics* Gyula, a felsőház elnöke, *Almásy* László, a képviselőház elnöke, *Juhász* Andor, a kúria elnöke, *Oswald* István, a kúria másodelnöke, *Degré* Miklós, a tábla elnöke, *Magyar* István koronaügyész egyszerre érkezik. *Bárczy* István *Ugron* Gáborral, ott látjuk báró *Skerlecz* Iván volt horvát bánt, *Kánya* Kálmán külügyminisztert, *Imrédy* Béla pénzügyminisztert, *Keresztes-Fischer* Ferenc belügyminisztert, *Hóman* Bálint kultuszminisztert, *Kállay* Miklós földmívelési minisztert, *Lázár* Andor igazságügyminisztert. Feltűnik *Ferenczy* Tibor főkapitány alakja, mellette *Huszár* Aladár főpolgármester.

Vezényszó hangzik, jön bíborosi díszében, bíborköpenyében *Serédi* Jusztinián hercegprímás, aztán a főhercegi családok. *József* főherceg, *Auguszta* és *Magdolna* főhercegnőkkel, *József Ferenc* főherceggel. *Külön érkezik Albrecht főherceg.*

Szomszédságunkban Tisza vármegyéjének, *Bihar vármegyének hatalmas* küldöttsége. A küldöttséget *Szilágyi* Lajos főispán hozta fel a nagy ünnepségre.

Szaladnak a percek, szinte lehetetlenség jegyezni *a sok-sok előkelő nevet.*

Itt látjuk gróf *Bethlen* Istvánnét, ifjabb *Horthy* Istvánt, ifjabb *Horthy* Miklóst, gróf *Teleki* Józsefet és feleségét, gróf *Teleki* Tibornét, özvegy gróf *Teleki* Gyulánét, gróf *Rádday* Gedeont és feleségét, báró *Radvánszky* Bélát, *Sándor* Annát, gróf *Bethlen* Balázst, gróf *Degenfeld* Imrét, gróf *Teleki* Gyulát és feleségét, gróf *Teleki* Mihályt és feleségét, idősebb gróf *Teleki* Lászlót, gróf *Bethlen* Lászlót és feleségét, gróf *Bethlen* Pált, báró *Radvászky* Kálmánt, *Sándor* Bélát, Istvánt és Ákost, *Almásy* Denise grófnőt, bárcziházi *Bárczy* Istvánt, *Lucich* Károlyt, gróf *Széchenyi* Bertalant, *Kárpáthy* Kamillót, *Czettler* Jenőt, *Bessenyey* Zénót, *Petri* Pál, *Darányi* Kálmán államtitkárokat, *Hellebront* Antal tábornokot, *Berzeviczy* Albertnét, *Vértessy* Sándornét, *Kállay* Miklósnét, *Lázár* Andornét, gróf *Esterházy* Móricnét, *Rhöder* Vilmosnét, özvegy gróf *Klebelsberg* Kunónét, özv. gróf *Apponyi* Albertnét.

Vezényszó hangzik újból, a katonazenekar a Himnuszt játssza, a kormányzó helyettesítésében *Gömbös* Gyula miniszterelnök érkezik és foglal helyet egy vörös miniszteri karosszékben, zsakettesen.

Az emlékmű kétoldalán *pompázatos kép.* A vármegyék, városok lobogóit emelik magasba zöld, sötétkék, égszínkék, piros huszárok, hajduk.

„Engesztelés és igazságszolgáltatás"

Megilletődve siet fel a szónoki emelvényre *Berzeviczy* Albert, hogy elmondja ünnepi beszédét. Kezdi:

— Nagyméltóságú kormányzóhelyettes úr! Fenséges főherceg urak! Főmagasságú bíborosérsek-hercegprímás úr!

A hangszórók felerősítve közvetítik az ünnepi beszédet, amelyben Berzeviczy hangoztatja, hogy az emlékmű

az engesztelés és igazságszolgáltatás

ténye gróf Tisza István iránt.

— Az a harminc évet alig meghaladó közpálya, — mondta *Berzeviczy*, — amelyet Tisza István befutott, kezdettől végig

a minden áldozatra kész, elszánt küzdelem

jegyében folyt le. A jövőbe való biztos belátása sugalmazta politikáját, de hogy terveit valóra válthassa, azt *megtagadta tőle a sors.* Mozgalmas élete a *Roheim-villai galád merénylettel* végződött.

Az ünnepi beszéd után *Sipőcz* Jenő vette át a főváros nevében a szobrot. Hatásos beszédében fejtegette, hogy a mi történelmi nagyjaink majdnem mind

tragikus hősökként

vonulnak be a magyar pantheonba. Gróf *Tisza* István a magyar tragikus hősök tiszta példaképe volt. Nemcsak erőszakos halála tette tragikus hőssé, hanem egész, *megrendítő küzdelmekben gazdag élete is.* Sötét tragikuma volt, hogy legizzóbb fajmagyar létére élete nagyrészében úgy szerepelt a magyar közvélemény egy tekintélyes részében, mint *a jogos nemzeti vágyak, követelések kíméletlen elfojtója.* Tragikuma volt, *hogy a haladás legerősebb gátjának* tekintették és mint *háborús uszítót* bélyegezték meg itthon és külföldön. Most

leborul előtte az egész nemzet

és Tisza István *megdicsőülve vonul be a magyar pantheonba.*

Tisztelgő koszorúk

Elsőnek *Gömbös* Gyula miniszterelnök helyezte el a szobron a kormányzó koszorúját. Gróf *Széchenyi* Bertalan a felsőház nevében, *Almásy* László a képviselőház nevében koszorúzta meg a szobrot, *Albrecht, József* és *József Ferenc* főhercegek együtt léptek a szobor elé és *tisztelegve tették le koszorúikat.* A honvédség koszorúját *Kárpáthy* Kamilló főparancsnok helyezte el, a főváros koszorúját *Huszár* Aladár főpolgármester, *Gömbös* miniszterelnök koszorúját *Keresztes-Fischer* Ferenc belügyminiszter, *Erdélyi* Loránd alispán Magyarország összes vármegyéi nevében koszorúzta meg a szobrot, *Nendtvich* Andor pécsi polgármester a törvényhatósági városok nevében.

Hellebront tábornok a Vitézi Rend nevében tett koszorút a szobor talapzatára, *Balogh* Jenő a Magyar Tudományos Akadémia nevében, dr. *Vargha* Zsigmond rektor a debreceni egyetem, *Tóthvárady Asbóth* István altábornagy a tiszti aranyvitézségi érmesek, *Ujfalussy* Gábor altábornagy Tisza huszárezredének, dr. *Szilágyi* Lajos főispán Bihar vármegye közönsége, idősebb gróf *Teleki* József a református egyház, báró *Hazai* Samu a volt Tisza-kormány tagjai, *Horánszky* Lajos az Országos Tisza István Bizottság és Tisza Kör és végül gróf *Tisza* Lajos Kálmán és gróf *Tisza* József, Tisza István unokái, a Tisza-család nevében koszorúzták meg az emlékművet. A bihariak *egy kis zsákban geszti földet is hoztak*, amelyet a szobor elé öntöttek le.

Koszorút helyezett a szoborra az *Aradi Szövetség* is.

A koszorúk elhelyezése után felhangzott a Szózat, a honvédzenekar a Himnuszt játszotta és *lassan tünni kezdett az impozáns történelmi kép.*

Gróf Károlyi Gyula beszéde a Tisza-vacsorán

Vasárnap este félkilenckor a Hungária-szálló emléktermében tartották meg *az ünnepi vacsorát*, amelynek szónoka gróf *Károlyi* Gyula volt miniszterelnök volt. Beszédében Tisza István döbbenetes tragédiáját, harcias egyéniségét és az utolsó két évtized súlyos és végzetes eseményeit méltatta.

— Kétségtelen, — mondta beszédében — hogy közéletünknek nem volt *keményebb egyénisége, harcosabb alakja, mint Tisza István.* Buzgó követői és nagy ellenfelei is voltak, de odaadó hívei éppúgy, mint harcos ellenfelei *látják kimagasló szellemi nagyságát*, kristálytiszta jellemét, a rettenthetetlen harcost és a hazája sorsáért lelke mélyéből aggódó hazafit. Hogy kortársai az ő megítélésében erre a történelmi távlatra oly rövid idő alatt jutottak el, *ez a történelmi idők gyors és végzetes forgása által vált lehetségessé* s fokozta ezt a meglátást Tisza István korai tragikus halála. A világháborút *akkor sem nyerhettük volna meg, ha Tisza István helyén marad.* Nem tudjuk, mi lett volna Magyarország sorsa, ha ki nem veszik Tisza István kezéből a kormányhatalmat, de azt kétségbe vonni nem lehet, hogy *ez a szerencsétlen elhatározás pecsételte meg az ország és a Habsburg-monarchia sorsát.*

SÁRGA DIPLOMATA ÉS FEHÉR SZÍNÉSZNŐ SZERELMI REGÉNYE, AKADÁLYOKKAL

London, április 23

Az angol társadalmi élet nagy szenzációja az a készülő és akadályokba ütköző házasság, amelyet a londoni japán nagykövetség egyik fiatal attaséja akar kötni Miss Lillias *Green* operetténekesnővel. Az attasé, akinek neve *Toshio Katsube*, 26 éves és egy esztendővel ezelőtt ismerkedett meg a csinos énekesnővel. Titokban eljegyezték egymást és *a napokban akarták megtartani esküvőjüket.* Katsube azonban mint diplomata nem köthet házasságot idegen állampolgárral *a külügyminisztérium engedélye nélkül.* Ezenkívül Japánban a törvények előírják, hogy 30 éven aluliak

csak szülői beleegyezéssel

házasodhatnak. Ilyen körülmények között a szerelmes japán diplomatának nehéz a helyzete, *a külügyminisztérium és anyja* gördítenek akadályokat tervezett házassága elé.

A fiatal attasé nemrég hosszú levelet írt anyjának és bejelentette készülő házasságát. Anyja

sürgönyben tiltakozott

ez ellen, mire a diplomata *újabb levélben* próbálta engedékenységre birni. Részben eredményt ért el: anyja írt neki, hogy nem bánja, vegye feleségül a fehér énekesnőt, de neki lehetőleg

soha ne mutassa be,

mert nem kíváncsi rá. Katsubenek *ez is elég volt*, nyilvánosságra hozta, hogy feleségül veszi az angol leányt. Erre azután váratlan fordulat állott be: anyjától táviratot kapott, melyben az idős hölgy *újra és most már végérvényesen tiltakozik* a házasság ellen. Ugyanekkor a japán külügyminisztérium utasította Katsube főnökét, a londoni japán nagykövetet, hogy szerezzen

pontos információkat

a diplomata menyasszonyáról. E pillanatban tehát *a házasság holtpontra jutott.*

Toshio Katsube, aki úgylátszik nem olyan zárkózott, mint általában a diplomaták, *nyilatkozott az angol sajtó számára* házassági ügyéről.

— Anyám Osakában él, — mondotta — apámnak nagy vállalata volt, halála után anyám örökölte a vállalatot és ő vezeti. Sohasem járt Európában és ezért kissé

bizalmatlan a fehéremberek iránt.

Családunk ősrégi és anyám nem szeretné, hogy ebbe az előkelő japán családba fehér vér keverdjék. *Ez az ő szempontjából teljesen érthető.* Az is érthető, hogy nyugtalanítja, hogy menyasszonyom énekesnő. *Japánban az énekesnők nem tartoznak a társadalmilag minden tekintetben megfelelő emberek közé.* Az énekesnőt nálunk csak egy lépés választja el *a gésától*, a mulatóhelyek szórakoztató hölgyétől.

— Anyám azt hiszi, hogy én *valami fehér gésát* akarok feleségül venni. Második

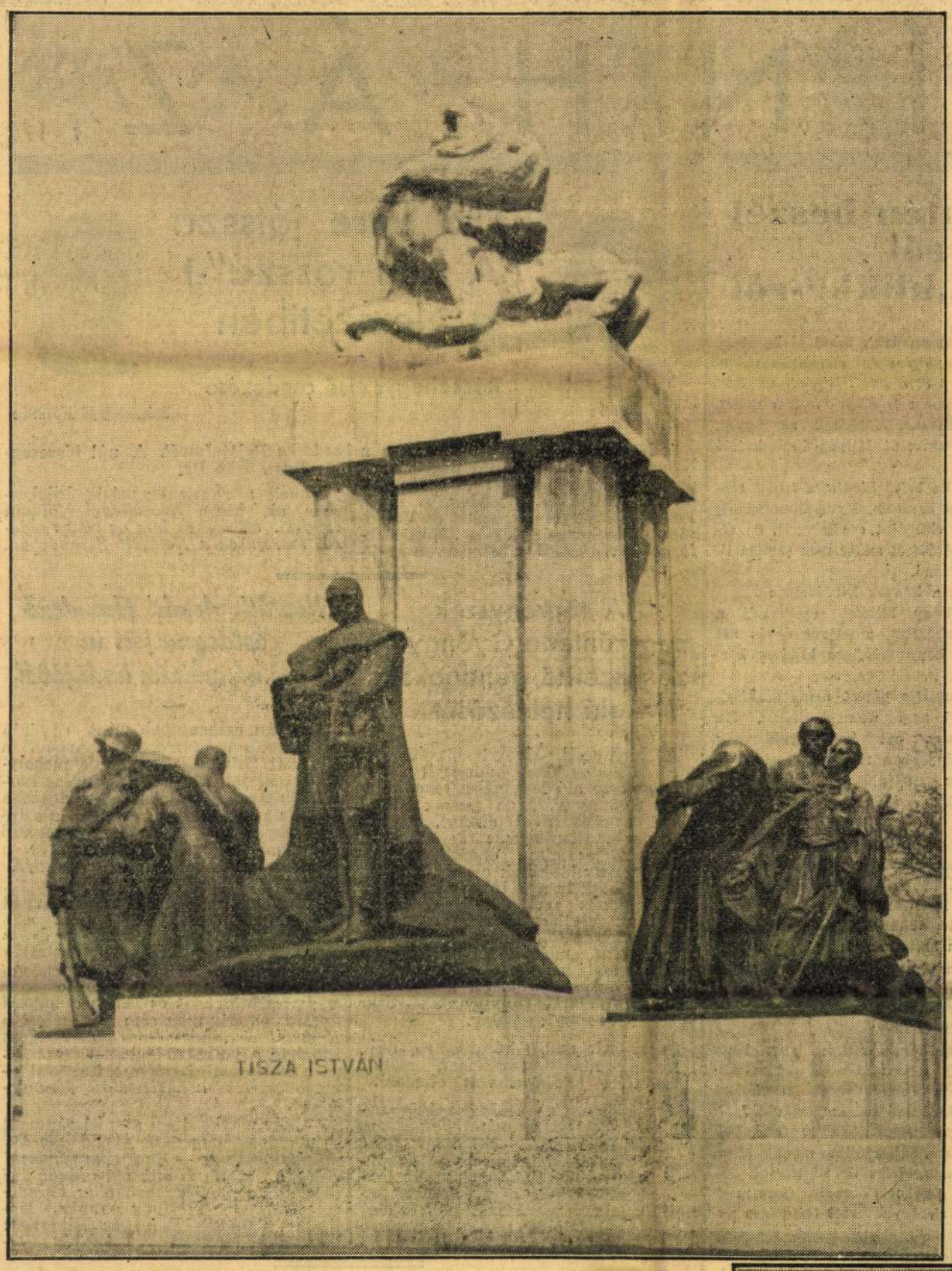

GRÓF TISZA ISTVÁN SZOBRA, amelyet nagy *ünnepség* keretében lepleznek le *vasárnap délelőtt* *(Zala György és Orbán Antal műve.)*

AZ ASTURIAI HERCEG, A SPANYOL EXTRÓNÖRÖKÖS *polgári származású* feleségével, egy kubai milliomos lányával, az *ókori Róma romjai között*

GALAMB SÁNDOR, A NEMZETI SZÍNHÁZ DRAMATURGJA, aki ellen vizsgálat folyik s most várják a kultuszminiszter döntését

ILYEN ÚJFAJTA, TENYÉRRE SZERELT PARAFÁVAL TANULNAK ÚSZNI *Kaliforniában* az amerikai milliomosok gyermekei. A szép *Kay Pembrook* is ilyen szerszámmal úszik

SZÍNHÁZ

Galamb Sándor őszintén beszél a Galamb-ügyről és a nemzeti szinházi „klikk"-ről

Galamb Sándor dr., a Nemzeti Színház dramaturgja, akinek az ügyéről mostanában olyan sok szó esett, zömöktermetű, temperamentumos férfi, vastag bajuszt visel. 47 éves. Ahogy beszél, élénk gesztusai, szemének gyujtó pillantása Briandra, az elhúnyt nagy francia államférfiúra emlékeztet. Négyszemközött beszélgettünk a Színiakadémia puritánul berendezett igazgatói irodájában. A tanár úr most fejezte be a dramaturgiai órát. Csfnos, nyulánk fiatal lányok hagyják el a tantermet. A jövő primadonnái. A professzorral megállapodunk, hogy *mindent szabad kérdezni az elmúlt eseményekről, de ő állapítja meg, hogy mire válaszol.* Ez volt a bevezetés, következhetik a párbeszéd.

— Hogyan jutott érintkezésbe a színházzal?

— Nagyon régi ez a kapcsolat. A Thália-társaság alapitói között szerepeltem, tevékeny részt vettem. *Hevesi Sándor egyszer rám is osztott egy szerepet.* Nem jutottam túl a próbákon. Sokat foglalkoztam dramaturgiai kérdésekkel. Kilenc esztendeig tanítottam a színészegyesület iskolájában. Kritikákat irtam. Hat esztendővel ezelőtt kerültem Szegedre, ahol a »*Polgári iskolai tanárképző-főiskola*« igazgatója voltam.

— Hogyan került vissza Budapestre?

— 1932 őszén nyugdíjba ment a Színiakadémián *Sebestyén* Károly, egykori tanárom, akihez mély tisztelet és hála fűz. Az ő helyébe neveztek ki a dramaturgia tanárának. Később aztán, amikor *Márkus* László elhagyta a helyét és a Nemzeti Színház élére *Voinovich* Gézát nevezték ki kormánybiztosnak, *a miniszter úr engem is a Nemzeti Színházhoz osztott be.*

Sokat vitatkoztak azon, hogy tulajdonképpen milyen címe is volt *Galamb* Sándornak a Nemzeti Színházban. Dramaturg? Főtitkár? Igazgatóhelyettes?

Erre a kérdésre nem válaszol élő szóval, hanem megmutatja a kinevezési okmányt. Szórul-szóra ez áll benne:

»... *a kormánybiztos által kijelölendő munkák elvégzésére* ...«

— Mennyi fizetést kapott?

— Évente kétezer pengőt. Ezért neveztek álláshalmozónak!

— Mit csinált a Nemzeti Színházban?

— Elvégeztem mindazt a munkát, amelyet a kormánybiztos kijelölt, főképpen darabokat olvastam és kétszer rendeztem.

Itt ismét fölemeli a hangját és széles lendülettel hadonászik, mint a vérbeli szónok.

— Soha nem volt rendezői ambicióm! Megbíztak a munkával, tehát elvégeztem. *Ha a kormánybiztos úr elrendelte volna, hogy játsszam el a Bánk bán címszerepét zsakettben, annak is eleget tettem volna.*

Lassan, óvatosan, áttérünk az ügyre. Történt indiszkréció? Milyen indiszkréció történt?

— Kérem, *én belső hivatalos titkot senkinek el nem árultam.* Nyugodtan várom a miniszteri vizsgálat eredményét, de erről az egy kérdésről addig nem tartom illőnek nyilatkozni.

Térjünk át a kényes kérdésekre:

— Igaz, hogy klikket szervezett a Nemzeti Színházban, amelyről úgyis azt pletykázzák, hogy örökösen klikkek kormányozzák?

— Én semmiféle pártot nem alakítottam, senkivel nem »konspiráltam«. Ha klikknek nevezik azt, hogy egyik vagy másik taggal jobban rokonszenveztem és társadalmilag sürübben érintkeztem, mint a másikkal, akkor valóban klikket szerveztem.

— Hiszen azt suttogják, hogy az úgynevezett klikk élén már előre kiosztották a szerepeket, új rendezői és főrendezői stallumokat létesítettek!

Erre nagyon dühbe jött Galamb Sándor. Rácsapott az asztalra:

— Szeretném magam parlamentárisan kifejezni, de erre mégsem tudok mást mondani, mint hogy *szamárság!* Van még sok ilyen kérdés?

— Még akad egyetlenegy: igaz, hogy amikor a két főrendező nem akarta vállalni a bélista összeállítását, ön *kijelentette, hogy hajlandó azt megcsinálni?*

— Ebben a beállításban *ez is koholmány.* Ismétlem, én tartottam magam ahoz, hogy *a kormánybiztos úr utasításait követnem kell.* Amikor *Voinovich* Géza megbízott, hogy az úgynevezett leépítésre vonatkozóan tegyek előterjesztést, azt meg is tettem. Elkészítettem a tervezetet *minden személyi szempont szigorú kiküszöbölésével kizárólag a színház és a költségvetés érdekeinek szem előtt tartásával.*

— Ez a lista jelent meg később?

— Tudtommal nem. Azt hiszem, hogy több javaslatból és különböző tanácskozások után állitották össze az elbocsátandók névsorát.

Beszélgettünk arról, hogy hír szerint a vizsgálat megállapítja, hogy indiszkréció nem történt és teljesen igazolja őt.

— A közeli rehabilitálás után mit fog csinálni? — adtuk fel az utolsó kérdést.

Galamb Sándor széttárta a kezeit:

— Szerény alázatossággal teljesitem a kultuszminiszter úr rendelkezését!

(s. a.)

Palló Imre játssza „A falu rosszá"-t a Nemzetiben

Palló Imre

Rózsahegyi Kálmán

Rózsahegyi első rendezése

A Nemzeti Színház igazgatósága a Nemzetközi Vásárra különlegesen érdekes *magyar előadást* akar rendezni. A választás *népszínműre* esett. Felújítják »A falu rosszá«-t és Voinovich Géza kormánybiztos *kölcsönkérte az Operaháztól a címszerep eljátszására Palló Imrét.* A női főszereplő: *Nagy* Izabella.

Ennek a repriznek másik érdekessége az, hogy *Rózsahegyi Kálmán rendezi, akinek ez lesz az első rendezői szereplése a Nemzeti Színházban.*

A törvényszék megszüntette Gyöngy Pál zeneszerző gondnokság alá helyezését

A budapesti királyi törvényszék most *Gyöngy* Pál budapesti lakos gondnokság alá helyezését *megszüntette.* Gyöngy Pál, az ismert kitünő fiatal *zeneszerzővel* azonos, akinek eddig »Kadétszerelem« és »Öméltósága sofőrje« című operettjeit játszották. Az utóbbinak előadásai nemrég zajlottak le a Király-színházban.

A különös »gondnoksági« ügyről akartunk felvilágositást kérni, amikor megkérdeztük a zeneszerzőt, hogy *mi történt,* miért volt szüksége a Gyöngy-családnak erre a lépésre?

— *Az egész egy magánügy volt,* — mondotta nekünk Gyöngy Pál. — Úgy is lehet mondani: *nő ügy.*

Saját érdekemből kérettem a gondnokság alá helyezésemet, mert zsarolási hadjárat volt ellenem.

A leghatásosabb megoldás mégis csak az volt, hogy nekem nem kellett és nem lehetett felelősséget vállalnom bizonyos dolgokért. Miután ez a magánügy már *elintéződött,* most már igazán semmi szükség arra, hogy gondnokság alatt maradjak. Egyébként *új darabon dolgozom,* amely a jövő szezónban színrekerül Budapesten.

Horváth Árpád főrendező boldogan jött ki a kormánybiztos irodájából

Szerdán délben több mint egyórás beszélgetés után *Horváth* Árpád, a Nemzeti Színház főrendezője mosolygó arccal jött ki *Voinovich* Géza kormánybiztos szobájából. Az előszoba tele volt színházi emberekkel, a színház tagjaival és a *fiatal főrendező boldogan ujságolta, hogy közte és a színház között többé nincs semmiféle nézeteltérés.*

Mint emlékezetes, *Horváth* Árpád a »Nyugat« hasábjain bírálta »Az ember tragédiája« előadását és a Nemzeti Színház művészeit. Emiatt a hármas, majd az ötös bizottság elé kellett állania. A bizottságok kiszabták rá a büntetést és *Horváth Árpád hosszú hetekig meg sem jelenhetett a Nemzeti Színház épületében.* Most azonban a kormánybiztos — bizonyára a kultuszminisztérium tudtával — *megbocsátott a kritizáló főrendezőnek.*

— Már megkezdtem munkásságomat — mondotta *Horváth* Árpád *Az Est* munkatársának. — *Én fogom rendezni Katona József »Bánk bán«-jának új előadását* a címszerepben *Kiss* Ferenccel. Gertrudis: *Hettyey* Aranka, Melinda: *Tasnády* Ilona és Biberach: *Uray* Tivadar lesz.

„Hazatalált zeném: a magyar földre"

Kálmán Imre a szereplőiről beszél

Kálmán Imre hétfőn és kedden végignézte »Az ördöglovas« házi főpróbáit a Király-színházban és így nyilatkozott a szereplőkről:

— Csak a legmélyebb meghatottsággal és legőszintébb elragadtatással beszélhetek arról a munkáról, amelyet a színház végzett. A »Cigányprímás«, »Csárdáskirálynő«, »Farsang tündére«, »Hollandi menyecske«, »Bajadér«, »Marica grófnő«, »Cirkuszhercegnő«, »Csikágói hercegnő« után »Az ördöglovas« *a kilencedik operettem, amely ebben a színházban színrekerül.* Eddig is mindig parádés előadás jutott osztályrészemül a magyar operettművészet klasszikus hajlékában, a Király-színházban, azonban boldogan mondhatom, hogy olyan szeretettel, olyan áldozatkészséggel, olyan fanatikus lelkesedéssel még egy darabomat se készitették elő Budapesten, mint most »Az ördöglovas«-t.

— *Szücs* László, a címszereplő, a legnagyobb tehetségü fiatal magyar énekes, aki *Környei* Béla óta operettszínpadon fellépett. Azt hiszem, hogy világraszóló karrier kiindulópontja lesz *Szücs* László alakitása »Az ördöglovas« címszerepében. Régi, kipróbált kedvenc művészeim és barátaim, *Rátkai* Márton és *Latabár* Árpád teljes tudásukkal állottak ez alkalommal is mellém; *Lázár* Mária nemes művészete, szép megjelenése, *Örkényi* Franciska gyönyörű éneke, *Pál* Erzsi elragadó temperamentuma, *Zátony, Fodor* olyan együttest hoztak, amely *büszkeséggel tölt el.* Büszke vagyok rá, hogy ebben a derék, régi színházban ma éppen olyan szépen tudnak egy magyar operettet »kihózni«, mint *Beöthy* László boldog emlékű legszebb idejében.

— *Tihanyi* Vilmos főrendező és *Nagypál* Béla karmester, akik másfél évtized óta hű munkatársaim a Király Színházban, most is oly szeretettel állnak mellettem, mint ezelőtt tizenkét évvel a »Bajadér« bemutatóján. És a zenekar valahogy másképpen szól, mint az a sok száz külföldi. Úgy érzem, hogy *hazatalált a zeném: a magyar földre, amelynek talajából fakadt, a magyar közönséghez, melynek számára íródott.*

DOLLY HAAS
a világhírű filmsztár
ma és holnap este 8 órakor vendégszerepel kitünő német társulatával a Magyar Színházban. Leghíresebb filmszerepét, a »Tökmag«-ot játssza el a színpadon, melynek éppen olyan nagy művésze, mint a filmnek. Mindenütt, ahol eddig fellépett, zsúfolt ház és diadalmas siker kísérte. — Szombattól ismét a »Tisztelt Ház!«, a legnagyobb zenés siker kerül színre. — (Telefon: 33-8-33)

A szakítás

A különcségeiről ismert budapesti *rejtvénykirály* nagyon szerelmes volt egy fiatal színésznőbe. Most szakítottak. A színésznő ugyanis azt követelte a rejtvények kitünő mesterétől, hogy ne járjon apacsingben és ne viseljen kész nyakkendőcsokrot.

— Hallom, szakítottál, — kérdezte a rejtvénykirálytól egyik rejtvény-alattvalója.

— Igen! — válaszolta. — Két nap alatt nyolc pengőt spóroltam: az ebéddel és a vacsorával.

— Hogyan? Mindig együtt étkeztetek?

— Nem. *Én nem tudtam enni.*

Szombaton premier : Komédiában!
Rott–Salamon–Steinhardt–Solti

10.000 pengő nyertesei

10.000 pengős új pályázat

Itt az eredmény, amit hetek óta várnak előfizetőink. **A 200.000 pengős Miklós Andor Alap áprilisi díjainak sorsa eldőlt.** *Itt közöljük a szerencsés nyertesek nevét,* akik a 10.000 pengős áprilisi díjakat kapják:

Emlékeznek olvasóink: mikor a törvény rendelkezéseire való hivatkozással lehetetlenné vált, hogy a Pesti Napló előfizetőinek IX., Ferenc körút 8. sz. alatt levő háromemeletes bérpalotáját előfizetőink között kisorsoljuk, akkor *a ház értéke 200.000 pengőre felkerekítve,* Miklós Andor-ról elnevezett alapot létesítettünk és közöltük, hogy ezt

a 200.000 pengőt teljes egészében készpénzben kiosztjuk előfizetőink között.

Öt éven át

évente 40.000 pengőt

osztunk ki, *negyedévi 10.000 pengős részletekben.* Most áprilisban következett el az első 10.000 pengő kiosztásának ideje.

Erre a 10.000 pengőre februárban érdekes, újszerű pályázatot hirdettünk. Kiválasztottuk a *Pesti Napló* nyolc évtizedes multjának *harmincegy érdekes közleményét,* ezt a 31 idézetet egymásután következő napokon *sorszámmal* ellátva közöltük a *Pesti Naplóban,* de előzőleg kiemeltünk tizenegy idézetet és ezeknek számait bizonyos sorrendbe szedve, közjegyző jelenlétében, kettős borítékba zárva lepecsételtük úgy, hogy *a számokhoz senki hozzá ne férhessen, senki meg ne tudhassa, milyen számokat rejt a boríték.*

Ezután megjelöltük előfizetőink részére a feladatot: *tessék eltalálni, melyik az a tizenegy szám, amelyet előre kiválasztottunk és borítékba zártunk* és tessék azokat megfelelő sorrendbe rakva *szavazószelvényen beküldeni.*

Tízezrével érkeztek a szavazatok.

Heteken át erről beszéltek társaságokban, családokban, Budapesten és a vidéken:

melyik a kiválasztott tizenegy idézet?

Amikor a szavazást lezártuk, akkor

nagy nyilvánosság előtt, a Royal Apolló mozi nagytermében közjegyző jelenlétében egy bizottság felbontotta a borítékba zárt számokat és azokat nyilvánosságra hozta.

Másnap pedig *megkezdődött a szavazatok megvizsgálása,* összehasonlítása a borítékból kikerült számsorral.

A zsűri lelkiismeretes pontossággal vizsgálta meg *az 1—53.562-ig sorszámozott pályázatokat,* amelyeket beérkezésük sorrendjében *közjegyző számozott meg.* Ezen a héten készült el munkájával a zsűri és így most közölhetjük, hogy kinek volt a legjobb szavazata, *kik nyerték az áprilisi 11 díjat.*

5000 pengő

Az első díj 5000 pengő volt. Ezt a díjat

M. Kaiszter Erzsébet óvónő Budapest

nyerte.

204-es sorszámú szavazócéduláján *mind a tizenegy szám helyes volt.* Ő volt az *egyetlen,* aki ilyen bravúrosan szavazott az érdekes, nehéz versenyen.

A másik 5000 pengő

Az áprilisi díj másik felét *10 egyenlő részre osztottuk.* A következő tíz legjobb szavazat beküldőjét

fejenként 500—500 pengővel

jutalmaztuk. Ezeket a díjakat a következők nyerték:

Branauer Nándor kereskedő, Budapest,	**25-ös**	**számú**	**szavazószelvény**	**10 találat**
Gombosi Józsefné Budapest	**52078**	**„**	**„**	**10 „**
dr. Loschitz Ferenc ügyvéd, Budapest,	**51602**	**„**	**„**	**9 „**
Szücs Mária városi írnok Hódmezővásárhely	**21532**	**„**	**„**	**9 „**
dr. Fodor Pál orvos, Budapest,	**53080**	**„**	**„**	**9 „**
dr. Body György, Budapest,	**10141**	**„**	**„**	**9 „**
Filácz László kalaposmester, Budapest,	**3233**	**„**	**„**	**9 „**
Heumann Lajos festékkereskedő, Budapest,	**20393**	**„**	**„**	**8 „**
Strasser István bankigazgató, Békéscsaba,	**52297**	**„**	**„**	**8 „**
Scharl Gyula ny. tisztviselő, Budapest,	**296**	**„**	**„**	**8 „**

Nyolc számot a tizenegy közül 56-an találtak el, ezek közül azért kellett a fenti háromnak ítélni az 500 pengős díjakat, mert *a számok helyes sorrendjét ők közelítették meg legjobban.* A pályázat feltétele tudniillik az volt, hogy *egyrészt a 11 kiválasztott számot kell eltalálni, másrészt abba a sorrendbe kell írni azokat, amelyben a közjegyző által lepecsételt borítékban elhelyezett számok voltak.*

Őszinte örömmel kívánunk szerencsét *a 200.000 pengős Miklós Andor Alap első nyerteseinek.* És most, amikor az első negyedévi pályázatot lezártuk, rögtön *áttérünk a következő negyedévre,*

a második 10.000 pengőre

és közöljük azokat a feltételeket, amelyek alapján *a júliusban esedékes 10.000 pengőt meg lehet nyerni.*

I. díj 2000 pengő,
II. díj 1000 »
III. díj 1000 »
IV—XV. díj egyenként 500 pengő.

Lesz tehát *egy 2000 pengős, két 1000 pengős és 12 darab 500 pengős díj.*

A díjak elnyerésének feltételei a következők:

Megbíztuk Magyarország egyik legkiválóbb tudósát, egy egyetemi tanárt, hogy állítsa össze

korunk 25 legfontosabb találmányát.

Ezeket a találmányokat *április 29-ikétől kezdve közölni fogjuk a Pesti Naplóban.*

Mindig egy-egy találmány nevét és népszerű leírását közöljük

és *mindegyik találmánynak lesz* egy sorszáma 1—25-ig.

Április 29-én közöljük az 1-es sorszámot és július 1-én a 25-ös sorszámú találmány nevét és leírását.

A 25 találmányból tizet előre kiválasztunk,

a 10 találmány sorszámát közjegyző előtt elhelyezzük egy borítékban

— ugyanúgy, mint az áprilisi pályázatnál történt — *a borítékot lepecsételjük úgy, hogy*

a számok titkát senki sem tudhatja meg addig, amíg a szavazás folyik.

Július 2-ika után

megkezdődik a szavazás

és tart *július 16-ig.* Előfizetőinknek *el kell találni azt a 10 számot, melyet a közjegyző által lepecsételt közjegyzői boríték rejt.* Két heti időt adunk a szavazásra, hogy *távoli világrészekben lakó előfizetőink is beküldhessék szavazataikat.*

A közjegyzői borítékot ismét *a legnagyobb nyilvánosság előtt fogjuk felbontani és*

a szavazás eredményét július 16-ika után fogjuk kihirdetni a Pesti Naplóban.

A júliusi szavazásban természetesen

részt vehet mindenki, aki a Pesti Naplónak rendes előfizetője.

(Azok is részt vehetnek, akik most áprilisban díjat nyertek.) *Mindenki teljesen egyenlő eséllyel indul a nagy díjakért az érdekes versenyben.* Mindenki megnyerheti a vagyont jelentő összegeket. Egyetlen egy feltétel van csak, hogy

a pályázónak a Pesti Napló előfizetőjének kell lenni.

Egy hét mulva kezdődik tehát az új verseny és egymást fogják érni az érdekesebbnél érdekesebb pályázatok, szavazások öt éven át, amíg csak *az utolsó fillérig* ki nem osztottuk előfizetőink között a Miklós Andor Alap *200.000 pengőjét.*

Hogyan lehet megnyerni a Miklós Andor Alap második 10.000 pengőjét?

Mint említettük, úgy határoztunk, hogy *a 200.000 pengős alapból minden negyedévben 10.000 pengőt osztunk ki előfizetőink között.* Július elsejével zárul az év második negyede, *ekkor esedékes tehát a második 10.000 pengő.* Ezt a 10.000 pengőt *tizenöt díjra osztottuk.*

Tökéletes szabású
puplining és pizsama méret szerint P **6.50, 8.–, 10.–**
ICA fehérnemű, **Erzsébet körút 29**
Royal Orfeum mellett.

Uj szó született

Irta: Zilahy Lajos

Nem tudom, hány ágyúlövés dukál a fejedelmi újszülöttnek, aki Párizsban született, valamelyik francia építész asztalán, zizegő hártyatekercsek között.

Az újszülött neve: abris. Nehogy tévedés legyen, nem Ábris, hanem csak egyszerűen és igénytelenül: abris. De, hogy valóban királyi csemete, egy óriási családfa, egy hatalmas dinasztia megalapítója, aziránt egy percig sem lehet kétség.

Abri tudvalevően franciául hajlékot, menedéket jelent. Valamikor minden dinasztia jobbágysorból eredt, az új szónak is ehez a régi, polgári szóhoz fűződik a vérségi kapcsolata.

Az értelme maradt a régi, a fogalma azonban mást jelent, rengeteg gondolat társulását, az emberi élet fordulatát, ahogy például az *entente* szó alatt is mást értünk máma, mint száz év előtt.

Párizsban az egyik boulevardon új üzletpalotát építettek, amelynek pincehelyiségében a modern és előrelátó francia építész megépítette az abris-t, amellyel eddig legfeljebb csak angol detektívregényekben találkoztunk.

A nagy, új francia palotában a falakra festett és lefelé mutató vörös nyilak jelzik mindenütt, hogy merre van lent a pincék alatt az abris, a szabad és boldog emberiségnek ez a sötét, szomorú, állati kis búvólyuka, amely végeredményében alig különbözik valamit a neandervölgyi ősember csontokkal teleszórt mély barlangjától.

Gondoljuk csak el, a földszinten, a boulevardra nyíló nagy forgóajtók körül 1934 Párizsának tavaszi élete, gyönyörű kis nők, becsületrendes francia öregurak, jókedvű idegenek a világ minden tájáról, fent az emeleteken a legmodernebb üzleti élet, írógépek, telefónok, rádiók, a huszadik század tündéri civilizációja de ennek az életnek illúzióját mint a véres penge metszi ketté a vörös nyíl, amely dermesztően mutat egy új fogalom felé: abris!

Erre menekülj, ha megszólalnak a vészharangok, vagy ha megdördülnek a veszélyt jelző ágyúk, vagy ami még valószínűbb: a rádión keresztül tudod meg a valóságot.

Ide menekülj, az abris felé rohanj, ha jön a gáztámadás. Erős cementfalak, erős cementmennyezet. A falba épített kamrákban rengeteg felhalmozott élelmiszer és ivóvíz. Külön helyiségben gondosan elrendezve várakoznak a gázmaszkok és acélsisakok. Külön sik kabin a felügyelő részére, akinek kezeügyében van a lakók listája s aki számontarthatja, hogy nem maradt-e valaki *odafent* a halál torkában.

Az »odafent« ebben az esetben Párizst jelenti, a mi Párizsunkat, valamennyiünk Párizsát, a világ legszebb városát, amelyre most úgy gondolunk, mint az emberiség közös kincsére, a vidám szépség kertjére, Balzac és Maupassant és Géraldy városára.

Ne túlozzuk el a dolgokat: egy fecske még nem csinál nyarat, egy abri még nem csinál európai gázháborút. Addig még nem is lenne semmi baj, ha a francia építésznek, vagy segédjének eszébejut a merész ötlet, hogy abrit kellene építeni, elvégre francia művészfejekben gyorsan pattan az ötlet.

Itt azonban az ötleten túl másról is szó van: az ötlet megvalósulásáról. És üzleti palota terveiről lévén szó, a lehelletfinom tervrajzok többizben fordultak meg a társaság tanácsüléseinek asztalán, ahol komoly és száraz pénzemberek ülnek, akik utálják a felesleges ötleteket. Hányszor összedugták a fejüket, hányszor megrágták a szót és a tervrajzot, amíg végül is jóváhagyták a költségvetésnek ezt a tételét. Ami nem lehet egészen jelentéktelen összeg, hiszen az abris ötszáz ember befogadására alkalmas, víz- és légmentes ajtókkal van felszerelve, és ami a legfontosabb tétel: levegőellátásáról ugyanolyan gépezetek gondoskodnak, mint a tengeralattjáróknál.

Az írókra és művészekre ne adjunk sokat, ostoba rémlátásaikkal állandóan telekiabálják a világot. Ezek a nehéz, komoly pénzemberek azonban gondolkodóba ejthetik az embert, amikor nemcsak elhatározzák, hanem valóban meg is építik ezt a különös búvólyukat. És szinte bizonyosnak látszik: ezután már nem épül Párizsban egyetlen új bérpalota sem abris nélkül, mert semmi sem ragadósabb, mint az ilyen példa.

És ki tudja: vajjon néhány éven belül az új háztípus nem fogja-e mindenütt a világon éppen olyan természetesnek találni az abrist, mint manapság a fürdőszobát, amely nem is olyan régen még vakmerő újításnak számított?

Valami van a levegőben. Valami fojtogató, bizonytalan érzés. Egyelőre azonban ezzel ne törődjünk, gyerünk le táncolni egy kicsit az abri-ba, ahol természetesen parkett és rádió is van.

Megkezdődött az európai politika nagyhete: Barthou Varsóba, Suvich Párizsba és Londonba utazott

Párizs, április 21.
(A Pesti Napló tudósítójától.)

Rég nem tulajdonított a francia sajtó francia államférfiak külföldi útjának olyan rendkívül politikai jelentőséget, mint most Barthou külügyminiszter varsói látogatásának. Barthout, aki szombaton este utazott el Párizsból, az egész francia sajtó szerencsekívánatai kísérik útján. Valamennyi lap azt írja, hogy *Varsó a legközelebbi napokban nagy politikai események színhelye lesz,* mert újból megpecsételik a francia-lengyel barátságot, lerögzítik Lengyelország nagyhatalmi pozícióját és új nemzetközi helyzetet teremtenek a béke biztosítását illetően. Lengyelország egyszerre Franciaország legjobb barátja lett a párizsi sajtóban s a lapok túllicitálják egymást, hogy melyikük tudja szebb szavakkal méltatni a lengyel nemzet érdemeit és a lengyel-francia barátságot.

Egyedül a félhivatalos Temps érezteti kissé, mennyire rosszul esett a franciáknak, amikor Lengyelország külön megállapodást kötött a németekkel. Minden államnak jogában áll kezdeményező lépéseket tenni, — írja a Temps — ha azonban ezek a lépések két egymással szerződéses viszonyban álló állam érdekeit érintik, akkor az egyik állam csak a másik szerződő fél jóváhagyásával járhat el. Ezt az alapelvet egyetlen államnak sem szabad semmibe venni, a legkevésbé pedig a nagyhatalmaknak, még akkor sem, ha az elvek betartásának mellőzése ideig-óráig előnyöket is jelentene számukra.

A Havas-iroda varsói tudósítója szerint *Barthou* külügyminiszter Varsóban a francia—lengyel politikai és gazdasági kapcsolatokat érdeklő összes kérdéseket meg fogja vitatni. A francia—lengyel szövetségi viszony megvitatása alkalmat fog szolgáltatni *a lengyel—német, a lengyel—szovjet, a lengyel—cseh és a lengyel—litván kapcsolatok megbeszélésére. Barthou* egyuttal tájékozódni fog arról is, hogy Lengyelország milyen álláspontot foglal el az osztrák csatlakozás, a leszerelés és a Népszövetség kérdésében.

Suvich ma kezdi meg párizsi és londoni tárgyalásait

London, április 21.

Suvich államtitkár vasárnap érkezik Londonba és hétfőn megbeszéléseket folytat MacDonald-del és Simon külügyminiszterrel. Ugyanazon a napon az angol kormány összeül, hogy a leszerelési kérdés legutóbbi eseményeit megbeszélje. Hivatalos körökben *rendkívül udvarias lépésnek tartják,* hogy Suvich éppen most látogat el Londonba, mert így közvetlenül megismerhetik az olasz kormány vélekedését a leszerelési kérdés legutóbbi fejleményeiről.

Párizs, április 21.

Suvich olasz külügyi államtitkár holnap délelőtt rövid tárgyalást fog folytatni Doumergue miniszterelnökkel. A Journal des Débats értesülése szerint az olasz diplomácia kísérletet akar tenni arra, hogy a további leszerelési tárgyalások alapjául a január 7-i olasz tervezetet fogadtassa el. Félhivatalos francia körökben hangoztatják, hogy — mint azt az Angliának adott francia válaszjegyzék is kifejezésre juttatja — *a tárgyalás egyetlen útja Genfbe vezet.*

Ma leplezik le Tisza István szobrát

(Saját tudósítónktól.) Vasárnap délben 12 órakor leplezik le gróf *Tisza* István szobrát az Országház épületének felsőházi szárnya előtt. Addig még ponyvák alatt áll a szobor, amely *Zala* György és *Orbán* Antal szobrászművészek alkotása és melyet *Szitt* István bronzöntőmester öntött. A leleplezési ünnepség *Berzeviczy* Albert beszédével kezdődik, majd *Sipőcz* Jenő polgármester a főváros nevében átveszi a szobrot, azután megkezdődik a koszorúk elhelyezése. *Horthy* Miklós kormányzó eredetileg részt akart venni az ünnepségen, orvosa azonban — bár egészsége már teljesen helyreállt — azt tanácsolta, hogy néhány napig még a szobában maradjon. A kormányzó koszorúját ezért *Gömbös* Gyula miniszterelnök fogja elhelyezni. A kormányzó felesége megjelenik az ünnepségen.

A debreceni egyetem szombaton *Tisza* István születésének évfordulóján *emlékünnepet rendezett,* melyen *Vargha* Zsigmond rektor, majd *Tóth* Lajos egyetemi tanár mondott beszédet. Ezután a bajtársi egyesületek megkoszorúzták a Tisza-szobrot.

Uj utakat az úttalan utak helyett!

Albrecht főherceg elnökletével útügyi nagygyűlés sürgette Győrött az útépítést

Győr, április 21.
(A Pesti Napló kiküldött munkatársának jelentése.)

A *Magyar Touring Club* és a *Győri Kereskedelmi és Iparkamara* szombat délután *útügyi nagygyűlést rendezett Győrben.* A nagygyűlésen *Albrecht* főherceg elnökölt, a közönség első soraiban ült *Breyer* István megyéspüspök, eljött a Touring Club vezérkara *Vermes* Gyula elnök és dr. *Kirchknopf* Ernő főtitkár vezetésével, a kereskedelemügyi miniszter *Bende* István miniszteri tanácsossal képviseltette magát, az autóklubot *Röck* István képviselte.

A vendégeket *Morvay* István felsőházi tag, a győri kereskedelmi kamara elnöke fogadta hivatali helyiségeiben, ahol rövidesen megjelent felsőőri *Nagy* Pál főispán *Szauter* Ferenc polgármester és *Skultéty* Miklós alispán kíséretében. Nemsokára megérkezett *Simon* Elemér soproni főispán, akinek társaságában volt *Thurner* Mihály ottani polgármester, eljött Veszprémből *Horváth* Lajos alispán, Magyaróvárról dr. *Sattler* János, Átáról dr. *Hannuth* János polgármester.

Öt óra után nyitotta meg a nagygyűlést *Vermes* Béla és kérte fel *Albrecht* főherceget az elnökség vállalására.

Albrecht főherceg megnyitójában hangoztatta, hogy *az útkérdés megoldása döntő pillanathoz érkezett.*

— Az úthálózat ma már az ország gazdasági életének valóságos idegrendszere — mondotta. — *Új generáció nőtt fel, amelynek mentalitása épen úgy hazájának tekinti az utat, mint a földet és a házat.* Új kereseti lehetőségek, ezzel kapcsolatban új problémák nyiltak. *Összefoglaló útépítési rendszert kell teremteni,* amelynek alapja, hogy legyen minden magyar községnek kapcsolata az országot behálózó útrendszerrel és a nemzetközi úthálózat reánkháruló nagy magyar feladatait oldjuk meg. *Az utak fenntartásánál nem lehet takarékoskodni.*

Hangoztatta a főherceg a Dunántúl nagy városainak fontosságát. Ezeken belül *Győr lehetne a központ.* Az utak építési, karbantartási céljaira *pénzügyi alapot kell teremteni* és azt külön kell választani az évi költségvetési helyzettől, a másodosztályú vármegyei és törvényhatósági utak hálózatának összhangját az együttműködés segítségével kell megteremteni. Felvetette az ötletet, hogy *alakuljon egy szerv, amely mindezekben a kérdésekben biztosítja az egységes megoldást.*

Albrecht főherceg nagy helyesléssel fogadott beszéde után *Haag* Dezső főmérnök, a nagygyűlés első előadója, ismertette a magyar útprobléma számadatait, rámutatva arra, hogy *ma 4800 kilométer állami, 12.000 kilométer törvényhatósági és 3000 kilométer községi utunk van kiépítve, 8000 kilométer a kiépítetlen út, 400 községünknek pedig egyáltalában nincsen útja.* Magyarországon egy kilométernyi út fentartására évenként *csak 364 pengőt lehet költeni,* ugyanakkor Angliában 5700 pengőt költenek egy útkilométerre.

Kirchknopf Ernő *idegenforgalmi szempontból* foglalkozott az útproblémával. Ki kell használni a Magyarország iránt felébredt érdeklődést, hiszen *egy autós külföldi vendég naponként átlag legalább 100 pengőt költ el.* Svájc 1922-ben kezdte el autóútjainak építését. Akkor 5000 idegen fordult meg náluk egy esztendőben, *ma pedig 237.000 külföldi autó járja a svájci utakat.* Mielőtt a bécsi út megnyílt, Magyarországra évente 3000 autó jött be, a mult évben ez a szám már *22.000-re nőtt ezen az úton és 46.000-re az összes utakon.* Az út már a bevezetés pillanatában visszahozza a milliókat.

Meixner Ernő, a Győri Kereskedelmi és Iparkamara főtitkára, a *probléma pénzügyi részével* foglalkozott.

Vitéz *Simon* Elemér főispán, *Szauter* Ferenc polgármester és *Ormándy* János felszólalása után *Meixner* Ernő terjesztette elő a határozati javaslatot, amelyben a nagygyűlés követeli, hogy *a mulasztások pótlása az útépítés terén már ezévben megtörténjék és dolgozzon ki a kormány többéves útépítési programot.*

Indítványára elhatározták, hogy üdvözlő táviratot küldenek a kormányzónak és táviratban kérik *Gömbös* miniszterelnököt és *Fabinyi* kereskedelmi minisztert, hogy a határozati javaslatot tegyék magukévá. *Albrecht* főherceg indítványára azt is kimondta a közgyűlés, hogy a határozati javaslat egy példányát közvetlenül eljuttatják *Imrédy* Béla pénzügyminiszternek.

Csánk Endre

SZÍNHÁZ

Kálmán Imre

Az ördöglovas

Kálmán Imre daljátéka a Király-színházban

Szücs László

»Az ördöglovas«, Sándor Móric gróf alakja kitűnő alkalom *Kálmán* Imre, a világhírű magyar zeneszerző számára, hogy igaz merészségében, vakmerően, komoly tudásának, kiapadhatatlan invencióinak vértezetében csillogtassa nagy tehetségét. Sajátos muzsikájának varázsával, üde gyümölcsízével telített a kedvesen valószínűtlen történetű daljáték, mely *Szenes* Andor ötletes adaptálásában jóval közvetlenebb és hatásosabb formában jelentkezik, mint az eredeti bécsi libretto. Felfokozottan ritmikus világ Kálmán Imréé, dús ritmusának zseniális lendületében a könnyű műfaj magyar képviselői közül ő áll legközelebbi kapcsolatban a magyar népizene ősforrásával.

Kálmán muzsikája nem cifra, nem üres sémát ismétlő, nem »magyaros«, hanem tömör, markáns profilú, »magyar« zene. Műveinek részben folklorisztikus eredete magyarázza meg muzsikájának örökifjúságát, nemes fényét. Az ötletek elegáns szervirozását kevesen értik ma úgy Európában, mint ő. Bravúros hangszerelő. Zenekarának raffinált hang- s fényhatásai rendkívüli színpadi érzékét igazolják. A Király-színház a zeneköltő kivételes tehetségéhez méltó előadásban hozza színre »Az ördöglovas«-t A címszereplő *Szücs* László pályájának újabb, jelentős sikeréhez érkezett.

Külön elismeréssel szólunk *Rátkai* Márton szuggesztív erejű, játékos humoráról, a legjólesőbb mosolyt lopja le számunkra a felhőtlen, derűs operettégről. *Lázár* Mária pompás, asszonyian királyi asszony. *Örkényi* Franciska a kedvesség bájában válik a legigényesebbek számára is vonzóvá. A táncos temperamentumot *Pál* Erzsi képviseli sok-sok fűszerrel, érdekesen. *Latabár, Fodor, Horti* szereplése járul még hozzá a daljáték tartósnak igérkező sikeréhez. A főpróba közönsége lelkesen tapsolta a szereplőket és a komponistát, aki a második felvonás nyitányát személyesen dirigálta. *Tihanyi* rendezése, *Nagypál* Béla zenekari munkája őszinte elismerést érdemel. *(Kv.)*

Gigli

Il cantore del Popolo

Érdekes részletek egy Gigliről írott könyvben

Jeritza Mária

A római »Novissima« kiadásában most jelent meg Raffaello de *Rensis* »Il cantore del popolo« című könyve, amely Commendatore Benjamino *Gigliről*, »a népénekesről« szól és amelyben sok érdekes intimitást olvashatunk a világ leghíresebb élő tenoristájáról. Szomorú és vidám történetek váltakoznak egymással a könyvben, amely nagyjából hasonlít azokhoz az életrajzokhoz, amelyeket annakidején Enrico *Carusóról* írtak.

Kacagj, Bajazzó...!

A könyv legszomorúbb részlete az a fejezet, amely egy sanfranciscói vendégjátékról szól. Az Auditóriumban énekelte a »Lammermoori Lucia« főszerepét Benjamino Gigli, sokezer ember előtt. 1930 szeptember 23-án, az előadás napján táviratot kapott Olaszországból, amelyben értesítik, hogy *édesanyja súlyosan megbetegedett.* Elképzelhető, hogy milyen lelkiállapotban volt a tenorista. Az előadást azonban már nem lehetett elhalasztani.

Ott állt a színpadon és énekelte a nagyáriát.

— Tu che a Dio spiegasti l'ali...

Ekkor valami görcsösen összeszorította a torkát. Erőfeszítéssel énekelt tovább és *sírva fejezte be az áriát. Vele sírt az egész közönség.*

Ebben a percben halt meg az édesanyja.

„Tosca jöjjön ki, Jeritza jöjjön ki!"

Benjamino Gigli furcsa történetet mesélt el Raffaello de Rensisnek egy »Tosca« előadásról, amely Newyorkban zajlott le a *Metropolitan* Operaházban. *Cavaradossi* szerepét Gigli, *Tosca* szerepét pedig *Jeritza* Mária énekelte. A harmadik felvonás végén *páratlan botrány* volt a Metropolitanban.

Amikor Tosca a darab végén »beugrott« a Tiberisbe, a közönség nagy tapsban tört ki. A zsúfolásig megtelt nézőtér ovációjára azonban csak Cavaradossi jelent meg. Toscát nem lehetett látni sehol. *Tosca megsértődött.*

A közönség észrevette, hogy valami hiba van a színpadon, még jobban követelte az énekesnőt. *Tosca nem jött ki megköszönni a közönség tapsait.* Az emberek odarohantak a rivalda elé s ezt kiáltották fel a színpadra:

— Tosca jöjjön ki! Jeritza jöjjön ki!

Jeritza azonban nem akart kijönni. Üres volt a színpad. A közönség tüntetni kezdett. Kitört az igazi nagy botrány. Jeritza nem volt kíváncsi a közönségre. Besietett az öltözőbe és ezt mondta:

— És ön báró, miért nem véd meg engem?...

Ez a megjegyzés bizonyára férjének, báró *Poppernek* szólt. Kint zúgott a nézőtér... Gigli még ma sem mondja meg, miért sértette meg Jeritza a közönséget.

A „Pesti Napló" kritikája

Raffaello de Rensis beszámol Benjamino Gigli *budapesti vendégjátékáról* is. Megírja könyvében, hogy *milyen nagy sikere volt a világhírű művésznek a magyar fővárosban.* Budapest még egy másik szempontból is emlékezetes maradt Gigli számára. *Itt írták róla a legszebb kritikát.*

De Rensis megemlíti a »Pesti Napló«-t is, *Tóth* Aladár kritikáját, amelynek egy mondata olaszul a következőképpen hangzik: »La voce di Gigli rispecchia meravigliosamente il profondo azzurro del cielo d'Italia.«

Ez a mondat tetszik még ma is a legjobban Giglinek. A kék olasz éggel hasonlítják össze a hangját. (K. K.)

A sziget

Bemutató a Belvárosi Színházban

Beregi Oszkár

Történt egyszer, hogy az »Uriemberek« felkerekedtek és kivonultak *Galsworthy* világhírű és szép darabjából. »Nosza — mondták egymásnak az úriemberek — alapítsunk új darabot!« A szót tett követte és az úriemberek a kissé rejtelmes személyazonosságú Harald *Bratt* vezetése alatt átvonultak az exkluzív angol klubból egy még exkluzívabb követségre. Ez a követség az a »sziget«, ahol a Galsworthy-darabból kilépett úriemberek letelepedtek.

Itt is régi életüket élik: reggeltől estig ernyedetlenül ápolják arisztokratikus hagyományaikat, előkelő gondolkozásmódjukat és a jó modort. Eljött azonban velük a Galsworthy-darab nem-árja klubtagja is, aki a követségen a kereskedelmi attasé prózai tisztét tölti be. A változott világpolitikai viszonyokra való tekintettel most már teljesen árja ugyan, de még mindig pórias származású, előkelő kollégáihoz képest. Nem is érti meg emelkedett gondolkozásmódjukat. Más-fajta ember, a maga módján becsületes és amikor egy csúnya, kínos csekkhamisítási ügy kapcsán arról van szó, hogy meg kell védeni a követség presztizsét, nem hajlandó hősiesen magáravállalni ismeretlen kollégája bűnét.

Sajnos, nem tud arisztokratikusan gondolkozni, nem tudja feláldozni egyéni becsületét a főúri szolidaritás érdekében. Ennek azután az a kínos következménye, hogy a valódi bűnös, a katonai attasé, (úgy mint Galsworthynél a kapitány), aki azért alapjába véve talpig előkelő ember, kénytelen főbelőni magát az utolsó felvonásban. Mint látjuk tehát, a polgári és az arisztokratikus világfelfogás tragikus összeütközésével állunk itt szemben. A szerző — ezt meg kell állapítani — jól ért a színpadtechnikához. Kissé túljól ért hozzá. Folyton a legnagyobb hatásokra törekszik és ezért — egy-két jelenet kivételével — nem igen ér el hatást. Az ügyes technika nem elég a drámához. Egy csepp költészet is kellene hozzá.

Az előadás viszont egészen elsőrangú. *Nagy* György a nem-uriember szerepében pótolja mindazt az emberi követlenséget, ami a darabból hiányzik. A női főszerepben egy új színésznő, a fiatal és kulturált *Gordon* Zita tűnik fel érdekes, finom játékával. *Beregi* Oszkár rendkívül szuggesztív, *Páger* Antal kitűnő, *Boray* Lajos, *Zilahy* Pál, *Apáthy* Imre, *Soltész* Annie, *Baróthy* József, valamint a gondos fordító, F. *Rétay* Margit is megérdemelnek minden elismerést. B. Gy.

„Mindennemű irodalmi tevékenységről le kellett mondanom"

A Belvárosi Színház ma esti premierjére Budapestre érkezik a »rejtélyes« Harold *Bratt*, a szerző és vele együtt jön *Erdei* Sándor, akiről az a hír terjedt el, hogy ő írta a darabot. *Erdei* Sándor az ügyről a következőket mondotta:

— »A sziget« nem dramatizálás, hanem önálló munka. Nem vagyok az ujdonság szerzője. *Bizonyság: nem is lehetek.* Az új német törvény szerint csak az foglalkozhatik darabírással, aki, mint a Mesterdalnokok idejében *tagja a céh-nek.* (Irói Kamara). Én elvi okokból nem léptem be a céhbe. Először olyan adatokat akartak tudni nagyszüleimről, amelyeket én mint nem német állampolgár, magánügyemnek tartok. Másrészt, *mint nem német állampolgár* nem fogadhatok vak hűséget a kamara vezérének, *Blunk* nevű írónak, akinek mint tag, minden utasítását és irányítását vakon kellene követnem.

— *Mint nem céhbeli, mindennemű irodalmi tevékenységről le kellett mondanom, különben büntetésnek tenném ki magamat.* Igy Peter Hell karrierje lezáródott. (*Erdei* Sándor »Peter Hell« néven írta nagysikerű darabjait a német színpadokon.)

Honthy Hanna
Csortos Gyula
Fejes Teri
Latabár Kálmán
Szokolay Olly
Szakáts, Sarkadi, Feleky
játsszák
a szezón legjobb operettjét
Szeressen kedves
Fővárosi Operettszínház

Ma premier a „Komédiában"
Rott–Salamon–Steinhardt–Solti

50-
ik előadása felé halad a »Tisztelt Ház!« Biller Irénnel a Magyar Színházban. A legnagyobb siker!

ISMERETLEN TETTESEK a »Nincs elvámolni valója?« c. francia bohózatnak plakátjait azon szándékkal, hogy a n. é. közönséget félrevezessék és bennünket megkárositsanak, számos helyen azon koholt indokkal távolitották el, hogy a rendőrhatóság a bohózat előadásait nem engedélyezte. Amikor az ismeretlen tettesek ellen minden törvényes eszközzel fellépünk, tisztelettel tudomására adjuk a n. é. közönségnek, hogy a
»NINCS ELVÁMOLNI VALÓJA?«
c. bohózatot a rendőrhatóság engedélyezte és azt a nagy sikerre való tekintettel naponta két előadásban játsszuk és pedig: d. u. ½6 órai és este ½9 órai kezdettel
Filléres helyárak!
Kizárólag csak felnőtteknek! Bethlen téri Színpad

GRÓF TISZA ISTVÁN LEGUTOLSÓ FÉNYKÉPE, 1917-ben készült, *egy nappal harctérre menetele előtt* (Koller utóda Szenes felvétele)

ANGLIA ÚJ PÁRIZSI KÖVETE, SIR GEORGE CLERK, a párizsi angol *követség előtt*

KÉSZÜL A KORMÁNYZÓ DÍSZPÁHOLYA A SZOBORRAL SZEMBEN

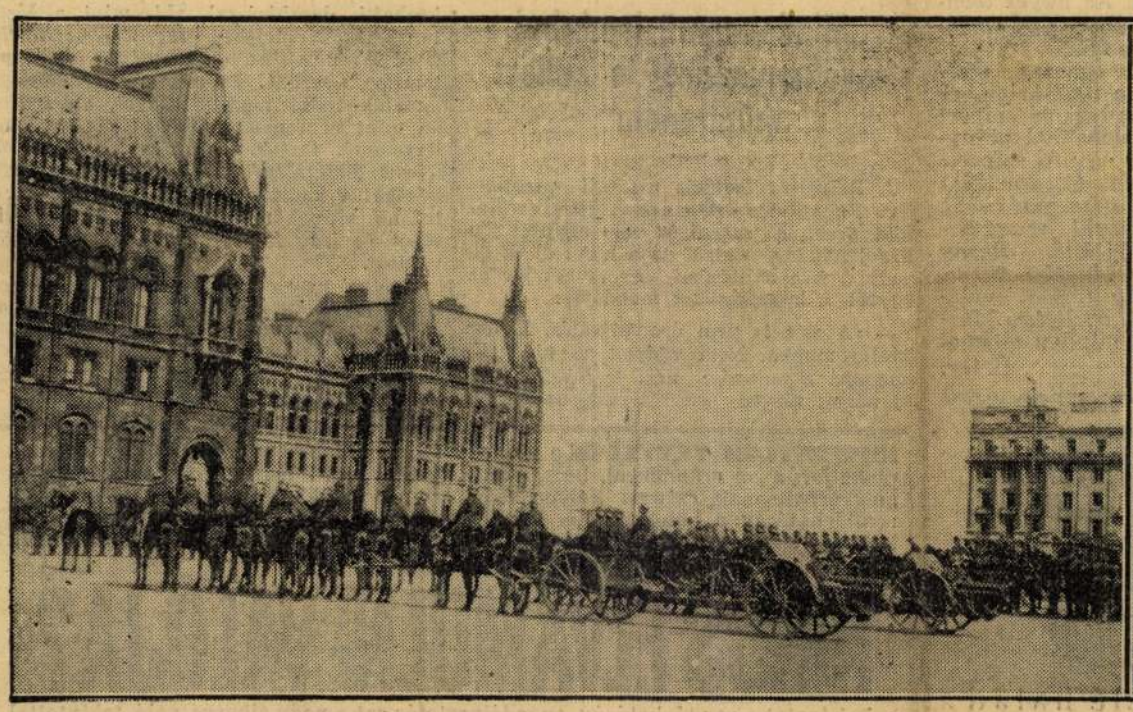

A TISZA-SZOBOR VASÁRNAPI LELEPLEZÉSÉNEK FŐPRÓBÁJA ma délelőtt a *Kossuth Lajos* téren. A *tüzérség* felvonul a térre

Rejtvényszelvény

Itt vágja le!

Név: .....

Lakás: .....

Akeresztrejtvények ezzel a szelvénnyel küldendők be **itt vágja le!** .....

helyet *egy bíborvörös miniszteri karosszékben*, amelyet a t. Házból hoztak ki a szabad ég alá. Ebben a percben az ősz *Berzeviczy* Albert fölmegy az emelvényre és elmondja ünnepi beszédét. Többek között így szól:

— Az emlékmű

az engesztelés és igazságszolgáltatás ténye

egy emberrel szemben, aki acélos erejével szegült ellene a háborúnak és akit mégis *megrágalmaztak, mint a háború előidézőjét* és aki odaállott ártatlan áldozatnak, mert hite szerint »ennek így kellett történnie...«

Sipőcz Jenő polgármester vette át ezután a szobrot a főváros gondozásába. Beszéde során a következőket mondotta:

— *A mi történelmi nagyjaink majdnem mind tragikus hősökként vonulnak be a magyar panteonba.* Alig van köztük, aki bevégezve élete nagy művét, a haza jövőjébe vetett biztos reménnyel húnyta le örök álomra a szemét.

A legtöbben számkivetéssel, lelkük meghasonlásával, vagy életükkel fizettek nagyságukért.

Tisza István gróf a tragikus hősök tiszta példaképe. Nemcsak erőszakos halála teszi tragikus hőssé, hanem *megrendítő küzdelmekben gazdag élete.* Vajjon nem sötét tragikum-e, hogy *a legizzóbb fajmagyar úgy szerepelt a magyar közvélemény tekintélyes része előtt,*

mint a nemzeti vágyak kíméletlen elfojtója?

Nem véres tragikum-e, hogy a minden cseppnyi magyar vért reszketve óvó hazafit, *mint háborús uszítót bélyegeztek meg* és neki tűrni kellett, nemzeti érdekből, némán az égető vádat...

A szobor megkoszorúzása következett ezután, *meghatónál meghatóbb jelenetek közben.* A bihariak nemcsak koszorút hoztak, de egy kis zsákban

jószagú barna rögöt, a szülőföldről

és ezt a geszti földet kiöntötték a szobrot körülölelő fűben. Hazay Samu báró, a 82 éves volt honvédelmi miniszter kemény léptekkel tartott a szobor felé, meghatottságát nehezen leküzdve, katonásan tisztelgett és *hosszan szembenézett a kemény ércalakkal... A geszti nagytiszteletű* könnyeit morzsolgatta, mikor *mélyen meghajolt* az érc Tisza előtt. Ünnepélyes, szép látvány volt, mikor

a három Habsburg főherceg együtt lépett katonásan a szobor elé

és tisztelegve tette le a három koszorút. Az ősz *Balogh* Jenő, aki az Akadémia koszorúját hozta borús szemmel, némán mozgó ajakkal nézte, hosszan, halott vezérének bronz arcát. Utoljára

két feketébe öltözött, szerény ifjú

lépkedett a szobor felé, hajadonfőtt, fehér szalagos kicsiny koszorút téve le csöndesen a talapzatra. A közönségből sokan a szemüket törölgették és végigsurrant a gyülekezeten a suttogás: »*A Tisza-unokák*...« Egy öreg biharmegyei földmíves megismerte őket: »Kálmán és József grófok, — mondotta halkan — ott voltam Geszten, mikor születtek...«

A két unoka összekulcsolt kézzel nézett föl a magasba, a nagyapa ércarcába.

Jólnevelt, előkelő úrfiakhoz illően uralkodtak meghatottságukon, de az arcukon megrándult valami és a kis Kálmán gróf szeméből *kibuggyant a könny. A vármegyék zászlói ebben a pillanatban meghajoltak a szobor felé,* a palotaőrség alabárdjai tisztelgésre villantak, a katonazenekar a Szózatot zengette és *a két ifjú imára kulcsolt kézzel könnyáztatta arccal nézte, csak nézte a nagyapa szobrát...* »Hazádnak rendületlenül, légy híve óh magyar«... — zúgták a trombiták és zúgták az énekes ajkak, annak a szobra felé, aki valóban: *hazájának rendületlenül híve volt mindhalálig...*

„Mélyebb hódolatban senki sem részesítette Tiszát, mint gyilkosai...“

Este ünnepi vacsora volt, amelyen *Károlyi* Gyula gróf mondott beszédet a vértanuhalált halt nagy államférfiúról.

— Nagy emberek alakjai — mondotta — *csak történeti távlatból* bontakoznak ki a maguk teljességében.

A kortársak részben magasztalói, részben ellenfelei.

Így tehát *legalább egy emberöltőnek kell elmúlnia,* amíg a nemzet közvéleménye előtt eszményi tisztaságban áll egy nagy férfi alakja. Kétségtelen, hogy *hazánk történetének keményebb harcos alakja nem volt, mint Tisza István.* És bár időben még nem beszélhetünk történeti távlatról, mégis úgy látjuk őt, *ahogy más időkben csak hosszú évtizedek elmúltával láthattuk volna,* mert a közelmult eseményei már úgy rémlenek, mint egy rég messze tünt század viharai...

Beszéde további során azt hangoztatta *Károlyi* gróf, hogy

Magyarország és a Habsburg-monarchia sorsát megpecsételte az, hogy Tisza István kezéből kivették a kormányhatalmat.

Tisza alatt nem következett volna be a belső összeomlás.

— *Csak egy embertől féltették* hihetetlen könnyűséggel kézbekaparintott hatalmukat a sehonnaiak, akik az ország nyakára ültek — folytatta — és ezt az egy embert galádul meggyilkolták.

Mélyebb hódolatban senki sem részesíthette Tisza Istvánt, mint gyilkosai!

Kidőlt az egyetlen férfi és az ország szabad préda lett! Ismerjük el, hogy megérdemeltük Franchet d'Esperay marsall megvető megjegyzését: »Ilyen mélyre süllyedtek hát?...« *Tisza István neve ma már Rákóczi, Széchenyi, Kossuth, Deák csillaga mellett ragyog,* fényt árasztva, utat jelezve. Sokan azt hiszik, hogy a mai anyagias korszak nem veszi figyelembe az erkölcsi értékeket. Hála Istennek, ez nem így van:

a közbecsülés maradandósága csak azoknak jut osztályrészül, akikben a nemzet a tiszta jellemet, az önfeláldozó bátorságot, az önzetlen hazafiságot látja megtestesülve. E tiszta nagy férfiak sorában elsők között ragyog *Tisza* István emlékezete...

Szerdán Budapestre érkezik Musanov bolgár miniszterelnök

(A Reggel tudósítójától.) Musanov bolgár miniszterelnök *vasárnap éjfél után elutazott Berlinből,* ahol *Neurath* külügyminiszterrel és a közgazdasági élet vezető tényezőivel négynapos tanácskozást folytatott. A bolgár miniszterelnök

Berlinből Rómába utazott, ahonnan Budapestre jön,

hogy visszaadja *Gömbös* miniszterelnök és *Kánya* külügyminiszter szófiai látogatását. *Szerdán érkezik Budapestre Musanov miniszterelnök,* akinek látogatása

nem kizárólag udvariassági jellegű,

mert a miniszterelnökkel, a külügyminiszterrel és a gazdasági miniszterekkel *meg fogja vitatni a Magyarországot és Bulgáriát érintő gazdasági problémákat is.*

Gömbös Gyula: „A cserkészet munkájának eredménye az új embertípus“

(A Reggel tudósítójától.) Vasárnap 800 terítékes díszebéd követte a Cserkész Szövetség közgyűlését. A banketten *Gömbös* Gyula miniszterelnök, *Kánya* Kálmán külügyminiszter és *Lázár* Andor igazságügyminiszter társaságában vett részt.

— Sokszor hangoztattam már — mondotta pohárköszöntőjében a miniszterelnök —, hogy *új embertípusra van szükség.* Érzésem szerint

a ti nevelő munkátok eredménye lesz, cserkészek, ez az új embertípus:

az önzetlen, a munkabíró és a munkára kész magyar ember típusa. Az új világ közért áldozni tudó, önzetlen és dolgozó magyart követel. Olyan magyart, aki

habozás nélkül beáll közembernek,

bármilyen legyen is a társadalmi rangja. Mert *ha mindenki vezérkedni akar,* ez a nemzetet gyöngítené.

A miniszterelnök ezután kijelentette, hogy *a jövőben is örömmel támogatja a cserkészmozgalmat,* mert a cserkészszervezet ennek a szükséges új embertípusnak a nevelésére törekszik. *Teleki* Pál gróf főcserkész háláját fejezte ki a miniszterelnöknek a megértésért és biztosította őt arról, hogy nemzetépítő munkásságában *számíthat a magyar cserkészek önzetlen támogatására.*

A kisgazdapárt ma megpeticionálja Mecsér András mandátumát

(A Reggel tudósítójától.) A független kisgazdapárt petíciót készített vitéz *Mecsér* András, a csengeri kerület egységespárti képviselőjének mandátuma ellen, amelyet vitéz *Gyene* Pálnak, a kisebbségben maradt ellenzéki jelöltnek mintegy *hatszáz híve írt alá.* A petíciót, amelyet a közigazgatási bíróság előtt *Albrecht* Ferenc, *Komoróczy* Iván, *Patzner* Jenő és *Rápolthy Nagy* Jenő ügyvédek képviselnek, ma nyujtják be. Az aláírók azt kérik a közigazgatási bíróságtól, hogy az általuk bizonyítandó *1400 rendbeli vesztegetés miatt számítsa le ezeket a szavazatokat a Mecsér Andrásra leadott szavazatokból és*

nyilvánítsa Gyene Pált a kerület megválasztott képviselőjének.

A független kisgazdapárt tizennégy megbizottjának letartóztatása, továbbá fenyegetés, itatás és különböző igéretek miatt is kéri a választás megsemmisítését. A petícióhoz szükséges aláírásokat *Hegymegi Kiss* Pál képviselő gyüjtötte össze, akinek Porcsalmán *afférja támadt Erdey községi jegyzővel.* A jegyző ugyanis a petíció aláírásainak hitelesítéséért fejenként *1.30 pengőt követelt,* holott ezt a törvény szerint díjtalanul kell elvégeznie. Hegymegi Kiss Pál a belügyminiszterhez fordult, aki az aláírások díjtalan hitelesítésére utasította a jegyzőt. *A független kisgazdapárt egyébként a választással kapcsolatos visszaélések miatt hétfőn 102 bűnvádi feljelentést tesz a nyiregyházi ügyészségen.*

— **Suvich olasz államtitkár vasárnap Párizsban Doumergue-gel tárgyalt.** *Párizsból* jelentik: *Suvich* olasz külügyi államtitkár vasárnap reggel 10 órakor Párizsba érkezett. Az államtitkár az olasz nagykövet társaságában féltizenegykor látogatást tett a Quai d'Orsay-n, ahol *egy óráig tartó megbeszélést folytatott Doumergue miniszterelnökkel.* Suvich 12 óra 20 perckor továbbutazott Londonba.

— **»Az ügyvédség, mint kenyéradó élethivatás, problematikussá vált!«** *Miskolcról* jelenti *A Reggel* tudósítója: A Miskolci Ügyvédi Kamara évi jelentését szombaton terjesztette fel az igazságügyminiszterhez. A jelentés kifogásolja, hogy a ma már vagyont jelentő 2000 pengős perekben a törvénykezés egyszerűsítése folytán nem érvényesül a felsőbb bíróságok kiegyenlítő bölcsessége. A gazdatartozások végleges rendezésének kitolása a hiteléletnek olyan bizonytalanságát okozza, amely *hovatovább lehetetlenné tesz minden egészséges gazdasági tevékenységet. Az ügyvédség, mint kenyéradó élethivatás, ma már problematikussá vált! Megingathatatlan meggyőződésünk,* — így végződik a jelentés — *hogy független, egzisztenciájában megalapozott ügyvédi kar nélkül nem képzelhető el olyan igazságszolgáltatás, amely méltóképpen tölti be hivatását.*

— **Híres zemplének.** *Viczmándy* Tamás rendkívül értékes és érdekes kötetet adott közre Zemplén vármegye híres szülöttjeiről: a *Ráskayakról* és a *Butkayakról, Deregnyei Galambos* Ferencről, *Kossuthról,* ifjabb gróf *Andrássy* Gyuláról, a költő *Szemere* Miklósról. Az élvezetes és tanulságos könyvet ajánljuk az olvasó figyelmébe!

Nem azonos. A Reggel április 3-i számában tudósítás jelent meg egy Glattstein nevü kereskedőről. Megállapítjuk, hogy Glattstein Dezső, 38 éves, volt sasuccai nagykereskedő, aki a Teréz körút 29. számú házban lakott, nem azonos a cikkben szereplő Glattsteinnal.

— **A budapest—wieni személyhajójáratok megnyitása.** A m. kir. Folyam- és Tengerhajózási Rt. hajója minden hétfőn, csütörtökön és szombaton 18 órakor indul Budapest Eötvös térről és minden kedden, pénteken és vasárnap 16 órakor Budapest—Eötvös térre.

VÁLTSA MEG 50% utazási kedvezményre jogosító vásárigazolványát A BUDAPESTI NEMZETKÖZI VÁSÁRRA érvényes: április 28-tól kezdve

Remek keresztrejtvény!

Ára 10 fillér

Háromoldalas Sportrovat

AREGGEL

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
VI., TERÉZ-KÖRÚT 52.
TELEFON: 27-8-82 ÉS 27-8-83

ELŐFIZETÉS MAGYARORSZÁGON
FÉLÉVRE 2.50 P

MEGJELENIK MINDEN HÉTFŐN REGGEL

FELELŐS SZERKESZTŐ: LÁZÁR MIKLÓS

VASÁRNAP DÉLUTÁN 3 ÓRÁTÓL NYOMDAI SZERKESZTŐSÉG: VII., MIKSA UCCA 4.
VASÁRNAP DÉLUTÁNTÓL ÉJJEL 1-IG A SZERKESZTŐSÉG TELEFONSZÁMAI: 46-2-96, 46-0-43 42-9-78

XIII. évfolyam | Budapest, 1934 április 23 | 17. szám

Precup alezredest és társait lefokozásra és tízévi börtönre ítélték

Szeretem Gömböst, de sohasem leszek áruló — mondotta Ulain Ferenc vasárnap Kaposvárott

Döntetlen a futballderby: Ujpest—Ferencváros 2:2 (2:0)

Történelmi ünnepélyességgel avatták fel Tisza szobrát

(A Reggel tudósítójától.) A döbbenetes hatású érckolosszusok borús ég alatt várják az ünneplő sokaságot *Tisza István új szobrának avató ünnepére.* A legférfiasabb magyar ember érc-alakját még lepel borítja: piros-fehér-zöld színek, hazájának színei. De az emlékmű tragikusan megrázó mellékalakjai már szembe néznek zord erővel a borús vasárnapi reggellel... Színpompás zászlóerdő öleli körül őket, mint a magyar mező virágaiból font tarka koszorú: *a vármegyék és városok zászlói, amelyeket történelmi díszruhákba öltözött marcona zászlótartó csatlósok emelnek magasra.* A térségen *a régi Magyarország gyülekezik:* mind az a hatalom, tekintély, dicsőség, amely e néhányszáz előkelő csengésű névben az ősi hazát jelenti. Mintha e borús vasárnap délelőtt egy nagy piktor történelmi képet festene a parlament elé... A címe: »A régi Magyarország.« *Tisza István egykori minisztertársai: Hazay Samu báró, Teleszky János, Beöthy László, Harkányi János báró, Balogh Jenő, Jankovich Béla* egymás mellett ülnek a parlament felsőházi főbejárója előtt, az emelvényen. *Szurmay* Sándor báró gyalogsági tábornok, Uzsok hadvezére, vitéz *Csanády* Frigyes gyalogsági tábornok, *Bethlen* István gróf, *Esterházy* Móric gróf, *Simonyi-Semadam* Sándor volt miniszterelnökök érkeznek sorra, majd tudósok, művészek, *Zala* György, a szobor egyik alkotója, *Grosz* Emil professzor, *Tisza István meghitt orvosa, Szász* Károly, *Tisza* huszárezredének tiszti küldöttsége, *Tóthváradyné Asbóth* István altábornagy vezetésével és a szeretett, kedves rokon: *Károlyi Gyula gróf, volt miniszterelnök és felesége. Wlassics* Gyula báró, a felsőház elnöke, *Almásy* László, a képviselőház elnöke, *Juhász* Andor és *Oszvald* István, a kúria elnöke és másodelnöke, *Magyar* István koronaügyész, *Ugron* Gábor és *Bárczy* István egyidőben lépnek az emelvényre. A sor szélén szerényen húzódik meg *Rakovszky Iván és felesége,*

Tisza egykori menye, három gyermekével.

A régi barátok, a magyar úri és politikai élet legszebben csengő nevei sietnek meghatottan az üdvözlésükre.

Serédi Jusztinián bíboros hercegprímás bíborköpenyben

jelent meg — ünnepélyes, ragyogó színfolt az Országház komor gót árkádja alatt. — Előkelő urak járulnak elébe kézcsókra. József főherceg, *Auguszta* és *Magdolna* főhercegasszonyokkal, *József Ferenc* és *Albrecht főhercegek* egyedül érkeznek. Ott van *Skerlec Iván, horvát bán. A kormányzó neje* is elfoglalja helyét. Tisza vármegyéje,

Bihar, hatalmas küldöttséggel

vonult ki. Főispánjuk,

Szilágyi Lajos harsányan magyarázza nekik, mint egy kedves szpíker, az érkezőket.

»Az ott *Károlyi* Gyula gróf, volt miniszterelnök, Tisza rokona... Emez *Ferenczy* Tibor, Budapest főkapitánya...« *Szurmay* bárót és több más nevezetes embert *magával visz a főispán a bihariak körébe,* akik lelkesen megéljenzik az őket megtisztelő generálist. Megérkeztek ezalatt a miniszterek is: *Kánya* Kálmán, *Imrédy* Béla, *Keresztes-Fischer* Ferenc, *Hóman* Bálint, *Kállay* Miklós és *Lázár* Andor. A magyar társadalom nagyobb tömegei nem jutottak közel.

Olyan »ekszkluzíven« rendezték

az egészet, hogy csak nagyon kiválasztottak juthatnak túl a Margit-hídig kiterjesztett rendőri kordonon... Pedig a szobor talapzatán ott lebegnek a vármegyék zászlói, mint színes szimbólumok és jelentik, hogy *szívben itt van az egész nemzet.* A nemzet, amelyet ilyenkor nem szokás közel engedni... A parlament homlokzata előtt felállított gyalogos díszszázad, huszársvadrón és tüzérüteg sorain végigharsan a »vigyázz«-jel, a katonazene a Himnuszt játssza: *megérkezik — zsakettben —*

Gömbös Gyula miniszterelnök, aki a beteg kormányzót helyettesíti.

Az emelvény közepén, messze mindenkitől, foglal

Ma: Nagy képes melléklet

ÁRA 20 FILLÉR

BUDAPESTI HIRLAP

Budapest, 1934. Vasárnap, Április 22 B **Főszerkesztő: OTTLIK GYÖRGY** **LIV. évfolyam 90. szám**

TISZA ISTVÁN SZOBRA

Gyötrelmes, fájó, mocskos és beteg késő őszi nap volt, amikor az ellenség lábától még szűz magyar földön a forradalom gyáva golyói megölték Tisza Istvánt. Ma ragyog a napfény, de úgy érezzük, hogy abban a pillanatban, amikor a gyilkosan megcsonkított ország fővárosában a magyar sorstragédia vértanujának ércalakjáról lehull a lepel, fekete felhő borul az égre. Mintha Tisza István nemes, kemény vonásainak, borús tekintetének felhői sötétítenék be a magyar horizontot; de mintha puritán lelkének fényessége élne a tavaszi derűben és mintha a szobor a jövendő nemzedékek felé fordulna példaadó, tanító szóval.

Fájdalmas, immár történelmi emlékeket hirdet ez a szobor, amely magának a magyar tragédiának szobra is lehetne. Vajjon megértik-e, megtalálják-e a késő utódok a szobor lelkét, árad-e belőle majd Tisza magyar szívének olthatatlan tüze, amelyet a mult táplált és súgárzik-e belőle Tiszának, az államférfinak érett bölcsessége, amire olyan nagy szüksége van a mának és a holnapnak?

Erre a szoborra a jövendő generációknak van szükségük, hiszen Tisza István ércnél maradandóbb emléket állított önmagának a magyar nemzet történetében: élete hatalmas munkájával, kemény jellemével, hajthatatlan meggyőződés-hűségével, fajában és hitében gyökeredző tisztaéletűségével, nemzete szolgálatában eltöltött fanatikus tevékenységével, megalkuvást nem ismerő békepolitikájával, békevágyával szemben is kötelességszerűen vállalt háborúbeli szereplésével, de ugyanakkor a háború likvidálásának állandó követelésével, a kötelességteljesítés emberfeletti magaslatba való emelésével, a népszerűség elhárításának férfiasan egyszerű gesztusával és mindezek végső gyászos eredményeként a martiromságnak alázatos vállalásával.

Tisza István ércbeöntött alakja legyen vád és vigasztalás a magyar jövő számára. Vád azokkal szemben, akik katasztrófába vitték az országot és vigasztalás azoknak, akik hisznek a nemzet életerejében és abban, hogy nem veszhet el az a nép, amely csak puritán, jellemszilárd és kötelességtudó vezért ismer el és követ történelmi hivatásának útján.

Ez a szobor vádol. Tisza István zord arcéle, amelyben örökkön fog élni a magyar tragikum, azt mondja: nem fejezhettem be munkámat, nem tölthettem be hivatásomat. Az öntudatlan, a céltalan forradalom a magyar multat, a tradíciókat és a polgári gondolatot akarta megsemmisíteni, de mindennek csak egyik leghűbb vezéregyéniségét, egyik legmarkánsabb képviselőjét ölte meg Tisza Istvánban, hogy annál diadalmasabban támadjon fel a nemezti érzés, a hagyományok tisztelete és a magyar összetartozandóság olthatatlan vágya.

De Tisza István vértanu-lelke reményt nyujt, hogy történelmi alakjának láttán, jellemének ismeretében megtanuljuk nagyjainkat megbecsülni. Tisza István mártirhalálának, bár véres pontot, de pontot kell tennie a magyar széthúzás korszakai után, amelyekről Deák Ferenc mondta, hogy „történetünk csak átokszülte viszálykodásokra, csak életért és megmaradásért vívott véres harcokra mutat". Tisza István volt az a nagy államférfi, aki életével pecsételte meg azt az igazságot, hogy a pártviszály és a partikuláris züllés helyét az egységes nemzeti akarat érvényesülésének kell elfoglalnia. A nemzet erejének és erkölcsi tőkéjének őrizetét és felhasználását pedig mindenkor olyan vezérre kell bízni, aki erényeinek sugárzó fényével, férfiasságának parancsoló erejével, ember- és fajszeretetének forróságával, kötelességteljesítésének áldozatosságával tudja irányítani a történelmi hatóerőket.

Nekünk, a mai generációnak kell fiaink segítségével lemosnunk a trianoni szégyent, mert nem hagyhatjuk csufos örökségként unokáinkra azt a torztérképet, amelyet Tisza Istvánnak már nem kellett meglátnia. Tragikus sorsában is vigasztaló, hogy nem kellett megérnie ezeréves határmesgyéinknek pókhálóként való szétszaggatását és azt, hogy kezünkben koldusbottal, szívünkben égető fájdalommal kivettettünk ősi földünkről, hogy egymagunkban, társtalanul, a história viharszelétől üzve törjünk a föltámadás útja felé. Volt erőnk és voltak vezéreink, hogy a sötét felhőkárpitokat felszaggathattuk, barátokat szerezhettünk és kijuthattunk a megtagadottság kietlen világából.

A tavaszi napfény az érc-Tisza borús arcán szikrázik: nem, nincs okunk a kétségbeesésre. Örök magyar hitével, amely soha meg nem ingott, reményt hirdet nekünk. Erényei elénk tárják mindazt az erkölcsi erőt, amelynek a magyarságot az alkotó nemzeti munka céljai körül egyesítenie kell. Ezeréves multunk legnagyobb tragédiájából, szörnyű elesettségünkből csak akkor emelkedhetünk fel, a trianoni koldusbot csak akkor virágzik ki, ha minden magyar ennek a tragédiának tiszta erkölcsi értékű példáján nevelkedik férfiúvá.

AZ ÖRÖKVÁROS és az örökmunka ünnepe

Hatalmas tömegek ünnepelték Mussolinit, aki felavatta az új közmunkákat és megjutalmazta a munka hőseit

A harmadfélezer esztendős Róma mai születésnapja kimagasló jelentőségű ünnepe egész Olaszországnak. Ünnepe *nemcsak annak a történelmi mérföld*követ jelző hatalmas alkotóerőnek, amely megteremtette és *Örökvárossá* avatta Rómát, hanem felemelő és magasztos ünnepe annak a lendületes, akadályokat nem ismerő fasiszta tetterőnek is, amelynek *Mussolini* államférfiui zsenialitása, bölcs irányítása és kemény akaratereje a legfőbb erőforrása. A világnak új kulturát, új életformát ajándékozó dicsőséges ősök több mint két és félévezredes multja forrt össze ezen a napon a XX. század elismerését és csodálatát felkeltő utódok nagyszerű jelenével, hogy utat mutasson ennek az istenáldotta népnek tündöklő jövője felé.

A mult, jelen és jövő teremtő munkájának ünnepe ez a nap. Ünnepe annak a becsületes, nemzetet szolgáló munkának, amelynek megkülönböztetett tiszte-

Alkonyat

írta: BIBÓ LAJOS

I.

Azon a napon mintha a végzet ólálkodott volna körülöttem.

Erzsébet nesztelenül járt a szobákban. Nem szólt hozzám. Nem akart zavarni. Kint alkonyodott, amikor leült szembe velem, az egyik fotöjbe. Íróasztalomnál ültem. Akaratlanul is rátekintettem.

Láttam, halavány. A némasága mögött ismeretlen fájdalom virraszt. Fölemelkedtem, odamentem hozzá.

— Kedves, — símogattam meg az arcát.

A tekintetében könyörgés vergődött.

— Idegesít, hogy itt vagyok?

— Csacsi, hogyan mondhatsz ilyet, — hajoltam le hozzá és megcsókoltam a homlokát.

Még szeliden, bocsánatkérő gyengédséggel rámosolyogtam, aztán visszaültem a helyemre.

Néhány perc múlva Erzsébet megszólalt:

— Mondd, soha nem tudok már veled beszélni?

Meglepett a kérdés. Idegesség remegett a hangjában.

— Nem értelek — mondtam őszintén és egyszerűen. — Miről akarsz velem beszélni?

Keveset várt. Igyekezett nyugalmat erőltetni magára.

— Mindenről. Arról, amiről te olyan mélyen hallgatsz.

Hirtelen durva türelmetlenség szállt meg. Nem először lepett meg ez az oktalan ingerültség. Elejét akartam venni az alattomos dührohamnak.

— Nézd kérlek, látod, dolgozom. De ettől függetlenül, szívesen állanék a rendelkezésedre, ha nem tudnám, hogy megint valami asszonyos képzelődésről van szó. Légy szíves, ne következtess, ne gyanakodj, ne gyötörd magadat, nem rejtegetek előled semmit. Már megmagyaráztam egyszer, az a körülmény, hogy időnként magamra maradok, magammal birkózom, félrevonulok és magamba zárkózom a gondolataimmal, nem jelenti azt, hogy tőled eltávolodom.

— Köszönöm, hogy ilyen világosan megfogalmaztad a mondanivalómat. Mert éppen erről van szó. Arról, hogy a gondolataidban éled ki a sóvárgásod a szabadság után.

— Csak nem vagy féltékeny a gondolataimra is?

— Nem tudom. Ez a szó nem fejezi ki tökéletesen az érzéseimet. Viszont meglehetősen sokat mond. Ha féltékeny vagyok, miután szeretlek, azt keresem benned, amit senki másban meg nem találhatok, elsősorban igenis a gondolataidra vagyok féltékeny.

— Talán a képzeletemre?

— Nem. Neked nem hiányzik semmid, a te képzeleted nem fakul bele soha a valószínűtlenbe, hogy átadd magad a gyenge lelkek álmodozásának. Nem a képzeletről beszéltem, hanem a gondolataidról. Arról, hogy férfi vagy. Három szoba, tiszta levegő, nyugodt élet, egyszerű asszony, — ez a polgári harmonia, akármivel van is kibélelve és megtűzdelve, egy férfinek, egy olyan nyugtalan szellemű, alapjában szélsőséges, lelke legmélyén becsületes, de felelőtlenségre született férfinek, aki te vagy, unalmas. Börtön, a szeretet börtönőrével, az elért boldogság bilincseivel, amelyben megfulladsz, mert egyetlen egy dolgot érzesz és tudsz, azt, hogy nyitva van az ajtaja.

Minden áron el akartam kerülni a vitát, amelyről tudtam, hogy szakadék felé vezet, amely elválaszt bennünket egymástól és amelyen keresztül nem ér össze a kezünk.

Csöndes, megnyugtató hangon szóltam.

— Kedves, ne nevezz ki folyton szilaj sihedernek, lobogó kamasznak, aki az elérhetetlent hajszolja. Az önkívületet a gyönyörben, a megsemmisülést a fölindulásban, érzéki vihart minden ellebbenő hangulatban és hősi elmúlást egy világrengető kataklizma romjai alatt. Negyven éves vén szamár vagyok. Ne kínozd magad azzal, hogy láz és lidércfény után kutatsz ott, ahol rendes, szabályos, szürke emberi érzések és gondolatok végzik a maguk kiszabott körforgását.

— Ne védekezz ilyen meggyőzően.

— Nem védekezem. Szeretnélek megnyugtatni.

Erzsébet hosszan nézett maga elé. Fölemelkedett.

— Maradsz? — kérdezte más hangon.

Sietve hajoltam a papírlap fölé.

— Félóra az egész. Félóra mulva készen vagyok. Majd elmegyünk valahova.

Amikor kiléptünk a kapun, Erzsébet hozzám fordult:

— Hova?

— Ahova kedved van.

— Máskor, még tavaly nyáron is, mindig tudtál valami jó helyet.

A vérem megint meglódult.

— Minden hely unalmas és fárasztó. Az egyik sivár, a másik zajos, a harmadik...

Közbevágott:

— ...a harmadik helyen megbámulsz minden fiatal lányt meg asszonyt.

Észrevettem, hogy hibát követtem el. Az abbahagyott diskurzust folytatjuk.

— Menjünk a Rózsadombra, — mondtam olyan hangon, mintha nem hallottam volna a megjegyzését.

Autobuszra ültünk. Leültünk a régi vendéglő kertjébe, a régi fák alá.

Kezem Erzsébet karjára tettem. Kényszerítettem, hogy rám emelje a tekintetét.

— Emlékszel?

Arcán fájdalmas árnyék suhant át. Nem felelt.

Beszélni kezdtem, az első tavaszunkról, első rózsadombi utunkról, amikor megálltunk a hegytetőn és kitártuk magunkat a mindenható szerelemnek, amely az ébredő föld ujjongásával járta át testünket, lelkünket.

let jár. *Mussolini* új értéket adott a munkának a *Carta del Lavaro*-val s az olasz nemzetnek visszaadta életerejét és munkakedvét. A fasiszta Itália csaknem máról-holnapra a dolgozó milliók országa lett s a világ csodálattal tekint azoknak a hatalmas alkotásoknak egész *sorára, amelyek évről-évre kerülnek ki* a dolgozó olasz kezek alól.

Mocsarak tünnek el, városok nőnek ki a földből, utak, gyárak, vasutak, hidak, villanyművek, alagutak, csatornák, iskolák, kórházak hirdetik, lépten-nyomona az uj Olaszország teremtőerejét s az a munka, amelyet most ünnepelnek a kék olasz ég alatt, éppen ugy évezredek jövő alapját rakta le, mint az ősöknek az a teremtőereje, amely 2688 esztendővel ezelőtt lerakta Róma és vele együtt a római világbirodalom alapjait.

Róma születésnapja – a teremtő munka ünnepe

RÓMA, ápr. 21.

Április 21-én, Róma alapításának 2688-ik évfordulóján és egyben a *nemzeti munka ünnepén* az egész országban nagy ünnepségek voltak, amelyek túlnyomóan fontos *közmunkák felavatásából* állottak, azonkívül abból, hogy *munkakitüntetéseket, s munkásoknak szóló nyugdíjadományozási okiratokat* osztottak ki. Rómában különösen nagyszabású volt az ünnepség. A Piazza Veneziat reggel megtöltötték a hadirokkantak, a feketeingesek, a fasiszta párt ifjúsági szervezetei és nagyszámú közönség. *Mussolinit* a hatalmas tömeg nagy ünneplással fogadta.

A kormányelnök a téren felállított emelvényről mondott beszédében hangsúlyozta, hogy a világ bármely táján egyetlen nép sem mutatja a fegyelemnek, a tudatos kitartásnak azt a képét, mint az olasz nép. Két pontban érinti a nagyság horizontját, abban, ahogy *kiemelkedett a népek háborújából és abban, ahogy kiemelkedett a nép forradalmából. Mussolini* utalt a feketeingesek forradalmának mélységesen népi jellegére. Hozzátette, hogy az olasz nép fokról-fokra mind mélyebben hatol bele az állam életébe mindaddig, amíg betölti rendeltetését.

Kijelentette, hogy hála az olasz nép fegyelmének és bátorságának, a nehéz időket le fogják küzdeni. A fasiszta forradalomnak nem csupán az a hivatása, hogy gyarapítsa az olasz nép anyagi és erkölcsi lehetőségeit, hanem abban a helyzetben van, hogy minden polgári népességnek elmondhassa az igazság szavait, amelyek nélkül az emberek nem szabadok s elmondhassa *az igazságosság szavait, amelyek nélkül nem lehet tartós béke a világon.*

Beszéde befejeztével tüntetően ünnepelték a Ducét, aki ezután megkezdte az öreg munkások nyugdíjokiratainak és a munkás- és földmíves-kitüntetések kiosztását. Délután Mussolini felavatta a *Villa Paganini körüli új közkertet,* amelyet a kormányzóság a nomentanói városnegyedben vásárolt meg. Felavatta azután a *Hadrian-mauzoleumot,* abban az új környezetben, amelyet nagyszabású közmunkák segítségével létesítettek, lebontották ugyanis az impozáns emlékmű hatását zavaró régi épületeket és kiemelték a környezetéből az ötszögű katonai bástyaövezetet, amelyet IV. Pius pápa korában építettek. A lebontott épületek helyét a legutóbbi időkben teljesen kiegyenlítették és nyilvános parkokká alakították át. Egyéb közmunkák között felavatta még a miniszterelnök az egészen modern *közegészségügyi tanulmányi és tudományos kutatási intézetet,* amelynek céljaira Rockefeller 13 millió lírával járult hozzá, nemkülönben felavatta a Via d'Impero mentén a *Maxentius*-bazilika falán lévő *négy hatalmas márvány falitáblát,* amelyek a római császárság fejlődésének négy korszakát mutatják be.

A latinság anyja

RÓMA, ápr. 21.

Mussolini, a diplomáciai testület és a hatóságok képviselői jelenlétében ma leplezték le *Bolivar* Simonnak, Latin-Amerika függetlenségi harcosának bronz lovasszobrát, amelyet Róma városának Latin-Amerika hat köztársasága ajánlott fel. Venezuela követe kifejtette, hogy Bolivar Rómában merített ihletet művéhez és itt tett fogadalmat Latin-Amerika felszabadítására.

Mussolini magasztalta Bolivar hősi erényeit és politikai munkáját, majd köszönetet mondott a hat köztársaságnak, hogy Rómát a latinság lelkének és anyjának ismerték el értékes és nagyjelentőségű ajándékukkal.

A budapesti Dante Egyesület ünnepélye

A Dante Egyesület Róma alapításának évfordulója alkalmából ünnepi ülést tartott, amelyen a nagyarányú közönség soraiban megjelent *Colonna* herceg olasz követ, *Pignatelli* herceg és az egész budapesti olasz kolónia. Az est keretében Valentino *Piccoli* tartott előadást Olaszország helyzetéről a világ kulturájában, amelynek során az olasz szellem hatásait ismertette az európai művelődésre. A nagy tetszéssel fogadott előadásért *Calabro* elnök mondott köszönetet.

Megérkeztek a pécsi fasiszta ankét olasz résztvevői

NAGYKANIZSA, ápr. 21.

A Pécsett rendezendő háromnapos fasiszta előadássorozat olasz előadói: Anselmo *Anselmi,* a testületügyi minisztérium munkaügyi osztályának főigazgatója, Filippo *Carlia,* a kereskedelmi szervezetek központjának gazdasági igazgatója és *Volpicelli* tanár szombaton este 6 órakor a trieszti gyorssal Nagykanizsára érkeztek.

A nagykanizsai állomáson nagyszámú és előkelő közönség jelent meg fogadásukra élén *Krátky* István polgármesterrel, aki olasz nyelven meleg szavakkal üdvözölte az olasz vendégeket. A pécsi egyetem nevében *Pázmány* Zoltán dr. rektor mondott meleghangú üdvözlő beszédet, majd a vendégek nevében Anselmo *Anselmi* főigazgató válaszolt, megköszönve a szeretetteljes fogadtatást és igéretet téve arra, hogy *a maguk részéről is mindent el fognak követni a trianoni bilincsekbe vert Magyarországért.*

A vendégek ezután gépkocsikon megtekintették a város nevezetességeit, majd *Krátky* polgármester este hét órakor a Centrál-kávéházban vacsorát adott tiszteletükre. A vendégek nyolc óra után ismét gépkocsiba ültek és *Pázmány* Zoltán rektor, valamint *Kastner* Jenő, a pécsi egyetem olasz tanszékének nyilvános rendes tanára társaságában tovább folytatták útjukat Pécs felé.

Pályázati szelvény

a B. H. „Rejtvénysport" rovatához

Megfejtő neve .....

Pontos címe .....

A pályázathoz melléklendő.

De szavaimból hiányzott a hév, elragadtatásomból az őszinteség. Nem hazudtam, nem csaltam, tele voltam igaz meghatottsággal és csöndes szerelemmel, de Erzsébet mást várt. Nem meggyőzést, nem bizonyosságot, hanem azt az értelmetlen szót, vagy önkénytelen mozdulatot, amellyel fölragadom, rohanok vele a semmibe, előre, vakon, hangosan kacagva.

Megszólalt:

— Rágós ez a hús. A tetejébe még sületlen is.

Elborultam. Lassan feltetszettek a csillagok. Fizettem. Otthagytuk a helyiséget. Megindultunk haza.

Amikor otthon megállottam a szoba közepén és körülhordoztam tekintetem az ismerős butorokon, megroskadt bennem az erő.

— Börtön . . . — mondtam magamban.

Éreztem, vége.

— Börtön, — suttogtam magamban még egyszer és lassú mozdulattal megfordulva, rámeredtem a szabadság láthatatlan nyitott ajtajára.

II.

Ez akkor történt, amikor a negyvenedik életévembe fordultam. Ma a negyvenötödik életévemet taposom. Erzsébet szebb, mint valaha. Fiatal, erős és zengő.

Tegnap fentjártunk a Rózsadombon.

— Te! — kaptam el a karját, amikor futás közben utolértem. — Ne okoskodj. Kinevetnek bennünket. Ugy viselkedünk, mint két fiatal szerelmes.

Fönt álltunk a tetőn. Felém fordult. Arca sugárzott, szeme kékjében az égbolt tündöklött.

— Hát nem azok vagyunk?

Átöleltem. Megindultunk lefelé.

— Te . . . — fontam át a nyakát. — De jó, de szép, de nagy dolog — megöregedni.

Nevettünk. A szél elkapta a hangunkat, vitte darabon, aztán lehullajtotta a meghasadt rögökre.

A kormányzót Gömbös Gyula miniszterelnök képviseli a Tisza-szobor leleplezésén

Vasárnap délben 12 órakor leplezik le országos ünnepség keretében *Tisza* István grófnak, a tragikus sorsú nagy magyar államférfinak szobrát az országház felsőházi szárnya előtt.

A szoborleleplezés ünnepi programjáról a *Budapesti Hirlap* már részletesen beszámolt. Az ünenpségen, mint jelentettük, *Horthy* Miklós kormányzó is részt akart venni, hogy koszorúját személyesen helyezhesse el a szobor talapzatára. Ez a terv szombaton megváltozott. A kormányzó mult héten lefolyt influenzája miatt még vasárnap sem hagyhatja el szobáját. Egészsége teljesen helyreállt, állapota semmi kívánni valót nem hagy hátra, orvosai tanácsára azonban néhány napig még nem megy ki a szabadba. Ez akadályozza meg abban, hogy személyesen jelenjék meg a szoborleleplezésen.

A vasárnapi ünnepen a kormányzót *Gömbös* Gyula miniszterelnök képviseli, ő helyezi el a szobron a kormányzó koszorúját is. A szoborleleplezésen megjelenik *Horthy* Miklósné, a kormányzó felesége.

A szoborleleplezés után a miniszterelnök résztvesz az ország cserkésztisztjeinek ebédjén a Vigadóban. *Gömbös* Gyula vasárnap este ott lesz a Tisza-serleglakomán is, amelyet a Hungáriában rendeznek.

*

A polgári közönség rendesen nem tudja, hogy viselkedjék, amikor a katonaság tiszteleg, miután nem ismeri annak szabályait. Az ünnep rendezősége felhívja a polgárok figyelmét arra, hogy *amikor a honvéd szakaszok elvonulással és a zászló meghajtásával tisztelegnek, kalaplevétellel kell ebben a tisztelgésben részt vennie.*

Tisza István egyeteme ünnepli névadója emlékét

DEBRECEN, ápr. 21.

A debreceni *Tisza* István gróf tudományegyetem nagy névadója születésének évfordulóján ma délelőtt 10 órakor nagyszabású emlékünnepet rendezett az egyetem udvarán.

Az egyetem díszülésén a kormány képviseletében megjelent *Szily* Kálmán államtitkár és jelen volt *Demény* Géza altábornagy vegyesdandárparancsnok és *Vay* László báró főispán vezetésével Debrecen város katonai és polgári társadalmának valamennyi számottevő előkelősége. *Vargha* Zsigmond dr., az egyetem rektora mondott megnyitó beszédet, amelyben vázolta Tisza István emberi és államférfiúi nagyságát. Utána *Tóth* Lajos dr. egyetemi tanár tartotta meg emlékbeszédét. Hangoztatta, hogy egy olyan történelmi fordulóponton állunk, amely egy évszázadban csak egyszer szokott előfordulni. Az individualizmus történelmi hullámát felváltja az univerzálizmus hulláma. Érdekes — mondotta beszédében —, hogy Tisza István gróf előre meglátta ezt a sorsdöntő fordulatot és arra már 1917-ben egyik képviselőházi beszédében világosan felhívta a figyelmet. Ha Tisza István lelki nagysága az egész nemzetet áthatja, mondta beszédében, ez a nemzet ismét nagy és hatalmas lesz.

Ezután a Turul Szövetséghez tartozó bajtársi egyesületek közel ezer taggal, teljes számban vonultak ki a Tisza-szoborhoz, ahol *Radó* Endre joghallgató emlékezett meg Tisza Istvánról, majd az ifjúság képviselői díszes babérkoszorút helyeztek el a szobor talapzatán.

A magyar jurátus-ifjúság hódolata a Tisza-szobor előtt

Tisza István gróf szobrának leleplezése alkalmából a magyar jurátus ifjúság a nemzet mártirja iránti hálás kegyeletét akkép fejezi ki, hogy a bírósági fogalmazói kar tagjai, mint a jurátusok jogutódai, kik életében nem egyszer részesültek kitüntető, jóakaratú támogatásában, koszorút helyeznek a szobor talapzatára a következő felirattal:

„Gróf Tisza Istvánnak — hálás kegyelettel — a bírósági fogalmazói kar tagjai."

*

Az Ügyvédjelöltek Országos Egyesületének békebeli tagjaiból alakult Jurista Társaság *Tisza* István gróf szobrának leleplezés alkalmából koszorúmegváltás címen a hadirokkantak javára 50 pengőt adományoztak. Az adományt vitéz árvátfalvi *Nagy* István dr.-nak, a HONSz elnökéhez, *Tarcai* Tivadar dr. ny. kir. járásbíró, ügyvéd juttatta el, meleghangú levél kíséretében.

Vitéz Borbély-Maczky Emil ünneplése Miskolcon

MISKOLC, ápr. 21.

(A Budapesti Hirlap tudósítójának telefonjelentése.) Borsod- és Gömörvármegye főispánját, vitéz *Borbély-Maczky* Emilt *Sajóvelezd* és *Uppony* községek *díszpolgárává* választották. A kormányzó *Steiger* József műszaki tanácsost az államépítészeti hivatal főnökét a Signum Laudissal tüntette ki. A belügyminiszter elismerését fejezte ki *Feketa* Bertalan ózdi főszolgabírónak, a *TESz* pedig jubileumi emlékérmével tüntette ki *Várnay* Bertalan dr. edelényi járási főszolgabírót. A díszpolgári oklevelek és kitüntetések átadása bensőséges és megkapóan szép ünnepség keretében szombaton folyt le *Miskolcon* a vármegyeházán.

Sajóvelezd és Uppony községek díszpolgári okleveleit *Bodnár* Zoltán főjegyző nyujtotta át vitéz *Borbély-Maczky* Emil főispánnak. Hangoztatta, hogy a kataklizma után Bótára megérkezett az új földesúr, aki a megfélemlített és elcsüggedt szegény falusi nép lelkében felgyujtotta a nemzeti öntudatnak, az ujjáéledésnek és élniakarásnak elfojtott szikráját. A falu népe a legnemesebb tulajdonságokkal megáldott egész embert ismeri, becsüli és szereti főispánjában. A falu népe tudja jól, hogy Magyarország föltámadásában és teljes függetlenségében csak akkor bizhatik, ha a szent célért küzdő egész férfiak állanak a gáton, akik az eszmékből nemcsak megélni tudnak, hanem meg is tudnak halni érte. A főispán ennek a nemzetmentő, országépítő munkát végző vezérgárdának egyik kiváló tagja, aki hűséggel és kitartással követi azt az új stílust, azt az új tempót, amit a vezér diktál.

Kitörő lelkesedés fogadta Bodnár Zoltán főjegyző beszédét. Utána a főispán lendületes beszéd keretében adta át munkatársainak a kitüntetéseket, majd a Sajóvelezd és Uppony képviselőihez intézett nagyobb beszédet. Nem díszpolgára, hanem aktív polgára, munkálkodó tagja akar lenni a községeknek. Szűkebb hazájának lakosai nagyon jól tudják azt, soha nem rettent vissza semmitől, még akkor sem, amikor a vörös uralom alatt fal mellé állították. Elmult ez az idő és ő nem nyúlt a bosszú korbácsához. Politikai öröksége nyomán a mellé az irányzat mellé állott, amelynek vezére Gömbös Gyula. Vele örök frigyre lépett. Édesatyjától kapta azt a politikai örökséget, hogy népies politikát folytasson, a politikai életben vessen el minden önös érdeket és csak akkor érezzen örömet, amikor a közért tett valamit. Teljesen átérzi, — és ez minden cselekvésében meg is nyilatkozik, — hogy a mai magyar élet vezető férfiainak a föld népéért kell dolgoznia, mert ma 1934-et irunk és mert eltünik a politikai élet küzdőteréről az, aki nem a népies politika szolgálatában áll.

Lelkes ováció fogadta a főispán szavait, akihez ezután Uppony község részéről *Berezna* Károly tanító intézett néhány őszinte szót. Az ünnepséget *Steiger* József műszaki tanácsosnak a szavai fejezték be, aki a maga és a kitüntetett vármegyei főtisztviselők nevében fogadalmat tett, hogy a kitüntetést a jövőben munkájukkal is igyekszenek kiérdemelni. Az ünnepség után a főispán feleségé látta vendégül löncsön a küldöttség tagjait.

Tizezrek zarándokoltak a vasárnap leleplezett Tisza-szoborhoz

Berzeviczy és Sipőcz nagy beszédei a nemzet vértanujáról
Gróf Károlyi Gyula emlékbeszéde a Tisza-vacsorán

— *A Reggeli Ujság tudósitójától.* —

Országos ünnepség keretében leplezték le vasárnap délben *Tisza István monumentális emlékszobrát az Országház északi kapuja előtt,* alig pár lépésre *Kossuth* Lajos szobrától. A grandiózus emlékszobor alkotói *Zala* György és *Orbán* Antal szobrászművész, a szobor konstrukciójának a kidolgozása pedig néhai *Foerk* György építőművészt dicséri.

Ragyogó napsütés fogadta a *tizezer fönyi résztvevő közönséget vasárnap délelőtt.* Az egész Dunapart s a Kossuth Lajos-tér zászlódiszben pompázott, szőnyegek, lobogók diszitették a környező épületeket. Sürü csoportokban jöttek az ország *törvényhatóságainak, községeinek és falvainak kiküldöttei.* Mindegyik deputáció a saját zászlaja alatt, ugy hogy déltájban már *valóságos zászlóerdő vette körül a nemzeti szinü lobogóval letakart emlékművet.*

Szemben a szobor főalakjával állitották fel *a diszemelvényt. A diszemelvénytől balra, a parkban külön megjelölt helyeken gyülekeztek a képviselőház tagjai, a tábornoki kar, a honvédség diszegyenruhás tisztjei, a törvényhatósági bizottsági tagok, Bihar vármegye küldöttsége és a meggyei, illetve városi küldöttségek.* A diszemelvénytől jobbra sorakoztak a *titkos tanácsosok, a felsőházi tagok, az emlékbizottság és a Tisza István Társaskör tagjai, a volt debreceni 2. huzárezred küldöttsége, majd hátrább a frontharcosok és a társadalmi egyesületek küldöttségei.*

Fél 12 óra után egymásután érkeztek az előkelőségek. A kormányzó diszhelyétől jobbra foglalt helyet *Albrecht* főherceg, *Auguszta* főhercegnő, *József* főherceg, vitéz nagybányai *Horthy* Miklósné, *József* Ferenc főherceg, *Magdolna* főhercegnő, *Serédi* Jusztinián biboros hercegprimás, báró *Perényi* Zsigmond, gróf *Teleki* Tibor, *Juhász* Andor, *Oszwald* István, *Széll* József, *Degré* Miklós, *Berzeviczy* Albert, gróf *Tisza* György, gróf *Tisza* Györgyné, gróf *Tisza* Lajos Kálmán, gróf *Tisza* József, gróf *Tisza* Jolán, *Rakovszky* Ivánné, *Rakovszky* Iván; a mögöttük levő sorban gróf *Bethlen* István, gróf *Bethlen* Istvánné, gróf *Károlyi* Gyula, gróf *Károlyi* Gyuláné, a kormány, a felsőház és a képviselőház igen sok tagja.

Pontosan déli tizenkét órakor kürtszó harsan fel:

megérkezett Gömbös Gyula miniszterelnök, aki az ünnepségen a kormányzót képviselte.

A miniszterelnök fogadta a Kossuth Lajos-térre kivonult honvédcsapatok tiszteletadását, majd a diszemelvényre ment és ott elfoglalta a főhelyet. Felcsendült az ötszáz főnyi egyesitett dalárda ajkáról a Himnusz és ezzel megkezdődött a szoborleleplező ünnepség.

Berzeviczy — Tiszáról

Elsőnek *Berzeviczy* Albert, az *Országos Tisza István-emlékbizottság elnöke* a következő beszédet mondotta:

— Országos bizottságunk mindjárt megalakulásakor elhatározta, hogy Tisza Istvánnak Budapesten szobrot emel.

— Az összeomlásunkat követő első idők zavarai, s különösen a pénzérték mély megrendülése sokáig késleltették a szobor megalkotását.

— Csak 1927 októberében bocsáthattuk ki felhivásunkat és gyüjtőiveinket, azonban az a körülmény hogy mozgalmunk fővédője a legelső magyar ember, a kormányzó volt, gyorsitotta a kivánt eredmény elérését. Az országgyülés két háza járt elő példájával, *50—50.000 pengővel járulva hozzá a gyüjtéshez; legnagyobb összeggel lépett az adakozók sorába a Takarékpénztárak és Bankok Egyesülete, a törvényhatóságok adományai közül kimagaslik Budapest székesfőváros és Biharmegyéé.*

— Az emléknek, melyet Tisza életének állitottunk, létrehozását — nem tagadom — legelőször a *szeretet sugalmazta.* Mert Tisza szeretve volt, annál inkább, mert *a gyülölet sem kimélte meg őt s halálában az látszott diadalmaskodni.* Ám, ha van kibékitő ereje a sorsnak,

a ő sorsa valóban alkalmas volt arra, hogy sirja fölött diadalra vigye a szeretetet a gyülölet ellenében.

— Most, amikor immár a tizenhatodik tavasz zsendült ki a geszti sir felett, mikor 15 év keserves tapasztalata és magábaszállása tanitott meg a Tisza tragikumának felismerésére és megértésére, gondoskodtunk arról is, hogy a jelen és a jövő nemzedékhez necsak az ő szoboralakja beszéljen, beszéljen ő maga is, szellemének és szivének ama megnyilatkozásaival, melyeket összegyüjtöttünk és kiadtunk.

Legjobbjainkat sohase veszithetjük el egészen, ha hivek maradunk emlékükhöz és példájukhoz.

— Annak, amit Tisza Istvántól ma is birunk, csak emlékjele ez a szobor, melyet *a nemzet kegyelete állitott, s melyet mint a nemzet lüktető szivének adunk át megőrzés végett, székesfővárosunknak.*

— Ennél nagyobb elismerésben és egyénisége előtti hódolatban nem részesithették volna Tisza Istvánt.

A nagy emberek sorában az elsők közt fog ragyogni Tisza István emlékezete, amig csak magyar lesz a földön. Ez adhatja meg számunkra azt a reményt, sőt biztonságot, hogy *a magyar nemzet ki fog még termelni Tisza Istvánhoz hasonló nagy férfiakat, akik régi fényében felvirágoztatják Magyarországot.*

Alvó szülei mellett a paplan alatt agyonlőtte magát egy fiatalember

Miskolc, április 22.

— *A Reggeli Ujság tudósitójától.* —

Kinay Ferenc kereskedősegéd a szombatról vasárnapra virradó éjszaka Lichtenstein József-utca 4. számu lakásán

főbelőtte magát és meghalt.

Abban a szobában, ahol az öngyilkosságot elkövette, *aludtak szülei és fivére is,* de a kereskedősegéd *fejére huzta a paplant,*

a pisztolyt szorosan a halántékára illesztette és ugy sütötte el, hogy a vele egy szobában alvó hozzátartozói a lövés zajára nem ébredtek fel.

Az öngyilkosságot csak reggel fedezték fel, amikor édesanyja *költögetni kezdte Kinay Ferencet* és

a paplan alatt átlőtt fejjel holtan találta fiát.

A szerencsétlen fiatalember azért követte el végzetes tettét, mert *hosszu ideje nem tudott álláshoz jutni.*

Az Ujságirók Egyesülete a Kamara telállitása mellett

— *A Reggeli Ujság tudósitójától.* —

A Magyar Ujságirók Egyesülete vasárnap délután *Márkus* Miksa elnöklésével tartotta évi közgyülését az Otthon-kör diszermében. *Boros* László dr. főtitkár terjesztette elő először jelentését. Megemlékezett a mult esztendő legnagyobb ujságiró eseményéről, a *Nemzetközi Ujságiró Kongresszusról,* amelynek megrendezésével

a Magyar Ujságirók Egyesülete ugy a magyar revizió, mint a magyar ideg-nyugalom ügyének elévülhetetlen szolgálatot tett.

Rámutatott arra, hogy a kongresszuson résztvett külföldi ujságirók *többszáz cikkben számoltak be Magyarországról.*

Ezután beszámolt azokról az eredményekről, melyeket az egyesület az elmult évben szociális téren elért, vázolta a jövő évi munkaprogrammot és *ismertette az Ujságiró Egyesület eddigi eljárásait a sajtókamara ügyében.*

Nádor Jenő és *Pünkösti* Andor köszönetet mondtak a főtitkári jelentésért és a vezetőség fáradozásaiért. *Somody* István után *Kun* Andor dr. ismertette az 1929. évi kamarai tervezetének irányadó szempontjait. *Herczeg* Jenő, *Berecz* Sándor *dr., Gergely* Győző, *Berényi* Imre, *Farogó* László és *Balassa* József felszólalásai után a közgyülés a kamara ügyében a dr. Rátkay inditványát fogadta el.

„A közgyülés vegye helyesléssel tudomásul, hogy az Ujságiró Egyesület vezetősége a közgyülési és választmányi határozatoknak megfelelően az elmult évben is nyilvántartotta a sajtókamara felállitásának tervét és a miniszterelnök ur nyilatkozata után ismét

érintkezésbe lépett illetékes tényezőkkel abból a célból, hogy a sajtókamara felállitásával kapcsolatosan előterjesztést tegyen

aziránt, hogy már a sajtókamara tervezetének előkészitő munkálataiba is vonják be az egyesületet, hogy

a sajtószabadság, továbbá az ujságirók erkölcsi és szociális érdekeinek a szempontjaira illetékes tényezők figyelmét felhivhassa

és azok érvényesülését biztosithassa".

A közgyülés a választmány inditványára *Herczeg* Ferencet egyhangu lelkesedéssel az egyesület tiszteletbeli tagjává választotta.

Sipőcz: A legtöbb nagy magyar életével fizet nagyságáért

A beszéd elhangzása után

Sipőcz Jenő polgármester

ment a szónoki emelvényre s a következő beszéddel vette át a főváros közönsége nevében a szobrot:

— A mi történelmi nagyjaink majdnem *mind tragikus hősökként vonulnak be a magyar Pantheonba.* Alig van köztük olyan, aki bevégezve élete nagy müvét, *beteljesitve a maga küldetését, a haza jövőjébe vetett biztos reménynyel hunyta le örök álomra a szemét.*

A legtöbben számkivetéssel, lelkük meghasonlásával vagy életükkel fizettek emberfölötti nagyságukért.

— Gróf Tisza István a nagy tragikus hősök tiszta példaképe. De őt *nemcsak erőszakos halála teszi tragikus hőssé, hanem megrendítő küzdelmekben gazdag élete is.* Tisza István nemcsak azért tragikus hős, mert orgyilkosok golyója átszakitotta a legnemesebb, legbátrabb férfiszivet, hanem tragikus hős azért is, mert életében is sokszor legnemesebb törekvéseit, önfeláldozó küzdelmeit a *nemzet széles rétegei szemében a félreértés köde homályositotta el.*

— De a tragikus hős *immár megdicsőülve, a leboruló magyarok sorfala közt vonul be a magyar Pantheonba.*

— A székesfőváros közönsége nevében áhitattal fogadom, hogy a nagy magyar örök emlékét hirdető hatalmas emlékmüvet kegyelettel fogjuk megőrizni.

A polgármester beszéde után *Gömbös* Gyula miniszterelnök elhagyta diszhelyét, a szoborhoz ment és annak talapzatára *elsőnek elhelyezte a kormányzó hatalmas babérkoszoruját. Utána sorra helyezték el a különböző hatóságok, előkelőségek és testületek a koszorukat.* Megható jelenet volt, amikor két egyszerü *bihari paraszt állott a szobor elé és két kis zsákocskából*

a frissen nőtt füre szórták azt a földet, amelyet a nagy halott geszti sirjáról hoztak.

Gróf Károlyi Gyula: A legmaradandóbb emléket a gyilkosok állitották Tiszának

A *Tisza István Társaskör* vasárnap este ünnepi vacsorát rendezett a Hungária-szállóban, amelyen gróf *Károlyi* Gyula v. miniszterelnök a következőket mondotta:

— Egy nagy férfiu szobrát lepleztük ma le. Ugy érzem, hogy

ezzel a szoborral egy eszmének, egy ideálnak állitottunk fel egy emléket,

az utókor számára. Ezen emlékmüben benne foglaltatik a mult tragikuma, de benne van a jobb és szebb jövő záloga is.

— *Ma már Tisza Istvánban kortársai, akár odaadó hivei, akár harcos ellenfelei voltak, egyaránt látják*

a kimagasló szellemi nagyságot, a kristálytiszta jellemet, a rettenthetetlen harcost és a hazája sorsáért lelke mélyéből aggódó hazafit.

— Ma lelepleztük Tisza István szobrát, de

első és legmaradandóbb fénylő emlékét az ő gyilkosai állitották neki.

— *1918 októberében egy sehonnai társaság ült az ország nyakára.* Az egész országban egy ember erejétől, csak egy ember bátorságától féltették hihetetlen könnyüséggel kézbekaparitott hatalmukat. *Ezt az egy embert galádul legyilkolták és ezzel magukat és bitorolt hatalmukat biztonságban érezték.*

Sulyos autószerencsétlenség a győri országuton

Győr, április 22.

— *A Reggeli Ujság tudósitójától* —

Palkó József szombathelyi autótulajdonos a vasárnapra virradó éjszaka Dömötöri községbe készült autóján Boda Bertalan csendőrőrmesterrel. Az autó, amelyet *Boda* Bertalan vezetett, utközben defektet kapott, egyik első gumija kilyukadt, mire az autó felborult, az árokba zuhant és

két utasát maga alá temette.

Boda Bertalan *fején igen sulyos sérüléseket szenvedett* és

életveszélyes állapotban szállitották a szombathelyi kórházba,

ahol egyik szemét kioperálták. Palkó József könnyebben sérült meg.

Rendkivüli kedvező alkalom

perzsaszőnyegek, antik butorok és mütárgyak vásárlására. Hosszulejáratu terhes üzletbérszerződésünk hatálytalanitása végett háztulajdonosainkkal perben állunk! Hogy a per eldőltéig is **kötelezettségeinknek eleget tehessünk,** ezért az évek óta **felhalmozott áruraktárunkat pénzzé akarjuk tenni.**

ANTIKART RT

Dob- és Kazinczy-utca sarkán. Telefon: 463—68.

URAK FIGYELMÉBE!

Mérték után Ia gyapjuszövetből férfiöltönyt 80 pengőért

Feltétlen szerezzen meggyőződést arról, hogy minden egyes anyag **csaknem a dupláját éri**

NEMZETI RUHAHÁZ RÁKOCZI-UT 7. SZÁM

(Pannonia-szálloda mellett)

Látogasson el már reggel, amig a választékunk teljes

UJ B-LISTA

Irta: SÓS ENDRE

Nagy az izgalom mindenfelé. A minisztériumokban, a rendőrségen és a Nemzeti Szinházban. Az összes állami intézményeknél. Most kézbesitették a *«leépitő»* itéleteket. Most derült ki, hogy kiket helyeznek B-listára.

Nem vitás, hogy ez a nyugtalanság nem fokozza a nemzet legfontosabb munkásainak, a köztisztviselőknek a munkakedvét. Sőt az is bizonyos, hogy a közönség körében sem kelt osztatlan lelkesedést. Elvégre az ügyes-bajos dolgaik után futkározó emberek esetleg olyan hivatalnokokhoz kénytelenek majd fordulni, akik máról holnapra kerültek az uj munkahelyükre. Mert pótolni kell a *„kényszernyugdijazottakat"*.

Imrédy Béla bizonyára kiszámitotta, hogy az uj B-lista segitségével komoly megtakaritásokat eszközölhet a kincstár számára. De azért felmerülhet a kérdés: *arányban áll-e ez az anyagi haszon azzal a lelki megrázkódtatással, amelyet a folytonos nyugtalanság idéz elő a köztisztviselői karban?...* Nem jelent ugyanis csupa előnyt, ha a legelsőrangubb munkakört ellátó hivatalnokok is állandóan rettegnek attól, hogy mikor fejezi le őket a szüntelenül felettük lebegő Damoklesz-kard. Mert hiába hirdetik a hatalom urai, hogy ez a B-lista az utolsó, a tisztviselőket nem lehet már ilyen kijelentésekkel megnyugtatni.

Mikor lesz már valamelyik B-lista tényleg az utolsó? Mikor lehet már leszoktatni az embereket az örökös B-listáktól való remegésről?

*

Rakovszky Tibor, a független kisgazdapárt rokonszenves fiatal képviselője azt mondotta a minap, hogy a világon mindenfelé „eddig az ugynevezett *okos emberek* kormányoztak, most jöjjön el végre az *érző emberek* kora".

Ez a finom meghatározás jutott eszembe, amikor olvastam az uj B-lista első tragikus áldozatának históriáját... A toloncház egyik osztályvezetőjét a napokban felcitálták a belügyminisztériumba, ahol közölték vele, hogy ő is rajta van az elbocsátandók listáján. Amikor meghallotta, hogy miről van szó, fejébe tódult a vér. Mire a kapuig ért, már ájulás környékezte. Öt lépésnyire a minisztériumtól azután végzett vele az agyvérzés. Meghalt a B-lista mezején, 1934-ben, a legfrissebb szanálás korában.

Mikor lesz már elsőrendübb az emberi élet a költségvetés számoszlopainál? Mikor lesz már vége annak a furcsa helyzetnek, hogy az emberek életét idomitják a „gazdasági érdekhez", ahelyett, hogy a gazdasági élet szolgálná ki az „emberi érdeket"?

*

XI. Pius pápa egyik legutóbbi enciklikája fejezte ki legszebben ezt a gondolatot. A Római Egyház feje, aki talán az egyetlen fixpontot jelenti a megőrült világban, nem csinált titkot abból a nézetéből, hogy — a különböző népek gazdasági berendezkedésükkel letértek a józan ész és emberiesség utjáról s egyoldaluan a pénz kultuszát állitották a termelés alapjául. Pedig nem az ember van a tőkéért, hanem a tőke van az emberért.

XI. Pius pápát nem lehet destruktivnak bélyegezni. A pápa nem forradalmár és nem ellensége a kapitalizmusnak. De azért azt vallja, hogy *a magántulajdonnak vannak szociális korlátai.* A tőke megkaphatja a maga méltányos hasznát, de a hozamban részesedni kell a munkának is, amelyet az emberi ész, vagy az emberi kéz képvisel. Minden embernek, aki megszületett és akibe Isten lelket lehellt, joga van olyan jövedelemhez, amelynek segitségével nemcsak puszta életét tarthatja fenn, hanem kielégitheti kulturális igényeit is.

Ami pedig vonatkozik a magánosokra, az vonatkozik az államra is. Az állam azért valósult meg, hogy gondoskodjék a polgárairól... De ma mindenfelé a széles világon az „okos emberek" kormányoznak és nem az «érző emberek». *A modern államelméletek egyenesen számüzik a kormányrud mellől az érző embereket, akik meggátolnák a társadalomban a vérző emberek elszaporodását.*

*

XI. Pius pápa kifejezte azt a kivánságát, hogy ne legyenek többé proletárok. A *„neokapitalizmus"*, melyet a pápai enciklika *„laborizmusnak"* keresztelt el, hivatott arra, hogy megszüntesse a proletariátust, a nincsteleneknek mindenre kapható, minden szélsőséges világnézetbe befogható hadseregét.

Szép, bölcs szavak, szép, bölcs sorok találhatók XI. Pius pápa enciklikájában. De fáj olvasni ezeket a szavakat és ezeket a sorokat. Mert a világon nem csökken, hanem épen ellenkezően, nő a proletárok száma. Nő minden uj B-listával. Nő minden magán B-listával. Hiszen, mint tudjuk, nemcsak az állam épiti le folyton a tisztviselőit, hanem a vállalatok és gyárak is egyre leszállitják a hivatalnokok és munkások számát. Nálunk is, másutt is.

Mi lesz ezekből a kényszernyugdijazott, vagy végkielégitett tisztviselőkből?... Ezekből kerültek ki Németországban a *hitlerizmus* élharcosai, ezekből kerülnek majd ki Franciaországban Daudet uj *royalistái* és ezek táborából szerezhetnek utánpótlást mindenfelé a bolsevizmus agitátorai is.

*

Ez a mostani B-lista valóban az utolsó B-lista legyen és minden B-lista emlékét tüntesse el a magyar feltámadás!

A legszerencsésebb összetételü keserüviz

Gyógysók	1 liter vizben
Natriumsulfat (glaubersó)	32.5429 gr.
Magnesiumsulfat (keserüsó)	14.5059 „
Chlornatrium	1.3481 „
Calciumsulfat	1.4412 „
Kaliumsulfat	0.0364 „
Strontiumhidrocarb.	0.0163 „
Vashidrocarbonat	0.0051 „
Aluminiumsulfat	0.0048 „
Manganhidrocarb.	0.0018 „
Kovasav	0.0389 „
A szilárd részek összege	49.9414 gr.
Szabad széndioxid	0.0460 „

Emésztési zavarokban szenvedők! Nagy töménysége folytán *biztosan* és *gyorsan*, de szerencsés összetétele révén *görcsmentesen* hajt a jászkarajenői, természetes MIRA keserüviz.

Ize *kellemes*, inkább enyhén sós, mint keserü.

Nemcsak hajt, hanem egyszersmind nagy glaubersó tartalmánál fogva gyógyit is!

7 decis üveg, piros cimkével. Mindenütt kapható.

Száznyolcvan halottja van a szarajevói bányarobbanásnak

Belgrád, április 22.

— A Reggeli Ujság tudósitójától —

A Szarajevó közelében fekvő kakanji állami szénbányatelepen szombaton délután történt borzalmas bányalégrobbanás áldozatainak pontos számát még mindig nem ismerik. Szombaton az éjféli órákig

a mentési munkálatokban résztvevő bányászoknak ötvenméteres mélységig sikerült a tárnák mélységére hatolni.

Ekkor azonban be kellett szüntetni a további mentési munkálatokat, mert kifogyott az oxigénkészlet.

Szarajevóból különvonatot inditottak utnak és ezuton gondoskodnak a szükséges oxigénről. Egész éjszaka folytak a szomszédos tárnákban a mentési munkálatok. A bányaigazgatóság eleinte azt állitotta, hogy 40 munkás dolgozott csak a beomlott tárnában, később ez a szám hetvenre emelkedett, szemtanuk állitása szerint azonban

legalább 170—180 bányász tartózkodott a szerencsétlenség idején a tárnában.

Ulmánszki, a nemrégiben kinevezett uj erdő- és bányaügyi miniszter, továbbá Fran Novák népjóléti miniszter, aki szintén csak a mult héten lépett be a kormányba, a szerencsétlenség szinhelyére utaztak.

Kétszáz ember él állati sorban a pesterzsébeti Hangya-telep szemétbuckáin

Pestszenterzsébet harca a porral, munkanélküliséggel és a HÉV-vel

— A Reggeli Ujság tudósitójától —

Pestszenterzsébetet közigazgatásilag a Határ-ut választja el a fővárostól. A mázsássulyu határkövek a széles és nagyforgalmu utat két részre osztják és

életveszélyes akadályokul szolgálnak az autó- és kocsiforgalom számára.

Ami tulvan a köveken, — az *már Pestszenterzsébet*, Magyarország *legnagyobb megyei városa.* Nyolcvanezer lakosa van, tele gonddal, bajjal, munkanélküliséggel, városi botrányokkal.

A város közvéleményét főképpen a Chikán-ügy tartja izgalomban.

A város faldoklik a porban. Van ugyan néhány aszfaltozott és keramittal kövezett utcája, de a város szivében óriási területeken, *agyig érő homokban nyikorog a szekér.* A főutvonalakon *földetrázó dübörgéssel robognak a Hév. sulyos, óriási méretü kocsijai.* Az alapépitmények sokkal könnyebb, *kisebb kocsikra voltak épitve, amikor* még a Beszkárt 43-as, illetve 45-ös relációi közlekedtek az Erzsébet-, a Vörösmarty- és a Hunyady-utcán.

A Hév. sulyos vagónjaival megrongálja és tönkreteszi a házakat, szörnyü dübörgésével pedig elkeseriti a legforgalmasabb utcák lakóinak életét.

Már perek is származtak ebből az ügyből, háztulajdonosok, akiknek házait a Hév. vagónjai megrongálták, kártéritési keresetet inditottak.

Pestszenterzsébet lakosságának *hatvan százaléka munkás.*

Nyoleezer munkanélküli embert tart nyilván a város.

Ezek számára *kétpengős napszámmal inségmunkát biztositottak.* De nemcsak az ipari, hanem a szellemi munkásság köréből is sok a munkanélküli. A téli hónapokban volt olyan idő, amikor *140 szellemi munkás dolgozott a városnál.* Az ipari munkások legnagyobb része a Weisz Manfréd-gyárba, a Fegyver-gyárba, Fésüsfonóba és egyéb csepeli gyárakba jár dolgozni.

A napszám átlagban három pengő, de a munkások többrésze csak 17—20 pengőt keres hetenkint,

pedig az árak semmivel sem olcsóbbak, mint a fővárosban. A várost a csepeli vizmüvek látják el ivóvizzel, talán a viz az egyetlen, ami ellen nincs panasz. Szép strand is van a Dunaparton, de ez még nem elég. Igazuk van azoknak, akik a *Drasche-féle* téglagyár kitelepitését sürgetik.

A pestszenterzsébeti gyönyörü Dunaparton ugyanis,

a Csepelszigettel szemben, meg lehetne épiteni az ország egyik legszebb nyaralótelepét,

ha kitelepitenék a Drasche-gyárat, amelynek *üzeme egyébként is szünetel.*

A Drasche-gyár óriási területet foglal el és hatalmas kiterjedésével teljesen *elzárja a várost a csendesvizü holt Duna-ágtól, amelyen kevés befektetéssel jól jövedelmező, rentábilis vállalkozásokat lehetne kezdeni.*

Aztán itt van a *Hangya-telep* kérdése is, ami nemcsak *Pesterzsébetnek*, hanem az *országnak is szomoru szenzációja.* Mint köztudomásu,

a Hangya-telep szemétbuckáin laknak az ország legkoldusabb nincstelenjei,

akik a *deszkából, sárból, nádból és drótból összeeszkábált kis vityilókkal a közegészség és a közbiztonság állandó veszélyeztetői.* Kitelepitésük ugyan megindult már, de egyelőre teljesen lehetetlen eltörölni a föld szinéről ezt a borzalmas nyomortanyát, ahol

több mint kétezer ember él állathoz sem méltó viszonyok között.

Pesterzsébet nyugtalanul zsong, mint a megbolygatott méhkas. Az emberek *tele vannak panasszal: kevés a kereset és drága a kenyér.* Az ország legnagyobb megyei városát jobban elválasztják a fővárostól a maga privát bajai, mint *azok az óriási határkövek, amelyek a Határ-ut közepén fenyegetik nyaktöréssel az autóvezetőket és a stráfkocsik kocsisait...*

Leánykereskedéssel vádolnak egy kiskunhalasi asszonyt

Kiskunhalas, április 22.

— A Reggeli Ujság tudósitójától. —

A kiskunhalasi rendőrség bünügyi osztálya napok óta nyomoz egy feljelentés ügyében, mely szerint

egy halasi asszony fiatal leányokat keritett a hálójába

és a lányokat azután különböző *kéteshirü éjszakai lebujokban, férfiaknak mutatta be.*

A halasi leánykereskedelemmel vádolt asszonyt egy *16 éves leány jelentette fel.* Ezt a leányt a sulyos váddal illetett asszony *lopással vádolta,* de később a fejelentést visszavonta. A leány azonban, mikor kihallgatták, megdöbbentő vallomást tett az asszony ellen. Elmondotta, hogy lakásadónője

erőszakkal kényszeritette, hogy férfiakkal ismeretséget kössön,

majd a pénzt, amit kapott, kizsarolta tőle. Az ellene tett feljelentés is *igy származott,* mert az asszony követelte a pénzt az ismeretség után. Elmondotta a leány még azt is, hogy mikor a szülői házhoz visszatért s később találkozott volt lakásadónőjével, az megpirongatta, hogy *miért él szülei nyakán, mikor*

szép, fiatal és sok pénzt kereshet...

Az asszony, mint a leány állitja, *kényszeriteni akarta, hogy elmenjen egy randevura...*

A rendőrség beidézte a megvádolt asszonyt, aki azonban *tagadja az ellene felhozott vádakat.* Azt állitja, hogy a leány csak bosszuból vádolta meg.

A kalocsai törvényszék *fiatalkoruak birósága*nak halasi *védőnője ebben az ügyben ugyancsak feljelentést tett a rendőrségen, amely most igyekszik tisztázni a botrányos ügyet, amely egész Kiskunhalason nagy izgalmat keltett.*

— Háztulajdonosok az ujabb épitkezések ellen. A *Lipótvárosi Kaszinó* disztermében vasárnap délelőtt tartották gyülésüket az *Ujlipótváros és környékének háztulajdonosai. Klug* Emil megnyitója után *Boda* Ernő rámutatott arra, hogy a sulyos adóterhek ellen együttesen kell sikra szállni. Szomoru jelenség — mondotta a szónok — hogy közel *tizennégyezer üres lakás van* és *ez a szám a folytonos épitkezéssel még növekednék, ha a házadómentességet továbbra is fenntartanák.* Utána *Scheur* Róbert fővárosi bizottsági tag felhivja az egybegyülteket, hogy együtt vivják meg harcukat. Majd dr. *Zerkovitz* Zsigmond a háztulajdonra nehezedő különböző kölcsönök ügyével foglalkozott. *Hoffmann* Béla, *dr. Szatmáry* Ferenc, *Vas* Lajos és *Reichmann* Zoltán felszólalása után véget ért a gyülés.

x **A déli sarkról**, az örök jég honából adott a napokban érdekes közvetitést az angol rádiótársaság. Egy jó rádiókészülékkel otthonunkban ülve jelen vagyunk mindenhol, ahol valami érdekes történik, legyen az akár müvészi, akár politikai, akár sport-érdekesség. A jó rádió ma nem luxuscikk, egy nélkülözhetetlen segédeszköz mindenkinek, aki a világ eseményeiről tudni akar. Hallgassa meg az ORION 7066 sz. 6+1 csöves nagy szupert, ez a készülék mindenkor, minden időben szórakoztatja, tanitja, informálja önt és családját. Az ORION 7066. készüléket kötelezettség nélkül bemutatja önnek bármelyik jobb rádiókereskedő.

— Naplót ir a fogházban a férjgyilkos asszony. Kalocsáról jelentik: *Juhász Vida* Józsefné, kiskunhalasi asszonyt, akit *férjgyilkosság miatt 15 évi fegyházra itéltek,* saját kérelmére a kalocsai fogház konyhájába helyezték, ahol főzésével annyira meg voltak elégedve, hogy *most főszakácsnővé léptették elő.* Juhászné, mikor nincs elfoglalva, *naplót vezet, hogy egész élete titkát feltárja.* A szép kiskunhalasi menyecske, aki *szerelője, a kocsis segitségével tette el láb alól öregedő férjét, mindennel megbékélt a börtönben, csak az fáj, hogy kisleánykáját ritkán láthatja.*

— Nyilatkozat. *Fayer* Sándor kormányfőtanácsos egy közgyülési tudósitás miatt sajtópert inditott a *Reggeli Ujság* ellen. A cikk szerzőségét *Király* Pál vállalta. Az ügyet az elmult napokban a *Schadl*-tanács tárgyalta és a vádlott ujságiró a biróság előtt a következő nyilatkozatot tette: *„Kötelességemnek tartom a törvényszék előtt kijelenteni, hogy az inkriminált cikket nem én irtam, annak megszerkesztésében részt nem vettem. A kéziratot Schwarz József urtól kaptam, én a cikket ujságirói szempontból átjésültem és egyes részeit töröltem. A cikk megjelenése után derült ki, hogy a tényállitások nem felelnek meg a valóságnak. Ezért ujságirói kötelességemnek és hivatásom megbecsülésének teszek eleget, amikor kijelentem, hogy a cikk megjelenését sajnálom és az egyéni becsületében méltatlanul megbántott Fayer Sándortól bocsánatot kérek."* A főmagánvádló ezt a nyilatkozatot teljes elégtételül elfogadta, mire a biróság az ujságiró ellen folyamatba tett *eljárást megszüntette.*

SVÁBHEGYI NAGYSZÁLLÓ

Szoba folyó hideg meleg vizzel, napi négyszeri étkezéssel **8 pengő**

Orvosi felügyelet * Berlő: **Poók Endre**

MEGJELENT 15—2000 m. hullámhossz az egyen- és váltóáramú univerzális, 4+1-csöves **RÁDIÓ**

Összes gyártmányú készülékek — csövek — alkatrészek — helyszini javitások — **laboratóriumi** munkák **lehető legolcsóbban:**

GRAMOFON lemezek, táskagépek **CSILLÁR** terem **VILLAMOS** cikkek, szerelések **BODNÁR** V., Vilmos császár út 69

Költözködéskor elsőnek Ditrichsteint

VII., Kertész utca 27 Telefon: 416—55

BUDAPEST, 1934. LVI. ÉVFOLYAM, 90. (18.337) SZÁM. VASÁRNAP, ÁPRILIS 22.

Előfizetési árak: Egy hónapra 4 pengő, negyedévenként 10 pengő 80 fillér. Egyes példányszám ára (pályaudvarokon is) 10 fillér, vasárnaponként 32 fill., a Pesti Hirlap Vasárnapja nélkül 12 fillér

PESTI HIRLAP

Szerkesztőség: Vilmos császár-ut 78. Telefon: Aut. 122—95. Főkiadók: Vilmos császár-ut 78. Tel. mint a szerkesztőségnél. Erzsébet-körut 1 Tel. J. 352—96. A fiókok jegyzékét az apróhirdetések élén közöljük

A szobor.

Irta: Herczeg Ferenc.

A főváros legujabb szobormüve egy szomorujáték emlékeztetője. Ennél megrázóbb tragédiát emberi elme nem, csak a történelem könyörtelen géniusza tudna kigondolni. A hőse nem egy ember, hanem egy egész nemzet és ősi uralkodóháza.

Igazi tragikum, hogy az utolsó koronás magyar király házának végzetes órájában eltávolította magától azt az államférfit, akiben volt annyi bátorság és hűség, hogy a pokol ördögeivel is meg mert volna küzdeni koronás urának jogaiért. Ha győzni nem is, de méltóvá tudta volna tenni a „nagyszerü halált" a magyar nemzethez és a magyar királyhoz.

Igazi tragikum, hogy a nemzet csak akkor ismerte föl legigazabb fiát, mikor az már véresen feküdt lábai előtt.

Gróf Tisza István a mesterségesen szított gyülölet áldozata lett. Ezt a szörnyü gyülöletet három különböző vád fütötte a fehér izzásig. A közjogi demagógia azzal vádolta, hogy kiszolgáltatta Magyarországot Ausztria önzésének. Az osztályizgatás azt hiresztelte, hogy ellensége a népnek. Mindketten megegyeztek abban, hogy Tisza volt a háboru főbünöse.

Azóta bizalmas levelezések kerültek nyilvánosságra és ma már bizonyos, hogy soha magyar államférfi több önérzettel és határozottsággal nem védte a nemzet erkölcsi és anyagi érdekeit, mint tette ő. És nyilvánvaló lett, hogy a nemzeteket eltipró viharban a gyöngéknek, özvegyeknek és árváknak nem volt melegebb szivü gyámolitójuk és gyöngédebb gondozójuk, mint Tisza István. Amióta pedig sajtó alá kerültek a bécsi külügyi iratok, minden becsületes ember tisztában lehet vele, hogy a hadviselő nemzetek államférfiai közül csak *egy* ellenezte komolyan a fegyveres mérkőzést: Tisza István.

Az októberi forradalom hajtóereje tulajdonképpen a Tisza elleni gyülölet volt. Kalandorok, akik később az emigrációban felkinálkoztak Magyarország minden ellenségének, rossz hazafinak nevezték. A csatakerülők és defetisták, az ellenség titkos barátai és szövetségesei, a nemzetközi szerencsevadászok, akik már égtek a vágytól, hogy beüljenek a budapesti palotákba és polgárházakba és hogy kifosszák a bankszéfeket, reakcionáriusnak nevezték. A rombolás démona ugy irtózott tőle, mint a veszett eb a tiszta viztől.

Mihelyt kirobbant a forradalom, az ő órái meg voltak számlálva. Mert ő akkor is, ha néma marad, akkor is, ha meg nem mozdul, maga az ellenforradalom. Meg kellett halnia az első napon, mert a másodikon a megcsalt nemzet megint az ő nevét kiáltotta volna. És ő meghalt. Meghalt ugy, ahogyan csak ő tudott: midőn eldördült a sortüz, a gyilkosai reszkettek, ő nyugodt volt. A keletkezőben levő magyar köztársaságnak ő volt az egyetlen polgára, aki megérdemelte a szó antik értelmében vett republikánus nevet.

Politikai pályája a balsikerek lánca volt. Meg kellett érnie, hogy a háboru pörölycsapásai alatt szilánkokra tört minden alkotása és elpusztult életének minden ideálja. De nem is lehetett máskép, mert neki jutott a reménytelen feladat, hogy harcoljon egy hatalmi rendszerért, mely önmagát itélte halálra. Az összeomló monarchia romjai alá temetkezett.

Nagyságát nem az elért eredmények, hanem a teljesitett kötelességek határozzák meg. Ne feledjük: a mi nemzetünk nem szerencséjének, hanem kiváló fiai áldozatkészségének köszönheti fennmaradását. Magyarország azért élt ezer esztendeig, mert sokan haltak meg érte magyarok. Tisza bevonult a dicsőséges legyőzöttek szellem-hadseregébe, melynek Rákóczi Ferenc a hadnagya és Kossuth Lajos a zászlóvivője.

A kegyelet, mely ma megkoszoruzza emlékét, az igaz magyart ünnepli, aki agyában és szivében hordta mindazokat a tulajdonságokat, melyek történelmünk folyamán ujból és ujból életre keltették haldokló nemzetünket. A babér, melyet a szobor talpára hintünk, a férfibátorságnak, a hűségnek, a kötelességtudásnak, az áldozatkészségnek szól.

Nagy halottakat nem könnyekkel és szavalatokkal, hanem férfi-fogadalmakkal illik ünnepelni. Csak az méltó, hogy Tisza István szobra elé lépjen, akiben él az elhatározás, hogy nem nyugszik és nem békül meg mindaddig, mig meg nem valósul az a Magyarország, amelyért Tisza István élt, harcolt és meghalt.

Tommy.

Irta: Szép Ernő.

Kezelésre jártam, valami három esztendeje, a fogorvoshoz. Rettentő mód szenvedtem a furásreszelés alatt, én is csak egy gyönge férfi vagyok, nem tudom a fogorvost olyan hösiesen viselni, mint az asszonyok. Szörnyü szenvedésemet csak az enyhitette, hogy a kisasszony, a fogorvos asszisztense, ott állott a furógép mellett és szenvedő képemre illesztette gyöngéd tekintetét. A kisasszony inditotta meg a furógépet, ő adogatta az orvos kezébe a kutató tüt, a tampont, a pohár rózsaszin vizet, amivel közbe-közbe öblögetnem kellett. Az asszisztens kisasszonynak nincs joga megszólalni, hangos szó helyett a néma pillantásaival beszélt hozzám a gyötrelem perceiben, azt mondta: istenbizony nem tehetek róla, hogy ezt a ronda furógépet meg kell inditanom. Meg azt mondta: ugye, milyen utálatos a kutató tü, nem én találtam fel, tessék megbocsátani. S azt is mondta: mingyár, mingyár vége lesz, azután minden jó lesz, csak még egy kis türelem. Mikor ezt mondta, mosolygott a szeme, biztatólag, bátoritólag. Jóképü kisasszony volt, enyhület és üdülés volt a gonosz percek alatt az egészséges, kedves fiatal arcot magam előtt látnom.

Ne gondolják kérem, hogy itt valami szerelmes história következik.

A kezelésnek vége lett, elfelejtettem a kisasszonyt, ugy elfelejtettem, mint a fogfájásomat.

Körülbelül két éve, hogy a földalattin az a fiatal hölgy, aki mellé az üres helyre letelepedtem, idefordította a fejét:

— Nem tetszik megismerni?

Bizony nem.

Olyan emberséges volt, nem kinozott azután azzal, hogy: nohát, ki vagyok, gondolkozzon csak . . . hanem megmondta, hogy azonos avval az asszisztens-kisasszonnyal, aki két évvel ezelőtt ott dolgozott az én fogorvosomnál.

— Igen igen, emlékszem. Hogy van, kedves kisasszony?

— Köszönöm . . . persze nem is tetszik tudni, hogy már nem vagyok a rendelöben.

— Nem?

— Nem kérem, kiléptem, mult hónapban.

Húzta lefelé a fehér kutyabör kesztyüt a balkezéről. S azt mondja mohón, büszkén, mint a gyerek, aki kapott valamit:

— Tetszik látni? Menyasszony vagyok.

A villany reámosolygott a vadonatuj karikagyürüre.

Velünk szemben regényt olvasott egy pápaszemes, szenesember-, kalapos-leány, az is felnézett a könyvéből, odapillantott a kisasszony kezére.

Magamnak most a boldogság mellett kell asszisztálni, halkan meggratuláltam a kisasszonyt. Meg is kérdeztem, ki a vőlegénye?

— Egy drága, becsületes, komoly fiu. Már öt éve ismerem. Gyönyörü állása van, könyvelő egy zsák- és ponyvacégnél.

Ha az a fiu a haditengerészetnél szolgálna, akkor se lehetett volna a kisasszony hangja ábrándosabb, szerelmesebb.

— Két hét mulva esküszünk, a Mátrába megyünk nászutra, azt mondják, ott összel isteni. És már lakást is vettünk, cukros, kicsi, modern kétszobásat. Vőlegényemnek háromszáz pengője van havonta. Jancsinak hivják a vőlegényemet, ő követelte, hogy hagyjam ott a rendelőt, mert most annyi minden egyéb dolgom van. Hát nem édes? És nem engedi, hogy tovább dolgozzam, ha megesküdtünk, azt mondja, ő már az első évben kisbabát akar . . . Istenem, olyan boldog vagyok.

Az a legszebb, bizony, a kisbaba. Az a legszebb boldogság, ami azt a cukros kétszobás modern lakást diszitheti és világithatja.

— Ugyebár, kérem, én is mindig azt mondom, az az igazi hivatása a nőnek, nem asszisztensnőnek lenni, és nem az iroda és nem az iparművészet. Tessék elhinni, sohse is gondoltam egyébre, mint hogy majd férjhez tudjak menni, és ha asszony leszek, nem a szinházon meg a bridzsszalónon meg a tánchelyeken járt az eszem, csak azt láttam mindig magam előtt, hogy egy édes kis gyereket fogok nevelni, az betölti majd az egész lelki világomat. Sokszor, mikor leültem olvasni az Erzsébet-téren, szép időben, nem is tudtam a könyvbe figyelni, folyton azokat az aranyos pockokat figyeltem, akik ott a porban épitenek és minden percben felállottam, hogy belássak a gyerekkocsiba, ha ott tolták el a padom előtt a dadák meg a pesztonkák. Jaj, de imádom azokat az alvó meg bámuló kis angyalpofákat, meghalok értük. Nem volt nagyobb örömöm, mint ha megengedték, hogy megcsókoljam azt a gyönyörü, meleg, rózsaszin kisbabát. Vannak olyan durva nők, különösen a német lányok, borzasztó csunyán ráförmednek az emberre, ha az ember meg akarja csókolni a kis angyalkát. Nekem, tudom, nem lesz szivem megtiltani, hogy a kisbabámat egy másik nő megcsókolja. És én magam fogom tolni a kocsit a napon, akármilyen jó dolgom is lesz, hát van annál nagyobb büszkeség? Nem is tudtam, kérem, nőt irigyelni, csak azt, aki a kisbabáját kocsikáztatja a járdán, vagy ül a gyerekkocsi mellett ott a parlament előtt, meg a Rudolf-téren és figyeli azt a kövér kisbabát. Én, tudom, nagyon, nagyon boldog asszony leszek.

Oktogon: a kisasszony le-, vagyis felszállott a földalattiról. Az Ég vezéreljen, te karikagyürüs boldogság, az Erzsébet-körúton és végig az egész életkörúton.

Ennek a találkozásunknak, mondom, két esztendeje.

Mult héten egy estefelé a Nyugati tájékán baktatok.

Szembe gurul velem egy puha fehér pincsi, de olyan tiszta fehér, mint a most pattant puha

Maniu képtelennek tartja Precup alezredest arra, hogy a király ellen szervezzen összeesküvést.

Vajda-Vojvoda szerint Precup elmebeteg.

Bukarest, ápr. 21. *(A Pesti Hirlap tudósítójának távirata.)* Az összeesküvők pörében szombaton kihallgatták a védelem és a vád tanuit. A vád koronatanuja *Tzanu* altiszt, az összeesküvés leleplezője volt. Vallomása szerint *Nastase* hadnagy megigérte neki, hogy ha sikerrel jár Precup hazafias mozgalma, Tzanut hadnaggyá fogják előléptetni. Őt azzal bizták meg, hogy Kolozsvárról fegyvert és lőszert szállitson Bukarestbe, ahol az összeesküvés többi résztvevői vártak reá.

Nagy figyelmet keltett *Maniu Gyula* volt miniszterelnök vallomása. Nem kételkedik abban, hogy Precup odaadó hűséggel viseltetik a király iránt.

Este hét órakor megkezdte *Hotinianu* alezredes vádbeszédét. *Ennek során sulyos támadást intézett Magyarország ellen.*

A jövő héten több uj gyanusitott ellen is megindítják az összeesküvésben való részvétel miatt a vizsgálatot. Ezek a gyanusitottak jórészt valamennyien *Kolozsvárról való altisztek,* akiknek nagyrészét a szombati tárgyaláson tanuként hallgatták ki. A tárgyalás adatai alapján állapitották meg, hogy *ezeknek a tanuknak szintén a vádlottak padjára kell kerülniök.*

Vajda-Vojvoda volt miniszterelnök Kolozsvárott időzik és az összeesküvési perrel kapcsolatban kijelentette, hogy *Precup alezredes régóta megfigyelés alatt állt.* Már régebben kiadták a parancsot, hogy Precupot azonnal le kell tartóztatni, mihelyt zendülő mozgalomba fog. Az alezredes mindig a parancsuralom hive volt. Fel voltam háborodva — mondotta Vajda-Vojvoda —, mikor elolvastam a vádiratot. Fájt nekem, hogy erdélyi ember fejében ilyen gonosz merénylet terve támadt, amelyért Erdélyt azonban egyáltalában nem lehet felelőssé tenni. *Véleményem szerint Precup elmebeteg és üldözési tébolyban szenved. (Sz.)*

Precup fegyverrel a kezében akarta két csendőrezred részvételét kierőszakolni.

Az összeesküvők bünpörében éjszaka is folytatta a hadbiróság a vádlottak kihallgatását. *Dordea* hadnagy előadta, hogy az alezredest már hirből ismerte hazafias cselekedeteiről és azokból az érdemekből, amelyeket a király hazatérése körül szerzett. Nincs tudomása arról, hogy Precup a király ellen összeesküvést tervezett volna. Ilysmihez nem járult volna hozzá és nem lett volna segitőtársa.

Következett a polgári vádlottak kihallgatása. Valamennyien tagadták, hogy a király ellen szőtt összeesküvés miatt jöttek Bukarestbe.

Ezután megkezdődött a tanuk kihallgatása. Elsőnek *Barbu* ezredest, a bukaresti csendőrség parancsnokát hallgatta ki a hadbiróság.

Elnök: Igaz-e, hogy Precup egyik éjszaka önhöz ment és arra kérte, hogy bocsássa rendelkezésére a parancsnoksága alatt álló két csendőrgyalogezredet?

Tanu: Igaz. Egyik éjjel megjelent málam Precup és arra kért, öltözzem fel és *ezredeimmel vonuljak ki oda, ahova ő kivánja.* A kivánságot visszautasitottam. *Precup ekkor revolvert rántott elő és azt rám szegezve ujólag felszólitott — most már parancsolólag — a kérés teljesitésére.* Kijelentettem, hogy nyugodtan lőhet, mert én ugy sem hallgatok rá. Erre alább hagyott a parancsoló hanggal és ujólag kért, hogy vonuljak ki ezredeimmel legalább az utcára, hogy lássanak. Ezt is megtagadtam, mire Precup eltávozott.

Elnök: Mit csinált ön ezután?

Tanu: Jelentettem a dolgot *Pop* belügyi államtitkárnak.

Elnök: Miért nem Dumitrescu tábornoknak, az ön katonai parancsnokának?

Tanu: Politikai ügyekben az államtitkár volt a felettesem.

A szembesités alkalmával *Precup tagadta* a beszélgetés összes részleteit.

A következő tanu *Tzanu* őrmester, aki az összeesküvést leleplezte. Előadja, hogy az összeesküvők már régebben felkérték, *szállitson Bukarestbe gránátokat.* Ő azonnal jelentette a dolgot parancsnokának, akitől azt az utasitást kapta, hogy viselkedjék továbbra is ugy, hogy az összeesküvők bizalommal legyenek iránta és esetenként tegyen jelentést. A husvéti ünnepek előtt kézigránátokat kellett volna hoznia az összeesküvők számara Bukarestbe, azonban ezredesével együtt *a csomagokat kicserélték* más, hasonló csomagokkal. Ezekkel jelentkezett azután a megjelölt személyeknél.

A délelőtti tárgyaláson *Luca Semproniu* ezredes, a marosvásárhelyi térparancsnok, kijelenti, hogy a mult év folyamán *Precup* Bukarestbe hivta. *Annak idején több tisztet és altisztet látott Precup lakásán.* Husvétkor ismét magához kérette Precup és közölte vele, hogy *rövidesen kormányválság lesz.*

A tanuképpen kihallgatott altisztek, akik a lőszerraktárakat kezelték, kijelentették, hogy *felsőbb utasitásra adták ki a gránátokat és lőszereket.*

Precup Horia és *Precup Nicolai* tagadták, hogy Precup rokonai lennének. Precup Nicolai elmondotta, hogy 1922-ben ismerkedett meg Precuppal, addig ő *Budapesten tartózkodott mint kataszteri mérnök.*

Precup cselédje szerint egy hadnagy Precup letartóztatása és a házkutatás után sulyos bőröndöt vitt ki gazdája lakásából.

— *Szép kis házkutatás lehetett az!* — mondja a katonai főügyész. *Hogy lehet az, hogy egy ilyen hatalmas bőröndöt nem találnak meg a hatóságok.*

Délután elsőnek *Maniut* hallgatták ki. Maniu felsorolta Precup érdemeit, amelyeket az uralomváltozás és a restauráció során szerzett. Lehetetlennek tartja, hogy Precup a király életére tört volna, mindig egyik leghivebb embere volt a királynak. Kiváló román hazafi, aki életét nem egyszer tette kockára, hogy az ország sorsát jobbra forditsa.

A védők kérdéseket intéztek Maniuhoz *a király körül tömörülő kamarilla működéséről, az elnök azonban nem engedte meg, hogy Maniu válaszoljon, azzal, hogy ez nem tartozik a per anyagához.*

Kornis Gyula Vácon.

Vácról jelentik: A Nemzeti Egység Pártja szombaton nagygyülést tartott, amelyen igen lelkes tömeg vett részt. Vitéz Keresztes Béla pártelnök megnyitója után *Kornis Gyula* ny. államtitkár, a kerület országgyülési képviselője mondott beszédet. Vázolta a kormány kül- és belpolitikáját, ismertette az elért eredményeket és további összefogásra buzdította a polgárokat.

A XXXVI. SZ. „EGYBŐL-KETTŐT" REJTVÉNYSOROZAT PÁLYÁZATI SZELVÉNYE.

Az alanti napokon közölt rejtvényekből a következő betük elhagyásával kaptam egy szóból kettőt

Kedd IV. 17	Szerda IV. 18	Csüt. IV. 19	Péntek IV. 20	Szombat IV. 21	Vasára IV. 22

Egy-egy kockába csak egy betüt szabad beirni.

Név:

Tisza István szobrának leleplezése.

(Felvételeink a Képes Pesti Hirlapban.)

Ma, vasárnap délben tizenkét órakor országos ünnep keretében leplezik le gróf Tisza István szobrát. Az országház felsőházi szárnya előtti téren helyszini szemlét tartottak a szoborbizottság tagjai és az ünnep programjának minden részletét megbeszélték. Az ünnepi beszédet a Tisza-Emlékbizottság elnöke, *Berzeviczy Albert* mondja, azután *Sipőcz Jenő* polgármester a főváros nevében beszéd kiséretében átveszi a szobrot, majd a koszorukat helyezik el a szobor talapzatára.

A kormányzó, aki személyesen akart résztvenni a szoborleleplező ünnepen, meghüléséből már teljesen meggyógyult, de orvosi tanácsra néhány napig még nem hagyhatja el szobáját. Ezért az államfőt a szoborleleplezésnél *Gömbös Gyula* miniszterelnök képviseli és ő teszi le a szoborra a kormányzó koszoruját. A kormányzó felesége megjelenik az ünnepen.

Az elhelyezkedés rendjét is pontosan megállapitották. A kormányzói diszpáholyban a királyi hercegek, a hercegprimás, a Kuria és Közigazgatási Biróság elnökei, a koronaügyész, a budapesti Tábla elnöke és a Tisza-család tagjai kapnak helyet. A másik diszpáholyban a két Ház elnöke, a kormány tagjai, az állami számvevőszék elnöke, a honvédség főparancsnoka és helyettese, a vezérkar főnöke, az államtitkárok, a főpolgármester, polgármester, Pest és Bihar megye főispánjai, jobb és baloldalon a törvényhozás tagjai, más előkelőségek és a vidéki küldöttségek vezetői helyezkednek el.

A debreceni egyetem Tisza-ünnepe.

Debrecenből jelentik: A debreceni Tisza István Tudományegyetem nagyszabásu emlékünnepet tartott Tisza halálának évfordulója alkalmából az egyetem udvarán. Az egyetem diszülésén a kormány képviseletében *Szily Kálmán* államtitkár jelent meg és ott voltak a helyi katonai és polgári társadalom előkelőségei. Dr. *Varga Zsigmond* rektor megnyitóbeszéde után dr. *Tóth Lajos* egyetemi tanár, felsőházi tag, hatásos beszédben méltatta Tisza emberi és államférfiui jelentőségét. Kiemelte, hogy Tisza már egyik 1917-ben tartott parlamenti beszédében felhivta a figyelmet arra a nagy lelki átalakulásra, amelyen az emberiség a háboru után keresztülmegy. A parlamentarizmusért folytatott harcának különösen ma van nagy jelentősége, amikor összeomlani látunk parlamentáris kormányformákat azokban az államokban, melyeknek nincsen történelmi alkotmányuk. Ma is áll, hogy „nemzeti létünk a parlamenti kormányzattal van egybeforrva .."

Motozzák meg a képviselőket — javasolják a spanyol radikálisok.

Madrid, ápr. 21. A képviselőházban tegnap lezajlott viharos jelenetek hatása alatt több néppárti és radikális képviselő javaslatot terjesztett a képviselőház elé, kérve, *hogy a törvényhozás épületébe belépő egyéneket ezentul kivétel nélkül előzetes motozásnak vessék ala.* Egyes képviselők állitása szerint ugyanis a pénteki *viharos jelenetek során számos képviselő revolvert rántott elő.*

A képviselőház elnöke nem tartja valószinünek, hogy ezt a javaslatot elfogadják, mert — ugymond — a képviselőket lehetetlenség előzetes motozásnak alávetni.

A kormány egyébként haladéktalanul kihirdeti a pénteken megszavazott közkegyelmi rendeletet. A rendelet alapján mintegy kilencezer elitéltet bocsátanak szabadon.

Musanov Berlinből Rómába utazott.

Szófia, ápr. 21. *(A Pesti Hirlap tudósitójának távirata.) Musanov* bolgár miniszterelnök szombaton Berlinből Rómába utazott. Kihallgatáson fog megjelenni az olasz királynál és tárgyalni fog *Mussolinival* és az olasz gazdasági miniszterekkel, főleg a két ország árucseréjéről. *(Sz.)*

A bolgár miniszterelnök csütörtökön érkezik Budapestre.

Szófia, ápr. 21. *(A Pesti Hirlap tudósitójának távirata.)* A magyar kereskedelmi küldöttség szombaton a Bulgáriával kötött kereskedelmi egyezmény aláirása után elutazott Szófiából. Az átutalási eljárás ügyében még nem sikerült megállapodni. Ezért *Musanov* bolgár miniszterelnök, aki *csütörtökön érkezik Budapestre, pénteken a magyar fővárosban marad,* hogy tárgyalásokat folytasson. *(Sz.)*

---

pattogatott kukorica. Görbén gurul a pincsi, szaglássza a járdát; mikor közel ért, éppen eszébe jutott fölpislantani, talán megijedt a közeledő cipőimtől. Olyan csuda opálszeme volt a pincsinek, elmosolyodtam a szerencsétől, hogy a pincsinek fel méltóztatott pillantani reám.

— Tetszik a kiskutyám?

Fölvettem a nézésemet a pincsiről, akkor vettem észre a nőt, aki a pincsit piros szijon tartotta. A hangját mintha már hallottam volna életemben.

Megállott, kedvesen mosolygott:

— Nem tudja, ki vagyok, természetes.

Sajnálom.

Hát megmondta, hogy ő az a kisasszony, aki ebben meg ebben a fogorvosi rendelőben asszisztált.

— Igen, igen, tudom már, férjhez is ment szerencsésen. Egyszer a földalattin olyan szépen elmesélte, hogy az egyetlen álma az anyaság. Lássa, nem felejtettem el. Nohát, van-e már kisbaba?

Elkomolyodott, de csak a szeme, pillanatra. Az arca tovább mosolygott, amint megrázta a fejét és azt mondta:

— Nincs.

Ejnye.

— Nem tetszik sietni? Ha megengedi, elkisérem kicsit, megmondom, mi történt.

Mi történt?

— Elváltam.

Ez is, szegény.

— Igen, kérem, alig voltunk egyéves házasok. Azzal kezdődött és az is az oka az egésznek, hogy az uram elvesztette az állását, mikor negyedik hónapos házasok voltunk. Tudniillik az a zsák- és ponyvacég tönkrement. Tetszik tudni, a mezőgazdasági válságból kifolyólag.

Ugy szeretik ma ezt a *kifolyólag*-ot használni

És aztán?

— Aztán elkezdtünk kinlódni, én nagynehezen elhelyezkedtem egy fogászaton, az uram nem tudott semmihez jutni. Ideges lett, kezdődött a veszekedés, nem akarom Önt sokáig föltartani. Elég az hozzá, az a drága, becsületes fiu komisz, önző fráter lett, ugy bánt velem, mint a cselédjével, pedig én voltam az, aki mind a kettőnkért dolgoztam. Az lett a vége, hogy a hátam mögött összebratyizott egy trafikosnéval, aki hat évvel idősebb önála, engem szépen otthagyott, elvette a trafikosnét.

Szóval hát kisbaba nem lett.

— Nem, kérem.

A fiatal asszony a kirakat felé fordult, kurta sóhaj szökött el a szájáról. Az a szökevény sóhaj mesélt el mindent, a vivódást, a kínt, a gyászt.

Megint elmosolyodtak azok a gonddal ruzsozott ajkak:

— Ugy-e, édes kicsi kutyám van? Nem divat a pincsi, de én nagyon szeretem, nem adnám a világért az aranyos, okos kutyusomat, ni, milyen hűségesen néz föl, esküszöm, érti amit mondtam, jaj, ez egy bübájos kicsi angyal, ajándékba kaptam egy ismerösömtől. Olyan boldog ilyenkor, mikor lehozom sétálni, ha hazajöttem a fogászatról. De én is, ez az életem egyetlen boldogsága, ez az én édes kicsi Tommym. Tommy, mutasd meg szépen, hogy pitizel a cukorért. Félkézzel, tessék csak nézni . . .

S aztán idefordult megint az asszonyka, megmagyarázta:

— Én neveztem el Tommynak. Mikor még kisbabára gondoltam, persze azt képzeltem, hogy fiu lesz, rögtön nevet választottam neki. Azt akartam, hogy Tommy legyen.

(Erdélyi felvétele)

ZALA GYÖRGY PÁLYADÍJ NYERTES TISZA-SZOBRA

A Tisza-szobrok

Egyik sem az igazi Tisza. Sem a díjazott terv, sem a megjutalmazott tervek nem elégíthetik ki azokat, akik Tisza Istvánt ismerték és nem magyarázzák meg egyéniségét, jelentőségét azoknak, akik nem ismerték a nagy államférfit. Többé-kevésbé sikerült pályaművek ezek, jobb, vagy gyengébb kompozíciók, de valami magával ragadó nagy érzés, vagy lenyűgöző gondolat egyikben sincsen. Megmintázták Tiszát állva, ülve, lóháton, római lepelben, különféle szónoki pózokban, díszmagyarban, kardot szorongatva, pálmaággal, összerogyva, esküre emelt jobbal, de egyik munka előtt sem dobban meg a néző szíve attól az érzéstől, hogy ott egy nagy ember nagyságából sikerült valamit agyagba gyúrni a művésznek a halhatatlanság számára. Nagyon helyén lett volna szűkebb pályázatra vonni a legjobb tervek alkotóit, hogy mélyebben elmerülhessenek a feladat nagyságában, Tisza életének és tragikus halálának átérzésében. Semmi mait nem hozott ez a pályázat, s ha egy idegennek azt mondjuk, hogy ez a terv-tömeg egy ötven év előtti művészi verseny eredménye, nyugodtan elhiheti.

Zala György és *Orbán* Antal pályanyertes művében mesteri vonások vannak, de az építészeti rész iszonyú súlyos tömeg, tetején óriási nagy a szimbolikus sebzett oroszlán s a főalak elvész a mellékalakok között, mert éppen akkora, mint azok. Természetesen szépek az oldalba helyezett szimbolikus csoportok, — mint a legtöbb komoly pályázónál, Kisfaludi-Stroblnál, Rónánál, Szentgyörgyinél, Luxnál — de a részletek szépsége annál jobban érezteti a lényeg sikertelenségét.

Margó főalakjában van valami sötét, komor református pátosz, valami gyökérről fakadt erős érzés, szobrászilag is talán a legszebb fantázia. Ha kisebbjelentőségű emberről lenne szó, jónak tartanánk Ligeti Miklós túlságos polgári közvetlenségű zakós főalakját. Pásztor lovasszobrának kristálytiszta rajza, finom előadása csupa gyengéd szépség, de itt a gyengédség nem helyénvaló! És az eszmei rész sem elégítheti ki azokat, akik egy nagy magyar, egy nagy államférfi, egy nagyszerű férfi és egy mártír figuráját keresik a nagyplasztika hatalmas zenekarán előadva.

Úgy érezzük, hogy ez a pályázat azért nem sikerült, mert a rádió korában nem lehet olyan emlékműveket alkotni, mint a gyorskocsik pacsuli illatú korszakában. (—ny.)

Zala Györgyékkel a moziban

Három év multva készül el a Tisza-emlékmű

— *Az Est tudósítójától* —

Az Est tegnapi száma jelezte, hogy a *Tisza* szoborbizottság összeült a Műcsarnokban...

Zala György, a szobrászművész, aki szintén pályázott, izgatottan olvasta a lapot. Öt órára írtuk a döntést. Nagyon izgatott volt. Talán még életében nem izgult úgy. Igy szólt a feleségéhez:

— *Menjünk moziba. Ott majd figyelek és elterelem a gondolataimat.*

A karrier című *Mozsukin* filmet akarta megnézni a *Capitol*-moziban. El is indultak a hatórás előadásra.

És alig nézik a filmet... Lihegve rohan a moziba *Zala* György mostohafia:

— *Megnyer...*

Alig tudta kimondani, hogy *Zala* György nyerte a Tisza-szobor pályázatot.

A film annál jobban »hüsítette« az ideget. Akkor már nyugodt volt *Zala* György és így szólt:

— Most már *nyugodtan* végignézem ezt a filmet.

Mozsukin a rongyos Pepe Torret játssza, aki karriert csinál, akiből köztársasági elnök lesz, mert tehetséges.

A film főszereplői, Mozsukin és hölgypartnere, egymásei lesznek, mi pedig megindulunk *Zala* Györgyékkel a keleti pályaudvar zsibongó, mozgalmas környékén.

Zala megszólal:

— Istenem, Tisza István... Egyidősek voltunk...,

— Jól ismerte?

— Jól... Finom arcát sohasem felejtem el. Gyakran járt nálam, a müteremben, amikor Zitát, Andrássyt, sőt magát a királyt mintáztam.

— Őt is?

— Nem. Apját gróf Tisza Kálmánt. Tisza Istvánnal sokat beszélgettünk. Megismertem és most, hogy róla kellett emlékművet csinálnom, emlékeim felujultak. Ujra magam előtt láttam azokat a szuggesztív szemeket, a gesztusokat, az alakot, a nézését... amint ott áll előttem...

— A szobor?...

— Nagy csoportozat. *Előtte* Tisza, mint az emlékmű főalakja. A magasban: kőoroszlán, a haldokló oroszlán, amely szimbolizálja az államférfit. A figurá maga bronzból lesz. A monumentalitást akartam kihozni, mert az Országház Dunapartja, ahol felállítják a szobrot, ezt követeli.

— Mikor készül el az egész mű?

— *Három esztendő mulva.*

Elfogunk egy taxit. Zala György, az ősz mester, egy melódiát dalol. A mozizenekar játszotta.

Jubileumot ül az evangélikus főgimnázium

— *Az Est tudósítójától* —

Ma estére díszbe öltöztetik a fasori evangélikus gimnázium dísztermét, és az iskola népe, valamint a budapesti evangélikusok ünnepre gyülnek ott egybe. Hála- és emlékünnepre. Most van 25 eseztendeje az intézet és a vele szomszédos impozáns szépségü templom felépítésének.

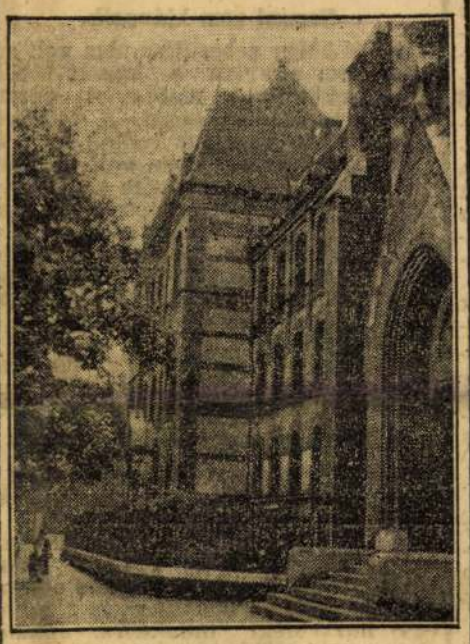

A FASORI EVANGÉLIKUS GIMNÁZIUM

— Adja az Ég, hogy bennük évek megszámlálhatatlan során át folytatódjék a lelkiépítés munkája, Isten dicsőségére, a haza és az egyház javára — írták negyedszázaddal ezelőtt a zárókőben elhelyezett okmányba. És adta az Ég.

Negyedszázados multra tekint tehát vissza a fasori evangélikus gimnázium, de *maga az iskola több mint száz esztendős.*

1923 junius 10-én ünnepelték százéves jubileumát.

Történelmi dokumentumok idézik a multat, a mult históriáját a ma krónikása előtt.

A régi Pesten 1797-ben alakult evangélikus gyülekezet már a kezdet kezdetén egy nagy célt tüzött maga elé: *templomépítést és iskolaalapitsát.* A gyülekezet 1811 junius 2-án avatta fel *Deák* téri templomát. A templom mellé épitett emeletes iskola 1815 május 15-én nyilt meg. A mai V., V. osztálynak megfelelő, úgynevezett humanitási osztályt 1823. év őszén nyitotta meg a gyülekezet és *ezzel vált az iskola gimnáziummá.* A főváros gimnáziumai között az alapitás sorrendjeiben a budai katolikus egyetemi (jezsuita) gimnázium (1868) és a kegyesrendi (1717) után *a harmadik volt az evangélikus gimnázium.*

Az abszolutizmus után új iskolaépitésről kellett gondoskodni. A három emeletes akkoriban díszes, új iskola a belvárosnak egyik legélénkebb helyén, a *Sütő* uccában 1864 szeptemberében nyitotta meg kapuit az ifjúság előtt, mely évről-évre mind nagyobb számmal kérte felvételét. *A Sütő uccai evangélikus gimnázium azután az évek folyamán kinőtt régi otthonából.* Az egyházi elöljáróság 1919 decemberében elhatározta, hogy a kor követeléseinek mindenben megfelelő új iskolaépületet emel. Akkor még aránylag olcsók voltak a fasorban a telekárak. *200.000 koronába került az 1309 négyszögölnyi terület, ahol most a főgimnázium emelkedik és 100.000 koronába a közvetlen szomszédságában levő 617 négyszögölnyi telek, a templom telke. A gimnázium épitési költségeit 354.000 koronára irányozták elő, a templomét 125.000 koronára.*

A városligeti fasor legszebb helyén az 1904—1905. iskolaév elején kezdte meg munkáját az új gimnázium.

Az evangélikus osztály a fejlődés, haladás szolgálatába állította mintaszerüen felszerelt iskoláját, hogy *az igaz tudomány lelke töltse be azt, hirdetvén mind mi tiszta tudomány.*

Az épités nagy munkájában különösen hárman tüntették ki magukat. *Kéler* Napoleon, *Zsigmondy* Jenő és *Pecz* Samu. Arcképüket a ma esti ünnepségen leplezik le maradandó emlékezetül.

A *Mikola* Sándor igazgató vezetése alatt álló intézetnek, amely különben az országos tanulmányi versenyeken az idén is az elsők között tüntette ki magát, —

542 növendéke volt az idén.

250 evangélikus, 84 református, 55 római katolikus és 153 izraelita vallású.

Amikor felhangzanak a hálaadás szavai kis diák, nagy diák, öreg diák ajkán, a jubileumi ünnep sokak ünnepe lesz.

Bálint Zoltán és leánykája **Clarisse**, úgy a maguk, mint az egész rokonság nevében szomorodott szívvel jelentik, hogy a szeretett hitves, az odaadó anya és önfeláldozó rokon

Bálint Zoltánné

szül. Gombach Mary

hosszas és kínos szenvedés után, 31 éves korában elhúnyt.

Drága hamvait e hó 16-án délben 12½ órakor helyezzük örök nyugalomra a rákoskeresztúri izr. temetőben.

Emlékét szeretettel fogjuk szivünkben őrizni!

Minden külön értesités helyett!

Szomorúan jelentjük, — a nagyszámú rokonság nevében is — hogy

özv. Schubert Lajosnét

szül. Fuchs Rizát

a legjobb édesanyát ez év junius hó 14-én, hajnali 2 órakor a Mindenható szenvedéseitől megváltotta, magához szólitotta.

Schubert Alfréd, Dezső, Ernő, M. Ferenc, Béla, Andor József fiai, egyetlen leánya Renée. Schubert Dezsőné sz. Hirschl Ilona, Schubert Ernőné sz. Pethő Rózsi, Schubert M. Ferencné szül. Stern Klári, Schubert Béláné szül. Ney Albina, Schubert Józsefné szül. Csillag Vira menyei. Schubert Ibi és Duci, Lajkó és Gizi, Gyuri és Piri, Annie unokái.

Drága halottunkat a rákoskeresztúri izr. temetőhalottasházából ez év junius hó 16-án, vasárnap d. e. ½12 órakor kisérjük el utolsó útjára.

Itélet-kivonat

A budapesti kir. büntetőtörvényszék. B. XI. 9106/19/1926. szám. »A magyar állam nevében! Itélet. Bakos Ákos vádlott hírlapíró, bűnös sajtó útján elkövetett vétségében, amelyet úgy követett el, hogy Budapesten »Az Est« című politikai tartalmú időszaki lapnak 1926 június 6-ról keltezett XVII. évfolyam 125. számában: »Zsidó volt-e a Központi Sajtóvállalat ügyésze? Rágalmazási per, amelyben gyászjelentéssel akarnak bizonyítani« — felirat alatt közzétett cikkében dr. Lakatos Géza budapesti ügyvéd főmagánvádlóról oly tényeket állított, amelyek valóságuk esetében nevezettet közmegvetésnek tennék ki. A kir. Törvényszék ezért: Bakos Ákos vádlottat az 1914. évi XIV. tc. 33. §-a 2. bekezdése alapján, a Btk. 92. §-a alkalmazásával 40 P, azaz Negyven pengő pénzbüntetésre mint főbüntetésre, ezenfelül 10 P pénzbüntetésre mint mellékbüntetésre ítéli. Indokolás. Budapesten 1926 június hó 6. napján »Az Est« című lap 125. számában: »Zsidó volt-e a Központi Sajtóvállalat ügyésze? Rágalmazási per, amelyben gyászjelentéssel akarnak bizonyítani« felirat alatt egy hirlapi közlemény jelent meg. A cikk miatt Lakatos Géza a Központi Sajtóvállalat ügyvédje becsületsértés és rágalmazás címén pert indtíott. A vádlott beismerte, hogy a vád tárgyává tett cikket ő írta és tétette közzé s vállalta érte a sajtójogi felelősséget. Tagadta azonban bűnösségét, mert előadása szerint a kir. büntetőtörvényszéknek Budapesten 1926 június hó 5-én megtartott főtárgyaláson a B. XI. 1652/1924. sz. büntetőper folyamán történteket igazán és híven közölte, kérte a S. T. 44. §-a alapján a hű közlésre vonatkozóan a bizonyítás elrendelését, mire vonatkozóan a vonatkozó főtárgyalási jegyzőkönyvet jelölte meg bizonyítékul. Főmagánvádló előadta, hogy a cikk beállításával alkalmas arra, hogy kétséget ébresszen az olvasóban aziránt, hogy ő tényleg keresztény származású. Lakatos Géza a vádlott védekezésére válaszolva kijelentette, hogy hozzájárul mindennemű bizonyításhoz és ellenbizonyítást is felajánl. Becsatolta a bíróságnál a keresztlevelét, atyja keresztlevelét, házassági levelét, amelyekkel bizonyítani óhajtja, hogy nem volt zsidó. A királyi törvényszék megállapította, hogy a fentebb hivatkozott kitételek tényleg elhangzottak a hivatkozott főtárgyaláson, azonban nem közli le vádlott azt, hogy ezek a kitételek a főmagánvádló eskü alatti tanuvallomásával, okirati bizonyítékokkal s a kihallgatott tanuvallomásokkal cáfolatot nyertek s ezáltal a kérdéses főtárgyaláson Strém Lászlóra nézve a valóság bizonyítása sikertelen volt. A királyi törvényszék a fentebb előadottak alapján megállapította, hogy vádlott a vád tárgyává tett sajtóközleményben, a kérdéses főtárgyaláson történteket egyoldalúan és tendenciózusan közölte le. Mindezekre tekintettel a királyi törvényszék úgy találta, hogy a S. T. 44. §-ában foglalt mentesség nem alkalmazható a vád tárgyává tett sajtóközleményre. Minthogy pedig a vádlottnak fentebb leírt cselekvősége kimeríti az 1914:XLI. törvénycikk 1. § és 3. § 2. bekezdése 1. pontjában meghatározott sajtó útján elkövetett rágalmazás vétségét, ezért őt ebben a királyi törvényszék bűnösnek mondotta ki s a bűnössége fokával arányban állónak talált büntetésre ítélte. Budapest, 1927 április 2. Dr. Schadl sk. ft. elnök. Piacsek sk. királyi tanácselnök. P. H. A kiadmány hiteléül: Puskás Lajos sk. segédhivatali tisztviselő.

Ez az itélet a budapesti királyi Itélőtábla mint büntetőbirósáa B. VII. 8247/1927/30. számú itéletével jogerőre emelkedett.

Köszönetnyilvánítás

Felejthetetlen jóságos Férjem, drága jó Édesatyánk

dr. Horvát Sándor

ellhúnytával a minden irányból kifejezett jóleső részvétért mély hálával mondunk ezúton köszönetet.

Dr. Horvát Sándorné, Béla, László

Lakásügyi korlátozó rendeletek részletes magyarázata

Irta: **Dr. Bogdán Géza bíró.** Ára **1.50**

Kapható Az Est könyvkereskedésében, Erzsébet körút 18

A Harz-hegység kéjgyilkos réme megölte a fiát, mert az örökölte apja szörnyű hajlamait

Berlin, junius 15

(Az Est berlini szerkesztőségétől)

Két berlini hölgy, két gazdag kereskedő felesége, elutazik a Harz-hegységbe nyaralni. Egy ismert szép fürdőhelyen, *Wernigerodeban vesznek lakást.* Egy napsütéses délután néhány nap előtt elmennek sétálni a fürdőhelyet környékező erdőségbe. Néhány órával később

járókelők bukkannak reájuk,

összetépett ruhákkal, véresen, aléltan fekszenek a fák sűrűjében. A szituáció teljesen világos: utonálló támadta meg a két hölgyet, kirabolta őket, aztán továbbállt. Igen, de... De alig néhányszáz méternyire a tett színhelyétől *megtalálják a megtámadott fürdővendégek elrabolt holmiját, az ékszereket, a kézitáskát.*

Semmi sem hiányzik.

A két hölgy sebesülése nem volt súlyos, nem annyira a kapott sebek, mint erkölcstelen merénylet okozta hosszantartó ájulásukat. A tettesről *pontos személyleírást* tudtak adni és ez a személyleírás nem volt ismeretlen a Harz-vidék hatósága előtt. Évek óta garázdálkodik az erdőben egy rejtélyes valaki. Valaki, akit nem lehetett kézrekeríteni, hiába léptettek életbe külön csendőrségi szolgálatot a fürdővendégek védelmére, hiába cirkáltak megerősített őrjáratok a Harz-hegységben.

Férfiak sohasem estek a támadás áldozatául, de szinte hétről-hétre verte fel a környéket

egy-egy asszony segélykiáltása

és nem egy esetben előfordult, hogy a békésen sétálgató nyaralóvendég *soha többé nem tért vissza sétaútjáról.*

Most azonban oly gyorsan felfedezték a merényletet, hogy bizonyosnak látszott az ismeretlen tettes elfogatása. És néhány órával rá is akadtak egy harzvidéki munkásra, Johann *Reinre*, aki előbb tagadni próbált, azután mindent bevallott. Sőt, még többet mondott, mint amit kérdeztek tőle. Ijesztő, torz mosollyal ránézett a vallatókra és halkan mormolta:

— Az urak azt hiszik, mindent tudnak. Pedig nem tudnak semmit. Vagy csak nagyon keveset. Egy órával a két nő megtámadása előtt

meggyilkoltam a fiamat.

Tizéves fiamat...

Az első percekben *nem hittek neki,* de aztán pontosan elmondta, hogyan történt. Reggel felkeltette a fiút, sétálni hívta. Elmentek az erdőbe, a hegyoldalba. Kézenfogva vezette az árnyékos úton. Mikor már messze voltak a forgalmas országúttól, elővette a kést.

átmetszette a fia gégéjét

és a holttestet jó mélyre elásta a nedves, agyagos földbe.

Az egész Harz-vidék rendőrsége lázasan kezdett nyomozni a holttest után. *Az első huszonnégy óra nem hozott eredményt.* Már ismét azt hitték, hogy egy elmebeteg fantasztával van dolguk, aki képzelődést és valóságot szörnyű káoszba összekever. De Rein nem engedett.

— *Majd én megmutatom.*

És két nehéz bilinccsel a kezén elindult, hogy megmutassa meggyilkolt gyermeke sírját. Tán egy másfél órát jártak, mikor Rein mereven, halottsápadtan megállt.

— *Itt kell lennie.*

Pár percnyi keresgélés után eléjük tárult a rettenetes valóság: Rein nem hazudott. Összegémberedve, vérlepetten,

ott feküdt a gyerekholttest,

a földdel teleszórt gödörben. *A rögtönzött sír tele volt virággal.* Az apa, a gyilkos szedte és hintette fia tetemére.

A mult színházi szezónnak egyik legnagyobb sikere volt Berlinben Theodor *Dreyser* amerikai költő *»Ton in des Töpfershand«* című tragédiája. — Agyag a fazekas kezében. — Egy kéjgyilkos szörnyű mártiriumát vitte színpadra az amerikai szerző. Menekülését önmaga elől, menekülését a reánehezedő szörnyű átok elől, minden küzdelem meddőségét, a kikerülhetetlen végső elbukást.

Az élet *nagyobb drámairónak bizonyult.* Rein a következőket mesélte el a wernigerodei rendőrök előtt:

Gyerekkora óta nyomja, marcangolja, kergeti *egy szörnyű, ellenállhatatlan hajlam,* vadállattá lesz, mihelyt egyedülálló nőkkel kerül szembe, nem bír magával, sebeznie, támadnia kell. Nyers erejével diadalmaskodni kell a gyenge test felett. Évek hosszú során keresztül próbál küzdeni az átok ellen. Megházasodott, családot alapított, gyerekei születtek. De a rém csak lappangott benne. Néhány hónapig vagy néhány évig ellenállt. Aztán újra kezdődött. Ki az erdőbe, prédára lesni, lecsapni az áldozatra, *hajtotta a szörnyű kényszer.*

— Nagyon szerettem a fiamat. De aznap, amikor végeztem vele, reám döbbent a felismerés:

a fiam örökölte az én átkos véremet,

ugyanannak a gyalázatos beteg hajlamnak a rabja, amelynek én. Miből vettem észre? Már nem tudom. De nekem elég volt, megláttam benne az állatot és tudtam,

egyetlen kötelességem van még az életben: végezni vele.

Megszabadítani, megmenteni őt. És megtettem. Meg kellett tennem. Azután ismét elfogott a borzasztó mámor — *a többit tudják az urak.*

Aztán tovább beszélt Rein, akiről azt hiszik, hogy *egész sereg felfedezetlen gyilkosság terheli lelkét.* És egy meglepő előadás következett. Ez az egyszerű munkás tudományos disszertációt tartott saját bűneiről, saját hajlamáról és *az átöröklődésről.* Lombrosót idézte. Krafft Ebingre hivatkozott. Az egész tudományos irodalmat, mely ezekre a kérdésekre vonatkozik, nemcsak ismerte, hanem fel is dolgozta magában. Semmi primitívség, semmi naivitás nem volt a szavaiban. A rendőrorvos álmélkodva jelentette ki, hogy *az előadás bármelyik egyetemi professzornak díszére vált volna.*

Embereknek nem merte elpanaszolni szörnyű átkát, a tudományos könyvekben keresett mentséget, védekezést. Ez is hiábavalónak bizonyult. Nem tudott elmenekülni a végzete elől. Intelligenciája, ép elméje kétségtelen, de mégis nehéz eldönteni a kérdést, hogy vajjon a harzvidéki gyilkos bűnsorozata *a bíró vagy az orvos elé tartozik-e.*

Ráskay László

Rendkivül előnyös hétvégi (week-end) autókirándulások teljes ellátással:

I. Budapest–Szentendre–Visegrád–Nagymaros–Katalinhegy–Vác–Budapest P **28.—**
II. Budapest–Hatvan–Gyöngyös–Parád és vissza ..... P **37.—**
III. Budapest–Székesfehérvár–Siófok–Szántód–Tihany–Balatonfüred–Veszprém–Budapest ..... P **45.—**
IV. Budapost–Gyöngyös–Miskolc–Lillafüred és vissza ..... P **65.—**
V. Budapest–Siófok–Koszthely–Héviz, Balaton túlsó oldalán vissza ..... P **65.—**

Előjegyzéseket elfogad és bővebb felvilágositásokkal szolgál az **Utazási és Fürdő-propaganda iroda, IV., Petőfi Sándor ucca 6.** Telefón: Automata 881–51

Szabadlábra helyezték a gyilkos szőke nőt

Teljes beismerő vallomást tett

Az a szép fiatal lány, akit a napokban kilenc támadójának meggyilkolásáért tartóztattak le, ma meghatóan szép és fiatalos ártatlanságát bizonyító vallomást tett a vizsgálóbíró előtt. A vizsgálóbírót meghatotta a lány szomorú története s ezért nyomban elrendelte szabadlábra helyezését.

A szőke, fiatal lány elmondotta, hogy özvegy édesanyjával lakik egy kis fővárosi lakásban. Amikor egy este munka után fáradtan hazatért, alighogy belépett a lakásba, hirtelen érezte, hogy fájdalmasan megharapták. Hirtelen felindulásában valami gyilkos fegyvert keresett és ösztönszerűleg felkapta a **BLACK FLAG (FEKETE ZÁSZLÓ)** fecskendő puskát. Néhány gyors, jól irányzott lövéssel pár pillanat alatt 9 szúnyogot terített le. A megölt támadók élettelenül hullottak a földre; a többiek pedig páníkszerűen menekültek ki az ablakon, hogy soha többé vissza ne térjenek a lakásba. A fiatal lány **BLACK FLAG** folyadékot használt, de a **BLACK FLAG** por éppen ilyen szolgálatot tett volna.

Minden háztartásban szükség van a legjobb védőfegyverre, a **BLACK FLAG (FEKETE ZÁSZLÓ)** rovarirtóra. Ez elpusztít minden rovart, amely az embereket kinozza és egészségükre tör. Legyek, szúnyogok, hangyák, poloskák, svábok és a többi csúszó-mászó vagy repülő férgek nem tudnak ellenállni a **BLACK FLAG**-nek **(FEKETE ZÁSZLÓ)**. Belélegzik ennek a szervnek egy titkos alkatrészét és nyomban kimúlnak. Nincs még egy olyan halálos rovarirtó szer, mint a **BLACK FLAG.** Könnyen kezelhető, biztos és olcsó. Kapható minden jobb drogériában, fűszer- és vegyeskereskedésben.

Főlerakat:
Wertheimer és Frankl, Budapest, V., Hold ucca 8

Háromszobás új átépített

harmadik emeleti üriiakás, **egyszobás ucczalakás**

nagy üzlethelyiség elosztva is

egyszobás lakással azonnal kiadó.

Podmaniczky ucca 51. szám

Útmutatás ablakaink és erkélyeink virágdíszitésére, virágaink ápolására

Irták: **Rádc Károly és Rerrich Béla**

Ára **50** fillér

Kapható „AZ EST" és minden könyvkereskedésben

Az érvényesülés müvészete

(A siker, boldogulás és az érvényesülés könyve.)

Irta: **Dr. Schidlof S.** — Ára füzve **2.80,** kötve **4** pengő

Kapható »AZ EST« könyvkereskedéseiben.

Vilmos császár út 15. sz.

alatti bérpalotánkban

3- és 4-szobás hallos

és hall nélküli modern, valamint

egyszobás garzonlakások augusztus 1-re kiadók

Ugyanott **portálos földszinti üzletek,** valamint pinceholyiségek és félemeleti irodák is kaphatók. Az épületben központi fütés, a lakásokban melegvizszolgáltatás is van.

Felvilágositás a helyszinen a házfelügyelőnél

Egy-egy hónapi fogház egy törvényszéki bíró, egy városi tanácsnok és egy rendőrfőtanácsos megrágalmazásáért

— Az Est tudósítójától —

Két érdekes rágalmazási pert tárgyalt ma a büntetőtörvényszék *Várady-Brenner* tanácsa. Mindkét bűnügy vádlottja *közhivatalnokokat rágalmazott meg.* Az egyik *egy budapesti törvényszéki bírót*, a másik *egy miskolci városi tanácsnokot* és *egy rendőrfőtanácsost.*

Az első bűnügy vádlottja *Kisörsi* Aladár gépkocsiüzemtulajdonos volt. Azt írta az ügyvédi kamarához intézett beadványában, hogy ügyvédje, dr. *Vecsey* Gyula azt a tanácsot adta neki, ne jelenjen meg a törvényszéki főtárgyaláson, mert azon a napon, amelyre idézése szól a *Krayzell*-tanács elé, dr. *Lengyel* János törvényszéki bíró nem lesz benn a tanácsban, már pedig — írta a gépkocsiüzemtulajdonos — dr. *Vecsey* Gyula ügyvéd azt állította előtte, hogy az ügy csak akkor intéződik el kedvezően, ha *Lengyel* törvényszéki bíró a tanácsban ül, mert *a törvényszéki bíró neki jóbarátja és ha nem ül a tanácsban, nem tudja kedvezően befolyásolni az ítéletet.* Azt a tanácsot adta az ügyvéd, hogy a következő tárgyalási napon jelenjen meg a törvényszék előtt, mert akkor *Lengyel* is helyet foglal a tanácsban és bíróbarátaival beszélni fog az ő érdekében.

Emiatt a beadvány miatt indult meg

felhatalmazásra hivatalból üldözendő rágalmazás

címén az eljárás a gépkocsiüzemtulajdonos ellen. Miután *Vecsey ügyvéd a leghatározottabban tagadta, hogy ő ilyen kijelentést tett volna Kisörsi Aladár előtt, Kisörsi* került a vádlottak padjára. *Tagadott.*

Felvonultak a tanuk, ismertették az iratokat, azután dr. *Vita* József ügyészségi alelnök vádbeszédében rámutatott arra, hogy *a mai időkben, amikor*

rákfenéje a közéletnek, hogy mindenki mások megrágalmazásával akar magának előnyt szerezni,

fokozottabban kell őrködni a közfunkcionáriusok becsülete felett, különösen akkor, amikor mindenki által intaktnak ismert bírói tekintélyt akarjak ilyen alaptalan rágalmakkal kikezdeni.

Egyhónapi fogházat

kapott a gépkocsiüzemtulajdonos. Az ítélet nem jogerős.

Közvetlenül ezután *egy másik rágalmazási pert* kezdett tárgyalni a törvényszék. Ennek vádlottjai *Staub* Fülöp és *Staub* Sándor ügynökök voltak.

Dr. Rimóczy József miskolci városi tanácsnok és dr. Tasnády Antal rendőrfőtanácsos terhére elkövetett rágalmazással

vádolták őket. A vád szerint Staubék *Weisz* Miklósnét felfogadták az általuk üzembehelyezendő nyilvános találkahely alkalmazottjául és tőle óvadékot vettek fel. Megállapodásuk értelmében Weisznénak 1933 február 1-én kellett volna állását elfoglalnia.

Mikor ez az időpont elérkezett, Staubék kijelentették az asszony előtt, hogy nem foglalhatja el még állását, mert a találkahely számára nem kapták meg a működési engedélyt a miskolci rendőrségtől és a várostól. Kijelentették, hogy az engedély elintézése folyamatban van, már *1500 pengőt adtak is dr. Rimóczy tanácsnoknak és Tasnády főtanácsosnak*, de még ezer pengőre van szükségük, mert a hatóságok csak ennek ellenében adják ki a működési engedélyt.

A két ügynök *tagadta bűnösségét. Staub* Fülöp

egyhónapi fogházat

kapott, de vádlottársát bizonyítékok hiányában *felmentették* a vád alól. Dr. *Guta* József, a vádat képviselő ügyészségi alelnök megfellebbezte az ítéletet, de fellebbezett az egyhónapi fogházra ítélt *Staub* Fülöp is.

Az olasz kereskedők vezérei a Budapesti Nemzetközi Vásáron

Róma, április 21
(Az Est római szerkesztőségétől)

Az olasz kereskedők érdekképviselete, a *Federazione del Commercio* egyik legutóbbi vezetőségi ülésén elhatározta, hogy

tekintettel a Magyarország és Olaszország között egyre intenzívebben megindult áruesere,

elküldi legnevesebb képviselőit a Budapesti Nemzetközi Vásárra. Az olasz kereskedők vezéreinek budapesti útja két nagy céllal függ össze. Egyrészt meg akarják állapítani, *melyek azok az áruk, amelyeknek Magyarországon lehetőségük van*, másrészt *meg akarnak ismerkedni a magyar mezőgazdaság és ipar termelésével*, hogy tiszta képet alkothassanak maguknak arról, mit tud Magyarország Olaszországnak szállítani. Az olasz kereskedelem irányítói a *Budapesti Nemzetközi Vásáron* keresztül akarnak megismerkedni a magyar ipar termelésének minőségével és exportáló képességével.

Igen fontos, hogy az olasz kereskedővezérek látogatásával egyidőben jönnek majd Magyarországra azok az *amerikai olasz borkereskedők*, akik

az amerikai szükséglet egy részét Magyarországról akarják beszerezni.

Mint értesülünk, az amerikaiakat nemcsak a magyar bor, hanem a *magyar borral kapcsolatos pincegazdasági ipar is erősen érdekli.* Az amerikai borkereskedelem az utolsó évtizedben nem tudott lépést tartani a világ pincegazdaságával és borkezelésével és éppen ezért *szeretnék a világhírű magyar pincegazdasági ipar révén felfrissíteni régi gépeiket és felszereléseiket.*

Az olasz kereskedők csoportjával egyidőben fog a B. N. V.-re érkezni a *Confederazione del Commercio* elnöke és vezértitkára, akik a *Budapesti Nemzetközi Vásáron* és a *Budapesti Kereskedelmi és Iparkamarán* keresztül akarják felvenni az érintkezést a magyar kereskedőtársadalommal. *A Budapesti Nemzetközi Vásáron az olasz ipar és kereskedelem tudvalevően külön nemzeti csoporttal vesz részt* és a C. d. C. vezérei a nemzeti csoport tapasztalatain okulva akarnak gyors és hatásos tárgyalásokat kezdeni a magyar kereskedelem reprezentánsaival. **B. I.**

AZ EST
autobuszkirándulása
a Kékesre
Indul: április 22-én 7 órakor
Menettérti jegy ára 10.— pengő

Heltai Jenő

Utazás enmagam körül

Irta: Heltai Jenő

Az igazi jó atya, vagy a helyes nevelés

Mint a legtöbb kíváncsi fiú, én is korán kerültem rossz társaságba. De az én időmben az úgynevezett rossz társaság még mindig jobb volt, mint a mai jó. Csak az aggódó szülék látták rossznak, mert önállóságra, szabadságszeretetre, az ember és az élet megismerésére tanított minket, saját kárunkon zsákmányolt értékes tapasztalatokkal gazdagítva fiatal lelkünket, olyan tapasztalatokkal, amelyektől otthonunk féltőn óvott.

Így szállt meg a kártya ördöge is, korán, még gimnazista koromban, jóval az érettségi előtt. A tehetségtelen játékos buzgó igyekezetével és reménytelen szerelmével üldöztem a szerencsét, de sohasem tudtam üstökön ragadni. Zsebpénzem, ártatlan kis füllentésekkel kizsarolt egy-két pótgarasom, eladott tankönyveim szánalmas ellenértéke, mindenem, mindenem rossz pajtásaim feneketlen zsebébe vándorolt. Irigyeltem ezeket a fiúkat, ügyességüket, biztonságukat, felnőtt voltukat; még azért is, hogy olyan nyugodtan ülnek be a kávéházba, ahová én csak nagy lelki tusák után mertem belopakodni! Könnyű volt nekik! Istentől elrugaszkodott gazfickók voltak, megrögzött iskolakerülők, az egyiket évközben ki is csapták már. Én azonban szorgalmas és jó diák voltam, még francia tanár is járt a házunkhoz, akkor tudtam csak elszabadulni, amikor leckéimet leráztam már.

Akkor rohantam a kávéházba. Sötét kis kávémérés, messze, idegen kerületben, a pesti getto kellős közepén a Holló uccában, Nagyszakállú, zajos orthodox zsidók, fantasztikus kaftánokban, kalappal fejükön, hosszú pipával a szájukban és dagadó süteményekkel szürke kávéjuk mellett üzleteztek és kártyáztak ott napestig. Ott ugyan senkisem keresett minket, tizennyolc-húszéves friss fiúkat, azért is választottuk biztos fedezékül. Mindennap késő estig csapkodtuk a rozoga pléhasztalt: makk, makk, még egy kis makk és ultimó! Alsóst játszottunk, akkor az volt a divat. Körülöttünk kavargott a pipafüst meg a homály, este is csak egy-két árva gázláng pislákolt bágyadtan, félárboca bocsátva talán azért, hogy a játékosok ne nagyon nézhessenek egymás kártyájába.

Azt a fiút, akit az iskolából kicsaptak Abafinak csúfoltuk. Becsületes nevére nem emlékszem már, az Abafi név a magyar irodalomból maradt rajta, azon a réven, hogy egyszer irgalmatlanul beszekundázott Jósikából. Ő volt köztünk a legidősebb, a legerősebb, a legjobb kártyás. Hórihorgas, pápaszemes, szeplős, elszánt szőke fiú volt, mindnyájunknál egy fejjel magasabb. Minden pénzünket ő nyerte el, ráadásul lemarházott és ki is nevetett minket. Egy szép napon kijelentette, hogy nem játszik többé velünk, inkább felnőttek között próbál szerencsét. Nyomban be is ült egy idegen társaságba. Aznap mi sem játszottunk. Melléje telepedtünk és dobogó szívvel, kigyúlt szemmel, égő füllel figyeltük kártyajárását. Abafi, a nagy Abafi hibát hibával tetézett és elveszítette utolsó garasát is. Csöndes káröröm ébredezett bennünk: arról meg is feledkeztünk, hogy tulajdonképen a mi pénzünket veszíti. Másnap ismétlődött ez a szomorú jelenet, harmadnap is. Negyednap pedig... negyednap a kávéház ajtajában megjelent egy kegyetlen szürke óriás, egy özönvíz előtti méretekre fölfokozott vén sündisznó. Abafi édesapja. Fürkészve nézett körül és a kávémérés legsötétebb zugában megpillantotta fiát. Odalépett az asztalhoz, egy pillantással végigmérte a játékosokat, azután némán leült fia mellé. Mindannyian megdermedtünk. Ifjabb Abafi elsápadt, kérdőn nézett apjára, le akarta tenni a kártyát... De az öreg nem nyilatkozott, állát botjára támasztva mereven nézett maga elé, ült mozdulatlanul, ijesztően és fenyegetően agg csőtésztagyáros, fővárosi bizottsági tag, sorsharag a Holló uccában. Ifjabb Abafi sóhajtott egyet, nyelt egyet és miután nem kapott választ, beletörődött sorsába és kijátszott.

Az öregúr öt percig szótlanul nézte fiának a játékát. Azután fölállt, kinyujtózkodott, két rettenetes pofont adott neki és csöndesen azt mondta:

— Fizess és rögtön gyere haza!

Mire rémületünkből fölocsúdtunk, eltűnt. Abafi tiszteletreméltó lélekjelenléttel gyorsan bemondta a három mestert és apja után kullogott. Három hétig nem láttuk. A negyedik hét elején megint beállított a kávéházba, frissen, fürgén, jókedvűn, mintha mi sem történt volna. Hiába faggattuk hol volt, mit csinált három hétig, nem felelt. Titokzatosan mosolygott és máris osztott. Csoda történt. Aznap nyert. Másnap is. Azután mindig.

Sok-sok év mulva mesélte el csak, hogy az öregúr rázárta az ajtót, az asztalfiókból előhúzott egy csomag kártyát, az asztalra dobta és vészjóslón ráförmedt:

— Keverj!

Három hétig alig mozdultak ki a szobából. A harmadik hét végén az öregúr lesöpörte az asztalról a kártyát, megölelte fiát, meghatottan, mélyen a szemébe nézett, kezét fejére téve megáldotta és büszkén azt mondta neki:

— Most visszamehetsz a kávéházba!

Aki friss és egészséges akar lenni
és el akarja kerülni, hogy kemény legyen a széke, emésztése meg legyen zavarva, folyton fájjon a feje és bőre tele legyen mindenféle pattanással, az igyék hetenként egyszer-kétszer reggelizés előtt egy pohár természetes Ferenc József keserűvizet. Közkórházakban végzett orvosi megfigyelések szerint a Ferenc József viz gyorsan, biztosan és igen enyhén hat s ezért kiváltkép a gyomor-, bél-, vese-, máj- és epehólyagbetegek használják szívesen.

KÉMÉNYSEPRŐ
kerthelyiségében, Aréna út 106.
esténként Bodrics Béla muzsikál
Május 1-től délután és este tánc

Jó minőség és az ár olcsó!!
GLADIATOR
PENGE
mindenütt kapható

A PESTI NAPLÓ HOLNAPI REGGELI-VASÁRNAPI-SZÁMA KÖZLI

az áprilisi **10.000** pengős pályázat **nyerteseit**

200.000 pengő a PESTI NAPLÓ előfizetőinek!

a júliusi új **10.000** pengős pályázat **feltételeit**

Ünnepélyes keretek közt leplezik le holnap a Tisza-szobrot

— Az Est tudósítójától —

Vasárnap délelőtt országos ünnepség keretében leplezik le gróf *Tisza* Istvánnak, Magyarország tragikus körülmények között elhúnyt volt miniszterelnökének *szobrát a parlament épületének felsőházi szárnya előtt.* Napok óta lázas készülődés folyik a szobor környékén. A hatalmas oszlop tövében álló szoboralakokat *egyelőre ponyva rejti el* a közönség szeme elől, a szobor környékén pedig *díszítők dolgoznak, tribünöket építenek.*

Pénteken délelőtt *helyszíni szemlét* tartottak a szoborbizottság tagjai és véglegesen megbeszélték *a szoborleleplezési ünnepély programját.*

Az ünnepi beszédet Berzeviczy Albert, az emlékbizottság elnöke mondja,

azután *Sipőcz* Jenő polgármester a főváros nevében *átveszi a szobrot.* Ezután következik a koszorúk elhelyezése.

A kormányzó — ha egészségi állapota megengedi — *személyesen jelenik meg a szobor leleplezésénél* és néhány szó kíséretében helyezi el koszorúját Tisza István lábánál. Ha a kormányzó nem jelenhet meg, akkor *Gömbös* miniszterelnök teszi le a kormányzó koszorúját.

A *díszpáholyt* a szoborral szemben a felsőházi bejárat oszlopai előtt állították fel.

Hármas díszpáholy

lesz, a középsőben a *kormányzó,* a *jobboldaliban* a királyi hercegek, a bíboros hercegprímás, a koronaőrök, a kúria elnöke és másodelnöke, a közigazgatási bíróság elnöke és másodelnöke, a koronaügyész, a budapesti tábla elnöke és a gróf Tisza-család tagjai kapnak helyet.

A kormányzó páholyától *balra* eső díszpáholyban a miniszterelnök, a két Ház elnöke, a miniszterek, az állami számvevőszék elnöke, a honvédség főparancsnoka és helyettese, a vezérkar főnöke, államtitkárok, főpolgármester, polgármester, Pest és Bihar vármegyék főispánja és alispánja helyezkednek el. Jobb- és baloldalon felállított páholyokban kapnak helyet *a törvényhozás tagjai* katonai és polgári előkelőségek, a vidéki küldöttségek vezetői. Az elhelyezkedés kérdésében vita is merült fel, amely *elsimult.*

Az ország vármegyéinek *díszruhás hajdui* a monumentális szobor talapzatán állanak fel

a törvényhatóság díszzászlóival,

amelyeket a leleplezés pillanatában meghajtanak a nagy államférfiú szobra előtt. Sok ezer ember érkezik *vidékről is.*

Beszélgetés Zala Györgygyel a szobor tíz modelljéről

Zala György, a Tisza-szobor alkotója a kora reggeli órákban ott jár tanítványaival a gipszöntvények, hatalmas lovasszobrok, fejmodelek, női aktok közt és legújabb alkotásáról,

Magyarország tragikus végű miniszterelnökének szobráról

beszél.

— Mennyi ideig dolgoztak a szobron, méltóságos uram? — kérdeztük.

— *Négy és félévvel ezelőtt fogtunk hozzá,* azóta szakadatlanul dolgoztunk.

— A szobor *az eredeti terv* szerint készült el?

—Nem. Azelőtt az első téma megoldásánál

az oszlopon nyugvó oroszlán sokkal nagyobb volt,

mint a mostani elkészítésénél és *Tisza az oszlop alatt* állt a mellékalakokkal. Amikor a pályanyertes terv elkészült, a bíráló-bizottság *kifogásolta ezt a megoldást,* azzal a megokolással, hogy az oroszlán miatt nem érvényesül Tisza alakja. Ezért egy új megoldást kerestem és *kicsinyítettem az oszlopon nyugvó oroszlánt.*

— Mit jelképez az oroszlán az oszlopon?

— Ebben

Tisza István tragédiáját

akartam kifejezésre juttatni, mert a pyton-kígyótól megmart oroszlánt képzeltem Tiszának, akit *a férfiasság, a nemes emberiesség mintaképének* tartottam és *az intrika marta meg.*

— Ismerte életében Tiszát?

— Igen, ismertem. Akkor még fiatalember volt, 1884-ben, az Agrár- és Járadék Bank elnöke. Felmentem hozzá, mert akkor építettem a Munkácsy uccai műtermemet, *de nem volt pénzem.* Felmentem Tiszához, hogy kölcsönt kérjek. Tisza jókedvűen mondotta: »*Zalának mindent.*«

— Nagyon kedves ember

volt. Sokszor találkoztam vele, édesanyja is *gyakran megfordult műtermemben.*

— A mellékalakok mit ábrázolnak?

— Az egyik csoportban a *népet,* a másikban *az intelligenciát* akartam ábrázolni.

— *Ki volt Tisza modellje?*

Zala szakállát simogatja, azután megpödri hófehér bajuszát:

— Várjon csak..., gondolkozom. Meghalt három évvel ezelőtt. De hogy is hívják... Megvan!... *Fendrich* volt a neve. Róla mintáztam meg Tisza alakját.

— Hány modellje volt a négy és fél év alatt a szoborhoz?

— *Hát volt vagy tíz-tizenöt.*

— Kik voltak a munkatársai?

— Elsősorban *Orbán* Antal, azután még négy munkatársam, *Sashegyi* Gyula, *Donáth* László, *Szirkovszky* József és *Motetin István.* Aztán volt *egy mindenesem* is.

— Hogy van az, hogy *négy és fél év alatt* készült el a szobor?

— Hát tudja, én *ilyen szobrot nagyon nehezen csinálok.* Amikor a témát jól átgondolom és körülbelül készen áll az elgondolás, amelynek alapján a munkát elkészítem, akkor *letakarom az egészet és újhoz kezdek.* Ennél újabb tanulmányokat végzek és

két-három hónapig hagyom letakarva

az első modelt. Amikor az újabb model elkészül, *ismét megnézem a régit, hogy mennyit fejlődtem.* Így például a Tisza-szobor elkészítésénél

legalább tíz modelt

készítettem, amíg *eljutottam a mai befejezéshez.*

— Miért van erre szükség?

— Megmondom őszintén: *az emberi élet mulandó, az érc megmarad.*

Aztán mosolyogva így folytatja:

— Az embernek nagyon vigyáznia kell, hogy mit vés ércbe, mert ha rosszul csinálja, *századokig nevetnek rajta...*

Pe—A.

A magyarországi állatvédelmet a cserkészek vállalják

— Az Est tudósítójától —

Az Országos Állatvédő Egyesület május 14-én tartja közgyűlését. Ez a közgyűlés előreláthatóan az utolsó lesz, mert elhatározott terv, hogy *az egyesület beolvad a Magyar Cserkészszövetségbe.* Az egyik cserkésztörvény az állatvédelmet tűzi ki célul a cserkészek elé s minthogy a cserkészszövetség és az Állatvédő Egyesületnek programja sokban megegyezik, *az összeolvadásnak különösebb akadályai nincsenek.* A cserkészszövetség és az Állatvédő Egyesület között megindultak a tanácskozások és a szövetség *hajlandó* arra, hogy a cserkészek útján az állatvédelmet ellássa. Egy évtizedes régi egyesület adja fel tehát önállóságát a jövő hónapban.

Fontos egyházi tanácskozás a külügyminisztériumban

Május 24-én dönt Hága az elszakított magyar egyházi javakról

— Az Est tudósítójától —

Ma délelőtt fontos tanácskozás volt a külügyminisztériumban. *Gajzágó* László rendkívüli követ és meghatalmazott miniszter elnökölt a konferencián, amelyen résztvettek *a primáciának, a győri püspökségnek, a bencés rendnek, a pannonhalmi főapátságnak és a zirci apátnak kiküldöttei, dr. Lakatos Gyula országgyűlési képviselő és mások.*

A csehszlovák elszakított területen lévő magyar egyházi javak kiadása iránt indított perek anyagát vitatták meg a mai konferencián.

Hosszú idő óta tárgyalják már ezeket a kérdéseket, *amelyek most már döntésre érlelődnek meg.* Magyarország szempontjából igen nagy jelentőségű nemzetközi perről van itt szó. *Sok milliós egyházi ingatlanok és hatalmas ingó vagyon szerepel a hágai vegyes döntőbíróság előtt folyó perekben,* amelyekben

döntő fordulatot várnak május 24-én,

amikor *a cseh-magyar vegyes döntőbíróság ezekben a kérdésekben előreláthatóan határozatot hoz.*

Pozsonyban tudvalevően központi kezelőséget állítottak fel ezekre az egyházi vagyonokra, a *vegyes döntőbíróságnak* e vagyonoknak *a magyar egyház számára való kiadatása tekintetében kell ítélnie.*

Egy pillanatra...

Nagy sikert hozott a Hungária-film londoni bemutatója, a Hungária-film földkörüli útjában. Ez a film egyszerre hirdette azt a válságot, amelybe Trianon döntötte az országot, de hirdette, mint Moore ezredes, angol képviselő hangsúlyozta is, a magyar népnek hallatlan életképességét, amely kultúrájában és közgazdaságában — az egész világ kultúrájában és közgazdaságában — csodálatra méltó nagyszerű eredményeket produkált a trianoni katasztrófa iszonyú csapásai közt is.

Az egyiptomi kormány a nemzetek szövetségéhez fordult támogatásért Anglia ellen

A *Reuter-iroda* kairói jelentése szerint *Zaglul* basa lemondása és a miniszterelnökségnek *Zivar* basa részéről történt átvétele, ugy látszik, egyelőre nyugalmat hozott az egyiptomi válságban. Zivar basát mérsékelt politikusnak ismerik, aki nagyon népszerü, több kabinetben volt már miniszter és egy izben római követ. Az általa alakitott uj kabinet tagjai a következők: *Zakiabouseoud* igazságügyminiszter, Adolf *Kattaut* pénzügyminiszter és *Sadekeyehia* hadügyminiszter. A külügyi tárcát Ahmed *Zülfikar* római követnek ajánlották fel, a külügyeket Zülfikar válaszának beérkeztéig Zivar basa vezeti. Zaglul basa nagyhatásu beszédet mondott, melyben kifejtve, hogy mindenkor a haza jóléte volt vezérlő csillaga, — a nemzetet a nyugalom teljes megőrzésére intette és arra kérte, hogy könnyitse meg az uj kormány feladatát. Általában az a vélemény, hogy tekintettel Zaglul basának a kamarában tartott beszédére, *a parlament bizalmat fog szavazni az uj kabinetnek.*

Ezzel egyidejüleg az egyiptomi csapatok és tisztek a megtett intézkedések szerint *kivonulnak Szudánból.* Kairóban tegnap délután *egy angol zászlóalj diszmenetben vonult fel.* Máltai jelentés szerint *három angol cirkáló elindult Alexandriába.*

Egyiptom Anglia intézkedései ellen máris megtette a tiltakozás első lépéseit. A *Times* jelenti Kairóból, hogy a szenátus és a kamara késő éjjel elfogadta annak a tiltakozó iratnak a szövegét, amelyet *a világ valamennyi parlamentjéhez intéznek Nagybritannia eljárása ellen.* Az irat ezt az eljárást *igazságtalannak és keménynek mondja,* jóllehet Egyiptom minden tőle telhetőt megtett, hogy a brit követeléseket kielégitse. A parlament elhatározta továbbá, hogy a *nemzetek szövetségénél tiltakozni fog* és beavatkozását kéri ennek az igazságtalanságnak a megakadályozására.

A *Daily Telegraph* genfi tudósitójának jelentése szerint népszövetségi körökben nem tartják valószinünek, hogy a nemzetek szövetségének valamelyik tagja is ajánlaná a népszövetségi tanácsnak az egyiptomi ügyekben a közbelépést, miután az egyiptomi ügyet *belső ügynek tekintik, mely nem tartozik a nemzetek szövetségének hatáskörébe.* Igy az egyiptomi kormánynak magának kell kérnie, hogy a jövő hó 8-án Rómában összeülő legközelebbi népszövetségi ülésen igyekezzenek az angol kormányt rábirni, hogy *a népszövetség közreműködésével oldja meg a vitás kérdést.* Az egyiptomi parlament elhatározása értelmében igy is fog történni.

Egy hónapra elnapolták az egyiptomi parlamentet

Párisból jelentik: *Kairóból* a délután folyamán két jelentés érkezett Párisba, amelyek közül az első azt adja tudtul, hogy *az egyiptomi parlamentet királyi rendelettel egy hónapra elnapolták.* Párisban az a vélemény, hogy az uj egyiptomi kormány ily módon az angol-egyiptomi viszony válságának megszüntetése érdekében szabadon járhat el. A második jelentés azt mondja, hogy az egyiptomi parlament *átiratot küldött a nemzetek szövetségéhez,* amelyben arra kéri a nemzetek szövetségét egy tehetetlen békés nemzet nevében, hogy *Egyiptom és a Szudán teljes függetlensége érdekében, mint amelyek egymástól elválaszthatatlanok, járjon közbe.* Az egyiptomi parlamentnek minden állam parlamentjéhez intézett tiltakozását már szétküldték.

Az egyiptomi parlamentnek a nemzetek szövetségéhez való átiratát illetőleg itteni jól értesült körök azt a nézetüket fejezik ki, hogy az átirat csak manifesztációt jelent, amely magábanvéve a *nemzetek szövetségének.* Bármiféle akcióját sem hivhatja ki. A nemzetek szövetsége az egyiptomi kormánynak erre az átiratára nem avatkozhatik bele a dolgokba, *mert Egyiptom nem tagja a nemzetek szövetségének.* Bármiféle akcióra az egyetlen kiindulási pont az volna, ha harmadik részről interveniálnának, nevezetesen olyan állam, amely a nemzetek szövetségének tagja. Ebben a pillanatban azonban ugyszólván lehetetlennek látszik ilyen harmadik felet találni.

A mai délutáni lapok megjegyzéseikben már sokkal nyugodtabban beszélnek az angol—egyiptomi konfliktusról. A tegnapi nappal szemben a lapok hasábjain a helyzet megitélésében bizonyos mérséklet tapasztalható. A *Temps* azt a reményét fejezi ki, hogy Anglia nem megy el a végső határig, különösen most nem, miután olyan tapasztalt embert tárgyalhat, akinek országában oly nagy a befolyása, mint az uj miniszterelnöknek.

Két angol cirkáló Egyiptomba érkezett

Maltából jelentik: Két angol cirkáló egyenkint 1200 főnyi legénységgel Egyiptomba érkezett. A legénység partra szállt. Két másik cirkáló Maltából lepecsételt parancsal utnak indult. Valószinü, hogy ezeknek is Egyiptom a rendeltetési helyük.

Az oláh kormány ujabb rendelete a kisajátitott földek áráról

Kolozsvár, november hó.
(A Magyarság tudósitójától.)

Nemrégiben a földmivelésügyi kormány az összes lapokban felhivást intézett a kisajátitási eljárást végigszenvedett erdélyi földbirtokosokhoz, hogy a kisajátitott földjeikért járó vételárat az állampénztártól már felvehetik. Általános megütközést keltett azonban az a mód, ahogyan a megitélt vételárat a kormány ugyszólván reá akarja tukmálni a kisajátitási kényszerárral semmiképpen meg nem elégedett földtulajdonosokra. A részletes utasitás ugyanis azt mondja, hogy a földtulajdonosoknak csak abban az esetben fizetik ki a kisajátitott földek árát, ha azt *az illetékes agrárbanácsok utján* kérik a földmivelésügyi minisztériumtól.

Mindenesetre sajátságos, hogy ezt a vételárat is csak kérés esetén hajlandó lefizetni a kormány. Van azonban az ügynek egy még sajátságosabb és tendenciózusabb részlete is. A földmivelésügyi minisztériumi hivatalos utasitás ugyanis nem elégszik meg a földtulajdonos kérésével, hanem egy olyan nyilatkozat mellékletét is követeli, amelyben a kisajátitást szenvedett földbirtokos kijelenti, hogy *a vételárral meg van elégedve(?) és az állammal szemben a kisajátitásból származó minden követeléséről lemond és a kisajátitási árat igényeinek teljes és végleges kielégitéseképpen fogadja el.*

Az államnak a kisajátitásból folyó természetes kötelessége lenne, hogy a kisajátitási vételárat minden kérés és minden nyilatkozatkötelesség nélkül kifizesse a birtokokból kisemmizett birtokosoknak. A tendencia természetesen félreérthetetlen. A kormány ugyanis ezekkel a megelégedettségi nyilatkozatokkal akarja fedezni magát a külföld előtt, ha netalán a kisajátitási ügyek esetleg nemzetközi fórum itélőszéke elé kerülnének.

Az erdélyi földbirtokosok között a kisajátitási ár felvételét illetőleg két álláspont alakult ki. Az egyik csoport azt az álláspontot képviseli, hogy fogadják el az aránytalanul kis vételárat, miután nincs kilátás arra, hogy a kormány erőszakos agrárpolitikáját bármilyen körülmény hatása alatt megváltoztatná. A másik csoport ellenben nem elégszik meg a veszett fejsze nyelével és arra az álláspontra helyezkedik, hogy *a földek egyévi bérét sem kitevő kényszerkisajátitási árat ne vegyék fel a fiskustól, hogy ezzel a külföld előtt is dokumentálják, mekkora jogsérelem érte az erdélyi földbirtokososztályt. A* földbirtokosok e csoportja a bíróságok előtt feléntuli sérelem cimén szándékozik jogos igényeinek érvényt szerezni. Mindenesetre megdöbbentő, hogy a kormány a lei óriási zuhanását tekintetbe se véve, 200—1200 lei-ig terjedő összegekben állapitotta meg a kisajátitási árat, amely egyébként tulnyomólag átlag 600 lei magasságban mozog, ugyanakkor, amikor az állam által bérbeadott földek évi bére cimén havi 800 leit és az adó kifizetését követeli bérlőjétől.

A földmivelésügyi kormány kétféle igazságosztásának jelentője az is, hogy a még ki nem sajátitott földek tulajdonosainak holdankint 40—100 lei kényszerbért fizet, ugyanakkor az állam a már kisajátitott földekért 800 lei évi bért követel. Joggal kérdezhetjük ezek után, miért van uzsoratörvény és miért nem kötelezőek az uzsoratörvény drákói szakaszai az államra nézve is!?

Az egész világot behálózzák a kommunista Internacionálé szervezetei

Kun Béla és Rudnyánszky Endre a bolsevisták vezérkarában

Genf, november.
(A Magyarság tudósitójától)

A Moszkvában székelő *III. Internationálével* szemben élénk tevékenységet fejt ki a Genfben székelő *Ellen-Internationálé.* Ez az uj szervezet, amely ebben az évben alakult meg, elsősorban azzal akarja ellensulyozni a kommunista Internacionálé aknamunkáját, hogy éber figyelemmel kiséri minden megmozdulását és tervbevett akcióiról idejében tájékoztatja a közvéleményt. A bizottság körülményes utánjárással szerzi be értesüléseit és minden adatát eredeti okmányokra alapitja. Legutóbb megjelent kiadványa megdöbbentő világosságot derit arra a messzeágazó kommunista szervezkedésre, amely az egész világra kiterjeszti hálózatát, hogy megfelelő propagandával előkészitse a »világforradalmat«.

A középponti irányitás — a genfi Ellen-Internationale adatai szerint — az *»operációk és akciók osztályából«* indul ki, amely közvetlenül alárendelt albizottsága a központi végrehajtóbizottságnak. Feladata az, hogy Moszkva közvetlenül irányitsa az »akciót« a világ minden részében, vagyis a tömegek mozgalmára ne a helyi kommunista szervezetek közvetitésével, hanem a moszkvai kiküldöttek révén közvetlenül gyakoroljon befolyást. A propaganda céljaira helyi alosztályai alakulnak, ezek azonban semmiben sem függnek a helyi kommunista szervezetektől, hanem közvetlenül a moszkvai végrehajtóbizottság parancsára járnak el. Szerepük odáig mehet, hogy forradalmi kisérleteket kényszeritheznek rá a helyi kommunista szervezetekre még akkor is, ha azokat a helyi szervezetek korainak tartanák, azonban Moszkva szükségesnek véli. Ez volt az eset például az 1923. évi szeptemberi bolgár kommunista lázadások alkalmával.

A helyi osztályok munkája

Az operációk és akciók osztályát az akciók albizottsága támogatja, amelynek felelős igazgatója *Radek, Pavlovics* és a francia származásu Georges *Sadoul.* A müveleteknek ez az igazi irányitója. Tagjai sorában képviselve van a legtöbb európai állam, ugyszintén Amerika, Japán, India stb.

Ez az albizottság 12 helyi osztályra oszlik, ezeket a helyi osztályokat azonban — a propaganda egyöntetü működésének biztositása és a müveletek megkönnyitése céljából — három közbeiktatott szervezet kereteiben csoportositották. Ezek a szervezetek a következők:

1. A nyugati propaganda titkársága.
2. A speciális csoportok titkársága.
3. A keleti propaganda titkársága.

A nyugati propaganda titkársága eredetileg Berlinben székelt, amióta azonban Ausztria elismerte a szovjetkormányt, a bécsi volt orosz nagykövetség épületében ütötte fel tanyáját. Tagjai között van három német, három francia, két olasz, továbbá egy-egy angol, osztrák, cseh, svájci, lett, eszt, lengyel, norvég galíciai, spanyol és bolgár. Magyarország képviselője a bizottságban a hirhedt *Rudnyánszky* Endre. Ehhez a titkársághoz öt alosztály tartozik, amelyek a következő rendben sorakoznak:

1. Középeurópa (Németország, Hollandia, Svájc, Csehország, Ausztria, Magyarország, Lengyelország).
2. Skandinávia (Finnország, Svédország, Norvégia, Dánia).
3. A Balkán (Románia, Bulgária, Görögország, Szerbia).
4. Anglia.
5. A latin államok (Franciaország, Belgium, Olaszország, Spanyolország, Portugália).

Abban az időben, amelyből az Ellen-Internacionálé által megszerzett okmány származik, vagyis 1923-ban, a Középeurópai alosztálynak a német származásu *Brandler* volt az igazgatója, akit *Kun* Béla helyettesitett.

A latin államok alosztályában külön alcsoportot szerveztek Franciaország számára.

A speciális csoportok titkársága szervezi a propagandát a brit gyarmatokon (Afrikában, Ausztráliában és Kanadában), Északamerikában, Délamerikában, a Csendes-oceán szigetein és Japánban. A keleti propaganda titkársága alá tartozik a távol Kelet, Középázsia és a közel Kelet.

Moszkva ökle

Az operációk és akciók osztályán kivül egy másik osztály is müködik közvetlenül a központi végrehajtóbizottság alá rendelve, amely a »nemzetközi összeköttetések osztálya« nevet viseli. Ez nem tévesztendő össze a szovjetköztársaság külügyi titkárságával, mert gondjába nem Oroszországnak a többi államokhoz való viszonya, hanem a III. Internationálénak a kommunista pártokhoz és a kommunista pártoknak egymáshoz való viszonya tartozik. A bizalmas jelentés keltének idejében — vagyis 1923-ban — ennek az osztálynak élén *Rudnyánszky* »hazánkfia« állott. (Azóta a személyi beosztásokban természetesen változások történhettek.) Ennek az osztálynak keretében külön alosztály müködik Essen székhellyel, amelynek cime: a Nyugateurópai kommunista pártok titkársága. Ez a titkárság irányitja egyben a nevelésügyi, szakszervezeti, nőmozgalmi és fasisztaellenes nyugateurópai alosztályok müködését is.

A két főosztály tehát: az operációk és akciók osztálya, valamint a nemzetközi összeköttetések osztálya, tervszerü müködésében egymást kiegészíti. Az utóbbi — mint látjuk — az egyes országokban alakult kommunista pártokkal karöltve müködik, az előbbi ezeken a pártokon kivül áll és közvetlenül csupán Moszkvától fogadhat el parancsokat. Bajos eldönteni, hogy e két szervezet közül, amelyek mindegyike alosztályaival, titkárságaival és csoportjaival az egész világot behálózza, melyik jelent nagyob veszedelmet az érdekelt államokra nézve. Mindenesetre a genfi Ellen-Internacionálé nagy szolgálatot tesz, amikor ezekről a mahinációkról leráncja a leplet és nyilvánosság elé viszi ezeket a titkos okmányokat.

Hogy a kommunista Internacionale szervezetei nemcsak papiroson élnek, hanem valóban tevékenyen müködnek is, annak komoly bizonyságát szolgáltatják az egyes országokban időnként jelentkező *forradalmi megmozdulások,* amelyek között az összefüggést és a tervszerüséget eddig legfeljebb csak sejthettük. De itt az utolsó óra, melyben az államoknak rá kell ébredniök a kommunista veszedelem egész nagyságára. A moszkvai Internacionálé céltudatos romboló tevékenységének csupán egy hasonlóképp céltudatos és jól megszervezett ellenakció vethet gátat.

ÜZLETI FORGALMÁT EMELI, HA HIRDET A MAGYARSÁGBAN

Az aradi vértanuk emlékszobrának sorsa

Zala György a Szabadság-térre kívánja állitani

— *A Magyarság tudósitójától* —

Az aradi vértanuk emlékszobrát, *Zala* György gyönyörü alkotását, melyet Aradon a Szabadság-téren 1889 október hatodikán a legmélyebb hálaérzet kegyeletének megfelelő országos ünnepély keretében leleplezték, a románok eltávolitják. Nem semmisitik meg, ahogy azt a csehek Pozsonyban *Fadrusz* János remek *Mária Teréziájával* elkövették, de eltüntetik a városból az izig-vérig magyar szoboralkotást, a magyarság emlékezetében szentté avatott tizenhárom mártir éremenumentumát.

Zala György az aradi vértanuk szobráról a *Magyarság* tudósitója előtt igy nyilatkozott:

— Harmincegyéves voltam, mikor az aradi vértanuk emlékszobrát lelepleztük. Münchenből, ahol a szobrászati akadémia elvégeztével tanári állással akartak megtisztelni, 1884-ben Budapestre jöttem, mert csakis a magyarság szolgálata lebegett vezérlőcsillagul előttem. 1885-ben váratlanul meghalt *Huszár* Adolf, akit a nemzeti adakozásból létesitendő aradi vértanuemlékszobor alkotásával megbiztak, s 1886-ban a szobor elkészitését reám ruházták. Huszár csak a *Hungária*-főalakkal készült el, melyet a szoborbizottság utasitása szerint nekem változatlanul meg kellett volna tartanom, s a négy mellékszobrot, illetve csoportot is az ő kis mintázata után kellett volna elkészitenem. De az én munkám, az én alkotásom, kidolgozásom természetesen csakis teljesen önálló, egyéni lehetett: a *Harckészség*, a *Haldokló harcos*, az *Áldozatkészség* s az *Üdvöző szabadság* csakis a címnek, az ideának volt kifejezője, de nem a Huszár-féle terveknek. A Huszár-Hungária robusztus alakja teljesen diszharmonikusan elütött az én alkotásaimtól s ezért *titokban megmintáztam Hungária megfelelő alakját is*, s mikor ezt a szoborbizottságnak bemutattam, s kijelentve, hogy *ingyen engedem át*, mert az egész szobormüalkotás csakis az én alkotásom lehet: a sajnos, csaknem minden ily alkalomkor nyilvánuló bürokratikus copfoskodást lenyirtam s — győztem. Helyesen jegyzi meg, hogy ez a szobormü az első *modern* magyar történelmi szoboremlék, de modern alatt nem értve a nagy, klasszikus tradicióktól, az örök müvészi törvényektől való eltérést.

— Elképzelhető megdöbbenésem, amikor Aradról a román megszállás után értesitettek, hogy az aradi vértanuk emlékszobrának sorsát annak megsemmisitésével akarják a legbarbárabbul gyászosan megpecsételni. Nyomban kérvényt irtam az angol, francia, amerikai és olasz missziókhoz s azt *Pekár* Gyula »összekötő« miniszter közvetitésével hozzájuk juttattam. A missziók táviratilag fordultak a román királyhoz, aki az emlékszobornak megkegyelmezett. Szerintem minden politikai »skrupulizálás« nélkül ott maradhatna a Szabadság-téren *az aradi vértanuk siremléke:* a müvészi emlék, hiszen a müvészet örök, s a politika örökké változó, de hát no vegyitsünk fájdalmas igazságokat és kifakadásokat ebbe a szoborügybe, s reméljük, hogy *a legilletékesebb tényezők beigért határozott közbelépése a szoboremlékmünek Budapestre való szállitását akadálytalanul biztositja.* Engem mindeddig senki sem értesitett, hivatalosan semmilyen megkérdezést nem intéztek hozzám, de talán szerénytelenség nélkül kijelenthetem, hogy *itt Budapesten az aradi vértanuk emlékszobrát csakis a Szabadság-téren szabad, csakis itt kell felállitani*, s legyen mindaddig itt mélységes hálás kegyeletünk hirdetője, amig majd ismét visszakerülhet Aradra. Hallom: *Debrecen az emlékszoborra igényt tart.* A tiszta hazafias elhatározásban nem kételkedem, de ha az emlékmüvet óhajtja, azt ujból elkészittetheti, hiszen a szoborrészek mind megvannak eredeti nagyságban gipszkivitelben, s az éröntés akadálytalanul eszközölhető. A szobormü arhitektonikus részét ujból elkésziteném, s mert az eredeti alkotás 115 ezer forintba került volt, most 230 ezer aranykoronáért Debrecen az aradi vértanuk emlékszobrát hazafias kegyeletének példás jeléül felállithatja.

P. T. I.

Esküttt és Zeöke párviadala a panamapör mai tárgyalásán

— *A Magyarság tudósitójától* —

Esküttt Lajos viharos követelése eredménnyel járt, a sokat emlegetett két ruhakosár elkobzott okirat előkerült és *Töreky* Géza tanácselnök megengedte, hogy az iratokba, — amelyeket e célból a törvényszéki épület egyik üres szobájába vittek — a panamapör főhőse beletekinthessen. *Esküttt* Lajos tegnap este és ma korán reggel már igénybe is vette az engedélyt, ami kedélyállapotára igen jótékonyan hatott, mert látható megkönnyebbüléssel vonult be a tárgyalóteremhe s *Töreky* elnök kérdésére kijelentette, hogy *most már hajlandó vallani.* Ezt megelőzőleg az egybegyült közönség zajos derültségére uj védőjét, *Kern* Aurél dr.-t is alaposan és hangosan kioktatta ügyvédi kötelességeiről, nem mulasztván el megjegyezni, hogy minek vállalkozik olyan ügyvéd a védelemre, akinek a pör anyagáról fogalma sincsen.

Töreky Géza tanácselnök délelőtt tiz órakor nyitotta meg a tárgyalást és felszólitotta Esküttet, hogy nyilatkozzék, hajlandó-e vallomást tenni a *Brezina*- és a *Kenedy*-ügyekben.

— Igen — pattan fel Esküttt. Azzal odaáll az elnöki emelvény elé és kezeit hátrakulcsolva vallomásába kezd.

„Ekkor jött el a mi időnk!"

Elmondja *Esküttt* Lajos, hogy *Tankovics* Miklós, a miniszter veje is *rajta keresztül számolta el a panamapénzeket*, ami azért történt, mert Nagyatádi *Szabó* István *Tankovics* Miklóssal feszült viszonyban volt. *Tankovics* Miklós ugyanis nem jó szemmel nézte, hogy *a miniszter a gépirónőjével, Márlőszi Honával igen bizalmas viszonyban van, s ezt az apósának egy alkalommal szóvá is tette.* A miniszter azonban koreken kiverte magának az illetéktelen beavatkozást, *Tankovics* Miklóst a minisztériumból kitiltotta s emiatt történt, hogy *Tankovics* rajta keresztül számolta el a panamapénzeket. A *Deutsch* és a *Brezina*-féle pénzeket is igy számolta el *Tankovics*, illetőleg csak kerülő uton merte apósának ajánlani az üzletet, aki ezeket csak az ő közbenjárására hagyta jóvá.

— Mondja — fordul most az elnök Esküttthöz — mikor kezdte ön voltaképpen ezeket az üzleteket?

— Az állatszállitásoknál 1921 májusában — feleli Esküttt. — *De már 1920-ban is meg volt a lehetősége a panamáknak, akkor törölték el ugyanis a zabszállitási monopóliumot, amelyet a mezőgazdáktól elvettünk s a miniszter a zabszállitási engedélyek kiutalását magának tartotta fenn.*

— *Ekkor jött el a mi időnk!* — jelenti ki Esküttt a hallgatóság viharos derültsége közben.

„... ő majd csengetni fog ..."

— A visszaéléseket a zabszállitásnál kezdtük, — folytatja Esküttt a vallomást — még pedig a következőképpen. Mikor a tarcaközi bizottságot, amely döntött az egyes szállitási ajánlatok fölött, megalakitották, a miniszter ur, hogy *pártcélokra minél többet tudjunk gyüjteni, egy megállapodást kötött velem. Eszerint a megállapodás szerint ön azokkal, akik el akarják nyerni az engedélyt, összeköttetésbe lépek és felszólitom őket, hogy bianco kérvényeket adjanak be, amelyeknek a kitöltetlen rovatát mi majd az ajánlatok felbontása alkalmával ki fogjuk tölteni.* Evégből ugy állapodtunk meg, hogy amikor a háromtagu bizottság, amelynek az elnöke a miniszter volt, már felbontotta az összes beérkezett ajánlatokat, *ő csengetni fog nekem, én pedig bemegyek és jelentem, hogy itt van Haller kegyelmes ur. Erre a bizottság tagjai pár percre kimennek, mi pedig ezekbe a bianco kérvényekbe beirjuk a legmagasabb összeget s igy a nyilvánosság előtt is az engedélyt a mi liciteinknek kell megkapniok.*

— *Igy cselekedtünk minden alkalommal* — folytatja Esküttt és a vádlottakra mutat. — Én ezt a megállapodást egyébként többekkel közöltem, igy *Irsay* Jenővel, *Okolicsányival*, *Forbáttal* és még sok másokkal s innen eredt az a határtalan bizalom is, amellyel *Mengele* és *Tömör* Angéla velem szemben viseltetett. Erre vonatkozólag kérem kihallgatni *Mengele* Lajost ...

— Nem haligathatjuk ki, — vág közbe az elnök — hiszen *megszökött, külföldön tartózkodik.*

— Igen — bólint Esküttt — *ezért kapott utlevelet.*

Az elnök kérdésére *Esküttt* Lajos kitér a vetőmag-panamára is és azt állitja, hogy ezeknél az engedélyeknél minden szállitóval a megállapitott árnál többet fizettettek, amit *részben Tömör Angéla, mint felhajtó vágott zsebre, részben pedig a pártkasszába folyt.*

Esküttnek erre a kijelentésére *Tömör* Angéla felugrik a helyéről s a két vádlott között parázs veszekedés támad. Az elnök alig tudja őket lecsendesiteni.

Ezután *Gál* Jenő dr. védő tesz előterjesztést a bizonyitási anyag megfelelő kiegészitésére, majd az elnök kihirdeti, hogy a Forbát-féle szállitási ügy kerül tárgyalás alá.

A Forbát—Weisz-féle ügy

Esküttt előadja, hogy *a Forbát-féle szállitási ügyet is a szokásos módon intézte el* s evégből *Forbát* több más és más névre kiállitott bianco kérvényt nyujtott be a minisztériumba. Ezzel szemben *Forbát* azt állitja, hogy ő ezekről a dolgokról nem tud, az ő ajánlatai szabályszerü ajánlatok voltak s bár *a szállitási engedélyt csakugyan megkapta*, a magas ár miatt kénytelen volt az üzletet elejteni.

— Az édesatyám már negyven éve gabonakereskedő, — mondja Forbát — tőle kértem az ügyben tanácsot s ő azt mondta, hogy az ár magas, *ez nem üzlet*, az egészet hagyjam ott. Én tehát az engedélyért nem is mentem el, s az engedély Esküttnél maradt.

Elnök: Mondja, nem találta ön különösnek, hogy az engedélyt nem az illetékes ügyosztály, de Esküttt Lajos őrzi?

Forbát (zavarban): De igen...

Elnök (mosolyogva): Most kellett volna megkérdezni az édesapját...

Tömör Angéla, akiről *Esküttt* azt állitja, hogy *a Forbát-féle üzletet is ő közvetitette*, az ügyről nem akar tudni semmit. A két vádlott ujból összeszólalkozik s a szenvedelmes polémia során *Esküttt* olyan indulatba jön, hogy falfehéren kiabál *Tömör* Angéla felé.

Weisz Tivadar tőzsdeügynök. *Forbát* Róbert édesapja azt vallja, hogy ő a fiának Esküttel való összeköttetéséről közelebbit nem tud, ő csak azt látta, hogy egyszer *Mengele* és *Tömör* Angéla feljöttek a fia irodájába és ott csináltak valamit. (*Derültség.*)

Mi történt a folyosón?

A *Mamusits*-ügy kerül most tárgyalásra, amely a beavatottak szerint nagy szenzációnak készül, mert *Zeöke Antal nemzetgyülési képviselő és Esküttt között éles összetüzés várható.* Ebben az ügyben *Esküttt* azzal van vádolva, hogy *Bencze* József ügyvéd utján *Mamusits* Mihálytól egy birtokvétel-engedélyezés kapcsán 400.000 korona ajándékot követelt és kapott, mert *Mamusits* birtokigénylési kérelmét kedvezően intézte el.

Esküttt Lajos azzal kezdi vallomását, hogy *Mamusitset Zeöke Antal nemzetgyülési képviselő hozta fel hozzá s ő közvetitette az egész üzletet.* Abban állapodtak meg, hogy *Mamusits* holdankénti 1000 koronát fog a pártkasszába fizetni, amit a miniszter jóvá is hagyott.

Mamusits és *Bencze* József dr. tagadják, hogy ilyen megállapodás jött volna létre köztük, majd *Zeöke* Antal vallomása következik, aki a biróság és a hallgatóság legnagyobb megdöbbenésére azzal kezdi szavait, hogy *vallomása előtt egy félórával, amikor szünet alatt a folyosón tartózkodott, Esküttt Lajos hamis vallomásra akarta rábeszélni őt.*

Esküttt felpattan a helyéről és halottfehéren kiáltja *Zeöke* felé:

— Nem igaz!

— Iguz! — kiáltja vissza Zeöke.

Az elnök kérdésére elmondja ezután *Zeöke*, hogy ő *Esküttet* még 1919-ben, a közélelmezési minisztériumban ismerte meg és *csak azért ajánlotta Nagyatadinak*, hogy vigye át magával a földmivelésugyi minisztériumba, mert *Esküttt azzal fenyegetődzött, hogy agyonlövi magát.*

Elnök: Csak azt nem tudom megérteni, hogy a képviselő ur miként ajánlhatott ilyen embert egy miniszter mellé?

Zeöke: Sajnáltam.

Elnök: A miniszter ur ragaszkodott Esküttthöz?

Zeöke: Nagyon.

Elmondja ezután *Zeöke*, hogy a *Mamusits*-féle birtokvásárlási ügyhöz neki nem volt semmi köze, (Esküttt felnéz az égre és összecsapja a kezét) ő az ügyről mindössze annyit tud, hogy *egy izben Benczével és Mamusits-csal Bencze lakásán voltak, ahol az ügyről valami tárgyalás folyt. De ő nem hallotta, mert egy lapot olvasott.* Megjegyzi egyébként, hogy ő Esküttt visszaéléseiről már régebben tudott és figyelmeztette is erre Nagyatadit, aki kijelentette, hogy Esküttet el fogja távolitani. *De elkésett vele.* Ujból hangsulyozza, hogy neki Esküttt visszaéléseihez semmi köze nincs, őt Esküttt csak azért akarja magával rántani, mert *bosszut akar állani rajta.* Ő volt ugyanis az, aki az ügy kipattanása után Esküttt minden közeledését kereken visszautasitotta és aki nem közvetitette azokat az üzeneteket, amelyekkel Esküttt zsarolni akart.

„Van-e tudomása a tanu urnak arról ..."

Esküttt Lajos *Zeöke* egész vallomása alatt falfehéren feszeng a helyén, a teste ide-oda rángatodzik, minduntalan fel akar ugrani. Mikor az elnök felszólitja, hogy tegye meg az észrevételeit *Zeöke* vallomására, feláll és Zeökét szinte felspékelve a szemével, a következőket mondja:

— *Tud-e a tanu ur arról, hogy az ön gyomai választására rajtam keresztül pénzek folytak be?*

Zeöke: rázza a fejét.

Esküttt: Tud-e a tanu ur arról, hogy a választási célokra a bankok is adtak pénzeket?

Zeöke: rázza a fejét.

Esküttt (emelkedett hangon): Van-e tudomása a tanu urnak arról, hogy ezekben az ügyekben Templ államtitkár ur *vizsgálatot is tartott, de a vizsgálat iratait visszatartotta a miniszter ur?*

Zeöke: Nem tudok.

Esküttt: Van-e tudomása tanu urnak arról, hogy önnek *az ön által felvett panamapénzekkel rajtam keresztül kellett elszámolnia?*

Zeöke: Sápadtan rázza a fejét.

Esküttt: Hát tud-e arról a 100 darab disznóról, amit ...

Az elnök itt közbevág és figyelmezteti Esküttet, hogy neki nincs jogában másokat kérdőre vonni.

Esküttt: Emlékszik-e tanu ur, hogy mikor le voltam tartóztatva, *ön és a felesége a feleségemnél jártak, hogy engem mentő vallomásra birjanak?* És emlékszik-e tanu ur arra, hogy mikor mi a fogházban már zugolódni kezdtünk, ön azt a tanácsot adta nekünk, *hogy rá kell mindent kenni a nyugatmagyarországi felkelésre?*

Zeöke: Nem igaz.

Esküttt (összefonja mellén a kezeit, hangosan): Hát arról van-e tudomása tanu urnak, hogy *amikor 1921-ben kiszabadultam, a tanu urral tovább panamáztunk?*

Az elnök *Esküttet* ujból rendreutasitja, aki még több hasonló kérdés után egy sokat jelentő grimaszt vág és bosszusan leül.

A biróság *Zeökét* vallomására megeskteti, majd *Bencze* dr. és *Mamusits* Mihály tagadó vallomása után a tárgyalást holnap délelőtt 9 óráig berekeszti.

Brázay csomag
csupa hasznos, háztartási cikk!

Kalmár fényképe után.

A NÉPÜNNEPÉLY SZÉPSÉGVERSENYÉN AZ ELSŐ ARANYALMA NYERTESE. (SCHOLCZ GIZELLA.)

vett volna. *Káldy* a kerület részéről mondja el lelkes üdvözletét, kiemelvén, hogy az 50 év nemcsak az egyház, hanem a haza iránti kötelességek hű teljesítésében tölt el. Átnyujtotta ezután a jubilánsnak a gyönyörű dísz-bibliát. Becsesebb ajándékot — ugy mond a püspök — nem adhattak volna; e könyv lábaimnak szövétneke, ösvényemnek világossága, aknám ez, tele kincscsel; tenger ez, tele drága gyöngygyel stb. *Czékus* püspök a kerület és saját üdvözletét jelenté s felolvasta a kerület üdyözlő iratát, Péchy Tamás és a püspök által aláírva. *Pap* Gábor dunántúli ev. reform. püspök a reform. lelkészek élén a kerület nevében mondta el szép beszédét, melyben kiemeli, hogy a két felekezetnek a létjog- és lelkiismereti szabadságért vívott harcza egyuttal mindenkor a magyar szabadságért vívott harcz vala. *Karsay* válaszában kifejezést adott az örvendetes ténynek, hogy a két testvér-felekezet ily szeretetben él. *Tatay* Sámuel esperes és *Kiss* Sándor felügyelő az esperességek nevében, *Zelenka* a gyámintézet részéről, *Antal* Gábor a pápai reform. főiskola megbizásából, *Müllner* Mátyás tanár a ker. tanintézetek nevében tolmácsolták a jókivánatokat. Megható volt *Mencshely* üdvözlete. Az ősz püspök a könyekig megindította a közönséget, válaszával. Ezután a jubilánsnak 12 volt káplánja nyujtotta át egykori szeretett főnökének a díszes kehelyt. Végül mind az ev. ref., mind az ev. győri gyülekezet fejezte ki meleg hódolatát, a téti gyülekezetével együtt.

A *jubiláns* bezáró beszédében visszatekintett a multba, hálás köszönetét nyilvánította a kitüntetésért; s buzgó imában meghatva emelte szívét Istenhez s megáldotta az ünneplő közönséget. A püspök lakásán tisztelgett a kath. klérus, az izr. hitközség; *Kenesey* ref. theol. tanár, *Bauer* Adolf esperes a tolna-baranya-somogyi esperesség küldöttségének élén, lelkes szavak közt nyujtván át Forberger bonyhádi tanár művészi ecsetével rajzolt Karsay-arczképet s a díszalbumba foglalt Sántha-féle ódát, melyet mi is közlünk. Tisztelegtek még a soproni gyülekezet és helybeli tanítóság.

A díszlakoma, 250 terítékre, 2 órakor kezdődött, a karzaton nőközönség jelenlétében. Pohárköszöntőt mondottak: Káldy Ő Felsége a Királyra, b. Prónay D. Karsayra, Karsay Prónayra, Batthyány gr. főispán Karsayra, Kiss Sándor a főispánra, Bognár Endre Pap Gábor püspökre, Pap Gábor Káldyra, Gyurátz a kath. klérusra, Szigethy plebános Karsayra, Tóth Antal kath. esp. a testvéri szeretetre; Sántha Károly pedig ódáját mondta el; Karsay Czékusra és Zelenkára köszöntött. Laucsek felolvasta az üdvözlő táviratokat: Geduly püspöktől, a budapesti ev. papságtól, Ivánka Imrétől, Fabiny miniszertől, Domanovszkytól, a békési esperességtől, Radvánszkytól, Ruprechtől, Dégen apáttól, Tatay Istvántól stb. Pohárköszöntőt mondtak még Beöthy Zsigmond, Perlaky Elek, kir. tanácsos, Horváth Sándor, budapesti ev. lelkész és Kenessey B., stb.

SÁNTHA K.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Magyarország népességének élelmezési statisztikája physiologiai alapon czím alatt jelent meg dr. *Keleti* Károlynak, az országos statisztikai hivatal igazgatójának nagy műve, melyből a tud. akadémia idejei nagygyűlésén adott elő már részleteket. A statisztikai tudományban egészen uj ágat vesz ez művelés alá, a lakosság táplálkozásának módját s abban a jólétet vagy szegénységet kutatván. A Rómában tartott legutóbbi statisztikai kongressuson statisztikai hivatalunk nagyérdemű főnöke részletesen ismertette a kutatása alapjait és módszerét és a mig ez által egyrészt a legteljesebb elismerést vivta ki munkája iránt, másrészt oly érdeklődést keltett, hogy azt a külföldi statisztikusok kivánságára német nyelven is kiadta. Egyike a legtanulságosabb statisztikai műveknek, melyek hazánk lakosságának élelmezési viszonyaival igen részletesen foglalkoznak.

A vaskos kötet 363 nagy nyolczadalaku lapon s tizenhét grafikai képtáblán rengeteg adatot közöl, s kombinációkat füz hozzájok, melyek országos fontosságu kérdéseket világítanak meg. A nagy munka becsét s tudományos érdekét növeli még egy ujítás is. Eddigelé az élelmezési statisztika hiányos volt minden országban, a mi statisztikai hivatalunk vezetője tehát megtette a kisérletet a hiány megszüntetése érdekében. Uj módszert állapított meg. Fiziologiai alapon indul s nem azt keresi, hogy az összeirás szerint ki mennyit fogyasztott, hanem azt veszi számításba, hogy az élet föntartására mennyi táplálék szükséges. A fiziologia tudománya elég alappal szolgál erre a számításra, melynek eredményeit Keleti aztán összehasonlítá a tényleg ismeretes adatokkal is. A jeles mű a «Hivatalos Statisztikai Közlemények» egyik kötetét képezi.

A Görgey-féle vasuti szakszótár második része is megindult, a magyar-német rész, mely füzetekben jelenik meg. Az első rész, a német-magyar, közelismeréssel találkozott. Görgey István (az osztrák-magyar államvasut-társaság pályafentartási hivatalnoka) a második részből már közrebocsátotta az első füzetet, mely az «abbanhagyás» szótól az «átáramlás» szóig terjed. Az egész 19 füzetre van tervezve, s Aigner Lajosnál kétheti időközökben jelenik meg ujabb füzet. Egy füzet ára 32 kr. Előfizethetni négy füzetre. A kötet előfizetési ára 6 frt, s az előfizetők ingyen kapják meg a minkét részhez tartozó pótfüzetet. Az első rész 6 frtjával még mindig megrendelhető Aigner Lajos könykereskedésében.

A «Történelmi Tár»-ból, a történelmi társulat s az akadémia évnegyedes folyóiratából, megjelent a julius-szeptemberi füzet. Tizenhárom czikkében a történetiró sok becses adatot találhat s érdekkel olvashatja a művelt nagyközönség is. Szilágyi Sándor «Herczeg Rákóczy Zsigmond levelezéséből» kezdi meg közölni az okiratokat, melyeket a «Történelmi Életrajzok» közt megirt dolgozatában forrásul használt. Deák Farkas is itt adja közre szintén a «Történelmi Életrajzok»-ban Béldy Pálról irt tanulmányának kutfőit. Thaly Kálmán, Bunyitay Vincze, Gergely Samu. Szádeczky Lajos, Torma Károly, Révész Kálmán, Demkó Kálmán, Beke Antal, stb. gyarapítják még közleményeikkel az értékes forrás-gyüjteményt.

A kereskedelmi levelezés kézi könyve, irta Jónás János, a pozsonyi keresk. akadémia igazgatója. Első rész, mely a közönségesebb ügyiratok, egyszerűbb levelek a kereskedelmi fogalmazások mintáit nyujtja, világos magyarázatokkal. A második rész fogja adni a kereskedelmi levelezés egyéb fajait. A szerző ismert nevű férfiu a kereskedelmi szakoktatásban s ennek irodalmában. A mű szintén iskolai könyvül van szánva, s egyik fő érdeme, hogy nem német hasonló munkák viszhangja, hanem gyakorlati tapasztalat és önálló felfogás műve. Stampfel Károly adta ki, s ára fűzve 2 frt 80 kr, vászonkötésben 3 frt 40 kr.

Iskolai könyv. Orbók Mór pozsonyi tanártól a Mocnik-féle *Számoló könyv* uj átdolgozásban jelent meg, népiskolák számára, Pozsonyban Drodtleff Rezsőnél. Az iskolakönyv egyik füzete a 2-dik osztály, a másik füzete pedig a 3-dik osztály számára való. Ára kötve egy füzetnek 20 kr.

Tromf czímen jelent meg az első naptár, a Szabó Endre által szerkesztett «Ostökös» 1888-iki humoristikus naptára. Sok illusztrácziő, jó ötlet, vig történet, egy sereg adoma tölti meg a 144 lapra terjedő csinos kiállításu kalendáriumot, melyet a mulattatás iránti bizalommal vehet kezébe az olvasó. Elől rendes naptári részt ád, s aztán az egész tartalom élczeknek és képeknek van fentartva. A «Tromf» ára 1 frt, s kapható Hornyánszky Viktor akadémiai könyvárusnál, továbbá minden könyvkereskedésben és dohánytőzsdében.

Az aradi vértanuk szobra befejezéséhez közeledik. Huszár Adolf csak egyik részét készíthette el a nagy szobor csoportozatnak, s Arad város a művész halála után *Zala* György jeles fiatal szobrászunkra bizta, ki egész odaadással dolgozik a nagy művön. A szobor bizottsága pár nap előtt tartott ülést Aradon, Salacz polgármester elnöklete alatt, s a szakértőktől a legmegnyugtatóbb jelentéseket hallhatta.

Az egyik szobor-alak, a «*Meglánczolt szabadság*» érczbe öntve teljesen elkészült. A «*Harczkészség*» czímű mellékalak gipszbe öntve, az «*Áldozatkészség*» pedig agyagban készen áll. Kész van két czimer is: az ország s Arad czimere. Az arczképek közül a Kis Ernőé és Damjaniché készült el s e tekintetben Zala az eredeti tervtől előnyös eltérést tett, a mennyiben az arczképeket magas domborművekké (haute relief) alakította s igy azok nem lesznek a szobor mélyedéseibe elhelyezve, de fél nagyságban ki fognak állani. A «*Harczkészség*» is eltér a Huszár alakjától annyiban, hogy most nem egy öregedő ember, de egy hatalmas izmos férfiu ábrázolja emelkedő állásban, fején egy antik sisakkal. (Rajzát a «Segítség-album közli). Az «*Áldozatkészség*»-nél is észlelt a bizottság eltérést a Huszár-féle tervtől. Az ülő nő helyett, egy félig meghajló állásban levő nő rakja most le kincseit a haza oltárára. Salacz polgármester a műértők véleménye alapján az alakokat a város tulajdonába átvette. A már érczbe öntött «*Meglánczolt szabadság*»-ot a műértők kifogástalannak találták s rendkívül lelkesedéssel nyilatkoztak róla, minek folytán Salacz polgármester azt is a város tulajdonába vette. A gránitkövek nemcsak megrendeltettek, de egy részük már Aradon is van. Ugy szintén bejeztettek már Aradon a főmérnök felügyelete alatt az alapozási munkálatok. Az «Áldozatkészség» gipszbe öntése is csakhamar meg lesz. Mindezek alapján a bizottság egyhangulag elhatározta, hogy a művésznek járó 12,500 frt kiutalványoztassék. Ezután Salacz polgármester még a szoboralap állásáról szóló kimutatást adta elő. Jelenleg van 93,570 frtja az alapnak, melyből a 12,500 frt kiutalványoztatván, marad 81,070 frt. Ez összegből Zalát még 75,000 frt illeti s igy feleslegül marad 6070 frt, melyet az időközi kamatok még növelni fognak.

KÖZINTÉZETEK ÉS EGYLETEK.

Az erdélyi magyar közmüvelődési egyesület a sepsi-szent-györgyi közgyülés alkalmára kiadta az eddigi működéséről szóló jelentést, mely terjedelmes kötetet foglal el. Felsorolja mindazt, a mi eddig az egyesület alakulása körül történt, a megyei és városi választmányokat, a tagok névsorát, az adományokat. Az örökös és alapító tagok száma 1548, a rendes tagoké 11,329, a pártolóké 3944, tehát összesen 16,843. Az alaptőke egyre gyarapodik. Juliusig 258,000 frtja volt az egyesületnek, az aláirásban biztosított, még várandó összegekkel együtt 443,798 frt.

A tüzoltók országos kongresszusának tagjait szives vendégszeretettel fogadták Fiumében. A gyülés gr. *Cziráky* Béla elnök és *Follmann* Alajos alelnöksége mellett folyt le.

A kongresszuson több gyakorlati kérdést intéztek el, s elhatározták, hogy a jelvényeket a budapestiek mintájára készíttetik és nyugdíj-alapot szerveznek. A jövő kongresszust *Székesfehérvárt* tartják. E hó 19-ikén este a tüzoltók lampionus menetben vonultak a kormányzó palotája elé, kit gr. Cziráky Béla üdvözölt ékes szavakban. A kormányzó válasza után Ciotta podesta lakása elé indultak, honnan az «Europa» szállóhoz mentek és ott eloszoltak. Szent István napján valamennyien díszmenetben a sétányra vonultak, hol tábori mise volt, a kormányzó s a katonai és polgári hatóságok jelenlétében. Utána Fiamin apát ünnepélyesen felszentelte a fiumei tüzoltók zászlóját. A tűzoltók által hozott emléktárgyak átadása és kiállítása a szinház csarnokában fejezte be az ünnepélyességeket. A vendégek naphosszant kisebb kirándulásokat tettek a tengeren. Az esti szerenád a tengeren, a számos kivilágított bárkával, zeneszóval, a parton állók ujjongó kiáltásaival érdekes képpé olvadt össze. Aug. 22-ikén mintegy ötszázan Velenczébe utaztak.

Magyar nyomdász-kongresszus volt a kettős ünnep alatt a fővárosban. A redoute nagy termében gyültek össze s dísz-üléssel kezdték, mert egyúttal egyletök negyedszázados jubileumát is ülték. A dalkar énekelt, *Falk* Zsigmond pedig elnöki megnyitót mondott. Aztán megvitatták a napi rend főtárgyát: hogy a vidéki egyletek forrjanak össze a fővárosival s alakítsanak országos egyletet. Megállapították az

valamely nevezetes öröm-napja vagyon. Most is az ércz-herczeg asszony lakadalmára nézve estek ezek az operák. Mikor pedig ezen nagy operaházban esnek az operák és comédiák, akkor semmit sem fizetnek a gavallérok; ingyen nézhetik.»

A napok során át tartott lakodalom egyéb ünnepségei közül különösebben egy bált, meg egy szánkázást ir le következőképen:

«Jun. 12-én volt az udvarnál a ló-iskolában nagy bál: felséges királynénk kiválasztván maga mellé harmincz pár embert, kiknek is fele dáma volt; különös czifra varrott (hímzett) selyem német maszkarában voltanak, mind egyformában. Magyarországi mlgos cancellarius és aurei velleris eques gróf Bottyáni Lajos ur ő excellentiája hasonlóképen választott harmincz pár embert magának, ezeknek is fele dáma lévén, mind magyar maszkarában voltanak. Ezeken kivül volt ismét harmincz pár ember, ezeknek is fele dáma lévén, domino-maszkarában voltanak minynyájan. A mint másoktól értettem, ekkor 8000 gyertya égett a ló-iskolában és igen bajos volt a bémenetel, mert nagy emberek sem mehettenek bé maszkara nélkül, maszkarában pedig alábbvaló emberek is bémehettenek.

Jun. 14-én volt a nagy szánkázás Bécsben, benn a városon: 35 szán volt; Felséges Asszonyunk maga is ott volt; ugyan ő Felsége csináltatta ezen szánkázást; de, a kiket ő Felsége választott szánkázni, maguknak kellett procurálni (előállítani) mindent, bátor sokban került légyen is; még pedig bizonyos arra rendeltetett személy eljárta rendre, mindeneknek készületeket megnézte, ha ahoz illő készületet tettek-e vagy nem.

A mely utczákon a szánkázás volt, azon az utczákon nem volt szabad hintókkal és szekerekkel járni; el is kötötték keresztül által az utczákat vaslánczokkal és mihelyt a szánok egymásután rendre elmentenek, mindjárt igazitották az utakat az utczákon.

Igen czifrák voltanak a szánok; kin aranyos, kin ezüstös angyali, és emberi formák voltanak kimetszve; a szánok be voltanak takarva bársonyokkal paszomántoson és hosszu lobogó rojtokkal; némelyik varrott (hímzett) is volt; a lovakon is pariter (hasonlóképen) bársony czafrangok, paszomántosok, varrottak voltanak a két oldalán leeresztve majd mintegy térdig; meg voltanak zörgőkkel rakva; a ló serényein magossan fejér, zöld, kék, veres, fekete strucztollak voltanak, mintha felállott volna a lónak a serénye; hasonlókepen a lónak farka tövén ilyen tollak voltanak, mintha felállott volna a lónak az farka; a lónak pedig a homlokán is mind zörgők voltanak. Minden szán előtt két-két liberiás legény ment lóháton és két kengyelfutó, mindeniknek korbács lévén kezekben; míg az udvarhoz mentenek, csattogtatván az szán előtt és mellette.

Az udvartól pedig, mikor megindultanak, a szánok előtt mentenek egy nehány hagsirosok lóháton; utánnok egy nehány libériás cseléd; utánna az ő felsége trombitással és réz-dobosa hatlovas szánon; utánna a fölovászmester csak egyedül egy szánnal; utána Felséges királynénk és a corregens nagyherczeg egy szánban s egy színű köntösben; utánna Carolus Lotharingus ő herczegsége Anna Mária ércherczegasszonynyal, a felséges királyné testvéröcscsivel, de már mint feleségével et per consequens (egymás után) a többi.

Az udvartól kiadott order és rend szerint minden szánban egy dáma s háta megett egy gavallér levén, minden szán mellett két-két kengyelfutó ment, vigyázván a rosz útakon a szánra. A szának után mentenek a sok libériás cselédek, többire (többnyire) mindeniknek, kinek aranyos, kinek ezüstös szánrúd levén a vállán. Ezen szánkázásban nem volt szabad csattogatni sem az kengyelfutóknak, sem az libériás cselédeknek; kivált a kengyelfutóknak olyan szoros parancsolatjok volt az udvartól, hogy akármelyik csattantson s akárkié légyen az, menten elcsapattassék.

Ezen egy szánkázásra, mely is 2—3 óráig tartott, ha egy szánot s lovat fogadtanak, libériás cselédekkel együtt belékerült 40 és 50 aranyokba, sőt a két kengyelfutóknak a szánok mellett való futásokért 4—5 aranyat kellett adni.

Ez nap volt az udvarban benn bál felséges királynénknál, az hova is maszkarában kellett felmenni, ki az micsodásban akart.

Közli KIRÁLY PÁL.

EGY FIATAL MAGYAR TUDÓS OROSZ- ÉS FINNORSZÁGBAN.

Dr. Ballagi Aladár egyetemi tanár uti leveleiből alkalmunk volt közölni azokat a közérdekü részleteket, melyek keletre vonatkoznak. Ujabban is két levél érkezett atyjához, az egyik Moszkvából, a másik Helsingforsból keltezve. Mindkét levélből adjuk az általánosabb érdekü részleteket.

Moszkva, 1887. julius 28.

Kiev egyik legérdekesebb pontja volt utazásomnak. Nem hiába hivják az «oroszok Jeruzsálemének», templom templomot ér benne s egyik érdekesebb a másiknál. Jobbára a tizedik és tizenegyedik századból valók s annyiban magyar vonatkozásuak, mert többnyire magyar fajta népeken, t. i. bessenyőkön és kunokon nyert győzelmek emlékére épittettek. Debreczenyi Márton «Kiovi csatája» is egy itt vivott harczra vonatkozik, melyben I. Jaroslaw legyőzte a bessenyőket 1037-ben. Ennek emlékére épittette ide a Zsófia templomot (szobór Sophiaszkaja) a byzanczi Aja Sophia mintájára. E templomban egykoru falfestmények örökitik meg a bessenyők csatáját. Öltözetüket lerajzoltam, mert azt hiszem, ez a legrégibb, eddig ismeretlen typusa az ősmagyar viseletnek. Debreczenyi Kiovnak irta e várost, nemzetközi neve Kiev, a német ujabban Kieffnek irja. Látszik, hogy nincs jó hallásuk, mert ha volna, bármely orosz ajakról kivehetnék, hogy e város neve *Kiv*. Igy ejti minden orosz (irva: *Kiebb*).

A *Peterszkaja Lavra* Kievben fölülmul minden bucsújáró helyet, melyet eddig láttam. Egész város ez, zsufolva templommal, kápolnával, temetővel, zarándok-xenodochiumokkal, kolostorokkal, s a mi mind ezeknél ritkább a mai világban— zarándokokkal s imádkozó s ájtatoskodó tömeggel. A templomok aranyozott tetejűek vagy zöldre festvék. Belől zsufolvák aranynyal, ezüsttel, festménynyel s faragványnyal. Belsejében «paraszt», vagyis sujtásozatlan tér — (a mint Arany mondta) — nincs egy tenyérnyi sem. A képek mind borzadályt keltők. Többnyire a végiteletet ábrázolják. Emberek kötélre függesztve, meztelenül pörkölődnek a földből előtörő lángokon. Ez valóban nagy csoda. A kötelek kenderköteleknek látszanak; hogy esik, hogy el nem égnek? Talán patent angol vassodrony-kötelek?

Másutt egy nagy falfestményen száz meg száz ördög van lefestve, valamint a pokol, a feltámadás, a jók különválasztása a gonoszoktól s mind e képek előtt százával az ember, olvasva a föliratokat, s magyarázva egymásnak a pokolbeli kinok értelmét, stb.

Tula volt a következő állomásom, de csak egy vonattól a másikig. Kievből Moszkváig egy huzamban, vagyis 48 óra hosszant jöttem éjjel-nappal, s itt az a malheur ért, hogy egy Hentschelféle annonce után indulva a «Stadt Berlin»-be szálltam, mely *porosz* hôtel, vagyis rémséges drága, de rossz, vagy inkább kellemetlen.

Itt Moszkvában reggeltől estig talpon vagyok. Előre is látom, hogy Pétervár, mely internacionalis jellegü, nem nyujt annyi érdekest idegenre nézve, mint e város, melyet Mátuška Moskwának (Moszkva anyácska) hiv az orosz, gyöngéden óhajtva kifejezni, hogy ez nemzetének bölcseje, igazi fészke.

Az egyetemi, a városi és Galiczin-herczegféle könyvtárban sok becses holmit leltem mind a magyar históriára, mind Colbertre*) vonatkozólag. A történelmi s az anthropológiai muzeum, a Kreml stb. egyik szebb a másiknál. A császár-harang, mely 12,000 pud sulyú (1 pud=40 font) s megrepedve emelvényen áll, mint a világ legnagyobb harangja, magában véve oly speczialitás, melyért érdemes ide jönni.

Helsingfors, 1887. aug. 12.

Jó ideje nem irtam levelet, mert Pétervártt nagyon el voltam foglalva. Nagy nehezen bejutottam ugyanis a császári könyvtár belső termeibe, hol naponkint 10-től 3-ig a könyvtárnokok közt, d. u. 4-től esti 9-ig pedig a közönség közt a nagy olvasóteremben dolgoztam. A könyvtár, mely nagyszerű, kolosszális, mint minden közintézet Pétervártt, másfél millió kötetből áll s ránk nézve különösen azért fontos, mert igen sok lengyel könyvtárt kebeleztek be ebbe, melyek telvék Hungaricákkal. Colbert kéziratihoz nem juthattam, mert a kéziratok osztálya be van zárva, s kulcsai az igazgatónál vannak, ki vagy 500 verstnyire hüsel valahol birtokain. A könyvtárnokok is nagy urak: az igazgató és az aligazgató is exczellenczias ur. Minden szakasznak (történelem, nyelvtudomány, stb.) külön őre és irodája van. A szépművészetek szakosztályának őre monsieur Stassow, ki járt Budapesten is, ismeri Pulszkyt s levelezésben áll Wohl Jankával, kinek Lisztjét különösen dicséri. Legmeglepőbb a könyvtárban, hogy az Oroszországra vonatkozó magyar művekből is jóformán teljes gyüjtemények van s általában nagy gondot fordítanak a «szlávság»-ra vonatkozó művekre. Igy pl. még az én «Wallenstein horvát karabélyosai» czimü művem is megvan, bizonyosan nem Wallenstein miatt, hanem azért, mert horvátokról szól a munka.

A könyvtár annyira elfoglalt Pétervártt, hogy egyéb gyüjteményekre alig maradt időm. Az ünnepeken kirándultam Kronstadtba, Oranienbaumba és Peterhofba, mely utóbbi helyen tartózkodik jelenleg a czár családostul. Oranienbaumból Pétervárig 5 mérföldnyi hosszaságban a tengerpárton tündérszép ligetek, mulatóhelyek vannak, melyek csaknem kizárólag a czári családéi és rakvák czári palotákkal.

Helsingforsba a tengeren jöttem 20 óra alatt. Ez már egész más világ, mint az orosz; mert Helsingfors Finnország fővárosa ugyan, de ép ugy, mint nálunk Budapest egész a legujabb ideig, idegen, t. i. svéd lakosságu. Egyike a legszebb városoknak, melyeket láttam. Magas czivilizáczió jele mindenütt. Az uri osztályt különösen bizonyos kellemes finomság tünteti ki idegennel szemben, nem az a mindkét félre nézve terhes udvariasság, mint a minőt az oroszoknál tapasztaltam. E tekintetben is méltán nevezhetők a svédek «észak franczióinak». A könyvtár voltakép zárva van ugyan, de az igazgató, Bolin egyetemi tanár mindennap bejön pusztán az en kedvemért 12 órakor és d. u. 4-ig jobbára egészen magamra hagyva dolgozom a könyvtárban, mely igen csinos, kár, hogy nagyon is modern könyvtár. A 30 éves háborura vonatkozó apró nyomtatványai közt azonban több érdekes Hungáricát leltem, valamint Colbert bibliographiájához kiválóan érdekes darabokat, melyeket este lakásomon dolgoztam fel; mert annyi könyvet kölcsönözhetek ki a könyvtárból, a mennyit csak akarok.

Innét Stoekholmba szerettem volna menni, mely ide csak egy ugrás és tövében Upsala nagyszerü könyvtárával. De oly hideg van és én annyira nem vagyok felszerelve *téli* utazásra, meg aztán az időből is annyira kifogytam, hogy jobbnak láttam Stockholm helyett Reval és Dorpaton át a Peipus tavon és tovább vasuton Vilnába és Varsóba menni. Holnap reggel 7-kor indulok a hajón.

* Szerző ez idő szerint a nagy franczia államférfiura vonatkozó nagyobb tanulmányon dolgozik, melynek első része már meg is jelent. *Szerk.*

KARSAY ÁG. EVANG. PÜSPÖK JUBILEUMA.

Az ősz püspök 50 éves papi jubileuma a szeretet ünnepe volt Győrött e hó 24-én. Reggeli 8 órakor a templomba seregelt az ünnepi nagy közönség. Ott voltak a jubiláns körül Prónay Dezső báró, egyetemes felügyelő, Káldy Gyula, kerületi felügyelő, Czékus, tiszai püspök, Zelenka, kerületi főjegyző, Pap Gábor, dunántúli ev. ref. püspök, Batthyány Lajos gróf és Radó Kálmán főispánok, Prónay Gábor báró, Beőthy Zsigmond, Előri S., Perlaky Elek, Laszberg alispán, Purgly felügyelő, Kenessey budapesti reform. theol. tanár, Antal Gábor, Kis Gábor pápai tanárok, László reform. esperes, Pereszlényi János reform. lelkész, Kiss Sándor felügyelő, Nádosy Kálmán felügyelő, Ihász László, Haubner dr., Beliczay főjegyző, Belák János stb., az egyes esperességek küldöttei nagy számmal és diszes nőközönség.

A gyámintézeti istenitisztelet végeztével *Káldy* Gyula ker. felügyelő megnyitó beszéde után a püspök küldöttség által a templomba hivatván, lelkes éljenek köszöntötték. Káldy üdvözölvén a püspököt, Batthyány Lajos gróf főispán — a vértanu unokája — ő Felsége a király nevében jelenti, hogy Karsay püspök az egyházi és iskolai ügyek körül szerzett érdemeinél fogva nemességgel tüntettetett ki s a nemesi okmányt (*téti* előnévvel) átnyujtja. *Karsay* meghatottan fogadta Ő Felségének ezen már második kegyelmi tényét. *Prónay* Dezső báró az egyetemes egyház nevében üdvözlé melegen a jubilánst, ki válaszában kiemelte, hogy az 1839-ik év óta alig volt év, hogy az egyetemes gyülésen részt ne

**

Nov. 8-án érkezik Lichteneggből Ferencz Salvator főherczeg és neje Mária Valéria főherczegnő.

Az orosz trónörökös Bécsben. A fiatal orosz trónörökös nagyobb utazást tesz Keleten. Utját Bécsnek vette, s onnan az adriai tengeren folytatja tovább. Miklós Alexandrovics trónörökös e hó 6-án délután 2 órakor érkezett Bécsbe. Királyunk az indóházban várta. A trónörökös tisztelettel ölelte meg ő felségét, kivel aztán négyfogatu hintóban hajtatott a Burgba. Az utczákon egybegyültek köszöntötték a vendéget. Este Schönbrunnban udvari ebéd volt, melynek végeztével a trónörökös Triesztbe, ő felsége pedig Gödöllőre utazott.

Kiss János emlékezete. A soproni lyceumban levő «magyar társaságot» épen száz év előtt Kiss János alapította. E hó 5-ikén kegyeletes ünneppel meg is ülték irodalmunk uttörőjének emlékezetét. Az akadémia, a Kisfaludy-társaság is képviseltette magát. A kaszinó termében nagy számu társaság gyült össze.

Poszvek Sándor, lyceumi igazgató, hatásos beszédben mondta el, hogy már abban az időben, midőn a magyar nyelvet alig használta más, mint a pórnép, midőn az országgyűlésen a karok és rendek a latin, a társadalom előkelő köreiben pedig a német és franczia nyelvet használták, itt az ország nyugati határszélén társulat keletkezett, mely a magyar nyelv és magyar szellem művelését tüzte ki czéljául és számos férfiu itt nyerte az első ösztönzést, kik később a magyar irodalom ünnepelt uttörői lettek, mint Kisfaludy, Döbrentei stb. Az ünnepélyt banket követte.

A költségvetési vita. A képviselőházban a költségvetés általános vitája nagyon rövid volt, Mig máskor két-három hetet is igénybe vett, most három nap alatt elvégezték. A hangulat nyugodt volt, ugynevezett zajos beszéd sem volt. A pártok vezérszónokai elmondták megjegyzéseiket, *Wekerle* pénzügyminiszter megtette ezekre észrevételeit, s a vita harmadik napján, e hó 6-ikán a ház tulesett az általános vitán. A részletes vita is alkalmasint gyorsan fog lefolyni, s e hó végeig a ház készen lesz az 1891-iki költségvetéssel. Alig történt meg még vagy kétszer, hogy új-esztendőre a költségvetés már meg volt szavazva.

A nemzeti szinház és operaszinház intendánsa. *Beniczky* Ferencz, ez állásától fölmentetett s ő felsége a Szent-István-rend középkeresztjével tüntette ki. Egyszersmind kinevezte Pestmegye és Kecskemét város főispánjává. Beniczky azonban ideiglenesen még megbizatott a két szinház intendánsi teendőivel kormánybiztosi minőségben. A két szinház intendánsául valószinüleg gr. *Zichy* Géza neveztetik ki.

A budapesti egyetem új tanára. A budapesti jogtudományi egyetemen a Szilágyi Dezső távozása után megüresült tanszékre dr. *Wlassics* Gyula főügyészi helyettes neveztetett ki, a büntető jog és büntető eljárás rendes tanárává. Wlassics még fiatal ember, s a jogtudományi irodalomban kifejtett munkásságáért a tud. akadémia már több év előtt tagul választotta. A kormány több törvényjavaslat készitésével is megbizta; ő készitette a magyar bünvádi eljárás törvény tervezetét szintén.

Az aradi vértanuk szobra. A sajnos kellemetlenségek, melyek az aradi szoborbizottság és a művész közt felmerültek, már az elsimuláshoz jutottak, a mi mutatja, hogy nagyon könnyen emelték a kifogásokat. Zala György is megjelent a mult héten Aradon, s személyesen megadta a felvilágositásokat.

A művész formahibának ismerte el, hogy a bizottságot nem értesitette, mikor a mauthauseni márvány helyett sziléziai gránitot fogadott el. A bizottság viszont meggyőződött Zalának Andretti kőfaragóval kötött szerződéséből, hogy a sziléziai gránit használása esetére árkülömbözet nem volt kikötve. A szobormü magasságára nézve a bizottság teljesitendőnek találta Zala azon kivánságát, hogy a magasságot nem a gránittal burkolt legalsó lépcsőtől, hanem szorosan a föld szinétől számitsák. Azon kivánságot, hogy az arczkép-ermeket a talapzatba bemélyitsék, a bizottság a művész által kifejtett fontos müvészeti okoknál fogva mellőzendőnek találta. A granit talapzatnak a fogyatékos pontokon való átcsiszolását, az érczalakok és a talapzat közt szükséges kiöntéseket, illetőleg ezeknek eszközöltetését Zala elvállalta. A bizottság elhatározta, hogy a Zalának járó tiszteletdijból 19.000 frtot utalványoz, 5000 frtot pedig a pótolandó munkák teljesitése után fizet ki.

A szabadság szobra Franciaországban. A francziák Dijon városában emlékszobrot terveztek Garibaldinak, ki a franczia-német háboru alatt *Dijonnál* visszaverte a poroszokat. A szobor tervezetén azonban változás történt, s nemcsak Garibaldi, hanem átalában a szabadság emlékére állitják, s a szabadsághősök közt helyet foglal rajta *Kossuth* szobra is. Dijon város polgármestere e hó 2-ikán, a dijoni csata emlékszobra előtt tartott beszédében ezt már hivatalosan is jelentette.

A polgármester azt hangoztatta beszédében, hogy a szobor a népek testvéri köztársaságának tiszteletére állittassék. A terv szerint a köztársaság szobra oszlopokon nyugvó bronzkupolán áll, mely a földgömböt ábrázolja; alatta pedig körül, kiszögellő talapzatokon hat szobor: *Tell* Vilmos, *Washington*, *Bolivar*, *Kossuth* Lajos, *Garibaldi* és *Hugo* Viktor szobra. «A vázlatok készen vannak, — igy folytatta a polgármester. — Gyüjtést fogunk rendezni Európában és Amerikában. A siker biztos; a dijoni republikánus lakosság tapsolni fog a nagy münek és remélem, hogy két év mulva legszebb terünk közepén már látni fogják a népek testvéri köztársaságának nagyszerü emlékszobrát.»

Kétségkivül Magyarország is hozzá fog járulni e szoborhoz, mely nagy fiát még életében dicsőiti a szabadság halhatatlanjai között.

HALÁLOZÁSOK.

Elhunytak a közelebbi napokban: Bócz Antal Aurél, a premontrei tanitórend tagja, hosszabb ideig gymnasiumi jeles tanár, a leleszi társház gondnoka, országos levéltári jegyző, Zemplénmegye bizottsági tagja, 47 éves korában, Leleszen. — Pethő Dániel, radnói ev. ref. lelkész, 74 éves korában. — Vuk Mihály, a főváros egyik köztiszteletben állott polgára, a Vuk M. és fiai dongakereskedő czég alapitója, 70 éves. — Hets Ignácz, Esterházy Miklós herczeg nyug. titztartója, Hets Ödön ügyvéd édesapja, 82 éves korában, Budapesten. — Cláir István, fővárosi tanitó és okleveles tornatanár, a budapesti önk. tüzoltó-testület szakparancsnok pénztárnoka, életének 30-dik évében, kinek halálát még tragikusabbá teszi, hogy két nappal előbb harmadfél éves *Pistike* fia halt meg, s özvegyét egyszerre érte két pótolhatlan veszteség. — Gulácsy Ferencz, földbirtokos, 80 éves, Bankházán. — Takács Károly, a ref. tanitói kar érdemes tagja negyvenegy évi müködés után, Miskolczon, — Szentkirályi Gyula, állami állatorvos, 31 éves, Tordán. — Gál Ignácz, egyik budapesti magán nevelő intézet tanára. — Bedői Markos Ferencz, 48-as honvéd-százados, 61 éves, Puszta-Tamásin. — Bánhiday Gárday Bálint, 59 éves, Nagy-Tétényben. — Major István, közbecsülésben álló aggastyán, 82 éves, Nagy-Tenyőn. — Papp József, ügyvéd és mérnök, Nagy Károly város tanácsosa, 74 éves, — Mandl Salamon, a pest izr. hitközség másodtitkára. — Kállay Ákos, szabolcsmegyei tekintélyes földbirtokos, a nagy-kállói kerület volt országgyülési képviselője, a függetlenségi párt hive, 64 éves korában, Nagy-Kállóban. — Schullerus Ede, nyug. rendőrkapitány, Brassóban. — Weitner József, köztiszteletü polgár, 57 éves, Aradon. — Dr. Stand Kálmán, honvédezredorvos, a koronás arany érdemkereszt tulajdonosa, 46 éves, Budapesten. — Jászay Sámuel, a gróf Schönborn-Buchheim család nyug. központi igazgatója, élete 84-ik évében, Abauj-Szántón. — Betegh Ferencz, a nemzeti szinház alrendezőjének, Mátrai Betegh Bélának édes atyja, 73 éves, Kolozsvártt.

Özv. Safrád Mártonné, szül. Hajdu Czeczilia, Nagy-Várad város egyik régi tisztviselőjének özvegye, 72 éves korában. — Röck Istvánné, szül. Hermann Emma élete 41-ik évében, Budapesten. — Özv. Francsics Antalné, szül. Rummel Terézia, Győrött, életének 64-ik évében. Az elhunyban Francsics Norbert, a győri főgimnázium igazgatója, édes anyját gyászolja. — Özv. Krisanich Istvánné, szül. Szombathelyi Eleonora, 71 éves, Szabásban. — Osterlamm Ernőné, szül. Koller Johanna, főiskolai tanár neje, 61 éves, Debreczenben; ugyanott Irinyi Istvánné, szül. Farkas Hermina, 65 éves. — Özv. Ring Károlyné, szül. Tichy Emilia, 63 éves, Aradon. — Buzát Mária, özv. Jakobovics Mihályné, 54 éves. — Özv. Pély Nagy Andrásné, szül. Szilassy Mária, 88 éves, holttestét Bajkára (Barsm.) szállitják. — Makutz Gyuláné, szül. Olajossi Riza, 28 éves korában, Kraszna-Bélteken. — Tölgyesi Sándorné, Esztergom legöregebb asszonya, 94 éves korában. — Schlesinger Józefin, Siklósy József, a «Pester Loyd» munkatársának édesanyja, Budapesten. — Özv. Páris Jánosné, 26 éves, Aradon. — Concha Annácska, Concha Károlynak, a Hornyánszky-féle nyomda igazgatójának kis leánya, Budapesten. — Lánczy Adolfné, szül. Pollák Katalin, dr. Lánczy Gyula kolozsvári egyetemi tanár és Lánczy Leónak, a pesti magyar kereskedelmi bank vezérigazgatójának édes anyja, 68 éves, Budapesten. — Hajduk Irén, 20 éves korában, Tokajon, s szülői mellett vőlegénye is gyászolja. — Özv. Medve Dánielné, szül. Koroknay Katalin, 81 éves, Debreczenben. — Láng Lajosné, szül. Veith Etelka.

SZERKESZTŐI MONDANIVALÓK.

Utolsó látogatás. Beteg valék... Az elsőben nagyon kellemetlenül, csaknem bántón hat az a czinikus hang, a mi az egészen átvonul. Hogy a szerelmi vaksággal megnyert sziv, ha felszabadul a varázs alól s belátja, hogy kincseit méltatlanra pazarolta: keserüséggel telik meg, az természetes, hogy keserüségét gunyban önti ki, mely épp ugy fordul a méltatlan ideál, mint önmaga ellen. A ledőlt bálványt azonban ujjongva taposni a sárba, az már vandalizmus. *A tenger valék* czimüben az első és második rész közt sincs semmi összefüggés, mintha a két rész két külön vers volna. Az első rész nagyon dagályos, a második sem ment minden dagálytól, de némi lendületesség tagadhatatlanul van benne s ott meg a verselés is jobban gördül. Szerző itt-ott a nyelvvel is borzasztóan bánik, például:

«Ez lesz talán jövőnk egész.»

Az ember alig érti meg, hogy mit is akar mondani, Máshol ezt mondja:

«A másik vissza *nem-e* néz.»

E helyett: nem *néz-e* vissza. Igaz, hogy a kérdő szócskának ilyetén használata már annyira divatba jött, hogy tősgyökeres magyar emberek is széltire használják, mert hajh, a nyelvrontás ragálya még általánosabban hat, mint a mikroskópikus lények fertőzése a testi szervezetre.

Muzslai. «A dombtetőn». A szerzőt kérjük, tudassa velünk lakczimét.

Szeretlek. Mulandóság. Gyenge mind a kettő. Az első versnek minden sora egy-egy hasonlat és pedig részint elcsépelt, részint erőltetett hasonlat; nem csak gondolat, de még hangulat sincs benne. A második még üresebb, még semmitmondóbb.

Nem közölhetők: Vilmához száll a madár. Október hat.

SAKKJÁTÉK.

1629. számu feladvány. Bull C. A. L.-től.

A «Bristol Mercury» feladványtornájában második dijat nyert.

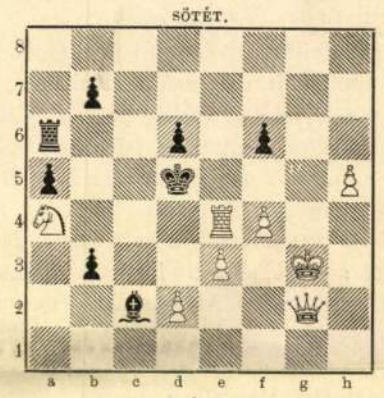

SÖTÉT.

VILÁGOS.

Világos indúl s a harmadik lépésre matot mond.

Az 1622. számu feladvány megfejtése.

Yong L. N.-től.

Megfejtés.

Világos	*Sötét*	*Világos*	*a*	*Sötét*
1. Kf7—g7	--- Ka1—a2 (a)	1. ---	--- ---	Ba3—a6—a8 (b)
2. Vc7—f7 †	--- t. sz.	2. Vc7—b6—b8		t. sz.
3. Bf4—a4—f1	mat.	3. V v. B		mat.

Világos.	*b.*	*Sötét.*
1. ---	--- ---	Ba3—c3:
2. Vc7—c3:	stb.	

Helyesen fejtették meg: *Budapesten:* K. J. és F. H. — Andorfi Sándor. — Kovács József. — *Kecskeméten:* Balogh Dienes. — *A pesti sakk-kör.*

KÉPTALÁNY.

A «Vasárnapi Ujság» 43-dik számában közölt képtalány megfejtése: *Képtárlat.*

HETI-NAPTÁR, november hó.

Nap	*Katholikus és protestáns*		*Görög-Orosz*	*Izraelita*
9 V.	E 24 B. assz. olt.	E 23 Tódor	28 G 23 Fer. vt.	26 Eszter
10 H.	Avel Andr. hv.	Flórenczia	29 Anasztázia	27
11 K.	Márton pk. hv.	Jónás	30 Zen. és Zen.	28
12 S.	Jozaf. Márt. pk.	Arkád	31 Epimak vt.	29
13 C.	Koszt. Szau. hv.	Didak	1 Nov. K. és D.	1 Kislev
14 P.	Jukund vt. Szer.	Klementin	2 Aczind. és t.	2
15 S.	Lipót hv.	Lipót	3 Aczepsz. vt.	3 S. T.

Holdváltozás. ● Ujhold 12-én 2 óra 54 pk. d. u.

Felelős szerkesztő: **Nagy Miklós.**
(L. Egyetem-tér 6. szám.)

Farbige Seidenstoffe von 60 kr. bis fl. 7.65
p. Met. — glatt und gemustert (circa 2500 versch. Farben und Dessins) — versendet roben- und stückweise porto- und zollfrei das Fabrik-Dépôt **G. Henneberg** (K. und K. Hoflieferant), **Zürich.** Muster umgehend. Briefe kosten 10 kr. Porto.

Füzetek. Sáros-Patakon megjelent: «*Károli Gáspár élet és jellemrajza*», a gönczi emlék ünnepen felolvasott és 12 db aranynyal jutalmazott pályamű, irta S. Szabó József naprágyi ref. lelkész; a Károli-szobor képével. ára 20 kr. Jövedelme a Károli-alap növelésére fordíttatik. — «*Turgenev*», irta Podhradszky Lajos, ki a hires orosz irót igyekszik jellemezni és műveit ismertetni a Zólyomban megjelent 55 oldalnyi füzetben, melynek ára 30 kr.

Uj magyar lap Amerikában. Az Egyesült-Államok Nebraska államában, *Omahában*, magyar lap indult meg «*Magyar Hon*» czim alatt, szerkesztője Zboray Tivadar, kiadója Bruszkay Gyula s hetenkint egyszer jelenik meg. Omaha — mint a lap első számában olvassuk — az utóbbi tiz év alatt fejlődött nagy várossá; most összesen 143,405 lakosa van, köztük számos magyar. Az uj lap főczikkében kijelenti, hogy az európai kivándorlásnak ellene fog működni, mert ilyenre ott szükség nincs, csakis a szanaszét szórt magyarokat fogja összehozni, hogy azok «megtartva nyelvüket, szokásukat, el ne veszszenek az ó hazára nézve». Az első szám nagy részét a magyar szabadságharczból vett visszaemlékezések töltik meg, vegyest omahai és egyéb amerikai s az ó-világból való hirekkel.

Uj zeneművek. Serly Lajos ismert nevü zeneszerző, 9 dalt adott ki *Szamos mentén* czim alatt, báró Splényiné Blaha Lujza asszonynak ajánlva. Ára 1 frt 50 kr. — Lányi Ernőtől *Impromptu hongrois* czimen jelent meg egy ujabb zenedarab, Klökner Péter székesfehérvári zeneműkiadónál. Ára 1 frt. — Goll János *Apolló* kargyüjteményéből is most jelent meg az októberi füzet, bő és gondosan összeállitott tartalommal. Ára egy évre 2 frt 50 kr. — Nádor Kálmánnál ujabban a következő zeneművek jelentek meg: *Somogymegyei csárdás*, Pete Lajostól; ára 80 kr; *Tubarózsa csárdás* ifj. Banda Marczi fővárosi czigányprimástól, ára 80 kr; s a *Legujabb budapesti népdalok* két száma «Fáj a szivem.» . . és «Kinyilott a kökény», ára egy füzetben 30 kr.

Nemzeti szinház. Október 31-ikén eredeti vigjáték bemutatója volt a nemzeti szinházban. Czime *Huszárszerelem*, szerzője pedig *Murai* Károly, kinek «Virágfakadás» czimü egyfelvonásos vigjátéka biztatón mutatta be már korábban a fiatal iró szinműirói képességét, a mit most igazolt két felvonásos uj vígjátékával. A «Huszárszerelem» mulattatta a közönséget, s érdekkel nézte folyását. Az első felvonás különösen sikerült. Aztán a darabban magyaros alakok mozognak, a párbeszédek sem nélkülözik a magyaros izt. Igy a közönség sok rokonszenvvel fogadta. A szerzőn meglátszik, hogy még a szinpadon nem elég kipróbált erő. A szereplők sokat jönnek-mennek, nem épen mintha szükség volna rájok, hanem mert a szerző kellőképen nem tudja őket mozgatni. A darab meséjének bonyolításában és kifejlesztésében sem biztos keze.

A «Huszár-szerelem» azt jelenti, hogy heves, de hamar elpárolog, igazi tüze nincs. Ezt van hivatva bizonyitani a darab. A darab hőse az elkényeztetett Anna (Csillag Teréz), a ki ugy került a két Barkoshoz, hogy mint kicsinykét a ház előtt találták, és a mellé tett levél Barkos ur gondjaira bizza. De mivel két Barkos van, a két testvér mindig ugy gondolkozik, hogy a gyermek a másik megbocsátni való botlása és szeretettel fölnevelik. Mind a kettő udvarolt egyszer egy szinésznőnek, de egymásért nagylelküen le is mondtak, csak évek mulva derül ki, hogy a gyermek atyja Berényi huszárszázados (Gyenes), a ki századával épen akkor kerül a faluba, a hol Barkosék laknak, mikor a szindarab eseményei történnek. Kálmán hadnagy (Benedek), a Barkosék unokaöcscse, megszökteti egy gazdag dánnak: Hüpignek (Vizvári) egyetlen leányát: Sárikát (Tolnainé) s két nagybátyja házánál keres menedékhelyet számára mig házasságához Hüpig beleegyezését kinyerhéti. Azonban kisül, hogy a leány anyja nem más, mint Barkosék egykori ideálja, ki tőlük elszakadva Hüpigné lett. A két agglegény zavarba jön, hogy most már Anna vagy Sárika miatt kelljen-e lelkiismereti furdalást érezniük. A bonyodalmat tetézi a Hüpig-pár megérkezése, kik a megszökött Sárika nyomába jönnek a kuriába s a fiatal szerelmes pár ügyét rendezni akarják.

E cselekménynyel párhuzamosan sző a szerző egy másik cselekményt, mely Anna és egy félénk érzelgős fiu: a poétázó Dér Pista (Zilahi) közt indul. A fiu szerelmes Annába, de alig mer szemébe nézni s a szilaj leány folyvást gunyolja. Neki Kálmán hadnagy tetszik s kétségbe van esve, hogy az Sárikáért, ez érzelgős, szószke bébéért bolondul. A csinosan rajzolt megoldás aztán az, hogy Kálmán szemet vet a hozzá való Annára s kiábrándul Sárikából, ez pedig Dér Pistában találja fel ideálját. A két pár boldogságához már csak az öregek dolgának kibonyolodása hiányzik. Ez is bekövetkezik, megtudják, hogy Sárika csakugyan a Hüpig lánya, Anna pedig a Kálmán — kapitányáé s anyja nem Hüpigné, hanem ennek egy barátnője volt, ki azóta elhalt, a Barkosék lelkiismerete tehát nyugodt lehet. A mulattató bohó helyzetek sok elevenséget hoznak a darabba, melyet a nemzeti szinház művészei jól kibányásztak. A szerzőt ismételve hivta a közönség, de távollevőnek jelentette magát.

Vértesi Arnold beszélyeiből a «Debreczeni Ellenőr»könyvkiadó hivatala gyüjteményes kiadást rendez, melyből már tizenegy kötet jelent meg, füzetenkint. Az egyes elbeszélések külön is kaphatók 5—20 krajczárért. Vértesi egyike jobb elbeszélőinknek s magyar szellemü iró, kinek ha művei az olcsó kiadásban a nép rétegei közé eljutnak, hatással lesznek bizonyára. Az olcsó füzetek kiadása egyszersmind kiszoríthatná azokat a selejtes német füzeteket, melyeket széltében terjesztenek nálunk is. Megrendelhetők a «Debreczeni Ellenőr» kiadó hivatalában.

3.

4.

TÉLI KALAPOK.

A Történelmi Tár. A Történelmi Társulat és a Tud. Akadémia történelmi bizottságának évnegyedes kiadványából az ez évi folyam utolsó kötete hagyta el a sajtót. Utolsó kötete lévén egy folyamnak, el van látva hely-, név- és tárgymutatóval is, a mi megkönnyíti az áttekintést. A kötet főbb czikkei: Levelek Heraclides Jakab és Zay Ferencz történetéhez, befejező közlemény Thallóczy Lajostól. Rákóczy Zsigmond levelezése, VII. közl. Szilágyi S.-tól. Oklevelek Teleki Mihály és a bujdosók történetéhez; Szemelvények külföldi levéltárakból, közli dr. Pastor; Az 1688-iki hadjárat és Belgrád ostroma, közli Göz százados; Szaniszló Zsigmond naplója, közli: Torma Károly. (Ára 1 frt 30 kr.)

* **A magyar színészet százados évfordulóján** a nemzeti szinházban tartott díszelőadásokról 19 képet közlünk mai számunkban, Kozmata Ferencz fényképei után; ezek közül P. Márkus Emilia fényképét, Kozmata a művésznő közbejött betegsége miatt a magyar tud. akadémia palotájában levő lakásán vette föl és pedig a homályos napok fogyatékos világossága miatt villamfény segélyével. Villamfénynél készült a J. G. fölvétele is az «apotheosis» végtableaujáról a szinpadon, a függöny lebocsátása után; a fényképezésre kevéssé alkalmas helyiség okozta, hogy e fölvétel nagyobb kiterjedésü és sikeresebb nem lehetett, de — ugy hiszszük — igy is érdekes emléke a jubiláris előadásnak.

A népszinház pályadijai. A népszinházi bizottság elhatározta, hogy pályadijat tüz ki oly darabra, mely *1848. márczius 15-ének* nagy eseményeit tárgyalja. A pályadij 500 frank aranyban. A pályázati föltételeket legközelebb állapítják meg. Zenedarabra szintén pályadijat tüz ki, 100 frank aranyat. A zenének a *szabadságot* kell dicsőiteni s lehet nyitány, vagy a darabba beilleszthető önálló zenemü.

KÖZINTÉZETEK ÉS EGYLETEK.

A magyar tud. akadémián nov. 3-ikán az első osztály ülésezett, Zichy Antal elnöklete alatt.

Hunfalvy Pál volt az első felolvasó, ismertetvén gr. Kuun Gézának «Relationum Hungariae cum Oriente gentibusque orientalis originis historia usque ad annum 1301» czimü kézirati munkáját. Gr. Kuun ebben az arab és görög történetiróknak a magyarokra vonatkozó följegyzéseit állitotta össze 1301-ig, s Hunfalvy nagy elismeréssel szól a latin nyelvü munkáról, ajánlva annak kiadását az akademiának. Egyszersmind ismét szóba hozta a magyar krónikákat, melyeket ő a maga részéről megbizhatatlannak tart. — *Simonyi* Zsigmond mutatta be ezután *Katona* Lajos értekezését, melynek czime: «Szivmátra». Ez a szó Ballagi «Magyar nyelv teljes szótárában» fordul elő, utóbbi időben a «Nyelvőr»-ben is kutatták értelmét s arra az eredményre jutottak, hogy «szivmátra» vagy «szimátra» annyi mint lidércznyomás. Katona azt fejtegeti, hogy honnan származhatott, és a szláv smrt (halál) tünik föl előtte, mint a szimátra eredeti alakja. Egyszersmind fejtegeti, hogy mit ért a nép a lidércz alatt. *Budenz* megjegyezte, hogy aligha «smrt» szó az igazi alakja, mert ez a szláv nyelvekben halált jelent, a lidércznyomás pedig csak nyughatatlan álom. *Simonyi* is kételkedik, hogy Katona jól következtet. Különben az sincs bebizonyitva, hogy a «szivmátra» vagy «szimátra» valóban helyes-e ebben a formában, s nincsen-e meg más alakban is. Ezzel végződött az ülés.

A történelmi társulat nov. 6-ikán tartott havi ülésén, melyen Pulszky Ferencz elnökölt, *Thaly* Kálmán kutatásaiból hallottunk érdekes adatokat a XVI. század lyrikusának, Balassa Bálintnak életviszonyairól.

Thaly a nyitramegyei káptalan levéltárában több okiratot talált, melyek a költő birtokviszonyaira vonatkoznak s életrajzi adalékait is kiegészítik. Az okiratok az 1580-as évekből valók s bizonyitják a költő szivjóságát, valamint könnyü vérü gazdálkodását, bő költekezését, a mi ellen öcscse, Ferencz is föllépett, törvényes tilalmat kérvén a jószágok eladásának megakadályozására. — *Ortvay* Tivadar tartotta a második felolvasást: «az Átony- és a Csanádnemzetségek birtokviszonyai Délmagyarországon» czimen. E két régi magyar nemzetséget már a legrégibb életirat, a «Vita St.-Gerhardi» említi. Átony föllázadt szent István ellen, s Csanád egyik vezére volt, de később sz. István hive lett. Birtokaik a Maros mellékén feküdtek. — Az ülés végén *Majláth* Béla tett jelentést az aradi vértanuk szobrának leleplezéséről, melyre a társulat szintén küldött képviselőket. *Pulszky* Ferencz elnök pedig hozzá tette e jelentéshez, hogy a lélekemelő ünnepen ott volt a nemzeti kultura, a tudomány, művészet és irodalom majdnem valamennyi testületének képviselete. A felsőháznak azonban egyetlen egy tagja sem volt ott s mágnásaink is távollétükkel tündököltek. Innét láthattuk Aradon, hogy a nemzet ereje és lelke hol gyökerezik. Az elnök megjegyzését zajos helyeslés kisérte.

A néprajzi társaság okt. 25-iki ülésén *Strausz* Adolf ismertette a bolgár kormány által kiadott nagy munka: «A népköltészet, tudomány és irodalom gyüjteménye» első három kötetét. A bolgár közoktatásügyi miniszter e müvet a bolgár néprajz, tudomány és irodalom ápolása czéljából adja ki. Dr. *Marienesku* Atanáz «Az áldozatok» czimü román mithologiai tanulmányát olvasta fel. Dr. *Kunos* Ignácz «A törökök Adakaleh szigetén« czimmel tartott előadást, bemutatva egyebek közt egy török népdalt, melynek tárgya egy török leány és egy budai magyar ifju szerelme. Katona Lajos *Hermann* Antalnak «A halottak és a virágok» czimü dolgozatát olvasta fel. Ebben a szerző a «koszoruáldozatok» ellen foglal állást, tulságos pazarlásnak mondva e szokást. Helyébe ajánlja azemberbaráti czélokra fordítható «koszoruváltságot», mely Kolozsvár köreiben már is terjed. A felolvasásokat választmányi ülés követte.

MI UJSÁG?

Az udvari élet Gödöllőn már e napokban megkezdődött. Ő Felsége a király nov. 7-én reggel érkezett Gödöllőre Bécsből, úgy szintén Gizella főherczegnő és férje Lipót bajor herczeg Münchenből

Nagy-Atádon a társulat veteránja, az öreg *Katona*, komolyan megbetegedett. Az arénához közel egy kis házikóban feküdt s egy este az orvos azzal a szomorú hírrel lepte meg a társulatot, hogy a betegség halálos válságot öltött s valószínű, hogy a beteg még az éjszaka jobblétre szenderül. A színészeket e hír igen leverte, az összetartozandóság érzése a vidéki szintársulatoknál igen erős, s ha valamelyik meghal, nemcsak a kollegát, küzdelmeik és nyomoruk osztályos társát, hanem egy lélekben velök összeforrt rokont is siratnak meg benne. A férfitagok azonnal összebeszéltek, hogy hajnalban összegyűlnek az arénában és szorgalmasan próbálni fogják a «Mért oly borús» című gyászindulót, hogy a temetésen szépen elénekelhessék. Ez meg is történt. De az öreg Katona betegségében éjfél után egy kis fordulat állott be, visszanyerte eszméletét, sőt reggel felé el is aludt. A színészek, kiket a beteg neje e körülményről értesített, mind siettek próba után az öreg czimbora ágyához, hogy saját szemükkel lássák: vajjon reménylhetnek-e?

A haldokló bágyadt tekintettel jelezte, hogy megismerte őket, sőt hosszabb szünet után meg is szólalt elhaló, halk hangon.

— Köszönöm, pajtások, köszönöm .. hallottam hajnalban, hogy tanultátok a «Mért oly borús»-t. Jól teszitek, gyerekek, magam is sok pajtás temetésén fujtam el ... hanem igaz .. a tenorprim nagyon fals volt .. próbáljátok el még egyszer ...

Szegény Katona! Félóra mulva már a túlvilágon volt, hol a szférák kórusában a tenorok bizonyosan tisztábban intonálnak.

*

Két tulajdonság tette nagygyá a kis *Rejtényit*. Először is, hogy öt lábnyi termete daczára a leghiresebb gyalogló volt; másodszor, hogy sugó létére angol flegmával birt. *Homokay* szintársulata valahol Erdélyben télvíz idején elküldte őt stációt nézni, és ő egy virzsinára gyújtva, gyalog indult neki a havasok glecsereinek. Másnap kegyetlen hófuvások keletkeztek s ő addig igazgatta kabátját, mig abból néhány szinlap és levél kiesett az uton. Ezek a levelek és szinlapok valamely irástudó fuvaros révén néhány nap mulva visszakerültek a szintársulathoz, hol ennek folytán az a hir terjedt el, hogy szegény Rejtényit bizonyosan megették a farkasok.

Tudnunk kell ugyanis, hogy az erdélyi farkasok igen rossz renoméban állanak. Minden havas esztendőben elpusztítanak egy csomó olyan embert, a ki még az eset után családot alapít, gyermeket nevel és unokákat ringat. Az a kéményseprő legény pedig egészen sablonná vált, ki előlük a kőkeresztre menekül és jéghalált szenved.

Ezekben a dolgokban a szegény ordasok rendszerint ártatlanok s néha igazán joguk volna felkiáltani Stuart Máriával, hogy jobbak, mint a hirük.

Minthogy a hófuvások egyre szilajodtak s Rejtényi egyre nem került elő, mindenki bizonyosra vette, hogy a «csúf férgek» csakugyan elemésztették. Rejtényi a zivataros idő alatt valamelyik félreeső faluban egy derék unitárius pap vendégszeretetét élvezte, ki őt három álló hétig nem eresztette el a házától.

A társulatnál általános volt a levertség. Megsiratták benne a jó bajtárst, a kitünő sugót és a jeles bérletcsinálót. De a legmélyebben sujtott bizonyosan a .. a .. mondjuk, a felesége volt. Sikertelen kisérlet volna a derék asszony kétségbeesését leirni, csak annyit említünk fel, hogy az első héten semmi áron sem akart vígjátéki szerepben fellépni, a második héten a fátyolon megfagyott könycseppek ragyogtak, a harmadik héten, egy kissé megvigasztalódott. Ebben nagy segítségére volt a fiatal segéd-szolgabiró, kit nem a tárczairói leleményesség, hanem egy ősi családi czimer véletlenül «*Farkas*» névvel látott el.

Egy szomorú téli estén, egy szomorúan butorozott szobában (Rejtényi lakásán) igen szomorú párbeszédbe voltak kettecskén elmerülve: Valószinü, hogy a társalgás az elhunytról folyt, de az bizonyos, hogy a thea előttük párolgott. Egyszerre megnyilik az ajtó s a ki azon belépett, az senki más nem volt, mint maga Rejtényi, azon plédesen, sálosan, zúzmarás fürtökkel és kerekre nyílt szemekkel.

Mi sem természetesebb, minthogy az asszonyságnak első dolga volt elájulni. Ezt már így

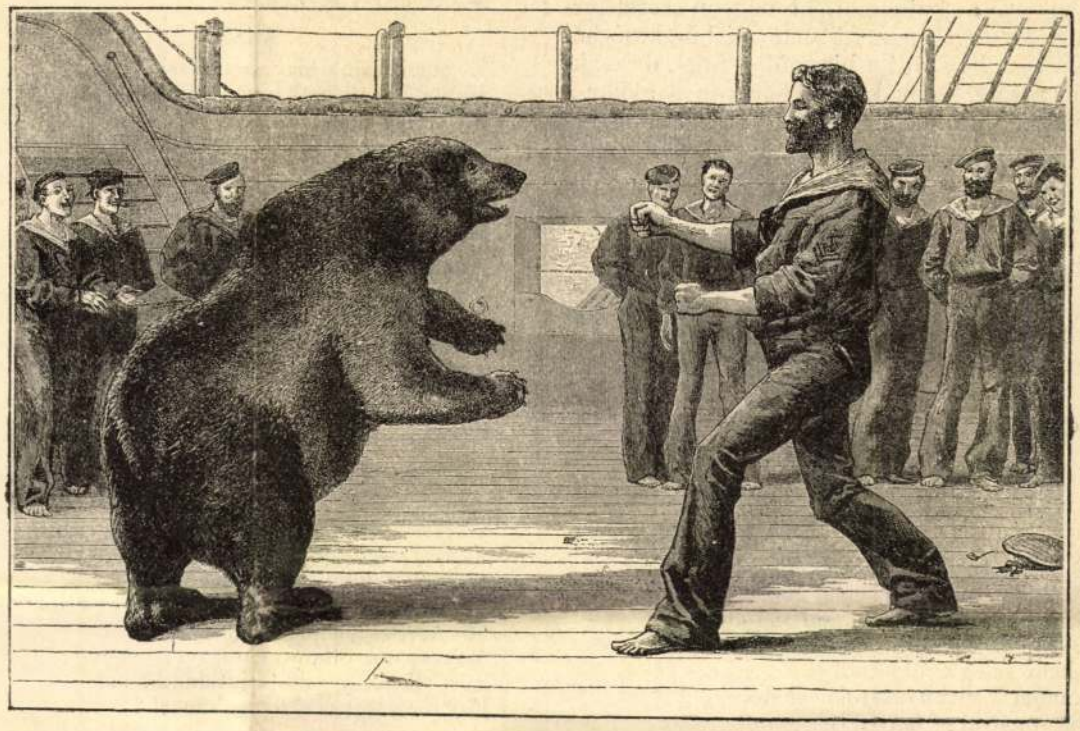

ÖKÖLVIVÓ MEDVE EGY ANGOL HADIHAJÓN.

hozza magával a hagyományos szinpadi etikett.

— A segéd-szolgabiró «örömében» akkorát ugrott, mint a ki mezitláb egy kigyó farkára talál lépni és olyan hebegést vitt véghez, mintha nyelvére ólomdarabot kötöttek volna.

— Milyen szerencse .. Rejtényi úr .. szegény asszony majd meghalt .. egész oda van .. csakhogy megkerült! Sajnálom, hogy nem maradhatok, de a hivatal ..

Azzal, miután csetelve-botolva a kilincset megtalálta, úgy elrohant, mintha Rejtényi magával hozta volna a farkasokat, a kik őt megették.

A derék férj pedig nyugodtan levetette a plédet, kabátot, sált, megitta a segéd-szolgabirónak szánt theát és csak azután jutott eszébe egy pohár vízzel leönteni az ájuláshoz konokul ragaszkodó hitvest.

— Hol vagyok? — mondá az ismert szinpadi tradicziók szerint a magához tért, — ah! igen, most tudom .. te megjöttél ..?

— Igen, én megjöttem és az a másik elment ...

— A másik? Micsoda másik? Ah! fejem ..!

— Hát a segéd-szolgabiró, Farkas. Jó, jó, csak ne komédiázz. Engem nem ettek meg a farkasok, nekem sincs étvágyam «Farkasok»-at enni. Punktum ....

*

Annak jellemzésére, hogy azelőtt mily patriárkhális viszony uralkodott a vidéken a közönség és a szinészek között, egy érdekes adoma maradt fenn.

A csurgói közönség tenyerén hordozta *Ujfalussyt*, ki egyike volt a vidék legeredetibb komikusainak. De azért jutalomjátékát a fátum egy disznótor képében teljesen tönkretette.

Ujfalussyt e kudarcz rettenetesen felháborította s valljuk meg őszintén, hogy a szinésznek nem lehet kellemes dolog azt tapasztalni, hogy a disznófülek és ludas kásák több vonzóerőt gyakorolnak, mint a művészi gyönyörűségek, melyekbe ő egész lelkét igyekszik belelehelni.

Elhatározta, hogy boszút áll, és alkalmilag felülteti a közönséget. E tervet Ujfalussy zseniálisan hajtotta végre. A jutalomjátékát követő héten «Tamás bátya kunyhója» került szinre, ő játszotta benne a komikus szerecsenfiut: Bengálit. A szerecsent a szinpadon úgy szokás maszkirozni, hogy a szinész feketére festi az arcz és a nyak látható részeit, kezére azonban fekete keztyüt húz, nehogy szereplőtársait a szinpadon bekormozza.

Ujfalussy megjelenik az első felvonásban kordován-pirító fekete ábrázattal, hanem a kezei a legtisztább kaukázusi faj színében ragyogtak. A közönség egyszerre észreveszi e bántó ellentétet, s előbb mosolyogni, majd botránkozni kezd e gondatlanságon. A nézőtéren egyik a másiknak mutogatja Ujfalussy kezeit, sőt egyikmásik peleskei notárius félhangosan mormogva, oda szól, hogy: «Még ilyen szerecsent nem ettem.»

Ujfalussy úgy tesz, mintha semmit se vett volna észre, s jóizüen végig játszsza az első felvonást.

A mint a függöny legördül, a szinházi habituék összedugják fejüket és elhatározzák, hogy ez esetért keményen le fogják hurrogatni Ujfalussyt és az igazgatót. Végre is a közönséggel nem lehet igy paczkázni. Kövesse meg magát Ujfalussy uram! stb. Szóval keményen neki készültek jól odamondogatni neki, a mi mindig igen kellemes dolog, ha az ember igazát érezi.

Következik a második felvonás, melyben a szerecsen fiu, mint vagyonos és felszabadult rabszolga, gavallérosan jelenik meg Bird tanácsos termeiben. És uram fia! Ujfalussy ismét fehér kezekkel állit be a szinpadra. A közönség itt már nem tudta rosszalását visszafojtani, és erősen pisszegni kezdett, sőt egy vállalkozó szellemü fiatal óriás már füttyre igazította ajkait.

Ebben a pillanatban Ujfalussy kinyujtja kezeit és nagy kényelmességgel úgy tesz, mint a ki keztyűt akar lehúzni kezeiről. És csakugyan testszin keztyü volt kezein, az alatt pedig egyiptomi sötétségü fekete keztyü. Ez tervszerüen volt előkészitve.

A mint a közönség a lehámló testszin keztyü alatt a feketét megpillantotta, az első pillanatban zavartan összenézett, de a másik pillanatban, meglepetve ez ötlet eredetiségétől, szünni nem akaró tapsviharban tört ki.

Ujfalussy a lehúzott testszin keztyűt ujjai közt himbálva hajlongott s mikor a tapsvihar lecsendesedett, csak annyit mondott:

— Köszönöm, uraim, jövő héten a «Keztyű és legyezőt» veszem jutalomjátékomul. Képzelhető, hogy milyen zsufolt háza volt.

Hanem azt máig se tudja a közönség, hogy az első felvonásban csupasz kézzel vagy testszin keztyüvel játszott-e a szinpadon?

ZÖLDI MÁRTON.

ÖKÖLVIVÓ MEDVE.

Képünkön egy angol matrózt mutatunk be, ki medvével akar birkózni. Nem mese dolog ez. A hatalmas bundás állat egykor, mint kis bocs, a «Cambridge» nevü angol hadihajóra került, itt növekedett fel s itt tanulta el a pajzán matrózoktól több más neveletlen tempó mellett ezt a szokást is. Jó darab időbe került, míg felnőve észre kezdte venni, hogy az angol boxolás neki is kellemetlen lehet s hogy nem mulhatlanul szükséges azt tűrnie. Midőn már haragudni kezdett az ily dolgokért s más vele szemben elkövetett s méltóságát sértő pajzánkodásokért: a háladatlan matrózok egyszerűen kitették a szűrét s jelenleg a londoni állatkertben van, hol azóta talán már egészen el is feledkezett a boxolás mesterségéről. — Mondják különben, hogy egy devonshirei paraszt, az angolok ősi boxolási hősieskedésének megfelelően, már régebben is birkozott egy medvével. Midőn ugyanis a faluban egy vándor komédiás járt medvével és majommal, az ilyeneket sohasem látott paraszt alázattal megkérdé: ki az a bundába öltözött

ur? A kérdésre a komédiás tréfásan azt mondá: «Ez egy orosz gentleman, ki nagyon szeret birkózni». Az angol paraszt nemzeti büszkeségből rögtön szembe szállt a hires idegennel, de csakhamar érezte, hogy hátrányban van s akkor a majomhoz fordult, mondván: «Urfi, beszéljen ezzel az urral saját nyelvén, hogy tisztességesen birkózzék, mert így megöl engem».

FÖLDÖNJÁRÓ CSILLAGOK.

Jókai Mórnak a magyar színművészet százesztendős örömnapjára írt drámai prológjából.

(Előadatott a nemzeti szinházban 1890 október 24-én.)

Múzsa.

Jöjj vélem!

Kelemen.

Hol lakol?

Múzsa.

Csillagok fölött,
A hol megszűnik a tér és idő,
A másodpercz és az aeon között
Nincsen különbség. Se mult, se jövő.
De midőn egy nagy eszme születik,
Akkor az ég a földet éri el.
S a föld a mennyekig emelkedik
Sik rónáival és fenyérivel.

Kelemen.

Hát ismerik az én hazámat ottan,
Egykor magyarok Istenét hallottam
S mi voltunk legkedveltebb gyermeki.
Ma már csak árvái vagyunk neki?

Múzsa.

Ne csüggedj, Pannon népe. Szól te rólad
Az égben földi hang, zengőn, busan,
Mely egy közös harmoniába olvad
S keresztül hangzik égi hymnuson,
Felhő, ha jő felőled, szól suhogva:
Nagy sóhaj űze, nem hagyott pihennem.
Csillag, ha hull az égből, azt susogja:
Erős imának hangja csalt le innen.
S a föld, miként ha tudná azt, hogy itt
Anyának hivják édes gyermeki,
A délibábban mond regét nekik
S jövendő nagyságukról álmodik.
S a boldogultak elszállt szellemi,
A kinek már e föld egy sárdarab,
A melyben minden fájás elmarad,
Melynek baját ott nem kell érzeni.
Közöttük is e népnek üdvözülte
A földi gondbul egyet nem feled:
Azt, hogy te voltál, oh hon, a ki szülte,
S még ottan is együtt érez veled.
Még onnan is e földre visszasóhajt
Zavarva az örvendők hymnusát.
És gyermekében újra élni óhajt
S folytatni a be nem végzett tusát.
És e tusának hoszsza ezredéves.
Százszor bukott, felállt, győzött, remélt.
Táplálta vérével a hirt — s ez mindig éhes;
Nép, melyről hallgat a hir, az nem él.
Most uj csatára hivnak, hol nem a kard
Hanem a szellem szerez diadalt.
Nagy nemzetek, a kiknek napja fényben
Delel, midőn tied nem is virad
Kiáltanak: állj népek versenyében
S győzz, vagy veszsz el, s kimultodat sirasd.
Eddig kardoddal vivtál híredért,
Fegyvertelen foglald el most a tért.
Tettekben szól az élet! A ki nem tesz,
Az halva van: e szót zúgd nemzetedhez.

Kelemen.

S meghallja-e szavamat nemzetem?
E nagy hadban vajjon ki vezetend?

Múzsa.

Másutt már nap van, itten még sötét,
Alig töri át méla éj ködét
Vezércsillagnak reszkető világa.
E csillagfény vezessen a világba.
Kicsiny csoportod számra oly csekély,
Ki hivó szóra küzdelemre kél.
És az sem a nemzetnek büszkesége,
Hanem kikért anyáknak arcza ége.
Kóbor lovagjai a szellemharcznak.
Őrjöngő lantverők, vándor müvészek,
Hajósai egy távol tündérpartnak,
Kis hirnöki egy új, egy nagy hivésnek,
Anyáknak arczán köny csorog miattok,
Apáknak átkát hordja szél utánok.
Előttük hangját gúnyos hahotának,
De menni fogtok, vissza nem riadtok.

Kelemen.

Oh, istennő, jól ismerem hadam,
Bolygó tüzeknek tábora: lidérczek!
Oh nem, nevezzük őket inkább
Földön bolyongó csillagoknak.
Lángelmék, kiknek a fejük
A csillagok közt, lábuk sárba, jár;
Az istenek s a férgek jó baráti.
Rabok, kiknek az Isten szárnyakat
Adott, de a világ bilincseket.

Múzsa.

És mégis rájuk bizva a varázsbot,
Mely nemzetednek alvó szellemét
Életre fogja költeni.

Kelemen.

Vándorbot az ma, koldustengető.
Nem! A koldusnak sorsa kedvezőbb,
Mert annak nem kell királyt játszani.
A koldus nem takarja rongyait
Aranyfüsttel. Nem éhezik borostyánt,
Magának koldul és nem nemzetének.
A koldusé a mai nap. Színésznek
Csak «holnapot» igér a sors, mi soha nem jön.

Múzsa.

De eljön az, s ha engemet szeretsz:
Múzsádat, úgy én bennem hinned is kell.

Kelemen.

Szeretlek, hisz lelkem tőled nyerém.
Anyám csak a földi életre szült,
Te halhatlanná tudsz teremteni.
Múzsám s hazám közé oszlik meg szerelmem,
Mit egyik ajándékba kíd, azzal én
A másiknak oltárán áldozom;
S ha elbukom, mit ád jutalmul a sors
Egy összetört élet nyugalmaért?

Múzsa.

Egy pillantást a távol nagy jövőbe,
Hogy a minek magját elültetéd,
Lásd meg a fát, mely országot takar be
S hullat tündérvirágot és arany gyümölcsöt
Ábrándjaid lásd messze túlhaladva.
Egy hant az, a mit most az égre feldobsz
S mig visszahull, egy templom lesz belőle.

(Ábrándos melódia.)

Múzsa. (A varázstükröt a felhő-kárpit felé forditja. A felhő kárpiton megjelennek Bánk-bán tragédia alakai, Lendvay, Lendvayné, Szentpétery, Jókainé, Fáncsy, Bartha, Udvarhelyi jelmezes arczképeiben, kiknek csoportja fölé emelkedik Katona szobra.)

MÁSODIK KÉP.

Múzsa.

Most lásd a másik képet.

(Szigligeti népszinműveinek alakjai, középen Szigligeti szobrával.)

HARMADIK KÉP.

(A harmadik magyar szinház száz év mulva a király szobrával középen.)

Kelemen.

Mikor leend ez álomkép való?

Múzsa.

Száz év alatt. Egy percz a csillagok közt!

Kelemen.

Ah, vedd el életemből.
A mi még hátra van, és adj helyette
Csak egy napot e dicsőséges korbul,
Csak egy napot. . .

AZ ARADI VÉRTANUK ÉS AZ ARADI SZOBOR-BIZOTTSÁG.

Alig multak el az aradi ünnepélyek, még mindenfelől hangzott az őszinte elismerés Zala György művészi alkotása iránt, mikor egyszerre nagyon kellemetlen utójátékot jelenetezett az aradi szobor-bizottság, mely mindent jól megvizsgálva, annyi hibát talált, hogy a művészt megillető 19,000 forint visszatartását határozta el. A bizottság kifogása azon kezdődött, hogy a talapzat köve rosszul van összeilleszve, a kő pedig nem mauthauseni, hanem sziléziai gránit, s ugyancsak a talapzat két lábbal alacsonyabb, mint kialkudták. A bizottság a határozatot a nélkül hozta, hogy a művésztől fölvilágosítást kért volna, a ki pedig megérdemelt volna ennyi figyelmet azért az odaadásért, melylyel a szobor fő és legnagyobb alakját, *a Hungáriát, teljesen díj nélkül készítette* Huszár mintája helyett, hogy az emlékműnek meg legyen stilszerü összhangja. Az aradi intéző körök határozatát gyorsan nyilvánosságra hozták s a művész több napig úgy állt a közönség előtt, mint a ki a szerződést nem tartotta meg. *Zala* azóta megküldte válaszát Aradra, a legkiválóbb szaktekintélyek nyilatkozataival.

Dr. *Szabó* József, egyetemi tanár és jeles geolog, *Nagy* Dezső, műegyetemi tanár, *Steindl* Imre, műegyetemi tanár és az új országház tervezője s építője, valamint *Gerenday* Béla szobrász, a szobrászati kőfajok alapos ismerője bizonyitják, hogy a sziléziai gránit szebb, mint a mauthauseni és épen séggel nem is olcsóbb, csak olyan szilárd, mint a mauthauseni gránit, mely utóbbinál vastartalma következtében rozsda-foltok mutatkoznak, mint ez József nádor és Petőfi budapesti szobrainál tapasztalható. A talapzat magasságát illetőleg a művésznek szabad elhatározást engednek bizonyos mértékig, hogy az összhangot megadhassa a részek arányában. Itt, a mennyivel alacsonyabb a talapzat, annyival szélesebb, a köbtartalom tehát megvan. A kövek összeillesztésére maga a szobor-bizottság választott mestert; különben is hézagok előfordulnak Deák és Eötvös budapesti szobrain is, még nagyobbak, mint az aradi szobron.

Az aradi szobor-bizottság eljárása a fővárosi művészi körökben nem kis felháborodást keltett, és a sajtó is élesen foglalkozik a kellemetlen esettel, mely egy érdemes művészt oktalanul állított a közvélemény elé, s hercze-hurczát kezdett oly dolgok miatt, a mikben az aradi szobor-bizottságnak nincs igaza. *Steindl* műépitész nyilatkozata különösen elitéli, hogy aradi szakértők, «a mű egyes tagozatait röffel mérték.» Nem csoda tehát, ha az így támadt visszatetszés közepette az aradi ünnepélyekről is hangzik föl egy-egy utólagos megjegyzés, s elmondják, hogy a mily kegyelettel ünnepelte Arad a nemzeti szabadság vértanuinak ünnepét, ép ugy megfeledkezett arról, hogy az ünnep a magyar művészetnek is szép napja. A képzőművészeti társulat képviseltette magát az ünnepen, voltak ott jeles művészek, de — Munkácsy kivételével — semmi figyelemben nem részesültek. Az ünnep közművelődési jelentőségéről annyira megfeledkeztek, hogy még a szobor megalkotóját, Zalát sem vették észre. A főispáni disz ebédről is hiányzott, noha a nap hőse volt, emlékezetes napot szerezvén sikerével a magyar művészetnek, diszes monumentumot alkotván Arad városának, a legszebb szobormüvet mindazok közt, melyeket hazánkban eddig fölállítottak. Talán kemény az itélet, hogy Arad intéző köreiben már ekkor nyilatkozott volna a hazai művészet méltatására ugyanaz az érzék, mely aztán a «szakértők» ülésén egy jeles szobrászszal szemben, ki épen Aradon szerzett szép koszorut, úgy bánt el, mint közönséges munkással, a kinek dolgát kubik vagy öl szerint taksálják. Ez a tónus, ez a modor sehol sincs szokásban művészek iránt. Nálunk először is áldozatkészséget kivánnak a művésztől, apellálván hazafiságára, s a régi harminczadot, mint köteles részt veszik meg rajta, aztán pedig őt magát nem veszik szemmibe. Zala aradi esete — a szakértők nyilatkozatai, a szobrot ismerő müvészek itéletei után — épenséggel nem buzditó példa arra nézve, hogy az ambicziő, a müvészi alkotás még elismerést talál nálunk. Ime egy szép szobor, mely müvészét egyszerre magasba emelte, de a melyért meghurczoltatik, melyért még anyagi jutalmazáshoz is csak pörrel, vagy idomtalan pörpatvarral juthat. Hol van itt buzditás, ha tehetséget érez magában a müvész, hol az elismerés, ha feladatát sikerrel oldotta meg? Bárcsak utolsó eset volna ez abból a vigasztalan korszakból, mely a szellemi munkával szemben dölyfös és érzéketlen.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

A magyar szinészet száz éves emlékünnepe a nemzeti szinház e hó 24-iki diszelőadásával kezdődött. A nemzeti szinház fényes diszletekkel készült az előadásra, melyre az alkalmi darabot «Földön járó csillagok» czimmel *Jókai* Mór irta. (Ebből a szerző fölhatalmazása folytán fentebb közlünk mutatványt.) Ezen kivül *Váradi* Antaltól «Az úttörők» czimű drámai prológot adják elő, és Simai Kristóf «Igazházi»-ját, s «az első magyar előadás apotheozisa» fejezi be az estét. A zenekar számára Lavotta és Ruzsicska műveiből válogattak régi jó magyar zenedarabokat. A nemzeti szinház disz-előadását szombaton és vasánap ismétlik, hétfőn pedig a budai várszinházban tartják meg. Száz év előtt is Budán szólalt meg először a magyar szinészet a fővárosban.

A magyar kir. opera-szinházban október 29-én tartják meg az emlék-előadást, a következő műsorral: I. Ünnepi nyitány, Erkel Ferenctől, vezényli Erkel Sándor. 1. Prológ, irta Várady Antal, szavalja Jászai Mari. 3. Ünnepi hangok, szimfóniai költemény Liszt Ferenctől. 4. Nyitány Mihalovics Ödön «Toldi szerelme» czimü dalmüvéből. 5. Ünnepi him-

Csend volt a szobában.

Fönt az utczán is el-elhallgatott egy pillanatra a dübörgés, melyet a tovarobogó bérkocsik és terhes szekerek okoztak.

Az ágy előtt ülő asszony fölpillantott az ablakra; nézte az oldaljárón végigkopogó lábakat: apró gyermekczipők, szép harisnyás lábak, ropogós úri topán, — zsineggel felkötött talpú otromba csizma, mely csoszogva, fáradtan vonszolódik végig a kövezeten.

Térden fölül már nem látni a járókelőket, a pinczelakás magasan fekvő ablakán keresztül, de a gyermekét ringató asszony képzelete kiegészíti abból a darabkából, a mit lát, az egész alakot.

A szép harisnya fölött szalaggal ékesített tarlatán szoknyácska, rózsaszínű, habforma krepkalapka következik, — a milyenbe ő soha se fogja öltöztethetni Mariskát. A ropogós úri topánt valami jó hivatalban levő, kedvére élő középkorú úr nyikorgatja, a ki bizonyosan nőtlen maradt, hogy gyerekekre ne kelljen költenie a jövedelmét; a zsineggel felkötött talpu csizmát ütött-kopott kalapú, meggörnyedt testű öreg ember viseli, a ki fáradtan czammog haza a napi munkából, melyet ötven esztendő óta végez, a nélkül, hogy a mikor szükséges, egy pár új csizmát tudna szerezni magának. Kellett a gyermekei ruházására, táplálására a nyomorult keresmény, s most öreg napjaira, mikor már annyit se tud keresni, mint annak előtte: nemcsak rongyoskodik, de talán éhezik is.

Az asszony elborulva sohajt föl; összevonja szemöldeit; az ablakról gyorsan, megrémülve a tulsó szögletben játszó gyermekei felé fordítja tekintetét, s akkor ellágyulnak vonásai; pillantása meleggé válik s — mintha valami veszedelemtől féltené — aggódva szorítja szorosabban kebelére csecsemőjét.

Lehajlik hozzá, mintha meg akarná csókolni; de nem csókolja meg, csak elgondolkozva nézi vézna arczocskáját.

Később megint fölemeli szemeit az ablakra. Már nem lehet jól megkülönböztetni az ablak felső részén ellebegő szoknyák szinét, alakját. Sötétedni kezd. Az oldaljárón haladók kopogása egyre gyorsabb, sietősebb; az utczai lámpákat már meggyujtották; látszik a szemben álló ház falán a lobogó láng visszaverődése. Távolról jókedvű mesterlegények dalolása, rikkantásai hangzanak, s a gyermekét tápláló asszony lélegzetfojtottan hallgatózik.

A pesti pékek sztrájkolnak.
Furcsa világ lesz ám holnap!
A kenyérárus boltja bezárva
A mester ott bent — ejh, be árva!...
A pesti pékek sztrájkolnak!....

Mintha a férje hangját ismerné föl; nyugtalanul pillant az ablakra, s vagy hat lábat lát összekavalyogva topogni a kövezeten.

Aggódva teszi le alvó kicsinyét az ágyra s hirtelen rendbeszedve mellkendőjét a kebelén, siet az ajtó felé; mielőtt azonban kiérne a konyhába, egy kissé fölborozott, izmos férfi toppan be a szobába.

— Apa! Apa! Apa! — szalad elébe a három gyermek, ki a karjába, ki a lábszárába csimpajkozva.

Az asszony meghökkent arczczal áll meg előtte.

— Hazajöttél, Ferencz? Ilyen hamar rád került a szabadidő? Vagy talán nem süttök az éjjel kenyeret?

— Nem ám, asszony! Se ma, se holnap. Holnapután pihenünk; azután meg — majd lesz valahogy!

— Csakugyan kitört a sztrájk?

— Ki.

— És... meddig fog tartani?

— Azt nem tudhatni. Míg a mesterek meg nem hajolnak igazságos követeléseink előtt.

— De... Az eltarthat egy hónapig is... Mit eszünk addig? Hoztál haza legalább valamennyi pénzt?

Ferencz kedvetlenül dobja kalapját az asztalra

— Két forintot. A többit oda kellett adnom a központi bizottság pénztárába; meg a gyűlés után egy kis barátkozás... Az is került valamibe... Mért nézel rám olyan álmélkodva? Csak nem gondolod, hogy megigyam a más borát s én vissza ne kináljam?

— Nem, Ferencz, de — látod — a lakás bére.

— Vagy azt akartad volna, hogy, mikor mindenki adott valamit a bizottság kasszájába a holnapi ünnep költségeinek a födözésére, egyedül én ne adtam volna semmit?

— Nem, Ferencz! De a kereskedő, a kitől a gyerekeknek a ruhácskákat vettük...

— Várjon!

— Aztán miből szerezzük be a napi eleséget magunknak és a gyerekeknek? Tudod, hogy én két hét óta nem birtam egy garast se szerezni a mosással... Ma megpróbáltam, de még nem birok a tekenő mellett hosszabban állani.

Ferencz hozzálépett a beszélő asszonyhoz, megfogta a kezét s erősen a szeme közé nézett.

— Zsuzsánna! Te úgy beszélsz, mintha szemrehányást akarnál tenni nekem, a miért a sztrájkolókhoz csatlakoztam?

— Nem, de mi eddig — habár szegényesen — ki tudtunk jönni a kettőnk keresetéből. Volt lakásunk, ennivalónk; tudtunk ruhácskát venni a gyerekeinknek... Én meg voltam elégedve, mert élhettünk.

— Jó, jó! De micsoda munkát kellett nekem azért végezni? — Még haza se jöhettem hozzátok, csak minden harmadnap este. Éjjel is dolgoztunk, mint a... Nem! A barom éjjel pihen, de mi dolgoztunk, izzadtunk, koldusnak való fizetésért, hogy a majszterek építhessék a kéthároremeletes házat a mi fáradságunk gyümölcseiből.

— De mégis fizettek, Ferencz! Biztos fizetésed volt. Én is dolgozom éjjel-nappal, mikor egészséges vagyok. Már reggel három órakor mosok; este tizenegykor még vasalok... De azért örülök, ha tehetem, ha kapok munkát... pedig az nem biztos jövedelem, a mire úgy lehetne számítani, mint a tiedre.

— Ejh!

— A harmadik emeleten lakó szobaúr, a kinek a fehérneműit tisztázom, huszonnégy éven át tanult, hogy majd kenyérkeresete legyen; aztán most félnapokig futkos a városban, hogy valami hivatalkához jusson; de nem kap s csak úgy tengeti magát, hogy egész éjszakákon át másol valami irást...

— Az az ő baja! Mi gondom nekem rá? — Én nem dolgozom nyomorult egy forint ötven krajczárért a mesternek, hogy az másik egy forint ötven krajczárt nyerjen a munkámon. Nyolcz órai munkaidő; béremelés és emberbe való élelem! Ez a vivát.

— Apa! Nem hozott nekünk friss zsemlét? kotorászott a kis Mariska az apja zsebeiben.

— Tisztulsz tőlem, kis boszorkány! — tolta félrébb az apa a kis lányt, de aztán megsajnálta a szomorúan rápislogó gyereket, magához vonta; leült egy székre s a térdére ültette.

— Majd máskor, Csóka! Most nem volt arra való idő. Majd máskor!

Ezzel megint az asszonyhoz fordult.

— Nem ezerszer mondtad magad is, hogy lehetne annyi lelkük a mestereknek, hogy legalább nehány krajczárral emeljék föl a fizetést, mikor nekik annyi a nyereségük?

— Igaz.

— Nem tették a szép szóra! Most kényszerítni fogjuk őket, hogy meghajoljanak akaratunk előtt. Meg fognak hajolni!

— De mikor?

— Mindegy! Nem szégyelted volna, ha árulója lettem volna a közösügynek? Ha azt mondták volna felőlem a munkástársaim: «A mesterek talpát nyalja! Bent marad a műhelyben, mert egy darab kenyérhajat dobott a gazda neki, hogy társait megugassa!»

— Csak azt a kicsikét megkereszteltethettük volna már! De ahoz pénz kell, s az a két forint, a mit hoztál, ennivalóra is kevés lesz... Minek is ad az Isten gyereket az olyan szegény embernek, a ki nem képes táplálni?

— Na, na; légy nyugodt, Zsuzsánna. Mondom, hogy nem lehetett máskép. Egyébiránt sokáig úgy sem tarthat a dolog... Meg fog javulni az állapotunk; csak kitartás, türelem!

A kis kereszteletlen nyöszörögni kezdett, Zsuzsánna meggyujtotta a lámpát s az asztal közepére tette. A gyerekek a lámpa köré gyülekeztek, az anya pedig makogó kisdedéhez sietett: megvizsgálta, aztán kebelére emelte, karjára fektette s tenyerével gyöngéden veregetni kezdte a párnácskáját.

— Csucsulj, csucsulj kicsikém! — Nem tudom: mi lelte? Egész nap olyan nyugtalan; nem tud aludni félóráig se egyfolytában.

— Csak nem beteg? vonta összébb szemöldeit Ferencz.

Zsuzsánna rémült megdöbbenéssel pillantott rá.

Letette az asztalra az apró jószágot s a lámpafény mellett gondosan megvizsgálta testecskéjét.

Nem látott rajta semmi gyanusat; megint összepakolta s el kezdett vele sétálni.

— Csucsulj, csucsulj, édes kincsem, szerelmetes kis többsincsem!

Nem, nem! nem akart csucsulni.

Ha öt-tiz perczre elcsendesedett is, egyszerre csak elkiáltotta magát, hogy «kvát!» sirt; keresett a szájával valamit. Hiába gondolta az anya, hogy megértette; hiába adott szájába valamit, a miről azt hitte, hogy meg fogja nyugtatni: a gyerek elhallgatott egy pillanatra, de aztán elfordította a fejét és sírt tovább.

Zsuzsánna arcza növekedő nyugtalanságot fejezett ki; nem vette észre, hogy a három nagyobb vacsora nélkül elszenderedett az asztalnál; majd ledültek székeikről. Ferencz fogta fel őket; levetkeztette és lefektette. Zsuzsánna pedig szaladozott föl s alá a legkisebbel a karján, egyre rázogatva:

— Csucsulj, csucsulj, édes kincsem...

Már Ferencz is el-elbóbiskolta magát; hogy el ne aludjék, a feleségével kezdett fel s alá járkálni a szobában, végre pedig egy rongyos kanapén foglalt helyet, a hol nem volt láb alatt s onnan nézte a gyermekét hintáló anyát.

Nézte, mérte, addig mérte, hogy egyszer nagy horkantás harsant meg a fülében. Fölnyitja szemeit, körülpillant, hogy honnan jött a hang? Hát látja, hogy az ablakon át dereng befelé a reggeli szürkület. Az asztalon még ott ég a petroleumlámpa, de már nem annyira világit, mint inkább füstöl; Zsuzsánna pedig még mindig azon módon szaladoz a szobában, karján a kicsivel, mint azelőtt.

Fölugrik; nagyon elszégyenli magát s odasiet a nejéhez.

— Még mindig sír?

— Nem. Kimerült, s ha tánczolok vele, nem sír; de ha leteszem, fölébred... Igaz lehet, a mit az elébb mondtál: hogy talán beteg.

— Az elébb? — bámul el a férj. — Hisz azt tegnap este mondtam.

— Tegnap este?!

— Igen. Nem látod, hogy már megvirradt? Hálistennek! Mindjárt az orvoshoz szaladok.

AZ ARADI VÉRTANÚK EMLÉKSZOBRÁNAK

Ravasz Imre pillan

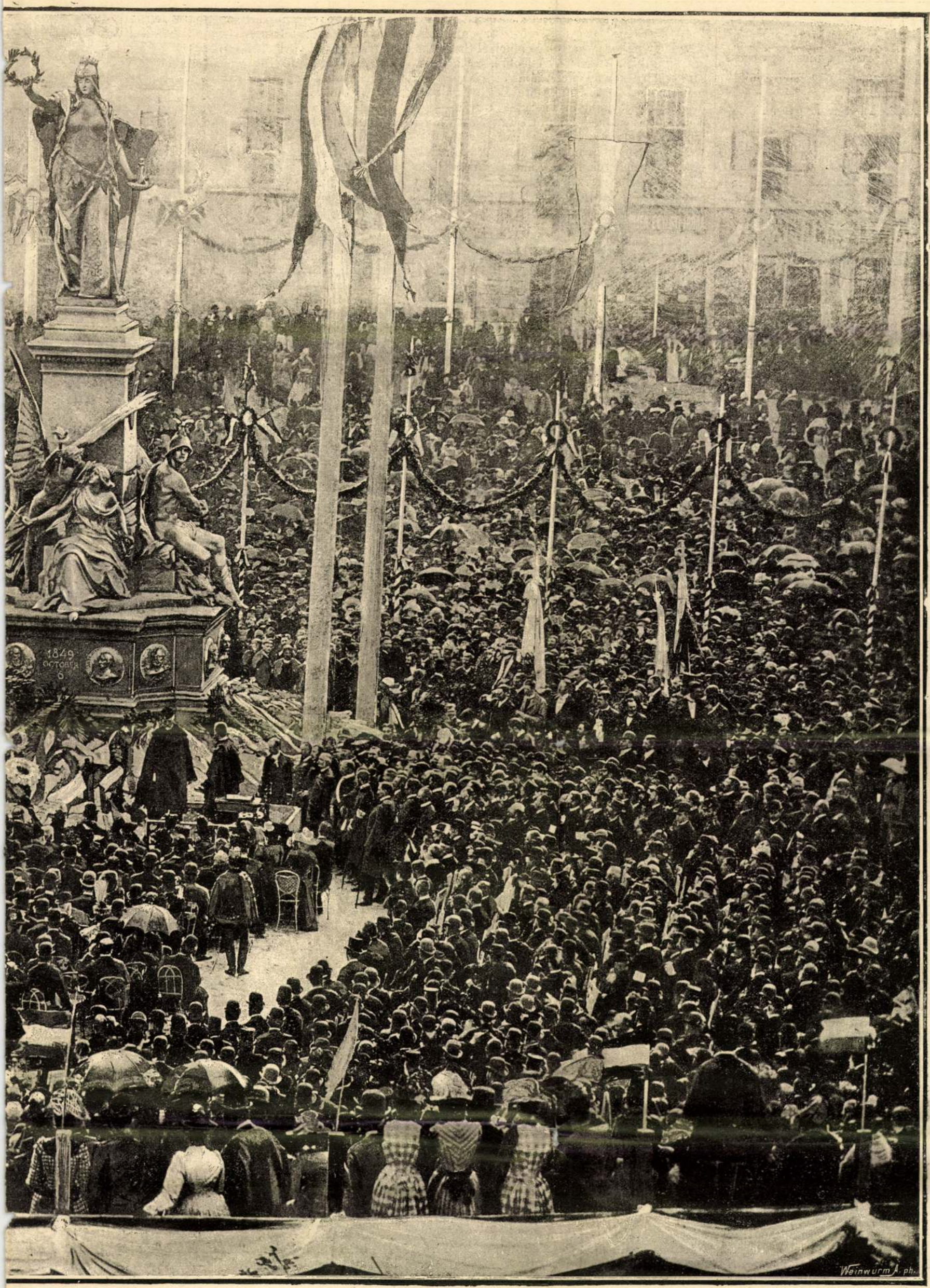

LELEPLEZÉSI ÜNNEPÉLYE OKTÓBER 6-ÁN.

tnyi fényképe után.

Lökd a nyakamba a nagy kendőmet, hogy betakargathassam vele szegénykét.

— De csak nem méssz így, most, egy egész éjszakai lótás-futás után? Megrogynak alattad a térdeid s a kövezetre bukol.

— Ne félts attól. Itt van a gyermek kezemben!

Ferencz nem akarja ereszteni, de hasztalan minden ellenkezés az anyával, a ki azt hiszi, hogy a gyermek beteg; magához vesz a két forintból egyet és szalad egy hirnévnek örvendő orvos lakása felé. (Vége köv.)

AZ ARADI ÜNNEP.

Az aradi vértanú-szobor leleplezési ünnepe még most, napok multán is, élénken foglalkoztatja a közvéleményt. A napi sajtó és a közönség egyhangulag megegyezik abban, hogy Zala műve a legsikerültebb szobor-alkotás az országban s méltó emléke a tizenhárom vértanúnak. A leleplezés ünnepéről mai lapunkban nagyobb képet adunk, mely *Ravasz* Imre aradi jónevű fényképész fölvétele után készült.

Ez a kép azt az emlékezetes jelenetet örökíti meg, a mikor *Zala* György, a szobor alkotója, művét átadja *Salacz* Gyula polgármesternek, hű gondozás és megőrzés végett. A művész diszmagyarban áll az emelvényen s mögötte szintén diszmagyarban látszik az ősz polgármester alakja. Zala a polgármester, illetőleg a szobor felé néz s úgy mondja el rövid, lelkes beszédét.

A közönség gyönyörködve nézi, hol a szobrot, hol a daliás művészt, a ki túláradó lelkesedésében gyorsan, tűzzel beszél, de azért a hallgatóság minden szavát áhítattal lesi s zajosan megéljenzi.

A szónoki emelvény körül ülnek a meghívott vendégek, többnyire magyar díszruhás alakok. Az első sorban ül *Klapka* tábornok, *Damjanichné* s a vértanuk rokonsága. Baloldalt ül *Munkácsy* Mihály a feleségével, (képünkön is jól fölismerhetők, a mint napernyővel védik magukat a nap heve ellen.) *Pulszky* Ferencz, *Irányi* Dániel és a többi orsz. képviselő. Jobbra szintén a vendégek sorakoznak. A vendégek mögött emelkednek a tribünök, tömött padsoraikkal, melyeken a legelegánsabb közönség foglal helyet. A szobor jobb felén van a hirlapírók emelvénye, balra a dalároké. S azontúl ember ember hátán szorong. A Szabadság-teret utolsó sarkáig megszállotta a lelkes, ünneplő sokaság. Jobbára férfiak állanak a középen, mert a nők a tolongástól félve, inkább a szélekre vonultak. A fellobogózott, szőnyeggel és virággal diszített házak ablakaiból is érdeklődő közönség kandikál ki.

Maga ez a roppant embertömeg változatos ruházataival érdekes képet nyujtott, melynek hatását csak emelte a ragyogó napsugárban tündöklő érczszobor, melynek gránit talapzatát a koszoruk százai boritották. A lombfüzérrel összekötött árboczokon a nemzeti lobogókat vidáman lengette az őszi szellő, mely nem hervadásról, hanem feltámadásról, a nemzet virágzásáról regélt...

VISSZAEMLÉKEZÉS SPELLETICH BÓDOGRA.

Nem tartozott a nagy emberek közé; szabadságharczunknak mégis kiváló egyéne. Hirneve nem terjedt messzire, mert az önvédelmi harcz leveretése után elhagyta hazáját, s visszajövén, teljesen visszavonult a közélettől.

Spelletich Bódog szereplése főleg lokális. Szabadkán, Bácska legéjszakibb városában müködött. Midőn a hires pesti pontok meghozattak, ő nyilvános népgyülésen a polgári kaszinóban márcz. 18-án azokat felolvasta és fejtegette. Junius 8-án a szorongatott zentaiak segitségére megy a szabadkai polgári őrséggel, melynek őrnagya volt. Ugyancsak 1848-ban őt s Biró Antalt képviselőül választja a város. — 1849. elején Debreczenben is belátták, hogy a katonai és polgári hatalmat az alsó-vidéken egyesiteni kell, február 12-én Batthyány Kázmér grófot teljes hatalmu kormánybiztosnak és melléje segédkormánybiztosul Spelletichet nevezik ki, noha utóbbi előttem kijelenté, hogy tulajdonképen nem a kormány nevezte ki, hanem Batthyány vette maga mellé, s törvényesen csak Szabadka kormánybiztosa volt; Batthyány azonban egész Felső-Bácskát reá bizá, s minden intézkedését szó nélkül aláirta.

Spelletich legfőbb érdeme, hogy Szabadka körül 1849. tavaszszal nagyobb erőt összpontositott, úgy, hogy mikor a szerbek Zomborról Szabadka ellen indultak, itt kemény ellentállásra találtak, sőt később a kaponyai csárdánál meg is verettek. A harcz előtt közvetlenül vette Batthyány rendeletét, hogy vonuljon vissza. «Én ezt — így beszélé el nekem — zsebrevágtam és a városi tanácsot felfüggesztettem.»

A győzelem után megkezdődött az ellenhadjárat. A kormánybiztos még most is besoroztatta a legénységet s Perczel leérkeztekor tekintélyes sereget talált; de fegyvert alig láthatott s noha Spelletich folyton sürgeté a fegyvereket, bizony még választ sem kapott.

Az önvédelmi harcz végén a déli harcztéren látjuk, Bem környezetében, ki Galicziába átküldé, hogy ott megkisértse a felkelés szervezését. Itt Luchowski lengyel főurnál volt elrejtve, a ki közel 20,000 fegyverrel rendelkezett. Spelletich később aztán Poroszországon át külföldre menekült.

Ezek után Amerikában tepeledett le, s felcsapott farmernek. Kossuth Lajos és Pulszky Ferencz emlékirataikban egy-két helyen meg is emlékeznek róla, de a számüzöttek politikai akczióiban ő tudtommal aktiv nem vett részt. Ennyit tartottam szükségesnek életrajzához toldani, mely a «Vasárnapi Ujság» f. évi 39-ik számában arczképe kiséretében megjelent.

*

Egyéni életének szép jellemvonásairól sem szabad megfeledkeznem. Teleki Sándor gróf a «Budapesti Hirlap»-ban * azt irta róla, hogy ő is «egyike a kivégzett, de meg nem halt embereknek.»

Spelletich az ingadozó, mások tanácsára hallgató Batthyány Kázmérnak teljes ellentéte volt. Kossuth feltétlenül bizott benne s hozzá intézett soraiban többször irta, hogy «erélyes működéséről meggyőződve lévén», stb. — Ennek az erélyének jelét nem egyszer adta, így pl. mikor Pál Antal bajai plébánost, mivel ez a forradalmi kormány ellen a papi székről szónokolt, befogatta. Hasonlókép járt Antunovics volt kalocsai kanonok is, a «Razprava o podunarskih i potisanskih Bunjevcih i Sokcih» mű szerzője.

A szerbek gyülölték, mert tudták, hogy a kaponyai vereségnek ő volt az értelmi szerzője, s ha ő nincs, Gál soha se támad. E miatt, mikor egyszer fürdőben járt, Racki horvát történetiró meg is támadta, azt irván róla, hogy «mind a tiz ujjáról szerb vér csepeg!» Nagyon bánthatta ez az öreg urat, mert nagyon sokszor, mikor estende gráczi lakásán beszélgettünk, el-elmondogatta, miszerint ő senkit halálra nem itélt, s a mi történt, annak szerzői a vértörvényszék és Batthyány Kázmér.

Szabadka tanácsával nem a legjobb viszonyban állott, mert az összegyüjtött seregének élelmezését kereken megtagadta, úgy hogy Spelletich requiráltatott is, mintha ellenséges földön járna. S akadt ember, a ki a legaljasabb gyanusitásokkal halmozta el, s főleg egy forradalmi szegedi ujság nem fogyott ki rágalmazásaiból. A szabadkaiak ezen eljárását bizony öreg korában se felejtette el.

Történt egyszer, hogy Szent-István községből a szerbek négy magyart vittek fogva Nugent elé. Spelletich erre egy parlamentairt küldött hozzá: «Tábornok úr! — irja — én négy ártatlan magyar helyett nyolcz szerbet fogattam el; ha szabadon nem ereszti őket, én a fogoly szerbeket agyonlövetem» s ez hatott is: Nugent a magyar foglyokat hazabocsátá, minek-kinek egy-egy huszast adván utiköltségül.

Deák Ferenczczel Balaton-Füreden hosszabb ideig tartózkodott. Deák, mint tudjuk, Windischgrätztzel való bicskei találkozása után visszavonult a forradalomtól. «Nem nekem való ez — mondá Spelletichnek, ha megverjük az ellenséget, ugy se tudom üldözni; ha meg megveretünk, nem tudok szaladni, mert, — no hát, mert a nagy hasam nem engedi.»

Mint kormánybiztos a szerbekkel is alkudozott. Sztojkovicsot, Bácsmegyének később főorvosát, — így beszélte nekem, — Sztratimirovicshoz meneszté jó zacskó aranynyal. A kormánybiztos következő feltétel mellett akart békét kötni: igért a szerbeknek teljes egyházi függetlenséget s egy Temesvártt felállítandó szerb törvényszéket; továbbá szerb vajdát, kit azonban a szerbek által követelt Bács-Bánság összes lakossága választand. De erre a szerbek rá nem álloltak, mert az így alakítandó vajdaságban kisebbségben voltak.

Spelletich egyike volt a legegyszerűbb, legegyenesebb, legpuritánabb embereknek. Őszbe csavarodott feje nem igen szerette az ujabb szokásokat. Egyszerűen élt, tisztán magának. Keveset érintkezett a világgal, de a kit megkedvelt, barátjául fogadta. A véletlen hozott engem összeezen amerikai szokásokba bujtatott forradalmárral, a ki hazáját jobban szerette önmagánál. Politikai meggyőződése sajátságos vegyüléke volt a republikánus és royalizmus fogalmainak. Kiérzett belőle a yankee, de tisztelettel viseltetett hazánk legelső magyar embere, a király iránt.

Öreg korában sokat szenvedett. Sulyos bronchitiszában napokat töltöttem mellette; s mikor tűrhetlenné vált helyzete, orvost kért. Egy kiváló internust, tanárt hivtam hozzá, de mikor ennek legelső kérdése ez volt, hogy lovagolt-e sokat ifjukorában? a hetvenhétéves törődött ember — nem kivánt a professzor ur reczipéjéből.

Ismeretes volt egyenességéről. A kit nem szivelt, távol tudta magától tartani. Engem barátjául fogadott, de csak majdnem két évi ismeretség után. Egyszer azonban egy időre ketté szakadt köztünk a bizalom. Némi szolgálataimért meg akart ajándékozni, s mikor visszautasitottam, felháborodva szólt: «magából se lesz gazdag ember!» Eltelt néhány hét, s az öreg ur felkeresett lakásomon, s azóta nem egy kedves sort, levélkét kaptam *tőle*, a ki a betüt gyülölte — ha magának kellett megirnia.

Dr. THIM JÓZSEF.

* Budapesti Hirlap, 1887. évi 26. sz. — Egyes adatokat életére vonatkozólag találni Iványi «Szabadka története» és Thim J. «Délmagyarország önvédelmi harcza» czimü müveiben is.

IDEGEN FÖLDÖN.

Az orosz határtól Párisig.

Jurjevskája Katalin herczegnő emlékirataiból.

III.

San-Remóban a Dickson asszony által számomra kibérelt ház, mint előre sejtettem, csakugyan elég szép és egyszersmind elég kényelmes is volt, úgy hogy mindnyájan igen jól éreztük magunkat benne.

S. nagyherczeggel mindjárt megérkezésem utáni napon kocsizás közben találkoztam. Én saját csinos fogatomban ültem, míg ő két, hasonjellemü úri emberrel, ronda olasz bérkocsin döczögött végig a san-remói korzón. Ezen kivül még az is bánthatta, hogy kisebb gyermekeim külön négyes fogaton jöttek utánam orosz ruhába öltözött cselédséggel, mi általános feltünést okozott. Ez utóbbi négyes fogatot Schickler bárótól vettem és Párisban még nem is használtam, noha a sportlapok előre jelezték a ritka szépségü, négy tökéletesen egyforma, fekete telivér megjelenését a Bois de Boulogne-ban. Másnap S. nagyherczeg egyik embere jelentette be magát nálam azzal az izenettel, vajon nem lennék-e hajlandó a négyes fogatot a nagyherczegnek bármely általam megállapitandó áron átengedni. Midőn azt megtagadtam és az előszobában Dickson asszonyság a maga jószántából — a mint utóbb megtudtam — még azt is hozzátette, hogy a lovak nem lesznek oly könnyen elfoglalhatók mint a lakás, a nagyherczeg finom modorának teljes erejével ellenem fordult, de valamint Párisban, úgy itt is mellettem szólalt fel a közvélemény, mert már a legközelebbi virág-korzón kocsimat a szó teljes értelmében virágokkal árasztották el, ellenben a nagyherczeg felé rothadt narancsok és czitromok repültek, míg csak a rendőrség közbe nem vetette magát. Harmadnapra San-Remo megszabadult a magas látogatótól, ki ottléte alatt hamarjában több botrányt idézett elő, mint a mennyi egész éven át történni szokott. Lakása üresen maradt és tulajdonosa sok pénzt vesztett, mert azóta senki sem mer házába költözni, honnan valamely nagyherczeg kedvéért a már tényleg ott lakó embereket ki szokták dobni.

A telet elég nyugodtan San-Remóban töltöttem, és csak nehányszor rándultam ki Nápolyba és Rómába, hogy ott tartózkodó rokonaimmal találkozhassam. Tán még késő tavaszig is ott maradok, ha február 17-én oly esemény nem zavar fel nyugalmamból, mely arra emlékeztetett, hogy ellenségeim nem hagytak fel üldözésemmel.

A mondott napon Szergiusz Alexandrovics

AZ ARADI VÉRTANUK SZOBRÁNAK LELEPLEZÉSI ÜNNEPÉLYE.
Cserna Károly rajza.

AZ ARADI NAP.

1890 október 6.

Holtáig emlékezni fog rá az, a ki ott volt; örökre bánhatja, a ki látója nem lehetett. Hetek óta beszéltünk róla, készültünk hozzá: de azért senki se tudta igazán, hogy mi lesz, hogyan lesz? Mert az ilyen dolgokat előre kimérni, kiszámítani nem lehet; egyetlen egy tényező, a mely másképen ütött ki, vagy a melyet számításba nem vettek: megváltoztatja az egésznek hangulatát, benyomását. Csak ha az időjárás egyszerre komor, esős, őszire változik, hidegen fuvó szelével, — mint a leleplezés előtt pár nappal igérkezett, — rendkívül sokat veszít az ünnepély minden tekintetben.

Istennek legszebb őszi napja mosolygott, fénylett, melegített, — ez utóbbit tán szinte tulságosan is tevé, — az ünnepélyre. Mintha azt mondta volna a természet: «hát ünnepeljünk együtt mindannyian, Ég és Föld.» Azt észre se vettük, hogy a katonai egyenruhák, (a jelenéi), oly teljesen hiányzanak; azt is kicsibe vettük, hogy a hivatalos Magyarország egészen távol volt; — végre is nekik mindig dolguk van az állam szekerén: — de hogy a nemzet igazi képviseletének, a törvényhozás két házának ünnepélyes küldöttsége el nem jött, ha nem térdét meghajtani az aradi Szabadság-tér láthatatlan szellemei előtt, (bár az se lett volna szégyen), de legalább szemeit fölemelni a koszorút tartó Hungária nemes alakjáig, vagy azután túl, a fényes égboltozatra, a népek Istene felé, kérni valamit, a mi tovább vezesse őket munkájokban: ez fájt egy kissé s talán resteltük is.

Mert nincs e hazának földén egyetlenegy pont, mely a komoly elmélkedésre, a szív fenekéig lenyúló mély bánatra s az egekig érő fölemelkedésre és önérzetre oly alkalmas volna, mint a tizenhárom vértanu szobra előtti tér. Nemzetünk legutóbbi negyedfél százados történetének egész tragikuma, a maga megrázó fönségében, ott volt, egy pillanatra láthatólag megérzékitve, abban a jelenetben, mikor a néma áhítatban figyelők előtt a szép szoborról a lepel lehullt. Minden ott volt e pillanatban, a mi a magyar ember szívének *fájó* és *édes* s ott szerencsére az *engesztelődés* is. S jó ha ebben a nemzet minden tagja részt vesz, a legutolsótól a legelsőig.

De hát voltunk így is elegen. És a mi sajátságos: annyira tele volt minden ember szíve a saját érzéseivel, hogy akkor, az ünnepély emelkedettségében nem is vettük észre, hogy hiányzik közülünk valaki. Az első pillanattól fogva, a mint Arad városának oly véghetetlen sok emléket keltő földére tettük lábunkat: megragadt és fölemelt bennünket egy láthatatlan szellemi legkör és vitt nyugodtan, némán, fönségesen, kiszabott utunkon. Mint a kiket egy lélek vezet, a melyben mindannyian boldogok.

A kik még nem látták Aradot, azok gyönyörködhettek is a szép városon, impozáns, széles főutczájával, palotaszerű épületeivel, nagy tereivel, a melyek mindenkor szépek; így, ünnepi díszben, kétszeresen azok. De hát az utczákon mily tenger nép; mily változatossága az alakoknak és öltözeteknek; minő találkozások; menynyi öröm az arczokon s milyen egyesülése valamennyinek egy nagy szívdobbanásban! Küldöttségek: megyéké, községeké, mindenféle testületeké; büszkén lépdelő, parancsoláshoz szokott alakok s a földnek egyszerű népe a polgársággal; ifjak, a kik még csak most kezdik tanulni, hogyan kell *igazán* szeretni a hazát s ősz, megtört öregek, kik ebben váltak öregekké. S ezek között is azok, a kiknél kétszeres lehetett az öröm és büszkeség: a régi honvédség töredékei, meghajlott, vihartól rongált alakok, azokban a jól ismert egyenruhákban, itt-ott egy-egy régi, fakó, rongyos zászló körül csoportosulva, de a mely drágább előttük, s előttünk is, mint a legújabb és legfényesebb.

Egy magas, még most is egyenesen álló alaknak nem jutott rá pénze, hogy új egyenruhát csináltasson az elpusztult régi helyett; egyszerű, szegényes gúnyájában jött el: de vállán ott függ, fakult zsinoron a sárgaréz trombita, melyet valamikor csaták viharában fúvott s ott ballag a megmaradt pajtásokkal a zászló alatt. Eljött egy kis lengyel csoport is; — szegények, honnat hiányozhatnának ők, a hol harczot és gyászt ünnepelnek! — vezérük egy magas, ősz alak, nemzeti öltözetben; a tömeg csendes tisztelettel nyit nekik utat.

Jól volt, hogy az ünnepélyt a templomban, requiemmel kezdték. *Ezt* az ünnepet nem is lehetett másutt kezdeni. És jól tették, a kik eljöttek oda s nem féltek a tolongástól, a mi nem volt; s a hatalmas vegyes kar zenéje mellett — melyet csak olykor szakított meg az oltár előtt szolgáló lelkész meglepően mély hangja, — újra érezhették azt, hogy Istennek legszebb és legmeghatóbb tisztelete, — ha nem az egyszerű, hangtalan, szívből jövő felsóhajtás, — akkor az ének, a zene. S mikor a requiemnek vége volt, — miként Kocsi Csergő Bálint mondja a gályarabságból megszabadult protestáns papokról, — mentünk mint egy álomban, beszélvén, vagy csendesen magunkban elgondolván, az Istennek nagyságos dolgait. Azon a nehány száz lépésnyi téren, a minoriták templomától a lepellel körülvett szoborig, bizony sok elgondolni való akadt. A gyászszal bevont templom félhomálya s a kint ragyogó fényes nap közötti ellentét szinte szemkápráztató volt; de micsoda ez a másikhoz képest, mely szintén lelki szemeink elé villant: a kivégzési éjszaka és a mai nap felragyogása közt!

A szobor előtti kép egyike volt a legszebbeknek. Egy óriási félkör, ünnepi ruhába öltözött, s szívükben és arczukon komoly, ünnepélyes várakozást felöltött emberekből, kiknek zöme a földszinten helyezkedék el (ezek voltak a meghivott és megjelent vendégek, az ünnepélyben szereplők s általában a kiválasztottak); s a félkörben köröskörül csendesen emelkedő tribünök ezer szinü tarka népe, mint egy virágokból összefont széles koszorú, vevé körül amazt. A földszinten levő vendégek között jól esett Munkácsy sűrű ősz hajjal borított, intelligens fejét látnunk; ő is a magyar géniusz győzelmének képviselője, habár békésebb időben s békésebb fegyverekkel, de azért nehéz, kegyetlen harczot víva a győzelemért; s Klapka György s több agg honvéd-tiszt tiszteletreméltó alakjait, kiknek, mint a bibliai agg Simeonnak, megadaték megérni e napot. S mikor Kölcsey bús, kérő hymnusának éneklése közt a szoborról a lepel lehullt, s a karcsún, könnyeden égbe törő szép mű, a kőben és érczben örökített apotheosis mindnyájunk szeme előtt ott állt: az öröm és lelkesedés közös érzése, mint egy villam-áram ragadta meg és állítá talpra az embereket, hogy e ritka szép pillanatban a mi szivöket csordultig betölté, azon hangban, mozgásban könnyítsenek. Mindenki boldog és elégedett volt: a közönség; a szobrot a város nevében átvevő polgármester és a szobor készítője. Valóban Zala György szép művet alkotott; az aradi vértanuk szobra a legszebb szobor Magyarországon; munkájára megelégedéssel nézhet. S azért talán, kis beszédében fölösleges is volt a műtörténelem itéletére hivatkoznia. Elég lett volna ennyit mondania: elkészítém legjobb tehetségem szerint; most átadom nektek; őrizzétek meg. A dicsőítő óda elszavalásánál sajnálattal nélkülöztük Nagy Imre hatalmas, érczes hangját; ezt a teret csak az tölthette volna be valamennyire s juttathatta volna érvényre a költeménynek néhány, kétségtelenül hatásos helyét. De így is jutott a dicsőségből Palágyinak; a közönség látni óhajtá; a mit már mint egyszerű győző is ily fiatal korban, megérdemelt. Lukácsy Miklós beszéde is mindvégig érdekes volt, lehetőleg igyekezvén igazságot szolgáltatni mindenik félnek e nehéz kérdésben. S azután következett a koszorúk lerakása a szobor aljára; egy egész erdő, zöld lombokból, virágokból, arany betűs, színes szala-

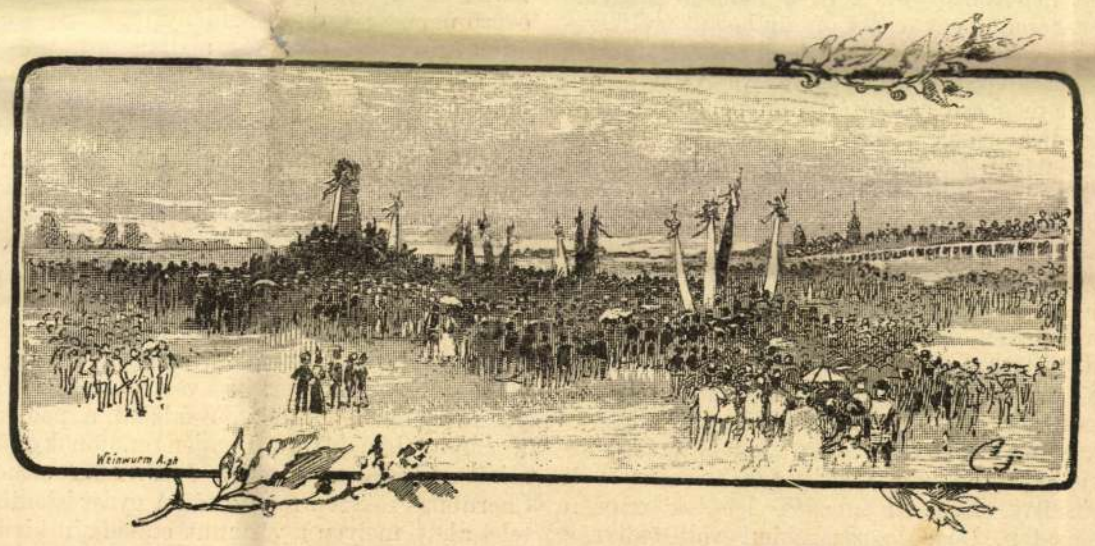

EMLÉKÜNNEPÉLY AZ ARADI VESZTŐHELYEN. Cserna Károly rajza.

gokkal át meg átszőve. Fölzengett a szózat, s egy-egy zöld galyacskát a szobor környezetének diszítéséből mindenki igyekezvén szakitani emlékül: ott hagyá a népáradat a tért, hogy helyet adjon egy másik áradatnak, mely eddig a szoborhoz közel nem juthatott.

Hivatalos ebéd nem volt s így a hivatalos felköszöntők is hiányoztak; de annál szabadabban elmondhatta mindenki, a mit gondolt és érezett. S erre volt elegendő idő, mert Arad vendeglői ennyi ember ellátására képteleneknek bizonyultak s nem kis küzdelembe és türelembe került, mig a vendég egy tányér eledelhez jutott. A legnagyobb rész maga ment érte a konyhába. Mert a bibliai két hal története a mi hitetlen korunkban nem ismétlődik, pedig ilyen alkalmakkor bizony jó volna.

A délutáni ünnepély színhelye a kilencz tábornok kivégeztetésének helye volt; a Golgotha, mint ott nevezik. Aradtól mintegy félórányira, túl a Maroson, a vár és Új-Arad közt elterülő síkon áll egy domb s rajta egy pyramis alakú emlékkő, szürke márványból, vasráccsal bekerítve. Ide indult meg a nép-áradat délután három órakor. Bámulatos az a rend és nyugalom, melylyel ez a nagy a tömeg a keskeny utczákon és utakon haladt, daczára annak, hogy egyetlen rendőr sem vala látható. Talán azért! — mondaná rá valamelyik pesti vendég. Ez ünnepélynek már semmi hivatalos színe nem volt; az aradi ifjúság rendezte; csak az ment, a kit szíve vitt, mert mindenki tudta, hogy ott látnivaló nincs; de azért elment, a ki csak tehette. Szép és érdekes látvány volt a különböző testületek és egyletek kigyódzó vonulása, zászlóik alatt, zene hangjai mellett, a hosszú, keskeny vonalon. Csak a nagy szárazságban felvert rettenetes por emlékeztette az embert, hogy mégis a föld fiai vagyunk. Az emlékdombra köröskörül felhelyezkedett a ki tehette; a többi rengeteg nép a síkon terült el. Éneket és nehány beszédet halottunk. Szónoki szempontból ezek voltak a legsikerültebb beszédek. A szív sebesebben vert, az ajk bátrabban és erősebben szólott, közvetlenül azon földön állva, melyre egykor az a rettenetes árnyék borult. A szó bátor és erős volt, de nem illoyalis sehol. Kimondta, a mi fájt, de csak azért, hogy ne legyen az elhaltak iránt igazságtalan.

Szomoru emlékű szép Arad városa! ez az elmult október hatodika abból a gyász-fátyolból, mely arczodat eddig előttünk takará, egy nagy, nagy darabot leszakíta. Higyjük, hogy lassanként a többit is megemészti a nagy engesztelő, az idő. A halálig hű hősöket megkoszoruzó Hungária alakja ezentul győzedelmesen szemünkbe fog ragyogni, valahányszor rád emlékezünk. S azok, a kik még nem látták ezt a szobrot: ha arra visz útjok, ne kerüljék el. Keressék fel az aradi Szabadságteret; nem fognak onnan távozni mély megindulás nélkül; nem a nélkül, hogy hitök ne erősödnék az igazság örök, isteni erejében s nemzetünk boldogabb jövőjében. —*h.* —*z.*

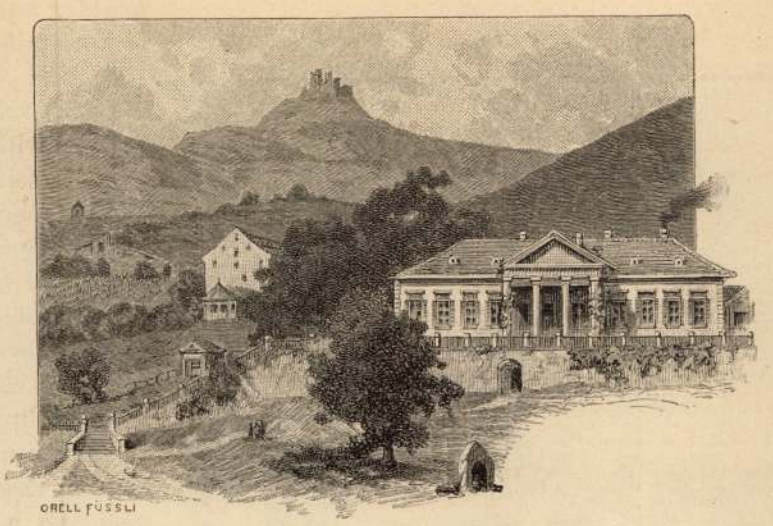

A VILÁGOSI BOHUS-KASTÉLY ÉS A VILÁGOSI VÁR.

AZ ARADI ÜNNEP.

Ujabb történetünknek nevezetes napja marad az idei október hatodika. Arad városa e napon leplezte le a tizenhárom vértanu szobrát, s az az ünnep, a melylyel e leleplezés végbement, a magyar nemzet ünnepe volt, s fényben, pompában és lelkesültségben felülmult minden várakozást. Mint negyvenégy év előtt, a nemzeti tragédia gyásznapján, egy egész ország borult mély szomoruságba: az idei évfordulón az egész ország hazafias lelkesedésben egyesülve vett részt a hála e magasztos nemzeti ünnepében. Arad, az Alföldnek ez élénk, kedves városa, középpontja volt e napon Magyarországnak. Minden tekintet odafigyelt s minden hazafiúi szív vele együtt dobbant. Ez adta meg az ünnepnek benső és mégis országos jellegét.

Arad város már hónapok óta lázasan készült a leleplezés ünnepére s mindenha dicsőségére van, hogy az oly nagyszerűen sikerült. A Párisra emlékeztető széles utczákkal, tágas terekkel biró város, igazi ünnepi köntöst öltött magára. A vasúttól a városba vezető Főút, az Andrássy-tér, a marosparti korzó s a mellékutczák valamennyi középülete, magánháza ízlésesen volt földiszítve. Nemzeti lobogók lengtek minden oromzaton. De a legpazarabbul volt ékítve a Szabadság-tér, melynek közepén emelkedik a 13 vértanu monumentuma. Ezt a nagy teret csinos paloták s fényes üzletek környezik. Reá néz az aradi szinház díszes főhomlokzata is. Ezen a téren minden ház fundamentumától a tetejéig nemzeti lobogóval volt tele aggatva, az erkélyeket keleti szőnyeg födte s az ablakokat lombfüzérek kötötték össze. A szoborral szemben, melynek főalakja: a Hungária, a szinház felé néz, volt felállítva amfitheátrumszerüleg az óriási tribün. A ponyvasátorba burkolt szobor előtt állott a szónoki szék, jobbra tőle a hirlapirók s balra a dalárda emelvenye. A szobor mögött pedig egy árbocz-erdő volt, minden oszlopon virág-guirland és tömérdek apró nemzeti zászló. Szóval a tér a szobor két felén égő kandelaberekkel, a nemzeti fátyollal bevont gázlámpákkal s vörös-fehér-zöld drapériával ékített boltkiratokkal, színgazdag tarka képet nyujtott.

A zászlók és diszítések élénk szinei közül kivált az a husz méteres hosszú fekete lobogó, mely a minorita atyák templomának tornyáról csüngött alá s emlékeztetett a nagy nemzeti gyászra.

A város ünnepi külsejét e diszítésnél is jobban emelte ama szokatlan élénkség, nyüzsgés-mozgás, mely utczáin uralkodott. Pályaházába az ország minden tájáról két-három részben érkeztek a vonatok. Valamennyi tömve volt utassal, s mennyi maradt le a közbeeső állomásokon! Hivatalos kimutatás szerint a vonatokon közel tizezer idegen érkezett Aradra s megközelítőleg lehettek azok is ennyien, a kik a környékről kocsin és gyalogszerrel jöttek be. S a pályaházban a fogadóbizottságon kivül ott volt a közönség színe-java. Ki övéit, ki barátját, ki kedves vendégét várta.

Milyen érdekes és megható volt, mikor a különböző testületek, egyesületek és küldöttségek bevonultak a városba. Csak látni kellett azokat az öreg 48-as honvédeket zászló alatt, dobszó mellett, kivont karddal, milyen büszkén, milyen feszesen vonultak végig a városon. Mintha csak otthon hagyták volna azt a hosszu 41 évet, mely barázdákat vont arczukra s megfehéritette hajukat, szakálukat. Eljöttek messze vidékekről, a Kárpátok aljától, úgy mint az erdélyi havasok tövéről, hogy még egyszer ünnepeljenek. Szegénység, aggság, messze út nem tartotta őket vissza, rászánták utolsó filléreiket, a lelkesedés feledtette velök éveiket s röviddé tette a leghosszabb utat.

A mai rideg, elfásult világban, igazán lélekemelő volt ez a szent zarándoklat a magyar nemzet Golgothájához.

Már az ünnepet megelőző napon tele volt velök az egész város, de hogy mennyien és milyen érdekes alakok vannak köztük, az az ünnep napján tünt ki, a mikor kora reggel a városháza előtt gyültek össze a többi deputátusokkal együtt. Harczedzett, marczona alakok torzonborz bajuszszal és szakállal, szinte most is készek szembeszállani az ellenséggel. Egy részök honvéd-egyenruhát, más részök régi módi magyar ruhát visel, de az atillán ott díszlik a nemzeti kokárda és a honvéd érdemjel. Az egyenruhások közt legérdekesebb a debreczeni *13 öreg honvéd*, a ki *Csutak* ezredes vezetése alatt jött el, azalatt a megtépett, rongyos zászló alatt, melyhez annyi dicsőség füződik. Mind a 13 ugy van öltözve, mint volt 1848-ban. Még a csákójukat övező nemzeti szalag sem hiányzik. A kávébarna atilla és testhez álló kék nadrág még most is jól áll rajtuk. Nyomukban jártak, épen ugy, mint hajdan, a *lengyel* bajtársak, a kik közül többen festői lengyel nemzeti ruhában jelentek meg. A *honvédek* egyenruháit kellemesen tarkította a sok díszmagyar ruha, mert a több százra menő megyei, városi és egyesületi küldöttség majd minden tagja díszmagyart vagy fekete atillát s árvalányhajas, darutollas pörge kalapot viselt.

Sok ezer főnyi érdeklődő közönség sorfala közt vonult fel a menet a minoriták templomába, mely gyászpompával volt ékítve. Fekete posztó födte az oltárokat, a falakat, a padokat. A templomban *Jánossy* Dömjén rendfőnök gyászmisét czelebrált s az ének és zenekar előadta Cherubini örökszép requiemét. A gyász istentisztelet alatt, melyen a vértanuk családjain kivül a megyei és városi dignitások s a vendégkép érkezett előkelőségek voltak jelen, a templom összes harangjai zúgtak.

A templomból a *Szabadság-térre* vonult a menet. Ez a tér már akkor az utolsó talpalat földig meg volt szállva emberekkel. A szobor mögött a nép ezrei álltak s a nagy tribün a rogyásig megtelt Arad város intelligens közönségével. Különösen nagy számmal voltak jelen a város lelkes honleányai, a kik jobbára fekete ruhát és fátyolt öltöttek e napra. A tribün 16 padsorában 3500 ülőhely volt, de azok közül egy sem maradt üresen. A tribün körén belül voltak a fentartott helyek a vendégek számára. Itt foglaltak helyet a küldöttségek és egyletek képviselői. Az elhelyezkedés körülbelül egy fél óráig tartott.

Ez az elhelyezkedés a maga mozgalmasságában igen sok érdekes látnivalót nyujtott. Öreg honvédbajtársak egymásra ismerve, sirva borultak egymás nyakába s könnyes szemmel emlegették a dicsőséges régi időket.

Csak ezen a téren lehetett képet alkotni az ünnep nagyszerűségéről és fényéről. S az a látvány, melyet ez a tér nyújtott, örökre feledhetetlen marad mindazok előtt, a kik abban gyönyörködhettek. A legszebb őszi nap ragyogott a felhőtlén égen s pazarul ontotta sugarait az alant nyüzsgő sokaságra. Szinte káprázott a szem, a mikor végig tekintett ezen az emberoczeánon. A téren közepes számítás szerint is legalább húszezer ember foglalt helyet. A tribünökön egymagában 5000 ember ült, s a mint azok lépcsőzetesen emelkedtek fölfelé, a rajta ülőkkel szinte összefolyni látszottak azok a nézők, a kik a házak ablakait és erkélyeit lepték el. S a szobor előtt fentartott helyeken milyen előkelő vendégség nyüzsgött. A főalakkal, a Hungáriával szemben ültek *Damjanich* Jánosné, a vértanu tábornok özvegye, unokahugaival; *Schweidel* vértanu tábornok leánya; gróf *Leiningen* Károly, a tábornok fia; *Pöltenberg* Ernő tábornok családja: Fáy Gedő, Fack Károly, Fack Elemér, *Pöltenberg* Jenny; *Lázár* Vilmos családja: Hollósy Ferencz, Székely Imre és leánya Irén. Ott volt szabadságharczunk kimagasló alakja *Klapka* György tábornok, *Munkácsy* Mihály és felesége, *Irányi* Dániel, *Pulszky* Ferencz, *Ugron* Gábor, *Asbóth* János, *Falk* Miksa, Aradváros orsz. képviselője, *Rohonczy* Gida, gróf *Batthyány* Géza, *Szemere* Miklós római nagykövetségi titkár, *Szemere* Attila, országgyűlési képviselőink minden pártból nagy számmal, az orsz. honvédegyletek küldöttsége élén *Tisza* László elnökkel, *Lévay* Henrik főrendiházi tag, a nemzeti szinház küldöttei *Feleki* Miklós és *Egressy* Ákos, az orsz. magyar képzőművészeti társulat képviselői *Keleti* Gusztáv vezetése alatt, Budapest főváros küldöttsége, melyet *Gerlóczy* Károly alpolgármester vezetett, a megyei és városi előkelőségek *Fábián* László aradi főispán és *Salacz* Gyula polgármester vezetése alatt, továbbá a különböző honvédegyletek, aggharczosok és tüzoltók.

S valamennyi vendég és meghivott notabilitás, többnyire diszmagyar ruhát viselt. Mintha csak kaczagányos őseink tértek volna vissza erre az ünnepre. Kocsagtollat, párduczbőrös kaczagányt, himzett dolmányt lengetett mindenütt a szellő s a nap fénye drágaköves forgókon, mente-csattokon és aranykardmarkolatokon tört meg. S e fényes díszmagyar ruhák mellett mennyi érdekes régi divatu, egyszerű magyar öltözet volt. Báránybőrös kucsma, prémes bunda, ódivatu buda, Kossuth-nadrág, zsinóros atilla, himzett

ARAD FŐUTCZÁJA.

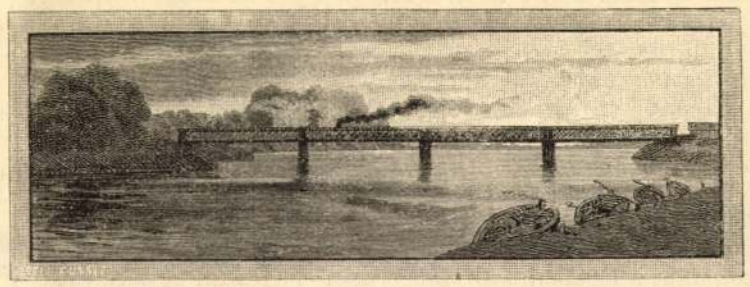

A MAROS VASUTI HIDJA ARADNÁL.

szűr tarka-barka sokasága volt itt. S hozzá azok az érdekes, magyar tipusok, a milyeket a fővárosban csak elvétve lát az ember. Ez a diszes vendégcsoport, abban a pompás keretben elbüvölő látványt nyujtott.

Az elhelyezkedés után a dalárdák rázendítettek a gyászéneket, melyet a tömeg néma áhitattal hallgatott. Ezután *Salacz* Gyula polgármester díszmagyarban lépett a szónoki emelvényre, hogy elmondja megnyitó beszédét. A szinház órája fél 11-et ütött, mikor e szavakhoz ért: «Adjunk hálát a nemzet géniuszának, hogy elérhetők a napot, a melyen az ige íme itt — testté lőn!» s e pillanatban *lehullott a lepel* az impozáns, szép szoborról, melyen a ragyogó nap glóriája tündökölt.

Az embertömegből, mely templomi csöndben hallgatta a szónokot, e perczben kitört a lelkesültség vihara. A sokaság mintegy varázsütésre fölemelkedett helyéből s elragadtatásában tapsolt, éljenzett és — sirt. Soha, soha ilyen jelenetet! Az ősz hazafiak egymás nyakába borultak és könnyes szemmel áldották a Mindenhatót, hogy meg engedte érniök e nagy napot. A hölgyek kendőiket lobogtatták s a zászlótartók a szobor előtt meghajtották lobogóikat. Feledhetetlen marad mindnyájunk előtt ez a magasztos kép örökre!

Damjanichné, a ki épen férje mellszobrával ült szemben, nem tudott hova lenni a zokogástól. *Munkácsyné* hangosan sirt és odafutott Zalához, hogy megrázza jobbját. Nyomon követte őt a többi vendég.

Perczekig tartott ez a túláradó lelkesülés, mely tetőpontját érte el akkor, mikor *Zala* György, a szobor alkotója az emelvényen megjelent, hogy átadja művét a polgármesternek. Zala igazi magyar leventének volt öltözve. Pörge kalapja hajlitott sastollával, a himzett fekete szür, sötétkék attila pompásan állott délczeg alakján s a művész megpillantásakor megujult a tetszészaj.

A szobor átadása után *Somló* Sándor, a jeles szinész és tehetséges költő díszmagyarban szavalta el a *Palágyi* Lajos pályanyertes ódáját. A költemény végéről közöljük itt a következő sorokat:

Oh áldott harcznak áldott vértanúi,
Századok fognak tőletek tanúlni...

Férfiak, kikben nincs önzés, önérdek,
A kikben emberméltóság lobog,
Kik fölemelnek porba sülyedt népet,
Hazát hódítnak s szent ember-jogot,
Kik mindent, mindent a világnak adnak,
Kincset, gyönyört maguktól megtagadnak,
S vállalnak büszkén vértanú-keresztet:
Az ő példájuk követői lesznek.

S ők élni fognak, élni mindörökkön,
Szent lesz, örökké szent a sírgödör,
A míg az eszmény ki nem hal e földön.
Míg magyar szellem még magasba tör,
Az ígét, melyért éltet áldozának,
Szivébe írták az egész hazának,
Utódtól fogja hű utód tanúlni:
Hogyan kell élni s hogy lehet meghalni.

Végül *Lukácsy* Miklós, honvédegyleti elnök és az ünnepélyrendező bizottság buzgó elnöke mondotta el hatásos emlékbeszédét, melyre a dalárdák éneke következett. A befejező *himnuszt* már együtt énekelte velök az egész sokaság.

A koszorúk elhelyezése rekesztette be az ünnepet. A szobor gránit-talapzata valósággal virág-özönben veszett el. Több mint 500 pompásabbnál-pompásabb koszorú volt reá helyezve, köztük a képviselőház, a pártkörök, a főváros, a honvédegyletek nagyszerű koszorúi. Nagyobb koszorúhalmaz nem ékített még szobrot nemcsak Magyarországon, de a külföldön sem.

Az ünneplő közönség déltájt a leglelkesebb hangulatban oszlott szét s öreg honvédeink testületileg tisztelegtek *Klapkánál* és *Damjanichnénál*, a kik mindketten rokonszenves tüntetések középpontjai voltak Aradon. Délután pedig az egész ünneplő sereg, követve tizezer főnyi közönségtől és beláthatlan kocsisortól, kivonult a *vesztőhelyre*, hol az obeliszk már akkor tele volt aggatva koszorukkal. Az obeliszk kőrakásán csakhamar embergúla képződött, melynek csúcsában ott állt *Munkácsy* Mihály födetlen fővel s végigtekintett az emberáradaton, mely a városból az emlek felé hullámzott. A művészt lelkesen éljenezte a sokaság. Mikor az ünnep szónokai: *Tiszti* Lajos és dr. *Barabás* Béla elmondták magasan szárnyaló beszédeiket, a fellángolt hazafiság újra tombolni kezdett s óriási üdvrivalgásba tört ki. Éljenriadal fogadta a *Hentaller* Lajos orsz. képviselő és *Eder* Rezső, krakói lengyel aggharczos rövid beszédeit is. Este hat óra volt, mikor az ünneplő tömeg zeneszó mellett a városba vonult. Arad lelkes hölgyei virágzáport hintettek útjokra.

Az öreg honvédek meghatottan vettek búcsút egymástól. Életök egyik végczélja betelt, most már nyugodtan hajtják fejöket örök pihenőre. Az aradi fényes nap megaranyozza életök alkonyát s megenyhíti a halál zordonságágát. Hisznek újra a nemzet jövőjében . . . .

De meghatva távoztunk az ünnepről mi is, a kik annak egyszerű nézői voltunk, mert ennél lelkesebb, megindítóbb ünnep nem esett még Magyarországon.

Dr. Kovács Dénes.

HAYNAU.

(1786—1853.)

Schönhals tábornokon, Radeczky vezérkari főnökén kivül, ki az 1848/9-iki olasz hadjáratról irt nagy munkájáról ismeretes, alig foglalkozott valaki a szomoru hírre vergődött Haynau Gyula Jakab báró osztrák táborszernagy viselt dolgainak leirásával.

HAYNAU. — 1851-iki rajz.

Schönhals is leginkább az 1848/9-ki olasz háboru különféle mozzanataiban működő Haynau ezredest és tábornokot mutatja be a katonai világnak, de iszonyt keltő tevékenységét csak mellesleg említi fel.

Igy tehát nem lesz érdektelen, ha némely általános dolgokon kivül, a történelmi igazság kedvéért, oly részleteket is elmondunk a «vitéz» tábornokról, melyek eddigelé vétetlenül vagy készakarva elhallgattattak.

Haynau 1786-ban, Kasselban született, mint I. Vilmos hesszeni választó fejedelem és valami Lindenheim nevű férjétől elvált asszony természetes fia. Anyját, ki zsidó nő volt, Ritter Rebekának hivták. Ennek szülei Haynau nevű sziléziai faluban laktak és a választó-fejedelem kieszközölte, hogy házasságon kivül született két fia a Haynau névvel együtt a nemességet is megkapja. Az idősb fiu, Haynau VilmosKároly, 1847-ig a hesszeni hadseregben szolgált és az 1848-iki mozgalomban mint az ottani csapatok főparancsnoka azzal tüntette ki magát, hogy a sajtószabadságot, a nemzetőrséget és egyéb alkotmányos intézkedéseket erőszakkal akarta megsemmisíteni, a miért aztán a hesszeni kormánybizottság alkotmánysértés és felségárulás miatt pörbe fogatta, minek az lett a vége, hogy állásából elmozdíttatott.

A «mi» Haynaunk bizonyos családi tekintetekből 1801-ben az osztrák seregbe lépett mint hadnagy. 1805-ben franczia hadifogságba esett, s onnan kiszabadulva, századosi rangot kapott. Ezután fokonként előléptetve, végre 1847-ben temesvári hadosztályparancsnok lett, de folytonos megférhetetlensége miatt állásától felmentetvén, Gráczban telepedett le, hol őt az 1848-iki olasz háboru kitörése találta.

Radeczky, ki Haynaut még azon időből ismerte, midőn Olaszországban, nevezetesen 1835-ben mint dandárparancsnok működött, pártolólag terjesztette föl Bécsbe Haynau folyamodványát, melyben tettlegesítését kérte. A hadügyminiszterium kereken visszautasította a kérvényt, s igy Haynau csakis mint önkéntes lépett a nevét viselő 57-ik gyalogezredbe ezredesi ranggal, de már a háboru elején korlátlan teljhatalommal, Verona parancsnokává lőn kinevezve.

Schönhals azt irja Haynauról, hogy a julius 24-iki ütközet Somma Campagna-nál csakis Haynau ügyes intézkedései folytán dőlt el az osztrák császári sereg javára, mert az előtte való éjjel önhatalmulag egy dandárt küldött a harcztérre, melynek megjelenésére az olasz vezérek nem számitottak. Ellenben mások azt mondják, hogy a szerencsés gondolat nem Haynautól, hanem egy alárendelt tiszttől eredt, kinek nevét azonban nagy bölcsen elhallgatta.

Egyáltalán mindazon hadtörténelmi munkákban, melyek az 1848/49-iki olasz hadjáratról megjelentek, Haynauról csak annyiban történik említés, a mennyiben *Ferrarában*, *Bergamóban*, és *Bresciában* a lázongó olasz népet féken tartotta.

Nevezetesen ez utóbbi városban, hol nehány idegen helyről oda érkezett fiatal ember a hátramaradt osztrák katonákat bántalmazta, oly vérfürdőt vitetett véghez, mely embertelenség, igazságtalanság és egyéb borzadalmak tekintetében a Tilly által elpusztított Magdeburg sorsát még türhetőnek mutatta.

Brescia elpusztítása, és az ott véghez vitt tömeges mészárlások eldöntötték az osztrák uralom sorsát Olaszországban. A Radeczky tábornok lovagias bánásmódjához szokott milánói nép megesküdött, hogy soha többé Ausztriához nem fog tartozni, és bátran el lehet mondani, hogy Haynau egymaga többet ártott a monarkhia érdekeinek Olaszországban, mint száz vesztett csata.

Végre Radeczky is megsokallotta egykori védencze dolgait és «katonai dicsősége fénypont-

járól» Velencze ostroma alatt, a seregből való eltávolitását kérte.

Wohlgemuth ügyetlensége, melyet Nagy-Sarló alatt a «lázadó magyarok» ellenében tanusitott, épen kapóra jött egy bizonyos pártnak. Az orosz intervenczió hírére, erélyesebb fellépésre unszolták a bécsi köröket, s Windischgrätz, Welden és Wohlgemuthnál *keményebb* vezéreket óhajtottak, kik «egy csapással végett vetnének a forradalomnak». E czélra báró Haynau altábornagyot, mint a legalkalmasb embert ajánlották. S Haynau táborszernagygyá és a Magyarországon álló valamennyi hadak főparancsnokává kineveztetvén, korlátlan teljhatalommal a már leigázott és még ezután leigázandó ország részeinek polgári kormányzatát 1849 május 10-én átvette.

Győrnél, Komárom, Szeged és Temesvár alatt viselt katonai dolgairól a történelem már elmondta itéletét.

A két első helyen az orosz csapatok segítsége nélkül seregével végképen tönkre jutott volna. Szegednél ép úgy, mint Temesvárnál, nyolczszoros túlerővel lépett föl a hátukban az orosz sereg által is fenyegetett magyar hadak ellen, és végre is Görgei nem előtte, hanem az oroszok előtt tette le a fegyvert. A mit a harcztéren a fegyver élével el nem érhetett, azt augusztus 13-ka után, sőt attól az időtől kezdve, midőn az országba jött, a legembertelenebb kegyetlenségekkel akarta keresztülvinni.

Ácsi főhadiszállásáról portyázó csapatokat küldött a vidékre, honnan a gyanus embereket nem-, kor- és valláskülönbség nélkül hurczoltatta elő. Ki tudná a sok vértanu neveit elmondani, kiket Haynau úton-útfélen főbe lövetett vagy a legközelebbi fára fölakasztatott.

Végre az október 6-iki mészárlások után, Haynau működését a bécsi miniszterium is megsokallotta, a mennyiben a sommás és tömeges kivégeztetések dolgában némi korlátozást rendelt el.

Midőn a halálos itétetekre nézve teljhatalmát még inkább megszorították, sőt bizonyos jelek oda mutattak, hogy állásában nem fogna meghagyatni: Haynau Pestre visszasietve, egy tollvonással teljes amnesztiát adott számos politikai fogolynak, ezzel akarván megboszulni magát mindazokon, kik fölötte uralkodni és tetteit korlátozni akarták.

Véres uralma egészen 1850 julius 6-ig tartott, midőn 200 ezer forintnyi pénzajándékkal nyugdijaztatott.

Pestről egyenesen Gráczba ment, hol azonban mindenki kitért az utczán előle. Dotácziós pénzéből Magyarországon szép birtokot vett, és a magyar nép türelmében bizva, nálunk akart letelepedni.

De hamar be kellett látnia, hogy az előzmények után szivélyes fogadtatásban nem részesülhet. Külföldre utazott tehát, de mindenütt, a hol csak felismerték, ugy lőn fogadva, hogy személyes biztonsága végett a rendőrség oltalmát kellett igénybe vennie.

Londonban 1850 szeptember 19-én megtekintette a Barclay-féle nagyszerű sörfőző-gyárat, itt azonban tettlegesen bántalmazták, sőt tán agyon is verik, ha egy hátsó ajtón ki nem szökik. Hasonlóképen bántak vele Brüsszelben és Párisban, hol Napoleon Lajos katonasággal őriztette, nehogy a nép kezei közé kerüljön.

Külföldi útjáról visszatérve, a birodalmi főváros díszpolgársággal tisztelte meg.

1853 márczius 12-én magyarországi birtokáról Bécsbe érkezett, hol a «Wilder Mann» nevü fogadóban szállott meg. Itt rövid betegeskedés után két nap mulva, vagyis márczius 14-én meghalt. Midőn leányát erről táviratilag értesitették, ez rögtön azt válaszolta, hogy atyját el ne temessék, mig ő személyesen Bécsbe nem jön, de mivel ez a kiszabott időn túl meg nem történt, Haynaut eltemették. Leánya azt adta elő, hogy atyja sokszor fej- és gyomorgörcsökben szenvedett, és gyakran három napig is mozdulatlanul feküdt, mintha meghalt volna. Miután az észlelt jelek oda mutattak, hogy Bécsben is csak tetszhalott lehetett, fölmerült a gyanu, hogy Haynau valószinüleg élve lőn eltemetve és a koporsóban szenvedte át a lassú halál minden kinjait.

Testvérbátyja, Haynau Vilmos, 1856 január 21-én a tébolydában halt meg; ennek fia pedig, Haynau Frigyes hesseni altábornagy, 1863 január 24-én szintén mint eszelős lőtte magát agyon.

Kétséget nem szenved, hogy Haynau végtelen átkára volt ügyünknek; de ezerszer többet ártott a monarkhiának, melynek tekintélyét és morális befolyását Olaszországban ép úgy, mint Magyarországban hosszu időre lehetetlenné tette.

*

Jegyezzünk föl itt még egy pár adatot a szomoru nevezetességü tábornokról.

Mindazok, kik Haynaut még azon időből ismerték, midőn Bécsben és Temesvárott mint hadosztályparancsnok müködött, nem győzték a változást csodálni, melyen valója keresztül ment. Temesvárott Haynau mint pazar, könnyen élő és szenvedélyes kártyás, a legelőkelőbb körökben szivese nlátott vendég volt. Ha véletlenül sokat talált veszteni, napokig sem mutatta magát, nehogy valaki észre vegye rossz kedvét. Alantas tisztjei soha sem panaszkodtak ellene, csak fölfelé nem akart meghunyászkodni és ezért folytonos surlódásoknak volt kitéve.

Hrabovszky és gróf Zichy Nándor tábornokok, kik annak idején feljebbvalói voltak, utóbb megérezték Haynau bosszuját, midőn a véletlen az ő sorsukat is a kezébe adta.

Zichy N. gróf mint Velencze parancsnoka 1848-ban oda volt utasitva, hogy a várost bombáztatásnak vagy ostromoltatásnak ki ne tegye, nehogy a sok műkincs elpusztuljon. De már azt nem mondták meg mivel akadályozza meg ezt, ha az olaszok hajóikkal nem hátrálnának? A mint tudjuk, Zichy a lehető legkedvezőbb feltételek mellett kapitulált, habár a város megtartására mindent elkövetett. Haynau azonban annyira vitte ellenében a dolgot, hogy Zichy rangjától, minden méltóságaitól és rendjeleitől megfosztva, húsz évi börtönre itéltetett, melyben nehány hónap mulva meg is halt.

Temesvárt a negyvenes évek vége felé Haynau a többek közt sokat fordult meg Kiss Ernő házában és ennek unokaöcscsével, a nem régen Budapesten elhalt id. Kiss Miklóssal jó viszonyban élt. Október 6-ika után valamely bennszülött kém azt vélte, hogy Haynau szivesen fog venni, ha Kiss Miklóst elfogatja. Miután pedig azon időben az efféle emberek szavára mindenkit elfogtak: Kiss Miklós is nagyon hamar az Új-épületbe került. Innen valami módon tudtára adatta egykori jó ismerősének, Haynaunak, hogy elfogatása az ő nevében történt, mit már azon okból sem akar elhinni, mivel a szabadságharczban ő tevékeny részt nem vett.

A hir hallatára, Haynau, ki akkor az egyetem-utczai gróf Károlyi György-féle palotában lakott, megparancsolta, hogy Kiss Miklóst azonnal állitsák elő. Egy óra mulva a fogoly kat gránátos és egy altiszt kiséretében Haynau előszobájába került, hova előtte már többen is eljutottak, csakhogy azokat onnan egyenesen a siralomházba, nehány óra mulva pedig a vesztőhelyre vezették.

Báró Hanstein őrnagy, Haynau egyik szárnysegéde és természetes fia, ki az efféle előállításokhoz már nagyon hozzá volt szokva, bejelenté ő exellenciájának, hogy Kiss Miklós politikai foglyot előállitották.

— Hát önt ki az ördög hozta ide? — ordítá Haynau szokott modorában.

Mire Kiss Miklós azt felelte, hogy ide hat gránátos kisérte.

— Úgy, de Pestre honnan került? — folytatá a vitéz tábornok és Kisst karon fogva szobájába vezette, honnan megfordulva, a kiséret távozását elrendelte.

Nehány percz mulva Kiss mint szabad ember hagyta el a palotát.

Az ilyen szelid lefolyásu eljárás azonban a legnagyobb ritkaságok közé tartozott, s a vérengzéseket Haynau nemcsak maga intézte, hanem főhadsegéde Pokorny ezredes is, ki nagy befolyást gyakorolt a rendkivül szeszélyes és ideges Haynaura, és miután a magyar ügynek halálos ellensége volt, ez is sok embert küldött a vesztőhelyre a Haynau nevében.

EGY TÖRTÉNETI KÉPTALÁNY.

Ujabban majd minden boltkirakatban egész sora szemlélhető azoknak az ugynevezett *vexirképeknek*, melyek hol szellemesebb, hol kevésbbé szellemes formában teszik próbára a néző türelmét, olyan csábitó czimekkel, hogy: «hol a medve?» «hol a macska?» «hol az anyós?» És nagy a megfejtő benső elégtétele, ha hosszas keresgélés után végre kiüti magát a czammogó medve a fa ágainak kuszált körvonalai közül, vagy az anyós mérges arcza az előttünk álló alak válldomborulatából. A tréfa egész modora és jellege látszólag német és aránylag uj eredetre vall, pedig sem az egyik, sem a másik. A legrégibb vexirképnek Francziaországban és pedig a század elején találjuk nyomát, ép abban a képben, melyet elég érdekesnek tartunk itt bemutatni.

A legelső vexirkép érdekességét fokozza az, hogy iránya tökéletesen politikai és a tárgyát képező ibolya-csokor a Napoleoni dynasztia iránti hűség symbolikus kifejezője. Mikor váltotta fel a franczia liliomot az ibolya mint jelképes virág, nehéz meghatározni; állitólag I. Napoleon volt az, ki mikor Szent-Helena szigetére hajózott, a kiséretében levő angol tengeri tisztnek egy ibolyával diszített gyűrűt ajándékozott, de a mi magát az első vexirkép történetét illeti, mely az ibolyát a politikai symbolismus eszközéve tette, az a következő.

Bonaparte, mikor 1814. tavaszán Elba szigetére vitorlázott, megigérte hű pártembereinek, hogy az ibolyákkal együtt tér vissza. Ezek tehát távolléte alatt gyűléseiken ibolyákat viseltek, s egymás közt hasonló metszeteket hoztak forgalomba, mint a most közölt, titkos jelvények gyanánt. Találós képünkön az ibolyacsokor jobbfelől Napoleon profilját mutatja, balfelől Mária Lujza császárnéét, alább a közepén a kis római királyét.

Egyébiránt a virágnyelvben járatosak szerint az ibolyacsokor a titkolt vonzalomnak is jelképi kifejezője. Karr Alfonz említi, hogy Mars kisasszony, a híres színésznő 1815-ben ruháján ibolyadiszszel jelenvén meg a Théatre Français deszkáin, XVIII. Lajos testőrsége által kifütyöltetett. Ez esetnek aztán számos összekoczczanás és párbaj lett a következménye.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

A Magyar Történeti Életrajzokból új füzet került ki sajtó alól. Folytatása van benne *Frakn ói* Vilmos «*Mátyás király életrajzának*», e nagyérdekű és vonzón irt munkának, mely új kutatások alapján, az olaszországi levéltárokban levő dús anyag (a pápa, Miláno, Velencze, stb. követeinek jelentése) német és cseh okiratok alapján nemcsak kiegészíti a mit eddig a nagy királyról tudtunk, de új alakban, merész politikájának egész föltárásában állítja elő Mátyást. A most megjelent 4-ik füzet az 1464—76 közti évek eseményeit irja le. Mátyás ekkor kezdi meg azt a nagy akcziót, melylyel a német császári koronához vél jutni, mert meggyőződése, hogy a hódító török hatalmat csak igy fékezheti meg. Fraknói részletesen bár, de a nélkül hogy fárasztóvá lenne, beszéli az eseményeket, kiemelve mindenütt azok jelentőségét és beillesztve a király és merész czéljai jellemzését.

A jeles munka tartalmi becséhez hozzárul a gazdag illásztráczió, mely a szöveget lépten-nyomon kiséri. A kor szereplői, az események szinterei, a Mátyásra emlékeztető helyek, műemlékek rajzainak gazdag gyüjteményét találjuk itt. Ezek egy részét Cserna Károly és Dörre Tivadar a helyszinén rajzolták. Mutatványokat közlünk ezekből mai számunkban. ezzel is fölhiván a közönség figyelmét a jeles vállalatra. Külön és meg kell említenünk azonban azt a rajzot, mely Mátyás király egykoru szobrát tünteti föl a budissini (bautzeni) domborműről. Ez emléket a magyar történelmi társulat közbenjárására a szász kormány restauráltatta, s a nevezetes emlékről azután Velics Lajos szász követségi titkár készíttetett fényképet a «M. Tört. Életrajzok» számára. — A Szilágyi Sándor által oly nagy gonddal szerkesztett «M. Tört. Életrajzok»-ból ez évben összesen öt füzet jelen meg; egy évfolyamra 8 frttal lehet előfizetni a Franklin-társulatnál, a Magyar történelmi társulat tagjainak pedig 5 frttal.

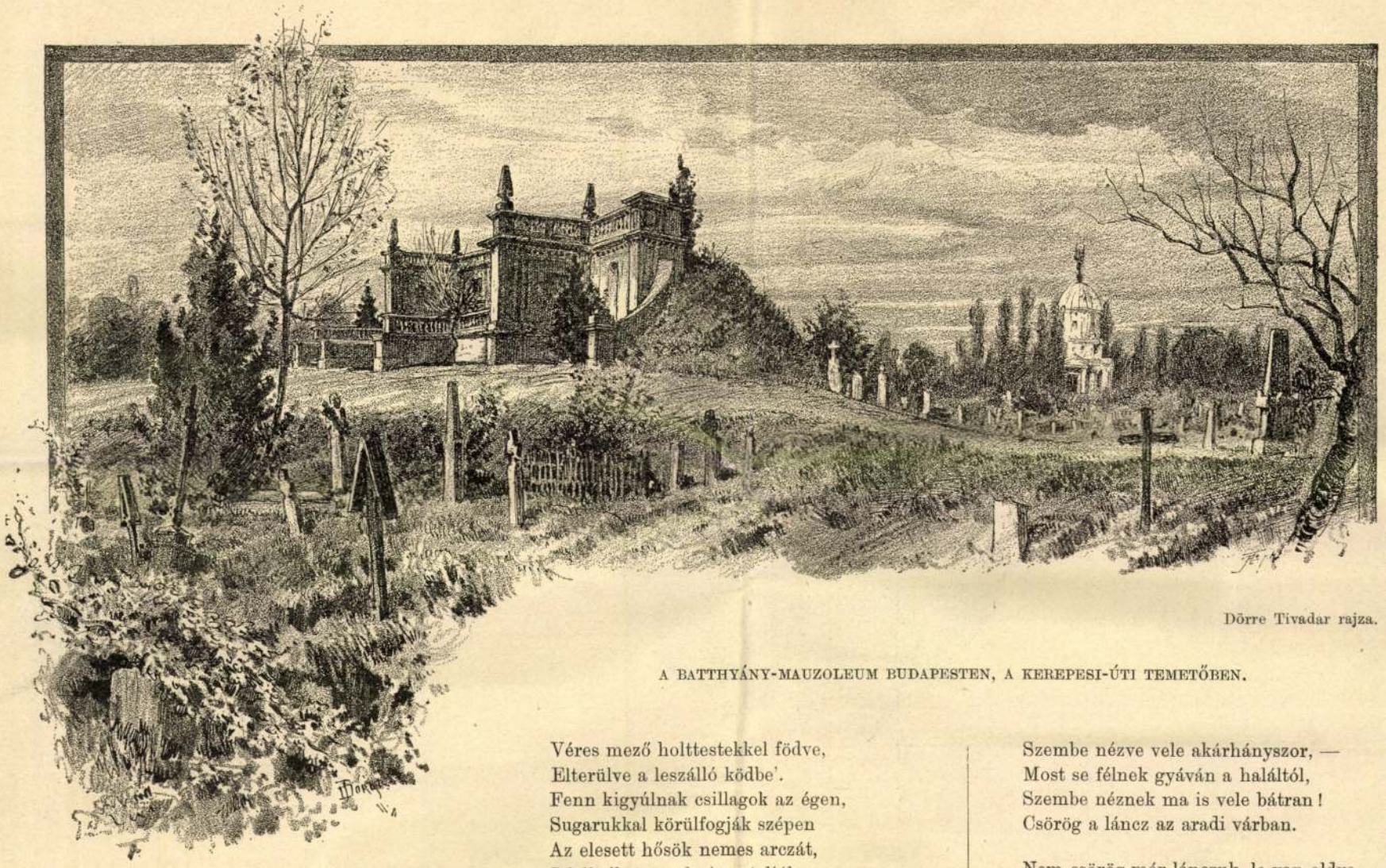

Dörre Tivadar rajza.

A BATTHYÁNY-MAUZOLEUM BUDAPESTEN, A KEREPESI-ÚTI TEMETŐBEN.

veszedelembe döntötték magyarságát s lábbal tiporták a föld mélyébe ásott szent koronáját. Annak a földnek azonban, melyet — Kossuth szerint — a honszabadság vértanúi halálukkal szenteltek meg, minden porszeme termékeny lett honszeretetben; s a mit 1849 október 6-ikán senki sem remélt volna, a nemzet és király negyvennyolcz évvel utóbb, 1896-ban együtt ünnepelte a haza ezeréves fennállásának jubileumát.

OKTÓBER 6.

Csörög a láncz az aradi várban . . .
Hős vezérek — számra tizenhárman —
Csörgetik azt. Lánczszemek azt sírják:
Mostan ássák a szabadság sírját . . .
Bele teszik, eltemetik holtan,
Azt se tudjuk ezután, hogy hol van!
Visszaszállt-e — honnan jött — az égbe?
Vagy elveszett az örökös éjbe?
Ül az ország, s népe sötét gyászban . . .
Csörög a láncz az aradi várban . . .

Csörög a láncz az aradi várban . . .
Hős vezérek körül bús homály van.
De vakitó fény csillan ott távol,
És előtör fényből a hős tábor.
Honvédsereg jön tömött sorokban,
Lengenek a zászlók fenn magossan . . .
Felharsog az «éljen», eget verve,
Meghajolnak lengő zászlók rendre':
Elvonulnak délczegen, vidáman . . .
Csörög a láncz az aradi várban.

Csörög a láncz az aradi várba' . . .
Honvédsereg száll véres csatákra.
Leng a zászló, pereg a dob gyorsan,
Éles szavu trombita felharsan.
Ágyu bömböl, puska ropog sorra:
Nap csillogó fényt szór szuronyokra:
Dobog a föld, pengenek a kardok.
Vívnak erős, iszonyatos harczot.
Zeng vezényszó: «Csak előre bátran!»
Csörög a láncz az aradi várban.

Csörög a láncz az aradi várba' . . .
Győz a honvéd, fut az ellen hátra.
Véres mező holttestekkel födve,
Elterülve a leszálló ködbe'.
Fenn kigyúlnak csillagok az égen,
Sugarukkal körülfogják szépen
Az elesett hősök nemes arczát,
S lelkeiket azzal vígasztalják,
Hogy felviszik őket, égbe szállva . . .
Csörög a láncz az aradi várba'.

Csörög a láncz az aradi várban . . .
Alusznak jól mind a tizenhárman.
Álmaikban látnak dicsőt, szépet,
Sok ragyogó, fényes csataképet.
Lelkök előtt — mintha csak ma volna —
Elvonulnak Isaszeg, Kápolna,
Nagy-Sarló, Ács, Ó-Szőny, Zsigárd, Pered
És Branyiszkó, mely ég felé mered.
Vácz, Komárom és Budának vára . . .
Csörög a láncz az aradi várba'.

Csörög a láncz az aradi várba' . . .
Felsüt a nap, s ragyogó sugára
Hős vezérek büszke homlokára
Csókokat nyom hajh! most utoljára!
S a kik egykor nagy csatákban küzdve,
Ezereket vezényeltek tüzbe,
Szembe nézve vele akárhányszor, —
Most se félnek gyáván a haláltól,
Szembe néznek ma is vele bátran!
Csörög a láncz az aradi várban.

Nem csörög már lánczuk, le van oldva . . .
Büszkén lépnek aradi halomra . . .
Ugy haltak meg, mint hősök és nagyok . . .
Emlékök él, s multból ma ránk ragyog.
Vértanukat nem könny illet, — hála
S szent kegyelet ékes virágszála!
Ezt adunk ma, hősök, nagyok, néktek
Soha sem fog ezen az enyészet.
Szobrotokat körül álljuk áldva,
Neveteket foglaljuk imánkba.

Míg magyarra süt az Isten napja,
Míg e földet magyar ember lakja,
Míg e nemzet magyarul hoz törvényt,
Nem feledi el, hogy itt mi történt.
Fájón mutat az aradi várra,
E nemzeti véres Golgotára.
Unokák is sok századok mulva
Ide jőnek, s itten leborulva,
Emlegetik neveteket áldva,
S esdve kérnek áldást a hazára!

Dömény József.

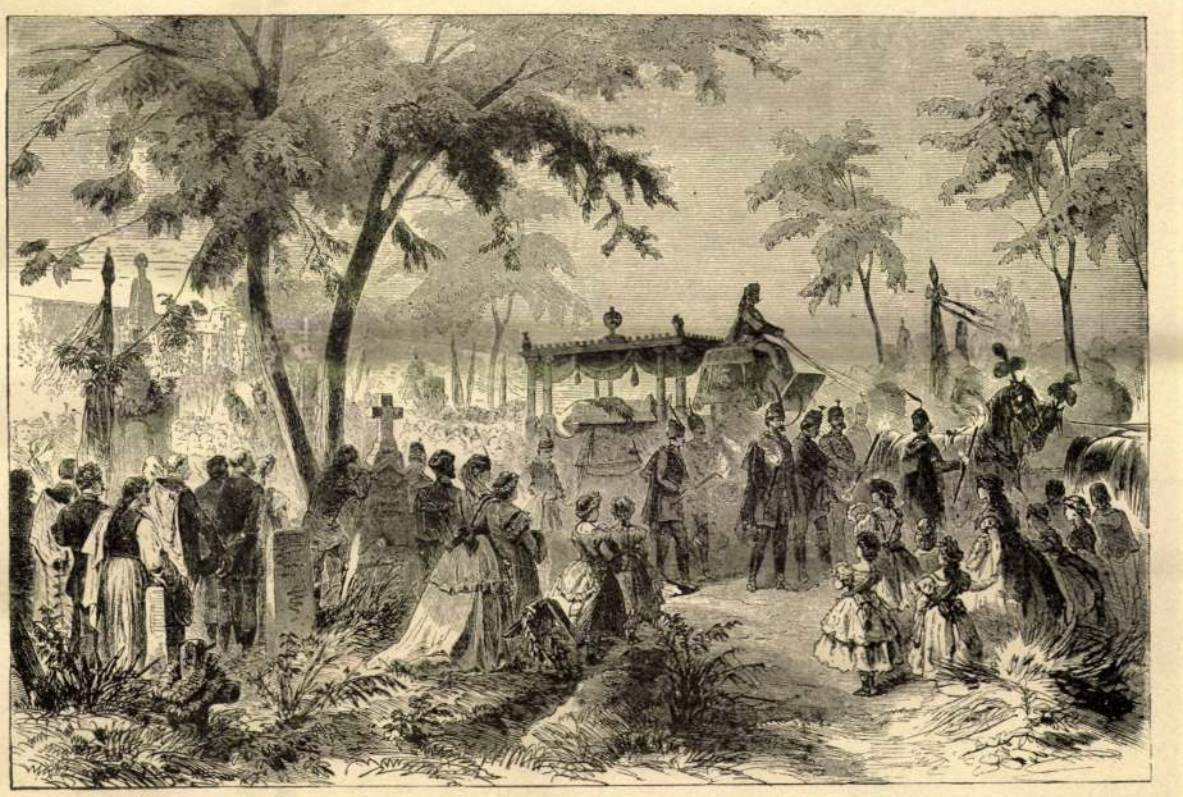

BATTHYÁNY LAJOS TEMETÉSE 1870 JÚNIUS 9-ÉN. — Székely Bertalan egykorú rajza után.

A TIZENHÁROM TÁBORNOK ÉREM-ARCZKÉPE AZ A

ARADI VÉRTANÚK EMLÉKSZOBRÁN. — ZALA GYÖRGYTŐL.

AZ ARADI VÉRTANÚK SZOBRA.

AZ ARADI 13 VÉRTANÚ SZOBRA.

Évtizedeken át csak a hazafiúi kegyelet őrizte az aradi 13 vértanú emlékezetét. Hamvaik jeltelenül porlottak, mert sokáig megjelölni sem volt szabad. Végre nagy fordulat következett be Magyarország életében. 1867. június 8-án a király és a nemzet közötti teljes kibékülés jeléül koronázó ünnepet tarthattunk, mely alkalommal az ország által a királynak fölajánlott szokásos koronázási ajándékot, 100,000 aranyat, Ő Felségeik az 1848/49-ik agg honvédek segélyezésére adományozták, e nagylelkü tettükkel pecsételvén meg a kiengesztelődés őszinteségét. Az e fölötti nagy öröm alig áradt szét az ország legszélső határáig s már június 15-én az aradi «Alföld» czimű lapban Tiszti Lajos szerkesztő lelkes fölhivást tett közzé, hogy a tizenhárom vezér hazafiúi és katonai nagy érdemeinek örök emlékjeléül állítsunk hozzájuk méltó szoborművet kivégeztetésük helyén, Aradon.

A fölszólalás megérdemlett visszhangra talált az egész hazában, de különösen Aradon, melynek polgármestere, Atzél Péter elnöksége alatt csakhamar gyüjtő-bizottság alakúlt. Az adakozások nyomban meg is indultak; de akkor a magyar közönség áldozókészsége az egyszerre felmerült sok szükség közt annyira megoszlott, hogy az aradi gyüjtőbizottság tiz évi buzgólkodással is csak 52,000 forintot tudott összeszerezni. E miatt már-már abba kezdtek belenyugodni, hogy a vértanúk emlékére csak egy közös mauzoleumot állíthatnak; de a gyüjtő-bizottság, melynek elnöke időközben Aradnak későbbi polgármestere, Salacz Gyula lett, újabb buzgólkodással fogott ismét a gyüjtéshez s majdnem megkétszerezte a föntebb említett összeget, s igy lehetővé tette, hogy az eredeti óhajtás és tervezés szerint nagyszabású művészi szobormü jöhessen létre, melyre csakugyan pályázatot is hirdettek.

A pályázaton Huszár Adolf akkori jeles szobrászunk pályaműve lett a nyertes, kivel tervének megvalósítása végett 1883. deczember 29-én szerződést is kötöttek. Huszár hozzá is fogott terve kiviteléhez, de ő 1885. január 21-én munkája közben váratlanul elhunyván, művének befejezésével az épen akkoriban föltűnt Zala György fiatal szobrászt bizták meg azzal az óhajtással, hogy ragaszkodjék Huszár pályadíjnyertes tervéhez. Zala azonban sokkal eredetibb és önállóbb művészi egyéniség, hogy sem egy más művész fölfogását és kész tervét egyszerüen magáévá fogadhatta volna s beható tanulmányozás után arra a meggyőződésre jutott, hogy az egésznek csak alapeszméit tarthatja meg, a kidolgozásnál azonban saját művészi érzékét és felfogását kell követnie.

S csakugyan akkép dolgozta át és alkotta meg ez emlékművet, hogy a legilletékesebb emberek is elismerték, hogy az diadala a magyar plasztikai művészetnek, s hogy ez első monumentális magyar emlékszobor méltó azokhoz, a kiket dicsőit, és méltó hirdetője annak a kegyeletnek, a melylyel e művet a jelen nemzedék létesíttetni kivánta.

A hatalmas emlékmű egy széles lépcsőzetre helyezett gránit alapzaton álló díszes oszlop, melynek tetején a *Haza* ércz alakja, *Hungária*, áll rendületlenséget mutató szilárd helyzetben. A helyzetben s kifejezésben egyaránt méltóságos nőalak magasra emelt jobbjában cser- és babérlevelekből font koszorút tart, baljával egy álló kardra támaszkodik, mely Szent István egyenes kardjának utánzata. Ugyancsak balkarjáról egy Mátyás királynak tulajdonított pajzs másolata lóg le. Komoly fenségű szép fején Mátyás király fekete seregének vezéri sisakja van azon eredeti példány után mintázva, melyet a Nemzeti Múzeum őriz, s a sisakkal a fejedelmi méltóság jeléül korona párosul, másolata azon koronának, mely valaha Szent Margité, IV. Béla királyunk leányáé volt s ma szintén a Nemzeti Múzeum egyik kincse. A sisak alól jobb és bal felől egy-egy hajfonat csüng előre. Az alak termetét pánczéling födi, a milyet a régi harczosok viseltek, ez alatt pedig régi magyar ékitményekkel gazdagon hímzett lovagruha omlik végig rajta, oldalt fölhasítva s láttatva sodrony-pánczéllal födött, lovagsarkantyúval ékített lábát. Az alak jobb vállát, Árpádra emlékeztetőleg, párduczbőr takarja, melynek nyúlványai kecsesen simulnak az öltözethez.

Hungária oszlopának négy oldalán az *Ébredő Szabadság*, az *Áldozatkészség*, a *Harczkészség* jelképes alakjai és a *Haldokló harczos* szobormüve van elhelyezve festői csoportozatokban; ezeken alul pedig a gránit alapzat négy oldalán a tizenhárom vértanunak kerek medaillonba foglalt domború arczképei láthatók. Ezekre tekint le a *Haza* s ezek fölé tartja koszorúját, mély értelmüleg jelezve, hogy ők áldozatul estek, de az eszme, a melyért vitézül harczoltak, győzött.

Az aradi vértanúk emléke mint plasztikai mű teljes mértékben bir a monumentális szobrok minden kellékével: tisztán, mindenki által megérthető módon fejezi ki a gondolatot; szép körvonalai hódolatot mutatnak a művészet örök törvényei iránt és nagy arányai szépen éreztetik a kegyeletet, melyet tanusítani kivánt az emléket létesítő nemzedék.

E nagyszabású szoborművet 1890 október 6-án leplezték le az ország minden részéből Aradra sereglett küldöttségek s a hazafias aradi közönség nagy részvétele mellett megható és lélekemelő szép ünnepléssel. A tér, a melyen áll, *Szabadság-tér* nevet visel s azóta állandó zarándokló helye minden magyarnak, a kit útja Arad városába visz.

E nagy emlékművön kivül a vár mellett, a vesztőhelyen is van egy gúla-alakú magas kőoszlop, melyet már régebben szintén közadakozásból emeltek.

OKTÓBER 6-IKA ELSŐ ÜNNEPLÉSE.

Mióta üljük meg borongó emlékezettel a vértanúk napját, s ki volt az, ki először tette azt a kegyeletes indítványt, hogy minden évben hálánkkal áldozzunk a hősök emlékezetének, a

Weisz Hugó fényképe után.

AZ ARADI VÉRTANÚK EMLÉKSZOBRA A SZABADSÁG-TÉRÉN.

kik véröket ontották a szabadság ügyéért? Hiszen a nagy nemzeti katasztrófát követő dermedtség alatt hosszú évekig csak titkon dobogó szivek imájában élhetett Batthyány és vértanú-társai emlékezete. Az 1859-diki első vértanú-requiem szokatlan jelentőségét különösen a külföldi események által fölkeltett merész várakozások izgalmai s a politikai természetű előzmények egész sora fokozták. Alig hangzottak el Solferinónál az utolsó ágyúlövések, egész Magyarországot láz remegtette meg s a felbuzdult hazafiság külső jelekben is igyekezett az annyi ideig visszafojtott, de most annál nagyobb erővel kitörő hazafias érzelmeknek kifejezést adni.

Nem kis mértékben táplálta a hazafias érzés e fellobbanásait az a mozgalom, mely azon év nyarán Balaton-Füreden *Dőry* Lajos és néhány tolnamegyei földesúr kezdeményezésére indult meg, a kik fogadást tettek, hogy ezután csak magyar ruhát viselnek. Példájokat követték a Nemzeti Szinház művészei, első sorban Lendvay Márton és Feleki Miklós, majd meg az egyetemi ifjúság.

Harminczkét ifjú jogász állt egybe *Vezerle* Zsigmond vezetése alatt, a ki kibérelvén a Hunyadi László előadására a szinházi erkélyt, társaival együtt díszmagyarban, panyókás mentében, sastollas kucsmával és sarkantyús csizmában foglalta el a szinházat zsufolásig megtöltő közönség tapsai közt az erkélyüléseket. Néhány nap múlva a magyar viselet már általánossá lett.

Ilyen hangulatban állott be az 1859. év októberében az iskolai év kezdete. A fiatalság nagy számmal gyűlt Pestre, különösen a jogi egyetemre, melynek előadási nyelve akkor még kizárólag német és latin volt. Két ifjú jogász fejében villant meg a gondolat, hogy folyamodjék a jogászifjúság testületileg a császárhoz az iránt, hogy ezután az előadások a budapesti egyetemen magyarúl is legyenek tarthatók. A mozgalomnak lelke *Domokos* László, később erdélyi képviselő és itélőtáblai biró, meg *Kormos* Béla, ma kir. közjegyző, voltak.

A rendőrség megtiltotta az ifjúság gyülekezését, de e tilalom mitsem használt, naponként összejöttek délután a Fillinger-kávéházban. A Bécsbe küldendő deputáczió czéljaira 2—3 nap alatt 1600 forint gyűlt össze. Nyolctagú küldöttséget választottak, melybe *Kormoson* és *Domokoson* kivül még *Bibó, Schertz, Szemere, Csapó, Máriássy* és *Szentkirályi* vettek részt. Az egyetemi tanács megtudta a dolgot s szigorúan megtiltotta az ifjúság küldöttségének a Bécsbe menetelt, egyszersmind a mozgalom két vezérét, *Domokost* és *Kormost* félévre relegálta.

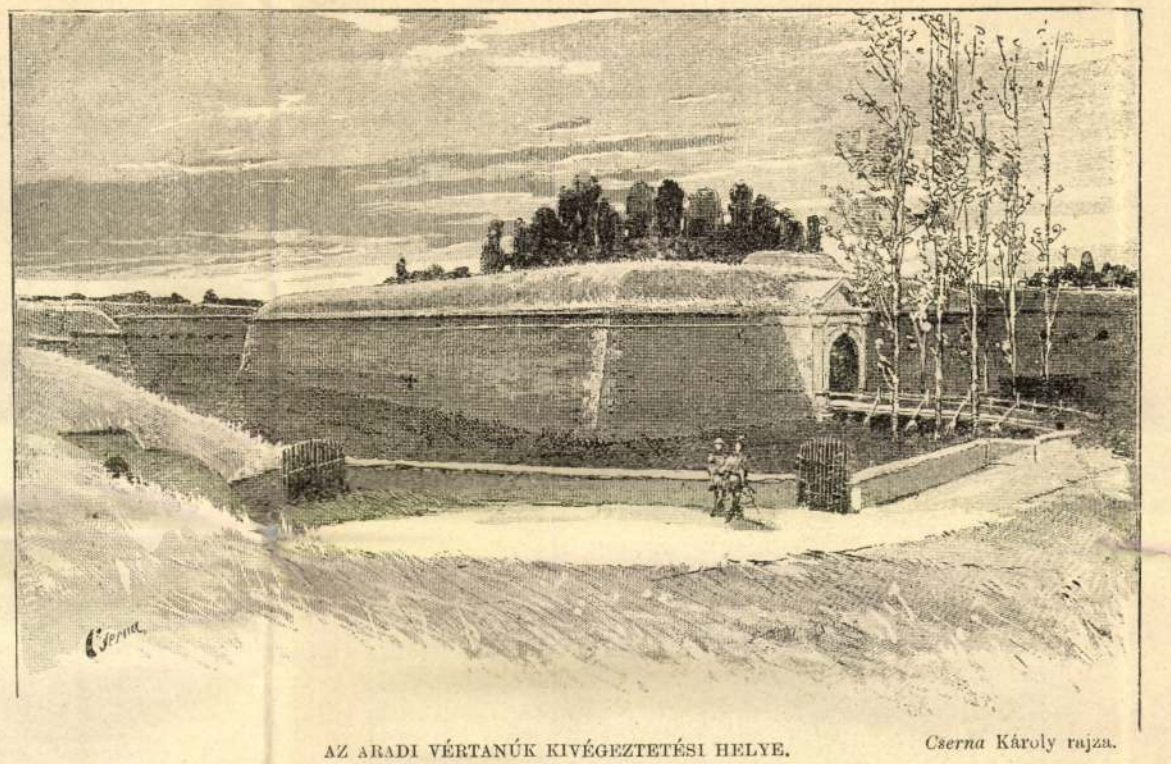

AZ ARADI VÉRTANÚK KIVÉGEZTETÉSI HELYE. *Cserna* Károly rajza.

Az aradi vár sáncz-árka, melyben Schweidel József, Kiss Ernő, Dessewffy Arisztid és Lázár Vilmos tábornokok agyonlövettek.
A bástyafalban fekete kereszt jelzi azon helyet, hol a kivégzések történtek.

A deputáczió azért mégis fölment Bécsbe és pedig úgy játszotta ki a szemfüles rendőrséget, hogy tagjai egyenként lopództak ki a pályaudvarhoz, mialatt a rendőrség, mely azt hitte, hogy testületileg, fényes díszmagyarban, nagy kisérettel fognak felvonulni,— hiába leste őket.

A kérvény azonban, melyet *Török* János fogalmazott és számosan irtak alá, soha sem juthatott a felség elé, s a bécsi rendőrség neszét vevén a dolognak, az egész küldöttséget kötött útlevéllel haza küldte.

A küldöttség visszaérkezését a főváros összes lakossága tüntető ováczióval fogadta. A Dunasor — mert gőzhajón jöttek — fényesen ki volt világítva s daczára a rideg őszi időnek, a szőnyegekkel diszített ablakok Budapest legszebb női közönségétől voltak zsufolásig telve. De még nagyobb diadal volt az egyetemi ifjúságra nézve, hogy az «Ostdeutsche Post» szerkesztőjét, *Kurandát*, a ki lapjában gúnyos megjegyzéseket tett a «tanúlni nem akaró, könnyelmű és a deputáczió czimét bitorló tolakodókra», — *Domokos* László erélyes fellépése a sértés visszavonására birta.

Ez a Domokos László volt az is, a ki ugyanekkor, mint a fiatalság egyik vezéralakja először pendítette meg barátai előtt Batthyány Lajos kivégeztetésének tizéves évfordulóján ünnepélyes gyászmise tartását. Eleinte csak keveseket avatott bele a tervbe, csak legmeghittebb barátaival közölvén azt, jól tudva, hogy a hatalom a legcsekélyebb gyanúra is képes lenne mindent elkövetni, hogy útját állja a hazafias kegyelet megnyilatkozásának. A tüntetni mindig kész ifjúságot megnyerni a közreműködésre nem volt nehéz. Mindamellett óvatosságból a vezérek úgy gyűjtötték össze a fiatalságot a Fillinger udvarára, hogy nem is közölték velök az összejövetel czélját. Csak mikor már mindannyian együtt voltak, léptek ki tartózkodásukból a mozgalom tervezői.

Az eszme élénk lelkesedéssel találkozott. De hogyan lehet hajtani végre a szép és nemes gondolatot a policzia Argus-szemei ellenére!

A jogászok egyike vállalkozott, hogy elmegy a ferenczrendiek barátok-téri zárdájába ugyanazokhoz, a kikre bízta a család a vértanú tetemeinek gondozását. A folyosón találkozott egy szerzetessel, a kit fölkért, hogy mondana misét *Lajos* nevü meghalt atyjáért.

A hazafias pap rögtön megértette, kiről van szó, cseppet sem habozott, hanem bement a templomba, mely azalatt szinültig megtelt fiatalsággal és érdeklődő közönséggel. Komoly áhitat s mély megindulás közt vette kezdetét a gyászmise. A pap halkan mormolta fohászát a megholt lelki üdvéért, mikor ép azokat a szavakat mondta, hogy «servum tuum Ludovicum» — nyilt a templom ajtaja s belépett rajta *Batthyány* Lajos özvegye talpig gyászban, a magyar főrangú hölgyvilág több előkelő tagja kiséretében. Mély meghatottság vett erőt a jelenvoltakon s tekintetét mindenki a nemes özvegyre emelte.

A rendőrség csak későn tudta meg, mi foly a Ferenczieknek templomában. Azonnal intézkedett az ünnepély meggátlására. De mielőtt a rendőrség és katonaság a hely szinére érkezett volna, a templom kiürült s a gyászoló közönség néma csendben oszlott szét a kegyeletes szertartás után.

Igy folyt le az első vértanú-requiem, melynek egyik eredménye volt, hogy Domokost, a terv első megpendítőjét a rendőrség Erdélybe internálta, az egyetemi tanév megkezdését pedig a következő évben októberről novemberre halasztották, nehogy az összegyülekező fiatalság október 6-ikán újra megragadja az alkalmat hazafias érzelmei kifejezésére. Azóta változtak az idők, de a nemzet kegyeletes érzése nem változott s 1859 óta minden évben ünnepet szentel vértanúi halhatatlan emlékezetének.

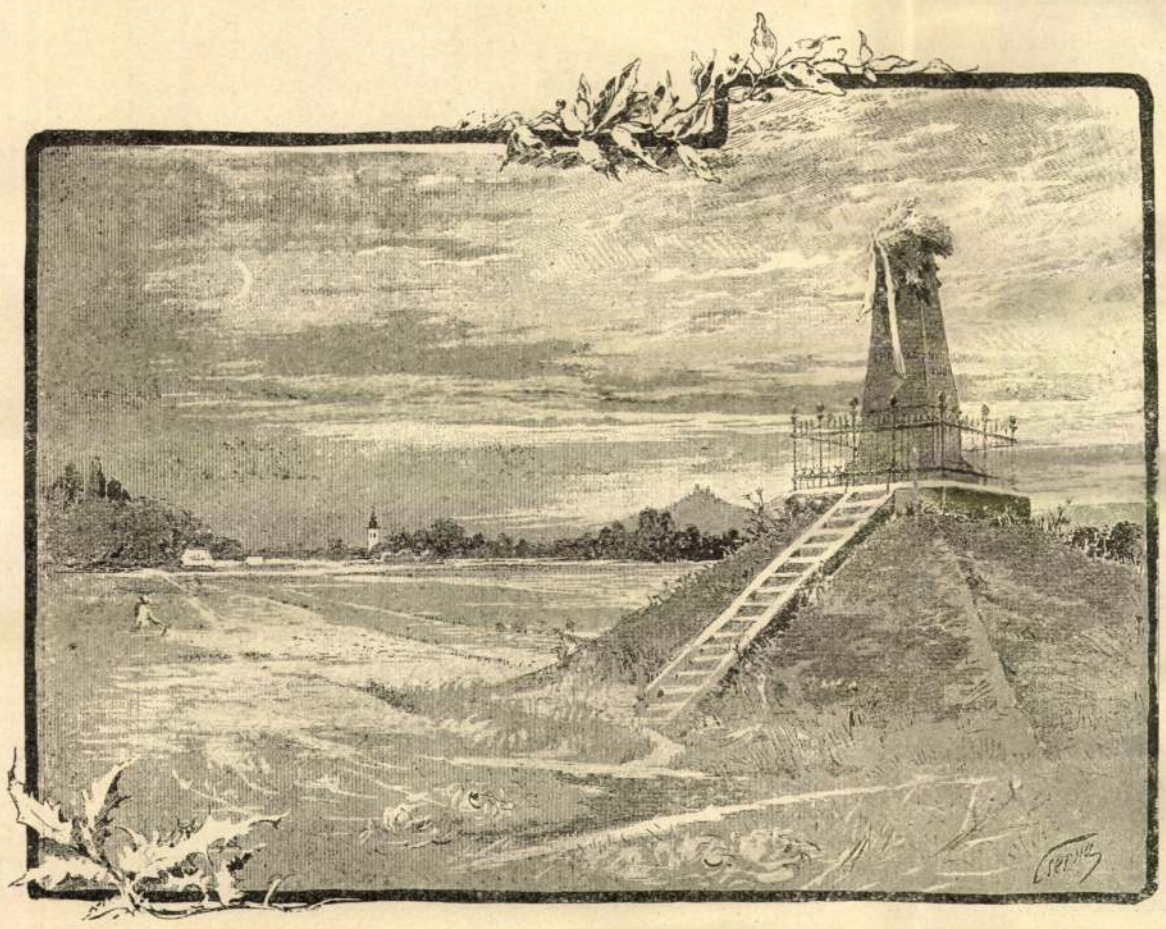

AZ ARADI VÉRTANÚK KIVÉGEZTETÉSI HELYE. *Cserna* Károly rajza.

A vár előtti tér, a hol a kilencz tábornok kivégeztetési helye emlékoszloppal van megjelölve.
A háttérben Mikalaka helység és a világosi vár.

ÉBREDŐ SZABADSÁG.

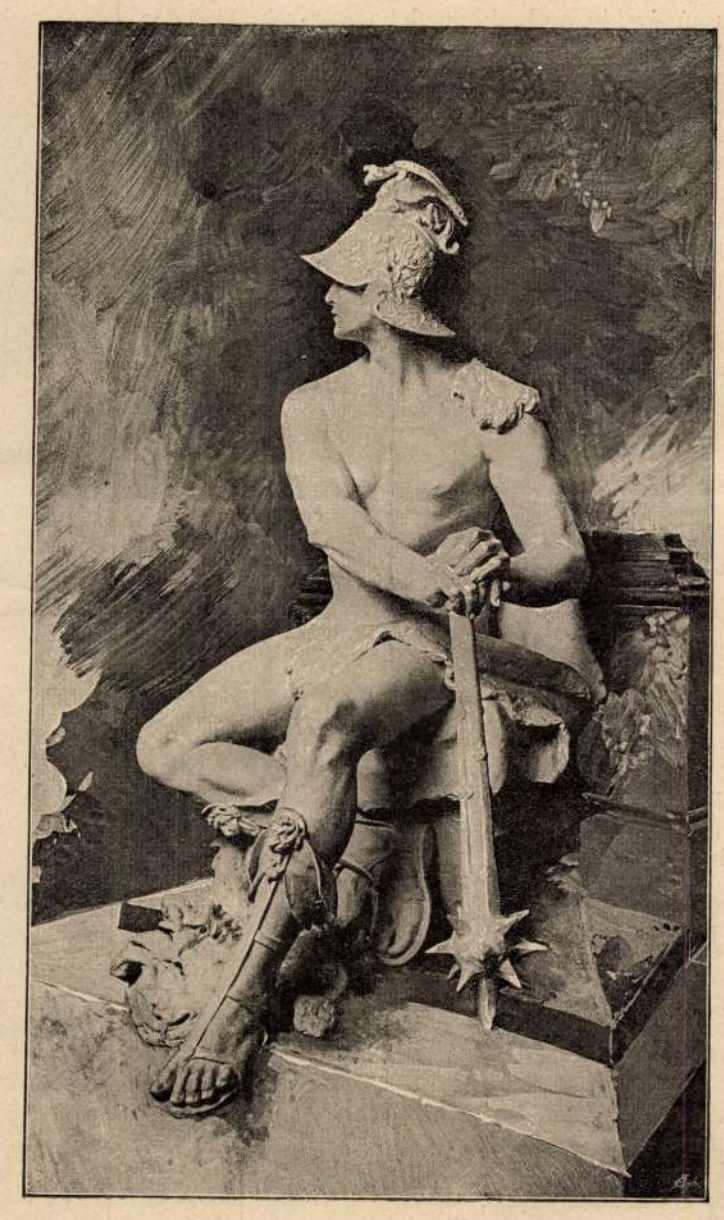

HARCZKÉSZSÉG.

ÁLDOZATKÉSZSÉG.

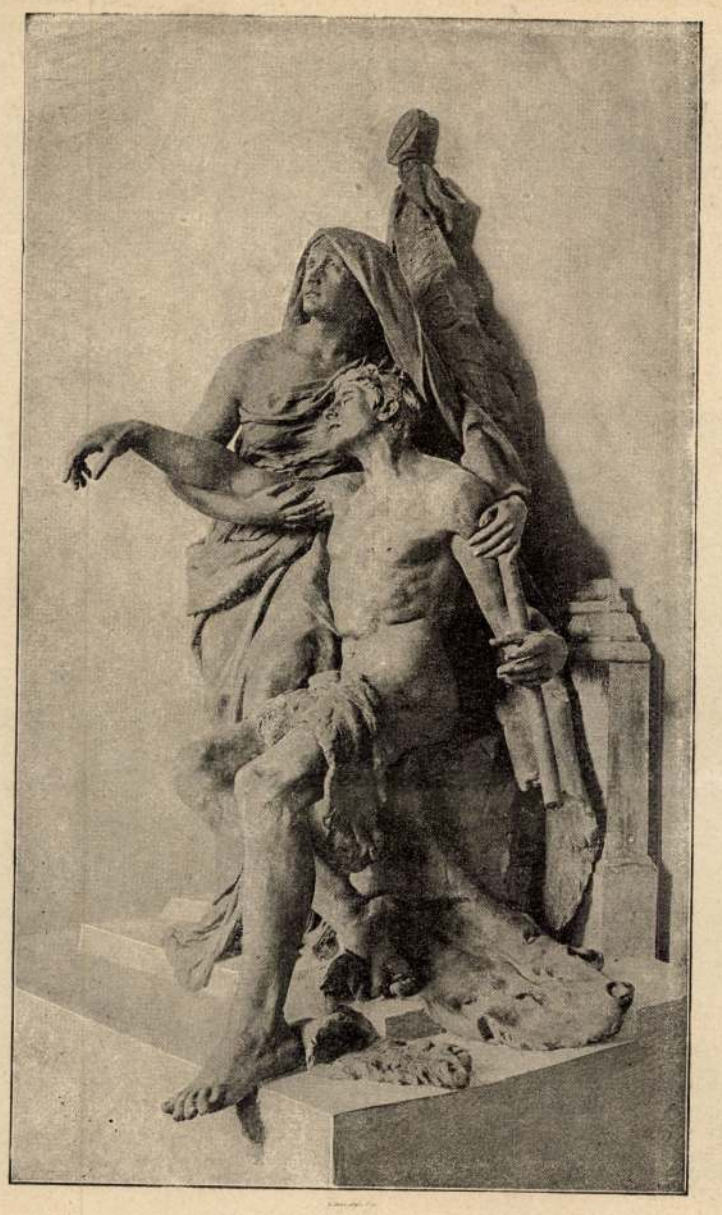

HALDOKLÓ HARCZOS.

AZ ARADI VÉRTANÚK EMLÉKSZOBRÁNAK MELLÉKCSOPORTOZATAI. — Zala Györgytől.

ARAD, A MAROS PARTJÁRÓL FÖLVÉVE.

RÉSZLET AZ ARADI VÁR SÁNCZ-ÁRKÁBÓL, A HÁTTÉRBEN A VÁRTEMPLOMMAL.

Cserna Károly rajzai.

Az arad-csanádi vasutak palotája. A városháza. Pénzügyi palota.

A VÁROSHÁZ-TÉR ARADON. — *Dörre* Tivadar rajza.

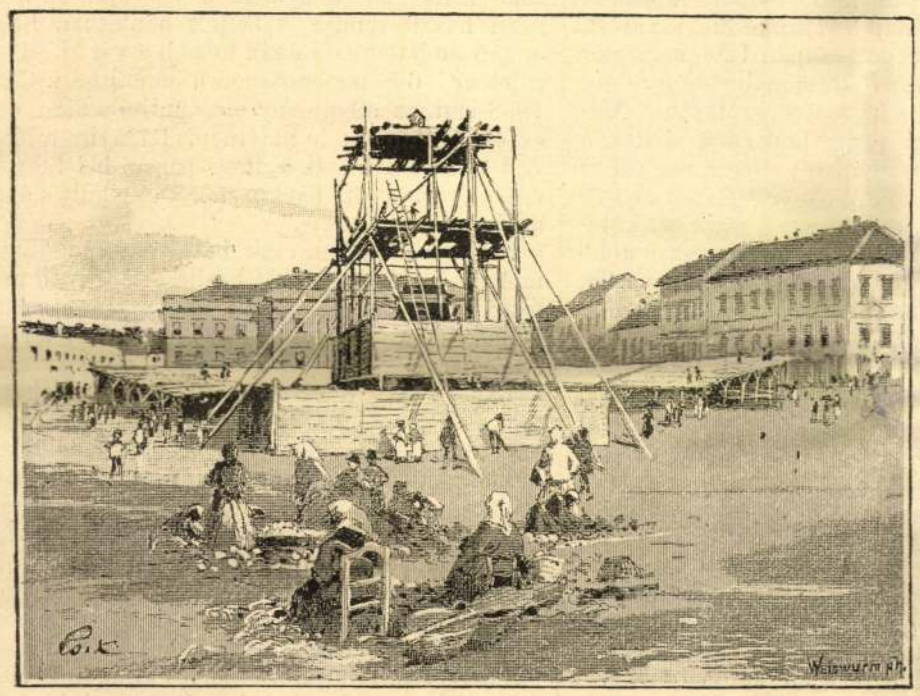

A VÉRTANÚK EMLÉKSZOBRÁNAK FÖLÁLLITÁSA AZ ARADI SZABADSÁG-TÉREN.

AZ ARADON 1849-BEN ELESETT HONVÉDEK EMLÉKSZOBRA. — Aradi Zsigmondtól.

Cserna Károly rajzai.

Cserna Károly rajza.

A VÉRTANUK BÖRTÖNE AZ ARADI VÁRBAN.
(MA HADPARANCSNOKSÁGI ÉPÜLET.)

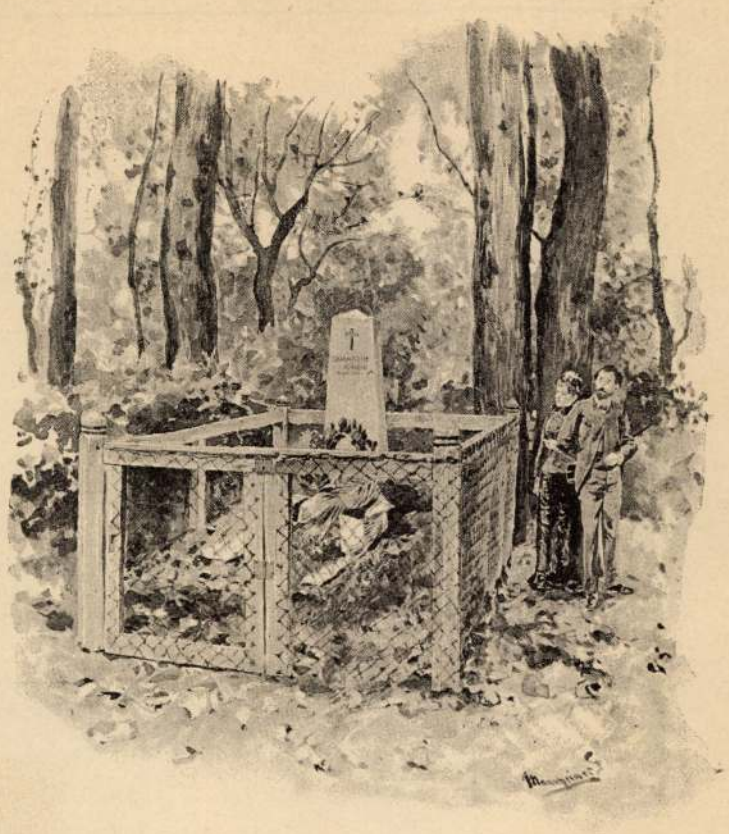

Mannheimer Gusztáv rajza.

DAMJANICH ÉS LAHNER SIRJA MÁCSÁN.
Az «Aradi vértanuk albumá»-ból.

ARAD.

A marosmelléki Arad városnak öt-hat névrokona volt az országban; túlélte valamennyit. Alapítójának *Arad* vezért tartják, ki *Csanáddal* együtt résztvett *Ahtonynak*, a Szent István nyugat-európai szinezetű reformjában megnyugodni nem tudó, s ezek miatt fellázadó nemzetségfőnek leverésében. Korát tehát *Szent István* idejéig viszik föl. Első, okleveles nyomát azonban csak II. vagy Vak *Béla* király idejéből (1131—1141.) találjuk. Ő alapította Szent Márton nevére az aradi prépostságot és káptalant, mely a török hódítás idejéig az alföldi Marosmellék legnevezetesebb hiteles-helye volt, hol egy időben tűzzel és vassal való itéleteket is tartottak. Csakhogy az akkori Arad vagy Orod nem a mai területen, hanem odább keletre, a mostani Glogovácz falu helyén állott. Ott mutogatja a nép az egykori prépostsági templom alapfalait s mesél a vak királyról, kinek sátra az öt halom közül a középsőn volt kifeszítve akkor, midőn az itt 1132-ben tartott országgyülésen 68 pártost gyilkoltak le szerb a származásu szép Ilona királyné által feltüzelt urak.

Aradnak ekkor már vára volt s méltán bevált megyei középpontnak, mert Aradmegye síkságát épen középütt metszette a Maros. Éjszakon a Szárazérig, délen a Beregszóig terjedt s megközelítette a Temes folyót. Keleten Erdélyig (Hunyadmegyéig) ért határa, mely a hegyvidéken körülbelül a vízválasztót követte. A nép túlnyomóan magyar volt, de szláv elemek is vegyültek közé; oláhokról e megyében csak a XIV. század elejétől fogva hallunk, az Árpád-korban nem. Ma ők képezik a megye lakosságának 67%-át.

A várost és a megyét nem egy rázkódtatás érte. 1241-ben borzasztóan elpusztították éjszaki és nyugati szomszédjait, Zarándot és Csanádot a tatárok; csak Arad várát nem tudták bevenni. Az utolsó Árpádok idejében azonban hanyatlani kezdett, s az Anjouk alatt, az ő rovására, inkább a Maros szükebb völgyében fekvő Lippa fejlődött. Az a körülmény, hogy a káptalan Aradon működött s hogy a megye is itt tartotta üléseit, mégis megőrizte Arad jelentőségét az egész koron át. 1551-ben azonban a török megszállotta s népét arra kényszerítette, hogy 7—8 kilométerrel odább, nyugaton, a Marosnak egy nagy szigetén, — a mai helyen keressen újabb otthont.

A város magyar lakossága lassankint szétzüllött, s a XVII. század elején az erdélyi fejedelmek szerbeket telepítettek be Lippáról a kezökre jutott aradi várba, melyet a Maros-vonal védelmére a törökök emeltek. E vár számos ostromot látott a XVII. században; fontosságát *Savoyai Jenő* is annyira méltányolta, hogy a század végén ezt akarta tenni a temesi részekben még megmaradt török hatalom ellenében hadműveleteinek alapjává. Jól megerősítette e várost, melyet egyúttal az akkor alakított marosmenti határőrség ezredparancsnokságának székhelyévé tett. Ide költözött át a borosjenői görögkeleti püspök is. Lakosainak száma azonban 1700 táján a katonákat odavéve sem lehetett több 2500-nál, kik némi ipar mellett földmiveléssel foglalkoztak. Mintegy 70 év mulva már, noha időközben (1751.) a határőrség feloszlott s a szerbek egy része kivándorolt, háromannyi lakosságot és 1100 házat számláltak.

Csakhogy ez időtől kezdve II. József idejéig nem volt szabad új házakat építeni, sem a régieket kijavítni, mert Mária Terézia *Harsch* báró tervei szerint nagyszerű várat építtetett Araddal szemben a Maros balpartján s 2 millió forintot költött e várra akkor, midőn az ország évi adója sem ment többre három milliónál. Felbiztatta a lakosokat, hogy azonnal szabad királyi várossá teszi Aradot, mihelyt — a vár biztonsága kedvéért — odahagyják mostani helyöket s odább éjszakon, a közel fekvő Zimándon, településnek meg, hol államsegélylyel, nagyszerűbben épithetik újra városukat. — Az aradi polgárok azonban nem akartak másodszor is otthont cserélni s ismételt felhivásokra sem mozdultak tovább. *II. József* azonban, ki semmire sem becsülte a nagy garral épített új várat, s ki személyes tapasztalatból is ismerte Aradot, teljesen elejtette ezt a tervet, és Arad azóta nyugodtabban fejlődhetett tovább. Századunk első tizedében már 13,000 lakosa volt s 1834-ben, midőn valóban szabad királyi várossá lett s megszabadult a kamara nyomasztó földesurasága alól, 17,000 szerb, román, német és magyar lakott benne.

Az önkormányzat jogának megszerzése egészen új pezsgést hozott Aradba, melynek fejlődését gátolta, de nem akadályozta, a sokszor rakonczátlankodó Maros 1844. évi pusztító árvize. Ekkor az egész ország részvéte Arad felé fordult, s a segélyere kiadott albumban az ország legkitünőbb irói közülek czikkeket. Arad gyorsan újraépült és csakhamar «büszke fejjel» állt ismét a Maros termő partinál az ifju város «tündérképe.» «Magyar szellem» lobogását kivánta tőle a költő, s «magas reménynyel» nem hiában nézett rá a hon. A hol a hazafias minoriták templomában imént még csak félve zendült föl a magyar ének, egyszerre elemi erővel kezdett lobogni a magyar szellem. Aradot nem országgyülési törvényczikkely, hanem egy hazafias, szent elhatározás igtatta be a magyar, igazán magyar városok közé.

1848 október 4-én *Berger* tábornok, aradi várparancsnok, 24 óra alatt való nyilatkozatra szólitotta föl a várost, a császárnak engedelmeskedik-e, vagy a magyar kormánynak. A választ megkapta s harmadnap lövetni kezdte a várost, melynek torlaszai mögött csupán 1200 nemzetőr állott. *Boczkó Dániel* kormánybiztos a szomszéd vármegyéket is fegyverre szólitotta, *Máriássy* őrnagy alatt pedig honvédek siettek a szorongatott város védelmére; s bár a megyei és erdélyi oláhság lázadása sok erőt elvont az ostromló seregtől, s bár Máriássy, mint ezt különösen deczember 3-iki elsietett rohama s több fontos strategiai pont elhanyagolása mutatta, nem állott feladata magaslatán, ő s az őt felváltó *Pál Miklós* már is annyira szorongatták az őrséget, hogy az a lóhust is élelmi szerei közé kezdte számitani s pénz helyett külön váltóczédulákkal érte be. 1849 február 8-án *Theodorovics* ráczai már-már elfoglalták a várost, midőn *Asztalos Sándor* egy középkori lovag hősiességével, *Boczkó Dániel* pedig — mint hajdan Imre király — kezében egy pálczával indult a fosztogató ellenségre s kikergette azt a városból. Az ostromot azután *Kiss Pál*, majd *Vécsey* tábornok vezette tovább, s *Berger* tábornokot, kilencz havi hősies ellenállása után, junius 27-én megadásra kényszerítette. Julius elsején katonai díszszel vonult ki az őrség, mely e kilencz hónap alatt 45,000 lövést tett a városra.

Arad főútczája s a Maros melléke rom volt, de e romok közt *Kossuth* kormányzó 1849 julius 17, méltán jelenthette ki, hogy Aradon a hazafiság a haza iránt való hűséggel azonos. Kiemelte a Dobóra s az egriekre emlékeztető hősiességet még február 8-án. s julius elején *Vetter* fővezér is kimondotta, hogy «Arad város kitüntetett ritka hazafisága s elszánt, minden veszszel bátran daczoló állhatatossága kiérdemlé a nemzet háláját.»

Perczel Miklós, majd *Bergmann* parancsnoksága után alig hozta némileg rendbe a béna hős, *Damjanich*, a várat, csakhamar a menekülő kormányt kellett abban elhelyezni. Augusztus 4-étől kezdve Arad volt a csonka parlament és a kormány székhelye s itt történt az, hogy aug. 11-én *Görgei* kezeibe diktátori hatalmat adott a kormányzóságról lemondó Kossuth, a mi harmadnap Világosnál fegyverletételre vezetett. *Kossuth* s a kormány menekült a várból, melyet pár nap mulva (aug. 17.) Damjanich az orosz seregnek feladni kényszerült. A teljes hatalmú *Haynau* által felállított rendkivüli haditörvényszék azonnal megkezdte működését. *Ormay* Norbert ezredes volt (aug. 22.) az első áldozat s őt követte (okt. 6.) 13 más vértanu, kiket részint főbelövetett, részint felakasztatott a győztes hatalom, mig magában a várban seregestől tartotta fogva a legjobbakat. Arad a magyar nemzet Golgothája lett, s Kossuth szerint, «a honszabadság martirjai halálával megszentelt földjének minden porszeme termékeny honszeretetben.»

A város, mely a függetlenségi nyilatkozathoz április 21-én valóságos bombaeső közt csatlakozott, megérezte a győztesek boszúját. Marosparti házait rendre le kellett bontatnia, hogy onnan ne háborgathassák tovább a vár külső területének 600 méteres sugárú circulusait. Csak 1868-ban, az alkotmány visszaállitása után egy évvel, szállitották le majdnem felényire a lőtávolt s azóta nemcsak a Marosparton keletkeztek egész új házsorok, hanem nagyban épült s épül a város többi része is.

Szépnek azonban csak belvárosa mondható, melyet éjszakról délfelé hasit ketté egy, a magyar városokat jellemző hosszú, széles útvonal. Ennek mentén van a Főút, Andrássy-tér és Szabadság-tér, melyekbe csinos mellékutczák nyilnak. Az Andrássy-téren pl. a városháza, kincstári palota és az arad-csanádi vasút épülete, nemcsak chablonszerű tornyos fedelökkel, hanem stilszerüségökkel is azonnal szembeötlenek s kevés vidéki városa van hazánknak, mely impozánsabb térrészletet mutathatna fel.

Közelükben a bérházakat is mind nagyobb fényüzéssél kezdik épiti s a pompás aszfalton, esténkint gázzal jól világított táviró- és telephonsodronyokkal behálózott útczákon, a közúti vasút s a bérkocsik robogása, a fényes kirakatok előtt álldogáló vagy ide-oda tolongó emberek lármája közt, a nagyvárosból jött látogató sem érzi magát idegenül s annyival kevésbbé, mert kényelemmel, sőt részben fényüzéssel berendezett szállodák, vendéglők és fürdők állnak rendelkezésére. Ujabb időben nagy csatornahálózatot építtetett a város, e részben azonban még mindig igen

sok a teendő. A Maros mellékén szép nagy területet alakítottak át parkká; a fák és bokrok azonban még kicsinyek s kellő költség, s különösen a locsoláshoz való víz hiánya ennek fejlődését nagyban akadályozza. Ronthat a látogatónak jó véleményén a vízvezeték teljes hiánya is, a min különben egész komolyan segíteni akar a város. Ront az utczák egyenetlen, néhol hézagos építkezése, valamint az a körülmény is, hogy Aradnak, mely pedig g. kel. román püspökség székhelye, nincs méltó székesegyháza, a lakosság zömét képező katholikusok pedig egyetlen igénytelen templomban szorongnak. Ellenben valóságos palotákban helyezvék el a tanintézetek; így a lyceum (főgymnasium, főreáliskola és tanitóképző-intézet, gazdag gyüjteményekkel); a g.-kel. tanitókepző-intézet, a keresk. akadémia, a felsőbb leányiskola, a polgári és számos elemi iskola. Teljesen megfelelő a szinház is, mely 1883-ban leégett, de csakhamar ujraépült s most a vidék egyik legjelesebb műintézete. E szinház választja el az Andrássy-tért a Szabadság-tértől, hol most állitják föl a Vértanuk szobrát, melyet Huszár Adolf tervezett, de több módosítással Zala György mintázott. — A történet tisztelői Aradon ez emléket, a várban a tábornokok börtöneit, a vár alatt kivégeztetésök helyét, a temetőben Vécsey és Lenkey tábornokok sírját s a főtéri sétakert végén az 1849 febr. 8-án vívott utczai harcz emlékére Aradi Zsigmond által mintázott kis szobrot, semmiesetre sem hagyják megtekintés nélkül.

Maga az egyszerű gránit-obeliszk, mely a felakasztott 9 hős vértanuságának helyén emelkedik, a várba vezető hidtól jobbra, a zsigmondházi országút mellett fekszik, s bár dombra van épitve, olykor alig látszik ki a tengeri közül. Mégis gyakran fölkeresi e helyet a kegyelet, mig feszélyezve érzi magát abban, hogy megtekintse a várban azokat a börtönöket, hol utolsó napjaikat tölték a vértanuk, vagy hogy a Mikalaka felé nyiló vaskaputól jobbra fölkeresse azon helyet, hol négy hősnek kibuggyanó vére festé pirosra a sáncz gyepét. Aradon már évek előtt megpendítették azt az eszmét, hogy a vértanuk hamvait közös mauzoleumba kell összegyűjteni. E mauzoleum s a szabadságharczi muzeum legalkalmasabb tere lesz a régi temető, hol *Vécsey* és *Lenkey* nyugszik, s hol néhány év mulva ugyis parkot fog alakitani a város.

Érdekességek után hiába kutatunk a nagy kiterjedésű külvárosokban, melyeknek néha csak náddal vagy épen zsúppal fedett házai semmivel sem jobbak a falusiaknál. Helyenként azonban hatalmas gyárkémények emelkednek föl, s a város végén találjuk a monarkhia legnagyobb szeszgyárát. A szeszgyártáson kivül főleg a lisztipar terén tűnik ki Arad.

Épen az ipar és kereskedés az, mi Aradot, nagyobb külső szépségek híján is, az ország legfontosabb helyévé teszi. A mint már iparosoktatás tekintetében közvetlenül Budapest után következik, úgy iparkészitményeit s ezek forgalmát tekintve is az elsők között áll. Szép iparosháza valóságos középpontja a város és vidék iparos értelmiségének, — mint ipar- és kereskedelmi kamarája négy vármegye anyagi érdekeinek. Kereskedelmi akadémiája teljesen magyar szellemben neveli a kereskedelmi pályára készülő ifjuságot. Az idén augusztus 2-án megnyilt a gazdagsága által köz elismerésben részesülő délmagyarországi kiállítás nemcsak egészséges iparról és kereskedelemről, hanem igazi közszellemről is tanuskodhatik. Ennek köszönheti Arad, hogy évről évre erősödik, s hogy országos kedvezések teljes hiánya mellett is Dél-Magyarország egyik legnagyobb jövőjű városává küzdte föl magát. Takarékpénztárai és bankjai nem kevésbbé hű képet adnak anyagi téren kifejtett élénkségéről, mint lapjai, egyesületei, nyomdái stb. szellemi mozgalmairól, ha ezek amazok mögött maradnak is. Mint az irodalom és művelődés tényezője újabban a Kölcsey-egyesület szerzett érdemeket.

Arad egyúttal a hasonló nevű megyének is székhelye. E megyét délről mindenütt a Maros határolja; keleten a Hegyes-Drócsa és Moma-Kodru ágazza be s a Fehér- és Fekete-Körös öntözi; nyugati fele ellenben termékeny rónaság.

A megyének 300,000, a városnak közel 40,000 lakosa van. Vörösmartyként «Tűzpont gyanánt függ e város szeme s alatta áll az alföld szelleme.» Magyar szellem lobog e városon s a gyásztér vírul a béke malasztos ölében. S ma, midőn ezrek sietnek oda, hogy lérójják kegyeletöket a tizenhárom iránt, s midőn a nemzet mély tisztelettel említi a szabadságharcz tizennegyedik vértanujának, a magyar Golgothának nevét is, az elmaradhatatlan áldomások alkalmával ki ne értene egyet a költővel, kinek szózatát senki sem érezte át jobban, mint Arad?

«Csordultig a pohár: igyunk
S az istenekkel álmodunk.
Eljen, ki hátra nem marad!
Virulj fel ifjú, szép Arad!

MÁRKI SÁNDOR.

OKTOBER 6-IKA.

Az egész ország a nemzeti kegyelet egész hevével üli meg október 6-ikát, hogy mindenütt kifejezést nyerjen az érzés, melynek Arad városa e napon oly megható módon szentel ünnepet. A honvéd-egyletek, a politikai körök gondoskodnak, hogy október 6-án az ország minden részén nyilvánulhasson a hazafias megemlékezés.

A budapesti ferenczr[illegible]diek templomában egész délelőtt gyászmisét mondanak. Délelőtt 9 órakor Batthyány Lajosért lesz gyászmise, kinek holtteste

HUNGÁRIA, AZ ARADI VÉRTANUK EMLÉKSZOBRÁNAK FŐALAKJA.
(Jobbról fölvéve.) Zala Györgytől.

évekig e templom kriptájában volt elrejtve. Tiz órakor az aradi vértanukért mondanak requiemet.

Aradon a szobor leleplezésén a megyék, városok, testületek küldöttségileg képviseltetik magokat; az országgyülési mérsékelt ellenzék és függetlenségi párt szintén.

A *képviselőház* is küld koszorut Aradra. Október 2-iki ülésében, Helfy Ignácz indítványára határozta el ezt, a miniszterelnök hozzájárulásával, egyhangulag. A ház eme határozata nagy örömet okozott Aradon.

A küldöttségek vasárnap érkeznek. Az idegenek gyülekezése már e hét második felében meglátszott Aradon. Minden lakás le van foglalva. A szinház előtti téren mindig sokan állodogálnak, nézve a szobrot, mely körül egyre folyt a munka az utolsó napokig. «*Hungária*» alakját, mely e hó első napján érkezett meg, vasuti teherkocsin vitték be a városba, a lóvasut vágányain. Este már a helyén állt a szobormű főalakja, s az állások szétbontását is megkezdték.

Az ünnepély a minorita templomban kezdődik, reggel 9 órakor gyász isteni tisztelettel. Innen vonul a menet, zászlók alatt a Szabadság-térre. *Salacz Gyula* polgármester megnyitó beszédet tart, s ez alatt lehull a lepel. *Zala György* szobrász átadja a szobrot Salacz Gyula polgármesternek, mint a vértanu-szoborbizottság elnökének. Ezután *Somló Sándor* elszavalja Palágyi Lajos pályadíjnyertes ódáját. Emlékbeszédet *Lukácsy Miklós* az 1848—1849-iki honvédek aradi egyletének elnöke mond. A szózat éneklése alatt helyeztetnek el a szoborra szánt koszoruk. — *Délután* a vértanuk kivégzése helyén az aradi 1848—49-iki honvédegylet és Arad város ifjusága által rendezendő ünnepély sorrendje: Gyülekezés délután 3 órakor a városháza előtt, hol az ifjuság rendező bizottsága a menetet rendezi. Indulás ½4 órakor és kivonulás a kivégzés helyére. Gyászdal, éneklik a dalárdák. Ünnepi beszéd, tartja az aradi honvédegylet nevében *Tiszti Lajos* honvédegyleti választmányi tag. Arad város ifjusága nevében dr. *Barabás Béla* fog beszédet tartani, mely után elénekelik az «Isten áldd meg a magyar»-t, mire a menet visszatér a városba.

A szoborbizottság Salacz Gyula elnöklete alatt e hó elsején délután népes gyülést tartott. Elhatározták, hogy Tourbainnak kiutalványoznak 2100 frtot, a még bennlevő 19.000 frtból. Szóba került, hogy Zala, Sickedanz műépitész és Tourbain érczöntő neve mellett Huszár Adolf nevét is bevéssék a szoborba. A bizottság nem tartotta magát illetékesnek e tárgyban határozni. Ülést tartott a *fogadó-bizottság* is Müller Károly elnöklete alatt; elhatározta, hogy szombattól kezdve a bizottság a vasutnál várja a vendégsegeket.

A *requiem* alatt a templomban 13 agg honvéd áll a katafalk körül Az első padsorokban a vértanuk nőrokonai, a másik oldalon Arad kiváló vendégei ülnek. Damjanichné négy nőrokonával megy Aradra.

Lázár Vilmos tábornok mostoha leánya levelet intézett Arad polgármesteréhez, hogy ő is részt fog venni az okt. 6-iki ünnepélyen, amint részt vett az 1849-iki okt. 6 iki aradi tragédiában is. Lázár Vilmosné ugyanis okt. 6-ikán Aradon volt és sulyos betegségbe esett a tragédia hirére. A beteg nő oldalánál ott volt leánya, Lázár Vilmos mostoha leánya, Székely Imréné is.

Lahner György tábornok özvegye és leánya gyönyörű érczkoszorut küldtek Milanóból.

Munkácsy számára az uj városházán rendeztek be lakást. Lukácsy Miklós, az aradi ünnepélyrendező bizottságának elnöke intézkedett az iránt, hogy az ünnepély alkalmával Aradon időző fővárosi hirlapirók elszállásoltassanak, s munkájokban kellő támogatásra találjanak. Képviseletét már a legtöbb lap be is jelentette. Az ünnepélyen Falk Miksa, mint Arad város országos képviselője s Vadnay Károly a Kisfaludy-társaság képviseletében lesz jelen. — Az aradi ünnepélyen a fővárosi müvészvilág is szinte képviselve lesz. *Zala Györgyön*, a vértanuszobor mesterén kivül leutaznak Keleti Gusztáv, a képzőmüvészeti társulat igazgatója, dr. Szmrecsányi Miklós titkár, Telepy Károly mütárnok, Vastagh György, Feszty Árpád, Strobl Alajos és Margitay Tihamér.

Konstantinápolyból is érkezik koszoru. Egy régi 48-as honvédtiszt küldi, Mahmud Hamdi (Freund), a szultán adjutánsa.

Az aradi *diszelőadás*-ban szinre kerül «Rákóczi Ferencz fogsága», majd néma képletek, mialatt a a pályanyertes ódát szavalják el. Végül egy jelenetet adnak elő «A bibor és gyász» drámából.

Budapest főváros tanácsa elrendelte, hogy október 6-ikán a főváros összes iskoláiban szüneteljenek az előadások. A főváros több iskolájában a tanulók magok közt gyüjtéseket rendeztek, hogy koszorukat küldjenek.

A főváros minden virágkereskedésének kirakata tömve van aranybetüs szalagokkal, melyek mind a vértanuk emlékét tisztelik. Kiváncsi nép nézi mindenütt e részeit annak a koszoru-tengernek, mely 6-ikán a vértanuszobor alapját fogja boritani.

*

* **Az aradi vértanu-szobor készitésének egy derék** segédmunkásáról is meg kell emlékeznünk. Zala Györgynek e nagy munkánál jelentékeny segitségére volt *Köllő Miklós*, egy tehetséges székely ifju, kit a székely-egylet ösztöndijjal küldött Münchenbe, hogy négy évig az ottani műipar-iskolában képezze magát. Ő azonban előbb a képzőművészeti akadémiába iratkozott, a hol mindjárt az első hónapokban egy iskolai pályázatnál a követ hajitó Dávid kis mintájával dicséretet nyert. A székely-egylet utasitására a műipariskolába ment, a hol kitöltvén négy esztendejét, Gyergyóba került haza, s ott többek között gr. Lázár Jenőnek müvészi kivetelü asztalos butorokat csinált, s az országos kiállitáson diszoklevelet nyert a gazdag faragványokkal, izléses ornamentekkel és alakokkal diszitett butorokért. E tehetséges ifjut vette maga mellé Zala, ki aztán ő nála képezte ki magát a szobrászatban s őt is alkalmazta az aradi emlék kivitelénél. A mester mint szorgalmas, törekvő, kitünő munkásról emlékezik meg róla.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

* **A «Vasárnapi Ujság» mai száma** három ívnyi tartalommal jelent meg, s kizárólag az aradi vértanuk emlékünnepének van szentelve, s erre vonatkozó czikkeink és képeink foglalják el ezúttal rendes és folytatásos elbeszélő-közleményeink helyét is. E számunk történeti közleményei Aradon 1849 október 6-án jelen volt honvédektől, s jelesen a vértanu tábornokok egyikének segédtisztjétől valók. — Képeinket e czélra külön kiküldött művészeink készítették; *Cserna Károly* Aradra küldött festőművészünket az ottani honvéd-egylet egyik előkelő tagja volt szives utasításokkal ellátni; *Dörre Tivadar* az aradi vár rajzát az aradi városház tornyából, mint e czélra legalkalmasabb helyről, vette föl. A kilencz tábornok kivégeztetési helyének régibb megjelöléséről annak idejében *Gyulay László* tanár készített rajzot lapunk részére. A *kivégzett tábornokok* közül többnek közöljük részint ifjukori, részint kevésbbé ismert, s eddig közzé nem tett arczképeit. E képeket a tábornokok családjai, a Damjanich és Lahner sirjának rajzát. A hozzá irt szövegből pedig a következőket emlitjük meg:

A holttesteknek titokban elvitelét a katonai hatóság nem ellenezte, azaz szemet hunyt rá. A bakó azonban őrizte a vesztőhelyen ásott sirokat, s pénzért árulta a halottakat. Vecseyért 50 aranyat, Damjanich és Lahnerért 600 frtot, Leiningenért 13 aranyat, Dessewffyért 500 frtot fizettek. Csernovics Péter küldött el Damjanich és Lahner holttestéért, s egyszerü fakoporsóban vitték el okt. 6-ikának éjjelén, Mácsára. Csernovics akkor fogoly volt az aradi várban, de övéivel összeköttetésben állt. Éjfél után egy órakor értek a két holttesttel Mácsára. A szekér gyékénynyel volt beborítva s Csernovics komornyikja és Lahner katonai szolgája kisérte. Ratkay gazdatiszt lakásához érve, megzörgették az ablakot, s átadták neki Csernovics levelét, melyben a temetésről intézkedett. Csernovics okt. 8-ikán maga is megérkezett, s ekkor temették el a két vértanut a mácsai park egyik szögletében. Titokban vitték oda, ökörszekéren és éjjel eresztették le a mély sirba, a hantot pedig elegyengették. Mikor a mácsai birtok gr. Károlyi tulajdona lett, Károlyi Ella grófnő a sir fölé diszes emlékkövet emelt e fölirattal: «*Damjanich — Lahner. 1849. okt. 6.*»

hasson. E kedvező alkalom, mint Szmrecsányi a legilletékesebb helyről értesült, nem fog sokáig késni, s mikor Munkácsy most Budapestre érkezik, minden előfeltétel meg van arra, hogy történetünknek egyik fényes lapját egy nagy festménynyel megörökíthesse. Az új országház építésénél döntő körök elhatározták, hogy az országház díszítésére szolgáló festményeket már most megrendelik művészeinknél, hogy a szerkezet és diszítés az építő mérnök és festő, a mű érdekében már most alkalmazkodhassanak egymáshoz. Biztosítottnak lehet tekinteni azt, hogy Munkácsyval itt időzése alatt e megrendelés iránt végleges megállapodás fog létrejönni.

A törvényszéki palota falfestményei. A törvényszéki palota esküdtszéki nagy termét freskóképek is fogják diszíteni, melyeknek elkészitésével *Feszty Árpád* bizatott meg, ki a hat fali kép vázlatát a mult héten illesztette helyökre, hogy elhelyezésöket és hatásokat tanulmányozza. Az igazságügyminiszterium a freskók vázlatainak megbirálására a képzőművészeti társulatot bizta meg, mely Pulszky Ferencz, Keleti Gusztáv, dr. Szmrecsányi Miklós és Lotz Károlyból álló bizottságot küldött ki.

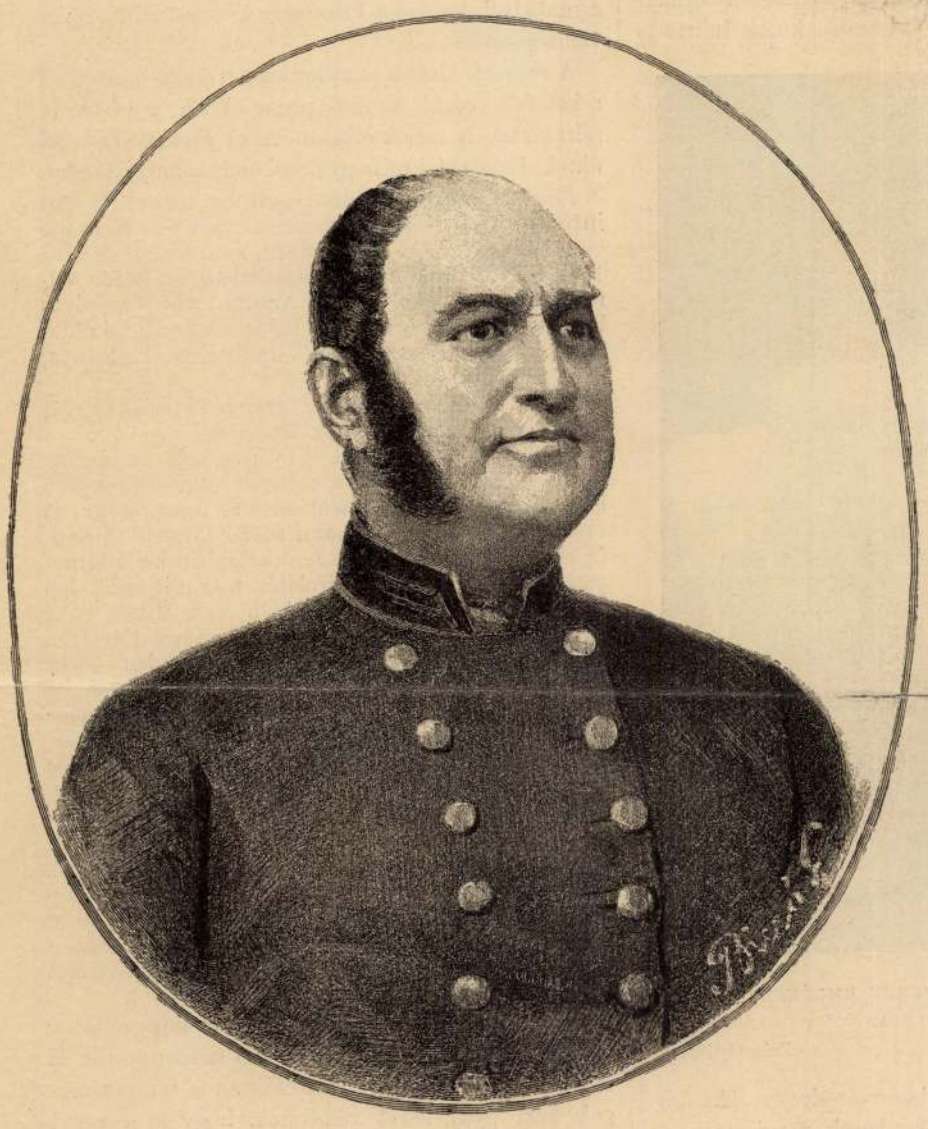

DAMJANICH JÁNOS.

Özvegye birtokában levő 1847. évi daguerreotyp-képe után, melyet Damjanich 1847-ben adott az eljegyzéskor menyasszonyának.

PÖLTENBERG ERNŐ.

A 30-as években készült festmény után mely Fakh Károly orsz. képviselő birtokában van, s Pöltenberget vértes egyenruhában tünteti föl.

kik ezeket ereklyeként őrzik, voltak szívesek közlés végett lapunknak átengedni. *Zala György* az aradi emlékszobor összes részleteit szives volt rendelkezésünk alá bocsátani. Magáról az október 6-iki ünnepélyről s az ekkor már leleplezett szoborműről Aradra e czélból leutazott festőművészeink s legjelesebb amateur-fényképészeink egyike készitnek a Vasárnapi Ujság részére több felvételt, melyeket közelebbi számainkban fogunk közzé tenni.

Az aradi vértanuk albuma díszes kiállításban, a Franklin-társulat nyomdájában készült, Varga Ottó szerkesztése mellett. Október 6-ikán fogják közrebocsátani. A díszes munka 14 iv lett a tervezett 10 helyett. Hozzá tartozik *Zichy Mihálynak* már ismertetett remek két rajza s a szabadságharcznak az az allegoriája, melynek sokszoritása kitünően sikerült. Igen jól sikerültek az autogrammok is. Damjanich Vécsey,stb. utolsó levelei a börtönből, Bohus Jánosné napló-töredéke, Kossuth és Klapka ujabb keletü levelei stb., melyeknél a levél egész kiállitása, sőt papirosa is hiven van utánozva, ugy, hogy az ember azt hihetné, hogy az eredeti levél van a könyvbe beleragasztva. Ez albumból, melynek ára két forint, díszkötésben három frt., vettük át mai számunkba

Munkácsy új képei és az országház. Munkácsy két magyar tárgyú életképet fejezett be.

Az egyiknek czíme a «*Javíthatatlan*», a másiké «*Téli este*». A «Javíthatatlan» egy magyar paraszt, a ki a korcsma-asztal mellett ül. Virrad, de a czigányok, kik egy cseppet sem látszanak fáradtaknak, kedvelt nótáit huzzák neki. Mellette mulató czimborája elaludt. A szolgáló, üres palaczkkal a kezében, az ajtónál áll. A másik kép, a «Téli este», egy parasztszobát ábrázol. A tüzhely körül össze van gyűlve a család. A fiatal asszony padkán ül és fon. Mellette az ura pipál, keresztbevetett lábakkal s az apjával együtt nagy figyelemmel hallgatja egy paraszt embernek a beszédét. Egy másik parasztember nagy ládán ülve majdnem közömbösen hallgatja az elbeszélést, ellenben egy kis leány, kinek kezében seprő van, ámuló érdeklődéssel figyel a beszélőre. A szoba apró ablakain keresztül téli táj látszik. — Alapos a remény, hogy az épülő *országház* Munkácsynak egy nagyobb alkotását fogja őrzeni. Ugyanis dr. *Szmrecsányi Miklós*, az orsz. képzőművészeti társulat titkára, a társulat választmányának szept. 23-án tartott ülésén felolvasván külföldi kiküldetéséről szóló érdekes jelentését, ebben fölemlítette, hogy Munkácsy valószínüleg egy történelmi tárgyú képet fog festeni az új országház számára. Várta és most is várja még a kedvező alkalmat, hogy Magyarország számára nagyobb szabású művet alkot-

A bizottság kiséretében megjelent Hauszmann épitész, a palota épitője, Bogisich Lajos törvényszéki elnök. Székács Ferencz alelnök és Havass Imre kir. ügyész, A hat temperafestményt, a melyek közül a művész ötöt vázlatban, egyet készen (Kálmán király) mutatott be, a bizottság nemcsak kielégitőnek, hanem szépnek s a terembe igen jól beleillőnek találta. Nálunk ez az első eset, a mikor Themis csarnokában a művész ecsetje megjelenik. A művészi dekoráczió Hauszmann épitész előterjesztéseinek köszönhető. Előterjesztéseire az igazságügyminiszter a maga budgetjéből szánt nyolczezer forintot a művészi föladat kivitelére. Feszty Árpád nagy lelkesedéssel fáradozott a föladat megoldásán s e végből nemcsak a modern temperafestés tanulmányozása végett járt Párisban, hanem a hazai jogforrásokba és kortanulmányokba is belemélyedt. Igy jött létre a 6 festmény, mely törvénykezési palotánk legnagyobb dísze lesz. A képek vázlata a következő: Az első kép a *tűzpróbát* ábrázolja, a mint egy fiatal leány birái előtt ártatlanságának bizonyítása végett az eléje helyezett izzó vasra lép s karját irtózva fölemeli. A második kép *Könyves Kálmánt* ábrázolja, a mint a máglya előtt megjelenik s az egyházi és világi törvény szolgái által odahurczolt «boszorkányt» megmenti. A harmadik kép a *perdöntő párbaj*. Az ország pánczélos lovagja karddal küzd a mezitelenre vetkőzött deliquenssel, a kinek kezében buzogány van. A negyedik kép: *Mátyás az igazságos*, a mint egy fa árnyé-

mutatja a Corpus Jurist a királynak és az országtanácsnak. A 6-ik. *Deák* Ferencz elnöklete alatt az 1844. évi orsz. bizottság a büntető kodexet tárgyalja. E képen ott van Eötvös, Majláth s a többi közt Pulszky Ferencz is, akkor még fekete haju ifju, a bizottság jegyzője. — Tehát valamennyi kép magyar jogtörténelmi tárgygyal bír. Mindegyiken meglátszik a szerző művészi tudása, okos diskrecziója s a gond, a melylyel föladatát megoldotta. Reményleni kell, hogy a teremnek még üresen álló falrészeire is rákerül idővel a sor.

Az akadémia koszoruja Jókainak. Az akadémia 1890-ben az ezer forintos Péczely-dijat valamely az utóbbi években megjelent regénynek fogja oda adni. Hir szerint az akadémia biráló bizottsága, melynek tagjai: Vadnay Károly, Beöthy Zsolt és Berczik Árpád, már kiszemelte a regényt, a melynek a jutalmat oda fogja adni. Ez a regény Jókai Mórnak «*Tengerszemü hölgy*»-e, mely Jókai egyéni visszaemlékezései egy részét is magában foglalván, történeti értékkel bir, a mi a Péczely-pályázatnak egyik föltétele.

A népszinházban szeptember 26-ikán mutatták be az őszi saison első eredeti újdonságát, Relle Iván «*Fityfiritty*» című népszínművét, mely egy darabig fenmarad a színpadon, nem belső értékénél fogva, hanem mert főszerepe jó szerencsével van Blahánéra szabva, s alkalmat nyújt, hogy a kitünő művésznő érvényesíthesse gazdag kedélyét.

A «Fityfiritty» czím különös ugyan, de Blaháné hozzá szoktat. Olyan igénytelen, de ügyes leányra szokták mondani. Ilyen a darabban Sárika, a kit Szürszabó István uram a vásáron talált elhagyatva, mikor még csak három éves gyermek volt. Sárikából (Blaháné) deli hajadon lesz s gyámapa és gyámleány egymásba szeretnek. István gazda lelkét azonban holmi kételyek mardossák. Neki ugyanis multja van. Sárika az ő volt kedvesének, Erzsóknak a lánya. Nem akarja a kedvesének a leányát elvenni, mert nem akarja Sárinak elárulni azt, hogy az édes anyja az ő szeretője volt. Eddig érthető a dolog s érthető az első felvonás vége is, a mikor egy szocziálisztikus hajlamú gátmunkás intrigái következtében a 13 év óta nem látott szerető, Erzsók, előkerül abban a pillanatban, a mikor István gazda mégis meg akarja ülni a kézfogót Sárikával. Erzsók előugrik, s kijelenti, hogy István gazda az ő szeretője volt, s a vigadó nép megdöbbenése között a függöny legördül. Sárika azonban a multra nézve nem érzékeny; persze azt még nem tudja, hogy Erzsók az ő tulajdon édes anyja. A cselekvény aztán úgy halad tovább, hogy Erzsók asszony boszút akar állni Istvánon. Ellopatja ettől a közmunkára való kétezer forintot, felgyújtatja a házat, a hol ez a pénz volt s az egész csunyaság elkövetését Istvánra akarja kenni. Ez tagad mindent, de a látszat ellene szól. Ekkor előlép Sárika, s kijelenti, hogy az időközben előkerült — de már üres — tárczát ő tette István mándlija ujjába. Ő hát a tolvaj. Hanem Erzsók most tudja meg, hogy Sárika az ő leánya. Magába száll,

DESSEWFFY ARISZTID.

Than Mór 1849. évi festménye után, mely a Dessewffy-család birtokában van.

szi Sárikát, Erzsók pedig eltünik. A véletlennek ily összetalálkozása erőszakossá teszi a mese folyását és kibonyolítását. Azonban elég ügyes részlet van benne, s Blahánénak olyan szerepe, melyben ragyogó kedvvel játszik és énekel. István gazda nem valami háladatos szerepét Szirmai eléggé kiemelte. Lukács Juliskának Erzsók drámai szerepe jutott. Kassai és Németh epizód szerepekben mulattattak, úgyszintén Csatai Zsófi, Vidor. A darabhoz Lányi Géza irt zenét és dalokat, s ezek közül többet tetszéssel fogadott a közönség.

A budai szinkörben szeptember utolsó napján végződtek az előadások. *Krecsányi* Ignácz szintársulata az egész nyáron jó sikerrel működött, s a közönség elismerése sem maradt el. A budai szinkör rendesen végzetes szokott lenni a benne szereplő társulatokra. Krecsányi azonban, ki nem most első izben nyaralt itt, kivétel; mindig tiszteszégesen végződött rá a saison. Jó erőkkel jelent meg, változatos műsort játszott, s a közönség szivesen ment az előadásokra. Krecsányi társulata a telet Temesvártt tölti.

KÖZINTÉZETEK ÉS EGYLETEK.

A történelmi társulat október 2-iki ülésén *Thaly* Kálmán elnök melegen üdvözölte az ujra összegyült tagokat. Az ülés főtárgyait két megemlékezés tette, a társulatnak közelébb elhunyt két jeles tagjáról.

Szilágyi Sándor titkár emlékezett meg először dr. *Szabó* Károly elhunytáról, mely a társulatra és a történettudományra oly sulyos veszteség, kinek tudományos ellenfelei is tisztelettel adóztak. «A hellen szellem kultusa vonul át az ő irodalmi pályáján. Nemes egyszerüsége, tiszta érthető világos tilusa fegyelmezett erős logikája, a forma és kompoziczió gondos s müvészi megfigyelése mutatják, hogy a hellen irók voltak kedvencz olvasmányai. S még az a lelkiismeretes pontosság is, melylyel a legszárazabb bibliographiai másolásokat teljesitette, a hellén kritika követésének volt eredménye. Elismert nevét, összes tapasztalatait, szélesen kiterjedt tudományát hozta e társulathoz, melynek ő egyik disze, egyik vezére volt. Azok a még akkor fiatal emberek, kik ma hasonlólag büszkeségei a társulatnak, nagyrészt az ő oldala mellett nőttek fel. De e mi szíveinkben élni fog annak emléke, mi benne a nagy írót kiegésítette: az ő nemes szeretetre méltó alakja, odaadó barátsága, páratlan, önzetlen szívjósága.» Ezután az *elnök* Hunfalvy Pált kérte föl, hogy az elhunyt

GRÓF LEININGEN KÁROLY.

Barabás Miklós 1844-iki festménye után, mely gr. Leiningen özvegye (ma gróf Bethlen Józsefné) birtokában van. (A képen látható honvéd egyenruha 1850-iki átfestés.)

BÁ

1848-ban készült s ma

el is fogadta. *Jakab* Elek tartotta meg ezután emlékbeszédét Orbán Balázs fölött. A nagyobb munkálat valóságos élet- és jellemrajza a boldogult tudósnak. A másik felolvasó *Szádeczky* Lajos társulati másodtitkár, a ki a fogarasi levéltárakat ismerteté. Az aradi vértanu-szobor leleplezésének ünnepén a társulatot Mailáth Béla, dr. Márki Sándor és Baráth Ferencz fogják képviselni.

MI UJSÁG?

A német császár október első napján Bécsbe érkezett, hogy királyunk és *Albert* szász király társaságában részt vegyen a zerge-vadászatokon. Bécs nagy fénynyel és szivességgel fogadta Vilmos császárt, ki reggel 9 órakor érkezett az osztrák fővárosba. Az indóháznál jelen voltak az összes főherczegek, kivéve *Károly Lajos* főherczeget, ki másik indóházban volt a szász király fogadására. Királyunk és Vilmos császár a legmelegebben üdvözölték egymást. Vilmos császár Albrecht főherczeget megölelte.

Mikor a két uralkodó a Burgba hajtott, minden oldalról néptömegek üdvözölték. Vilmos császár rövid pihenés után királyunk látogatását fogadta, azután néhai *Rudolf* trónörökösnek a kapuczinusok templomában nyugvó koporsóját kereste fel, melyre a gróf Wedel főhadsegédtől átvett pompás koszorut helyezte; ennek két atlasz-szalagjára császári korona és «W» betü volt behimezve. A császár könyezve térdre borult és halk imát mondott. Mária Terézia királyné koporsójánál is megállott. Elhagyva a kolostort, Hubert atyának ezt mondá: «Ez nehéz ut volt rám nézve!» Vilmos császár azután meglátogatta a főherczegeket és gróf Kálnoky külügyminisztert, majd Schönbrunnba ment, hol már együtt volt a fejedelmi vadász társaság. Oda érkezett Albert szász király is. A társaság alkonyat felé Mürzstegbe utazott, hol vasárnapig tartózkodnak.

A királyné utazása. Ő felsége a királyné a legszigorubb inkognitóban folytatja tengeri nagy utazását. Hir csak kevés, s akkor is rövid érkezik róla. Az utolsó hir Algirba érkezését tudatja. Algir kormányzója tisztelgő látogatást tett ő felségénél, ki a látogatást szept. 29-ikén viszonozta.

Az országgyülés új ülésszaka, melyre a reformok annyi feladata vár, a pártok nagy mozgalmasságával nyilt meg. A *mérsékelt ellenzék* első összejövetelén azonban gr. *Apponyi* Albert a párt általános helyeslése közt jelentette ki, hogy noha a kormány csakugyan rálépett a reformok terére, a mérsékelt ellenzék tovább is teljesíteni fogja a parlamentben ellenőrző kötelességét, s bevárja, hogy milyenek lesznek a reform-javaslatok. Vagyis a sokat emlegetett fuzióra még nem érkezett el az idő. A pártból csak Fenyvessy Ferencz ment át a kormánypárthoz.

Nevezetesebb volt a *függetlenségi párt* okt. elsei tanácskozása, mikor a párt belső ügyei jöttek szóba. *Ugron* Gábor azt kivánta: mondja ki a párt határozottan, hogy a personal unio alpján áll, a 49-es elveket nem tűri meg saját körében és részt vesz a delegációk tárgyalásain. *Irányi* Dániel, a párt elnöke, *Eötvös* Károly és *Helfy* Ignácz szólaltak föl, fejtegetve, hogy a párt nem látja szükségét ujabb programmot adni, a personal unióhoz való ragaszkodását is már többször kifejezte. *Ugron* indítványát nem fogadták el, mire Ugron tizennyolcz társával kilépett a pártkörből. A párt tagjai maradnak ugyan, de külön körben tanácskoznak, melyet már meg is alakítottak *48-as kör* czim alatt. Elnöke Ugron lett, alelnökei: Győry Elek és Lits Gyula.

A *képviselőház* október elsején egy csomó interpelláczióval nyilt meg. Ábrányi Kornél az egri katonatiszti vagdalkozás, Ugron Gábor és Gullner Gyula a miniszterelnöknek egy német nyelvű hivatalos levele miatt interpelláltak. Az október 2-iki ülésben nyujtotta be a kormány az 1889-iki zárszámadást és az 1891-iki költségvetést. *Wekerle* Sándor pénzügyminiszter két óra hosszat tartó beszédben adott számot az ország pénzügyeiről. Nagy éljenzéssel fogadták, mikor jelentette, hogy a rendes kezelésben a fölösleg több, mint 20 millió s az egész költségvetés 4040 frt *töblettel* zárul, tehát nincs deficzit! Az összes kiadás 369.004,543 frt, a bevétel pedig 369.008,583 frt. A tavalyi zárszámadások is kedvezők, mert 8 millió deficzit helyett 5 millió fölösleg mutatkozott. A pénzügyminisztert zajosan megéljenezte a kormánypárt. Az üléseket október 27-ikeig elnapolták, s addig a pénzügyi bizottság fogja tárgyalni a költségvetést.

* **Az aradi vértanuk emlékszobráról** mai számunkban közölt képek ifj. *Lovich Antal* fényképi fölvételei után készültek. A 13 tábornok érem-arczképeit azon sorban igyekeztünk elhelyezni, a mint azok az emlékszobron el vannak helyezve; a szobron az elhelyezésnél a meglevő arczképek alakja, a melyek után e domborművek készültek volt az irányadó.

Honvéd-emlék. Fehértemplomban honvédemléket állítottak arra a sirra, a melyben az 1848. aug. 18-diki fehértemplomi ostromban elesett 54 ottani polgár nyugszik. A közadakozásból emelt emléket vasárnap leplezték le nagy ünnepélyességgel.

A szinészek háza. Az orsz. magyar szinészegylet igazgató tanácsa szept. 29-ikén kezdte meg a szinészeti nyugdijház építését. Reggel 7 órakor már nagyszámu közönség gyült össze a központi indóház mellett levő téren, hol a fővárosi tanács nagylelkűségéből olcsó árban kapott telken megtették az első kapavágást a szinész-nyugdijház alapozásában. Fél 8-kor a társaság a kijelölt helyre ment és Bényey István elmondá, hogy áldásos munkát kezdenek meg a mai napon, olyan művet, a mely hivatva van a szinészet elhagyottjainak könyüit letörölni s vigasztalást nyujtani a munkaképtelenség sivár napjaiban. Azután megtette Bényey az első ásást a közönség éljenzése között. Utána azonnal megkezdődött a munka, mig a társaság barátságos reggelire gyült össze a rögtönzött deszkasátor alatt.

A szinészeti kiállitás október hó végéig lesz látható. Az érdeklődés a tárlat iránt nem csökkent és különösen délután telnek meg a kiállitás helyiségei látogatókkal, a mikor Lányi Géza, a népszinház czimbalmosa egymásután játsza a szép magyar nótákat. Most a kiállitás csak addig van nyitva, mig be nem sötétedik, legközelebb azonban berendezik a világitást és a közönség este világitás mellett megszemlélheti az érdekes kiállitást.

Az őszi lóversenyek második napja szept. 28-án, vasárnap volt. Rendkivül nagy közönség nézte végig az érdekes futamokat.

A *kétévesek eladó versenyé*-ben gr. Henckel H. «Clairvoyantja» lett az első. *A kétévesek államdiját* báró Üchtritz «Benczur»-ja vitte el nevezetes gyorsfutó lovakat szoritva le az elsőségről. *A totalisateur handicap* 1000 frtos dijat gr. Hunyady «Weather»-je vitte el, miután «Trudom» ellen, mely különben elsőnek jött be kifogást emeltek jockeyja szabálytalan lovaglása miatt. Az *eladóversenyben* Kislar-Aga, a *gátversenyben* hg. Auersperg Lovelace-a, a *Welter Handicap*-ban Capt. Violet «Opheliá»-ja lettek az elsők. A versenynapot a lótenyésztő *mezei gazdák versenye* zárta be s az első dijat egy szegedi gazda lova vitte el.

A harmadik napon, kedden, Péchy Andor «Csendese», gr. Károlyi Gyula «Theseus»-a, gr. Erdődy K. «Vép»-je, Wackerow K. «Atlantic»-je, gr. Trautmannsdorf «Árpád»-ja és gr. Hunyady «Weather»-je lettek az elsők, az utóbi vivén el az őszi lóversenyek legnagyobb dijat, a 10,000 frtos St.-Leger-t.

Előfizetési fölhivás.

Lapunk azon t. előfizetőit, kiknek előfizetése szeptember végével lejárt, fölkérjük az előfizetés mielőbbi megújitására, nehogy a lap küldésében fennakadás álljon be.

	egész évre	élévre	negyedévre
A Vasárnapi Ujság --- ---	frt 8.—	frt 4.—	frt 2.—
A Világkrónikával együtt	« 10.—	« 5.—	» 2.50
A Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok ---	« 12.—	« 6.—	« 3.—
A Világkrónikával együtt	« 14.—	« 7.—	« 3.50
Csupán a Politikai Ujdonságok	« 6.—	« 3.—	« 1.50
A Világkrónikával együtt	« 8.—	» 4.—	« 2.—

*

A Vasárnapi Ujság eredeti elbeszéléseket és életképeket, nagyobbrészt illusztrálva, közöl **Jókai Mórtól, Mikszáth Kálmántól, Baksay Sándortól, Gyarmathy Zsigánétól, B. Büttner Linától, P. Szathmáry Károlytól, Petelei Istvántól, Szivos Bélától, Szomaházy Istvántól, Kacziány Gézától, Kazár Emiltől, Törs Kálmántól** stb. A külföldiek közül részint az újabb angol irodalom legjavából kiválogatott s képekkel élénkített regényeket és elbeszéléseket közöl, részint orosz eredetiből fordított elbeszéléseket és életképeket, valamint **Verne Gyulának**, a magyar közönség előtt is oly kedvelt franczia irónak, **legújabb regényeit** és elbeszéléseit.

A «*Vasárnapi Ujság*», mint családi lap, kiterjeszkedik **a női munkakörre és divatra is.** E rovatában kézimunkára, házi iparra stb. tartozó közleményeken kivül a divat terén fölmerülő s a jó izlést és a szép iránti érzéket fejlesztő jelenségeket ismerteti, különös tekintettel a hazai iparra.

*

A «Vasárnapi Ujság» társlapja, a most már 36-ik évfolyamában lévő «***Politikai Ujdonságok***» a hét eseményeit kellő magyarázattal ellátott gondos, hű összeállításban tárja az olvasó elé, s a közönség *együtt* találja benne mindazt, a mi a napilapokban *elszórtan* jelen meg, ugy hogy e lap, kivált vidéken, hol a hiányos postajárás a napi értesülést különben is megnehezíti, *a napilapokat is lehetőleg pótolja.*

*

A «Világkrónika», mint hetilapjaink kiegészitője, a hazai és külföldi *általánosabb érdekü eseményeket* részletesen ismertető és magyarázó czikkeken és képeken kivül *nagyobb elbeszéléseket és regényeket* is közöl képekkel illusztrálva, ugy szintén *uti rajzokat, nép- és tájismertetéseket, szemléltető jelentéseket* a hazai és külföldi közérdekü dolgokról, találmányokról, fölfedezésekről, ugyszintén *mulattató közleményeket, közhasznu tudnivalókat, képtalányokat, tréfás feladványokat,* stb.

A *Világkrónikát* hetilapjaink előfizetői félévre 1 frt, negyedévre 50 kr. pótdijért rendelhetik meg.

*

Az előfizetések a «**Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok» kiadóhivatalába, Budapest, egyetem-utcza 4.**, küldendők.

*

Lapunk kiadó-hivatala a «Pesti Hirlap»-czimü, pártszinezet nélküli politikai napilap kiadóhivatalával oly egyezségre lépett, hogy azok, a kik a két lapot együtt rendelik meg, kedvezményes áron fizethetnek elő, és pedig:

A «Vasárnapi Ujság» a «Pesti Hirlap»-pal:

Egész évre --- --- --- ---	21 frt — kr.
Félévre --- --- --- ---	10 « 50 «
Negyedévre -- --- --- ---	5 « 25 «
Egy hóra --- --- --- ---	1 « 80 «

A «Vasárnapi Ujság» és «Politikai Ujdonságok» kiadóhivatala: Budapest, IV. Egyetem-utcza 4. sz.

HALÁLOZÁSOK.

Karr Alfons, a franczia irodalom egyik kitünősége, mint Párisból október elsején jelentik, meghalt 82 éves korában. Karr Párisban született 1808 november 24-én. Apja szerény viszonyok közt élő zenész volt. Karr irodalmi munkásságát a költészettel kezdte meg. A «Figaro» szerkesztője azonban arra ösztönözte, hogy prózát irjon. Igy történt, hogy verses darabját: «A hársak alatt» regény alakjában dolgozta föl. Ezt a regényét, mely eredetiségével feltünt, sok más követte. Regény irodalmi munkásságának fénykorszakában, 1838-tól 1865-ig többet irt huszonöt regénynél. E közben a hirlapirással is foglalkozott. 1839-ben főszerkesztője volt a Figaronak, s alapitotta a «Guêpes» czimű szatirikus szemlét, melynek nagy hatása volt. Miatta egy női kéztől merénylet is érte, mely azonban szerencsére nem járt sulyosabb következményekkel. A 48-iki forradalom után képviselő akart lenni, czélját azonban nem érte el. Ettől fogva számos társadalmi és filozófiai tárgyú értekezést irt, részint folyóiratokban, részint önálló könyv alakjában. Majd Nizzában telepedett le, hol a kertészettel foglalkozott. Irt még néhány színművet, e téren azonban nagyobb diadalokat nem aratott. A becsület-rendet már 1845-ben megkapta. Magyarra több műve le van fordítva.

Miskatovics József, a horvát politikai élet egyik legismertebb és köztiszteletű férfia, jeles publiczista, a magyar országgyülésnek is tagja, ki a budapesti politikai körök tiszteletét is nagy mértékben bírta, mint Zágrábból e hó 2-ikán tudatják, meghalt 54 éves korában.

Elhunytak még a közelebbi napokban: Krammer Ferencz, a budapesti kath. legényegylet alelnöke, fővárosi hitoktató s az első, a ki Ó-Budán először tanította magyarul a bibliát, 37 éves. — Soltész György, krasznyik-vajdi nyug. lelkész, 57 éves, Nagy-Rozvágyon. — Krasznay Gábor, Nyiregyháza volt polgármestere, 1848—49-es honvédszázados, élete 70-ik évében. — Heringh József, nyug. megyei kiadó és iroda-igazgató, 48-as honvéd hadnagy, 67 éves, Egerben. — Karácsonyi János, nyug. postamester, kereskedő, Kolosmegye bizottsági tagja, 66 éves, Nagy-Almáson. — Almássy Sándor, a váczi fogház igazgatója, a kit nemrég elmezavar lepett meg, s a szép tehetségü fiatal embert a lipótmezei országos intézetbe kellett szállitani. — Dr. Frey Lipót, megyeszerte becsült orvos, 63 éves, Békésen. — Lehoczky Béla, ügyvéd, Nagylakon. — Simon Mihály, mezőcsáthi volt aljárásbiró, szép tehetségü 34 éves, fiatal ember, ki a budapesti angyalföldi té-

Lukács Györgyné, szül. Kerényi bárónő, fehér moiré ciselé ruha aranyhímzéssel és csipkedíszszel.

Perényi Edith bárónő, fehér duchesse ruha, fehér mousseline de soieval bevonva. Szalagdísz és gyöngyvirág-csokor a derékon.

Teleki Edina grófné, fehér taffetas souple ruha festett rózsaszinű virágokkal. A derék merő csipkebehuzat és mousseline de soie fodrok.

Wass Elza és Emma grófnék, kék duchesse-ruhák à la Wattean rózsaszinű selyemmousselinnel bevonva. Csipkedísz.

Karátsonyi Margit és Irma grófnék ruhája fehér duchesseből volt, fehér mousseline behuzattal.

Waldbolt Ilona és Irma bárónék tengerzöld duchesse-ruhában jelentek meg, melyeket fehér kristálycseppes tüll borított. Tüll csokrok és széles duchesse öv adták a díszt.

De ki győzné szerét-számát az elbájoló toiletteknek! Szép volt mind, s a legtöbbje méltó arra, hogy főrangú hölgyeink viseljék őket. E díszes öltözetek *Monaszterly és Kuzmik* utódainak műterméből kerültek ki; kettőt bemutatunk közülük.

Br. B.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

A királytigris, *Bársony* István regénye. E legújabb, a társadalmi életből vett regényében az író egy férfit nevez királytigrisnek, a ki ravasz, hajlékony, de erőteljes és mégis nőies lényével rendkívüli hatást tesz a női szivekre. Egyszerre két nő szivét hódítja meg: egy szenvedélyes, forró vérű asszonyét és egy eszményi ártatlanságú leányét. A regény bonyodalmát részint az asszonynak szerelmese megtartásáért vívott harcza, részint pedig féltékeny férjének a csábító elleni küzdelme teszi, a melynek tragikus vége az, hogy a «királytigris»-t a féltékeny férj, szövetkezve egy szerelmében megsértett erdészszel, megöli, az asszony pedig öngyilkossá lesz. Bársony a regényben erős szenvedélyeket, lázas indulatokat fest s bár a főszereplő jellemét nem teszi sem elég világossá, sem elég rokonszenvessé, előadásával, az érzelmek, szenvedélyek erőteljes leirásával fenn tudja tartani az olvasó érdeklődését. Legszebbek az egész könyvben a Hidegvölgy természeti szépségét, tavaszi pompáját leíró részek. Nem kevésbbé szép a hidegvölgyi leány ártatlan szerelmi ábrándozásának költői rajza is, melyet még élvezetesebbé tesz az író, kifejező, magyaros stílje. A regény a «Magyar Hirlap» kiadásában jelent meg; ára nincs feltüntetve.

«A kardpárbaj veszélytelen kimenetele és annak eshetőségei» czímmel egy 112 lapra terjedő kis könyvet adott ki *Cseresnyés* Zoltán honvédhuszár-főhadnagy. Munkájában nem párbaj-kodexet akar adni, hanem fejtegetéseket közöl azokról az eshetőségekről, melyeknek a párbajban a felek ki vannak téve s azokról a lelki és erkölcsi tulajdonságokról, melyekre szükség van, hogy a párbaj az emberre nézve veszélytelenül folyjon le. A könyv czéljáról a szerző maga mondja bevezetésében, hogy «az a normális erők teljes fölhasználására akar útmutatást adni, arra nézve, hogy a párbaj, a küzdelem pillanatában a lelki erők öntudatos, erélyes megfeszítésével miként érvényesüljön a test., fizikai képesség oly irányban, hogy a veszély lehetőleg elkerültessék.» Lovagias szellem lengi át a kis kötet fejtegetéseit, melyeket még a párbaj ellenzői is érdeklődéssel olvashatnak. A könyvhöz báró *Bothmer* Jenő honvédhuszár-százados írt rövid, lelkes hangú előszót.

Nemzeti Szinház. Április 29-ikén került szinre: «*Farsang utólja*», dráma öt felvonásban, irta *Hartleben* Ottó, németből fordította *Beöthy* László. Elég szokatlan világot mutat meg nekünk a német katonai életből, de nem valami kifogástalan erkölcsben, és nagyon merev embereket az egyenruhában. A szerző ügyessége a kaszárnya-élet festésében mutatkozik. A drámája már nem a javabeli poétát mutatja. Különben oly különös morálon épült az egész történet, melynek valószinűségét azzal a fentartással hihetni el, hogy talán csakugyan így lehet a porosz kaszárnyában.

Rudorff Hans hadnagy feleségül akar venni egy tisztességes polgárlányt, Getrudot. De Hans két rokona, mind a kettő tiszt, a lánynyal galád játékot követnek el. A kaszárnyába csalják s a látszat az, hogy Grobitsch kapitányt kereste föl a lány. Rudorff Hans hadnagy ekkor becsületszavát adja ezredesének, hogy a lánynyal most már szakít örökre, feleségül nem veszi. Aztán mikor megtudja, hogy Getrud ártatlan, ezt a szavát már vissza nem veheti, egyenruha nélkül élni nem birna, farsang utolsó napján tehát még utoljára tánczol a menyasszonyával, aztán megöli azt is, magát is. A leánynak is lekötötte becsületszavát. Elsőbb azonban az ezred, melynek egy pár tisztje oly különös erkölcsi felfogást tanusít. A kardcsörtető világ e szomorú drámájába a szerző nem kis erőt vitt, de a közönség elég megütközni valót talált benne. A szerencsétlen hadnagy szerepében *Beregi* Oszkár sok hatással játszott. Aztán *Török* Irma, *Császár* és *Rózsahegyi* egy öreg tiszti-szolga szerepében tetszettek legjobban.

Blaha Lujza a Nemzeti Szinházban. A kitünő művésznőt, Blaha Lujza asszonyt a Nemzeti Szinház örökös tagúl szerződtette, meghagyván azt a szabadságát, hogy a Népszinházban tovább is szerepelhessen. Május 7-ikén harmincz éve lesz, hogy a művésznő először lépett föl mint szerződött tag a Nemzeti Szinházban, a «Tündérlak Magyarországon» czímű népszinműben. A harminczas évfordulón ezt a darabot ismét előadják, a művésznő közreműködésével. A németből átdolgozott ósdi darabból április 30-ikán tartották az első próbát. A művésznőt, ki hosszú idők után először jelent meg a Nemzeti Szinház udvarán, az egész személyzet ott várta és meleg szeretettel üdvözölte.

Uránia-szinház. *Pekár* Gyulának «*A tánez*» czímű művét az Uránia-szinház április 30-ikán mutatta be és nagyon érdekes szemléltető képekkel kisérte a szöveget.

A legrégibb kortól napjainkig láthatni a különböző képeken a táncz fejlődését. Kezdődik a görögök tánczával, melyekhez Rubens és Böcklin képei szolgáltak illusztrácziául, valamint az operaszinház egyik tánczművésznőjének mozgó fényképben visszaadott táncza. A különböző idők tánczát is a legjelesebb mesterek képei mellett mozgó fényképek tüntetik föl. Ezekhez *Márkus* Emilia, *Hegyi* Aranka, és még több művésznő is szolgáltak tánczokkal. A magyar tánczok bemutatása is jól sikerült, részben az Operaház tánczkara után fölvett képek után. A japáni, jávai, néger és egyéb messzevilági tánczok is tetszettek. *Pekár* Gyula maga olvasta föl a magyarázó szöveget. *Kern* Aurél állította össze a régi és új tánczokat kisérő zenét. A közönség sokat tapsolt.

Művészet-történeti előadások az Országos Képtárban. *Berzeviczy* Albert az országos képtárban április 26-ikán felolvasást tartott az olasz művészet XV-ik századi egyik részéről, a lombardiai művészi iskoláról. Lionardo da Vinci hatása alatt fejlődött a lombardiai, vagyis milanói-iskola. Követői közt jeles Bernardino *Luini*, a kitől az Országos Képtár is két elsőrendű festményt bír. Luini a lombardiai népéletből és természetből merítette benyomásait s képein ezeket festette. Lelkesedéssel dolgozó művész volt.

A Vigyázó-díj. A Petőfi-társaság április 27-ikén tartott ülésén határozott a 300 koronás Vigyázó-díjra érkezett 196 lirai költemény fölött. Egyet sem talált jutalomra méltónak, tizenkét költeményt azonban egy és más tekintetből kiemelt.

KÖZINTÉZETEK ÉS EGYLETEK.

A Magyar Tud. Akadémia április 29-iki ülése ünnepélyességgel nyílt meg. A népiskolák igazgatóinak megjutalmazására rendeltWodianer-féle alap díját adták ki. *Göbel* János székesfejérvári és *Vass* Mátyás szegedi népiskolai igazgató-tanítók ezer koronás jutalmat kaptak buzgó fáradozásaikért. De csak *Göbel* jelent meg, Vass betegsége miatt nem jöhetett. Báró *Eötvös* Loránd szép beszéddel adta át Göbelnek a jutalmat, ki megindultan válaszolt. Ezután báró *Radvánszky* Béla koronaőr mondott emlékbeszédet gróf Andrássy Manóról, ki a magyar közéletnek oly érdekes férfia volt s a gyakorlati életben is követni való.

A tíz év előtt elhunyt gróf Andrássy Manó gróf Széchenyi István elveinek tiszteletében nőtt fel, s az országos mozgalmakban is ott volt, a szabadságharczban több testvérével harczolt. A szabadságharcz után külföldre ment, a hol a gazdasági élet ragadta meg figyelmét, s hazatérve a felsővidéki vas-ipar emelését hathatósan elősegítette. E mellett szerette és becsülte a tudományt, az irodalmat és a művészetet. Maga is szenvedélyes gyűjtő volt s kivált a magyar régiségeket gyűjtötte. Hogy magyar régiség ne jusson a külföldre, ne kerüljön idegen kezekbe, még közmondásos takarékosságát is megtagadta. Külföldi útjairól pár könyvet írt. Volt képviselő is; a politikával nem sokat törődött, de gazdasági kérdésekben szavának döntő sulya volt. Személyiségének legkiválóbb tulajdonságát: forró fajszeretetét mintának állíthatjuk. Olyan faját imádó magyar volt, mint ideálja: Széchenyi István. Halála előtt pár héttel a képviselőházban azt sürgette, hogy a kinevezés alatt álló esztergomi érsek költözzék Budára. «Az esztergomi érsek és herczegprímás, a helyett, hogy az esztergomi bazilikára nézzen, a mely Rómára emlékezteti, tekintsen a Mátyás király templomára s az alatta fekvő parlamenti épületre, a mely Magyarország alkotmányosságára fogja emlékeztetni.» Ez volt utolsó szava a nyilvánosság előtt.

A magyarországi hírlapírók nyugdíj-intézete április 28-án tartotta évi közgyűlését *Falk* Miksa elnöklésével. Az intézet, mely húsz évvel ezelőtt alakult, nagyon rendezett anyagi körülmények közt van. Erre való tekintetből *Fenyő* Sándor ismét hangoztatta többször felújított indítványát, hogy az intézet azon tagjainak, kik az alapszabályok szerint már az idén nyugdíjhoz jutnak, a 600 forintban megalapított nyugdíjat emeljék. Az indítvány tárgyalását elhalasztották. Az intézet vagyona most több mint másfél millió korona. Adományokból, tagdíjakból, kamatokból évről-évre gyarapodik. A gyűlés elhatározta, hogy lefesteti *Csernátony* Lajos arczképét, a ki a hirlapírók veteránja volt s 10,000 koronát hagyott az intézetnek. A közgyűlés végül elismerést nyilvánított Falk Miksa elnöknek, ki a megalakulás óta vezeti az intézet ügyeit. A közgyűlést lakoma követte az «István főherczeg» fogadóban. Megjelent *Hegedüs* Sándor kereskedelmi miniszter is, mint régi hirlapíró.

* **A Kárpát-egyesület feloszlása** czím alatt lapunk múlt heti számában foglalt hirre vonatkozólag, melyet pár nappal azelőtt napilapjaink nagy része is közölt, a Magyarországi Kárpát-egyesület titkári hivatala részéről a következő helyreigazító sorokat veszszük:

A m. kir. belügyminiszter által feloszlatott Kárpát-egyesület hivatalos czíme — elég baj, hogy ennek felvétele annak idejében megengedtetett — «Országos Kárpát-egyesület» volt, nehány évvel ezelőtt keletkezett és a Tátra érdekében semmi néven nevezendő működést nem fejtett ki. Az az egyesület, mely nemcsak a Magas-Tátrában, hanem hazánk más hegyvidékein is 1873 óta a turisztika terén úttörő munkát végzett és hazánk idegenforgalmának emelése körül sem csekély érdemeket szerzett, a melynek méhéből fogantatott a «Magyar Turista-egyesület» is, fennáll ma is. Hivatalos czíme: «*Magyarországi Kárpát-egyesület*», védnöke: *Frigyes* főherczeg ő cs. és kir. fensége, örökös tiszteletbeli elnöke *Csáky Albin* gróf főrendiházi elnök, elnöke: dr. *Münnich Aurél* országgyűlési képviselő és tisztviselői tíz év óta az iglói ág. ev. főgimnázium tanári karának négy tagja. Székhelye: Igló. Az egyesület áll középpontból és nyolcz osztályból: a Keleti Kárpátok-, az iglói, a lőcsei, a gölniczvölgyi, a liptói, az Egri Bükk-, a zólyommegyei és a sziléziai osztályból, mely utóbbi csupa külföldiekből áll és 800 tagot számlál. Működését, mely az idegenforgalom emelésére és a turisztika fejlesztésére irányúl, ma is lankadatlanúl folytatja nemcsak a Magas-Tátrában, hanem hazánk más hegyvidékein is, így az aggteleki barlang körül, a mármarosi hegyekben stb. Nehány évvel ezelőtt építette a Felkai-tó és a Zöld-tó mellett álló nagyobb menedékházakat. A mint megkapja a Szepes-vármegye által megszavazott 40,000 korona segélyt, ismét nagyobb alkotásokhoz fog. Működéséről tanuskodni fog a nem sokára megjelenendő «Évkönyve». Idei közgyűlését augusztus első vasárnapján Tátrafüreden fogja tartani.

MI UJSÁG?

Az udvar Budapesten. A király, a királyi család több tagjának Budapesten tartózkodása, az udvari ünnepélyek nagy elevenséggel töltötték el a fővárost, s ez meglátszik nemcsak a társadalomban, hanem a kereskedelemben és iparban is. Az udvari ünnepélyek, a két osztrák új bíbornok szertartásos fogadása és legfelsőbb elismerése, az április 30-iki bál, Ausztria állami méltóságait is Budapestre gyűjtötte, valamint a Bécsben székelő követségeket.

Mária Valéria főherczegasszony április 27-ikén utazott el Budapestről. Előtte való nap meglátogatta a gyermek-menhely-egyesület központi intézetét, melynek védőasszonya. A jótékony egyesület az elhagyott gyermekek istápolója és főleg hölgyek buzgólkodnak, hogy feladatának minél jobban megfelelhessen. A főherczegasszony az egyesület új helyiségeit szemlélte meg a Vendel-utczában, a hol a bizottság tagjai s az intézet gyermekei fogadták. Délután a főherczegasszony az Erzsébet-városi új templomba ment, hol a *Mária-kongregáczió* zászlaját szentelték föl.

A *király* április 27-én reggel a Vérmezőn csapatszemlét tartott a budapesti helyőrség fölött. Ő Felsége teljes megelégedését fejezte ki herczeg Lobkovitz hadtestparancsnoknak a csapatok kiképzéséről. — Az április 28-iki átalános kihallgatásra *Jenő* főherczeg is megjelent, hogy megköszönje lovas tábornokká történt kinevezését; aztán azonnal elutazott. Április 29-én érkeztek meg a másnapi bál alkalmából *Klotild* és *Mária Jozefa* főherczegasszonyok, *Frigyes* főherczeg nejével *Izabella* főher-

ÖLTÖZÉKEK AZ UDVARI BÁLBÓL.

czegnővel és két leányával, *Ferencz Ferdinánd* trónörökös és *Ottó* főherczeg. A király napközben látogatást tett a főherczegasszonyoknál.

Ferencz Ferdinánd, *Ottó* főherczegek és *Mária Jozefa* főherczegnő május elsején utaztak vissza Bécsbe. *Frigyes* főherczeg és családja még itt maradt s megtekintették a városligetben megnyílt mezőgazdasági kiállítást, hol két órát töltöttek. *Klotild* főherczegnő ezalatt a Műcsarnok kiállítását nézte végig.

A *király* május 2-án délután *Gödöllőre* utazott, a honnan csak a kihallgatási napokra, vagy egyéb ünnepi alkalomra tér vissza a fővárosba.

A király a Műcsarnokban. Április 28-ikán délben nézte meg a király a Műcsarnok tavaszi kiállítását. Az előcsarnokban fogadta *Wlassics* közoktatási miniszter és a Képzőművészeti Társulat bizottsága.

A királynak az előcsarnokban *Benkő* igazgatót és *Zala* György szobrászművészt mutatta be a kultuszminiszter. Zalától kérdezte a király, hogy az Andrássy-szobor már elkészült-e? «Igen, felség, a modellje már kész s magát a szobrot a parlamenti palota előtt állítják fel.» «Jó helye lesz ott?» «Igen, a palota déli homlokzata elé kerül,» felelte a művész. Ő Felsége ezután megkezdte a képek szemlélését. Az első teremben az olasz Segantini műveit nézte végig. *Karlovszky* festőművész szolgált magyarázatokkal. *Mihalik* «Rét» című képéről, melyet a múlt számunk közölt, a felség nagy elismeréssel szólt. *Paczka* Ferencz és báró *Mednyánszky* képeit is dicsérte a király, majd *Benczúr* Gyulát szólította meg, kezet fogott vele s megkérdezte, hogy az arczképei kit ábrázolnak. Münchenről is kérdezett egyet-mást a művésztől, mikor megy oda nyaralni és állít-e ki az ottani kiállításon? Bemutatták a királynak *Zemplényi* Tivadar festőművészt is, aztán többeket. A király jóízűn mosolygott *Pállya* Czelesztin bujósdit játszó szatirjain. Tetszett a királynak *Hegedüs* Lászlótól egy arczkép, dicsérte *Telcs* Ede apró szobrait. *Aggházy* tájképét örömmel nézte és *Nagy* Zsigmond bibliai képénél (Jézus az irástudók közt) a művésztől megkérdezte, hogy valamelyik templom számára festette-e? *Bruck* Lajosnak megdicsérte Bogdanovics budai szerb püspök arczképét. A szobor-csarnokban nagyon érdekelte *Strobl* Alajosnak «Kürtös» szobra, mely a budai királyi palota udvarát fogja díszíteni. Ifj. *Mátrai* Lajos «Elűzve» szoborműve előtt bemutatták a művészt a királynak, a ki dicsérte a szobrot. Azután *Herschel* Ottó cseh festő nagy hármasképe elé, — mely Erzsébet királynét a Paradicsomban ábrázolja, — vezették az uralkodót. A bemutatott művésznek ezt mondta a király: «Szép gondolat volt ez öntől! Nagyon szép!» Itt hosszabb ideig szemlélte még *Benczúr kartonjait* s újra szóba állt a művésszel: «Már láttam ezeket az ön műtermében, — így szólt a király — igazán kitünő dolgok.» A *Lenbach*-teremben minden egyes arczképet megnézett. Miguel porosz miniszter arczképére megjegyezte, hogy azt a bécsi Angeli sokkal jobban festette. *Baditz* Ottó «Magdolna» műve előtt a bemutatott művésztől megkérdezte, hogy modell után készült a képe? *Kacziány* képeinél megjegyezte, hogy Stuck német festőt utánozza. — *Knopp* arczképeit, *Tahy* és *Spányi* tájképeit örömmel nézte a király, azután *Szlányi* tájképei előtt állt meg. A bemutatott művészhez kérdéseket intézett. *Balló* Ede arczképeinél a művésztől azt kérdezte, kit ábrázolnak, és dicsérte. *Túry* Gyula arczképei előtt a bemutatott művésznek elismerését fejezte ki. *Neogrády* Antal vízfestményei is tetszettek a felségnek. Az építészeti rajzoknál *Schikedanz* építőművészt mutatták be a királynak. Wlassics miniszter magyarázta el az új Szépművészeti Múzeum építkezéseit. «Most még csak a hátulsó szárnya készül el», jegyezte meg a miniszter. «Hát miért kezdték el hátulról?» kérdezte a király. «Mert ott vannak a fontosabb és szükségesebb helyiségek, a hova a műtárgyakat helyezzük», felelte a miniszter.

A *felség* minden teremben sokat kérdezősködött, megjegyzéseket tett, s távozása előtt örömét fejezte ki, hogy annyi szép képet látott. A műcsarnok előtt nagy közönség éljenezte a királyt, ki Budára hajtatott.

Bál az udvarnál. Április 30-ára az ország főméltóságai, a polgári, közigazgatási, bírósági és katonai hatóságok legfőbbjei mind hivatalosak voltak a budai királyi lak báljára. Azonképen az országgyűlés tagjai, a főpapság, a főrendű családok. Esti hét óra után a kocsik szakadatlan sora ment át a lánczhídon Budavárába. A kinek csak rendjele van, akárhány, mind elborította azokkal magát. A hölgyek ragyogó ékszerekkel, selyemben, bársonyban, csipkében jelentek meg. A díszmagyar ruha, a katonaság egyenruhája, a diplomaták aranyhímzésű frakkjai rendkívüli látványt nyújtottak.

A vendégek a szertartási termekben gyülekeztek. A hölgyek öltözékei, szebbnél-szebb ékszerei, az urak pompás díszmagyarjaival vetekedtek szépségben. Két szász honatya s egy ellenzéki öreg úr fekete frakkban, a képviselőház katonatagjai aranyzsinóros attilában, egyenruháikban jelentek meg. A főpapok fejükön lilaszínű és bíborvörös kappával, ibolyaszínű vagy vörösszegélyű fekete talárjaikban érdekes változatosságot hoztak a terem szinpompás képébe. Kálmán Károly néppárti képviselő egyszerű fekete papi öltönye ép úgy feltünt, mint a herkulesi termetű *Takács* jászói prépost fehér premontrei talárja és *Szabó* István képviselő piros máltai lovagpalástja. Fehér tábornoki kabátok és a honvédséghez beosztott generálisok bíbor-vörös attiláiközt a törzstisztek egyszerű sötét kabátjai egészen elvesztek. Feltünést keltett a gavalléros megjelenésű pápai nunczius is, *Taliani* érsek, a ki *Gonfalonieriné* urhölgyet, az olasz követségi tanácsos nejét karján vezette be a terembe.

Az udvari bálon a külső fény mellett jó hangulat uralkodott. A király a házigazdai művészetben is a legelső magyar ember; különösen föltünt a bálon a király jókedve és élénk érdeklődése minden iránt. Az udvar kilenczedfél órakor jelent meg a fényes társaságban. A táncz azonnal megkezdődött a csárdással, melyhez Berkes zenekara szolgáltatta a zenét. Frigyes főherczeg két ifjú leánya járta legelől gróf *Apponyi* udvarnagy két fiával. A király és a főherczegek már az első csárdás alatt végigjárták a vendégek sorait, és számos kiválóságot tüntettek ki megszólításaikkal. *Mária Jozefa*, *Izabella* és *Klotild* főherczegnők a jelenlevő hölgyek közül bemutattatták maguknak, a kiket még nem ismertek. *Ferencz Ferdinánd* trónörökös magyarúl társalgott a bál alatt. Az első négyes után az élénkség megoszlott. A társalgóterem szárnyajtói megnyíltak s a háttérben a gazdagon felszerelt buffet tünt fel. A diplomaták és hölgyeik egy külön terembe vonultak a tea-asztalok köré. Ezen a kis szigeten kívül minden magyar volt az udvari bálon. A király s Ferencz Ferdinánd főherczeg csak magyarúl beszéltek, mindenfelé magyar szó hangzott, magyaros hév hatotta át a tánczokat, a melyeket tüzes csárdással, czigánymuzsika szavával kezdtek. A füzértáncz csaknem éjfélig tartott. A buffet-termekben a hangulat egyre emelkedett. *Széll* Kálmánt nagy lelkességgel fogták közre, a mikor oda belépett. *Ferencz Ferdinánd* és *Ottó* főherczegeket pedig a pezsgős asztalok felé közeledtükkor önkéntelenül kitörő lelkességgel üdvözölték. Az udvar visszavonulása után, éjfél körül, gyorsan ürültek ki a termek.

József Ágost főherczeg családjának magyar nevelője. *József Ágost* főherczeg és neje *Auguszta* főherczegnő április 29-én látogatást tettek *Pannonhalmán* a benczések főapátságában. A főherczeg magyar nevelőt is a benczések közül választott és pedig *Weber* Jáczint esztergomi gimnáziumi tanárt. Hű maradt ezzel a családi hagyományaihoz; őt és öcsését is magyar benczés, *Malatin* atya nevelte

Bérvilla épül Zala György híres Stefánia-úti műterme helyén

A nagy magyar szobrász anyagi gondok miatt vált meg halála előtt a villától

Stefánia-út fái, a tikkasztó júliusi délután, néhaösszehajolnak, mintha titkokat súgnának egymásnak, visszaemlékezve a régmult időkre, amikor még lüktetőbb élet és *kocsikorzó volt erre felé*, ahol a kilencszázas évek *fővárosi aranyifjúsága adott egymásnak találkát* ...

Most csendes és álmos a Stefánia-út ... Az *Ajtósi Dürer-sor* sarkán álló előkelő, kertes villa felé pillant néha egy-egy magános járókelő, ahol hosszú esztendőkön keresztül *Zala* Györgynek, a századforduló rangos szobrászművészének volt otthona és hatalmas műterme a villa kertjében, hogy itt, távol a nagyváros zajától álmodja formába monumentális szobrait.

A környék csendjét, amelyet egykor csak a fiakkerlovak patáinak ütemes pattogása zavart meg — most *csákányozás veri fel*. A villa kertjében munkások dolgoznak.

Zala György egykori műtermét lebontják.

Hetek óta tart a munka s ma már azon a helyen, ahol az *Ezredéves emlékmű* szoboralakjai és annyi más műalkotás született, csak *romhalmaz áll*. A munkások egy csoportja, hatalmas állványra szerelt csigák segítségével az épület tetőzetének súlyos vastraverzeit emeli ki a kőtörmelék közül, míg másik munkáscsoport a kibontott téglákat hordja rakásra.

A kertet kő és téglatörmelék tölti meg: *ennyi az egész, ami Zala György egykori műtermére emlékeztet.*

A műtermet a villa jelenlegi tulajdonosa bontatja le, hogy annak helyén modern bérvillát építtessen.

Az új villa lakói talán már nem is fogják tudni, hogy egykor ezen a helyen egyik legnagyobb szobrászunk műterme állt, s itt születtek sorra az *Ezredéves emlékmű szoboralakjai.*

Az óriási műterem

A műtermet éppen úgy, mint a gyönyörű villát, *a századforduló évében építtette Zala György, az akkor már nagyhírű szobrász.* Hiszen ebben az időben nem egy hatalmas szobormüve díszítette már a főváros és a vidéki városok tereit, utcáit. *Nevét az egész ország ismerte* s egymásután érték a kitüntetések.

A legnagyobb kitüntetés azonban talán akkor érte, amikor őt bízták meg a Milleniumi Emlékmű szoborcsoportozatainak elkészítésével.

Erre a munkára nagyobb összegű előleget kapott, amiből azután felépíttette a *Stefánia-uti villát és a hatalmas műtermet.* Maga *Zala* György 1900-ban költözött a villába és ettől az időtől egymásután készítette reprezentatív jellegű szobrait.

Nagyméretű szoborkompozicióit ebben a műteremben készültek, amit éppen emiatt méretezett a tervező építész *a szokottnál is tágasabbra.* Csakis ebben az óriási teremben tudta elhelyezni azokat az agyagmintákat, amelyeken dolgozott, de a *huszonöt méter hosszú*, csaknem *ugyanilyen széles és tizenhárom méter magas műterem még így is sokszor szűknek bizonyult a hatalmas szoboralakok elhelyezésére.*

Miközben *Zala* György egymásután készítette el szebbnélszebb szobrait, maga köré gyüjtötte a fiatal szobrászok egész táborát.

Valóságos új művészgeneráció került ki keze alól, akik őt tartották mesterüknek, példaképnek.

Tizenöt éven keresztül lakott *Zala a Stefánia-úti villában*, 1915-ben azonban *eladta Horváth Ákos, az ismert fonal- és csipkekereskedőnek*, hogy ilymódon szabaduljon — *egyre nyomasztóbb anyagi gondjaitól.* Kikötötte azonban, hogy a műtermet továbbra is használhatja.

A közelben, egy kisebb villában bérelt lakást s továbbra is nap-nap után bejárt a műterembe, amelytől sohasem tudott elszakadni.

Itt fejezte be a milienáris emlékművet, *Erzsébet királyné szobrát*, egyik legszebb munkáját, a hősi halottaknak a budapesti *Tudományegyetem falán elhelyezett emlékművét* s több más szoborkompozicióját.

A nagy művész anyagi helyzete azonban mindinkább rosszabbodott. Már a műterembért sem tudta pontosan fizetni s mikor befejezte híres Tisza-szabrát, kénytelen volt feladni a műtermét.

A szoborért kapott összeg *nagy részét bértartozás címén fizette ki az új tulajdonosnak, aki még így is elengedte a tartozás felét.*

Ez volt az *utolsó szobor, amit Zala itt készített.*

Zala fájdalmas búcsúja a híres műteremtől

A hatalmas műterem ettől az időtől kezdve üresen állt. Mindössze háromszor talált egészen rövid időre gazdát, amikor egy-egy monumentális szoboralak mintázására bérelte ki valamelyik művész.

Az elmult évben azután *Nágel* Jenő építőmester vette meg az épületet és a hozzátartozó műtermet. Nágel először garázzsá akarta a műtermet átalakítani, majd később mégis úgy határozott, hogy *lebontatja és helyére bérvillát építtet.*

A villalakás, *Zala* György egykori otthona le van zárva. Tulajdonosa nincs idehaza, s a ház őrizetét a házfelügyelőnőre bízta, aki a villa alagsorában lakik. Mintegy hét évvel ezelőtt került a házba és jól emlékszik *Zala* Györgyre.

— *Naponta eljárt a műterembe* — mondja érdeklődésünkre — és dolgozott. Nagyon szívéhez nőtt ez a hely. Nem is csoda, hiszen *harmincöt éven keresztül itt élt a műterem falai között.* Nem tudott soha megválni ettől a helytől s amikor mégis kénytelen volt feladni, *még a környékünkről is elköltözött, hogy ne kelljen látnia azt az épületet, ahol fél életét leélte, s amelyben nem dolgozhatott tovább* ...

Az emlékek köde lassan felenged és az egyszerű asszonyi szavakban állít emléket a nagy művésznek.

— *Nagyon jó ember volt. Rajongásig szerette és tisztelte mindenki, aki csak közelebbről ismerte.* Mindenkihez volt egy jó szava. Sokszor megállt az utcán és megsimogatta valamelyik kisgyerek fejét. *És szép ember volt, elegáns.*

— Még jól emlékszem arra, amikor a *Tisza-szobron* dolgozott. Ez volt az utolsó munkája, amit itt végzett. Sokáig készült a búcsúra. Amikor a szobrot elvitték, még néhányszor bejött a műterembe.

— Az utolsó délután — még most is jól emlékszem — hideg februári nap volt; sokáig ült magában, egyedül s kinézett az ablakon. Amikor kijött, csak ennyit mondott: „Hát mégsem itt fogok meghalni, el kell mennem." Láttam, hogy könny csillogott a szemében ...

Búcsúzunk. A kapuból még visszanézünk a házra, melynek vert ólmosablakai némán tekintenek ki a Stefánia-útra. Egykor, pihenő óráiban, *innen nézhette Zala György a gumirádlison kocsizó finom dámákat és elegáns urakat a déli kocsikorzón.*

Azóta eltünt már a kocsikorzó, eltünt az ősz művész elegáns alakja a Stefánia-út sétányáról s szinte észrevétlenül szegényebbek lettünk sok-sok szép emlékkel ... (K. B.)

A 300-600 PENGŐ FIZETÉSŰ MAGÁNALKALMAZOTTAK *bejelentése*

A Magánalkalmazottak Biztosító Intézete betegségi, illetve öregségi stb. biztosítására kötelezett és javadalmazási (bér-) határ alá eső, havi 300 pengőt meghaladó javadalmazású munkavállalók általános bejelentéséről szóló 298.800/1941. B. M. sz. rendelettel kapcsolatban közli, hogy mindazokat a bejelentéseket, melyeket a munkaadók az ilyen javadalmazású munkavállalókról a biztosítási kötelezettség szempontjából irányadó javadalmazási határt a betegségi biztosításban havi 400 pengőre, az öregségi biztosításban havi 600 pengőre felemelő 297.000/1941. B. M. sz. rendeletnek 1941. május 1-i megjelenése után az Intézethez küldtek, a 298.800/1941. B. M. sz. rendeletben előírt általános bejelentéssel egyenértékünek tekinti és ezért azoknak a munkaadóknak, akik a 300—600 pengő javadalmazású munkavállalókról 1941. május 1-e után az Intézethez már egyéni bejelentő, vagy változást jelentő lapot küldtek, általános bejelentést tenniök nem kell.

Azoknak a munkaadóknak pedig, akik a 300—600 pengő javadalmazású munkavállalóikról az Intézetnek 1941. júniusában küldött „Fontos értesítésre" sem jelentették még be a 300—600 pengő javadalmazású alkalmazottaikat, az Intézettől (Budapest, VII., Bethlen-tér 1. E. épület, I. emelet) 1941. július 18-tól kapható általános bejelentő lapokon 1941. július 26-ig a 298.800/1941. B. M. sz. rendelet 5. és 6. §-ban megállapított jogkövetkezmények terhe mellett be kell jelenteni.

AZ OSZTÁLYSORSJÁTÉK HÚZÁSA

60.000 pengőt nyert: 40692

20.000 pengőt nyert: 46839

10.000 pengőt nyert: 11510, 86637.

4000 pengőt nyert: 87087.

2000 pengőt nyert: 20778, 73935.

1000 pengőt nyert: 12317, 13672, 16179- 49170, 72960, 76786.

500 pengőt nyert: 2326, 3051, 8849, 10065, 25426, 40294, 42045, 54721, 59233, 80481, 83829, 86534, 88524, 90968.

300 pengőt nyert: 229 683 2267 2695 3764 9960 9989 14169 20051 20353 25096 25975 28820 30738 33360 34705 38007 38208 41814 41939 47331 47700 48387 49850 56951 61176 65166 73389 75829 76327 78886 82219 83587 84820 87971

175 pengőt nyertek:

24 102 109 210 347 385 453 495 521 557 614 637 668 738 756 834 933 986 *1010* 014 026 216 307 309 400 428 431 501 552 598 682 684 721 825 831 936 956 987 2097 109 132 155 312 344 412 420 440 482 585 632 636 656 753 777 810 894 928 *3023* 026 056 095 104 201 271 378 397 428 459 514 538 649 688 671 694 703 718 724 859 878 907 959 981 *4011* 120 156 161 167 226 266 387 478 520 703 737 775 850 881 886 978 987 *5008* 045 096 136 141 143 154 191 203 235 256 288 331 394 405 455 462 643 687 765 921 922 978 *6047* 103 294 300 333 383 395 406 471 474 498 507 625 676 815 824 825 887 910 925 *7016* 033 065 078 099 109 268 297 306 405 413 598 632 661 683692 719 720 743 975 984 *8012* 081 194 284 363 439 493 501 644 690 855 866 886 976 995 998 *9019* 117 131 172 309 347 356 463 494 509 520 538 552 553 561 639 670 823 935 982 962

10000 004 010 078 087 195 235 253 422 454 457 475 553 622 687 773 805 816 972 *11009* 074 090 189 211 245 307 395 398 404 417 455 520 524 589 751 788 825 853 860 939 944 948 *12081* 149 180 290 371 380 433 436 445 454 480 481 485 531 539 584 615 652 657 691 724 737 738 768 865 895 944 972 *13035* 074 118 301 319 323 416 461 475 567 579 616 694 786 795 875 889 941 951 *14040* 053 062 065 090 109 112 130 154 156 158 173 182 187 322 359 572 627 793 801 860 865 929 978 *15118* 149 168 191 193 195 200 272 281 289 379 388 491 510 800 839 811 940 *16048* 106 191 230 304 307 320 489 537 551 590 632 786 798 835 864 876 892 930 932 *17001* 002 065 086 143 247 249 290 308 321 399 459 485 523 549 677 687 689 786 820 868 936 *18009* 081 092 116 146 162 164 215 257 269 270 327 352 368 388 516 591 621 630 643 734 736 738 772 870 881 *19010* 037 043 047 076 079 107 118 235 270 276 352 366 410 513 581 582 584 619 685 789 871 907 918 927 987

20000 018 031 036 131 159 163 202 235 277 300 407 475 485 514 563 611 650 706 739 742 810 883 939 971 997 *21001* 112 233 387 433 567 660 818 819 877 974 982 *22050* 060 077 087 248 253 358 366 471 562 591 595 617 633 693 786 858 882 906 941 992 *23109* 233 326 348 413 424 601 717 774 804 883 965 *24091* 160 173 185 205 339 349 400 413 456 463 479 506 513 515 525 555 580 622 632 665 681 687 702 827 834 908 913 953 962 985 986 993 *25011* 061 116 243 268 290 447 525 609 812 888 956 962 978 *26096* 138 216 241 286 314 331 343 405 435 454 607 614 656 741 790 857 862 871 878 905 963 972 987 *27123* 233 252 351 390 433 455 537 610 644 667 695 705 712 752 776 846 869 918 *28027* 029 044 051 101 109 139 145 180 191 288 461 524 572 601 715 725 841 867 947 *29011* 028 119 161 193 201 229 465 511 537 678 688 869 883 889

30031 104 192 196 387 403 423 501 508 513 514 573 597 610 640 790 697 714 716 717 759 790 798 807 817 822 827 875 909 928 942 981 967

31206 230 475 496 544 602 611 619 849 851 860 869 981

32012 039 082 101 102 127 135 194 872 374 426 440 463 483 593 718 044 *33012* 052 058 080 104 113 136 172 169 201 276 298 313 332 391 412 440 470 496 509 622 605 652 688 770 847 917 963 985

34032 035 049 075 102 120 203 310 391 424 487 495 501 508 623 633 676 752 801 819 834 898 992

35034 089 149 160 176 203 325 369 374 413 451 577 629 721 780 *36071* 140 252 265 312 322 329 381 452 480 512 553 *37032* 066 075 093 150 192 195 243 248 349 351 363 391 433 468 525 532 555 627 628 634 672 751 787 850 872 956 978 998 *38028* 051 082 104 163 175 214 216 303 352 422 491 581 583 683 763 878 914 944 985 *39021* 062 165 171 235 223 363 368 386 399

40153 160 175 207 222 230 279 286 359 491 569 720 772 823 831 899 901 *41000* 023 039 040 048 096 125 126 211 249 276 283 292 320 415 434 448 601 698 627 647 675 694 699 876 844 859

42048 057 121 126 198 224 269 300 301 382 482 521 554 597 632 696 727 729 777 901 911 923 935

43012 029 267 269 273 298 299 350 354 380 408 454 671 701 716 771 703 860 877 891 929 992

44014 016 069 173 261 392 471 494 4448 593 648 687 716 749 805 830 901 929 936 939 941 950 961

45025 099 124 177 265 281 348 403 494 570 587 599 628 733 770 930 937 986 *46181* 201 202 298 359 456 771 905 922 923 985

47020 037 042 152 237 923 988 *49094* 949 976

50061 124 185 268 282 301 310 317 380 395 481 554 571 575 635 655 667 725 856 869 919 *51012* 052 059 069 089 094 118 146 178 225 239 259 315 321 367 436 481 526 562 632 648 655 708 898 904 930 961 967 *52078* 079 152 193 218 245 248 399 410 460 461 686 865 873 918 926 939 945 958 999 *53017* 055 062 107 120 197 436 483 620 754 740 741 856 936 951 996 *54020* 040 077 105 108 145 251 304 386

55004 040 042 090 182 226 344 357 398 568 611 *56017* 018 070 136 138 150 175 224 242 329 337 403 513 543 *57037* 046 131 314 389 416 682 698 780 820 929 936 964 *58088* 091 154 219 285 319 466 547 *59110* 125 138 247 *60024* 072 153 170 179 223 247 267 301 364 429 455 513 535 573 616 647 670 680 685 693 737 790 851 883 886 *61090* 210 225 319 556 564 570 584 590 668 703 858 *62030* 078 118 134 139 167 212 218 322 379 420 572 708 780 807 808 881 909 916 985 986 *63082* 160 193 249 256 388 451 490 503 516 517 521 681 686 697 786 *64029* 053 065 088 093 248 255 283 296 *65000* 054 101 113 123 169 187 200 221 240 262 302 330 356 378 394 399 620 627 646 673 674 688 699 712 737 769 992 995 *66019* 098 195 222 859 303 312 385 499 540 533 545 646 611 649 *67022* 040 075 122 171 189 208 228 231 216 354 421 429 439 468 520 642 715 742 759 766 772 796 803 862 863 873 878 942 974 *68058* 086 132 139 202 258 266 269 313 521 694 781 *69028* 049 078 084 144 156 214 451 517 547 681 712

70010 017 026 123 142 152 155 156 208 237 406 408 456 460 468 491 500 540 558 612 649 678 723 899 941 *71009* 010 014 083 140 167 181 201 218 241 245 279 293 320 322 368 421 484 575 635 753 *72038* 053 125 142 184 200 210 271 291 380 407 466 470 560 633 777 832 894 928 *73036* 186 192 235 246 253 271 325 434 443 468 513 592 686 690 774 787 807 886 892 907 928 930 947 *74021* 026 065 178 233 258 291 324 346 355 410 641 728 780 790 810 821 824 874 937 945 970

80054 124 201 205 213 246 305 320 328 366 376 607 630 654 695 825 843 956 *81011* 014 032 090 110 120 130 172 230 264 301 309 310 361 385 389 410 524 565 633 644 689 700 750 817 909 *82005* 071 184 222 234 240 256 272 347 356 473 541 578 598 711 751 791 800 851 867 894 958 983 *83043* 067 097 113 174 203 209 306 310 326 343 359 374 532 549 574 601 650 688 742 796 797 895 927 *84098* 148 162 268 334 350 423 451 467 569 576 601 614 677 778 779 790 806 849 911 961 989

90124 135 272 278 289 331 392 399 414 438 562 628 648 752 757 769 798 860 890 951 956 961

91113 211 329 373 431 627 633 694 789 900 915 917 966

*

A 10.000 pengős főnyereményt a 11510 számú sorsjeggyel a Benkő Bank Rt. (VI., Andrássy-út 56) szerencsés ügyfelei nyerték.

*

Mai húzáson a 60.000 pengős főnyereményt ismét a Bartók Mihály Bankház (Nádor-u. 14) szerencsés vevői nyerték.

*

A legközelebbi húzás holnap, csütörtökön lesz.

Vida Jenő lemondott a MÁK elnöki tisztségéről

Vida Jenő lemondott a *Magyar Általános Kőszénbánya Részvénytársaság* elnöki és vezérigazgatói tisztségéről. E lemondással a társaság aug. 11-én tartandó igazgatósági ülésén fog foglalkozni.

Fővárosi ösztöndíj-pályázat

A főváros közgyülése Kelet-Magyarország és Erdély egy részének visszacsatolása emlékére erdélyi származású szegénysorsú egyetemi hallgatók számára [illegible] alapított. A polgármester hirdette meg a pályázatot, az alapítvány hat ösztöndíja helyének betöltésére. Az ösztöndíjban keletmagyarországi és erdélyi származású szegénysorsú, jó előmenetelű egyetemi hallgatók részesülhetnek, akik közül háromnak a kolozsvári tudományegyetemen, háromnak pedig a budapesti Műegyetemen kell tanulmányait folytatnia. Az ösztöndíj félévenként 200 P. Egyenlő feltételek esetén előnyben részesülnek a vitézek, tüzharcosok és hadirokkantak leszármazói. A pályázati kérvényeket szeptember 30-ig kell a megfelelő okmányokkal felszerelve az illetékes dékáni hivatalnál benyujtani.

VÉGHATÁROZAT

PEST VÁRMEGYE hivatalos lapja legutóbbi számában közli a belügyminiszter véghatározatát, amelylyel megsemmisíti az alispán közismert „fürdőrendeletét". Annakidején rámutattunk arra, hogy ennek az ügynek nem kellett volna a szokott külsőségek útját befutni, nem volt szükség fellebbezésre és a panaszok felülbírálására, mert az alispáni rendelkezés nyilvánvalóan szemben állott a törvénnyel és így a felügyeleti hatóságnak módja lett volna hivatalból észlelni szabálytalanságát és azonnal megsemmisíteni. Ezen a kérdésen azonban túl vagyunk immár. S most már csak azt sajnáljuk, hogy, ha a belügyminiszteri véghatározat június közepén, tehát egy hónapja kelt, miért jelenik meg csak most, ily későn, hetek mulva a pestmegyei hivatalos lapban. A nyaralási idénynek fele elmult. Ha a véghatározat négy héttel előbb kerül nyilvánosságra aminek komoly akadálya aligha lehetett, akkor nem született volna meg közben egy sereg téves intézkedés, nem állott volna elő zavar a közigazgatásban, nem követték volna az alispán rendelkezését egy egész sor üdülőhelyen olyan tilalmak, amelyeknek — mint most a legilletékesebb hatóság megállapította — törvényes alapjuk nem volt. De nem érte volna kár sem azokat, akik nyáron kisebb-nagyobb mellékjövedelemre tesznek szert éppen abból, hogy szállást adnak a nyaralóknak, vagy akiknek rendes üzletmenetét nagy mértékben és kedvezően befolyásolja a pihenésre és fürdőzésre szánt hónapok forgalmának természetes fellendülése.

SVÁBHEGY

MEGÜTÖDVE figyelte a nagyközönség a főváros bizottságában lefolyt vitát, amelynek során egyesek azzal érveltek, hogy a Svábhegyen nem szabad megengedni társasházak építését, mert ez zavarja a vidék „jellegét" és csodálkozva fogadja azt a határozatot is, amely — egy mostani kivételtől eltekintve — meg akarja tiltani, hogy ezen a kellemes kirándulóhelyen újabb szállók emelkedjenek. Különösen a nyári forróságnak ezekben a napjaiban érzi mindenki, mennyire szükség van arra, hogy Budapest lakosságának az a része, amely teheti, elmenekülhessen, ha csak rövid időre, a délutáni vagy éjszakai órákra is, a párás fülledtségből. Nem mindenkinek van módja arra, hogy aránylag drágább fürdőhelyeket keressen fel és arra sem, hogy nyári villát építsen magának a Svábhegyen. Ez a nagyszerű, erdős, levegős terület nem szolgálhatja néhányszáz boldog villatulajdonos érdekeit és kényelmét egyedül. Mint ahogy drága utait, közlekedését, villany és vízvezetékét sem a néhányszáz villatulajdonos építtette fel a maga költségén, hanem a főváros egész közönsége, együttes áldozatkészséggel. Ki lehet kötni, természetesen, hogy a szállodák, vagy társasházak megfelelő nagy telken épüljenek és így lakóik ne zavarják a szomszédokat, a csendet, a pihenést. De lehetetlen elzárni bárkit is attól, hogy ha már családi házra nem telik neki, legalább a most divatos egyszobás, vagy kétszobás lakást megvásárolhassa és így gondoskodjék, tőkeelhelyezése mellett, nyári pihenéséről, egészségéről, esztendei munka után annyira szükséges környezetváltozásról.

STATISZTIKA

A FELSŐHÁZ bizottsága módosítani kívánja a házassági javaslatot, még pedig olyan módon, hogy kiveszi szigorú rendelkezései alól a vegyesházasságokból született személyek egy részét és érvényesíti azt a felfogást, amely nem kívánja a többnyire már keresztény szülőtől vagy szülőktől származott, keresztény hitben nevelkedett „félvéreket" visszataszítani olyan közösségbe, amelyhez őket már semilyen szálak nem fűzik, egy erkölcsi és társadalmi elszigeteltségbe, amelynek légkörén kívül nőttek fel és amely számukra fájdalmas megalázást jelent. A törvényjavaslat indokolása éppen ezeknek a személyeknek nagy számára és a nagy számból eredő veszedelmére hivatkozik, amikor a tilalmi sorompót felállítja. A hivatalos becslés szerint: körülbelül kétszázezres tömegről van szó. Ám rögtön jelentkezik a szélső jobboldali statisztika és kimutatja, hogy ez a szám rendkívül túlzott, mert azok a keresztény vallásuak, akik keresztény-zsidó házasságokból származnak, nem becsülhetők többre tizenkétezer léleknél. Nem szólunk most arról, hogy tizenkétezer lélek: tizenkétezer érző és szenvedő, vergődő és dolgozó ember, akinek az élete még akkor sem elhanyagolható jelentéktelenség, ha a szélsőjobboldali irányzat ebben az egy vonatkozásban megfeledkezik minden emberiességről, a szeretetnek és felebarátságnak minden tanításáról. De jellemző, hogy amikor a veszedelem nagyságát kell érzékeltetni, akkor kétszázezer, vagy esetleg még több a vegyesházasságokból született tettek száma. Mikor azonban azt kell bizonyítani, hogy nem érdemes az intézkedést enyhíteni, a szakaszon módosítani, akkor ez a szám rögtön a huszadrészére csökken, jelentéktelen kis töredékké válik, amelynek a kedvéért kár volna bármiféle változtatással tompítani az eredeti javaslat élét.

Rákospalota és Pestújhely
hat esztendő óta tartó háborúskodása egy vízlevezető csatorna körül

Egy egész utcasort veszélyeztet állandóan az összegyűlő eső- és talajvíz

A keddre virradó éjjel az egész országon keresztül vonuló pusztító felhőszakadás *Rákospalota* és *Pestújhely* határában ismét veszélybe sodorta a *Lőcse-utca* és *Kárpát-utca* kereszteződésénél álló házcsoportot. A két város határának ezt a kritikus pontját *már évek óta állandóan veszélyezteti az árvíz* és most, hogy az elmúlt éjszaka folyamán nagyobb mennyiségű eső zúdult a környező utcákra, a *Kárpát-utca ismét teljes egészben víz alatt áll.*

Amint az enyhén lefelé lejtő utcán a Kárpát-utca sarkára érünk, az eddig még viszonylagosan járható úttest megszakad és az utcakereszteződéstől felfelé, egészen Pestujhely határáig, az egész Kárpát-utca egy tenger.

Tenger, amelynek piszkos, sáros és a déli napon felmelegedett vizében ártatlan gyermekek játszanak.

Megpróbálunk valahogy átkelni az utca túloldalára, de ez csak úgy sikerül, ha először átlábolunk a *Lőcse-utca másik oldalára, innen ismét vissza a másik oldalra és végül a harmadszori átkelés után piszkosan, sárosan, vizes cipővel és harisnyával megérkezünk a Kárpát-utca szemben lévő oldalára.* Az egyik kertes ház ajtajából egy idősebb néni nézi félig mosolyogva, félig szánakozva bajlódásunkat.

— *Az még hagyján, kérem, ami ott künn van, tessék bejönni és megnézni a kertemet. Még a nyárikonyhám is víz alatt van!*

Harc a vízzel!

Beszélgetésünkre kinyílnak a szomszédos házak ablakai és kapui is és *panaszkodó asszonyok, káromkodó férfiak sereglenek körénk.*

— Igy van ez már hat esztendeje — mondja az egyik ház tulajdonosa, akinek háza éppen a Lőcse-utca és Kárpát-utca sarkán áll, úgy, hogy kétoldalról fenyegeti állandóan a víz.

Landstoff József építőmester elmondja, hogy *amikor felépítette kis földszintes házát, a rákospalotai városházán azt mondották neki, hogy az egész környék rendezése hamarosan megkezdődik.*

— Meg is kezdődött — mondja bosszúsan — e nem volt *köszönet benne!* Az a mérnök, akinek az útépítést a város ikata, becsületesen el is végezte munkáját, hogy a *Lőcse-utca valamint a Kárpát-utca szintje vízszintes legyen.* A város azonban *másképen gondolkozott és kötelezte a vállalkozó mérnököt, hogy mind a Lőcse-utca, mind a Kárpát-utca szintjét, a két utca szintjét, a két utca keresztezödése felé süllyessze, hogy ezáltal a környéken lehulló csapadék itt gyüljön össze.*

A város ezt a határozatát azzal indokolta, hogy az itt összegyült vizet majd az Adria-utcán keresztül bevezetik a pestújhelyi fővízgyüjtő csatornába!

Ez 1936-ban történt! Azóta is vezetik a vizet, — csak nem Pestújhelyre, hanem az egész környékről ide ...

— Az utca két oldalán álló házak padlózata *lassanként teljesen elrohad, a falakon kiüt a salétrom,* gyermekeink, — már pedig azt tetszik látni, hogy itt ebben nincs hiány, — *a penészes falak között a tüdővész áldozatai lesznek ..*

Mi az oka annak, hogy Rákospalota nem valósította meg tervét — kérdezzük az aggódó szemű, elkeseredett embereket?

— *Rákospalota, amikor az utat a város tervei alapján megépitették, átirt Pestújhely városának, hogy egyezzen bele az Adria-utcán át az összekötőcsatorna épitésébe, amely a pestújhelyi csatornába vezetné a Kárpát-utca vizét.*

Pestújhely, Rákospalotaá tiratára azt válaszolta, hogy ezt nem engedheti meg, mert vízlevezető csatornája saját vízmennyiségének levezetésére is kicsi ...

— Ekörül folyik tehát most már a háborúskodás. *hat esztendő óta a két város között.* És miközben a két város urai egyik helyről a másikra küldenek bennünket, addig itt *úgyszólván nap-nap után újabb árvízveszéllyel nézünk szembe, nem is beszélve a tavaszi katasztrofális hóolvadás következményeiről.*

— *Rákospalota* azzal védekezik, hogy *a vízjogi törvény értelmében Pestújhely köteles elvezetni a Kárpát-utcai vizet, mert a Kárpát-utca folytatását képező Adria-utcát Pestújhely töltette fel és ezáltal reked meg a víz a két város határában.*

— Hol van ez a határ? — kérdezzük.

Mig az orvos eljut a beteghez...

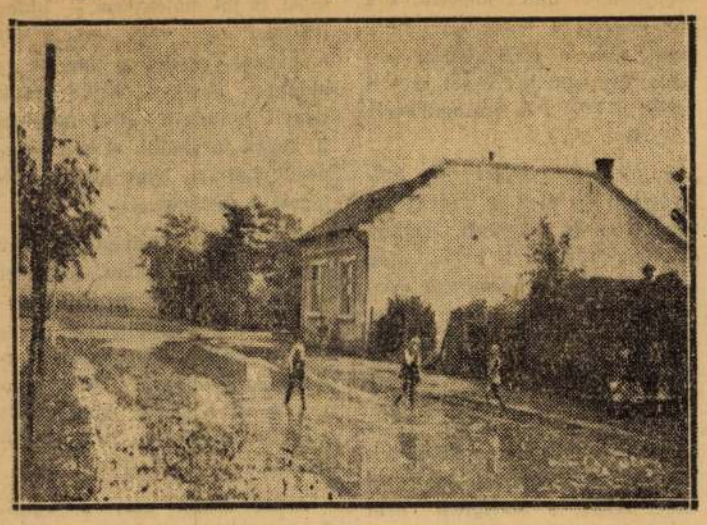

— *Ameddig a víz áll, innen körülbelül a harmadik házig,* addig az utca *Rákospalotához* tartozik. A legeutolsó ház vízlevező csatornáját mondhatnánk a két város közötti határnak, *azon túl a ház falához támaszkodó fakerités már Pestújhely.*

— Voltunk mi már kérem, Pest vármegye alispánjánál is, de seholsem talált panaszunk orvoslásra.

Egymásután hangzanak el a *panaszok.* A multkor — mondja az egyik asszony — *orvost hivtam a kisfiamhoz, a doktor úr azonban majdnem egy órát késett, mert képtelen volt megközeliteni a rendes úton házunkat és csak nagy kerülővel tudott eljutni hozzánk.*

— Nincs is ebben semmi csodálatos — mondja erre egy másik. —

Tegnap, amikor kint volt a tűzoltóság, tizenöt-húsz centiméter vizet mért az úttesten. A talaj már annyira átázott, hogy nem is tud több vizet magábaszivni.

Ilyen körülmények között él *több mint száz ember a rákospalotai Lőcse-utca és Kárpát-utca kereszteződésénél és ennek környékén.*

A legkisebb eső úgyszólván elzárja őket a külvilágtól, kertjükből kimossa a veteményeket és összeomlással fenyegeti házaikat.

A segítség pedig nem is kerülne sokba. *Ha ugyanis Pestújhely nem is tudná elvezetni az itt összegyült vizet, fel kellene tölteni ezt az útszakaszt a környező utcák szinvonalára* és el lehetne vezetni a vizet olyan területre, *ahol az nem veszélyezteti sokgyermekes családok életét és vagyonbiztonságát.*

(sz. gy.)

Olcsó harisnya

Vég Júlianna gyári munkásnő *Erdős* Zsigmond kötszövőgyárostól, majd az *Export Harisnyagyár kft.*-től huzamosabb időn át lopta a raktárban felhalmozott harisnyaárukat.

Tucatszámra vitte el a férfizoknikat és az idők folyamán többszáz tucat női harisnyát lopott.

Névtelen följelentés terelte a gyanut *Vég* Juliannára, akit a büntetőtörvényszék előtt megtartott főtárgyalás után *héthónapi börtönre ítéltek el.* Felelősségre vonta a bíróság *Pauli* Lőrincnét, egy szabóseged feleségét is, aki körülbelül *negyven tucat harisnyát vásárolt olcsó áron Vég Juliannától. Paulinét* a büntetőtörvényszék tulajdon elleni kihágás miatt *80 pengő pénzbüntetésre ítélte el.*

A tábla *Vég* Julianna bűncselekményét üzletszerű lopás büntettének minősítette.

Büntetését fölemelte kétévi fegyházra.

Pauliné cselekményét pedig a tábla folytatólagosan elkövetett orgazdaság vétségének minősítette és ennek a vádlottnak a büntetését *háromhónapi fogházra súlyosbitotta.* A Kúria dr. *Szolnoktanácsa* a semmisségi panaszok elutasításával a tábla ítéletét jogerőre emelte.

Súlyos autószerencsétlenség Győr határában

Győr, július 16.

(Az Esti Kurir tudósítójától.) Súlyos autószerencsétlenség történt *Győr* határában, a bécs—budapesti műúton. Egy győri rendszámú személyautó, amelyet vitéz *Lóránd* Ferenc hadnagy vezetett, eddig ismeretlen okból *teljes sebességgel nekirohant egy fának, azt kitörte, majd kidöntött két másik fát, végül felborult és összetört.* Vitéz *Lóránd* Ferencen kívül még *Pápai* Béla asztalosmester és *Szalontay* Árpád győri kereskedő ültek a gépkocsiban. Kihívták a mentőket, akik *a súlyosan sérült, eszméletlen állapotban lévő utasokat kórházba szállították.* Pápai Béla súlyos medencecsonttörést, vitéz Lóránd hadnagy kartörést, Szalontay Árpád súlyos belső sérüléseket szenvedett. A vizsgálat megindult.

Pohánka kenyér

A legutóbbi időkben igen érdekes vizsgálatok indultak annak érdekében, hogyan lehet a pohánkát, amely közönséges nevén hajdinának vagy tatárkának hívnak, a közellátás szempontjából hasznosítani. A szakemberek megállapították, hogy ez az eddig nagyon elhanyagolt, igénytelen növény igen hasznos szolgálatot tehet. Elsősorban kitünő takarmány, másrészt azonban a kenyérellátás gondjait is hivatva van megkönnyíteni. *Szabó* Lajos, a kecskeméti mezőgazdasági kamara igazgatója megállapította, hogy a pohánka magja megkoptatva és megőrölve rendkívül egészséges táplálóanyag. Búzalisztel keverve kíváló ízű és hófehér kenyeret kapunk belőle. Izesebb és táplálóbb, mint a kukoricával kevert lisztből készült kenyér.

Ventilátor kölcsönzésre havi P 8.- részletre havi P 3.30
Vermes Zoltán II., Margit-körút 4 Telefon 153—381 Telefon 150—511

környék és Budapest periféria sokezernyi polgárának életérdekeit

és ezt a mozgalmat igenis gyujtani, szervezni fogjuk, míg a BSzKRt az égetően időszerű HÉV problémákat közmegnyugvásra meg nem oldja. Alább pedig folytatjuk

A Reggel HÉV-ankétját.

Az itt közreadott tárgyilagos felszólalások, cáfolhatatlan adatok és gyakorlati tanácsok *elsősorban* alkalmasak arra, hogy az illetékes körök a tarifarevízió során megszívleljék azokat...

Dr. vitéz Várady Géza
pápai prelátus, vezéresperes, a kamaraerdői lakosok nevében:

— *A Reggel*-ben a HÉV menetdíjuzsorájának szellőztetése a kamaraerdői lakosok között általános tetszést és örömet keltett. Mi éppen úgy érezzük

a 80, illetve 96 filléres viteldíj

horribilis nagyságát, mint Budapest-környék bármely községe, *a Kamaraerdőből is inkább gyalog járnak be öt kilométer távolságból Budapestre Kelenföldig, semhogy megfizessék az uzsoraviteldíjat.* Pedig Budapest ***legegészségesebb* része a Kamaraerdő, *amit a legutóbbi levegőmérés eredményei is bizonyítanak.*** Ha *A Reggel* **közérdekü akciója győzedelmeskedik, úgy ez nemcsak a kiuzsorázott publikumnak, de a BSzKRt-nak is nagy hasznára lesz!**

Tichy Ede és Pongrátz Imre,
a budafoki Kereskedők Egyesületének és Ipartestületének elnökei:

— Mi, *iparosok* és *kereskedők*

a torkunkon érezzük a HÉV fojtogató kezeit!

Csodáljuk, hogy *a BSzKRt vezetői* tétlenül nézik a HÉV menetdíjait, azokat, mint valami tabut, megérinteni sem merik! Próbálják meg — csak egyetlen napra — *Budapesten életbeléptetni a HÉV-tarifát* — egyebet sem kívánunk a BSzKRt urainak! Antiszociálisan drágák a munkás hetijegyek is és a HÉV teheráru díjszabását megfizetni képtelenség.

Halom Ármin
vezérigazgató, a Stefánia út 13-as házcsoport nevében:

— Nemcsak a környéknek vannak jogosult panaszai a HÉV ellen, de minket, *fővárosi lakosokat is súlyosan érintenek az HÉV-vel kapcsolatos anomáliák.* A Városliget keleti része, melyen *a Stefánia út halad végig,* a környék legmagasabb fekvésü, legegészségesebb területe. *És ez a vidék, melynek már régen beépített villanegyeddé kellett volna kialakulni, a HÉV miatt évtizedekig nem tudott kifejlődni.* A HÉV megváltása után amerikai arányokban indult meg itt az építkezés és a lakók izgatottan várják

a Rákóczi—kerepesiúti egyenes villamosközlekedés megindítását,

melynek hiányában óriási kerülővel, a Salgótarjáni úton és a Hungária körúton haladó villamossal kénytelenek közlekedni.

Vitéz Molcsányi Endre
A Reggel mozgalmáról:

A Reggel cikksorozatával megindított nagyszerü mozgalmat, amely

a HÉV tarifacsökkentése ellen fegyverbe szólította Pest környékének városait és községeit.

a budavidéki községek is a legnagyobb örömmel üdvözlik, ahoz lelkesedéssel csatlakoznak. A HÉV vonalai mellett fekvő *budavidéki községek még súlyosabban érzik* ezt az átkos tarifapolitikát, amellyel a HÉV ennek a vidéknek a lakosságát a végtelenségig elkeserítette.

A budavidéki községek A Reggel mozgalmának sikerétől várják, hogy a HÉV alkalmazkodik érdekeikhez

és ezzel fejlődésüknek *legsúlyosabb akadálya* is elhárul.

Grezsák István,
Kistarcsa községi bírája:

— Írja meg végre *A Reggel*, hogy *negyven fojást kell eladni, hogy megválthassuk Budapestre a HÉV menetjegyet.* Írja meg *A Reggel*, hogy ha *két-három zsák zöldbabbal vagy borsóval a kistarcsai polgár be akar menni Pestre, többet kell utána fizetni, mint amennyit a babért vagy a borsóért kapunk.* Írja meg *A Reggel*, hogy

egy mázsa után két pengő 10 fillér a poggyászdíj, két pengő a menetjegy ára!

Tessék megírni, hogy vettem a laktanyánál egy vagón trágyát, de *többet fizettem a tíz egynéhány kilométeres útért, mint amennyibe a trágya került.* 32 hold földem van, de nem mehetek be Pestre fürödni, pedig nagyon szeretnék, várok hát, amíg *A Reggel* és a Budapest-környék mozgalma letöri a HÉV lelketlen menetdíjuzsoráját...

LOVAREGYLETI VERSENYEK

Festetics herceg Cagliostrója szédületes stílusban verte az öreg Tempót a vasárnapi Király-díjban

(A Reggel tudósítójától.) Mi lesz a sorrend, *Tempo—Cagliostro,* vagy *Cagliostro—Tempó?* ez a keresztrejtvény izgatta a turf híveit már napok óta, mert minden más nagyon is merész kombinációnak látszott. A *Király-díj* közönsége, így érthetően két táborra szakadva várta a startot, mely a fiatalabb lovak, de különösen *Pagana rakoncátlankodása miatt hosszú ideig húzódott.* A ragyogó szőrben pompázó *Tempo* félelmetes nyugalommal várt ebben a szünni nem akaró tohuvabohuban az indításra. *Jó tizperces idegölő feszültség után a szalag föllebbent.* A tribünön nagy morajlás, az ideges *Pagana a startnál maradt, Toupet pár hosszanyira* megkésett. A sorrend: *Simplon, Tempo, Cagliostro az egyenesbe fordulásig sem változik. A befutóban Tempo áll az élre, de a nyakán van Cagliostro,* míg a harmadik helyre *Reichsherold* nyomul föl. A táv előtt *Cagliostro beéri Tempót, az ötéves menthetetlenül verve van.* A hercegi ló lovasa, *Klimscha még egy oldalpillantást vet, Tempo már nem ellenfél,* legfeljebb a föl-bukkant *Reichsherold* érdekli s a babaarcú, erőskezű lovas már ez ellen védi a díjat, amikor *Cagliostrót szépen hazalovagolva négy hosszal viszi át elsőnek a célkarikán.*

Részletes eredmény:

I. Vasárnap.

I. 1. Balsors (7/10). 2. Bubos (3). Im.: 4 ló. Tot.: 10:27, 12, 14. Befutó: 5:20.

II. 1. Toupie (2), 2. Soubrette (6), 3. Amulet (1½). Im.: 10 ló. Tot.: 10:28, 14, 17, 13. Befutó: 5:109.

III. 1. Little Nubian (3), 2. Kartárs (12), 3. Satan (5). Im.: 4 ló. Tot.: 10:36, 17, 34, 22. Befutó: 5:314.

IV. *Millenniumi díj. 40.000 P. 1800 m.* 1. herceg Festetics Cagliostrója (2) lov. Klimscha, 2. Tempo (1½) Balog, 3. Reichsherold (10) Gutai, 4. Toupet. Im.: Simplon, Devisa, Aderno, Fokos, Pagana. Könnyen négy hosszal nyerve, 3 hosszal harmadik. Idő: 1.50⅘. Tot.: 10:34, 13, 12, 16. Befutó: 5:37.

V. 1. Verity (3), 2. Rubicon (4), 3. Legyes (1½). Im.: 6 ló. Tot.: 10:31, 12, 14, 13. Befutó: 5:71.

VI. 1. Léhütő (10), 2. Sunshine (10), 3. Szép Angyal (3). Im.: 6 ló. Tot.: 10:121, 27, 38, 19. Befutó: 5:1120.

VII. 1. Tiro (5), 2. Relache (6), 3. Idler (1½). Im.: 11 ló. Tot.: 10:70, 23, 34, 21. Befutó: 5:410.

II. Hétfő.

I. Nyeretlenek versenye. 2500 P. 1600 m. 1. Lámpás (7/10) Schejbal, 2. Ankara (2½), 3. Nagyasszony (33). Im.: Pázmánfi, Siegfried, Titán, Little pal, Szepes. Nyakh., 5 h. Tot.: 10:17, 14, 15, 38. Befutó: 5:23.

II. Kétévesek versenye. 3000 P. 900 m. 1. Senora (1½) Gutai, 2. Vigasz (6/10). Im.: Tifin. 2 h., 1½ h. Tot.: 10:28. Befutó: 5:17.

III. Májusi handicap. 4000 P. 1000 m. 1. Musset (10) Csaplár, 2. Thank you (3), 3. Vonzó (5). Im.: Kapitány, Pillanat, Balsors, Puskapor, Dénes, Pátria. Fejh., 1½ h. Tot.: 10:117, 30, 21, 21. Befutó: 5:400. Három ló, Musset, Thank you, Vonzó versenye, a vezető Thank yout a célban üti el Musset az elsőségtől.

IV. Kisbér díj. 6000 P. 2400 m. 1. Nem nem soha (3) Klimscha, 2. Arosa (p), 3. Cheeky (p). ½ h., fejh. Tot.: 10:36. Befutó: 5:33. Nem nem soha jó tempóban vezet, a táv előtt beérik, a Wenckheim-ló ismét újít és küzdelem után nyer. A három lovat nem több, mint egy félhossz választja el.

V. Nyeretlen háromévesek handicapja. 1200 P. 1000 m. 1. Visegrád (2½) Kollár, 2. Karolinger (2½), 3. Dánia (3). Im.: Pythia, Héreg, Sieglinde, Feketerigó. ½ h., 4 h.

VI. Eladók handicapje. 1500 P. 1600 m. 1. Suhanc (3) Csuta, 2. Effendi (2½), 3. Puszta (2½). Im.: Bonyodalom, Salvator, Sweethart, Bolivia, Peleador, Pirto. 1¾ h., ½ h. Tot.: 10:28, 13, 15, 15. Befutó: 5:49.50.

VII. Handicap. 2000 P. 1800 m. 1. Tammuz (6) Csuta, 2. Moran (1½), 3. Harem (12). Im.: Ibikus, Arató, Judith, Samaki, Coruna, Pipiske. ¾ h., 5/4 h. Tot.: 10:60, 21, 17, 33. Befutó: 5:143.

BÉCSI LÓVERSENYEK

A magyar színekben futó Zsolcza nyerte a Skt. Leopoldspreist

Bécs, május 21.

Részletes eredmény:

I. Eröffnungs-Rennen. 2000 S. 1600 m. 1. Cricketer (3) Gulyás, 2. Nergal (1½). Im.: Maris, Georgsritter, Light Fellow. Tot.: 10:45, 18, 14.

II. Verkaufsrennen der Zweijährigen. 1200 S. 900 m. 1. Reine Herodie (1¼) Tausz, 2. Chippy (2½). Im.: Sartorella, Virgo Regis, Faust, Penzacola. Tot.: 10:26, 15, 17.

III. Magus Handicap. 1500 S. 2000 m. 1. Derítő (3) Gulyás és Happy go lucky (3) holtversenyben. Im.: Cascade, Aviator, Talisman, Sacherbar. Tot.: 10:18, 21, helyre 13, 22.

IV. Skt. Leopoldspreis. 3000 S. 1000 m. 1. Zsolcza (1½) Teltschik, 2. Telchissi (3). Im.: Garas, Hamlet, Savora, Főparancsnok. Tot.: 10:24, 17, 13.

V. Antagonist-Hürdenrennen. 2000 S. 2400 m. 1. Ecarte (5) Schönwald, 2. Orestes (3), 3. Buccola (1½). Im.: Moravan, Evian, Heliane, La Coquette. Tot.: 10:195, 25, 16, 12.

VI. Welter-handicap. 1200 S. 1300 m. 1. Benvenuto (12) Götz, 2. Vergissmeinnicht (p), 3. Xantha (6). Im.: Salambo, Donna Elvira, Primus, Victor, Hope, Delphin. Tot.: 10:191, 58, 17, 14.

KERESZTREJTVÉNY

Rovatvezető: Kende Hilda

Híres asszonyok V.

Antigone

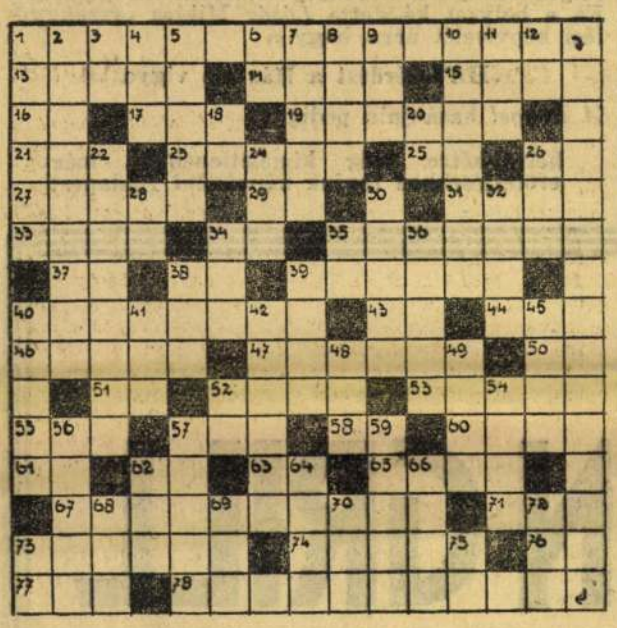

Megfejtő neve és címe . . . . . .

. . . . . .

Itt levágandó!

VÍZSZINTES:

1. A nyilak irányában megtörve: Antigoné mondja a 2. függőleges drámájában
13. Antigone ... tragikus
14. Kijut — szinonimja
15. Megszólítás
16. M. P.
17. Családfő
19. Görög tartomány volt
21. Házasság — németül
23. Aki egy vasmegyei községhez való
25. Időhatározó
26. Azonos betük
27. Kapitány jelzője az operettben
29. Csapadék
31. Üres ellentéte
33. Játék (fordítva)
34. Francia birtokosnévmás
35. Antigone anyja
37. Háziállat
38. Német prepozíció (ford.)
39. Indulatos epéje szokott fel....
40. A gazda, sövénnyel a kertet
43. Távirati betü
44. Fájdalom — szinonimja
46. Ragozott északi főváros
47. Antigone jegyese
50. Német helyhatározó
51. Igekötő
52. Az ember, lélekzetet
53. Hibás — két szóval
55. Aranyak — franciául
57. Község a főváros közelében (fordítva)
58. Tantal vegyjele
60. Sószóró
61. Görög betü
62. Személyes névmás
63. Sóhaj
65. Játék van ilyen
67. Antigone fivére, kinek eltemetése okozta A. tragédiáját
71. Autómárka
73. Adag — idegen szóval
74. Fájó szív jelzője
76. Azonos betük
77. Járom
78. Lásd 1. vízszintest

FÜGGŐLEGES:

1. Antigone huga
2. Két tragédiát irt Antigoneról
3. Zenei rövidítés
4. S. A.
5. Szolgálatot teljesit
6. Személyes névmás
7. Alarm
8. Hibázza — szinonimja
9. Az ember, szóból
10. Amerikai félsziget
11. Korszak
12. Nátrium vegyjele
18. Rangjelzés
20. Mutatószó
22. Antigone másik fivére
24. Indulatszó
26. Női hangszin
28. Igekötő
30. Égési termék
32. Hulló ige
34. Pipás ige
35. Olasz személyes névmás
36. A 47. vízszintes atyja, aki Antigonét haláira itéli
38. Svájci kanton
39. Égi tyük
40. Dóre — szinonimja
41. Hárfa
42. Antigone hazája
45. A bíróság, tanut
48. Mutatónévmás tárgyesete
49. Kis zaj
52. Római hatos
54. Hónap — franciául
56. Recseg — ikerszava
57. Régi fegyver (névelővel)
59. Sziget a Földközi-tengerben (fordítva)
62. Tréfa
64. Templomba jár
66. Nőstény állat
69. Időmérő
69. Bibliai alak
76. Számnév formája
72. Férfinév
73. Görög betü
75. Község Szabolcs megyében

Megfejtési határidő: csütörtök dél.

REJTVÉNYPOSTA: L. Éva: Rendben van. 89. — **Dr. W. J.:** Részt vesz. — **H. Jánosné:** Igen. — **Cs. Kálmán:** Pontosan érkezett. Így is lehet, sőt jobb. — **Gy. J. B.:** Most is. — **D. M. J.:** 88. — **Dr. K. J.:** 87. — **B. Jánosné:** 90. — **Dr. K. M.** Készséggel elfogadtuk.

Híres asszonyok III. megfejtése: 1. Oh áldott, óh áldott a a kezeirása. 13. bura. 14. gar. 15. irását. 16. Una. 17. muróf. 19. P. S. (Petőfi). 20. za. 21. dy. 22. MIL. 23. nem izlik. 26. aali. 28. intra. 30. lose. 31. dohány. 33. Eliot. 35. kinál. 36. ünnep. 38. tpe. 40. új. 41. lla. 43. yc. 44. ókori. 46. Mátyás király. 50. ár. 54. Ina. 52. szerény. 53. agá. 54. soha. 56. et 57. né. 58. Avas. 59. zs. 60. Hunyad vára. 64. félteni. 65. Kató. 67. bácsmegyei. 70. tóra. 72. bá. 73. sis. 74. akció. 75. az.

A megfejtést csak a 2-ik oldalon lévő rejtvényszelvénnyel együtt fogadjuk el!

„Béketárgyalások" indultak a kormány és a kereszténypárt között

A titkos és lajstromos, a kisebbségi képviseletet is biztosító választójog lehet a megegyezés alapja

(A Reggel tudósítójától.) Pünkösd ünnepének *érdekes politikai eseménye: a kormány és a kereszténypárt között tárgyalások indultak a köztük fennálló ellentétek kiküszöbölésére.* Fokozza *A Reggel* e megbízható értesülésének jelentőségét, hogy a kormány és a független kisgazdapárt között már megelőzően közeledés jött létre és így *a kereszténypárt maradt az egyetlen* — húszról több képviselőt számláló — *polgári párt, amely egész a legutóbbi időkig teljes harciassággal tartott ki ellenzéki hadállásában. Gömbös* miniszterelnöknek a legitimizmus iránt tanusított megértőbb magatartása némi enyhülést teremtett ezen a fronton is, a kereszténypárt szónokai azonban *egytől-egyig a költségvetés ellen szavaztak és hivatalosan is ellenzéki párttá nyilvánították magukat.* Ilyen előzmények után történt, hogy

egy tekintélyes kormánytényező és a kereszténypárt között — a kormány kezdeményezésére — érintkezés jött létre.

A kormánypárti érdeklődés arra irányult, hogy *a belső politika teljes békéjének biztosítása érdekében milyen alapon lenne a kormány és a kereszténypárt viszonyának javulása elképzelhető,*

milyen feltételek mellett lenne hajlandó a kereszténypárt visszahelyezkedni régebbi kormánytámogató álláspontjára.

A kereszténypárt részéről — egyelőre nem hivatalosan, csupán előzetes megbeszélés formájában — kijelentették, hogy *amennyiben a Gömbös-kormány benyujtja a titkos és törvényhatóságonkénti lajstromos szavazáson alapuló és a kisebbségi képviseletet is biztosító választói jogot,*

ennek megalkotásában a kereszténypárt hajlandó a kormányt támogatni,

vagyis *elősegíteni a legbékésebb politikai légkört.* Ennek azonban *elengedhetetlen feltételéül* jelölték meg kereszténypárti oldalról, hogy

a választójogi reform ne csorbítsa meg a nők választójogát, mert a kereszténypárt ez ellen a legélesebben tiltakoznék.

A kormány és a kereszténypárt között megindult béketárgyalások most ebben a stádiumban vannak és politikai körökben érthető érdeklődéssel tekintenek *hivatalos formában esedékes folytatásuk és eredményük elé,* amely az egyébként is elcsendesedett belső politikai fronton újabb átcsoportosulást hozhat létre.

Zala György tragikus harca a szegénységgel...

(A Reggel tudósítójától.) Ajtósi Dürer sor 25.: *harminc éve itt dolgozik Zala* György szobrászművész. A műtermet, amely *Horváth* Ákos villájának különálló része, a hatalmas park árnyas fái között ő maga építette, itt született meg alkotásainak egész sorozata. *A háború vége felé eladta a villát 450.000 koronáért, ami akkor nagy vételár, hatalmas összeg volt, de az inflációs évek viharaiban elértéktelenedett a művész kezei között.* Azóta bérli a műtermet Horváth Ákostól, a villa mostani tulajdonosától, de az egyre rosszabbá váló viszonyok miatt *Zala György nem tud bért fizetni... Horváth várt türelmesen, többször elengedte a tartozást, de végül is kénytelen volt arra kérni Zalát, hogy költözzön ki a műteremből.* Ezt megelőzően még egy utolsó megoldást próbáltak, hogy Zala György nyugodt munkálkodását, amely hozzánőtt a gyönyörű műteremhez, továbbra is lehetővé tegyék. *Horváth Ákos ajánlatot tett a fővárosnak, hogy átadja a műtermet, ha annak ellenében megfelelő értékű telket kap és Zala György eljárt a városházán a telekcsere érdekében.* Nem szívesen beszél erről.

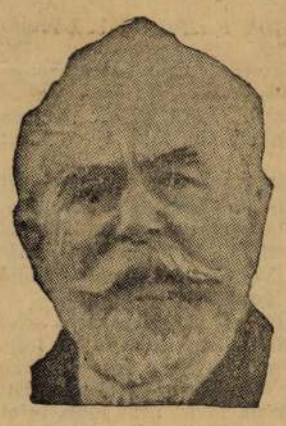

Zala mester

— Ez az én magánügyem — mondja.

Ha június elsejéig sem sikerül a városnál elintézni a telekcsere ügyét, én az uccára kerülök,

mert Horváth Ákos tényleg nem várhat tovább, én pedig fizetni nem tudok...

Zala György augusztus 1-re felmondta a szomszéd villában lévő lakását is. *Ennek sem tudja a bérét tovább fizetni.* Azt mondják, *el akar menni erről a tájról, messze, messze...*

Horváth Ákos, az ismert kézimunkanagykereskedő cég tulajdonosa ugyancsak vonakodva szólal meg:

— *Hat éve húzódik már ez a dolog* és én nagyon kellemetlen, kényes helyzetbe kerültem, mert *tudom, milyen értéket jelent a nemzet számára Zala György művészete.* Ameddig csak lehetett, igyekeztem a magam érdekeinek feláldozásával az ő rendelkezésére állani. Május elsején kellett volna kiköltözködnie, de újabb haladékot adtam június elsejéig. Igy is többezer pengő hátralékkal adja át a műtermet, én azonban ennek behajtása iránt nem teszek lépéseket. A műtermet kénytelen leszek lakásokká átalakítani, hogy így értékesítsem. *A telekcsere kizárólag Zala György* érdekében történne. Szerintem, *ennyit el is várhatna a nagynevű művész a várostól vagy az államtól.* Úgylátom azonban, hogy

Zala mester ügye sehol sem talál támogatásra és pártfogásra...

Nem hiszem, hogy a telekcsere ügyét elsejéig a városházán elintéznék, én pedig tovább már nem várhatok...

Zala György sorsa a városházán dől el. *Ha a telekcsere június elsejéig sikerül és a főváros birtokába veszi a műtermet, akkor Zala György — meg van mentve.* Ha nem, — akkor *vándorbotot vehet a kezébe...*

Dobozi István.

Tovább folyik a harc a HÉV lázító menetdíjuzsorája ellen!

(A Reggel tudósítójától.) Nyolc hét előtt indult meg *A Reggel* hasábjain *a HÉV uzsoradíjszabása ellen* az a mozgalom, amely

Budapest környékének és Budapest perifériáinak dolgozó polgárságát egy táborba kovácsolta.

A *BSzKRt* részéről kijelentették, hogy *A Reggel* adatai helytállók és megígérték, hogy hozzáfognak a *HÉV* tarifapolitikájának revíziójához. *Eddig* azonban *semmi sem történt: változatlanul folyik tovább a közönség lelketlen kiuzsorázása.* Ez a helyzet késztette *Lázár* Miklós országgyűlési képviselőt arra, hogy a

HÉV-kérdést a Ház elé vigye.

A Reggel hasábjain pedig

hétről-hétre, még kíméletlenebbül, még erőteljesebben fogjuk képviselni Budapest

kicsit fizet NAGYOT kap
48 fillérért a 72 filléres NAGY tubus
DIANA FOGKRÉMET
Szolgáltatják ki mindenütt
JUNIUS 15.-16

SZERDÁN
23-án nyílik meg a
PARISIEN GRILL
nyári helyisége
az átépített tündéri szép
FELSŐ
MARGITSZIGETEN
Belépődíj nincs
Telefon 188-09

1937 augusztus 1, vasárnap

Zala György meghalt

A magyar művészettörténelemnek egyik legfényesebb lapját kell ma gyászkeretbe foglalnunk: *Zala* György, európai hírnevű szobrászművészünk szombaton reggel 6 órakor a Pajor-szanatóriumban, ahol öt hónapja kezelték, meghalt.

Legismertebb nagyjaink közül való: ha ravatalára gondolunk, fölvonulni látjuk körötte legpompásabb szobrainkat, Budapest disztereinek legismertebb, halhatatlan lakóit: a millenniumi emlékmű bronzalakjait, a lovasszobrát, a Háboru hadiszekerét, Budavár negyvennyolcas honvédjét, Andrássy alakját, Erzsébet királynét, a Kerepesi-temető lélekké nemesedett bronzalakjait. Művészetével legjellemzőbb kifejezői közé tartozott ő a millennium és a világháboru közötti gazdag korszak, melyről csak mostanában, egy ilyen nagyságnak kidöltével látjuk, milyen erős és boldog volt. A józanabb és bensőségesebb pátoszu magyar neobaroknak volt egész egyéniségével őszinte kifejezője és a pompás férfiszépségü, tiszta lángolássa és lendülettel teli művészember; a jobb értelemben vett „budapesti szobor": a Zala-szobor. Legsajátabb anyaga a bronz: témája a harmonikus erővel és lendülő lékkel teli magyar férfiember, de a bensőséges gyönmint legszebben a kerepesi-temetőbeli Csukássy-siremlék Mária Magdolna-alakja és a temetőnek még számos megindító szépsége mutatja.

Zala György

És még teli volt munkával és tervvel, félig-kész mun közé készült visszatérni a nyolcvanpokban is...

Zala György élete

Szép ivelésü, nagy élet volt *Zala* György nyolc évtizede. A zalamegyei elcsatolt Alsólendva községben született 1858-ban. Tanulmányait a budapesti mintarajziskolában végezte, majd Bécsben és Münchenben folytatta. Mint huszonhatéves ifju művész telepedett meg Budapesten és itt első sikerét *Mária és Magdolna* cimü szoborcsoportjával érte el, ezt a Mücsarnokban a Képzőművészeti Társulat aranyéremmel jutalmazta. Következő évben rábizták az aradi Szabadságszobor kivitelezésének befejezését, amelyet Huszár Adolf korai halálával félbenhagyott. E mü egyik alakja, a *Harckészség*, Zala müjának következő állomása volt a bud 1887-ben az állami aranyérmet kapta. Pá *Honvédszobor*, ezt 1893-ban leplezték nek a sikernek gyümölcse volt az Emlékmü tervezésével való megbízása, legnagyobb arányu magyar szoborszeti alkotásnak alapkövét 18le, de elkészülése hosszu ideig alakja köré a többi hat v csak a világháboru után áll csak Zala György alkotása, gróf bronz lovasszobrát lepleztek le. Bronzcsoport tünetével, kisebbméretü emlékeivel számos közül aki ekkor már a viszony, nagyobb mesteráboru előtt Ferenc József-emlékmütett ki. azonban a

Az aggasztotta. A hírt pályázaton különös emlékmü elkészitésére amikor a gimnázium háta mögött a parkok közepén föl is pá

k a mesternek a *Tisza* nely hatalmas méreteitak müvészi megoldásá-

Betegsége és halála

Zala György öt hónappal ezelőtt betegedett meg, influenzával szállitották a Pajor-szanatóriumba. Zala pompás szervezete megnyugvást keltőn megbirkózott a betegséggel, de utána szövődményül gyomorvérzést állapitottak meg nála orvosai, ekkor sikeres vérátömlesztéssel látszólag jelentős gyógyulást sikerült elérni. A gondos kezelőorvosok mellett állandóan résztvett az ápolásban a müvész felesége és Gizella huga is. Juniusban és julius elsején fokozódni látszott a javulás, ekkor már ágyon kivül tölthette napjait, tálhatott is a folyosókon. Két héttel ezután váratlanul ujra rosszabbodás állott be, mester állapotában. Érelmeszesedés jött bitotta helyzetét. Péntek délután a mély gyomorvérzéshez agyvérzés járult. Kelő orutána többször is megismétlődött és a szanatórium vosa, Zsigmond főorvosa megváltak, többi orvosa minden pillanatban ott tartózkodott, de az esti órákban mély eszméletlenlyosbodott állapota, az éjszaka folyamán gyógyíthatatlanná vált. 6 órakor Zala ség és e lehunyta szemét.

A részvét

A hire gyorsan elterjedt és mély hatott ki az egész fővárosban.

Özv. Zala Györgyné férje hunyta alkal-

A temetés

Zala György elhunyta alkalmából szombaton délben értekezlet volt a vallás- és közoktatásügyi minisztériumban *Szily* Kálmán dr. államtitkár elnökletével. Hóman Bálint vallás- és közoktatásügyi miniszter *Zala Györgyöt a nemzet halottjának nyilvánitotta és temetéséről a kormány fog gondoskodni* a vallás- és közoktatásügyi minisztérium útján. A temetés időpontját augusztus 3-án, kedden délután fél 5 órában állapitották meg és *Zala György temetett az üllöiuti Iparművészeti Muzeumban fogják fölravatalozni.* A távollévő Hóman Bálint vallás- és közoktatásügyi miniszter helyett a kormány nevében *Szily* Kálmán dr. államtitkár fogja elbucsuztatni. Az államtitkár után a képzőművészeti tanács parentálja el a halottat, majd a képzőművészeti főiskola és a képzőművészeti társulat kiküldöttei mondanak gyászbeszédet. *Szendy* Károly Budapest székesfőváros polgármestere elökelő diszsirhelyet ajánlott föl a nagy szobrászmüvész tetemének.

Az ellenzéki pártokat élénken foglalkoztatja az uj választókerületi beosztás ügye

A *Magyarság* választójogi reform kerületi beosztásra vonatkozólag uj választótervének az a *lényege*, hogy *uj választójogi átlása*, amelyet *nálunkban* megemlitettérképezésével eltelt az egész politikai tünk: nagy *voltaképpen nem is* világban mit mond a tervezetről. kiadott *kombináció* s megjegyzi, latok a belügyminiszternek sincs s tervezete, igy erről, illetőleg beosztásról *ma még* beszélni Az a körülmény, hogy az illetékes nyilatkozata *egyáltalán nem kategórikus*, arra enged következtetni, hogy kerületi beosztás körül rendje voltaképpen ugynevezett *ballon d'essay*, amely egyike kormány elgondolásainak és amely, hogy most nyilvánosságra jutott, politikai körök élénk kommentárjaira adhat alkalmat, ami által az ország közvéleményében kialakulhat egy konkrét, a *legmegfelelőbb* tervezet vágya. Az ellenzék két nagy pártjában: a független kisgazdapártban és az egyesült keresztény pártban is *próbatervezetnek* tekintik a közölt kerületi beosztást, amely most *vita alapját képezheti* az egyes pártok között. A pártok most minden valószinüség szerint *javaslatokkal, észrevételekkel és módositásokkal* állnak majd elő s *a kialakuló egészséges vita* meghozhatja a végleges tervezet *magvát*.

A *független kisgazdapártot* máris foglalkoztatta az uj kerületi beosztás ügye. A párt képviselőtagjai szombat délben *rendkivüli értekezletre* gyültek egybe. *Eckhardt* Tibor távollétében *Tildy* Zoltán elnökölt az értekezleten, amelyen résztvettek *Rakovszky* Tibor, *Berg* Miksa báró és *Cseh-Szombathy* László országgyülési képviselők is. Az értekezlet a könyomatos utján nyilvánosságra jutott tervvel foglalkozott. Tudomásul vette, hogy az illetékes nyilatkozat szerint a terv nem végleges és nem hivatalos; a megbeszélés résztvevői mégis ugy vélekednek, hogy *ez a terv nagyjából fedi a kormány elgondolását.* A kisgazdapártnak (amely természetesen a titkos választójog elvi alapján áll), amint mondják: *nem volna kifogása* az ellen, hogy az országot kilencvenöt egyéni kerületre osszák. A párt saját adatai alapján *most dolgoz ki éppen egy tervezetet* az egyéni kerületek beosztásáról s ugy számitják, hogy hétfőre ez a terv *a hozzátartozó választási térképpel* együtt elkészül, amikor is a tervet és a térképet *elküldik az Ausztriában nyaraló pártvezérnek, Eckhardt* Tibornak.

Az egyesült keresztény pártban is élénken foglalkoztatta a politikusokat a választókerületi beosztás. A párt elhatározta, hogy *szeptember elején egyhetes választójogi ankétet* rendez. Ezen az ankéten a választójogi reform minden vonatkozását megtárgyalják. Az uj kerületi beosztásról a párt *külön tervezetet* dolgoz ki.

Mikecz Ödön igazságügyi államtitkár szombat délelőtt huzamosabban tartózkodott *Darányi* Kálmánnál a miniszterelnökségen. Amint értesülünk, kettőjük megbeszélése arra a statisztikai és más anyagra vonatkozott, amely a választójogi reform alapvonalait adja meg.

Az összel, amikor majd megindul az uj politikai szezon, ugy számitják, hogy Darányi Kálmán miniszterelnök az egyes párok vezetőit *választójogi ankétre* hivja egybe. Remélhető, hogy ez a pártközi konferencia meghozza ebben a fontos közjogi kérdésben *ugyanazt a konszenzust*, amely a kormányzói jogkör reformjával foglalkozó pártközi értekezleten olyan szépen és méltóságteljesen nyilvánult meg.

A miniszterelnök a választójogi tervezetről

Darányi Kálmán miniszterelnök a választójogi törvényjavaslattal kapcsolatban megjelent közleményekről a *Magyar Távirati roda* munkatársának a következőkép nyilatkozott:

— Néhány lapban a választókerületek uj beosztásáról szóló tervezet jelent meg. Errenézve cáfolatot adott ki az arra illetékes tényező. Ennek ellenére egyes sajtóorgánumok tovább foglalkoznak ezzel a kérdéssel s azt azzal az átlátszó tendenciával kommentálják, hogy politikai körökben bizonyos nyugtalanságot keltsenek.

— A választókerületi beosztás kérdésével sem a belügyminiszter, sem én nem foglalkoztunk, mert ennek ezidőszerint nem is lenne semmi értelme, mielőtt még a választójogi törvényjavaslat *alapelvei* nem tisztázódnak. Terveket természetesen bármiről *minden magánember készithet*, de akkor helyes, ha azokat a *forrás megjelölésével* közlik a lapok.

Röder Vilmos átvette a miniszterelnökség vezetését Darányi Kálmán nyári szabadsága tartamára

Mint már megirtuk, *Darányi* Kálmán miniszterelnök vasárnap Ausztriába utazik szabadságra. Távolléte alatt *Röder* Vilmos honvédelmi miniszter helyettesiti. A honvédelmi miniszter szombaton délelőtt megjelent a miniszterelnökségen és hosszas tanácskozást folytatott a miniszterelnökkel. *Kétórás megbeszélésük* felölelte az időszerü kormányzati és politikai kérdések összességét. Röder miniszter ezzel átvette a miniszterelnök-helyettesi teendőket. Darányi Kálmánt, mint földmivelésügyi minisztert, *Lázár* Andor igazságügyminiszter helyettesiti.

A szintén vasárnap távozó *Hóman* Bálint kultuszminiszter helyettesitését *Bornemisza* Géza iparügyi és kereskedelmi miniszter látja el, *Fabinyi* Tihamér pénzügyminiszter egy hét mulva jön meg s ugyanakkor megy szabadságra *Széll* József belügyminiszter.

A miniszterelnök és a kultuszminiszter augusztus 20-án már ismét idehaza lesznek s résztvesznek a Szent István-napi ünnepségeken.

Hóman Bálint kultuszminisztériumi hivatali teendőit augusztus 10-ig *Szily* Kálmán államtitkár, a hátralevő idő alatt pedig *Tasnádi Nagy* András államtitkár végzi.

Hamburg-Südamerikanische Dampfschifffahrts-Gesellschaft

Rendszeres járatok Délamerikába egységes osztályú és luxushajókkal

Olcsó tengeri társasutazások.

A közkedvelt 6 napos utazások Londonba

Valutáris nehézségek nincsenek!

Tájékoztatóval és felvilágositással szolgál a magyarországi vezérképviselet:

V., Vörösmarty tér 1 Telefon: 1-823-90

VIII., Baross tér 9 Telefon: 1-334-12

38.— pengős
ballonraglán .. .. 29.—

36.— pengős
tropical-öltöny 29.80

16.80 pengős
tisztaselyem férfi-ing .. 9.80

10.80 pengős
Bambusz férfi-esernyő 7.80

17.80 pengős
Kasha nadrág, férfi v. női 13.80

5.50 pengős
kötött sporting kis hibával 2.90

19.80 pengős
Bocskai fiuruha 7 évesnek 15.—

Szövet és inganyag-maradékok meglepő olcsó áron.

Lengyelország várakozó állásponton

Lengyelország válaszuton — sok olyan ujságcikknek adtak már ilyen cimet, amely a lengyel belpolitika vagy a lengyel külpolitika irányával foglalkozott. Addig mondották, hogy Lengyelország *végképp Németországhoz csatlakozott*, vagy hogy éppen ellenkezőleg Lengyelország visszakanyarodott a németellenes francia koalicióhoz; s ezzel egyidejüen a lengyel belpolitikáról is annyiszor megállapitották, hogy Varsóban továbbra is *Pilsudszki dogmái* uralkodnak vagy hogy *Smigly-Rydz már egészen elszakadt Pilsudszki vonalától*, amig most a sok találgatás és jólás után a külföldi megfigyelőknek be kell vallaniok, hogy *tévedtek*. Az események azt mutatják, hogy Lengyelország sem a külpolitikájában nem mondotta ki a boldogitó igent senkinek, nem döntött sem jobbra, sem balra. Lengyelország valóban a válaszuton áll, de nem azért, hogy bármelyik irányba elinduljon, hanem csak azért, hogy ezen a kényelmes ponton várja be, *hogyan alakul Európa sorsa.*

A varsói kormánynak *Beck* külügyminiszter kétségkivül a *német tájékozódás* hive, és a Beck mögött álló ugynevezett *ezredesek* — nem a hadsereg, hanem a régi világháborus légiók ezredesei — a ma még mérsékelt diktaturát *totalizmussá* szeretnék tovább fejleszteni. Ezzel szemben köztudomásu, hogy *Smigly-Rydz* marsall a francia-lengyel szövetség fenntartásának hive s a belpolitikában *keresi a megbékélést az ellenzékkel.* Ez a két irány azonban egyáltalában nem küzd egymással, mert Lengyelországban ma az történik, amit a marsall akar. A marsall azonban — *s ez bölcseségére vall — egyelőre nem akarja, hogy Lengyelország szint valljon.* S ha most erről a kérdésről irunk, azért teszszük, mert bizonyos jelek arra vallanak, hogy nemsokára talán elérkezik az ideje annak, a marsall azzal a körültekintéssel és jó politikai ösztönnel, amely eddigi cselekedeteit is jellemezte, *elmozditsa* a lengyel politikát mai semleges pontjáról.

A lengyel belpolitikára vonatkozólag a *Times* egyik legutóbbi vezércikkét idézzük, amely szerint *Smigly-Rydz* marsall *rugalmassabbá akarja tenni a mai rezsimet* és tekintettel akar lenni azokra a parasztiömegekre, amelyeknek *Vitos* a vezérük. Ez pedig azért érdekes, mert Vitos a *parlamentarizmus* hive és engesztelhetetlen ellenfele a *régi uraknak*, az ezredesek csoportjának.

Külpolitikailag ujabban két kérdés foglalkoztatta a lengyel sajtót: a *német-szilézi lengyel kisebbség* helyzete és a *német-orosz külpolitikai közeledésről* szóló hirek. A legfeltünőbb az volt, hogy még a Beck külügyminiszterhez a legnémetbarátibb lengyel politikushoz közelálló *Gazeta Polska* is azt a vádat emelte a harmadik birodalom ellen, hogy kisebbségi téren *kétféle mértékkel mér*, mert nem adja meg távolról sem a németországi idegen kisebbségeknek azokat a jogokat, amelyeket a külföldi német kisebbségeknek megkövetel.

Az is érdekes, hogy a lengyel sajtó milyen részletesen ismertette azokat a párisi hireket, amelyek szerint a *Hitler* és az uj berlini szovjetnagykövet közt váltott üdvözlőbeszédek talán a kiinduló pontját jelentik a *német-orosz közeledésnek.* A *Kurjer Warszawski* pedig idézte a párisi jobboldali *Intrasigeant*-nak azt a cikkét, amely szerint *német-lengyel szakitás esetén Berlin nyomban közelednél Moszkvához.* A lengyel lapok azt a megállapitást is átvették a francia sajtóból, hogy az annakidején lengyel-ellenes éllel megkötött rapallói német-szovjetorosz paktumot *mindmáig nem mondotta fel sem Berlin, sem Moszkva.*

Mindez arra vall, hogy ha a lengyel politikusok nem is láthatják még elérkezettnek az időt arra, hogy kilépjenek tartózkodásukból, a mai európai helyzetet ők is bizonyos elégületlenséggel figyelik.

Angol sakkhuzás a Földközi-tenger keleti medencéjében és a Közel-keleten

Három nagy világpolitikai esemény áll most kapcsolatban Oroszországgal. A *spanyol* válság, a *japán-kinai* háboru és az a *török-iraki-perzsa-afganisztán* paktum, amelyet nemsokára alighanem a közelkeleti antant néven fognak emlegetni. Erről az utóbbiról alig esik szó az európai sajtóban, annál inkább érdemes azonban most erre is pillantást vetni.

Amikor *Tuchacsevszki* marsal kivégzésével a szovjet belső válsága a hadseregre is átcsapott, sokan azt hitték, *az egész moszkvai rémuralom oszlásnak indult*, mások viszont, a szovjet szövetségesei, azt hirdették, hogy ezzel csak „megtisztult és megerősödött" a szovjetkormány. Ma már látnivaló, hogy ezek a sietős jósok tévedtek. A szovjet ideológiai kétségkivül oszlásnak indult, de még éve ha ugyan nem évtizedek kellenek ahhoz amig eldől, hogy a szovjet válsága voltképpen hova vezet: az anarchiához-e vagy pedig olyan nacionalista államszocializmushoz, mely a fasiszta rendszereknek is a végcélja. (Államszocializmuson olyan rendszert értünk, amely *csak a termelési eszközöket adja az állam kezére, de egyébként* magántulajdont, *törpebirtok vagy családi ház* formájában, megengedi.) Ám ha nem váltak is be azok a jóslások, amelyek a szovjet közeli szétesésében hittek, ugyanakkor *a szurdum* arról beszélni, hogy a vörös hadsereg legjobb vezetőinek felkoncolása *erősebbé* tette a szovjetet.

Oroszországot nem engedik ki a közép-tengerre

Erről szó sincs. A szovjet *gyöngébb, mint volt eddig.* S az események ugy hozták magukkal, hogy amikor a szovjet belső erői hanyatlottak, ugyanakkor külpolitikai helyzete is romlott. Arra már rámutattunk ezeken a hasábokon, hogy a Dardanella-egyezmény utáni *török-orosz elhidegülést* megint *közeledés* követte Ankara és Moszkva között. Azonban kiderült, hogy *e fölmelegitett barátság meg sem közeliti a régi szövetségi viszony értékét.* Törökország ugyan biztositotta a szovjetet arról, hogy *Kemál nem kapható szovjetellenes háborura.* De a Moszkvába utazott *Arasz* külügyminiszter megérttette a *Kreml* diktátoraival azt is, hogy *a Dardanellákon Törökország az ur* s hogy azt Oroszország nem tekintheti a maga kijárójának a Földközi tengerre. Ugyanakkor Törökország létrehozta azt a közelkeleti négyes csoportot *Törökország, Irak, Perzsia* és *Afganisztán* között, amelyről e pillanatban még csak két dolgot tudunk, azt, hogy *Anglia szervezte meg s hogy az elsősorban a szovjet közeleti befolyását korlátozza.*

A mai *török-orosz* viszonynál tehát érdemes egy pillanatra megállni s leszögezni, hogy amikor az abesszin hadjárat vége felé Anglia létrehozta a Dardanella-egyezményt, Olaszország azt hitte, hogy ezzel az angolok *az oroszokat is rászabaditották a Földközi-tengerre.* Kitünt azonban, *hogy csak a törökök pozicióját erősitették meg, nem a szovjetét.* Sőt ellenkezőleg, mert amig a Dardanella-egyezmény előtt Ankara engedelmes eszköz volt Moszkva kezében, addig a Dardanellák militarizálása következtében *Törökország függetlenebb lett a szovjettől.* Ehhez járult pedig most a közelkeleti antant, amelynek a révén az angolok *tovább javitották a törökök helyzetét s tovább rontották az oroszok pozicióját.* Mindennek tetejében pedig megint elvetették Oroszország és Törökország között azokat a fekete-tengeri és közelkeleti viszálymagvakat, amelyek évszázadokra *szembeállitották egymással az oroszokat* és a *törököket a Dardanelláko*n *zusban.*

Perzsia és Afganisztán angol segitséggel függetleniti magát a szovjet piactól

A közelkeleti antant szovjetellenes jellegét világosan ki lehet venni a *résztvevők* galériájából és még inkább az előzményekből. *Afganisztán* és *Perzsia* legfőbb külpolitikai gondja az északról jövő *orosz nyomás elleni védekezés.* Ez a nyomás elég nagy, mert ezekben az országokban a közlekedés nagyon kezdetleges, ugy, hogy exportját könyebben vásárolja meg a közeli orosz piac, mint a távolfekvő tengeri hatalmak. Afganisztánnak és Perzsiának egyaránt régi törekvése, hogy közlekedés szempontjából közelebb férkőzzék tengerhez. Ezek után válik érthető a következő három megállapodás jelentősége Afganisztán és Perzsiára nézve:

1. A perzsa kormány koncessziót adott egy angol érdekeltségnek *a perzsa olajvezetékhez* [illegible] *a perzsa öbölig.*

2. Perzsia legjárhatóbb elzárt *Afganisztánból* a *Shar*, a Perzsa öbölbe ömlő Arab folyónak legmélyebb kikötő *Kherramshatt-el-Arab* folyónak amely ma még Perzsiából felé[illegible] *Irak* között. Angol nyomásra Irak kötelezte, hogy ezen a területén jogait nem [illegible] de tudomásul veszi, hogy a Tigris és Eufrátesz összefolyásának, a Shatt-el-Arab balpartja *gyakorilag Perzsiához tartozik.*

3. Perzsiának [illegible] országot el akarja kiutasítani, ha Orosz[illegible] a másik, *Trapezunt*, egyik a perzsa olaj kikötő. Törökorsz[illegible] Fekete-tengeri tö[illegible] ződés jött létre, a[illegible] Perzsia között szö[illegible] natkozik a *perzsa olaj* kiépitésére vo[illegible] Ez a három szerződés *Trapezunig.* Afganisztánnak és P[illegible] lehetővé tesz[illegible] *diginél fokozottabb* és hogy *az ed-ben függetlenitse magát[illegible]tabb mérték-ben* a szovjet politika[illegible]iactól s ez-[illegible]ól is. Az első és a harmadik szerződést körülbelül hat hónapja kötötték meg, a másodikat *néhány héttel ezelőtt.* A közelkeletről származó hirek szerint *mind a három az angol diplomácia müve. S ezen alapul az Afganisztántól, tehát Indiától a Balkánig terjedő antantnak a megszületése is.*

Az angolok, ugylátszik, ilyen módon akarják kárpótolni magukat azért a veszteségért, amely a birodalmat az *abesszíniai* hadjárat *következtében érte.*

Annyi kétségtelen, hogy az angoloknak ezen a réven sikerül a közelkeleten gyöngiteni a többi nagyhatalom befolyását, *elsősorban a szovjetét, másodsorban pedig Olaszországét.* Mert ha a földközitengeri angol-orosz összefogás alaptalan feltevésnek bizonyult is, az ennél sokkal kisebb veszélyt jelentő angol-török együttműködés a jelek szerint befejezett tény. Törökország pedig nem tartja kelemesnek, hogy az olasz Dodekanézosz-szigetcsoport és a *tengeri s légiflotta támaszpontté kiépitett olasz Rodosz* olyan közelről néz farasszemet Kisázsiával.

Törökország mindenesetre fontos *kulcshatalommá* tette ki magát. Nyugat felé a *török, görög, szerb, román* Balkán-antant révén befolyása ugyan elér Közép-Európáig, kelet felé pedig a *török-iraki-perzsa-afganisztán* négyescsoport [illegible]észen Indiáig, a kinai és az orosz Turkesztán[illegible]hát *Ázsia szivéig* érezteti Ankara külpolitikai[illegible] alapján Anglia most a hi[illegible]gárzását. Ennek *népszövetségi tanácstagságot* is[illegible]int *állandó* Törökországnak, amelyet valóban [illegible]uttatni [illegible]ékei, hanem a véletlenek sorozata s [illegible]ső *földrajzi helyzete* segitett hozzá ahhoz a fo[illegible]nyereményhez, hogy *megakadt rajta a brit diplomácia szeme.*

Törökország — bolgár—szerb közeledés

Törökország most parádés[illegible] a két, balkáni és közelkeleti[illegible]tal. Az összel a török hadse[illegible]ezzel *ciában* tartják meg s erre[illegible]ghivják *gán, perzsa, iráki, görög* [illegible]szerb *országtól és Törökországtól Trákiát*, amelynek meghóditásával a szerbek elérnék régi és talán legnagyobb vágyukat: *kijutnának a Földközi tengerre.*

A helyzet ugyanis az, hogy ha Törökország *felől fegyveres erővel akarja elérni az ennek, akik azt hiszik, hogy Anglia azért tengert.* Érdekes, hogy Belgrádban ugy tudják, hogy Törökország eddig és azért nem pártolja a Görögországgal egyetértésben ellenzi Bulgária kijutását az Égei-tengerre, addig Belgrád éppen azért igyekszik létrehozni a *szerb-bolgár* együttmüködést, mert a szerbek azt remélik, — és ebben van is valószinüség — hogy az ugynevezett balkáni kis pánszlávizmus jelszavával valamikor esetleg létrejövő *bolgár-szerb egyesülés el tudná ragadni Görögországot* is *megszaporitaná a Földközi-tengerre* is *hatalmak számát.*

A helyzet ugyanis az, hogy ha Törökország Görögországgal egyetértésben ellenzi Bulgária kijutását az Égei-tengerre, addig Belgrád éppen azért igyekszik létrehozni a *szerb-bolgár* együttmüködést, mert a szerbek azt remélik, — és ebben van is valószinüség — hogy az ugynevezett balkáni kis pánszlávizmus jelszavával valamikor esetleg létrejövő *bolgár-szerb egyesülés el tudná ragadni Görögországot* is *megszaporitaná a Földközi-tengerre* is *hatalmak számát.*

Olaszország

Grand Hotel Kursaal, Catto[illegible]

Hideg-meleg folyóvizes szobák. Nagy terrasz a strand felé. A szálló összefügg szalonnal, mely a fürdővendégek legkedveltebb tartózkodási helye. Rendkivül mé[illegible] pausálárak.

Hotel Roma, Riccione

Az elsőrendü fürdőövezetben. Folyóvizes szobák. Szép kert. Strandsátrak. Nagyon előnyös fekvés. Rendkivül mérsékelt pausálárak.

Grand Hotel Pineta,
Marina di Ravenna

A strand és fürdőtelep legszebb pontján. Teljes komfort. Strandsátrak. Rendkivül mérsékelt pausálárak.

Felvilágositást nyujt **Utazási Irodánk,** IV., Eskü-ut 6. szám. Telefon: 1-888-66

Lamotte Károlyt egyhangúan Budapest alpolgármesterévé választották

Megindul a szanálás munkája

(Saját tudósítónktól.) Budapest új alpolgármestere Lamotte Károly, az eddigi pénzügyi tanácsnok. A főváros rendkívüli közgyűlése egyhangúan választotta meg díszes méltóságába és ezzel *befejeződött a főváros legfőbb vezetőségének tisztújítása.* Megalakult az úgynevezett *nagykabinet*, amely egyesíti magában a kormány és a törvényhatóság bizalmát.

A főváros pénzügyi egyensúlyának rendbehozatala rájuk hárul. Nem verik már félre többé a harangokat, nem beszélnek arról, hogy eroszakkal kell szanálni a fővárosnál és úgylátszik, *az optimizmus meg is van alapozva.* Készül a főváros zárszámadása és a jelek szerint *nem is lesz olyan nagy deficit, mint amilyent vártak.*

Lamotte Károly, az új alpolgármester, eddig is a főváros pénzügyminisztere volt. *A főpolgármesterrel és a polgármesterrel együtt ő fogja kidolgozni mindazokat a reformterveket, amelyek Budapest gazdasági helyzetét megjavítják.*

Egyhangúan

A rendkívüli közgyűlésen tulajdonképpen csak a formalitások zajlottak le, mert már régen nem volt kétséges, hogy *Szendy Károly alpolgármesteri örökébe Lamotte Károly ül.* Elrendelték a szavazást. A kijelölőválasztmány három tagsági helyére a törvényhatóság megválasztotta *Rassay* Károlyt, *Peyer* Károlyt és *Wolff* Károlyt, a főpolgármester a maga részéről kiküldte *Bárczy* Istvánt, *Csilléry* Andrást és *Ugron* Gábort. A kijelölőválasztmány rövid ideig tanácskozott s legfeljebb annyi volt a meglepetés, hogy *Bódy László tanácsnokot nem jelölték, holott elcinte erről volt szó, hanem a választmány ragaszkodott a rangsorhoz és így első helyen Lamotte Károlyt, másodikon Duday Alajost, harmadik helyen pedig Schuler Dezső tanácsnokot jelölték.* Ugy *Duday*, mint *Schuler azonnal visszaléptek és a bizottsági tagok leadták szavazatukat Lamotte Károlyra.* Az eredményt *negyedtizkor hirdették ki*, amikor a bizottsági tagok legnagyobb része már *el is távozott.* Az ünnepélyes beiktatás két hét mulva lesz.

Az új alpolgármester

Az új alpolgármester aránylag fiatal ember, 1888 június 14-én született Budapesten. Valamennyi iskoláját a fővárosban végezte és még tanult az egyetemen, amikor *1909-ben a főváros szolgálatába lépett. Bárczy* István polgármester vette maga mellé titkárnak. Gyorsan haladt a tisztviselői ranglétrán, 1918-ban tanácsjegyző, 1923-ban főjegyző lett, *Ripka* Ferenc főpolgármester 1924-ben rábízta a főpolgármesteri hivatal vezetését, 1926-ban pedig *Sipőcz* polgármester kérésére az elnöki ügyosztály vezetését vette át. 1926-ban már tanácsnok volt, 1927-ben pedig átvette a pénzügyi ügyosztály irányítását. Életrehívta a Fővárosi Alkalmazottak Segítőalapját, újjászervezte a fővárosi Statisztikai Hivatalt és megindította Budapest várospolitikai tudományos szemléjét.

Igazi munkássága a főváros pénzügyeinek rendezésében csúcsosodott ki. Kézbevette a költségvetést s *ő volt az első pénzügyi tanácsnok, aki a büdsét a törvényes határidő alatt mutatta be a közgyűlésnek. Erre a háború kitörése óta nem volt példa. A költségvetést teljesen a modern életnek megfelelően dolgozta át.*

A hitelkezelés körül zavarok voltak a fővárosnál; egyszer sok pénz volt a főváros pénztárában, máskor pedig hiány mutatkozott. *Lamotte életrehívta a hitelnyilvántartót és azóta simán intézhetők a főváros összes pénzügyei.*

A *Községi Takarékpénztár* megalkotása volt eddig főmunkája s ezt az intézményt *bekapcsolta a főváros pénzügyi szervezetébe.* A főváros bankja kereskedelmileg kezelte a főváros pénzeit, és így *milliókat takarított meg a köznek.*

Amikor még az állam javában költekezett, Lamotte Károly kezdeményezésére a főváros hozzálátott a takarékosság bevezetéséhez. Nem lehetett kiadni egyetlen munkát sem, ha előbb a pénzügyi osztály hozzájárulását nem kérték ki és ezzel elejét vette annak, hogy *a főváros váratlan fizetési kötelezettségek elé kerüljön.* A multban már olyan jelenségek mutatkoztak, hogy a főváros fizetőképességének hitele megrendült. Lamotte erélyes kézzel véget vetett ezeknek a jelenségeknek.

Az új polgármester nem száraz ember, aki csak a hivatalos dolgokkal foglalkozik, hanem feleségével, *Forgách* Eszter grófnővel együtt résztvesz Budapest társadalmi életében is. Egyháztanácsosa a pesti ágostai evangélikus magyar egyháznak. Igazgatósági tagja az Ipari Munkaszervező Intézetnek. Lelkes barátja a sportnak, több sportegyesület benne találta meg pártfogóját.

A főváros törvényhatósága már régen vezető szerepre szemelte ki *Lamotte* Károlyt. *Százhatvanhatan adták le szavazatukat és ebből 153 esett Lamotte Károlyra.* Még két hétig tart, amíg a fellebbezési határidő letelik, a kormányzói megerősítés után következik az eskütétel, de *Lamotte addig sem fog pihenni, hanem fokozott munkával készíti elő a reformterveket.*

Megépítik a rácsiszapelgázosító telepet

A közgyűlésnek az alpolgármesterválasztáson kívül napirendje is volt. *Király* Kálmán tanácsnok ismertette a *központi csatorna szivattyútelep keretében létesítendő rácsiszapelgázosító berendezés tervét.* K. *Császár* Ferenc indítványozta, hogy ne hitelezési alapon rendeljék meg a gépeket, hanem a beruházási kölcsön terhére létesítsék a berendezést. *Becsey* Antal szakszerűen fejtegette a reform előnyeit. Hasonló értelemben beszélt *Dorner* Gyula és *Frankl* Kornél. *Pfeiffer* Ignác is azt fejtegette, hogy a szennyvízértékesítő berendezés igen fontos. A közgyűlés névszerinti szavazással *hozzájárult az új berendezés létesítéséhez.*

Személyi kérdések elintézése után *az új gyógyszertárak nyitási kérelmét tárgyalták.* A főváros valamennyi kérelem *elutasítását javasolta. Cselényi* Pál szerint lehetővé kellene tenni, hogy amennyiben új jogosítványokat adnak ki, ezeket az arra érdemes idős gyógyszerészsegédek kapják. *Tauffer* Gábor azt kívánta, hogy a politikát a közegészségügyből kapcsolják ki, *Gál* Benő és *Bayer* Antal kimutatták, hogy a *lakosság elszegényedése következtében a patikák tönkremennek.*

Az alpolgármesterválasztó közgyűlés féltíz órakor ért véget.

pont

amiben minden dolgozó ember egyetért: vizhatlan PALMA OKMA cipőtalp a elgtartósabb és legolcsóbb viselet

Házhatározatban sürgeti jogkörének kiterjesztését a felsőház

A felsőházi tagok bizalmas értekezlete egyhangúan elfogadta Simontsits Elemér alkotmányjogi javaslatát

(Saját tudósítónktól.) A politikai érdeklődés az egynapos részleges kormányrekonstrukció személyes kérdései mellett továbbra is *az álkotmányjogi problémák felé irányul.* A felsőház tagjai körében hosszabb idő óta erőteljes akció indult meg, amely a választójogi javaslat vitájával kapcsolatban a felsőház régi kívánságát akarja megvalósítani: *a felsőház jogkörének kiterjesztését.*

Szerda délben a felsőház bizotsági ülései előtt a nagyszámban megjelent felsőházi tagok *bizalmas értekezletre gyűltek össze*, amelyen az aktuális politikai kérdéseket vitatták meg. Az értekezleten gróf *Széchenyi* Bertalan elnökölt. *Simontsits* Elemér szóvátette a felsőház jogkörének kiterjesztésére irányuló mozgalmat és *olyan határozat gondolatát vetette fel*, melyben a felsőház felhívná a kormány figyelmét arra a körülményre, hogy *a választójogi javaslattal kapcsolatban szükségesnek látszik a felsőház számára a képviselőházzal egyenlő jogkör biztosítása.*

Simontsits beszédében azt fejtegette, hogy Gömbös miniszterelnök a felsőházban olyan kijelentést is kardinált, *hogy adott esetben a felsőház jogkörének kiterjesztésére javaslatot fog tenni.* A miniszterelnök erre vonatkozó ígéretének megvalósítására adnának módot a most tervbevett alkotmányjogi reformjavaslatok. Ezért javasolja, hogy a felsőház legközelebbi ülésén *házhatározat formájában hivják fel a kormány figyelmét az alkotmányjogi szempontból jelentős kérdésre*, annál is inkább, mert ezt a képviselőháznak a titkos választás alapján történő megválasztása elkerülhetetlenül szükségessé teszi.

Az értekezlet *Simontsits Elemér indítványát egyhangúlag magáévá tette* és elhatározta, hogy a felsőház legközelebbi ülése előtt indítványt terjeszt elő, amelyen házhatározat formájában *felhívja a kormány figyelmét a felsőház jogkörének időszerű kiterjesztésére.*

Az értekezleten több felszólalás történt. *Purgly* Emil volt földmüvelésügyi miniszter hangoztatta, hogy a felsőház tervezett állásfoglalása *nem hozható junktimba a választójogi vitával*, miután a kormánynak a felsőházi jogkör kiterjesztésére vonatkozó elhatározásától függetlenül fenn kívánják tartani a felsőház tagjainak szabad véleménynyilvánítási jogát. Az alkotmányjogi javaslatok súlya miatt látják időszerűnek a jogkör kiterjesztését.

A felsőház elnöksége részéről gróf *Széchenyi* Bertalan és *Beöthy* László felkeresték szerdán a déli órákban *Gömbös* Gyula miniszterelnököt. Közölték a miniszterelnökkel a felsőház értekezletének határozatát és a legközelebbi ülésen benyujtás elé kerülő házhatározatot. A miniszterelnök a bejelentést *tudomásul vette.*

HÖRBIGER PÁL LEGUJABB FILMJE

JÁTÉK A TŰZZEL

Zenés és énekes vigjáték Rendezte: Ralph Arthur Roberts
Női főszereplők: TRUDE MARLEN, ELGA BRINK
PREMIER CSÜTÖRTÖKÖN URÁNIA

A nők imádják
Clark Gablet
mert 100%-os férfi

A férfiak nagyrabecsülik
Clark Gablet
mert 100%-os művész

A filmgyár százezrekkel fizeti
Clark Gablet
mert 100%-os üzlet

Clark Gable
és CLAUDETTE COLBERT együtt játszanak az
Ez történt egy éjszaka
című ragyogó vigjátékban.
PREMIER MA RADIUSBAN
Előadások kezdete 3, 5, ½8, díszelőadás ½10 órakor

A Kisfaludy Társaság új tagjai: Bartók és Kodály

A Greguss-jutalom nyertesei: Zala és Medgyesy

(Saját tudósítónktól.) A Kisfaludy Társaság decemberi ülését *Berzeviczy* Albert és *Vojnovich* Géza elnökletével szerdán este tartották meg. *Kéky* Lajos főtitkári jelentésében elparentálta *Antal* Géza református püspököt s bejelentette, hogy a Tudományos Akadémia ezidén is *1000 pengőt adományozott* a Társaság céljaira, majd *Hekler* Antal egyetemi tanár tette meg »*Hat év magyar szobrászata*« című előadásában jelentését az idei *Greguss-jutalomról.*

A jelentés megállapítja, hogy szobrászainkból minden kiválóságuk mellett is *hiányzik a monumentális érzék és a konstruktiv fantázia.* Emlékművek helyett — mondotta *Hekler* — jórészt *csak talapzatra tévedt kő- és bronzembereket* kaptunk s a festői elgondolásokban gyökeredző valószerű talapzatalakok divatja sem szűnt meg. Egész szobrásznemzedékek nőttek fel anélkül, hogy a *márványtömeg s a márványfaragás képzetkeltő misztériumát, a kő s az érc természetét, anyaghatásuk titkait* megismerték volna.

A XIX. század végének hagyományai legtisztábban a magyar szobrászat nagynevű nesztorában, *Zala* Györgyben élnek, akinek diadalmas tudása még azokat is tisztelgő elismerésre készteti, akik úgy érzik, hogy ez az irány idejét multa s a mai ember lelki igényeinek nem egészen felel meg. A legfiatalabb és ígéretekben leggazdagabb problémaréteget az a nemzedék viseli, melynek élén a ma élete delén álló *Medgyesy* Ferenc halad. A Greguss-bizottság úgy határozott, hogy *az idei két jutalmat Zala Györgynek és Medgyesy Ferencnek juttatja: Zalának* a *Millenniumi emlék* befejezése alkalmából, *Medgyesynek* kivált »*A pihenő lány*« című szobrára való tekintettel.

Ünneplés közben adta át *Berzeviczy* Albert a Kisfaludy Társaság Greguss-érmét a két kitüntetett művésznek, kiknek nevében *Zala* György mondott köszönetet.

Gyertyavilágítás mellett — közben ugyanis elromlott az Akadémia áramszolgáltatása — ült össze a Társaság *zárt ülése.* A zárt ülésen *Sebestyén* Gyula és 18 tagtársának ajánlatára *a két megüresedett írói helyre Bartók Bélát és Kodály Zoltánt* a levelező tagságra *Radó* Antal ajánlatára *Mohácsi* Jenőt, az Ember Tragédiájának német nyelvre fordítóját és Gino *Sirola* fiumei reáliskolai igazgatót, magyar versek jeles olasz fordítóját választották meg, továbbá *Hevesi* Sándor ajánlatára Charles Henry *Meltzer* angol kritikust és műfordítót is.

Hoyos Miksa gróf lemond a mezőgazdasági kamara elnökségéről

(Saját tudósítónktól.) Jelentettük, hogy gróf *Hoyos* Miksának a mezőgazdasági kamara elnökévé történt megválasztását több kamarai tag petícióval támadta meg. *Darányi* Kálmán, az új földmüvelési miniszternek egyik legsürgősebb feladata lesz ebben a kérdésben dönteni.

Jól informált körök szerdán úgy tudták, hogy gróf Hoyos Miksa *nem várja meg a miniszter döntését, hanem lemond a mezőgazdasági kamara elnökségéről,* aminek következtében felsőházi tagságát is elveszti. Hír szerint az ilyenformán megüresedő mezőgazdasági kamarai elnöki állásba *Purgly* Emil volt földmüvelési miniszter kerül, bár egyesek tudni vélik, hogy *Kállay* Miklós földmüvelési miniszternek is fel kívánják ajánlani a kamarai elnökséget. Kállay Miklós azonban nem vállalja ezt a megbízatást.

Gazdasági körök Purgly Emil megválasztását ezek után biztosra veszik és úgy tudják, hogy vele szemben *Mecsér András nem is lép fel.*

A Stavisky-ügy újabb bonyodalmai

Poulner szökése miatt eljárás indult a volt főügyész és Reynauld volt igazságügyminiszter ellen — Bony rendőrfelügyelő Dijonban járt Prince bíró meggyilkolásának napján?

Párizs, január 9.

(A Pesti Napló külön tudósítójától.)

Egy évvel *Stavisky* halála után a Stavisky-ügyet megint teljes egészében kiteregették és újra ez a botrány a nap szenzációja. A botrány főlelevenítésének közvetlen oka a *Poulner-ügy.*

1925-ben Brunoyban egy hamisító banda honvédelmi bónok hamisítására rendezkedett be. Stavisky barátja, *Hayotte* bankár, a román *Smilovici* és *Poulner* álltak a vállalkozás élén. A banda vésnöke a román *Joanide* volt s az ugyancsak román *Davidovici* hozta forgalomba Belgiumban a hamis bónokat. *Zweifel* könyvelő feljelentésére leplezték le a bandát. Elfogatási parancsot adtak ki *Stavisky, Hayotte* és *Smilovici* ellen, de mindhárman titkos politikai közbenjárásra *már három nap mulva szabadlábra kerültek. Csak Poulner maradt letartóztatásban.* Még ki nem derített okokból, ő volt *a banda bűnbakja és nyolcévi fegyházra ítélték.*

Most derült ki, hogy az ítélet rendelkezéseivel szemben Poulnert nem szállították Guyanába, a fegyenctelepre, hanem *a meluni börtönben töltött ki büntetéséből öt évet.* Akkor *kegyelmet kapott. Ennek a kegyelemnek körülményei sincsenek még tisztázva.*

A kormány, igyekezve a jobboldali lapok agitációját megelőzni, elrendelte *Prouharem* akkori főügyész, most államtanácsos felfüggesztését és bűnügyi eljárást indított René *Reynauld,* akkori igazságügyminiszter ellen, aki most ügyvédi gyakorlatot folytat. Poulner maga *megszökött.*

A Liberté rámutat arra, hogy *Poulner szökése mennyire hasonlit Stavisky szökéséhez* és felveti a kérdést, vajjon nem segítették-e elő Poulner szökését a Staviskyéhoz hasonlóan ezúttal is igen befolyásos helyen. Olyan hírek is elterjedtek, hogy Poulner a *Sûreté Nationale* besúgója volt.

A botrány újabb részleteihez csatlakoznak most *Staviskyné leleplezései,* aki legutóbbi kihallgatása során kijelentette, hogy *nem kisérte el férjét olyan útjain, ahol Stavisky hivatalosan feleségeként szereplő nővel utazott.* A leleplezés után fölmerült a kérdés, *kik voltak azok a hölgyek, akik mint Alexandrené, vagy Staviskyné ki-bejártak a minisztériumokba és a legmagasabb helyekre is akadálytalanul jutottak be.*

A jobboldali lapok követelik, hogy azok a magas protektorok, akik a botrányban szerepelnek, álljanak az igazságszolgáltatás elé. Kiderült, hogy *igen magas helyről jövő utasítás alapján Staviskyné 1934 június 4-ikén annak a hotelnek vendégkönyvében, ahol lakott, mint távollevő van feltüntetve.*

A Stavisky-ügy harmadik szenzációja a *Prince-gyilkossággal van összefüggésben.* Az utóbbi napokban ugyanis *Dijonban,* ahol Prince bírót megölték, *jelentkezett négy tanu,* akik azt állítják, hogy a Prince-ügy azóta letartóztatott nyomozójának, *Bony* volt rendőrfelügyelőnek fényképében *fölismerték azt az embert, akit a mult év február 19-én és 20-án Dijonban a gyilkosság idején láttak.* Ezeknek a vallomásoknak alapján *Rabutte* vizsgálóbíró azonnal táviratozott, hogy *Bony jelenjen meg Dijonban kihallgatásra. (T.)*

Flórián

Egy barátnőm emlékkönyvébe

Irta: Aszlányi Károly

1.

Ez a céltalan, őrült kor vehetné a fáradságot s meghallgathatná Flórián történetét. Csakhogy Flórián története hosszú s az élet rövid. Elégedjünk meg azzal, ha elmondhatjuk Flórián szerelmének történetét.

Flórián szerelmének története a szakítással kezdődött. Flórián szőke volt, a nő barna. A szerelem örök. Csak *az* örök, ami olyan rövid, hogy az ember nem ér rá megunni. Csak látásból ismerték egymást egy hete. Mindennap találkoztak. Nézték, csodálták, érdekelték, kívánták egymást. Egy hét mulva közös ismerősük révén megismerkedtek, összevesztek és szakítottak egymással. Ettől a pillanattól kezdve érezte Flórián, hogy Xénia nélkül nem tud élni. Érezte, hogy szereti és szerette érezni, hogy szereti. Zavarba jött. Megértette, hogy minden nő egy csodálatos világ és minden férfi idióta. Ha találkoztak, digresszív módon viselkedett, keveset beszélt és véletlenül mindig az ellenkezőjét mondta annak, amit mondani akart. Ha tudta, hogy találkozni fognak, előzőleg teleitta magát sörrel, hogy ne fájjon neki semmi, de ettől még jobban fájt. Őszintén megírta az érzéseit Xéniának, de nem küldte el a levelet, azután elküldte neki a másikat, amelyben nem írta meg őszintén az érzéseit. Végre rájött, hogy ez így nem mehet tovább, ennek véget kell vetni, de nem vetett véget semminek, minden így ment tovább.

2.

Megérdeklődte a nő multját. A nő tizennyolcéves volt. Egy magándetektív közölte Flóriánnal, hogy a nő multja zavaros. Flórián nem hitte el. A detektív bebizonyította. Flórián úgy segített ezen, ahogy az ilyesmin segíteni lehet: belenyugodott. Ugy érezte, hogy a nő, aki igazán szeret, keresztülment a tisztítótűzön. A nő csak akkor vétkezik, ha szerelem és odaadás nélkül adja oda magát. De kibe lett volna szerelmes, amíg nem ismerte Flóriánt? Flórián megbocsátott a nőnek. De ez olyan sokáig tartott, hogy közben a nő megunta Flóriánt. Flórián töprengő hajlamú férfi volt, a nő nem volt töprengő hajlamú férfi. Xénia megmondta Flóriánnak, hogy nem szereti. Flórián ezt nem tudta elhinni. Mindig könnyebb elhinni, hogy szeretnek engem, mint hogy nem szeretnek engem. A nő bebizonyította, hogy nem. Flórián öngyilkossággal fenyegetőzött. Xénia megsajnálta. Hazudott. Azt hazudta, hogy szereti. Flórián kétségek közt hányódott. Tudta, hogy a nő hazudik és mégse hitte, hogy hazudik. Tudta, hogy a nő nem szereti és mégis hitte, hogy szereti. Csak egy módon tudhatod meg, hogy egy nő, akit szeretsz, igazán szeret-e: ha elhiszed neki. Flórián elhitte.

3.

Flórián megbocsátotta a nőnek, hogy nem szereti. Egy nőnek, akinek tiszta multja van, meg kell bocsátani, ha nem szereti az embert. Hideg nő, gondolta Flórián, kicsit nehéz lesz vele. De még mindig jobb, mint egy szenvedélyes nő. Mit kaphat az ember egy szenvedélyes nőtől? Néhány feledhetetlen éjszakát. Xéniától gyerekeket fogok kapni, gondolta Flórián, a fiúk szőkék lesznek, a lányok barnák. Flórián belenyugodott abba, hogy Xénia még nem szereti őt. De ez olyan sokáig tartott, hogy közben Xénia beleszeretett Cirillbe.

4.

Cirill huszárfőhadnagy volt és nem lehetett rá semmi rosszat mondani. Flórián mondott rá. De Xénia nem hitte el. Flórián bebizonyította. Flórián szerelmét extátikus magasságokba emelte az a tény, hogy Xénia mást szeret. Érezte, hogy ebbe nem tud belenyugodni, ezt nem éli túl. Soha ilyen szerelmes nem lesz többé, tehát soha olyan boldog nem lehet már, mint amilyen boldog lett volna, ha Xénia viszontszeretné. Hónapokig vívódott, szenvedett, sírt, ivott és sétált a vízparton. Végül elhatározta, hogy még egyszer beszél Xéniával és elbúcsúzik tőle örökre. De Xénia közben megúnta a huszárfőhadnagyot és a búcsúzásból kibékülés lett. Xénia rájött, hogy mégis csak Flóriánt szereti és Flórián rájött, hogy ez mégis csak valószínű. Egészen boldogok voltak most mind a ketten, kivéve Xéniát, aki nem szerette Flóriánt és kivéve Flóriánt, aki nem hitte el, hogy Xénia nem szereti a huszárfőhadnagyot. Pedig Xénia akkor már Menyust szerette, aki azonban nem akarta feleségül venni.

5.

Menyus az olyan férfiak közé tartozott, akik nem tartanak sokáig. Kemény karakter volt, aki egész hathetes együttlétük alatt nem csinált egyebet, mint hogy nem akarta feleségül venni Xéniát. Ez nála program, világnézet, életcél volt. Kemény karakter, egyenes férfi volt és intelligens, mint egy vagón terméskő.

Xénia visszatért Flóriánhoz. Megesküdött neki a boldogságára, hogy Menyussal nem volt semmi. Megmondta őszintén: sohase szerette Menyust, ellenben a férfi feleségül akarta venni őt. Ez, csak ez tántorította meg egy pillanatra. Akkor is érezte, hogy Flóriánt szereti, de az otthon, a meleg és saját otthon mégis csak az, ami a nőnek az életet jelenti, a végcélt. Érdekes, eleinte, amíg tényleg szerette Xénia Flóriánt, addig nem tudta kifejezni, hogy szereti. Amióta nem szereti, azóta ki tudja fejezni, hogy szereti. És pedig úgy, hogy Flóriánt mindig leveszi a lábáról. És könnyebb egy férfit levenni a lábáról, mint visszatenni a lábára.

Igy Flórián, aki eddig nem gondolt a nősülésre, most meghatódik Xénia közvetlen, őszinte vallomásán és megkéri, hogy legyen a felesége. És Xénia kénytelen bevallani, hogy eszébe sem jut hozzámenni egy emberhez, akit nem szeret és fütyül az olyan maszlagokra, mint család, otthon, gyermek, ha az egésznek a főalkatrésze, a férj, nem felel meg az ő izlésének.

6.

Ebből végre Flórián is megértette az igazságot. Kinyílt a szeme, rájött, hogy Xénia nem olyan, mint a többi nő. Őt nem lehet begyömöszölni az igaz, nem-igaz, a szeret, nem-szeret skatulyáiba, tőle nem lehet jót, vagy rosszat várni, — csak adni lehet neki, nem törődve azzal, hogy mit kap az ember tőle. És Flórián adott. Nekiadta a házát, értékpapirjait, készpénzét és birtokát. Xénia eleinte nem akarta elfogadni ezt, később azonban keveselte. Rokonai megtagadták Flóriánt, barátai a szemébe nevettek és a nők, általában, lenézték. De Flórián tudta, hogy mindez nem más, mint irigység.

7.

Flórián nem sokáig volt egyik volt gyárában csavarolajozó. Beteg lett és elment a volt házába, amelyben szerette volna elnyerni a házmesteri állást. Amikor Xénia meglátta a rongyos embert, elöntötte a méreg. De Xénia jószívű nő volt és nem akarta, hogy Flóriánnak fájjon, hogy Xénia szívtelen, tehát úgy tett, mintha egész bizonyos lenne, hogy Flórián a hibás és rákiáltott:

— Takarodjék innen, maga, maga, aki tönkretetted az életemet, te, te, aki tisztességtelen nőt csinált belőlem, oh és hetekig ettél az ebédemből és ittál a vacsorámból, én, aki miattad már a saját szemembe sem tudok nézni. Menj és többé ne is lássalak.

És többé nem is látta.

MAGYARORSZÁG

ZALA GYÖRGY

Igazi művész és igazi magyar művész volt Zala György, aki ma reggel meghalt. Igazi művész, soha ki nem elégülő, mindig új alkotásra törekvő, mindig előre néző, fáradhatatlan, nyughatatlan, szüntelenül dolgozó és alkotó ember, igazi magyar művész európai sikereivel, európai hírnevével, halhatatlanságával, szegénységével. Annak a nagy magyar művészgárdának volt fizikailag, lelkileg, alkotásaiban eszményi vezéralakja, amely először állította a magyar képzőművészetet európai színvonalra, ennek a biztos utakon járó, meg nem tévedő, pompás iskolának volt legtiszteletreméltóbb vezére és munkása. Boldog művész volt, hosszú életet élt, minden sikert elért, amit magyar művész elérhet: kitüntetést, csodálatot, pénzt és végül szegénységet is. Boldog művész volt, egyéniségét és művészetét homogén, nyugodtan haladó, meg nem ingó eszményekre épített korban formálta meg, nagy lelki forradalmak után és nagy lelki forradalmak előtt. Nem kötelezte kora új, olyan gyakran sehova se vezető utak vágására, törékeny, oly gyakran efemer eszmények alkotására. Az a »háborúelőtti« világ, amely művészeihez fordult, határozott kérdéseket tett fel és Zala György határozott választ adott: szép szobrokat alkotott és halhatatlanul szép szobrai halhatatlan bronzba öntve fogják hirdetni emberi és művészi erényeit: tisztaságát, szenvedélyes képzeletét, szigorú formatiszteletét, nagyszabású, méltóságteljes egyéniségét.

Megálló a ranglépcsőn...

A főváros polgármestere megszakította nyári szabadságát, el akarta simítani a tanügyi kinevezések körül támadt vitát. A polgármester úr ama meggyőződésének adott kifejezést, hogy *részletes* felvilágosításai meg fogják nyugtatni a kultuszminiszter urat. Mindenesetre reméljük — annál inkább, mert a főpolgármester és a polgármester közt máris eloszlott minden félreértés. A polgármester úr végtelenül sajnálja, hogy távolléte alatt a tanügyi kinevezések ügye a nyilvánosságot annyira foglalkoztatta. De talán még sajnálatosabb lett volna, ha — nem foglalkoztatta volna annyira, vagyis, ha a nyilvánosság nem reagált volna olyan egészségesen erre az ügyre, amely mögött, legalább is *eddigi informálatlanságában* mégis csak a protekció mammutkérdésének árnyékát látta. Hogy a polgármester a kinevezéseket hivatali kötelességéhez híven legjobb tudása és lelkiismerete szerint készítette elő, az igazán nem vitás. Vitás lehet azonban az a megállapítása, hogy a kinevezésekben nem csupán rangsori kérdést lát, hanem »az összes szempontokra, szociális körülményekre, egyéni rátermettségre, minősítésre is figyelemmel volt.« Lehet, hogy tévedünk — de itt egy kis ellentmondást látunk. Mert ugyan min alapul a rangsor, ha nem az összes szempontok, így a szociális körülmények, egyéni rátermettség, minősítés figyelembevételén? Hiszen az a rangsor nem a rózsabokorban jön a világra. A rangsort összeállítják. Amennyire tudjuk, már maga a rangsor is: egy minősítési táblázatnak felel meg. A polgármester úr, mint kijelenti, szeretné, ha ez a kérdés lekerülne a napirendről. Mindig jó, ha pontot tesznek egy kérdés után, amely — ütközőpont volt. Mi is reméljük, hogy a kérdés lekerülhet a napirendről — elvileg azonban csak akkor kerülhet le, ha teljesen tisztázódott. Ezt az ügyet a protekció kérdése tette Ügygyé. És mingyárt megszűnik — Úgy lenni, ha kiderül, hogy a dolognak semmi összefüggése sincs a protekció kérdésével.

A bolsi, mint „benemavatkozó"

A benemavatkozási bizottság tegnapi ülése határozathozatal nélkül ért véget — Oroszország egyszerűen obstrukcióba fogott a bizottság ellen, de Európa békéje ellen is. Neki más a véleménye, mint az összes többi hatalmaknak, a benemavatkozás dolgában. Ez végül érthető is; Szovjetoroszországot, amely igazán szakértő a beavatkozásban, — hiszen egyebet sem tesz, mint beavatkozik más országok dolgaiba — a benemavatkozás kérdésében is csak a beavatkozás szempontjai vezetik. A világ minden felelős államférfia a béke útját keresi és a spanyol kérdésben a tűzfészek lokalizálására és elszigetelésére törekszik. Ez a bolsinak nem kell. A bolsinak a tűzfészek önmagáért is kell. Az angol terv kiegyenlítő, békeszerző, egyeztető jelentőségét mutatja az is, hogy Moszkva szabotálja. A legutolsó esztendőkben meglehetősen sokféle frontalakulás körvonalai bontakoztak ki a nemzetközi politikában — a legvilágosabb helyzetkép azonban az, amely most a benemavatkozás kérdésében bontakozott ki: Moszkva — szemben egész Európával. A bolsi: szemben a békének, a jognak, az emberségnek, az európai civilizációnak egész egységfrontjával!

PARASZTOK, POLGÁROK, PATRIÓTÁK

FALUKUTATÁS AUSZTRIÁBAN

Írta: Féja Géza

Übelbach, 1937 július.

MIKOR utoljára itt jártam, különös lázban égett Ausztria. *Dollfuss* halálának »előestéje« volt s horogkeresztes tüzek égtek, bombák robbantak. Bécs most elcsendesült nyári napokat él, akkor vad rémhírekkel volt teli. Mikor Grátzban voltam, minden estefelé kimentem a Ringre tüntetéseket nézni, most inkább a néprajzi múzeum s a városi park mókusai érdekeltek. Ausztria csöndes lett, a tűzből pedig parázs lett és a hamu alá tért.

Dollfuss és Schuschnigg Ausztriája megnyerte az első nagy csatát. Hogy miképpen: azt ebben a 900 lakost számláló községben figyeltem meg. Már az első napon figyelmeztettek, *nehogy falunak mondjam a községet.* A falu itten egészen apró település, mint nálunk a kisközség. A másik meglepetés az volt, hogy a községházán itt hiába keressük a hivatalnokokat s az alárendelt szerepet játszó paraszti magisztrátust. *Választott polgármester áll az élén,* választott polgárok viselik a tisztségeket. A polgármester jómódú birtokos, olyan 50—60 holdas magyar gazdáéval ér fel a vagyona. A községháza adminisztrációját pedig a *»titkár«* vezeti, aki helybeli építőmester. s

IGAZ, hogy Ausztria ma rendi állam. De ez az államfordulat nem bolygatta meg ezt a hagyományos önkormányzatot. Azelőtt pártok mérkőztek a községi életben is, ma a szervezett rendek gyűlései döntenek. Ámde a községi élet alig változott, *ma is önmagát kormányozza az öntudatos polgárság.*

S itten *a paraszt is polgár.* Hatalmas parasztszövetségek, hamarák működnek. Magasszínvonalú parasztujságok jelennek meg. A parasztság, mint rend szervezkedik s küzd az agrárérdekekért. *De mint egyén: minden paraszt polgár.* A község 700 esztendős s ez maga rengeteg mindent megmagyaráz. Itt már új világ kezdődik s *hiába keressük a kelet-európai paraszti sorsot, paraszti lelket és küzdelmeket.*

»Egy s ugyanazon polgárság« égöve alatt vagyunk s még öltözködés terén is alig észlelhető különbség. Persze *nem népviseletről* van szó, hanem praktikus tájviseletről. Rövid bőrnadrág, térdharisnya, szürke vagy zöld posztókabát és stájer kalap. A gazda, az iparos, a kereskedő, az orvos, a tanító *természetes társadalmi közösségben élnek.* Férfi- s női énekkar van a községben s ezek elsősorban a társadalmi közösség melegágyai.

Ha Dollfuss és Schuschnigg Ausztriájának alappilléreit keressük, elsősorban erre az autonóm életre bukkanunk. *S ezt az autonóm szellemet aligha bírja megtörni bármilyen hatalom is ebben a népben.*

A RENDI Ausztria bölcs előrelátással nem hozott merev reakciót, hanem folytatni igyekszik a szociális Ausztria népjóléti gondoskodását. Ez a politika már a *munkabéreken* is meglátszik. Az erdei munkás órabére 58 garas, tehát 4—6 schillinget keres napjában. Az ipari munkás órabére 45—60 garas között váltakozik. *Az egyszerű mezei napszámos napi 1—1.50 schillinget kap teljes élelmezéssel.*

A gazdasági cselédet itt *szolgának nevezik* s egy-egy szolga 30—60 schillinget keres havonta és teljes ellátást. Meglátogattam a »polgármester« modern, gépekkel felszerelt gazdaságát. A tehénistállóban 16 gyönyörű tájfajta tehén s egy bika szénázott. De hiába kerestem az istálló zugában a szolga ágyát. Nem alszik éjjel itt senki? »Már minek aludnék!« — volt a felelet...

A szolgák naponta *ötször esznek.* Reggelire tejlevest kapnak lepénnyel. Tízóraira kenyeret almamusttal, s erős munka idején húst is. Délre: levet, főzeléket hússal. Ozsonára: kenyeret almamusttal, vacsorára tejlevest s tápláló polentaszerű dolgot melléje.

A gazdaságokban sok szolgáló leányt alkalmaznak. Ezek 15—30 schillinget keresnek havonta s teljes ellátást, de, s ez igen kedves, *névnapra és karácsonyra ajándék jár nekik.*

Nagyon előrehaladt a munkásbiztosítás is, 60-ik, de legkésőbb 65-ik évében minden munkás 25—60 schillinges havi járadékot élvez.

Ez a szociálpolitika a második gát az »Anschluss« veszedelme ellen.

KORMÁNYPROGRAM ma Ausztriában a patriotizmus. Übelbachban két énekkar s egy zenekar szolgálja a stájer dal kultuszát. Ezenkívül *népszokásokat felújító egyesület* is működik. Nincs »Gasthaus« népművészeti tárgyakkal felszerelt szoba nélkül. A gráci népművészeti múzeum mintaszerűen megrendezett látványosság s délelőtt-délután nyitva van. Stájerország cserepesipar-műhelye pedig közvetlenül a múzeum tövében épült fel s szigorúan a régi emlékek nyomán dolgozik.

S érdemes patriótának lenni. Nem mondhatjuk, hogy Übelbach gazdag, sőt nem is jómódú. De nyomorúságot sem találunk. *Koldussal egy hónap alatt se találkoztam,* szegényház van s azok az elesett öregek, kik nem férnek már bele, családoknál nyernek ellátást a község költségén.

Ez a patriotizmus Ausztria harmadik gátja. S a gátakra nagy szükség van. A nemzeti szocialisták ugyanis haremodort változtattak. Lassú, szívós, feltűnésnélküli agitációt folytatnak. Az a »jelszavuk«, hogy *nem kell Anschluss, csupán nemzeti szocialista rendszer Ausztriában.* Nagy röpirattömeggel dolgoznak s *elsősorban a munkanélküliekre vetik magukat.* Ezen a nyáron *jelentékeny munkáscsoportok mentek Németországba.* A helybeli énekkar most utazott el a nagy, birodalmi dalosünnepre.

Az új Ausztria azonban éppen olyan szívósan, lassan s feltűnés nélkül növeli természetes, belső ellenálló erőit.

Hétfőn, augusztus 2-án kezdődik a FÁTH-VÁSÁR
IV., Ferenciek tere 2. = Nagy meglepetést ígér! =

SZÓRAKOZÁS

szín ház mozi rádió zene művészet

Pesti sztárjelöltek rohama az angol szerzők ellen

Az Est tegnapi számában megjelent egy tudósítás, amely szerint a »*Paprika*« című angol darab külföldi szerzői *Budapesten keresnek megfelelő főszereplőt a darabjukhoz.* Jack *Davies* ismert londoni színigazgatónak *ugyancsak sok dolga van,* amióta ez a tudósítás megjelent. Már az első napon több mint *húsz sztárjelölt* kereste az igazgatót és a *Paprika* zeneszerzőjét. A kitünő urak dolgozni sem tudnak a sok jelentkezőtől, nem is szólva arról, hogy *a nap minden szakában kínálkoznak a hölgyek próbaéneklésre.*

Miután még több mint tíz jelentkező meghallgatása hátra van és naponta szaporodik a jelöltek száma, az angol urak elhatározták, hogy *nyilvános próbaéneklést rendeznek.* Hétfőn délelőtt féltizenegy órakor tartják meg ezt a vizsgát a Metro filmpalotában és ezúttal is arra kérik a hölgyeket, hogy *csak ott jelenjenek meg és hozzák magukkal kötáikat is.*

Nyolcmillió pengőért eladták a Morning Postot

London, július 31.

Lord *Camrose megvásárolta a jobboldali pártállású Morning Postot, Anglia egyik legrégibb és legnagyobb lapját.* A *Morning Post* ára *250.000 font (8 millió pengő)* volt. A szerződést augusztus 27-én írják alá, addig a lap a régi vezetés alatt dolgozik tovább. Augusztus végén *Lord Camrose közzéteszi a lap további vezetésére vonatkozó terveit. A Morning Post 1772 november 2-án jelent meg először.*

Rozgonyinál 3 kép 8 P. Kálvin tér 5.

RAJNA PARK Kávéház étterem
(Fogaskerekűvel szemben)
Bánó Hédy
Szalay Irén
Ének! Tánc! Marosi-jazz!

NEM FOGADJUK EL!

Érdekes fejlemények a mozisok harcában

Hetek óta foglalkoztatja a közvéleményt és elsősorban a moziszakmát az a harc, amely a *Mozgóképüzemi Rt.* és a *Fórum* bérlői között keletkezett. A már ismert előzmények a következők:

Gerő István, mint a *Mozgóképüzemi Rt.* igazgatója *bérbevette azt a házat, amelyben a Fórum filmszínház székel.* Mint főbérlőnek respektálnia kell a Kossuth Lajos uccai kft elővételi jogát és ezért pályázatot hirdetett a bérletre azzal, hogy a *legtöbbet igérő ajánlatot bemutathassa a Fórum jelenlegi bérlőinek.* Jogi álláspontja szerint, *ha a bérlők elfogadják ezt az ajánlatot, akkor megkapják a további bérletet,* ha pedig nem, akkor *szabadon rendelkezik a mozival.* A közjegyzőnél megejtett árlejtésen *több ajánlatot olvastak fel* és ezek közül *az »Elektra« nevű vállalat ajánlatát fogadták el.* A 95.000 pengő évi bért ajánló vállalat pályázatát *megküldték a Kossuth Lajos uccai kft.-nek azzal, hogy nyilatkozzon, elfogadja-e az abban felajánlott feltételeket, vagy sem.*

Mi az az „Elektra" és mit ajánl?

Az »*Elektra*« a hivatalos közjegyzői okirat szerint a versenypályázati felhívásra ajánlatot tett. Székhelye: IV., Károly körút 10. 95.000 pengő bért ajánl, ezenkívül a ruhatárt, a büffét és a reklámvetítést a háztulajdonosnak óhajtja juttatni. *Felajánl ezenkívül 3 százalék tiszta hasznot a jövedelemből,* továbbá 80.000 pengőért *újjárendezi a mozit,* egyenkint 50 pengős székekkel. Kötelezi magát arra, hogy féléves felmondást is elfogad, ezenkívül *megengedi, hogy a főbérlő beleszóljon a műsorba is.*

— A bérbeadó ellenőrzési joga alapján — mondja az ajánlat — *egyes filmek előadását is ellenőrzi és joga van általában a műsorbeszerzés módját kifogásolni.*

Miután az *Elektra* a tiszta haszonból is fizet bizonyos százalékot, *természetes, hogy a főbérlőnek joga van teljes ellenőrzést gyakorolni.* Magától értetődik, hogy a főbérlő, ebben az esetben a *Mozgóképüzemi Rt.* nem más, mint *több elsőhetes színház tulajdonosa, tehát a Fórum egyik konkurrense.*

Erélyeshangú visszautasítás

Az *Elektra* ajánlatát *megkapta a Kossuth Lajos uccai kft. azzal, hogy nyolc napon belül nyilatkozzon.* A *válasz* ajánlott levélben *ma ment el a Mozgóképüzeminek és a Vallásalapnak, mint háztulajdonosnak.* Ez a válasz *törvénybe ütközőnek minősíti az ajánlatot és azt elutasítja.* Erélyes hangon mutatja ki, hogy arra még példa sem volt, hogy egy mozgóképszínház felajánlja a háztulajdonosnak három legbiztosabb jövedelmi forrását, a büfét, a ruhatárt és a reklámvetítés jogát.

Hivatkozik arra a Kossuth Lajos uccai kft, hogy *ebben az ügyben bírói eljárás folyik* és az fog majd dönteni a vitás kérdésekben. Hangoztatja, hogy *teljesen valószínűtlen jellege van az ajánlatnak,* mert hiszen a bérlő csak kötelezettségeket vállal, jogokra nem reflektál. Ilyen ajánlatot a moziszakmában nem ismernek és *ezt senkisem fogadhatja el.* Bármilyen szakértői bizottságot hajlandók mghallgatni és annak a döntését számításba venni. Főképpen komikusnak találják azt, hogy a főbérlő beleszólhat még a műsorproblémákba is és megbizottja útján teljes ellenőrzést gyakorolhat.

A két álláspont

A *Mozgóképüzemi* ma veszi kézhez a választ és értesülésünk szerint *arra az álláspontra helyezkedik, hogy a Fórum bérlői nem éltek az elővételi joggal,* így tehát *ők szabadkezet kaptak arra, hogy a helyiséget a nekik tetsző vállalatnak, tehát az Elektrának bérbeadják.*

A Kossuth Lajos uccai kft. *hivatkozik a Vallásalap hivatalos átiratára,* amely többek között hangoztatja, hogy a háztulajdonos »*jóhiszeműen megvédte a Forum bérlőinek elővételi jogát és felhívta a Mozgóképüzemi Rt-t, hogy azt minden körülmények között respektálja.*«

A *Fórum* bérlői, amikor elküldték a Mozgóképüzemihez intézett válaszukat a háztulajdonosnak is, hangoztatták, hogy előre jelezték ezeket az eseményeket, amikor azt jósolták, hogy *elfogadhatatlan ajánlat érkezik a pályázati felhívásra.*

Mint érdekességet említjük meg, hogy a kulisszák mögött *közvetítő tárgyalások is megkezdődtek,* ezek azonban nem jutottak érdemleges stádiumba. Igy tehát *a törvényszék legközelebbi tárgyalásán fog eldőlni, hogy milyen befejezést nyer ez a régóta húzódó ügy.*

Nemzetközi vita az állástalan diplomásokról

Párizs, július 31.

A *Nemzetközi Szellemi Együttműködés Intézete* rendezésében az elmult napokban folyt le *Párizsban* a *négynapos nemzetközi felsőoktatási kongresszus,* amelyen az egyes országok közoktatásügyi minisztériumainak és negyvenkét állam egyetemeinek képviselői vettek részt. A kongresszus többek között *az egyetemek életének és szervezetének kérdéseivel foglalkozott,* továbbá megvitatta azokat a módokat, amelyek az *egyetemi túltermelés* és az *állástalan diplomások* ügyét megoldáshoz juttathatják.

Magyar részről megjelentek dr. *Fülei-Szántó* Endre miniszteri tanácsos, *Pataky* Arnold rektor, *Magyary* Zoltán és *Laky* Dezső dékán. *Fülei-Szántó* ismertette a Hóman kultuszminiszter által összehívott magyar felsőoktatási kongresszus eredményét. *Pataky* Arnold rektort a kongresszus egyik főbizottságának elnökévé választották. *Magyary* Zoltán javaslatot tett egy állandó nemzetközi felsőoktatási bizottság megalakítására. Az indítványt a kongresszus egyhangúan elfogadta.

Rendkívüli színházi kedvezmény

Az alábbi színházi előadásokra olvasóink és előfizetőink RENDKIVÜL LESZÁLLITOTT ÁRON válthatnak jegyet Az Est kiadóhivatalában VII., Erzsébet körút 18—20 szám. (1-438-88) Reggel 9 órától délután 5-ig. vasárnap délelőtt 9—2 óráig.

A kedvezményes áru előadások műsora:

VASÁRNAP, AUGUSZTUS 1-ÉN

ERZSÉBETVÁROSI: Sárgapitykés közlegény (4 d. u. és 8 este). MÁRKUS PARK: Gólyaszanatórium (8). FÖV. CIRKUSZ: Uj műsor (4. 8).

HÉTFŐN, AUGUSZTUS 2-ÁN

ERZSÉBETVÁROSI: Sárgapitykés közlegény (8). MÁRKUS PARK: Gólyaszanatórium (8). FÖV. CIRKUSZ: Mexikanerek (4 d. u. és 8 este).

MINDEN JEGYVÁSÁRLÓ INGYEN KAPJA A TELJES SZINLAPU »MAGYAR SZINPAD«-OT

MA van az **ANGOL PARK**-ban
a páratlan sikerű
CSODAREVŰ 1937
50-ik **jubileumi előadása!** Minden este!

ÁLLATKERT
MA este 8-kor **KABARÉ-EST** KŐVÁRY, BÁRSONY, DAJBUKÁT stb. felléptével.

Színházak műsora

ERZSÉBETVÁROSI: Szombat, vasárnap d. u. és este: Sárgapitykés közlegény (5, 8). Egész héten minden este és vasárnap d. u.: Sárgapitykés közlegény. — **MÁRKUS PARK:** Szombat és vasárnap: Gólyaszanatórium (8). Egész héten minden este: Gólyaszanatórium. — **FÖV. CIRKUSZ:** Szombat: Charlie Rivels (4, 8). Vasárnap: Mexikanerek (4, 8). Egész héten: Mexikanerek. — **ÁLLATKERT:** Szombat: Kabaré (8).

Mozik műsora

Rövidítések: H = Híradók. Sz = Szombat V Ü = Vasárnap és ünnep. M = matiné.

ADMIRÁL (1—537—07. Margit körút 5): **Havi 200 fix** (Páger, Komár J.). Méltóságos kisasszony (Szeleczky Z., Ráday). H (1/24 1/47 1/10). V Ü 1/2 2 4 3/47 1/10. — **ALKOTÁS** (1—553—74. Alkotás u. 11): **Évforduló** (Páger, Gordon Z.). Méltóságos kisasszony (Szeleczky Zita). (1/25 6 1/28 9). Sz 1/24 1/47 1/10. V Ü 1/2 1/25 7 3/10. — **BELVÁROSI** (3—845—63. Irányi u. 21): **Pardon, tévedtem** (Gaál Franciska, Hörbiger Pál). Magnolia (Iréne Dunne). H (Jobbterem: 1/25 1/28; balterem: 6 1/10. V Ü jobbterem: 1/24 1/47 1/210; balterem: 5 8. — **BODOGRÁF** (14—95—10. József körút 63): **Furia** (Spencer Tracy). Szerelemből elégtelen (Simone Simon). (1/25 6 1/28 1/10). V Ü 1/22 1/45 7 2/10. — **BUDAI APOLLÓ** (1—515—00. Csalogány u. 46): **Suzy** (Jean Harlow). Burgszinház (Olga Csehova). H 1/25-től folyt., utolsó előadás 9-kor). Képszünet: 6 1/28. V Ü 3 6 9. — **CASINO** (1—831—02. Eskü tér 6): **Pesti mese** (Kabos, Turay, Páger). (1/26 1/28 1/10). Sz V Ü 1/24 1/26 1/28 1/210. Jéggel hűtött nézőtér! — **CITY** (1—111—40. Vilmos császár út 36): **Zwei Herzen im 3/4 takt** (Gretl Theimer). Kadettkisasszony (Dolly Haas). (1/26 1/29: Zwei Herzen im 3/4 takt, 7 10: Kadettkisasszony. Sz V Ü 4 7 10: Kadettkisasszony, 1/26 1/29: Zwei Herzen im 3/4 takt. Jéggel hűtött nézőtér! — **CORVIN** (138—988. József körút és Üllői út sarok): **A vén betyár** (Wallace Beery) és a kísérő műsor. H (1/24 1/26 1/28 1/210). V Ü 1/22 1/24 1/26 1/28 1/210. Jéggel hűtött nézőtér! — **DÉCSI** (1—213—43, 1—259—52. Teréz körút 28): **Pajzán éjszaka** (Zilahy Irén, Halmay T.) (6 8 10). Sz V Ü 4 6 8 10. Jéggel hűtött nézőtér! — **ELIT** (11—61—51. Szent István körút 16): **Én voltam** (Bulla, Törzs). Krakkó a királyok ősi városa. Sziklák örök vándorai. H (Sz 5 1/28 1/210). Vas. és ünnep: 1/24 1/26 1/28 10. — **FÓRUM** (1—897—07, 1—895—43. Kossuth Lajos ucca 18. szám): **Örvény** (Jean Galland). Hetenként egyszer láthatom (Perczel Z., Kabos). (1/28: Hetenként egyszer láthatom; 2/26 3/10: Örvény. Sz V Ü 4 1/28: Hetenként egyszer láthatom; 1/26 3/10: Örvény. — **HOLLYWOOD** (14—24—55. Bethlen tér 3): **Ben Hur** (Ramon Navarro). Békaszimfónia (színes). (2/25 7 1/210). Vas. és ünnepnap: 1/23 5 1/28 3/10. — **JÓZSEFVÁROSI** (1—346—44. Kálvária tér 7): **Asszony a hadihajón** (Annabella). Kémek — ellenkémek (C. Veidt). (1/25-től folyt., utolsó előadás 9-kor). Egyes filmek kezdete: 1/25 6 1/28 9. V Ü 3 6 9. Nyitott tető! — **KULTUR KERTMOZGÓ** (1—861—93. Kinizsi u. 16): **Megzavart mézeshetek** (Slezák Leó). A rémület hajója (Hans Albers, Turay Ida). Teremben: 5; kertben: 3/8 1/10). V Ü teremben: 1/23 5; kertben: 3/8 1/10. — **METRO** (1—122—30. Teréz körút 60): **Nevetőbomba** (Laurel és Hardy). Jazzszimfónia (színes). Kanada szépségei (színes). H (6 8 10). Sz V Ü 4 6 8 10. Szép idő esetén nyitott tető! — **MŰJÉG** (118—254. Városliget): **Vörös Pimpernel** (M. Oberon). Walt Disney három színes filmje. H. (Folyt. előad. kezdete: 8 és 9-kor). — **ODEON** (1—302—63. Rottenbiller u. 37/b): **Dunaparti randevú** (Perczel, Ráday). Három sárkány (Lázár Mária, Rajnay). H. (Folyt .előad.: 1/25 6 9). Sz 1/25 1/47 1/10. V Ü 2 1/24 1/27 1/10. — **OLYMPIA** (1—429—47. Erzsébet körút 26): **Nem élhetek muzsikaszó nélkül** (Jávor, Somogyi). Tisztelet a kivételnek (Ráday, Tolnai). H. (4 1/26 7 1/29 1/10). Sz 4 1/26 7 1/29 10. V Ü 2 3/45 1/28 10. — **PALACE** (1—365—23. Erzsébet körút 8): **Az ucca üdvöskéje** (Shirley Temple). (Mindennap: 4 6 8 10). Jéggel hűtött nézőtér! — **ROYAL APOLLÓ** (1—419—02, 1—429—46. Erzsébet körút 45): **A szív szava** (Szombathelyi Blanka, Réthy A., Rutkay I.). (6 8 10). Sz V Ü 4 6 8 10. Jéggel hűtött nézőtér! — **SAVOY** (1—460—40. Kálvin tér sarok, Üllői út 2): **Furia** (Sylvia Sidney). Tisztelet a kivételnek (Ráday, Tolnay Klári). (1/25 1/28 9). V Ü 2 5 8 1/210. V d. e. 10 és 1/212-kor: M. — **STUDIÓ** (140—840. Akácfa u. 4): **Krisztina királynő** (Greta Garbo). Ember a híd alatt (Lázár Mária, Kiss F.). (6 3/8 3/10: Krisztina királynő; 1/25: Ember a híd alatt. V Ü 1/25 3/8 3/10: Krisztina királynő; 3 1/47: Ember a híd alatt). — **TIVOLI** (1—230—49. Nagymező u. 8): **Igy élt Kina** (Soederbom világhírű expedíciója). Allah kertje (M. Dietrich). H (Folyt. előad.: 1/24 1/47 1/10). V Ü 2 1/25 7 1/210. — **TURÁN** (128—401. Nagymező u. és Mozsár u. sarok): **Okos mama** (Kosáry Emmi, Kabos). Tomi (Csortos, Péchy Gizi). Híradók (1/24 1/47 1/10). V Ü 1/22 4 3/47 1/210. — **VESTA** (1—326—39. Erzsébet körút 39): **San Francisco** (Clark Gable). Titkos randevú (William Powell). (1/25-től folyt., utolsó előadás 9-kor). V Ü 3 6 9.

Zala György meghalt

(Saját tudósítónktól.) A magyar művészeti életet súlyos csapás érte. Ismét elment egy a régi nagy nevek viselői közül, meghalt *Zala* György, a világhírű szobrászművész, oly sok grandiózus magyar emlékmű ihletett megálmodója. Elment, tapasztalatokban és sikerekben, de egyben — magyar művészre jellemzően — megpróbáltatásokban és nélkülözésekben is gazdag élet után. Pályája visszatükrözte az új Magyarország kialakulásának valamennyi fejezetét. Amikor indult, minden oldalról a századvég lüktető levegője vette körül. A soha nem látott, soha nem sejtett fellendülés évei voltak ezek és Zala György is egyik nagy sikerét a másik után aratta. Így azután, amikor az ország az ezeredéves ünnep messzehangzó programját összeállította, magától értetődő természetesség volt, hogy a millenáris emlékmű megalkotását Zala György művészi fantáziájára, nagyszerű teremtő tehetségére bízták.

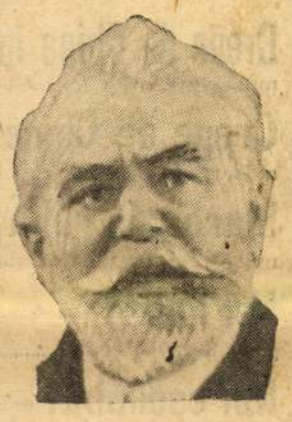

Zala György

De az ő nevéhez fűződik egész sor olyan alkotás is, amely ma már — művészettörténelem: az idősebb *Andrássy* Gyula lovas bronzszobra, vagy a budai honvédszobor épúgy főiskolai tananyaggá vált már, mint alighanem legmélyebb alkotása, a kerepesi temetőben lévő *Csukássy*-síremlék.

Zala György élete nagyobbik felét boldog világban élte le. A magyar művészet aranykora volt az, amelyben minden igaz tehetség megtalálta a maga méltó elismerését — anyagi, erkölcsi téren egyaránt. Azután nehezebb évek következtek. Nagymagyarországgal együtt bealkonyult a nagy magyar művészeti lehetőségeknek is és Zala György öregkorára bizony a nélkülözésekkel is megismerkedett. Optimizmusa azonban ekkor sem hagyta el. Nagy terveket szőtt, szebb, jobb világról álmodott — úgyszólván utolsó lehelletéig.

Élete

Zala György a zalavármegyei Alsólendván született 1858 április 16-án. Tanulmányait a budapesti Mintarajziskolában kezdte, később Bécsben, majd Münchenben folytatott tanulmányokat és 1884-ben jött vissza Budapestre. Első művészi sikerét a »Mária és Magdolna« című szoborcsoportjával érte el. 1885-ben rábízták a *Huszár* Adolf halálával félbemaradt *Aradi vértanuk* emlékének befejezését. Következő nagyszabású emlékműve az 1893-ban leleplezett *budai Honvédszobor* volt.

Tehetsége egyre jobban kibontakozott és megbízták a *Millenniumi emlékmű* tervezésével, amelynek hét lovasvezér szobrát a művész a világháború után fejezte be. 1906-ban leplezték le az idősebb *gróf Andrássy Gyuláról* készült bronz lovasszobrát. Ezeken kívül több kisebbméretű emlékszobrot készített. Rengeteg érmet — köztük az állami aranyérmet — kapott munkássága során. Ismételten díjat nyert az *Erzsébet királyné emlékmű* pályázaton, amelynek kivitelét a világháború megakasztotta, de az 1920-i pályázat alapján megbízták őt az emlékmű elkészítésével és azt a piarista gimnázium mögött fel is állították. Utolsó nagy alkotása Tisza István szobra volt, amely a parlament északi oldalán nyert elhelyezést.

A Képzőművészeti Társulat 1918-ban örökös tiszteletbeli tagjául választotta. 1924-ben kormányfőtanácsosi címet kapott.

Zala György számos kitüntetés tulajdonosa volt.

Betegsége és halála

A 79 éves szobrászművészt öt hónappal ezelőtt, kezelőorvosának, dr. *Zsigmondy* Zoltánnak tanácsára súlyos influenzával szállították a szanatóriumba. *Zala* György idős kora ellenére is könnyen viselte volna el ezt a betegségét, de az infuenza szövődményei megtámadták gyomrát és *gyomorvérzést kapott*. Kezelőorvosai vérátömlesztéssel próbáltak segíteni rajta és *Zala* György állapota valóban örvendetesen javulni kezdett. Mintegy három hét óta már fenn is járt, látogatókat fogadott és jókedvűen beszélgetett vendégeivel, akik előtt kijelentette, hogy a közeljövőben talán el is hagyhatja a szanatóriumot. Sajnos, nem így történt. Péntekről szombatra virradó éjszaka új gyomorvérzés érte, amelynek szervezete már nem tudott ellentállni. Az éjszaka beállt az agónia és szombaton reggel 6 órakor Zala György meghalt.

A kormányzó részvéte

Özv. *Zala* Györgyné férje elhunyta alkalmából a következő táviratot kapta:

A Kormányzó Ur Őfőméltósága nagy sajnálattal értesült a magyar képzőművészet kiválóságának, Zala Györgynek elhunytáról, akinek művészi alkotásaiban tovább élő emlékét a nemzettel együtt kegyelettel fogja megőrizni. Őfőméltósága a gyászoló családnak bensőséges részvétét fejezi ki. Uray titkos tanácsos, államtitkár.

Zala György elhúnyta alkalmából szombaton délben értekezlet volt a vallás- és közoktatásügyi miniszteriumban *Szily* Kálmán államtitkár elnökletével. Zala Györgyöt a nemzet halottjának nyilvánították és temetéséről a kormány fog gondoskodni. A temetés időpontját augusztus 3-án, kedden délután fél 5 órában állapitották meg és Zala György temetmeit az üllői úti Iparművészeti Múzeumban fogják felravatalozni. A távollévő *Hóman* Bálint vallás- és közoktatásügyi miniszter helyett a kormány nevében *Szily* Kálmán államtitkár fogja elbúcsúztatni. *Szendy* Károly, Budapest székesfőváros polgármestere előkelő díszsírhelyet ajánlott fel a nagy szobrászművész temetének.

A miniszterelnök és a kultuszminiszter táviratai

A kitűnő szobrászművész halála alkalmából *Darányi* Kálmán miniszterelnök a következő táviratot küldte özvegy *Zala* Györgynének:

»Mély megrendüléssel vettem tudomást arról a pótolhatatlan veszteségről, amely Méltóságodat és a magyar képzőművészetet férjének, *Zala* György szobrászművésznek elhúnytával éri. Zala György a magyar szobrászművészet egének kivételesen fényes tehetségű csillaga volt, akinek műveiben a magyar géniusz oly nagyszerűen érvényesült, hogy nemcsak a hazában, hanem a külföldön is osztatlan csodálatot keltettek és a művészi körök legmagasabb fokú megbecsülését vívták ki. Elhúnyta az egész ország közös gyásza és ezért bánatában nemcsak a magam, hanem a magyar kormány nevében is őszinte részvétemet fejezem ki Méltóságodnak és a gyászoló családnak.«

Hóman Bálint közoktatásügyi miniszter a következő táviratban fejezte ki részvétét:

»Mélységes részvéttel értesülve nagynevű férjének, a magyar szobrászművészet kiválóságának gyászos elhúnytáról, lesujtó fájdalmában őszinte együttérzéssel osztozik *Hóman Bálint* vallás- és közoktatásügyi miniszter.«

Táviratban fejezte ki részvétét a *Corvin-testület* is, amely külön gyászjelentést adott ki *Zala* György elhúnytáról, valamint a társadalmi és kulturális élet kitünőségeinek egész sora.

Utolsó látogatás Zala Györgynél

Mintegy két héttel ezelőtt kinn jártunk *Zala* Györgynél a Pajor-szanatóriumban. A művész vastag házikabátjában kicsit fáradtan, de azért mosolyogva ült két orvos között.

— Majd ha kijönnek hozzám az urak a műtermembe, — mondotta nekik — majd megmutatom önöknek, hogy mi a tökéletes anatómia.

Amikor észrevette, hogy ujságíró várakozik reá, elkomorodott.

— Bevallom, nem nagyon szeretem a nagy nyilvánosságot — mondotta. — Amikor a műtermemmel kis baj volt, annyi mindent összeírtak rólam...

Műterem. Kis baj. Igen, az ujságok ekkor sok mindent megírtak, ami az őszhajú, munkáséletű művészt fájóan érintette. Megírták, hogy Magyarország egyik legnagyobb szobrásza alighanem kénytelen lesz elköltözni stefániaúti műtermeből, ahol a millenniumi ezeredéves emlékmű hatalmas gondolatát megvalósította.

— Szóval magánügyekről semmit — mondja kissé enyhültebben. — De azt a doktor urak is tanusíthatják, hogy nemsokára ismét dolgozni fogok.

— Szóval hamarosan itthagyja a szanatóriumot a mester?

— Igen, igen. Ha a jó Isten úgy akarja, egy-két hét és hazamegyek. Minek is lennék itt már? Meggyógyultam. Többet járok, mint fekszem és szívesen hallgatom a jó vicceket.

Mosolyogva hunyorított a doktor urak csoportja felé.

— A doktorok nemcsak orvossággal gyógyítanak. Tréfákkal is. Hát így töltöm napjaimat. Meg olvasok. Az ujságokat mindig végiglapozom. Hallom, hogy Pásztor Rákóczi-szobra új bronzpatinát kap. Ha kikerülök innen, megnézem azt a szobrot. Pásztor igen tehetséges ember. Az ujságokon kívül tudja mit olvasok? Novellákat Herczegtől.

Kicsit előrehajol.

— Az embernek a betegség is hasznára van. Én ha talpon állok, egész nap dolgozom. A téli hidegben is. Akkora vaskályhák vannak a műtermemben, mint egy-egy mozdony. De ki tud egy bazilikát bemelegíteni? Szóval, ha vésőhöz jutok, nem kerül időm az olvasgatásra. De mondom, már csak kikerülnék, — keze vékony, eres, finom művészkeze kissé idegesen túr bele ősz francei szakállába. — Itt ugyan jó dolgom van, egy király sem érezheti különben magát, ahogy itt engem ápolnak, de amikor az ember dolgozik, az más, más...

Terveit emlegette. A kormányzóról kezdett plakettet szerette volna még augusztus közepe előtt befejezni. Aztán, ha sikerül, egy kis utókúra Olaszországba.

Most, hogy lehunyott szemekkel fekszik a fehér szanatóriumi ágyon, nehezen lehet elhinni róla, hogy meghalt, Olaszország helyett más útra kellett elindulnia.

Miklós Benőné szül **Stern Rózsi** úgy a maga, mint a testvérek nevében mély szomorúsággal jelenti, hogy férje, illetve testvérük

MIKLÓS BENŐ
vállalkozó

házasságának 45., életének 71. évében elhúnyt. Példás férj, a töretlen hűség és becsület szállt vele sirba.

Temetése 1937 augusztus 2-án, hétfőn délután 4 órakor a rákoskeresztúri izr. temetőben lesz.

Gyászolják: **Miklós, Ponger, Dvorák, Szepes** és **Székely** családok.

Budapest, 1937 július 31.

A szeretett férj és apa,

HALÁSZ ALFRÉD

elhalálozásával ért mély fájdalomban és pótolhatatlan veszteségben tanusitott részvétért barátainknak és ismerőseinknek ezúton mondunk őszinte köszönetet.

Halász Helén és gyermekei Erzsébet és I. V. Niculescu

Dr. Strasser Herbert, Strasser Ervin és felesége, **özv. Strasser Richárdné** mély fájdalommal jelentik, hogy forrón szeretett édesanyjuk, anyósuk

kisbábi

Strasser Sándorné

feldaui Fröhlich Selma

július 30-án a halotti szentségekkel megerősitve, hosszas szenvedés után elhúnyt. Drága halottunkat augusztus hó 1-én helyezzük örök nyugalomra a kisbábi családi sirhelyen. Az engesztelő szentmiseáldozatot augusztus 2-án mondják a kisbábi plébániatemplomban.

Strasser Richárd, Ferenc és György unokái
Berta v. Kubinsky (Wien)
Rudolf de Feldau (Newyork)
Elsa Abel (Teterow) testvérei
Michnay Lujza hűséges gondozója

VII., Rákóczi út 12
új bérpalotában **november 1-re** vagy **azonnalra is, még egynéhány**
luxuskivitelű lakás
erkélyes **3-szoba hall**
az összes mellékhelyiségekkel, minden kényelemmel ellátva, központi fütés és melegvíz. Értesités a helyszinen és **Házkezelőség, VI., Andrássy út 1.** **Telefón 122-750**

Mátyásföldi parcellázás
1000 villatelek villamosnál. Pesttől 8 km. 150 □-öles telek ára 825—1200 P. Havi részlet 15—20 P. Foglaló egy havi részlet. **Özv. gróf Pejacsevich Márkné uradalmának irodája: Budapest, József körút 22.** Telefón: 1-391-43 d. u. 2-6 óráig

Penziónak
irodának alkalmas 25 szobás helyiség azonnalra
• KIADÓ •
V., GRÓF TISZA ISTVÁN UCCA 24

„Mit értesz te ezalatt?“

Irta: Szász Zoltán

Gyakran jut eszembe mostanság a háború előtti Pestnek egy érdekes alakja, főleg pedig ennek az alaknak egy szólásmódja. Akkor ez nevetséges különcködésnek számított, ma világviszonylatban is nagy szükség volna folytonos felhangzására. Ez az alak, akit különben nevezhetnek bátran úrnak is, festőművész volt, de nem az volt az ambíciója, hogy halhatatlan művekkel ajándékozza meg az emberiséget, hanem hogy ő legyen a társaságában, amely rendesen kávéházi vagy művészklubbeli asztaltársaság volt, a hangadó és szóvivő személyiség. Ehhez volt két minősítése: először az, hogy valóságos enciklopédikus műveletlenséggel rtndelkezett, másodszor az, hogy dadogott. Viszont volt egy trükkje. Mielőtt elindult otthonról a társaságába, elővette a lexikont s áttanulmányozott néhány címszót, rendesen egymástól távoleső ismeretkörökhöz tartozókat. Például ezeket: naturalizmus, nőági öröklés, vasbetonépítészet és gázlómadarak.

Így felfegyverkezve megjelent aztán a művészasztalnál s egy ideig nyugodtan hallgatta a társalgást. Hallgatta és arra lesett, hogy miképpen kapcsolódék bele, miképpen ragadja magához a beszéd fonalát. Egy ilyen pesti társalgás, különösen egy olyan, melyet művészek folytatnak, rendesen meglehetősen kanyargó menetű és egyben szaggatott. Ha csak két ember is beszél egyszerre, már ez se tulajdonképpen egy dialog, egy párbeszéd, hanem monológok tülekedése a szóhozjutáshoz. Így aztán mindig lehet valami hézagot találni, melyen keresztül az ambiciózus ember képes belekapcsolódni, különösen ha valakinek van egy erre egyenesen kiképzett módszere. A festőnek pedig volt. Ha a társalgás tárgya olyasvalami volt, ami közel járt a betanult címszók egyikéhez, rácsapott a beszélő valamelyik szavára: mit értesz te ezalatt vagy azalatt, kérdezte ilyenkor. Valaki például elmondta, hogy vadászaton vett részt s hogy mocsaras volt a talaj, erre rögtön felhangzott:

Mit értesz te mocsár alatt?

A legtöbb ember tudja azoknak az egyszerű szavaknak az értelmét, amelyeket használ, de kapásból definiálni őket képtelen. Zavarba jön tehát s egy ilyen zavar elég volt barátunknak ahhoz, hogy magához ragadja a beszéd fonalát. Rögtön ő kezdett a mocsaras talajról beszélni s aztán áttért a gázlómadarakra, ami ebben az esetben igazán gyerekjáték volt.

Képzelhető, hogy ez a raffinált módszer ingerelte a művésztársakat s hogy mindannyi várt az alkalomra, mely lehetővé tesz valami megjelelő bosszút. Egy nap aztán a festő azzal jelent meg, hogy: »fiúk, ma reggel majdnem meghaltam«. Ha valaki a halál torkából jön, akkor illik neki rögtön megadni a szót, hadd mondja el, hogyan menekült meg. A festő tehát elmondhatta, hogy reggel fürdeni akart, de a fürdőkád csapja eltört s a zománca lepattogzott, nehogy tehát megsebezze magát, egy lepedőt borított rá s így szállt a vízbe. »De képzeljétek« — mondta — »mikor beléptem, megbotlottam, beestem a kádba, a víz a szájamba hatolt s miközben levegő után kapkodtam, a lepedő a számra csapódott...

Ebben a percben valaki közbeszólt:

— Mit értesz le lepedő alatt?

Barátunk tágranyilt szemekkel meredt a kérdezőre. Megértette, hogy ez most a bosszú azért, amit ő annyiszor vétett mások ellen. Elhallgatott. Sose tudtuk meg, hogy szabadult a fürdőkádból...

Ez a groteszk történet most temérdekszer jut az eszembe. Mert a világ főleg attól beteg, hogy az emberek rengeteg olyan szót használnak, melynek értelmével nincsenek tisztában, főleg pedig, s ez a súlyosabb kórokozó, temérdek szót azzal a célzattal használnak, hogy saját gondolataikat s egyben a valóságos állapotokat elleplezzék s így másokat megtévesszenek. Fel kellene tehát folyton hangoznia ennek a közbeszólásnak: Mit értesz te ezalatt, vagy mit ért ön ezalatt. Rengeteg politikai, társadalomtani, közgazdaságtani, lélektani s másféle tani megjelölés szerepel ma a mindennapi szóbeszédben, ujságcikkekben, könyvekben, amelyek több homályt terjesztenek, mint világosságot. Szellemi téren fel van ma találva az a lámpa, amelytől, ha meggyujtják, sötétebb lesz. S itt nem használ, vagy nem elegendő a lexikonokban való kutatás a szó értelme felől. Először is hovatovább a lexikonok is rosszhiszemű, pártpolitikai és világnézeti megtévesztést szolgáló könyvekké válnak. Kezd az a helyzet kialakulni, hogy az elavult lexikonok többet érnek mint a frissek.

De ettől függetlenül, éppen azokkal a megjelölésekkel van baj, amelyeknek még a helytálló, de természetesen szükszavú lexikonbeli magyarázata se elegendő ahhoz, hogy a velük való megtévesztéssel szemben felvértezzen. A legtöbb jelszóvá lett szó, a legtöbb agitációs tétel és propagandisztikus szólás olyan ismeretterületekre vonatkozik, ahol a megjelölések fogalmi tartalma változékony, a közmegegyezés arra vonatkozólag, hogy mit jelentenek, még nem terjedt ki az egész civilizált világra.

Arról, hogy mi egy háromszög, vagy mi a kénsav, minden lexikon világosan és kimerítően nyilatkozik, arról ellenben, hogy mi a kollektivizmus, a szocializmus, vagy a kommunizmus, nagyon kevés szól világosan, kimerítően pedig egy se. S így vagyunk rengeteg szóval, amit a beszédben és írásban úton-útfélen használnak. Nemcsak a gépek, de a szavak, a műszavak sokasága is fejükre nőtt az embereknek. Természetesen, mint a gépek esetében, a szavakkal szemben is az emberek a hibásak, akik nem tudnak élni azokkal az eredményekkel, amelyeket a szellemi fejlődés rendelkezésükre bocsát. De visszaélni, azt annál inkább!

Egymillió pengőt egy vagy több tételben belterületi bérházakra, vagy épülő házra, csakis elsőhelyi bekebelezés mellett hosszabb időre **kölcsön adna.** — „Nyugdíjpénztár“ főkiadóhivatal.

NYÁRI VÁSÁR

Fürdőcipő női sarkos, fazónos 2.— ..... –.78
Sarmóz férfinadrág 1.28
Kombiné sarmóz, svájci kötésű 1.98
Frottier törülköző ..... –.79
Gyürhetetlen ruhakelme mtr –.88
Strand ruhára, Goldberger min.... mtr –.88
Crepe de Chine imprimé ..... műselyem, pettyes és mintás, 90 cm széles mtr 1.98
Musselin imprimé műselyem, szép minták, 90 cm széles... mtr 1.78
Gyermekruhácska 1—7 éves lánykának jó mosóvoil v. műselyemből, minden méret 1.28

Crepe de Chine imprimé ruha műselyem, szép fazónok 5.50
Crepe de Chine ruha műselyem, egyszínű 7.90
Marocain ruha műselyem, minden színben, új fazón 9.80
Női kabát gyapjú szövetből 19.80
Női esőkabát műselyemből 7.50
3 drb batiszt zsebkendő ..... –.78
Kézi törülköző ..... –.22
Konyharuha nyers 45×45 cm ..... –.19

VÁSÁRLÁSI SZELVÉNY

Ezen szelvény ellenében az alább felsorolt cikkek bármelyikét a feltüntetett áron kiszolgáljuk:

Női táncnadrág ..... –.50
Női műselyem kombiné ..... 1.—
Fürdőtrikó jó maccóból rep. 1.50
Tisztaselyem nyakkendő 1.50
Női bőrkesztyű ..... 2.—
Férfi sporting Panama, rövid ujjal ..... 2.—
Egy ruhára való 4 mtr musselin v. műselyem ..... 2.—
Férfi sarmóz ing rőv. ujj..... 3.—

Egy szelvényre csak egy cikket szolgálunk ki. A felsorolt cikkek kiárusítása után a szelvény érvényét veszti.

Érvényes augusztus 2-től—14-ig.

Herczeg és Fodor
BUDAPEST VII. THÖKÖLY ÚT 24

Házkutatást tartottak az aacheni katolikus kongresszus irodájában

Elkobozták a résztvevők névsorát

Berlin, július 31.

(A Pesti Napló tudósítójának telefónjelentése.)

(United Press.) Péntek éjjel az aacheni katolikus kongresszus befejezése után az állami titkosrendőrség tagjai *házkutatást* tartottak a kongresszus irodájában és magukkal vitték *a kongresszuson résztvevők névsorát*. A négy napig tartó kongresszuson egyébként feltűnően sokan vettek részt.

MÜNCHENGRÄTZI CIPŐGYÁR

óriási építkezési **OKKÁZIÓJA**

4000 pár cipő P 6.-, 8.-, 10.-, 12.-, 14.-, 16.- árban.

Az árusítás az építkezés tartama alatt zavartalanul folyik.

IV., Kossuth Lajos ucca 15.

Nem szakitják félbe a lausannei konferenciát

A *Reuter*-iroda jelenti *Konstantinápolyból:* Az angorai kormány elfogadta azt az ajánlatot, hogy *Karaagacsot* Törökország megkapja, de Görögországnak ezenfelül igen nagy összeget kell fizetnie a hontalanná lett joniai mohamedán lakosok fenntartására. Az angorai közvélemény ebben az ügyben *további lépésre nem hajlandó.* Konstantinápolyban a nemtörök köröknek is az a meggyőződésük, hogy a Maricától nyugatra felajánlott terület nem ér fel a kártérítési követeléssel. Ha azonban Görögország a többi nyugat-trákiai görög területre és Mytiléne szigetére is kiterjesztené ajánlatát, a törökök valószínüleg nem igen helyezkednének elutasító álláspontra.

Megegyezés a törökök és görögök között

Lausanneből jelenti a *Svájci Távirati Iroda:* A lausanni konferencián ma délután a törökök és a görögök közt *megegyezés jött létre;* ezzel a konferencia megszakitása elkerülhetővé lett.

Franciaország magára hagyja Görögországot, ha folytatja a háborut

Párisból jelenti a *Havas-ügynökség:* A *Temps* értesülése szerint a francia kormány lépéseket tett aziránt, hogy közölje a görög kormánnyal azt az elhatározását, hogy Görögországnak további ellenséges magatartása esetén minden felelősséget magára kell vállalnia. Nem tartóztathatják vissza a török hadsereget Trákiába való esetleges benyomulása esetén és a görög hajóknak nem fogják megengedni a török tengerszorosba való behajózást. Ezt a demarsot a londoni válasz átadása után fogják továbbitani.

A konferencia félbeszakitásának lehetősége

Angorából jelentik: A miniszterek és tábornokok a lausannei konferencia esetleges félbeszakitásának következményeit tárgyalták.

Nyugtalanság Konstantinápolyban

A *Havas-ügynökség* konstantinápolyi jelentése szerint itt nagy nyugtalanság uralkodik. A szövetségesek megbizottai igen gyakran tanácskozásra gyülnek össze.

Miért nincsenek vitorlázó repülőgépeink?

— A Magyarság tudósitójától —

A vitorlázó repülés terén az utóbbi időben elért meglepő eredmények a repülésnek ezt az uj módját az általános érdeklődés középpontjába állitották.

Munkatársunk felkereste *Petróczy* István állami légiforgalmi igazgatót, a kereskedelmi minisztérium légiforgalmi osztályának főnökét, aki a vitorlázó repülés jövőjéről ezeket mondta:

— A vitorlázó repülésnek rendkivül nagy fontosságot tulajdonitok s ha az adataim nem csalnak, azt hiszem, hogy nálunk a téren ma ugyanott vagyunk, ahol a motorral való repülés volt mintegy 12 esztendővel ezelőtt. A levegőt akkor már meghódították ugyan, de sok tekintetben még mindig a sötétben tapogatóztunk. Azóta alig mult el egy évtized s a repülőgép ezalatt éppoly megbizható közlekedési eszközzé vált, mint a vonat, vagy az automobil és veszedelmesebb harceszközzé, mint az elmult háboru bármely más gépezete.

— Nem akarok részletesen kiterjeszkedni a vitorlázó repülés lényegére és történetére, mivel annakidején a sajtó erről részletesen beszámolt, csupán néhány rövid vonással akarok rámutatni a vitorlázó és a motorral való repülés közötti különbségre és a vitorlázó repülés várható fejlődésére. Amig az eddig forgalomban lévő repülőgépeknél a repülés a beépitett motor hatásának eredménye, addig a vitorlázó repülőgép a légkör egyes rétegeinek emelkedő áramlatait, illetve a széllökéseket használja fel a levegőben való mozgásra. Ilyen emelkedő áramlatok, amelyek részint dinamikai, részint hőtani okokra vezethetők vissza, különösen a főszélirányra merőlegesen futó hegyláncok mentén találhatók, de hőtani okok folytán a sik területek fölött is előállnak, amit a madarak vitorlázó repülése bizonyit.

— Habár a motornélkül való repülés terén az eddig elért legjobb teljesitmény már a nyolc és félórát is tulhaladja, a vitorlázó repülők még nincsenek abban a helyzetben, hogy a légáramlatok önkényétől teljesen függetleniteni tudnák magukat. Ezt a célt kicsiny, 8—10 lóerős motorok alkalmazása által akarják elérni s az erre vonatkozó kisérletek Németországban, a vitorlázó repülés szülőhazájában, máris megkezdődtek. E motorok csak az inditásnál, valamint olyankor lépnek müködésbe, amidőn a gép oly helyzetbe jut, ahol nincsen megfelelő légáramlat. A jövő fejlődése valószinüen oda fog vezetni, hogy e kislóerejü motorok pótlására az emberi erő is alkalmas lesz s akkor megvalósul az igazi *repülő ember* problémája. Egyébként a kislóerejü repülőgépek alkalmazása a kereskedelmi légiforgalmat is jóval olcsóbbá fogja tenni s ez a repülőgépek használatát minden ember számára lehetővé teszi. A vitorlázó repülés uttörői külföldön elsősorban az ifjuság köréből kerülnek ki, akik a motornélküli repülést sportszerüen üzik. Nekem is az a célom, hogy a vitorlázó repülést az ifjuság utján nemzeti sporttá fejlesszem s ezt a törekvésemet megkönnyiti az a körülmény is, hogy erre az ántántnak semmiféle korlátozása sem áll fenn. A vitorlázó repülés a pilóta-kiképzésnek nagyon jó előtanulmánya lesz s ilymódon sok drága üzemanyagot meg lehet majd takaritani.

— Amig külföldön az utóbbi hónapokban ezen a téren rohamos haladás észlelhető, addig Magyarországon, sajnos, még mindig a kezdet kezdetén vagyunk. Már a mostohább viszonyok között levő Ausztria is épittetett két vitorlázó gépet: mi még mindig csak addig jutottunk el, hogy megalakitottuk a Müegyetemi Sportrepülők Egyesületét, s ott két fiatal szigorló gépészmérnök félig elkészitett egy-egy vitorlázógépet. De arra már nem volt pénz, hogy a megkezdett gépeket be is fejezzék. Szakosztályom, ettől függetlenül, a mult év őszén pályázatot hirdetett vitorlázó repülőgépek szerkesztésére. A felhivásra be is érkezett 15 pályázat s egyik kiváló aeromérnökünket, *Szalay* Ferenc főmérnököt megbiztam, hogy a beérkezett tervek alapján az ott lefektetett ideák felhasználásával egy vitorlázógépet konstruáljon. Ezek a tervek is régen készen vannak már, de mindezideig nem volt módunkban a gépet elkészittetni anyagi okok miatt.

— Ezzel szemben örömmel állapitom meg, hogy az utóbbi időben a társadalomban mégis némi megmozdulás látható, amennyiben a közelmultban 405.000 koronát ajánlottak fel lelkes adakozók a vitorlázó repülés céljaira, s ezenkivül *Pleyer* Lajos gyártulajdonos késznek nyilatkozott, hogy egy gépet a saját költségén felépittet.

— A vitorlázó repülés felkarolását a Magyar Aero Szövetség keretein belül szervezendő ifjusági aeroliga utján akarom megvalósitani, ennek nyélbeütése azonban mindeddig nem sikerült. Egy energikus, önálló, lehetőleg vagyonos és sok szabad idővel rendelkező egyénre lenne szükség, aki ezt a cserkész-szervezetek közreműködésével országos szervezetté épitené ki. Ezzel kapcsolatban egy országos alap létesitésére is nagy szükség lenne, mely lehetővé tenné, hogy már a középiskolai ifjuság is épithesson vitorlázó modellrepülőgépeket és a főiskolai ifjuság évente egyszer a német rhöni versenyekhez hasonló országos vitorlázó versenyt rendezhessen. Erre az alapra *Zichy* Béla Rezső gróf néhány nappal ezelőtt 100.000 koronát ajánlott fel.

— A vitorlázó sport fejlesztésére irányuló igyekezetünk azonban meddő marad mindaddig, amig aerodinamikai laboratóriumunk nincsen. A tudományos kisérletek keresztülvitele tekintetében ugyanis ezidőszerint teljesen a külföldre vagyunk utalva s ez a körülmény minden kutató munkát lehetetlennó tesz. A Müegyetem már felajánlotta a felállitásához szükséges helyet, a Tébe pedig kilátásba helyezte, hogy egy nagyobb összeggel fog hozzájárulni a laboratórium létrehozásához s igy bizom benne, hogy a terv megvalósitása már nem késhet soká.

— Ha egy futó pillantást vetünk a nyugati államok felé, ahol az aviatika fejlődése nincs oly szük korlátok közé szoritva, mint a legyőzött államokban, megerősödik bennünk az a hit, hogy a repülőgép, mint a leggyorsabb közlekedési eszköz és a legveszedelmesebb hadigép, erősen rá fogja ütni bélyegét az emberiség életének jövendő évtizedeire. Nekünk a népek szabad versenyében nem szabad lemaradnunk, mert nemcsak az a nemzet van pusztulásra itélve, amelynek energiaforrásai kiapadnak, hanem az is, amely nem tud okulni a multak tapasztalatain és elhanyagol oly értékeket, amelyek korszakalkotók.

Az Andesek tövében

San-Juan (Argentina) 1923 május hó

(A Magyarság tudósitójától)

Ha az olvasó néhanapján kezébe veszi a térképet, hogy fantáziájának táltosán bekóborolja a világot és eközben ujja Argentinára tévedve a hegyet jelző sok rovátka tövében felfedezné e városka nevét, bizonyára azt hinné, hogy e hely poétikusan vadregényes lehet. Képzeletében talán behabarangolná a hóboritott Andesek hegyoldalát, a sebesfolyásu patakokban arany és ezüst nyomát kutatná, majd felkapaszkodva a hegycsucsra elbámulná a lenyugvó napsugarak biborában fürdő táj bübájos képét.

Amikor a térképen először felkerestem San-Juant, jómagam is azt hittem, hogy diákéveim svájci barangolásainak kedves emlékeit idézhetem fel ujra, hogy végre az egyhangu, unalmas Pampa helyett változatos, festői vidéket fogok itt fellelni. Csakhogy az Andeseket rideg, érzéstelen, önző istenek alkották, akik zsugoriságukban óvakodtak azok kopárságát erdők lombjaival elfedni s nehogy egy-egy árva hegyi virágocska is lábra kaphasson, időnként reászabaditják a rettenetes, mindent elperzselő *sondát*. Egyik alkonyatkor feltünt az azurkék égbolt vérvörös, fantasztikus formáju, jéghegyekre emlékeztető felhőfoszlányaival... Holnap jön a sonda, mondotta ismerősöm és másnap tényleg megismerhettem a szélviharoknak talán legkellemetlenebb fajtáját. Az utcákon átláthatatlan porfelhőket kergetett maga előtt az arcot maró szélvihar s a levegő forrósága megbénitott minden életet, az emberek félájultan kerestek menedéket a védettebb helyeken s kiszáradt torkuk szüntelenül csak viz után sóvárgott.

E démonikus napok már elmultak. Az egykor hófehér hegycsucsok ma portól bemocskolva, még sivárabban tekintenek reánk s kőtörmelékkel boritott oldalán meghuzódó kaktuszok — a kietlenség szimbólumai — elriasztják azokat is, akik az alant elvonuló szőlőkertekkel ékesitett sik végtelenségében óhajtanának gyönyörködni.

A kertek között a girbe-görbe, poros utakon édes, nagyszemü szőlőfürtökkel megrakott magaskerekü kordélyokat vonnak az ószvérek. Amde a fának is beilló venyigék nyilegyenes sorai közt nem dalol a szüretelő fehérnép, a présházban sem sajtolják a drága nedüt izmoskaru férfiak. Nem kell a bodegákban, a borpincékben emberi erő, ott minden munkát ördögiesen furfangos gép végez el. Masinával zuzzák szét a szemeket, amelyeket végnélküli csavarok szállitanak fel a présbe, onnan pedig szivattyuk osztják el a vasbetonkádakba a vérvörös mustot. A leggyöngébb bor is 12 fokos, mondják, de kell is, mert e hőségben hamarosan megromlana. A présház körül hosszu fészerekben, többszörös sorokban egymásfelett sorakoznak a betontartányok s nem is oly ritkaság, hogy némelyik *bodegero* 70—80.000 hektolitert is szüretel.

És ebben a szőlőben rejlik San-Juannak gazdagsága is. Naponta vagonszámra szállitják Buenos-Airesbe a nagyszerü fürtöket, onnan meg fel Eszakamerikába, Angliába, oda, ahol nem sajnálják az árt azért, hogy téliidőben és kora tavasszal asztalukon pompázhat a zamatos, finom muskotály és a cukorédes *szevinyol*, az argentinai malaga.

Még huszonöt évvel ezelőtt, amikor néhány spanyol vincellér került ide, a városon kivül csak legelő volt, ma pedig nem kevesebb, mint egymillió hektolitert szüretelnek ezen az aránylag kis területen.

Ilyenkor, szüretkor, az egyszerü városkában is mozgalmas az élet. Az utcákon napbarnitott *chacarerok*, földmivesek az elmaradhatatlan vállravetett *ponchoval** bámészan ügetnek öszvéreiken. Kocsik, Fordok serege egymást követve száguldanak minden irányba. A baromfikereskedő, aki lova nyerge előtt kétoldalt helyezi el ketreceit, mostanában könnyen tul ad portékáján. Az üzletek mindenütt tömve, dül a pénz San-Juanba, de a könnyen szerzett bankó gyorsan is cserél gazdát.

Este a Plazan

Estefelé azután, amikor a forróság veszit erejéből, amikor a délután pihenő város ujból feléled, a *Plaza*, a főtér felejthetetlen képet nyujt. Ilyenkor a sétány pálmafalombjai közt áttörő ivlámpák fényében leheletkönnyü fehér és élénkszinü ruhákban fel s alá sétálva tündökölnek a sanjuani szépségek. Mert meg kell hagyni, hogy a messze földön hires *sanjuaninák* gyönyörüek. Nem az a tipus, amelyet a buenos-airesi arisztokratikusan karcsu nő képvisel, termete valamivel alacsonyabb, de formái teltebbek s arcvonásainak buja szépsége sokban emlékeztet a Kelet gyöngyeire. Hogy ennek eredete a tropikus éghajlatban vagy a szerencsés fajkeverékben van, nem tudom, de tény, hogy ennél szebb, tökéletesebb tipust, — nem számitva természetesen a mi hölgyeinket, — nem egykönnyen tudnánk a földkerekségen fellelni. Hogy pedig az illuzió tökéletesebb legyen, arról a városi zenekar könnyü olasz operák játszásával gondoskodik esténként.

Talán ugy volna helyes, hogy ennek a pompás látványnak leirásával be is fejezném cikkemet s elhallgatnám, hogy ez a külső csin csak szemfényvesztés, dekoráció, amely a mögötte tátongó üresség leplezéséül szolgál. A sanjuaninát, amig leány, csupán a férjhezmenés gondolata foglalkoztatja, az asszonyt pedig, hogy minél szebb legyen, ha este sétálni indul. Müvészet, zene, irodalom, sport, mindez nem érdekli s hogy erről miképp vélekedik, ezt egy fiatal, bájos hölgy árulta el, amikor a sporttal kapcsolatos beszélgetés folyamán kijelentette, minthogy a tenniszezés Buenos-Airesben is csak uj *dival*, nem kivánhatom azt, hogy már San-Juanban is ismerjék.

Ami pedig a társadalmi életet illeti, ez is csak addig terjed, ameddig az érdek megkivánja. Az alábbi eset egyik európai származásu ismerősömmel történt, aki megérkezése után hamarosan bejutott a társaságba s minthogy jóállásu fiatalember volt, csak természetes, hogy a lányos mamák látták legszivesebben vendégül. Amde barátunk férfiak társaságában egy alkalommal elárulta, hogy San-Juanban nem szándékozik megnősülni. Ennek a kijelentésnek azután következményei is voltak, mert barátunknak finoman tudtára adták, hogy ha nincsenek komoly szándékai, még a ritkán történő látogatásokkal is hagyjon fel, mert a lányok nem tereferélésre, hanem férjhezmenésre valók. Különben ezeken az összejöveteleken nem sokat épül az ember. A vontatott beszélgetéshez témát egyedül az idő, a szüret, no meg a szomszéd szapulása szolgáltat; a lakások ridegek, alig butorozottak s a viszonyokat nem ismerő idegen el sem hinné, hogy a házigazda nem is egy, hanem több millió ura.

Ennek a ferde társadalmi életnek, amelynek minden mozzanatában kiri a parvenüség, meg is van a magyarázata. Az apa kevés munkával a szerencsés véletlen folytán napszámosból gazdag szőlőtulajdonos lett s gyermekei, hogy is tettek volna szert ismeretekre, ha anyagiak dolgában nem szükölködnek. A leány tizennégyéves korában, amikor kikerül az iskolából, nem is tudja, mivel üsse agyon az időt. A háztartásban segédkezni, ez itt a női méltóság megaláztatását jelentené, nyelveket tanulni felesleges időtöltés, zongorázni pedig csak nem fog, ha a *salaban*, a fogadóban szép pianola áll. Igy tehát egyebet nem tehet, mint délutánonkint szorgalmasan a moziba járni s amikor erre alkalom nyilik, a kimerülésig tangózni. Ebben azután mesterdk. *Ifj. Sorg Antal*

* (A *poncho*, az argentinai suba, *vikunya* nevü, zerge családhoz tartozó állat selymes szörméjéből készült, finomszövésü négyszögletes takaró, amelynek közepén a fej számára hasitás van.)

Nagyon szép
angol vászonruha, minden szin..... 13500
divatcsikos delénruha 10900
mosó kartonruha 5500
gyapju zsemper 4500
Bluzotthon Princz Sándor Király-utca 23

SZŐNYEGEK TUDUK V. DALNOK-U. 12/A. TELEFON: 46—68. MEGÓVÁS POROLÁS MOSÁS ÉS VESZ. ELÁD

Uj magyar anekdotakincs

I. FERENC JÓZSEF egyszer Nyitra felé utazott s a vonatja azalatt megakadt Tardoskeddnél. Már félórája vesztegelt az állomáson, mikor a falubeliek értesülvén, hogy őfelsége tartózkodik a vonaton, hirtelen népes küldöttséget toboroztak össze. A bíró ékes beszédet vágott ki a legfelsőbb Hadur tiszteletére, amire a király igy válaszolt:

— Köszönöm. Mindig nagy örömmel jöttem Tardoskeddre.

(Jakabfalvy Árpád közlése.)

◇◇◇

VILMOS CSÁSZÁR a franciaországi hadállásokat látogatta meg s a lövészárkokat is megtekintette. Az árokban, amelyet meglátogatott, badeni vadászok álltak őrségen. A császár látható jó kedvben volt, megszólította az egyes vadászokat s elbeszélgetett velük. Az uralkodó jókedve felbátoritotta az egyik vadászt s mikor a császár mellette haladt el, megszólította:

— Felség, volna egy nagy kérésem...

— Halljuk!

— Hazulról, Karlsruhéból azt irják, hogy ikrei születtek a feleségemnek. Arra akartam kérni Felségedet, vállalja el a keresztapaságot. A háboru emlékére az egyiket Vilmosnak akarom kereszteltetni, a másikat Ferencz Józsefnek.

A császárnak megtetszett a katona kérése, elvállalta a tisztséget, sőt megigérte, hogyha Karlsruhéba megy, meglátogatja a feleségét.

...Két hét mulva Karlsruhéban óriási feltünést keltett, mikor a császári fogat a munkásnegyedben egy szegényes külsejü ház előtt állt meg s a császár meglátogatta a hadbavonult közönséges munkás feleségét.

Az uralkodó gazdag ajándékokat vitt a szegény asszonynak és megmutatatta magának a keresztfiait. Egy darabig figyelmesen nézte őket, aztán kérdőleg fordult az asszonyhoz:

— Mondja csak, jó asszony, hogy fogja maga a fiait megkülönböztetni, hiszen ugy hasonlitanak, mint egy tojás a másikhoz?

Az asszony kész volt a magyarázattal:

— Ó, Felség, semmi se könnyebb ennél A Vilmos, az folyton kiabál, a Ferenc József pedig szunyókálni szeret...

(Tonelli Sándor közlése.)

○○○

»HAJNALKA«-RÓZSAÁGI ANTALNÉ, az 50-es évek divatos poéta-asszonya nagy házat vitt. Amikor *Dumas* Pesten járt, estélyt adott a tiszteletére, piknik-jelleggel. A társaság szinejava hivatalos volt és mindenki megkapta az ordrét, mit küldjön a vacsorához. Szerdahelyi Kálmán és felesége, *Prielle* Kornélia meghivásánál azonban elmaradt ez a kikötés. Amikor megkérdezték Hajnalkát, mit hozzanak, igy felelt:

— Ha kedvetek van hozzá, hozzatok valami egészen különöset. Valami olyat, ami másnak eszébe se jutna!

Már együtt volt a fényes társaság, mikor Szerdahelyiék megérkeztek. A megjelenésük is érthető érdeklődést keltett, hát még amikor utánuk szuszogott a Nemzeti Színház két kóristája is, libériában, egy-egy telt zsákkal a vállukon...

— Hát ez mi? — lepődött meg a házi-asszony.

— Pattogatott kukorica, — kacagott föl Prielle.

(Sidney Carton közlése.)

○○○

A LONDON ELLEN intézett negyedik légi támadás után egy nem tulságos szellemességéről hires német báró azt a megjegyzést tette, hogy *Zeppelin* gróf tulajdonképpen szerencsétlennek érezheti magát, mert találmánya oly sok szenvedést és pusztulást hoz az emberiségre.

A megjegyzést elmondották Zeppelinnek is, aki irónikusan ennyit felelt:

— Mondják meg a bárónak, hogy ő viszont boldognak érezheti magát, mert ő ugyan nem találta fel a puskaport.

(Tonelli Sándor közlése.)

FERENC JÓZSEFNEK, aki hatvannyolc esztendőt töltött a trónon, elég szigoru fogalmai voltak a hivatalnokok szolgálati idejéről. Hogy miként gondolkozott erről a kérdésről, élénken jellemzi, amit *Bilinski* volt közös külügyminiszter irt meg halála alkalmából egy bécsi ujságban.

A Badeni-kormány idejében az uralkodó személyesen elnökölt egy minisztertanácson, amely az állami alkalmazottak nyugdij-ügyét tárgyalta. Bilinski referált s előadta, hogy a teljes szolgálati idő negyven év, de a teljes összegü nyugdij már a 39 és fél évi szolgálat után is kiutalványozható. Ennyit megérdemel az a hivatalnok, aki ilyen hosszu szolgálati időn át dolgozott az államnak.

Az uralkodó, aki magát is legszivesebben szorgalmas hivatalnokhoz hasonlitotta és mindent a maga mértékével mért, közbeszólt:

— *Ezt* nevezi ön *hosszu* szolgálati időnek?

(Tonelli Sándor közlése.)

□□□

RIEDL FRIGYES legtöbbször megkésve érkezett az egyetemi óráira. Egy alkalommal, nagyon kedvesen, igy mentegetőzött a hallgatói előtt:

— Uraim, ez azért van, mert diákkoromban egyszer elkéstem egy félórával s ezt a késést azóta se tudom — behozni.

(Keressy György közlése.)

✿✿✿

EGY NÉMET URALKODÓ-HERCEG 1871-ben kifogásolta Bismarcknál a vaskereszt nagyon bőkezü adományozását.

— A vaskereszt adományozása két okból történik — felelte a kancellár. — Vagy igazán megérdemelték a kitüntetettek és akkor nem lehet ellene szólani, vagy puszta udvariasságból kapták meg, mint mi, és akkor nem tanácsos ellene beszélni.

(Tonelli Sándor közlése.)

◆◆◆

FELEKY MIKLÓS a 60-as években Kolozsvárott vendégszerepelt. A »Fehérek«-ben játszotta Sir Patrikot. A darab végén Dick lelövi s ez az összeesés volt Feleky játékának a fénypontja. Meg is játszotta nagyszerüen, hiszen erre az egy jelenetre volt felépitve az egész szerep sikere. *Vasvári* adta Dick-et. Jön a nagy jelenet, Vasvári lő, de a fegyver csütörtököt mond.

— Lőjjön még egyszer, — sugja neki Feleky.

A puska megint csütörtököt mond. A leleményes Vasvári tehát elkiáltotta magát: durrrr!

— Feleky elvágódott, a közönség harsogott.

Mikor lement a függöny, Feleki bosszusan szólt rá Vasvárira:

— Na, én ugyan meg vagyok lőve!

— Csak ne sokat haragudjék, tekintetes ur, — vigasztalta Vasvári, — mert ha megint adjuk a darabot, bizonyisten agyonlövöm!

(Sidney Carton közlése.)

△△△

KOVÁCS JÁNOSNAK, a pesti egyetem néhai hires sebész-professzorának szokása volt, hogy operáció előtt az inspekciós segédorvossal előadatta a sorra kerülő páciens személyi adatait. Egy alkalommal egy női betegnél a segédorvos a bejelentést igy találta megtenni:

— Tóth Mária, katolikus.

— Az öreg ur, aki nagy latinista, de egyben szókimondó ember is volt, felfortyant:

— Hogy mondhat ilyen ostobaságot?... Nem katolikus, hanem *katolika*.

Három nap mulva megint ugyanarra a segédorvosra került a sor. Harsány hangon jelentette:

— Löffler Jakab, *izraelitus*.

(Tonelli Sándor közlése.)

♣♣♣

SZATHMÁRYNÉ asszony alig tudott irni-olvasni és mégis egyik legnagyszerübb tagja volt a Nemzeti Színház utolérhetetlen együttesének. Faustban csodálatos alakitást produkált az egyik boszorkány szerepében. A Kaszinó egy nagyműveltségü tagja felvonásközben lement hozzá a szinpadra s gratulált neki:

— Pompás volt, asszonyom! Soha nem hittem volna, hogy van szinészünk, aki ennyire megérti Faustot!

— Ugyan, gróf ur! Hiszen nekem az egész Sakespeare a kisujjamban van! — felelte büszkén Lujza mama.

— De, kérem! Faustot nem ő irta!

— Vagy a Molijér? Olyan mindegy az!

(Sidney Carton közlése.)

Aranyért 100 koronával, de még annál is többet fizetek grammonként a hirdetett áraknál Brilliánsért, ezüstért óriási árat fizet a Hunyadi Ékszerbevált (Hunyadi-tér 9 Vörösmarty-utcai oldal)

A mi értékeink

Zala György

Amint Arany János az epikai költészetben vallalt és végezett, az a hivatás és föladat jutott Zala Györgynek a szobrászművészetben. Arany a nagy magyar mult hiányzó epikáját pótolta monumentális alkotásaiban, Zala György az ezeréves multjára visszaemlékező magyarságnak szintén epikusa a szobrászatban. Szintén a monumentalitás költője. A millenniumkorabeli, erejétől duzzadó, multjában büszke, jövőjében bizó magyarság lelkét fejezi ki. Látása az ép és erős harmonikuslelkü, meleg realizmussal látó epikusé, aki nemzete multjának magában hordott hőskultuszát vetiti monumentális müalkotásokba.

Az embert megrendíti az a hatás, amely a Zala György mütermébe lépőt fogadja. Mintha egy pantheonba lépnénk, ahol egybesereglettek a Zala György alkotómüvészetében megelevenedett héroszok, Árpád és a hétvezérek s a millenniumi emlék allegórikus alakjai, közöttük maga a mester, mint ennek a pantheonnak és héroszkultuszának őszszakállu, de romolhatatlanul fiatalarcu és erejü papja. A müterem akkora, mint egy bizánci templom kupolája, társzekerek fordulhatnak meg benne, hogy behordhassák a roppant márványtömböket s elvihessék a kész alkotásokat.

Szerencsés kort élt meg Zala György, hogy a legnekivalóbb föladatot, az Ezerévi Emlék megalkotását teljesithette nemzetének. És fájdalomba csukló ez a pálya mégis, mert ez a mü még nem teljes, mint ahogy a magyar ezeréves történelem se tudta betetőzni önmagát. Árpád alakja köré a két oldalt hármasával csoportosuló vezérek még csak itt élő fehér kisértetek, akik följárnak és sürgetik a honszerzés befejezését s az Emlékmünek is teljessé tételét. Az egyik vezér alakját most öntik, mihelyt kettejük kész, fölvonulnak Árpád mellé jobbról és balról. De mikor lesz együtt mind a hét vérszerződő?

Ez most a Zala György legfőbb törekvése, a maga irredenta munkája. Aztán a már majdnem teljesen készre mintázott Erzsébet-emlék, melynek föllállításáig még hányszor kell vajjon elvirágzaniuk a Margitszigeti rózsakdombja rózsáinak. Harmadik várakozása pedig a Nyiregyházai Benczur-emlék, melynek pompás Benczur-alakja szintén kész már, csak a pénz gyül lassan a nyiri gazdák homokjából.

De minden nehézséget le kell győznie ilyen parancsoló, egészséges, fiatalos akaratnak és lenyügöző hatásu müvészetnek, mely bár minden izében magyar, az európai müértő nemzetnek is mindenikéből meghódolást váltott ki. A párisi világkiállításon az Ezerévi Emlékmü Gabriel arkangyala, a Tudás és Dicsőség csoportja a Grand prix-t kapja meg, ugyancsak Grand prix-t kap egy mellszobra a torinoi világkiállításon, ugyanilyen legnagyobb kitüntetést Antwerpenben a Csukássy-sir emlékkel, St. Luisban szintén világkiállításon. A mi szerényebb fórumaink is elvitték Zala György számára minden legnagyobb kitüntetésüket: a Képzőmüvészeti Egyesületnek, a Képzőmüvészeti Társulatnak, az államnak a pécsi kiállitásnak aranyérmeit, stb.

Amerika magyarságában most kezd még csak derengeni egy nagyszabásu terv, mely elsősorban Zala grandiózus gipszfigurái számára valósulhatna meg, hogy az ujvilágba szakadt magyarság a maga közös mult-ápolására megmentené ezeket a klasszikus mintákat s egy föllállitandó Magyar Történelmi Muzeumban állitaná föl, az amerikai magyarság pantheonjául.

De a zord idő siettetí, sürgeti ezt a tervet is, mert a legutóbbi télen már az egyik vezér gigantikus alakjának mintázata forgácsokra hullott szét a fagytól s a mesternek pompás karszékébe, melyben Ferenc József, Roosevelt, Ibsen és Massenet bámulták végig alkotásait, most beleült a magyar sors sötétszemü itélőbirája és várja, mi kielégitő mentséget tud a mai magyarság ennyi roppant mulasztására, hogy Zala György monumentumainak fele még nem áll talapzaton.

30-éves jubileumi vásár!

Stór-függöny 200×250 cm..... P **9.20**
150×260 cm..... P **6.50**
Gitter-tüll 360 cm széles, mtr ..... P **6.90**
150 cm széles, mtr ..... P **2.10**
Indanthren függönykelme 150 cm széles, mtr ..... P **1.70**
Paszomány függönyrojt ecru, 20 cm széles, mtr ..... P **1.30**
Butorkraton 70 cm széles, mtr **1.30**
Dirndli ruhaanyag különlegességek mtr ..... P **1.20**
Rojtos függönyeit díjtalanul készitjük el!

WEISZ MARISKA
V, Szent István-körut 22 (volt Lipót-körut)

Olgierd Stella lengyel irónő Pécsett gyüjtött impressziókat most készülő regényéhez

Pécs, julius 31.

(*A Magyarság tudósitójától.*) Érdekes vendége volt egy hétig Pécsnek. *Olgierd* Stella, a neves lengyel irónő, a varsói Pen Club titkára, a legnagyobb lengyel napilap és folyóiratok világjáró munkatársa utazott le a Mecsek aljára, hogy megismerje a magyar Heidelberget és *szineket, hangulatot és tipusokat keressen most készülő magyar tárgyu regényéhez.* Elutazása előtt beszélgettünk a mecseki Üdülő-szálló vendégével, aki ittartózkodása alatt a pécsi társaság érdeklődésének középpontjában állott.

Olgierd Stella érdekes, markáns arcu, rendkivül szellemes nő. Bejárta egész Európát, rengeteget látott, tanult és nagyon megszerette megismételt láogatásai alkalmával a magyarokat. *Lelkesen dolgozik a lengyel—magyar kulturális és irodalmi kapcsolatok kiépitésén, több magyar regényt és szindarabot forditott lengyel nyelvre és Budapestről éppugy, mint a magyar vidékről kötetekre rugó cikksorozatot irt lapjaiba.*

Amikor pécsi impresszióiról kérdezzük, lelkesen és őszintén válaszol:

— Egy hete vagyok már az önök szép szép városában, ahol a muzeumban, levéltárban és az egyetemi könyvtárban folytattam kutató munkát. *Főleg Pécs neve érdekelt és gondosan áttanulmányoztam az erre vonatkozó irodalmat.* Napokig bujtam a Mecseket és leforditottam lengyelre a Zsongorkőhöz és a Kantavárhoz füződő szép mondákat. *Ezeket a meseszerü elemeket irodalmilag is szeretném feldolgozni.*

Nem fukarkodik a dicsérő jelzőkkel, amikor Pécs látnivalóiról, régi, patinás kulturájáról beszél:

— Pécs a legmélyebb hatást gyakorolja rám. *A város történelmi levegője hármas kulturát is egyesit magában.* Az egykori római légiók egyuttal a latin kulturát hozták Pannonia földjére. *De megtalálta itt a másfélszázados török hódoltság egész Európában egyedülálló nyomait,* beszédesen bizonyitva, hogy *Magyarország valóban a nyugati civilizáció és a keresztény világ védőbástyája volt a félholddal szemben.* Ugy tudom, hogy a török elleni harcokban a lengyelek közösen véreztek a magyar hősökkel és ezt örökiti meg a mohácsi csata emlékműve is, amely szerint *1600 lengyel vitéz esett el 1526-ban a mohácsi lankákon.*

Elmondta *Olgierd* Stella, hogy nem tudott betelni a Mecsek természeti szépségeivel, de *a legnagyobb élmény mégis a világhirü pécsi dóm volt a számára.*

— A maguk gyönyörü román stilusu székesegyházának egy imponáló látványossága van, amely a rengeteg mükincsen és a klaszszikus értékü freskókon kivül külön is megragadja az idegent. És ez *az égnek törő négy tornya.* Bejártam Európa minden számottevő városát, de négytornyu dómot még sehol sem láttam.

Majd megkérdjük az irónőt, hogy áruljon el valamit a most készülő magyar tárgyu regényének meséjéből.

— *Regényem meséje egy halálos szerelem körül forog* — mondja. — Gazdag magyar fiatalember érkezik Varsóba, ahol különböző üzleti vállalkozásokba kezd és *már az első hetekben beleszeret egy lengyel asszonyba.* Vállalkozásai azonban balul ütnek ki, elveszíti vagyonát és mivel azt hiszi, hogy szegényen nem tudja boldoggá tenni szerelmét, *bucsu nélkül visszatér Magyarországra.*

Az asszony azonban nem tud belenyugodni szerelmese elvesztésébe és vőlegénye után indul. Keresi Budapesten, majd a vidéken és végül egy vidéki városban sikerül is megtalálnia szerelmesét. *A férfi szive közben elhidegül tőle,* hiába idézi fel a varsói emlékek hangulatát és végül is a férfi bevallja, hogy menyasszonya van és esküvő előtt áll. A lengyel asszony összetört szivvel utazik vissza Budapestre, ahol öngyilkos lesz. *Egy hajnalig átmulatott éjszaka után beleveti magát a Dunába...* A regényt természetesen számos epizód szövi át, igyekeztem megfogni a lengyel nő és a magyar férfi karakterét, a magyar föld levegőjét, jellegzetességét és hangulatát pedig éppen most igyekszem magamba szivni.

Bucsuzóul még elmondta, hogy regényét egy varsói könyvkiadócég kötötte le, de előbb még egy lengyel lapban is megjelenik folytatásokban. *Egyidejüleg lefordítják francia nyelvre is, mert Párisban eddig is szép sikerei voltak magyar vonatkozásu müveivel.* Egyébként is egy regénye most van sajtó alatt Párisban, novellás kötete pedig a napokban jelenik meg Bécsben.

— És mi a legközelebbi utiprogram?

— Még nem hagyom el szép hazájukat — mondja mosolyogva. — Bencurfalvára utazom, ahova a maguk nagy festőjének, Benczur Gyulának leánya hivott meg vendégségbe és én most örömmel teszek eleget a meghivásnak, mert legalább megismerhetem egy hamisitatlan magyar kuria életét...

Egy müterem kiadó...

Két éven át, télen-nyáron, mindennap délelőtt tiz órakor, majdnem percnyi pontossággal, fájdaumas, panaszló hangon fölsirt egy Thököly-uti villa rozsdás, vasrácsos kapuja. A lakásom küszöbén hasaló kutyám, mintha csak erre a siró, nyikorgó hangra várt volna, ilyenkor hirtelen talpraszökött és vidáman, jókedvüen csaholva vágtatott a kapu felé, ahol akkor már egy mosolygós szemü, fehérszakállu, szép öreg ur állott, kezében egy darab kockacukorral.

Zala György.

Igy ismerkedtem meg vele. Emlékszem, ismeretségünk első óráiban, sőt később is, ha társaságában voltam, sokszor — akaratom ellenére is — nem a hangjára figyeltem, amely halk, fátyolozott volt, de a fáradtság legcsekélyebb jele nélkül, hanem őt néztem, őt magát, az embert. A nyolcvanadik életév mesgyéjén álló öregurat, akiből sugárzott az aktivitás, az energia, akinek az élet még nyolcvan esztendejével sem a csendes szemlélődést jelentette, hanem a lázas alkotást, a szüntelen munkát, aki, mint minden igazi müvész, az alkotással, a teremtéssel járó gyötrelmes és kinos perceket választotta abban a korban, amikor a beérkezett mesterember már félreteszi a vésőt, az ecsetet és toll után is csak akkor nyul, ha csekket ir alá.

Én láttam a fehérhaju Zala Györgyöt dolgozni. Télen, amikor kint 20—24 fok hideg dühöngött és bent a müteremben 14—16 fok meleget mutatott csak a hőmérő, ott állt az ősz mester fehér köpenyében, könyökig felgyürt ujjal a munkája előtt és nem volt pihenője, nem engedélyezett magának egyetlen üres percet sem mindaddig, amig ki nem nyilt a müterem ajtaja és csendesen, szinte lábujjhegyen belépett a huga. Hogy figyelmeztesse: a munkaidő lejárt. Negyedórával később Zala György megállt a közelben levő kioszk ablaka előtt — kisszakaszért. Aztán jött a villamos, Zala György felszállt, a tantuszt beledobta a perselybe és a történelmi Magyarország egyik istenáldotta legnagyobb müvésze, Zala György, libáskofák és borgőzös zuglói mesterlegények között utazott haza a Damjanich-utcába...

— Oh, kedves fiam — mondta egyszer nekem —, aki dolgozni tud, dolgozni szeret, az megváltozott életviszonyok mellett is hü marad ehhez a szerelméhez.

A multról azonban soha egy szót se. A Stefánia-uti palotára a monumentális alkotásaihoz méretezett hatalmas müteremre, sikerekre, gazdagságra, fényre, pompára, arra az értékekben, eredményekben dus életre, amely mögötte volt, nem akart emlékezni. Legalább is hangosan nem.

Ami pedig az érem másik oldalát illeti, a Stefánia-uti palotától való megválást, az összezsugorodott otthont, a havi hetvenötpengős, bérelt mütermet, az állami kegydijat, ha erre gondolt, ha ez eszébe jutott, ilyenkor egy magyar iró mondását idézte.

— Az életben az a szép, hogy mindig ujra kezdhetjük.

Hát ő ujra kezdte. Minden nap. Hófehér hajjal, az alkotó müvészek belső forróságától tüzelve és valami fanatikus szeretettel még a kisszakaszos élet iránt is. A müterem, ahol — nap, mint nap — dolgozott, valamikor egy másik magyar szobrászmüvészé volt, a villával együtt, aki kártyán nyerte egyetlen éjszakán és kártyán is veszitette el s aki azóta már tul az óceánon keresi a dollárokat.

Utóda Zala György le't, de a villa nélkül. Neki már csak a kulcs maradt a rozsdás, nyikorgó kapuhoz, amely egy csuf, esős februári délután csukódott be mögötte utoljára.

A szanatóriumban láttam viszont. Két héttel halála előtt. Készült haza.

— Nem nekem való hely ez — mondta derüsen. — Az orvosok tulságosan elkényeztetnek. Hogy kiláboltam abból a kis meghülésből (Zala György akkoriban esett át tüdőgyulladáson), most azon fáradoznak az én kedves orvosaim, hogy szórakoztassanak. Dehát én nem szórakozni, hanem dolgozni akarok. Vár a megkezdett munka.

Egy karosszékben ült az ősz mester és térde között a botját szorongatta.

— Kissé gyenge vagyok ugyan még, tudja, a sok fekvéstől, de majd ez — és rámutatott a botra —, ez majd segit... Eddig ugysem vettem hasznát, bár mindig velem volt...

Igen, mindig vele volt. Az egyszerü, ezüstnyelü meggyfabot. De a nyolcvanéves Zala György erre a botra sohasem támaszkodott, nem volt szüksége rá, nála a bot körülbelül azt a szerepet töltötte be, mint hajdanában az egészséges szemü embereknél a vékony aranyláncon vagy fekete zsinóron csüngő monokli, amely ablaküvegből készült.

Szanatóriumi beszélgetésünk során visszavisszatért kedvenc témájára, amely állandóan foglalkoztatta: a Hősök Emlékkövének müvészibb elhelyezése. Alig két évvel ezelőtt egy festőmüvésszel együtt dolgozta ki ezzel kapcsolatos tervét. Akkoriban sok polémia is folyt a két müvész elgondolása felől, de aztán az ügy lassanként elaludt.

— Nem hagyom én azt annyiban — mondta Zala György szanatóriumi szobájában. — Lesz még erőm, hogy a tervünk meg is valósuljon...

Amikor arra került a sor, hogy én a vele folytatott szanatóriumi beszélgetést megirom, mosolyogva tiltakozott ellene.

— Ne irja meg, fiam... Nem kiváncsi a közönség egy beteg szobrászra. Rövidesen ugyis itthagyom a szanatóriumot, aztán majd találkozunk... A müteremben... Hiszen szomszédok vagyunk... Majd akkor... A készülő munkámról (Horthy-plaketten dolgozott a mester)... a terveimről... Majd akkor... De most ne. Igérje meg, fiam...

Megigértem és igéretemet meg is tartottam. Mindössze két hét mult el azóta és Zala György halott. A Thököly-uti villa rozsdás, vasrácsos kapuja már nem sir föl mögötte többé soha. Még néhány nap, aztán a hetvenötpengős müteremből elindulnak a gipszszobrok, monumentális alkotások miniatür modelljei, egy szép, nagy emberi élet, egy letünt, boldog korszak örök hirdetői, elindulnak, ki tudja, hová, merre és hol kötnek ki, melyik pince vagy padlás homályos zugában... Még néhány nap és a repkénnyel befuttatott Thököly-uti villa vasrácsos kapujára kikerül a cédula: *egy müterem kiadó.* Kicsi ez a müterem, de nagyot is lehet alkotni benne. Nem is kell hozzá más, csak Zala György teremtő géniusza.

Szentgyörgyi Ferenc

A BUDAPESTI ÜGETŐVERSENY EGYESÜLET

1937. augusztus hó 3., 10., 17., 26. és 31-ik napjain délután ½3 órai kezdettel

versenyeket tart

Belépőjegyek: I. hely, uri **3.**— P, hölgyjegy **2.**— P, II. hely **1.50** P, III. hely **—.60** P. Különfogadási helyre **5.**— P. Közlekedés a 75 és 76-os sz. villamosokon

Haller Gábor gróf beszéde a tót hüségről és a német disszimilációról

Isaszegről jelentik: Az itteni *Keresztyén Ifjusági Egyesület* ünnepélyt rendezett az isaszegi szabadságharcos hősök emlékművénél. A koszoruletétel után *Haller* Gábor gróf lelkész mondott beszédet.

— Az isaszegi csatában *tót származásu* magyarok is elestek a hazáért — mondta. — Fölösleges volna ezt különösképpen hangsulyoznom, ha nem tapasztalnánk napjainkban *németajku polgáraink egy részénél bizonyos disszimilációs folyamatot,* amely különösen a *nagynémet gondolat terjeszkedése folytán* nyert megerősödést. Amilyen örömmel láttunk a németajku kisebbség részéről a *multban sok szép hazafiui példát,* olyan szomorusággal figyeljük *most,* hogy *a nagynémet gondolat sasmadara és horogkeresztje hazafiui érzéseik megingását eredményezi.* Lehet, hogy támadások érnek majd emiatt a kijelentésem miatt, de vallom *Szekfü* professzor szavaival: *ezt észre nem vennünk történelmi rövidlátás volna.* Éppen a történelmi sorsközösség egységében *örömmel hódolunk az elesett tót vitézek előtt* és hisszük, hogy tót testvéreinket *semmiféle pánszláv mákony* nem tudja megzavarni régi és erős magyar nemzeti érzésükben.

Érdekes asszonyok a Nemzetközi Asszonyhéten

A József Nádor Müegyetem aulája ünnepélyes esemény szinhelye lesz augusztus 6-án. Itt lesz a Nemzetközi Asszonyhét megnyito ülése *Magdolna* főhercegnő védnöksége alatt, aki kiváló ősének szobra előtt fogja üdvözölni a világ minden tájáról összegyült asszonyokat. Szines és érdekes látványt fog nyujtani az összejövetel, mert minden nő *saját országának népviseletében* fog megjelenni.

Az asszonyhét folyamán több kiváló nő tart előadást. Többek között:

Salomon B. Daysi, a délafrikai női szervezetek kiküldöttje, aki az angol közjóléti intézmények üdvözletét tolmácsolja az asszonyoknak. *Cohen* Eleonora, az angol munkaügyi minisztérium népjóléti osztályának elnöke a nők felelős szerepéről a világbéke elérésének érdekében fog beszélni. *Castellani* Mária dr., a génuai egyetem tanára és az olasz müvészasszonyok nemzeti fasciójának elnöke az asszony családi életéről, munkájáról és a fasizmusban való szerepéről beszél. *Mattey* Mayne V., a Los Angelesi Soroptimista Club elnöke és a délnyugati államok kormányzati irodájának igazgatója, az „Asszony az üzleti életben" cimmel tart előadást. *Kopczinska* Halina varsói ügyvédnő, az ügyvédnők egyesületének elnöke, a nő szerepéről beszél a törvénykezés szolgálatában. *Kisch* Royalton épitész, a cambridgei ösztöndij első női nyertese az asszony épitette otthonokról fog beszélni. Miss *Hoogendyck* rotterdami rendőrtiszt *A nők szükséges mivolta a rendőrség munkájában* cimmel tart előadást. *Person* Amleei B. kaliforniai népmüvelésügyi igazgató a türelemről beszél, amely a béke elérésének egyik legfontosabb eszköze. *Eastgate* Cecil A., Ujanglia képviselője, a háboru női angol hadseregének tisztje a nemzetek együttmüködéséről beszél a béke érdekében. *Road* Cecily, a belfordi testnevelő bizottság elnöke, a Lacrosse-csoport tagja, cserkésztiszt, a sport fontosságáról fog beszélni.

Egyiptomi, török, francia és amerikai vendégek már érkeztek. Augusztus 5-én este 6 órakor a keleti pályaudvaron 300 angol nőt hoz a Nemzetközi Asszonyhétre egy különvonat.

Felkérik a magyar asszonyokat, hogy minél számosabban jelenjenek meg ezen az ünnepélyes fogadtatáson és kezükben egy szál virággal üdvözöljék szeretettel messze földről jött asszonytársaikat.

Japán egyelőre beszünteti a hadmüveleteket és uj »független« kormányt szervez Északkinában

A japán haderő csak tisztogató akciókat folytat — Tiencin nemzetközi negyedében a japánok megtámadtak egy francia őrséget

Francia demars Tokióban

Blücher orosz tábornagy titkos küldetésben Távol-Keletre utazott

Nankingból jelentik: A japán—kinai háboru uj szakaszába lépett. Pekinget és Tiencint, valamint a két város között fekvő területet a japánoknak sikerült ugyan elfoglalniok, helyzetük azonban még korántsem szilárdult meg. A kinai központi kormány csapatai még csak most vannak felvonulóban észak felé. A csapatszállitó vonatok sorát hosszu tehervonatok szakitják meg, amelyek rengeteg hadianyagot szállitanak.

A központi kinai hadsereg Paotingtól a peking—hankaui vonal mentén észak felé halad előre. Kinai hadirepülőgépek legutóbb felderitő repülést végeztek Tiencin felett s hir szerint legközelebb bombázni fogják a Tiencin közelében lévő japán hadállásokat.

A *Central News* biztos *nankingi* forrásból ugy értesül, hogy a koreai vasutakon megszünt a magánosok áruinak szállitása. Az utóbbi két hét folyamán *22.000 szakképzett japán tüzér* és repülő indult Tiencinbe. A VI. japán hadosztály indulásra készen áll és *130.000 tartalékos várja az indulásra a parancsot.* Formozába ezrével küldték a gránátokat tartalmazó ládákat.

Csang-Kaj-Sek Kulingba repült

Csang-Kaj-Sek tábornagy hétfőn Kulingba repült, hogy ott találkozzék *Pej-Csung-Szi* tábornaggyal. A két politikai ellenfél e találkozás alkalmával megvitatja a jelenlegi politikai helyzetet és igyekeznek majd megegyezésre jutni.

Japán megkezdi az elfoglalt terület politikai megszervezését

Tokióból jelentik: Az *Aszahi Simbun* ugy véli, hogy a hadmüveletek első szakasza befejezést nyert és a japán csapatok egy ideig pihenhetnek, bár a nankingi kormány hadserege tovább nyomul észak felé.

A lap értesülése szerint a japán katonai hatóságok *hamarosan beszüntetik a katonai müveleteket,* hogy minden figyelmüket az északkinai uj *független* kormány megszervezésére fordithassák.

Japán fenhatóság alatt Tiencinben máris szervezet alakult, amelynek a közrend fenntartása a feladata. A szervezet elnöke *Kaolingvej,* Hopei és Csahar tartományok politikai tanácsának első japánbarát tagja. A szervezet neve: a tiencini polgárság őrködő bizottsága. A bizottság elhatározta, hogy Északkina végleges közigazgatási ujjászervezéséig *a japán helyőrség védelme alatt vállalkozik a rend és a béke biztositására Tiencinben.*

Tiencin és Mukden között ujra megindult a vasuti és a légi közlekedés.

A japán hadsereg egyelőre csak tisztogató akciókat folytat

A hadügyminisztérium hivatalos jelentése szerint a japán csapatok Pekingtől északra, Peijuannál julius 31-én lefegyverezték a 39. kinai hadosztály háromezer emberét. A 27. kinai hadosztály egyes részei fegyveresen még Peking belsejében tartózkodnak. Tiencin környékét a kinai csapatoktól már majdnem teljesen megtisztitották.

A japán csapatok Szucsansziang mellett — Peking közelében — bombáztak és megsemmisitettek egy 250 főnyi kinai különitményt.

A *Central News* kinai sajtóügynökség jelentése szerint 40.000 főnyi gépesitett japán hadoszlop Csanghintien elfoglalása után folytatta előrenyomulását Papting felé, anélkül, hogy ellenállásba ütközött volna.

A japán tüzérség még nem szüntette be Tiencin bombázását.

Blücher tábornagy titkos kiküldetésben Távolkeletre repült

Varsóból jelentik: A lengyel sajtó rigai jelentések nyomán arról számol be, hogy *Blücher* tábornagy titkos megbizatásban repülőgépen a Távolkeletre utazott. Blücher tábornagyot utján törzskarának tisztjei és a Komintern bizalmi emberei kisérik el.

A jelentések ugy szólnak, Blücher tábornagy elutazása előtt titkos értekezleten vett részt a Kremlben, amelyen *Sztalin, Vorosilov* tábornagy, a hadügyi népbiztosság vezetője és *Dimitrov, a Komintern* főtitkára vett részt. Az értekezlet lefolyásáról semmi sem szivárgott ki s csak annyit lehetett megtudni, hogy a távolkeleti helyzetet vitatták meg. Blücher tábornagy és kisérete még az értekezlet napján repülőgépen elutazott Moszkvából.

Blücher tábornagy utján Chabarovszkban és Vladivosztokban közbenső leszállást hajtott végre és nagy tiszti kihallgatást tartott. Vladivosztokból Blücher tábornagy a kinai haárra repült. Ettől kezdve nincs hir róla. Moszkvában bizonyosra veszik — igy szólzott *Csan-Kaj-Sek tábornagyhoz.* Blücher tábornagy titkos küldetésben *Nankingba utazott Casg-Kaj-Sek tábornagyhoz.* Blücher tábornagy, mint ismeretes, a vörös hadsereg távolkeleti szakértője.

Francia—japán összetüzés Tiencinben — francia demars Tokióban

Párisból jelentik: A francia kormány Tokióban diplomáciai lépést tett a tiencini japán—francia összetüzések miatt. A párisi lapok értesülése szerint a francia külügyminisztérium utasitotta a tokiói francia nagykövetséget, tiltakozzék a japán kormánynál a tiencini japán katonák állitólagos tulkapásai miatt. A demarsra az adott okot — irják a párisi lapok —, hogy japán katonák megtámadták a tiencini francia őrséget és elvágták az összeköttetést a francia koncessziós negyed, a francia fegyverraktár között. A francia külügyminiszter a tokiói diplomáciai lépéssel egyidejüleg Párisban a japán nagykövet előtt is kifejezésre juttatta a francia kormány tiltakozását.

A lapok annak a reményüknek adnak kifejezést, hogy a francia—japán viszályt rövidesen barátságosan elintézik.

A japánok megszállták Tiencin kinai negyedét

Tiencinből jelentik: E reményekkel szemben azonban a Tiencinből érkező legfrissebb jelentések ujabb bonyodalmakról számolnak be. A japán katonai hatóságok közölték a Tiencinben székelő külföldi konzulokkal, hogy ostromra készülnek *Sziauliaucsán* városrész ellen, amely a régebbi német engedményes terület déli végén fekszik. Ebben a kerületben számos külföldi lakik. A japánok azzal indokolják az ostromot, hogy ebben a városrészben rejtőzik a Tiencinben maradt kinai csapatok egyik erős osztaga. A külföldi konzulokkal közölték, hogy egy órával az ostrom kezdete előtt bejelentik a készülő hadmüveleteket és időt adnak arra, hogy a külföldieket biztonságba helyezzék. Egy óra leteltével megkezdik Sziauliaucsán városrész lövetését.

Az északkinai japán parancsnokság közli, hogy Tiencin első kerületében teljes rendet teremtett és ezzel szemlátomást befejezte a város békéjének helyreállitását. *Négyezer lőfegyvert, 100 gépfegyvert, 300.000 töltényt, öt tonna ágyulövedéket foglaltak le.*

A japán katonai hatóságok kijelentik, hogy a kinai hadsereg julius 28-án a nanjuani csatában *2000 halottat és sebesültet, több száz foglyot, négy tábori ágyut és két repülőgépet vesztett.*

Tiencini lapjelentések szerint a japán katonaság hétfőn este Tiencin valamennyi kinai negyedét megszállotta.

Az amerikai hadihajók elhagyták Vladivosztokot

Vladivosztokból jelentik: A szovjetvizekre ellátogató amerikai hadihajók felszedték horgonyaikat és elhagyták a vladivosztoki kikötőt.

VISSZATÉRT A FIATALSÁG

ráncos, öreg bőrére!

EGY ORVOS MEGLEPŐ FELFEDEZÉSE

Egyik bécsi orvosi szaklap a Tudomány uj diadaláról számolt be, amire az egész tudományos világ felfigyelt. Nemcsak a ráncok *oka* ismeretes most már, hanem *eltünésük módja* is. Anyák, sőt nagyanyák is visszaszerezhetik fiatalabb éveik tisztább és üdébb arcbőrét, 50—60 éves asszonyok is ráncok nélküli bársonyos arcbőrt szerezhetnek.

Kórházi kisérletek

Ráncok azért keletkeznek, mert az öregedés során a bőr elveszit bizonyos vitális tápanyagokat. Ugyanezeket az elemeket megtalálhatjuk gondosan kiválogatott fiatal állatoknál. Ha ezeket onnét átültetjük az emberi bőrbe, ugy azt ismét üdébbé és fiatalabbá tehetjük. A Dr. Stejskal professzor vezetése alatt a bécsi egyetemen végzett kisérletek ime ezzel az eredménnyel jártak. A Tokalon-gyár nagy anyagi áldozattal szerezte meg ettől a tudós tanártól felfedezésének kihasználási jogát és „Biocel" néven állitja elő az ezekből az élő bőrsejtekből kivont hatóanyagot. „Biocel" kizárólag a rózsaszinü Tokalon-krémben van 60—70 éves asszonyokon végzett kórházi kisérletek során már 6 héten belül kezdtek a ráncok eltünni, mint arról az emlitett bécsi tudományos szaklap részletesen beszámolt.

Biztos hatás

Használjunk rózsaszinü bőrtápláló Tokalon-krémet minden este lefekvés előtt. Mialatt Ön éjjel pihen, ez a krém táplálja és felfrissiti bőrét. Rövidesen eltünnek a ráncok és néhány hét mulva Ön már évekkel fiatalabbnak fog látszani. Nappali használatra a fehér, nem zsiros bőrtápláló Tokalon-krémet ajánljuk. Kioldja a mitesszereket, összehuzza a kitágult pórusokat, fehérebbé, üdébbé, bársonyosabbá teszi még a sötét és durva arcbőrt is. Visszakapja pénzét, ha az utasitás szerinti használat nem hozná meg a joggal várható eredményt.

A japán kormány hatalmas összegü rendkivüli hadügyi hitelt kér az országgyüléstől

Tokióból jelentik: A *Domei*-iroda jelentése szerint a japán kormány a legutóbbi miniszertanácsi határozat alapján az országgyüléstől 310 millió jen összegü *rendkivüli hadügyi hitel megszavazását fogja kérni.* Az inditványt a kormány az északkinai események alakulásával indokolja meg.

A kormány elhatározta ezzel kapcsolatban, hogy *a legtöbb adónemet ideiglenesen felemeli.* A tokiói tőzsdén a hir nagy megdöbbenést keltett; valamennyi részvény árfolyama több ponttal esett.

Emigráns oroszok kifosztották a sanghaji orosz konzulátust

Sanghajból jelentik: Jó forrásból eredő jelentése szerint több fehér érzelmü emigráns orosz állampolgár megtámadta és elfoglalta a tiencini szovjet konzulátust. A konzulátus iratait tehergépkocsin a japán engedményes területre szállitották. *Bogomolov* japáni szovjet nagykövet tiltakozását jelentette be az ügyben.

A csehek el akarják árverezni a viski magyarok nyolcszázötvenholdas erdejét

A viski erdőbirtokosság önkormányzatát — prágai jelentés szerint — a huszti járási hivatal felfüggesztette és törvény ellenére kormánybiztost nevezett ki a közbirtokosság élére a viski községi jegyzőségi titkár személyében. A közbirtikosok fellebbezéssel éltek az ungvári országos hivatalhoz, de az helybenhagyta a járási hivatal intézkedését. A közbirtokosság erdőbirtokain most a kormánybiztos gazdálkodik s az ő intézkedésére 850 katasztrális holdnyi közbirtokossági erdőt akarnak *árverés utján eladni.* A viski közbirtokosság több mint öthatod része, az ősöktől öröklött erdőbirtokot látja veszélyeztetve a kormánybiztosi rezsim által, ezért mindent elkövet, hogy a közbirtokosság önkormányzatát visszaszerezze. A közbirtokosság tagjai *józan, szorgalmas magyarok,* akik életrevalóságukat azzal bizonyitották a legjobban, hogy a maguk erejéből adtak össze *nyolcvanezer koronát* hogy a közbirtokosságot terhelő vagyondézsmát és egyéb adókat kiegyenlithessék s a további terhek kifizetése céljából 2000 darab bükkfát akartak értékesiteni, de ebben az önkormányzat felfüggesztése váratlanul megakadályozta őket. *Korláth* Endre dr. magyarpárti nemzetgyülési képviselő magáévá tette a viski közbirtokosok ügyét. Emlékiratot nyujtott be a prágai minisztériumoknak, amelyben részletesen kifejtette a viski közbirtokosság önkormányzata ügyében hozott hatósági intézkedések tarthatatlanságát, a közbirtokosságon bevezetett kormánybiztosi rezsim veszélyét s a közbirtokosság nagy többségének akaratát. A cseh kormány egyelőre nem hozott döntést a kérdésben.

Porráégett egy bukaresti selyemgyár

Bukarestből jelentik: Hétfőn délben a bukaresti *Lyon*-selyemgyárban rövidzárlat következtében tüz ütött ki. A tüz az esti órákig tartott és az egész gyártelepet elpusztitotta. Az anyagi kár sokmillió leire rug.

SZABADTÉRI JÁTÉKOK SZEGEDEN

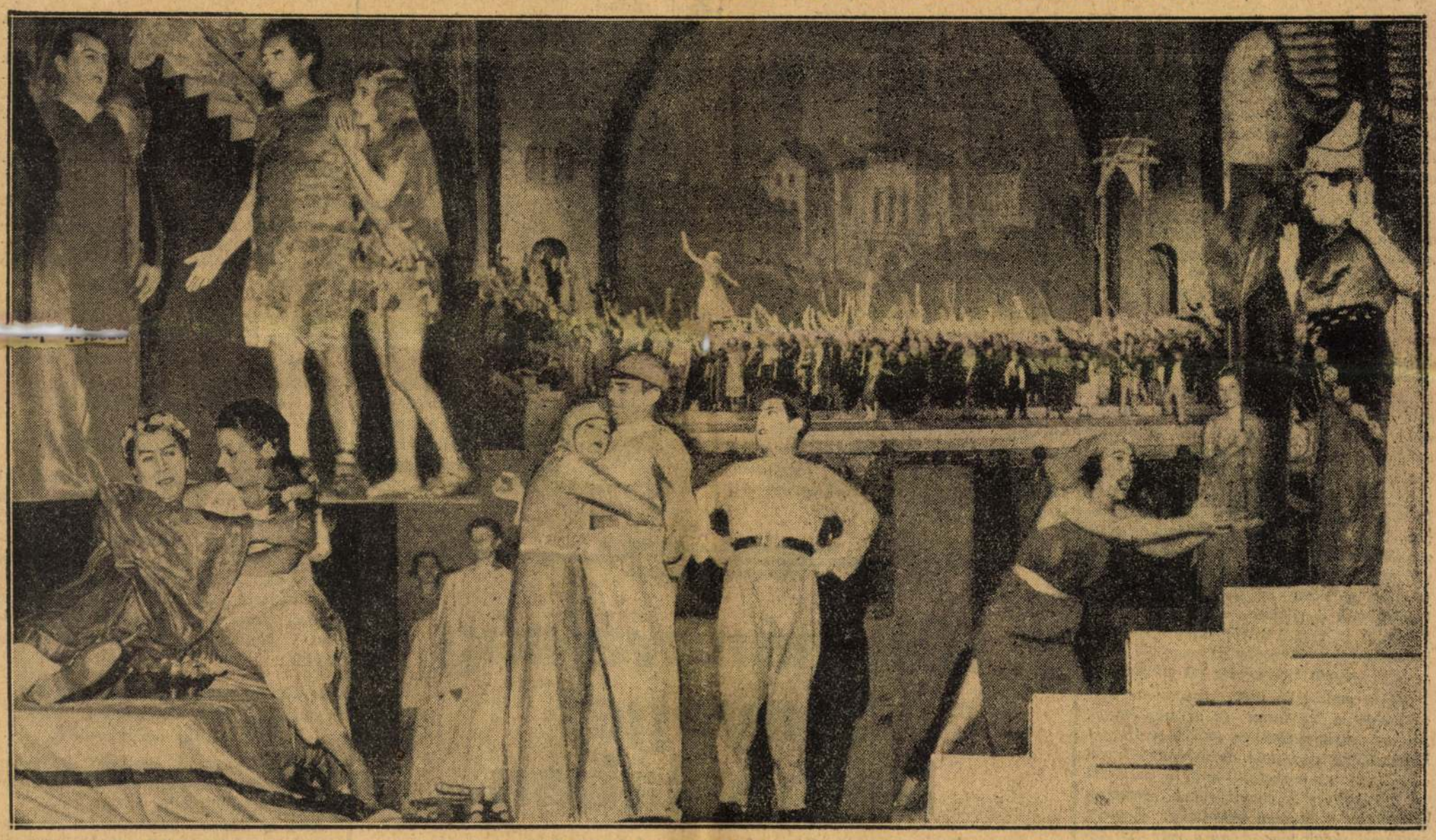

Jelenetek „Az ember tragédiájá”-ból. TÖRZS JENŐ, KISS FERENC és TŐKÉS ANNA. — A francia forradalom jelenete. — MEZEY MÁRIA és TÖRZS JENŐ. — TŐKÉS ANNA, KISS FERENC és TÖRZS JENŐ. — TŐKÉS ANNA és KISS FERENC az egyiptomi jelenetben

3000 énekes részvételével nemzetközi dalosünnep lesz Budapesten

Augusztus 5-től 8-ig a Magyar Dalos Egyesületek Országos Szövetsége fennállásának *hetvenéves jubileuma* alkalmából *Nemzetközi dalosünnep* lesz Budapesten.

Az ünnep legfelsőbb fővédője vitéz nagybányai Horthy Miklós, Magyarország kormányzója.

Díszvédők *József* királyi herceg, vitéz dr. *József Ferenc* királyi herceg, *Darányi* Kálmán miniszterelnök, fővédők *Kánya* Kálmán, *Hóman* Bálint miniszterek, *Karafiáth* Jenő főpolgármester és *Szendy* Károly polgármester. A Dalosszövetség tisztikara, élén *Ripka* Ferenc ny. főpolgármester elnökkel, dr. *Eyssen* Tibor miniszteri tanácsos, országos igazgatóval, *Müller* Károly zeneigazgatóval és *Vaszy* Viktor, *Országh* Tivadar társkarnagyok vezetésével rendezi a nemzetközi dalosünnepet, amelyen

ötvenhat magyar dalosegylet, osztrák, német, lengyel, jugoszláv, holland, dán, finn, eszt és más dalosok vesznek részt.

Augusztus ötödikén mintegy *kétezerötszáz énekes érkezik hozzánk*, akiket ünnepélyesen fogadnak. A magyarokkal együtt körülbelül *háromezer résztvevője lesz a dalosünnepnek.*

Augusztus ötödikén fogadják az érkező idegen vendégeket, hatodikán a *Studióban* rendeznek hangversenyt, délután pedig az *Iparcsarnok* előtti *hivatalos fogadás* után felvonulnak a *Hősök Emlékművéhez* s elhelyezik koszorúikat. Este nyolc órakor *szabadtéri énekkari hangverseny* lesz a *Fővárosi Képtár* kertjében. Ugyanakkor tartják meg

az első ünnepi hangversenyt a Zeneakadémia nagytermében.

Hetedikén *tisztelgő látogatást* tesznek a miniszterelnök, a kultuszminiszter és városháza vezetősége előtt, majd *jubiláris díszközgyűlést* tartanak a Zeneakadémián. Ugyanezen a napon szabadtéri hangverseny lesz a *Városmajori parkban*, este pedig a *második ünnepi hangversenyt* rendezik a *Zeneművészeti Főiskolán.*

Augusztus nyolcadikán *a különböző templomok istentiszteletein működnek közre a külföldi énekesek;* este

ünnepi szabadtéri záróhangversenyt rendeznek a városligeti Iparcsarnok előtt.

Kilencedikén még egy *lengyel hangversenyre* kerül sor a *Fővárosi Képtár* kertjében.

A nagyszabású *nemzetközi dalosünnep* iránt nagy az érdeklődés.

Meghalt Zala György

Zala György szobrászművész hosszas betegeskedés után

ma reggel 79 éves korában a Pajorszanatóriumban meghalt.

Magyarország egyik legnagyobb szobrászművésze volt Zala György, kinek halála mély megdöbbenést váltott ki a művészek és a társadalom körében.

Beszéltünk az elhúnyt szobrászművész kezelőorvosával, *dr. Zsigmondy* Zoltán főorvossal, aki Zala György utolsó hónapjairól a következőket mondta:

— Évek óta kezeltem *Zala* Györgyöt, aki magas kora ellenére mindvégig jól érezte magát,

csak érelmeszesedése ellen kellett orvosi segítséget igénybevennie.

Öt hónappal ezelőtt egy erős influenza ágyba döntötte. Betegen szállították be a Pajorszanatóriumba, ahol folytattam a nagy művész kezelését. Állapota mindjobban javult, egészen addig, amíg

áprilisban erős gyomorvérzés lépett fel,

úgyhogy vérátömlesztést is alkalmaztunk. *Zala* György állapota a roham után ismét **könnyebbedett és meglehetősen jól érezte magát,** egészen az utolsó hétig. Ekkor görcsös csuklásokat kapott,

tegnap délután pedig ismét fellépett a gyomorvérzés,

ezúttal óriási erővel. Az éjszaka ez többször megismétlődött és hajnalban Zala György elhúnyt. *Utolsó óráiban felesége és nővére, Zala Gizella voltak mellette, akik önfeláldozóan ápolták.*

Majoros János és Buzay Árpád hétfőn érkeznek vissza a zürichi repülőversenyről

Hétfőn délután érkeznek vissza a zürichi nemzetközi repülőmeeting magyar versenyzői. Mint ismeretes, *Majoros* János, a BSE kitűnő sportrepülője *a nemzetközi műrepülésben kilencedik helyen végzett*, míg a csillagturán *Buzay* Árpáddal *felváltva vezette a gépet és hetedik helyezést nyert.* A két kitűnő magyar pilóta a versenyek után még egy pár napot töltött Zürichben, hogy a nemzetközi sportrepülő kapcsolatokat kimélyítsék.

Hétfő délutáni érkezésük alkalmával a BSE és a magyar sportrepülők ünnepélyes fogadtatást rendeznek részükre.

— Különös bemondás történt az angol rádióban. Londonból jelentik: Az angol rádióhallgatók a szombatra virradó éjszaka fültanui voltak egy érthetetlen bemondásnak. Kingsley *Wood* közegészségügyi miniszter rádióelőadást tartott és *közvetlenül a befejező szavak után megszólalt egy férfihang: „Ez a véres gazember”* Ezután ismét a rádióbemondó beszélt, és pedig mintha semmi sem történt volna. A rádió studiójáit erre tömegesen hívták fel a rádióhallgatók, hogy magyarázatot kérjenek a titokzatos leadás miatt. Éjfél után a szpiker közölte, hogy *sajnálatos műszaki hiba történhetett, amely miatt a vizsgálat megindult.* Ugylátszik, hogy a studióban próba folyt egy másik leadásról és ennek a leadásnak áthallása volt a rendes leadás mikrofonjában.

25 percnyire villamossal a NEMZETI-től
1000 VILLATELEK
150 ÖLES TELEK ÁRA 825-1200 P. HAVI RÉSZLET 15-20 P. FOGLALÓ EGYHAVI RÉSZLET

A Keleti p. u. mellett a Kerepesi-út elejéről húszpercenként indul a BHÉV villamos vasút Mátyásföldre. Középső mátyásföldi állomásnál kell leszállni. A középső Mátyásföld megállóhelytől gyönyörű parkon keresztül **ötpercnyire vannak a házhelyek.** — A parcellázási iroda a helyszínen reggeltől estig, hétköznap, ünnepnap felvilágosítással **szolgál.**

Özv. grófi [illegible]SEVICH MÁRKNÉ uradalmának
budapesti [illegible] Telefon 1-391-43. ● Ingyen autó!

A NYÁR LOVAGJA

Irta Bibó Lajos

Nem igen lehet megállapitani, ki légyen ő és merre van hazája. Nincsenek barátai, kik elmondanák, mit csinált hat éves korától harmincöt éves koráig, amig kinőtte magát. Rendesen hirtelenszőke, arca szeliden vörhenyes, magas, erős, bizalmatkeltő külsejű férfi. Már a járásáról is meg lehet ismerni, mert úgy lép és olyan a járása, mint azoké a magukat még mindig jól bíró öregedő nyugdíjasoké, akik hosszabb ideig viseltek valamilyen egyenruhát. Élete pontosan olyan, mint a krokodilusé. Hat hónapig, decembertől a nyár elejéig csaknem mozdulatlanul él. Ezt a hat hónapot csak azért nem tölti alvással, mert hivatala van. De attól eltekintve, hogy a munkáját elvégzi, ezalatt a félesztendő alatt, alig zavar valami vizet. Táplálkozását a lehető legkisebb adagokra csökkenti, hivatalában behúzódik a sarokba, úgy dolgozik szó nélkül estig, hat órakor már otthon van, kilenckor lefekszik, tizig olvas, akkor elalszik, reggel hétkor felkel és kezdi megint elülről. Május közepéig jóformán még a szavát sem lehet hallani. Mikor aztán megjelennek az égen az első tavaszi felhők, kipattannak a rügyek, elkezd zöldülni a határ, ő is megrázkódik, kinyujtózkodik, beleszimatol a levegőbe és az első napsugaras napon megjelenik az utcán.

Május van még csak, ő azonban már mámoros a tavasztól és a napfénytől. Könnyű szalmakalap és szürke nyári vászonruhában vág neki az utcának. Arcán megjelenik az a mosoly, amit a mult évi tél hervasztott le az ajkáról és szemeben megcsillan a tavalyi huncutság. Lassan, csaknem andalogva megy s már tiz lépésről előre mosolyog minden csinos nőnek. Ezt egyedül csak ő teheti meg, mert abban a mosolyban, amivel felhívja magára a figyelmet, nyoma sincs a tolakodásnak, az ő mosolyában nincs semmi a férfitekintet fojtott brutalitásából, az ő mosolyában csak bizakodás, áltatlan önhittség és öröm van, amely azt mondja, az élet szép és ennek a szép életnek örülni kell.

Tiz nő közül kilencet elenged maga mellett. Tevékenysége mindössze arra szorítkozik, hogy igyekszik a kabátjával megérinteni a nő ruháját s amikor ez megtörtént, megáll, utána fordul és nézi addig, ameddig a nő el nem tűnik a szeme elől. A tizediknek azután végre megemeli a kalapját:

— Kezit...

A többit elkeni a mosolyával. De ezt a „Kezit"... olyan olvadó megelégedéssel, olyan túláradó boldogsággal mondja, a köszönésében olyan bizalmaskodó fesztelenség nyilvánul meg, hogy a nőnek akaratlanul is el kell mosolyodnia:

— Majom!

Ezt ő persze nem hallja. Szentül meg van győződve, hogy a mosolya és a köszönése kellemes és csiklandozó hatást gyakorolt a nőre és a tizenötödik hölgynek köszönés közben már oda is súgja:

— Kedves!

És ez igy megy egész éjfélig. Ez alatt az idő alatt megfordul a Dunaparton. Körülkerüli a Ligetet, másfél óráig ácsorog az Angolparkban, éjszaka tizenkét óráig pontosan százhúsz nőnek súg oda valami szépet és éjjel egy órakor betelve, lelkesen a bátorságtól és attól a zengő férfiasságtól, amely csak úgy árad a lényéből, hazatér és lepihen. De csak azért fekszik le, hogy másnap kisétálhasson a Hűvösvölgybe, esetleg a Zugligetbe, vagy feldöcögjön a Svábhegyre és most már meghódítsa a főváros kapcsolt részeit is és hogy körülhordozza az örömét, a magával való megelégedését, a mosolyát és gyermekes önteltségét a külső részeken is.

Tropikus hőségben a strandokon is fel szokott bukkanni. Nem azért, mintha fürödni akarna, hanem azért, hogy félreülhessen egy homokkupacra. Törökösen maga alá gyűri a lábait, mellén összefonja a karjait, reggel kilenc órakor elkezdi nézni a fürdő hölgyeket s mint egy fakir, lélekzetvétel nélkül mosolyog este hatig. Ez alatt az idő alatt mindössze egy sóskiflit fogyaszt el és megiszik rá egy pohár sört. De azt sem a büffében fogyasztja el, hanem kihozza, visszaül a helyére, a kiflit a balkezébe fogja, a sörös-poharat ráteszi a térdére és teljes két órán át elmulat a száraz kiflivel és pohár sörrel.

Nem igen oszlik alfajokra, nagyjában valamennyi ugyanigy viselkedik. Ha idősebb harminc évesnél, akkor rendszerint virágot tesz a szájába. Egy szekfűt, vagy egy rózsabimbót és annak a szárát rágcsálja egész nap. Közben szakadatlanul dúdol. A dalokat, amivel a zenét szolgáltatja magának, rendszerint úgy választja meg, hogy azokat lehetőleg mindenki ismerje. Legszivesebben tehát a népszerű slágereket veszi elő, azok közül is a csintalan szövegüeket s ha feltűnik a láthatáron egy csinosabb nő, rágyujt a dalra, elkezdi táncoltatni a szekfűt a szájában, fejmozdulatokkal kiséri a kuplé ritmusát s amikor a nő hozzáér, a tekintete azt mondja:

— Álljon meg. Hova megy? Ne menjen tovább. Ráérek. Egész estig szabad vagyok. Podloverszky Tihamér a nevem. Enyém az élet, ne menjen tovább kedves. Magát vártam.

Akármilyen jó gondolatolvasók is a nők, ennyit egy pillantásból mégsem értenek. Azt látják csak, hogy Podloverszky úr félkallantyus, akinek alighanem hiányzik egy kereke és nevetve tovább mennek.

Teljesen hat hónapig éli ezt az életet. Helyesebben nyolcig, ha a tavasz már áprilisban kezdődik, vagy szokatlanul hosszúra nyúlik az ősz.

Kétségtelen, hogy sorsukat magukkal hozták már a születésükkel, mégis valamennyit egy fatális véletlen büvöli el. Húsz éves korukban ugyanis, amikor a legtöbb díjnoki minőségben működik valamelyik közhivatalban, egy vasuti utazás alkalmával kalandba keverednek a vonaton. Ennek a kalandnak az emléke és az örökre tovatünő nő illata azután befészkeli magát a lelkükbe, ott lombosodik és terebélyesedik és végül is teljesen megbabonázza őket. Huszonhat éves korukban állanak ki először az utcára és hetven éves korukban még mindig mosolyognak.

S igy halnak meg, — virággal a gomblyukukban.

Kormányválság fenyeget Romániában

A király hazatérése után a Tatarescu-kormány lemond

Bukarest, július 31.

Egyre sűrűsödnek a jelentések, hogy a Tatarescu-kormány lemondása közvetlenül küszöbön áll. A bukaresti lapok most azt irják, hogy

a kormány közvetlenül a király hazatérése után nyujtja be lemondását

és pedig még augusztus havában. Az új választásokat legkésőbb október 15-éig megtartják. Az *Epoca* című lap szerint

szeptember elsején Romániának már más kormánya lesz.

Beavatott politikai körök szerint a kormányváltozás után

a belügyminisztérium szervezetében is változás áll be.

amennyiben a rendőrséget, a szigurancát és a csendőrséget egy újonnan létesitendő *rendőrminisztérium* hatáskörébe sorozzák.

A lapok azt az értesülésüket is közlik, hogy a miniszterelnök

felkérte a kormány tagjait, ne hagyják el egyelőre Bukarestet,

mert fontos politikai döntések állanak küszöbön.

Északkína a titkos kábítószergyár központja

A japán-kínai konfliktus előterében álló tartományokban működik a legtöbb heroingyár. — Minden csempészúton jön forgalomba

Peiping, július 31.

Az 1925-ben és 1931-ben kötött konvenciók alapján egészen ideális volna a helyzet a kábítószerek gyártása terén, ha a *távolkeleten nem gyártanák törvénytelen módon továbbra is óriási tömegekben a legkülönbözőbb bódítószereket.* A morfium gyártása az egyezmény értelmében ellenőrzött helyeken hat év alatt ötvennyolc tonnáról 31 tonnára esett vissza és a kokain gyártása hat tonnáról négy tonnára csökkent. A két fentemlített egyezmény ugyanis a kábítószerek gyártásának mérséklését irta elő.

A törvényes úton előállított kábítószerek pontosan megfelelnek a világszükségletnek, úgyhogy egész minimumra csökkent annak a veszélye, hogy a törvényes úton előállított kábítószer a titkos kereskedelem csatornáiban és útvesztőiben tünik el. Az egyezmények életbelépése előtt, ugyanis *kilencven tonna morfium került titkos utakon titkos piacokra.*

Mandzsukuóban egyre több ópiumot termelnek

Mandzsukuóban és az északkínai tartományokban, ahol jelenleg a japán-kínai háborúskodás folyik,

egyre nagyobb méreteket ölt az ópiumtermelés

és az itt előállított kábítószerek mind a titkos kereskedelem, illetve a *csempészet révén kerülnek forgalomba.* Egyedül Mandzsukuóban 17 százalékkal emelkedett az ópiumtermő területek kiterjedése és az ottani kormány ebben az évben 28 *százalékkal nagyobb bevételre számit* az ópiumeladás révén. Ezenfelül *a japánok állandóan új morfiumgyárakat állitanak fel Csahar tartományban.*

Az itt létesitett gyárak egyike

naponta ötven kiló heroint állit elő,

ami tizenötször akkora, mint amennyi a törvényesen előirt világszükséglet. Iránból negyven-ötven tonna ópiumot hoznak be évente Mandzsuriába, amely a világszükséglet ötszörösét jelenti. A nyers-ópiumot Koreából viszik be Mandzsuriába.

A törvényellenes heroingyártás központja azonban Hopei tartományban van, amelyben Peiping és Tiencsin is fekszik. A viszonyok itt egyenesen megdöbbentők. Russel pasa, aki a kábítószer kereskedelem elleni küzdelem egyik legismertebb szakembere, kijelentette, hogy

azon a területen, ahol a japánok Tiencsin közelében letelepedtek, legalább kétszáz heroingyár működik és ezekben 1500 japán szakember és tízezer kinai munkás dolgozik.

Heti 500 kiló heroin

Napról-napra új gyárakat állitanak fel és bár a heroin kiváló minőségű, mégis csak egy kinai dollárért adják gramját. *Heti ötszáz kilóra becsülik a heroinkivitelt Tiencsiből.* Ebből hatvan százalék egyenesen Északamerikába megy, *harminc százalék jut belőle Európába* és tiz percent megy a világ többi részébe, főként Egyiptomba. *Russel* pasa véleménye szerint

a törvénytelen kereskedelemben forgalomban lévő kábítószerek kilencven százaléka japán eredetű.

A kábítószereket Tiencsinben, Dairenben és környékén, Mandzsukuóban, Jeholban és Kína más vidékein állítják elő.

Ezek az adatok szóbakerültek a népszövetség ópiumbizottságának legutóbbi ülésén. A japán kiküldött megállapította, hogy a Japán ellen emelt vádak túlzottak és a *japán kormány lassan-lassan rendszabályokat léptet életbe a bajok megszüntetésére.* Mandzsukuóról nem nyilatkozott a japán kiküldött, mivel kijelentette, hogy ehhez az államhoz nincs semmi köze. Kijelentette, hogy voltaképen igen mélyen begyökerezett bajról van szó, amelyet csak fokozatosan lehet kiirtani és mivel a japán kormánynak, állandó katonai védekezésre van szüksége, hogy a rendet és a törvényhozást megvédje, ez a kérdés ilyformán egyelőre csak másodrendű szerepet játszhat.

A máktermelés korlátozása

Az elmult évek során kiderült, hogy a kábítószergyártás korlátozása egymaga nem sokat használ és ennek folytán az ópiumbizottság arra törekszik, hogy

a máktermelést korlátozza és ellenőrizze.

A kínai központi kormány, mint ismeretes, a kábítószeranomália megszüntetésére hat éves tervet dolgozott ki, amely a máktermelést, az ópium szállítását és eladását, valamint annak felhasználását ellenőrzi. E terv megvalósítása folytán már bizonyos eredményeket is elért a kínai központi kormány. Az ópiumhoz szükséges mák termesztése egész Kínában tilos hét tartomány és ama területek kivételével, ahol idegenek laknak.

1940-ig azonban meg akarja szüntetni a kormány az ópiumhoz szükséges mák termesztését az egész országban.

Az ópiumbizottság is körülbelül ebben az időben tervezi egy nagykonferencia összehívását, amely újabb mérséklő rendszabályokat fogadna el, amelyekre, tekintettel az óriási kábítószer készletekre és nagymérvű gyártására, feltétlenül szükség van.

Klubhelyiség teljesen ujjáalakítva

tágas, kényelmes, a város szivében, klubok, társas- és sportkörök részére kiválóan alkalmas (egyes estékre is), igénybevehető. Bővebbet: telefon 141-937, d. u. 5-7 óra között.

41. SZÁM. 1890. BUDAPEST OKTÓBER 12. XXXVII. ÉVFOLYAM.

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt: egész évre 12 frt, fél évre 6 frt. Csupán VASÁRNAPI UJSÁG: egész évre 8 frt, félévre 4 frt. Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK: egész évre 6 frt, félévre 3 frt. Külföldi előfizetésekhez a postailag meghatározott viteldíj is csatolandó.

ZALA GYÖRGY.

A magyar géniusz hódító hadjáratra indult. Még nem olyan rég volt, hogy a művelt világ, mely többnyire barátságtalan indulatú információk s nem a közvetlen meggyőződés alapján alkotta meg rólunk itéletét, hajlandó volt tőlünk megtagadni a magasabb szellemi föllendülésre való minden képességet, mely a művelődés nagy versenyében nekünk is tisztes helyet biztosítana. Fél-Ázsia volt előtte hazánk; nemzetünk pedig egy véletlenül ide tévedt ázsiai népfaj, mely a harczok és tán még a politikai alkotások terén érvényesülni birt ugyan, de az emberi előhaladás és nemesebb czivilizáczió munkájában számbavehető tényezőnek nem tekintetett.

Örök dicsősége a jelen századnak, hogy a nemzetünkről táplált ez előitélet és balfelfogás ellen oly sikeresen harczra kelt. Nem szólva a tudósokról, kiknek Európaszerte tisztelettel emlegették nevét; nem íróinkról és költőinkről, kik egészen más világításban mutatták be a világnak a nemzetet, a mely őket szülé; csak a művészetek terén maradva, bátran kérdezhetjük a többi népektől: vádolható-e a nemesebb ízlés, a művészi érzék hiányával az a nép, mely a zeneköltés és exekutiv zeneművészet terén egy Lisztet, Erkelt, Reményit, Joachimot, a képirás terén Markó, Zichy, Munkácsy, Benczúr, Lotz, Székely körül a művészeknek egy oly táborát szülheté, melyet büszkeségének fogna tekinteni a legfejlettebb nemzet is?

Mindenesetre feltünő, hogy az oly szép lendületnek indult művészetek között, melyekhez joggal számíthatjuk oda a műépitészetet is, volt egy, mely a többivel sokáig nem birt arányos lépést tartani. Mintha csak igazolni akarta volna Széchenyi Istvánnak egy borús pillanatában kifejezett azt a lesújtó ítéletét, hogy a magyar fajnak a plasztikai alkotásra hivatottsága egyáltalán nincs: Ferenczytől, a kinek nagyobb az úttörő, mint a művészi érdeme, egészen Izsóig, magyar szobrász vésője alól nem került elő olyan alkotás, melyet dicsekedve mutathatnánk föl a külföld előtt.

Egyenlő rangú művészeink voltak a külföld legelső művészeivel minden egyéb téren, csupán a szobrászatban kellett szégyenkezve beismernünk nagy elmaradásunkat, a hol alig emelkedtünk fölül az izlésesebb kőfaragásnál, s ha akadt is nehány tehetség, a kitől nem vitatható el a kivitelben a művészet ihlete, de az önálló alkotást, a konczepcziót tekintve, sehol nem nyilvánult a nemzetnek az az eredeti szelleme a kőben, a mely az elmondott vagy megírott szóban és vászon, oly hatalmas kifejezésre jutott.

Izsó Miklósnak volt föntartva a dicsőség, hogy e téren első lehetett. Ő volt a magyar életképies iránynak eredeti tehetségű első megteremtője, a kitől még sokat várhattunk.

De a művészetek ez ágának szomorú fátuma volt nálunk. Izsót legjobb férfikorában ragadta el a halál, mielőtt az emlékszerű alkotások terén is méltóképen érvényesíthette volna tehetségét. Várnunk kellett, a míg ez iránynak is támad alkotója. Nem vártunk sokáig. Huszár Adolf olykép indult, hogy bizalommal üdvözölhettük benne azt a művészt, a ki a szobrászatban a monumentális irány korszakát majd megnyitja nálunk. Ám a fátum itt is utólért. Épen akkor midőn hozzáfogott a Magyarországon eddig legnagyobb szobormű elkészítéséhez, melynek minden része formát öltött már képzeletében s egyes részei már a valóságban is: ő is, egész fiatalon, kimult az élők sorából.

Már pedig az, hogy az aradi vértanuk szobra

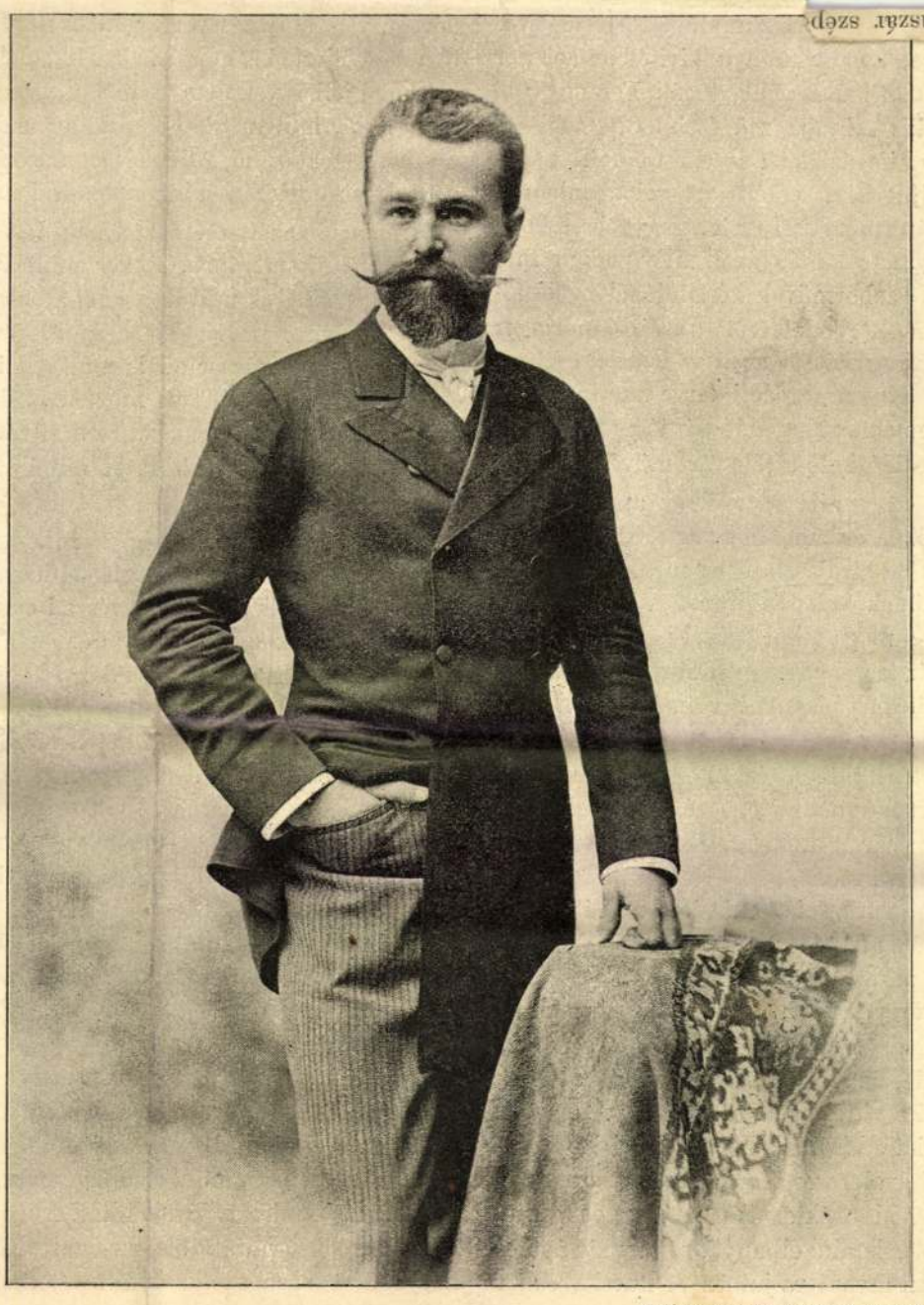

ZALA GYÖRGY.

Halácsy («Atelier parisien») legujabb fényképe után.

minden ízében, fogalmazásában úgy, mint kivitelében magyar művész alkotása legyen, ránk nézve a nemzeti büszkeség kérdése volt. Épen e szobor s az általa kifejeztetni óhajtott eszme volt az, melynek megalkotását nem bizhattuk idegen művészre. Szégyen is lett volna.

De honnan venni kész magyar művészt, ha nincs? Nem volt más mód, mint körülnézni a készülő tehetségek között. Bizonyos elszántság kellett ebben határozni, s a koczkáztatás tudata még indokoltabbá tehette a habozást. Szerencsére a választás jó volt, s az aradi emlék megmutatja, mennyire igaz, hogy maradandó becscsel bíró alkotásokhoz a művészi tehetségnél nem kisebb kellék — az alkalom arra, hogy a tehetség kimutassa magát. Hány igaz tehetség veszhetett el nálunk ily alkalom híján, s tán szobrászatunk érintett hátramaradásának is nem a plasztikai műérzék, hanem az ily alkalom hiánya volt az igaz oka.

Zala Györgyöt, a ki Huszár Adolf örökét, az aradi vértanu-szobor elkészítését átvette, ha nem is ez alkalom szülte hivatott művészszé, de ez alkalom mutatta be olyan művésznek, a minőnek, ki tudja, mily későn lett volna módja bebizonyulnia.

Mert, — és ebben igazat ad nekünk minden műértő, — hivatott művésznek bizonyult. Igaz, hogy a Huszár tervét kellett elfogadnia s a fővonásokban magát ahhoz tartania: de ez művészetén nem kisebbít, sőt azt még inkább kitünteti, mivel korlátok között kellett alkotnia, s minden művészetre örökké igaz marad Göthének az a mondása: «in der Beschränkung zeigt sich erst der Meister», csak a megszabott határok közötti mozoghatás mutatja meg, ki az igaz művész.

Ám e korlátok között Zala szabadon mozoghatott s szabadon érvényesítheté géniusza sugallatát. És ez határozottan javára vált az alkotásnak. Ő gondolta ki szobrának kis mintáját. De a mi kis mintában tetszetős és megvesztegető, nagy arányú kivitelben sokszor bántóvá és kirívóvá válik. Deák Ferencz ülő alakjának kis mintája művészi hatás tekintetében talán kifogástalan: az emberfölötti nagyságban öntött kész emlékszoborról azonban ki mondhatná ugyanazt? Huszár a nagy méretekben való kidolgozás adományával, mely pedig a monumentális szoborművek készítőjénél egyik főkellék, nem igen rendelkezett, s a vértanu-szobor főalakját, Hungáriát is az a veszedelem fenyegeté, hogy Huszár eredeti terve szerint megöntve, az emlék összhangját bántólag fogja zavarni s nem idézi elő a tőle várt művészi hatást.

Két művész zsenije egyesül az aradi emlékben. De a Zala érdeme, hogy az eredeti tervből épen azt tudta kiválasztani és meghagyni, a mi az emlékműnek valóban javára vált, ellenben elhagyott s a maga tehetségével pótolt mindent, a mi Huszár tervében nagy arányokban kivive zavaró hatásúnak bizonyult volna.

Mi az aradi vértanuk szobrában a Huszár, mi a Zala alkotása, miben tért el ez utóbbi művész elődje tervétől és azt miért tevé, — az mind fejtegetve volt már lapunkban. Ezúttal nem kívánunk viszatérni reá.

Czélunk bemutatni a művészt magát, kinek nevét e szép alkotása széles ez országban oly ismertté és rokonszenvessé tette.

Zala György 1858 april 16-án, Zalamegyében, Felső-Lendván született, hol nagyatyja jómódú birtokos vala, de később elszegényedett. «Négy lovas hintón vittek keresztelni, — mondja a művész, midőn bizalmas körben erről beszél, — hogy később gyalogszerre, omnibuszra szoruljak.» Édes anyja, ki Csáktornyán leánynevelő-intézetet nyitott, korán elhunyt, s fia már nyolcz éves korában árvaságra jutott. A fiucska ekkor egy nagybátyjához került, a kinek kőedénygyára volt egy veszprémmegyei sváb faluban, a hol a gyermek az elemi iskolákat végezte. Itt látott először mintázni, a mi nagyon megtetszett neki, s maga is próbálgatta. Első műve az volt, hogy lemintázta a tulajdon öklét s azt a mintát keményre szárítva, fegyver gyanánt használta a sváb fiukkal folytatott katonásdi játékban.

E faluból Pápára, egy másik nagybátyjához került, a ki posztóst akart belőle nevelni. De ő csak rajzolgatott, s ebben telvén minden kedve, alig törődött egyébbel. Ekkor Pestre hozták s a belvárosi reáliskolába járatták. Itt már mint tizenhárom éves gyermek más gyermekek tanításával kereste meg nevelési költségei egy részét. Igen szűkesen élt s néha heteken keresztül élt kenyeren és vizen. Ő volt az iskola legjobb rajzolója s miután az érettségit letette, előbb a műegyetemre, majd a minta-rajziskolába iratta be magát, azzal a szándékkal, hogy rajztanári képesítést nyerjen. Három évig járt az iskolába, szorgalmasan tanulva, szabad idejét a kenyérkeresés gondjai és az önképzés között osztva meg.

Már itt nagy kedvvel gyakorlá magát a mintázásban, s legelső ilynemű kompoziciója, «a sziklához lánczolt Prometheusz» jutalmat nyert. Ez lett alapja s kiinduló pontja szobrászi pályájának. Mert e kis műve egyúttal állami ösztöndíjhoz is juttatá, melyre támaszkodva Bécsbe ment a művészeti akadémiára, hol Helmer akadémiai szobrásznak a tanítványa lett, ugyanakkor mikor Róna József és Loránfi Antal fiatal szobrászaink is növendékei voltak az akadémiának. Az ösztöndíj nagyon szerény levén, a nélkülözések ide is elkisérték, s akként igyekezett segíteni magán, hogy csekélyke díjért a bécsi műegyetemre járó vagyonosabb magyar fiuknak segített szabadkézi rajzaik elkészítésében.

A bécsi akadémián Göthe Ahasverusának szoborban való kifejezésével foglalkozott. Ezt azonban nem fejezte be, mert az akadémiának nagyon is iskolai jellegével nem tudott megbarátkozni s már egy év mulva, 1880-ban, Münchenbe ment, a művészetek ez uj Athenéjébe, a hová mindig vágyott, s a melyre ma is igaz hálával emlékezik.

Münchenben Knabel tanárnak lett gyorsan fejlődő, jeles tanítványa. Ekkor mintázta figyelmet gerjesztő első művét, a «Fél a baba» czimű kedves idyllt, mely megalapítá jövendőjét. E művére talán olvasóink is emlékezni fognak, miután rajza e lapokban megjelent. Egy anya tartja ölében kis gyermekét, elhárítva a gunár fejét, a ki azt feléje nyujtogatja, mitől a gyermek félénken huzódik vissza.

A müncheni kritika igen rokonszenvesen fogadta e kis művet, s itt is feltünést keltett, mikor kiállitották a képzőművészeti csarnokban. Az ifju szobrász e munkájával az önálló alkotások terére lépett. De épen akkor érte az a nagy veszteség, hogy addigi mesterét, Knabelt, a ki különös gonddal ápolta fejlődő tehetségét, elvesztette. Jó csillaga azonban nem hagyta el; nem kevésbbé derék mesterhez, Wittmannhoz vezérlé, a ki valamikor Izsónak is tanára volt, s ki szintén lelkiismeretes gonddal osztá jó tanácsait új magyar tanítványának.

Zala utóbb Wittmanntól a lánglelkű Wagmüllerhez, s ennek halála után Eberle Siriushoz ment, kinek keze alól már mint kiforrott tehetség és kész művész került ki.

Egymásután mintázta Szent Benedek szobrát, Von der Tann tábornok síremlékét s több arczképet, melyek mind tisztult ízlésről s jellemzési képességről tettek tanúságot s nagy reményt keltettek az ifjú művész jövője iránt. Ám azokat is, kik a legtöbbet várták tőle, meglepte újabb s már nagyobb szabású azon alkotásával, mely a művészeknek egy kedvencz tárgyát: Máriát és Magdolnát tünteti föl, egészen új és eredeti felfogásban. Münchenben, a képzőművészeti akadémia kiállitásán jelent meg vele, egyszerre magára vonva az érdeklődést. Tanárai maguk is meg voltak lepetve általa, úgy, hogy az akadémia első rendű érmét kicsiny jutalomnak találták számára s a tanártestület külön elismerését csatolták hozzá, a mi reá nézve annál biztatóbb kitüntetés vala, mivel az őt annyira elismerő tanárok sorában világhirű művészek voltak, a többi közt az azóta elhunyt Piloty is.

E műve is ki volt állítva úgy a képzőművészeti csarnokban, hol a társulat 200 aranyos művészi díját nyerte el, valamint az 1885-ki országos kiállitáson, mely alkalommal rajzát lapunk is bemutatta. Az országos kiállításon többi nagyobb müvei is ki voltak állítva, így a «Fél a babáu» kívül Mária Dorothea és Blaháné mellszobrai s több sikerült mellszobor, melyek élethűségükkel s művészi kivitelükkel általános elismerést szereztek a fiatal művésznek. József főherczeg a boldogult emlékezetű nagy nádor térdeplő szobrát rendelte meg nála az alcsuthi kápolna számára, s annak rajzát annak idejében szintén bemutattuk.

Huszár Adolf elhunytával, mint tudjuk, ő rá esett a bizottság választása, mint a kinek elismert tehetsége az aradi vértanuszobor sikeres elkészítésére leginkább látszott biztositékot nyújtani. Igaz, hogy ily emlékszerű magasabb munka egész addig keze alól ki nem került. De bizott magában, a mint mások is biztak benne. S hogy az előlegezett bizalom ezúttal nem is volt indokolatlan, azt az aradi vértanuk szobra ép oly hangosan hirdeti, mint a hősök dicsőségét, az általuk képviselt eszmét, s a nemzetnek irántuk tanusított hálás kegyeletét.

ARAD.

Idejár a hazaszeretet,
Aggodalom, bánat közepett!
Itt hűti ki forró homlokát,
Új harczokra itt készül tovább.

A vértanuk szent hamvainál
Méltóbb oltárt vajjon hol talál?
Panaszait melyik értené?
Hűség, ihlet innen száll belé.

Honszeretet! ne feledd soha,
Merre van a hősök szent pora,
Sird ki magad ott keservesen,
Még vigaszt is lelsz a gyászhelyen.

Dalmady Győző.

ARAD.

1849 augusztus 11.

(Történelmi emlék.)

1849 augusztus 11-én Arad alatt előörsön voltam. Debreczenből idáig egy huzamban meneteltünk s parancsot kaptunk, hogy itt várjuk be a további intézkedést. Soha sem hittem volna, hogy Debreczennél utoljára mérköztünk az ellenséggel, pedig bármit mondjanak is a magyar hadseregről holmi posthumus történetirók, minden zavar és tétovázás daczára, ott is becsülettel helyt álltunk. Soha sem felejtem el annak a tudja Isten miféle népségből szakadt orosz lovasnak arczát, ki vagy tized magával mint a szélvész reánk tört, a híres 2-ik huszárezred 5-ik századjára. Szakaszmélységben állt a a század, egy szálig kipróbált vén huszárok, és csak némelykor huzodtunk előre vagy hátra 100—150 lépésnyire, hogy az orosz 12 fontos üteg biztos golyóit kikerülhessük. S most egyszerre, egy sűrű kukoricza-tábla sarkát kikerülve, hurrah, kiáltásokkal felénk vágtatnak! Brandl kapitány alatt lova tánczolni kezd, minden ember kiváncsian nézi, hogy Ur Isten ezek mit akarnak, midőn az elvetemedett csapat vezére, ki süvegét vágtatás közben elvesztette, egy fordulattal az első szakasz bal oldalékát támadja meg.

A RÉGI FRANGEPÁN-KASTÉLY, A GYERMEKOTTHON ÉPÜLETE.

A KASTÉLY UDVARA A HOZZÁÉPÍTETT TEMPLOMMAL.

A CZIRKVENICZAI LÁSZLÓ-GYERMEKOTTHON, MELYET KLOTILD FŐHERCZEGNŐ ALAPÍTOTT ÉS TART FENN.

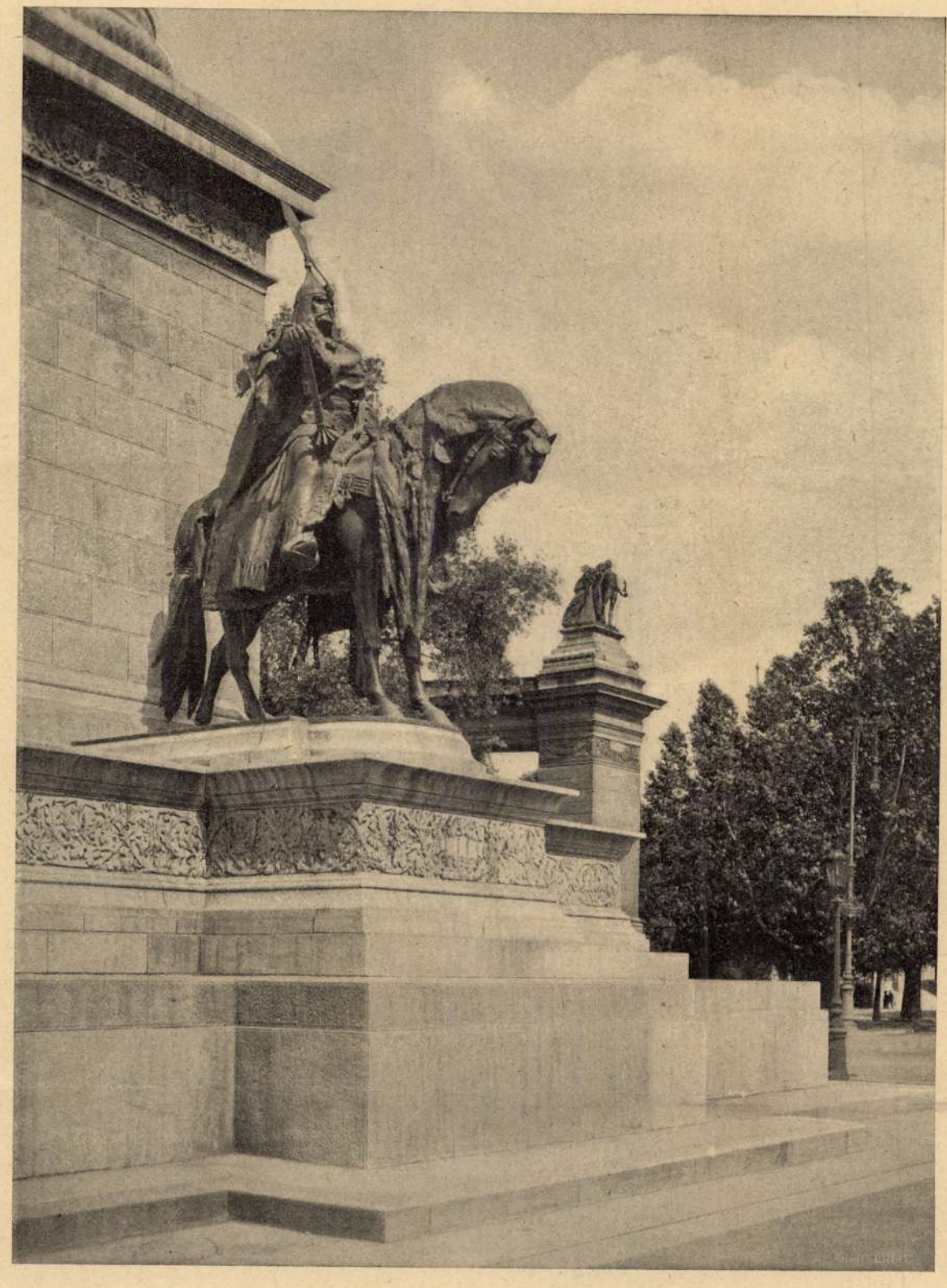

ÁRPÁD SZOBRA AZ EZREDÉVI EMLÉKEN.

MŰVÉSZEINK

— ZALA

Évekkel ezelőtt az olaszok kincses márványtermő földjén, Carrarában járt a franczia szobrászoknak világhirű mestere, Rodin, hogy ellenőrizze több szobrának márványba faragását. Ugyanakkor, mint máskor is csaknem mindég, rengeteg szobrát faragták Carrarában a föld minden nácziójabeli szobrászának. Rodin nagy figyelemmel nézegette ezeket, alaposan megkritizált minden egyeset, s nyilt, egyenes, sokszor a kiméletlenségig őszinte kritikáit mohón szitták magukba a társaságába sereglett művészek és esztetikusok, hogy azokból művészeti igazságokat, törvényeket kovácsoljanak. Szemléje közben a magyar szobrok közül néhány különösen figyelmessé tette és ezekről nagy lelkesedéssel valóságos előadást tartott. Igazi, istenáldotta művész — mondotta többek között — a ki ezeket alkotta, nem pedig mesterember, mint legtöbbje, a ki művésznek vallja magát; mert ezekből kiérzem a művész lelkét is és nemcsak a technikai tudás készségét, a megcsinálás módjának a raffináltságát, virtuozitását látom bennök. Előadása után a szobrok alkotójának neve után kérdezősködött Rodin, s a magyarok örömmel mondották meg néki, hogy a művész, a kit ő hosszasan dicsőitett, Zala György.

Rodinnek Zala Györgyről ez a kritikája most kerül először a nagy nyilvánosság elé, a mikor Zala Györgyöt magát és műtermét képekben megismertetjük, műszerető és művészetet kedvelő közönségünkkel.

Zala műterme a Stefánia- és István-út sarkán áll és nemcsak Magyarországnak, de az egész kontinensnek leghatalmasabb, legszebb műterme. Az atelier pompás művészi díszitésű homlokzata és az épületet övező kert dús zöld bokrai és a pompázó rózsák közül elő-elő tünedező antik szobrok nyomban elárulják, hogy a háznak valamelyik művészfejedelem az ura. Ebbeli hitünk mindjobban beigazolódik, a hogy a kapun belépünk. A bejáróban a medici-i Venus kecses szobra bilincseli le mindjárt figyelmünket, s az atelier hallja meg épen telistele művészettel. A falakon régi mesterek remekműveinek ugyancsak remek másolatai, egyik sarokban a nürnbergi Madonnának fából faragott szobra, a másikban üvegszekrényben

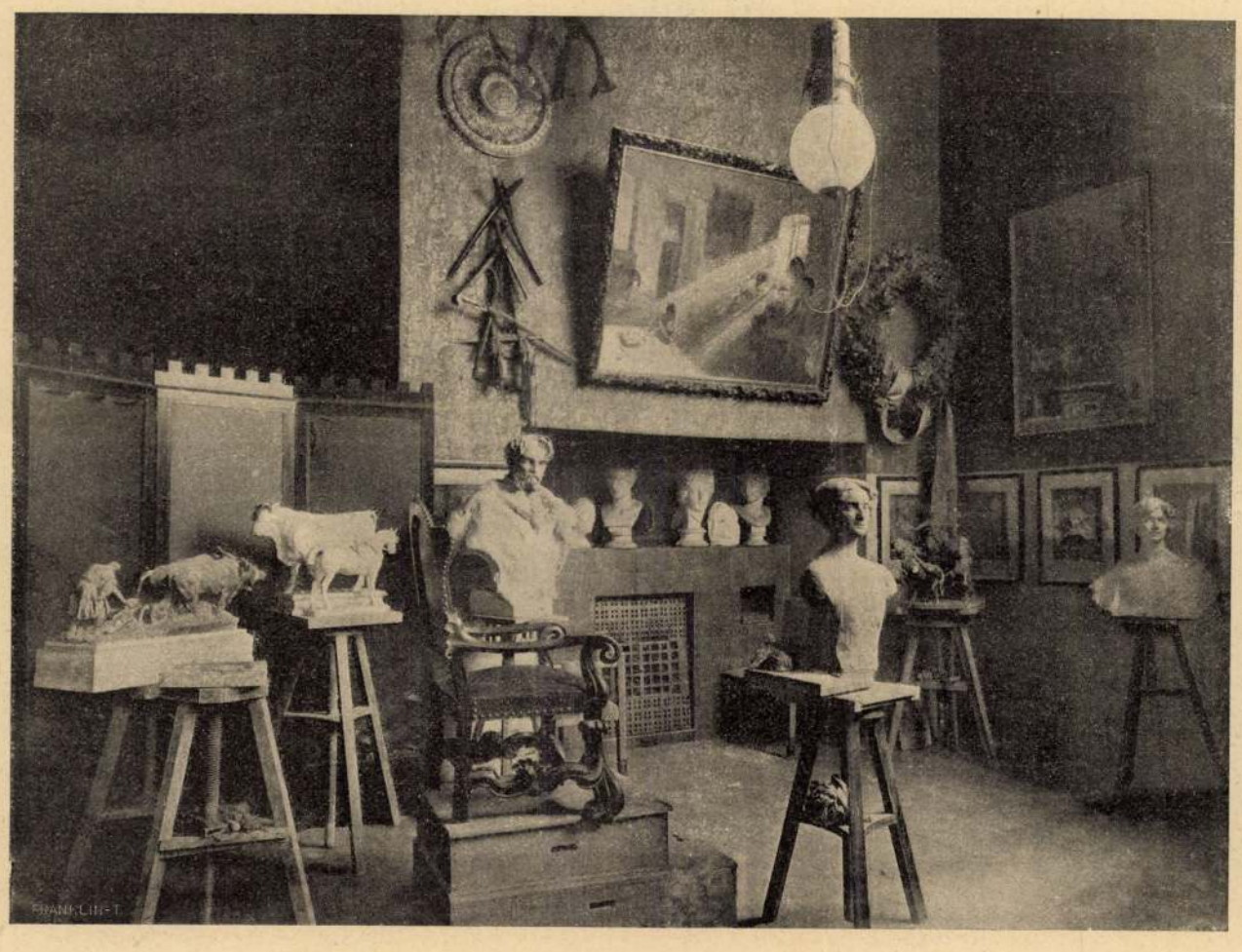

ZALA GYÖRGY KIS MŰTERME.

A FOGADÓ-SZOBA MICHELAN

MŰTERMÜKBEN.

GYÖRGY. —

antik muzeális szobrocskák, a mi mind azt bizonyítja, hogy Zala György az igazi klaszszikus művészetnek a kedvelője, híve. Ugyanilyen klasszikus művészi holmikkal berendezett a Stefánia-útra néző fogadó-szalon is, a könyvtárban pedig száz meg száz a klasszikus szobrászatot tárgyaló munka. Atelier kettő van az épületben, egy kisebb, s egy nagyobb. A kisebbikben piheni ki a művész lázas munkájának fáradalmait és a pihenése abból áll, hogy más mintázófát vesz kezébe és kisebb szobrokon dolgozik. A nagy atelier még a közönséges szemnek is valóságos látványosság. Magas állványokon a magyarok vezéreinek pánczélos, kaczagányos hatalmas lovasalakjai ötlenek legelsőbben a néző szemébe, alant a műterem szögletében pedig hazánk nagy királyainak méltóságteljes alakjaiban gyönyörködhetik a látogató és ha kedve tartja, végig nézheti Magyarország ezeresztendős történetének a bronzkönyvét, a melynek legszebb lapjai mind ott vannak egytől-egyig.

Magyarország ezeresztendős történetét gyúrja most érczbe Zala György, s rövidesen készen is lesz az Ezredévi Emlék, a mely miatt itthon már annyi gáncs érte, a melynek pedig pusztán egyes részleteivel a világ minden részéből elhozta a legnagyobb művészeti kitüntetéseket, hirt és dicsőséget szerzett a magyar névnek. Más művésznek talán már kedvét vette volna a sok támadás; de ő rajongó szeretettel és lankadatlan energiával dolgozik tovább magasztos munkáján és bizva-bizik abban, hogy majd ha készen áll az emlék, megjön az ő igazának a diadala.

És mindazok bíznak ebben, a kiknek csak halvány sejtelmük van arról, mily óriási föladatot végez Zala. Tulajdonképen az emlék elkészítése egy jó emberöltőre való munka még akkor is, ha annak alkotója épen a Rodin istenáldotta művésze. És meg kell gondolni azt, hogy különösen ez az emlék örök időkre készül, s ennek a szobrait nem szabad és nem lehet a művészetben ideig-óráig uralkodó divat szerint megmintázni.

Ezért várjon mindenki még egy csekély türelemmel, a mig az emlék egészen elkészül, s akkor Rodinnel bizvást mi is büszkék leszünk Zala Györgyre.

Lesskó János.

A HÁBORÚ BIGÁJA AZ EZREDÉVI EMLÉKEN.

GELÓ KÉT SZOBRÁVAL.

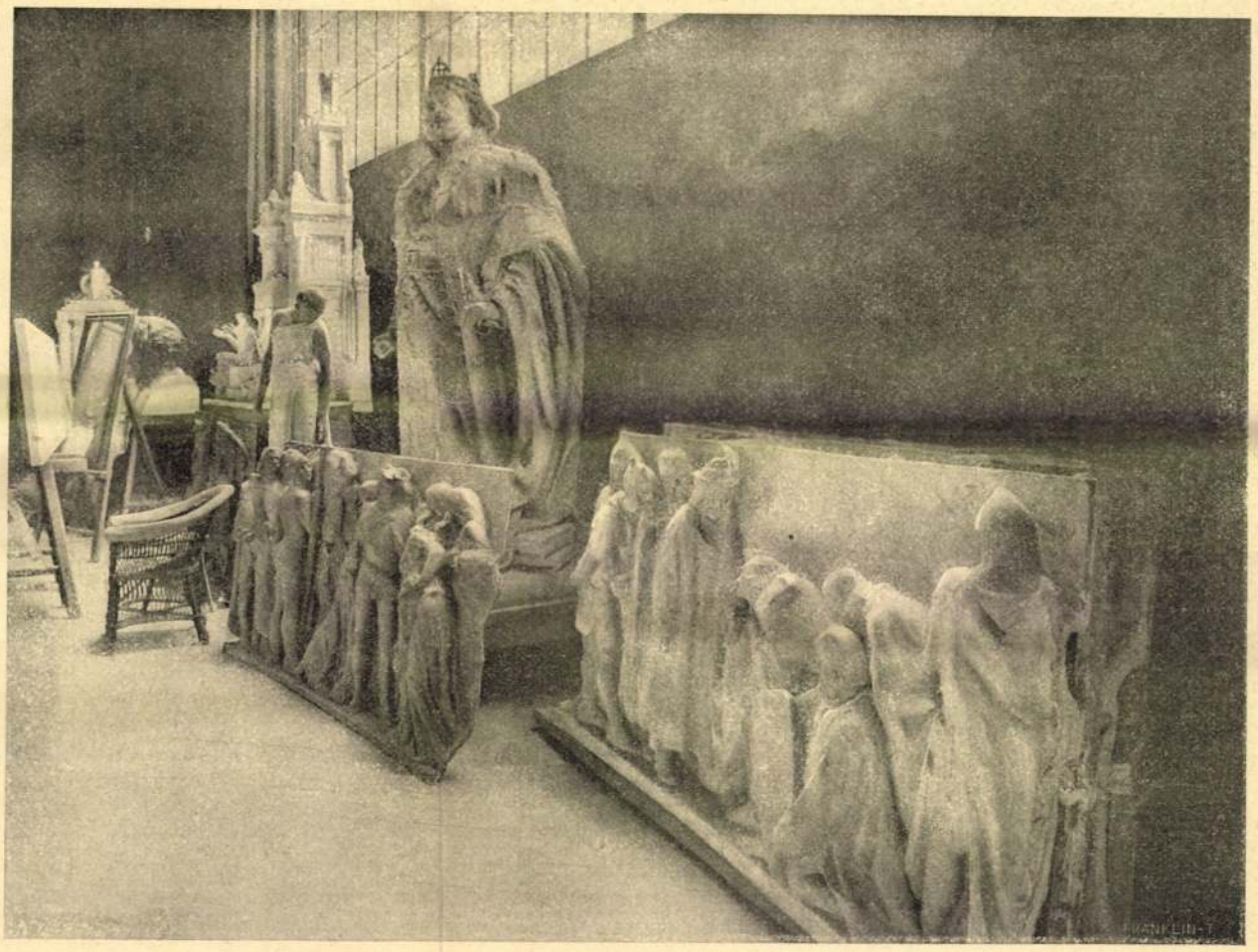

RÉSZLET A NAGY MŰTEREMBŐL. (Királyszobor és dombormüvek az Ezredévi Emlékről.)

FARKAS ALBERT.

(A hortobágyi kiskirály.)

Ismertem. Olyan volt, mint egy terebélyes borús öreg fa, a kit változatlannak látunk egész életünkön át, egy új ágat nem hajt már, mert ő az állandóság képe az idők múlásában, csak a múltak emlékét őrzi s meleget, nyugalmat áraszt maga körül. Nem egy emberöltőt, de a pusztáknak ezer meg ezeréves csendjét, viharzását éreztem mögötte. Az idők végtelenségét. Benne volt a pillantásában, a nézésében, a mely, hacsak valami indulat nem tüzelte, az időkbe veszett bele. Mintha csak ezer meg ezer esztendős emlékekre gondolt volna vissza. A pusztai ember nézése ez, a kinek a szeme nem ismer más határt, csak a föld karimájával sejtelmesen összefolyó, összeölelkező, leboruló kerek eget. A pusztai ember nézése, a ki szemét összehunyítja, hogy azzal is messzebb lásson. A végtelenség tükrözik benne, mert a végtelenségbe vész. A pusztai ember mindent látott misztikusan gazdag szeme. Látta a multat, látja a jelent és látja a jövőt. Látta a puszták egyenességét, végtelenségét; a nap véres leáldozását s biboros pompával való támadását; jeges, villámos fergetegek hirtelen kerekedését s hirtelen elülését; a délibáb tükrözését; a hold titkos, sápadt fényét, csillagos éjszakák sűrű vaksötétjét; tavaszszal a réteken apró tavakba gyűlő hó- meg esővíz szinén a bárányfelhők futását, húzó vadmadarak repülését; nyájakat, méneseket, gulyákat, magános cserényeket, karámokat, hórihorgas, ásitozó kútgémeket, napsugárból, erőből, méltóságból gyúrt pásztornépet; a Hortobágy nádligetes folyását; látta a köröskörül határtalanul terülő puszta minden káprázatos szépségét. S mindez benne volt a Farkas Albert szemében, lelkében. Olyan gazdagságban, olyan teljességben, hogy nem birta el a fantáziája, nem birta el az érzése. Túláradt, szertelenségekbe veszett mind a kettő s őt magát magánossá, hallgataggá tették, mert elfoglalták, betöltötték a gondolatát, a lelkét, a szivét.

Mert akárhogy szeretett is barátkozni, magányt kereső, hallgatag pusztai ember volt az öreg Farkas Albert. Úgy élt az ő kiskirályi kuriáján, a mátai biztosi lakban, mint egy szűkszavú, parancsoláshoz szokott oligarcha. Tett, vett, intézkedett, de mindent csak egy-két szóval. Tisztviselőnek, pásztornak érteni kellett belőle egyaránt.

A mátai puszta tisztviselő-telepe a Hortobágy folyó mentén körülbelül két kilométernyire van a csárda melletti kilencz ívű nagy hidtól. Lesült csenevész gyümölcsös kertek, szarkafészkes akáczosok közt néhány tisztilak, majorsági épületek, cselédlakások, istállók; ez a mátai telep. A biztos, a ménesmester, az állatorvosok és az irnok rezidenciája. Még ma is, tizenkét esztendő multán olyan jól emlékszem az egészre s a legkedvesebb gyerekemlékek melegsége fog el, hogy magam elé képzelem a kedvesen ósdi biztosi lakot meszelt falaival, gangos tornáczával, zsalukáterek ablakaival, belül kopott, foszlott szőnyegeivel, öreg, kényelmes bútoraival; a sifonok tetején és a komótokon négy-öt literes s még nagyobb üvegekben gyümölcságyon illatozó pálinkák, az ablaktövében szódavizes üvegek, a tornáczon csizma, öreg bot, meg mit tudom én hány meg hányféle kedves, patriarkális himi-holmi. A mire csak egy pusztai, öreges magyar úrnak szüksége lehet. Ez volt az öreg fészke, de nem igen lehetett benne nyugta. Mindennap akadt vendége. Ha nem. akadt, fogta az öreg. Szinte erővel is. Mert egy napnál tovább nem birta ki vendég nélkül. Csodálatos ellentmondás volt ez a természetében, de majd megértjük.

Ha tiz órai villásreggelire nem akadt vendég, már akkor nem találta helyét, zsörtölődött, nyugtalankodott s végre is befogatott s küldte a hajdút a kocsival a csárdába:

— Eredj csak fiam, hátha érkezett valaki a reggeli vonattal. Hozd el ebédre. Mindegy, ha valami nimet vagy bogarász lesz is az Istenadta.

Mert ezt a kétfajta embert nézte legkevesebbre az öreg. A németet, meg a rovargyűjtőt. Össze is zavarta őket állandóan.

— A fene egye meg a németjét, ez is bizonyosan valami bogarász — volt a szavajárása.

Vagy pedig:

— Nem lehetett az magyar ember. Akárhogy is mondta. Német volt az, mert bogarászott.

Még azt, hogy német valaki, csak megbocsájtotta valahogy:

— Nem tehet róla, hogy németnek született az Istenadta szerencsétlenje. Bizonyosan nem szivesen tette. De ha nem kérdezték tőle!

A «bogarászt» azonban jóformán emberszámba se becsülte:

— Hát van esze a bolondnak, hogy garmadára gyüjti azt a sok utálatos férget, mikor úgyse veszi meg tőle a fene se? — Vagy pedig: — Mi az Isten csudájának néki az a teméntelen sok tücsök? Tán ugrani akar tőlük tanulni?

Hanem azért kezükre járt mindenben. Kocsit adott nékik s embereket a rendelkezésükre. Ezzel a megokolással:

— Hadd fogják azt a sok férget a bolondok. Minél többet fognak, annál jobb. Legalább azzal is kevesebb marad a Hortobágyon.

De csak mutatta az öreg, hogy ennyire lenézi a munkájukat. Művelt, uri ember volt, a ki minden jóizű mondása daczára is nagyon megértette és méltányolta a tudományt.

FARKAS ALBERT.

Ha német ember volt a vendége, a paprikás csirke elmaradhatatlan volt az asztaláról. Nem volt az a vad német, a kit a finom, tejfeles szaftú étel le ne vett volna a lábáról. Egyik-másik úgy ette, hogy a szeme is kidüledt az élvezettől. Az öreg pedig nézte nagy gyönyörűséggel s elégedetten mondogatta:

— Ez a német, vagy talián, vagy mi az Isten csudája is megsiratja még otthon, hogy nem magyarnak született!

Dulásig jól tartotta a vendégeit, (akárhányszor királyi vendégeket) becsületsértésnek vette, ha legalább két hónapra nem laktak jól s mikor elmentek, még is szidta őket:

— A fene a sok éhenkórászába. Kipusztítanák az embert mindenéből, annyit esznek!

De nem értette ezt félre senki. Tudta azt mindenki, hogy nem sajnálja az öreg. Hiszen bőkezű volt s titokban ki sem tett nála több jót. Csak szavajárása volt, meg hogy szeretett zsörtölni ok nélkül is. Kedvesen, jóizűen, szeretetreméltóan, mint a hogy öreg urak szoktak. S még egy más indító oka is volt a vendégek utólagos szidásának. Az öreg maga se tudta, csak érezte. A puszta magánossá tette, szeretett egyedül lenni, de eredeti természete a társaság szeretetére és keresésére utalta. Ez a két jellemvonása küzdött egymással örökösen. Innen vendégfogdosó és vendégsimfoló kedve. Egy adat az emberi lélek rejtelmeihez.

Még egy jellemvonása domborodott ki vendégeskedése idején. Nyugtalansága. Két perczig nem tudott egy helyben ülni. Egy-egy fogás alatt négyszer-ötször kiment a konyhába, vagy a szomszéd szobába másodperczre is. Az egész ebéd alatt pedig számtalan sokszor. Annyira ismerték ezt a szokását, hogy rosz néven se vették tőle. Egy különczségének tartották. Pedig múltakban gyökerező, mély oka volt az öreg ez önkéntelen szokásának, a mi az életben is jellemezte. Annyira, hogy az öreget, a ki kereste, csak nehezen találta meg, ha egyáltalán megtalálta.

— Nincs itt a biztos úr?

— Az imént még itt volt. Úgy látszik, a lovakat ment nézni az istállóba.

Megy az illető az istállóba:

— Nincs itt a biztos úr?

— Épen most járt itt. Az irodába ment.

Az irodában egy perczig volt, onnan a csárdába ment, onnan valamelyik méneshez, onnan az állomásra, onnan megint máshová. Két-három percznél sehol se volt tovább, s sokszor egész ebédig járhatott nyomában, a ki kereste, míg végre el tudta fogni nagy véletlen szerencsével.

Még régen szerezte az öreg ezt a nyugtalan, helybemaradhatatlan természetét. Hajdúmegyei csendbiztos korában, mikor a betyárokat kergette Debreczentől a Tiszáig, végig az egész Hortobágyon. Akkor kellett örökösen figyelnie, résen lennie, készen az indulásra, lóra ülésre. Nóta is akárhány őrzi az emlékét. Vitéz, bátor zsiványpusztító volt az öreg, nem ijedt meg az árnyékától. Az egyik nóta mégis kigúnyolja:

«Ég a «Cserepes» teteje,
Fábián pej lova benne.
Farkas Berti kerülgeti,
Nem mer hozzá közel menni.»

Ha valaki nagyon meg akarta boszantani, nem kellett, csak ebbe a nótába hogy belekezdjen. Hanem aztán el is vesztette az öreg Berti bácsi barátságát egész életére. Azt pedig nem igen akarta senki.

Annyira nyughatatlan természet volt az öreg, hogy két-három napnál tovább még a Hortobágyon se igen birta ki. Ment be Debreczenbe, hogy másnap vagy azután megint a Hortobágyon legyen. Debreczen—Hortobágy: ez volt az öreg élete. Mintha csak a régi betyár nóta öltött volna benne testet:

«Debreczen a Hortobágytól nagy közfőd,
Pej lovam a gyors futásban össze főtt.
Megpróbáltam kis pejlovam odáig,
Ha kergetik, tud-e futni sokáig.»

Debreczenben háza volt az öreg úrnak a Bethlen-utczán. Ott lakott a felesége. Egy korcsma is volt a házban ezzel a kiirással:

«Vendéglő a három farkashol»

Ha kérdezték a korcsmárost, hogy miért a Három farkashoz, szépen megmagyarázta:

— Egyik farkas a czégtáblára van festve, a másik Farkas a házigazdám, a harmadik Farkas pedig én magam vagyok.

Még csak azt szeretném megirni, milyen nagy úr volt az én kedves Berti bátyám.

Debreczenben azt hitték, hogy mint mátai biztos, ő ügyel fel a Hortobágyra. Milyen tévedés! Dehogy is mint mátai biztos! Azt csak a debreczeniek képzelték! Övé volt az egész Hortobágy. Az egész negyvenhétezer hold. Épen csakhogy a telekkönyvben nem állott a nevén. A ki csak egyszer látta, hogy nézett végig az öreg úr a nagy pusztaságon, hogy mustrálta a jószágot, még csak az ég szabad madarát is rajta, az bizonyosan nem kételkedik állításomban. S nem is úgy gondozta, úgy szerette, mint a város és a birtokos polgárság vagyonát, hanem mint a magáét. S egyetlen keserűsége talán az volt, hogy számolnia kellett róla! A magáéról! Mert ha ezeresztendőn át családi ős szállásuk lett volna, akkor se tekinthette volna inkább a magáénak. A gazdasági tanácsnoknak tartozott az öreg számadással, az én kedves, áldott emlékű nagybátyámnak, Király Gyulának. S mennyi jóságra, mennyi megértésre volt szüksége az utóbbinak, hogy soha össze ne tűzzön vele az oligarchai érzésében annyira hajthatatlan, pusztaian kemény, daczos büszkeségű mátai biztos.

Néhány évvel ezelőtt nagy tragédia érte szegény Farkas Albert bátyámat. A czivisek kibuktatták biztosi állásából. Én azóta nem láttam az öreget, nem is igen hallottam róla, de el tudom képzelni, mennyi keserűséget, szenvedést támaszthatott ez szivében. A királyt képzelem el, a kit saját népe megfosztott koronájától, országától, s számüzetésbe kergetett. S azt hiszem, hogy most, mikor meghalt, ez az emlék volt a legnagyobb keserűség, a mit a sirba vitt.

P. Ábrahám Ernő.

Tehát: — „éljen Szovjet-Oroszország!“

Megszoktuk és már szinte únjuk szóvá tenni, hogy miközben a kormány a társadalmi rendet, békét és konszolidációt hirdeti és minden tettét és nyilatkozatát gondosan megfontolja, — ugyanakkor az a sajtó, amelyet bizonytalan, de nyilvánvaló kapcsok fűznek a kormányhoz, a legvakmerőbben, legteliszájúbban úszít, lázít és keveri a zavart. Nem lepődünk meg azon, hogy valahányszor botrány tör ki, akár egy pestkörnyéki színházban, akár atrocitás történik az országúton, vagy az utcán, a kormány sajtója, ahelyett, hogy minden erejével igyekezne csillapítani a szenvedélyeket, amelyek ilyenkor múlhatatlanul kitörnek, két kézzel dobálja be a tűzcsóvákat a felizgatott kedélyekbe. A félhivatalos sajtó száz év óta azért van a világon, hogy elkenje és elsimítsa a kényes, aggodalmas, veszélyes tüneteket és jelenségeket és e szabály alól az első kivétel a mostani magyar kormánysajtó, amely a lelki durvaság, az igazság iránt való tökéletes közöny és a legotrombább heccelés minden konkurrenciát lehengerelő eszközeivel aknázza ki a legapróbb incidenst az ország köznyugalma és a társadalom békéje ellen, ráadásul mindig az incidens áldozatai ellen használja ki, mindig azok ellen lázít, akiket véletlenül ostorral megütöttek, vagy netán agyonlőttek. Mindezt megszoktuk, az olvasót néha elfogja a harag ennyi visszataszító igazságtalanság és méltánytalanság ellen, de aztán megnyugszik. Egyszerű, tájékozatlan polgár nem láthat bele a politika ingoványába. Lehet, hogy a kormány egészen titokzatos és bonyolult módon ennek a habzószájú, fenyegető és úszító sajtónak a fenntartásával szolgálja a békét, amelyet minden hivatalos nyilatkozatában hirdet. Talán azért engedi garázdálkodni ezeket az államilag támogatott fenegyerekeket, hogy elvegye a jóízlésű olvasóközönség kedvét a szélsőségektől. Ez is célravezető módszer lehet.

De amit a kormány egyik reggeli lapja tegnap művelt, azt mégsem lehet szó nélkül hagyni. Szóról-szóra a következőket írja: „A nemzet militarizálása néhol már tökéletesen sikerült. Itália, Németország, Törökország, Portugália, sőt többé-kevésbbé *Szovjet-Oroszország* hadserege is azzal a biztos tudattal készülhet az elkövetkező nagy mérkőzésre, hogy a front mögül nem fogja hátbatámadni a csüggedés és az alattomos pacifizmus propagandája. Vannak azonban országok, ahol büntetlenül folyik a nemzet lelki leszerelése, a katona-állító tömegek, *a parasztság és munkásság kizsákmányolása, céltudatos elkeserítése.*“

A következő bekezdésben kiderül, hogy Magyarország is ezek közé az országok közé tartozik. Tehát Szovjet-Oroszországban *nincs* kizsákmányolás, *van* hazafias szellem, Magyarországon nincs hazafias szellem és van kizsákmányolás. A kormány kitartott lapja eszménynek állítja oda Szovjet-Oroszországot és azt állítja, hogy Magyarországon *kizsákmányolják a parasztságot és munkásságot*, vagyis betű szerint ugyanazt állítja, mint az 1919-es proletárdiktatura szónokai. Ez a maga barbár együgyüségében vérlázító állítás feltétlenül magyarázatra szorul.

Felszólítjuk a kormányt, valljon végre-valahára színt. Ha azonosítja magát a fizetett lapjával, akkor neki is az a véleménye, hogy Magyarországon kizsákmányolják a munkást és a parasztot. *Ebben az esetben szüntette meg a kizsákmányolást*, utóvégre módjában van, kezében a hatalom. Ha viszont úgy találja, hogy a saját lapja vakmerően és cinikusan uszít a fennálló rend ellen, akkor tiltsa be a lapját. Utóvégre azt mégsem lehet tűrni, hogy az adófizetők pénzéből, hivatalos szinezetben, szélsőnacionalista jelmezben *kommunista propagandát folytassanak.*

A Leo-labdacsok használatával rendszeres bélműködést érünk el. Minden gyógyszertárban kapható.

Leo-labdacs
(Leopilis)

SZEGEDI REKORD:
tizenhétezer főnyi közönség a két szabadtéri előadáson

Szeged, aug. 2.
(A 8 Órai Ujság tudósítása)

A lobogódíszbe öltözött utcák hirdetik, hogy megkezdődtek a szegedi ünnepi hetek. A szombati megnyitóelőadáson körülbelül ötezer néző volt jelen, akik különvonaton érkeztek Budapestről, az ország többi városaiból és a megszállott területekről. „Az ember tragédiája“ előadása előtt *Pálfy* József polgármester nyitotta meg az ünnepi játékokat és idézte

gróf Klebelsberg Kunó szellemét,

aki az Alföld porában felismerte a kultúra kincseit.

— *Az idők távlatában,* — úgymond, — *hálás szeretettel emlékezünk meg gróf Klebelsberg Kunóról, aki itt a Dóm kriptájában, legszebb alkotásainak színhelyén alussza örök álmát.*

Minden eddigit felülmúl a tragédia idei rendezése és számos jelenetben lenyügözően hatott az új beállítás és a statisztéria szerves beillesztése. A tömegeknek nagyerejű bevonása hibátlanul sikerült úgy a fáraó-jelenetben, mint a Miltiades-képben. *A római jelenet alatt kinyilt a templom ajtaja és a nézők elé tárult a kivilágított hajó, ahová Péter apostol a megtért emberpárt az oltárhoz vezette.* Olyan elementáris erővel csendült fel a taps, hogy az elnyomta az orgona búgását és a harangok zúgását is. A szereplők közül *Törzs* Jenő, *Tőkés* Anna, *Kiss* Ferenc, *Mezei* Mária, *Hont* Erzsébet és *Toronyi* Imre arattak osztatlan sikert, de kijutott az ünneplésből a rendező *Hont* Ferencnek is, aki az új beállítással nagy művészi sikert mondhat a magáénak.

A szabadtéri játékok iránti érdeklődés vasárnap kirobbanó sikert hozott. A délelőtti órákban

öt különvonaton közel hatezer látogató

érkezett Szegedre és egész napon át szüntelenül tartott a külföldi és a fővárosi gépkocsik felvonulása. Este nyolc órára, amikor felcsendültek a *János vitéz* dallamai, tízezerfőnyi közönség szorongott a hatalmas nézőtéren. A János vitéz kitünő rendezésben került előadásra. *Orosz* Julia költői Iluskája, *Palló* Imre remek János vitéze, *Szabó* Ilonka czüsthangú királyleánya, *Kiss* Ferenc szívbemarkolóan megkapó alakítása Bagó szerepében, *Solthy* György strázsamestere, *Gózon* Gyula mulatságos francia királya, *Kabók* Győző és *Várkonyi* Zoltán nagyszerű alakításai voltak az előadás főerősségei. A közönség rengeteget tapsolt a nagyszerű előadásnak és Kacsóh Pongrác örökszép dallamainak. A szegedi szabadtéri játékok ezidei mérlege várakozáson felüli, amennyiben *az eddigi két előadást közel tizenhétezer főnyi közönség tekintette meg.*

TÜNDÉRORSZÁGBAN...

Orosz Julia és Palló Imre a János vitéz szegedi szabadtéri előadásán.

Holnap temetik Zala Györgyöt

— A 8 Órai Ujság tudósítása —

Zala György szobrászművész elhunyta alkalmából ma délben értekezlet volt a vallás- és közoktatásügyi minisztériumban Szily Kálmán államtitkár elnökletével. Hóman Bálint vallás- és közoktatásügyi miniszter Zala Györgyöt a nemzet halottjának nyilvánította és temetéséről a kormány fog gondoskodni a vallás- és közoktatásügyi minisztérium útján. A temetés időpontját augusztus 3-án, kedden délután fél 5 órában állapították meg és a halott művészt az Üllői-úti Iparművészeti Múzeumban fogják holnap reggel felravatalozni.

A távollévő Hóman Bálint helyett a kormány nevében Szily Kálmán államtitkár búcsúztatja az elhunytat. Az államtitkár után a Képzőművészeti Tanács parentálja el a halottat, majd a Képzőművészeti Főiskola és a Képzőművészeti Társulat kiküldöttei mondanak gyászbeszédet. Szendy Károly, Budapest polgármestere díszsírhelyet ajánlott fel.

900 tavaszi és őszi model-köpeny, kosztüm és ruha olcsó vására!

Az idényből visszamaradt kabátaimat és ruháimat vevőim kivánságára nem egy tételben adom el, hanem ugyanolyan olcsó árakon, ezidén is **darabonkint** árusitom ki.

Tisztagyapju bélelt és double kabát ... 39.—
Teveszőr-szerü angol raglán ... 35.—
Impregnált és cowercoats angol raglán 69.—, 59.—, 45.—
Ia Model-köpeny, fekete és szines ... 69.—, 59.—, 49.—, 39.—
Ia Model-kosztümök ... 59.—, 49.—, 39.—, 29.—
Délelőtti, délutáni és esti ruhák ... 59.—, 26.—, 21.—, 18.50

BREITFELD SZŰCS
IV., Váci-utca 14.

A református világszövetség szenzációs határozata az erdélyi magyarok érdekében

— *A 8 Órai Ujság tudósítása* —

A presbiteri rendszert követő református egyházak világszövetsége kanadai gyűlésén *az erdélyi magyar reformátusok helyzetéről szóló jelentést nagy megdöbbenéssel fogadták.* A nagygyűlés határozatot hozott, amely szerint *a világszövetség alapos megfontolás tárgyává teszi nagyobb különbizottság kiküldését, amelynek legfőbb célja a román hatóságoknál való közbenjárás és a bukaresti kormánynál a szükséges jogorvoslat kieszközlése.* Végül kimondták, hogy

a romániai reformátusok érdekében egyetemlegesen közbenjárnak mindazon országok külügyminisztereinél, amelyek az európai egyházi segítőközpont munkájában résztvesznek.

A világszövetség távozó elnöke, dr *Curtis* megható szavakkal emlékezett meg *a három üldözött református egyházról: elsősorban az erdélyi, azután a német, végül a mandzsuriai reformátusokról.*

Három lépés az európai béke felé

Chamberlain levelei Mussolinihez és Hitlerhez

London, augusztus 2.

(A 8 Órai Ujság tudósítása)

A nemzetközi feszültség enyhülését jósolják az angol lapok, sőt ezen túlmenően már olyan híreket is közölnek, hogy a közeljövőben általános európai kibékülés következik. Mindezt az angol sajtó Chamberlain kezdeményezésének tudja be. Az angol miniszterelnök kezdeményezése eddig a következő lépéseket eredményezte:

1. *Levélváltást folytatott Mussolinival.* 2. Mint a Daily Mirror tudni véli, *barátságos hangú levelet intézett Hitler Adolf vezérkancellárhoz is.* 3. Utasította *Eden* külügyminisztert, tegye meg az előkészítő lépéseket egy *Londonban megtartandó négyhatalmi konferenciára,* amelyen báró *Neurath* német külügyminiszter és gróf *Ciano* olasz külügyminiszter is résztvennének.

A Daily Mail úgy tudja, hogy

Mussolini válasza már útban van London felé.

A lap Chamberlain kezdeményezésében *döntő külpolitikai lépést lát,* amelyet minden józan politikus csak helyeselhet. A lap utal arra, hogy *Angliának sürgősen el kell ismernie Abesszinia annektálását.*

A új négyhatalmi értekezletet, a félhivatalos *Daily Telegraph* szerint, *valószínűleg októberben tartják meg.*

A Daily Telegraph megerősíti azokat a híreket, hogy

Eden római látogatása esetleg már a közeljövőben bekövetkezik.

Ez a lap is Abesszinia olasz annektálásának elismerésében látja az angol-olasz kapcsolatok javulásának előfeltételét.

SIESSEN JELENTKEZNI

V. Olaszországi különvonatunkra

Aug. 15—29.

15 NAP P 161.-től

Budapesti lakosoknak Utlevél nem szükséges

8 ÓRAI ÚJSÁG Utazási Irodája VI., Andrássy-út 16. 12-89-81

Fontos! Elutazás előtt szerezze be bőrönd szükségletét Kovács böröndök- és bőrdíszműáru üzletében

Csak minőségi áru! IV., Váci-utca 2. Telefon: 18-14-62.

A sikkasztó báró Rosenzweig Tivadar arra sem emlékszik, hogy hívták az édesanyját

Pécs, augusztus 2.

(A 8 Órai Ujság telefonjelentése)

A pécsi rendőrség, mint azt a *8 Órai Ujság* megírta, báró *Rosenzweig* Tivadar ny. gazdászati őrnagyot, a Zrinyi reáliskolai nevelőintézet gazdasági hivatalának volt főnökét *letartóztatta, mert az OTI egy átirata alapján megállapították, hogy a hét évvel ezelőtt nyugdíjba vonult gazdászati tiszt több visszaélést követett el.* A házi vizsgálat, majd az ügyészség vizsgálatának eredménye szerint báró *Rosenzweig* Tivadar összesen *37.357 pengőt sikkasztott el, amiért az ügyészség vádat is emelt ellene.*

A pécsi törvényszék *Szücs* Jenő elnöklete alatt álló tanácsa ma délelőtt kezdte meg a nagyszabású bűnügy tárgyalását. Báró *Rosenzweig* Tivadart szuronyos fogházőr vezette elő. A báró rendkívül idegesen viselkedett a bíróság előtt, *a feltett kérdésekre zavartan válaszolt és arra sem tudott visszaemlékezni, hogy hol született és hogy hívták az édesanyját.* A személyi adatok felvétele után *Buzássy* Lajos királyi ügyész *zárt tárgyalás elrendelését kérte* s a bíróság a tárgyalás egész tartamára, még az ítélet kihirdetésére is zárt tárgyalást rendelt el.

Változás a városháza nyári vezetésében

— *A 8 Órai Ujság tudósítása* —

Augusztus 1-én változás állott be a városháza ügyeinek irányításában, mert *Schuler* Dezső alpolgármester, aki *Szendy* Károly polgármester és *Lamotte* Károly alpolgármester távollétében az ügyeket intézte, ma megkezdte nyári szabadságát. Visszaérkezett néhányheti üdüléséről *Lamotta* alpolgármester, aki a mai napon, mint helyettes polgármester, átvette a városháza vezetését.

Albrecht királyi herceg folytatja délamerikai repülőútját

— *A 8 Órai Ujság tudósítása* —

Albrecht királyi herceg titkári hivatala vasárnap reggel a következő táviratot kapta Albrecht hercegtől a paraguayi Posadasból:

„Kényszerleszállás Csikyvel baj nélkül."

A távirat a posadasi Ideal-szállóból van keltezve. A táviratban szereplő Csiky geológus-tanárral Montevideoban találkozott össze a királyi herceg s onnan együtt repülőgépen folytatták útjukat.

Hazatért nyaraló utasaink III. csoportja

A IV. csoport elindult

Az első augusztusi nap borúval és derűvel váltakozó reggelén gördült ki a délivasúti pályaházból a *8 Órai Ujság* IV-ik különvonata, hogy elvigye gazdag élményeket igérő nyaralásra Itáliába s Párisba ötödfélszáz utasunkat. Már kora hajnalban eleven volt a pályaudvar környéke. Autók, villamosok ontották egyremásra az érkezőket, nőket, férfiakat, fiatalokat, öregeket, akik könnyű szívvel vetették sutba pár rövidke hétre gondjaikat s már előre átadták magukat az utazás boldog hangulatának.

Az indulásig az ismert, megszokott kép. Izgatott futkosás, a csoportok vezetőinek megkeresése, apró kis bevásárlások, bár ez utóbbira alig volt szükség, a figyelmes Utazási Iroda gondoskodása mindenre kiterjedt s azonfelül mindenki számára teljes kényelemről gondoskodott.

Majd elérkezett a felszállás ideje és következett a búcsúzkodás. Ám ez a búcsú nem volt éppen fájdalmas. Mosolyogtak az Olaszországba induló szerencsések és mosolyogtak az itthon maradók, akik kikísérték őket. A vonat ablakában állókhoz felkiabáltak:

— Mulassatok jól és küldjetek mindenünnen anzixot!

Ezt jó szívvel mindenki megigérte és bizonyos, hogy már a határállomásról meg is érkezik az első képeslap. Pontban 6 óra 30 perckor lassú gördüléssel megindult a hosszú kocsisor és vidám kendőlobogtatások közben kirobogott a pályudvarról. A közönség pedig megindult a kijáratok felé és közben kevesen tudták elfojtani a sóhajt:

— De jó nekik!

Este pontosan megismétlődött a reggeli mozgalmas kép. Ismét seregestől jöttek ki a pályaudvarra az emberek, de ezúttal nem búcsúzkodni jöttek. Ellenkezőleg, üdvözölni hazaérkező hozzátartozóikat. A menetrendszerű időben, valamivel esti féltizenegy előtt berobogott a pályaudvarra a *8 Órai Ujság* III. nyaralási különvonata, hazahozva 650 boldog izgalommal örvendező utasunkat. Az egymáshoz tartozók percek alatt megtalálták egymást s a viszontlátás első boldog percei után megkezdődött a kéthetes gyönyörű olaszországi út élményeinek elmesélése. Ez a mesélés bizonyára hetekig is el fog tartani, de akik végigélték a szépséges két hetet, soha el nem muló emlékekként fogják azt megőrizni szívükben.

Flugunfall des Erzherzogs Albrecht in Südamerika.

Buenos Aires, 31. Juli.

(Havas.) Erzherzog Albrecht, der im Flugzeug nach Paraguay unterwegs war, erlitt in der Nähe des Parana-Flusses einen Flugunfall. Der Erzherzog wurde leichter verletzt.

* * *

Auf unsere Anfrage im Sekretariat der erzherzoglichen Hofhaltung wurde uns mitgeteilt, daß man dort ebenfalls erst heute vormittag aus der Depesche des Havas-Bureaus vom Flugunfall erfahren hatte. Der Erzherzog ist seit mehreren Wochen in Begleitung eines engeren Freundeskreises in Südamerika zu Studienzwecken unterwegs. Wenn also bisher aus seiner Umgebung noch keine telegraphischen Mitteilungen vorliegen, so kann dies als *günstiges Zeichen* gewertet werden. Übrigens ist auch das Außenministerium bemüht, durch die ungarische Gesandtschaft in Argentinien über den Hergang des Unfalls und seine Begleitumstände auf funkentelegraphischem Wege nähere Mitteilungen zu erhalten.

Eine Notlandung infolge Motordefekts.

United Press veröffentlicht folgendes Telegramm aus *Poseda* (Paraguay): Erzherzog *Albrecht* wurde gestern von einem glücklicherweise glimpflich ausgegangenen Flugunfall betroffen. Der Erzherzog mußte am Paranaffusse, an der Grenze zwischen Paraguay und Brasilien, eine *Zwangslandung* vornehmen, weil der Motor ausgesetzt hat.

Der Erzherzog, der ein erfahrener und kaltblütiger Flieger ist, sah sich gezwungen, im Gleitflug niederzugehen. *Dabei stieß der Apparat mit dem einen Flügel gegen einen Baum, wodurch der Erzherzog leichtere Verletzungen erlitt.* Nach Anlegung eines Verbandes setzte der Erzherzog die Reise nach Asuncion, der Hauptstadt von Paraguay, fort, wo er Gast der Regierung ist.

Vom Tage.

Osservatore Romano über die ungarischen Verfassungsgesetze.

Aus *Rom* wird telegraphiert: *Osservatore Romano* widmet ihren letzten Leitartikel Ausführungen über die verfassungsmäßige Entwicklung Ungarns. Die wichtigen Gesetze, schreibt das Blatt in der Einleitung, die der ungarische Reichstag in der letzten Zeit votiert hat, bezwecken eine *wesentliche Befestigung des verfassungsmäßigen Lebens* in Ungarn. Diese Entwicklung steht im Zeichen des Gleichgewichtes, hebt den bisherigen *provisorischen Charakter der Staatsführung in Ungarn* auf und füllt auch die Lücken aus. Sodann schildert der Artikel die verfassungsmäßige Entwicklung Ungarns in der Nachkriegszeit, sowie die Bestimmungen über die Erweiterung des Rechtskreises des Reichsverwesers. Desgleichen werden auch auf Grund von Informationen aus zuständigen ungarischen Kreisen die Entwürfe der beiden noch in Vorbereitung befindlichen Verfassungsgesetze geschildert. Das Ergebnis dieser verfassungsrechtlichen Entwicklung, schließt das Blatt, wird sein, daß in Ungarn die Macht der Staatsführung stärker wird, gleichzeitig aber demokratisieren sich auch die gesetzgebende Organe des Landes.

Bei unregelmäßigem Stuhlgang, gesteigertem Blutzufluß zur Leber, Verdauungsbeschwerden und Gemütsverstimmung trinke man längere Zeit tagtäglich morgens auf nüchternen Magen und abends vor dem Schlafengehen je etwa ein halbes Glas natürliches **„Franz-Josef"**-Bitterwasser. Ärztl. empfohlen.

Zunehmende Gewitterneigung.

Von Südwesten her hat eine wärmere Luftströmung ein Ansteigen der Temperaturen bewirkt, wenngleich in Europa die Witterung im allgemeinen — im Verhältnis zur Jahreszeit — etwas kühl ist. Im südlichen Teile des *Mittelländischen Meeres* herrscht eine ausgesprochene Hitzewelle. In *Tunesien* und *Tripolitanien* stieg das Thermometer gestern tagsüber auf 40 bis 42 Grad C und selbst in der Nacht sanken die Temperaturen kaum unter 25 Grad.

Mit der zunehmenden Hitze wächst natürlich auch die *Gewittergefahr*. Bereits für heute nachmittag sind auch hierzulande gewitterhafte Entladungen zu gewärtigen. Für *Sonntag vormittag* kann mit ziemlich schönem, warmem Wetter (Strandwetter!) gerechnet werden; nachmittags wird die Gewitterneigung wieder akut werden.

In den *Alpen* gibt es zahlreiche Gewitter; im Innern *Rußlands* regnet es auf einem Gebietsumfang von etwa 7000 Quadratkilometer.

Heute mittag meldet das Meteorologische Institut:

Die seit Tagen fast gleichbleibende Wetterlage gestaltet sich jetzt in raschem Tempo um. Gegenüber den norwestlichen kühleren Luftmassen, die bisher unseren Erdteil überschwemmt hatten, hat nach dem Mittelländischen Meer zu eine warme subtropische Strömung eingesetzt.

In *Ungarn* bekamen die nordöstlichen Komitate ergiebigere Gewitterregen: Tarcal 5, Szendrőlád 6, Putnok und Mátészalka 7, Kisinóc 10 mm.

In *Europa* war heute früh das Maximum des Luftdrucks 767 mm in Nordfinnland, das Minimum 753 mm in Estland.

Der *Plattensee* hatte heute früh in Keszthely eine Wassertemperatur von 25, in Balatonboglár, Balatonfüred und Siófok von 24, in Kenese von 23 Grad. Die *Donau* ist bei Budapest 20 Grad warm.

Heutige Mittagstemperatur in Budapest 26 Grad Celsius. Barometerstand 760 mm (kaum verändert).

Prognose: Weitere Erwärmung. Stellenweise — namentlich am Nachmittag — Platzregen oder Gewitter.

Georg Zala
1858—1937

Bildhauer Georg Zala ist nach längerer Krankheit heute Früh im Sanatorium Pajor gestorben.

Nun ist der große Rastlose, der Bildhauer Georg Zala, hinübergegangen in die ewige Ruhe. Neunundsiebzig Jahre alt, nach einer fünfundfünfzigjährigen künstlerischen Tätigkeit, die ihn von Triumph zu Triumph geführt hat. Es war ein Siegeszug mit fliegenden Fahnen. Gleich als junger Künstler fand er seinen Weg, und seither ist ihm der Weg nie verlegt worden. Eine Reihe bedeutender Werke ist aus seiner Hand hervorgegangen, und in den meisten dokumentiert sich gute Kunst, gibt sich aber auch leidenschaftliches Wesen kund: in der Bewegtheit, die an ihrer dekorativen Schönheit effektvoll mitwirkt. Nennt man die besten Namen, so wird auch der seine in der ersten Reihe genannt: ein Name, der in der Geschichte der ungarischen Kunst weiterleben wird.

Ein neubarockes Pathos hat es ihm gleich zu Beginn angetan, und beste Münchner und Wiener Einflüsse haben lange Zeit auf ihn eingewirkt. Seine Schulung war ja wienerisch und münchnerisch. In Wien war Edmund Hellmer, in München Josef Knabl, der große Holzschnitzer und Marmormeißler, sein Lehrmeister. Mit ihrem Streben, mit ihrer Art war er in seinen Anfängen vielfach verknüpft und bis zuletzt blieb er voll Hingabe an die dekorative Bewegtheit des Wiener Barock. Auch sein letztes großes Werk, das Stefan Tisza-Denkmal, läßt dieses malerische Barock leuchten, eine Art, die sich der plastischen Schwere widersetzt.

Vor fünfzig Jahren überraschte er die ungarische Kunstwelt mit der Skulptur „Maria Magdalena", die er im alten Künstlerhaus zur Schau stellte. Sie war von Leid und Leidenschaftlichkeit durchwoben, und dennoch ein Werk bester akademischer Kultur. Es war im Sterbejahr Adolf Huszárs, der an der Spitze unserer Bildhauerkunst gestanden hat. Mit der Selbstverständlichkeit, die der Erfolg der Maria Magdalena begründete, ist Zala sein Nachfolger geworden. Auch im innersten Wesen waren sie verwandt, der Hellmerschüler mit dem Zumbusch-Nachtreter. Und Zala ist mit der Vollendung des Arader Mätyrerdenkmals betraut worden. Die „Kampfbereitschaft"-Allegorie des Denkmals, ein heroischer Männerakt, ist ganz Zalas Werk. Und seither führte ihn sein Weg zu größten Erfolgen hinan. Das malerische Honvéddenkmal in der Ofner Festung, die Reiterstatue des Grafen Julius Andrássy, das Tisza-Denkmal, das Deák-Monument in Szeged, dann das Königin Elisabeth-Denkmal bei der Elisabethbrücke sind von ihm.

Und von ihm ist auch das Millenniumsdenkmal in der Stadtwäldchenmündung der Andrássy-ut, das er vor vierzig Jahren in Arbeit genommen hatte und bis jetzt nicht fertigbringen konnte: Noch fehlen zwei allegorische Gruppen rechts und links vom Tor in der halbkreisförmigen Säulenwand. Es ist sein Hauptwerk, eine Summation seiner Eigenart, Richtung, seiner Vorstellungen, Beredtheit. Ein Nebeneinander von sinnvollen Bildern und naturhaften Darstellungen, von Stilwollungen und von Wirklichkeitstreue. Das große Denkmal ist der ganze Zala. Das Genrehafte ins Monumentale gesteigert, Formungswille, der sich im Dekorativen und Pathetischen auslebt, dabei ein Durcharbeiten der Einzelheiten, glückliche Griffe ins Lebensvolle. Jede Gruppe anders gedacht und dennoch in eine Kompositionseinheit gebracht. Prächtige Folgewidrigkeiten in großartiger Konsequenz. Die Figur des Erzengels hoch oben auf der Siegessäule ist der schönsten ungarischen Bildwerke eines. In den Reiterfiguren der Landnahme war Zala ein Realist in guter künstlerischer Bedeutung, in den Gruppen hoch oben auf der Zinne des Hemizyklos gibt er ein Bekenntnis seines Hanges zur Theatralik.

Der Theatralik hold war sein ganzes Wesen, seine Lebendigkeit und seine Verschlossenheit, auch seine stete Bereitschaft, Ausfälle zu machen. Sein Pathos war in seinem künstlerischen Werk voll Leidenschaftlichkeit, in seinem Gehaben aber voll Reizbarkeit. Den Unterschied zwischen seinem und dem Temperament Fadrusz' charakterisiert der Ausspruch: Fadrusz war ein Streiter, Zala ist ein Kampfhahn. Steigerung war die Richtung seines Denkens; Steigerung ins malerisch Dekorative im Schaffen und Steigerung ins Gereizte in der Rede und im Verhalten. Auch in der Kunstpolitik, der er sich in seinen älteren Jahren hingegeben hatte, drang er gern auf Andersgesinnte ein. Die Kampfeshitze war ihm eine angenehme Temperatur, war seiner Heißblütigkeit angemessen.

Leicht verständlich seine Haltung den jungen Modernen gegenüber: die bauen ja alles auf Reflexion, auch ihre baufälligen Gestaltungen, seinem Werk aber haftete kein gedankliches Beiwerk an. Als Symboliker und als Pathetiker, in seinen Bildern und Darstellungen war er immer der Natur nachgegangen. Mag auch sein Vortrag dekorativ gewesen sein, so nahm er dennoch alles durch das Auge auf, nichts durch die Spekulation, und nun kamen die Modernen mit ihrem denkenden Schauen und dem schauenden Denken, mit ihrer spekulativen Betrachtung und wollten Kunst üben. Zala und seine Sinnesgenossen schalten sie Spekulanten. Die Jungen waren jedoch nicht übelnehmerisch, sie ehrten Zala weiter als großen Künstler. Auch um seinen ebenen Weg beneideten sie ihn nicht. Um seinen Aufstieg ohne Schwierigkeiten. Er war der wenigen Künstler einer, die von Anfang an anerkannt waren. Er war ein Prophet in seiner Zeit. Sie hat seine Künstlerschaft gewürdigt, nie hatte er Hindernisse zu überwinden. Bloß einmal im Wettbewerb um das Elisabeth-Denkmal standen ihm und seinen zwei Mitarbeitern, den Baukünstlern Ludwig Jámbor und Zoltán Bálint, ernste Rivalen im Wege. Es war ein mächtiger, die ganze ungarische Öffentlichkeit aufregender Kampf um den Vorrang, jedoch ein ehrlicher Künstlerkrieg. Dann kamen die bösen Zeiten, das Riesengeld für das Monument schrumpfte zusammen, und der siegreiche Zala konnte nur die Goldbronzestatue der Königin im Denkmaltempel formen.

Alle Preise und Prämien, die in den Kunstausstellungen zu erringen waren, sind Zala zuteil geworden. Seinen köstlichen Bildnisbüsten und Figuren, den Allegorien und symbolischen Gruppen und Gestalten, den majestätischen Grabdenkmälern mit kräftiger Linienbetonung und zumeist weicher Formbehandlung. Wirkungsvolle Kompositionen, an deren Wirkung die dekorative Bewegtheit, das malerische Barock und auch das Spiel von Licht und Schatten mitgeholfen haben. Mit einem blühenden Schaffen hat sich Georg Zala seinen Rang, sein Ansehen, seinen Namen erworben, die Corvin-Kette, hohe Auszeichnungen, Goldmedaillen, Ehrenmitgliedschaften. Es war ihm gegeben, die ganze Fülle der Anerkennung seiner Zeit, der Mächtigen und der Kunstwelt auszukosten. In seinen Schöpfungen kam eine Künstlernatur ohne Komplikation zu wertvollem Ausdruck. Sein Name wird in der Geschichte ungarischer Kunst unvergänglich bleiben. Vom Tod heißt es, daß er ein Akt des Lebens ist, sein Tod war vielleicht der einzige Akt seines Lebens, dem er willenlos gegenüberstand.

g—ő.

MA NYIT
a
CAPRI
VI., Teréz-körut 34. Telefon: 125—645.
KURT ADAM
európai mesterverseny győztes zenekarával
KÉK BARLANGBAN
RÁCZ JÓZSI
cigányzenekara
Szolid családi szórakozóhely!
Polgári árak!

Tagesneuigkeiten.

Jubiläum des Bischofs Shvoy. Der Bischof von *Székesfehérvár* Ludwig *Shvoy* feiert morgen, Sonntag, sein zehnjähriges Bischofsjubiläum. Der Kirchenfürst, der bekanntlich vor einigen Monaten eine Propagandareise nach Amerika angetreten hat, kehrt erst am 18. August heim. Am 19. August wird er die bischöfliche Kathedrale in Székesfehérvár, die vor kurzem restauriert wurde, einsegnen.

Der Polarflug Matterns genehmigt. Wie aus *Washington* gemeldet wird, hat sich das Handelsamt veranlaßt gesehen, den beabsichtigten Flug des Piloten James *Mattern* über den Pol nach Moskau doch zu genehmigen. Mattern will nämlich den Monstrestreckenrekord des russischen Fliegers *Gromow* unterbieten und über den Pol ohne Zwischenlandung nach Moskau fliegen. Seinerzeit wollte das amerikanische Handelsamt die Starterlaubnis mit der Begründung nicht erteilen, daß es sich nicht um einen wissenschaftlichen Erkundungsflug, sondern um bloße Sensationsgier handelt. Mattern erhielt jetzt die Starterlaubnis, jedoch erst für das nächste Jahr, mit der Anweisung, bis dahin alles Nötige vorzukehren, um den wissenschaftlichen Erfolg der Flugreise zu gewährleisten.

Kritische Lage der russischen Nordpolforscher. Aus *Moskau* wird gemeldet: Daß die Lage der sowjetrussischen Expedition am Nordpol immer kritischer wird, da das Tauwetter weiter anhält, wurde zum ersten Mal von den Forschern auf der treibenden Eisscholle durch eine Rundfunkmeldung bestätigt. Die Forscher teilten mit, daß sie unbedingt kälteres Wetter brauchten, da der Schnee vor dem Zelt bereits vollkommen geschmolzen sei. Um das Zelt vor dem Eindringen des fußhohen Wassers zu schützen, müßten sie weite Strecken absuchen, um Schnee herbeizuschaffen, aus dem sie einen Wall vor dem Zelt errichten. Wie weiter bekannt wird, wird die Eisscholle von Tag zu Tag immer dünner. Die Forscher haben alle Vorkehrungen getroffen, um sich im Notfalle in kleinen Gummibooten in Sicherheit zu bringen.

Geheimnisvolle Störung des englischen Rundfunksenders. Aus *London* wird berichtet: Eine große Anzahl englischer Rundfunkhörer wurde in der Nacht zum Samstag durch eine geheimnisvolle Stimme aus dem Äther überrascht, die zur großen Bestürzung der englischen Rundfunkgesellschaft plötzlich auf unzähligen Lautsprechern erscholl. Der Gesundheitsminister Sir Kingsley *Wood* hatte gerade eine Rundfunkansprache beendet, als er von einer anderen Stimme als *„dieser blutige Mann"* bezeichnet wurde. Die Londoner Sendeleitung konnte sich der ununterbrochenen Anrufe nicht mehr erwehren und mußte noch kurz vor Mitternacht erklären, daß diese drei Worte natürlich nichts mit der Rede des Gesundheitsministers zu tun hatten. Es soll sich um einen *technischen Fehler* gehandelt haben, der zu der „nachlässigen Einschaltung einer Probe" geführt habe.

Massenbesuch von Amerika-Ungarn in der alten Heimat. Wie aus *Bremen* gemeldet wird, sind dort an Bord des Riesendampfers „Europa" zahlreiche Amerika-Ungarn eingetroffen, die mit einem Sonderzug der Norddeutschen Lloyd-Gesellschaft nach Budapest weitergereist sind.

Austauschbesuch italienischer Junglandwirte in Ungarn. Die alljährlich vom Ungarischen Dorfverband durchgeführte Austauschaktion italienischer und ungarischer Junglandwirte brachte jetzt wieder eine größere Anzahl studierender Landwirte nach Ungarn, wo sie mehrere Monate auf größeren Gütern praktischen Unterricht in der hierzulande üblichen Anbauweise, sowie in allen anderen sie interessierenden landwirtschaftlichen Disziplinen erhalten werden. Die Unterbringung der italienischen Austauschlandwirte erfolgte unter Mitwirkung des ungarischen Ackerbauministeriums in den verschiedenen Gebieten des Landes. Auf Wunsch des italienischen Außenministers wird die ganze Aktion seitens des Dorfverbandes durch den Generalsekretär Dr. *Szekeres* und seitens des italienischen Landwirtebundes durch den Deputierten Franco *Angilini* und des italienischen Publizisten Com. dott Giuseppe *Leonardi* durchgeführt. Sowohl in der landwirtschaftlichen Fachpresse als auch in der landwirtschaftlichen Öffentlichkeit beider Länder wird diese Austauschaktion mit großem Interesse verfolgt, denn aus den bisherigen Ergebnissen darf man einen dankenswerten Erfolg von diesem Studienaustausch für die Praxis der Landwirtschaft ebenso wie für den gegenseitigen geistigen Austausch erwarten.

Italienischer Dampferverkehr nach dem Fernen Osten. Aus *Rom* wird telegraphiert: Nach Meldungen aus *Triest* sind die Renovierungsarbeiten des Ozeanfahrers „Conte Verde" vollständig beendet. Der Schiffskoloß sticht am 5. August in See. „Conte Verde" wurde innerhalb des Bauprogramms der italienischen Schiffahrtunternehmungen in Betrieb gesetzt. „Conte Biancaman" wird nach Beendigung der Renovierungsarbeiten am 20. August in Dienst gestellt, während der Ozeanfahrer „Conte Rosso" jetzt renoviert werden soll. Dieser Riesendampfer wird am 2. September den Verkehr zwischen Europa und Indien wieder aufnehmen. Damit ist die Zahl der aus *Genua* und *Triest* nach dem Fernen Osten verkehrenden Dampfer wieder komplett.

Ein neues Scheidungsparadies. Die Reichtümer, die in dem nordamerikanischen Scheidungsparadies Reno (Nevada) und in den mexikanischen Staaten Chihuahua und Morelos mit der raschen schmerzlosen Vollziehung von Ehescheidungen angehäuft werden, haben geschäftstüchtige Leute in dem kleinen mexikanischen Staat Tlaxkala nicht schlafen lassen. Über Nacht hat auch dieses bisher weithin unbekannte Ländchen einen rasch wachsenden Ruhm als Scheidungsparadies erlangt. Tlaxkala — der Name wird auf allen drei Silben gleichmäßig betont — liegt abseits der großen Reisewege zwischen den Staaten Mexiko, Pueblo und Hidalgo. Es ist reich an historischen Erinnerungen, denn der große Conquistador Cortes verschmähte es nicht, die Hilfe der Tlaxkaltekaner für den Sieg gegen die Azteken anzunehmen; er verdankte den Sieg und die Eroberung des Aztekenreiches nicht zuletzt ihrer Unterstützung. In den letzten Jahrhunderten führte der kleine Staat allerdings ein recht obskures Dasein, und sein einziger Anspruch auf Ansehen in der Welt beruhte nur noch auf dem Wollreichtum seiner Schafherden. Eines Tages nun erschienen plötzlich in den Zeitungen Tlaxkalas geheimnisvolle Bekanntmachungen, durch die irgend jemand aufgefordert wurde, im Gericht von Tlaxkala zu erscheinen und sich gegen eine Ehescheidungsklage zu verantworten, widrigenfalls er für einen „Gesetzesübertreter" erklärt würde. Tlaxkala hatte eine neue Rolle gefunden, die es rasch in Amerika bekannt machte. Die Behörden von Tlaxkala machen es den Scheidungslustigen womöglich noch leichter, als sie es schon in Reno und in anderen Scheidungsparadiesen finden. Nach allem, was über die Scheidungsprozeduren von Tlaxkala bekanntgeworden ist, braucht man zum dortigen Gericht nur einen Vertreter mit einer Amtsvollmacht und „mit einer Bekundung des Wunsches nach Scheidung" zu schicken. Das Gericht lädt dann den anderen Ehepartner durch eine Bekanntmachung im Ortsblättchen vor, die der Geladene, da er fern von Tlaxkala, vielleicht auf der anderen Seite der Welt, wohnt, niemals zu Gesicht bekommt. Ist dann eine gewisse Frist verstrichen, so wird die Scheidung für vollzogen erklärt. Dieses Verfahren ist sehr bequem, aber man hat in verschiedenen Ländern schon gefunden, es sei allzu bequem. So haben argentinische Richter Tlaxkala-Scheidungsurteile für wirkungslos erklärt, und auch in den Vereinigten Staaten und in Mexiko selbst haben sich Stimmen heftiger Kritik erhoben. Dem Scheidungsbetrieb Tlaxkalas aber hat das bisher nicht geschadet — ganz im Gegenteil.

Bei Magen- und Darmbeschwerden, Verstopfung, Aufblähung, Sodbrennen, Aufstoßen, Eßunlust, Benommenheit, Schmerz in der Stirn, Brechreiz bewirken ein bis zwei Glas natürliches **„Franz-Josef"**-Bitterwasser gründliche Reinigung des ganzen Verdauungsweges. Ärztlich bestens empfohlen.

HUNDERTTAUSENDE lesen täglich die KLEINEN ANZEIGEN des PESTER LLOYD

Der Herztod — die häufigste Todesursache in Budapest.

Interessante Feststellungen des Statistischen Jahrbuches für 1937.

Alljährlich veröffentlicht der verdienstvolle Direktor des Hauptstädtischen Statistischen Amtes Dr. I. Ludwig *Illyefalvy* ein statistisches Jahrbuch für Budapest, in dem sämtliche sozialen, wirtschaftlichen und kulturellen Erscheinungen im Leben der Budapester Einwohnerschaft in übersichtlicher Weise behandelt werden. Dabei wird das Material dieses von Jahr zu Jahr volkstümlicher werdenden Almanachs immer reicher. Das soeben herausgekommene veranschaulicht auf fast 600 Seiten die charakteristischesten Daten der Hauptstadt und ihrer Bevölkerung.

Eines der interessantesten Kapitel befaßt sich mit den Sterblichkeitsverhältnissen. Unzweifelhaft zeigen sich *Anzeichen der Besserung* in den Sterblichkeitsziffern. Vom Jahre 1934 abgesehen gab es wohl kaum ein so günstiges Jahr vom Gesichtspunkt des Sterblichkeitsprozentsatzes wie das verflossene. Im *Jahre 1936 betrug die Zahl der Todesfälle in der Hauptstadt insgesamt 15.539*, was einer Verhältniszahl von 14.4 pro tausend entspricht. Wenn man bedenkt, daß vor 60 Jahren diese Ziffern noch 43, zur Zeit der Jahrhundertwende 20.6, nach dem Weltkriege aber 21.9 betrug, so ist diese beträchtliche Zurückdrängung der Opfer des Todes sicherlich ein verheißungsvolles Zeichen. Dabei muß noch bemerkt werden, daß unter den genannten 15.539 Todesfällen 3336 auf Provinzbewohner, beziehungsweise Ausländer entfallen. Rechnet man diese Kategorie ab, so zeigt sich die Lage in einem noch günstigeren Lichte. Jedenfalls lohnt es sich, festzustellen, daß im allgemeinen nur ein Viertel der Verstorbenen in Privatwohnungen verschied, der Rest aber in Spitälern, Sanatorien und sonstigen Heilanstalten. Wie alljährlich ist auch heuer die Zahl der männlichen Todesopfer höher, ebenso wie auch unter den Neugeborenen die Knaben überwiegen. Im *vergangenen Jahre wurden 7775 Männer und 7564 Frauen zu Grabe getragen.*

Die Wintermonate waren auch 1936 die gefährlichsten, doch nach den 1429 Toten des Dezember steht diesmal der *Monat März* mit 1409 Todesfällen an zweiter Stelle, während gewöhnlich der kürzeste Monat, der Februar, mit den Todesopfern an der Spitze steht. Immerhin, wenn man die Zahl der auf einen Tag entfallenden Sterbefälle in Betracht zieht, so gebührt auch diesmal dem Februar mit 1346 Toten der traurige Vorrang. Am günstigsten waren die Sterblichkeitsverhältnisse im Juli, der nur 1093 Todesopfer forderte.

Betrachtet man die wichtigsten Todesursachen nach der neuen internationalen Todesursachen-Einteilung — so erscheinen die *Erkrankungen des Herzmuskels* mit ihren düsteren Ziffern an erster Stelle. Und hier ist auch leider der auffallendste Vorstoß wahrzunehmen. Im Jahre 1935, als die Zahl sämtlicher Todesfälle um 248 höher war als im Jahre 1936, betrug die Ziffer der Todesopfer des erschlafften Herzmuskels 1587 — heuer bereits 1783. Rechnet man noch die an der Erkrankung der Kranzadern des Herzens Dahingeschiedenen (401) hinzu — eine Zahl, die gleichfalls beiweitem höher ist als im vergangenen Jahre (296) — und berücksichtigt man ferner auch noch die übrigen Herzkrankheiten, *so ergibt sich als Gesamtziffer der Herztodesfälle 3074:* Demgegenüber erlagen im Jahre 1920 unter 22.053 Todeskandidaten nur 1596 ihrem kranken Herzen und im Jahre 1929 — in einer um 2000 Opfer größeren Totenziffer — betrug die Zahl der an organischen Herzleiden gestorbenen Menschen 2140.

An zweiter Stelle stehen die *Krebserkrankungen* und die *bösartigen Geschwüre*, die diesmal 1628 Todesfälle herbeiführten. Auch diese Kategorie hat eine bedenkliche Steigerung erfahren, war doch im Dezennium 1920 bis 1930, als diese verheerenden Krankheiten ihre Opfer in einem stetig rapiderem Tempo forderten, die Zunahme dieser Todesart nur 285 (von 1091 auf 1376). Es verdient noch Erwähnung, daß selbst die „gutartigen" Geschwüre sich in diesem Jahre so bösartig verhielten, daß in 297 Fällen der Tod nicht abgewendet werden konnte.

Erfreulicherweise hat die *Lungenschwindsucht* weiterhin von ihrer Kraft eingebüßt. Durch den Ausbau der Prophylaxe und der sozialen Fürsorge gelingt die Eindämmung dieser Volksseuche immer mehr. Dennoch richtet der „morbus hungaricus" immer noch furchtbare Verheerungen an. In Budapest wurden allein 1528 Opfer in das frühe Grab gestoßen. Überdies rief auch die *Tuberkulose anderer Organe* 229 Budapester aus den Reihen der Lebenden. Mag aber auch die Lungenschwindsucht von ihrer früheren ersten Stelle an den dritten Platz zurückgedrängt worden sein — so führt leider unter den europäischen Metropolen immer noch Budapest an erster Stelle.

Über tausend Tote wurden ferner wegen *Lungenentzündung* zu Grabe getragen. In der Reihe folgt die 726 Opfer fordernde *Gehirnblutung*. An *angeborener Schwäche* sind 590 kleine Tote ins Grab gesunken. Demgegenüber betrug die Zahl der Säuglingstoten unter einem Jahr beinahe doppelt so viel (1648), was abermals eine erschreckend große Ziffer darstellt, so daß Budapest unter den großen Städten Europas mit der Mortalitätsziffer von 121 Neugeborenen pro Mille gleich noch *Lodz* und *Bukarest* folgt. Andererseits sind in der Rubrik der an *Altersschwäche* verschiedenen, insgesamt nur 405 Personen gestorben.

Bedeutend ist auch die Ziffer der infolge von *Selbstmordversuchen* eingetretenen Todesfälle (559). Diese Ziffer ist übrigens in stetigem Ansteigen begriffen. Sehr häufig ist auch die Zahl der tödlich verlaufenden *Unglücksfälle*. Im Jahre 1936 sind infolge Fahrlässigkeit und Unvorsichtigkeit, bezw. unglücklichen Zufalles 432 Menschen ums Leben gekommen.

Erfreulicherweise verringern sich die Todesopfer der *Infektionskrankheiten* von Jahr zu Jahr. Die meisten Erkrankungen verursachte der *Scharlach* (3598), doch betrug die Zahl der Todesopfer nicht mehr als 46.

Unter den 2957 *Masernfällen* endeten 41 tödlich. Beträchtlich schwerwiegender verlief die Epidemie des *Keuchhustens*, da unter 1497 Kranken 100 ihr Leben lassen mußten. Beim *Bauchtyphus* war die Lage nur um ein Geringes günstiger, da sich unter 1082 Erkrankten 91 als unrettbar erwiesen. Das alte furchtbare Schreckgespenst, der *Diphtherie*, ist dank den Schutzimpfungen in beträchtlichem Maße gebändigt worden: unter 1884 Erkrankten erwies sich die ärztliche Wissenschaft bei 63 Fällen als ohnmächtig, und zwar — wie in den meisten verhängnisvollen Fällen — deshalb, *weil der Kranke zu spät die ärztliche Hilfe in Anspruch nahm.*

Bei Krankheiten des Herzens und der Gefässe leistet eine kleine Menge natürlichen **„Franz-Josef"**-Bitterwassers, morgens nüchtern genommen, namentlich älteren Leuten, sehr ersprießliche Dienste. Ärztlich bestens empfohlen.

Kommunal-Angelegenheiten

Der Konflikt wegen der Lehrerernennungen beigelegt.

Ein amtliches Kommuniqué über die heutige Konferenz.

Im Interesse der Beilegung des Konflikts, der wegen der Verzögerung in der Erledigung der Ernennungen, beziehungsweise der Beförderungen im hauptstädtischen Lehrkörper eingetreten ist, hat heute vormittag im Zentralstadthaus die von uns bereits angekündigte Konferenz stattgefunden. An der Konferenz nahmen außer dem Oberbürgermeister Dr. *Karafiáth* und dem Bürgermeister *Szendy* auch Vizebürgermeister Dr. *Schuler* und die Magistratsräte *Felkay* und *Farkas* teil. Über den Verlauf der Konferenz, die einige Minuten vor 2 Uhr zu Ende war, wurde ein längeres amtliches Kommuniqué veröffentlicht, in dem es u. a. heißt:

Der Oberbürgermeister hat in einem vom 21. Juli datierten Schreiben dem Vizebürgermeister Dr. *Schuler* mitgeteilt, daß er die Ernennungen, beziehungsweise die Beförderungen im hauptstädtischen Lehrkörper im Verein mit ihm persönlich erledigen will. Im Laufe der Konferenz informierte Oberbürgermeister Dr. *Karafiáth* den Bürgermeister *Szendy* ausführlich über die Vorfälle, die sich im Zusammenhang mit dieser Angelegenheit während seines Urlaubs abgespielt haben. Innerhalb ganz kurzer Zeit konnte festgestellt werden, daß *bezüglich der Grundprinzipien zwischen dem Oberbürgermeister und dem Bürgermeister keine Differenzen oder irgendwelche Schwierigkeiten* nach der Richtung hin bestehen, daß die vom Kultus- und Unterrichtsminister Dr. *Hóman* festgesetzten Richtlinien zur Geltung kommen können.

Gleichzeitig wurde festgestellt, daß die Verzögerung in der Erledigung auf außerordentliche Umstände, nämlich auf die *Anhäufung der Amtsagenden* zurückzuführen sind, durch die nicht nur die Erledigung dieser, sondern auch anderer amtlicher Angelegenheiten beeinflußt worden ist. Für die Zukunft wurden alle erforderlichen Maßnahmen getroffen, und die Angelegenheit der Ernennungen im hauptstädtischen Lehrkörper schwindet hiemit von der Tagesordnung.

Lokalnachrichten.

Kriegsminister a. D. Albert Bartha von einem Auto überfahren. Der gewesene Kriegsminister der Károlyi-Regierung Albert *Bartha* wurde heute auf der Horthy Miklós-ut von einem Mietauto überfahren. Er erlitt ziemlich schwere Verletzungen und mußte in das János-Sanatorium gebracht werden.

Von einem Zuge gerädert. Auf den Rädern der Lokomotive eines in Kelenföld einfahrenden Personenzuges wurden heute nacht Blutflecken entdeckt. Als man die Strecke absuchte, fand man in der Nähe des Viaduktes bei der Horthy Miklós-ut die Leiche eines Mannes, den der Zug förmlich in Stücke gerissen hatte. In den Taschen des Toten fand man einen Brief, aus dem hervorgeht, daß der Betreffende der Anstreichermeister Michael *Peter* junior sich in selbstmörderischer Absicht vor den Zug geworfen hatte und unter den Rädern den Tod fand. Dem Briefe ist zu entnehmen, daß Peter wegen eines Familienzwistes in den Tod gegangen sei.

Lebensmüde. Vor dem MABI-Spital in der Péterffy Sándor-ucca hat sich heute früh die 25jährige in Kistarcsa wohnhafte Private Frau Siegmund *Kamjádi* mit Kupfervitriol vergiftet. Sie wurde schwer verletzt ins Rochusspital gebracht. — Die 22jährige Tochter eines Advokaten, Agate *Homolya* stürzte sich heute nacht von der Kettenbrücke in die Donau, wurde aber von der Motorwache der Polizei gerettet und in das Rochusspital gebracht.

Verhaftete Einbrecher. Am 12. d. M. drangen Einbrecher in die Lederwarenhandlung des Eduard *Klein* auf der Üllői-ut 81 und entwendeten Lederwaren im Werte von 15.000 Pengő. Man konnte seither die Täter nicht ergreifen, bis bei einem Hehler ein Quantum des gestohlenen Gutes vorgefunden wurde. Auf Grund dieser Spur wurden heute die Einbrecher, die Arbeiter Attila *Szilágyi* und Alexander *Dukács*, eruiert und verhaftet. Beide wurden der Staatsanwaltschaft übergeben.

Todesfall. Der Schauspieler und pensionierte Direktor Ferdinand *Heltai* ist heute gestorben. In dem Verblichenen betrauert der Schauspieler Andor *Heltai* seinen Vater. Die Beerdigung findet am 1. August im Rákoskereszturer röm.-kath. Friedhof statt.

Niederländische Reisezüge kommen nach Budapest. In den ersten Augusttagen wird die ungarische Hauptstadt wie in jedem Jahre so auch diesmal eine zahlreiche holländische Reisegesellschaft in ihren Mauern begrüßen können. Die Holländer fahren Montag, 2. August, aus Arnheim im Sonderzuge ab, um in einem elftägigen Reiseprogramm Frankfurt, Wien, Budapest und Prag zu besuchen. Die Holländer erwartet in Ungarn mit dem Wiener Schiff ein festlicher Empfang, außerdem wird ihnen in den staatlichen Kellereien von Budafok auch erlesene Weinkost geboten und ein ganzer Tag ist der Besichtigung der Puszta Bugac vorbehalten. Die Durchführung der Reise liegt in den Händen von Dr. Karl *Márffy*.

Ärztliche Nachricht. Der Internist und Spezialarzt Spitalsadjunkt Dr. Alexius *Moser* ist von seinem Urlaub heimgekehrt und hat seine Ordinationen (I., Attila-ucca 31, Tel.: 161—238) wieder aufgenommen.

ÖLTÖZÉKEK AZ UDVARI BÁLBÓL.

czegnővel és két leányával, *Ferencz Ferdinánd* trónörökös és *Ottó* főherceg. A király napközben látogatást tett a főherczegasszonyoknál.

Ferencz Ferdinánd, Ottó főherczegek és *Mária Jozefa* főherczegnő május elsején utaztak vissza Bécsbe. *Frigyes* főherczeg és családja még itt maradt s megtekintették a városligetben megnyílt mezőgazdasági kiállítást, hol két órát töltöttek. *Klotild* főherczegnő ezalatt a Műcsarnok kiállítását nézte végig.

A *király* május 2-án délután *Gödöllőre* utazott, a honnan csak a kihallgatási napokra, vagy egyéb ünnepi alkalomra tér vissza a fővárosba.

A király a Műcsarnokban. Április 28-ikán délben nézte meg a király a Műcsarnok tavaszi kiállítását. Az előcsarnokban fogadta *Wlassics* közoktatási miniszter és a Képzőművészeti Társulat bizottsága.

A királynak az előcsarnokban *Benkő* igazgatót és *Zala György* szobrászművészt mutatta be a kultuszminiszter. Zalától kérdezte a király, hogy az Andrássy-szobor már elkészült-e? «Igen, felség, a modellje már kész s magát a szobrot a parlamenti palota előtt állítják fel.» «Jó helye lesz ott?» «Igen, a palota déli homlokzata elé kerül,» felelte a művész. Ő Felsége ezután megkezdte a képek szemlélését. Az első teremben az olasz Segantini műveit nézte végig. *Karlovszky* festőművész szolgált magyarázatokkal. *Mihalik* «Rét» című képéről, melyet a múlt számunk közölt, a felség nagy elismeréssel szólt. *Paczka* Ferencz és báró *Mednyánszky* képeit is dicsérte a király, majd *Benczúr* Gyulát szólította meg, kezet fogott vele s megkérdezte, hogy az arczképei kit ábrázolnak. Münchenről is kérdezett egyet-mást a művésztől, mikor megy oda nyaralni és állít-e ki az ottani kiállításon? Bemutatták a királynak *Zemplényi* Tivadar festőművészt is, aztán többeket. A király jóízűn mosolygott *Pállya* Czelesztin bujósdit játszó szatirjain. Tetszett a királynak *Hegedüs* Lászlótól egy arczkép, dicsérte *Telcs* Ede apró szobrait. *Aggházy* tájképét örömmel nézte és *Nagy* Zsigmond bibliai képénél (Jézus az irástudók közt) a művésztől megkérdezte, hogy valamelyik templom számára festette-e? *Bruck* Lajosnak megdicsérte Bogdanovics budai szerb püspök arczképét. A szobor-csarnokban nagyon érdekelte *Strobl* Alajosnak «Kürtös» szobra, mely a budai királyi palota udvarát fogja díszíteni. Ifj. *Mátrai* Lajos «Elűzve» szoborműve előtt bemutatták a művészt a királynak, a ki dicsérte a szobrot. Azután *Herschel* Ottó cseh festő nagy hármasképe elé, — mely Erzsébet királynét a Paradicsomban ábrázolja, — vezették az uralkodót. A bemutatott művésznek ezt mondta a király: «Szép gondolat volt ez öntől! Nagyon szép!» Itt hosszabb ideig szemlélte még *Benczúr kartonjait* s újra szóba állt a művésszel: «Már láttam ezeket az ön műtermében, — így szólt a király — igazán kitünő dolgok.» A *Lenbach*-teremben minden egyes arczképet megnézett. Miguel porosz miniszter arczképére megjegyezte, hogy azt a bécsi Angeli sokkal jobban festette. *Baditz* Ottó «Magdolna» műve előtt a bemutatott művésztől megkérdezte, hogy modell után készült a képe? *Kacziány* képeinél megjegyezte, hogy Stuck német festőt utánozza. — *Knopp* arczképeit, *Tahy* és *Spányi* tájképeit örömmel nézte a király, azután *Szlányi* tájképei előtt állt meg. A bemutatott művészhez kérdéseket intézett. *Balló* Ede arczképeinél a művésztől azt kérdezte, kit ábrázolnak, és dicsérte. *Túry* Gyula arczképei előtt a bemutatott művésznek elismerését fejezte ki. *Neogrády* Antal vízfestményei is tetszettek a felségnek. Az építészeti rajzoknál *Schikedanz* építőművészt mutatták be a királynak. Wlassics miniszter magyarázta el az új Szépművészeti Múzeum építkezéseit. «Most még csak a hátulsó szárnya készül el», jegyezte meg a miniszter. «Hát miért kezdték el hátulról?» kérdezte a király. «Mert ott vannak a fontosabb és szükségesebb helyiségek, a hova a műtárgyakat helyezzük», felelte a miniszter.

A *felség* minden teremben sokat kérdezősködött, megjegyzéseket tett, s távozása előtt örömét fejezte ki, hogy annyi szép képet látott. A műcsarnok előtt nagy közönség éljenezte a királyt, ki Budára hajtatott.

Bál az udvarnál. Április 30-ára az ország főméltóságai, a polgári, közigazgatási, bírósági és katonai hatóságok legfőbbjei mind hivatalosak voltak a budai királyi lak báljára. Azonképen az országgyűlés tagjai, a főpapság, a förendű családok. Esti hét óra után a kocsik szakadatlan sora ment át a lánczhídon Budavárába. A kinek csak rendjele van, akárhány, mind elborította azokkal magát. A hölgyek ragyogó ékszerekkel, selyemben, bársonyban, csipkében jelentek meg. A díszmagyar ruha, a katonaság egyenruhája, a diplomaták aranyhimzésű frakkjai rendkívüli látványt nyújtottak.

A vendégek a szertartási termekben gyülekeztek. A hölgyek öltözékei, szebbnél-szebb ékszerei, az urak pompás díszmagyarjaival vetekedtek szépségben. Két szász honatya s egy ellenzéki öreg úr fekete frakkban, a képviselőház katonatagjai aranyzsinóros attilában, egyenruháikban jelentek meg. A főpapok fejükön lilaszínű és bíborvörös kappával, ibolyaszínű vagy vörösszegélyű fekete talárjaikban érdekes változatosságot hoztak a terem szinpompás képébe. Kálmán Károly néppárti képviselő egyszerű fekete papi öltönye ép úgy feltünt, mint a herkulesi termetű *Takács* jászói prépost fehér premontrei talárja és *Szabó* István képviselő piros máltai lovagpalástja. Fehér tábornoki kabátok és a honvédséghez beosztott generálisok bíbor-vörös attilái közt a törzstisztek egyszerű sötét kabátjai egészen elvesztek. Feltünést keltett a gavalléros megjelenésű pápai nunczius is, *Taliani* érsek, a ki *Gonfalonieriné* urhölgyet, az olasz követségi tanácsos nejét karján vezette be a terembe.

Az udvari bálon a külső fény mellett jó hangulat uralkodott. A király a házigazdai művészetben is a legelső magyar ember; különösen föltünt a bálon a király jókedve és élénk érdeklődése minden iránt. Az udvar kilenczedfél órakor jelent meg a fényes társaságban. A táncz azonnal megkezdődött a csárdással, melyhez Berkes zenekara szolgáltatta a zenét. Frigyes főherczeg két ifjú leánya járta legelől gróf *Apponyi* udvarnagy két fiával. A király és a főherczegek már az első csárdás alatt végigjárták a vendégek sorait és számos kiválóságot tüntettek ki megszólításaikkal. *Mária Jozefa, Izabella* és *Klotild* főherczegnők a jelenlevő hölgyek közül bemutattatták maguknak, a kiket még nem ismertek. *Ferencz Ferdinánd* trónörökös magyarul társalgott a bál alatt. Az első négyes után az élénkség megoszlott. A társalgóterem szárnyajtói megnyíltak s a háttérben a gazdagon felszerelt buffet tünt fel. A diplomaták és hölgyeik egy külön terembe vonultak a tea-asztalok köré. Ezen a kis szigeten kívül minden magyar volt az udvari bálon. A király s Ferencz Ferdinánd főherczeg csak magyarul beszéltek, mindenfelé magyar szó hangzott, magyaros hév hatotta át a tánczokat, a melyeket tüzes csárdással, czigánymuzsika szavával kezdtek. A füzértáncz csaknem éjfélig tartott. A buffet-termekben a hangulat egyre emelkedett. *Széll* Kálmánt nagy lelkességgel fogták közre, a mikor oda belépett. *Ferencz Ferdinánd* és *Ottó* főherczegeket pedig a pezsgős asztalok felé közeledtükkor önkéntelenül kitörő lelkességgel üdvözölték. Az udvar visszavonulása után, éjfél körül, gyorsan ürültek ki a termek.

József Ágost főherczeg családjának magyar nevelője. *József Ágost* főherczeg és neje *Auguszta* főherczegnő április 29-én látogatást tettek *Pannonhalmán* a benczések főapátságában. A főherczeg magyar nevelőt is a benczések közül választott és pedig *Weber* Jácint esztergomi gimnáziumi tanárt. Hű maradt ezzel a családi hagyományaihoz; őt és öcscsét is magyar benczés, *Malatin* atya nevelte

Lukács Györgyné, szül. Kerényi bárónő, fehér moiré ciselé ruha aranyhímzéssel és csipkedíszszel.

Perényi Edith báróné, fehér duchesse ruha, fehér mousseline de soieval bevonva. Szalagdísz és gyöngyvirág-csokor a derékon.

Teleki Edina grófné, fehér taffetas souple ruha festett rózsaszinű virágokkal. A derék merő csipkebehuzat és mousseline de soie fodrok.

Wass Elza és Emma grófnék, kék duchesse-ruhák à la Wattean rózsaszinű selyemmousselinnel bevonva. Csipkedísz.

Karátsonyi Margit és Irma grófnék ruhája fehér duchesseből volt, fehér mousseline behuzattal.

Waldbolt Ilona és Irma bárónék tengerzöld duchesse-ruhában jelentek meg, melyeket fehér kristálycseppes tüll borított. Tüll csokrok és széles duchesse öv adták a díszt.

De ki győzné szerét-számát az elbájoló toilettéknek! Szép volt mind, s a legtöbbje méltó arra, hogy főrangú hölgyeink viseljék őket. E díszes öltözetek *Monaszterly és Kuzmik* utódainak műteréből kerültek ki; kettőt bemutatunk közülük.

Br. B.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

A királytigris, *Bársony* István regénye. E legújabb, a társadalmi életből vett regényében az iró egy férfit nevez királytigrisnek, a ki ravasz, hajlékony, de erőteljes és mégis nőies lényével rendkívüli hatást tesz a női szivekre. Egyszerre két nő szivét hódítja meg: egy szenvedélyes, forró vérű asszonyét és egy eszményi ártatlanságú leányét. A regény bonyodalmát részint az asszonynak szerelmese megtartásáért vívott harcza, részint pedig féltékeny férjének a csábító elleni küzdelme teszi, a melynek tragikus vége az, hogy a «királytigris»-t a féltékeny férj, szövetkezve egy szerelmében megsértett erdészszel, megöli, az asszony pedig öngyilkossá lesz. Bársony a regényben erős szenvedélyeket, lázas indulatokat fest s bár a főszereplő jellemét nem teszi sem elég világossá, sem elég rokonszenvessé, előadásával, az érzelmek, szenvedélyek erőteljes leirásával fenn tudja tartani az olvasó érdeklődését. Legszebbek az egész könyvben a Hidegvölgy természeti szépségét, tavaszi pompáját leíró részek. Nem kevésbbé szép a hidegvölgyi leány ártatlan szerelmi ábrándozásának költői rajza is, melyet még élvezetesebbé tesz az iró, kifejező, magyaros stílje. A regény a «Magyar Hirlap» kiadásában jelent meg; ára nincs feltüntetve.

«A kardpárbaj veszélytelen kimenetele és annak eshetőségei» czímmel egy 112 lapra terjedő kis könyvet adott ki *Cseresnyés* Zoltán honvédhuszár-főhadnagy. Munkájában nem párbaj-kodexet akar adni, hanem fejtegetéseket közöl azokról az eshetőségekről, melyeknek a párbajban a felek ki vannak téve s azokról a lelki és erkölcsi tulajdonságokról, melyekre szükség van, hogy a párbaj az emberre nézve veszélytelenül folyjon le. A könyv czéljáról a szerző maga mondja bevezetésében, hogy «az a normális erők teljes fölhasználására akar útmutatást adni, arra nézve, hogy a párbaj, a küzdelem pillanatában a lelki erők öntudatos, erélyes megfeszítésével miként érvényesüljön a test., fizikai képesség oly irányban, hogy a veszély lehetőleg elkerültessék.» Lovagias szellem lengi át a kis kötet fejtegetéseit, melyeket még a párbaj ellenzői is érdeklődéssel olvashatnak. A könyvhöz báró *Bothmer* Jenő honvédhuszár-százados írt rövid, lelkes hangú előszót.

Nemzeti Szinház. Április 29-ikén került szinre: «*Farsang utólja*», dráma öt felvonásban, irta *Hartleben* Ottó, németből fordította *Beöthy* László. Elég szokatlan világot mutat meg nekünk a német katonai életből, de nem valami kifogástalan erkölcsben, és nagyon merev embereket az egyenruhában. A szerző ügyessége a kaszárnya-élet festésében mutatkozik. A drámája már nem a javabeli poétát mutatja. Különben oly különös morálon épült az egész történet, melynek valószinűségét azzal a fentartással hihetni el, hogy talán csakugyan így lehet a porosz kaszárnyában.

Rudorff Hans hadnagy feleségül akar venni egy tisztességes polgárlányt, Getrudot. De Hans két rokona, mind a kettő tiszt, a lánynyal galád játékot követnek el. A kaszárnyába csalják s a látszat az, hogy Grobitsch kapitányt kereste föl a lány. Rudorff Hans hadnagy ekkor becsületszavát adja ezredesének, hogy a lánynyal most már szakít örökre, feleségül nem veszi. Aztán mikor megtudja, hogy Getrud ártatlan, ezt a szavát már vissza nem veheti, egyenruha nélkül élni nem birna, farsang utolsó napján tehát még utoljára tánczol a menyasszonyával, aztán megöli azt is, magát is. A leánynak is lekötötte becsületszavát. Elsőbb azonban az ezred, melynek egy pár tisztje oly különös erkölcsi felfogást tanusít. A kardcsörtető világ e szomorú drámájába a szerző nem kis erőt vitt, de a közönség elég megütközni valót talált benne. A szerencsétlen hadnagy szerepében *Beregi* Oszkár sok hatással játszott. Aztán *Török* Irma, *Császár* és *Rózsahegyi* egy öreg tiszti-szolga szerepében tetszettek legjobban.

Blaha Lujza a Nemzeti Szinházban. A kitünő művésznőt, Blaha Lujza asszonyt a Nemzeti Szinház örökös tagúl szerződtette, meghagyván azt a szabadságát, hogy a Népszinházban tovább is szerepelhessen. Május 7-ikén harmincz éve lesz, hogy a művésznő először lépett föl mint szerződött tag a Nemzeti Szinházban, a «Tündérlak Magyarországon» czímű népszinműben. A harminczas évfordulón ezt a darabot ismét előadják, a művésznő közreműködésével. A németből átdolgozott ósdi darabból április 30-ikán tartották az első próbát. A művésznőt, ki hosszú idők után először jelent meg a Nemzeti Szinház udvarán, az egész személyzet ott várta és meleg szeretettel üdvözölte.

Uránia-szinház. *Pekár* Gyulának «*A táncz*» czímű művét az Uránia-szinház április 30-ikán mutatta be és nagyon érdekes szemléltető képekkel kisérte a szöveget.

A legrégibb kortól napjainkig láthatni a különböző képeken a táncz fejlődését. Kezdődik a görögök tánczával, melyekhez Rubens és Böcklin képei szolgáltak illusztrácziául, valamint az operaszinház egyik tánczművésznőjének mozgó fényképben visszaadott táncza. A különböző idők tánczát is a legjelesebb mesterek képei mellett mozgó fényképek tüntetik föl. Ezekhez *Márkus* Emilia, *Hegyi* Aranka, és még több művésznő is szolgáltak tánczokkal. A magyar tánczok bemutatása is jól sikerült, részben az Operaház tánczkara után fölvett képek után. A japáni, jávai, néger és egyéb messzevilági tánczok is tetszettek. *Pekár* Gyula maga olvasta föl a magyarázó szöveget. *Kern* Aurél állította össze a régi és új tánczokat kisérő zenét. A közönség sokat tapsolt.

Művészet-történeti előadások az Országos Képtárban. *Berzeviczy* Albert az országos képtárban április 26-ikán felolvasást tartott az olasz művészet XV-ik századi egyik részéről, a lombardiai művészi iskoláról. Lionardo da Vinci hatása alatt fejlődött a lombardiai, vagyis milanói iskola. Követői közt jeles Bernardino *Luini*, a kitől az Országos Képtár is két elsőrendű festményt bír. Luini a lombardiai népéletből és természetből merítette benyomásait s képein ezeket festette. Lelkesedéssel dolgozó művész volt.

A Vigyázó-díj. A Petőfi-társaság április 27-ikén tartott ülésén határozott a 300 koronás Vigyázó-díjra érkezett 196 lirai költemény fölött. Egyet sem talált jutalomra méltónak, tizenkét költeményt azonban egy és más tekintetből kiemelt.

KÖZINTÉZETEK ÉS EGYLETEK.

A Magyar Tud. Akadémia április 29-iki ülése ünnepélyességgel nyílt meg. A népiskolák igazgatóinak megjutalmazására rendelt Wodianer-féle alap díját adták ki. *Göbel* János székesfejérvári és *Vass* Mátyás szegedi népiskolai igazgató-tanítók ezer koronás jutalmat kaptak buzgó fáradozásaikért. De csak *Göbel* jelent meg, Vass betegsége miatt nem jöhetett. Báró *Eötvös* Loránd szép beszéddel adta át Göbelnek a jutalmat, ki megindultan válaszolt. Ezután báró *Radvánszky* Béla koronaőr mondott emlékbeszédet gróf Andrássy Manóról, ki a magyar közéletnek oly érdekes férfia volt s a gyakorlati életben is követni való.

A tíz év előtt elhunyt gróf Andrássy Manó gróf Széchenyi István elveinek tiszteletében nőtt fel, s az országos mozgalmakban is ott volt, a szabadságharczban több testvérével harczolt. A szabadságharcz után külföldre ment, a hol a gazdasági élet ragadta meg figyelmét, s hazatérve a felsővidéki vas-ipar emelését hathatósan elősegítette. E mellett szerette és becsülte a tudományt, az irodalmat és a művészetet. Maga is szenvedélyes gyűjtő volt s kivált a magyar régiségeket gyűjtötte. Hogy magyar régiség ne jusson a külföldre, ne kerüljön idegen kezekbe, még közmondásos takarékosságát is megtagadta. Külföldi útjairól pár könyvet írt. Volt képviselő is; a politikával nem sokat törődött, de gazdasági kérdésekben szavának döntő sulya volt. Személyiségének legkiválóbb tulajdonságát: forró fajszeretetét mintának állíthatjuk. Olyan faját imádó magyar volt, mint ideálja: Széchenyi István. Halála előtt pár héttel a képviselőházban azt sürgette, hogy a kinevezés alatt álló esztergomi érsek költözzék Budára. «Az esztergomi érsek és herczegprímás, a helyett, hogy az esztergomi bazilikára nézzen, a mely Rómára emlékezteti, tekintsen a Mátyás király templomára s az alatta fekvő parlamenti épületre, a mely Magyarország alkotmányosságára fogja emlékeztetni.» Ez volt utolsó szava a nyilvánosság előtt.

A magyarországi hírlapírók nyugdíj-intézete április 28-án tartotta évi közgyűlését *Falk* Miksa elnöklésével. Az intézet, mely húsz évvel ezelőtt alakult, nagyon rendezett anyagi körülmények közt van. Erre való tekintetből *Fenyő* Sándor ismét hangoztatta többször felújított indítványát, hogy az intézet azon tagjainak, kik az alapszabályok szerint már az idén nyugdíjhoz jutnak, a 600 forintban megalapított nyugdíjat emeljék. Az indítvány tárgyalását elhalasztották. Az intézet vagyona most több mint másfél millió korona. Adományokból, tagdíjakból, kamatokból évről-évre gyarapodik. A gyűlés elhatározta, hogy lefesteti *Csernátony* Lajos arczképét, a ki a hirlapírók veteránja volt s 10,000 koronát hagyott az intézetnek. A közgyűlés végül elismerést nyilvánított Falk Miksa elnöknek, ki a megalakulás óta vezeti az intézet ügyeit. A közgyűlést lakoma követte az «István főherczeg» fogadóban. Megjelent *Hegedüs* Sándor kereskedelmi miniszter is, mint régi hirlapíró.

* **A Kárpát-egyesület feloszlása** czím alatt lapunk múlt heti számában foglalt hirre vonatkozólag, melyet pár nappal azelőtt napilapjaink nagy része is közölt, a Magyarországi Kárpát-egyesület titkári hivatala részéről a következő helyreigazító sorokat veszszük:

A m. kir. belügyminiszter által feloszlatott Kárpát-egyesület hivatalos czíme — elég baj, hogy ennek felvétele annak idejében megengedtetett — «Országos Kárpát-egyesület» volt, nehány évvel ezelőtt keletkezett és a Tátra érdekében semmi néven nevezendő működést nem fejtett ki. Az az egyesület, mely nemcsak a Magas-Tátrában, hanem hazánk más hegyvidékein is 1873 óta a turisztika terén úttörő munkát végzett és hazánk idegenforgalmának emelése körül sem csekély érdemeket szerzett, a melynek méhéből fogantatott a «Magyar Turista-egyesület» is, fennáll ma is. Hivatalos czíme: «*Magyarországi Kárpát-egyesület*», védnöke: *Frigyes főherczeg* ő cs. és kir. fensége, örökös tiszteletbeli elnöke *Csáky Albin* gróf főrendiházi elnök, elnöke: dr. *Münnich Aurél* országgyűlési képviselő és tisztviselői tíz év óta az iglói ág. ev. főgimnázium tanári karának négy tagja. Székhelye: Igló. Az egyesület áll középpontból és nyolcz osztályból: a Keleti Kárpátok-, az iglói, a lőcsei, a gölniczvölgyi, a liptói, az Egri Bükk-, a zólyommegyei és a sziléziai osztályból, mely utóbbi csupa külföldiekből áll és 800 tagot számlál. Működését, mely az idegenforgalom emelésére és a turisztika fejlesztésére irányúl, ma is lankadatlanúl folytatja nemcsak a Magas-Tátrában, hanem hazánk más hegyvidékein is, így az aggteleki barlang körül, a mármarosi hegyekben stb. Néhány évvel ezelőtt építette a Felkai-tó és a Zöld-tó mellett álló nagyobb menedékházakat. A mint megkapja a Szepes-vármegye által megszavazott 40,000 korona segélyt, ismét nagyobb alkotásokhoz fog. Működéséről tanuskodni fog a nem sokára megjelenendő «Évkönyve». Idei közgyűlését augusztus első vasárnapján Tátrafüreden fogja tartani.

MI UJSÁG?

Az udvar Budapesten. A király, a királyi család több tagjának Budapesten tartózkodása, az udvari ünnepélyek nagy elevenséggel töltötték el a fővárost, s ez meglátszik nemcsak a társadalomban, hanem a kereskedelemben és iparban is. Az udvari ünnepélyek, a két osztrák új bíbornok szertartásos fogadása és legfelsőbb elismerése, az április 30-iki bál, Ausztria állami méltóságait is Budapestre gyűjtötte, valamint a Bécsben székelő követségeket.

Mária Valéria főherczegasszony április 27-ikén utazott el Budapestről. Előtte való nap meglátogatta a gyermek-menhely-egyesület központi intézetét, melynek védőasszonya. A jótékony egyesület az elhagyott gyermekek istápolója és főleg hölgyek buzgólkodnak, hogy feladatának minél jobban megfelelhessen. A főherczegasszony az egyesület új helyiségeit szemlélte meg a Vendel-utczában, a hol a bizottság tagjai s az intézet gyermekei fogadták. Délután a főherczegasszony az Erzsébet-városi új templomba ment, hol a *Mária-kongregáczió* zászlaját szentelték föl.

A *király* április 27-én reggel a Vérmezőn csapatszemlét tartott a budapesti helyőrség fölött. Ő Felsége teljes megelégedését fejezte ki herczeg Lobkovitz hadtestparancsnoknak a csapatok kiképzéséről. — Az április 28-iki átalános kihallgatásra *Jenő* főherczeg is megjelent, hogy megköszönje lovas tábornokká történt kinevezését; aztán azonnal elutazott. Április 29-én érkeztek meg a másnapi bál alkalmából *Klotild* és *Mária Jozefa* főherczegasszonyok, *Frigyes* főherczeg nejével *Izabella* főher-

ZALA GYÖRGY HALÁLA

Ma reggel 6 órakor a Pajor-szanatórium egyik különszobájában meghalt Zala György szobrászművész. Sikerekben és hivatalos elismerésekben páratlanul gazdag művészi élet záródott be ma reggel.

A 79 éves *Zala* Györgyöt 5 hónappal ezelőtt szállították be a Pajor-szanatóriumba *súlyos influenzával.* Kezelőorvosa, dr. *Zsigmondy* Zoltán elmondta, hogy az ősz mester magas kora ellenére *csodálatos energiával küzdötte le a súlyos betegséget.*

Az influenza azonban *megtámadta a gyomrát, gyomorvérzést kapott* s *Zsigmondy* főorvos jónak látta vérátömlesztést alkalmazni. A vérátömlesztés után *Zala* György állapota lassan javulni kezdett, *még tegnap fent is járt, kedélyesen beszélgetett látogatóival,* mikor tegnap *újra egy gyomorvérzés érte,* melyet *az agg szervezet már nem tudott leküzdeni.*

Betegsége alatt gyakran fogadott látogatókat, kedélyesen elbeszélgetett velük, állandóan olvasott, sokat be-

Zala György

szélt arról, hogy *több szobra van megkezdve, melyeket szeretne mielőbb befejezni. Éppen megbetegedése előtt kezdte a kormányzó mellképét mintázni, melyet a székesfővárosnak ajánlott fel.*

Zala György neve örök időkre össze fog forrni a millennium utáni óriási tempóban fellendülő Budapest életével. *Budapest reprezentatív terein kaptak helyet Zala nagyformátumú neobarok stílusú emlékművei,* melyek a festői mozgalmasságra és a tiszta körvonalak távoli hatására vannak beállítva.

A Millennium utáni gazdag és boldog Budapest szobrásza volt Zala György, annak a kornak, mely nagy ambicióval hirtelen széppé és világvárosivá akarta varázsolni tereit, *nagyméretű emlékekkel és lovasszobrokkal.*

Zala György Alsólendván született, 1858 április 16-án. Fiatalon került ki Bécsbe és Münchenbe, ahol tanulmányokat folytatott. 1884-ben végleg Budapesten telepedett meg és *itthon a hivatalos körök kedvenc szobrásza lett.* Elhalmozták megrendelésekkel.

Ő fejezte be a Huszár Adolf által megkezdett *Aradi vértanuk szobrát,* ő csinálta a *budai Honvédszobrot,* a városligeti *Millenniumi emlékmű szoborcsoportjait, Andrássy* Gyula parlament előtti lovasszobrát, mely nemes arányainál és finom festői sziluettthatásánál fogva nemcsak *Zala György művészi pályafutásának csúcspontját,* hanem Budapest egyik legszebb emlékszobra is. Reprezentatív szobrain sorában következik az *Eskü téri ülő Erzsébet szobor, a tudományegyetem hősi emlékműve* s végül a *Tisza-szobor,* melyet *Orbán* Antallal együtt kivitelezett.

Ezeken a budapesti emlékműveken kívül *Zala számtalan alkotása díszíti vidéki városaink uccáit és tereit.* Rendkívül gyorsan dolgozott, nagyon sok *jellegzetes portrét mintázott* és a Kerepesi temető néhány poétikusan elgondolt síremléke is az ő kezétől származik.

Zala György a háborúelőtti korszak utolsó élő művésze volt. Pályafutása síma és egyenes volt, sohasem kellett anyagi problémákkal küzdeni.

Érdemes munkásságával minden elismerést, kitüntetést és címet megszerzett magának, amit csak művész elérhet. Számtalan érmet és díjat nyert, köztük *az állami nagy aranyérmet.* 1916-ban megkapta a jubileumi Király-díjat, 1931-ben a *Corvin-lánccal tüntették ki,* a kormányzó pedig művészetének elismeréséül *kormányfőtanácsosi címmel ajándékozta meg.*

A sors is kegyes volt *Zala* Györgyhöz. Budapest reprezentatív szobrászához, 79. évét töltötte be ez év áprilisában és a jól elvégzett munka tudatában húnyta örök álomra szemeit.

Mi történt hát a Szent Imre kollégiumban a német diákokkal?

Milyen incidens miatt kellett elégtételt adni az igazgatónak?

Tegnap este a *Magyar Távirati Iroda* útján a következő feltűnő jelentést adták ki:

»Egyes napilapoknak a *budai Szent Imre kollégium* és *három német birodalmi állampolgárságú bentlakója:* Franz *Hemmel,* Ernst *Kienast* és Manfred *Peters* között felmerült *sajnálatos incidenssel* foglalkozó közleményeivel kapcsolatosan *beavatott helyről* a következő tényeket állapítják meg:

Az elmult tanévben a három úr közül egyedül a katolikus vallású Franc *Hemmel* volt csereösztöndíjas és egyedül őt utalta be a vallás- és közoktatásügyi minisztérium a Szent Imre kollégiumba, míg *a két másik, protestáns vallású urat* a kollégium igazgatója saját hatáskörében vette fel a kollégium fizetővendég tagjainak, amiről a vallás- és közoktatásügyi miniszter nem is szerezhetett tudomást, mert *a Szent Imre kollégium nem tartozik fenhatósága alá.*

Ugyancsak nem volt és nincs tudomása a vallás- és közoktatásügyi miniszternek Ernst *Kienast* úr *állítólagos budapesti politikai természetű működéséről sem.*

A három úr saját elhatározásából hagyta el a Szent Imre kollégiumot és *az igazgató és Franz Hemmel között lefolyt vita hevében a kollégium igazgatója részéről történt incidens miatt az igazgató a vallás és közoktatásügyi miniszterhez intézett jelentésében teljes elégtételt adott.«*

A *Magyarország* munkatársa ma délben felkereste *Simon* László prefektust, aki a Burgenlandban pihenő *Tiefenthaler igazgató helyetteseként vezeti a budai Szent Imre kollégium ügyeit* és megkérdezte, hogy milyen természetű »*incidens*« történt a kollégium igazgatója és Franz *Hemmel* német cserediák között és általában mire vonatkozik ez a rejtélyes illetékes magyarázat. *Az »incidens«-ről ugyanis semmit sem tudott eddig a közvélemény.*

Simon László prefektus kijelentette, hogy a napilapokban *ma megjelent közlést nem ő juttatta el beavatott helyhez.* Azt mindenesetre megállapítja, hogy *az »incidens«-t testi fenyítésnek magyarázni lehetetlen feltevés.*

A *Magyarország* munkatársa megállapította, hogy Franz *Hemmel* valóban csereösztöndíjas minőségben lakott a Szent Imre kollégiumban, hová a vallás és közoktatásügyi minisztérium juttatta be. *Hemmel Kienastéktársa* volt, tehát *nem az úgynevezett kereszt-ügyből kifolyólag kellett távoznia a kollégiumból* hanem — mint a mai nyilatkozat is mondja — *saját elhatározásából költözött ki onnan.*

A Szent Imre kollégiumban egyébként természetesen *sohasem alkalmaznak testi fenyítéket a benlakó főiskolásokkal szemben,* legfeljebb *eltávolítják azokat, akiknek viselkedése nem felel meg a kollégium szabályzatában megállapított követelményeknek.* A *Tiefenthaler* igazgató és Franz *Hemmel* között lefolyt vita hevében történt »incidens« tehát az volt, hogy *a kollégium igazgatója a helyzetnek és a követelményeknek megfelelő erélyes szavakkal utasította rendre a német fiatalembert.*

A budai Szent Imre kollégiumban azóta *csend van.* Osztrák és angol diákok laknak most a diákszobákban, *német egy sincs.*

Simon László prefektus rövid nyilatkozatából úgy látszik, hogy *az intézet teljesen belső, házi ügynek tekinti a német diákokkal történt incidenseket.*

Egy taxi alatt súlyos koponyasérülést szenvedett Bartha volt hadügyminiszter

Ma délben féltizenkettőkor a Horthy Miklós úton a Szent Gellért tér felé robogott a BI 476. számú szürketaxi. *Székely* Ferenc, a kocsi sofőre észrevette, hogy ekkor a Bertalan uccánál *egy idősebb úr lelép a járdáról és az 1-es autobusz szemben lévő megállója felé megy.*

Néhány méter választotta el a taxit az úttesten figyelmetlenül áthaladó férfitől, a sofőr fékezett, kétségbeesetten dudált, kiabált, de hiába, az autó elütötte az öregurat.

A szerencsétlenség színhelyén nagy csődület támadt. Az idősebb úr eszméletlenül feküdt a földön. A tömegből ekkor felkiáltott valaki: »*Hiszen ez Bartha Albert, a Károlyi-kormány hadügyminisztere!*« Megérkeztek a mentők, rendőrök szétoszlatták a tömeget, a mentők beemelték az öregurat a kocsiba, ahol magához tért és ezeket mondotta: »*Bartha Albert vagyok, nyugalmazott hadügyminiszter. Kérem, vigyenek a János-szanatóriumba.*«

Azonnal műtőasztalra fektették a szanatóriumban. *Hauber* László főorvos megoperálta. *A több mint egy óráig tartó operáció sikeresen végződött.*

— Koponyasérülése van Bartha Albertnek, — mondotta *Hauber* László munkatársunknak — *egy csontrészt kellett kiemelnünk.* Állapota súlyos, de megnyugtató.

Székely Ferencet, a taxi sofőrjét a XI. kerületi kapitányságra kísérték, itt előadta, hogy *nem tehet a szerencsétlenségről,* hiába tülkölt, Bartha Albert nem figyelt. Az eljárás megindult.

MA NYIT a CAPRI
Teréz körút 34. Tel. 125-645
KURT ADAM
európai mesterverseny győztes zenekarával
KÉK BARLANGBAN
RÁCZ JÓZSI
cigányzenekara
Szolid családi szórakozóhely! Polgári árak!

Cukorbetegségnél, elhájasodásnál és köszvénynél, oxaluria és phosphaturia képződésénél, húgysavas sók lerakódásánál reggelenként éhgyomorra egy pohár természetes **Ferenc József** keserűvíz javítja a gyomor és a belek működését s az emésztést és az anyagcserét tartósan **előmozdítja. Az orvosok ajánlják.**

HÉTFŐN KEZDŐDIK
A NYÁRI POK VÁSÁR
Lipót körút 30 — Mussolini tér Abbazia kávéház mellett — Erzsébet körút 1 — Rákóczi út 13 — Calvin tér 4 — Bécsi ucca 4

— **»Antiszebor«-gyógypúder** a pattanásos, zsíros és mitesszeres arcbőr szuverén háziszere: Dr. med. László V.-féle különleges kozmetikai készítmény. Egyedárusítás Múzeum-patika, IV., Kossuth Lajos ucca 22.

MAGYARORSZÁG kirakata

Leggyorsabb vacsora
Nagy és Eichner
konzerv!

IZZADÁS ELLEN
Do-No-Ka
KRÉM
TUBUSBAN
ÁRA 60 FILL.

Szenzációs **olcsó nyári vásárunk hétfőn** kezdődik.
JAEGER
SZAKÜZLET,
Horváth és Társai, BÉCSI U. 5

Münchengrätzi Cipőgyár
óriási építkezési
occasióját 4000 pár CIPŐ
P 6, 8, 10, 12, 14, 16
árban
IV., Kossuth Lajos ucca 15

Legmagasabb igényt kielégíti a világmárkás angol autó

750 kcm
1125 kcm
1535 kcm
1711 kcm
2510 kcm
5 AUSTIN
típus.
Raktárról szállítható.
Bruck VIII., Tavaszmező ucca 22/a
Saját service

1-SZER hívni kell Önt,
2-SZOR magától jön,
3-SZOR Ön hív másokat is
Uporhoz a vursztliba
Sörözö. Halvacsorák!
Upor revü-jazz

Nagy nyári idényvégi
szandál és cipő
VÁSÁR
Jólismert minőség, ízléses modelek
és MOST
POTOM ARAK!
»VERA« IV, Kossuth Lajos u. 11.

Ödön, gyere haza!
Hitvesed nagy örömet tud szerezni Neked, ha ő is elmegy a "Müller Divatház" Kálvin tér 3, Berlini tér 3 vagy Rákóczi út 1 alatti üzleteibe és a nyári vásáron vesz Neked is abból a finom, jószabású puplinanyagból készült ingekből, amelyet most 6.90-ért lehet vásárolni. Siess Te is venni, meg leszel elégedve.
Aggódó Anyád.

CEYLON KÁVÉHÁZ
Rottenbiller ucca 10.
Modernül, újonnan átalakítva,
szombaton megnyílik!
Kiszolgálás, árak, minőség: elsőrangú!
Vajda Sándor
a „Múzeum kávéház" volt tulajdonosa

HASKÓ
mérnök
CIÁNOZ
szobánként 8 pengötől
ERZSÉBET KORÚT 16
Telefon 135-036

MATTEINE
CIÁNOZ
JÓTÁLLÁSSAL
VI., KIRÁLY UCCA 16.
TELEFON 116-138

Mátyásföldi parcellázás
1000 villatelek
villamosnál, Pesttől 8 km, 150 □-öles telek ára 825–1200 P. Havi részlet 15–20 P. Foglaló egyhavi részlet
Özv. gróf Pejacsevich Márkné uradalmának irodája:
Budapest, József körút 22.
Telefon: 139-143, délután 2–6 óráig.

Albrecht főherceget repülőbaleset érte Dél-Amerikában

Buenos Aires, július 31.

Albrecht királyi herceget, aki repülőgépén útban volt Paraguayba, a Parana folyó közelében szerencsés repülőbaleset érte. A királyi herceg könnyebben megsérült. A baleset úgy történt, hogy a repülőgép motorja felmondta a szolgálatot, mire a királyi herceg hirtelen végrehajtott siklórepüléssel leszállt. Amikor földet ért, gépének egyik szárnya fához ütődött és a főherceg eközben könnyebben megsebesült. A jelentéktelen sérüléseket bekötözték és a főherceg folytatta útját Asuncionba, Paraguay fővárosába, ahol a kormány vendége.

*

Albrecht főherceg és pilótája a nyár elején indult el Budapestről Dél-Amerikába. *Két repülőgépet vittek magukkal, a Gerle 15-öt és a Gerle 16-ot*, amelyet külön erre a délamerikai túrarepülésre építettek a műegyetemi sportrepülők. Albrecht főherceg pilótája a kiváló magyar sportrepülő, *Bánhidy* Antal.

A főherceg kíséretével. *Bánhidyval és szárnysegédével* Hamburgban szállt hajóra. Innét indultak Dél-Amerika felé, Buenos Airesbe, ahonnét *a repülőtúra startolt.*

Albrecht főherceg célja ezzel az úttal elsősorban *a magyar sportrepülés propagálása volt*, ezért választotta *a két magyar gyártmányú Gerle-gépet.*

A napokban startoltak Buenos Airesből a túra célja, *Paraguay fővárosa, Asunción felé.* Az út részleteiről semmiféle jelentés nem érkezett, azt sem tudjuk bizonyosan, hogy mennyi ideig tart, csupán a célját tudjuk: *a repülőgép megbízhatóságának vizsgáját szolgálta volna.* A főherceg útjáról eddig semmiféle híradás nem érkezett, csak azt tudjuk, hogy *augusztus 20-ára Budapesten akart megint lenni, hogy résztvegyen a Szent István napi körmeneten.*

Egyetlen hír tehát ez a távirat.

Beszéltünk *Albrecht* főherceg titkári hivatalával, ahol a következő felvilágosítást kaptuk:

— *Mi eddig semmiféle hírt nem kaptunk a fenséges úr balesetéről.* Ebből arra következtetünk, hogy *a baleset jelentéktelen, különben kísérete azonnal értesített volna bennünket.* Hiszen a fenséges úr bizonyára adott volna nekik utasítást, ha komoly az eset, éppen az itthon tartózkodó családtagjai, *a nővérei miatt.* Csupán azt tudjuk, hogy *a fenséges úr kényszerleszállást végzett, a gépe megsérült és ő jelentéktelen sérüléseket szenvedett.* Megkértük a külügyminisztériumot, hogy *érdeklődjék a buenosairesi magyar követségnél a baleset részleteire vonatkozólag és keressen az ottani magyar hatóságokkal közvetlen érintkezést.*

A *budaőrsi repülőtér sportrepülői* sem tudnak semmi bizonyosat az útról. Csupán a hírt ismerik.

— Nem tudunk semmi pozitivumot a balesetről. Csak azt a híradást kaptuk meg, hogy *Albrecht főherceg kényszerleszállást végzett és a gépe, valamint ő könnyebben megsérült.* Reméljük, hogy *Bánhidy Antaltól hamarosan kapunk értesítést és rövidesen tisztán láthatjuk a baleset részleteit.* Mindenesetre az a véleményünk, hogy nem *történhetett komolyabb baj*, mert hiszen arról már régen tudomásunk volna.

HÁROM A SOKBÓL

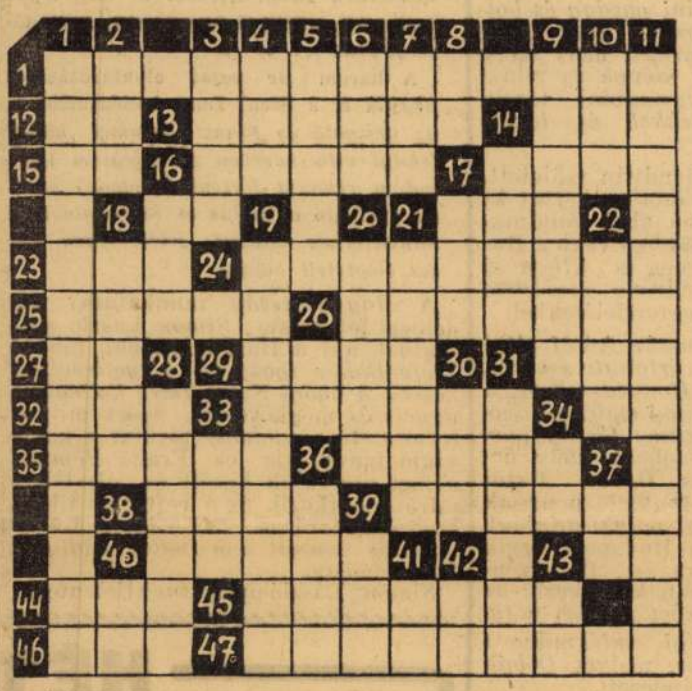

VÍZSZINTES:

1. Világhírű fiatal hegedűművész
12. Igekötő
13. Kockázat
14. Egy — olaszul
15. Vadász gyakran teszi
16. Balatoni nyaralóhely
17. Ilyen ember: nem vén ember
18. Azonos betűk
21. ...mars!
23. Nemzeti Boksz Egylet
24. Vallás
25. Nagynéni — németül és franciául
26. Az Unió egyik leggazdagabb állama
27. Jómagam
28. Erre a haderőre fektetik a fősúlyt
31. Mértani fogalom
32. Bakter — része
33. Orosz cár (1629—1676)
34. Napisten
35. Szarvasmarha
36. Francia bölcsész
38. Kis kutya
39. Világhírű fürdőhely
40. Bizonyára nem tartozik az Alkoholellenes Liga tagjai közé
43. Angol viszonyszó
44. Fül — angolul
45. Rendszerint dél
46. Szegecs
47. A kormány egyik tervezete erről szól

FÜGGŐLEGES:

1. Nem sokat, mondhatni semmit sem számít
2. Utó ellentéte
3. Orosz hegyláno
4. Római 549
5. Rögvest
6. Időhatározó
7. Deka — része
8. Noszogatás
9. Teniszütőnél nagyon fontos (ék. hiba)
10. Sínek között van
11. Negyedévenként végzi a háziasszony
14. Kutya az »illetőé«
16. Nyersanyag a szövőiparban
17. Lakat — része
18. Néger néptörzs Afrikában
19. Csikágóban nem okoz meglepetést ez a felszólítás
20. Katonai szó
21. Az alchimisták és arab orvosok betegség elleni szere
22. Arab főúr
26. Lélekzik
28. Szabályszerű
30. Ez a hal: békaporonty
31. Gazdag — falun
33. Tolsztoj nevében van
34. Te meg ő
36. Virág része
37. Felkiáltás
39. Most... a nap
40. Óriás — lajhár
41. Ellentétes kötőszó
42. Pipa — közepe
43. Nem angem, nem téged

Zala György temetése

Nagy részvét mellett temették el kedden délután az Iparművészeti Muzeum nagycsarnokából a magyar művészet és a magyar nemzet nagy halottját, *Zala* György szobrászművészt. Az Iparművészeti Muzeum fekete drapériával diszitett nagycsarnokában állitották fel a ravatalt, a koszoruk között magasan helyezték el a Munkácsy-lepellel letakart koporsót. A temetésen megjelent *Röder* Vilmos honvédelmi miniszter, bárcsházi *Bárczy* István miniszterelnökségi államtitkár, *Szily* Kálmán államtitkár a kultuszminisztérium képviseletében, *Némethy* Károly tanácsnok a székesfőváros képviseletében s ott voltak a művészeti és tudományos egyesületek küldöttségei, a művészvilág kiválóságai közül *Kisfaludy-Stróbl* Zsigmond, *Istók* János, *Siklódy* Lőrinc, *Szamossy* Imre, *Zsákody-Csiszér* János, *Györgyi* Dénes, továbbá *Herczeg* Ferenc, *Dohnányi* Ernő, *Heckler* Antal és sokan mások. Nagykőrös városa, amelynek az elhunyt diszpolgára volt, küldöttséggel jelent meg *Dezső* Kázmér polgármester vezetésével.

Félöt órakor kezdődött a gyászszertartás, amelyet a Regnum Marianum plébánia segédlelkésze végzett. Az ünnepélyes gyászszertartás alkalmával közreműködött az Operaház férfitagjaiból alakult énekkar. A gyászszertartás után elsőnek a kultuszminiszter nevében *Szily* Kálmán államtitkár mondott bucsuztató beszédet. Amikor itt állunk Zala György ravatala előtt — kezdte beszédét Szily Kálmán államtitkár — az érzések sokasága járja át lelkünket: a megrendülés, amit az élő érez, amikor szemtőlszembe találja magát a halállal, sajgó fájdalom, hogy el kellett veszitenünk a nagy magyar alkotó zsenit, hódolat, ragyogó tehetsége előtt, csodálat halhatatlan alkotásai iránt és büszkeség, hogy ő a miénk. Zala Györgyhöz kegyes volt a gondviselés, megkimélte őt a mostoha művészsorstól, ami oly sok tehetségnek jut keserves osztályrészül. Zala György művészi tehetsége szerencsésen találkozott korának művészi igényeivel. Monumentális alkotásainak hosszu sorával ugyszólván a magyar nemzeti történelem nagy szobrásza. Ő még a régi Nagymagyarországnak volt egyik legnagyobb szobrászművésze, az ő alkotózsenije és a nemzeti nagyság átérzése hozta létre halhatatlan müveit. Most a magyar elesettség szomoru korszakában Zala György szobrai magasztos hivatást kapnak. Nem csupán az örök szépnek megragadó erejü kifejezői, nem csupán a magyar nemzeti mult hatalmas emlékeinek megörökitői, hanem egyben hirdetői az eljövendő nemzeti felemelkedésnek. Amikor a kultuszkormány koszoruját leteszem ravatalára, az egyetemes magyar nemzeti kultura hódolását fejezem ki a müveiben halhatatlan Zala György nagysága és áldott emléke előtt.

Heckler Antal egyetemi tanár a Magyar Tudományos Akadémia gyászát tolmácsolta. *Dohnányi* Ernő, az Országos Irodalmi és Müvészeti Tanács társelnökét bucsuztatta az elhunytban. *Nékám* Lajos egyetemi tanár a Mücsarnok képviseletében mondott gyászbeszédet, *Wellisch* Andor pedig a Képzőművészek Egyesülete nevében bucsuzott meghatott szavakkal az egyesület alapitóelnökétől.

A gyászbeszédek után az énekkar az Isten veled te kedves, jó halott... kezdetü gyászéneket adta elő, majd a gyászolók sokasága a Kerepesi-uti temetőbe kisérte a koporsót. Utolsó beszentelés után a főváros által adományozott diszsirhelyen hantolták el Zala György szobrászművészt.

Hetvenkilenc angol katonapilóta halt meg ez évben

Londonból jelentik: Az év első hét hónapjában *az angol légi haderő 79 pilótája vesztette életét.* Ez idő alatt nem kevesebb, mint *51 katonai repülőgép zuhant le.* A repülőgépszerencsétlenségek magas számát az a körülmény magyarázza, hogy minden eddiginél nagyobb arányban folyik a pilótatisztek kiképzése. Az angol légi haderő összlétszámát tekintve, ez évben bekövetkezett veszteségek aránylag kisebbek, mint az előző évek veszteségei.

Jakab László dr. és Jakabné Rácz Hanna dr. könyve:

Hogyan éljen a cukorbeteg?

A könyv 400 főzési receptet is tartalmaz s igy változatos étkezési lehetőséget biztosit a cukorbetegeknek. Az egyes személyre megirt ételreceptekből minden cukorbeteg összeállithatja — kezelőorvosának utasitása szerint — a neki megfelelő étrendet.

Második kiadás. Ára: P 3.80

Kapható a Magyarság könyvosztályában: Budapest, Eskü-ut 6. Vidéki rendeléseknél a portóköltséget felszámitjuk.

Az olasz vezérkar főnöke a honvédség szeptemberi nagygyakorlatán

A magyar honvédség szeptember közepén nagygyakorlatot tart, amely alkalmat nyujt arra, hogy hadseregünk bemutassa katonai rátermettségét, kitünő képzettségét és fegyelmezettségét. A nagygyakorlatot a kormányzó és a honvédség vezetőin kivül nemcsak a Budapesten akkreditált katonai attasék szemlélik meg, hanem igen sok magasrangu külföldi katonai előkelőség is Magyarországra érkezik. Kiemelkedő jelentőséget ad a katonai gyakorlatnak az a körülmény, hogy hir szerint megszemléli *Pariani* marsall, az olasz vezérkar főnöke, *Badoglio* utóda az olasz vezérkar élén. Pariani marsallal együtt több magasrangu olasz katonatiszt is érkezik a magyar honvédség nagygyakorlatának megszemlélésére ez alkalommal Magyarországra.

Eckhardt Tibor a reviziós békepolitikáról, a német veszélyről és a csehekről

Newyorkból jelentik: A *New-York* Times feltünő interjut közöl, amelyet *Eckhardt* Tibor a független kisgazdapárt vezére adott *Bessenyey* Gábornak, a magyar származásu amerikai egyetemi tanárnak és publicistának.

— Igaz-e, hogy a Berlin—Róma tengely a magyar reviziós mozgalom *egyetlen* reménysége? — hangzott az első kérdés.

— *Ez hamis feltevés* — válaszolt Eckhardt Tibor. — *A reviziós politika békepolitika,* amennyiben a tartós béke alapjait akarja megvetni a békeszerződés igazságtalanságaival szemben. Elérésének egyetlen reménysége a nagyhatalmak és az igazságszerető kisebb hatalmak együttmüködésében rejlik, tehát *nem kizárólag Berlinen és Rómán áll.* A revizios politika nemzetközi jogi alapja a népszövetségi alapokmány 19. szakasza. Az a tény, hogy sem a német birodalom, sem Olaszország nincs jelenleg képviselve a népszövetségben, ujabb bizonyitéka annak, hogy az a feltevés, mintha a Berlin—Róma tengely volna Magyarország egyetlen reménysége, *egyoldalu és* teljesen téves.

— *Az elvesztett területek békés eszközökkel való visszaszerzése elképzelhető.* A béke szempontjából a legnagyobb fontossággal bir, hogy a békeszerződések revíziójában érdekelt nemzetek *ne veszitsék el hitüket és reményüket,* mert különben ezeknek a népeknek egyetlen reménysége igazságos követelései teljesitésére olyan politika követése lenne, amely *háborura* törekszik.

A magyarországi náciszervezkedés nem nagyszabásu, csak nagyhangu

— Vajjon *a német orientáció* esetleges sikere *nem veszélyeztetné* Magyarország függetlenségét? — hangzott a második kérdés.

— A magyar politikának — mondta Eckhardt Tibor — *nem szabad egyoldalu orientációt követni,* hanem Európa általános békéjének politikáját. *Szövetségek* keresése helyett nekünk minden irányban *barátokat* kell keresnünk. Az ilyen politika *csak megerősithetí* az ország függetlenségét.

— Mi az ellenzék álláspontja a nácik magyarországi nagyszabásu szervezkedésével és propagandájával kapcsolatban? — kérdezte Bessenyey Gábor.

— Én egyáltalán nem mondanám a magyarországi náci-szervezkedést *nagyszabásunak,* mert az csak *nagyhangu* — mondta a kisgazdapárt vezére. — *Az alkalmas vezérek és a tömegek hiánya* lehetetlenné teszik, hogy a nácimozgalom nagyszabásuvá váljék. *A magyar ellenzék tulnyomó többsége és a kormánypárt nagy többsége szembenáll a nácimozgalommal.* A magyarországi nemzeti szocialista szervezkedés *rendőri és nem politikai kérdés.*

Arra a kérdésre, hogy mi a magyar ellenzék álláspontja a németországi antiszemita és katolikusellenes politikáról, azt felelte Eckhardt Tibor, hogy *a magyar ellenzék tulnyomó többsége tartózkodik attól, hogy egy idegen nagyhatalom belügyeibe beleavatkozzék és elvárja ugyanezt a magyar belügyeket illetően.*

A magyar—cseh közeledés feltétele

— Vajjon egy esetleges szoros *magyar—cseh együttmüködés* nem lenne a legjobb megoldás minden politikai és gazdasági kérdésben? És nem lenne-e egyben a magyar függetlenség legjobb biztositéka a német bekebelezés ellen? — kérdezte Bessenyey Gábor.

— Kétségtelen — mondta Eckhardt Tibor —, hogy *a magyar—cseh—osztrák együttmüködés jobb biztositék* lenne minden külföldi bekebelezési törekvéssel szemben, *mint a jelenleg uralkodó állapotok.* A magyar—cseh közeledés legfőbb akadálya abban a sajnálatos tényben keresendő, hogy mig a német terjeszkedés *ma még csak veszedelem,* addig a cseh terjeszkedés a trianoni béke következtében *befejezett tény,* hiszen *tiszta magyar vidékeket kebeleztek be.* A magyar—cseh közeledés felé az egyetlen módszer, amely reménnyel kecsegtet és amely egyben javitana az egész Dunamedence helyzetén, az lenne, *ha a gyakorlatban is megadnák a kisebbségeknek az egyenlő elbánást,* azonkivül pedig *minden területet igazságosan ujra fölosztanának. Enélkül részletkérdések tekintetében talán javulás következhetik be, de elképzelhetetlen olyan együttmüködési rendszer, amely szerves javulást hozna Középeurópában.*

Még mindig tart a szovjetorosz terrorhullám

Folynak a letartóztatások és „eltávolitások"

Moszkvából jelentik a *Matin*-nek: *Vorosilov* tábornagy a jelek szerint nem mert ellenszegülni *Sztalin* ellentmondást nem türő akaratának, hanem inkább azt a megoldást választotta, hogy beteget jelentett és lemondott az egyik hadügyi bizottságban viselt tisztségéről. A vörös hadseregben megkezdett „tisztitó munkát" most Vorosilov helyett *Andrejev* és *Nikolajev* folytatják. Ennek a két embernek csak egy kivánsága van, hogy minél pontosabban teljesitsék a „vörös cár" vérszomjas parancsait. Sem egyik, sem másik *nem tétovázik,* ha arról van szó, hogy *Sztalin érdekében az emberek további ezreit áldozzák fel.*

Kaminszki eddigi egészségügyi népbiztost is elérte három népbiztostársának sorsa. Utódját anélkül nevezték ki, hogy az eddigi népbiztos elmozditásáról rendelet jelent volna meg. Kaminszki sorsáról a legkülönbözőbb hirek terjedtek el. A legvalószinübb az, hogy már hosszabb idő óta *börtönben ül.*

Moszkvai körökben beszélik, hogy *Petrovszki* tábornokot, a külügyi népbiztosság ukrajnai képviselőjét, az ukrajnai központi végrehajtó-bizottság elnökének fiát *agyonlőtték.* Az apát is szoros őrizet alá vették. Szállongó hirek szerint letartóztatták *Orlov* tengernagyot is, a szovjet helyettes honvédelmi népbiztosát, aki a tengeri haderők parancsnoka volt, továbbá *Victorov* tengernagyot, a Csendes-óceáni hajóraj parancsnokát, *Kasirin* tábornokot, a Kaukázus volt katonai körletparancsnokát és *Soriszenko* ezredest, az ukrajnai harcikocsiezred parancsnokát.

Fogságba vetették még állitólag *Krylenko* igazságügyi népbiztost, *az egyik legrégibb bolsevistát,* akit az októberi forradalom után a forradalmi haderők parancsnokává neveztek ki. A különböző hazaárulási pöröket ő irányitotta egészen addig, amig *Visinszki* át nem vette helyét. Fogságba vetették továbbá hir szerint a Komintern végrehajtó-bizottságának *Moskvine* nevü tagját is, aki *Dimitrov* ugynevezett „benemavatkozási" spanyol politikája ellen küzdött. Kegyvesztett lett a külügyi népbiztosságon *Luskevics* is, a népszövetségi ügyek osztályának jogtanácsosa, *Sasanin,* a jogügyi osztály igazgatója és *Neyman,* a nyugati politika ügyosztályának igazgatója. Tévesnek bizonyultak viszont azok a hirek, amelyek szerint *Weinberg,* ennek az ügyosztálynak a helyettes igazgatója, szintén kegyvesztett lett. Végül letartóztatták *Satz* Natáliát is, a gyermekszinház igazgatónőjét.

A *Daily Express* jelentése szerint a szovjetunió területén az elmult két hét folyamán több mint 160 külföldi kommunistát vetettek börtönbe.

Százhatvanezer pengős pört inditottak a várhegyi csuszamlás miatt a főváros ellen

A várhegyi talajcsuszásból kifolyólag nemcsak sulyos kár érte a háztulajdonosokat, hanem különböző költségeket is követelnek rajtuk. A hegycsuszamlás óta, ami tavaly januárban történt, *elzárták a Lovas-utat* és azóta állandó rendőrőrszem áll az utelzáró korlátok mellett. A hegycsuszamlás környékén *az ingatlanok értéke nagy mértékben esett* és ezért a Lovas-uti és Logodi-utcai háztulajdonosok szakértői véleményekre támaszkodva, kérik a polgármestert, *állitsa helyre az uttestet,* csináltassa meg a főváros a megrepedt csatornahálózatot és *„adja vissza a becsületét a vároldalnak."*

Tavaly januárban kilenc házból lakoltatták ki a lakókat, ezeknek nagyrésze később lakhatóvá vált. A legjobban megrongálódott Lovas-ut 26. számu házat is rendbe hozzák, ugyanis a Közmunka Tanács felszólitotta a ház tulajdonosát, gondoskodjék a ház teljes rendbehozataláról, az alapok megerősitéséről és a megdőlt falak kigyenesitéséről. Ellenkező esetben — mondja a közmunkatanácsi határozat — a hatóság a házat lebontatja.

A környék lakóinak egyrésze szakértői vélemény alapján a Lovas-ut 26. sz. házat tartja a baj okozójának. Ezek hangoztatják, hogy a házat a márgasziklarétegig kellett volna alapozni, akkor nem lett volna baj. Az alapozás a márga feletti, ugynevezett hordaléktalajra történt, az épület megindult, eltörte a csatornahálózatot és a csatorna vize áztatta át a később megcsuszott talajt. Ezzel a véleménnyel szemben a Lovas-ut 26. sz. ház tulajdonosa ugyancsak szakértői vélemények alapján 10.000 pengős pört inditott a főváros ellen és azt hangoztatja, hogy amikor a Lovas-uton csatornáztak, sokáig nyitva maradtak a gödrök, nagy esőzések voltak, áztatták a talajt és a talajba fektetett csatorna eltörött. Ez a csatornaviz, továbbá a csatornázatlan Bástyasétányról lezuduló csapadékviz áztatta át a talajt, amiért a főváros felelős.

Ugyanakkor, amikor a Lovas-ut, Logodi-utca és Attila-utca háztulajdonosai közösen kérik, hogy a forgalmat végre nyissák meg és „rehabilitálják a vároldalt," a háztulajdonosok egyrésze *nem hajlandó megfizetni a főváros által épitett támfalaknak* rájuk eső részét.

Arra hivatkoznak, hogy a támfal csak az Attila-utcát védi, a magasabb területen épült házaknak nem nyujt védelmet. A fellebbezés szerint itt egy kis szakaszon még *tovább tart a hegycsuszás.*

A fellebbezéssel szemben a szakértők azt mondják, hogy öt vizsgálóakna müködik még most is a kérdéses területen és ezek az aknák azt mutatják, hogy nincsen viz, tehát további csuszástól tartani nem kell.

Tanácsadó bizottságot szerveznek az értelmiségi munkanélküliség miniszteri biztosa mellé

Nemrég jelent meg *Hóman* Bálint kultuszminiszter általános érdeklődéssel fogadott rendelete az *értelmiségi munkanélküliség* leküzdésével kapcsolatos intézkedésekről. Most a miniszter ujabb rendeletet adott ki s ezzel régebbi rendeletét módositotta. Ebben *állandó tárcaközi bizottságot* hiv életbe az értelmiségi munkanélküliség ügyei miniszteri biztosának támogatására. Az állandó tárcaközi bizottság elnökét és egy tagját a miniszterelnök, egy-egy tagját a belügyminiszter, a pénzügyminiszter, a földmivelésügyi miniszter, a kereskedelemügyi, iparügyi, honvédelmi, vallás- és közoktatásügyi miniszter és az igazságügyminiszter, egy tagját pedig Budapest székesfőváros polgármestere nevezi ki. Hivatalból tagja a tárcaközi bizottságnak a Központi Statisztikai Hivatal igazgatója. A tárcaközi bizottság ügyvezető elnöke az értelmiség munkanélküliségi ügyeinek miniszteri biztosa.

Uj könyv! Érdekes könyv!

Vizsgaajándéknak kitünő!

DONÁSZY FERENC:

Életünket és vérünket

Ára a könyvnapon ..... P **3.50**
Könyvnap után..... P **4.50**

A legszebb ifjusági könyv

Megrendelhető a **Magyarság könyvosztályában,** Budapest, IV., Eskü-ut 6.

Javaslat az állatkinzás országos megszüntetésére

Mindenki örülhet — még ha véletlenül nem állatbarát is az illető — a *Magyarság* julius 28-iki számában ismertetett földmivelésügyi miniszteri intézkedésnek, amely a fertőző állatbetegségek elleni védekezésre hivja föl a törvényhatóságokat.

Örülni lehet ennek azért, mert ez a felhivás remélhetőleg megnyitója lesz további intézkedéseknek, melyek hivatottak megszüntetni, vagy legalább is a minimumra csökkenteni az országszerte szokásos állatkinzásokat, amiknek szenvedője legtöbbnyire az ember leghasznosabb, legértelmesebb és nyomorgatás esetén legszánandóbb segitőtársa — a ló.

A magyar gazdaemberre a lóval történő bánásmódnál általában *nincs és nem lehet panasz.* Rendes gazdának büszkesége a jóltartott, ápolt ló és amelyről meglátszik a gazda megbizhatósága, rendszeretete, vagyoni helyzete.

A ló kálváriája tulajdonképpen akkor kezdődik, amikor a korával járó gyengülés, vagy esetleg valamely testi hibája miatt kikerül a gazda kezéből és *kupecek kezén keresztül* (akiknek „fogásairól" jobb nem beszélni) eljut a különféle kispénzü fuvarosokhoz, kofákhoz, vásározó cigányokhoz.

Ezek azután — tisztelet a kevés kivételnek — kimulásig gyötrik, nyuzzák a szegény állatot. Hogy mennyit kell szenvednie egy erőscsontu és hatalmas izomzatu lónak addig, mig annyira legyengül, hogy valahol az utfélen összeroskad, azt — sajnos — elég bőven megfigyelheti bárki, aki valamelyik forgalmasabb országut mellett lakik.

Az országuton nap-nap után elvonuló fogatok százai között — ma, az autó korszakában — természetesen az igásfogat a legtöbb, ezek között is minduntalan föl-fölbukkannak a szegény fuvarosok, vagy vásárosok 1—2 gebéjükkel. Ezek, ha nem birják a terheket, — ott van a korbács!

És elkezdődik a csihi-puhi végig az uton, szünet nélkül, — néha a változatosság kedvéért, a korbács nyelének vastagját forditva.

Akadnak olyan célszerübb gondolkozásu kocsisok is, akik kiadósabb ütésre karvastagságu dorongot tartanak készen a szekér oldalában s azt olykor *kétkézre fogva, ütik a nyomorult állatot,* hogy csakugy csattog. Az ilyen állatkinzások megszüntetése érdekében is igen kivánatos volna életbeléptetni már *megfelelő országos rendszabályokat,* már csak az országunkban egyre nagyobb számmal megforduló müvelt nyugati vendegeinkre való tekintettel is, kik különösen a lovakkal szemben tanusitott embertelen bánásmódnak vidéken minduntalan tanui lehetnek. Már pedig a széltében tapasztalható állatkinzásokról külföldre kerülő hirek aligha öregbithetik annak a nemzetnek jó hirnevét, amely éppen magát „lovas nemzetnek" hangoztatja.

Az állatok kinzására hajlamossá az embereket legfőképpen az a biztonságérzet teszi, hogy tettükért vagy egyáltalán nem, vagy pedig csak a legritkább esetben vonatnak felelősségre.

A hatósági emberek jelenlétében óvatosabb a *„gazda"*. De próbáljon csak valaki rászólni olyankor, amikor ilyenek nincsenek a közelben!

Hogy tehát a lovak bántalmazása vagy kinzása megszüntethető vagy legalább is csökkenthető legyen, ahhoz elsősorban arra volna szükség, hogy mentül több polgári személynek legyen *közbelépésre* való joga ilyen esetekben.

Ezért talán az Országos Állatvédő Egyesület kereteit kellene kifejleszteni, ugy hogy például az elöljáróságok *minden községben felkérnének néhány erre érdemes és vállalkozó embert* ugynevezett *állatvédői tisztségre.* Az ilyenek az Országos Állatvédő Egyesület tagjai lennének és joguk volna, hogy állatkinzás esetén mint *hatósági személyek* léphessenek közbe figyelmeztetéssel.

Igazolásukra egy — a kabátjuk hajtókája alatt viselhető országosan egységes jelvényt kapnának és ezt kellene a közbelépéskor fölmutatniok, igy az esetek legnagyobb részében már a helyszinen meg lehetne gátolni az állat további bántalmazását.

Az elaggot, vagy éhező lovak sorsán ugy is lehetne segiteni, ha — megfelelő felsőbb rendeletre — a községek elöljáróságai vagy más illetékesek előtt időnként kötelező *lóbemutatások* lennének s ilyenkor az éhezés miatt elgyengült, vagy elöregedett lovak gazdáitól elvonnák a korbácshasználat jogát, amit az elöljáróságok a kocsi oldalán kötelező névtáblákon valamely élénk szinüre festett és szintén *országosan egységes jellel tüntetnének föl.*

Ezek szerint egy pár célszerü közigazgatási rendelet utján, minden különösebb költség nélkül, megszüntethetőnek tartom a gyakori állatkinzásokat.

B. L.

Jégszekrények szab. Markovits-féle hütőcsövekkel
Turista jégszekrények
Sörkimérő pultok olcsón
WIESEL A. JÉGSZEKRÉNYGYÁR Vilmos császár-ut 52. T. 1-189-86

HIREK

Mann Thomas és a szovjet

A *Magyarság* elég sokszor és elég nagy lelki bátorsággal szállott szembe azokkal, akik a „GPU vagy munkatábor gyermeteg alternativájával", a *bolsevizmus vagy nácizmus* alattomos jelszavával akarták a magyar belpolitikát és az európai külpolitikai légkört megmérgezni olyan világnézeti bacillusokkal, amelyek Magyarországon a diktaturának, Európában pedig a diktaturák egyeduralmának egyengetik az utját.

Annál inkább van jogunk most arra is, hogy ne csak azokat leplezzük le, akik a szovjet ördögét festik a falra, hogy szörnyscsinálói legyenek a nemzeti szocializmusnak, hanem azokat is, akik az ellenkező hibába esnek és *csak a nemzeti szocializmus* hibáiról beszélnek, hogy *ezzel eltereljék a figyelmet a bolsevizmus szennyeséről.*

Mann Thomas a világszerte elismert és Németországból önként emigrált iró megbocsáthatatlan eltévelyedésére kell rámutatnunk, aki a *Neue Züricher Zeitung* jelentése szerint cikket irt a Moszkvában német nyelven megjelenő emigráns folyóiratba. *Mann* Thomas megállapitja, hogy a mai Németországban ellenséges tendenciák uralkodnak az emberi szabadsággal és a demokrácia ideáljaival szemben, de arról, hogy *ugyanilyen „tendenciák" uralkodnak a cikket kiadó folyóirat hazájában, Oroszországban is, arról Mann Thomas egy szót sem szól.*

Akármilyen nagy iró *Mann* Thomas, meg kell neki mondani, hogy a müvelt emberiségnek az is az árulója, aki ilyen *közvetett hazugságokra* vetemedik.

— Miniszteri elismerés. A belügyminiszter *Alapy* Gáspárné komáromi lakosnak emberbaráti téren éveken át kifejtett önzetlen és eredményes tevékenységéért elismerését fejezte ki.

— A lengyel külügyminiszter meglátogatta a kenti herceget. *Varsóból* jelentik: *Beck* külügyminiszter hétfőn éjszaka a landshuti Potocki-kastélyba érkezett, ahol jelenleg a kenti herceg és felesége tartózkodik. A külügyminiszter, aki külföldi utazásai során már régebben megismerkedett az angol uralkodó öccsével, felhasználta az alkalmat, hogy találkozzék a Potocki-kastélyban vele. A külügyminiszter felesége társaságában jött Landshutba, ahol másfél napig marad.

— Békésen intézik el Vay László és Rakovszky Tibor lovagias ügyét. *Vay* László báró földmivelésügyi államtitkár és *Rakovszky* Tibor országgyülési képviselő között támadt lovagias ügyben a két fél megbizottai, *Bobory* György államtitkár és *Pelemen* Kornél országgyülési képviselő, mint Vay László báró megbizottai, továbbá *Szentiványi* Lajos ny. főispán, a független kisgazdapárt igazgatója és *Horváth* Ferenc országgyülési képviselő, mint Rakovszky Tibor megbizottai kedden ültek össze tárgyalásra, amelyen megállapodtak, hogy az ügyet békésen intézik el. Az errevonatkozó jegyzőkönyvet jóváhagyás végett felterjesztik a katonai becsületügyi választmányhoz.

— Kőmüvessztrájk Kecskeméten. *Kecskemétről* jelentik: Háromszáz kőmüvesmunkás és ácssegéd sztrájkba lépett. Ennek következtében több középületen megakadt a munka. Csak a munkavezetők és a kisegitő napszámosok dolgoznak. *A sztrájkolók késeléssel fenyegették meg a csatlakozni nem akarókat.* Száz főnyi csapat az egyik épitési iroda előtt tüntetni kezdett és kövekkel beverte az iroda ablakait. A vállalkozók eddig nem mutatkoztak hajlandónak a 48 filléres órabér 56, illetve 60 fillérre való emelésére. Kijelentették, hogy ha nem hagyják abba a sztrájkot, akkor más városból hozatnak munkásokat. Az egyeztető tárgyalások folynak.

— A newyorki International School of Art növendékei Egerben. *Egerből* jelentik: Egy hete tartózkodnak Egerben az amerikai müvésziskola tagjai, Miss *Pratt* Elma igazgatónő vezetésével. Egri tartózkodásuk rövid ideje alatt megismerték a város történeti és barokk érdekességeit, közben pedig program szerint folytatják müvészeti tanulmányaikat a számukra berendezett studióban. Estéiket nagyrészt az egri közönséggel töltik zene és tánc mellett. Az iskola amerikai tevékenységéről és feladatáról érdekes dolgokat mondott Miss Pratt a *Magyarság* egri tudósitójának. Amerika egyik müvészeti és zenei központjában, Ohióban hatalmas palotája van az iskolának. Ennek tágas diszlermében egész éven át előadások folynak Magyarországról és az itteni tanulmányut eredményeiről. Négy év müvészeti gyüjteményeiből harminc szobát rendezett be itt Miss Pratt. Az iskola tagjai közül Mr. *Newman*, aki az elmult évben is Magyarországon járt, *több mint hatvan előadást tartott* Magyarországról és a magyar népről. A szines mozgófényképpel kisért előadásokat, amelyek Budapestről, a vidékről, népéről szólóttak, mindenütt lelkesedéssel fogadta az amerikai közönség. Az egyesületek és klubok ujabb előadások tartására kérték fel Mr. Newmant. Sok muzeum pedig képiákat kért a fényképfelvételekről. Newman ezuttal is valóságos kis kiállitás anyagát viszi magával Amerikába. *Bliss* Helen Cory, amerikai irónő számos cikket irt a magyarokról a legelőkelőbb amerikai nagylapokban. Több előadást tartott a rádióban és a legnagyobb newyorki társadalmi egyesületben, a *Pen And Brush Club*-ban. Miss *Goddard* közel félszáz előadást tartott Magyarországról. Miss *Bardlett* Florence a csikágói muzeum megbizásából gyüjti a magyar anyagot.

— Országos mozgalom Balassa Bálint szobrának felállitására. *Esztergomból* jelentik: Az esztergomi vitézek társadalmi szövetsége értekezletet tartott, amelyen elhatározta, hogy a vitézek ősének, *Balassa* Bálint költőnek emlékére az országos Szent István jubileumi ünnepségek keretében szobrot emelnek. A szobrot közel ahhoz a helyhez óhajtják felállitani, ahol az esztergomi vár ostromakor Balassa Bálint a török elleni harcokban halálosan megsebesült. A költségek előteremtésére országos mozgalmat inditanak.

— A jövő héten kezdődik Niemöller lelkész bünpöre. *Berlinből* jelentik: *Niemöller* Mártonnak, az államellenes cselekedetekkel vádolt lelkésznek bünpöre augusztus 10-én kezdődik és 16-ig tart.

A VÁROSHÁZA HIREI

Ujabb épitkezések a fővárosban

A polgármester a következő nagyobb épitkezésekre adott engedélyt: *Deutsch* Mária I., Koronaőr-utca 4. négyemeletes bérház, *OTBA* VIII., Trefort-utca 3—5. háromemeletes kórházépület, *Pajor* Imréné I., Naphegy-utca 35. háromemeletes bérház, *Molnár* Lászlóné XIV., Balázs-utca 25/a. kétemeletes manzardos bérház, *Kohn* Bertalanné VI., Csata-utca 14/a. kétemeletes bérház, *Hutter és Lever Rt.* IX., Thaly Kálmán-utca 3 egyemeletes raktárépület és *Tóth* Józsefné XIV., Lőcsei-ut 117. egyemeletes lakóház.

A bagdadi polgármester Budapesten

Néhánynapos üdülésre Budapestre érkezett *El Erched Osman* Bagdad város polgármestere, aki kedden délelőtt tisztelgő látogatást tett a polgármester helyettesénél, *Lamotte* Károly alpolgármesternél. Bagdad érdekes külsejü polgármestere a legnagyobb elragadtatás hangján beszélt a magyar főváros szépségéről, kiemelte, hogy különösen Budapest fürdői tetszenek neki.

— A tiszavidéki evangélikus egyházmegye közgyülése. *Debrecenből* jelentik: A tiszavidéki evangélikus egyházmegye kedden Debrecenben tartotta évi közgyülését. *Streicher* Andor dr. alispán egyházmegyei felügyelő elnöki megnyitójában foglalkozott a P. *Bangha* Béla által többizben fejtegetett keresztény unió gondolatával és kivánatosnak mondta a keresztyén történelmi egyházak egyetértő közös munkáját. Szerinte ennek elősegitője volna a reverzális megszüntetésével az 1868-ik évi LIII. tc. visszaállitása. Rámutatott arra, hogy a trideni zsinatig az egyházak érvényesnek ismerték el a világi hatóság előtt megkötött házasságot. Ha sikerülne a kereszténység és a nemzet érdekében ezt a sulyos kérdést megoldani, akkor már nagymértékben közelebb jutnának a keresztény egyházak egymáshoz, amire ma a belső közönyösség és az aktiv atheizmus idején nagy szükség van. Azután a közgyülés letárgyalta a napirendet és elrendelte a *Domján* Elek püspökké választásával megüresedett esperesi állásra a választást. Addig is az esperesi hivatalt *Papp* László alesperes, tb. esperesre bizta.

— Nemzetközi gyógyszerész nagygyülés Kopenhágában. *Kopenhágából* jelentik: Az 1912-ben alapitott nemzetközi gyógyszerész szövetség Kopenhágában tartja jubiláris nagygyülését, amelyen 38 nemzet gyógyszerészképviselői vesznek részt. Az elnökség *Schulek* Elemér dr. egyetemi m. tanár, az Országos Közegészségügyi Intézet osztályvezetőjét tudományos előadás, *Koritsánszky* Ottót, a Magyarországi Gyógyszerész Egyesület ügyv. igazgatóját, a nemzteközi gyógyszerész szövetség alelnökét pedig a gyógyszerészi felelősség kérdésének egységes szabályozásáról szóló előadás megtartására kérte fel. A Magyarországi Gyógyszerész Egyesület képviseletében rajtuk kivül *Nagy* Béla dr., a Budapesti Gyógyszerész Testület elnöke is részt vesz a kopenhágai nagygyülésen.

Felhivás előfizetőinkhez!

Ezuton is felhivjuk mélyen tisztelt vidéki előfizetőink figyelmét arra, hogy azoknak az előfizetőinknek, akiknek előfizetése julius hó 31-én lejárt, hirlaputalványt küldtünk. Sziveskedjenek tehát utalványunkon a lejárt előfizetést megujitani, az előfizetési dijat kiadóhivatalunkba beküldeni, hogy lapunk expediálásában fennakadás ne álljon elő.

— A proletárdiktatura tuszainak hálaadó szentmiséje a gyüjtőfogházban. A proletárdiktatura alatt bebörtönzött tuszok és politikai foglyok a diktatura bukásának évfordulója alkalmából minden évben hálaadó szentmisét hallgatnak a gyüjtőfogház kápolnájában. Az idén kedden reggel fél 9 órakor gyülekeztek az egykori tuszok a fogház épülete előtti téren. *Szücs* István fogházigazgató fogadta a nagyszámban megjelenteket, akik azután *Zsombory* István vezetésével vonultak fel a fogház kápolnájába. Itt *Hanzlik* István fogházlelkész mutatta be a szentmisét, amely alatt a rabok énekkara magyar egyházi énekeket adott elő és ő mondotta a szentbeszédet is, amelyben megemlékezett az akkori szomoru időkről. Mise után az egykori bebörtönzöttek megtekintették a fogháznak azokat a celláit, amelyekben ártatlanul sinylődtek a proletárdiktatura bukásáig.

Agyvérzésre hajlamos idősebb embereknek a rendkivül enyhén ható természetes **„Ferenc József"** keserüviz — reggel éhgyomorra egy kis pohárral — nagyfontosságu szolgálatot tesz azzal, hogy igen könnyü, lágy székletétet és kielégitő emésztést biztosit. Az orvosok ajánlják.

— Orvosi hirek. *Balassa* Benő dr. főorvos, bőrgyógyász-kozmetikus ujra rendel. V., Szent István- (Lipót)-körut 28. szám.

Rauch Iván dr., a Bethesda-kórház főorvosa, urológiai sebész-bőrgyógyász, szabadságáról visszaérkezett és rendelését (I., Gellért-tér 3.), telefon: 258-700, ujra megkezdte.

HÁZASSÁG

Simonfay Géza nyug. hadbiztos-ezredes és neje, született *Welker* Hermin leányát, *Katót*, kedden este 7 órakor vezette oltárhoz a belvárosi plébániatemplomban néhai *Rasztovich* Gyula dr. ügyvéd és neje, született *Kampis* Emilia fia, *Rajczi-Rasztovich* Imre dr. kultuszminisztériumi fogalmazó, Magyarország kardvivó bajnoka és olimpiai bajnok. Tanuk voltak: a menyasszony részéről *Simonfay* Sándor dr., a Pénzintézeti Központ igazgatója, a vőlegény részéről vitéz *Tárczay* Felicides Román dr. miniszt. osztályfőnök.

Stein Ágnes és *Moldvai* Rezső egyetemi tanársegéd augusztus 2-án házasságot kötöttek.

Almássy Terike és *Szentirmai* János postatiszt, emléklapos hadnagy, augusztus 5-én este fél 7 órakor tartják esküvőjüket a pestszentlőrinci plébániatemplomban.

Nemeskosztolányi *Kosztolányi* Margit dr. és nagymegyeri *Raics* Jenő Pál dr. házasságot kötöttek Debrecenben.

— Az euharisztikus kongresszus jelvényeit a diákok is viselhetik. A kultuszminiszter körrendeletet intézett a tankerületi főigazgatókhoz, a középiskolai tanárképző intézetek elnökségéhez, a tanfelügyelőkhöz és az iskolák igazgatóságaihoz s rendeletében engedélyt adott arra, hogy a budapesti XXXIV. nemzetközi euharisztikus kongresszus hivatalos jelvényét az összes állami, királyi katolikus, községi, társulati, egyesületi, magán-, népiskolák, középiskolák, középfoku és szakiskolák katolikus vallásu tanulói az 1937—38. tanév folyamán viselhessék.

A nyári hónapok
alatt mindenki
olvassa
el az alábbi könyveket:

Grünbaum Ernő dr.: **A rendellenes szőrszálak**	1.80
Lukács Pál: **Az elhizás és soványitó gyógyeljárás**	2.60
Bucsányi Gyula dr.: **Nyerskoszt**	3.—
„ „ „: **Természetes gyógymód**	4.—
„ „ „: **Érelmeszesedés**	1.50
„ „ „: **Napfürdőzés**	2.60
Engländer Árpád dr.: **A viszeres láb**	1.60
Birchner-Brenner: **Gyümölcsételek és nyersfőzelékek**	1.50
Kapitán Mária: **Zöldség és gyümölcs házi konzerválása**	1.80

Kaphatók a **Magyarság** könyvosztályában. Budapest, Eskü-ut 6.
Vidékre portó

NAPI HIREK.

— **A fehér veszedelem.** Tengerészek beszélik, hogy a *Titanic* katasztrófája óta még sohasem volt annyi uszó jéghegy az Atlanti-Óceán északi részén, mint manapság.

Nemrégiben a kanadai Montrose nevü hajó találkozott egy óriási, harminc méter magas jégszikával. Ha ez a jégszikla oldalt kocódik neki a hajónak, akkor menthetetlenül elsüllyed. Ennélfogva a kapitány inkább vállalta a kockázatot s a hajó orrával ment neki az akadálynak: a jégtömböt csakugyan kettészelte s tovább haladhatott utján.

Két tengerészt azonban agyonsujtottak a jégtömbnek óriási törmelékei, melyek a hajóhidra zuhantak.

Hogy ezt a fehér veszedelmet leküzdjék, az Egyesült-Államok Grönland és Uj-Foundland tájékán rendszeres földeritő hajókat járatnak. A földeritő hajók naponta kétszer rádió utján jelentést tesznek a jéghegyek hollétéről, irányáról. Ha számuk növekszik, akkor minden órában jelentést tesznek.

Több izben megkisérelték már, hogy ezeket a veszedelmes uszóhegyeket megsemmisitsék. A földeritő hajók ágyuzták, bombázták őket, minden eredmény nélkül. A lövegek belehatolnak a jégtömbbe, de nem birják kettérepeszteni.

Ami az aknákat illeti, veszedelmes elhelyezni őket a nyilt tengeren.

A jéghegyek ellen való küzdelemben minden nagyhatalom résztvesz abban az arányban, hogy hány tonnányi kereskedelmi hajójárat a tengereken.

— **Ujságiróintézmények ülései.** A Magyarországi Hirlapirók Nyugdijintézetének igazgatósága október 30-án délután 4 órakor az Otthon Körben ülést tart. Az Ujságirók Kórház és Szanatórium Egyesületének igazgatósága október 30-án délután fél 5 órakor az Otthon Körben ülést tart.

— **Tea József kir. hercegnél.** József kir. herceg és Auguszta kir. hercegasszony elmult este teát adott, amelyen megjelentek: *Oettingen Zsófia* hercegnő, *Metternich Klementin* hercegnő, *Orsenigo Cesare* pápai nuncius, gróf *Karátsonyi Jenő* és neje, gróf *Andrássy Géza* és neje, *Schön* német követ és gróf *Széchenyi Bertalan* és neje.

— **József királyi herceg és Auguszta királyi hercegnő az Ernst-muzeumban.** Szombaton délben tizenkét órakor *József királyi herceg* és *Auguszta királyi hercegnő* megtekintették az Ernst muzeumban *Telcs Ede* és *Hubay Andor* kiállitását. Mindkét művésznek melegen gratuláltak és a királyi herceg két képet is vásárolt.

— **A spanyol királyné utazása.** Madridból jelentik: A spanyol királyné két leányával, *Beatrice* és *Krisztina* hercegnőkkel Párizsba és Londonba utazott.

— **Kinevezés.** A népjóléti miniszter dr. Vida Béla és dr. Antal József országos társadalombiztositóintézeti segédtitkárokat a népjóléti és munkaügyi minisztérium fogalmazási tisztviselőinek személyzeti létszámába miniszteri segédtitkárokká kinevezte.

— **Az angol uralkodó-család temetkezési helye.** *Londonból* jelentik. Az utóbbi napokban Windsorban a hires Szent György kápolnából a királyi család nyolc tagjának koporsóját éjszakának idején a windsori Frogmore temetőbe szállitották át, amelyet csak nemrég avattak fel. Ebben a temetőben fogják elhelyezni ezentul az uralkodóház halottait a király és a trónörökös kivételével, akiknek temetkezési helye továbbra is a Szent György kápolna marad.

— **Uj közjegyzők.** Az igazságügyminiszter dr. *Keck László* kormányfőtanácsos, gyönki ügyvédet Siklósra, dr *Mike Lajos* esztergomi ügyvédet Esztergomba és dr. *Tarajossy Sándor* kalocsai ügyvédet Bácsalmásra kir. közjegyzőkké nevezte ki.

— **Kitüntetés.** A kormányzó Haschmann Mihály főhercegi karapancsai kastélygondnoknak sokévi hü és megbizható szolgálata elismeréséül az V. osztályu magyar érdemkeresztet adományozta.

— **Elgázolt a villamos egy ismeretlen munkást.** Szombaton este 8 óra tájban a Lipót-körut 3. számu ház előtt a Budára haladó 54-es jelzésü villamos *elütött egy 40—50 év körüli munkáskülsejü férfit*, aki a villamos életmentő deszkája alá szorult. A segitségül hivott mentők kénytelenek voltak a tüzoltók segitségét is igénybe venni, akik V. kerületi őrségükkel, *Wunderlich Antal* főtiszt vezetésével vonultak ki és félórai munkával kiszabaditották a villamos alá került embert. A mentők az ismeretlen munkást életveszélyes sérülésekkel szállitották a Rókus-kórházba.

— **Elégett a motorkerékpár a benzintöltő-állomáson.** Szombaton este a Deák Ferenc-térnél, az Anker-palota előtti benzintöltő állomáson *Petrákovics József* a Bp. 80—263 rendszámjelzésü motorkerékpárjába benzint töltetett. A motorkerékpár tulhevült hengerei a *benzintartályt felrobbantották* és az *abban lévő benzint lángralobbantották*. A szétrobbanó tartályból kifolyó benzin a utca kövezetén szintén meggyulladt és ettől tüzet fogott a gépkocsi gummis és bőralkatrésze is. A helyszinére nyomban kihivták a IV. kerületi tüzőrséget, amely *Szilvay Kornél* főtiszt vezetésével az akkor már teljesen lángban álló motorkerékpár tüzét „Totál"-poroltó készülékkel rövid idő alatt eloltotta. A motorkerékpár teljesen hasznavehetetlenné vált.

— **Milyen legyen a modern konyha?** A Katholikus Háziasszonyok szakkiállitásával kapcsolatban *Árkay Bertalan* épitész a racionalizált konyhatipusokról tartott előadást. Bemutatta a lipcsei, stuttgarti modern konyhatipusokat, amelyek praktikus berendezésükkel a háziasszonyt megkimélik a felesleges fáradalmaktól és energiakifejtéstől. Utána: „Mit kell tudni a háziasszonynak a villanyról?" **cimmel** *Madák Gyula* **mérnök tartott előadást.**

— **József királyi herceg nyitotta meg Benedek Péter földmives-festőművész kiállitását.** A Falu-Szövetség a Nemzeti Szalonban kiállitást rendezett *Benedek Péternek*, a nagytehetségü földmives-festőművésznek képeiből. A kiállitást szombaton délután *József* kir. herceg nyitotta meg. A Nemzeti Szalon főtermében nagy és diszes közönség jelenlétében *Meskó Zoltán* országgyülési képviselő üdvözölte a kir. herceget és beszédében a többek között ezeket mondta:

— Királyi Fenséged magas megjelenésével ismételten tanujelét adta annak, hogy *szereti magyar fajtáját*, szereti azt a népet, amellyel valóságos vérszerződést kötött a második magyar Golgotán: Doberdó véráztatta szikláin.

— A magyar föld népe ezért nemcsak tiszteli, de szivébe is zárta királyi Fenségedet, mert Fenséged a magyar néplélek csodálatos kinyilatkoztatásait megérti és átérzi. Aki pedig ezt teszi, az védi és erősiti a nemzetet.

Az üdvözlő beszédre *József* kir. herceg közvetlen szavakkal válaszolt:

— Megismertem a magyar népet abban a tüzkeresztségben — ugymond a kir. herceg —, amelyet Doberdónál éltünk át. A magyar nép megmutatta, hogy *nemcsak békében tud a hazának élni, hanem meg is tud a hazáért halni.*

— A mai kiállitás élénk bizonyitéka annak, hogy a magyarok nemcsak vérükkel tudnak áldozni, hanem a békés alkotó munkában is csodálatosakat alkotnak. Ebben a gondolatban nyitom meg a kiállitást.

A királyi herceg ezután *Benedek Péter* kalauzolásával megtekintette a kiállitást. Hosszasabban időzött az egyes képeknél, majd a körséta befejeztével elismerését fejezte ki Benedek Péternek. A szükszavu parasztmüvész boldogan hallgatta a királyi herceg elismerését és a kitüntető szavakat ugy vélte meghálálni, hogy nekibátorodva megkérdezte a királyi hercegtől:

— *Mikor fösthetném le a fenséges urat? Nagyon szeretném lepingálni...*

A királyi herceg jóindulatu mosollyal fogadta Benedek Péter földmives-festőművész kivánságát.

Newyorki terménytőzsdezárlat.

Newyork, okt. 27.	Mai	Előző
	cent	
Buza 2. sz. redwinter	—.—	—.—
„ 2. sz. hardwinter	131.50	128.25
„ 1. sz. northern Manitoba	125.—	132.375
Rozs western II.	115.25	113.50
Takarmányárpa	78.—	78.—
Tengeri mixed western II.	95.—	94.25
Buzaliszt first spring clear	585—625	585—625

Chicagói terménytőzsdezárlat.

Buza decemberre	118.25	114.125
„ márciusra	122.50	119.125
„ májusra	126.75	121.875
Tengeri decemberre	81.50	81.125
„ márciusra	83.75	83.—
„ májusra	86.—	85.375
Zab decemberre	43.375	42.875
„ márciusra	44.25	43.75
„ májusra	45.—	44.50
Rozs decemberre	103.25	100.75
„ márciusra	105.50	103.125
„ májusra	108.25	105.375

Newyorki gyapottőzsdezárlat.

Északamerikai fully middling loco 19.40, dec. 19.12—19.13, jan. 19.07—19.09, márc. 19.07—19.09, máj. 18.99—19.01, jul. 18.84 cent per libra. Az irányzat tartott. Gyapotszállitási tarifa változatlan. Felhozatal az Egyesült Államok összes kikötőiben 86, az ország belső részében 9, kivitel Angliába 1, a kontinensre és Japánba 11 ezer bála.

Délamerikai terménytőzsdék zárlata.

Buenos Ayres: Buza nov. 9.75, febr. 10.10, tengeri nov. 9.05, dec. 9.20, zab febr. 7.80, lenmag febr. 14.95 peso. — **Rosario:** Buza febr. 10.05, tengeri nov. 8.95, lenmag febr. 14.85 peso. Az irányzat tartott.

Winnipegi terménytőzsdezárlat.

Buza szilárdan tendált. Manitoba buzában az exportkereslet megélénkült. A külföldi követeléseket felemelték, ugyhogy az árubizományosok is fedezni kezdtek, annál is inkább, mert a legközelebbi hivatalos becslések alkalmával kedvezőtlenebb eredményekre számitanak. Élénk fedezések mellett a tőzsde emelkedő árfolyamokkal zárult. Zárlat: Buza okt. 121 és egynyolcad, dec. 121, máj. 126¾, rozs okt. 107½, dec. 102¾, zab okt. 53 és háromnyolcad, dec. 51 és egynyolcad, árpa okt. 75, dec. 71 és egynyolcad cent per bushel.

— **A lakásrendelet módositása.** A kormány a lakásügyi korlátozások fokozatos megszüntetéséről 1927 októberében kiadott rendeletet módositotta és november 1-én életbelépő rendeletével kimondja, hogy 1928 november 1-től kezdve a lakások és lakásnak tekintendő helyiségek esedékes bére fejében *további intézkedésig annyi pengőt kell fizetni, ahány aranykorona az illető lakás vagy lakásnak tekintendő helyiség alapbére.*

— **A jugoszláv követség nyilatkozata.** „Belgrádi udvari kulisszatitkok a Narodni Val szerkesztőjének letartóztatása mögött" cimü hirünkre vonatkozóan a szerb-horvát-szlavon királyság budapesti követsége nyilatkozatot küldött be hozzánk, amelyben annak a megállapitását kéri, hogy a közleménynek egy párizsi hetilapból átvett részletei nem felelnek meg a tényeknek.

— **A Képzőművészek Egyesülete ünnepi bankettje a Gellért-szállóban.** Ritka szép ünnepség keretében hódolt a magyar képzőművészet négy nagynevü fiának abból az alkalomból, hogy hetven esztendeje ajándékozta meg a magyarok Istene nemzetünket a négy hires nagy művésszel, kik ma is hatalmas egyéniségükkel, művészetükkel a magyar képzőművészet legkiválóbb értékei közé számitanak. *Zala György, a hatalmas egyéniségü magyar szobrászmüvész, Karlowszky Bertalan, Nádler Róbert és Spanyik Cornél* hirneves festőművészek hetvenesztendős jubileumán a magyar kultura nagyszerü képviselője, *Klebelsberg* kultuszminiszter méltatta az ünnepeltek kulturális jelentőségét magas szárnyalásu beszédében, továbbá *Wälder Gyula*, a Képzőművészek Egyesületének elnöke, az Egyesület, *Lukács György* v. miniszter a Képzőművészeti Társulat részéről üdvözölte a jubilánsokat, melyekre Zala György és Nádler Róbert válaszolt az ünnepeltek nevében.

A többszáz főre rugó ünneplő közönsg sorában a magyar közélet kiválóságai, irók, művészek, szobrászok épitészek szinte hiány nélkül ott voltak, s az előkelő hölgy galéria soraiban nem csak ünnepeltek és a művészek feleségeikkel, de egy sereg kiváló müvésznő is jelen volt.

Az éjféli órákban rögtönzött hangulatos koncert számokkal fejeződött be a négy magyar művész hetvenesztendős jubileumának ünnepsége, amelyről a kultuszminiszter Lukács György, Kertész Róbert társaságában távozott el, mig az ünnepeltek nagy óváció mellett még sokáig együtt voltak a valóban nagyszabásu est ünneplő közönségével. *(Sz. gy. L.)*

— **A stockholmi magyar kiállitást Oslóban is bemutatják.** Stockholmból jelentik: A svéd nemzeti muzeum 2000 svéd koronáért vásárolt a magyar müvészeti kiállitás anyagából. Szombat reggel Jens Thiis, az oslói nemzeti muzeum főigazgatója érkezett ide *Rövde Péter* magyar főkonzul kiséretében, hogy megtekintse a magyar kiállitást. Mind a ketten elismeréssel nyilatkoztak a magyar müvészeti kiállitásról, amelynek anyagát január folyamán a norvég fővárosban is bemutatják.

— **Makacs öngyilkosjelölt.** Miskolcról jelentik: *Markos Ilona* cselédleány öngyilkossági szándékból a villamos elé vetette magát. A kocsivezető még idejekorán észrevette és a kocsit sikerült lefékeznie. Az életunt leánynak ez *már az ötödik öngyilkossági kisérlete*. Háromszor a Dunába vetette magát, de mindannyiszor kimentették. A rendőrségről mindaddig nem engedik el, amig meg nem igéri, hogy lemond öngyilkossági terveiről.

— **A román követség teája a Gellért-szállóban az Erdélyi Helikon tagjai tiszteletére.** A budapesti román követség szombat délután 5 órakor a Gellért-szállóban az Erdélyi Helikon tagjai tiszteletére teát adott. Erre a teára meghivták *gróf Bethlen Margitot*, a miniszterelnök feleségét is, aki tudvalevően az Erdélyi Helikon tiszteletére a miniszterelnökségen adott teát és ezen vendégül látta a budapesti román követséget is. A mai Gellért-szállóbeli fogadás tehát ennek a vendéglátásnak a viszonzása s ennek megfelelően a miniszterelnök feleségén kivül meghivták a külügyminisztérium több funkcionáriusát is. Az Erdélyi Helikon tagjai gróf *Bánffy Miklóssal* az élükön vettek részt a teán.

és boldog öregkor a legszebb betetőzése az emberi életnek. Harmónia, szépség, megelégedettség csak teljes lelki és testi jólét mellett lehetséges. Ehhez a jóléthez segiti az öregeket az OVOMALTINE, természetes erősitő tápszer.

Az öregkorban a helyes táplálkozás nehézségekbe ütközik. Könnyen emészthető, a gyomrot nem terhelő, de mégis nagy tápértékü táplálékra van szükség. Mindezeknek a feltételeknek megfelel az OVOMALTINE.

A reggeli és uzsonnatejhez 2—3 kávéskanál OVOMALTINE magában foglalja mindazt, amire az idősebbek szervezetének szüksége van. Tulajdonkép az OVOMALTINE a „lac senum": az öregek teje és helyes, észszerü tápláléka. Az OVOMALTINE fenntartja az életerőt, a test rugalmasságát, megőrzi az idegek nyugalmát, javitja a közérzetet.

Saját érdeke ellen vét, ha a teljes értékü eredeti helyett tökéletlen utánzatot használ.

Ára a doboz nagysága szerint P 5.—, 2.80, 1.50.

Mintát és ismertetést ingyen küld **Dr. Wander** gyógyszer- és tápszergyár r.-t., Budapest, 100. postahivatal, 1. postafiók. X., Kereszturi-ut 32/a.

A Pesti Hirlap pályázata.

Az a pályázat, amellyel a modern házasságban tapasztalható bajok számára nyitottuk meg a *Pesti Hirlap* hasábjait, az egész országban rendkivüli érdeklődést keltett. Alig volt még pályázata a *Pesti Hirlapnak*, amelyre ekkora tömegekben ontotta volna olvasóink hozzászólásait a posta.

A pályadijakat még karácsony előtt ki akarjuk adni. De már most akkora anyag áll rendelkezésünkre a beküldött válaszokból, hogy azok hetenkénti közlésére is csak szüken van már terünk. Ezért ugy határoztunk, hogy a pályázatot lezárjuk és a pályázó hozzászólások legutolsó határidejét

1928. október 31-ében

állapitjuk meg. Azokat a hozzászólásokat, amelyek legkésöbb október 31-én még beérkeznek szerkesztőségünkbe, — ha egyébként is érdemesek a közlésre, — közölni fogjuk. *Ezen a napon tul érkező hozzászólásokat már nem vehetünk figyelembe.*

A pályázatokat ezentul is a *Pesti Hirlap Vasárnapja* fogja hetenként közölni. Az utolsó hozzászólás megjelenése után össze fog ülni a biráló bizottság és el fogja dönteni, hogy a kitüzött pályadijakat mely hozzászólások kapják meg. A döntés eredményét

december 16-án

megjelenő számunkban fogjuk közzétenni, hogy a nyerteseknek ezzel is segitségükre legyünk a közelgő karácsony kiadásaiban.

A régi Róma tényét idézi a világ elé Mussolini.

A Duce sétái a tündöklő római őszben a mult és a jelen csodái között.

Róma, október végén. A *„Marcia su Roma"* évfordulója közeledik. És *Mussolini*, akinek *feketeingesei most hat esztendeje vonultak be zárt hadsorokban „az örök városba", hogy a fascizmus törvényes uralmát megvessék*, minden esztendőben ilyenkor végigjárja Rómát. A fascizmus ünnepi nagyhete előtt, mintha csak *uj erőt és uj sugallatokat* akarna magába szivni az „urbs eterna" klaszszikus földjéből, órákat tölt a Fórumon, a Termekben, fel-felbukkan Róma környékének kis falvaiban is. Nem gyönyörködni óhajt csupán a csodálatos római ősz napsütésében, hanem ugyanakkor *ellenőrzi is, hogy mindazt, amit vasakarattal elrendelt, csakugyan keresztül is vitték munkatársai* az elmult esztendő alatt...

Egész éven át dolgozik szakadatlanul, pihenőnapok nélkül. És ez az októbervégi látszólagos pihenése is *munka*. Csakhogy nem a Palazzo Chigi ünnepies dolgozószobájában, a „Sala Vittoria"-ban és nem is a *Viminale*-ben, ahol az ünnepies külsőségeknek mégcsak nyoma sincs. Hanem kint a szabadban. És ez is csak azért, mert a *„Marcia su Roma" nagy évfordulóján adják át a nyilvánosságnak minden esztendőben azokat a középületeket és azokat a közintézményeket, amelyek a Duce akaratából születtek meg.*

A legegyszerübb utcai ruhában jelenik meg ezeken az ellenőrző szemléken Mussolini. A Némi-tó mellé például *lovagló ruhában, lovagló csizmában ment ki*. Kora reggel elvégezte az orvosai által előirt rendes sétalovaglását és utána, amikor Róma falainál várakozó autójához lépett, kiadta a parancsot a soffőrnek:

— A Némi-tóhoz!

Kiséretének éppen csak annyi ideje volt, hogy sietve telefonon értesitette a Némi-tó lecsápolását vezető mérnöki hadat, hogy *a Duce jön!*

A Némi-tó zöldes vize takarja el immáron kétezer esztendő óta *Caligula császár hires uszó kéjlakjait*. Arany és bronz, meg márvány mükincsektől roskadoztak valamikor ezek a gályákra épitett császári nyaralók, amelyek egy téli viharos napon süllyedtek a tófenékre, amikor a hajókon senki sem volt. A história feljegyezte ezt a katasztrófát, amely Caligulát legkedvesebb pihenőhelyétől fosztotta meg, de *kétezer esztendő alatt a tudomány nem tudta felszinre hozni a hajókat*. Hiába küldtek a tófenékre buvárokat, hiába próbálták emelődarukkal kiemelni az iszapból. Csak romlott minden kisérlet, de ezzel még mindig nem került elő egyetlen mükincs sem a mélységből. Sőt attól kellett tartani, hogy a meddő próbálkozások örökre megsemmisitik a két csodagályát.

Ekkor avatkozott a dologba Mussolini. Zseniális tervet dobott a közvéleménybe. *Nem a gályákat kell kiemelni, hanem a tavat kell lecsapolni*, hogy sértetlenül a világ elé kerülhessenek Caligula kincsei. *Az első pillanatban lehetetlen gondolatnak tetszett a terv.* De a tudósok és mérnökök alaposabb megfontolás után belátták, hogy *ez az egyetlen lehető megoldás*. És mint mindig, ha a Duce óhajt valamit, azonnal munkához is láttak. Ma már készen állanak az óriási elektromos szivattyuk, amelyek a Némi-tó vizét lecsapolják és azon a régi római földalatti csatornán át, amelyet legujabban fedeztek fel, kiküldik a közeli Albano-tóba.

Nagy napsugaras őszi délelőttön *Mussolini már azért ment ki a Némi-tóhoz, hogy ő inditsa el az elektromos szivattyukat*. Végigjárta az egész tópartot, ellenőrizte az előkészületeket, majd megállt a villamoskapcsoló előtt. Egyetlen kézmozdulat és a hatalmas szivattyuk már harsogva ontották a Némi-tó vizét a csatornába... *Másodpercenként több mint ezer köbméter vizet.* De jó pár millió köbmétert kell még eltávolitani, hogy Caligula gályái a felszinre kerüljenek. Ugy számitják, hogy ez a jövő év tavaszára történik meg.

Amikor Mussolini Némiből visszatért Rómába, *az országuton hatalmas tömeg állta el az autó utját:* a környék parasztjai tudomást szereztek arról, hogy a Duce arra jár. Megállitották a gépkocsit és egy öreg földmives hatalmas ciklámen-csokrot nyujtott át. Mussolini leugrott az autóból és megölelte.

Másnap a Duce végignézte azokat a római ásatásokat, amelyek lebontott kaszárnyák és bérházak helyén a régi Róma mükincseit tárják a világ elé. A *Teatro Marcello*, a *Circo Massimo*, a *Palazzo Venezia*, az *Argentina-szinház* körüli ásatásokat járta be. Mindezeket ő rendelte el. A régi Róma eltemetett nagyságát ugyancsak az ő vasakarata tárja a világ elé, *mintha ezeken keresztül a mai Róma erejét akarná megmutatni az egész világnak.*

Az egyik helyen végignézett az egész környéken és *a régi római kultura napvilágra kerülő kincsei körül düledező, ócska házakat látott.*

Mosolygó arca, amely fürdött a napfényben, egyszerre elkomorodott:

— Ez nem méltó ehhez a környezethez. Ezeknek a viskóknak el kell tünniök...

Kisérete zavartan nézett össze. Az ásatások vezetői maguk is tudták ezt, de hiába kérelmezték az engedélyt, eddig nem kapták meg.

Mussolini pedig máris folytatta:

— És el fognak tünni, mihelyt a viskók lakói számára uj lakásokról gondoskodtunk. *Tavaszra ennek is meg kell lennie!*

Boldog, megkönnyebbült sóhaj az ásatások vezetőinek részéről. A Duce szava parancs. Már jegyzik is mint rendelkezést. Mussolini pedig mosolyogva teszi hozzá:

— És aztán ráccsal vesszük körül az egészet. *Aki pedig látni akarja, majd megfizeti a maga belépőjegyét.*

A „Teatro di Marcello"-nál a tömeg felismerte. A szegényes környék lakói hatalmas éljenzésben törtek ki. Mussolini „római üdvözléssel" viszonozta az üdvözlést. *De a mosoly egy pillanat alatt eltünt arcáról, amikor a nyomoruságos házakat, szegényes barakkokat megpillantotta.*

— Ezeket is le kell bontani. És modern lakást kell épiteni a lakóknak. *Az archeologia fontos. De a nép higiéniája legalább annyira fontos.*

A „Circo Massimo"-nál a munkások éppen javában dolgoztak. Nem is sejtették, hogy Mussolini oda fog jönni. Fel se néztek a munkájukból. Csak akkor, amidőn a Duce rájuk kiáltott:

— Gyertek ide körém!

Egy élelmes ujságiró ugyanis, aki végigkiserte Mussolinit e római sétáján, megkérte, engedje meg, hogy lefotografálhassa. Ő azonban *csak ugy egyezett ebbe, ha a munkások között fényképezik le.* Zavart mosollyal vették körül a munkások és elcsattant a fotografáló gép moment-zárja.

Mussolini megnézte aztán az uj országutat, amelyet most épitenek Rómából a tengerhez. Az ő óhajára ezen *az országuton ismét megjelennek a régi római mérföldjelző kövek:* most ássák el őket az ut két oldalán.

— Különös. — mondta Mussolini — Róma eddig jóformán tudomást se vett róla, hogy *félórányira sincs tőle a tenger!*

Ez is az ő parancsára történik most, hogy az „örök várost" közelebb hozzák uj országutjával a tengerhez.

Az Uj-Róma régi tradiciói fölött munkás éberséggel őrködik Mussolini. És ez az ő pihenője.

Balla Ignác.

10 sláger-cikk

Bakfis téli köpeny tiszta gyapju, kiváló posztóból, végig bélelt, szőrme galléval és kézelővel ... **55.—** P

Női téli köpeny nagyszerü anyagból, szőrme gallér és kézelővel, végig bélelt ... **45.—** P

Pongyola kimonó fazón, gyönyörü nagyvirágos francia flanelből ... **15.—** P

Bemberg-selyem harisnya garantáltan jó minőség 5.50 4.50 ... **3.80** P

Pullower és kötött mellény pazar választékban, tiszta gyapju anyagból ... 25.—, 19.—, **14.—** P

Kötött női kabát tiszta gyapju, finom angolyagból, gyönyörü választékban ... 35.—, 30.—, **22.50** P

Gyapju kazán kitünő minőség, 50 szinben 6.50, **4.90** P

Kordbársony nagyszerü minőségben, 25 divatszinben ... 3.90, **2.90** P

Matlasse flanell müselyemmel, gyönyörü, uj pongyola és pizsama minták 4.25 **3.50** P

Tennisflanell igen jó megbizható minőség 1.50, —.98, **—.88** P

Gólya-Áruház

Király-utca és Nagymező-utca sarok, és Váci-körut 16. szám.

VASÁRNAP.

Állatok beszéde.

Farkas:

— Jogot nekem, jogot! Nyájat és pásztort! Piroskát és nagymamát! Minden Piroskát és minden nagymamát! Vadászati tilalmat mindenkinek! Vadászati engedélyt a számomra! Ólat és otthont! Aggkori biztositást! Különben az ellenzéken maradok és orditok!

Zsiráf:

— Maga az ámulat, egy fölkiáltás, tátott szájjal: áá. Az ágaskodó, kotnyeles kiváncsiság, mely bekukucskál mindenüvé, nyújtogatva nyakát: óó. A döbbenet, a rémület azon, amit látott: úú. Állandóan ugy csodálkozom, mintha tükörben szemlélném a képemet. De az igazán furcsa az, hogy ti engemet megpillantván, szintén utánoztok s fölkiáltotok, ágaskodtok, csodálkoztok. Nyakam olyan hosszú, hogy a zöld levél, melyet lenyelek megsárgul és elhervad, mig gyomromig ér. Próbáljatok rólam karikaturát rajzolni.

Fóka:

— Elhizott, bajszos úszómester, rekedt autótülökkel.

Hiéna:

— A természet is drámairó. A bonyodalom érdekében egy sötét ármánykodóra volt szüksége, akit mindenki utál és senki se szeret. Ezért alkotott meg engem regényes, shakespearei szeszélyében. Önmagamtól is borzadok. Csikos bundám véres. Orrom tonka, lábam sánta, szagom olyan, hogy elájulok tőle. Hullákat ások ki s hiéna-kacagással zabálom föl. Minden gonoszságtól, fertelemtől tetézve sunnyogok ide-oda. Még az állatok is megvetnek. Akire ráesik az árnyékom, az megőrül. A mikor a teremtés a hatodik napon befejeződött, a hetedik napon megtartották nyilvános főpróbáját, a sajtó meghivott képviselői előtt. Egy vizözönelőtti kritikus ezt irta rólam: „Teljesen valószerütlen szörny. Vajjon ki hiszi el, hogy ilyesmi is létezhetik? Nem hús-vér alak."

Szarvas:

— Akármit is beszélnek, nincs párja annak az édes, családi életnek. Az én áldott, jóságos hitvesem esténkint, mikor látja, hogy kifáradtam a napi munkától, elküld sétálni. Ilyenkor otthon a holdas erdő lankáin vár, hogy hazajöjjek. Ő a leghűségesebb gim. Mit nevetsz, te marha? Nem értelek.

Róka:

— Ó, a furfangos, ravasz csalavér. *Contradictio in adiecto.* Hát ki kuksol a ketrecbe, ti, vagy én. Vagy talán az én nőstényeim hordják a ti asszonyaitok bőrét? Hagyjátok az én hires ravaszságomat. Torkig vagyok vele.

Lajhár:

— Az élet magában vajmi kevés. Ha nincs benne harc, harag indulat, akkor nagyon hasonlit a halálhoz. Semmi sem érdekel bennünket. Semmitől sem félünk, semmin sem szomorkodunk. Rövidlátó szemünkkel, nagyothalló fülünkkel, tompa érzékeinkkel csak épen hogy vagyunk. Államhivatalnokok vagyunk. Egy aktát kellene elintéznünk, már évezredek óta. De csak ásitozunk és vakarózunk. Lógunk.

Medve:

— Mindig ölelnék, mindent, a világot,
A fát, a sziklát, a kisgyereket,
Vagyok a lompos otromba jóság,
A láncravert, esetlen szeretet . . .

Kosztolányi Dezső.

— Az aztán tiszta, tudja... De a mennyi férfi, az mind lelketlen. Roszat szeret mondani az árva fehérnépről. Igen, de magának már több esze lehetne, mert őszül a haja. Az én szivem tiszta... tudja... S ő ma reggel mégis azt mondja nekem: «A tegnap a tánczban ugyan megropogtatta a derekadat Sándor Pista; jól esett neked?...» «Jól esett» — azt mondom truczczból vissza, pedig nem is volt igaz. Arra kiment a házból és úgy becsapta az ajtót, hogy a gerendáról leesett a biblia. S látom, mint sétál a bolond az udvaron. Én se mentem ki... csak nem vagyok bolond.

... De aztán későn bejön, hogy ismét belém kössön... Reám se néz, de azt mondja: «Adtál-e vizet a tehénnek?» «Adjon — azt mondom — a kié.» Arra elém szökik. «Így beszél velem itt valaki?» «Úgy-e?» azt mondja és szidta a Krisztust ok nélkül, mert ő káplár volt, tudja... a 62-eseknél. De itt nincsenek sárzsik... tudja...

A Jusztin ajaka ellágyult s a hangja rebegni kezdett. A kutyám leült a hangváltozásra, felnézett a menyecskére s megtaszította első lábával.

— Menj el — kiáltott a kutyára Jusztin — most nincs kedvem... Arra nem szólt hozzám az uram délig, hanem dúl-ful, mint egy farkas. Akkor bejön, felkönyököl a terített asztalra s azt mondja: «Mikor dőlsz ismét Sándor Pistára?» Én mit szóljak? hanem mérgesen elfordultam s felkelek az asztal mellől. Erre ő rácsap az asztalra s a nagy poharat el is törte, a mit az én édesanyám vett a vásárhelyi vásáron egy ezüstforintért. «Szégyelje magát» — mondom — s arra odaszökött hozzám és meg... megütött en... ge... met... Oh, milyen utálatos, milyen gyalázatos. Soha... soha, sohase szóljon hozzám. Aztán, most itt vagyok, lássa. Hát nem gyalázatos ő? — mondja?

Sírt. Illett neki a sírás. A könyet kitörülte az öklével. A melle úgy hullámzott, mint a tömött búzamező, ha a szél bolygatja.

— Megvert... de soha én többet a lábamat a házába nem teszem. Nem. Még ha térden kérlelne is. Úgy utálom, tudja, mint a bűnt. Így bánni egy szegény árva asszonynyal, hát van-e lelke az olyannak?

— Hát árva vagy, Jusztin?

— Én? — megállott s mindjárt kiragyogott a szeme, mosolygott és ártatlan kaczérkodással megtaszította a vállamat — én? nem vagyok én árva, de azt, tudja, úgy szokták mondani. Hanem maga, látom, nem tudja: mily gyalázatos dolgot tett az uram...

És mintha restelkedett volna az elbúsúlásán, bizalmaskodva megfogta a puskaszíjamat és sürgetni kezdett:

— Menjünk, menjünk... siessünk odább... Nem akarom, hogy utólérjen *valaki* az útban. A szégyen megölne, ha nem érnék előbb haza, mielőtt valaki... utólérhetne az útban...

És a bennelakó logika szerint, ledobta a csizmáját, átalvetőjét, keszkenyőjét és leült hirtelen egy nagy vándorkőre a vizmosásban.

— Nagyon elfáradtam — mondta magyarázólag... Estére úgy is haza érkezem. Maga csak idevaló valahonnan? úgy-e? aztán maga elmarad tőlem s én tovább megyek az utamon.

Mintha e kegyes elbocsájtásban egy adag hamiskás meghívás volna.

— Félj az alkonyattól, Jusztin.

Mosolyogva nézett rám:

— Tőlem nem fél senki sem, tudja...

A hangyák lótottak-futottak a lábánál; a kutyám melléje telepedett.

Dr DUKA ALBERT.

— Menjetek a dolgotokra, — mondta duzzogva, fölvetette fejét és felugrott.

— Mintha ismerős szekérzörgés hallanék. — csippent fel és kutatva nézett ki a bokrok közűl, a völgyre ügyelve. A kacskaringós út alján csakugyan egy kis parasztszekér gurult lefelé.

Elnyujtva, hosszasan felsohajtott, felpirult egészen a homlokáig. Hirtelen megigazította a keszkenőjét, föltette a tetejébe a kalapját, megsimította a haját, felkapta az átalvetőjét s felrántotta a csizmáját...

— Az uram... — rebegte. — Ni... hogy üzi a lovakat. Nézze.. Úgy-e, bolond?... Az uram szekere. Futhatsz bolond... Aztán, ő hadd menjen tovább s fussa a bolondját...

Reám nézett, mintha e perczben vett volna észre s így szólt: — Maga menjen el. Az uram bolond ember, még ki tudja, mit gondolna: ha meglátná magát...

S mig ő előre sietett, a kezével visszaintett reám. A szekeret sebes iramban hozták a lovacskák felfelé és mire Jusztin az élén sötétlő cseréig felért, az alkalmatosság is a hegytetőn volt.

Jusztin megvonult egy öreg cserfa dereka mellett és kikukucskált a fehér útra. A lovak zihálva állottak meg; a gyeplő a hátukon hevert.

A nagy csendben — a levegő reszketett a nagy melegben — egy gyenge koppanás hallatszott. A szekéren ülő ifjú férfi fölemelte a fejét. Egy tavalyi makkszem pattant vissza a sáros kerékről. A férfi a sűrűség felé fordult. Egy makk ismét egyenesen az arczát érte.

Mogorván mondta: «ki az?» de arra mindjárt elfordult és a könyökére támasztva a fejét, a tulsó oldalra facsarodott. Akkor egy egész marok makk csapódott a fejéhez. A kalapja meglebbent. A ficzkó meg se mozdult. A lovak megindultak magukra. A ficzkó hirtelen megkapta a gyeplőt: — «Ho, no, hova a farkasokba mentek?» — morgott a lovakra.

Még a falevelek is mozdulatlanul ügyelni látszottak. Egy hang se volt.

Nagykésőn egy mély szó hallatszott: «Van-e tán ott valaki?» Senki se mozdult.

A ficzkó lustán lemászott a szekérről. A sűrűségtől elfordulva, a lovak mellé állott és simogatta megizzadt szőrüket.

A csendben egyszer egy szalmakalap sirült át a levegőn, mint egy nagy madár. A Jusztin virágos kalapja volt. A férfi megfordult:

— Te vagy ott, Jusztin — mondta komoran.

Választ nem kapva, a ficzkó néhány lépéssel a sűrűség felé fordult.

Messziről hallom a szót.

— Miért jött ide?

— Te vagy ott?

— Nem én vagyok. Hivta ide valaki magát?

Akkor a kutyám, az idegen szóra, ugatva iramodott meg a lábam mellől.

— Csiba nye, — hallom, — hát nem is egyedül vagy ott, Jusztin? Vadász valaki reád? Ismét fogtál valakit magadnak?

Éles szó cseng fel:

— Ismét? — kiáltja Jusztin, — ismét?... Utánam jösz bolond és már mocskolsz?

A férfi erre áttört a bokrok sűrűjén és kutatva nézett körül. A kutyám morogva vonult a lábam mellé.

— Valaki van veled... te, — kiáltja érdesen.

— Oh, te! mily utálatos ember vagy! mily szégyen nélkül való vagy!... Így beszélsz te hozzám? — S a következő perczben — látom — a mint felemelkedik a cserefa dereka mellől a menyecske, nekiugrik az urának s csatt, csatt... pattog a tenyere az arczán...

— Ismét? — lihegte — ... ismét... Hát így bántasz engemet? Nézd meg. Egy öreg vadász bácsi... a ki az útban talált reám, az kisér s te így beszélsz velem? Oh, te buksi — buksi... Ezért kaptad a pofot.

De ott a szemem előtt a férfi derékon kapja a feleségét; lefogja mind a két kezét s végigcsókolja kaczagva a kipirult arczot s magasra emelve a könnyű édes terhet, nagy lépéssel kiviszi az útra és mint egy pelyhet, feldobja az ülésbe.

Aztán mindjárt utána szökött ő is, átszorítva tartja a menyecske derekát — bizonyosan azért, hogy el ne fusson — megfordítja a szekeret és rácsap a lovacskákra.

Aztán rohant lefelé a szekér... Az aljban már szépen ültek egymás mellett.

A vén vadász bácsi... Füttyentek kedvetlenül a kutyának s fáradtan ballagok visszafelé... Ah! mint eltelik az idő.

Dr. DUKA ALBERT.

Dr. *Duka* T. Albert a mi tudós hazánkfiának, dr. Duka Tivadarnak egyik fia (a másik ügyvéd). A cambridgei egyetemen végezte tanulmányait, s elérvén a doktori fokozatot, eleinte a londoni Szent György-kórházban volt szolgálaton és 1895-ben kivándorolt Ausztráliába, Queenslandba, a hol Mackay városban telepedett le. A délafrikai háboru kitörésekor tudvalevőleg az anyaország segitségére siettek a gyarmatok is, s a queenslandi önkéntesek közt dr. Duka kapitányi ranggal ment át a harctérre.

Nemcsak családja széleskörű ismerőseinek vélünk szolgálatot tenni, hanem az összes magyar művelt közönségnek is, a mely oly jól ismeri az atyában nemcsak Görgei Artur vitéz szárnysegédét, nemcsak az angol és külföldi biblia-társulat egyik lelkes igazgatóját, a ki oly sok szolgálatot tett a magyar protestantizmus ügyének is, például a biblia uj fordítása körül, hanem azon felül a magyar tudományos szellem hivatott ápolóját is, a kinek oly sok érdeme van Kőrösi Csoma Sándor emlékének megörökítésében, stb., a mikor bemutatjuk dr. Duka Albert arczképét azon alkalommal, hogy őt az Elands River védelménél tanusított hősies magaviseletének elismeréseül az ily tekintetben nagyon is szűkmarkú angol kormány a kitünő szolgálatok rendjelével (Distinguished Service Order) tüntette ki.

Előttem feküsznek az e hősi védelemről szóló

tudósítások. Háromszáz ausztráliai Hore ezredes vezérlete alatt 1900 augusztus 4-ikén nagy mennyiségű élelmiszert szállítva, egy ágyúval elérte Brakfonteint, a melyet köröskörül kopjék vesznek körül. Hajnalra ott érte őket De la Rey 3000 emberrel és nyolcz ágyúval. A megadásra felszólítván, a tagadó válaszra (a megtámadottak fogadást tettek egymásnak, hogy nem engednek) megkezdődött az ostrom. Hogy az ostromról fogalmunk legyen, elég megemlítenem, hogy az első napon 1700 bomba esett az ostromoltak közé. A legnagyobb szerencsétlenség az volt, hogy első nap épen nem voltak fedezve, míg a következő napok alatt már jobban voltak, a mennyiben mély árkokat áshattak. Maga a kórház is csak három társzekérből állott, a melyet kétszersültes ládákkal védelmeztek. Az egész ostrom alatt a 300 közül 73 életett meg vagy sebesült meg, és Duka a golyó- és bombazápor közt kötözte a sebeket, szedte ki testükből a golyókat és bombaszilánkokat, sőt operált is, és maga czipelte a hátán a sebesülteket a legnagyobb nyugalommal. Neki magának csodálatos módon semmi sértődése nem esett, míg segédei mindjárt az első nap megsebesültek. «Ő — így szól egyik jelentés, — teljesen beleillőnek mutatta be magát a rendkívüli izgalomba, — úgy járt-kelt a golyózápor közt, mint valami megbűvölt ember, keresve a sebesülteket; egy alkalommal egy bomba akkor pattant szét mellette, mikor egy katonának lábát amputálta, de ő oly hidegvérűnek és nyugodtnak látszott, mint ha egy üveg spai vizről vitatkoznék baráti körben. Máskor egy rakás pompon-üteg csoportosította össze tüzelését a kórházra, és összes fontos bombáik egyszerre csaptak le Duka kapitány elé, de ő még csak rájuk sem nézett és oly nyugodtan folytatta munkáját, hogy valóban megdöbbentek rajta bátorságának és szerencséjének számos tanui. A leghidegebb vérű ember volt a tüzben; mindig udvarias a katonák iránt, egy szóval sem panaszkodott semmiről sem, pedig annyira megviselte a munka és fáradalom, hogy betegen került vissza Fokvárosba és onnan haza.»

A következő napokon egy felmentő csapat közeledett, de a boerok visszaverték s az ostrom tovább tartott. A tüzelés oly erős volt, hogy a szállítmányt képező 487 ló, 269 öszvér és 856 ökörből csak 56 ló, 29 öszvér és 106 ökör maradt meg. A lelőtt állatokból emelték a sánczokat, míg végül augusztus 16-ikán Kitchener tizenkét napi ostrom után felszabadította őket. Ideje is volt, mert nagy vizhiányban szenvedtek, töltényeik is fogyatékán voltak s az elhullott állatok rettenetes bűzt terjesztettek körülöttök.

Íme ezen hősiességért nyerte el az öreg sasnak méltó fia a Distinguished Service Ordert. Nem lehet megilletődés nélkül olvasni a jelentéseket, hogy mily lelkesen fogadták hazatértekor Mackayban, Ausztráliában, hogy vonult ki az egész város elébe, hogy éljenezték, még a kis Robint is (Duka Tivadar egyedüli unokája ez idő szerint); és ebből a büszkeségből, a mely eltöltötte a mackayiakat, mi is kérhetünk részt, azon az elven, hogy hiába: a vér nem válik vizzé.

György Endre.

A BERLINI KONGRESSZUS.

Zala György domborműve gróf Andrássy Gyula szobrán.

Ismeretes dolog, hogy annak idején nemzetközi pályázatot hirdettek gróf *Andrássy* Gyulának, a nagynevű magyar államférfiúnak s egykori külügyminiszternek emlékszobrára s az első díjat és a kivitelre való megbizást kitünő szobrászunk, *Zala* György nyerte el. A szobor most már javarészt készen van, úgy hogy a jövő évben, junius 8-án, a koronázás évfordulóján le is fogják leplezni az új országház melletti téren.

Mint a pályázati feltételek is kivánták, Zala György lovas-szobor tervét készítette el, a mi nem összeférhetetlen Andrássy egyéniségével, mert bár diplomata volt, de *magyar főúr* volt s magyar díszruhában van a szobron ábrázolva, a mely tudvalevőleg alapjában véve lovas-ruha. Hogy szobrászati formának meg épen mennyire alkalmas a lovas-szobor, az köztudomású dolog.

A szobor díszmagyarban ábrázolja Andrássyt, mert a díszmagyar a plasztikához sokkal alkalmasabb, mint a modern ruha. Andrássy díszruhája s családi ékszerei teljes hűséggel vannak mintázva, nem különben a lova is. A nagy államférfiu födetlen fővel ül a lovon s ezzel annál inkább érvényesül lángelméjét tükröző diplomata-feje. A bronzba öntött szobor háromszoros életnagyságú, a fehér márvány talapzattal együtt 14 méter magas. Ez lesz az első lovas-szobor Budapesten.

Talapzatán elől a magyar czimer és pálmaággal körülvett nagy dísztábla van kivésve; elül és hátul föliratok, két oldalán pedig egy-egy nagy szabásu, művészi domború lesz elhelyezve. A domborművek Andrássy pályafutásának két legjelentősebb mozzanatát elevenítik meg: a *koronázást*, a melyen nádori tisztet teljesített, s a *berlini kongresszust*, mely külügyminiszteri sikereinek úgyszólván betetőzése volt. Az utóbbi domború képét mai számunkban közöljük.

A berlini kongresszust ábrázoló domború összesen 20, egyenkint két méter magas, tehát — mondhatni — életnagyságú alakból áll; hossza 6 méter 70 centiméter, magassága 3 méter, domborulata pedig egy méter. *Az egyes európai államok megbizottai* balról jobbfelé a következő sorrendben állanak rajta:

Gróf *Corti*, olasz nagykövet, báró *Heymerle* osztrák-magyar meghatalmazott, *Bucher*, német meghatalmazott, *Hohenlohe* herczeg, német meghatalmazott, *Waddington*, franczia nagykövet, *Launay* gróf franczia meghatalmazott, *Desprez*, franczia meghatalmazott; az ülő alakok ugyanazon sorrendben a következők: *Gorcsakow* herczeg, orosz kanczellár, *Disraeli* (lord Beaconfield), angol külügyminiszter, *Suvalof* gróf, orosz tábornok, *Bismarck* herczeg, német kanczellár; előtte áll *Andrássy* Gyula gróf, tovább állanak még: *Saint Vallier* gróf, franczia meghatalmazott, *Salisburry* lord, angol miniszter, *Mehemed Ali* pasa, tábornok, török küldött, *Bülow*, német meghatalmazott, *Radowitz*, német meghatalmazott, *Károlyi* Alajos gróf, berlini osztrák-magyar nagykövet, *Russell* lord, angol meghatalmazott, *Karatheodori* basa, török meghatalmazott.

A dombormű maga is kiváló alkotás, melynek mintázásakor nem csekély nehézségeket kellett leküzdenie a művésznek. Először is az egészen Andrássy alakját kellett kiemelni, hogy ő legyen az ábrázolt jelenet központja, de mégis úgy, hogy ez ne essék a történelmi igazság rovására, hiszen mindenki tudja, hogy a berlini kongresszusnak Bismarck volt a főszereplője. Ezt a kérdést a művész úgy oldotta meg, hogy Andrássyt álló helyzetben a kép központjába tette, a mint a vele szemközt ülő Bis-

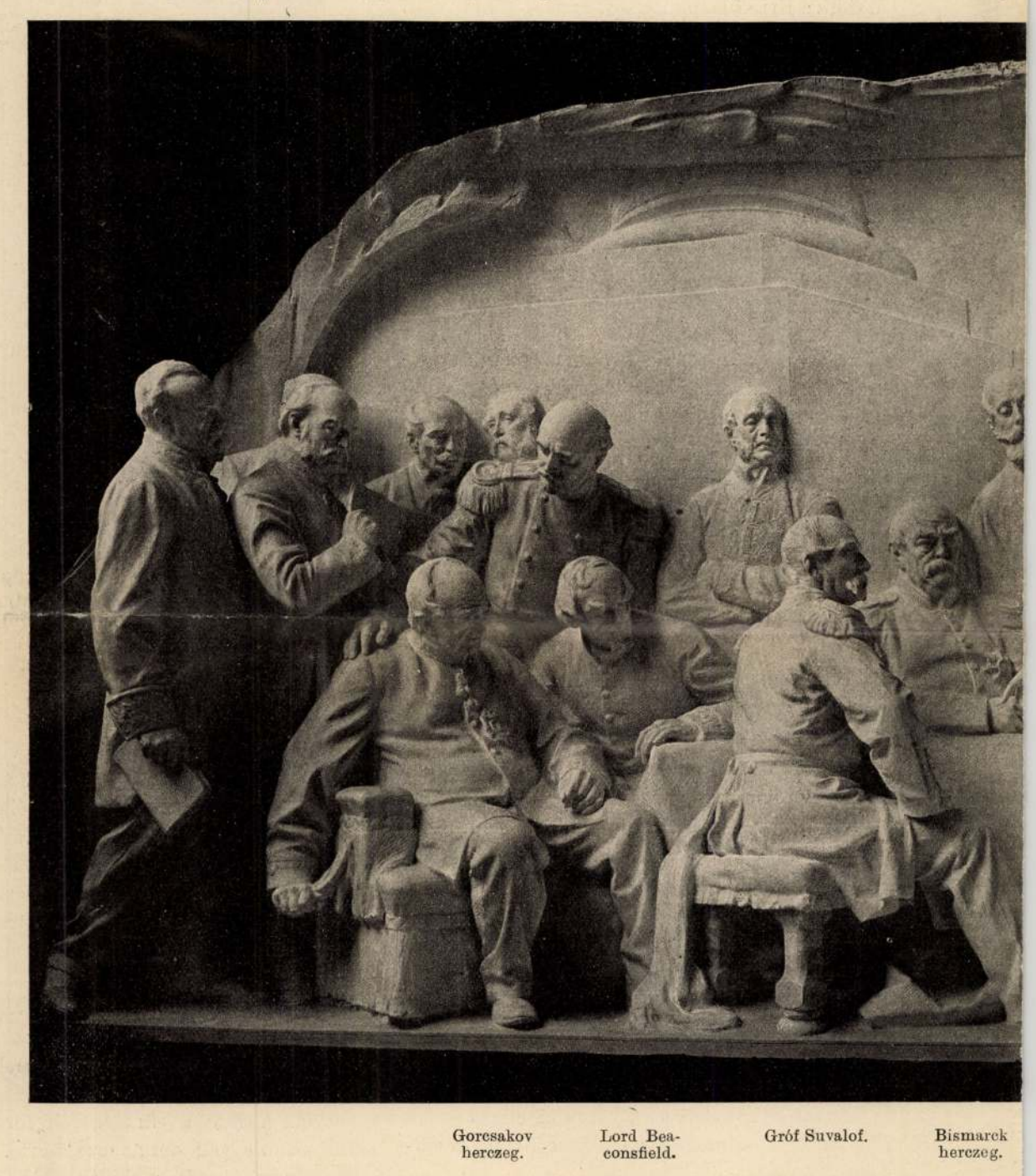

A BERLINI KONGRESSZUS. — ZALA GYÖ

marcknak magyaráz valamit, a mire a többiek mind odafigyelnek. Ezzel jelezve van az az egyetértés is, mely a magyar államférfiú s a német kanczellár közt a kongresszus főkérdéseiben uralkodott. A többi diplomaták arczkifejezése, habár diplomatikusan elrejtve is, különböző érzelmeket árúl el, a szerint, a mint az Andrássy által elmondottak érdekkörüket érintik. Hogy pedig a sok, ugyanarra a dologra figyelő alak ne látszassék egyhangúnak a nézőre, a művész a főjelenet körén belül epizódjelenetekkel is élénkíti a művet. *Gorcsakov* orosz kanczellárt a boszniai okkupáczió elhatározása kinosan érintette, a mi kifejeződik azzal az ideges mozdulattal, a melylyel a székének

Lord Salisbury. Mehemed Ali pasa. Bülow. Radovitz. Lord Odo Russel. Gróf Károlyi. Karatheodori pasa.

Gróf Andrássy Gyula.

ÖRGY DOMBORMŰVE GRÓF ANDRÁSSY GYULA SZOBRÁN.

képi hűsége, alakja, nagysága s ruházata dolgában főleg Werner német festőnek a berlini kongresszusról készített nagy képéhez természet után felvett tanulmányait használta fel a művész.

Az Andrássy-szobor másik domborműve a koronázást ábrázolja. Harminczöt alak van rajta; központi részében Simor herczeprimás és Andrássy a király fejére teszik a koronát. A királyné oldalt ül egy emelvényen, az ország nagyjai lelkes megindulással nézik a nagy történelmi jelentőségű jelenetet. A Mátyás-templom belsejének klasszikai távlata, a sok udvari, főúri és papi díszruha teszi festőivé e domborművet. Zala most végzi rajta a végső simításokat s még deczember hó folyamán el fog készülni vele.

rojtjaival babrál. Gróf *Launay*, a franczia küldött ráteszi kezét Gorcsakovra, mintegy jelképezve az orosz-franczia barátságot, *Corti* olasz nagykövet egy az albán-kérdésre vonatkozó aktát tartogat kezében, a német *Bülow* pedig *Karatheodori* basának magyarázgat valamit. A dombormű figyelmes szemlélője több ily mellékepizódot is fedezhet fel benne.

Plasztikai szempontból ugyancsak nehéz feladat volt a domborművön levő 40 lábszárat s ugyanannyi kart a rendelkezésre álló térben harmonikusan elhelyezni; a modern ruházat kevéssé festői volta, a vonalmenetek, a tömegek elosztása, a csoportosítás, mind megannyi nem közönséges nehézséget okozott, a melyek leküzdése csak annál nagyobbá teszi a művész érdemét. *Zala* György csaknem három évig dolgozott ezen a domborművön, melyet most öntenek bronzba. Az egyes alakok arcz-

A HARCZTÉR TÉLEN.

El tudunk-e képzelni orosz hadjáratot télen, vastag hó, fagyos fergeteg nélkül, a mely némaságba fojtja a lódobogást, fehérre festi a vértől iszapos földet? Ha eszünkbe jut Mandsuország szigorú tele, az oroszok háborúja, nem Verescsagin képeire gondolunk-e, a Sipka-szorosra, a némán összeroskadt, megfagyott katonára?

Pedig Mandsuországban nem ilyen a tél, Kelet-Ázsiában nem ilyen a téli hadjárat.

A forró nyár után az ősz azzal kezd jelentkezni, hogy nagyon hidegek lesznek az éjszakák s reggelre harmattól csepeg az őserdő, később pedig dér csillog a háztetőkön, meg a puszták fűszálain. Szép csendesen, minden zavar nélkül, derült éggel hüvösödik meg az időjárás, de a nappalok még sokáig melegek maradnak. A halomvidék őserdeit nehány ilyen hideg éjszaka után bűvös szinekkel vonja be a fagy dermesztő keze, a pusztákon pedig elsárgul a fű, kihal a nyüzsgő rovarvilág s halotti némaság borúl az egész természetre.

Aztán jön egy goromba, csikorgó hideg éjszak-nyugati szél, leveri az őserdők díszét, a lombos fák vörösre, barnára és aranysárgára hervadt leveleit s csonttá fagy az egész természet. Csak a mandsú czédrus görcsös ágain zöldül még a levél, csak a szibériai fenyő sokszoros keresztje sötétlik a fakó hegyoldalakon.

Egyszerre Szibériává változott az egész Mandsuország. Nyáron a nedves, trópusos forróságban buja növényzet áthatolhatatlan rengetege hozzáférhetetlen búvóhelyeket biztosít a tigrisnek, medvének és farkasnak: télen eltűnik ez az egyéves növényzet, a mely nyáron a forró égövet utánozta hihetetlen bujaságával és sivár pusztaságon süvölt a szél a fagyos tájképek felett.

És egész télen derült marad az ég! Az az állandó éjszaki és éjszak-nyugati szél, a mely ezt a kemény hideget hozta Szibériából Mandsuországba, az óriási ázsiai szárazföld magas pusztáiról jő, tehát teljesen száraz. Alig van nenány nap az egész Mandsuországban, sőt mondhatnám Kelet-Ázsia egész éjszaki részében, a melyen esik a hó. A khinai festő- és rajzművészet nem is igen örökíti meg a havas tájképeket, míg a japán szigetvilág sokkal nedvesebb telén bőséges havazások festik fehérre a szigetország tájképeit s azért a japán művészek igen gyakran rajzolnak és festenek havas tájképeket. Mesterileg is tudják vázolni a hóterhelte lombokat, a hófergeteggel küzködő alakokat, stb.

Mandsuriában a havas tájkép a ritkaságok közé tartozik, kivéve a tengerpart közelét, a hol mégis több nedvesség válik ki a levegőből télen is.

Pedig a hideg kegyetlenül kemény. Novemberben már 20°-os hidegekre ébredtem szellős kis tanyáimon. télviz idején pedig leszáll a hőmérő 50 fokkal is zérus alá. De hisz ezt könynyen érthetjük. Nincs innen már messze a Föld leghidegebb helye, a kelet-szibériai Verchojanszk, a hol a január hónap *közepes* hőmérséklete 54° zérus alatt! Csak összehasonlításképen mondom, hogy Budapesten a január hónap közepes hőmérséklete 2° zérus alatt. Verchojanszkban lemegy télen a hőmérő 60° alá is. Olyan hidegek ezek, a melyekről már alig tudunk fogalmat alkotni.

Mandsuország tele tehát Mukden, Kirin és Karbin táján, a hol most az orosz seregek mozognak, kegyetlenül hideg, de száraz és derült. Minden keményre fagy ilyenkor, a folyókon vastag jégpánczél képződik, az utak nagyon könnyen járhatók. Ezt az időt várják a Khinából jövő kereskedő-karavánok, mert nyáron a feneketlen sárban alig járhatók az utak. Minden folyó, a mely nincs áthidalva, pedig a legtöbb ilyen, kész veszedelem a karaván̈ra nézve, mert vagy kompokon kell átkelni, vagy pedig, a hol ez nem lehet, át kell gázolni a folyókon, a mi egyaránt igen kellemetlen és veszedelmes feladat. Legroszabb az állapot ősz elején, a mikor a folyók már félig be vannak fagyva, úgy hogy a kompok nem járnak, átgázolni meg lehetetlen. Nyáron a folyók medre tele van vizzel, sőt óriási árvizek öntenek el egész országnyi területeket. Télen a patakok nagy része kiapad, a folyók mindenütt alacsony vizállásuak s ezért a jégen való átkelés — a mikor már a jég elég vastag — nem jár semmi veszedelemmel.

Ez a kemény hideg az oka annak is, hogy az oroszok kikötői itt Kelet-Ázsiában — kivéve Liau-tung félszigetét, — mind befagynak, még pedig olyan keményen, hogy a hatalmas jégtörők sem birnak többé vele. Port-Artur előtt is képződik ugyan jég a tengeren, de egész télen át keresztül tudják törni a hajók s nem igen akadályozza a forgalmat. Ha a balti flotta télen érkezik meg, bátran és akadálytalanul járhat már Port-Artur vizein, de ha a vladivosztoki flotta nem tud kijönni a tengerre, úgy be fog fagyni az öbölbe s nem egyesülhet a baltival s nem operálhatnak egyesült erővel. Dalni kikötője nincs messze Port-Arturtól, de azért itt sokkal kellemetlenebb a jég, mert a parto-

kon szerte képződött jeget mind ide hordja össze a szél s csúnya, rögös, össze-vissza dobált darabokból vastagon összefagyott pánczéllal vonja be a Ta-lien-van öblöt. Ilyenforma jég szokott képződni a Balaton déli partjai mentén is, Siófok táján, csakhogy persze nem olyan vastag.

Az orosz vasútépítést a hó nem igen akadályozta. Dolgoztak a tél nagy részén is, csak a kemény hideg kergette szét a munkásokat, meg a fagyott föld, a melyet nem lehet munkálni.

A Mandsuriában lakó khinaiak keveset védekeznek lakásaikban a hideg ellen. A khinai házak még itt a magas éjszakon is (ázsiai értelemben beszélve, mert Mandsuria nincs éjszakabbra, mint hazánk) nagyon szellősek; még itt is igen könnyedén építkeznek. A házak falai vékony vályogfalak, csak a tető nehéz cserép, vagy jó vastagon felrakott sár, a mi még talán jobban tartja a meleget. Igen, csakhogy a szobáknak nincsen mennyezete, legföljebb vékony papirosból, a mely nagyot zördül, ha nyitják az ajtót. A ház egyik fala rendesen egészen sűrű farácsozat áttetsző papirossal bevonva, vagy pedig akkora ilyen papirosablakok vannak rajta, hogy azon bizony igen könnyen elillan a szobában keltett csekély meleg.

A szoba fűtésére annak egyik falánál ágymagasságú vályogból falazott padmaly van, a melyet kívülről, vagy sokszor belülről fűteni lehet. Ezen hálnak a khinaiak. Ha kívülről fűlik, akkor csak hagyján, de ha a szoba felől kell tüzet rakni bele, akkor olyan füst támad a szobában, hogy inkább tűri az ember a hideget, mint a szalma és szemét csipős, sűrű füstjét. Ha ezt a kemenczepadot — khangot — befűtötték, akkor éjjel az embernek az arcza fagyos hidegben van, mig jól betakart teste valóságos gőzfürdőt élvez.

A fűtésnek másik módja az, hogy nagy öntöttvas-serpenyőben izzó szenet hoznak be, a melynek sugárzó melege nyújt némi enyhülést a farkasordító hidegben. A khinaiak azonban úgy a szabadban, mint a szobában állandóan igen melegen, gyapottal párnázott, paplanszerű ruhába vannak öltözve s ezért tulajdonképen nincs is nagy szükségük a meleg szobára.

A fűtésnek ez a módja — izzó faszénnel — egyszer majdnem végzetes lett rám nézve. Éjszak-Khina egyik városában a vendéglő épülete nagyon jó és szép volt, jó vastag mennyezet védelmezte a szoba melegét s a szoba ablakai zárt folyosóra nyíltak. Igaz, hogy a folyosó udvari fala szintén csak papirral fedett fa-rács volt, de a szoba ablakain is papiros volt, tehát a szoba melegét és levegőjét két papirosfal védelmezte. Este ilyen izzó szénnel befűtöttünk s oly kellemes meleg (+ 6°) keletkezett a szobában, hogy levethettem végre a télikabátot s egész könnyű öltözetben irhattam jegyzeteimet. Éjjel azonban az izzó szénhalomból mérges széngáz fejlődött s 1898 január elsejére majd hogy megfuladva nem «virradtam». Szerencsére az ágyamon volt egy kedves kezek himzette kis papucs, azzal bedobtam a papirosablakot s a résen üdítőleg tódult be a folyosó —10 fokos levegője. Mozdulni különben nem birtam volna, de a papucs megmentette életemet (Ez mentsen ki, ha a papucsnak nagyobb tekintélyt tulajdonítok, mint a mennyi dukál.)

Ha már maguk a benszülöttek is ilyen kevéssé vannak védelmezve a kegyetlen hideg ellen, képzelhető, hogy mit szenvedhetnek a szegény katonák, vászon sátorban, vagy rosz félszerekben elszállásolva. Hiszem, hogy ez a kegyetlen hideg akadályozni fogja a háború további folyását s legalább a télen megkímélik egymást a hadi tekhnika embergyilkos találmányaitól.

Nem hófergeteges, szintelen fehérségbe temetkezett néma tél az, a melyben most az oroszok védelmezik hatalmukat a Csendes-oczeán partjain. Derülten tűz le a Nap a fakó pusztaságokra, aczélkék ég ragyogja be a gyilkolásra kész hadak százezreit, de borzalmasan fagyos szél süvölt a száraz ágak között, mintha tizezrek irtózatos pusztulásának látásán jajdulna fel . . . Talán mégis jobb volna, ha mindezt eltakarná egy néma, hófehér szemfedő . . .

Dr. Cholnoky Jenő.

Telcs Ede: Barabás Miklós mellszobra.

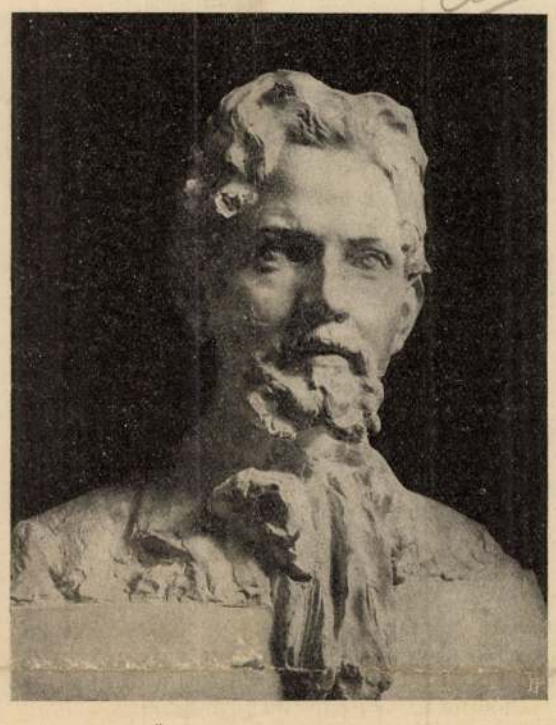

Szamovolszky Ödön: Pogány építőművész mellszobra.

A KÉPZŐMŰVÉSZETI TÁRSULAT TÉLI KIÁLLÍTÁSÁBÓL.

EGY HALOTTHAMVASZTÓ TERVEZETE.

Néha-néha fölmerül nálunk is a halott-hamvasztás kérdése, a külföld számos helyén pedig állandóan felszínen igyekeznek tartani röpiratok, lapok, egyesületek útján. Az eszme azonban igen lassan terjed mindenfelé a művelt világon. Ellene szólnak a vallási aggodalmak, az igazságszolgáltatás érdekei, de leginkább az ember ragaszkodása az ősi hagyományokhoz. A halotthamvasztás pártolói nem szűkölködnek czáfolatokban minden ellene szóló érvre; az egyházak ellenkezéséről ki tudják mutatni, hogy a hullahamvasztás nem ütközik vallási törvényekbe, mit számos pap-hivének állítása is bizonyít, hogy a büntető bíráskodás aggodalmai ellen, melyek a bűnvizsgálatok megnehezítését hozzák fel, ha lehetetlenné válik a holttestek exhumálása, ők viszont arra hivatkoznak, hogy az exhumálás úgyis ritka eset, nem is mindig vezet eredményre s arra, hogy a lelkiismeretes halottvizsgálat többet ér a holttestek feloszló-félben levő állapotban való vizsgálásánál. Legnyomósabb érv azonban a halotthamvasztó mellett a közegészség érdeke, a ragályoknak a temetők utján való terjesztése, háborúk, nagy járványok alkalmával a tömeges halottak eltemetésének nehézségei s az azzal járó bajok stb. Hasonlóan számbavehető ok az is, hogy a temetők, különösen a nagyvárosokban nagyon messze esnek az emberek lakóhelyétől s így a temetkezés, a sirok látogatása tömérdek időt és pénzt emészt fel. Mindez érvelés azonban nem birja leküzdeni az emberek ragaszkodását a temetkezés hagyományos módjához s a temető költészetéhez. Ezért van az, hogy oly kevés ember szánja el magát kedves hamvait elégettetésére. Legtöbb a hullahamvasztó (krematorium) Olaszországban (23), azután Amerikában (18), Németországban három van, melyek közül leghiresebb a góthai, melyet 1878-ban állitottak fel. A többi államokban vagy egy sincs, vagy legfeljebb egy van s ezek nagyobb része is inkább a bonctermekből kikerülő testrészek stb elégetésére szolgál. A góthai krematóriumban égetnek legtöbb halottat s itt sem igen szokott a számuk többre rúgni évenkint ötvennél.

Nálunk néhány évvel ezelőtt Pozsonyban akart krematóriumot építeni egy osztrák társaság, de a hatóság nem adta meg rá az engedélyt. Mégis a magyar mérnök- és építész-egylet a mult évben szokásos évi nagy pályadíját, az aranyérmet egy krematórium tervére tűzte ki. A pályadíjat ugyan nem adták ki, de még sem volt eredménytelen, mert a legjobbnak itélt pályaterv, mely *Pogány* Móricz építőművész munkája, gyakorlati és művészi szempontból egyaránt érdekes és sikerült mű. E pályaterv rajzai láthatók a Műcsarnok jelenlegi tárlatán s mi is közlünk belőlük kettőt mai számunkban.

A tervezett hullahamvasztó két részből áll, magából a hamvasztóból s az ezt két félkör alakjában körülvevő kolumbáriumokból. A krematórium nagy arányú kupolás épület, melybe jelképies kapubejáró vezet; e kaput körben egy fantasztikus dombormű veszi körül, mely az emberi nem fejlődését, a születést és az enyészetet ábrázolja. E kapun át jutni a nagy méretű, monumentális hamvasztó csarnokba, mely a temetési szertartások czéljaira szolgál. A csarnok freskókkal diszített kupoláját 12 hatalmas kőoszlop tartja. A csarnok végében sülyesztő készülék működik; ez elé állana a temetési szertartást végző pap, hogy elmondja halotti beszédét. A kellő pillanatban a koporsó lesülyed a föld alatt, az alagsorban levő tulajdonképeni hamvasztóba, a honnan az égés okozta neszből nem hallatszik fel semmi. Azokat a nehézségeket, melyeket a legújabb időkig az elégető készülékek tökéletlensége okozott, ma már az újabb találmányok java részben elhárították, úgy hogy a holttestek igen rövid idő alatt porrá égnek. A hamvakat aztán a sülyesztő fölhozza s ekkor átadatnak a halott hozzátartozóinak. Mindenki maga rendelkezik, hogy vagy hazavigye s otthon urnába téve kegyeletesen őrizze kedves halottja hamvait, vagy pedig elhelyezze a hamvasztó épületet körülvevő kolumbáriumok fülkéiben.

Pogány Móricz tervezete már csak azért is megérdemli a figyelmet, mert az első ily részletesen kidolgozott s művészi krematórium-tervezet, melyet magyar építőművész készített.

A SÁRRÉT.

Bihar vármegye a nyugati oldalon beleszögellik Békésmegyébe, s ezen a félszigeten Bajom, Udvari, Szerep és Gyarmat határában terül el a Berettyó nagy Sárrétje. Egész hazánknak legmélyebben fekvő földterülete ez, mely mint egy óriási medencze, kanyargós ereivel sok mérföldnyi távolságról összegyűjtötte a vidék vizeit. Az ingoványos talajban kiirthatatlan gyökeret vert a nád, gyékény és sás, melynek évenként elhaló része lesülyedt a vizbe, s lassan-lassan évszázadokon át egy új földszerű réteget képezett a vizben. Az új réteg új tenyészetnek adott életet, mígnem fölötte az elhaló növényrészekből ismét másik réteg képződött.

Igy gyarapodott a gyökerekből és növényhulladékokból képződött talaj fokról-fokra, feljebb-feljebb.

A szerves növényrészek a viz alatt nem rothadtak el, mert a rothadáshoz hiányzott az éleny, hanem félig megszenesedve egymáshoz sajtolódtak s néha több méter vastagságú rétegben megalkották a Sárrét sajátszerű talaját.

A rétegképződés néha nem a viz fenekén, hanem feljebb, a viz szine felé ment végbe. A süppedező hajlékony réteg alatt sötét szinű mély viz állott, biztos halál embernek, állatnak, ha valahol a vékonyabb rétegen beleszakadt. Szegény legény, pákász, kivert bika ismerte már rajta a járást. A hol a fekete viz haragosan bugyborékolva felcsapott a lába alatt, térnie kellett onnan vagy jobbra vagy balra, vagy vissza, de hamar, mert ott veszett volna. Egy-

49. SZ. 1906. (53. ÉVFOLYAM.) | SZERKESZTŐ HOITSY PÁL. FŐMUNKATÁRS MIKSZÁTH KÁLMÁN. | BUDAPEST, DECZEMBER 9.

Szerkesztőségi iroda: IV. Reáltanoda-utcza 5.
Kiadóhivatal: IV. Egyetem-utcza 4.

Előfizetési feltételek: Egész évre 16 korona. Félévre 8 korona. Negyedévre 4 korona. A «*Világkrónika*»-val negyedévenként 80 fillérrel több.

Külföldi előfizetésekhez a postailag meghatározott viteldij is csatolandó.

ANDRÁSSY SZOBRA.

Budapest szobrai ismét megszaporodtak, még pedig egy lovas szoborral. Európa más nagy városaiban ezek a legérdekesebb látványosságok. Nem csoda, ha a mi közönségünk szintén lovas szobrokra vágyik. S hogy e tekintetben kielégíttessék, egy a parlamentben, az iróasztalnál és a diplomáczia parkettjén imponáló pályának fényes, sőt varázslatos ragyogású alakját kellett úgyszólván ráerőszakolni a lóra.

Bizonynyal különös, hogy a leglovasabb nemzetnek, a kitől a huszárt utánozzák a világ hadseregei, gyalog álljanak majdnem összes érczbe öntött újabb nagyjai, sablonos irattekercseikkel. De hát az is egy darab történelem lehet, *ha valami nincs.* Nem jó azt eltagadni.

Évek hosszú sora előtt e sorok irója egy szerkesztőségi szobában dolgozott három magyar iróval, kik közül egy Kovács nevű Konstantinápolyban született, a másik, Pulszky Károly Londonban, a harmadik, Szemere Attila Párisban. És ez a füstös szoba azzal a három fiatal emberrel egy élő emlékeztetés volt, *hogy a nemzet nem volt valamikor odahaza.*

Ép oly nagy néma kiáltások ezek a gyalog szobrok is a főváros utczáin, melyek minduntalan figyelmeztessenek, hogy csak iróink, politikusaink, szónokaink vannak, — *de a katonáink a császáréi.*

Hogy lovas szobraink is legyenek, igazi lovas szobraink, ahhoz nem elég a szoborbizottságok szavazattöbbséggel való döntései; ahhoz más út vezet . . .

De ez mind csak zárjelben legyen mondva, mert akár lóháton, akár gyalog van megörökítve gróf Andrássy Gyula, mindenkép alkalmas arra, hogy a magyar ember szive kevély érzésekben mártódjék meg láttára. Andrássy Gyulák ritkán születnek és nem minden népeknél.

Méltán lélekemelő volt vele foglalkozni, úgyszólván vele élni egy napig. Hiszen egyéb napokon is minden lépten eszünkbe juttatja őt nem egy dolog, mely általa létesült. Hiszen él a történelemben, — de a történelem nem mindig van azon a lapon kinyitva, a hol ő szerepel.

Deczember 2-ikán azonban ez a lap feküdt előttünk. Szép ünnep volt, pompában, hódolatban gazdag. Ha nézte az égből a megdicsőült, meg lehetett elégedve. Együtt volt megint az egész nemzet; mint egy arany abroncs a szétesőő dongákat, ez a név összerántotta egy pillanatra az összes pártokat, főművének, a kiegyezésnek ostromlóit és támogatóit. Ott volt koronás sátorában a király, a királyi herczegek és herczegasszonyok. Megjelentek a miniszterek, köztük Andrássy Gyula belügyminiszter, nevének és lelkének örököse. Meghozta hódolatát a törvényhozás mind a két háza, egy csomóban voltak itt, mint a kulcsok, melyek egyébként más-más zárhoz tartoznak. Megjelentek a vármegyék küldöttségei és főispánjai. A Duna felől fujdogáló szél enyelegve lengette a kalpagok kócsagjait. Szemet

GRÓF ANDRÁSSY GYULA SZOBRA A LELEPLEZÉS UTÁN. — Zala György szobormüve.

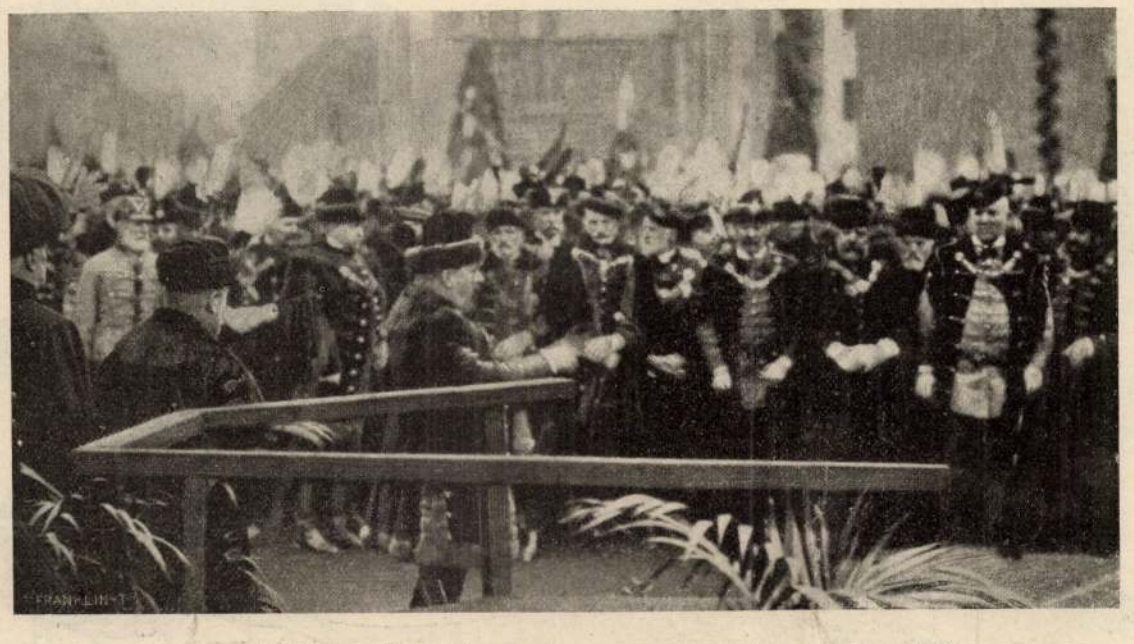

SZÉLL KÁLMÁN BESZÉL GRÓF ANDRÁSSY GYULA SZOBRÁNAK LELEPLEZÉSÉN.

kápráztató változatban csillogtak az ékszerek és a mindenféle szinű bársony köntösök. Ott volt az udvar kisérete, a Ball-Platz sima talpú urai, a külügyminiszter, ki tudja már hányadik utódja, ha téveteg léptekkel is, azokon az utakon járó, melyeket ő nyitott meg a birodalom jövendő politikájának, és ott volt a delegáczió, melyet modus vivendinek ő gondolt ki, s benne olyanok, a kiket ő bele nem gondolt.

E hullámzó kép szemlélése közben mintegy elvonúlt a jelenlevők lelki szeme előtt a ragyogó pálya, mely ilyen dicsőséges bevégződést nyert.

Andrássy Gyula gróf csúcsa volt a magyar úri nobilitásnak és a magyar szellemnek. Ha Deák Ferencz a magyar paraszt inkarnácziója, azoknak összes bölcsesége egy fejben, Andrássy a magyar úr finomsága, charmeja és szeretetreméltósága desztilált alakban. Nagy úr tudott lenni, a nélkül, hogy gőgös legyen, mindenkit megnyert, sőt megigézett, a nélkül, hogy leereszkedőnek látszanék. Vonzó előkelőség s valamely megmagyarázhatlan kellem sugárzott ki egész lényéből. Sokat tudott, többet, mint a mennyit tanúlt, tisztán és messze látott, meszszebb, mint a mennyit az emberi értelemnek és tapasztalatnak adatott látni. Divináczió dolgozott benne, a mi a jósokban és prófétákban. Nagy becsben kell tehát tartani, a mit alkotott és óvakodni hozzá nyúlni. Meg kell hánytorgatni az elmékben, a mit mondott. Az több lehet az emberi bölcseségnél; az isteneknek sejtelemmé gyengűlt látása, — a mit a lángész kap tőlük.

A nagy dimensiójú emberek nagysága még a könyökükön is kitör. I. Napoleon mint stiliszta is óriás. Proklamáczióí, napiparancsai a legfenségesebb irályminták. Szavakban csak maga tudta a saját egyéniségét lefotografálni. Bismarck Kraftausdruckjai beszédeiben, hatalmas lelkéből kihasadt kősziklák, melyeket ellenségei felé zudít. Andrássy ötletei, remek frappáns fordulatai, képei és hasonlatai, bár nyelve nehezen forgott és kissé dadogott, a legnagyobb embereink közé emelnék még akkor is, ha sohase csinált volna egyebet, csak hogy elmondta ezeket a beszédeket. Ki ne emlékeznék a sátoralja-ujhelyi verebekre, melyek az elmélet és a rideg valóság közti eltérést paraboláz-zák? Vagy ki felejtette volna el a kis gyertyákkal teljesen meg nem világítható nagy képet és annyi ezernyi gyöngyét az ő sziporkázó szellemének? 1889-ben mondott beszéde még hangban, érvekben is a Deák nagy beszédeinek szintjét éri el.

De miért sorozni őt a *beszélő emberek* közé (a kikből nagy termés van), mikor a *tettei* elsorolásával is köteteket lehetne betölteni? Hisz a mi köröskörül van, nagy részben az ő alkotása. Maga az alap is, a levegő, a melyben állnak s a melyet belélegzenek mindazok, a kik a két birodalomból itt jelen vannak. A 67-iki kiegyezést hárman csinálták. Ezekből az egyiknek szobra épen reá nézne, ha nehány közbeeső utcza háztömbjeit lebontanák. Csak a harmadik munkatárs látja őt élő szemekkel a királyi sátorból, miközben hallgatja a Széll Kálmán hozzá intézett szép beszédét.

Ám ha hárman voltak is az alkotók, a végrehajtó Andrássy Gyula volt, ő adta meg a formát, a szint az új műnek, ő lehelt bele életet.

Okos emberek sugdosnak köröskörül, hogy miért kellett épen most leleplezni Andrássy szobrát, mikor nagy műve roskadozik? Roskadozik-e vagy nem, ez Andrássy nagyságából, érdemeiből nem von le semmit. Hiszen ha a kerék eltörik, nem mindig a kollár az oka, hanem vagy a szilaj lovak, vagy a rosz kocsisok, vagy a rosz utakon való járás . . .

Mióta a Habsburg-ház uralkodik, azóta magyar politikus nem végzett oly nehéz, oly fontos munkát, mint Andrássy. Hazája sorsára nézve egy se foglalt el oly horderejű pozicziót, mint ő, sőt a Habsburgok előtt is egész Hunyady Jánosig kellene visszamenni. Mikor 1871-ben külügyminiszter lett, Ausztria nagyhatalmi pozicziója összeesett, eddig követett politikája teljesen megbukott. Andrássy merész kézzel valóságos tabula rázát csinált a romokból s egészen új nyomokon indult menteni, a mit lehet s új irányt, új czélokat tűzni ki. Roppant nehéz helyzete volt. A dirigáló államok kapujában csupa nagy rókák vigyáztak. Kemény legényekkel volt dolga. Az ujon keletkezett német császárság ügyeit Bismarck vitte, Oroszországban Gorcsakoff keverte a kártyákat, a britt szigeten Disraeli ravaszkodott. A nagy diplomaták kora volt ez.

Andrássynak az volt alapgondolata, kijózanitani Ausztriát ósdi törekvéseiből, hogy Nyugat felé keresse boldogulását. (A német császárság alakulásával ez ugyis porba esett.) E helyett bevitte a Ball-Platzra az Árpádok politikáját, *a Nyugatra támaszkodva Keleten keresni boldogulást.*

Egy Németországgal kötendő szövetség tervét forgatta fejében. A Balkán az a pont, a hol a jövő rejlik. Ha száz szeme volna a császárkirálynak, kilenczvenkilenczczel a Balkánt kellene figyelnie. Ez oly egyszerű és világos programm volt, mint a Kolumbus tojása, épen azért volt nehéz megértetni Bécsben. Végre megértették, s azóta is ezeken a nyomokon döczög-nek, de a dolog alig ment előbbre a berlini konferenczia óta.

Ott állt meg ez a zseniális munka a konturoknál, a hol Andrássy leverte egykor a czölöpöket. Ő a semmiből egyengette ki csodálatos diplomácziai művészettel az utakat, hidakat épített, őrházakat, bástyákat emelt, sánczokat készített. Hét év alatt bámulatos eredményeket ért el. Bismarckhoz folyton közeledve, megnyerte annak barátságát. Bismarckban ekként támaszt kapva, gyengítette az orosz befolyásokat a Balkánon. Gorcsakov érezni kezdte, hogy mesterére akadt. Diplomácziai zsenialitásának pókfinomságú szálai mindenütt keresztezték útjait. Andrássy nevét a Bismarcké mellett kezdték emlegetni Európában.

Lángesze mellé még szerencséje is volt. Minden úgy sikerült, a hogy előre kigondolta. Az 1878-iki berlini konferenczián (mely reliefben a szobron is meg van örökítve) ő játszta az első hegedűt, s úgy fordultak a dolgok, hogy a mostani hármas-szövetség lehetővé vált, az ott keletkezett ellentétek után, hogy Szerbia királysággá lett s Andrássy óhajtása szerint biztosíttatott számára az önálló fejlődés s végül hogy a magyar-osztrák monarkhiára bizták Bosznia és Herczegovina megszállását és kormányzását, a mely két tartománynyal megkapta a működési alapot, a domináló pozicziót szárnyainak kibontására a Keleten. Ez az a pont, gondolta Andrássy, a melyet egykor Archimedes keresett a csavarja számára.

Nagy diadal volt ez Andrássynak; két tartományt hozott Berlinből a birodalomnak s magának nimbuszt.

De az ajándék nem tetszett idehaza. Boszniát nem akarták okkupálni, a helyett okkupálták a nimbuszát. Nagy népszerűségét, mely elmaradhatlan gloriolát font feje körül s mely évtizedeken át kisérte politikai pályáján, nagy részben elvesztette.

— Hiszen arra gyűjtöttem, — mondta nyugodtan, — és azért örültem neki, hogy ha kell, hazám javára megváljak tőle.

De ez nem sikerült neki, — talán csak ez az egy, a mi nem sikerült. Mert ime, hegy-völgy viszhangzik hirétől, nevétől. Népszerűsége csak azért nem volt egy kis ideig, mert a nemzetnél kamatozott és most megháromszorozva kapja vissza.

M. K.

A HÖLGYTRIBÜNRŐL.

NEHÉZ IDŐK.

Az Anakreoni Dalokból.

Nehéz idők! Az ember
Mindütt csak bút, nyomort lát,
És rajta nem segíthet!
Nincs itten más menekvés,
Mint inni és feledni!
A mámor, mint a holdfény,
Ködbel borít be mindent,
És minden földi szennyet
Bűbájossá varázsol.
Told errébb azt a kancsót,
Igyunk, pajtás, s feledjünk!

Lásd, néhány korty után már
Színfoltok ingadoznak
A szürke rónaságon,
Nevetőbb lesz a tájék,
S itt-ott felhangzik egy dal
Az őszi mélaságban.
Még egy-két korty, s köröttünk,
Mint óriási körkép,
Forogni kezd a földgömb;
A honfigond borúja
Kiröppen agyvelőnkből;
Bánk, bánatunk, keservünk,
— Megannyi ballerina —
Ujjongó tánczra perdül,
S valahány nyomorék van
A szenvedő világon,
Mankóit eldobálja,
S míg fenn a teli holdban
Szent Dávid hegedülget:
Lenn az utak sarában
A koldusok vidáman
Járják a kalamajkát!

Endrődi Sándor.

CZIGÁNYBALLADA.

Útszélen ül Mára a redves kövön,
A kebele apró, a dereka nádszál, —
— «Oh sátrat szedett és elment messze az öröm,
A csók meg a dal, — a büszke vadásznál,
Ott lakik idegen erdők sötétjén.»

Fehér kígyók futkosnak barna szemén,
Varázsvonalat ír az újja hegyével:
— «Jöjj, sátán úr, segits, mert elveszek én,
Bűbájos szó a nyomába nem ér el,
Itt legyen, akarom, szeressen engem!» —

S im kiszökken a földből rőten, feketén,
És kaczag: — «Add nekem a négy testvéred!
Az öcséd, a hugod, a bátyáid enyém!» —
S húrt készit, — véknyabb húrt, — vaskosat, — négyet,
Húrt készít, kígyós fehéret.

— «Most az apád kell!» — Azt is od'adja.
És szekrényt formál, karcsút, mint a virág.
Rálehel egyszer és int bólogatva:
— «Így, így! De most még add az anyád!» —
Reszket a lány, de csak od'adja.

— S lett lószőr a vonóra a hosszú hajából. —
Megérinti — és szól zizzenve, puhán,
Majd beletép s vissz'adja nyögve a távol,
— És kaczag, és zokog szavára a lány,
A hogy ő akarja.

Jött gondtalan újra az ifjú vadász
És *hegedül* Mára a redves kövön, —
— Haj, fehér kígyók serege futva czikáz,
Rásimúl a bűbáj, — vad, gyilkos öröm,
Ujjongó, tépő, pokoli nagy bánat.

És ott maradt fogva — Szerette nagyon,
Vérig csókolta, — átkozva könyörgött,
Ha futni akart, felsirt visszhangba a vadon, —
— Míg egyszer csak eljött hozzájuk az ördög, —
Mert övé a kettő. És elvitte őket.

A csodaszerszám meg ott maradt, — hallga! —
Vén kósza czigány jött, az vitte magával,
Azóta kaczag, meg sír, a ki hallja,
— Míg hordja városon, falvakon átal, —
A hogy ő akarja.

Fröhlichné Kaffka Margit.

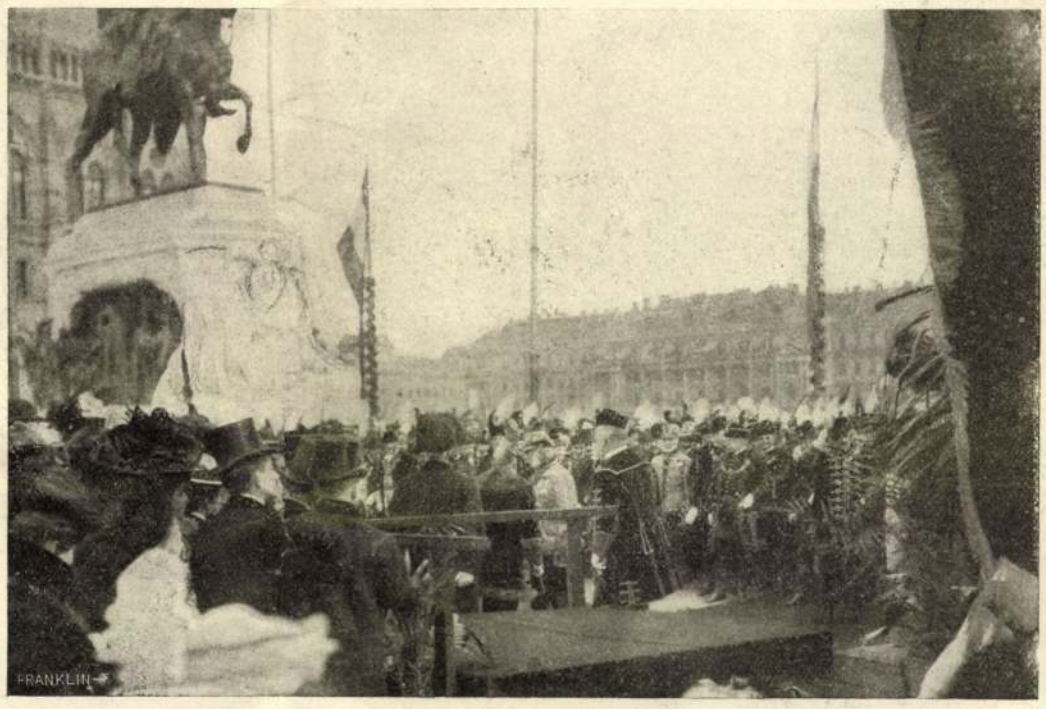

A LELEPLEZÉS UTÁN.

A KORMÁNY TAGJAI A KIRÁLY ÉRKEZÉSÉRE VÁRAKOZNAK.

AZ ANDRÁSSY-SZOBOR LELEPLEZÉSE.

A NOSZTY-FIÚ ESETE TÓTH MARIVAL.

Elbeszélés. (Folytatás.)

Irta **Mikszáth Kálmán.**

Rosz hangulatban tért haza Kozsehuba. Már a pitvarban meghallotta, hogy vendégei vannak, a kikkel Klobukné bibelődik odabent. Kardcsörgés, káromkodások hallatszottak ki. Könnyű volt kitalálni, hogy a Nosztyék méltatlankodnak, a miért nem találták otthon.

Egy perczig gondolkozott, hogy ne forduljon-e meg, de mégis csak benyitott hozzájuk.

— Szervusz bruder, — kiáltá eléje örvendezve a hadnagy, — de jó, hogy jösz. Már szinte megharagudtunk, hogy nem vártál be. Édes apám, Noszty Pál országgyűlési képviselő. (Kozsehuba meghajtotta magát.) Eljöttünk barátom, azt a bizonyos dolgot eligazítani.

— Már el van igazítva.

— Ne tréfálj, kérlek, hanem add ide az izét, a borítékot, elhoztuk a pénzedet, köszönettel.

— Ismétlem, már rendben van. A váltót ezelőtt egy negyedórával bemutattam az ezredesnek. Onnan jövök most.

— Azt a gazságot csak nem tetted meg? — hebegte a hadnagy elhalványodva.

— Ugyan ne tettesd magad, — tört ki Kozsehuba haragosan, — mintha nem tudnám, hogy össze voltatok beszélve, hogy az ezredes is csak olyan . . . olyan lump («mint te» — akarta mondani, — de a hadnagy vérben forgó szemeit látva, megenyhitette), mint a többi lumpok.

A hadnagy hozzá ugrott és felemelte a kezét, hogy arczul üti.

Az öreg Noszty elébe állt, nem engedte.

— Te gazember, — sziszegé a hadnagy és reszketett a dühtől.

— Így beszél egy váltóhamisító egy becsületes emberhez, — méltatlankodott Kozsehuba.

— Vigyázzon, fiatalember, türtőztesse a nyelvét, — inté tárgyilagos magaslatról az idősb

KLOTILD FŐHERCZEGNŐ BESZÉLGET GRÓF ANDRÁSSY BELÜGYMINISZTERREL.

Noszty. — Ne ingerelje. Nem látja, hogy kard van az oldalán? A helyett, ha már megcsinálta a bonyodalmat azzal, hogy be nem várt bennünket, hanem úgy viselkedett, mint egy Schilok, segédkezzék a kibontakozásban. Hát lássuk csak. Ön bemutatta a váltót az ezredesnek; mit csinált már most az ezredes?

— Az ezredes kifizette a váltót.

— És mit mondott?

— Azt mondta, hogy ő irta alá.

Apa és fiú mély csodálkozással néztek össze.

— Menjünk, — szólt az öreg, — itt többé nincs semmi keresetünk.

— De engem ez az úr megsértett! — dühöngött a hadnagy. — Ez vért kiván.

— Eredj a pokolba, az igazat mondta.

Erővel kituszkolta fiát a szobából, mire az megelégedett vér helyett egy gőgös, lesujtó tekintettel.

— Eredj már, kérlek, itt ugyis borzasztó a festék-szag.

Az ajtók tényleg ujonnan voltak festve és a hadnagy hozzá is surolódott az egyikhez, mire dühösen rugott egyet a pitvarajtón s tisztogatni kezdte a festékhez ért kardbojtját.

— Nem árt már annak semmi, — sohajtott az öreg, — be van az már piszkolva a nélkül is.

Túl a kapun tanácstalanúl álltak meg.

— Hát már most mit tegyünk, apám? Hová? Merre?

Az öreg a gondolatait igyekezett rendbeszedni.

— Az ezredes kétségen kívül gavallér ember. Az szép tőle, a mit tett. Nem akart elejteni, megmentette az életedet. Fizetett ezért ezer forintot. Nem engedte, hogy a világ megtudja, ki vagy, de ő maga már tudja. Mit lehet tehát ebből konstatálni? Azt, hogy úriember és jóakarattal viseltetik irántad. A katonák többnyire jószivű emberek. Kár azokat bántani. De ez más blattra tartozik. A fő az, hogy a konkrét esetből szűrjük le a kardinális alaptételeket, a melyek aztán eligazítanak a teendőinkben. Első dolgunk kipuhatolni, hogy ez a jóakarat mekkora és mennyire aknázható ki? Ez az egyik. Mert ha nagyon erős a jóakarata, akkor el lehet talán végkép simítani a dolgot. Azonban azt is konstatáltam ugy-e, hogy úriember. Ez a második. Itt megint az áll elő, hogy nagyon úriember-e, vagy csak afféle úri svádájú jó bácsi? Mert ha nagyon úriember, akkor nem engedi elsimítani azt a disznóságot, a mit elkövettél és nem öl meg ugyan, de megszabadítja tőled a tisztikart. No, ne szólj közbe. Hiába csikorgatod a fogadat. Mert apád vagyok ugyan, de nem akarok szamár lenni s úgy okoskodom a dolgok fölött, a mint hideg észszel kell. Ezekhez képest tehát tisztán áll az én feladatom. Most te eredj a hugodhoz a vendéglőbe, vigasztald meg és rendeljetek nekem is ebédet, én pedig sietek az ezredeshez, megköszönöm az eljárását, kifizetem, magamhoz veszem a váltódat és a mit meg lehet csinálni a javadra, azt megcsinálom. Csak azt mutasd meg, hogy hol lakik.

Ezzel aztán az öreg Noszty elindult jobbra, a hadnagy balra és csak az ebédnél találkoztak, a mikor már ott ült az asztalnál Kopereczky is. Lábainál a kos feküdt s ő annak a gyapjas hátán melegítette lábait, mert úgymond, ilyenkor őszszel, mikor még nem fűtenek s könnyen fölfázik az ember alulról, lábmelegítőnek használja a kost, téli vadászatoknál pedig megbecsülhetetlen. Ugyan tegye csak fel rá a lábacskáit, Vilma kisasszony! Az imposztor így akart gyönyörködni ingerlő lábformákban és bokákban.

Az öreg úr viseletéből semmit se lehetett leolvasni; mintha érczből volnának az arczvonásai. Jóizűn evett, fesztelenül csevegett Kopereczkyvel, a mit jó jelnek vett a hadnagy, hanem azért mégis furkálta a bizonytalanság s nem birta sokáig megállni, hogy egy jelentőségteljes oldalpillantással meg ne kérdezze:

— Mi van az illetővel, apám uram?

— Nagyon úriember, — felelte az apa egész

A SZOBORMŰ ELŐLRŐL NÉZVE.

AZ ANDRÁSSY-SZOBOR LELEPLEZÉSE.

közömbös hangon. (Oh, ezek a politikusok! Hogy tudnak magukon uralkodni!)

— No, hogy dagadjon meg, — gondolta magában a hadnagy elszomorodva.

Képzelhetni, milyen unalmas volt neki most végig hallgatni a Kopereczky széptevéseit, par lagi bókjait, vaskos tréfáit és kijelentéseit Épen azt magyarázta, hogy ő sohasem hallgatott a tanítóira, mindent az állatoktól tanúlt, a mit tud.

— Talán a kos is valami professzor-féle magánál? — csipkedte Vilma kisasszony.

— Valóban az. Ő a türelemre tanít engem, mint a hogy a méh, mely a takarékpénztári épületen van, a gyűjtésre és szorgalomra emlékeztet. Én az állatok tanítványa vagyok és ez egyik legfőbb büszkeségem.

A hadnagy kiváncsian nézegette a kost, jó volna most eltanúlni tőle a türelmét, mert ugyancsak türelmetlenűl várta az asztalbontást, míg végre okos szót válthat az apjával.

— Mit végeztél?

Az öreg úr kivette nadrágzsebéből a kettérepesztett váltót és átadta.

— Ezt elhoztam, — mondá, — a becsületet tehát úgy a hogy, megmentettem, hanem az angyalbőr elveszett.

— Hogy érted azt?

— Úgy, hogy a váltómanipuláczióról csak két ember tud. Az egyik az ezredes, a ki sohase fog arról szólni, a másik pedig Kozsehuba, a ki talán szólni fog róla, de ez csak pletykaszámba esik. Mindamellett ez legyen az utolsó botlásod ezen a téren, mert ez nagyon csunya és veszedelmes dolog. A mi pedig a legközelebbi teendőket illeti, eredj fel a szobámba és ird meg a lemondásodat, az ezredes követeli, hogy le a mondurral, lépj ki a hadsereg kötelékéből, azután pedig csomagolj, megyünk haza. S ha nagyon tapintatos akarsz lenni, kezdj köhögni, mert egészségi okokból jösz; a felvidéki éles levegő megtámadta a tüdődet.

A KIRÁLY MEGTEKINTI A SZOBROT.

Így folyt és így végződött a Nosztyék felvidéki kirándulása. A legszebb hadnagyot elvitték Trencsénből, a mi azonban nem hagyott nagyobb ürt a kis tót városban, mert más hadnagy jött a helyére. Velkovics Rozália sírt, a hol nem látták, egy csomó hitelező pedig káromkodott, a hol hallották. Még egy darabig irkáltak utána, hol neki, hol az apjának, de miután választ nem kaptak, elmara-

A KIRÁLY WEKERLE MINISZTERELNÖKKEL.

AZ ANDRÁSSY-SZOBOR LELEPLEZÉSE.

doztak apránként, mint a darazsak az elvirágzott fától.

Innen-onnan végkép is elfeledkeztek volna róla, ha Kopereczky nem járna egy idő óta annyit Budapestre s nem hozna róla némi híreket, hogy köhécsel, hogy azért hagyta el a katonai pályát, majd meg hogy vért hány. («A mi vérünk az, a mit hány» — sopánkodtak a hitelezők.) Némelykor Velkovics Rozáliának is hozott valami üzenetet tőle, a mit az eleinte pirulva hallgatott, később ásítva.

Ebből aztán kombinálni lehet, a ki akar. Hanem abból is lehet kombinálni, hogy valahányszor Kopereczky Budapestre megy, mindig találkozik Nosztyékkal. Sőt itthon is sokat gondol rájuk, mert a mi galóczát fognak a Vágban s a mi vadkecskét lőnek a krapeczi erdőben, az mind «Noszty Pál» czime alatt megy a fővárosba.

S hova-tovább mind több-több gyanús jel gyűlik össze. Az ősi bagolyfészket, a krapeczi kastélyt javítani kezdik tavaszkor, a bozóttal, farkastejjel, labodával fölvert kertet parkirozzák, utakat csinálnak, exotikus bokrokat ültetnek. Valami fő a Kopereczky fejében, meglásátok.

Hát az főtt benne, hogy egy félév múlva azzal állított be Pesten az öreg Nosztyhoz, a hol különben gyakori vendég volt egy idő óta, hogy a terminus lejárt, eljött a kétezer frtért, és elhozta a zálogot.

Noszty Pál tréfára fogta a dolgot.

— Te is mindig olyat kérsz, a mi nincs. Várj kérlek őszig, míg a viczinálisomból pénzt tudok összeütni.

Kopereczky megrázta a nagy fejét.

— Én bizony nem várok egy napot se. Előre megmondtam. Vagy fizess rögtön, vagy pedig viszem a zálog eredetijét.

— Miféle eredetijét?

— Vilma kisasszonyt. No, mit bámulsz úgy rám, mintha meg akarnál enni? Vagy a pénzt, vagy a leányt, így volt az alku.

Noszty arcza olyanra gömbölyödött ki, mint a császárzsemlye.

— Hát iszen jól van, csak ne kiabálj annyira! Azért kár olyan lármát csapni, hogy a cselédek azt hiszik, verekszünk. Hiszen a mi Vilmát illeti, megkapod tőlem ingyen is, sőt tartom szerencsémnek. Mért nem szóltál már előbb is, hogy szereted? Hát így szokás nálatok leányt kérni?

— Ej, te azt nem érted, — s fitymálólag intett a kezével. — Tudom én, mit csinálok. Mert úgy van az bátyácskám, vagyis rectissime, kedves apósocskám, hogy az öcsém János, IX. János, megkért a boldogúlt apámuram kívánságára feleségül egy Abaffy kisasszonyt Liptóból, nem is szerette pedig. Az Abaffy leány kosarat adott neki. János öcsém épen olyan szerény, szégyenlős ember volt, mint én, a kosarát annyira restelte, hogy beugrott a Vágba és belefúlt. Ezt meg aztán az apám vette a szivére és a halálos ágyán megeskettetett engem, hogy sohasem kérem meg a kezét anyától született teremtésnek. Ezért nem házasodtam ekkoráig. Mindig vártam, hogy valaki rám köti magát valami olyan módon, a hogy az a regényekben előfordul, de az ördögnek se kellettem. Hát értesz most engem, ha én a zálogot követelem.

Noszty melegen megrázta a kezét és megölelte.

— Látom, Kéti fiam, hogy a formulák embere vagy. Ezt szeretem. Ezzel Magyarországon még sokra lehet vinni. Jövőd van, Kéti. Olyan főispánt csinálok belőled, mint a pinty. De igazán szereted-e a leányomat?

Kossak fényképe

BÁRÓ KAAS IVOR.

Kopereczky csak a szemeivel hunyorított s bágyadtan leeresztette kezeit, mint a meglőtt bagoly a szárnyát.

— Hát Vilma szeret-e?

Kopereczky az égre nézett merengve.

— Azt csak az Isten tudja, — sohajtá.

— Nos akkor eredj, beszélj vele!

Búsan rázta meg fejét.

— Ez az, a mi nem lehet. Hisz az megkérésszámba menne és még kosarat is kaphatnék. Isten ments attól, hogy én szóljak. Inkább a nyelvemet vágatnám ki. Én csak passive viselkedhetem. A mit megfogadtam, megtartom. Nem vagyok én politikus. Én az állatok tanítványa vagyok.

— Pedig úgy beszélsz, mintha a jezsuitáké volnál.

— Neked kell elcsinálnod a dolgot, — követelte Kopereczky, — vagy pedig fizesd meg a kétezer forintot és akkor itt a medaillonod, én pedig megyek szerelmi bánatomban egyenesen a Dunának, hadd lássa az apám szelleme az égből, hogy a kosarat ki lehet ugyan kerülni asszonyi dolgokban, hanem a vizbefulást nem.

— No hát csak ne menj a Dunának, hanem eredj szépen a vendéglődbe és jöjj el este; addig én megpróbálom kiegyengetni az utat.

Így mesélik ennek a leánykérésnek a részleteit a Noszty-rokonság sósabb nyelvű tagjai. Persze mi csak nagyjából hallottunk valamit, s minthogy, a mint már jeleztük, mindez történetünk kezdete előtti állapot, nem a mi dolgunk se utána járni, se pedig hitelesen előadni, — szóval a szerző nem vállal jótállást.

Kopereczky állítólag megjelent este a Nosztyék lakásán. A képviselő azonban a klubban volt, Feri pedig a szinházban. Vilmát egyedül találta nagynénjével, özvegy Ilvánczyné született Noszty Erzsébettel, a ki a háztartást vezette fivérénél.

(Folytatása következik.)

BÁRÓ KAAS IVOR.

Báró Kaas Ivor a mult héten, negyven esztendő után huszonnégy órára — helyet változtatott. Az iróból téma lett. A ki sok-sok ezer napon mindig irt, mindig másról és másokról irt, ez egyszer ime róla irtak czikkeket. A helyzet neki — négy évtizeden át mindig az ellenkezőhöz szokván — bizonyára a legnagyobb mértékben szokatlan volt. De nem lehetett neki olyan szokatlan a helyzet, mint a milyen kedves volt az irás mesterségében társainak az alkalom, hogy egyszer elmondhatták róla a nyilvánosság előtt is meggyőződésüket. Az ujságiró sürün ünnepel, ünnepel politikust, tudóst, művészt, de a legritkábban ujságirót, a kinek a művészete és dicsősége fényét az ő szerszámára veti.

A Kaas Ivor dicsősége pedig ilyen. Az a munka, a mit ez a jeles magyar publiczista végzett, a disz, melyet e munkával nem magának, hanem a tollnak szerzett, olyan érték, a melyből jut minden osztályos társának, a ki vele egy fegyvert forgat és a melyért neki hálával tartozik minden magyar ujságiró, a ki hivatását és kötelességét úgy fogja föl, a hogyan ő teljesítette.

Ha valaki Kaas Ivor bárót az ő negyven esztendős munkásságáról megkérdezte volna, e kérdésre három szó lett volna a felelet:

— Hirdettem a meggyőződésemet!

És három szóban ennél nagyobbat, igazabbat és többet nemcsak Magyarországon, de talán az egész világon ujságiró, politikai iró ő nála magáról nem mondhat. Mert ez a három szó, az ő ajkáról elszállva jelenti egész tengerét a munkának, a megpróbáltatásoknak, a harczoknak, a szenvedéseknek, a meghasonlásoknak és az áldozatoknak. Ezt egész nagyságában látni csak úgy lehetett volna, ha a sok ezer czikk, a mit báró Kaas Ivor negyven, csupa munkás hétköznapból álló esztendő alatt összeirt, jubileuma ünnepnapjára egyszerre csak mind megelevenedik. Ki látott még ilyen gyönyörű hadsereget, mint ez lett volna? Sok tizezernyi harczos lelkében csupa lobogás, elméjében csupa világosság és köntöse tetézve egy tüzes poéta-képzelet égő rózsáival, aranyos és gyöngyös pompájával.

És ebben a gyönyörű hadseregben nincs egy legény, a kinek a szemében nem a lelke igaz tüze ragyogna és a ki másért verekedett volna, mint a mi jelszó a zászlaján fénylik. Mert Kaas Ivor igazán elmondhatta magáról, hogy sokat csatázott, viaskodott ellenséggel, sőt viaskodott baráttal és testvérrel is, de a lelkével, a meggyőződésével békességben volt mindig. Mert tudott lenni meggyőződésének harczosa, szolgája és áldozata, de soha elnémítója vagy árulója. És elmondhatta volna magáról azt is, hogy csatázott az igazságért, csatázott tévedésért is, a mit csak érzett igazságnak, csatázott sokat hazája, nemzete érdekeiért, de soha fegyverét nem emelte magáért, a maga egyéni érdekéért.

Lehet-é ennél szebb életet élni és lehet-é egy ilyen életnél szebb szerencséért fizetni, ha még annyi szenvedéssel, csalódással és áldozattal is? Ki élhet nagyobb gyönyörüségben, mint az, a ki a meggyőződése hirdetésében él és ki lehet gazdagabb, mint az, a kinek hite van? Erős hite, mely a léleknek legigazabb és legtartósabb fiatalsága; mert kedv és készség az életre, a harczra, a munkára. Egy ilyen élet, egy ilyen nemes szerencse, egy ilyen hit, egy ilyen érdem disze és dicsősége egy egész karnak, sőt egy egész nemzetnek.

Kaas Ivor ünneplése méltó volt munkásságához és érdeméhez. Körülvették a magyar közélet kitünőségei, hogy magasztalják, méltassák és jókivánságaikkal elárasszák. Kollégái pedig, a kiknek nem áll módjukban emlékpénzt akasztani a szive fölé: *negyven évi hü szolgálatokért*, úgy ünnepeltek, hogy az ő nevét tüzték föl a maguk diszének. Az ujságirók egyesülete disztagjává választotta, a mivel csak *rangnak* hitelesítette a valóságot.

SÉTA.

November végén.

Már jó régen nem sétáltam. Telivér budapesti létemre nem is szoktam. Hiszen mi, ennek a gyöngyvárosnak őslakói, már gyaloglás-számba tudjuk be magunknak, végiglépni vagy egyszer az Andrássy-utat.

Ki sétál manapság? A régimódi bácsik még hívei annak a rég kiszabott 2000 lépésnek, melyet a zsebóra mellett ketyegő podometer fokairól olvasnak le. Ők még az öreg Hufeland makrobiotikájához, életnyujtó tanításához igazodnak hozzá. De már ez a mai nemzedék mindenféle járművekkel, a bicziklin való «gyaloglással» pótolja a sétát, vagy az auto ördög-szekerén száguld szédületes gyorsasággal.

Csoda, hogy akad még jó lovas ebben a hajdan híres lovas országban. Azt a lovagias lovast értem, a ki hölgye erkélye alatt délczeg taglejtésben lépteti el paripáját; értem azt a rugalmas, deli férfiút, a ki ringatós ügetésben hintáztatja át magát berken, mezőn. A ki nem csupán a lovát szereti, vele szoros barátságban él — azzal a kedves állattal, mely, akár a jó tánczosnő, a könnyű nyomintásból is megérti a lovagja szándékát, merre akar forogni, — de a ki szereti a természetet is, mint az igazándi vadász, a kibe költői lélek szorult; a ki finom érzéssel megérti az erdő sejtelmes nyelvét, megélvezi a mező felett hullámzó szinek játékát, vonalait a változó felhőnek s tündöklését a levegőnek.

Meg-megesik nagynéha Budapesten, hogy valamely lovardai növendék (magyarán: koczalovas) kölcsön paripán kizötyögteti magát a Városligetbe. Valóságos feltünést okoz. Hát még, ha lovas csoport mutatkozik, mekkora csodálkozás! Különösen, midőn asszony is van a társaságban s ruhájának hurcza a rövid-vágtatásban messze lobog el mögötte. Az emberek összenéznek s a szokatlan jelenetről mély meggyőződéssel azt mondják, hogy hiszen csak czirkuszbeliek reklámlovaglása.

A ki magyar valaha a londoni közparkok egyikében látta azt a sürü lovaglást, fájdalmasan gondol az ő Budapestjére. Az ősz lord bácsi s a fehérhaju lady néni lóháton; körül vőm uram, menyem asszony délczeg paripán; legelől skót babalovakon az unokák. A szapora ügetésben kigyúlnak az arczok és hullámzik hátra fehér fürt vegyest a barnával, szőkével. De hát ez a tökéletesség. Erről nem is ábrándozom. Beérném itthon a felével. De mutatja ez elragadó kép mását a párisi Bois, sőt még a bécsi Prater is.

Ha elgondolom, hogy javarészt magyar származásu vagy nevelésü paripákon esik meg az ilyen sétalovaglás, elszontyolodom. Tán még majd onnan idegenből hozatjuk haza őket, mint a hogy itthon szürt borainkat váltjuk vissza drága pénzen bordeauxinak s vele a magunk tenyésztette balatoni süllőt, fogast s a magunk hizlalta ökör husát Bécsből. Hja amott! Ők házat bontanak, hogy kertet ültessenek helyébe — mi meg hatalmas platánokat irtunk, hogy a helyökbe felhővivó házakat rakjunk. S bizony még ezeket is Bécsből hozatjuk. Hejh, tulipán!

A jó hajtás mestersége, a kocsis-virtus is kiveszőben. Hol vannak azok a gyeplő-művészek, a kik «ötössel» vágták ki a «nyolczast»! — már mint: szük téren az ötös fogattal belerajzolták a porondba a 8-asnak kettős karikáját. És mintha lehanyatlott volna dicsősége a suhogóval való tüzelő csördítésnek is, mikor a messze csapó ustornak sudarát kezecsuklójának egy ránditásával kapja vissza és csavarintja fel, mint orsóra a fonalat, a markába az, a ki rátermett. Vén Szikszay, az ujszászi Orczy Lőrincz báró híres kocsisa is már csak legendarius alak.

Nem tagadom fiákereseink ügyességét, a melylyel meghajtott gebéiken széltében, hajszálnyi közzel robognak el egymás mellett. De hát ez a vakmerő hajtás is bécsi származásu. Hol van Párisban, Londonban az a rendőri hir, mely elgázolásokról számol be? Világvárosok utczáin csak óvatos ügetésben halad a kocsi.

«Mezőnyön» a jockey parancsol, az országútján meg a chauffeur. Amott a tenyésztés emelésének ürügyén a totalisateurért; emitt fojtó büzléssel és porkavarással szintén nagy dijért, melyen azonban nem a legázolt vanderpursokat értem, mert ezek csak emberek. Az ilyen veszett rohanásokban egyébként előfordul néha az idyllium is: midőn p. o. kaszinókat mozgató primadonna ront keresztül békességesen legelő libafalkán, melynek reklámgeggenését számos telegramm viszi országgá. (Azóta, hogy ezeket irtam, a fehér automobil felborult és a bálvány ledőlt.) A capitoliumi libavásár óta ilyen történelmi mozzanat nem fordult elő a világon. A fedacismus hatása. Mi lesz még, mi lesz még, oh szerelmes Istenkém, ha Santos-Dumont vagy Zepperlin gróf a kormányozható léghajóval malmok kürtőjét s házak tetejét fogja utjában lesodorni!

De hiszen én sétálni akarok.

Ah, séta! Ki sétál nálunk abban az értelemben, mint az angol? És esőben csak annál inkább. Akárhányszor tapasztaltam idegenben,

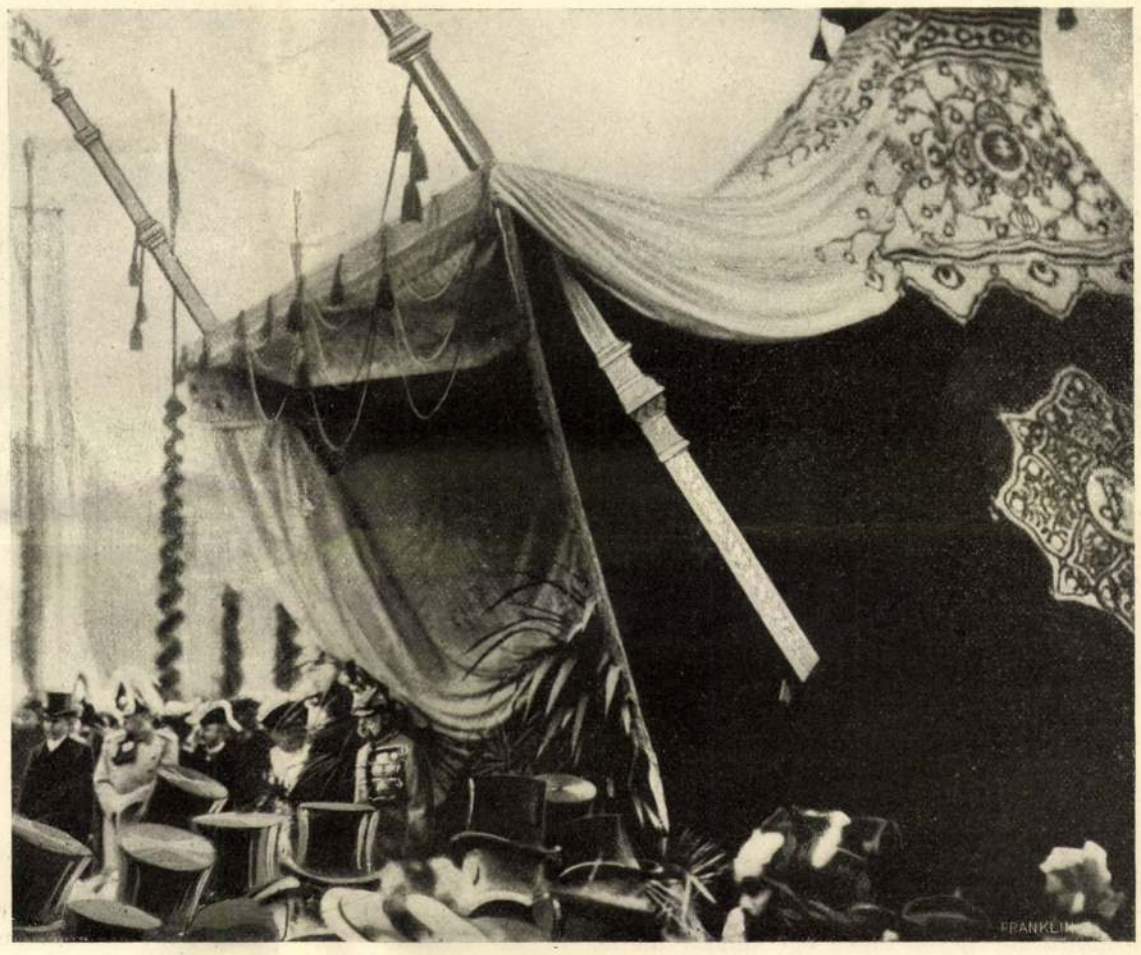

A KIRÁLYI SÁTOR AZ ANDRÁSSY-SZOBOR LELEPLEZÉSI ÜNNEPÉLYÉN.

hogy hölgyek, urak a szakadó záporban csuklyás gummi-köpönyeget akasztván a vállukra, órákra terjedő sétának erednek, míg állomásaikon a közjárművek ott sorakoznak tétlen hosszúhosszú lánczban, míg a viz bőségesen omlik alá és tükörré váltja az aszfaltot, gyalog-utat. Lagunás Velenczévé lesznek ilyenkor mind a nagy városok. Bezzeg van riadalom, mikor az első csepp koppan alá Budapesten. Egy percz alatt néptelen az utcza. A hány bérkocsis, mind őrülten száguld, ötszörös áron persze, telegyűrve menekülőkkel. Mert hogy az a szigorú «árszabály» melyen száraz időben is nevet a fiákeres, az ő szilárdan megvont partjain, úgy árad túl ilyenkor, akár a zápor a szilárdan épitett csatornán.

Eddigelé három kriteriumát ismertem a Keletnek: jobb a kávéja, a borbélya s a fürdője mint bárhol Európában. Ehhez a három criteriumhoz csatlakozik egy negyedik: mentül közelebb érjük a Keletet, annál kevesebb a sétáló. Mert azt tartják arra felé, hogy: feküdni jobb mint ülni, ülni jobb mint állni, állni jobb mint járni, s járni jobb mint szaladni. Tehát legjobb feküdni, azaz heverni a pamlagon, álmodozni, dohányozni és olvasót pörgetni, a minek ott semmi vallási, de van annál inkább mesemondói jelentősége. Az édes «kiev», az már-már hasonlatos a paradicsomi gyönyörhöz.

Azt, a ki Bukurestben az u. n. «chaussée», az ottani Városliget fasorai alatt *sétál*, mélyen lenézik. Holmi silány jövevény lehet, vagy csekély állásban levő benszülött. Még a diplomácziai képviselet hölgyei — többet mondok: még a királyné példája sem vonz. Ezek pedig mind a hányan szivesen andalognak a vén bükkök és tölgyek árnyán.

Kissé Keleten vagyunk magunk is. Sőt az elfogulatlan nyugati szem már Bécsben ismeri fel apró jelekből. Hol az Isten szerelméért lát ő otthon mezitlábos embert az utczán? Hát a fa-czipő mire való? És nálunk még a novemberi hideg csatakban is seregestül futkosnak czipőtlen gyermekek. Lábacskáik retkes kérgessége oltalmazza őket egyedül. A népiskolai könyvekben foglalt egészségtani katekizmus egyik szabálya pedig arra int, hogy: «fejed hűvös, hasad langy, lábad meleg legyen». Irott malaszt, melynek ép oly kevés a foganatja, mintha csak — ház-szabály volna.

De végre is: gyerünk már sétálni.

Bátran kimondom: a budapestit szinte bántja, hogy a Margit-hidnak kihajtott az egyik bordája. Az igaz, hogy már ferdének született világgá: derékban ketté van törve. A mi szerkezeti tekintetben bizonyára helyes, mert a hid, az ő hatalmasra fejlett közepével, a folyam kettős sodrának áll ellent. De rijja a szépérzék. Túl felől már most gyalogjában is eléri azt a meseszép parkot; a mi pedig nincsen az ő inyére, mikor eddig a gyors és szellős gőzhajó vitte oda. Hiszen szegény ember úgy sem fogja koptatni azt a hidágat, mert a szigetre csak fizetséggel lehet bejutni.

Remegve gondolok arra a lehetőségre, hogy egyszerre csak Monacóvá avatják s croupier nevezetű, jól öltözött, sápadt, álmos franczia urak fogják ott azzal a politéros kicsi szénvonóval besöpörni az idegen, de különösen a magyar aranyokat. Rémes álmaimban Szerencseffy Huba urat látom az abrakadabrás zöld asztalok s a roulette ördög-malma körül intézkedni, majd egy szomszéd szobába nyitni, a hol meg a végzetes rouge-et-noirban csattog a blatt. S körül megvesztegető fényben táncz-, olvasó-, hangverseny- és társalgó-termek, kaczér bijou-szinház, Mr. Larivière szakács-művész vezetése alatt álló ragyogó restaurant, a hol, hogy tökéletes legyen a párisi fion, magyar czigányok fognak muzsikálni. Pénz, fantazia csodákat alkotna itt. Elragadóan szomorú kilátás. Félek, mondom, mert hiszen Korfu szigetét is kivetkőztették szüzi voltából, mert ép tavaly takaros kis «cercle» épült ott, kilátással az ioniai tengerre s ékesítve embertartó piniákkal.

*

Őszszel megszünik a gőzhajó járása, hintóra meg nem igen futja. Mert csak is igy érdemes ide kijárni. Magát a sétamunkát a fák alatt végzik. Zene már nem szól s az alvégi vendéglő be van zárva. Mi lendítse a lábat s növelje a kedvet? Tán az a nagy haldoklás?

Az! Az a nagy haldoklás. A tavaszi virulássá kendőzött enyészet. Az a hektikus pirosság, mely mint az életnek végső lobbanása gyúl ki a fákon. Az a bánatos lombhullás. Minden másodperczben pörög lefelé aranyra vált egy-egy levele a platánnak, vadgesztenyének, sürü rétegül terülvén alája az anyafának. Én ez avart jártam, de ah, fonnyadt levelein olyan szép verseket nem találtam, mint talált az a nagy, kinek szavát idézem, fénylő árnyát költögetem. Emide zöldelnek az ő tölgyei, mert még csak most kezd biboros szint váltani a terebélye. A csucsát még megüli az együgyü madárka. Az enyhe, napsugaras alkonyatban azt tudja, nyár van még s illik rövid zsoltárkával dicsérni az Urat. Hátha épen fia annak a pintyőkének, kinek édes hangját figyelte egykor a költő s halhatatlan rimekbe szedte tagozatlan énekét. A Margitszigeten kelt nem egy dala a megmondhatója.

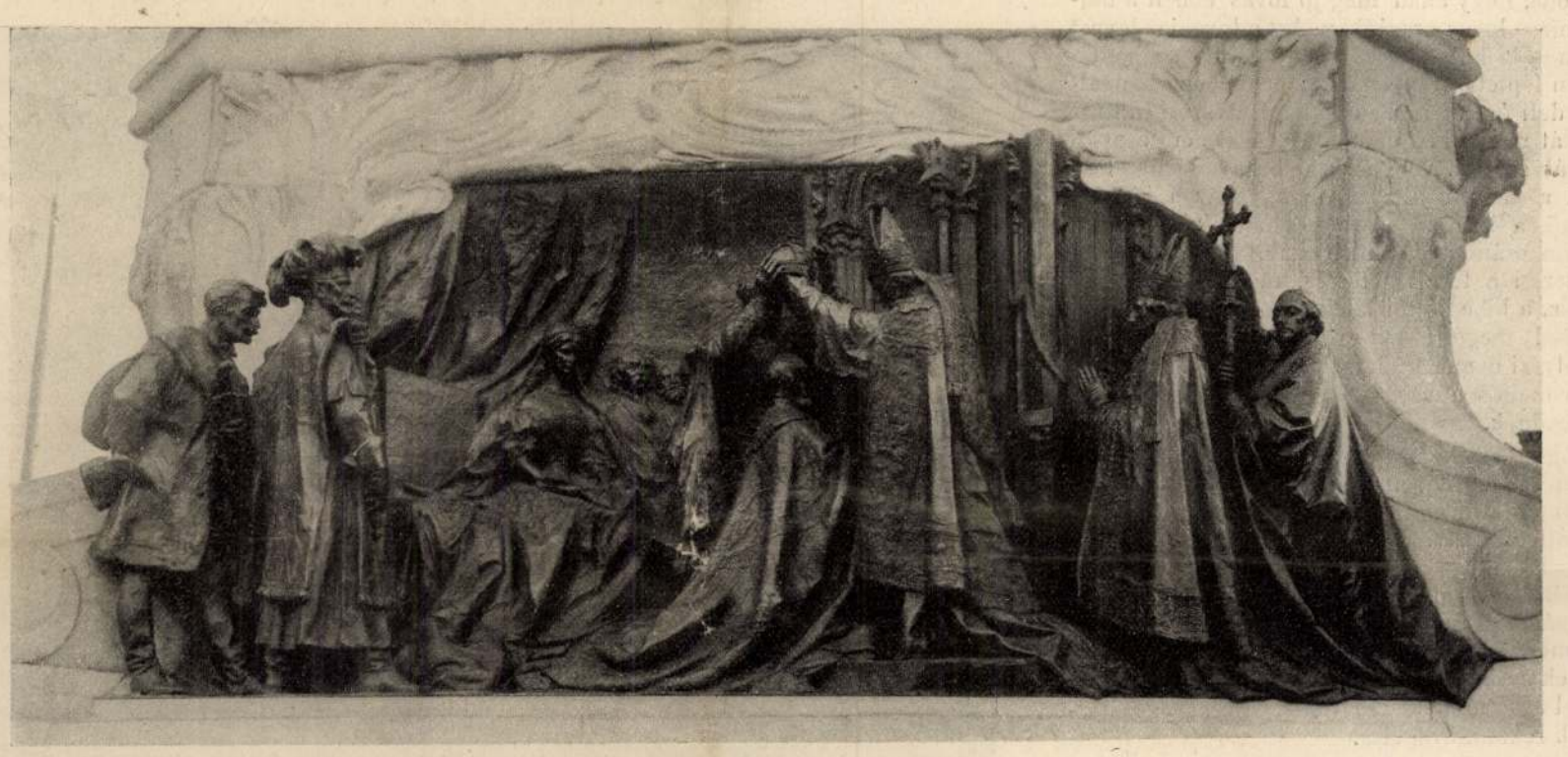

A KORONÁZÁS.

Az őszi gyásznak szinei az arany s a bibor. A sürü rózsatelepek jó szaga helyett a hervadásnak fanyar illata hajt felém. Amott jön egy hosszu tót legény meg egy tömzsi tót leány holmi talyigával. Belé tömködik a holt leveleket. Ám az ő szivökben kikelet van. Vidám beszélgetés közben tolja a legény a könnyű terhet, s piros pipája bodraival bolond beszédeket bodoríthat bele az alkonyatba, mert a leány nagyokat vihog rá. Mi sorsa lesz a bús tehernek? Az lesz, hogy elhordják melegtartó takarónak valamely téli álomra szánt virágágyra. Hervadása akasztja meg itt a hervadást, halálával szerez életet, boldog feltámadásra serkentvén rózsák jövő nemzedékét.

Vagyunk vagy százan. De mit ennek a szigetnek ez a nehány látogató? A végei között unottan koczogó lovacska azonban tele kocsit húz. Az utasa mind egy szálig «sétáló» vendég. Oh, csak járni ne! Elég: egyszer föl vagy alá, mert hogy végeérthetetlen hosszu ez a sziget. S a kevés közönség is csak a fő-utakat rójja. A magányt éhező, az egyedül valóságot szomjazó, az ábrándozó: az a keresztül-kasul kanyargó, hallgatag útakon őgyeleg s az összefonódott zörgő bozótba dugja bele a fejét, ha találna egy fázó tündérkét, hogy a kabátja alá rejtse, a szivén fölmelegítse. És persze hogy persze: a hullott levelek tarka szőnyegével leborított padokon szorulnak egymáshoz a szerelmesek. Ki más is csavarogna erre? Mi keresni valója van itt, a kinek szivbeli ügye nincsen?

Nem tiltott, csak rejtett útak ezek. Hiszen a szerelem se tilalmas, csak hogy szeret elbujni. Mégis kotródjunk el innen. És kimélő gyöngédséggel nagy ivben kerülöm ki a párokat. Mi újat is hallanék tőlük, a kik sok ezer esztendős hüvelyt töltögetnek tele édes tartalommal. Két mezei egérke hanczuroz a fakuló fűben. Aztán összehajlanak. Ezek is csak azt sugják egymásnak, a mit a fönséges emberi párok.

Elhagyott lawn-tennis tér. Ezen a játszó-szérün is rózsa fakadt a nyáron: fiatalok arczán és szivében. A hesperidák almája soha nem szerzett annyi boldogságot, mint a mennyit ezek a szürke gummilabdák röpítettek az ütőik felé. Még a tánczban sincs több hév, báj, erő és fordulatosság, mint [illegible]ben az angol cziczázásban. És alig hogy elmult ez a nyári farsang, újra föléled a sikos korcsolyapályán s az ennél is sikosabb tánczteremben. A fiatalságnak mindig virul.

A Bécs-Budapest közt járó gőzösök elpihentek. A hajó felé és felől nem lobog már a köszöntő fehér zsebbevaló. Egy kicsi hitvány propeller szuszakolva vontatja az újpesti kikötő felé a nagy fürdőházat, s lomhán usznak alá a rengeteg szálakból összerótt fenyőtalpak. Hogy a ki poeta, nem ezen az andalító járművön utazik! Se füst, se rengés nem bolygatná boldog álmadozását. A partokon este fölvillan a pásztortűz s a talp a maga forgács-tüzével felel rá, mialatt sivó geggenéssel vonul el magosan fölötte vadludak költözködő falkája. Titokzatos éjfelen aztán csöndes nótára gyújt a kormányos, míg pajtása a lángon serczegő szalonnáról vastag zsircsöppeket hullajt a kukoriczakenyérről imént szelt széles lapra — ez is akkora, mint egy kisebb uszó talp. A szél suhogva kél s rebbenő felhők foszlányaiból leragyognak a csillagok.

De kigyulnak lenn a földön is. Kettős gyöngysorban tündököl a lámpások hosszu sora innen is, tul is. A Rózsahegy, a sikló s a Gellérthegy táján csillagképletek szállottak le: a Gönczöl-szekere, a Kaszás meg a Fiastyuk egyazon időben. Az ég boltozatán ez a találkozás nagy kavarodást jelentene, — ide lenn ez a hármas fénycsoport békésen ragyog egymás mellett. Azok, a kik a Fiastyúk hivogató, marasztaló nyájas kis korcsmájából ollóznak lefelé a kigyózó ösvényen: csillagrugó jókedvökben maguk is ingadozván, megingatják ezeket a barátságosan világító testeket: bolygó csillagok az álló csillagokat; és közülök egyikmásik nyilván, mint hulló-csillag bukkan alá a Dunába. Mert hogy boldogságos állapot is az, midőn az ember a gőzös, poros, nyüzsgő város fölött vagy 220 méter magasban éri el a mennyországot és — áldoz.

A hidon szintén hulló-csillagok nyilalnak át — a villamos villái csiholják ki. Élek az alkalommal. Felszállok és haza «sétálok». *Porzó*

A BERLINI KONGRESSZUS.

GRÓF ANDRÁSSY GYULA SZOBRÁNAK DOMBORMŰVEI ZALA GYÖRGYTŐL.

Legújabb fénykép után:

FRIGYES ÁGOST SZÁSZ KIRÁLY LEGIDŐSEBB FIÁVAL, GYÖRGY TRÓNÖRÖKÖSSEL.

tartottak a bécsi Burgban. A király a várpalotát nem hagyta el megérkezése óta, és míg a politikai helyzet nem változik, addig általános kihallgatások sem lesznek. Március 20-ikán a miniszterelnök fogadása után délben a király gróf *Andrássy* Gyulát hivatta, s megbízta, hogy ismertesse meg az ellenzéki pártok vezetőivel a korona álláspontját; e szerint a király egy kormány programmjául az ellenzék kívánalmait el nem fogadhatja. Gróf *Andrássy* Gyula, a ki megmaradt a maga álláspontján, közölte a szövetkezett pártok vezetőivel a király elhatározását. A pártok gyűlése március 22 ikén fentartotta programmját, gróf Andrássy Gyula ezután ismét a király elé járult és lemondott a királytól nyert megbizatásáról, a mit a király tudomásul vett. A már nagyon nyomott politikai hangulat közepette március 22-ikén este hire terjedt, hogy a király másnapra *Wekerle* Sándort hivatta újabb kihallgatásra. Van elég hir, kombináczió, csak bizonyosság nincs s a válság homálya nem oszlik.

II. Rákóczi Ferencz siremléke. A közoktatásügyi miniszter felhivására a műemlékek országos bizottsága és a képzőművészeti tanács szobrászati és épitészeti szakosztálya márczius 16-ikán együttes ülést tartott, hogy a *kassai* székesegyházban Rákóczi Ferencz hamvai fölött felállítandó művészi emlékre javaslatot tegyen. A következőkben állapodtak meg: A kassai székesegyháznak éjszaki részén szabadon állón tervezendő az emlék, a Rákóczi korának megfelelő stilben. A pályázat részletes feltételeinek kidolgozására építészekből és szobrászokból albizottság szervezendő.

Thököly Imre hamvai Késmárkon. Rákóczi és bujdosó társai hamvaival együtt hozzák vissza *Thököly* Imre kurucz fejedelem hamvait is, Nikomediából. Thököly azt kivánta, hogy majd valamikor a felvidéken adjanak neki örök pihenőt. Késmárkon volt a kastélya, és Késmárkon temetik el. *Zsilinszky* Mihály közoktatási államtitkár azért ment a mult héten Késmárkra, hogy a városi hatósággal együtt megállapítsák a hamvak sirhelyét. Kimondták, hogy Thököly hamvainak elhelyezésére a vártemplom a legmegfelelőbb hely, miután a vár ura ott kápolnát is építtetett és ugyanott sirboltot is találtak, melyet még Thököly Imre készíttetett. Ennek megfelelőleg a várat most restaurálni fogják.

Kossuth Lajos halálának évfordulóját nagy gyászünneppel ülte meg márczius 19-ikén a főváros polgársága. A Muzeum-kertben gyülekezett a nép, bár az idő esős volt, nagy számban s onnan indult a kerepesi-uti temetőbe a menet, melynek élén a 48-as honvédek haladtak, utánuk gyászfátyolos zászlók alatt egyesületek, daloskörök, s a merre elvonúltak, valamint a város többi részeiben is, mindenütt sok volt a gyászlobogó a házakon. A temetőbe, Kossuth sirjához érve, a menetet már ott várta számos képviselő, a kik a függetlenségi pártkörből kocsin mentek ki. A siron már akkor ott volt Kossuth Ferencz és Lajos Tivadar piros szegfűből font koszoruja, valamint sok más koszoru is. Kossuth Ferencz betegeskedése miatt nem lehetett jelen a gyászünnepélyen. A jelenvolt képviselők közül először *Bartha* Miklós mondott beszédet, melyet még több beszéd, szavalat és ének követett s a kivonult egyesületek, társulatok lerakták koszorúikat a sirra.

Az Andrássy-szobor. Gróf Andrássy Gyula szobrát ez év őszén fogják leleplezni. Maga a szobor már ott áll a parlament palotája előtt, annak déli homlokzatánál levő, most készülő kis parkban, természetesen még befödve. A szobor megalkotója, *Zala* György most nagy szorgalommal dolgozik a két nagy dombormű elhelyezésén. Az egyik a berlini kongresszust ábrázolja, gr. Andrássy Gyula külügyminiszteri működésének egyik legemlékezetesebb jelenetét; ezt most öntik érczbe egyik hazai öntőműhelyben. A másik relief gróf Andrássy miniszterelnöki működésének legfontosabb mozzanatát ábrázolja, a király megkoronázását. E dombormű is teljesen készen van már, egyelőre csak agyagban. A domborművet márczius 21-ikén tekintette meg Zala városligeti műtermében az Andrássy-szobor nagybizottsága, melynek elnöke gróf Tisza István miniszterelnök. A dombormű azt a pillanatot ábrázolja, midőn gróf Andrássy Gyula és Simor akkori herczegprimás a Mátyás templom főoltára előtt térdelő királyunk fejére teszik a koronát. A reliefen az akkor szerepelt történelmi alakok, első sorban megdicsőült királynénk élethű alakja is láthatók.

Hegedüs Sándor, mint református egyházkerületi főgondnok meghivást nyert a főrendiházba. Hegedüs Sándor évtizedeken át a publiczistikában s a képviselőházban kifejtett munkásságával, már régóta kiváló alakja közéletünknek. Mint a képviselőházban a pénzügyi bizottság s számos fontos közgazdasági törvényjavaslat előadója, majd utóbb mint kereskedelmi miniszter érvényesítette tehetségét s ritka munkabirását. A főrendiházba való meghivatásával most rövid szünet után újra megfelelő tért nyer tevékenysége számára.

Id. Szinnyei József, a Nemzeti Muzeum hirlapi könyvtárának igazgató őre, márczius 18-ikán töltötte be 75-ik évét. A muzeum tiszti kara *Szalay* Imre igazgató vezetésével köszöntötte az érdemes férfiut és kifejezte szeretetét, becsülését a folyton szorgalmasan munkálkodó tudós iránt, a kihez szép levelet intézett *Berzeviczy* Albert kultuszminiszter is. Szóval, irásban még számosan üdvözölték Szinnyei Józsefet.

A szinházak felügyelete eddig a belügyminiszteriumhoz tartozott, noha a művészi érdekek nálunk is a kultuszminiszteriumhoz utalják. Erről többször volt már szó az országgyűlésen is, s az áthelyezés munkáit mind a két miniszteriumban megkezdték, s időközben a Nemzeti Szinház és Operaház intendánsi állását már be sem töltötték. Most azt irják, hogy a szinházaknak a közoktatásügyi miniszterium alá helyezése annyira rendezve van, hogy az őszszel végre is hajtható.

Botanikus kert a budapesti népiskolák számára. Nemrég egy óbudai polgár, *Ringer* Jakab tiz holdnyi jó földű területet ajándékozott a fővárosnak, Aquincum környékén, olyan botanikus kert számára, a hol a fővárosi iskolás gyermekek láthassák a természet fejlődését, kertet, abban virágot, gyümölcsöt. Innen télen is vihetnek a tanulók számára zöld ágat, virágot a melegházból a tanítás czéljaira, sőt apróbb állatokat is tenyészthetnek. Mindezeket télen át beüvegezett teherkocsikon fogják szállítani az iskolákhoz; tavaszszal és őszszel pedig napról-napra más-más iskola megy ki a telepre. Budapest hatósága már átvette a területet és a főkertész a tervet is elkészítette.

* **A világ legnagyobb katholikus temploma** most New-Yorkban épül. A templomban egyszerre 70 ezer ember fog elférni. Kupolája 40 lábbal magasabb mint a Szent Péter Pál-templomáé Rómában, s 100 lábbal magasabb, mint a londoni Szent Pál-székesegyház kupolája. Az új bazilika építési költségeit 120 millió koronára teszik.

* **Oroszlánok szelidítésével foglalkozók** ruháikat és kezeiket levendula-vizzel, vagy olajjal kenik be. Állítólag nem volt rá eset, hogy az oroszlán a levendula-illatot használó szelidítőt megtámadta volna.

* **A zuluk országában** az asszonyok nagyon drágák. Egy egészséges leány ára 3800—4000 korona, mely összeg az ottani viszonyokhoz mérten elég nagy. De már a Tanganyika-fensikon egy leány, vagy asszony öt-hat kecskéért kapható.

* **A keleti tengerben** 150 év óta czápák nem mutatkoztak, úgy hogy azokat a mostani nemzedék csak hirből ismerte. Közelebb azonban ismét nagy számmal jelentkeztek.

Viszketegséggel párosult bőrbajok, sömör, excema ellen csak egy doboz valódi *Erényi-Ichtyol-Salycilt*» vegyen 3 koronáért. Készíti Erényi Béla »Diana» gyógytára, Budapest, Károly-körut 5. szám.

Bob-hashajtó a legkellemesebb (10 fillér).

Legújabb fénykép után.

MONTIGNOSO GRÓFNŐ LEGKISEBB LEÁNYÁVAL, ANNA MONIKA HERCZEGNŐVEL.

HALÁLOZÁSOK.

Meszlényi Gyula szatmári püspököt márczius 21-ikén temették el a székesegyházból nagy részvéttel. A temetőben az általa kijelölt és fölépített kriptába vitték. A bebalzsamozás után a halottat a székesegyházban tették ravatalra s mindjárt koszoruk özöne vette körül. Egyházi díszében feküdt üveges koporsójában, de a székesegyházba vitelekor már leborították és az ólom koporsót összeforrasztották. A temetésre több káptalan kiküldöttjével megérkezett *Városy* Gyula székesfejévári püspök és *Váradi* Árpád czimzetes püspök, valamint az egyházmegye körébe tartozó törvényhatóságainak küldöttségei, a szatmármegyei országgyűlési képviselők. A koporsót reggel nyolcz órakor levitték a püspöki rezidenczia udvarába, a hol Városy püspök az udvari papok asszisztenciájával elvégezte a halotti szertartást. Ezernyi tömeg kisérte a püspököt a temetőbe.

Elhunytak még a közelebbi napokban: Bernáth Lajos, tenkei (biharmegyei) ref. lelkész. az utolsó országgyűlésen volt képviselő, de az új választáskor föl sem lépett, 51 éves korában Tenkén. — Kubalszky Márton, nyug. csermendi plébános 71-dik évében Csermend községben. — Halmy Gyula, nyug. főgymnáziumi tanár, 65 éves korában Miskolczon. — Bóday Dániel, 1848/49-iki honvéd főhadnagy, földbirtokos, ki számos ütközetben vett részt, 78 éves korában Bódé községben. — Sturmann György, régi honvéd, a borsodmegyei Puszta-Bikken. — Molnár Simon 48-as honvéd, 74 éves korában Nagy-Kőrösön, s előkelő rokonság gyászolja. — Trajtler Sámuel dr., Nyiregyháza tiszti főorvosa, kinek neve a Tisza-eszlári pörből ismeretes, 55 éves korában Nyiregyházán. — Dr. Csurgay László, Czegléd város főorvosa, 66 éves korában Miskolczon. — Ifj. Lázár György, Lázár György szegedi polgármester 24 éves fia Brünnben, hol mint hadnagy szolgált. — Gróf Bubna-Lititz Ferencz, nyugalmazott katonatiszt, az Adria gőzhajó-társaság volt londoni képviselője, ki Görgei Artur tábornok leányát, Bertát birta nőül, 62 éves korában, Bécsben. — Dr. Kalavszky László, Kisujszállás város volt tiszti orvosa, 60 éves korában Kisujszálláson. — Soós Ferencz, életének 63-ik évében Rimaszombaton. — Nagy Lajos, az egyesült budapesti takarékpénztár főtisztviselője, 52 éves korában. — Kiss Lajos földbirtokos, 51 éves korában Nagyváradon. — Molnár Béla, pénzügyi fogalmazó, 27 éves korában Ó-Tordán. — Id. Város Nándor, m. kir. pénzügyminiszteri számvizsgáló 59 éves korában Budapesten. — Kéki Sándor, debreczeni városatya, 52 éves korában — Lukács Vilmos, a kereskedők és iparosok hitelszövetkezetének sok éven át volt igazgatója, Budapesten. — Vallentinyi József, állomásfőnök, 45 éves korában Nyirbátorban. — Vásárhelyi István, jászberényi ref. kántortanító, 41 éves korában Jászberényben. — Kozma Gyula, m. kir. pénzügyi segédtitkár, 39 éves korában Kassán. — Vasanits Gyula, felcsuthi földbirtokos, megyebizottsági tag, 67 éves korában Felcsuthon. — Liha Vincze, m. kir. postamester, 64 éves korában Nagybittsén. — Reich Ferencz, a magyarországi szocziáldemokrata párt egyik megalapítója, Szent-Endrén. — Szeremley Gyula, tiszaföldvári ref. segédlelkész, 28 éves korában Szolnokon. — Aigner Ignácz, ügyvéd, 61 éves korában Lengyeltótiban.

Kozák Etelka 76 éves korában Budapesten. — Benedek Józsefné, szül. csikszent-királyi Simon Julianna, 54 éves Budapesten. — Özv. Sánta Lajosné, szül. Pintér Julianna 76 éves korában Nagykőrösön. — Miske-monostori Thassy Elemérné, szül. Nádosy Etelka 34 éves korában Nádosy-telepen. — Schmidt Nándorné, szül. Pintig Hermina. Esztergomban. Az elhunytban Winkler Károly fővárosi tisztviselő s Winkler (Vetési) József dr. iró

KITÜNTETETT TACSKÓK A BUDAPESTI EBKIÁLLÍTÁSBÓL.

édes anyjukat gyászolják. — Özv. Sarudy Lászlóné szül. Elek Zsuzsanna 75-dik évében Budapesten. — Dr. Grosszmann Dezsőné, szül. Weisser Ella, nagybereznai ügyvéd neje, ki a télen kiesett a szánból, sazóta beteg volt, 22 éves korában Budapesten.

AZ EBKIÁLLÍTÁSBÓL.

Lármás vendégei voltak a napokban az állatkerti czirkusznak, hol nyáron át műlovaglók, kötéltánczosok, trapéz-művészek és bohóczok mulattatják a főváros közönségét. Most ebek csaholása verte fel a czirkusz-épület csendjét. De koránsem mindenféle eb gyült itt össze, hanem csakis tacskók és foxterrierek; a rókák, borzok, patkányok emez apró, de annál veszedelmesebb ellenségei. A közönséges kuvaszok, bulldogok, dogok, bernáthegyiek, újfundlandiak, agarak, stb. ezúttal szigorúan ki voltak zárva, sőt a tacskóknak és foxterriereknek is csak szine-java jelenhetett meg.

A tacskók közül bemutatjuk a négy legelőkelőbb «champion»-t. Kiváló «egyed»-ek egytől-egyig s büszkeségei a tacskó nemzetségnek. Balfelől szélről két kis fekete tacskó áll, melyek egyike a hangzatos «Malepartus Alfa II. von der Trudelburg» a másik Freed II. nevet viseli. Ezek Bécsből rándultak át hozzánk. A középső eb már megelégszik az egyszerű «Fakir» névvel, a jobbfelőli szomszédját is csak «Fiasco»-nak hivják. Egyébiránt valamennyien többszörös «aranyérem tulajdonosok», mely kitüntetéseket a különféle kiállítások és kotorék versenyek alkalmával nyerték.

Szerkesztői üzenetek.

Zs. B. Az orosz trónörökös hivatalos czime: «czezárevics» és nem «czárevics». Ez utóbbi czím csak a czár többi fiait illeti. Az előbb említett czím szószerint «császárfi», a másik pedig «czárfi».

Lőcse, T. B. Az amerikai Egyesült-Államok területén a mult 1904. év végén 638,019 magyar és osztrák alattvaló lakott. Ezen szám túlnyomó részét magyar kivándorlók adják. Legkevesebb a cseh és karinthiai kivándorló. A hazájukba visszatérő magyar kivándorlók száma évről-évre szaporodik.

P. S. Anglia Kelet-Indiában kerek számban 80 ezer teljesen felszerelt és harczképes katonát tart, azonkívül pedig kitünően szervezett hajózási intézményei folytán Kanadából és egyéb gyarmataiból még háromszor akkora haderőt szállíthat Indiába. Tibeti eredményeivel különben Anglia Oroszországot a távol keleten hosszú időre megbénította, tehát Indiának orosz részről való megtámadásától, legalább mostanában nem kell tartania.

Névtelen hős. Lendületesen van irva, de már szokatlanúl nagy terjedelme miatt sem közölhetnők.

Erdei tó. Ha én elszállhatnék, stb. Finom érzésű lélek sugallta e kis verseket, az érzés java azonban elveszett abban a küzdelemben, melylyel formát tudott adni nekik. Az efféle dilettáns-munka odahaza, megfelelő környezetben megteszi a hatását, a nyilvánosság világítása azonban túlságosan erős neki.

Levél haza. Majd ha megjelen a kötet, akkor közlünk belőle mutatványt.

Csalfa álom. Őszszel. Mindabban, a mi a verset verssé teszi, érzésben, gondolatban, nyelvben, verselésben egyaránt nagyon kezdetlegesek.

Elszállt angyal. Ha olvashatóbban volna irva, valószinűleg akkor sem tudnók az értelmét kivenni, olyan zavaros és dagályos.

Felleg borúlt az erdőre, stb. Divatját mult régi fogás, egy ismert népdal sorait refrain-szerüleg használni s erre alapítani a vers hangulatát. Ritkán is sikerült, mert a versnek magából a költő lelkéből kell kapni a hangulatot s nem máshonnan. Többi versei sem mutatnak eredetiségre, a népköltészet elnyűtt chablonjaira készültek.

Napról-napra várlak. Nincs benne semmi olyan, a miért érdemes volt megirni, — afféle banális dolog, a milyen ezrivel terem.

SAKKJÁTÉK.

2425. szamu feladvány. Jespersen J.-től.

(I. dijat nyert feladvány.)

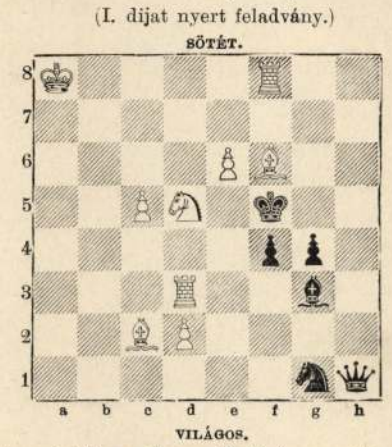

Világos indúl s a harmadik lépésre matot mond.

A 2411. számu feladvány megfejtése Németh Pétertől.

Világos.	*Sötét.*	*Világos.*	*a. Sötét.*
1. Fe5—b4	Kc4—b5 (a)	1. — —	Hc6—d4 (b)
2. Ha6—c7 †	Kb5—b6	2. Hf7—e5 †	Hf3—e5 :
3. Fb4—a5 †	Kb6—a5 :	3. Vd6—d4 †	K lép.
4. Vd6—b5 †	b7—b5	4. Ha6—c7 †	K lép.
5. Ve5—b5 mat.		5. Vd4—d6 mat.	

Világos.	*b.*	*Sötét.*
1. — —	—	b7—b6
2. Vd6—d2	—	c3—d2 :
3. Hf7—d6 †	—	K lép
4. Ha6—c7 †		K lép
5. Hd6 vagy f2—f4 mat.		

Helyesen fejtették meg: *Budapesten:* K. J. és F. H. — Andorfi S. — Kovács J. — *Bakony-Szentlászlón:* Szabó J. — *Fakerten:* Kintzig Róbert. — *A pesti sakk-kör.*

KÉPTALÁNY.

A «Vasárnapi Ujság» 9-dik számában megjelent képtalány megfejtése: *Nem a ki jól kezdi, hanem a ki jól végzi, érdemel dicséretet.*

Felelős szerkesztő: **Nagy Miklós.**
Szerkesztőségi iroda: Budapest, IV., Kaplony-utcza 9.

Menyasszony-selyem 85 krtól frt 11.35-ig méterenkint minden szinben, bérmentve és **már megvámolva** házhoz szállitva. Gazdag mintaválaszték postafordultával. **Selyemgyár, Henneberg, Zürich.**

Salvator Természetes vasmentes **Lithion-forrás** kitünő hatású
vese-, hólyag-, rheuma- és köszvenybántalmaknál. vizeleti nehézségeknél, czukorbetegségeknél a légző- és emésztési szervek hurutainál.
Budapesten, főraktár Édeskuty L. urnál.

Kávé finom izért való jótállás mellett. **5 kiló** bérmentve utánvét mellett.
Superior ... ... K 11.80
Gyöngy ... ... « 13.——15.—
Java és Guatemala ... ... « 14.——16.—
Portorico és Ceylon ... ... « 15.60—17.—
stb., stb. Pörkölve kgként 60 fillérrel drágább. Tea 1 kgtól kezdve bérmentve utánvét mellett K 6.50, 8.—, 9.—, 10.— egész 22.—ig.
Arjegyzék ingyen és bérmentve.
Julius Weiss, Pilsen V.
Kávébevitel és hygienikus pörkölde villamüzemmel. 10923

ST. HUBERTUS
a legjobb likőr
BRAUN TESVÉREK-NÉL
czégtulajdonos belatini Braun Géza
BUDAPESTEN,
a legrégibb magyar likőrgyárban készül.
(Alapittatott 1839-ben.)
Kapható a finomabb fűszer- és csemege-kereskedésekben.

POLGÁR SÁNDOR orvosi mű- és kötszerésznél
Budapest, VII., Erzsébet-körut 39.
legjutányosabban beszerezhetők saját gyártmányu m. kir. szab. **sérvkötők, betegápolási czikkek, kötszerek,** *összes* **gummiáruk,** *valódi franczia* **különlegességek óvszerek)** *stb.*
Képes árjegyzék ingyen. 10145

GERŐ ADOLF
főh. udv. szállitó ortop. czipészmest.
Budapest, IV., Kossuth Lajos-utcza 4.
Ajánlja készitményeit 10592
fájós lábakra.
Specialista anatom. mód szerint kidolgozott gyermekczipőkben.

Negyedórai ott időzés után Ő Felsége visszatért a Burgba. — *Erzsébet* főherczegnő és *Lónyay* grófné is koszorút tétetett a királyné koporsójára. Az István-templomban és más templomokban gyászmise volt.

Az országgyűlés összehívása. A királynak e hó 9-ikéről kelt rendeletét a hivatalos lap szeptember 11-ikén közölte. Ő Felsége az új országgyűlést október 24-ik napjára hívja össze. A belügyminiszter is ugyanekkor adta közre rendeletét az új választásokról. A választások az október 2-ika és 11-ike közti tíz napon lesznek.

Az «Árpád» hadihajó vízrebocsátása. Trieszt-ben e hó 11-ikén bocsátották vízre az osztrák-magyar hadi tengerészet új nagy csatahajóját, az «*Árpád*»-ot, mely párja az egy év előtt készült «*Habsburg*» hadi hajónak. A két hajó neve a Magyarország és Ausztria közt levő közjogi állapotot fejezi ki. A fölavató ünnepre Budapest hatósága is képviselőt küldött. Ott volt *József Ágost* főherczeg, kinek neje, *Auguszta* herczegnő teljesítette a keresztanya tisztjét; elment a herczegnő atyja, *Lipót* bajor királyi herczeg is. A hadi tengerészet főparancsnoka, báró *Spaun* tengernagy köszöntötte az ünnepen a keresztanyát, azt az óhajtást fejezvén ki, hogy a keresztanya keresztelése szerencsét és dicsőséget hozzon a hajóra. *Auguszta* herczegnő válaszában többi közt ezeket mondta:

«Történelmi név az, a melyet ez az aczélóriás visel. *Árpád*, Álmos fia, a magyaroknak az első évezerben szabadon választott első fejedelme, Árpád, Szent Istvánnak, Magyarország nagy királyának őse, hozzon neved szerencsét ennek a hajónak viharban és harczban, mindennemű vállalkozásban. Adja Isten, hogy úgy legyen!»

Nagy örömrivalgás közben érintette meg a herczegasszony a villamos gombot, mire a hajó orrán összetört a pezsgős palaczk. A herczegasszony akkor még azt mondta: «Szállj a tenger hullámaiba, a te új elemedbe, harczos társaid vastorkának üdvözlése közt.» Az ünnepélyen óriás közönség volt jelen.

Kossuth-Lajos szobrára és síremlékére gyűlt adományokat Budapest főváros kezeli és kamatoztatja. E hó elején 862,831 koronát tett az összeg.

Andrássy Gyula szobra. *Zala* György szobrász műtermében szemlét tartott folyó hó 6-án az Andrássy-szobor bizottság, hogy megtekintse a munka előrehaladottságát és megállapítsa, milyen anyagból készüljön a szobor talapzata. A szemlén megjelent: *Széll* Kálmán miniszterelnök, mint a bizottság elnöke, *Wlassics* Gyula és *Darányi* Ignácz miniszterek, továbbá báró *Podmaniczky* Frigyes, a közmunkatanács elnöke, *Dániel* Ernő báró, *Csáky* Albin gróf és még számosan. Beható eszmecsere után a bizottság abban állapodott meg, hogy a talapzatot hazai kőanyagból: *oraviczai* márványból csináltatja. A talapzat 210,000 koronába kerül. A szobor, nem mint eleinte tervezték az Andrássy-útra, hanem az új országház elé kerül, a talapzathoz tehát új tervet készített a művész, *Förk* Ernő műépítő tanár segélyével. Ezt az új talapzatot a bizottság megfelelőnek találta és elfogadta.

Andrássy emlékszobra 13 méter magas lesz és az új országház déli homlokzata elé kerül. A hat és fél méter magas talapzatot barok-stilben tervezte a művész. A talpazat elején van a fölirás és a név. A szobor úgy örökíti meg a nagy államférfiút, a mint a koronázásról jövet lovagol a nép között koronázási díszruhájában. Aranybrokát atilla, nyusztprémes mente, zsinóros magyar nadrág és csizma rajta. Mentéje hátul széles redőkben omlik a díszes nyeregtakaróra, melyet XVII-ik századbeli magyar takaróról mintázott a művész. Andrássy délczegen ül a csöndesen ügető lovon, födetlen fejét kissé oldalra hajtja, szeme a távolba tekint. A talapzat két oldalát hatodfél méter hosszú és harmadfél méter magas domborművek ékesítik. Az egyik a berlini kongresszust ábrázolja, melyen *Andrássy* Gyula legnagyobb diplomácziai sikerét aratta, keresztülvivén azt, hogy Bosznia és Herczegovina megszállását az osztrák-magyar monarkhiára bizzák. Központja a domborműnek *Andrássy* alakja, körülötte *Bismarck*, *Salisbury*, *Suvalov*, *Mehemed Ali pasa*, *Desprez* marquis és *Waddington*. Baloldalt *Gorcsakov* ül karosszékben, körülötte állnak *Beaconsfield* lord, *Haymerle* báró, *Taunay* marquis, *Károlyi* Alajos gróf, *Hohenlohe* herczeg és *Morri* gróf. Jobbra *Karatesori* basa, *Russel* lord, *Bülow*, St. *Wallier* gróf és *Bücher* Lottár életnagyságú alakjai állanak életteljes ábrázolásban. A másik domború a koronázásnak azt a jelenetét ábrázolja, melyen *Andrássy* és *Simor* herczegprímás Ő Felsége

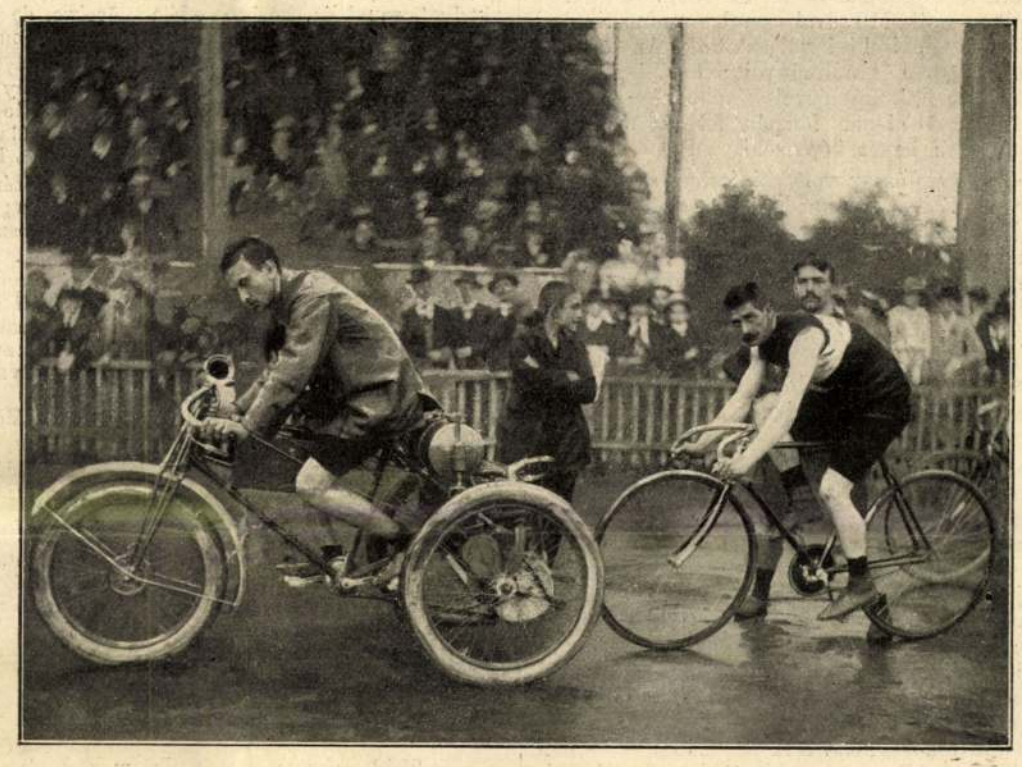

KERÉKPÁRVERSENY MÓTORVEZETÉSSEL.

Ferencz József fejére teszik a koronát. Balra a trónon *Erzsébet* királynő, mögötte a királyi herczegnők ülnek. A trón körül az országzászlósok, főrendek és képviselők állanak. A szobor és a domborművek öt-hat hét mulva kerülnek öntés alá és az új országház felavatása alkalmával a leleplezés is meglesz.

Szilágyi Dezső emléke szülővárosában. *Nagy-Várad* város e hó 12-iki közgyűlésén, a tanács javaslatára elhatározták, hogy Szilágyi Dezső nevéről utczát neveznek el, szülőházát emléktáblával jelölik meg és országos adakozásból szobrot emelnek.

Szilágyi Dezső hagyatéka. Szilágyi Dezsőnek, a nagy államférfinak hagyatéka a szakértők becsülése szerint: ingóságok, könyvek, képek, szobrok stb. értéke százezer korona.

Báró Wenkheim Béla szobra. Báró *Wenkheim* Béla Ő Felsége személye melletti miniszter volt sok ideig, kedvelt embere a királynak, a kit jóízű magyar természetéért is nagyon szeretett a király; majd miniszterelnök. A mezőgazdasági és lótenyésztés körül szép érdemeket szerzett, s ezért a *kisbéri* ménesbirtokon szobrot állított neki a földmívelési miniszterium, mely nagy tiszteletben őrzi a lótenyésztésnél követett munkásságát. A szobrot szeptember 30-ikán avatják föl. Készítette *Fadrusz* János, a jeles szobrász.

Egy régi templom. Szepesmegyében a *csütörtökhelyi* templom egyike hazánk legszebb góth műemlékeinek. Utánzatát az 1896-iki ezredéves ünnep országos kiállitásán a történelmi csoportban is fölépitették. Az eredeti kápolnát *Zápolya* István nádor szepesi gróf hitvese *Hedvig* tescheni herczegnő emelte, ezelőtt négyszáz évvel, a már ott lévő templomhoz. A kápolna a letünt századok alatt sokat szenvedett és nagyon megrongálódott, mire *Wlassics* közoktatásügyi miniszter elhatározta helyreállíttatását. A kápolna külsejét és belsejét a műemlékek országos bizottságának fölügyelete alatt teljesen helyreállították. A munkálatok 93,000 korona költségbe kerültek. A megújított kápolnát *Szmrecsányi* Pál szepesi püspök szeptember 8-ikán vasárnap áldotta meg, és adta át újra a istentisztelet számára. A fölavatásra ott volt az egész környék előkelősége.

HALÁLOZÁSOK.

Pulszky Ágost halála váratlanúl következett be, mert noha régebben betegeskedett, senki sem hitte volna, hogy életének vége ily közel van. Halálát, nem — mint több oldalról híresztelték — már gyermeksége óta fennálló szervi baj okozta. A halált hozó betegség csiráját a boszniai hadjáratból hozta magával. Gróf Szapáry László tábornok ugyanis, a kinek seregében Pulszky mint segéd-tisztje szolgált, a jó példaadás kedveért rendesen szabad ég alatt üttette fel sátorát, többször mocsáros, egészségtelen helyeken. Tisztjei természetesen követték példáját. Itt szerezte gróf Szapáry baját, mely őt nem sokára sírba is juttatta. Pulszky Ágost is megkapta ugyanezen betegséget, nevezetesen igen erős rheumát, mely miatt egy ideig csak mankón volt képes járni s már annyira jutott, hogy dr. Kovács József egyik lábát le akarta vágni. Ezt azonban nem engedte s erős természete csakugyan győzedelmeskedett is a bajon annyira, hogy tagjait megint tudta használni. De a rheuma teljesen soha meg nem gyógyult, meg-megtámadta ezután is, a mihez öt éve vesebaj is járult, mely aztán annyira fejlődött s vele oly nagy szívgyengeség állott be, mely katasztrófára vezetett. Az idei nyarat gyógyulása czéljából családjával, feleségével és két leányával együtt Badenben és Gmundenben töltötte. Augusztus 18-án hazajött Budapestre, majd néhány napra elutazott Ralassa-Gyarmatra a honnan tiz nappal ezelőtt jött vissza a fővárosba. Itt mindjárt járt az első éjjel roszúl lett, de másnap már fölkelt, s napi dolgait rendesen intézte. E hó 9-ikén reggel még kiment a keleti pályaudvarra, hogy Lits Gyula főispánnal választási ügyekben értekezzék, de aztán e napon már ágyba kellett feküdnie, s délután orvosai már fenyegetőnek találták állapotát. Mellette voltak állandóan testvérei: Hampel Józsefné és Pulszky Garibaldi. Nejét, ki Badenben volt, táviratban értesítették, de a mikor e hó 11-ikén reggel Ilona leányával megérkezett, Pulszky Ágost már halott volt. (Másik leánya, Harry egy nagynénjével Salzburgban volt).

Pulszky Ágost halálának hire hamar elterjedt, nagy részvétet keltett, s a közélet jelesei siettek kifejezni részvétöket. *A király* nevében a kabinet-iroda főnöke küldött táviratot. *Széll* miniszterelnök s a többi miniszterek is mind részvét-iratot intéztek az özvegyhez. A vallás- és közoktatásügyi miniszterium, melynek az elhunyt államtitkára volt, koszorut küldött, hasonlóképen a szabadelvű párt. Az elhunyt özvegyének részvéttáviratokat küldtek többek közt gróf *Goluchowsky* külügyminiszter, báró *Krieghammer* hadügyminiszter, báró *Fejérváry* Géza, ki a hadgyakorlatokon értesült a gyászhirről), a *selmeczbányai szabadelvüpárt*, a *selmeczbányai Farbaky-párt* (Pulszky volt ellenfelei). *Vécsey* Tamás egyetemi rektor, *Eötvös* Loránt báró, az akadémia elnöke. *Nógrádmegye* és *Losoncz város*, *Márkus* József főpolgármester és *volt képviselőtársai* közül nagyon sokan.

A társadalomtudományi társaság választmánya e hó 12-ikén dr. *Pikler* Gyula elnöklete alatt ülést tartott, hogy megalapítójának és elnökének, Pulszky Ágostnak elhunyta alkalmából részvétének adjon kifejezést. A választmány Pikler Gyula elnök inditványára elhatározta, hogy mély fájdalmának jegyzőkönyvileg ad kifejezést, részvétét az elhunyt özvegyének tolmácsolja, testületileg részt vesz a temetésen, koszorút tesz ravatalára, végül, hogy a társaság alkalmas időben felolvasó ülést tart, a mely az elhunyt munkásságát méltassa. A választmány fölkérte továbbá Pikler Gyula elnököt, hogy a sirnál mondjon bucsúztatót.

A ravatalt az Esterházy-utczai halottas házban állitották föl. Részvétnyilatkozatok a külföldről is érkeztek. A temetés e hó 13-ikán délután nagy részvét közt ment végbe.

Atzél Péter, ki többször országgyűlési képviselő, majd aradi polgármester és főispán volt, meghalt szeptember 11-ikén, Aradon, 65 éves korában. Egykor nagyúri módon élt, utolsó éveiben már nagyon

megcsappant a jövedelme. Aradon nagyon népszerű volt, minek bizonyitéka az 1892. évi választás, a mikor Falk Miksával szemben nemzeti párti programmal képviselővé választották. Az elhunyt Párisban végezte tanúlmányait; 1867-ben Arad polgármestere lett, két évvel később képviselőnek választották; 1871-ben főispán lett és 1882-ben, majd 1892-ben ismét képviselő.

Néhai Szlávy József volt miniszter és koronaőr, tudvalevőleg Zsitva-Újfalun halt meg s ott is helyezték örök nyugalomra. Hamvait onnan októberben el akarják szállítani Pozsonyba, bár az elhunyt végrendeletében nem intézkedett erről, sőt életében többször mondogatta, ha elsétált a temető mellett: «Mily jól fogok én itt egyszer pihenni!» Abban a temetőben különben — mint irják — egy kedves halottja nyugszik Szlávy Józsefnek, az a nő, a ki 1849-ben megmentette az életét s a kihez halála órájáig nagyon ragaszkodott.

Csemiczei és izsépfalvi Csemiczky Ede 88 éves korában meghalt augusztus 31-én Nagy-Sztráczinban. Az elhunytban kihalt az Árpádok idejéből származó neves magyar család nógrádi férfi ága. Halálát kiterjedt s előkelő magyar nemesi családok gyászolják, köztük a szemerei Szemere család is. Az elköltözött családjából való Nagyváradnak Mátyás korában híres költő püspöke Janus Pannonius, a ki a család predikátumáról előbb Csemiczei-nek, majd Csezmiczei-nek írta magát. A családot már 1270-ben az első nemesi familiák közt említik a régi iratok, a felvidék birtokosai közt. A XVI—XVII. században Liptóban, Nógrádban szerepelt több tagja mint alispán. Az elhunyt Csemiczky Ede is igazi képe volt a régi magyar uraknak. Nagy részvét közt kisérték a sztráczini kastélyból a családi sírboltba. Szemere György regényírónak, «A halász regénye» szerzője anyai nagyatyját gyászolja az elhunytban.

Elhunytak még a közelebbi napokban: Dr. Weszely József, fővárosi orvos, az orsz. közegészségügyi tanács tagja, Budapesten és Nógrád-Verőczén a családi sírboltban helyezték örök nyugalomra. — Maderspach Sándor lovag, a fiumei tőzsde elnöke, a szabadelvű párt vezérférfia, Fiumében. — Cseh Lajos mérnök, építőmester, élete 38-ik évében, Budapesten, és Kecskeméten helyezték örök nyugalomra. — Jánosi Sándor dr. ügyvéd, a veszprémi káptalan alapítványi ügyésze, 54 éves korában, Veszprémben. — Kunze Frigyes, nyug. huszárszázados, Bodajkon. — Cséry István, ügyvéd, 66 éves korában, Budapesten. Az elhunytban id. Cséry Lajos és Cséry Imre testvérüket gyászolják. — Nánássy András, földbirtokos, életének 36-ik évében, Turkevén. — Szenkovszky Rezső, nyug. beregszászi postamester, beregmegyei központi takarékpénztári volt igazgató, 1848/49-es honvéd, életének 69-ik évében, Beregszászon. — Dr. Kármán Béla, titkár a kereskedelmi miniszteriumban, Kármán Lajos fővárosi bizottsági tag fia, önkezüleg vetvén véget életének. Testvérbátyja tavaly szintén öngyilkos halállal múlt ki. — Gazsy György, posta főtiszt, a telefon-osztály vezetője, Nagy-Váradon. — Höltzl-Hegedüs Nándor, okleveles gyógyszerész, 31 éves, Budapesten. — Krubicza József, építész, Kecskeméten, 42 esztendős korában. — Arnstein Mór, fogorvos, 63 éves, Budapesten. — Jürgens Vilmos, orfeumi iró, 40 éves korában, Budapesten. Az elhunyt sok vidám darabot és rigmust írt a mulatóhelyek számára.

Özv. Werfer Józsefné, szül. Moll Julia 86 éves korában, Lőcsén. Férje a szabadságharczban a lőcsei nemzetőrség vezetője volt, s mint nyomdászt a tábori nyomda kezelésével is megbízta Görgei. Werfernét Hurbán csapatai, mikor Lőcsébe berontottak, több polgárral együtt börtönbe zárták. — Lovassy Albertné, szül. Balogh Karolina, Lovassy Andor Torda-Aranyos vármegye főjegyzőjének, az ismert irónak édesanyja, 61 éves korában, Nagy-Szalontán. — Özv. Rik Antalné, szül. Klinkárt Zsófia, Tornallyán 89 esztendős korában. Halálát gyermekei, huszonhárom unokája, husz dédunokája és három ükunokája gyászolják. — Özv. Reitter Istvánné, szül. Schmidt Anna, 62 éves korában Váczott. — Özv. Balla Béláné, a Nemzeti Szinház volt tagja, 48 éves korában Kispesten. — Özv. Csuha Sándorné, szül. Petrovay Malvin, Császlóczon. — Sheidl Luiza, 70 éves korában Fiumében s Budapesten temették el.

Szerkesztői üzenetek.

L. A. Meteorok, vagy régi jó népies néven «mennykövek» nappal épen úgy hullanak le, mint éjjel. Ilyen, talán már évezredek óta lehullott mennykő sokkal több lehet a föld legfelső rétegeiben, mint gondolnánk; s a szántó, kapáló ember többször is akadhat munkája közben efféle kövekre, de mivel külsejük semmi különöst nem mutat, figyelembe se veszi azokat.

Pécs, H. M. Egy Londonban feladott sürgöny a föld körüli útat egy óra és 45 percz alatt tette meg. A 22 szóból álló sürgöny továbbítása a válaszszal együtt 13 font sterlingbe, vagyis 312 koronába került.

A zárdaromok közt. *Elbeszélés.* Nagyon kisérteties történet, a mi mai napság már divatját múlta; pedig látszik, hogy a szerző jól el tud valamit beszélni s nyelve is magyaros, folyékony.

Itélet. A verselésben sokat tanúlt Aranytól: a rithmikusan lejtő alexandrin sorok s a jól összecsengő rímek gyakorlatra és formaérzékre vallanak. A tartalom azonban nagyon homályos, sőt zavaros; még azzal sincs tisztában az olvasó, hogy van-e a versnek valamelyes történeti, vagy hazafias vonatkozása, vagy csak az elkalandozó képzelet játéka az egész?

Emberi lét. Önzetlen szeretet, stb. Elmélkedései az élet és erkölcs nagy problemáiról nagyon is köznapiak, zavarosak, a forma pedig mesterkélt, feszes. A bölcselkedés csak akkor élvezhető a költészetben, ha a költő mély, meglepő igazságokat tud feltárni s ezeket költői ihlete tüzében nemes érczczé tudja olvasztani. Többi, nem bölcselmi tárgyú versei is laposak, hév és eredetiség nélküliek.

SAKKJÁTÉK.

2240. számu feladvány. Fetow R. J.-tól.

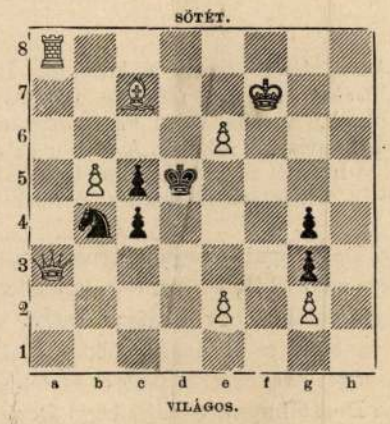

Világos indúl s a harmadik lépésre matot mond.

A 2224. sz. feladvány megfejtése Havel M.-tól.

Világos.	*Sötét.*	*Világos.*	*a.*	*Sötét.*
1. Hf4—h5	Ke4—e5 (a)	1. ---	---	h3—h2 (b)
2. Fe3—f4 †	Ke5—e6—e4	2. Vg1—e1		Ke4—e5
3. V mat.		3. Fe3—c5 mat.		

Világos.	*b.*	*Sötét.*
1. ---	---	h3—g2:
2. Vg1—g2 †		Ke4—e3:
3. He7—f5 mat.		

Helyesen fejtették meg: *Budapesten:* K. J. és F. H. — Andorfi S. — Kovács J. — *Csomonyán:* Németh Péter. — *Lipótvártt:* Hoffbauer Antal. — *Bakony-Szentlászlón:* Szabó János. — *Kecskeméten:* Balogh Dénes. — *A pesti sakk-kör.*

KÉPTALÁNY.

A «Vasárnapi Ujság» 35-ik számában közölt képtalány megfejtése: *A gyászban járónak nem fog oly siralmas lenni a sorsa, ha bizik a jövőben.*

Felelős szerkesztő: Nagy Miklós.
Szerkesztőségi iroda: Budapest, IV., Kaplony-utcza 9.

Az Első Leánykiházasitó Egyesület m. sz. (Leány- és fiu-biztositó intézet). Folyó évi augusztus hóban 1095 jutalékrész irattatott be és nászjutalékok fejében 34,956 korona 99 fillér fizettetett ki. 1901 január 1-től augusztus 31-ig beirt összes jutalékrészek száma 8954 és a kifizetett nászjutalékok összege 359,484 kor. 71 fillér.

A Szinye-Lipóczi Lithion-forrás
Salvator kitünő sikerrel használtatik
vese-, húgyhólyag-, húgycső- és köszvénybántalmak ellen, vizeleti nehézségeknél, továbbá a légző és emésztési szervek hurutos bántalmainál.
Diuretikus (viz. hajtó) hatású.
Vasmentes! Könnyen emészthető! Csiramentes!
Kapható ásványvizkereskedésekben vagy a Salvator-forrás igazgatóságánál Eperjesen.
Budapesten, főraktár Édeskuty L. urnál.

A „Zenélő Magyarország" zongora és hegedü zeneműujdonságokat közlő zeneműfolyóirat, megjelenik minden hó 1. és 15-én mindenkor 12 oldal tartalommal a legujabb s modern zeneműujdonságokkal. Kitüntetve a budapesti országos kiállításon 1896 és a párisi 1900. évi világkiállításon — s szerkesztő-kiadójának s Ő csász. és apostoli királyi Felsége legmagasabb megelégedését méltóztatott nyilvánitani. Rendes munkatársai az ország legszámottevőbb magyar zeneszerzői s a külföld világhirü compositorai, a kiknek legsikerültebb szerzeményeit közli a continensen egyedül álló zeneműfolyóirat. *Előfizetési ára évnegyedre 6 füzetre*, 72 oldal zeneműtartalommal *3 korona*, mutatvány füzetet 60 fillér beküldése ellen bérmentve küld a «*Zenélő Magyarország*» — *Klökner Ede* zeneműkiadóhivatala és zeneműkereskedése, Budapesten, VIII., József-körut 24.

IZZADÁSTÓL
feldörzsölt, vagy kipállott testrészekre bárhol, viszketegséggel párosult sömörbajoknál, bőrkütegeknél rögtön hat az Erényi-féle
Ichtiol-Salicyl.
Nehány bedörzsölés elég. Ára 3 korona, utasitással.
Szétküldi: 8995
ERÉNYI gyógyszerész,
Szabadszállás.
Főraktár: **Török I. Király-utcza 12. szám.**

POLGÁR SÁNDOR
orvosi mű- és kötszerésznél
Budapest, VII., Erzsébet-körut 50
legjutányosabban beszerezhetők saját gyártmányu m. kir. szab. **sérvkötők, betegápolási czikkek, kötszerek,** összes **gummiáruk,** valódi franczia **különlegességek** (óvszerek) stb. 9123
☞ **Képes árjegyzék ingyen.**

Rendkivül olcsó
szt.-lőrinczi porczelánfestő ipartelep
Ortner Rezső és Társa
Teréz-körut 32. sz. saroküzlet.
Komplett **6** személyre, dusan aranyozott és remek festésü:

Étkezőkészlet	6.50	Teakészlet finom	3.75
		Kávékészlet	3.75
Étkező modern	8.50	Mocca	4.50
		Függőlámpa majolika	4.75
Étkező rococo	10.50	Mosdó, finom	4.50
		Üvegkészlet	6.50

Étkező 12 személyre 25, 30 és 35 frt.
Vidéki rendelésnél kérjük a vasutállomást.

„Henneberg-selyem"
fekete, fehér és szines, méterenként 65 krtól 14 frt 65 krig, sima, csikos, koczkás, mintázott, damasztok stb. (kb. 240 különf. minős. és kb. 2000 különféle szin és rajzolatban stb.)

Menyasszony-selyem	**65** kr.	**14** frt	**65** krig.
Selyem-damasztok	**65** «	**14** «	**65** «
Selyem-basztruhák, ruhánként **8** frt	**65** «	**42** «	**75** «
Selyem-foulardok, nyomtatva	**65** «	**3** «	**65** «
Báli-selyem	**60** «	**14** «	**65** «
Selyem-grenadinok	**80** «	**7** «	**65** «

méterenként postabér- és vámmentesen házhoz szállitva. Minták azonnal küldetnek. Svájczba dupla levélporto jár.
HENNEBERG G. selyemgyáros Zürichben.
Cs. és kir. udvari szállító. 8535

49. SZ. 1906. (53. ÉVFOLYAM.) | SZERKESZTŐ HOITSY PÁL. FŐMUNKATÁRS MIKSZÁTH KÁLMÁN. | BUDAPEST, DECZEMBER 9.

Szerkesztőségi iroda: IV. Reáltanoda-utcza 5.
Kiadóhivatal: IV. Egyetem-utcza 4.

Előfizetési feltételek: Egész évre 16 korona. Félévre 8 korona. Negyedévre 4 korona. A «*Világkrónika*»-val negyedévenként 80 fillérrel több.

Külföldi előfizetésekhez a postailag meghatározott viteldij is csatolandó.

ANDRÁSSY SZOBRA.

Budapest szobrai ismét megszaporodtak, még pedig egy lovas szoborral. Európa más nagy városaiban ezek a legérdekesebb látványosságok. Nem csoda, ha a mi közönségünk szintén lovas szobrokra vágyik. S hogy e tekintetben kielégittessék, egy a parlamentben, az iróasztalnál és a diplomáczia parkettjén imponáló pályának fényes, sőt varázslatos ragyogású alakját kellett úgyszólván ráerőszakolni a lóra.

Bizonynyal különös, hogy a leglovasabb nemzetnek, a kitől a huszárt utánozzák a világ hadseregei, gyalog álljanak majdnem összes érczbe öntött újabb nagyjai, sablonos irattekercseikkel. De hát az is egy darab történelem lehet, *ha valami nincs.* Nem jó azt eltagadni.

Évek hosszú sora előtt e sorok irója egy szerkesztőségi szobában dolgozott három magyar iróval, kik közül egy Kovács nevű Konstantinápolyban született, a másik, Pulszky Károly Londonban, a harmadik, Szemere Attila Párisban. És ez a füstös szoba azzal a három fiatal emberrel egy élő emlékeztetés volt, *hogy a nemzet nem volt valamikor odahaza.*

Ép oly nagy néma kiáltások ezek a gyalog szobrok is a főváros utczáin, melyek minduntalan figyelmeztessenek, hogy csak iróink, politikusaink, szónokaink vannak, — *de a katonáink a császáréi.*

Hogy lovas szobraink is legyenek, igazi lovas szobraink, ahhoz nem elég a szoborbizottságok szavazattöbbséggel való döntései; ahhoz más út vezet . . .

De ez mind csak zárjelben legyen mondva, mert akár lóháton, akár gyalog van megörökítve gróf Andrássy Gyula, mindenkép alkalmas arra, hogy a magyar ember szive kevély érzésekben mártódjék meg láttára. Andrássy Gyulák ritkán születnek és nem minden népeknél.

Méltán lélekemelő volt vele foglalkozni, úgyszólván vele élni egy napig. Hiszen egyéb napokon is minden lépten eszünkbe juttatja őt nem egy dolog, mely általa létesült. Hiszen él a történelemben, — de a történelem nem mindig van azon a lapon kinyitva, a hol ő szerepel.

Deczember 2-ikán azonban ez a lap feküdt előttünk. Szép ünnep volt, pompában, hódolatban gazdag. Ha nézte az égből a megdicsőült, meg lehetett elégedve. Együtt volt megint az egész nemzet; mint egy arany abroncs a szétesö dongákat, ez a név összerántotta egy pillanatra az összes pártokat, főművének, a kiegyezésnek ostromlóit és támogatóit. Ott volt koronás sátorában a király, a királyi herczegek és herczegasszonyok. Megjelentek a miniszterek, köztük Andrássy Gyula belügyminiszter, nevének és lelkének örököse. Meghozta hódolatát a törvényhozás mind a két háza, egy csomóban voltak itt, mint a kulcsok, melyek egyébként más-más zárhoz tartoznak. Megjelentek a vármegyék küldöttségei és főispánjai. A Duna felől fujdogáló szél enyelegve lengette a kalpagok kócsagjait. Szemet

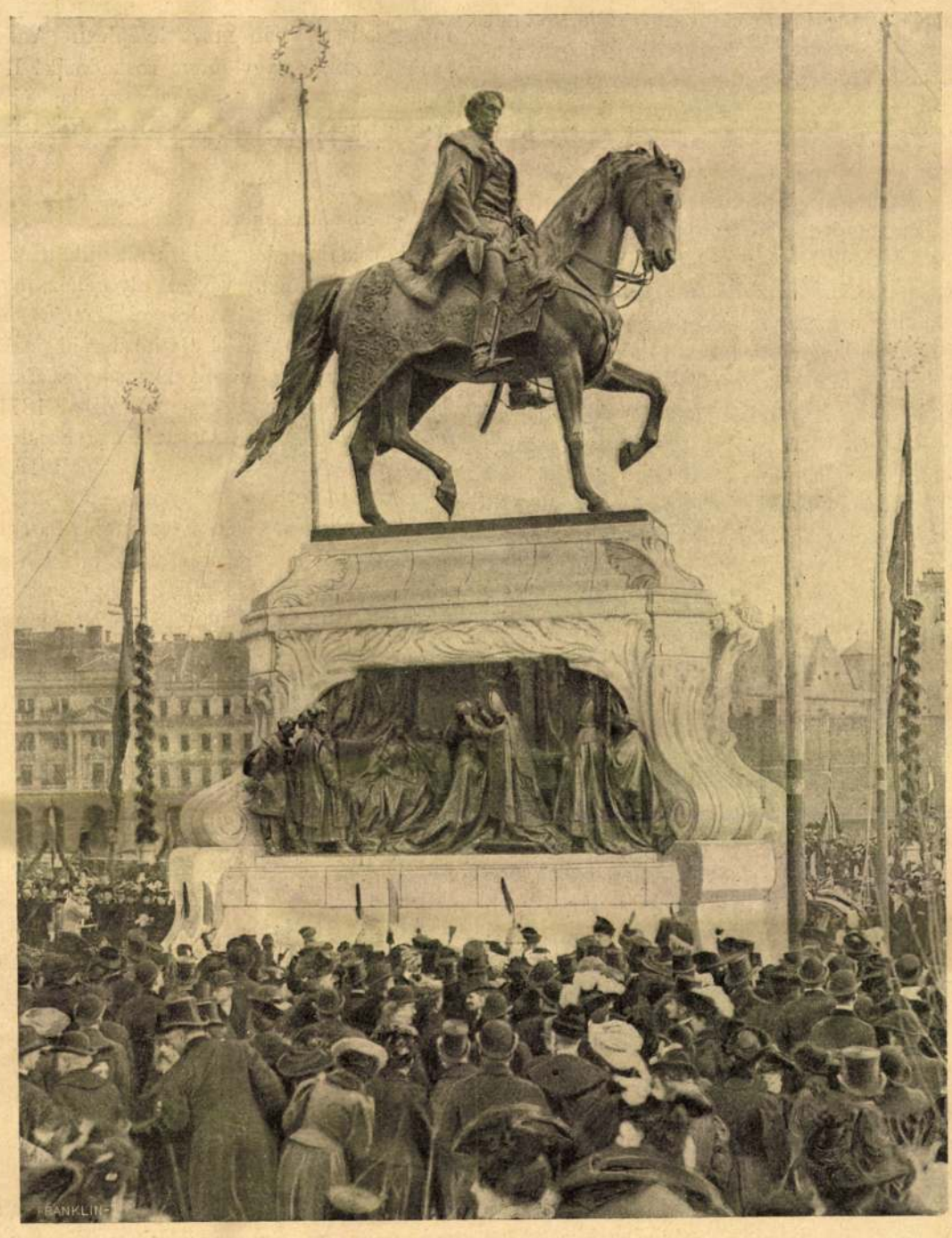

GRÓF ANDRÁSSY GYULA SZOBRA A LELEPLEZÉS UTÁN. — Zala György szobormüve.

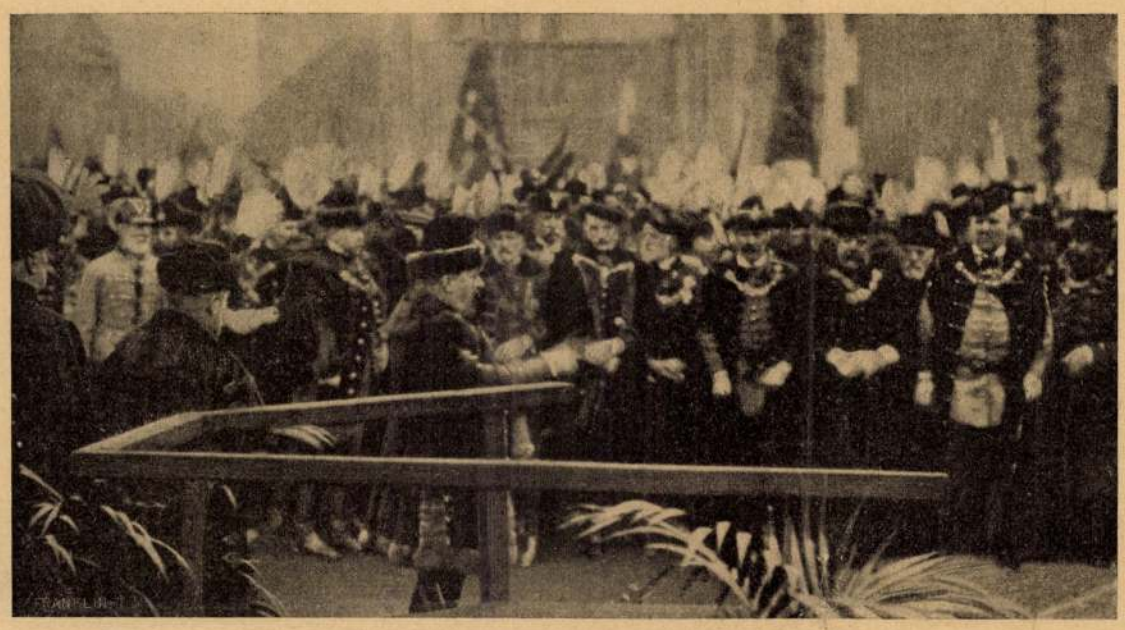

SZÉLL KÁLMÁN BESZÉL GRÓF ANDRÁSSY GYULA SZOBRÁNAK LELEPLEZÉSÉN.

káprázтató változatban csillogtak az ékszerek és a mindenféle szinű bársony köntösök. Ott volt az udvar kisérete, a Ball-Platz sima talpú urai, a külügyminiszter, ki tudja már hányadik utódja, ha téveteg léptekkel is, azokon az utakon járó, melyeket ő nyitott meg a birodalom jövendő politikájának, és ott volt a delegáczió, melyet modus vivendinek ő gondolt ki, s benne olyanok, a kiket ő bele nem gondolt.

E hullámzó kép szemlélése közben mintegy elvonúlt a jelenlevők lelki szeme előtt a ragyogó pálya, mely ilyen dicsőséges bevégződést nyert.

Andrássy Gyula gróf csúcsa volt a magyar úri nobilitásnak és a magyar szellemnek. Ha Deák Ferencz a magyar paraszt inkarnácziója, azoknak összes bölcsesége egy fejben, Andrássy a magyar úr finomsága, charmeja és szeretetreméltósága desztillált alakban. Nagy úr tudott lenni, a nélkül, hogy gőgös legyen, mindenkit megnyert, sőt megigézett, a nélkül, hogy leereszkedőnek látszanék. Vonzó előkelőség s valamely megmagyarázhatlan kellem sugárzott ki egész lényéből. Sokat tudott, többet, mint a mennyit tanúlt, tisztán és messze látott, meszszebb, mint a mennyit az emberi értelemnek és tapasztalatnak adatott látni. Divináczió dolgozott benne, a mi a jósokban és prófétákban. Nagy becsben kell tehát tartani, a mit alkotott és óvakodni hozzá nyúlni. Meg kell hánytorgatni az elmékben, a mit mondott. Az több lehet az emberi bölcseségnél; az isteneknek sejtelemmé gyengült látása, — a mit a lángész kap tőlük.

A nagy dimensiójú emberek nagysága még a könyökükön is kitör. I. Napoleon mint stiliszta is óriás. Proklamácziói, napiparancsai a legfenségesebb irályminták. Szavakban csak maga tudta a saját egyéniségét lefotografálni. Bismarck Kraftausdruckjai beszédeiben, hatalmas lelkéből kihasadt kősziklák, melyeket ellenségei felé zudít. Andrássy ötletei, remek frappáns fordulatai, képei és hasonlatai, bár nyelve nehezen forgott és kissé dadogott, a legnagyobb embereink közé emelnék még akkor is, ha sohase csinált volna egyebet, csak hogy elmondta ezeket a beszédeket. Ki ne emlékeznék a sátoralja-ujhelyi verebekre, melyek az elmélet és a rideg valóság közti eltérést paraboláznak? Vagy ki felejtette volna el a kis gyertyákkal teljesen meg nem világítható nagy képet és annyi ezernyi gyöngyét az ő sziporkázó szellemének? 1889-ben mondott beszéde még hangban, érvekben is a Deák nagy beszédeinek szintjét éri el.

De miért sorozni őt a *beszélő emberek* közé (a kikből nagy termés van), mikor a *tettei* elsorolásával is köteteket lehetne betölteni? Hisz a mi köröskörül van, nagy részben az ő alkotása. Maga az alap is, a levegő, a melyben állnak s a melyet belélegzenek mindazok, a kik a két birodalomból itt jelen vannak. A 67-iki kiegyezést hárman csinálták. Ezekből az egyiknek szobra épen reá nézne, ha nehány közbeeső utcza háztömbjeit lebontanák. Csak a harmadik munkatárs látja őt élő szemekkel a királyi sátorból, miközben hallgatja a Széll Kálmán hozzá intézett szép beszédét.

Ám ha hárman voltak is az alkotók, a végrehajtó Andrássy Gyula volt, ő adta meg a formát, a szint az új műnek, ő lehelt bele életet.

Okos emberek sugdosnak köröskörül, hogy miért kellett épen most leleplezni Andrássy szobrát, mikor nagy műve roskadozik? Roskadozik-e vagy nem, ez Andrássy nagyságából, érdemeiből nem von le semmit. Hiszen ha a kerék eltörik, nem mindig a kollár az oka, hanem vagy a szilaj lovak, vagy a rosz kocsisok, vagy a rosz utakon való járás . . .

Mióta a Habsburg-ház uralkodik, azóta magyar politikus nem végzett oly nehéz, oly fontos munkát, mint Andrássy. Hazája sorsára nézve egy se foglalt el oly horderejű pozicziót, mint ő, sőt a Habsburgok előtt is egész Hunyady Jánosig kellene visszamenni. Mikor 1871-ben külügyminiszter lett, Ausztria nagyhatalmi pozicziója összeesett, eddig követett politikája teljesen megbukott. Andrássy merész kézzel valóságos tabula rázát csinált a romokból s egészen új nyomokon indult menteni, a mit lehet s új irányt, új czélokat tűzni ki. Roppant nehéz helyzete volt. A dirigáló államok kapujában csupa nagy rókák vigyáztak. Kemény legényekkel volt dolga. Az ujon keletkezett német császárság ügyeit Bismarck vitte, Oroszországban Gorcsakoff keverte a kártyákat, a britt szigeten Disraeli ravaszkodott. A nagy diplomaták kora volt ez.

Andrássynak az volt alapgondolata, kijózanitani Ausztriát ósdi törekvéseiből, hogy Nyugat felé keresse boldogulását. (A német császárság alakulásával ez ugyis porba esett.) E helyett bevitte a Ball-Platzra az Árpádok politikáját, *a Nyugatra támaszkodva Keleten keresni boldogulást.*

Egy Németországgal kötendő szövetség tervét forgatta fejében. A Balkán az a pont, a hol a jövő rejlik. Ha száz szeme volna a császárkirálynak, kilenczvenkilenczczel a Balkánt kellene figyelnie. Ez oly egyszerű és világos programm volt, mint a Kolumbus tojása, épen azért volt nehéz megértetni Bécsben. Végre megértették, s azóta is ezeken a nyomokon döczögnek, de a dolog alig ment előbbre a berlini konferenczia óta.

Ott állt meg ez a zseniális munka a konturoknál, a hol Andrássy leverte egykor a czölöpöket. Ő a semmiből egyengette ki csodálatos diplomácziai művészettel az utakat, hidakat épitett, őrházakat, bástyákat emelt, sánczokat készített. Hét év alatt bámulatos eredményeket ért el. Bismarckhoz folyton közeledve, megnyerte annak barátságát. Bismarckban ekként támaszt kapva, gyengítette az orosz befolyásokat a Balkánon. Gorcsakov érezni kezdte, hogy mesterére akadt. Diplomácziai zsenialitásának pókfinomságú szálai mindenütt keresztezték útjait. Andrássy nevét a Bismarcké mellett kezdték emlegetni Európában.

Lángesze mellé még szerencséje is volt. Minden úgy sikerült, a hogy előre kigondolta. Az 1878-iki berlini konferenczián (mely reliefben a szobron is meg van örökítve) ő játszta az első hegedűt, s úgy fordultak a dolgok, hogy a mostani hármas-szövetség lehetővé vált, az ott keletkezett ellentétek után, hogy Szerbia királysággá lett s Andrássy óhajtása szerint biztosittatott számára az önálló fejlődés s végül hogy a magyar-osztrák monarkhiára bizták Bosznia és Herczegovina megszállását és kormányzását, a mely két tartománynyal megkapta a működési alapot, a domináló pozicziót szárnyainak kibontására a Keleten. Ez az a pont, gondolta Andrássy, a melyet egykor Archimedes keresett a csavarja számára.

Nagy diadal volt ez Andrássynak; két tartományt hozott Berlinből a birodalomnak s magának nimbuszt.

De az ajándék nem tetszett idehaza. Boszniát nem akarták okkupálni, a helyett okkupálták a nimbuszát. Nagy népszerűségét, mely elmaradhatlan gloriolát font feje körül s mely évtizedeken át kisérte politikai pályáján, nagy részben elvesztette.

— Hiszen arra gyűjtöttem, — mondta nyugodtan, — és azért örültem neki, hogy ha kell, hazám javára megváljak tőle.

De ez nem sikerült neki, — talán csak ez az egy, a mi nem sikerült. Mert ime, hegy-völgy viszhangzik hirétől, nevétől. Népszerűsége csak azért nem volt egy kis ideig, mert a nemzetnél kamatozott és most megháromszorozva kapja vissza.

M. K.

A HÖLGYTRIBÜNRŐL.

NEHÉZ IDŐK.

Az Anakreoni Dalokból.

Nehéz idők! Az ember
Mindütt csak bút, nyomort lát,
És rajta nem segíthet!
Nincs itten más menekvés,
Mint inni és feledni!
A mámor, mint a holdfény,
Ködöl borít be mindent,
És minden földi szennyet
Bűbájossá varázsol.
Told errébb azt a kancsót,
Igyunk, pajtás, s feledjünk!

Lásd, néhány korty után már
Színfoltok ingadoznak
A szürke rónaságon,
Nevetőbb lesz a tájék,
S itt-ott felhangzik egy dal
Az őszi mélaságban.
Még egy-két korty, s köröttünk,
Mint óriási körkép,
Forogni kezd a földgömb;
A honfigond borúja
Kiröppen agyvelőnkből;
Bánk, bánatunk, keservünk,
— Megannyi ballerina —
Ujjongó tánczra perdül,
S valahány nyomorék van
A szenvedő világon,
Mankóit eldobálja,
S míg fenn a teli holdban
Szent Dávid hegedülget:
Lenn az utak sarában
A koldusok vidáman
Járják a kalamajkát!

Endrődi Sándor.

CZIGÁNYBALLADA.

Útszélen ül Mára a redves kövön,
A kebele apró, a dereka nádszál, —
— «Oh sátrat szedett és elment messze az öröm,
A csók meg a dal, — a büszke vadásznál,
Ott lakik idegen erdők sötétjén.»

Fehér kígyók futkosnak barna szemén,
Varázsvonalat ír az újja hegyével:
— «Jöjj, sátán úr, segits, mert elveszek én,
Bűbájos szó a nyomába nem ér el,
Itt legyen, akarom, szeressen engem!» —

S im kiszökken a földből rőten, feketén,
És kaczag: — «Add nekem a négy testvéred!
Az öcséd, a hugod, a bátyáid enyém!» —
S húrt készit, — véknyabb hurt, — vaskosat, — négyet,
Húrt készít, kígyós fehéret.

— «Most az apád kell!» — Azt is od'adja.
És szekrényt formál, karcsút, mint a virág.
Rálehel egyszer és int bólogatva:
— «Így, így! De most még add az anyád!» —
Reszket a lány, de csak od'adja.

— S lett lószőr a vonóra a hosszú hajából. —
Megérinti — és szól zizzenve, puhán,
Majd beletép s vissz'adja nyögve a távol,
— És kaczag, és zokog szavára a lány,
A hogy ő akarja.

Jött gondtalan újra az ifjú vadász
És *hegedül* Mára a redves kövön, —
— Haj, fehér kígyók serege futva czikáz,
Rásimúl a bűbáj, — vad, gyilkos öröm,
Ujjongó, tépő, pokoli nagy bánat.

És ott maradt fogva — Szerette nagyon,
Vérig csókolta, — átkozva könyörgött,
Ha futni akart, felsirt visszhangba a vadon, —
— Míg egyszer csak eljött hozzájuk az ördög, —
Mert övé a kettő. És elvitte őket.

A csodaszerszám meg ott maradt, — hallga! —
Vén kósza czigány jött, az vitte magával,
Azóta kaczag, meg sír, a ki hallja,
— Míg hordja városon, falvakon átal, —
A hogy ő akarja.

Fröhlichné Kaffka Margit.

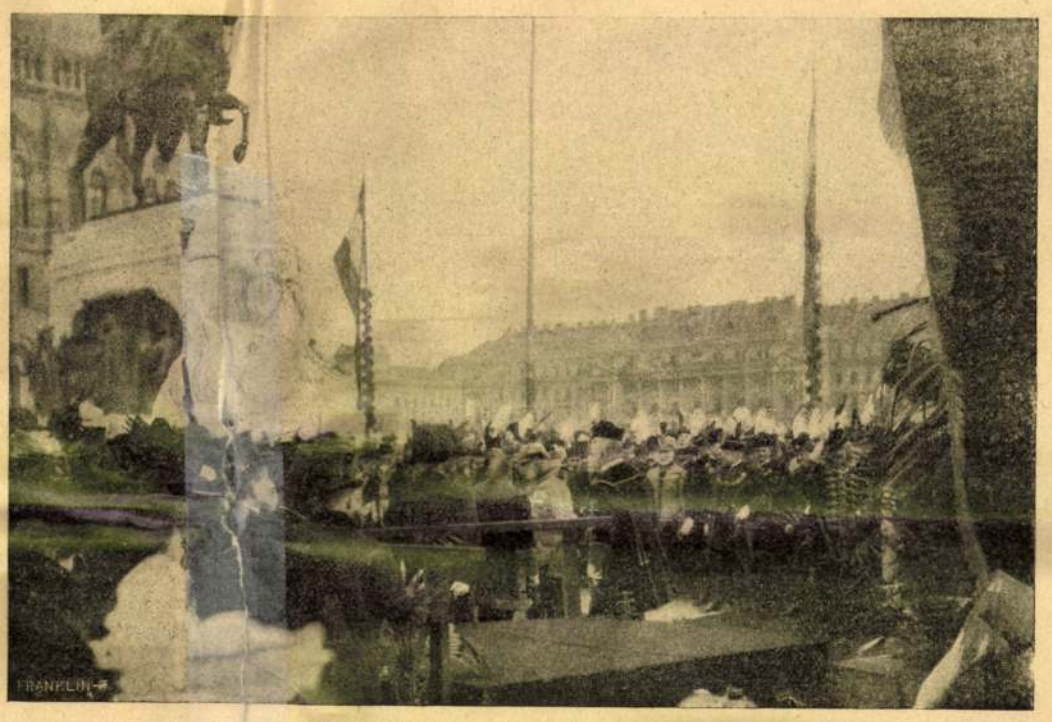

A LELEPLEZÉS UTÁN.

A KORMÁNY TAGJAI A KIRÁLY ÉRKEZÉSÉRE VÁRAKOZNAK.

AZ ANDRÁSSY-SZOBOR LELEPLEZÉSE.

A NOSZTY-FIÚ ESETE TÓTH MARIVAL.

Elbeszélés. (Folytatás.)

Irta **Mikszáth Kálmán.**

Rosz hangulatban tért haza Kozsehuba. Már a pitvarban meghallotta, hogy vendégei vannak, a kikkel Klobukné bibelődik odabent. Kardcsörgés, káromkodások hallatszottak ki. Könnyű volt kitalálni, hogy a Nosztyék méltatlankodnak, a miért nem találták otthon.

Egy perczig gondolkozott, hogy ne forduljon-e meg, de mégis csak benyitott hozzájuk.

— Szervusz bruder, — kiáltá eléje örvendezve a hadnagy, — de jó, hogy jösz. Már szinte megharagudtunk, hogy nem vártál be. Édes apám, Noszty Pál országgyűlési képviselő. (Kozsehuba meghajtotta magát.) Eljöttünk barátom, azt a bizonyos dolgot eligazítani.

— Már el van igazítva.

— Ne tréfálj, kérlek, hanem add ide az izét, a borítékot, elhoztuk a pénzedet, köszönettel.

— Ismétlem, már rendben van. A váltót ezelőtt egy negyedórával bemutattam az ezredesnek. Onnan jövök most.

— Azt a gazságot csak nem tetted meg? — hebegte a hadnagy elhalványodva.

— Ugyan ne tettesd magad, — tört ki Kozsehuba haragosan, — mintha nem tudnám, hogy össze voltatok beszélve, hogy az ezredes is csak olyan . . . olyan lump («mint te» — akarta mondani, — de a hadnagy vérben forgó szemeit látva, megenyhítette), mint a többi lumpok.

A hadnagy hozzá ugrott és felemelte a kezét, hogy arczul üti.

Az öreg Noszty elébe állt, nem engedte.

— Te gazember, — sziszegé a hadnagy és reszketett a dühtől.

— Így beszél egy váltóhamisító egy becsületes emberhez, — méltatlankodott Kozsehuba.

— Vigyázzon, fiatalember, türtőztesse a nyelvét, — inté tárgyilagos magaslatról az idősb

KLOTILD FŐHERCZEGNŐ BESZÉLGET GRÓF ANDRÁSSY BELÜGYMINSZTERREL.

Noszty. — Ne ingerelje. Nem látja, hogy kard van az oldalán? A helyett, ha már megcsinálta a bonyodalmat azzal, hogy be nem várt bennünket, hanem úgy viselkedett, mint egy Schilok, segédkezzék a kibontakozásban. Hát lássuk csak. Ön bemutatta a váltót az ezredesnek; mit csinált már most az ezredes?

— Az ezredes kifizette a váltót.

— És mit mondott?

— Azt mondta, hogy ő irta alá.

Apa és fiú mély csodálkozással néztek össze.

— Menjünk, — szólt az öreg, — itt többé nincs semmi keresetünk.

— De engem ez az úr megsértett! — dühöngött a hadnagy. — Ez vért kiván.

— Eredj a pokolba, az igazat mondta.

Erővel kituszkolta fiát a szobából, mire az megelégedett vér helyett egy gőgös, lesujtó tekintettel.

— Eredj már, kérlek, itt ugyis borzasztó a festék-szag.

Az ajtók tényleg ujonnan voltak festve és a hadnagy hozzá is surolódott az egyikhez, mire dühösen rugott egyet a pitvarajtón s tisztogatni kezdte a festékhez ért kardbojtját.

— Nem árt már annak semmi, — sohajtott az öreg, — be van az már piszkolva a nélkül is.

Túl a kapun tanácstalanúl álltak meg.

— Hát már most mit tegyünk, apám? Hová? Merre?

Az öreg a gondolatait igyekezett rendbeszedni.

— Az ezredes kétségen kivül gavallér ember. Az szép tőle, a mit tett. Nem akart elejteni, megmentette az életedet. Fizetett ezért ezer forintot. Nem engedte, hogy a világ megtudja, ki vagy, de ő maga már tudja. Mit lehet tehát ebből konstatálni? Azt, hogy úriember és jóakarattal viseltetik irántad. A katonák többnyire jószivű emberek. Kár azokat bántani. De ez más blattra tartozik. A fő az, hogy a konkrét esetből szűrjük le a kardinális alaptételeket, a melyek aztán eligazitanak a teendőinkben. Első dolgunk kipuhatolni, hogy ez a jóakarat mekkora és mennyire aknázható ki? Ez az egyik. Mert ha nagyon erős a jóakarata, akkor el lehet talán végkép simitani a dolgot. Azonban azt is konstatáltam ugy-e, hogy úriember. Ez a második. Itt megint az áll elő, hogy nagyon úriember-e, vagy csak afféle úri svádájú jó bácsi? Mert ha nagyon úriember, akkor nen engedi elsimitani azt a disznóságot, a mit elkövettél és nem öl meg ugyan, de megszabadtja tőled a tisztikart. No, ne szólj közbe. Hiába csikorgatod a fogadat. Mert apád vagyok ugyan, de nem akarok szamár lenni s úgy okoskodom a dolgok fölött, a mint hideg észszel kell. Ezekhez képest tehát tisztán áll az én feladatom. Most te eredj a hugodhoz a vendéglőbe, vigasztald meg és rendeljetek nekem is ebédet, én pedig sietek az ezredeshez, megköszönöm az eljárását, kifizetem, magamhoz veszem a váltódat és a mit meg lehet csinálni a javadra, azt megcsinálom. Csak azt mutasd meg, hogy hol lakik.

Ezzel aztán az öreg Noszty elindult jobbra, a hadnagy balra és csak az ebédnél találkoztak, a mikor már ott ült az asztalnál Kopereczky is. Lábainál a kos feküdt s ő annak a gyapjas hátán melegitette lábait, mert úgymond, ilyenkor őszszel, mikor még nem fütenek s könnyen fölfázik az ember alulról, lábmelegitőnek használja a kost, téli vadászatoknál pedig megbecsülhetetlen. Ugyan tegye csak fel rá a lábacskáit, Vilma kisasszony! Az imposztor igy akart gyönyörködni ingerlő lábformákban és bokákban.

Az öreg úr viseletéből semmit se lehetett leolvasni; mintha érczből volnának az arczvonásai. Jóizűn evett, fesztelenül csevegett Kopereczkyvel, a mit jó jelnek vett a hadnagy, hanem azért mégis furkálta a bizonytalanság s nem birta sokáig megállni, hogy egy jelentőségteljes oldalpillantással meg ne kérdezze:

— Mi van az illetővel, apám uram?

— Nagyon úriember, — felelte az apa egész

A SZOBORMŰ ELŐLRŐL NÉZVE.

AZ ANDRÁSSY-SZOBOR LELEPLEZÉSE.

közömbös hangon. (Oh, ezek a politikusok! Hogy tudnak magukon uralkodni!)

— No, hogy dagadjon meg, — gondolta magában a hadnagy elszomorodva.

Képzelhetni, milyen unalmas volt neki most végig hallgatni a Kopereczky széptevéseit, par lagi bókjait, vaskos tréfáit és kijelentéseit Épen azt magyarázta, hogy ő sohasem hallgatott a tanítóira, mindent az állatoktól tanúlt, a mit tud.

— Talán a kos is valami professzor-féle magánál? — csipkedte Vilma kisasszony.

— Valóban az. Ő a türelemre tanít engem, mint a hogy a méh, mely a takarékpénztári épületen van, a gyűjtésre és szorgalomra emlékeztet. Én az állatok tanítványa vagyok és ez egyik legfőbb büszkeségem.

A hadnagy kíváncsian nézegette a kost, jó volna most eltanúlni tőle a türelmét, mert ugyancsak türelmetlenül várta az asztalbontást, míg végre okos szót válthat az apjával.

— Mit végeztél?

Az öreg úr kivette nadrágzsebéből a kettérepesztett váltót és átadta.

— Ezt elhoztam, — mondá, — a becsületet tehát úgy a hogy, megmentettem, hanem az angyalbőr elveszett.

— Hogy érted azt?

— Úgy, hogy a váltómanipulácziódról csak két ember tud. Az egyik az ezredes, a ki sohase fog arról szólni, a másik pedig Kozsehuba, a ki talán szólni fog róla, de ez csak pletykaszámba esik. Mindamellett ez legyen az utolsó botlásod ezen a téren, mert ez nagyon csunya és veszedelmes dolog. A mi pedig a legközelebbi teendőket illeti, eredj fel a szobámba és ird meg a lemondásodat, az ezredes követeli, hogy le a mondurral, lépj ki a hadsereg kötelékéből, azután pedig csomagolj, megyünk haza. S ha nagyon tapintatos akarsz lenni, kezdj köhögni, mert egészségi okokból jösz; a felvidéki éles levegő megtámadta a tüdődet.

A KIRÁLY MEGTEKINTI A SZOBROT.

Így folyt és így végződött a Nosztyék felvidéki kirándulása. A legszebb hadnagyot elvitték Trencsénből, a mi azonban nem hagyott nagyobb ürt a kis tót városban, mert más hadnagy jött a helyére. Velkovics Rozália sírt, a hol nem látták, egy csomó hitelező pedig káromkodott, a hol hallották. Még egy darabig irkáltak utána, hol neki, hol az apjának, de miután választ nem kaptak, elmara-

A KIRÁLY WEKERLE MINISZTERELNÖKKEL.

AZ ANDRÁSSY-SZOBOR LELEPLEZÉSE.

doztak apránként, mint a darazsak az elvirágzott fától.

Innen-onnan végkép is elfeledkeztek volna róla, ha Kopereczky nem járna egy idő óta annyit Budapestre s nem hozna róla némi híreket, hogy köhécsel, hogy azért hagyta el a katonai pályát, majd meg hogy vért hány. («A mi vérünk az, a mit hány» — sopánkodtak a hitelezők.) Némelykor Velkovics Rozáliának is hozott valami üzenetet tőle, a mit az eleinte pirulva hallgatott, később ásítva.

Ebből aztán kombinálni lehet, a ki akar. Hanem abból is lehet kombinálni, hogy valahányszor Kopereczky Budapestre megy, min dig találkozik Nosztyékkal. Sőt itthon is sokat gondol rájuk, mert a mi galóczát fognak a Vágban s a mi vadkecskét lőnek a krapeczi erdőben, az mind «Noszty Pál» czíme alatt megy a fővárosba.

S hova-tovább mind több-több gyanús jel gyűlik össze. Az ősi bagolyfészket, a krapeczi kastélyt javítani kezdik tavaszkor, a bozóttal, farkastejjel, labodával fölvert kertet parkirozzák, utakat csinálnak, exotikus bokrokat ültetnek. Valami fő a Kopereczky fejében, meglásátok.

Hát az főtt benne, hogy egy félév múlva azzal állított be Pesten az öreg Nosztyhoz, a hol különben gyakori vendég volt egy idő óta, hogy a terminus lejárt, eljött a kétezer frtért, és elhozta a zálogot.

Noszty Pál tréfára fogta a dolgot.

— Te is mindig olyat kérsz, a mi nincs. Várj kérlek őszig, míg a viczinálisomból pénzt tudok összeütni.

Kopereczky megrázta a nagy fejét.

— Én bizony ném várok egy napot se. Előre megmondtam. Vagy fizess rögtön, vagy pedig viszem a zálog eredetijét.

— Miféle eredetijét?

— Vilma kisasszonyt. No, mit bámulsz úgy rám, mintha meg akarnál enni? Vagy a pénzt, vagy a leányt, így volt az alku.

Noszty arcza olyanra gömbölyödött ki, mint a császárzsemlye.

— Hát iszen jól van, csak ne kiabálj annyira! Azért kár olyan lármát csapni, hogy a cselédek azt hiszik, verekszünk. Hiszen a mi Vilmát illeti, megkapod tőlem ingyen is, sőt tartom szerencsémnek. Mért nem szóltál már előbb is, hogy szereted? Hát így szokás nálatok leányt kérni?

— Ej, te azt nem érted, — s fitymálólag intett a kezével. — Tudom én, mit csinálok. Mert úgy van az bátyácskám, vagyis rectissime, kedves apósocskám, hogy az öcsém János, IX. Jánosnak, megkért a boldogúlt apámuram kívánságára feleségül egy Abaffy kisasszonyt Liptóból, nem is szerette pedig. Az Abaffy leány kosarat adott neki. János öcsém épen olyan szerény, szégyenlős ember volt, mint én, a kosarát annyira restelte, hogy beugrott a Vágba és belefúlt. Ezt meg aztán az apám vette a szivére és a halálos ágyán megeskettetett engem, hogy sohasem kérem meg a kezét anyától született teremtésnek. Ezért nem házasodtam ekkoráig. Mindig vártam, hogy valaki rám köti magát valami olyan módon, a hogy az a regényekben előfordul, de az ördögnek se kellettem. Hát értesz most engem, ha én a zálogot követelem.

Noszty melegen megrázta a kezét és megölelte.

— Látom, Kéti fiam, hogy a formulák embere vagy. Ezt szeretem. Ezzel Magyarországon még sokra lehet vinni. Jövőd van, Kéti. Olyan főispánt csinálok belőled, mint a pinty. De igazán szereted-e a leányomat?

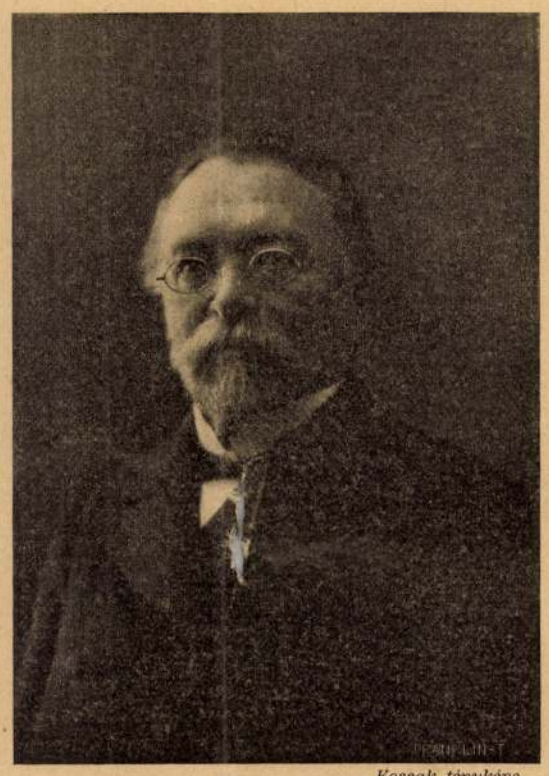

Kossak fényképe.

BÁRÓ KAAS IVOR.

Kopereczky csak a szemeivel hunyorított s bágyadtan leeresztette kezeit, mint a meglőtt bagoly a szárnyát.

— Hát Vilma szeret-e?

Kopereczky az égre nézett merengve.

— Azt csak az Isten tudja, — sohajtá.

— Nos akkor eredj, beszélj vele!

Búsan rázta meg fejét.

— Ez az, a mi nem lehet. Hisz az megkérésszámba menne és még kosarat is kaphatnék. Isten ments attól, hogy én szóljak. Inkább a nyelvemet vágatnám ki. Én csak passive viselkedhetem. A mit megfogadtam, megtartom. Nem vagyok én politikus. Én az állatok tanítványa vagyok.

— Pedig úgy beszélsz, mintha a jezsuitáké volnál.

— Neked kell elcsinálnod a dolgot, — követelte Kopereczky, — vagy pedig fizesd meg a kétezer forintot és akkor itt a medaillonod, én pedig megyek szerelmi bánatomban egyenesen a Dunának, hadd lássa az apám szelleme az égből, hogy a kosarat ki lehet ugyan kerülni asszonyi dolgokban, hanem a vizbefulást nem.

— No hát csak ne menj a Dunának, hanem eredj szépen a vendéglődbe és jöjj el este; addig én megpróbálom kiegyengetni az utat.

Így mesélik ennek a leánykérésnek a részleteit a Noszty-rokonság sósabb nyelvű tagjai. Persze mi csak nagyjából hallottunk valamit, s minthogy, a mint már jeleztük, mindez történetünk kezdete előtti állapot, nem a mi dolgunk se utána járni, se pedig hitelesen előadni, — szóval a szerző nem vállal jótállást.

Kopereczky állítólag megjelent este a Nosztyék lakásán. A képviselő azonban a klubban volt, Feri pedig a szinházban. Vilmát egyedül találta nagynénjével, özvegy Ilvánczyné született Noszty Erzsébettel, a ki a háztartást vezette fivérénél.

(Folytatása következik.)

BÁRÓ KAAS IVOR.

Báró Kaas Ivor a mult héten, negyven esztendő után huszonnégy órára — helyet változtatott. Az iróból téma lett. A ki sok-sok ezer napon mindig irt, mindig másról és másokról irt, ez egyszer ime róla irtak czikkeket. A helyzet neki — négy évtizeden át mindig az ellenkezőhöz szokván — bizonyára a legnagyobb mértékben szokatlan volt. De nem lehetett neki olyan szokatlan a helyzet, mint a milyen kedves volt az irás mesterségében társainak az alkalom, hogy egyszer elmondhatták róla a nyilvánosság előtt is meggyőződésüket. Az ujságiró sürün ünnepel, ünnepel politikust, tudóst, művészt, de a legritkábban ujságirót, a kinek a művészete és dicsősége fényét az ő szerszámára veti.

A Kaas Ivor dicsősége pedig ilyen. Az a munka, a mit ez a jeles magyar publiczista végzett, a disz, melyet e munkával nem magának, hanem a tollnak szerzett, olyan érték, a melyből jut minden osztályos társának, a ki vele egy fegyvert forgat és a melyért neki hálával tartozik minden magyar ujságiró, a ki hivatását és kötelességét úgy fogja föl, a hogyan ő teljesítette.

Ha valaki Kaas Ivor bárót az ő negyven esztendős munkásságáról megkérdezte volna, e kérdésre három szó lett volna a felelet:

— Hirdettem a meggyőződésemet!

És három szóban ennél nagyobbat, igazabbat és többet nemcsak Magyarországon, de talán az egész világon ujságiró, politikai iró ő nála magáról nem mondhat. Mert ez a három szó, az ő ajkáról elszállva jelenti egész tengerét a munkának, a megpróbáltatásoknak, a harczoknak, a szenvedéseknek, a meghasonlásoknak és az áldozatoknak. Ezt egész nagyságában látni csak úgy lehetett volna, ha a sok ezer czikk, a mit báró Kaas Ivor negyven, csupa munkás hétköznapból álló esztendő alatt összeirt, jubileuma ünnepnapjára egyszerre csak mind megelevenedik. Ki látott még ilyen gyönyörű hadsereget, mint ez lett volna? Sok tizezernyi harczos lelkében csupa lobogás, elméjében csupa világosság és köntöse tetézve egy tüzes poéta-képzelet égő rózsáival, aranyos és gyöngyös pompájával.

És ebben a gyönyörü hadseregben nincs egy legény, a kinek a szemében nem a lelke igaz tüze ragyogna és a ki másért verekedett volna, mint a mi jelszó a zászlaján fénylik. Mert Kaas Ivor igazán elmondhatta magáról, hogy sokat csatázott, viaskodott ellenséggel, sőt viaskodott baráttal és testvérrel is, de a lelkével, a meggyőződésével békességben volt mindig. Mert tudott lenni meggyőződésének harczosa, szolgája és áldozata, de soha elnémítója vagy árulója. És elmondhatta volna magáról azt is, hogy csatázott az igazságért, csatázott tévedésért is, a mit csak érzett igazságnak, csatázott sokat hazája, nemzete érdekeiért, de soha fegyverét nem emelte magáért, a maga egyéni érdekéért.

Lehet-é ennél szebb életet élni és lehet-é egy ilyen életnél szebb szerencséért fizetni, ha még annyi szenvedéssel, csalódással és áldozattal is? Ki élhet nagyobb gyönyörüségben, mint az, a ki a meggyőződése hirdetésében él és ki lehet gazdagabb, mint az, a kinek hite van? Erős hite, mely a léleknek legigazabb és legtartósabb fiatalsága; mert kedv és készség az életre, a harczra, a munkára. Egy ilyen élet, egy ilyen nemes szerencse, egy ilyen hit, egy ilyen érdem disze és dicsősége egy egész karnak, sőt egy egész nemzetnek.

Kaas Ivor ünneplése méltó volt munkásságához és érdeméhez. Körülvették a magyar közélet kitünőségei, hogy magasztalják, méltassák és jókivánságaikkal elárasszák. Kollégái pedig, a kiknek nem áll módjukban emlékpénzt akasztani a szive fölé: *negyven évi hü szolgálatokért*, úgy ünnepeltek, hogy az ő nevét tüzték föl a maguk diszének. Az ujságirók egyesülete disztagjává választotta, a mivel csak *rangnak* hitelesitette a valóságot.

SÉTA.

November végén.

Már jó régen nem sétáltam. Telivér budapesti létemre nem is szoktam. Hiszen mi, ennek a gyöngyvárosnak őslakói, már gyaloglás-számba tudjuk be magunknak, végiglépni vagy egyszer az Andrássy-utat.

Ki sétál manálunk? A régimódi bácsik még hívei annak a rég kiszabott 2000 lépésnek, melyet a zsebóra mellett ketyegő podometer fokairól olvasnak le. Ők még az öreg Hufeland makrobiotikájához, életnyujtó tanitásához igazodnak hozzá. De már ez a mai nemzedék mindenféle járművekkel, a bicziklin való «gyaloglással» pótolja a sétát, vagy az auto ördög-szekerén száguld szédületes gyorsasággal.

Csoda, hogy akad még jó lovas ebben a hajdan híres lovas országban. Azt a lovagias lovast értem, a ki hölgye erkélye alatt délczeg taglejtésben lépteti el paripáját; értem azt a rugalmas, deli férfiút, a ki ringatós ügetésben hintáztatja át magát berken, mezőn. A ki nem csupán a lovát szereti, vele szoros barátságban él — azzal a kedves állattal, mely, akár a jó tánczosnő, a könnyű nyomintásból is megérti a lovagja szándékát, merre akar forogni, — de a ki szereti a természetet is, mint az igazándi vadász, a kibe költői lélek szorult; a ki finom érzéssel megérti az erdő sejtelmes nyelvét, megélvezi a mező felett hullámzó szinek játékát, vonalait a változó felhőnek s tündöklését a levegőnek.

Meg-megesik nagynéha Budapesten, hogy valamely lovardai növendék (magyarán: koczalovas) kölcsön paripán kizötyögteti magát a Városligetbe. Valóságos feltünést okoz. Hát még, ha lovas csoport mutatkozik, mekkora csodálkozás! Különösen, midőn asszony is van a társaságban s ruhájának hurcza a rövid-vágtatásban messze lobog el mögötte. Az emberek összenéznek s a szokatlan jelenetről mély meggyőződéssel azt mondják, hogy hiszen csak czirkuszbeliek reklámlovaglása.

A ki magyar valaha a londoni közparkok egyikében látta azt a sűrű lovaglást, fájdalmasan gondol az ő Budapestjére. Az ősz lord bácsi s a fehérhaju lady néni lóháton; körül vőm uram, menyem asszony délczeg paripán; legelől skót babalovakon az unokák. A szapora ügetésben kigyúlnak az arczok és hullámzik hátra fehér fürt vegyest a barnával, szőkével. De hát ez a tökéletesség. Erről nem is ábrándozom. Beérném itthon a felével. De mutatja ez elragadó kép mását a párisi Bois, sőt még a bécsi Prater is.

Ha elgondolom, hogy javarészt magyar származásu vagy nevelésű paripákon esik meg az ilyen sétalovaglás, elszontyolodom. Tán még majd onnan idegenből hozatjuk haza őket, mint a hogy itthon szűrt borainkat váltjuk vissza drága pénzen bordeauxinak s vele a magunk tenyésztette balatoni süllőt, fogast s a magunk hizlalta ökör husát Bécsből. Hja amott! Ők házat bontanak, hogy kertet ültessenek helyébe — mi meg hatalmas platánokat irtunk, hogy a helyökbe felhővivó házakat rakjunk. S bizony még ezeket is Bécsből hozatjuk. Hejh, tulipán!

A jó hajtás mestersége, a kocsis-virtus is kiveszőben. Hol vannak azok a gyeplő-művészek, a kik «ötössel» vágták ki a «nyolczast»! — már mint: szűk téren az ötös fogattal belerajzolták a porondba a 8-asnak kettős karikáját. És mintha lehanyatlott volna dicsősége a suhogóval való tüzelő csördítésnek is, mikor a messze csapó ustornak sudarát kezecsuklójának egy ránditásával kapja vissza és csavarintja fel, mint orsóra a fonalat, a markába az, a ki rátermett. Vén Szikszay, az ujszászi Orczy Lőrincz báró híres kocsisa is már csak legendarius alak.

Nem tagadom fiákereseink ügyességét, a melylyel meghajtott gebéiken széltében, hajszálnyi közzel robognak el egymás mellett. De hát ez a vakmerő hajtás is bécsi származásu. Hol van Párisban, Londonban az a rendőri hir, mely elgázolásokról számol be? Világvárosok utczáin csak óvatos ügetésben halad a kocsi.

«Mezőnyön» a jockey parancsol, az országútján meg a chauffeur. Amott a tenyésztés emelésének ürügyén a totalisateurért; emitt fojtó bűzléssel és porkavarással szintén nagy dijért, melyen azonban nem a legázolt vanderpursokat értem, mert ezek csak emberek. Az ilyen veszett rohanásokban egyébként előfordul néha az idyllium is: midőn p. o. kaszinókat mozgató primadonna ront keresztül békességesen legelő libafalkán, melynek reklámgeggenését számos telegramm viszi országgá. (Azóta, hogy ezeket irtam, a fehér automobil felborult és a bálvány ledőlt.) A capitoliumi libavásár óta ilyen történelmi mozzanat nem fordult elő a világon. A fedacismus hatása. Mi lesz még, mi lesz még, oh szerelmes Istenkém, ha Santos-Dumont vagy Zepperlin gróf a kormányozható léghajóval malmok kürtőjét s házak tetejét fogja utjában lesodorni!

De hiszen én sétálni akarok.

Ah, séta! Ki sétál nálunk abban az értelemben, mint az angol? És esőben csak annál inkább. Akárhányszor tapasztaltam idegenben, hogy hölgyek, urak a szakadó záporban csuklyás gummi-köpönyeget akasztván a vállukra, órákra terjedő sétának erednek, míg állomásaikon a közjárművek ott sorakoznak tétlen hosszú-hosszú lánczban, míg a víz bőségesen omlik alá és tükörré váltja az aszfaltot, gyalog-utat. Lagunás Velenczévé lesznek ilyenkor mind a nagy városok. Bezzeg van riadalom, mikor az első csepp koppan alá Budapesten. Egy percz alatt néptelen az utcza. A hány bérkocsis, mind őrülten száguld, ötszörös áron persze, telegyűrve menekülőkkel. Mert hogy az a szigorú «árszabály» melyen száraz időben is nevet a fiákeres, az ő szilárdan megvont partjain, úgy árad túl ilyenkor, akár a zápor a szilárdan épitett csatornán.

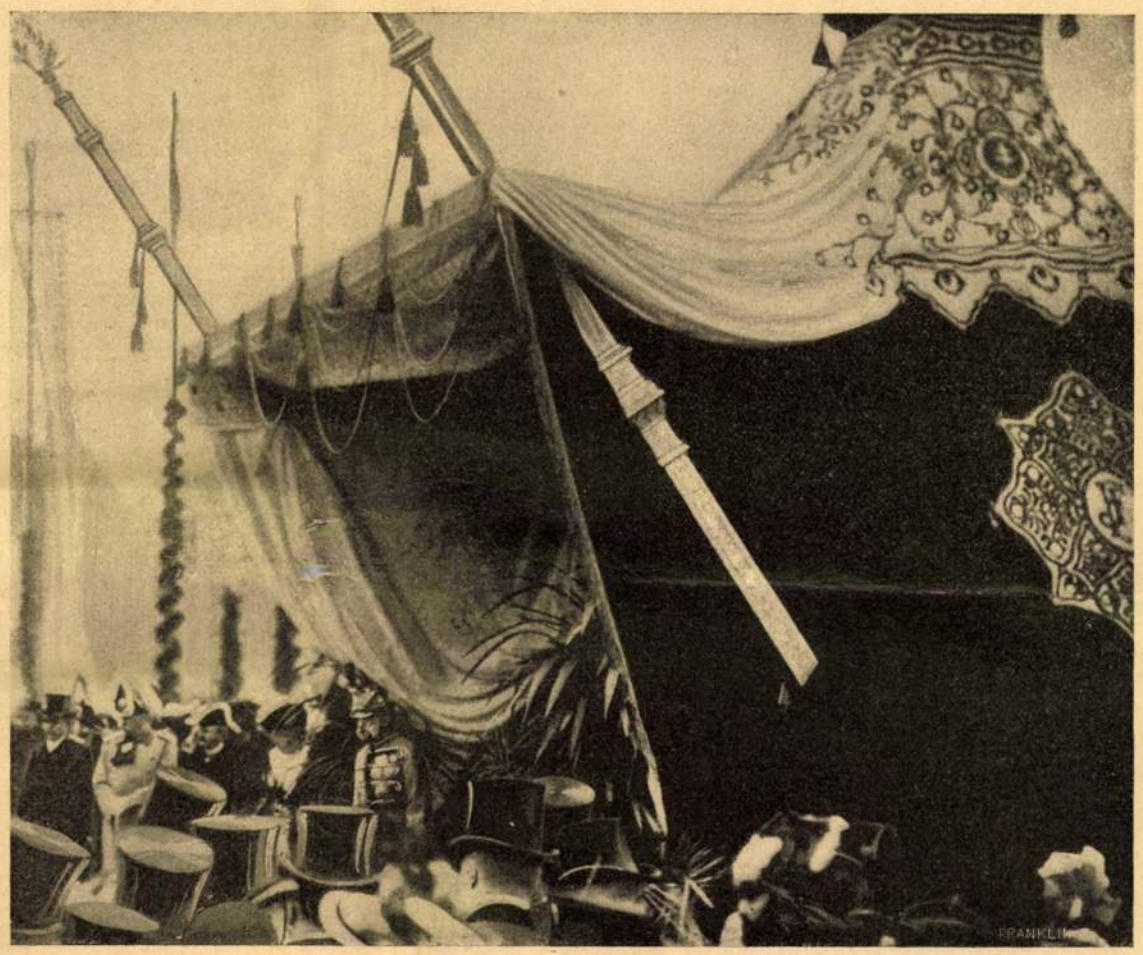

A KIRÁLYI SÁTOR AZ ANDRÁSSY-SZOBOR LELEPLEZÉSI ÜNNEPÉLYÉN.

Eddigelé három kriteriumát ismertem a Keletnek: jobb a kávéja, a borbélya s a fürdője mint bárhol Európában. Ehhez a három criteriumhoz csatlakozik egy negyedik: mentül közelebb érjük a Keletet, annál kevesebb a sétáló. Mert azt tartják arra felé, hogy: feküdni jobb mint ülni, ülni jobb mint állni, állni jobb mint járni, s járni jobb mint szaladni. Tehát legjobb feküdni, azaz heverni a pamlagon, álmodozni, dohányozni és olvasót pörgetni, a minek ott semmi vallási, de van annál inkább mesemondói jelentősége. Az édes «kiev», az már-már hasonlatos a paradicsomi gyönyörhöz.

Azt, a ki Bukurestben az u. n. «chaussée», az ottani Városliget fasorai alatt *sétál*, mélyen lenézik. Holmi silány jövevény lehet, vagy csekély állásban levő benszülött. Még a diplomácziai képviselet hölgyei — többet mondok: még a királyné példája sem vonz. Ezek pedig mind a hányan szivesen andalognak a vén bükkök és tölgyek árnyán.

Kissé Keleten vagyunk magunk is. Sőt az elfogulatlan nyugati szem már Bécsben ismeri fel apró jelekből. Hol az Isten szerelméért lát ő otthon mezitlábos embert az utczán? Hát a fa-czipő mire való? És nálunk még a novemberi hideg csatakban is seregestül futkosnak czipőtlen gyermekek. Lábacskáik retkes kérgessége oltalmazza őket egyedül. A népiskolai könyvekben foglalt egészségtani katekizmus egyik szabálya pedig arra int, hogy: «fejed hűvös, hasad langy, lábad meleg legyen». Írott malaszt, melynek ép oly kevés a foganatja, mintha csak — ház-szabály volna.

De végre is: gyerünk már sétálni.

Bátran kimondom: a budapestit szinte bántja, hogy a Margit-hidnak kihajtott az egyik bordája. Az igaz, hogy már ferdének született világgá: derékban ketté van törve. A mi szerkezeti tekintetben bizonyára helyes, mert a hid, az ő hatalmasra fejlett közepével, a folyam kettős sodrának áll ellent. De rijja a szépérzék. Túl felől már most gyalogjában is eléri azt a meseszép parkot; a mi pedig nincsen az ő inyére, mikor eddig a gyors és szellős gőzhajó vitte oda. Hiszen szegény ember úgy sem fogja koptatni azt a hidágat, mert a szigetre csak fizetséggel lehet bejutni.

Remegve gondolok arra a lehetőségre, hogy egyszerre csak Monacóvá avatják s croupier nevezetű, jól öltözött, sápadt, álmos franczia urak fogják ott azzal a politéros kicsi szénvonóval besöpörni az idegen, de különösen a magyar aranyokat. Rémes álmaimban Szerencseffy Huba urat látom az abrakadabrás zöld asztalok s a roulette ördög-malma körül intézkedni, majd egy szomszéd szobába nyitni, a hol meg a végzetes rouge-et-noirban csattog a blatt. S körül megvesztegető fényben táncz-, olvasó-, hangverseny- és társalgó-termek, kaczér bijou-szinház, Mr. Lariviére szakács-művész vezetése alatt álló ragyogó restaurant, a hol, hogy tökéletes legyen a párisi fion, magyar czigányok fognak muzsikálni. Pénz, fantazia csodákat alkotna itt. Elragadóan szomorú kilátás. Félek, mondom, mert hiszen Korfu szigetét is kivetkőztették szüzi voltából, mert ép tavaly takaros kis «cercle» épült ott, kilátással az ioniai tengerre s ékesítve embertartó piniákkal.

*

Őszszel megszünik a gőzhajó járása, hintóra meg nem igen futja. Mert csak is így érdemes ide kijárni. Magát a sétamunkát a fák alatt végzik. Zene már nem szól s az alvégi vendéglő be van zárva. Mi lendítse a lábat s növelje a kedvet? Tán az a nagy haldoklás?

Az! Az a nagy haldoklás. A tavaszi virulássá kendőzött enyészet. Az a hektikus pirosság, mely mint az életnek végső lobbanása gyúl ki a fákon. Az a bánatos lombhullás. Minden másodperczben pörög lefelé aranyra vált egy-egy levele a platánnak, vadgesztenyének, sűrű rétegül terülvén alája az anyafának. Én ez avart jártam, de ah, fonnyadt levelein olyan szép verseket nem találtam, mint talált az a nagy, kinek szavát idézem, fénylő árnyát költögetem. Emide zöldelnek az ő tölgyei, mert még csak most kezd biboros szint váltani a terebélye. A csucsát még megüli az együgyü madárka. Az enyhe, napsugaras alkonyatban azt tudja, nyár van még s illik rövid zsoltárkával dicsérni az Urat. Hátha épen fia annak a pintyőkének, kinek édes hangját figyelte egykor a költő s halhatatlan rimekbe szedte tagozatlan énekét. A Margitszigeten kelt nem egy dala a megmondhatója.

A KORONÁZÁS.

Az őszi gyásznak szinei az arany s a bibor. A sürü rózsatelepek jó szaga helyett a hervadásnak fanyar illata hajt felém. Amott jön egy hosszu tót legény meg egy tömzsi tót leány holmi talyigával. Belé tömködik a holt leveleket. Ám az ő szivökben kikelet van. Vidám beszélgetés közben tolja a legény a könnyü terhet, s piros pipája bodraival bolond beszédeket bodoríthat bele az alkonyatba, mert a leány nagyokat vihog rá. Mi sorsa lesz a bús tehernek? Az lesz, hogy elhordják melegtartó takarónak valamely téli álomra szánt virágágyra. Hervadása akasztja meg itt a hervadást, halálával szerez életet, boldog feltámadásra serkentvén rózsák jövő nemzedékét.

Vagyunk vagy százan. De mit ennek a szigetnek ez a nehány látogató? A végei között unottan koczogó lovacska azonban tele kocsit húz. Az utasa mind egy szálig «sétáló» vendég. Oh, csak járni ne! Elég: egyszer föl vagy alá, mert hogy végeérthetetlen hosszu ez a sziget. S a kevés közönség is csak a fő-utakat rójja. A magányt éhező, az egyedül valóságot szomjazó, az ábrándozó: az a keresztül-kasul kanyargó, hallgatag útakon őgyeleg s az összefonódott zörgő bozótba dugja bele a fejét, ha találna egy fázó tündérkét, hogy a kabátja alá rejtse, a szivén fölmelegítse. És persze hogy persze: a hullott levelek tarka szőnyegével leborított padokon szorulnak egymáshoz a szerelmesek. Ki más is csavarogna erre? Mi keresni valója van itt, a kinek szivbeli ügye nincsen?

Nem tiltott, csak rejtett útak ezek. Hiszen a szerelem se tilalmas, csak hogy szeret elbujni. Mégis kotródjunk el innen. És kimélő gyöngédséggel nagy ivben kerülöm ki a párokat. Mi újat is hallanék tőlük, a kik sok ezer esztendős hüvelyt töltögetnek tele édes tartalommal. Két mezei egérke hanczuroz a fakuló füben. Aztán összehajlanak. Ezek is csak azt sugják egymásnak, a mit a fönséges emberi párok.

Elhagyott lawn-tennis tér. Ezen a játszó-szérün is rózsa fakadt a nyáron: fiatalok arczán és szivében. A hesperidák almája soha nem szerzett annyi boldogságot, mint a mennyit ezek a szürke gummilabdák röpítettek az ütőik felé. Még a tánczban sincs több hév, báj, erő és fordulatosság, mint abban az angol cziczázásban. És alig hogy elmult ez a nyári farsang, újra föléled a sikos korcsolyapályán s az ennél is sikosabb tánczteremben. A fiatalságnak mindig virul.

A Bécs-Budapest közt járó gőzösök elpihentek. A hajó felé és felől nem lobog már a köszöntő fehér zsebbevaló. Egy kicsi hitvány propeller szuszakolva vontatja az újpesti kikötő felé a nagy fürdóházat, s lomhán usznak alá a rengeteg szálakból összerótt fenyőtalpak. Hogy a ki poeta, nem ezen az andalító járművön utazik! Se füst, se rengés nem bolygatná boldog álmadozását. A partokon este fölvillan a pásztortűz s a talp a maga forgács-tüzével felel rá, mialatt sivó geggenéssel vonul el magosan fölötte vadludak költözködő falkája. Titokzatos éjfelen aztán csöndes nótára gyújt a kormányos, míg pajtása a lángon serczegő szalonnáról vastag zsircsöppeket hullajt a kukoriczakenyérről imént szelt széles lapra — ez is akkora, mint egy kisebb uszó talp. A szél suhogva kél s rebbenő felhők foszlányaiból leragyognak a csillagok.

De kigyulnak lenn a földön is. Kettős gyöngysorban tündököl a lámpások hosszu sora innen is, tul is. A Rózsahegy, a sikló s a Gellérthegy táján csillagképletek szállottak le: a Gönczöl-szekere, a Kaszás meg a Fiastyuk egyazon időben. Az ég boltozatán ez a találkozás nagy kavarodást jelentene, — ide lenn ez a hármas fénycsoport békésen ragyog egymás mellett. Azok, a kik a Fiastyúk hivogató, marasztaló nyájas kis korcsmájából ollóznak lefelé a kigyózó ösvényen: csillagrugó jókedvökben maguk is ingadozván, megingatják ezeket a barátságosan világító testeket: bolygó csillagok az álló csillagokat; és közülök egyikmásik nyilván, mint hulló-csillag bukkan alá a Dunába. Mert hogy boldogságos állapot is az, midőn az ember a gőzös, poros, nyüzsgő város fölött vagy 220 méter magasban éri el a mennyországot és — áldoz.

A hidon szintén hulló-csillagok nyilalnak át — a villamos villái csiholják ki. Élek az al kalommal. Felszállok és haza «sétálok». *Porzó*

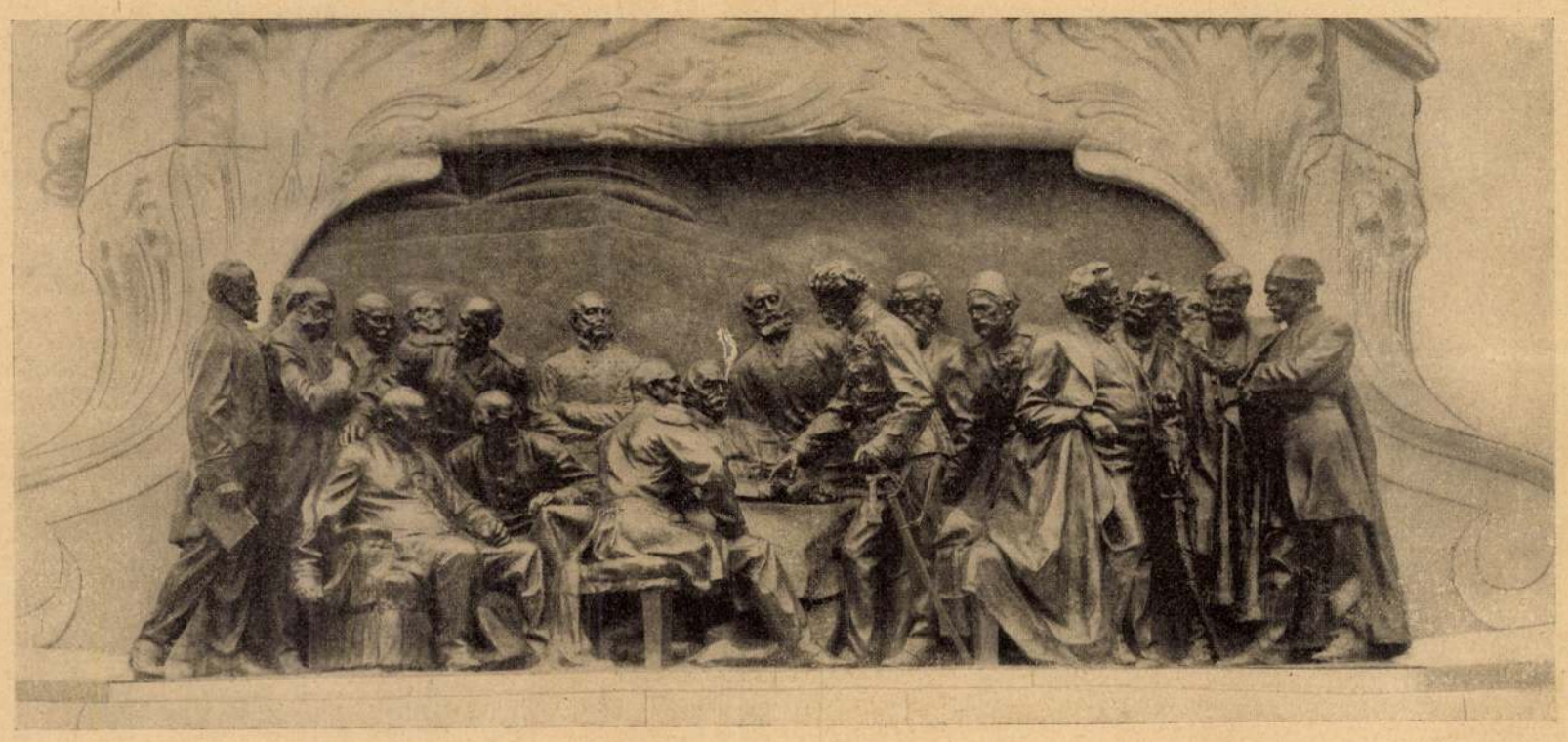

A BERLINI KONGRESSZUS.

GRÓF ANDRÁSSY GYULA SZOBRÁNAK DOMBORMŰVEI ZALA GYÖRGYTŐL.

közvetlen. Andrássy délczegen ül lován, mely az alak nyugodtságának kiemelése végett kissé élénk helyzetben van; jobb lábát magasra emeli és fejét leszögzi, hogy Andrássy egész alakja látható legyen.

Andrássy alakja a koronázási díszöltözetben és diszszerszámmal felkantározott ménje remek plasztikával van kidolgozva. Andrássy arcza pedig oly finoman és hiven van eltalálva, hogy Andrássy özvegye, Kendeffy Katinka grófnő kijelentette, hogy boldogult férjének ennél jobb képmását nem látta.

Zala különben évek óta foglalkozott az Andrássy-szobor tervével és érdekes, hogy ennek daczára majd lemaradt a pályázatról. Művét néhány héttel a határidő lejárta előtt kezdte csinálni s a mintázásnál nagy segítségére volt a városligeti czirkusz fiatal igazgatója, ki legpompásabb ménjén napokon át ült mintáúl a művésznek. Andrássy koronázási díszöltözete volt a lovason és az eredeti díszszerszám a lovon. Zala művészi ihlettel dolgozott; de hogy oly gyorsan elkészült művével, mint maga mondja, annak köszöni, hogy a mű eszméje éveken át érlelődött benne.

Andrássy lovasszobra hosszas négyszögű talapzaton áll. Az előrészen van az Andrássy-család czímere s két oldalt két dombormű. Baloldalt a koronázási jelenet, jobboldalt pedig a berlini kongresszus, szabadon dolgozva *Werner* Antalnak a berlini városházán őrzött nagy történeti festménye után. Ez a talapzat ötödfél méter, a szobor hatodfél méter s így a tér feltöltését is beleszámítva, a szobor tizenöt méter magas lesz; így szépen fog uralkodni a hatalmas útvonal fölött.

Zala a Schickedanz tanárral együtt készített szobortervezetén kívül a főalakot külön is beküldte plasztilinából (belga agyagból) mintázva, s e nagyobbított műve finomságaival, nemes plasztikájával, ritmikus arányaival elragadta magát a biráló-bizottságot is.

Ezúttal a *hazai* művészek munkáit mutatván be, nem szólunk tüzetesebben a külföldi pályaművekről, csak jelezzük, hogy egyik leghatásosabb műve a pályázatnak *Eberlein* Gusztáv berlini művésznek második díjjal jutalmazott szobormintája, mely azonban rendkívül hasonlít I. Vilmos császárnak *Begas* által tervezett remek emlékszobrához.

Strobl Alajos, a harmadik díj nyertese, egyedüli a pályázók között, a ki nem az Andrássy-út végére, hanem az új országház elé tervezte Andrássynak a szobrát. Ehhez képest összehangzásba igyekezett hozni a talapzatot az országházzal. Csúcsíves szarkofágszerű talapzatot csinált, két nagy dombormű-jelenettel. Az egyiken a koronázási jelenet van, a mint Simor herczegprimás és gróf Andrássy miniszterelnök a király fejére teszik a koronát. A háttérben az egyik trónszéken Erzsébet királyné ül. A másik relief a német szövetséget ábrázolja, a mint Andrássy kezet fog Bismarck herczeggel, az idegen államok nagykövetei jelenlétében. A talapzat elején van az Andrássy-család grófi czímere, hátul babér és pálmaág, négy sarkán pedig czímerpajzsokon ezek az évszámok: «Budapest 1867.» «Zemplén 1873.» «Berlin 1878.» «Volosca 1890.» A domborművek sok izléssel, még több tudással vannak mintázva, csak a szarkofág alakú keret nem illik hozzájuk.

A hat méter magas talapzaton emelkedik

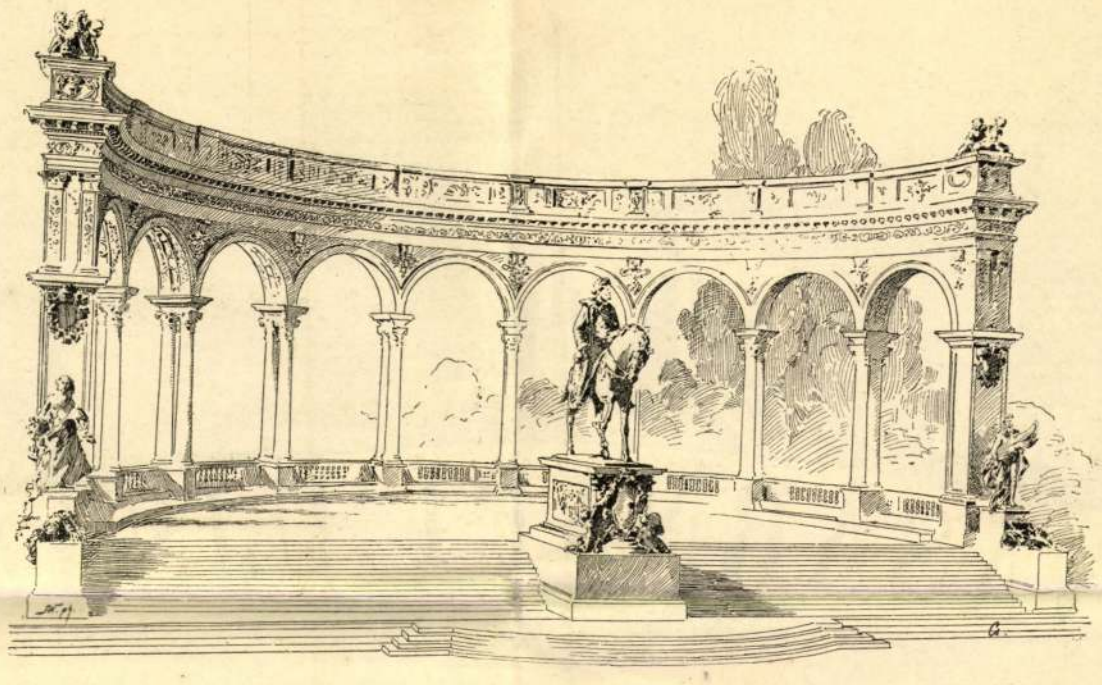

AZ ANDRÁSSY-SZOBOR PÁLYÁZAT: — Zala György pályaműve a tervezett oszlopcsarnokkal.

Andrássy lovas szobra. Strobl meglehetős korhűséggel mintázta Andrássyt, a kit abban a pillanatban örökített meg, mikor a koronázás megtörténte után kucsmáját magasra emelve, elkiáltotta magát: «Éljen a király!»

Ez az élénk mozdulat és egyátalán a főalak realisztikus felfogása ellentétben áll a talapzat gót stiljével, a mint ezt a biráló bizottság is kiemelte.

Klein Miksa, Berlinben élő szobrász hazánkfia, a ki külföldön nagy hírnévnek örvend, szintén megjelent a pályázaton. Az ő műve tetszik nekünk legjobban a Zaláé mellett, mindamellett, hogy az egész pályamű csak úgy vázlatszerüen van odavetve. Egyszerű talapzaton áll a lovas-szobor, a melyen Andrássy ép oly feszetlen és előkelő tartással üli a lovat, mint a Zala szobrán. A főalak nem egy jellemző mozzanatot emel ki, hanem jellemzi Andrássyt, az államférfiut és az elegáns főurat, a ki elgondolkozva üget lován.

A talapzat két oldalán a dombormű csak jelezve van, a négy sarkon azonban négy allegorikus női alak ül, ha nem csalódunk, a Bölcseség, a Történelem, a Diadal és a Látnoki szellem allegóriái. Bár mindegyik csak vázlatszerüen van kidolgozva, úgy e mellékalakokon, mint a főalakon meglátszik a tudás, a művészi izlés, a költői felfogás. Érezzük, hogy egy nagy tehetség alkotásával állunk szemben és sajnáljuk, hogy nem fordított több időt művének tökéletesebb kivitelére.

Annál gondosabb volt *Róna* József, ez a kiváló tehetségű fiatal művész, a ki a szabadságharcz-szobor pályázatán is oly méltó figyelmet keltett. Ezuttal azonban nem volt szerencsés ötlete. Róna az Andrássy-út végére egy nagy befalazott diadalkaput tervez, mely nagyon is síremlékszerűleg hatna és az elé állította profilban Andrássy lovasszobrát. A szobor ebben az alakjában kivihetetlen. Alig képzelhetünk el olyan lovasszobrot, mely csak egy oldalról lenne látható.

A nem sikerült alapterv mellett is azonban jutalomban kellett részesiteni e művet, mert részletei nagy művészi intelligenciáról és készültségről tanuskodnak. Mindjárt a talapzat alján két gyönyörüen mintázott s igazi magyaros női alak van, az egyik *Hungaria* és a másik a fiatal *Budapest* allegóriája, a ki babért nyujt föl Andrássynak. Hátul van a Lajtha allegoriája. A talapzat reliefjei közül egyik a német szövetséget, a másik a honvédelem eszméjét ábrázolja, jobbra van az állambölcseség és balra a koronázás jelenete.

A szobornak egyik hibája a sokatmondás is. Kelleténél több mellékalak van rajta s ezek mellett a főalak mellékes ékitményi részévé válik a műnek.

Kiss György hatalmas arányú szobortervezettel lépett föl. Széles alapokon nyugvó arkhitekturája a *Broghammer* Szevér épitész műve. Két körlépcső vezet föl a karzatokkal övezett fennsíkra, mely megoldása kiván lenni az Andrássy-út befejezésének. A huszonkét méter széles, félköralakú épitmény előrészén emelkedik hatalmas talapzaton a lovas-szobor. Andrássy egyik kezével a gyeplőt tartja és a másikban lefelé lendíti kalpagját, mintegy köszönettel fogadva a nép hódolatát, melylyel őt a koronázás napjaiban körülvette. Az alak, főleg távolról, igen jól hat, de részleteiben nincs eléggé kidolgozva.

A talapzaton elől van *Hungária* alakja, a ki a koronázásjelvényeit tartja a kezében; a bal sarkon *Bosznia*, a jobb sarkon az alkotmányos kibékülés jelképes alakja. Különösen érdekes az előbbinek a kivitele.

A Boszniát jelképező alak, miközben a félholdas zászlót tiporja, babért nyujt meghódítójának.

Kiss György e műve valóban emlékszerű és egyik legsikerültebb alkotása a művésznek.

Monumentálisan dolgozta ki művét *Szécsi* Antal is, a ki szintén magas, karzatokkal övezett kőalapra tervezte művét. A talapzat négy sarkán négy alak van; egy honvéd, egy magyar és bosnyák zászlót tartó apród, továbbá Budapest és az új országház allegóriái. Balra van még egy törvénykönyvet tartó női alak s jobbról egy Lehel-kürtöt tartó vitéz. A talapzat előrészén reliefben a koronázás, hátul a berlini kongresszus van feltüntetve.

A főalak, gróf *Andrássy* Gyula keményen üli meg ágaskodó lovát s mintegy áthatva a koronázás napjának nagy fontosságától, karját magasra emeli.

Ha magasabb lelemény nincs is a műben, de mindenesetre haladást jelent a fiatal művész pályáján s dicséretre méltó magában véve az is, hogy ily nagy feladat megoldásával megpróbálkozott.

Általában az egész pályázat arról győzött meg bennünket, hogy a magyar szobrászat folytonos fejlődésben van és erős a hitünk, hogy ezen a téren is megálljuk a versenyt a külfölddel, a mire biztató zálog a Zala György diadala.

Dr. KOVÁCS DÉNES.

MIKSZÁTH KÁLMÁNHOZ.

— Nevenapján, 1893. okt. 13. —

Én ugyan verset alkalomra
Nem igen szoktam önteni,
Lévén piaczra menni lomha,
Nem úgy, mint sok rúgott zseni.
De a te alkalmadra, Kálmán,
Egy-két rím nélkül meg nem állnám,
Ha addig élnék is; — te nem
Adsz érte majd ordót nekem.

A miért én most dalba kezdek,
Az drága, kedves énnekem,
S tán dalom mind homályba veszhet.
De nem ez az egy énekem,
Mert a mi ennek lobbanást ád,
Közös többünkkel: a barátság,
S ez ma oly ritka, naiv úgy, — és
Méltán kelthet nagy feltünést.

Biz' elmaradt e részt a kortul
Ez a baráti kis sereg,
Hogy új csapásra most se fordúl,
Mindég a régin ténfereg,
Mindég marad csak ideális,
És szárnyat ölt, ha gyalog jár is,
S nem tartja, hogy időt veszít,
Ha lelkesül, ölelkezik.

Hogy így van ez, kedves palóczom,
Ebben nagy a te érdemed;

VASÁRNAPI UJSÁG

43. SZÁM. 1893. BUDAPEST, OKTÓBER 22. 40. ÉVFOLYAM.

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSAG és POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt { egész évre 12 frt, félévre — 6 •
Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG { egész évre 8 frt, félévre — 4 •
Csupán a POLITIKAI UJDONSAGOK { egész évre 5.—, félévre — 2.50
Külföldi előfizetésekhez a postailag meghatározott viteldij is csatolandó.

GRÓF ANDRÁSSY GYULA SZOBRA.

Gróf Andrássy Gyulának, a kitünő magyar államférfiunak lovas érczszobra nem sokára ott fog emelkedni az Andrássy-út végén, mint méltó befejezője e hatalmas útvonalnak, melynek megalkotása szintén az ő nevéhez fűződik. Ritka, általános érdeklődés mutatkozott azon pályázat iránt, a melyet erre a lovasszoborra hirdettek. A bizottság nemzetközi pályázatot hirdetett, hogy a külföld mesterei is részt vegyenek a versenyben, és a hazai szobrászokat még nagyobb művészi ambiczióra sarkalja.

Most, mikor végig tekintünk az akadémia palotájában kiállított szobormintáksorán, el kell ismernünk, hogy a bizottság czélját elérte. Nem kevesebb, mint tiz pályamü érkezett be, a mi egy ilyen költséges pályázatnál nem csekély dolog. Hat hazai és négy külföldi művész pályázott a babérért s a biráló bizottság, melynek tagjai közt ott voltak több hazai szakférfiun kivül *Zumbusch* bécsi és *Müller* Ferdinánd müncheni szobrászok is, egyhangulag *Zala* György művének itélte oda a hatezer frankos első díjat. A négyezer frankos második dij *Eberlein* Gusztáv berlini művésznek és a kétezer frankos harmadik dij *Strobl* Alajosnak jutott. A bizottság ezenfelül elismerése jeléül egyenként másfélezer frankkal megvételre ajánlotta a *Klein* Miksa és *Róna* József szobormintáit.

Kevés jury-itélet fogadtatott olyan közhelyesléssel, mint ez; jóllehet eleinte igen tartottak a művészi körök is a biráló bizottság itéletétől. Az orsz. képzőművészeti egyesület választmánya maga kérte a szobor-bizottságot, hogy előbb állítsa közszemlére a pályaműveket és a jury csak a sajtó és az illetékes szakférfiak nyilatkozása után hozzon itéletet. A bizottság nem teljesitette e kérést, de az elégületlenséget, melyet ezzel okozott, csakhamar eloszlatta itéletével.

Nem tagadjuk, jól esik hazafiúi érzésünknek, hogy magyar művész nyerte el az első díjat. *Zala* György becsületet, dicsőséget szerzett e művével is a magyar szobrászatnak. Az aradi szabadságszobor és a budai honvédemlék alkotója újabb jelét adta annak, hogy a monumentális szoborművészetnek mily hivatott művelője.

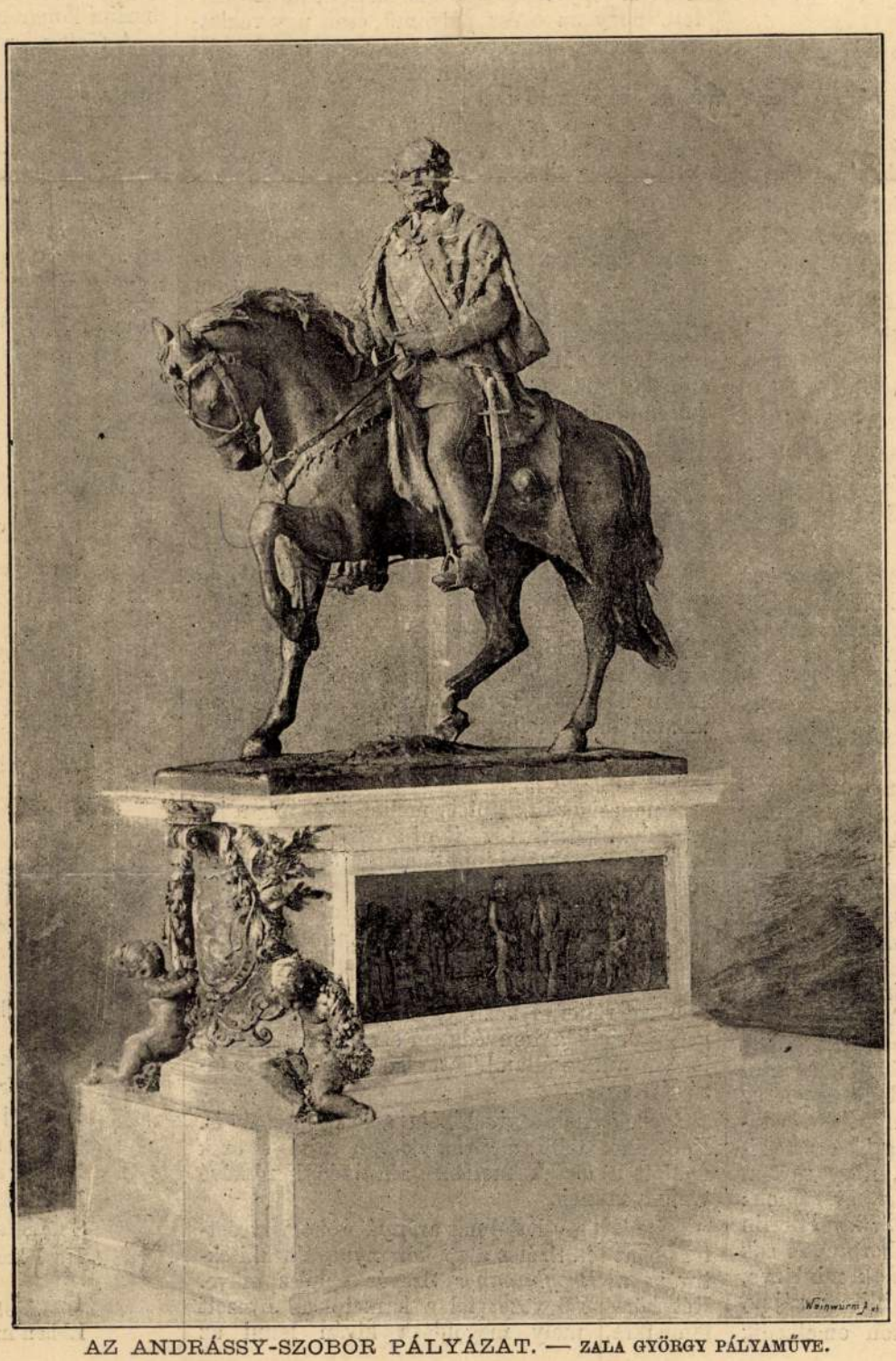

AZ ANDRÁSSY-SZOBOR PÁLYÁZAT. — ZALA GYÖRGY PÁLYAMŰVE.

Zala György az Andrássy-út végére tervezte művét, s hogy annak megfelelő építészeti háttért biztositson és egyuttal megoldja a Andrássy-út befejezésének kérdését, *Schickedanz* Albert építészszel lépett társaságba, a ki a szoborhoz igen szép arkhitekturát csinált. Ez egy harminczhárom méter átmérőjü félkör alakú oszlopcsarnok, kilencz ivezettel és tizennyolcz karcsú oszloppal. A húsz méter magasra, s karsztmárványból tervezett oszlopcsarnok, mely távolról óriási diadalkapuhoz lenne hasonló, szerencsésen közvetitené az átmenetet az Andrássy-út villáitól a Városligetbe. Gyönyörü befejezése lenne ez a könnyed, finoman tagozott építészeti mü az Andrássy-útnak, kellemes háttere a szobornak és méltó kezdőpontja az ezredévi kiállításnak, melynek fő bejárata ebben az irányban lesz.

E szellős oszlopcsarnok közepére tervezte *Zala* Andrássy lovas-szobrát. A művész ritka szerencsével oldotta meg feladatát. Andrássyt férfikora delelőjén örökitette meg, nem valami szinészies pose-ban, hanem nyugodt, gondolkozó arczkifejezéssel, a mint minden gesztust mellőzve, födetlen fővel lovon ül. E szobrot nézve, látjuk az államférfiú bölcseségét, s a diplomata elegancziáját. Az egész alak nemesen egyszerü, méltóságos, és hatása épen azért olyan

…illeniumi kiállítás plakátja. A képzőművé… társulat pályázatot hirdetett a milléniumi kiállí…s plakátjára, melynek vázlataira a kereskedelmi miniszter 500, 300 és 200 korona dijat tüzött ki. A pályázatra vázlatokat küldöttek: Basch Árpád, Badi Albert, Böhm János, Dudits Andor, Gerster és Mirkovszky, Ipoly Sándor, Krenner Viktor, Kubinyi Sándor, Markovics Iván, Márk Lajos, Országgyülési Értesitő, Pap Henrik, Reich Antal, Spányik Kornél, Ürmössi Sándor és Zsitvay János. A pályamüvek most a műcsarnok nagytermében vannak ki állítva. A biráló bizottság a közelebbi napokban dönt.

A leghosszabb alagut Európában. Európa leghosszabb alagutja a *Ghymes-alagut* lesz, mely Erdélyből Romániába fog vezetni. A magyar kormány már elrendelte a munkálatok megkezdését, minthogy ő vállalta el a nemzetközi felelősséget az iránt, hogy az alagutat 1897. őszén át fogja adni a forgalomnak.

HALÁLOZÁSOK.

Könyves Tóth Mihály, a református egyház kitünősége, kinek hazafiságát az 1848—49-iki események történelmi emléküvé tették, több mint félszázados lelkészi pályájára pedig a református egyház tekint vissza büszkeséggel, meghalt február 4-ikén, élete 86-ik évében, Debreczenben, a hol ötven évnél tovább lelkészkedett, leszámítva kilencz keserves évet, melyet Olmützben várfogságban töltött. Tudóst, hazafit, jeles lelkipásztort, kitünő egyházi szónokot ragadt el benne a halál. Az irodalmi téren is működött. Nagy család és rokonság állta körül koporsóját, ezek köztfia, Könyves Tóth Kálmán ref. lelkész és ismert iró. Temetése febr. 6-ikán ment végbe s a halottas háznál összegyült Debreczen apraja nagyja. Jelen voltak a város és a megye notabilitásai, az egyházkerület lelkészei s a kitünő lelkipásztor tengersok tisztelői. A halott egyszerü koporsóban pihent, a koporsón bibliája feküdt, a melynek egy lapját a karczagi küldöttség elvitte magával. A főiskola éneke után Zsigmond Sándor szoboszlói lelkész szép imát mondott, s utána Balogh Ferencz hittanár méltatta az elhunyt érdemeit.

Elhunytak a még a közelebbi napokban: Csetneki és tarkeői Dessewffy Ottó, Nógrád vármegye volt alispánja, volt országgyülési képviselő s az ág. év. bányakerület egyházi felügyelője, 82 éves korában Vanyarczon. Halála a Dessewffy, gróf Degenfeld és Trajtler családokat borította gyászba. — Sarlay János, a kir. kuria nyug. birája, 78 éves korában, Budapesten. — Roffi Borbély László, nagy kiterjedésü család és rokonság köztiszteletü aggastyánja, 90 éves korában, a gömörmegyei Jánosiban. — Fekete Tamás, váczi kanonok, negyven évig a pestmegyei Törtel plebánosa, majd czeglédi plebános, 1888 óta kanonok, 80 éves, Váczon. — Szilágyi József, a pápai kollégiumnak több mint negyven év óta tanára, tizenöt év óta igazgatója, jeles tanár, a szabadságharczban honvéd, 67 éves korában. — Gajdossik János, aranymisés esperesplebános, 1848-ban szegzárdi káplán, a ki kardot fogva küzdte végig a szabadságharczot, a mért püspöke is fogsággal sujtotta, 80 éves korában, a tolnamegyei Mözs községben. — Tarnói Csontos Jenő, zombai (tolnamegyei) plébános, Deák Ferencznek közeli rokona, 40 éves korában. — Podhradszky Ferencz, gyógyszerész, Szentes város képviselőtestületének s a szentesi katholikus egyház tanácsának tagja, közkedveltségű férfiu, kinek 38 éves korában, szívszélhüdés következtében történt váratlan halála a legmélyebb megilletődést keltette, s nagy részvét közt temették el Szentesen. Lapunk belső dolgozó társa, Szívos Béla sógorát gyászolja benne. — Dr. Ligeti József, Székesfejérvár népszerű orvosa, 70 éves. Szoros baráti viszony füzte Jókai Mórhoz Petőfi Sándorhoz. Kerkápolyi Károlyhoz és Kozma Sándorhoz. A márcziusi eseményekben jelentékeny szerepe volt, s mikor ezután Bécsbe ment mint orvosnövendék, ott gróf Széchenyi Bélának és gróf Széchenyi Ödönnek lett a nevelője. — Reitter Gyula, Nagy-Abonyban, volt 1848-diki honvédőrmester, ki részt vett a solferinói és magentai ütközetben, majd az olaszországi magyar légióba lépvén, Földváry Károly parancsnoknak, valamint Garibaldinak kedvelt katonája volt s a magyar legio feloszlásakor Kossuth az 1848—49-diki honvédérem viselésére jogosította. — Frommer Lajos, okleveles gyógyszerész, özv. Frommer Jakabné fia, Budapesten.

Gopcsa Joachimné, szül. Donogány Mária, helyettes polgármester neje, 63.évében, Szamos-Ujvártt. — Forray Ferenczné, szül. Leitner Mariska, belügyi osztálytanácsos felesége, 35 éves, Budapesten. — Fangh Iza, Fanghné Gyujtó Izabella ismert irónő leánya, Budapesten. — Özv. Török Istvánné, született Ráthonyi Amália, gróf Szapáry Ivánné édesanyja, hetvenéves korában, Budapesten. — Özv. kánosi Sándor Miklósné, szül. Jordán Ilka, 44 éves, Déván. — Posch Zsigmondné, szül. Ehrlich Amália, 28-ik évében, Keszthelyen.

KÉPTALÁNY.

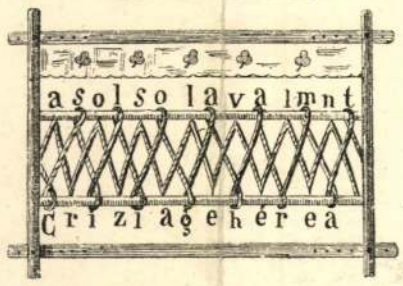

A «Vasárnapi Ujság» 4-ik számában közölt képtalány megfejtése: *A szív szerelme oly csapongó, utját soha sem tudja más.*

SAKKJÁTÉK.

1878. számu feladvány. Bull A. C.-től.

(Dijnyertes feladvány.)

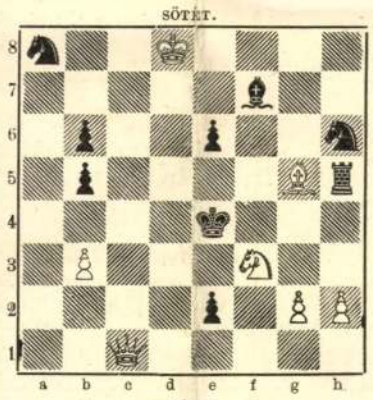

Világos indúl s a harmadik lépésre matot mond.

Az 1866. számu feladvány megfejtése

Jespersen J.-től.

Megfejtés.

Világos.	*Sötét.*	*Világos.*	*a.*	*Sötét*
1. d2—d3	f3—g2 : (a)	1. ...	...	Bh2—g2 : (b)
2. Bf1—f6	e7—f6 †	2. Ke5—e6 :		Bh1—h6 †
3. Ke5—e6 :	t. sz.	3. g5—h6 : stb.		
4. B mat.				

Világos.	*b.*	*Sötét.*
1. ...	...	c3—c2
2. Fb1—a2	...	t. sz.
3. Bd4—d5†	...	e6—d5 :
4. d3—d4 mat.		

Az 1867. számu feladvány megfejtése

Kálnitzky G.-től.

Megfejtés.

Világos	*Sötét*	*Világos*	*a.*	*Sötét*
1. Fg2—f1	Hd7—b6 : (a)	1. ...	...	Hd7—f6 (b)
2. Ve2—b2	t. sz.	2. Ve2—d1 stb.		
3. H v. V mat.				

Világos.	*b.*	*Sötét.*
1. ...	...	Hd7—e5
2. Hf3—g5 †	stb.	

Helyesen fejtették meg: *Budapesten:* K. J. és F. H. — Andorfi S. — Kovács J. — Eördögh János. — *A pesti sakk-kör.*

Szerkesztői mondanivalók.

Pusztuló malom. Szerzőt kétségkivül Petőfinek «Kis-Kunság» czimü költeménye inspirálta; de előképétől inkább csak a külsőségeket leste el. E versben a leirás szétfolyó, aprólékos, a festés mitsem tud a perspectiva szabályáról s az egész kép nem képes bennünk hangulatot ébreszteni. Az a pár elevenebb vonás, a mi benne van, egészen elvész.

Templomban. A «Képes Néplap»-ban közöljük.

Van egy ország. A szerencse. Verselésük csinos; de a gondolat bennük bizonytalan, ködszerü.

Mutamur. Csinos; a kötet megjelenése után közölni fogjuk, ha ugyan a kötetben még sikerültebb mutatványra nem találunk.

Álmomban. Van benne költői gondolat, csakhogy nem érvényesül eléggé; szerző nem tudja az egyes vonásokat úgy csoportositani, hogy azok mind, az alapeszme kidomborítására szolgáljanak. A vers külalakja ellen is kifogásunk van, dactyllus, jámbus, trocheus zürzavarosan váltakoznak benne s igy természetesen a vers zenéje tele van disharmoniával.

Miért is jutott nékem. Egy-egy költői sor akad ugyan benne, de általában kidolgozása sok kivánnivalót hagy. Szerző sokkal jobban tudja verseit elgondolni, mint megirni.

Szállj én dalocskám. Szerelem vágy. Az elég hangzatosan folyó sorokban becsesebb költői tartalom nem rejlik.

Idyll. Vannak benne kedves, naiv vonások; de a költemény tulságosan el van nyujtva, a bagolytörténet pedig kissé erőltetett.

Nem közölhetők: Postás bácsi. Nem hiszem. A szerelem rózsája. Unalom. Ilonám.

A kiadó-hivatal üzenetei. **Debreczen. K. G.** Előjegyzésbe vettük, hogy a «Vasárnapi Ujság» 1886—91-iki évfolyamait 5 frt 50 krjával el akarja adni. A vevőket önhöz fogjuk utasitani. — **Temesvár. H. I.** Kivánt felvilágositást nyer a Pénzügyi Magyar Mercurban. Előfizetési ára 2 frt.

Heti naptár, február hó.

Nap	*Katholikus es protestáns*		*Görög-Orosz*	*Izraelita*
10 V.	F Gabriela	F Hetvened vas.	29 Hetvened vas.	16
11 H.	Dezső	Dezső pk.	30 Három püs.	17
12 K.	Eulália	Eulália sz.	31 Czir. és Ján.	18
13 S.	Benignusz	Ricz. Katal.	1 Febr. Trlfon	19
14 C.	Bálint	Bálint vt.	2 Gy.-Sz. B.-A.	20
15 P.	Jovita	Fausztin	3 Szim. és An.	21
16 S.	Julianna	Julianna vt.	4 Izidor	22 Sab. J.

Holdváltozás. ☾ Holdölte 9-én 6 ó. 23 p. d. u.

Felelős szerkesztő: **Nagy Miklós.**
(L. Egyetem-tér 6. szám.)

Báli selyemszöveteket 35 krtól 14 frt 65 krig méterenkint — valamint fekete, fehér, szines, **Henneberg-selyem** 35 krtól 14 frt 65 krig méterenkint — sima, csikos, koczkázott, mintázottak, damaszt stb. (mintegy 240 különböző minőség és 2000 szín és mintázatban) **póstabér és vámmentesen a házhoz szállítva és mintákat postafordultával küld: Henneberg G.** (cs. kir. udvari szállító) **selyemgyára Zürichben.** — Svájczba czimzett levelekre 10 kros, levelező-lapokra 5 kros bélyeg ragasztandó. — Magyar nyelven irt megrendelések pontosan elintéztetnek. 6045

— **A magyar általános takarékpénztár részvénytársaság** ez idei rendes közgyülését folyó évi febr. hó 27-én tartja. Az 1894. évi mérleg a következőket mutatja ki: Vagyon: Pénztár számla 62,089·93 frt. váltószámla 2.317,422·90 frt, különféle sorsjegyek 4,517·38 frt, előlegekben értékpapirokra 499,959.36 frt, különféle adósoknál 115,179·78 frt; butorok, pénzszekrények tökéletesen leirva, biztositéki letét számlán négy letétben 7848 frt, követelési összeg a sorsjegy osztálynál 655,939.51 frt; összesen: 3.662,956·86. Teher: Részvényalaptőke: 1.000,000 frt, tartalékalaptőke 66,707·58 frt, ellátási pénztár 13,939 01 frt, betétekben 2.430,639·16 frt, alapitók számlája, egyenlegért 10·02 frt; alapitók jutalékszámlája, fel nem vett részek 217·20 frt, fel nem vett osztalék 56 frt, óvadékszámlán 7,848 forint, különféle hitelezők 34,263·49 frt, átmeneti kamatok 17·228·19 frt; tiszta nyereség 92,048·26 frt; összesen 3.662,956·86 frt. Az igazgatóság a közgyülésnek javaslatba hozza, hogy a kimutatott 92,048·26 frtnyi tiszta nyereségből a rendes tartaléktőkének 4,432·04 frttal dotálása után, a mely igy 71,139·62 frtra emelkedik, az 1894. részvényszelvények 7 frttal = 7%, az alapitói igazolványok pedig darabonként 88 krajczárral váltassanak be. A kiosztandó tiszta nyereség tehát 7·88%. A lefolyt üzletév jövedelméből ezenkivül a sorsjegyosztály részére még egy nagyobb összeg, mint átmeneti kamat és tartaléfelesleg vétetett figyelembe, a melynek felhasználása a jövő évek számára tartott fenn.

Univ. Med. Dr. Aczél
fog- és szájbetegeknek
rendel: d. e. 10—12-ig, d. u. 2—4-ig, (szegényeknek 12—2-ig).
Készit műfogat és egész fogsort.
Budapest, VII., Erzsébet-körút 7. szám I. em. 10.

Compound-lokomobilok, malom- és ipari célokra.
Óva intünk cégünkkel való visszaélések elől.

Közegeink közjegyzői meghatalmazással birnak.
Szalmakazalozók, gőzkukoricamorzsolók.

A VÁROSLIGETI JÉGPÁLYÁRÓL. Kréhnyay A. tanár fényképe.
(A háttérben az ezredévi kiállítás igazgatósági épülete.)

Az első osztály ülését dr. *Kunos* Ignácz székfoglaló értekezése nyitotta meg, mely «A kis-ázsiai török népekkel és nyelvükkel» foglalkozik. Kunos öt esztendőt töltött a keleten s ez idő alatt elsajátította a kis-ázsiai török törzsek nyelvét. Kiemelte tanulmányainak fontosságát a magyar nyelv eredetének kutatására és megállapítására nézve. Fölolvasásának főczélja az volt, hogy a magyar nyelvtudománynak adalékokkal szolgáljon a magyar nyelv eredetének homályos kérdéséhez. *Munkácsy* Bernát utána azt a kérdést fejtegette, hogy török eredetü-e a magyar nyelv s arra az eredményre jutott, hogy nem az, s nyelvészetileg igyekezett kimutatni, hogy a magyar nyelv egész szerkezete ugor eredetre vall, Vámbéry és társai török eredetet hirdető elmélete meg nem állhat. Végül *Szinnyei* József mutatta be *Szamota* István jelentését a legrégibb nyomtatott szótárról 1533-ból. A nevezetes magyar nyelvemlék a Murmelius-féle latin-magyar szótár, a melynek egyetlen példányát a schvazi ferenczrendi kolostorban találta kutatásai közben.

Az összes ülés következett ezután, melyen *Szily* Kálmán főtitkár az *akadémia vagyoni helyzetéről* tett előterjesztést.

Az akadémia vagyona értékpapirokban másfél millió forint; palotája, bérháza, könyvtára, kiadvány készlete egy millió frt; a kamatozó alapítványok, követelések szintén tekintélyes összeget képviselnek. Összesen *2,679,451* frt volt a vagyon újévkor. A 1894. évben *bevétel* volt 298,265 frt: ebben benne van a Rudics alapítvány is, egymaga 90,000 frt és a 40,000 frtos országos segély. Könyvek eladásából bevett az akadémia 10,000 frtot. A *kiadások* a megállapitott költségvetés keretén belül maradtak. Jutalmazásokra a mult évben az akadémia 12,169 frtot fordíthatott; tudományos czélokra 97,000 frtot; személyi és adminisztrativ czélokra, adóra 59,000 frtot, tudományos vállalatok és folyóiratok segélyezésére 21,000 tiszteletdijakra 33,000, nyomdai kiadásokra 31,000 frtot. Az 1895. évi *előirányzat* 161,800 forint bevételt tüntet elő; a kiadás 159,565 frt. *Beöthy* Zsolt indítványára az összes ülés *Szily* Kálmán főtitkárnak a jövedelmek fokozása és a pénzügyi egyensuly helyreállítása körül kifejtett odaadó buzgóságáért köszönetét nyilványította. A költségvetés részleteinek tárgyalása alkalmával felszólalt *Óváry* Lipót indítványozta, hogy az akadémia franczia nyelven adjon ki egy évnegyedes folyóiratot, mely az akadémia tudományos működését ismertesse. Az indítványt helyeslésssel fogadták s bizottsághoz utasították.

A Kisfaludy-társaság nagyhete. Febr. 10-ikén, mint a Kisfaludy-Károly születésnapján követő első vasárnapon tartja közgyülését a Kisfaludy-társaság. A közgyülést megelőzőleg e hó 5-ikén és 6-ikán a társaság gyüléseket tartott *Gyulai* Pál elnöklete alatt.

A febr. 5-iki gyülés első tárgya volt az 1894. évi Lukács Krisztina- és Széher Árpád-féle *pályázatok eldöntése*, az előbbi egy magyar tárgyu operaszövegre, az utóbbi egy kisebb regényre. Mindkettőnek jutalma 500 forint. A Lukács Krisztina pályázatra több munka érkezett, jutalom azonban egynek sem volt odaitélhető. A Széher Árpád-pályázat, melyre 5 regény érkezett be, szintén meddő maradt. A Lukács Krisztina-pályázatot operaszövegre ujból kitüzték, a Széher-félét kiadványra fogják fordítani. Azonkivül egy Lukács Krisztina-dijat tüztek ki egy e századbeli franczia költőtől fordítandó 10 költeményre, a melyek lehetnek lyraiak is, elbeszélők is, jutalma 500 forint, határideje 1896. október 31-én. A társaság vagyoni állása 134,815 frt, a vagyonszaporulat 3298 frt; 10,000 forintnak a tőkésitését határozták el. Az 1895. évre szóló költségelőirányzatban a bevétel 17.254 frt, a kiadás 16.880 frt. A Tóth Ede arczképének lefestésére tett inditványt nem fogadták el, hanem e helyett Szigligetinek arczképét fogják megfestetni. Végül még a f. hó 10-én vasárnap tartandó *disz-ülés* programmját állapították meg a következőképen: 1. *Gyulai* Pál elnöki megnyitója. 2. *Beöthy* Zsolt titkári jelentése. 3. *Vadnay* Károly «Tomori Anasztáz emléke» fölolvasása. 4. *Szász* Károlytól költemény. 5. *Apponyi* Albert gr. székfoglaló fölolvasása Esztétika és politika czimmel. 6. *Endrődi* Sándortól költemény. 7. *Varga* Gyula másodtitkár jelentése a lefolyt pályázatok eredményéről és uj pályázatok kihirdetése. 8. Elnöki zárszó.

Február 6-ikán töltötték be a megüresedett két tagsági helyet. Négyen voltak ajánlva: Radó Antal, Jakab Ödön, Rákosi Viktor és Szomaházy István. A választásra 31 szavazatot adtak be. Mindjárt az első szavazásnak is volt eredménye. Dr. *Radó* Antalt 19, *Jakab* Ödönt 18 szavazattal a Kisfaludy-Társaság rendes tagjának megválasztották. *Rákosi* Viktor tizenhét szavazatot kapott, de harmadik üres hely már nem volt; Szomaházy egy szavazatot nyert. Dr. *Radó* Antal mint műfordító szerzett érdemeket a tagságra. *Jakab* Ödön, az újabb költői nemzedék egyik tagja, ki «Argirius királyfi» czimű költői beszélyével tavaly az akademia Nádasdy-díját nyerte el.

MI UJSÁG?

A tél. Hó mindenfelé, még ott is, a hol a narancs és gesztenyefa virágzik arra való időben. Rómát évszázadokban egyszer-kétszer éri olyan tél, mint most, mikor a nagy havazás napokig elzárta a szomszédos falvaktól, úgy hogy az élelmiszerek is megfogytak. Spanyolországban, Afrika közép-tengeri partján is gázolják a havat. Európa Alpesvidékein a lavinák pusztítanak és sok emberéletet ragadnak el. Nálunk hetek óta hó borít mindent, s az utakat alig törik meg, a vasutakat alig szabadítják ki, újra kezdődik a havazás.

Az ország hegyes vidékein ölnyi hó fed mindent. *Bethlenben* a napokban arra ébredtek az emberek, hogy ki sem tudtak menni az ajtón, mert a hó eltorlaszolta a kijárást. Az ablakon másztak ki, úgy szabadították ki az ajtókat. Vasut, posta rendetlenül közlekedik. *Fiuméból* tiz nap óta nem tudnak már elindítani vonatot. *Budapesten* a munka nélkülieknek elég bő keresetet adott egész télen a hólapátolás. E hó 8-ikán reggel megint előről kezdhették, újra hó borított mindent. A Dunapartra összehordott hó egész hegylánczolatokkal zárja el még az első emeletbeliek kilátását is. A jég a lánczhidon felül megállt. A téli sportra pompás idő. Az utczán is folytonosan hallja az ember a karra vetett korcsolyák csilingelését. Jégpályák most már bent a városban is vannak a nagyobb udvarokban vagy telkeken. Egy-egy kitűzött zászló hirdeti, hogy ott Halifax szivesen fogad mindenkit. A tél mulatságait, élvezeteit a főváros mulatni vágyó közönsége megtalálja a hóban is. A városligeti jégünnepélyt a múlt pénteken megismételték igazán havas világban, mely fehérre vátoztatott nemcsak mindent, hanem mindenkit. Nappal és este a jégpályák mindig el vannak lepve.

A hosszú farsang is vidáman telik. Budapestnek most már sokkal nagyobb a társasélete, hogysem beérné a redout nagy termeivel. A kaszinók, társas körök termei majd minden este vigalomtól zajosak. *A városligeti jégpályán* a napokban álarczos lesz, kezdődik a jégen, éjjeli 11 órakor folytatják korcsolya-csarnok termében korcsolya nélkül. Az idei farsang naplójába egy új bál is bejegyezte magát, melynek nem csupán társadalmi jelentősége van, hanem egy kis politikai vonatkozása is. Ez az *izraelita nőegylet bálja* febr. 2-ikán redout összes termeiben. A Lipótváros szépei és szikrázó gyémántjai eddig megoszlottak a többi elite-bálokban. Most a reczepczió kérdése idejében külön adtak alkalmat, hogy tessék hozzájok is betérni. El is ment b. Bánffy miniszterelnök, Wlassics Gyula vallásügyi miniszter, a mit kormányprogramnak lehet venni. Az exminiszterek közül Lukács Béla és Hieronymi képviselték a reczepczió multját. Beniczky főispán, Gerlóczy polgármester személyében a megye és város hivatalosan is jelen volt. A farsang halad tovább és előre, s viszatükrözi a nagy város életét és elemeit.

A király utazása. A király a jövő hét elején *Cap-Martinba* utazik, a királyné meglátogatására.

A Margitsziget sorsa. A főváros sokféle bizottsági tárgyalása után végre e hó 6-án a közgyülés elé került a Margitsziget sorsa. A közgyülés népes volt, s csaknem teljes számban megjelent a két párt, a sziget megszerzésének és a megszerzés ellenzőinek tábora. El is mondták a magok okait, s a szavazás feszült várakozás köz ment végbe. Maga a tanács a sziget megvásárlását ajánlotta a közgyülésnek. A sziget megvétele mellett 124, ellene 139 szavazat esett, s ekkép Budapest főváros közgyülése 15 szótöbbséggel kimondta, hogy a gyönyörű szigetet nem akarja megszerezni. A határozat alkalmasint nem volt utolsó szó. A kisebbség a belügyminiszterhez felebbez a határozat megsemmisitése végett.

Hat miniszter kerülete. A mult héten mind a hat miniszter mandátuma fölött határozott előbbi kerületök. Megválasztották valamennyit. Leginkább az új néppárt jelöltjei kűzdöttek velök szemközt. A *csáktornyai* kerületben volt a leghevesebb küzdelem, a hol *Wlassics* Gyula közoktatásügyi miniszter ellenében a néppárt dr. Major Ferencz székesfehérvári ügyvédet léptette föl, a ki mellett a papság buzgólkodott. Wlassicsot 1280 szóval 1220 ellenében, tehát 60 szótöbbséggel választották meg ismét.

Gr. Széchenyi István akadémiai alapítványa. Az 1825-iki országgyűlésen ajánlot föl gr. Széchenyi István egy tudományos magyar akadémiai alapjára egy évi jövedelmét, 60,000 frtot. Az akadémiai számadásokban 1825. óta évenkint előfordul egy 3600 forintos tétel, mint a nagy alapítvány hatszázalékos kamata, a melyet a család ez mult végéig, tehát teljes hetven esztendőn át fizetett. A családi vagyon főörököse, gróf *Széchenyi* Béla nemrég arra határozta magát, hogy a történelmi hirű alapítványt készpénzben befizeti az Akadémia pénztárába. Ez már meg is történt s így az Akadémia ez évi költségvetésében ez az összeg már befizetett tőke gyanánt szerepel.

Gr. Andrássy Gyula szobra. Az Andrássy-emlékszobor mintájának elkészitésével, mint tudva van, már a mult évben megbizták *Zala* Györgyöt s vele meg is kötötték a szerződést, melynek értelmében Zalának a mult évben kifizettett 15.000 forint, az idén pedig a munkadij második részleteként 25,000 frt fog utalványoztatni. A megkötött szerződés értelmében az érczbeöntésre alkalmas minta teljes jutalomdija 75000 frt, a mely ötezer forinttal megjavitható az esetben, ha a többi munkáknál megfelelő megtakaritások éretnek el. Az Andrássy-emlék elkészítésének összes költségei, nem számítva ide az előzetes munkálatokat, a pályázat, hirdetés, pályadijak, biráló jury stb. költségei, kerek számban *kétszázezer* frtban vannak előirányozva.

Állami kiadások a szinművészetekre. Az 1895-ik évben szinművészeti czélok előmozdítására 402,050 frtot fordítanak. Ebben nincsenek benne azok az összegek, melyeket az udvartartársnak művészetek segélyezésére szánt részéből fordítanak évenkint.

Az *operaház* javadalmazására jut 215,000 frt, az oparaház 315,000 frtos kölcsönének törlesztésére 19.750 frt, a *nemzeti szinház* rendes kiadásainak fedezésére 53,000 frt, a nemzeti szinház 150.000 frtos kölcönének törlesztésére 38.000 frt, a nemzeti szinház *nyugdijintézetének* segélyezésére 14.000 frt, nemzeti szinházi alapok jövedelméből a szinház segélyezésére 27.300 frt, a *kolozsvári* nemzeti szinház segélyezésére 20,000 frt, a *magyar szinész-egyesület* segélyezésére 5000 frt és a *vidéki magyar szinészet* segélyezésére 10.000 frt.

Zalc, György, nolvász

Kat. Semle, 1894.

30-Π, 233-247, 419-440
129-603, 799-812.

relics 4.: Az egyházi:...
etc.

Zalc. György, vrchász,

Kotelikus tumle. 1898.

38 - 61. o.

Simkó József: Budapest... ek.

Zala György szobrász.

Katol.Szemle.1931.I.48-55.l.

Zala György.

Katol. Szemle. 1931. I. 48-55. l.

Zala György

Katol.Szemle.1931.I.128-35.l.

Zala György szobrász.

Akad.Értesitö.1934.94.l.

Zala György naplója

Premierek 1896-ban 797.

Zala György szobrász

Budapesti Szemle CCLIV. 1939. 237-247. Gál Ervin: Képzőmű-vészet

Pollák Mihály építész

716, 745,

Zala György szobrász

Budapesti Szemle CCXV. 1929.
291-306. o. Gál Ervin: Képző-
művészet

. Chotch Hermanné festő

Zala György szobrász

Budapesti Szemle CCXII. 1929.
296-305. o. Petrovics Elek:
Visszapillantás hat év ma-
gyar szobrászatára

Zala György sobrán

Magyar Művészet, 1926

251-263. o.

Petrovics Elek: A képművészeti Museum modern magyar sobrai.

Zala György szobrász

Budapesti Szemle CCXXXVI: 1935: 239-243: Hakler Antal: Hat év magyar szobrászata

Cós András szobrász

176,

Zala György szobrász

Budapesti Szemle, 1883.

XXXIV. 180.-208., 353.-372. l.

Pasteiner Gyula: A magyar szobrászat.

Zala György szobrász

Népszava XXXV.évf.1907 jun.2.
131 sz. 7. lap.

Zala György dolgozik.

Zala György szobrász , XIX.sz.

Religió 1896.II.fv.5.sz.

Vegyesek 44.o.

Zala György szobrász

Pesti Hirlap. 1881. nov. 9. 5.

Öszlöndijak magyar művészek
részére

Zala György szobrász

Pesti Hirlap, 1882. nov. 13. 3.

Müvészeti ösztöndijak

Zala György szobrász

Pesti Hirlap, 1883. máj. 31. 5.
Müvészeinkről

Körplasztika. József nádor szobra,
Zala

Pesti Hirlap. 1886. dec. 16. 5

Zala György a napokban...

Zala György szobrász

Pesti Hirlap. 1886. dec. 16. 5

Zala György a nagyokban...

Zala György szobrász

Pesti Hilap. 1919. okt. 7. 2

K. K. d. Az uj műveszélet

Zala György szobrai

Pesti Hírlap. 1920. jan. 11. 6

B. A. a ledöcc szobor...

Zala György szobrász

Pesti Hirlap. 1923. szept. 23. 3

a képzőművészeti Tanács Zala György-ék

ellen

Körplasztika

Zala, Marx szobra

Pesti Napló, 74 éf. 1923 IX.25

Zala György úrhoz

Pesti Hírlap. 1923. szept. 26. 5

a képzőművészek Egyesülete a Képzőművészeti
Főiskola rektora és tanárai
ellen

Zala György szobrász

Pesti Hirlap. 1923. okt. 21

a képfőnemtanácsok gyűlése...

Zala György szobrász

Pesti Hvilap. 1923. nov. 9.-

A Magyar képzőművészek Egyesülete...

Zola György szobrára.

K. V. 397/1899.
1899. jún. 8.

Zala György szobrász.

Akad.Értesitö.1913.356.l.

Zala György szobrász.

Akad.Értesitö.1926.246.l.

Zala György szobrász.

halála.

Akad.Értesitö.1937.254.l.

Zala György, szobrász

Művészet, II., 1903. 426.

Uj emlékmüvek

Zala György.

Művészet. 1905. III. 406. l.

Zala György.

Müvint.

VI. ind., 1907.

69. l.

Zala Egerszeg.

München.

VI. Okt., 1907.

70.

Zala György szobrász.

Művészet.1907.268.l.

Zala (Kayer) Tiny nobrazi M

Budapesti Niklas 1882, VII. 29.

207. n. 3. o. (Zsi k.

Zala György nobrázmüvész.

8 Órai Ujság.

1920., X., 2., 2.

Zala György nobrán

Sóvár. Zigzag

1924 ord. 12. 7.1.

Zala György
nohán
8 órai hyrág
1925 máj. 16.

Zala György szobrász

Budapesti Szemle CCXXXIII.
1934. 129-133. Berzeviczy Albert:
Gróf Tisza István

etnó

Zala György szobrász

Pesti Hirlap. 1885. febr. 3. 4

a Deák-szoborbizottság Huszár Adolf
kalálával kapcsolatban...

Zala György szobrász

Pesti Hirlap. 1886. jul. 3. 2-3

Both Menyhért: az aradi vértanuk szobra

Zala György szobrász

Pesti Hirlap. 1886. jul. ~~XXX~~4. 4

az arali vértanek szobra

Zala György szolgadz

Pesti Hirlap. 1885. jan. 28. 4

Huszár Adolf hagyatéka

Zala György szobrász (1858-1937)

Pesti Hirlap. 1886. jul. 3. 2-3.

Both Menyhért: Az asadi vértanuk szobra

Körplasztika. Aradi vértanuk emlékszobra, Zala

Pesti Hirlap. 1885. febr. 3. 4

A Deák-szoborbizottság Huszár Adolf halálával kapcsolatban...

Zala György szobrász

Pesti Hirlap. 1885. márc. 1. 11

Néhány szó az aradi vértanek szobrának kivitelezéséhez

Rösplasztika. Aradi vértanuk
emlékszobra, Zala

Pesti Hirlap. 1885. mérc. 4. 4

Az aradi szoborbizottság...

Szobrászat. XIX sz. Körplasztika.
„Ébredő szabadság".
(Zala)

Pesti Hirlap. 1886. jul. 3. 2-3.

Both Menyhért: Az aradi vértanuk szobra

Zala György szobrász (1858-1937)

Pesti Hirlap. 1886. jul. 4. 4.

Az aradi vértanuk szobra

Zala György szobra

Béke és Szabadság (VI.) 40. sz.
1955 okt. 5 14. l. Repr.

Z a l a György szobrász

M Ű V É S Z E T
XII.évf.1913.
179-186.
"O.M.Képzőmüv.Társ.közgyülése"

Z a l a György szobrász

M Ű V É S Z E T
XIII.évf.1913.
187.
"Képzőmüv.Társulat bizottságai"

Zala György szobrász

Pesti Hírlap. 1932. máj. 28. 7

a Képzőművészek Egyesületének

Rézgyűrűje

Zala György elhalt

Pesti Hirlap. 1932. ápr. 21. 10-11

Képzőművészeti sajtópor

Z a l a György szobrász

M Ú V É S Z E T
I.évf. 1902.
133 - 136.
"Nagy Kálmán"

Zala György szobrán

Magyar Iparművészet, 1899. II. évf.

5. sz. 221. o. – Külföld.

Zala György Szobrász

Magyar Iparművészet, 1897/98.

I. köt. 12. 415. o. Hivatalos Tudósítások.

Zala György szobrász

Magyar Iparmüvészet, 1899.

II. cáf. 3. sz. 124. o. Hivatalos Tudósítások.

Zala György, szobrász

Budapesti Szemle, 1908.

CXXXIII. 122. – 130. l. Endey Aladár:

Ősi Földtok.

Z s l s György szobrász

MŰVÉSZET
XII.évf.1913.
280.
"Rendes Téli Kiállitás zsürijei.."

Rōplasztika. Mária Dorothya főhercegnő
mellszobra, Zala

Pesti Hirlap. 1885. jan. 12. 5

József főherceg ása hazai képzőművészet

Rörplasztika. „Mária és Magdolna"
Zala

Pesti Hirlap. 1885. máj. 5. 9-10

Radó Antal: Szobrászatunk
és festésztünk a kiállitáson

Ybl.

Körplasztika

Mayer /Zala/ György Fél a baba c. életképszobra a müncheni Képzőmüv.Akadémián ezüst-érmet nyert. /1882/

Budapesti Hirlap 1882.VIII.7. 216.sz. 3.o. /Sz.és M./

Rösplasztika. József nádor szobra,
Zala

Pesti Hirlap. 1885. jan. 12. 5

József főherceg és a hazai képzőművészet

Müvészek, XX.sz.

Z a l a G y ö r g y
szobrászmüvész
1858-

M Ú V É S Z E T
XIII.évf.1914.
231-232.
"A Tarsulat uj vezetősége"

1529 -

Zala György, szobrász (-1937) XX. s.

Nouvelle Revue de Hongrie

1937. XXX. année, LVII. tome,
254-255. l.

Sidló Ferenc: Zala György.

Zala György szobrász

Pásztortűz 1925. VI. évf.

134. l.

Prohászy Béla: Orbán Antal szobrász műve

Zala György szobrász, XIX.sz.

Religió 1896.II.fv.5.sz.

Vegyesek 44.o.

Zala György elnöknek

Pesti Hirlap. 1883. szept. 22. 4

a képviselői társulat vá-

lasztmánya....

Fiume. Zala

Pesti Hirlap. 1885. márc. 7. 3

Zala György Fiuméba...

Mayer (Zala) György szobrász

Budapesti Hírlap. 1882. aug. 7. 3.

A müncheni képzőművészeti aka-

démián...

Zala György elhalálozása

Pesti Hirlap. 1885. jan. 12. 5

József főherceg és a hazai közművelődés

Zala György spobrajz

Pesti Hirlap. 1885. márc. 7. 3

Zala György Fiumében...

Zala György szobrász (1858–1937)

Pesti Hirlap. 1886. dec. 16. 5.

Zala György a napokban....

Zala György szobrász 1858-1937 Ybl

Budapesti Hirlap,1882,X.15.

284.sz.l.o.tárca

Körplasztika

Zala Gy. „Ujházy szobra

Pesti Napló, 41 éf. 1890 VII.5